UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01145352 9

George Currey. D.D.

Ex Libris

PROFESSOR J. S. WILL

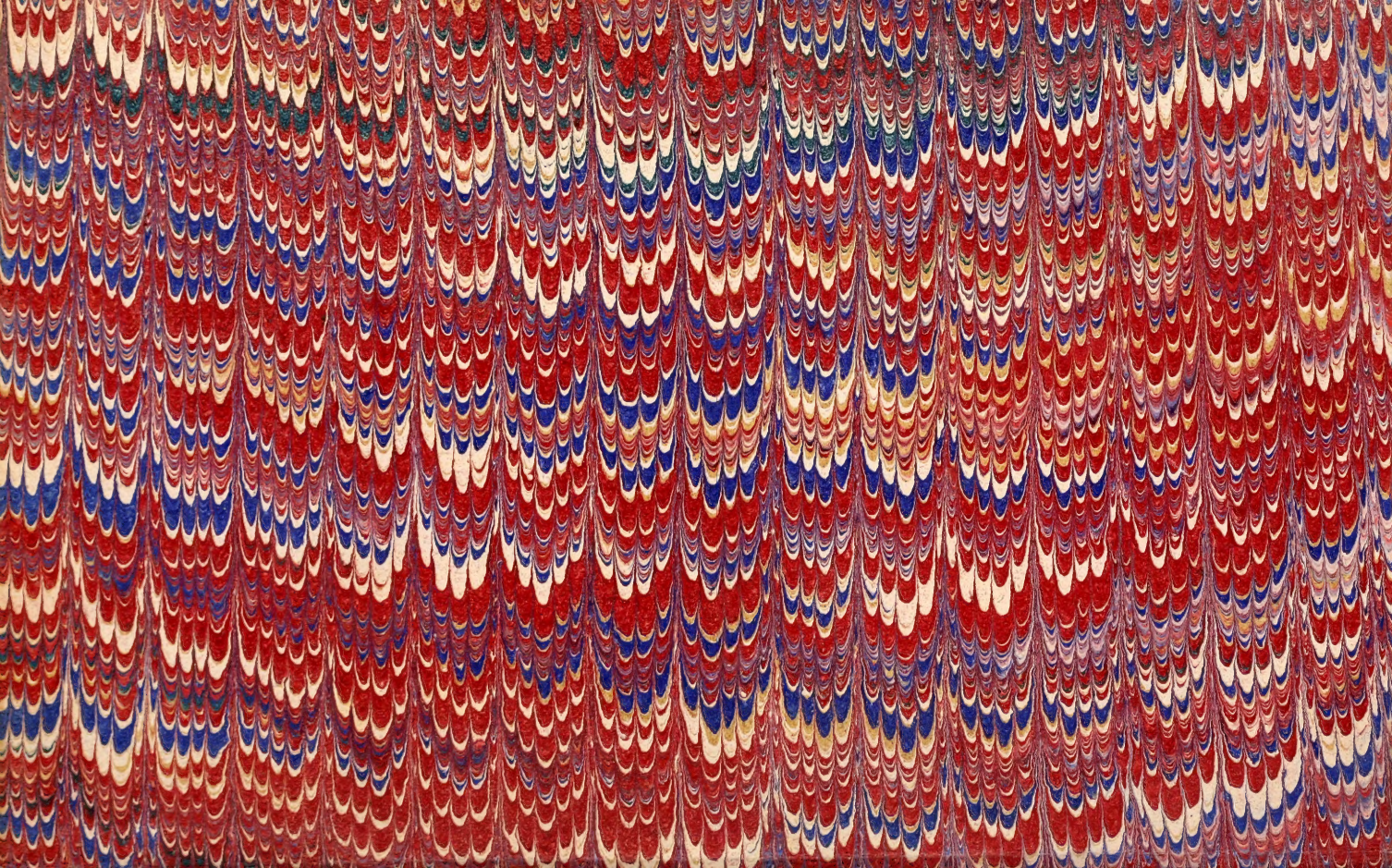

Percival Apps,
1925

SCHOLIA HELLENISTICA

IN NOVUM TESTAMENTUM

PARS ALTERA

SCHOLIA HELLENISTICA

IN NOVUM TESTAMENTUM

PHILONE ET JOSEPHO PATRIBUS APOSTOLICIS

ALIISQ. ECCLESIÆ ANTIQUÆ SCRIPTORIBUS

NECNON LIBRIS APOCRYPHIS

MAXIME DEPROMTA

INSTRUXIT ATQUE ORNAVIT

NOVI TESTAMENTI HELLENISTICE ILLUSTRATI

RECENS EDITOR

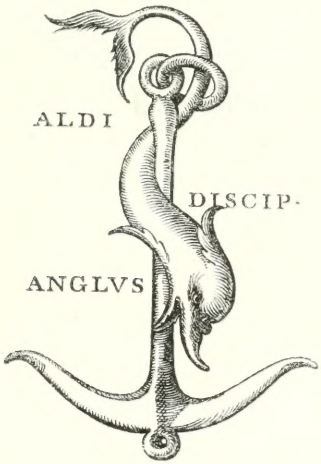

LONDINI

GULIELMUS PICKERING

1848

BS
2333
G75
pars 2

LIBRARY
SEP 19 1961
UNIVERSITY OF TORONTO

768829

IMPRIMEBAT CAROLUS WHITTINGHAM CHISWICK.

ΚΕΦ. β. 2.

1 ΕΚΡΙΝΑ, *judicavi. Lat. Gloss. Vett.* εμαυτῳ *mihi, i. e. apud me, ad imitationem* לי *Heb. Grot.*]

2 *Conf.* 1 *Mac. xii.* 12. [τα ὑστερηματα αυτων ιδια εκρινετε. *Clem. Rom. i.* 2. δι' οὑ αναπληρωθῃ αυτου το ὑστερημα. 38.]

3 [περι ὧν πεπεισμαι ὑμας οὑτως εχειν. *Ign. Trall.* 3. *Sicut* בטח *Heb. solet post se trahere* על, *ita Græc.* πεποιθα *secum habet επι. Coll.* 4 *Reg. xviii.* 21, 22. *Grot.*]

4 [το σχισμα ὑμων—εβαλεν—τους παντας ἡμας εις λυπην. *Clem. Rom. i.* 46.] και ηλθεν ἡ πολις εις συνοχην. *Jer. lii.* 5. *Mich. v.* 1. *Conf. Luc. xxi.* 25. *Esa. lxv.* 14. [πολλη δε λυπη μοι εστιν τεκνα μου, δια τας ασελγειας, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 615. ἡ αγαπη ουκ εα με σιωπαν περι ὑμων, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 3.]

5 ὁτι ἡμερας και νυκτος εβαρυνθη επ' εμε ἡ χειρ σου. *Ps. xxxi.* 4. [και ουκ εχει τις καυχησασθαι, ουτε λαθρα ουτε φανερως, ὁτι εβαρησα τινα εν μικρῳ η εν μεγαλῳ. *Ign. Philad.* 6.]

6 *Conf.* 2 *Mac. vi.* 14-17. *Ps. cxvii.* 18. ἱκανον σοι. *Gen. xxx.* 15. ἱκανουσθω νυν. 3 *Reg. xix.* 4. 2 *Reg. xxiv.* 16. και ειπε τῳ αγγελῳ τῳ εξολοθρευοντι, Ἱκανουσθω σοι, ανες την χειρα σου. 1 *Par. xxi.* 15. [επιτιμιον· *pœna, multa.* επιτιμιος, *pœnalis. Labb. Gloss. Vett.*]

7 [και θανατος κατεπιεν αυτους. *Clem. Rom. i.* 51. αἱ προς χρεωστας των συμβαλλοντων φιλανθρωπιαι, τα δανεια ἑβδομῳ ετει τοις ὁμοφυλοις χαριζομενων. *Philo de Septen.* § 1. *init.*]

8 παρακαλω ὑμας, *Coll. Rom. xii.* 1. [διο απολειπωμεν τας κενας και ματαιας φροντιδας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 7. κυρω, *sancio. Labb.*]

9 [εν τῳ αυτον ὑπηκοον γενεσθαι τοις ῥημασι του Θεου. *Clem. Rom. i.* 10. 14. δοκιμασαντες τῳ Πνευματι. 42.]

10 καθ' ἡμεραν δε ευφραινομην εν προσωπῳ αυτου εν παντι καιρῳ. *Prov. viii.* 33. *Coll. Ephes. iv.* 32. *Col. iii.* 13.

11 [προορων τας ενεδρας του διαβολου. *Ign. Trall.* 8. ενεδρας του αρχοντος του αιωνος τουτου. *Philad.* 6. πολλα γαρ εμηχανατο κατ' αυτων ὁ διαβολος, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 3.] *Conf. Matt. iv.* 6-9.

12 [ἡ αγαπη των αδελφων των εν Τρωαδι. *Ign. Smyrn.* 12. καλης ανεῳχθεισης αυτῳ θυρας του μαρτυριου. *Mart. Ign.* 4. εις το Ευαγγελιον κατηγγελκεναι. *Ign. Philad.* 5.] *Col. iv.* 3. *Joan. x.* 7. [θυραν πιστεως. *De aditu ad Evangelicam doctrinam patefacto his in libb. frequentatur ista loquutio. V.* 1 *Cor. xvi.* 9. *Coll. Valck. ad Act. xiv.* 27.]

13 [τῳ μη εὑρειν, *pro* εις το, *ut sit gerund. Heb.* (*Infinit. cum* ל) *quoad litteram expressum. Küttner.* αποταξαμενος. *Conf. Clem. Rom.*

ii. 6. *et Valck. ap. Act. xviii.* 18. ανεσις· *requies, otium. Labb. Gloss.*]

14 [αλλα χαρις τῳ Θεῳ, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 3. τηρουμενης δε της ψυχης εν αυτῳ, ἱνα δι' αυτης Χριστος θριαμβευσῃ. *Epist. Mart. Vienn. et Lugdn.* § 9.] οσμην. *Coll. Exod. xxx.* 23.

15 [την ευωδιαν οδωδοτες ἁμα την Χριστου. *Epist. Mart. Vienn. et Lugdn.* § 10.] *Coll. Ose. xiv.* 7. [εις το σωζεσθαι μετ' ελεους—τον αριθμον των εκλεκτων. *Clem. Rom. i.* 2. απολλυμενους ἡμας εσωσεν. *ii.* 1. ὁ Χριστος ηθελησεν σωσαι τα απολλυμενα, και εσωσεν πολλους. 2. ὁτι ενθυμιον ανθρωπου εξομολογησεται σοι, και εγκαταλειμμα ενθυμιου ἑορτασει σοι. *Ps. lxxv.* 10. *Conf. Sir. xxxii.* 6. δυσωδια. *Conf. Ign. Ephes.* 17.] τῳ Θεῳ, *Conf. cap. ix.* 12. *Sap. xv.* 2.

16 [*Hic prior vox* θανατου *qualitatem significat ut* 4 *Reg. iv.* 40. *Altera eventum significat. Grot.* αλισθητε εν αυτῳ, (Χριστῳ) ἱνα μη διαφθαρῃ τις εν ὑμιν, επει απο της οσμης ελεγχθησεσθε. *Ign. Magn.* 10.] *Conf. Ezech. xviii.* 31, 32. *Cap. iii.* 5. εναντι ανθρωπων ἡ ζωη και ὁ θανατος, κ. τ. λ. *Sir. xv.* 17. [ὁν (Χριστον) τινες αγνοουντες αρνουνται, μαλλον δε ηρνηθησαν ὑπ' αυτου, οντες συνηγοροι του θανατου μαλλον η της αληθειας, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 5.] *Conf. Matt. vi.* 23. *Coll. Exod. xxix.* 18. 25. 41. *Lev. xxiii.* 18. = οσμη θανασιμος—οσμη σωτηριος. *Vide Buxtorf. Lex. Tal. Col.* 1494. [επει ουν τελος τα πραγματα εχει, και επικειται τα δυο ὁμου, ὁ τε θανατος και ἡ ζωη, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* § 5. μη αλειφεσθε δυσωδιαν της διδασκαλιας του αρχοντος του αιωνος τουτου, κ. τ. λ. *Ephes.* 17. τις ἱκανος εν αυτῃ εὑρεθηναι, ει μη οὐς αν καταξιωσῃ ὁ Θεος; *Clem. Rom. i.* 50.] *CITAT.*

17 [ὁς αν μεθοδευῃ τα λογια του Κυριου. *Polyc. Phil.* 7. εαν τις πιστιν Θεου εν κακῃ διδασκαλιᾳ φθειρῃ, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 16. Χριστος εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Rom.* 3. ὁλοι οντες Θεου. *Ephes.* 8. καπηλευοντες· πραγματευομενοι. *Hesych. Quando caupones eximium vinum corrumpunt, dicuntur et.* καπηλευειν. *Hoc quoque Paulus transtulit in Metaph. feliciter audax.*—Καπηλοι *sunt caupones, vel minuti mercatores, etc. Valck. ad* 1 *Cor. v.* 6. ειλικρινες. καθαρον, αδολον, αληθες, φανερον. *Hesych.*] *Coll. cap. iv.* 2.

ΚΕΦ. γ. 3.

1 ΣΥΝΙΣΤΑΝΕΙΝ· επαινειν. *Hesych. Commendare. Labb. Gloss.*] *Coll.* 1 *Mac. xii.* 4. [*Illud* παλιν *spectat ad ea, quæ sunt in priore ad Cor. cap. v. ix. xiv. Grot.*]

2 *Coll. Ps. xviii.* 4. *Rom. x.* 18. *Act. viii.* 30. αραγε γινωσεις ἁ αναγινωσκεις; [*Amat* παρονομαιας *Paulus. Grot. Vos estis mea Epistola, i. e. Ego Evangelium vestris inscripsi animis. Id.*]

3 *Conf. Exod. xxxii.* 15, 16. 2 *Joan.* 12. 3 *Joan.* 13. [νομος δε αψευδης, ὁ ορθος λογος, ουχ ὑπο του δεινος ἡ του δεινος ὑνητου ϕθαρτος εν χαρτιδιοις ἡ στηλαις αψυχος αψυχοις, αλλ' ὑπ' αθανατου ϕυσεως αϕθαρτος εν αθανατῳ διανοιᾳ τυπωθεις. *Philo. p.* 675. *Edit. Col.*] επιγραψον δε (εμους λογους) επι το πλατος της καρδιας σου. *Prov. vii.* 3. [επι τα πλατη της καρδιας ὑμων εγεγραπτο. *Clem. Rom. i.* 2. *Conf. Barnab. Epist.* § 6. δοτε ἡμιν χαρταν, και μελαν και καλαμον. *Evang. Nicod. cap.* 17. *p.* 672. *Philo.* καθως γεγραπται εν ταις πλαξι των ουρανων. *Test. XII Patr. p.* 550-562. *Conf. Dodwel. ad loc.*] *Coll. Deut. iv.* 13. *Ezech. xxxvi.* 26. *CITAT.*

4 [ἡ προς με πιστις. *Jos. Vit.* 25. ἡ διανοια ἡμων πιστεως προς τον Θεον. *Clem. Rom. i.* 35. μετ' ευσεβους πεποιθησεως. 2. πιστις εν πεποιθησει. 35. οἱ δε ὑπομενοντες εν πεποιθησει. 45.] μακαριοι παντες οἱ πεποιθοτες επ' αυτῳ. *Ps. ii.* 12.

5 [τις ἱκανος εν αυτῃ (τῃ αγαπῃ) εὑρεθηναι, ει μη οὑς αν καταξιωσῃ ὁ Θεος; *Clem. Rom. i.* 50.] *Conf. cap. ii.* 16. [ἱκανοτης· δυναμις, ισχυς. *Hesych. Phavor.*] *Conf. Jer. xvii.* 5-7. 14. *Ps. lix.* 12. *Cap. xii.* 9. [και το καθ' ἑαυτους φανερωσαντες αδυνατον εισελθειν εις την βασιλειαν του Θεου, τῃ δυναμει του Θεου δυνατοι γενηθωμεν. *Epist. ad Diogn.* § 9.]

6 [Λευϊταις ιδιαι διακονιαι επικεινται. *Clem. Rom. i.* 40. των διακονων·—των πεπιστευμενων διακονιαν Ιησου Χριστου. *Ign. Magn.* 6. τους διακονους οντας μυστηριων Ιησου Χριστου. *Trall.* 2.] *Conf. Joan. vi.* 63. *Rom. viii.* 2. *Col. i.* 12. [*Coll. Philo. de Mig. Abr.* § 16.] ὡς αἱ ἡμεραι σου, ἡ ισχυς σου. *Deut. xxxiii.* 25. [τουτο (το Πνευμα) οἱ λαβοντες τυπουνται αληθειας τυπῳ χαριτος τελειας. *Clem. Rom. Fragm.* 8. μηκετι σαββατιζοντες, αλλα κατα κυριακην ζωην ζωντες, εν ᾗ και ἡ ζωη ἡμων ανετειλεν δι' αυτου και του θανατου αυτου, κ.τ.λ. *Ign. Magn.* 9. *Litera occidit, hoc est, Lex Dei, manifestat occisionem seu mortem spiritualem hominis, et convincit ipsum, quod sit æternæ morti obnoxius. Confer. Rom. vii.* 10. *Sic et Hos. vi.* 5. *Glass. Philolog. Sacr. p.* 218. *Dathe. Per literam lex Divina, in tabulis lapideis per literas expressa, denotatur, quæ cum perfectam obedientiam ab homine requirat, eam verò nuspiam ob corruptam carnem, inveniat, non nisi occidit, h. e. maledictionis, condemnationis et æternæ mortis sententiam contra homines pronunciat. Per Spiritum verò doctrina Evangelii salutifera intelligitur, quia à Spiritu S. non quâvis ratione et κοινως, (ità enim et Lex à Spiritu S. est,) sed ut Paracleto, doctore et salutis æternæ αρχηγω et operatore, originem ducit, et patefacta est: et per illam Spiritus S. vitam in homine spiritualem, justitiam et salutem æternam operatur. Quô sensu et Christus dicit Joh. vi.* 63, *Verba, quæ ego loquor vobis, Spiritus sunt, et vita sunt, h. e. à Spiritu*

Dei sunt, et spiritualem vitam, verâ fide acceptâ, conferunt. Eandem loquendi formam Paulus imitatur, Rom. viii. 2, Lex Spiritus vitæ per Christum Jesum liberavit me à lege peccati et mortis. p. 815. Id.]

7 και ειδον οἱ υἱοι Ισραηλ το προσωπον Μωϋσης ὁτι δεδοξασται· και περιεθηκε Μωϋσης καλυμμα επι το προσωπον ἑαυτου, ἑως αν εισελθῃ συλλαλειν αυτῳ. *Exod. xxxiv. 35.*

8 [μακαριος εν Ιησου Χριστῳ, ὁς καταξιωθησεται της τοιαυτης διακονιας. *Ign. Philad. 10.* πληρης Πνευματος Ἁγιου εκχυσις. *Clem. Rom. i. 2.* μετα πληροφοριας Πνευματος Ἁγιου. *42.*]

9 [οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον· το δε Ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. *Ign. Philad. 9.*]

10 [εσχε τον Δανιηλον εν ὑπερβαλλουσῃ τιμῃ. *Jos. Ant. x. 11. 7.* ταις ὑπερβαλλουσαις και ενδοξοις δωρεαις αυτου. *Clem. Rom. i. 23.* ὑπερβαλλων το φως αυτου ὑπερ παντα. *Ignat. Ephes. 19.* ὁσα εν μερει χαριτος και δωρεας ελαβον. *Philo in Flacc. p. 989.* ὁσοι εν μερει λογου του προκοπτοντος κατα τον Πατερα κοσμουνται. *p. 156.*] Μωϋσης ουκ ηδει ὁτι δεδοξασται ἡ οψις του χρωματος αυτου—και ην δεδοξασμενη ἡ οψις—και εφοβηθησαν εγγισαι αυτῳ. *Exod. xxxiv. 29, 30.* εν τουτῳ τῳ μερει, *Conf. Col. ii. 16. 1 Pet. iv. 16. Gen. i. 16.*

11 πολλῳ μαλλον. *Prol. Sir.* [*Ign. Ephes. 16.*]

12 [ταυτῃ ουν τῃ ελπιδι προσδεδεσθωσαν αἱ ψυχαι ἡμων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i. 27.* προσκαρτερωμεν τῃ ελπιδι ἡμων. *Polyc. Phil. 8.*] θησομαι εν σωτηριῳ, παρρησιασομαι εν αυτῳ. *Ps. xi. 5.*

13 [ατενιζειν λεγουσι τους συντεινεντας και επερειδοντας την οψιν, *adhibent de iis, qui rectis atque intentis oculis contuentur. Hesych. ap. Valck. tom. 1. p. 311.*]

14 [καταργηθεντων δε των τυραννικων κολαστηριων ὑπο του Χριστου. *Epist. Mart. Vienn. et Lugdn. Routh. Reliq. Sacr. tom. 1. p. 305.* ἡ γαρ περιτομη, εφ' ἡ πεποιθασι, κατηργηται. *Barn. Epist. § 9.* εν τῃ πιστει αυτου αμβλυωπησαι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i. 3.*] *Conf. Rom. xi. 8.* [ους ουκ επεισαν αἱ προφητειαι, ουδε ὁ νομος Μωσεως, αλλ' ουδε μεχρι νυν το Ευαγγελιον, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn. 5.*]

15 ἑως της σημερον, *1 Reg. xxx. 25. Coll. Deut. xvii. 19. xxxi. 11. Sir. xlvii. 7.* [*Conf. Epist. ad Diogn. § 3, 4.*]

16 επιστραφητε υἱοι επιστρεφοντες, και ιασομαι τα συντριμματα ὑμων. *Jer. iii. 22.* εαν επιστραφῃ Ισραηλ, λεγει Κυριος, προς με, επιστραφησεται, κ. τ. λ. *iv. 1. Esa. x. 22. Tunc videbunt quantus sit splendor Evangelii olim præfiguratus. Orig. cont. Cels. lib. v.;* και λεγομεν δ' ὁτι ἡνικα αν αναγινωσκηται Μωϋσης, καλυμμα επι την καρδιαν κειται, τῳ τοις την δια Ιησου Χριστου μη απασαμενοις ὁδον επικεκρυφθαι το βουλημα του Μωϋσεως νομου. Ισμεν δ' ὁτι εαν επι-

στρεψῃ τις προς τον Κυριον (ὁ δε Κυριος το Πνευμα εστι), περιαιρεθεις το καλυμμα, ανακεκαλυμμενῳ προσωπῳ την εν τοις κεκρυμμενοις νοημασι, κατα τα γραμματα δοξαν του Κυριου ὡσπερει κατοπτριζεται, και μεταλαμβανει της καλουμενης θειας δοξης, εις την ἑαυτου δοξαν. *Habes eodèm pertinentia etiam cont. Cels. lib. vii. Grot.*]

17 *Conf. Act. xvi.* 6. [ταυτα δε παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις, και γαρ αυτος δια του Πνευματος του Ἁγιου οὑτως προσκαλειται ἡμας, Δευτε τεκνα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 22.]

18 [μεταμορφουμενος εις προφητην, *Philo. Vit. Mos. 2. p.* 89. δια τουτου (Ιησου Χριστου) ατενιζομεν εις τα ὑψη των ουρανων· δια τουτου ενοπτριζομεθα την αμωμον και ὑπερτατην οψιν αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 36.] κατ' εικονα Θεου εποιησεν αυτον. *Gen. v.* 1. *Sir. xvii.* 3. *Sap. ii.* 23. *vii.* 26. *Job. xvii.* 9. αἱ δε ὁδοι των δικαιων ὁμοιως φωτι λαμπουσι, προσπορευονται και φωτιζουσιν, ἑως κατορθωσῃ ἡ ἡμερα. *Prov. iv.* 18. κατεναντι προσωπου ὁμοιωμα προσωπου. *Sir. xxxi.* 3. *Coll. Eccles. vii.* 30. [καθαπερ *hìc est quippe, et rem ipsam significat, ut sup. i.* 17. *et* απο *hìc valet ut* בִּן *interdum ap. Heb.*—*Est et hìc trajectio,* απο Κυριου πνευματος, *pro* απο πνευματος Κυριου. *Grot.* κατοπτριζομενοι· *Quia insuper specula quædam, quem à sole fulgorem accipiunt, radiis quibusdam ad objecta transmittunt, eleganter verbum* κατοπτριζεσθαι *de luce cognitionis divinæ Paulus usurpat.*—*Pulcram horum verborum paraphrasin dat Erasmus: "Nos retectâ facie per sinceram fidem Domini gloriam intuemur, cujus fulgorem dum speculi ritu excipimus, quodammodò transformamur in eandem imaginem, in alios transfundentes fulgorem à Dominô acceptum. Quemadmodùm olim Mosi facies ex colloquiô Dei, ceu speculum ex objectu solis, reluxit: ità noster animus secretis incrementis in dies magis magisque afficitur, ac proficit à gloriâ in gloriam, ob familiaritatem Domínici Spiritûs agentis jam nunc invisibiliter in nobis, quod olim palam perficietur." Glass. Philolog. Sacr. p.* 1221. *Dathe.*] *Coll. Sir. xlii.* 17.

ΚΕΦ. δ. 4.

1 ΗΛΕΗΣΕΝ γαρ ἡμας. *Clem. Rom. ii.* 1. ηλεημαι τις ειναι. *Ign. Rom.* 9. μη, ὡς αἱ ωδινουσαι, εγκακωμεν. *Clem. Rom. ii.* 2. μακαριος εν Ιησου Χριστῳ, ὁς καταξιωθησεται της τοιαυτης διακονιας. *Ign. Philad.* 10.] μη εκκακησῃς, *Prov. iii.* 11. *Theod. Ps. xxvi.* 14. ηλεηθημεν, *Conf.* 1 *Tim. i.* 13. 16. [ουκ εκκακουμεν, *non deficimus, sed stamus et permanemus impavidi in eâ statione in quâ summus nos Imperator collocavit. Valck. ad Luc. xviii.* 1.] *Coll. Ephes. iii.* 13.

2 [απειπαμεθα· απερρἰψαμεθα. δολοι· φθειρει, κακουργει. *Hesych.* ὁς αν μεθοδευῃ τα λογια του Κυριου προς τας ιδιας επιθυμιας, κ. τ. λ.

Polyc. Phil. 7. αγων ην ὑμιν ἡμερας τε και νυκτος ὑπερ πασης της αδελφοτητος, εις το σωζεσθαι μετ' ελεους και συνειδησεως τον αριθμον των εκλεκτων αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 2. τυπουνται αληθειας τυπῳ. *Fragm.* 8. Χριστος ὑμιν ταυτα φανερωσει. *Ign. Rom.* 8. δολουν τον λογον του Θεου, *significat, adulterinis rebus admixtis corrumpere simplicitatem religionis Christianæ. Valck. ad* 1 *Cor. v.* 6.] λογος Θεου μοι προς σε. *Jud. iii.* 20. *Conf. Sap. xi.* 14. *Cap. ii.* 17. 2 *Pet. ii.* 3.

3 [καλεσας ἡμας ηδη απολλυμενους. *Clem. Rom. ii.* 2.] *Conf. Job. xvii.* 4. *Luc. xix.* 42. και ουκ εδωκε Κυριος ὁ Θεος ὑμιν καρδιαν ειδεναι, και οφθαλμους βλεπειν, κ. τ. λ. *Deut. xxix.* 4.

4 απαυγασμα γαρ εστι φωτος ἀϊδιου, και εσοπτρον ακηλιδωτον της του Θεου ενεργειας, και εικων της αγαθοτητος αυτου. *Sap. vii.* 26. [τινες αθεοι οντες, τουτεστιν απιστοι. *Ign. Trall.* 10. διαφορα μεταξυ των απιστων και των εκλεκτων. *Mart. Polyc.* 16. των τῃ διανοια τετυφλωμενων. *Jos. Ant. viii.* 2. 2.] *Conf. Col. i.* 15. *iii.* 10. *Heb. i.* 3. 1 *Tim. iii.* 16. *Joan. i.* 18. *Matt. xiii.* 15. [το δε Ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. *Ign. Philad.* 9. *Smyrn.* 7.] *Conf. Bar. iv.* 2. [τουτο το φως απο μεγαλου φωτισμου εστιν, *Evang. Nicod. cap.* 18. *p.* 676. *Thilo. Coll. Valck. ad Heb. i.* 3.] *Coll. Eccles. vii.* 30. [*Quod Græci Scriptores* κοσμον, *illud Judæi Græcienses etiam* αιωνα *dixerunt. Hinc nonnunquam* κοσμος *et* αιων *in libb. SS. permutantur. Quem Paulus vocat* τον Θεον του αιωνος τουτου, *illum Joannes dixerat* τον του κοσμου τουτου αρχοντα. *xiv.* 30. *Valck. ad* 1 *Cor. i.* 20. *Nec aliter Ignat.* ουδεν μοι ωφελησει τα τερπνα του κοσμου, ουδε αἱ βασιλειαι του αιωνος τουτου. *Rom.* 6. του ἀϊδιου εικονος αυτου, Λογου του ἱερωτατου. *Philo. tom.* 1. *Mangey. p.* 427. Λογος δε εστιν εικων Θεου, δι' οὑ συμπας ὁ κοσμος εδημιουργειτο. *De Monarch. ii. 5. p.* 225. *Mangey.* τον δε αορατον και νοητον θειον Λογον, εικονα λεγεται Θεου. *De Mund. Opific. p.* 6. 42. ὁ αρχων του αιωνος τουτου. *Ign. Ephes.* 7. *Magn.* 1. *Trall.* 4. *Rom.* 7. εστιν δε ουτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. *Clem. Rom. ii.* 6. επεσκοτει γαρ αυτων ταις γνωμαις δια τας παρονομιας ὁ Θεος. *Jos. Bell. v.* 8. 2. δια τουτου ἡ ασυνητος και εσκοτωμενη διανοια ἡμων αναθαλλει εις το θαυμαστον αυτου φως, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 36.]

5 μη ἡμιν, Κυριε, μη ἡμιν, αλλ' η τῳ ονοματι σου δος δοξαν, κ. τ. λ. *Ps. cxiii.* 1. Κυριε, μνησθησομαι της δικαιοσυνης σου μονου. *lxx.* 16. [εαν δε—περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, οὑτοι εμοι στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6.] κηρυσσειν, *Coll.* 1 *Tim. ii.* 7. 2 *Tim. i.* 11. 2 *Pet. ii.* 5. [*Valck. ad* 1 *Cor. i.* 23.]

6 [Ιησους Χριστος, εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Ign. Rom.* 3.]

φως ανετειλε τῳ δικαιῳ, κ. τ. λ. *Ps. xcvi.* 11. [το φως γαρ ἡμιν εχαρισατο· ὡς πατηρ υἱους ἡμας προσηγορευσεν, απολλυμενους ἡμας εσωσεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Conf. Bar. iv.* 2. αγαπησις Κυριου παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* Κυριος φωτισμος μου. *Ps. xxvi.* 1. *Sir. l.* 29. [τα γαρ μη οντα εκαλεσεν εις το ειναι, ταξιν εξ αταξιας—εκ δε σκοτους φως εργασαμενος. *Philo de Creat.* § 7. 367. *Mangey.* 728. *Par.*]

7 σκευεσιν, *Conf.* 1 *Pet. iii.* 7. Κυριος Σαβαωθ εβουλευσατο παραλυσαι πασαν την ὑβριν των ενδοξων, και ατιμασαι παν ενδοξον επι της γης. *Esa. xxiii.* 9. σκευος οστρακινον. *Lev. vi.* 28. *xv.* 12. εγενηθην ὡσει σκευος απολωλος. *Ps. xxx.* 12. [*Conf. Clem. Rom. i.* 13. 16, 17. σκευος του Πνευματος, *(de Corp. Christ.) Barnab. Epist.* § 7. 21. *sub. fin. Coll. Valck. ap. Act. ix.* 15. *et* 1 *Cor. xiv.* 16.]

8 παιδευων επαιδευσε με ὁ Κυριος, και τῳ θανατῳ ου παρεδωκε με. *Ps. cxvii.* 18. [στενοχωρουμενους τους του Θεου δουλους. *Clem. Rom. Fragm.* 3. απορουμενοι· πενομενοι. απορουντες· αμηχανουντες. *Hesych.*] 1 *Mac. iii.* 31.

9 [τους ελπιζοντας επ' αυτον ουκ εγκαταλειπει. *Clem. Rom. i.* 11.] *Conf. Ps. xlvii.* 13, 14. και εν τῳ δουλευειν ἡμας ουκ εγκατελειφθη μεν ὑπο του Κυριου ἡμων. 1 *Esd. viii.* 80. 1 *Cor. x.* 13.

10 και πληθος εγενηθη νεκρῶν δια λιμον και διψος ὑδατος. *Esa. v.* 13. [εν ᾧ τα δεσμα περιφερω. *Ign. Ephes.* 11. ἃ ἑνεκεν Ιησου Χριστου περιφερω. *Trall.* 12. περιφερειν τον εσταυρωμενον. *Mart. Ignat.* 2. νεκρωσις του Ιησου=θανατος ὁμοιος τῳ του Ιησου. *Coll. Glass. Philolog. Sac. p.* 80. ποτε ουν, ω ψυχη, μαλιστα νεκροφορειν ταυτην ὑπολαμψῃ; αρα γε ουχ ὁταν τελειωθῃς και βραβειων και στεφανων αξιωθῃς; *Philo* 2 *Alleg. p.* 74.] *Conf. Ps. lxxviii.* 11. *ci.* 20.

11 *Conf. Heb. ii.* 14. *Joan. i.* 4. *v.* 26. *Rom. viii.* 17.

12 [επικειται τα δυο ὁμου, ὁ τε θανατος, και ἡ ζωη. *Ign. Magn.* 5. εγω κατακριτος, ὑμεις ηλεημενοι. *Ephes.* 12.]

13 [κατα το γεγραμμενον. *Mart. Ign.* 6. κατηρτισμενοι τῳ αυτῳ νοϊ. *Ign. Ephes.* 2. εἱς νους, μια ελπις. *Magn.* 7. παντες επι το αυτο γινεσθε εν αμεριστῳ καρδια. *Philad.* 6.] 1 *Cor. xii.* 4. *Cap. xii.* 18.

14, 15 [ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει. *Polyc. Phil.* 2. ὁ εκλεξαμενος τον Κυριον Ιησουν Χριστον, και ἡμας δι' αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 58.] *Coll. i.* 22. *Juda.* 24. [παντα ουν ὑμιν εν χαριτι περισσευετω. *Ignat. Smyrn.* 9. και παντος χαρισματος περισσευης. *Polyc.* 2. ὁ οικτιρμων κατα παντα και ευεργετικος Πατηρ εχει σπλαγχνα επι φοβουμενους αυτον, ηπιως τε και προσηνως τας χαριτας αυτου αποδιδοι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 23.] *Coll. Sir. xlii.* 17.

16 ανακαινουνται. *Coll. Heb. vi.* 6. *et Valck. ibid.* πολεως και

πολεως. *Esd. xix.* 14. [ἡμερᾳ και ἡμερᾳ. *Heb.* יום ויום] εκκακουμεν, *Conf. cap. iv.* 1. *Gal. vi.* 9. *Ephes. iii.* 13. 2 *Thess. iii.* 13. Κυριε κατα το πληθος των οδυνων μου εν τῃ καρδιᾳ μου, αἱ παρακλησεις σου ηγαπησαν [ηυφραιναν, *Alex.*] την ψυχην μου. *Ps. xciii.* 19.

17 *Sap. iii.* 5. *Apoc. ii.* 10. [το ελαφρον· ευβαστακτον, κουφον. *Hesych.* =ἡ θλιψις ἡ παραυτικα και ελαφρα, *Schoettgen.*] *Conf. Ezech. i.* 7. 2 *Mac. vii.* 20. 36, 37. [και προσεχοντες τῃ του Χριστου χαριτι, των κοσμικων κατεφρονουν βασανων, δια μιας ὡρας τῃν αιωνιον κολασιν εξαγοραζομενοι. *Mart. Polyc.* 2. τιθησι παραλληλα τα παροντα τοις μελλουσι, το παραυτικα προς το αιωνιον, το ελαφρον προς το βαρος, την θλιψιν προς την δοξαν· και ουδε τουτοις αρκειται, αλλ' ἑτεραν τιθησι λεξιν, διπλασιαζων αυτην, και λεγων, Καθ' ὑπερβολην εις ὑπερβολην. *Chrysost. v.* ὑπερβ. *Parkhurst.*]

18 [ὑπομνησθεισα δια της προσκαιρου τιμωριας την αιωνιον εν γεεννῃ κολασιν. *Epist. Mart. Vienn. et Lugdn. p.* 304. *Routh. Reliq. Sacr. tom.* 1. οιωμεθα ὁτι βελτιον εστιν τα ευθαδε μισησαι, ὁτι μικρα και ολιγοχρονια, και φθαρτα· εκεινα δε αγαπησαι, τα αγαθα και αφθαρτα. *Clem. Rom. ii.* 6. οφειλουσιν το κοινον της ελπιδος σκοπειν. *i.* 51. Ουδεν φαινομενον, αιωνιον. "Τα γαρ" βλεπομενα, προσκαιρα, κ. τ. λ. *Ignat. Rom.* 3.] *Conf.* 4 *Mac. xv.* 2, 3. 8. παντα ταυτα ζῃ και μενει εις τον αιωνα εν πασαις χρειαις,—και τις πλησθησεται ὁρων δοξαν αυτου; κ. τ. λ. *Sir. xlii.* 23-25.

ΚΕΦ. ε. 5.

1 Σϒ γαρ, ειπεν, οικον μεν αιωνιον εχεις, ω Δεσποτα, κ. τ. λ. *Jos. Ant. viii.* 4. 2. Ὡ ὑπεταγη τα παντα επουρανια και επιγεια. *Polyc. Phil.* 2.] *Conf. Matt. xxvi.* 61. *Joan. ii.* 19. *Act. vii.* 48. *Heb. ix.* 11-24. [δια το μελετασθαι θανατου καταλυσιν. *Ign. Ephes.* 19.] *Coll.* 1 *Cor. xv.* 26. *Apoc. xxi.* 4.

2 εδιψησεν ἡ ψυχη μου προς τον Θεον τον ζωντα, κ. τ. λ. *Ps. xli.* 2. [αθανατος ἡ ψυχη εν θνητῳ σκηνωματι κατοικει· και Χριστιανοι παροικουσιν εν φθαρτοις, την εν ουρανοις αφθαρσιαν προσδεχομενοι. *Epist. ad Diogn.* § 6.] εγω δε εν δικαιοσυνῃ οφθησομαι τῳ προσωπῳ σου, χορτασθησομαι εν τῳ οφθηναι την δοξαν σου. *Ps. xvi.* 15. τους δε κατοικουντας οικιας πηλινας. *Job. iv.* 19. [επιποθω· *desidero. Labb. Gloss.* επενδυσασθαι, *Coll. Valck.* 1 *Cor. xv.* 53.]

3 [ινα μη μονον λεγωμαι Χριστιανος, αλλα και ευρεθω. *Ignat. Rom.* 3. ἡμεις ουν αγωνισωμεθα ευρεθηναι εν τῳ αριθμῳ των ὑπομενοντων αυτον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 35. Αβρααμ—πιστος ευρεθη. 10. ου γενοιτο εν τῃ βασιλειᾳ Ιησου Χριστου προς τα ιχνῃ ευρεθηναι ἡμας. *Mart. Polyc.* 22. *Ign. Ephes.* 12.]

4 [οἱ οντες—*dum moramur. Grot. Coll. Ruth. i.* 4. δια ποιαν αναγκην ψκονομησας σταυρωθηναι τον βασιλεα της δοξης; η το ελθειν ὡδε (εν τῳ ᾅδῃ. *sc.*) και εκδυσαι ἡμας; *Nicod. Evang. cap.* 23. εκδυσασθαι—επενδυσασθαι. *Coll.* θελησατε ἱνα και ὑμεις θεληθητε, *Ign. Rom.* 8. ὁσαι δε τον σαρκων φορτον αχθοφορουσι, βαρυνομεναι και πιεζομεναι, ανω μεν βλεπειν εις τας ουρανιους περιοδους αδυνατουσι. *Philo. de Gigant. p.* 288. *Par.* σκηνος· οικητηριον. *Hesych.* Οικει μεν εν τῳ σωματι ψυχη, ουκ εστι δε εκ του σωματος· και Χριστιανοι εν κοσμῳ οικουσιν, ουκ εισι δε εκ του κοσμου. Ἀορατος ἡ ψυχη εν ὁρατῳ φρουρειται τῳ σωματι, και Χριστιανοι γινωσκονται μενοντες εν τῳ κοσμῳ, αορατος δε αυτων ἡ θεοσεβεια μενει. *Epist. ad Diogn.* § 6.]

5 [μακαριος ανηρ ὁ γινωσκων την του Πατρος δοσιν δι' εκπορευσεως του παναγιου Πνευματος, κ. τ. λ. *Clem. Fragm.* 8. τῳ ἀρραβωνι της δικαιοσυνης ἡμων, ὁς εστι Χριστος Ιησους. *Polyc. Phil.* 8.] *Conf. Act. xx.* 28. *cap. i.* 22. [παρεχων—εμοι της πιστεως σου τον ἀρραβωνα. *Act. Thom.* §. 51.]

6 [οἱ μεν εκδημουντες και ενδημουντες, αστοι και ξενοι. *Philo. p.* 359. *Mang.* τις ουν γενησεται κληρονομος; Ουχ ὁ μενων εν τῃ σωματος εἱρκτῃ, κ. τ. λ. *Philo. Quis rer. div.* § 14. ἡ επιδημια εν τῳ κοσμῳ τουτῳ της σαρκος ταυτης. *Clem. ii.* 5. εν εκεινῃ τῃ ὡρα βασανιζομενοι της σαρκος απεδημουν οἱ μαρτυρες του Χριστου, μαλλον δε ὁτι παρεστως ὁ Κυριος ὡμιλει αυτοις, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 2.] *Conf. Prov. i.* 21. [πεπεισμαι· ηλπισα, θαρρῶ. *Hesych.*] *Coll. Phil. i.* 23.

7 στομα κατα στομα λαλησω αυτῳ εν ειδει, και ου δι' αινιγματων. *Num. xii.* 8. [εν ἀγνῃ συνειδησει περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5.] *Conf. Joan. xx.* 29. ὁ δε δικαιος εκ πιστεως μου ζησεται. *Hab. ii.* 4.

8 [ἱνα—αφανης τῳ κοσμῳ γενομενος, εμφανισθῃ τῳ προσωπῳ του Χριστου. *Mart. Ign.* 3.] *Conf. Ps. xvi.* 15. *lxxxiii.* 2.

9 [πολιτευομενοι τα καλα και ευαρεστα ενωπιον αυτου. *Clem. Rom. i.* 21. *xxxv.* 49. τουτο και τῳ Θεῳ ευαρεστον. *Ign. Smyrn.* 8. και ὑπερβαλλειν φιλοτιμουμενοι τας θυσιας ἁς ἑκαστος επιφερει. *Jos. Ant. iii.* 8. 6. *xv.* 9. 5.] *Conf. Rom. xiv.* 8.

10 [ἱνα και τον μισθον κομισωμεθα. *Clem. Rom. ii.* 11. ειτε αληθες, ειτε ψευδες. *Frag.* 6. εν τῃ σαρκι ἁ επραξαμεν πονηρα, μετανοησωμεν εξ ὁλης της καρδιας, ἱνα σωθωμεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 8. *Polyc. Phil.* 6, και παντας δει παραστηναι τῳ βηματι του Χριστου, και ἑκαστον ὑπερ ἑαυτου λογον δουναι.]

11 [οὑς ουκ επεισαν αἱ προφητειαι, κ.τ.λ. *Ign. Smyrn.* 5. ειδοτες ουν ὁτι— *Polyc. Phil.* 5. παντα εν τῳ φοβῳ αυτου επετελειτε. *Clem. Rom. i.* 2.] και εν τουτῳ δε επεισας τους εχθρους ἡμων, ὁτι συ ει ὁ ῥυομενος εκ παντος κακου. *Sap. xvi.* 8. τοτε φανεροι εσονται οἱ σφρα-

γιζομενοι, κ. τ. λ. *Esa. viii.* 16. *Conf. cap. viii.* 21. 1 *Pet. ii.* 12. *Phil. iv.* 8. *Act. ii.* 37. *xvi.* 14.

12 [μη αφορμας διδοτε τοις εθνεσιν. *Ign. Trall.* 8.] συνιστανομεν, *Coll.* 1 *Mac. xii.* 43. *Conf. Matt. xxii.* 16. 1 *Cor. i.* 31.

13, 14 [*Coll. Valck. ap. Act. xii.* 11.] αγαπησις Κυριου παντα ὑπερεβαλεν, κ. τ. λ. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* εξετεινα αυτους εν δεσμοις αγαπησεως μου. *Ose. xi.* 4. [παρακαλω ουν ὑμας, ουκ εγω, αλλ' ἡ αγαπη Ιησου Χριστου, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 6. κοινωνωμεν—τον της φιλοχριστου αυτου επιθυμιας τελειωσαντι δρομον, κ. τ. λ. *Mart. Ign. sub. fin.* σωφρονουμεν· τουτεστι σωον το φρονημα εχοντες. *Lex. Ecclesiast. ap. Valck. ad* 1 *Cor. xi.* 30. εξιστησιν, ιδιωτικως. *dementat. Labb. Gloss.* ἡ γαρ αγαπη ουκ αφησιν ἡσυχαζειν με. *Chrysost.*] *Conf. Act. xviii.* 5. μετα σου ἡ αρχη εν ἡμερᾳ της δυναμεως σου, εν ταις λαμπροτησι των ἁγιων σου. *Ps. cviii.* 3. ὡραιος καλλει παρα τους ὑιους των ανθρωπων, κ. τ. λ. *xliv.* 2. [τον δεσμον της αγαπης του Θεου τις δυναται εξηγησασθαι; *Clem. Rom. i.* 49. συνεχει, *Neo-Græc.* συσφιγγει. *Coll. Valck.* 1 *Cor. xv.* 1. *Heb. ii.* 9.]

15 [εκεινον ζητω, τον ὑπερ ἡμων αποθανοντα· εκεινον θελω, τον δι' ἡμας αναστανται. *Ign. Rom.* 6. *Polyc. Phil.* 9. ἡδρασμενους εν αγαπη εν τῳ αἱματι Χριστου. *Smyrn.* 1. δι' ἡμας, ἱνα ζησωμεν εν αυτῳ, παντα ὑπεμεινε. *Polyc. Phil.* 8. την προς Χριστον αγαπην. *Mart. Ign.* 4.] *Coll. Rom. v.* 6-8. 1 *Cor. i.* 13. [εκαλεσεν γαρ ἡμας ουκ οντας, και ηθελησεν εκ μη οντος ειναι ἡμας. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Coll. Esa. xxii.* 2. και ουκετι εσονται πεποιθοτες επ' ανθρωποις, αλλα τα ωτα ακουειν δωσουσι. *xxxii.* 3.

16 [μετα δε την αναστασιν συνεφαγεν αυτοις και συνεπιεν ὡς σαρκικος, καιπερ πνευματικως ἡνωμενος τῳ Πατρι. *Ign. Smyrn.* 3. οντα εκ γενους Δαυιδ κατα σαρκα, Υιον Θεου κατα θελημα και δυναμιν Θεου, κ. τ. λ. 1. και μηδεις κατα σαρκα βλεπετω τον πλησιον, αλλ' εν Ιησου Χριστῳ αλληλους διαπαντος αγαπατε. *Magn.* 6.] *Conf. Joan. vi.* 63. *Col. iii.* 1, 2.

17 [οἱ εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες, εις καινοτητα ελπιδος ηλθον. *Ignat. Magn.* 9. παλαια βασιλεια διεφθειρετο, Θεου ανθρωπινως φανερουμενου εις καινοτητα ἀϊδιου ζωης. *Ephes.* 19. εις τον καινον ανθρωπον Ιησουν Χριστον. 20. *laudat. p.* 147, *Vossii.*] *Conf. Gal. i.* 22. *Heb. ii.* 5. *Apoc. xxi.* 5. [*Coll. Barnab. Epist.* § 16, λαβοντες την αφεσιν των ἁμαρτιων, και ελπισαντες επι τῳ ονοματι του Κυριου εγενομεθα καινοι, παλιν εξ αρχης κτιζομενοι, κ. τ. λ. καινη κτισις, *Coll. Ephes. ii.* 10. *Ipsius (Dei) sumus opus,* κτισθεντες, *creati in Christo Jesu, ad opera bona etc. h. e. regenerati, et ad imaginem ejus renovati. Conf. Ps. cx.* 3. *Es. xxix.* 23. *etc. Hæc nova*

illa creatura est, de quâ 2 Cor. v. 17, "Si quis est in Christo, καινη κτισις, nova creatura est:" hoc est, per Spiritum Sanctum renovatus est, ad novam et sanctam vitam in fide Christi ducendam. Quod in homine per peccatum est corruptum, id per regenerationem et renovationem restitui ac emendari, adèoque imago Dei, ad quam primus homo creatus est, in ipso instaurari incipit: meritò igitur regeneratio ista et renovatio hominis, creationis voce exprimitur. Utriusque solus Deus auctor et causa est. Glass. Philolog. Sacr. p. 1035. Dathe.]

18 και παλιν καταλλαγησεται τοις ἑαυτου δουλοις. 2 *Mac. vii.* 32. [μακαριος εν Ιησου Χριστῳ, ὁς καταξιωθησεται της τοιαυτης διακονιας. *Ign. Philad.* 10.] *Conf. Rom. v.* 10. *Col. i.* 20. φειδη δε παντων, ὁτι σα εστι Δεσποτα φιλοψυχε. *Sap. xi.* 26.

19 και λογισθησεται τῳ ανθρωπῳ εκεινῳ αἱμα. *Lev. xvii.* 4. [και, διαλυσαμενος τας μεμψεις, καταλλαττεται προς αυτην. *Jos. Ant. v.* 2. 8. *Coll. Bell. Jud. i.* 7.] και ὁ καταλειφθεις εν τῃ του Παντοκρατορος οργῃ, παλιν εν τῃ του μεγαλου Δεσποτου καταλλαγῃ μετα πασης δοξης επανωρθωθη. 2 *Mac. v.* 20. *Conf. Heb. ix.* 14. *Act. xx.* 28. [ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους Χριστος, εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Ign. Rom.* 3. τον του Χριστιανισμου λογον. *Mart. Polyc.* 10.]

20 [ὁν πεμψω πρεσβευσοντα και περι ὑμων. *Polyc. Phil.* 13. θεοπρεσβυτην, *Ignat. Smyrn.* 11.] *Coll. Rom. v.* 10. [ἱκετευοντες αυτον, ὁπως ἱλεως γενομενος επικαταλλαγῃ ἡμιν. *Clem. Rom. i.* 48. εις το πρεσβευσαι εκει Θεου πρεσβειαν. *Ign. Philad.* 10.]

21 [την ευχαριστιαν—την ὑπερ των ἁμαρτιων ἡμων παθουσαν. *Ign. Smyrn.* 6. ὁς ὑπεμεινεν ὑπερ των ἁμαρτιων. *Polyc. Phil.* 1.] εαν δωτε περι ἁμαρτιας. *Esa. liii.* 9. ἁμαρτιαν εποιησεν, *Coll. Lev. v.* 7. *Num. xviii.* 9. *Exod. xxix.* 14. 4 *Reg. xii.* 16. [ὁτι αμωμος ὑπερ ανομων παραδοθησεται, και αναμαρτητος ὑπερ ασεβων αποθανειται, κ.τ.λ. *Test. XII. Patr. p.* 730, 731. τις ει ὁ εχων τοσαυτην εξουσιαν και δυναμιν; και ποιος ει ὁ χωρις αμαρτιας ὡδε ελθων, ὁ μικρος ὁρωμενος και μεγαλα δυναμενος, ὁ ταπεινος και ὑψηλος, ὁ δουλος και δεσποτης, κ.τ.λ. *Nicod. Evang. cap.* 22. *Ad locum Esaiæ (liii.* 10.*) respexit sine dubio Paulus: "Eum qui non novit peccatum, pro nobis peccatum (Deus) fecit." Franzius: Quomodo Christus sit factus peccatum, declarari debet perfectè ex pecude sacrificiali, quæ et ipsa fiebat peccatum, seu immunda, quando sibi imposita hominum portabat peccata, et tunc mactabatur et sacrificabatur etc. Quibus verbis simul ratio hujus tropicæ locutionis, quâ peccatum accipitur pro sacrificio, innuitur. De quâ ità Flaccius: Idèo illæ hostiæ sic vocantur, quia in ipsas peccata populi reatusque, irâ ac pœnâ Dei, suo quodam modo per imputationem transferebantur: non quia verbum חטא expiare significat. Clav. Sacr. Part. i. col.* 858. *Glass. Philolog. Sacr. p.* 867.]

ΚΕΦ. 5. 6.

1 ΤΟΥΤΟ το εργον Θεου εστιν και ὑμων. *Ign. Polyc.* 7. παντες ουκ εις κενον εδραμον. *Polyc. Phil.* 9. παρακαλω σε εν χαριτι, ᾗ ενδεδυσαι, προσθειναι τῳ δρομῳ σου, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 1.] *Conf. Job. xxxix.* 16. του Κυριου συνεργουντος, κ. τ. λ. *Marc. xvi.* 20. [προσεχοντες τῃ του Χριστου χαριτι. *Mart. Polyc.* 2. *Clem. Rom. i.* 41.]

2 ειπον τῃ ψυχῃ μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps. xxxiv.* 3. [καιρον ευθετον. *Polyc. Phil.* 13. μετα γαρ το εξελθειν ἡμας εκ του κοσμου, ουκετι δυναμεθα εκει εξομολογησασθαι η μετανοειν ετι. *Clem. Rom. ii.* 8. ευπροσδεκτος. *i.* 35. 40. *Conf. Sir. v.* 7. *xiv.* 14. *Ipsa Verba LXX interpretum Esaiæ xlix.* 8, καιρος δεκτος *in Hebræô* רצון בעת *est tempus illud quod Deus elegit ad salutem populi procurandam. Quod ab Esaiâ dictum de salute temporali, mysticè ad salutem æternam refert Apostolus. Grot.*] *Coll. Rom. xiii.* 11.

3 [μωμησεται· ψεξει, μεμψεται. *Hesych.* την λειτουργιαν αυτων απροσκοπως επιτελουσιν. *Clem. Rom. i.* 20. απεχομενοι των σκανδαλων. *Polyc. Phil.* 6. οντα εξεμπλαριον Θεου διακονιας. *Ign. Smyrn.* 12. εὑρεθειητε αμωμοι. *Trall.* 13. προσκοπην· σκανδαλον. *Hesych.*] *cap. viii.* 20. *Coll. Rom. ix.* 32. [μη αφορμας διδοτε τοις εθνεσιν, ἱνα μη δι' ολιγους αφρονας το εν Θεῳ πληθος βλασφημηται· "Ουαι γαρ δι' οὑ επι ματαιοτητι το ονομα μου επι τινων βλασφημειται." *Ign. Trall.* 8.] *Coll. Ezech. xxxvi.* 23.

4 [εργον απογνωσεως και δεινης αναγκης διεπραξατο. *Jos. Ant. ix.* 3. 2. ὡς διακονους Χριστου Θεου. *Ign. Smyrn.* 10. ὡς Θεου και Χριστου διακονοι. *Polyc. Phil.* 5.] *Conf. Matt. xvi.* 24. στενοχωριας, 1 *Mac. xiii.* 3. [μη ταρασσετω—ὁτι βλεπομεν—στενοχωρουμενους τους του Θεου δουλους. *Clem. Rom. Fragm.* 3.] *Coll. cap. xi.* 23-27.

5 [εφυλακισθησαν, αλλ' ὑπο ανοσιων. *Clem. Rom. i.* 45. διωγμος και ακαταστασια. 3. προσκαρτερουντες νηστειαις. *Polyc. Phil.* 7.] *Conf.* 1 *Thess. iii.* 7. [ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Ign. Polyc.* 1.]

6 [ἁγνῃ συνειδησει παντα επιτελειν. *Clem. Rom. i.* 1. ητω ἁγνος εν εργοις. 48. εν αμωμῳ και ἁγνῃ συνειδησει. *Polyc. Phil.* 5. διδασκων επιεικειαν και μακροθυμιαν. *Clem. Rom. i.* 13. χρηστευσωμεθα αυτοις, κ.τ.λ. 14. δῃ πασῃ ψυχῃ—μακροθυμιαν. 58. μη ουν αναισθητωμεν της χρηστοτητος αυτου, κ.τ.λ. *Ign. Magn.* 10.] διοικει τα παντα χρηστως. *Sap. viii.* 1. *Conf. Rom. xii.* 9. [ανυποκριτος· αδολος, απροσωπολημπτος. *Hesych. non fictus, sincerus. Labb.* ανυποκριτως, *Clem. Rom. ii.* 12.]

7 [εν δυναμει πιστεως. *Ign. Ephes.* 14. ὁπλισωμεθα τοις ὁπλοις της δικαιοσυνης. *Polyc. Phil.* 4. εν γνωσει, *Coll. Clem. Rom. ii.* 3.]

8, 9 [δυσφημια· κακοφημια. *Hesych. infamia, Labb.* ευφημια, *laudatio. Id.* πλανοι ανθρωποι και απατεωνες. *Jos. Bell. Jud. ii.* 13. 4. ατιμουνται, και εν ταις ατιμιαις δοξαζονται, βλασφημουνται, και δικαιουνται· λοιδορουνται, και ευλογουσιν· ὑβριζονται, και τιμωσιν· αγαθοποιουντες, ὡς κακοι κολαζονται· κολαζομενοι χαιρουσιν, ὡς ζωοποιουμενοι, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 5.] *Coll. Sir. xxxvi.* 15. *xlii.* 24. 1 *Cor. vii.* 30, 31.

10 εστιν αγοραζων πολλα ολιγου, κ. τ. λ. *Sir. xx.* 12. [θανατουνται, και ζωοποιουνται· πτωχευουσι, και πλουτιζουσι πολλους· παντων ὑστερουνται, και εν πασι περισσευουσιν, κ. τ. λ. *(de Christ. Vett.) Epist. ad Diogn.* § 5. *p.* 129. *Hefele.* βλεπετε, αγαπητοι, ὁτι ὑπερασπισμος εστιν τοις παιδευομενοις ὑπο του Δεσποτου· και γαρ αγαθος ων παιδευει ὁ Θεος εις το νουθετηθηναι ἡμας, δια της ὁσιας παιδειας αυτου. *Clem. Rom. i.* 56.] *Conf.* 1 *Thess. v.* 16. = Ω πικρας τους τοτε ἡμερας, και οὐ πικρας, ὁτι ὁ πικρος Ἑλληνων τυραννος κ. τ. λ. 4 *Mac. xviii.* 20.

11 *Conf. Ps. xvii.* 36. *Esa. lx.* 5. [αδελφοι μου, λιαν εκπεχυμαι αγαπων ὑμας, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 5.] *Coll.* 3 *Reg. iv.* 29.

12 κατα τουτον τον τροπον και το πνευμα στενοχωρουμενος, και το σωμα αγχομενος, ελεγεν. 4 *Mac. xi.* 11. *Conf. Esa. xlix.* 19. *liv.* 2. [*Krebs. p.* 299. στενοχωρεισθε, *Coll. Clem. Fragm.* 3.]

13 [τινα ουν ἡμεις αυτῳ δωσομεν αντιμισθιαν; κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. 9. 11. πλατυνομαι, *patesco. Labb. Gloss. Vett.*]

14 [ενθεν δε ὁ ασκητης Ιακωβ μναται γαμον ἑαυτῳ· ποθεν γαρ αλλοθεν, η εκ του σοφιας οικου κοινωνον εὑρησει, γνωμην ανεπιληπτον, ἡ παντα συνδιατριψει τον αιωνα; *Philo. de Profug.* § 9. τεκνα ουν φωτος και αληθειας, φευγετε τον μερισμον, και τας κακοδιδασκαλιας κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 2. εν μετοχῃ ἁμαρτιας αυτων, *Conf. Psalt. Sal. xiv.* 4. διαφορα μεταξυ των απιστων και των εκλεκτων. *Mart. Polyc.* 16. μονους ανδρας τους ὁμοζυγους ειναι νομιστεον ταις γυναιξιν, οἱς και ἡνωθησαν κατα γνωμην Θεου. *Ign. Fragm.* 5. *Conf. Barnab. Epist. p.* 248-252. *Ign. Voss.*] *Conf. Ose. vii.* 8. 3 *Reg. xvi.* 31.

15 [Βελιαρ· τῃ Ἑβραιων φωνῃ τον αποστατην δηλοι. *Suid. Zonar.* δρακων. *Hesych.* τινες αθεοι οντες, τουτεστιν απιστοι. *Ign. Trall.* 10. τα δε ονοματα αυτων, οντα απιστα, ουκ εδοξε μοι εγγραψαι. *Smyrn.* 5. αγαθον ου θελει κακῳ συνερχεσθαι. *Philo. laudat. et Ignat. Ephes. p.* 135. *Vossii.* συμφωνια, *Jos. c. Ap. ii.* 16. συμφωνος, *Ign. Ephes. iv.* 5. οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, ουδε οἱ πνευματικοι τα σαρκικα. 8. [ει πορευσονται δυο επιτοαυτο καθολου, εαν μη γνωρισωσιν ἑαυτους; *Amos. iii.* 3. [Ἁγιου ουν μερις ὑπαρχοντες, ποιησωμεν τα του ἁγιασμου παντα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 30.]

16 [συγκαταθεσις· συμφωνησις. *Hesych.*] εσομαι εις θεον τῳ γενει Ισραηλ, και αυτοι μοι εις λαον. *Jer.* xxxviii. 1. [ὡς ναον Θεου φυλασσειν την σαρκα. *Clem. Rom. ii.* 9. ὡς οντες λιθοι ναου Πατρος. *Ign. Ephes. ix.* 15. γεγραπται γαρ, Ενοικησω εν αυτοις, και εμπεριπατησω. *Ignat. Mart.* 2. την σαρκα ὑμων, ὡς ναον Θεου τηρειτε. *Philad.* 7.] *Conf.* 2 *Tim. i.* 14. *Apoc. xxi.* 3. [*Est applicatio mystica loci Levitici xxvi.* 11, *et* 12. *ubi in Græco:* θησω την σκηνην μου εν ὑμιν. *Deinde verbis quibusdam interpositis,* και εμπεριπατησω εν ὑμιν. *Citavit hunc locum, ut et alios, cum libertate aliquâ Paulus: itaque et in medio posita omittit, et personam mutat, salvo sensu. Et* משכני *quod LXX.* θησω σκηνην, *rectè vertit* ενοικησω, *quemadmodùm et Græci Esaiæ xxxiii.* 18. *alibi per* οικειν *aut* κατοικειν. *Confer Ezech. xxxvii.* 27. *Rom. viii.* 11. 2 *Tim. i.* 14. *Grot.*] κληθησονται και αυτοι υἱοι Θεου ζωντος. *Ose. i.* 10.

17 [ου μονον δε οἱ πρασσοντες αυτα, αλλα και οἱ συνευδοκουντες αυτοις. *Clem. Rom. i.* 35.] εισδεξομαι ὑμας, *Coll. Sophon. iii.* 19.

18 *Conf. Rom. viii.* 15-17. 1 *Joan. iii.* 1, 2. *Jer. xxxviii.* 1. *Ose. i.* 10. *ii.* 1. [Παντοκρατωρ· ὁ Θεος παντων κρατων. *Hesych.* יהוה צבאות Κυριε ὁ Θεος ὁ Παντοκρατωρ. *Mart. Polyc.* 14.] τους υἱους του παντοκρατορος επουρανιου Θεου ζωντος. 3 *Mac. vi.* 28. [εσομαι ὑμιν εις πατερα· *Hæc quoque constructio Veteribus Græcis est ignota. Ut apud Latinos, sic ap. Græcos verba* ειμι *et sum idem casus sequi solet, qui præcesserat.* "*Ego ero ei pater,*" *Gr. dicitur* εγω εσομαι αυτῳ πατηρ. *Quod Latinè dicere non liceret:* "*ero ipsi in patrem,*" *id Scriptores Hellenistæ* εσομαι αυτῳ εις πατερα. *Ad eam rationem Epistolâ ad Heb. viii.* 10, *legimus* εσομαι αυτοις εις Θεον, και αυτοι εσονται μοι εις λαον. *In eâdem sententiâ, altera obtinet structura ap. Paulum v. supr.* 16, εσομαι αυτων Θεος, και αυτοι εσονται μοι λαος. *Præterea observandum, dativum personæ, qui verbis substantivis sæpè solet adjungi, significare commodum, vel utilitatem.* Εσομαι εις πατερα αυτῳ, "*ipsum ut pater protegam et tuebor.*" "*Erit mihi filius,*" *idem est, atque,* "*id ex illo percipiam commodi, ut filii amore me prosequatur.*" *Ea vis Dativi observari poterit Heb. viii.* 12. 1 *Cor. ix.* 2. 2 *Cor. ii.* 15. *Valck. ap. Heb. i.* 5.]

ΚΕΦ. ζ. 7.

1 ΑΓΑΠΗΤΟΙ. *Clem. Rom. i.* 7. *et sæp.* εαν ουν ποιησωμεν την δικαιοσυνην εναντιον του Θεου, εισηξομεν εις την βασιλειαν αυτου, και ληψομεθα τας επαγγελιας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 11. κληρονομησῃ τας επαγγελιας του Θεου. *i.* 10. το μεγαλειον της επαγγελιας αυτου. 26. των μεγαλων και ενδοξων επαγγελιων αυτου. 34. παντα εν τῳ φοβῳ αυτου επετελειτε. 2. επιτελεσωμεν τα ανηκοντα τῃ αμωμῳ βουλησει αυτου. 35.]

2 [ου δυνηθεντες χωρησαι. *Ign. Trall.* 5. ὁ χωρων χωρειτω. *Smyrn.* 6.] *Conf. Num. xvi.* 15. *Sir. xlvi.* 19. 1 *Thess. ii.* 5. 10. *Cap. xii.* 17.

3 [εγω κατακριτος, ὑμεις ηλεημενοι. *Ign. Ephes.* 12. *Rom.* 4.] προειρηκα, 3 *Mac. vi.* 35. *Coll. Phil. i.* 21.

4 προς ὑμας, *Conf. Jer. xii.* 6. = ὑπερυψωθης. *Ps. xcvi.* 9. *Dan. iv.* 34. [ὑπερεκπερισσως. *Clem. Rom. i.* 20. ὁ αγαθος εργατης μετα παρρησιας λαμβανει τον αρτον. 34. το καυχημα ἡμων και ἡ παρρησια εστω εν αυτῳ. *Ib.* αληθεια εν παρρησια. 35.]

5 [ανεσις, *requies, otium. Labb. Gloss. Vet.*] εὑρουσα ανεσιν. *Sir. xxvi.* 10. *Coll. cap. ii.* 12. [μονον μοι δυναμιν αιτεισθε εσωθεν τε και εξωθεν. *Ign. Rom.* 3.] ου μονον των ενδοθεν, αλλα και των εξωθεν πονων. 4 *Mac. xviii.* 2. εξωθεν—εσωθεν, *Coll.* 1 *Cor. v.* 12.

6 [προπεμψας αγγελον τον την εμην παρουσιαν τοις εν τῃ Τιβεριαδι σημαινουντα. *Jos. Vit.* 17.] *Conf. Deut. xxxii.* 36. παρακαλεσαι παντας τους πενθουντας, κ. τ. λ. *Esa. lxi.* 2, 3. 2 *Mac. xi.* 32.

7 χαρητε ἁμα αυτῃ χαρᾳ παντες ὁσοι πενθειτε επ' αυτῃ. *Esa. lxvi.* 10. *Ps. xxix.* 11. εδωκα παρακλησιν αληθινην. *Esa. lvii.* 18. *Conf. Col. iv.* 13. [τους δε απεσταλμενους αφ' ἡμων—εν ειρηνῃ μετα χαρας εν ταχει αναπεμψατε προς ἡμας, ὁπως θαττον την ευκταιαν και επιποθητην ἡμιν ειρηνην και ὁμονοιαν απαγγελλωσιν, εις το ταχιον και ἡμας χαρηναι περι της ευσταθειας ὑμων. *Clem. Rom. i. sub. fin.*] μετ' οδυρμων και δακρυων. 2 *Mac. xi.* 6.

8 [αμεταμελητοι ητε επι πασῃ αγαθοποιᾳ. *Clem. Rom. i.* 2. 54. προς ὡραν. *Mart. Polyc.* 11.] *Coll.* 1 *Thess. ii.* 17. *Joan. v.* 35. μεταμελομαι, *Conf.* 1 *Mac. xi.* 10.

9 την ανομιαν μου αναγγελω, και μεριμνησω ὑπερ της ἁμαρτιας μου. *Ps. xxxvii.* 18. [παιδευθητε εις μετανοιαν. *Clem. Rom. i.* 57. ευχαριστω δε τῳ Θεῳ μου, ὁτι ευσυνειδητος ειμι εν ὑμιν, και ουκ εχει τις καυχησασθαι, ουτε λαθρα ουτε φανερως, ὁτι εβαρησα τινα εν μικρῳ ἡ εν μεγαλῳ, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6.]

10 [παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *Clem. Rom. i.* 7. οἱ πολιτευομενοι την αμεταμελητον πολιτειαν του Θεου. *i.* 54. αμεταθετος γαρ ἡμιν ἡ απο των κρειττονων επι τα χειρω μετανοια. *Mart. Polyc.* 11.] κατα θεον, *Coll.* 2 *Mac. ii.* 13. ἡ γαρ διαθηκη απ' αιωνος, θανατῳ αποθανῃ. *Sir. xiv.* 17. *xvii.* 20-26. ὡς καλον ελεγχθεντα φανερωσαι μετανοιαν, ὁυτως γαρ φευξῃ εκουσιον ἁμαρτημα. *xx.* 9. *Comp. Conf. Ose. vii.* 14. *Ps. cxviii.* 67. 71. *Sap. xii.* 10. *Sir. xx.* 1.

11 [αλλα, *Hæc partic. hìc est augentis. ut imò apud Lat. Grot.* ζηλον, *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. iii.* 3.] συνεστεσατε ἑαυτους, *Coll. Susan.* 61. επιποθησις. *Exech. xxiii.* 11. *Aquil.* [και μαλλον οτ' αν

επαινω ὑμας, οιδα ὁτι εντρεπεσθε· ὡς γεγραπται (*Prov. xviii.* 17.) ὁτι ὁ δικαιος ἑαυτου κατηγορος. *Ign. Magn.* 12. ἁγνας και αμιαντους χειρας αιροντες. *Clem. Rom. i.* 29. οἱ γαρ μετα φοβου και αγαπης πολιτευομενοι, ἑαυτους θελουσιν μαλλον αικιαις περιπιπτειν η τους πλησιον. 51.] *Conf.* μεγαλοι εξικνουμενοι καρδιαν. *Jud. v.* 15.

12 [ὑπερ της αθλησεως σπουδης. *Mart. Ign.* 4. την προς Κυριον αυτου σπουδην. *Ib.*] φανερωθηναι, *Coll. Jer. xl.* 6. εἱνεκεν, *Coll. Esa. lxi.* 1. *Conf.* 2 *Tim. ii.* 15.

13 [επι τῃ παρακλησει, *Ob, vel propter gr.* Επι *junctum Dativo sæpè causam significat. Ab hoc usu pendet intellectus loci (Rom. v.* 12) *de quô multùm certant Theologi. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 4. με ανεπαυσαν σαρκι τε και πνευματι. *Ign. Trall.* 12.] απο = δια, *Coll.* 2 *Par. v.* 6. *xx.* 9. *Sir. xli.* 17-20. *Coll. sup. v.* 7.

14 [ἱνα μη εν καυχησει απολωμαι. *Ign. Trall.* 4.]

15 [και κατα τα σπλαγχνα ἁ εχετε εν Χριστῳ Ιησου. *Ign. Philad.* 10. τῳ Θεῳ ευχαριστω—ὁτι εδεξασθε αυτους. 11.] φοβος και τρομος ηλθεν επ' εμε. *Ps. liv.* 5. *Exod. xv.* 16. *Judith. xv.* 2. *Deut. ii.* 25. *Esa. xix.* 16.

16 [*Conf. Polyc. Phil.* 1. συνεχαρην ὑμιν μεγαλως εν Κυριῳ, κ.τ.λ. θαρσους και χαρας ενεπιμπλατο. *Mart. Polyc.* 12.]

ΚΕΦ. η. 8.

1 ΕΚΚΛΗΣΙΑ Θεου—τῃ ουσῃ εν Φιλαδελφιᾳ—ηλεημενῃ και ἡδρασμενῃ εν ὁμονοιᾳ Θεου, κ. τ. λ. *Ign. Philad. Inscr.* οἱς ἡ χαρις απο του Θεου δεδοται. *Clem. Rom. i.* 30. κατα την του Θεου χαριν. 50.] ελεημοσυνη ανδρος ὡς σφραγις μετ' αυτου, και χαριν ανθρωπου ὡς κορην συντηρησει. *Sir. xvii.* 22. *xx.* 13, 14. *xl.* 17. [ἁμα ταις συμπαρουσαις μοι εκκλησιαις. *Ign. Trall.* 12. εγω γραφω ταις εκκλησιαις. *Rom.* 4. ἡ αγαπη των εκκλησιων των δεξαμενων με. 9. Μακεδονια. *Mart.* 5. μνημονευετε εν ταις προσευχαις ὑμων της εν Συριᾳ εκκλησιας. *Trall.* 13.]

2 *Conf. Luc. xxi.* 4. [ειρηνη βαθεια, *Clem. Rom. i.* 2. δι' οὑ αναπληρωθῃ αυτου το ὑστερημα. 38.] τον πλουτον αυτης (σοφιας) ουκ αποκρυπτομαι. *Sap. vii.* 13. [*Coll. Valck. ap. Phil. iv.* 19.]

3 [αυθαιρετοι· ἑκουσιοι, αυτοκλητοι. *Hesych.*] ὑπερ δυναμιν, *Coll.* 1 *Reg. xv.* 22. κατα δυναμιν. *Coll. Ps. lxi.* 12. [αυθαιρετως, *Ign. Magn.* 5.] *Coll. Exod. xxxvi.* 5-7.

4 [τουτο δεομεθα σου, *Act. Thom.* § 50. εκομισαν χρηματα πολλα εις διακονιαν των χηρων. 56.] ευσεβεια εις Θεον. *Prov. i.* 7. [την διακονιαν την εις το κοινον ανηκουσαν. *Ign. Philad.* 1. εις το ειξαι αυτους μη ἡμιν, αλλα τῳ θεληματι του Θεου. *Clem. Rom. i.* 56.]

5 [επιστευσαν τῳ Κυριῳ και ἑαυτους εκδοτους εδωκαν αυτῳ. *Act. Thom.* § 13. δια θεληματος αυτου. *Clem. Rom. i.* 32.]

6 και ενηρξατο του καθαιρειν. 1 *Mac. ix.* 54. *Deut. ii.* 54.

7 δοθησεται αυτῳ της πιστεως χαρις εκλεκτη. *Sap. iii.* 14. [παντα ὁμου καλα εστιν, εαν εν αγαπῃ πιστευητε. *Ign. Philad.* 9. παντα ουν ὑμιν εν χαριτι περισσευετω. *Smyrn.* 9. και παντος χαρισματος περισσευης. *Polyc.* 2. παν εργον αγαθον επιτελειν. *Clem. Rom. i.* 33.] ὡσπερ, *Conf. Eccles. v.* 15.

8 [γνησιον = την γνησιοτητα, *Coll. Glass. Philolog. Dathe. p.* 6. τις γαρ—βεβαιαν ὑμων πιστιν ουκ εδοκιμασεν; *Clem. Rom. i.* 1.] ουδεν γνησιον βουλονται φερειν. 3 *Mac. iii.* 19. *Conf. Heb. x.* 24.

9 ὁ εν ὑψηλοις κατοικων, και τα ταπεινα εφορων εν τῳ ουρανῳ, και εν τῃ γῃ. *Ps. cxii.* 5, 6. [τον απαθη, τον δι' ἡμας παθητον, τον κατα παντα τροπον δι' ἡμας ὑπομειναντα. *Conf. Ign. Polyc.* 3. Ιησους—ηλθεν—ταπεινοφρονων. *Clem. Rom. i.* 16. ει γαρ ὁ Κυριος οὑτως εταπεινοφρονησεν, τι ποιησομεν ἡμεις; κ. τ. λ. *Ib.* πλουσιος ων· *à nomine* πλουτος *duplex verbi forma, significatione diversa,* πλουτειν *et* πλουτιζειν, *quorum hoc reperietur et.* 2 *Cor. vi.* 10. *ix.* 11. *alterum h. Ep. cap. iv.* 8. 2 *Cor. viii.* 9. *Qui vel ista tantùm loca exegerit, intelliget differentiam.* πλουτειν, *v. neutrum, notat divitem esse,* πλουτιζειν, *activum, divitem facere.*—Πλουτιζειν *itaq. significatu pollet activo et transitivo.* Πλουτειν *neutrum est; i. e. neque act. nec pass. ac significat Esse divitem. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 5.]

10 συμφερει, *Conf. Eccles. vii.* 1. *Sym.* απο περυσι = απο οπισθεν. 1 *Reg. xii.* 20. [*anno præterito. Labb. Gloss. Vett.*]

11 καθαπερ—οὑτω. 2 *Mac. ii.* 29. 4 *Mac. xv.* 31, 32. [δεον ουν εστιν προθυμους ἡμας ειναι εις αγαθοποιΐαν. κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 34.]

12 [ευπροσδεκτοι τε και μακαριοι. *Clem. Rom. i.* 40. σπευσωμεν μετα εκτενειας και προθυμιας. 33. προυκειτο γαρ εν αυτῳ τελος. *Philo Vit. Mos. p.* 626. προκειται· παρακειται. *Hesych.*] *Conf. Joan. ix.* 41. *Marc. xiv.* 8. 38. *Rom. vii.* 25. 3 *Reg. viii.* 18.

13, 14 [ουδε των πονων των επι τοις εργοις ανεσιν ου διδοασιν,—αλλ'— *Jos. Ant. iii.* 10. 6. αγαπωσας παντας εξ ισου. *Polyc. Phil.* 4. δι' οὑ αναπληρωθῃ αυτου το ὑστερημα. *Clem. Rom. i.* 38.] *Conf.* 1 *Cor. xvi.* 17. [ὁ ισχυρος μητ' αμελειτο τον ασθενη, ὁ δε ασθενης εντρεπετω τον ισχυρον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 38. την αγαπην αυτων, μη κατα προσκλισεις, αλλα πασι τοις φοβουμενοις τον Θεον ὁσιως, ισην παρεχετωσαν. 21.]

15 [*Egregia* αλληγορια *historiæ de Mannâ. Vidit eam et Philo in* 3. *Alleg.* § 57. και επι του μαννα ουν, και επι πασης δωρεας ἡν ὁ Θεος δωρειται τῳ γενει ἡμων, καλον το εναριθμιον και μεμετρημενον, και μη το

ὑπερ ἡμας λαμβανειν πλεονεξια γαρ τουτο γε. Το της ἡμερας ουν εις ἡμεραν συναγαγετω ἡ ψυχη, ἱνα μη ἑαυτην φυλακα των αγαθων, αλλα τον φιλοδωρον Θεον αποφηνῃ. *Et in libro, Quis sit hæres rerum divinarum,* § 39. *cum dicta jam verba ex LXX. interpretibus protulisset, addit,* ἡνικα τῳ της αναλογιας εχρησαντο θαυμαστῳ και περιμαχητῳ μετρῳ. *Spectat et hùc ea quam in Symbolo profitemur Sanctorum Communio. Grot.*]

16 [της—ὑπερ της αθλησεως σπουδης. *Mart. Ign.* 4. χαρις τῳ Θεῳ, κ.τ.λ. *Mart. Polyc.* 3. χαρις· αμοιβη κατα ευεργεσιαν. *Hesych.* χαρις δε τῳ νικηφορῳ Θεῳ, κ. τ. λ. *Philo de Somn.* 2. 31. *p.* 687. *Mangey.*] *Conf.* 2 *Mac. iii.* 33.

17, 18 *Conf. Prov. xxvii.* 21. [*Laudat. Ignat. p.* 134. *Vossii.* δια του αδελφου ἡμων Μαρκου. *Mart. Polyc.* 20. πλεον σπουδαιος γινου οὐ ει. *Ign. Polyc.* 3. δει γαρ ευλαβεστερους ἡμας ὑπαρχοντας. *Mart. Polyc.* 2. εν τῳ Ευαγγελιῳ της κοινης ελπιδος. *Ign. Philad.* 5.]

19 [εις τιμην Θεου χειροτονησαι την εκκλησιαν ὑμων θεοπρεσβυτην, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 11. πρεσβευονται· οἱ τους πρεσβεις χειροτονουντες και πεμποντες. *Thom. Mag.* χειρωτονηθεις. *Per antecedens pro consequente,* χειροτονειν *simpliciter sæpe notat eligere; suâ tamen vi eam significat electionem, quæ fit à populo manibus elatis. Sæpe inde* χειροτονειν *Gr. simpliciter erat Creare magistratus. Seniores in Ecclesiis constituere Lucæ dicitur* χειροτονειν πρεσβυτερους κατ' εκκλησιαν, *Act. xiv.* 23. *Conf.* 2 *Cor. viii.* 19. *Apud Alexandrinos v. interdum simpliciter significat manum protendere; ubi reliqui Interpretes Græci, Aquila, Symmachus, Theodotion dederunt* δακτυλον εκτεταμενον. *Jesai. lviii.* 9, *Alexandrini præbent* χειροτονιαν. *Valck. in Act. x.* 41. χειροτονει· *nuncupat.* χειροτονηθεις· *designatus. Labb. Gloss. Vett.*]

20 *Conf. cap. vi.* 3. [ταγματα ἀδροτερα. *Jos. Bell. Jud. ii.* 20. 7. στελλομενοι· δεδοικοτες. *Theophyl.*] *Coll. Mal. ii.* 5.

21 [προνοουντες αει του καλου ενωπιον Θεου και ανθρωπων. *Polyc. Phil.* 6.] *Conf. cap. v.* 11. *Luc. ii.* 52. 1 *Reg. ii.* 26. 1 *Thess. v.* 22.

22 [μετ' ευσεβους πεποιθησεως. *Clem. Rom. i.* 2. Ισαακ μετα πεποιθησεως γινωσκων το μελλον. 31.] εις ὑμας, *Conf. Prov. i.* 7.

23, 24 [τον αδελφον ἡμων και κοινωνον Ειρηναιον. *Epist. Mart. Lugdun. incip. Routh. tom.* 1. *p.* 287. Χριστου κοινωνος γενομενος. *Mart. Polyc.* 6. λαβωμεν προ οφθαλμων ἡμων τους αγαθους Αποστολους. *Clem. Rom. i.* 5. 42. 44. ὁ μεγας Αποστολος Κλημης. *Fragm.* 10.] δοξα, *Conf.* 1 *Cor. xi.* 7. αποστολος. 3 *Reg. xiv.* 6. *Alex. Ald. Comp. Rom. xvi.* 7. *Phil. ii.* 25. [εις δοξαν Θεου πλεον δουλευετωσαν. *Ign. Polyc.* 4. *Rom.* 10. *Magn.* 15. ὁ σοφος ενδεικνυσθω την σοφιαν αυτου. *Clem. Rom. i.* 38. δεξαμενοις τα μιμηματα της αληθους αγαπης, και προπεμψασιν, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 1. εις δοξαν Χριστου. *Ign. Polyc.* 7. εις προσωπον. 2.] *Coll. Matt. xxii.* 16.

ΚΕΦ. θ. 9.

1 ΠΕΡΙΣΣΟΝ ἡγουμαι και το πλειω λεγειν. *Epist. ad Diogn.* § 2. *fin.* προσαγορευετε παντας τους ἁγιους. *Mart. Polyc.* 20. εις τους ἁγιους και πιστους αυτου. *Smyrn.* 1. την διακονιαν την εις το κοινον ανηκουσαν. *Philad.* 1.] τουτο μεν γαρ, *Sap. vii.* 30. διακονια. *Cap. viii.* 4. *Conf. Ps. xv.* 2, 3.

2 *Conf. Heb. x.* 24. σιδηρος σιδηρον οξυνει, ανηρ δε παροξυνει προσωπον ἑταιρου. *Prov. xxvii.* 17. ζηλος. 1 *Mac. ii.* 54. 58.

3 [και μη τοτε ἃ δει ποιειν επιζητουντες, απαρασκευαστοι τοις καιροις παραπεσητε. *Jos. Ant. iv.* 8. 41. το καυχημα ἡμων—εστω εν αυτῳ. *Clem. Rom. i.* 34.] εν τῳ μερει τουτῳ, *Col. ii.* 16. 1 *Pet. iv.* 16. [παντες ουκ εις κενον εδραμον. *Polyc. Phil.* 9.] κενωθῃ, *Coll. Rom. iv.* 14. [*Rectè in Gloss. Vet.* redditur ματαιος απεφανθη. *Valck. ad* 1 *Cor. i.* 17. επεμψα τους αδελφους. *Coll. Ign. Smyrn.* 11, 12.]

4 ὑποστασις, *Conf. Heb. iii.* 14. [ἱνα μη εν καυχησει απολωμαι. *Ign. Trall.* 4.] *Conf. Luc. xiv.* 30.

5 [τοις προκατηγγελμενοις ὑπο του Θεου πιστιν παρειχε. *Jos. Ant. ii.* 9. 4. *i.* 12. 3.] *Conf. Gen. xxxiii.* 11. 4 *Reg. v.* 15.

6 δωρων ὁ φειδομενος. *Prov. xxi.* 14. δανειζει Θεῳ ὁ ελεων πτωχον, κατα δε το δομα αυτου ανταποδωσει αυτῳ. *xix.* 17. *Esa. xxxii.* 8. *Sym.* [ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Ign. Polyc.* 1. επ' ευλογιαις, μετα δαψιλειας, και ἀδροτητος· ὁ σπειρων επ' ευλογιαις. *Zonar.*] *Conf. Matt. vii.* 2. [επ' ευλογιαις και θερισει *i. e. à Deo recipit: id est, liberaliter. Sic et Exech. xxxiv.* 26. *Frequens Hebræis translatio. Job. iv.* 8. *Matt. xxv.* 24. 26. 1 *Cor. ix.* 11. *Gal. vi.* 7-9. *Qui parcè seminat, parcè etiam metet: et qui seminat* επ' ευλογιαις, *in benedictionibus, in benedictionibus etiam metet, h. e. copiosè et liberalitèr, uti oppositio ostendit. Tale est illud Ps. lxxxiv.* 7, και γαρ ευλογιας δωσει, *in benedictionibus operit (cos) pluvia, h. e. copiosè. Glass. Philolog. Sacr. p.* 366. *Dathe.*] ψυχη ευλογημενη πασα απλη. *Prov. xi.* 25.

7 [ου διστασεις δουναι, ουδε διδους γογγυσεις. *Barnab. p.* 251. *Voss.* προειλομην εν πιστει Ιησου Χριστου προσλαλησαι ὑμιν. *Ignat. Magn.* 1.] και ηνεγκαν ἑκαστος, ὡν εφερεν ἡ καρδια αυτων, κ. τ. λ. *Exod. xxxv.* 21. [εν προαιρεσει ψυχης μου. *Test. XII Patr. p.* 520.] εν πασῃ δοσει ἱλαρωσον το προσωπον σου, και εν ευφροσυνῃ ἁγιασον δεκατην. *Sir. xxxii.* 9. *xxxv.* 26. [*Ut vult in corde suo, Exod. xxv.* 2. οἱς αν δοξῃ τῃ καρδια. *Nam προαιρειασθαι hìc est velle, ut Prov. xxi.* 25, ου γαρ προαιρουνται αἱ χειρες αυτου ποιειν τι. *Subauditur hìc, det. Grot.*]

8 αγαθων γαρ πονων καρπος ευκλεης, κ. τ. λ. *Sap. iii.* 15. [παν

τα ουν ὑμιν εν χαριτι περισσευετω. *Ign. Smyrn.* 9. και παντος χαρισματος περισσευης. *Polyc.* 2.] *Conf. Sir. xl.* 18.

9 [σκορπιζεται· οἱ δ' Αττικοι σκεδαννυται φασι. *Phrynic.*] *Conf. Prov. xi.* 24. [εσκορπισεν, *Coll. Valck. in Act. v.* 37.]

10 [ὁ επιχορηγων αυτῳ την εγκρατειαν. *Clem. Rom. i.* 38.] Κυριος ηυξησε τον Ιησουν. *Jos. iv.* 14. [ὁ γαρ ποιησας τον ουρανον και την γην και παντα τα εν αυτοις, και πασιν ἡμιν χορηγων, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 3.] *Coll. Ps. cxlvi.* 8. *Job. v.* 9-11.

11 [χορηγει· παρεχει, δίδωσιν. *Hesych.* συνερχεσθαι εις ευχαριστιαν Θεου. *Ign. Ephes.* 3.] *Conf. Sap. xvi.* 28. 3 *Reg. iv.* 29. ψυχη ευλογημενη πασα απλη. κ. τ. λ. *Prov. xi.* 15. [πλουτιζομενοι. *Coll. Valck. ap. Phil. iv.* 19.]

12 [λειτουργησαντας αμεμπτως τῳ ποιμνιῳ του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 44. δι' οὑ αναπληρωθη αυτου το ὑστερημα. 38. τα ὑστερηματα αυτων ιδια εκρινετε. 2.] *Conf. Rom. xv.* 25, 26. 1 *Thess. iii.* 10.

13 [δοκιμασαντες τῳ Πνευματι. *Clem. Rom. i.* 42. ζητειν το κοινωφελες πασιν. 48. εν μιᾳ ὑποταγῃ ητε κατηρτισμενοι. *Ign. Ephes.* 2.] *Conf. Act. ii.* 46. *Col. iii.* 22. ευσεβεια εις Θεον. *Prov. i.* 7. [εν τουτοις εργοις ὁμολογωμεν τον Θεον. *Coll. Clem. Rom. ii.* 3, 4.]

14 [ὑπερβαλλουσης φιλανθρωπιας μια αγαπη. *Epist. ad Diogn.* § 9. εν ὑπερβαλλουσῃ τιμῃ. *Jos. Ant. iv.* 2. 2. ταις—ὑπερβαλλουσαις αυτου δωρεαις. *Clem. Rom. i.* 19. 23. κολληθωμεν ουν εκεινοις οἷς ἡ χαρις απο του Θεου δεδοται. 30. τῃ προσευχῃ ὑμων, ἡς γενοιτο μοι αει μετοχον ειναι. *Ign. Ephes.* 11.]

15 [χαρις τῳ Θεῳ. *Mart. Polyc.* 3. *Philo.* 2 *Alleg*, § 16. ανεκδιηγητα κριματα. *Clem. Rom. i.* 20. 49.] *Sir. xlii.* 17, ουκ ενεποιησε τοις ἁγιοις Κυριος εκδιηγησασθαι παντα τα θαυμασια αυτου, ἁ εστερεωσε Κυριος ὁ παντοκρατωρ, στηριχθηναι εν δοξῃ αυτου το παν.

ΚΕΦ. *ι.* 10.

1 ΕΠΙΕΙΚΙΑ *hic lenitatem significat, ut Bar. ii.* 27. *Cant. iii. libl.* 18. *Sap. xii.* 18. *Coll. Philip. iv.* 5. 1 *Tim. iii.* 3. *Tit. iii.* 2. *Meritò autem has præcipuè Christi virtutes commemorat, quia propter earum imitationem maximè spernebatur. Grot.* εν πασῃ επιεικειᾳ Θεου. *Ign. Philad.* 1. *Ephes.* 10. ἡ δε πραοτης αυτου δυναμις. *Trall.* 3. τον επιεικη και ευσπλαγχνον Πατερα ἡμων. *Clem. Rom. i.* 29. επιεικεια —και πραϋτης, παρα τοις ευλογημενοις ὑπο του Θεου. 30. επιεικεια και πραοτης. *Philo de Opific. p.* 24. *Læsner. p.* 358.] θαρρει επ' αυτῃ ἡ καρδια. *Prov. xxxi.* 11. *Ald. i.* 21. κατα προσωπον, *Jer. xlii.* 5. παρακαλω ὑμας, *Coll. Rom. xii.* 1. *Sir. li.* 27.

2 [μηδεις κατα σαρκα βλεπετω τον πλησιον. *Ign. Magn.* 6. κα-

τα σαρκα με τινες ηθελησαν πλανησαι. *Philad.* 7. εν σαρκι τυγχανουσιν (*Christ. Vett.*), αλλ' ου κατα σαρκα ζωσιν· επι γης διατριβουσιν, αλλ' εν ουρανῳ πολιτευονται. *Epist. ad Diogn.* § 5.]

3 [στρατευσωμεθα ουν, ανδρες αδελφοι, μετα πασης εκτενειας εν τοις αμωμοις προσταγμασιν. *Clem. Rom. i.* 37. αρεσκετε ᾧ στρατευεσθε, αφ' οὑ και τα οψωνια κομιζεσθε. *Ign. Polyc.* 6. εν τῃ σαρκι εκληθητε, και εν τῃ σαρκι ελευσεσθε. *Clem. Rom. ii.* 9. ἁ δε και κατα σαρκα πρασσετε, ταυτα πνευματικα εστιν, εν Ιησου γαρ Χριστῳ παντα πρασσετε. *Ign. Ephes.* 8. ου κατα σαρκα ὑμιν εγραψα. *Rom.* 8. οἱ κατα σαρκα ταυτα πρασσοντες απεθανον. *Ephes.* 16. *Aliud est* κατα σαρκα περιπατειν *quod jam habuimus, aliud* εν σαρκι. *Hoc enim significat in conditione esse infirmâ et nullis malis obnoxia. Coll. Heb. v.* 7. *xi.* 14. *Gal. iv.* 13. 1 *Joan. iv.* 2. *Grot.*]

4 [το βαπτισμα ὑμων μενετω ὡς ὁπλα. *Ign. Polyc.* 6. τοις ὁπλοις της δικαιοσυνης. *Polyc. Phil.* 4. καθαιρουνται αἱ δυναμεις του Σατανα. *Ignat. Ephes.* 13. ὁ των ἡμετερων Θεων καθαιρετης. *Mart. Polyc.* 12. πασα επιθυμια κατα του πνευματος στρατευεται. *Polyc. Phil.* 5. τον επιτειχισμον των εναντιων δοξων καθαιρειν. *Philo.* το κατεσκευασμενον οχυρωμα δια της των λογων πιθανοτητος. *Id. apud Wets.*] *Coll. Deut. xxviii.* 52. *Jer. xxiii.* 29. *Ps. cix.* 3. [τα δε ὁπλα και μηχανηματα ἡμων και πασα ἡ δυναμις εν μονῳ τῳ πιστευειν Θεῳ κειται, κ. τ. λ. *Philo de Vit. Mos. i.* § 40.]

5 ισθι πεποιθως εν ὁλῃ τῃ καρδια επι Θεῳ, επι δε σῃ σοφια μη επαιρου. *Prov. iii.* 5. [και πλεον της φυσεως επηρται και πεφυσηται. *Philo de Carit. p.* 716. *Dresig. de Verb. Med. p.* 276. εν ὑπακοῃ δικαιος εὑρεθεις. *Clem. Rom. i.* 9. λαβοντες Θεου γνωσιν. *Ign. Ephes.* 17.] εις ὑπακοην, *Conf. Rom. i.* 5. *Act. vi.* 7. *Sap. i.* 3. *Ephes. iv.* 8.

6 [και οἱ ὑπακουσαντες εσωθησαν. *Clem. Rom. i.* 7. παρακοη—ὑπακοη. *Paronomas.* ουδεν ἡμας ῥυσεται εκ της αιωνιου κολασεως, εαν παρακουσωμεν των εντολων αυτου. *Clem. Rom. ii.* 6. τας προς νεωτεροποιΐαν αφορμας ὁρων εχοντας εν ἑτοιμῳ. *Philo ad Cai. p.* 584. *Mangey.*]

7 τα κατα προσωπον βλεπετε; *Coll. Matt. xxii.* 16.

8 [οἱ τῃ δεσποτικῃ αποφασει χρησαμενοι, και αναθεμα της εκκλησιας ποιησαντες ανθρωπον, κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 1. *p.* 474. *Jacobs.*] ουκ αισχυνθησομαι, *Coll. Sir. xlii.* 1, 2. *Ps. cxviii.* 46. [δυνηθησεσθε οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. *Polyc. Phil.* 3. και πασαν οικοδομην την εις τον Κυριον ἡμων ανηκουσαν. 13.]

9 [ὁς και απων ὑμιν εγραψεν επιστολας. *Polyc. Phil.* 3. καταρτισας—τους εν Ῥωμῃ των αδελφων ακοντας δια της επιστολης. *Mart. Ign.* 5.]

10 [*Ab Alexandrinis formam* εξουθενησαι *transsumsit Paulus adhibitam in* 1 *Cor. vi.* 4. *xvi.* 11. *Forma* εξουδενοω *reperietur Marc. ix.* 12. *Non invenientur formæ istæ in Script. Græc. Vett. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 28. *p.* 107. *Coll. Polyc. Phil.* 13. *de Ign. Epist.*]

11 [λογῳ μεν—εργῳ δε. *Jos. Ant. xviii.* 9. 1. λογιζομαι, ὑπολαμβανω, *opinor, arbitror. Labb.*] *Coll. Job. xii.* 1, 2.

12 ου συνησουσι παντες ανομοι. *Dan. xii.* 10. *Conf. Gal. vi.* 4. [*Græci recentiores* συγκρινειν *et* συγκρισιν *usurpabant de comparatione. Res diversas, aut et. diversorum auctorum loca, inter se contendere dicitur* συγκρινειν.—*Hôc sensu comparandi v. accipiendum est, ubi* συγκρινειν ἑαυτον ἑαυτῳ *notat semet secum comparare. Latinè, Suo se modulo metiri etc. Valck. ad* 1 *Cor. ii.* 12. *p.* 136. *Loquitur ironicè Apostolus, Pseudo-Apostolos perstringens, qui de se tam magnifice sentiebant ac gloriabantur, ac si Paulus nullâ ex parte ipsis conferendus esset. Glass. Philolog. Sacr. p.* 911. *Dathe.*]

13 [πολλα φρονω εν Θεῳ· αλλ' εμαυτον μετρω, ἱνα μη εν καυχησει απολωμαι, κ.τ.λ. *Ignat. Trall.* 4. κατα το μετρον του κανονας, *Coll. Clem. Fragm.* 10.] και μεχρι ὑμων συνεσω. *Job. xxxii.* 12. ουχι —αλλα, *Conf. Gen. xviii.* 15. *xix.* 2. εν πραϋτητι δοξασον την ψυχην σου, και δος αυτῃ τιμην κατα την αξιαν αυτης. *Sir. x.* 28. [κανων *est funis per quem agrimensores cuique possessori partes terrarum assignant. Ita Aquila (et Sym.) vertit* קו *Job. xxxviii.* 5. *quod alii* σχοινιον *et* σπαρτιον. *Sic Apostoli alii alias instituerunt Ecclesias; plurimas Paulus; Pauli obtrectatores nullas. Grot. Nihil facimus contra legem,* ου μετακινησεις ὁρια του πλησιον, κ.τ.λ. *Deut. xix.* 14. *Id.*] *Conf. Esa. liv.* 2, 3. [μη εφικνουμενοι· μη καταλαμβανοντες. *Hesych.* μη καταλαμβανομενοι. *Alb. Gloss.* εν τῳ Ευαγγελιῳ, *Heb. more, pro per Evangelium. Grot.*]

15 [διο απολειπωμεν τας κενας και ματαιας φροντιδας, και ελθωμεν επι τον ευκλεη και σεμνον της ἁγιας κλησεως ἡμων κανονα. *Clem. Rom. i.* 7.] *Conf. Gal. vi.* 4. νεωσατε ἑαυτοις νεωματα, και μη σπειρητε επ' ακανθαις. *Jer. iv.* 3.

16 [οἱ Αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν. *Clem. Rom. i.* 42. *Polyc. Phil.* 6. ἱνα μη εν καυχησει απολωμαι. *Ign. Trall.* 4.]

17 [το καυχημα ἡμων—εστω εν αυτῳ (τῳ Κυριῳ). *Clem. Rom. i.* 34.] *Coll. Gal. vi.* 14. *CITAT.*

18 [ὁ επαινος ἡμων εστω εν Θεῳ, και μη εξ αυτων· αυτεπαινετους γαρ μισει ὁ Θεος. *Clem. Rom. i.* 30. ὁ ταπεινοφρονων μη ἑαυτῳ μαρτυρειτω, αλλ' εατω ὑφ' ἑτερου ἑαυτον μαρτυρεισθαι. 38. ἱνα μη αδοκιμος εὑρεθω. *Ign. Trall.* 12. εγκωμιαζεται σε ὁ πελας, και, μη τα σον στομα. *Prov. xxvii.* 2.] μνημη δικαιων μετ' εγκωμιων. *x.* 7.

Joan. v. 31. 1 *Cor. ix.* 27. [*Commendare hìc est laudare, ut. interp. Syrus, quia qui commendare aliquem volunt, solent eum laudare.* δοκιμος, *i. e. idoneus ad vitam æternam. Similitudo à nummis probis sumpta. Grot.*]

ΚΕΦ. ια. 11.

1 ΚΑΙ οφελον παντες αυτον εμιμουντο, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 12. αγαπη παντα ανεχεται. *Clem. Rom. i.* 49. παντων ανεχου εν αγαπη. *Ign. Polyc.* 1. τη αφροσυνη, *Coll. Valck.* 1 *Cor. i.* 25.]

2 ἡρμοσαμην, *Coll. Prov. xxv.* 11. *Aqu. Theod. Sym.* [ἱνα εμε τη μεγαλωσυνη παραστησας ἑνωσης σεαυτῳ. *Act. Thom.* § 15.] εζηλωσε τῳ Θεῳ αυτου. *Num. xxv.* 13. *Conf. Joan. iii.* 29. [ζηλωται περι το καλον. *Polyc. Phil.* 6.] Ἠλιας εν τῳ ζηλωσαι ζηλον νομου, ανεληφθη ἑως εις τον ουρανον. 1 *Mac. ii.* 58. *Coll. Apoc. xiv.* 4. [ἑνι ανδρι *et* τῳ Χριστῳ. *locô dissita sunt, rê cohærent. Grot.*]

3 [τοις προσερχομενοις αυτῳ απλη διανοια. *Clem. Rom. i.* 23. μηπως πανουργος εδακε σοι τουτο, και ηλθες κοινωνησαι με τη ἁμαρτια σου. *Jacob. Protevang. p.* 176. *Thilo.* εγω ειμι ὁ δια του φραγμου εισελθων εν τῳ παραδεισῳ, και μετα Ευας λαλησας, ὁσα ὁ πατηρ μου ενετειλατο μοι λαλησαι αυτη. *Act. Thom.* § 32. μη ουν τις ὑμας εξαπατατω, κ.τ.λ. *Ign. Ephes.* 8. εαν τις πιστιν Θεου εν κακη διδασκαλια φθειρη, 16. ὡς ἡ πρωτη γυνη, κ. τ. λ. *p.* 136. *Edit. Voss.* ηλθεν ὁ οφις, και ἑυρε την Ευαν μονην, και εξηπατησεν αυτην, ουτως καμοι συνεβη. *Protevang. Jacob.* § 13. ὁ γαρ νομιζων ειδεναι τι ανευ γνωσεως αληθους και μαρτυρουμενης ὑπο της ζωης, ουκ εγνω, ὑπο του οφεως πλαναται, κ. τ. λ. *Epist. ad. Diogn.* § 12.] *Coll.* 1 *Cor. viii.* 2.

4 ὁ οφις ὁ αρχαιος, ὁ καλουμενος ὁ Διαβολος. *Apoc. xii.* 9. *Conf. Gal. v.* 1. [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8. πας ὁ λεγων παρα τα διατεταγμενα, καν αξιοπιστος ᾖ, καν νηστευη—λυκος σοι φαινεσθω κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 9. αλλ' ουδε ακουετε τινος πλεον ηπερ Ιησου Χριστου λαλουντος εν αληθεια. *Ephes.* 6. *Philad.* 6. κωφωθητε ουν, ὁτ' αν ὑμιν χωρις Ιησου Χριστου λαλη τις. *Trall.* 9.]

5 [λογιζομαι· ὑπολαμβανω, *opinor, arbitror. Labb. Gloss.* ὁν λογιζομαι και τους αθεους εντρεπεσθαι. *Ign. Trall.* 3. ὑπερλιαν = ὑπεραγαν. *Clem. Rom. i.* 56. *Sermo plebis elegantioribus dicebatur* ἡ ιδιωτικη γλωσσα, *ut et* ἡ ταπεινη διαλεκτος. *Hinc illustrandus Paulus, ubi se fatetur* ιδιωτην τῳ λογῳ· *idiotam in sermone Græco, adeoque hoc utentem humili et plebeio.*— αγραμματος, *in usu quotidiano dicitur indoctus, vel minus exercitatus in Scriptis Vett.* γραμματα *enim non tantùm figuras literarum significabant, sed et libros. Quem Latini Literarum peritum, Græci dixerunt,* γραμματων εμπειρον, *vel* γραμματικον. *Valck. ap. Act. iv.* 13.]

6 [*Atticè loquentes, sæpè Phrynichus opponit* ιδιωταις, *utentibus sermone Græc. plebeio. Valck. tom.* 1. *p.* 389.] τα αδηλα και τα κρυφια της σοφιας σου εδηλωσας μοι. *Ps. l.* 6. [πολλα φρονω εν Θεῳ, κ.τ.λ. *Ign. Trall.* 4. Χριστος ὑμιν ταυτα φανερωσει. *Rom.* 8. φανερουνται εν τῃ επισκοπῃ της βασιλειας του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 50. ιδιωτης, *Coll. omninò* 1 *Cor. xiv.* 16. ιδιωτης, ὁ μη νοημων, *rusticus, rudis. Labb. Gloss.* εν παντι—εν πασιν (*Paronomas.*) בכל *valet omninò. Obliquè notat adversarios. Grot.*]

7 [τοσουτῳ γαρ μαλλον ταπεινοφρονειν οφειλει, ὁσω δοκει μαλλον μειζων ειναι, και ζητειν το κοινωφελεις πασιν, και μη το ἑαυτου. *Clem. Rom. i.* 48. οἱ ευαγγελισαμενοι ἡμας Αποστολοι. *Polyc. Phil.* 6.] *Conf. Ps. xxxiv.* 13.

8 [εσυλησα, *i. e.* ὡς εσυλησα, *accepi ab illis.* οψωνιον *vocat modicum aliquid quale est quod militi datur.* προς την ὑμων διακονιαν, *ad sustentandos pauperes. Corinthi aut initio pauci erant divites in Ecclesiâ, aut præparci. Grot.*] διακονια, *Coll. cap. viii.* 4. [ου κατεναρκησα· ου κατεβαρησα. *Hesych.*] *Conf. cap. xii.* 13. [καταναρκω, *obtorpeo. Labb. Gloss. Dicit Hieron. vocem hanc desumtam ex Cilicum idiomate. Grot.*] ουκ επιθυμημα ουδενος αυτων ειληφα, ουδε εκακωσα ουδενα αυτων. *Num. xvi.* 15. [αφ' οὑ και τα οψωνια κομιζεσθε. *Polyc.* 6.]

9 [δι' οὑ αναπληρωθῃ αυτου το ὑστερημα. *Clem. Rom. i.* 38. τα ὑστερηματα αυτων ιδια εκρινετε. 2. αβαρης, *non gravis. Gloss.*]

10 *Conf.* νη την ευγειαν Φαραω. *Gen. xlii.* 15. τοις κλιμασι, *Conf. Rom. xv.* 23. καυχησις, *Coll. Rom. xv.* 17.

11 ὁ Θεος οιδεν = Θεος μαρτυς. *Coll. Gen. xxxi.* 50. 1 *Reg. xii.* 5. *Job. xvi.* 9, 20. *Esa. xliii.* 10.

12 [ευχαριστω δε τῳ Θεῳ μου, ὁτι ευσυνειδητος ειμι εν ὑμιν, και ουκ εχει τις καυχησασθαι, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6. μη αφορμας διδοτε τοις εθνεσιν, κ. τ. λ. *Ignat. Trall.* 8.] μεμψιν δε κατ' εμου ευρεν· ἡγηται δε με ὡσπερ ὑπεναντιον. *Job. xxxiii.* 10.

13 [πας γαρ ὁς αν μη ὁμολογῃ Ιησουν Χριστον εν σαρκι εληλυθεναι, αντιχριστος εστι· και ὁς αν μη ὁμολογῃ το μαρτυριον του σταυρου, εκ του διαβολου εστι, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 7. ψευδαδελφοι. 6. ὁ αγαθος εργατης. *Clem. Rom. i.* 34. μετασχηματιζομενοι· *à* σχεω, *quod idem est atque* εχω, *ortum* σχημα *v. peperit* σχηματιζειν, *significans figuram. v. habitum indere.—Græci vett. pro* μετασχηματιζεσθαι, *dixerunt* μεταμορφουσθαι. *Propriâ significatione hìc reperitur. Valck. ap.* 1 *Cor. iv.* 6.] *Coll. Matt. vii.* 15.

14 [αγγελοι του Θεου—αγγελοι του Σατανα. *Barnab. Epist.* 18. και τι θαυμαστον; κ. τ. λ. *Clem. Rom.* 43. τεκνα φωτος. *Ign. Philad.* 2.] 4 *Mac. ii.* 1. *xiv.* 12. *Coll.* 3 *Reg. xiii.* 18. αυτος ὁ Σατα-

νας, *Coll.* 2 *Mac. iv.* 12. [προορων τας ενεδρας του διαβολου. *Ign. Trall.* 8. *Philad.* 6. πολλοι γαρ λυκοι αξιοπιστοι ἡδονῃ κακῃ αιχμαλωτιζουσιν τους θεοδρομους. 2.]

15 [ου μεγα ουν ει—*non itaque mirum, si ministri ejus sese transformant in ministros justitiæ. Græci potiùs veteres scriberent,* θαυμαστον δη, *vel* ουκουν θαυμαστον, *Valck. ad* 1 *Cor. ix.* 11. επει ουν τελος τα πραγματα εχει, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 5. *Coll. Valck. ap.* 1 *Cor. iv.* 1.] ανδρα κατα τα εργα αυτου κρινει. *Sir. xvi.* 12. θαυμαστον, 11.

16, 17 καν *(saltem), Conf. Marc. vi.* 56. *Act. v.* 15. [μαλλον ανθρωποις αφροσι και ανοητοις και επαιρομενοις και εγκαυχωμενοις εν αλαζονειᾳ του λογου αυτων προσκοψωμεν η τῳ Θεῳ. *Clem. Rom. i.* 21. αφρονες και ασυνετοι, και μωροι, και απαιδευτοι χλευαζουσιν ἡμας, κ. τ. λ. 39. ὡς εν αφροσυνῃ. *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 25. δεξασθε, *ferte, tolerate.* קבל *est et* δεχεσθαι *et* ανεχειν. *Grot.* εαν καυχησηται, απωλετο. *Polyc.* 5.] *Coll.* 1 *Cor. vii.* 25. [εν τῃ ὑποστασει, *improbat Lobeck. ad Phryn. p.* 75, και βαρβαρον αποκαλει.]

18 [μηδεις κατα σαρκα βλεπετω τον πλησιον. *Ign. Magn.* 6.]

19 [επηγερθησαν—οἱ αφρονες επι τους φρονιμους. *Clem. Rom. i.* 3.] ἡδεως δια τον αυτου φοβον ταυτα πασχω. 2 *Mac. vi.* 30.

20 [ειτις επαιρεται, *Coll. Clem. Rom. i.* 16. 21. 39. λαμβανει τον αρτον του εργου αυτου. 34. οἱ τῃ δεσποτικῃ αποφασει χρησαμενοι, κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 1. επι τῃ ἱερωσυνῃ κατα ανθρωπων επαιρομενοι, κ. τ. λ. *Test. XII. Patr. p.* 579.] *Conf. Luc. xxii.* 25.

21 [κατα *hìc valet de, aut quod attinet.* ασθενειν *est adfligi, ut* ασθενεις *afflicti,* 1 *Cor. iv.* 10. ασθενεια, *miseria, ærumna,* 1 *Cor. xi.* 3. *Rom. viii.* 26. ὡς *hìc abundat ut sæpe. Grot.*]

22 [σπερμα· *Usus hujus vocis, de Posteris positæ, ap. Script. N. T. familiaris, fluxit ex Oriente, rectèque Viri docti in eo Hebraïsmum agnoverunt etc. Valck. ap. Heb. cap. ii.* 16.]

23 [ὡς Θεου και Χριστου διακονοι. *Polyc. Phil.* 5. ὡς διακονους Χριστου Θεου. *Ign. Smyrn.* 10. ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Polyc.* 1. δια ζηλον και ὁ Παυλος ὑπομονης βραβειον ὑπεσχεν, ἑπτακις δεσμα φορεσας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 5. ὑπερβαλλοντως καλον. *Philo. de Opific. Mund. p.* 5. *Edit. Col.* ὑπερ εγω· πολυ, πλεον, λιαν εγω. *Hesych.*] εν θανατοις, *Coll. cap. i.* 10.

24 [μιαν *sc.* πληγην. *Bos. p.* 239. ὁ νομος ἡμων περιεχει, ανθρωπος εις ανθρωπον εαν ἁμαρτηση, ἀξιος εστι λαμβανειν τεσσαρακοντα παρα μιαν. *Nicod. Evang. p.* 546. *Thilo.*]

25 [πεποιηκα ποιειν χρονον, *pro* διατριβειν, *insolens esse Græcis disertioribus Casaub. monuit. Valck. ap. Act. xv.* 33. Παυλος—λιθασθεις, *Clem. Rom. i.* 5. ποιησαντος τεσσαρακοντα ἡμερας. 53. πεποιηκα

(*sc.* χρονον). *pleniùs*, *Act. xv.* 33. *Apoc. xiii.* 5. *Sturz. p.* 189. νυχθημερον, *vox Græcis frequens, respondens Heb.* ערב ובקר. *Grot.*]

26 *Conf. Sir. xxiv.* 34. *xxx.* 17. [απεχομενοι—των ψευδαδελφων. *Polyc. Phil.* 6.] εκ μεγαλων κινδυνων ὑπο του Θεου σεσωσμενοι. 2 *Mac. i.* 11. [εξ εθνων, *Ita vocare solent omnes qui Judæi non sunt, neque Judæis additi,* גוים. *Grot.*]

27 κοπος και μοχθος, *Coll.* 1 *Thess. ii.* 9. 2 *Thess. iii.* 8. εν παντι μοχθῳ αυτου ᾧ μοχθει. *Eccles. i.* 3. *Conf. Rom. viii.* 35.

28 ἡ θυσια ἡ καθ' ἡμεραν. *Num. iv.* 16. [των παρεκτος· των εξωθεν. *Hesych.* χωρις των παρεκτος, *præter hæc corporis incommoda. Grot.*] *Coll. Lev. xxiii.* 38. *alii, Coisl. Conf.* 1 *Par. xxix.* 3.

29 [συμπασχειν αλληλοις οφειλομεν. *Clem. Rom. ii.* 4. συντρεχετε, συμπασχετε. *Ign. Polyc.* 6. *Coll. Clem. Rom. i.* 2.]

30 [το καυχημα ἡμων—εστω εν αυτῳ. *Clem. Rom. i.* 34. τον—βοηθον της ασθενειας ἡμων. 36.] ὁσῳ μεγας ει, τοσουτῳ ταπεινου σεαυτον. *Sir. iii.* 18. *Coll. omninò cap. xii.* 10. *xiii.* 9. *Act. v.* 41.

31 [δοξαζει τον Θεον και Πατερα. *Mart. Polyc.* 19. αρα ου καταψευδομαι του Κυριου; *Ign. Trall.* 10.] ὁ Ων, *Conf. Heb. i.* 3. ὁ Ων, Κυριε Θεος. *Jer. xxxix.* 17. *Comp.* ου ψευσομαι. *Job. xxvii.* 11. ευλογητος ὁ ῥυστης Ισραηλ εις τους αει χρονους. Αμην. 3 *Mac. fin. Conf. sup. v.* 11. [*Et hìc iterum jurat Paulus, sed in re gravissimâ, et ad Deum pertinente,* ὁ ευλογητος εις τους αιωνας, הברוך לעולמים, *titulus Dei. Rom. i.* 25. *ix.* 5. *Grot.*]

32 [*Est eadem Historia quæ Act. ix.* 23-25. *Aretas hic fuit Arabum rex cujus meminit Josephus xiv.* 1. 4. *et alibi. Is hoc tempore Damascum tenebat eique præfectum imposuerat, qui hìc dicitur* εθναρχης, *ideò quod toti Syriæ Damascenæ præesset. Grot.* τας εξοδους δε πασας εφρουρει. *Jos. Vit.* § 11. *Ant. xiii.* 13. 3. *xvi.* 1. 4. *xvii.* 10. 9. εν τῳ κηπῳ ὁπου επιασθη. *Evang. Nicod. cap.* 9. *fin. p.* 580. *Thilo.*]

33 [σαργανη· οἱ μεν, σχοινιον τι· οἱ δε, πλεγμα τι εκ σχοινιου. *Suid.*] *Coll. Ps. cxxiii.* 7.

ΚΕΦ. ιβ. 12.

1 ΤΙ μοι συμφερει εγω γινωσκω. *Ign. Rom.* 5. ουκ εχει τις καυχησασθαι. *Phil.* 6. προσευχομενος εν οπτασιᾳ γεγονε. *Mart. Polyc.* 5. μη ου δυναμαι τα επουρανια γραψαι; αλλα φοβουμαι μη νηπιοις ουσιν ὑμιν βλαβην παραθω. *Ign. Trall.* 5.]

2 προ δυο ετων του σεισμου. *Amos. i.* 1. ουκ εγνω ἡ ψυχη μου. εθετο με ἁρματα Αμιναδαβ. *Cant. vi.* 11. [ουκ οιδα, ἡ ψυχη μου ηπορησε με. *Sym.* ειτε—ειτε. *Polyc. Phil.* 13. *Ignat. Smyrn.* 1. ἑως του τριτου ουρανου, *Conf. Act. Thom.* § 27. ακουσον ουν περι των ἑπτα

ουρανων——εν τῳ τριτῳ (ουρανῳ) εισιν αἱ δυναμεις των παρεμβολων, οἱ ταχθεντες εις ἡμεραν κριτεως, ποιησαι εκδικησιν τοις Πνευμασι της πλανης, και του Βελιαρ. *Test. XII Patr. p.* 547. και εν νεφελαις ἁρπαγηναι προς την του Κυριου απαντησιν. *Nicod. Evang. cap.* 25. *fin.*] *Conf.* 1 *Thess. iv.* 17. [εν σωματι *est, corpore translato.* εκτος του σωματος *est, in animo sine ullâ corporis motione. Grot.*]

4 [*More Heb. distinguitur Cœlum sive mundus supremus à Paradiso. Cœlum promittitur piis post resurrect. post mortem et ante resurrect. Paradisus. Ille locus gloriæ, hic solatii. Grot.*] εξον, *Est. iv.* 2. *Matt. xii.* 4. *Act. ii.* 29. [*Ign. Smyrn.* 8. *Mart. Polyc.* 12. εφ' ὁσον δε εν σωματι εσμεν, ου δυναμεθα λεξαι και εκφαναι, ἁ μελλει ταις ψυχαις ἡμων διδοναι. *Act. Thom.* § 36. θαυμα ἀρρητον. *Clem. Alex.*] *Conf.* 2 *Par. v.* 12-14. *Coll. Luc. xxiii.* 43.

6 [καυχησομαι, *Fut. pro potentiali, more Heb. Grot.* πολλα φρονω εν Θεῳ· αλλ' εμαυτον μετρω, ἱνα μη εν καυχησει απολωμαι. *Ignat. Trall.* 4.] *Coll. Joan. v.* 31. ουκ εσομαι αφρων. *Coll.* 1 *Cor. i.* 25.

7, 8 [τῃ σαρκι· *Nonnunquam ap. Paulum* σαρξ, *simpliciter positum, notat infirmam humanam naturam. s. corpus debile. Hoc sensu illud etiam videtur capiendum in hôc difficili loco,* εδοθη μοι σκολοψ τῃ σαρκι, "*corpori meo debili angelus malus est objectus, qui vice flagelli me castiget.*" *Quod Interpp. plerosque latuit,* σκολοψ, *idem ac* κολλοψ, *flagellum, vel nervum significat. Valck. ad Heb. ii.* 14. το προθυμον και την ὑπερβολην της θρησκειας. *Jos. Ant. i.* 13. 4.] αγγελος, *Coll. Ps. ciii.* 4. *Job. i.* 6-12. ιδου εγω φρασσω την ὁδον αυτης εν σκολοψι. *Ose. ii.* 6. [σκολωψ· ξυλον οξυ. *Hesych.* αγγελοι του Θεου——αγγελοι του Σατανα, *Barnab. Epist.* 18. σκολοψ πικριας. *Philo. p.* 447. *Par.* ποικιλαις βασανοις κολαφιζομενοι. *Mart. Polyc.* 2.] *Conf. cap. x.* 5. τεκνον, εν πραὐτητι δοξασον την ψυχην σου, και δος αυτῃ τιμην κατα την ἀξιαν αυτης. *Sir. x.* 28. [σκολοψ. *Conf. Bos. Obs. Critic. cap.* 23. *p.* 104. τρις· *Solennis numerus iterandarum precum quoties quid majus inciderat. Grot. in Matt. xxvi.* 44.]

9 [μη αναπιπτετε, το ασθενες ὑμων δυναμις εστιν, κ. τ. λ. *Philo.* 1. *Vit. Mos. ii.* 92. *Mangey.*] μη φοβου, ὁτι πλειους οἱ μεθ' ἡμων ὑπερ τους μετ' αυτων. 4 *Reg. vi.* 16. ὡς αἱ ἡμεραι σου, ἡ ισχυς σου. *Deut. xxxiii.* 25. [αυτου με ενδυναμουντος του τελειου ανθρωπου γενομενου. *Ign. Smyrn.* 4. τις ἱκανος εν αυτῃ (αγαπῃ) εὑρεθηναι, ει μη ους αν καταξιωσῃ ὁ Θεος; *Clem. Rom. i.* 50.] ενισχυσα σε. και ουκ ἡδεις με, κ. τ. λ. *Esa. xli.* 10. *xlv.* 5. *Jer. x.* 19. *xi.* 18. *Exod. iv.* 10-13. 1 *Reg. iii.* 18. *Marc. x.* 27. *Luc. i.* 35.

10 αγαθον μοι ὁτι εταπεινωσας με, ὁπως αν μαθω τα δικαιωματα σου. *Ps. cxviii.* 71. [μη ταρασσετω την καρδιαν——ὁτι βλεπο-

μεν—στενοχωρουμενους τους του Θεου δουλους. *Clem. Rom. Fragm.* 3. *Conf. omninò Ign. Smyrn.* 4.] Κυριε συ ισχυς μου, και βοηθεια μου, και καταφυγη μου εν ἡμεραις κακων. *Jer. xvi.* 19. *Conf. Marc. x.* 30. [πυρ και σταυρος, θηριων τε συστασεις, ανατομαι, διαιρεσεις—επ' εμε ερχεσθωσαν· μονον ἱνα Ιησου Χριστου επιτυχω. *Ign. Rom.* 5. αγαπω μεν γαρ το παθειν. *Trall.* 4. πολλα γαρ ἡμιν λειπει, ἱνα Θεου μη λειπωμεθα. 5. Ιησουν Χριστον—τον αρχιερεα των προσφορων ἡμων, τον προστατην και βοηθον της ασθενειας ἡμων. *Clem. Rom. i.* 36.] εν ὑβρισιν, *Coll.* 3 *Mac. vi.* 9. *Conf. cap. xi.* 30. *xiii.* 9.

11 και επεδεξατο αυτον ενδοξως, και συνεστησεν αυτον πασι τοις φιλοις αυτου. 1 *Mac. xii.* 43. *Conf. sup. v.* 6. *Jer. xii.* 13. *Esa. xxiii.* 9. [ὑμεις με ηναγκασατε· *sunt quædam* περιαυτολογιαι *extortæ ac propterea extra culpam.—Nemo me melius noverat quam vos, nemo melius de me testimonium præbere poterat. Hìc* ουδεν *sumitur sicut oppositum* τι, *Gal. vi.* 3. ει γαρ δοκει τις ειναι τι, μηδεν ων, ἑαυτον φρεναπατα. *Grot.*]

12 *Coll. cap. xi.* 5. 1 *Cor. ix.* 1.

13 [αἱ λοιπαι εκκλησιαι. *Ign. Magn.* 15. χαρισασθε μοι = συγγνωτε μοι, αδελφοι. 6. ει μη· *specie exceptionis magis firmat quod dicit, est enim* ειρωνεια. *Grot. Ironicè injuriam vocat, cùm plane nulla fuerit, sed innocentiæ potius Pauli* τεκμηριον *; ironicè etiam deprecatur, cùm nihil tale opus fuerit etc. Glass. Philolog. Sacr. p.* 911. *Dathe.*]

14 *Conf.* 1 *Thess. ii.* 5. 10. *Act. xx.* 33. 1 *Cor. ix.* 15. 1 *Reg. xii.* 3-5. *Num. xvi.* 15, ουκ επιθυμημα ουδενος αυτων ειληφα, ουδε εκακωσα ουδενα αυτων. [εναρκησα· εβαρυνα. *Hesych. Nemini onerosus fui. Vulg.*] *Conf. Job. xxxiii.* 19. *Gen. xxxii.* 25.

15, 16 [και ην ειδωλον—και εδαπανωντο εις αυτον, κ. τ. λ. *Draco.* 3. πυρι σε ποιω δαπανηθηναι. *Mart. Polyc. xi.* 16.] *Conf. Job. xix.* 19. [Λιτανευσατε τον Χριστον ὑπερ εμου, ἱνα δια των οργανων τουτων θυσια εὑρεθω, κ. τ. λ. *Ign. Rom. iv.* 5. *memetipsum impendam. Nam passivum hìc ut sæpe est pro reciproco, quod Heb. dicunt Niphal pro Hitpahel.* ὑπερ των ψυχων ὑμων, *i. e. pro vobis,* על-נפשותיכם. *Grot.* ευχαριστω δε τῳ Θεῳ μου, ὁτι ευσυνειδητος ειμι εν ὑμιν, και ουχ εχει τις καυχησασθαι, ουτε λαθρα ουτε φανερως, ὁτι εβαρησα τινα εν μικρῳ η εν μεγαλῳ, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6.] *Conf. Jer. v.* 26, και συνελαμβανοσαν. *Conf. Luc. v.* 9, 10.

17 *Coll. cap. vii.* 2. [*Polyc. Phil.* 1.]

18 [κατ' ιχνος—του αποστολου Παυλου. *Ignat. Mart.* 5. *Mart. Polyc.* 22. *Ignat. Ephes.* 12.] γενηθητω δη διπλα εν πνευματι σου επ' εμε. 4 *Reg. ii.* 9. [πως ουν ουκ ατοπον ην μη τοις αυτοις ιχνεσιν επακολουθησαι; *Philo.* 2. *p.* 385. *Mangey.* κατηρτισμενοι τῳ αυτῳ νοϊ. *Ign. Ephes.* 2.] *Coll. cap. iv.* 13.

19 οικοδομης, *Conf. Rom. xiv.* 19. [δυνηθησεσθε οικοδομεισθαι εις

την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. *Polyc. Phil.* 3. αγαπητοι, *Clem. Rom. i.* 7. *et sæp.* Χριστος, εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Ign. Rom.* 3.]

20 [*Vulg. quidem* εριs *flectebatur* εριδος, εριδες.—*Pluralis autem iste rarior Paulinus est. Valck. ap.* 1 *Cor. iii.* 3. απο παντος ψιθυρισμου και καταλαλιας πορρω εαυτους ποιουντες. *Clem. Rom. i.* 30. εκ τουτου ζηλος, και φθονος, και εριs, και στασις, διωγμος και ακαταστασια, κ. τ. λ. *i.* 3. απορριψαντες αφ' εαυτων—ερεις. *xxxv.* 46. μηδεν κατ' εριθειαν πρασσειν. *Ign. Philad.* 8. ψυθυρισμος, *Coll. Valck. ap. Rom. i.* 30. ζηλοι, *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. iii.* 3. τοπος μηδενα φυσιουτω. *Ign. Smyrn.* 6.] *Coll. Jac. iv.* 11. 1 *Pet. ii.* 1.

21 ὁ Θεος μου, *Coll. Dan. vi.* 26, του Θεου Δανιηλ. [επι τοις παραπτωμασι τοις πλησιον επενθειτε. *Clem. Rom. i.* 2. οἱ δε (Νινεϋιται) μετανοησαντες επι τοις ἁμαρτημασιν αυτων εξιλασαντο τον Θεον, κ. τ. λ. 7. ταυτα γαρ οἱ πρασσοντες στυγητοι τῳ Θεῳ. 35. οἱ κατα σαρκα ταυτα πρασσοντες. *Ign. Ephes.* 16.] *Conf. Jer. viii.* 6. *Sir. xvii.* 20-26. αἱ πλαναι ἡμων, και αἱ ανομιαι ἡμων εφ' ἡμιν εισι, και εν αυταις ἡμεις τηκομεθα, και πως ζησομεθα; *Ezech. xxxiii.* 10.

ΚΕΦ. *ιγ.* 13.

1 ΠΑΓΚΑΛΟΝ μεν και εκεινο προσδιεταξατο, κελευσαμενος "ενος μαρτυριαν μη προσιεσθαι." κ.τ.λ. *Philo de Spec. legg. Mangey. ii.* 344. ὁ νομος Μωσεως περιεχει, Επι στοματος, δυο και τριων μαρτυριον, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 660.] *Conf.* 1 *Tim. v.* 19.

2 *Conf.* 3 *Joan.* 10. [το δευτερον, *(Adv.) Mart. Ign.* 7. ου φεισομαι, *Coll. Valck ad* 1 *Cor. iv.* 21, εν ῥαβδῳ· *reddendum, cum virgâ. In talibus* εν *respondit Heb. (beth) quam vocibus præfigunt, significantem inter cetera, Cum. De sententia h. l. nullum esse debuerat dissidium. Sup. v.* 15. *loquutus fuerat de Pædagogis et Patribus. Hôc loco Corinthiis dat optionem, vellentne se ad ipsos venire instar severi pædagogi, an boni patris? mitem, patris animum hôc in loc. designant* αγαπη *et* πνευμα πραϋτητος. *Pædagogum s. Ludimagistrum severum, et sceptrum ferulæ vibrantem, decet* ῥαβδος.] μη μνησθης ἡμων ανομιων αρχαιων. *Ps. lxxviii.* 8.

4 [και το καθ' εαυτους φανερωσαντες αδυνατον εισελθειν εις την βασιλειαν του Θεου, τῃ δυναμει του Θεου δυνατοι γενηθωμεν. *Epist. ad Diogn.* § 9. αληθως εσταυρωθη. *Ign. Ephes.* 16. *Trall.* 9. ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει. *Polyc. Phil.* 2. ἱνα ζησωμεν εν αυτῳ, παντα ὑπεμεινε. 8. τῳ κατα σαρκα εκ γενους Δαβιδ, τῳ Υἱῳ ανθρωπου, και Υἱῳ Θεου. *Ign. Ephes.* 20. πρωτον παθητος και τοτε απαθης. 7. τον απαθη, τον δι' ἡμας παθητον. *Polyc.* 3.] *Coll.* 1 *Cor. xv.* 43, 44.

5 [εαν τελειως εις Ιησουν Χριστον εχητε την πιστιν. *Ign. Ephes.* 14.

20. Ιησουν γαρ Χριστον εχετε εν εαυτοις. *Magn.* 12. ὁ Χριστον εχων εν στερνοις. *Mart. Ign.* 2. ἱνα μη αδοκιμος εὑρεθω. *Trall.* 12.] *Coll. Joan. xv.* 4, μεινατε εν εμοι, κ. τ. λ. *Coll.* 1 *Cor. xi.* 28.

7 [*Est hìc transpositio* ουχ' ἱνα *pro* ἱν' ουχ'. *Coll. Ephes. iii.* 18. *Grot.*]

8 κατα του Κυριου. *Ps. ii.* 2. και πολεμειτε ὑπερ του οικου του Κυριου ὑμων. 4 *Reg. x.* 3. *Coll. Phil. i.* 18.

9 [οιδα τις ειμι, και τισιν γραφω. εγω κατακριτος, ὑμεις ηλεημενοι· εγω ὑπο κινδυνον, ὑμεις εστηριγμενοι. *Ign. Ephes.* 12. ἱνα εν μια ὑποταγη ητε κατηρτισμενοι. 2. κατηρτισμενους εν ακινητῳ πιστει. *Smyrn.* 1. ευχομαι ἑδρασθαι. 13. ερρωσθαι ὑμας ευχομεθα. *Mart. Polyc.* 22. *Ign. Polyc.* 8. οφειλει—ζητειν το κοινωφελες πασιν, και μη το ἑαυτου. *Clem. Rom. i.* 48.]

10 [μη αποτομοι εν κρισει. *Polyc. Phil.* 6. δυνηθησεσθε οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. 3. 13. ἡτοιμασμενοι εις οικοδομην Θεου. *Ign. Ephes.* 9. *Conf. Clem. Fragm.* 10. *p.* 260. *Jacobs.*] αναγωτερον εχρωντο. 2 *Mac. xii.* 14.

11 [καταρτυσαι, (*leg.* καταρτισαι)· κατασκευασαι, τελειωσαι, στερεωσαι. *Hesych.* μονον το ποιμνιον του Χριστου ειρηνευετω. *Clem. Rom. i.* 54. λοιπον. *Ign. Ephes.* 11. ὡς ανθρωπος εις ἑνωσιν κατηρτισμενος. *Philad.* 8. περι ἡμων το αυτο φρονουσιν. *Smyrn.* 5. τελειοι οντες, τελεια και φρονειτε. 11. συγκοπιατε αλληλοις, συναθλειτε, συντρεχετε, συμπασχετε. *Polyc.* 6.] αγαπησις Κυριου παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* [ὁ Θεος της αγαπης· *Genitivus in his libb. modò objectum, modò causam effectricem denotat.* ὁ Θεος της ὑπομονης *est is quem tolerantia Christiana respicit:* ὁ Θεος της ελπιδος, Θεος της παρακλησεως *is à quò solatia veniunt. Grot. ad Rom. xv.* 5. τον πατερα της αληθειας. *Clem. Rom. ii.* 3.] *Conf. Rom. v.* 1. *xv.* 33. *Phil. i.* 9. 1 *Pet. v.* 10. *Mal. ii.* 6.

12 [προσαγορευετε παντας τους ἁγιους· ὑμας οἱ συν ἡμιν προσαγορευουσι. *Mart. Polyc.* 20. αἱ λοιπαι δε εκκλησιαι—ασπαζονται ὑμας. *Ign. Magn.* 15. *Laudatur, p.* 81. 89. *Vossii.*]

13 [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8. ἡ χαρις μετα παντων. *Mart. Polyc.* 22. *Clem. Rom. i.* 58. μεθ' οὑ (Ιησου Χριστου) σοι και Πνευματι Ἁγιῳ ἡ δοξα—Αμην, *Mart. Polyc.* 14. μεθ' οὑ δοξα τῳ Θεῳ και Πατρι και Ἁγιῳ Πνευματι. 22. ᾧ, ἡ δοξα, συν Πατρι και Ἁγιῳ Πνευματι, εις τους αιωνας των αιωνων. Αμην. *fin.* ἡ αγαπη του Πατρος, και ἡ χαρις του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου και του παναγιου Πνευματος ειη μετα παντων ὑμιν. *Evang. Nicod. sub. fin.* ᾧ (Χριστῳ) ἡ δοξα εις αιωνας των αιωνων. *fin.*] *Conf. Matt. xxviii.* 19.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

ΚΕΦ. α. 1.

1 ΚΥΡΙΟΣ απεστειλε με—ὁτι ουκ απ' εμαυτου, κ. τ. λ. *Num. xvi.* 28. [ουκ αφ' ἑαυτου, ουδε δι' ανθρωπων. *Ign. Philad.* 1. τον εγειραντα τον Κυριον ἡμων—εκ νεκρων. *Polyc. Phil.* 2. ὡς Θεου και Χριστου διακονοι, και ουκ ανθρωπων. 5.] *Conf.* 1 *Cor. i.* 1.

2 [Πολυκαρπος και οἱ συν αυτῳ πρεσβυτεροι τῃ εκκλησια του Θεου, κ. τ. λ. *Polyc. Phil. Inscr.* ασπαζεται ὑμας ἡ αγαπη των αδελφων. *Ignat. Smyrn.* 12.]

3 [χαρις ὑμιν και ειρηνη κ. τ. λ. *Clem. Rom.* 1. *Inscr. Epist. Vienn. et. Ludgn. Mart. Routh. Reliq. Sacr. p.* 295.] *Conf. Ps. cxiv.* 5.

4 = του Χριστου και Θεου. *Ephes. v.* 5. 2 *Thess. i.* 12. *Tit. ii.* 13. [δοξα τῳ Θεῳ και Πατρι. *Mart. Polyc.* 22. δια την αγαπην ἡν εσχεν προς ἡμας, το αἱμα αυτου εδωκεν ὑπερ ἡμων Ιησους Χριστος. *Clem. Rom. i.* 49. ὁυς κατα το ιδιον θελημα εστηριξεν. *Ign. Philad. Inscript. Smyrn.* 11. σαρκα—την ὑπερ των ἁμαρτιων ἡμων παθουσαν. 6. ὁς ὑπεμεινεν ὑπερ των ἁμαρτιων. *Polyc. Phil.* 1. οὑ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη. *Clem. Rom. i.* 21. εστιν δε οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. *ii.* 6. της διδασκαλιας του αρχοντος του αιωνος τουτου. *Ign. Ephes.* 17. ὑπερ των ἁμαρτιων ἡμων, *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xv.* 3.] *Conf. Jer. xv.* 21. και εδωκεν ἑαυτον του σωσαι τον λαον αυτου, και περιποιησαι ἑαυτῳ ονομα αιωνιον. 1 *Mac. vi.* 44. *Coll.* 1 *Pet. i.* 18.

5 [ᾧ ἡ δοξα εις τους αιωνας των αιωνων. Αμην. *Clem. Rom. i.* 38. 43. 45. 50.] *Conf.* 2 *Cor. cap. xiii.* 13.

6 [και ἡμεις ουν δια θεληματος αυτου εν Χριστῳ Ιησου κληθεντες, ου δι' ἑαυτων δικαιουμεθα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 32. ποιησωμεν το θελημα του καλεσαντος ἡμας. *ii.* 5. 10. λυτρωθεισαν εν τῃ χαριτι Ιησου Χριστου. *Ign. Philad.* 11.] *Conf.* 2 *Tim. i.* 9.

7 [ει μη = αλλα, *Coll. Valck.* 1 *Cor. vii.* 17.] *Conf. Matt. xii.* 4. *Marc. xiii.* 32. [ουχ οὑτως διδασκει το Ευαγγελιον. *Mart. Polyc.* 4. των εν ὑποκρισει φεροντων το ονομα του Κυριου. *Polyc. Phil.* 6. εξαιρετον δε τι εχει το Ευαγγελιον, την παρουσιαν του Κυριου ἡμων, το παθος αυτου, και την αναστασιν. *Ign. Philad.* 9. τῳ Ευαγγελιῳ, εν ᾧ το παθος ἡμιν δεδηλωται, και ἡ αναστασις τετελειωται. *Smyrn.* 7.]

8, 9 [αναθεμα· ὁ απο Θεου χωρισμος. *Cyrill. ap. Valck.* 1. *p.* 259. αναθεμα· επαρατος, ακοινωνητος. *Hesych. Coll. Frag. Ignat.* 9, πας ὁ λεγων παρα τα διατεταγμενα, καν αξιοπιστος ᾖ, καν νηστευῃ, καν παρθενευῃ, καν σημεια ποιῃ, καν προφητευῃ, λυκος σοι φαινεσθω, κ. τ. λ. αναθεμα, *Coll. Valck. Annotat. ap. Luc.* xxi. 2. *et* 1 *Cor.* xii. 3.] *Coll. Apoc.* xxii. 18, 19. καθως προειρηκαμεν. 3 *Mac. vi.* 35. [την πιστιν ἣν εξ αρχης παρελαβετε. *Routh. Reliq. Sacr. p.* 464. αναθεμα της εκκλησιας. *Ign. Frag.* 1. πας γαρ, ὃς αν μη ὁμολογῃ Ιησουν Χριστον—αντιχριστος εστι· και ὃς αν μη ὁμολογη το μαρτυριον του σταυρου, εκ του Διαβολου εστι.—επι τον εξ αρχης ἡμιν παραδοθεντα λογον επιστρεψωμεν. *Polyc. Phil.* 7.]

10 [ου γαρ θελω ὑμιν ανθρωπαρεσκησαι, αλλα Θεῳ αρεσαι, ὡσπερ και αρεσκετε. *Ign. Rom.* 2.] παυσασθε ὑμιν απο του ανθρωπου, ᾧ αναπνοη εν μυκτηρι αυτου, ὁτι εν τινι ελογισθη; *Esa. ii.* 22. *Aquil. Cyrill. ap. Procop. Edit. Basil. Conf.* 2 *Cor. i.* 17, 18.

11 [οὐ κατα ανθρωπον ζωντες. *Ign. Trall.* 2. 8. οἱ Αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν απο του Κυριου Ιησου Χριστου, Ιησους ὁ Χριστος απο του Θεου. *Clem. Rom. i.* 42.] *Conf. Ps. xcv.* 2.

12 [απο σαρκος ανθρωπινης ουκ εγνων, κ. τ. λ. *Ignat. Philad.* 7. κατα αποκαλυψιν φανερωσαντος μοι. *Mart. Polyc.* 22.]

13 [ει γαρ μεχρι νυν κατα Ιουδαϊσμον ζωμεν, ὁμολογουμεν χαριν μη ειληφεναι. *Ignat. Magn.* 8. 10. *Philad.* 6. οἱ εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες. *Magn.* 9. εκκλησια του Θεου. *Clem. Rom.* 1. *Inscr. Ign. Trall.* 2.] Ιουδαϊσμος, 4 *Mac. iv.* 26. επορθησεν αυτους. 23. καθ' ὑπερβολην, *iii.* 18. *Coll. Ps. lxxv.* 10.

14 [εις μεγαλην παιδειας προυκοπτον επιδοσιν. *Jos. Vit.* § 2. εν αγαθῃ συνειδησει ὑπαρχων. *Clem. Rom. i.* 41. ζηλωται περι μη ανηκοντων εις σωτηριαν. 45. εγω γαρ ὡμολογουμην παρα των ὁμοεθνων πλειστον αυτων κατα την επιχωριον παιδειαν διαφερειν, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xx.* 10. 2. τα εκ παραδοσεως των πατερων μη τηρειν, *xiii.* 10. 6. *de Sadduc.* οἱ Φαρισαιοι κατα την πατρῳαν παραδοσιν, κ. τ. λ. *xiii.* 16. 2. συνηλικιωτης, *Conf.* συνακροατης, *Mart. Ign.* 3.] *Conf. Act. xxii.* 3.

15 [εμπνεομενοι ὑπο της χαριτος αυτου. *Ign. Magn.* 8. ενδυναμωθεισαι δια της χαριτος. *Clem. Rom. i.* 55. παντα τα γινομενα εν ευδοκησει αυτου. 40.] *Conf.* 1 *Cor. i.* 21. *Sir. i.* 14. *Num. viii.* 11. *Exod. xxix.* 24. *Rom. i.* 1. [και καλεσας ἡμας ηδη απολλυμενους. *Clem. Rom. ii.* 2. ποιησωμεν το θελημα του καλεσαντος ἡμας. 5.]

16 εδωκα σε εις διαθηκην εθνων. *Esa. xlix.* 8, 9. *lii.* 7. πονηρον ενθυμησεται σαρξ και αἱμα. *Sir. xvii.* 31. *(Vat. Cod. Marg.)* [ου κατα σαρκα ὑμιν εγραψα. *Ign. Rom.* 8. ου προς σαρκα ὁ λογος. *Magn.* 3. οἱ ευαγγελισαμενοι ἡμας Αποστολοι. *Polyc. Phil.* 6.] *Conf.*

Joan. i. 13. *Matt. xvi.* 17. *Rom. xi.* 13. [*Coll. Valck. ap. Heb. ii.* 14.]

17 *Conf. Rom. xvi.* 7. *sup. v.* 1.

18 [ἱστορησαι, *Jos. Ant. Jud. i.* 11. 4. *viii.* 2. 5. *viii.* 4. 5. ἱστορει· ὁρα. *Hesych. Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib. i. cap.* 2. § 12.]

22 κατανενυγμενος, *Dan. x.* 9. [ἡ εκκλησια Ιησου Χριστῳ. *Coll. Ign. Ephes.* 5. ἁμα ταις συμπαρουσαις μοι εκκλησιαις. *Trall.* 12. ἡ εν Χριστῳ πιστις. *Clem. Rom. i.* 22.] ημην αγνοουμενος. = ην προφητευων, *Jer. xxxiii.* 20. εν Χριστῳ. 2 *Cor. v.* 17. [κατα προσωπον των τοτε ανθρωπων. *Polyc. Phil.* 3.]

23 [ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. *Clem. Rom. i.* 42. εδιωχθησαν και ἑως θανατου ηλθον. 5. 45. αληθως εδιωχθη επι Ποντιου Πιλατου. *Ign. Trall.* 9.] *Coll. Act. xxii.* 4. *xxvi.* 11. 1 *Cor. xv.* 9.

24 [δοξαζειν Ιησουν Χριστον τον δοξασαντα ὑμας. *Ign. Ephes.* 2. *Smyrn.* 1. εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου, δοξαζωμεν αυτον. *Polyc. Phil.* 8.] *Conf. Matt. v.* 16. *Luc. vii.* 47. δουλος μου ει συ Ισραηλ, και εν σοι ενδοξασθησομαι. *Esa. xlix.* 3.

ΚΕΦ. β. 2.

1 COLL. *Tit. i.* 4, 5.

2 προσεχε μηπως ολισθησης. *Sir. xxviii.* 26. *Cap. iv.* 11. [ανεθεμην, ὡμολογησα. *Hesych.* εκοινωσαμην, συνεβουλευσα. *Œcumen.* δοκουντες· οἱ ενδοξοι. *Hesych.* εις το ευαγγελιον κατηγγελκεναι. *Ign. Philad.* 5.] οἱ δοκουντες, (*subaud.* τι ειναι τι. *v.* 6.). εις κενον. *Job. xxxix.* 16. [κατα αποκαλυψιν φανερωσαντος μοι. *Mart. Polyc.* 22. τῳ Θεῳ την κατα παντων εξουσιαν ανατιθεναι. 2. οὑτοι παντες ουκ εις κενον εδραμον, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 9. κατα χωρας ουν και πολεις κηρυσσοντες (οἱ Αποστ.). *Clem. Rom. i.* 42.] αναγγελουσι την δοξην μου εν τοις εθνεσι. *Esa. lxvi.* 20.

3 [ατοπον εστιν Χριστον Ιησουν λαλειν, και Ιουδαϊζειν. *Ign. Magn.* 10. τουτους περιτεμνεσθαι των Ιουδαιων αναγκαζοντων, ει θελουσιν ειναι παρ' αυτοις, ουκ εισα βιασθηναι, κ. τ. λ. *Jos. Vit.* § 23. Ἑλλην την θρησκειαν, *Paganus. Labb.*] *Coll. Act. xvi.* 1.

4 [παρεισακτους, *Conf.* γαμοι επεισακτοι, *Jos. Ant. viii.* 7. 5. *p.* 360. *Huds.* απεχομενοι των σκανδαλων και των ψευδαδελφων, και των εν ὑποκρισει φεροντων το ονομα του Κυριου, οἵτινες αποπλανωσι κενους ανθρωπους. *Polyc. Phil.* 6. ἡκασι κατασκοπευσαι την χωραν αὐτων. *Clem. Rom. i.* 12. παρεισηλθειν = ὑπεισιεναι, *Mart. Ign.* 2.] παρεισπορευομενοι λεληθοτως. 2 *Mac. viii.* 1. *Conf. Jos. ii.* 2, εισπεπορευνται ὡδε—κατασκοπευσαι την γην. [παρα *in compositis sæpè notat perperàm, malè.* Παρεισελθειν, *notat malâ animô et furtìm irrepere.*

Hûc verbô Judæos in Christ. cœtus malô animô se ingerentes Paulus notavit. Valck. Schol. ad Luc. vi. 7.]

5 δουλευσης αυτοις, και ειξεις αυτοις. 3 *Reg. xii. 7. Alex.* [τῳ Καισαρι ὑποταγητε, εν οἷς ακινδυνος ἡ ὑποταγη. *Ign. Fragm. 3.* προς ὡραν, *Mart. Polyc. 11.* το κατα το Ευαγγελιον μαρτυριον. *Mart. Polyc. 1.* στηθι ἑδραιος ὡς ακμων. *Ign. Polyc. 3.*]

6 [των δοκουντων εχειν Θεον. *Clem. Rom. 11. 2.* οἱ δοκουντες αξιοπιστοι ειναι. *Ign. Polyc. 3.* απεχομενοι — προσωποληψιας. *Polyc. Phil. 6.* εμοι δε αρχεια εστιν Ιησους Χριστος, κ. τ. λ. *Ign. Philad. 8.*] κατα το Ευαγγελιον μου, *Coll. Rom. ii. 16.*

7 *Conf. 2 Mac. iii. 22.* [ὁ την διακονιαν της επισκοπης—πεπιστευμενος. *Reliq. Sacr. Routh. tom. 1. p. 306.* των διακονων—πεπιστευμενων διακονιαν Ιησου Χριστου. *Ign. Magn. 6. Philad. 9.* οἱ εν Χριστῳ πιστευθεντες παρα Θεου εργον τοιουτο. *Clem. Rom. i. 43.* τουναντιον, *Polyc. Mart. 12.* της ακροβυσιας, *Coll. Ign. Philad. 6.*]

8 τις ενηργησε και εποιησε ταυτα; *Esa. xli. 4.*

9 [δεξιαις Αγριππας προσηγαγετο. *Jos. Bell. Jud. iv. 1. 1. iv. 2. 2.* επι δεξιας τους σταζιοντας προυκαλεσατο. *Proem. 11.* οἱ δικαιοτατοι στυλοι εδιωχθησαν. *Clem. i. 5.* οἷς ἡ χαρις απο του Θεου δεδοται. 30. εν τῃ δοθειση αυταις πιστει. *Polyc. Phil. 4.* παρα του ἁγιου και πρωτοκορυφαιου Πετρου. *Clem. Rom. Fragm. 10.* τους μεν ασθενεις ερρυετο· αντιπαρετασσε δε στυλους ἑδραιους. *Epist. Mart. Vienn. et Lugd. tom. 1. Routh. p. 296.*]

10 [μη αμελουντες χηρας, η ορφανου, η πενητος. *Polyc. Phil. 6.* σπουδασατε ουν μιᾳ ευχαριστιᾳ χρησθαι. *Ign. Philad. 4.* εν ὁμονοιᾳ Θεου σπουδαζετε παντα πρασσειν. *Magn. 6.* χηραι μη αμελεισθωσαν, κ. τ. λ. *Polyc. 4.* ὁ πλουσιος επιχορηγειτω τῳ πτωχῳ, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i. 38.* ὁ και εσπουδασα αυτο τουτο ποιησαι· *Hebraismus est: nam Hebræi post relativum* אשר *addunt pronomen demonstrativum rei aut personæ. De re ipsâ vide 1 Cor. xv. 1. 11. Cor. viii. Grot.*] *Coll. Tob. iv. 7. Sir. iv. 4. xxix. 9.*

11 [κατα προσωπον αυτῳ αντεστην· *Coram ipso improbavi ejus consilium: nam* κατα προσωπον *est coram* לפני, *quod et* ενωπιον *et* εναντι *verti solet, et sæpe solet poni cum* αντιστηναι, *ut Deut. viii. 24. ix. 2. Job. i. 5.* αντεστην *autem hìc intelligendum verbis amicis: nam et* ענה *quod est respondere, per* ανθισταναι *vertitur. Grot.* κατεγνωσμενος ην· *quod esset vituperandus, s. dignus, qui publicè reprehenderetur. Valck. ap. 1 Cor. ii. 8. Conf. Clem. Rom. i. 47.* εις Αντιοχειαν, *Coll. Jos. Bell. Jud. vii. 3. 2-4.*] *Coll. Act. xv. 34-38.*

12, 13 [οἱ εκ περιτομης· *Christiani sunt origine Judæi s. Semichristiani hujus temporis, veteres umbras cum luce novâ adhuc conjungentes. Quando*

autem his in libb. sæpe vocantur οἱ ἐκ περιτομης *s. Christiani è Judæis, (Conf. Col. iv. 11.) sciendum est istam formulam elegantioris esse Græcismi. Valck. in Act. x. 45.*] οἱ υἱοι της αιχμαλωσεως. *Dan. ii. 25. v. 13. vi. 13. Coll. cap. iii. 9.* [τοις μεθ' ὑποκρισεως βουλομενοις ειρηνην. *Clem. Rom. i. 15.*] *Conf. 2 Pet. iii. 17. 2 Mac. vi. 21, 24.*

14 [μηκετι σαββατιζοντες, αλλα κατα κυριακην ζωην ζωντες, κ. τ. λ. *Ign. Magn. 9.* ατοπον εστιν Χριστον Ιησουν λαλειν, και Ιουδαϊζειν. 10. πορευομενοι κατα την αληθειαν του Κυριου. *Polyc. Phil. 5. Evang. Nicod. cap. 2.* και μαλλον Ιουδαϊζει συν ὑμιν.] προς αληθειαν ζησαντες. *4 Mac. vi. 18.*

15 [φυσις· γενος. *Hesych.*] ὡσπερ οἱ εθνικοι. *Matt. vi. 7.* [*Quando ap. Evangelistas junguntur* τελωναι *et* ἁμαρτωλοι, *posterius pertinet ad indicandos Profanos i. e. Ethnicos, quique cum his haberent commercia, non ad peccatores propriè sic dictos. Is vocabuli usus in N. T. frequentissimus est. Wassenberg ap. Valck. tom. 1. p. 132.*]

16 [εαν δε τις Ιουδαϊσμον ἑρμηνευῃ ὑμιν, μη ακουετε αυτου. Αμεινον γαρ εστιν παρα ανδρος περιτομην εχοντος Χριστιανισμον ακουειν, ἡ παρα ακροβυστου Ιουδαϊσμον. Εαν δε αμφοτεροι περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, οὑτοι εμοι στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων, εφ' οἱς γεγραπται μονον ονοματα ανθρωπων. *Ign. Philad. 6.* εαν μη = αλλα, *Valck. 1 Cor. vii. 17.* δικαιουται, *Coll. omninò Valck. in Act. xiii. 39.* και ἡμεις ουν δια θεληματος αυτου εν Χριστῳ Ιησου κληθεντες, ου δι' ἑαυτων δικαιουμεθα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i. 32.* αλλ' ου παρα τουτο δεδικαιωμαι. *Ign. Rom. 5.* πιστευσαντες εις τον θανατον αυτου. *Trall. 2. Smyrn. 6.*] *Ps. cxlii. 2. CITAT.*

17 [Νωε πιστος εὑρεθεις. *Clem. Rom. i. 9, 10.* εὑρεθηναι εν τῳ αριθμῳ των ὑπομενοντων. *35.* μη γενοιτο· *LXX Interpretes* חלילה *diversimodè vertunt, vel* μηδαμως, *vel* μη μοι γενοιτο, *vel* ἱλεως μοι ὁ Θεος του ποιησαι το ῥημα τουτο. *Latinus Vulg. hoc posterius sic reddit: "propitius sit mihi Dominus, ne faciam hanc rem." Unde jam patet ratio phrascos, Matt. xvi. 22, Et assumens eum Petrus, cæpit increpare illum, dicens:* ἱλεως σοι Κυριε, *propitius sit tibi (Dominus) Domine, non futurum est tibi hoc. Erasmus et Beza in secundâ personâ vertunt, "propitius sis tibi Domine." Sed in tertiâ personâ reddendum, et vocem Dominus vel Deus subaudiendam esse, tùm ex Græco LXX. Interpretum usu constat, tùm ex Syrâ locutione (unde hæc Græcorum formula profluxit) quâ dicitur,* חס לך *propitius tibi, subintellecto nominativo,* אלהא *Deus, vel* מרא *Dominus. Notetur cumprimìs Græcam phrasin quod attinet, Gen. xliii. 23: Cùm enim fratres Josephi metuerent, ne conjecti in vincula furti peragerentur rei, ob repertas in manticis pecunias; atque idcircò dispensatorem protinus adirent, eique se multùm purgarent: respondit ille,* ἱλεως ὑμιν, μη φοβεισθε. *Hìc certum*

est, personæ secundæ locum non dari, cum non interpretari liceat, propitii sitis vobis ipsis (O filii Jacobi) ne metuete: sed necessarium est personam tertiam adhibere, et Deum ipsum subintelligere, qui periculum, quod timebatur, averteret, q. d. propitius vobis est Deus, ne malum id eveniat, quod tantopere formidatis etc. Plura videantur in Miscell. Sacris Nic. Fulleri, lib. 2. cap. 2. ex quô pleraque de hâc particulâ aversantis desumpta. Glass. Philolog. Sacr. p. 551. Dathe.] *Coll. Rom. iii. 4.*

18 *Conf. Susan. 61.* εἰς οικοδομων, και εἰς καθαιρων, τι ωφελησαν πλειον η κοπους; *Sir. xxxi. 23.*

19 οἱ δια τον Θεον αποθνησκοντες, ζωσιν τῳ Θεῳ. 4 *Mac. xvi. 25.* [ει ουν οἱ κατα σαρκα ταυτα πρασσοντες απεθανον, ποσῳ μαλλον εαν τις πιστιν Θεου εν κακῃ διδασκαλιᾳ φθειρῃ; κ. τ. λ. *Ign. Ephes. 16.* ζῃν εν Χριστῳ Ιησου δια παντος. 20. οὐ χωρις το αληθινον ζῃν ουκ εχομεν. *Trall. 9.*] *Coll. cap. iii. 24.*

20 εν σωματι σαρκος αυτου. *Sir. xxiii. 16.* ὁτι εγω Κυριος ὁ Θεος —ὁ σωζων σε· εποιησα αλλαγμα σου Αιγυπτον—ὑπερ σου,—και εγω σε ηγαπησα, κ. τ. λ. *Esa. xliii. 3, 4.* και δια ελεον ηγαπησα σε. *Ix. 10.* [ὑπερ ἡς Ιησους Χριστος εσταυρωθη. *Ign. Ephes. 16.* παρακαλω ουν ὑμας, ουκ εγω, αλλ' ἡ αγαπη Ιησου Χριστου. *Trall. 6.* ὡσπερ καθηλωμενους εν τῳ σταυρῳ του Κυριου Ιησου Χριστου, σαρκι τε και πνευματι. *Smyrn. 1.* τον αναστασαντα την εμην ἁμαρτιαν, κ. τ. λ. *Mart. Ign. 2.* ὁ εμος ερως εσταυρωται. *Rom. 7.* κατα Χριστον Ιησουν ζῃν. *Ign. Ephes. 9. Philad. 3. Magn. 8.* παρεδωκαν ἑαυτους εις θανατον. *Clem. Rom. i. 55.* οὐ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδωθη. 21. λυτρωθεισαν εν τῃ χαριτι του Ιησου Χριστου. *Ign. Philad. 11.*] *Conf. Act. xxiv. 24.* τις ειμι εγω, Κυριε μου Κυριε,—ὁτι ηγαπησας με ἑως τουτων; 2 *Reg. vii. 18.* [ἱνα ζησωμεν εν αυτῳ, παντα ὑπεμεινε. *Polyc. Phil. 8.*]

21 [τον Κυριον Ιησουν Χριστον, οὐ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη, εντραπωμεν. *Clem. Rom. i. 21.* ει γαρ μεχρι νυν κατα νομον Ιουδαϊσμον ζωμεν, ὁμολογουμεν χαριν μη ειληφεναι. *Ign. Magn. 8.* Εκεινον ζητω, τον ὑπερ ἡμων αποθανοντα, κ. τ. λ. *Rom. 6.*]

ΚΕΦ. γ. 3.

1 ΒΑΣΚΑΝΙΑ γαρ φαυλοτητος αμαυροι τα καλα, κ. τ. λ. *Sap. iv. 12.* [και τα παθηματα αυτου ην προ οφθαλμων ὑμων. *Clem. Rom. i. 2.* περιφερειν τον εσταυρωμενον. *Mart. Ign. 2.* οὑτοι γαρ ουκ εισιν φυτεια Πατρος· ει γαρ ησαν, εφαινοντο αν κλαδοι του σταυρου, και ην αν ὁ καρπος αυτων αφθαρτος, δι' οὑ, εν τῳ παθει αυτου, προσκαλειται ὑμας, οντας μελη αυτου, κ. τ. λ. *Ign. Trall. 11.* βασκαινω· οὐ μονον το φθονειν, αλλα και το συκοφαντειν. *Suid.*] κατ' οφθαλμους, *Jer. xlv. 26. lii. 10. Coll. Jacob. ii. 20. Mich. vi. 3.*

2, 3 [κατα θελημα δε κατηξιωθην, ουκ εκ συνειδοτος, αλλ' εκ

χαριτος Θεου. *Ign. Smyrn.* 11.] *Conf.* 1 *Reg. xv.* 22. *Marc. vii.* 18. και τι ποιησετε εις τα μετα ταυτα; *Jer. v.* 31. [καλοι και οἱ ἱερεις· κρεισσον δε ὁ αρχιερευς ὁ πεπιστευμενος τα ἁγια των ἁγιων, ὁς μονος πεπιστευται τα κρυπτα του Θεου, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 9.]

4, 5 [εαν πολιτευσωμεθα αξιως αυτου, και συμβασιλευσομεν αυτῳ, ειγε πιστευομεν. *Polyc. Phil.* 5. μηδεις πλανασθω, και τα επουρανια, και ἡ δοξα των αγγελων, και οἱ αρχοντες ὁρατοι τε και αορατοι, εαν μη πιστευσωσιν εις το αἱμα του Χριστου, κακεινοις κρισις εστιν. *Ign. Smyrn.* 6. ὁ επιχορηγων αυτῳ την εγκρατειαν. *Clem. Rom. i.* 38. μετα πληροφοριας Πνευματος Ἁγιου. 42.] *Conf. Job. xxxvii.* 14, ενωτιζου ταυτα—στηθι νουθετουμενος δυναμιν Κυριου.

7 [αρα, *igitur. Gloss. Labb.*] οἱ εκ πιστεως, *Coll. Rom. ii.* 8. *Phil. i.* 16. τον του Αβρααμ ὁμοψυχον. 4 *Mac. xiv.* 20. εμβλεψατε εις Αβρααμ τον πατερα ὑμων, κ. τ. λ. *Esa. li.* 2. [τινος χαριν ηυλογηθη ὁ πατηρ, ἡμων Αβρααμ; ουχι δικαιοσυνην και αληθειαν δια πιστεως ποιησας; *Clem. Rom. i.* 31.] *Coll. Esa. lxiii.* 16.

8 προιειδουσα, *Coll. Act. ii.* 31. εν γραφῃ αληθειας. *Dan. x.* 21. δικαιωσαι δικαιον ευ δουλευοντα πολλοις. *Esa. liii.* 11. [οἱ προφηται οἱ προκηρυξαντες την ελευσιν του Κυριου ἡμων. *Polyc. Phil.* 6. λεγει γαρ ἡ γραφη, *Clem. Rom. i.* 42. *et sæp.* δικαιοι, *Coll. Valck. in Act. xiii.* 39.] εστησεν δια Αβρααμ—ευλογιαν παντων ανθρωπων, και διαθηκην. *Sir. xlii.* 22.

9 ω Αβρααμ παιδες, ευγενως ὑπερ της ευσεβειας τελευτατε. 4 *Mac. vi.* 22. οἱ εκ πιστεως = εκ της των Ιουδαιων αιχμαλωσιας. 2 *Mac. viii.* 10. *Coll. cap. ii.* 12. [Αβρααμ—πιστος εὑρεθη. *Clem. Rom. i.* 10.] *Coll. Rom. iv.* 11.

10 *Conf. Joan. vii.* 49. τα βιβλια του νομου. 1 *Mac. i.* 56. [*Coll. Valck. ad* 1 *Cor. ix.* 20, *et Gal. iv.* 2, *et Rom. vi.* 14.]

11 [ου δι' ἑαυτων δικαιουμεθα, ουδε δια της ἡμετερας σοφιας, ἡ συνεσεως, ἡ ευσεβειας, ἡ εργων ὡν κατειργασαμεθα εν ὁσιοτητι καρδιας· αλλα δια της πιστεως, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 32.]

12 μη περι τουτων αισχυνθῃς—περι νομου Ὑψιστου και διαθηκης, και περι κριματος δικαιωσαι τον ασεβη. *Sir. xlii.* 1, 2. *Coll. xvii.* 11, 12. *xlv.* 25, 26.

13, 14 [ατενισωμεν εις το αἱμα του Χριστου, και ιδωμεν ὡς εστιν τιμιον τῳ Θεῳ, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 7.] εξηγορασεν, *Ephes. v.* 16. *Col. iv.* 5. *cap. iv.* 5. ὑπερ ἡμων, *Conf. Esa. xliii.* 3. *sup. cap. ii.* 20. *et Valck. ap.* 1 *Cor. xv.* 3. [κολληθωμεν ουν τῃ ευλογιᾳ αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 31, *omninò.* μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8. τουτο οἱ λαβοντες τυπουνται αληθειας τυπῳ, χαριτος τελειας. *Ibid.*] *Conf. Act. ii.* 33. 2 *Mac. i.* 2. *Sir. xliv.* 19-21.

15 κατα ανθρωπον, *Conf. Rom. iii.* 5. *Gal. iii.* 15. [κατα ανθρωπον ζωντες. *Ign. Trall.* 2. *Rom.* 8.]

16 διεθετο Κυριος τῳ Αβρααμ διαθηκην, λεγων, τω σπερματι σου δωσω κ. τ. λ. *Gen. xv.* 18. *Conf. xiii.* 15. *Heb. vii.* 6. *Sap. xii.* 21, 22. εν τῃ ἡμερᾳ εκεινῃ εσται Κυριος εἰς, και το ονομα αυτου ἑν. *Zach. xiv.* 9. [*Clem. Rom. i.* 10, *omninò.*]

17 [ακυροω, *irrito, abrogo, infirmo. Labb. Gloss. Vett.*] *Coll. Matt. xv.* 6. *Marc. vii.* 13. και εμνησθη ὁ Θεος της διαθηκης αυτου της προς Αβρααμ, κ. τ. λ. *Exod. ii.* 25. δια τουτο εν ορκῳ εστησεν αυτῳ, ενευλογηθηναι εθνη εν τῳ σπερματι αυτου, κ. τ. λ. *Sir. xliv.* 19-21.

18 εστι κληρονομια τοις θεραπευουσι τον Κυριον. *Esa. liv.* 17. [ὁ χαρισαμενος ὑμιν——τοιουτον επισκοπον κεκτησθαι. *Ign. Ephes.* 1. μηκετι σαββατιζοντες, αλλα κατα κυριακην ζωην ζωντες——ἱνα εὑρεθωμεν μαθηται Ιησου Χριστου, κ. τ. λ. *Magn.* 9.]

19 [και των παρ' Αγριππα τινων επιζητουμενων μεσιτης ην: *Jos. Ant. xvi.* 2. 2. νομον τιθεναι, *c. Ap.* 2. 2. εις τουτο σημειον ετεθη, *Clem. Rom. i.* 11. βουλεται γαρ αυτον (αρχιερεα) ὁ νομος μειζονος μεμοιρασθαι φυσεως η κατα ανθρωπον, εγγυτερω προσιοντα της θειας, μεθοριον, ει δει το αληθες λεγειν, αμφοιν, ἱνα δια μεσου τινος ανθρωποι μεν ἱλασκωνται Θεον, Θεος δε τας χαριτας ανθρωποις ὑποδιακονῳ τινι χρωμενος ορεγῃ και χορηγῃ. *Philo.* 2 *Monarch.* § 12. *p.* 828. *Par.* 230. *Mangey.* τεκνα του Θεου, φιλοι Αβρααμ, κ. τ. λ. *Ignat. Voss. p.* 150. *Krebs. in loc.* αχρις οὑ, *donec. Labb. Gloss.*] *Conf. Heb. ii.* 2. 5. *vii.* 53. *viii.* 6. *ix.* 15. *Act. vii.* 53.

20, 21 *Conf.* 1 *Cor. viii.* 6. ἑξ ἑνος, *Heb. ii.* 11. *Coll. sup. v.* 16. [ὁ δε, *quod attinet ad. Grot. ap. Rom. vi.* 10. *Coll. Jer. xii.* 19.] *Coll. Zach. xiv.* 9. [ταυτα δε ομνυντες ελεγον, και Θεον μεσιτην ὡν ὑπισχνουντο ποιουμενοι. *Jos. Ant. iv.* 6. 7.]

22 [συνεπιμαρτυρουσης και της γραφης. *Clem. Rom. i.* 23. λεγει γαρ ἡ γραφη. *xxxiv.* 35. ἡ επαγγελια του Χριστου μεγαλη. *ii.* 5. ὁ γαρ Χριστιανισμος ουκ εις Ιουδαϊσμον επιστευσεν, αλλα Ιουδαϊσμος εις Χριστιανισμον, ὡς πασα γλωσσα πιστευσασα εις Θεον συνηχθη. *Ign. Magn.* 10.] *Coll. Matt. v.* 18. *Luc. xvi.* 17.

23 [ἡ μελλουσα επαγγελια. *Clem. Rom. ii.* 10. προ του δοθηναι αυτῃ τεκνα. 2. αορατος ἡ ψυχη εν ὁρατῳ φρουρειται τῳ σωματι. *Epist. ad Diogn.* § 6. φρουρει· φυλαττει, η προφυλαττει. *Hesych.*]

24 [*Legem Moysis vocat* παιδαγωγον εις Χριστον, *severum pædagogum velati, qui adduceret in Scholam Dandi præceptoris Jesu. additque Nos libertate Christianâ fruentes* ουκ ετι ὑπο παιδαγωγον εσμεν· *non sumus amplius Legis, severi istius pædagogi, imperio subditi. Coll. Valck. ad* 1 *Cor. iv.* 15. *p.* 173. παιδαγωγον του παιδος μου. *Jos. Vit.* § 76.

Conf. sup. v. 8. δια της πιστεως, δι' ής παντας τους απ' αιωνος ὁ παντοκρατωρ Θεος εδικαιωσεν. *Clem. Rom. i.* 32. οἱ γαρ αγαπητοι προφηται κατηγγειλαν εις αυτον, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 9. *Polyc. Phil.* 6. δικαιωθωμεν, *Coll. Valck. ap. Act. xiii.* 39.]

25 *Coll.* 1 *Mac. x.* 38. [*à lege Moysis ceremoniali liberi, non amplius sumus subditi isti Pædagogo. Valck.* 1 *Cor. ix.* 20.] *Coll. inf. cap. iv.* 1.

26 [ἱνα ἡμας προσδεξηται ὡς υἱους. *Clem. Rom. ii.* 9. παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. *i.* 22.] απολυσατε τους υἱους του παντοκρατορος επουρανιου Θεου ζωντος. 3 *Mac. vi.* 28. κληθησονται και αυτοι υἱοι Θεου ζωντος. *Ose. i.* 10.

27 [ενδυσωμεθα την ὁμονοιαν. *Clem. Rom. i.* 30.] *Conf. Apoc. iii.* 18. *Ephes. iv.* 24. εις τον Μωυσην εβαπτιστισαντο. 1 *Cor. x.* 2. και πνευμα Θεου ενεδυσε τον Αζαριαν. 2 *Par. xxiv.* 20. [*Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xv.* 53.] ευσεβεια εις Θεον. *Prov. i.* 7. εαν διωκῃς το δικαιον, καταληψῃ, και ενδυσῃ αυτο ὡς ποδηρη δοξης. *Sir. xxvii.* 8.

28 ουκ Ιουδαιους, ουδε Ἑλλην, *Coll. Act. xviii.* 4. [μηδεις κατα σαρκα βλεπετω τον πλησιον, αλλ' εν Ιησου Χριστῳ αλληλους διαπαντος αγαπατε. *Ign. Magn.* 6. επερωτηθεις γαρ αυτος ὁ Κυριος ὑπο τινος, Ποτε ἡξει αυτου ἡ βασιλεια, ειπεν, Ὁταν εσται τα δυο ἑν, και το εξω ὡς το εσω, και το αρσεν μετα της θηλειας, ουτε αρσεν ουτε θηλυ. *Clem. Rom. ii.* 12.] και εσομεθα ὡς γενος ἑν. *Gen. xxxiv.* 16. [εις τους ἁγιους και πιστους αυτου, ειτε εν Ιουδαιοις, ειτε εν εθνεσιν, εν ἑνι σωματι της εκκλησιας αυτου. *Ign. Smyrn.* 1. *Philadelph. p.* 179. *Voss. Conf. Ignat. Rom.* 4. Ἑλλην την θρησκειαν, *Paganus. Labb. Gloss.*] ενι, *Conf. Valck. ad Col. iii.* 11.

29 [κληρονομησῃ τας επαγγελιας του Θεου. *Clem. Rom. i.* 10. 17. τινος χαριν ηυλογηθη ὁ πατηρ ἡμων Αβρααμ; ουχι δικαιοσυνην και αληθειαν δια πιστεως ποιησας; 31.] σπερμα, *Conf. Esa. i.* 9.

ΚΕΦ. δ. 4.

2 HERES *minorennis* ὑπο επιτροπους εστι και οικονομους, *Curatoribus et Dispensatorum imperio est subjectus. Postquam Christus advenisset, et testamentum Dei morte confirmasset, Christicolæ plenum jus habebant adeundæ hereditatis. Conf. cap. iii.* 25. *iv.* 21. *v.* 18. *Valck. ad* 1 *Cor. ix.* 20. του μεν μη καταντησαντος εφ' ἡν συνετετακτο προθεσμιαν. *Jos. Bell. Jud. ii.* 21. 8. νεοις τε μετρια και σεμνα νοειν επετρεπετε. *Clem. Rom. i.* 1.] *Conf. Ephes. ii.* 3. 1 *Cor. vi.* 11. [επιτροπος· ὁ προστατων ορφανων. *Hesych.*]

3 [εστιν νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 5. φοβουμαι μη νηπιοις ουσιν ὑμιν, κ. τ. λ. *Trall.* 5. *Coll.*

Ephes. νηπιοι, *Coll. Valck. ad.* 1 *Cor. iii.* 1. *Magnificè in stylo suo Hellenistico, "Infantes," inquit, "olim eramus ὑπο τα στοιχεια του κοσμου δεδουλωμενοι." Judæos addictos Moysis legibus vocat Infantes: per* στοιχεια του κοσμου, *elementa mundana, leges intelligit et cerimonias veteres, quas Judæi habebant magnam partem cum Gentilibus communes, et quibus, tamquàm primis elementis, Infantes in istis tenebris erant erudiendi, luce aliquando cœlitùs oritura collustrandi, quâ capaces redderentur veræ disciplinæ Christi. Id. ad* 1 *Cor. ix.* 20.]

4 [ηλθε δε ὁ καιρος, ὁν Θεος προεθετο, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 9, *omninò.* ιδιον μεν δη Θεου το ποιειν, γεννητου δε το πασχειν. *Philo. de Cherub. p.* 121. εφ' ὁσον δε κρειττων ὁ ποιων, επι τοσουτῳ και το γενομενον αμεινον. *de Opific. p.* 52. ου γαρ, ὡς πεφυκεν ὁ Θεος ευ ποιειν, ουτω και το γενομενον ευ πασχειν. *p.* 5.] *Conf. Gen. xxi.* 3, 5, 9. 1 *Tim. ii.* 6. *vi.* 15. εκ γυναικος, *Conf. Gen. iii.* 15. [και εκ Μαριας και εκ Θεου. *Ign. Ephes. vii.* 18. 19. *Trall.* 9. γενομενος, *factus, Coll. Carpzov. ap. Rom. i.* 3.] *Coll. Joan. i.* 14.

5 εξαγορασῃ, *Conf. cap. iii.* 13. *Ephes. v.* 10. *Col. iv.* 5. [ἱνα την αιωνιον ζωην απολαβωμεν. *Clem. Rom. ii.* 8.] *Conf. Ps. xxi.* 22. [υἱοθεσια, *adoptio. Labb. Gloss.*] *Coll. Rom. viii.* 15. *Ephes. i.* 5.

6 [ὡς πατηρ υἱους ἡμας προσηγορευσεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. δια του Πνευματος του Ἁγιου ουτως προσκαλειται ἡμας. *i.* 22.] τῃ γενεᾳ των υἱων σου. *Ps. lxxii.* 15. [ειτε εν Ιουδαιοις, ειτε εν εθνεσιν, εν ἑνι σωματι της εκκλησιας. *Ign. Smyrn.* 1.] *Coll. cap. iii.* 26. και ελεγεν, Αββα ὁ Πατηρ, κ. τ. λ. *Marc. xiv.* 36. *Rom. viii.* 15.

7 *Conf. Joan. viii.* 36. *Philem.* 16. *Apoc. iii.* 21. *Rom. viii.* 17.

8 [πηροι οντες τῃ διανοιᾳ, προσκυνουντες λιθους και ξυλα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. τοις νεκροις θεοις ου θυομεν, και ου προσκυνουμεν αυτοις. 3.] *Conf. Sap. xiii.* 10. και εγινετο εις ἱερεα τῳ μη οντι Θεῳ. 2 *Par. xiii.* 9. *Coll.* 3 *Reg. xviii.* 24-39.

9 [=ὁν τινες αγνοουντες αρνουνται, μαλλον δε πρηνηθησαν ὑπ' αυτου, κ. τ. λ. *Ignat. Smyrn.* § 5. δι' ου (Ιησου Χριστου) εγνωτε Θεον, μαλλον δε, ὑπ' αυτου εγνωθητε. *Magn. p.* 140. *Vossii.*]

10 χαριν αδιαφορου πολλοι ἡμαρτον. *Sir. xxvii.* 1. [φιλονεικοι εστε, αδελφοι, και ζηλωται περι μη ανηκοντων εις σωτηριαν. *Clem. Rom. i.* 45. ει ουν οἱ εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες, εις καινοτητα ελπιδος ηλθον, μηκετι σαββατιζοντες, αλλα κατα κυριακην ζωην ζωντες, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 9.]

11 [φοβουμαι γαρ την ὑμων αγαπην. *Rom.* 1. φοβηθεις ὑπερ της Αντιοχεων εκκλησιας. *Mart. Ign.* 2.] *Conf. cap. ii.* 2. *Coll. Rom. xvi.* 6. εστι κοπιων και πονων και σπευδων, και τοσῳ μαλλον ὑστερειται. *Syr. xi.* 11.

12, 13 [τουτο δεομεθα σου. *Act. Thom.* § 50. γινεσθε ὡς εγω, ὁτι καγω ημην ὡς ὑμεις. *Just. Mart. apud Wests.*] *Coll. Phil. iii.* 4-8. ὡς εγω ὁυτω και συ. 2 *Par. xviii.* 3. [οἱ αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν. *Clem. Rom. i.* 42. το προτερον, *cùm præsens essem. Grot.*]

14 [ἡ αγαπη των εκκλησιων των δεξαμενων με. *Ignat. Rom.* 9. τῳ Θεῳ ευχαριστω ὑπερ ὑμων, ὁτι εδεξασθε αυτους, ὡς και ὑμας ὁ Κυριος. *Philad. sub. fin.*] *Conf. Ose. xii.* 4. ὡς αγγελος Κυριου ενωπιον αυτων. *Zach. xii.* 8. *Coll. Rom. xv.* 7. *Heb. xiii.* 2.

15-17 μακαρισμος, *Rom. iv.* 9. μακαριος—ὁ διηγουμενος εις ωτα ακουοντων. *Sir. xxv.* 9. *Conf. Zach. ii.* 8. *Matt. v.* 29. φυλαξον—τους εμους λογους ὡσπερ κορας ομματων. *Prov. vii.* 2. ἡγησατο δε με ὡσπερ εχθρον. *Job. xix.* 11. *xxxiii.* 10. [*Paron.* ζηλουσιν—ζηλουτε. *Winer.* § 62. *Conf.* θελησατε, ἱνα και ὑμεις θεληθητε. *Ign. Rom.* 8. δοξαζειν Ιησουν Χριστον τὸν δοξασαντα ὑμας. *Ephes.* 2.]

18 [ζηλωται περι το καλον, *Polyc. Phil.* 6. *Coll. Valck.* 1 *Cor. iii.* 3.] εν τῳ προσενεγκαι με, *Sir. vii.* 9. *Matt. xiii.* 4. *Coll. Prov. iii.* 27.

19 [ἡ επι πλεον ανεσις το μεγιστον κακον ασεβειαν ωδινει. *Philo. ap. Læsner.* παλιν γαρ ὑμας ωδινω, δια της διδασκαλιας παλιν αναγεννω. *Theophyl.* μη, ὡς αἱ ωδινουσαι, εγκακωμεν. *Clem. Rom. ii.* 2. εστε ουν—παντες Χριστοφοροι, *Ign. Ephes.* 9. ὁ Χριστοφορος, *Mart. Ign.* 5.] *Coll. Rom. viii.* 10. *Joan. iii.* 3-5. *Cant. viii.* 5. *Ps. vii.* 14. [θεοχρηστα γαρ λογια τους νομους ειναι ὑπολαμβανοντες, και τουτο εκ πρωτης ἡλικιας το μαθημα παιδευθεντες, εν ταις ψυχαις αγαλματοφορουσι τας των διατεταγμενων εικονας. ειτα εναργεις τυπους και μορφας αυτων καθορουντες αει, τοις λογισμοις αυτων τεθηπασι, κ. τ. λ. *Philo. Leg. ad Cai.* § 31.] *Coll. Esa. xxvi.* 18. *Jer. xxx.* 6.

20 οἱ ὑιοι σου οἱ απορουμενοι. *Esa. li.* 20. *Coll.* 1 *Cor. iv.* 21.

21 εαν ακουσητε τας εντολας του Κυριου. *Deut. xi.* 27. [ἡμεις οἱ ὑπο τον ζυγον της χαριτος αυτου. *Clem. Rom. i.* 16. ακουει· *accipit. Labb. Gloss. Vett.* οἱ ὑπο νομον, *Judæi sunt, qui, pro gentili suâ vesania, reluctantes Paulo ceterisque Apost. severum Legis imperium præferebant blandi Doctoris mitissimis præceptis. Valck.* 1 *Cor. ix.* 20. *Attici scribere malunt,* ὑπο τινι *(rariùs* τινος*)* ειναι. *Ibid.*]

22 Αγαρ, *Gen. xvi.* 1. και ετεκεν Αγαρ τῳ Αβρααμ ὑιον, κ. τ. λ. 15. [*Conf. Jos. Ant. Jud. i.* 12. 2-4.]

23 [γενοιτο ἡ μεν αρετη, Σαρρα γυνη, παλλακη δε Αγαρ, κ. τ. λ. *Philo. Edit. Coll. p.* 334. *Conf. de Cherub. p.* 83, 84. εκεινοι ελευθεροι, εγω δε μεχρι νυν δουλος. *Ign. Rom.* 4.]

24 [αλληγορια· αλλο τι παρα το ακουομενον ὑποδεικνυουσα. *Hesych.* αλληγορουμενον· τροπολογουμενον. *Id.* ἑτερως νοουμενα. *Chrysot. Theod.* τα αισθητα σημεια ειναι συμβολα των νοητων κ. τ. λ. *Philo.*

de Mund. Opific. p. 36. *Par.* εστι δε ταυτα ου πλασματων μυθων—αλλα τροπον τυπων, επ' αλληγοριαν παρακαλουντων. *Ibid.*]

25 το (*indicandæ sententiæ causâ*). *Coll. Luc. i.* 62. [Οἵτε υἱοι Αγαρ οἱ εκζητουντες την συνεσιν οἱ επι της γης—ὁδον δε σοφιας ουκ εγνωσαν, ουδε εμνησθησαν τας τριβους αυτης. *Bar. iii.* 23. *Conf. Philo. p.* 522. *Mangey.*] *Coll. Luc. xix.* 44.

26 [αναστησομαι εν αυτῳ ελευθερος. *Ignat. Rom.* 4. πιστιν,—ἥτις εστι μητηρ παντων ἡμων. *Polyc. Phil.* 3. ἡ δε Θεου πολις Ἱερουσαλημ καλειται· ἧς μεταληφθεν το ονομα, Ὁρασις εστιν ειρηνης. *Philo. de Somn. p.* 1142. *Par.*] *Conf. Apoc. xix.* 7. *xx.* 2. 9. 10 *omninò.* [αλλα λεγομεν περι του ανω κοσμου. *Act. Thom.* § 36.] *Conf. Joel. iii.* 16-21.

27 [ὁ ανω· *superus, supernus. Labb. Gloss. Vet. Coll. Valck. ap. Col.* 3. ἡ δε ανω Ιερουσαλημ, *Vocula* ανω, *cui adjecta est, ad significandum motum è locò vel à tempore, terminatio* θεν, *diversis usibus inservit. Res ex. gr. cœlestes et veræ, oppositæ ad hanc terrestrem caliginem, in quo nos volutamur homulli, à Philosophis veteribus dicuntur* τα ανω. *Inde explicandus Paulus ad Coloss. iii.* 1, 2. *ad Galat. iv.* 26. *Hierosolima cœlestia dicuntur* ἡ Ἱερουσαλημ. *Valck. ap. Luc. i.* 3. *tom.* 1. *p.* 13. της ερημου· ηφανισμενης, *Sym. à marito ob sterilitatem contemta uxor, Schoetgen.* Ευφρανθητι, κ. τ. λ.—στειρα γαρ ην εκκλησια ἡμων, προ του δοθηναι αυτῃ τεκνα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 2. *Sunt ipsa verba LXX Esaiæ lic.* 1, *ubi primò notandum participia præsentia poni pro præteritis. quod et sensus exigit et in Hebræô manifestum est. Quod autem ibi dicitur de urbe Hierosolymorum diu desertâ et regno destitutâ, majorem ejus fore sobolem quam terrarum semper habitatarum ac regnatarum, id* μυστικως *perquàm elegantèr ad Evangelium aptat Paulus, quod Christo prædicante paucos peperit, eò vitæ mortali exempto plurimos, ita ut Judæi præ Christianis pauci essent.* ερημον, *hìc quod in Hebræo est* שוממה *apparet ex membro opposito intelligendum viduam quomodò sumitur, et Lam. i.* 13. *Alioquìn vox et Hebræa et Græca potest significare orbam liberis, desertam ab amicis, et multa similia.* ῥηγνυσθαι *potest quidem et ipsum partum significare: sed Hebræus textus magis exigit ut eruptio vocis intelligatur, quomodo* ῥηξει φωνην *habemus Job vi.* 5. *et verbum ipsum quod hìc in Hebræô est* פצה, *per* βοαν *vertitur Esaiæ xiv.* 7. *xliv.* 23. *Philo de Caïn.* την δι' αυτων των πραγματων ῥηξουσι φωνην. *Non abscedit à cæptâ similitudine; nam et Sara quasi vidua fuerat cùm Agar Abrahamum possideret. Grot.*]

28 [ἡ επαγγελια του Χριστου μεγαλη. *Clem. Rom. ii.* 5. τεκνα φωτος, *Ign. Philad.* 2.] την δε διαθηκην μου στησω προς Ισαακ, κ. τ. λ. *Gen. xvii.* 21. ὁτι εν Ισαακ κληθησεται σοι σπερμα. *xxi.* 12. *Sir. xliv.* 22, εν τῳ Ισαακ εστησεν—ευλογιαν παντων ανθρωπων κ.τ.λ.

29 *Per Isaacum intelligit Philo gaudium quod est in animis piorum.*

φησι σεμνυνομενη, γελωτα εποιησε μοι Κυριος. ὁς γαρ αν ακουση, συγχαρειται μοι. αναπετασαντες ουν ωτα, οἱ μυσται, παραδεξασθε τελετας ἱερωτατας. ὁ γελως εστιν ἡ χαρα· το δε "εποιησεν" ισον τῳ εγεννησεν. ὡστε ειναι το λεγομενον τοιουτον, Ισαακ εγεννησε ὁ Κυριος· αυτος γαρ πατηρ εστι της τελειας φυσεως, κ. τ. λ. 3 *Alleg.* § 77. οἱ γαρ θειοτατοι προφηται κατα Χριστον Ιησουν εζησαν. Δια τουτο και εδιωχθησαν, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 8. οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, ουδε οἱ πνευματικοι τα σαρκικα. *Ephes.* 8. *Conf. Philo. Quod Det. Pot. Insid. pass.*] *Conf. Zach. iv.* 6.

30 [δουλας δε μη γαμεισθαι τοις ελευθεροις, μηδ' αν ὑπ' ερωτος προς τουτο τινες εκβιαζωνται, κ. τ. λ. *Jos. Ant. iv.* 8. 23. *Conf. Ant. i.* 12. 3. *Laud. Philo. p.* 84. *Edit. Col.* 138. *Mangey.*] *Gen. xxv.* 5, 6, εδωκε δε Αβρααμ παντα τα ὑπαρχοντα αυτου Ισαακ, κ. τ. λ.

31 [επιλαμψη δε και το ευδαιμονιας γενος ὁ Ισαακ—εκβληθησεται μεν τα επωνυμα της Αγαρ προπαιδευματα, εκβληθησεται δε και ὁ σοφιστης αυτων ὑιος επικλησιν Ισμαηλ, κ. τ. λ. *Philo. p.* 84. *Edit. Col.*] *Conf.* 1 *Mac. ii.* 11.

ΚΕΦ. ε. 5.

1 ΙΝΑ κρειττονος ελευθεριας απο Θεου τυχωσιν. *Ign. Polyc.* 4.] και εποριευομην εν πλατυσμῳ, ὁτι τας εντολας σου εξεζητησα. *Ps. cxviii.* 45. ὁ γαρ ζυγος μου χρηστος, και το φορτιον μου ελαφρον εστιν. *Matt. xi.* 30. *Act. xv.* 10. *Jacob. ii.* 12. [ἡμεις οἱ ὑπο τον ζυγον της χαριτος αυτου. *Clem. Rom. i.* 16.] *Conf.* 2 *Cor. xi.* 1. 4. *Ps. cxli.* 7. *Heb. ii.* 15. και ηλευθερωσεν εν προσκυνησει, κ. τ. λ. *Sir. l.* 21. *Ald.* ενεχεσθε, *Coll. Heb. ii.* 15. *et Valck. ibid.* [ζυγῳ δουλειας, *Hâc sacrâ phrasi Legalis servitus opponitur ingenuæ libertati, in quam suos Jesus vindicaverat.* ὁ ζυγος *et* το ζυγον *distinguuntur ab Atticistis, Amonio, Thoma M. Moschopulo. Sed in usu vulgari ponebantur de jugo boum propriè, aliorumque jumentorum, quæ dici solebant, à jugô cervicibus eorum imposito,* ὑποζυγια. *Sed transfertur etiam venustè* ζυγος *ad significandam servitutem;—sic in nostrâ Pauli phrasi, "State firmi in eâ libertate, in quam vos Christus vindicavit,* και μη παλιν δουλειας ζυγῳ ενεχεσθε. *ad quem locum Theophylactus* ζυγον, *inquit,* ειπων το βαρυ της εν νομῳ δουλειας δηλοι. *Rectè. Intelligit enim Paulus vix tolerandum onus Legum Mosaïcarum, Act. xv.* 10. *quoque à Lucâ nomine* ζυγου *designatum: quòd illîc* ζυγον *vocat, id v.* 28 βαρος *dicit,* φορτιον βαρυ και δυσβαστακτον *Matt. xxiii.* 4. *Luc. xi.* 46. *Ab hôc jugô immunes erant Christiani: immunes saltèm esse debere contendunt Act. xv. Apostoli. Valck. ad. Act. xv.* 10. *Ad sensum loci intelligendum sciendum est, Judæos, qui Christianam essent fidem amplexi, odiô tamen semper flagrasse in Gentiles,*

ut ante fecerant. Ubi Gentilibus patefactum et. esset Evangelium molestè ferebant illi, Gentiles hujus tanti boni factos esse participes, ut eos repellerent, contendere cœperunt, Gentilibus, Christianis factis, nullam tamen patere viam ad salutem æternam, nisi externas Moysis etiam leges et ritus observarent. Id. ad. v. 20. p. 526.]

2 [ατοπον εστιν Χριστον Ιησουν λαλειν, και Ιουδαϊζειν, κ. τ. λ. *Ignat. Magn.* 10. *Coll. omninò Philad.* 6. εαν δε τις Ιουδαϊσμον ἑρμηνευῃ ὑμιν μη ακουετε αυτου, κ. τ. λ. ἡ γαρ περιτομη, εφ' ᾗ πεποιθασι, κατηργηται, κ. τ. λ. *Barnab. Epist.* § 9. *omninò.*]

3 [χωρις της περιτομης το θειον σεβειν, κ.τ. λ. *Coll. Jos. Ant. xx.* 25. *Conf. Wesselling. Observat. i.* 9. παντες οφειλεται εσμεν ἁμαρτιας. *Polyc. Phil.* 6.] πλατεια ἡ εντολη σου σφοδρα. *Ps. cxviii.* 96. *Conf. Deut. xix.* 8. *Col. ii.* 14. το γαρ εν μικροις και εν μεγαλοις παρανομειν ισοδυναμον εστιν· δι' ἑκατερου γαρ ὡς ὁμοιως ὁ νομος ὑπερηφανειται. 4 *Mac. v.* 20, 21.

4 [κατηργηθητε απο του Χριστου, *Theophyl.* ουδεμιαν κοινωνιαν εχετε μετα του Χριστου.] *Conf.* 2 *Pet. iii.* 17. [ει γαρ μεχρι νυν κατα (νομον) Ιουδαϊσμον ζωμεν, ὁμολογουμεν χαριν μη ειληφεναι. *Ign. Magn.* 8. δικαιουσθε, *Coll. Valck. in Act. xiii.* 39.]

5 [εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 12.] *Conf. Tit. ii.* 13. *Act. i.* 4. *Ps. xli.* 1, 2. *Sir. xxxvi.* 16. [απεκδεχομενους, *expectantes. Expectare vulgò Gr. dicitur* προσδοκαν, *quò v. in istum sensum deciès minimùm utitur Lucas, at in Pauli Epistolis nusquam invenitur, istô significatu expectandi usurpantis* εκδεχεσθαι. *v.* 1 *Cor. xi.* 33. *xvi.* 11. *Hoc, propr. significans Excipere, per Metonymiam ponitur pro Expectare.* Απεκδεχεσθαι, *expectare cum magno desiderio, in Ep. ad Rom. viii.* 23. 25. *Gal. v.* 5. *Phillipp. iii.* 20, *quibus locis addi poterit* 1 *Petr. iii.* 20. *ubi in editis* ἁπαξ εξεδεχετο. *Scribendum verò ex optimis Codd.* απεξεδεχετο. *Valck. ad* 1 *Cor. i.* 7.]

6 [δικαιοσυνην και αληθειαν δια πιστεως ποιησας. *Clem. Rom. i.* 31. μαθετωσαν τι ταπεινοφροσυνη παρα Θεῳ ισχυει, τι αγαπη ἁγνη παρα τῳ Θεῳ δυναται. 21. το γαρ ὁλον εστι πιστις και αγαπη. *Ignat. Smyrn.* 6. κατα πιστιν και αγαπην. *Ephes.* 1. τα δε δυο εν ἑνοτητι γενομενα. 14. ἡ ψυχη σου δηλος εστω εν τοις καλοις εργοις. *Clem. Rom. ii.* 12. ἡδρασμενους εν αγαπῃ εν τῳ αἱματι Χριστου. *Smyrn.* 1. παντα ὁμου καλα εστιν, εαν εν αγαπῃ πιστευητε. *Philad.* 9.] *Conf. cap. iii.* 1. 1 *Cor. vii.* 19.

7 *Conf.* 4 *Mac. vi.* 18. *Apoc. ii.* 4. [εις τους φθαρτους αγωνας καταπλεουσιν πολλοι, αλλ' ου παντες στεφανουνται, ει μη οἱ πολλα κοπιασαντες, και καλως αγωνισαμενοι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 7.]

8, 9 [ποιησωμεν το θελημα του καλεσαντος ἡμας. *Clem. Rom. ii.* 5.] εγω Κυριος ὁ Θεος εκαλεσα σε εν δικαιοσυνῃ. *Esa. xlii.* 6. [ουχ

ουτως διδασκει το Ευαγγελιον. *Mart. Polyc.* 4. ὑπερθεσθε ουν την κακην ζυμην. *Ign. Magn.* 10. μεταβαλεσθε εις νεαν ζυμην. *Ib.*]

10 [ουτως δει ἡμας φρονειν περι Ιησου. *Clem. Rom. ii.* 1.] οργην Κυριου ὑποισω, ὁτι ἡμαρτον αυτῳ. *Mich. vii.* 9. *Conf. Lev. xxiv.* 15. *Num. ix.* 13. [παντων τας νοσους βασταζε. *Ign. Polyc.* 1.]

11 [μαρτυς δε μοι εν ᾧ δεδεμαι, ὁτι απο σαρκος ανθρωπινης ουκ εγνων. *Ign. Philad.* 7. του σταυρου, ὁ εστιν σκανδαλον τοις απιστουσιν, κ. τ. λ. *Ephes.* 18. και οφελον παντες αυτον εμιμουντο. *Smyrn.* 12. εν ᾗ πας πολεμος καταργειται. *Ephes.* 13.] εγω δε, *Coll. Ps. xvi.* 15. *Jer. xi.* 19. [Ει περιτομην κηρυττω, πεπαυται το σκανδαλον ὁ σκανδαλιζονται επι τῳ σταυρῳ οἱ Ιουδαϊοι· δι' ουδεν γαρ ἑτερον σκανδαλιζονται επι τῳ του σταυρου κηρυγματι, και ου παραδεχονται τουτο, ει μη δια το καταλυεσθαι την περιτομην και τον νομον ὑπο τουτου. Ὡστε περιτομης κηρυττομενης ὑπ' εμου, ἡ μαχη των Ιουδαιων, και προς τον σταυρον, και το σκανδαλον ὁ σκανδαλιζονται επ' αυτῳ, κατηργηται και πεπαυται. *Theophyl. ap. Bloomfield.*]

12 *Conf. Exod. xii.* 15. *xxxii.* 32. *Lev. vii.* 10. *xvii.* 4. 9. *Num. ix.* 13. αναστατουντες. *Coll. Act. xvii.* 6. = οἱ ταρασσοντες, *cap. i.* 7.

13 [μη αφορμας διδοτε τοις εθνεσιν, κ. τ. λ. *Ignat. Trall.* 8. δει ουν ἡμας ὡς ναον Θεου φυλασσειν την σαρκα. Ὁν τροπον γαρ εν τῃ σαρκι εκληθητε, και εν τῃ σαρκι ελευσεσθε. *Clem. Rom. ii.* 9.] επ' ελευθερια, *Coll. Tit. i.* 2. 1 *Thess. iv.* 7. [*Coll. Valck. ap. Tit. i.* 10.]

14 [εαν γαρ τις τουτων εντος ᾖ, πεπληρωκεν εντολην δικαιοσυνης. *Polyc. Phil.* 3.] αγε αυτον ὡς σεαυτον. *Sir. xxx.* 31. *Jacob. ii.* 8.

16 [αξιως της εντολης αυτου—περιπατειν—εν ἁγνῃ συνειδησει περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5. βαδιζειν κατα τας επιθυμιας. *Clem. Rom. i.* 3. ἱνα μη δουλοι εὑρεθωσιν επιθυμιας. *Ign. Polyc.* 4.] *Conf.* 1 *Pet. ii.* 11. *iv.* 3. *et Valck. ibid.*

17 [μισει την ψυχην ἡ σαρξ και πολεμει, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 6. οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, ουδε οἱ πνευματικοι τα σαρκικα. *Ign. Ephes.* 8. πασα επιθυμια κατα του πνευματος στρατευεται. *Polyc. Phil.* 5.] *Conf. Matt. xxvi.* 41. *Rom. vii.* 15-19. [δυο γαρ ἡμων ἑκαστῳ συνοικουσι γυναικες εχθραι και δυσμενεις αλληλαις, των ζηλοτυπιας τον ψυχικον οικον αναπιμπλασαι φιλονεικιων· τουτων την μεν ἑτεραν αγαπωμεν, χειροηθη και τιθασσον και φιλτατην και οικειοτατην αυτοις νομιζοντες· καλειται δε Ἡδονη· την δε ἑτεραν εχθραινομεν, ατιθασσον, ανημερον, εξηγριωμενην, πολεμιωτατην ἡγουμενοι· ονομα δε και ταυτης εστιν Αρετη. *Philo. de Merced. Meret.* § 2.]

18 [ουκ εστε ὑπο νομον. *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. iv.* 21. *ix.* 20. *ad Gal. iv.* 2. *ad Rom. vi.* 14. *Coll. Clem. Rom. i.* 16. *Ign. Magn.* 8.]

19 [φευγοντες—μυσαραν μοιχειαν. *Clem. Rom. i.* 30. ουτε πορνοι,

ουτε μαλακοι, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 5. απολειπωμεν φαυλων εργων μιαρας επιθυμιας. *Clem. Rom. i.* 28. εν τουτοις εργοις ὁμολογωμεν τον Θεον, και μη εν τοις εναντιοις. *ii.* 4.]

20 [διχοστασιαι και σχισματα. *Clem. Rom. i.* 46. εκ τουτου ζηλος—και εριs. 3. 46. αἱρεσις, *Ign. Ephes.* 6. *Trall.* 6. εριθεια, *Philad.* 8. ειδωλατρεια, *Barnab. Epist.* § 16. 20. φαρμακεια, *Id.*] *Sap. xii.* 4, εργα φαρμακειων, και τελετας ανοσιους κ. τ. λ.

21 [φθονοι, *Coll. Clem. Rom. i.* 3, 4. ταυτα γαρ οἱ πρασσοντες στυγητοι τῳ Θεῳ. *i.* 35. βασιλειαν Θεου ου κληρονομει. *Ign. Philad.* 3. *Polyc. Phil.* 5. μεθαι, *Clem. Rom. i.* 30. προλεγει γαρ ἡμιν, κ. τ. λ. 34.] κωμοι, *Sap. xiv.* 23. *Conf. Eccles. ii.* 2. *vii.* 3. 5. *Rom. xiii.* 13. 1 *Thess. iv.* 6. 1 *Cor. vi.* 9, 10. *xv.* 50.

22 [ὁ καρπος αυτων αφθαρτος. *Ign. Trall.* 11. *Smyrn.* 1. διδασκων επιεικειαν και μακροθυμιαν. *Clem. Rom. i.* 13. 58. αγαπη, 49, 50. εν ειρηνῃ μετα χαρας. 59. *Ign. Magn.* 7. χρηστοτης, *Clem. i.* 9. *Ign. Magn.* 10. *Smyrn.* 6. αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη. *Ephes.* 14.] και διοικει τα παντα χρηστως. *Sap. viii.* 1.

23 [πραϋτης, *Ign. Trall.* 4. *Polyc.* 2. 6. εγκρατεια, *Clem. Rom. i.* 35. 58. *Polyc. Phil.* 4.] *Conf.* 1 *Tim. i.* 8. *Rom. vii.* 12.

24 [καθηλωμενους εν τῳ σταυρῳ—σαρκι τε και πνευματι. *Ign. Smyrn.* 1. τον ανασταυρωσαντα την εμην ἁμαρτιαν, κ. τ. λ. *Mart.* 2. τα κοσμικα ταυτα ὡς αλλοτρια ἡγεισθαι, και μη επιθυμειν αυτων. *Clem. Rom. ii.* 5.]

25 [τελειοι οντες τελεια και φρονειτε. *Ign. Smyrn.* 11. στοιχουντας τῳ κατα το Ευαγγελιον λογῳ Ιησου Χριστου. *Mart. Polyc.* 22.]

26 [απορριψαντες αφ' ἑαυτων—κενοδοξιαν. *Clem. Rom. i.* 35. αδικον γαρ αγαθων, ἁ κατα βουλησιν Θεου παρηλθον εις τον βιον, φθονειν τοις επιθυμουσιν αυτων μεταλαμβανειν. *Jos. Ant. iv.* 8. 21. και πεισας μη φθονησαι τῳ σπευδοντι προς τον Κυριον. *Mart. Ign.* 6.] *Conf. Jac. iv.* 5.

ΚΕΦ. 5. 6.

1 ΜΑΚΡΟΘΥΜΗΣΑΤΕ ουν μετ' αλληλων εν πραοτητι. *Ign. Polyc.* 6. και ἡμεις ουν εντυχωμεν περι των εν τινι παραπτωματι ὑπαρχοντων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 56. παντες οφειλεται εσμεν ἁμαρτιας. *Polyc. Phil.* 6. επι τοις παραπτωμασι τοις πλησιον επενθειτε. *Clem. Rom. i.* 2. καταρτισας—τους εν Ῥωμῃ των αδελφων ακοντας, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 5.] εν πραϋτητι τα εργα σου διεξαγε. *Sir. iii.* 17. *Conf. Lev. xix.* 34. *Matt. xviii.* 15. και κατελαβετο αυτους ἁμαρτημα. *Judith. xi.* 11. ὁς εν τῃ ψυχῃ αυτου κατα την ψυχην σου, και εαν πταισῃς, συναλγησει σοι. *Sir. xxxvii.* 12.

2 [συμπασχειν αλληλοις οφειλομεν. *Clem. Rom. ii.* 4. οἱ γαρ μετα φοβου και αγαπης πολιτευομενοι, ἑαυτους θελουσιν μαλλον αικιαις περιπιπτειν η τους πλησιον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 51. ὡς νομῳ Ιησου Χριστου. *Ign. Magn.* 2. παντας βασταζε, ὡς και σε ὁ Κυριος. Παντων ανεχου εν αγαπῃ, κ.τ. λ. *Polyc.* 1. *Laud. p.* 91. *Voss.*] *Conf. Rom. xv.* 1. 1 *Cor. viii.* 13. *xiii.* 5.

3, 4 [ου διατασσομαι ὑμιν, ὡς ων τις. *Ign. Ephes.* 3. οιδα τις ειμι. 12. αλλ' ηλεημαι τις ειναι. *Rom.* 9. αμεινον γαρ εστιν ὑμιν εν τῳ ποιμνιῳ του Χριστου μικρους και ελλογιμους ἑυρεθηναι, η καθ' ὑπεροχην δοκουντας κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 57.] και ἡ ὑποστασις μου ὡσει ουθεν ενωπιον σου, κ. τ. λ. *Ps. xxxviii.* 5. *lxi.* 9.

4, 5 [το καυχημα ἡμων—εστω εν αυτῳ. *Clem. Rom. i.* 34.] *Conf.* 2 *Cor. x.* 12. *Rom. xv.* 20. [ερευνα σαυτον πλεον η τα των πελας. *Greg. Naz.* εν ἑαυτῳ δη πας σοφος χαιρει, ουκ εν τοις περι αυτον· τα μεν γαρ εν ἑαυτῳ διανοιας εισιν αρεται, εφ' αἷς αξιον σεμνυνεσθαι, τα δε περι αυτον, η ἡ ευπαθεια σωματος, η ἡ των εκτος αφθονια, κ.τ.λ. *Philo. Quod. Det. Pot.* § 37.] *Coll. Rom. xiv.* 10. *Cap. v.* 10. *Matt. xi.* 30.

6 [αγαπησεις, ὡς κορην οφθαλμου σου, παντα τον λαλουντα σοι λογον του Κυριου. *Barnab. Epist.* 19. κοινωνησεις εν πασι τῳ πλησιον σου. *Id. In N. T.* κατηχεισθαι περι τινος *interdum simpliciter notat audire aliquid de aliquo, ut Act. xxi.* 21. 24. *Activè* κατηχειν *(nostro loco) notat, cognitione aliquem imbuere doctrinæ salutaris. Valck. tom.* 1. *p.* 16. κατηχουμενος· διδασκομενος, παιδευομενος. *Hesych.* ὁς και νυν εν λογῳ Θεου ὑπηρετει μοι, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 11. οἱ επηκολουθησαν μοι εις λογον Θεου, κ.τ.λ. *Smyrn.* 10.] *Conf. Rom. ii.* 18. 1 *Cor. ix.* 6-14. *Deut. xiv.* 29, και ελευσεται ὁ Λευιτης, ὁτι ουκ εστιν αυτῳ μερις, κ. τ. λ.

7 [μη πλανασθε, αδελφοι μου. *Ign. Ephes.* 16. *Coll. Valck. ap.* 1 *Cor. vi.* 9.] υἱε, μη σπειρε επ' αυλακας αδικιας, και ου μη θερισης αυτας ἑπταπλασιως. *Sir. vii.* 3. [μυκτηριζει· χλευαζει, καταγελα. *Hesych.* ειδοτες ουν, ὁτι "Θεος ου μυκτηριζεται," οφειλομεν αξιως της εντολης αυτου και δοξης περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5.]

8 τον λυτρουμενον εκ φθορας την ζωην σου. *Ps. cii.* 4. ευσεβεια εις Θεον. *Prov. i.* 7. [εις Θεον μετανοειν. *Ign. Smyrn.* 9.] *Conf.* 1 *Cor. xv.* 43. [και σπειρατε εν ταις ψυχαις ὑμων αγαθα, ἱνα ἑυρητε αυτα εν τῃ ζωῃ ὑμων, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 576.] *Conf. Jer. iv.* 3.

9 [οἱ γαρ προκαμοντες ανεπεσον, βαρυν αντιπαλον ἡγησαμενοι τον πονον, και τας χειρας ὑπ' ασθενειας, ὡσπερ απειρηκοτες αθληται. *Philo de Cong. Erud. p.* 448.] *Coll. Heb. xii.* 3. 2 *Thess. iii.* 13. [αργησωμεν απο της αγαθοποιας; *Clem. Rom. i.* 33. μη, ὡς αἱ ωδινουσαι, εγκακωμεν. *ii.* 2.] και αναστηση εις κληρον σου εις συντελειαν ἡμε-

ρων. *Dan. xii.* 13. [γη κυοφορουσα τοις—ιδιοις καιροις. *Clem. Rom. i.* 20. ανεμων σταθμοι κατα τον ιδιον καιρον. *Ib.*] εργαζεσθε το εργον ὑμων προ καιρου, και δωσει τον μισθον ὑμων εν καιρῳ αυτου. *Sir. li.* 30. εκκακειν, *Prov. iii.* 11. *Theod.* μη εκλυεσθε ισχυειν εν Κυριῳ, κ. τ. λ. *Sir. xxiv.* 24. *Comp.* [*Coll. Valck. ad* 2 *Cor. iv.* 1.]

10 [τρεφουσι δε οἱ δυσσεβεις Γαλιλαιοι προς τους ἑαυτων, και τους ἡμετερους. *Julian. Epist. p.* 325. *Edit. Par.* 1583. αρα ουν' *nempe ergo. Gloss. Vet.*] και οικειοι του Θεου. *Ephes. ii.* 19. [εργασωμεθα εργον δικαιοσυνης. *Clem. Rom. i.* 33. ὡς ετι καιρον εχομεν. *Ign. Smyrn.* 9. *Clem. Rom. ii.* 9.] *Coll.* 1 *Tim. iv.* 10. [*Epist. ad Diogn.* § 5.]

11 [δι' ολιγων γραμματων αιτουμαι ὑμας. *Ign. Rom.* 8. *Polyc.* 7. *Polyc. Phil.* 13.] *Conf.* 2 *Thess. iii.* 17. 1 *Cor. xvi.* 21. *Philem.* 19.

12 [οὑτοι γαρ ουκ εισιν φυτεια Πατρος, ει γαρ ησαν, εφαινοντο αν κλαδοι του σταυρου, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 11.] και οἱ ποιμενες αυτων ουκ επασχον ουδεν επ' αυτοις. *Zach. xi.* 5.

13 [νομον φυλασσειν (*sensû Hellenistico*). *Græci dicunt longe aliter—nempè, studiosum esse retinendarum legum patriarum, et cavere, ne in contemptum abeant. Coll. Krebs. Decret. Atheniens. p.* 431.] *Conf. Deut. vi.* 17.

14 [*Laudat. Ignat. p.* 75. *Edit. Vossii.*] 2 *Cor. xi.* 17. [εαν δε αμφοτεροι (Ιουδαιοι και Χριστιανοι) περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, οὑτοι εμοι στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων, εφ' οἱς γεγραπται μονον ονοματα ανθρωπων. *Ign. Philad.* 6. και ὁς αν μη ὁμολογῃ το μαρτυριον του σταυρου, εκ διαβολου εστι, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 7. ουδεν μοι ωφελησει τα τερπνα του κοσμου, κ. τ. λ. *Rom.* 6. ὁ εμος ερως εσταυρωται. *Rom.* 7. *Mart. Ign.* 2. πυρ και σταυρος—μονον ἱνα Ιησου Χριστου επιτυχω. *Ign. Rom.* 5. εμοι δε αρχεια εστιν Ιησους Χριστος, τα αθικτα αρχεια ὁ σταυρος αυτου και ὁ θανατος, και ἡ αναστασις αυτου, και ἡ πιστις ἡ δι' αυτου· εν οἱς θελω εν τῃ προσευχῃ ὑμων δικαιωθηναι. *Philad.* 8.]

15 [εις τον καινον ανθρωπον Ιησουν Χριστον. *Ign. Ephes.* 20.]

16 [τον ευκλεη και σεμνον της ἁγιας κλησεως ἡμων κανονα. *Clem. Rom. i.* 7. ερρωσθαι ὑμιν ευχομεθα, στοιχουντας τῳ κατα το Ευαγγελιον λογῳ Ιησου Χριστου. *Mart. Polyc.* 22. ειρηνη και αγαπη απο Θεου. *Mart. Polyc. Inscr.* ελεος ὑμιν και ειρηνη. *Polyc. Phil. Inscr.*] στοιχειν, *Coll. cap. v.* 25. *Phil. iii.* 16. *Act. xxi.* 24. *Rom. iv.* 12. [στοιχειν τοις ιχνεσιν—*persequi vestigia istius fidei, quâ inclaruit Abraham, et. ante, quam esset circumcisus. Valck. ap. Act. xxi.* 21.]

17 *Conf.* 3 *Mac. ii.* 29. προσεχε σεαυτῳ και εισακουε αυτου—το γαρ ονομα μου εστιν επ' αυτῳ. *Exod. xxiii.* 21. [ενοησα γαρ ὑμας κατηρτισμενους εν ακινητῳ πιστει, ὡσπερ καθηλωμενους εν τῳ σταυρῳ

του Κυριου Ιησου Χριστου, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 1. παντας βασταζε. *Ign. Polyc.* 1. παντων τας νοσους βασταζε. *Ib.* και τα στιγματα του Χριστου εν τη σαρκι περιφεροντος. *Ign. Epist. p.* 75. *Vossii.* του λοιπου (*sc.* χρονου) *posthàc. Jos. Ant. vii.* 15. 6. στιγματα, *Conf. Philo. de Monarch.* 2. *p.* 220, 221. § 8. *Mangey. p.* 819. *Par.*]

18 [ασπαζεται υμας το εμον πνευμα. *Ign. Rom.* 9. ἡ χαρις του Κυριου—μεθ' ὑμων. *Clem. Rom. i.* 59. ὁ Κυριος της δοξης και πασης χαριτος, μετα του πνευματος ὑμων. Αμην. *Barnab. Epist. fin.*]

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

ΚΕΦ. α. 1.

1, 3 [ΓΝΑΤΙΟΣ—εν θεληματι του Πατρος, και Ιησου Χριστου του Θεου ἡμων, τη εκκλησια τη αξιομακαριστῳ τη ουση εν Εφεσῳ, κ.τ.λ. *Coll. Ignat. Epist.* εις τους ἁγιους και πιστους αυτου. *Smyrn.* 1. *laudatur p.* 128. *Vossii.*] επι τους πιστους της γης. *Ps. c.* 6. [εν πασῃ επιστολῃ μνημονευει (ὁ Παυλος) ὑμων εν Χριστῳ Ιησου. *Ign. Ephes.* 12. χαρις ὑμιν και ειρηνη απο παντοκρατορος Θεου δια Ιησου Χριστου πληθυνθειη. *Clem. Rom. i. Inscr.*] ευλογητος ὁ ῥυστης Ισραηλ εις τους αει χρονους. 3 *Mac. fin.* [συνηθειαν—ουκ ανθρωπινην ουσαν αλλα πνευματικην. *Ign. Ephes.* 5. ὁ του αγαπητου και ευλογητου παιδος σου Ιησου Χριστου Πατηρ. *Mart. Polyc.* 14. κολληθωμεν ουν τη ευλογια αυτου, και ἰδωμεν τινες αἱ ὁδοι της ευλογιας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 31. και τα επουρανια, και ἡ δοξα των αγγελων. *Ign. Smyrn.* 6. ᾧ ὑπεταγη τα παντα επουρανια και επιγεια. *Polyc. Phil.* 2.] ευλογητος—ὁ ευλογησας—ευλογια—*Conf.* ευλογων ευλογησω σε. *Gen. xxii.* 17. ὁ δε ευλογων σε, ευλογημενος. *xxvii.* 29. 41. *xlviii.* 20. *Num. xxii.* 6. *xxiii.* 11. *et sæp. Conf. Ps. cxii.* 2.

4 [*ab initio.* απο καταβολης, απ' αρχης. *Labb. Gloss. Vett.* ὁ εκλεξαμενος τον Κυριον Ιησουν Χριστον, και ἡμας δι' αυτου εις λαον περιουσιον. *Clem. Rom. i.* 58.] προ του αιωνος απ' αρχης εκτισε με, κ. τ. λ. *Sir. xxiv.* 9. *Coll. Matt. xxv.* 34. εναντι Κυριου, κατενωπιον του καταπετασματος του ἁγιου αυτου. *Lev. iv.* 17. [εὑρεθειητε αμωμοι. *Ign. Trall.* 13. καταβολη, *Clem. Rom. i.* 57. ουτος ὁ μακαρισμος

εγενετο επι τους εκλελεγμενους ὑπο του Θεου δια Ιησου Χριστου, κ.τ.λ. 50. των αληθως ὑπο Θεου και του Κυριου ἡμων εκλελεγμενων. *Polyc. Phil.* 1.] *Conf. Luc. i.* 6. *Dan. i.* 4.

5 [ἡγιασμενοις εν θεληματι Θεου δια του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου. *Clem. Rom.* 1. *Inscr.* αυτος ὡρισεν τῃ ὑπερτατῃ αυτου βουλησει, ἱν' ὁσιως παντα τα γινομενα εν ευδοκησει, ευπροσδεκτα ειη τῳ θεληματι αυτου. 40. τῃ προωρισμενῃ προ αιωνων—εκκλησιᾳ. *Ign. Ephes. Inscript.* οὑς κατα το ιδιον θελημα εστηριξεν. *Philad. Inscr. Rom. Inscr.*] προορισας, *Coll. Rom. viii.* 29. 1 *Cor. ii.* 7. ευσεβεια εις Θεον. *Prov. i.* 7. ευδοκια, *Conf.* 2 *Thess. i.* 11. 1 *Thess. iii.* 1. *Prov. xvi.* 4. *Exod. xxxiii.* 19. [προωρισεν. *Coll. Valck.* 1 *Cor. ii.* 7. *Conf. Clem. Rom.* § 32. υἱοθεσια· *adrogatio, adoptio. Labb. Gloss. Vett.*]

6 [εκκλησιᾳ Θεου Πατρος, και του ηγαπημενου Ιησου Χριστου. *Ign. Smyrn. Inscr.*] οὑτως εγενηθημεν τῳ αγαπητῳ σου. *Esa. xxvi.* 17. [χαριτωσαι *est gratiâ mactare, vel cumulare. Hâc potestate, inquit, Deus* εχαριτωσεν ἡμας, *gratiâ nos cumulavit in Filio suo dilecto. Coll. Sir. xviii.* 17. *ubi vir gratiâ plenus* ανηρ *dicitur* κεχαριτωμενος. *Valck. ap. Luc. i.* 28.] *Coll. Esa. xlii.* 1. *Matt. xii.* 18.

7 [λυτρωθεισαν εν τῃ χαριτι του Ιησου Χριστου. *Ign. Philad.* 11. *Smyrn.* 11. ανακαινισας ἡμας εν τῃ αφεσει των ἁμαρτιων. *Barnab.* § 6.] πλουτος σωτηριας, *Esa. xxxiii.* 6. *Sym. xvi.* 14. ὁτι δια του αἱματος—λυτρωσις εσται. *Clem. Rom. i.* 12. 55. *Conf. Joan. vi.* 51. *Heb. x.* 19. [κατα τον πλουτον, *Coll. Valck ap. Phil. iv.* 19.]

8 πηγη σοφιας, Λογος Θεου εν ὑψιστοις, κ. τ. λ. *Sir. i.* 5. *Comp.*

9 παντα γαρ εποιησεν ὁ Κυριος, και τοις ευσεβεσιν εδωκε σοφιαν. *Sir. xliii.* 33. [παντα ουν ὑμιν εν χαριτι περισσευετω. *Ign. Smyrn.* 9. και παντος χαρισματος περισσευης. *Polyc.* 2.] *Conf. Col. iv.* 3. ευδοκια, *Coll. Luc. xii.* 32. *Esa. liii.* 10. *Sir. iii.* 16. *Comp. Coll. cap. iii.* 3. 4. *vi.* 19. [μυστηριον, *Coll. Valck. ad* 1 *Tim. iii.* 16.]

10 φειδῃ δε παντων, ὁτι σα εστι Δεσποτα φιλοψυχε. *Sap. xi.* 26. [εκυοφορηθη ὑπο Μαριας κατ' οικονομιαν Θεου. *Ign. Ephes.* 18. 20. εις ιδιαν οικονομιαν. 6. την της σαρκος οικονομιαν. *Mart. Polyc.* 2.] *Conf. Col. i.* 16. *Gal. iv.* 4. 1 *Tim. ii.* 6. *vi.* 15. *Sir. xlii.* 17. [και τα επουρανια, και ἡ δοξα των αγγελων, και οἱ αρχοντες ὁρατοι τε και αορατοι, εαν μη πιστευσωσιν εις το αἱμα Χριστου, κακεινοις κρισις εστιν. *Ignat. Smyrn,* 6. καθ' ὡρισμενα μετρα και αριθμους χρονων αυξησεως. *Philo de Mund. Incorrupt.* εις εμε ανεκεφαλαιωθη ἡ ἱστορια Αδαμ. *Protevang. Jacob. cap.* 13. *Thilo. p.* 222.]

11 [και ἡμεις ουν δια θεληματος αυτου εν Χριστῳ Ιησου κληθεντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 32. ἱνα εν ᾧ κληρω ηλεηθην, επιτυχω. *Ign. Philad.* 5. ἱνα εν ἑνι κληρῳ Εφεσιων εὑρεθω των Χριστιανων. *Ephes.* 11. ουδεν λεληθεν την βουλην αυτου. *Clem. Rom. i.* 27. κατα παντα ητε

ἡγιασμενοι. *Ign. Ephes.* 2. εν θεληματι του θελησαντος τα παντα. *Rom. Inscr.* υἱον Θεου κατα θελημα και δυναμιν Θεου. *Smyrn.* 1.] *Conf. Sir. xxxix.* 19-21. *Prov. xix.* 21. *Ps. xxxii.* 11. *lxxxviii.* 2. *cxviii.* 89. *Sap. iv.* 17. [προορισθεντες, *Coll. Valck. ad.* 1 *Cor. ii.* 7.]

12 λαον μου ὃν περιεποιησαμην τας αρετας μου διηγεισθαι. *Esa. xliii.* 21. [ὁ επαινος ἡμων εστω εν Θεῳ. *Clem. Rom. i.* 30.] *Coll. Jac. i.* 18. 2 *Thess. ii.* 13. εν ἁγιῳ κατοικεις, ὁ επαινος του Ισραηλ. *Ps. xxi.* 3.

13 ειπον τῃ ψυχῃ μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps. xxxiv.* 3. 1 *Joan. iii.* 24. ενδησον μαρτυριον· σφραγισαι νομον εν τοις διδακτοις μου. *Esa. viii.* 16. *Aquil.* [τηρησατε— την σφραγιδα ασπιλον, ἱνα την αιωνιον ζωην απολαβωμεν. *Clem. Rom. ii.* 8. τῳ κατα το Ευαγγελιον λογῳ Ιησου Χριστου. *Mart. Polyc.* 22.] *Conf. Esa. xliv.* 3. *Marc. xvi.* 17. εσφραγισθητε, *Coll. Rom. iv.* 11. *Joan. vi.* 2. 27. *Prov. xxv.* 4, τυπτε αδοκιμον αργυριον, και καθαρισθησεται καθαρον ἀπαν.

14 [παρεχων—εμοι της πιστεως σου τον ἀρραβωνα. *Act. Thom.* § 51.] *Coll.* 2 *Cor. i.* 22. *v.* 5. [αδιαλειπτως ουν προσκαρτερωμεν τῃ ελπιδι ἡμων, και τῳ ἀρραβωνι της δικαιοσυνης ἡμων, ὁς εστι Χριστος, κ.τ.λ. *Polyc. Phil.* 8.] ὁ χρονος μου της απολυτρωσεως ηλθε. *Dan. iv.* 32. *LXX. Conf. Esa. liv.* 17. *Col. i.* 14. *Dan. xii.* 13.

15, 16 [εν τοις καθ' ἡμας χρονοις. *Mart. Polyc.* 16. προσαγορευετε παντας τους ἁγιους. 20. ἡ εις Θεον ανθρωπου αγαπη. *Clem. Fragm.* 1.] *Conf.* 2 *Thess. i.* 3. [ουτως γαρ εσται αυτοις εγκαρπος και τελεια ἡ προς τον Θεον και τους ἁγιους μετ' οικτιρμων μνεια. *Clem. Rom. i.* 56.] *Coll.* 1 *Mac. xii.* 11. *Rom. i.* 9. [προσευχεσθε ὑπερ της εκκλησιας της εν Συριᾳ. *Ign. Ephes.* 21.]

17 [ὁ Πατηρ της δοξης, *Coll. Valck. in* 1 *Cor. i.* 17. ὁ παντεποπτης Θεος, και Δεσποτης των Πνευματων, και Κυριος πασης σαρκος, ὁ εκλεξαμενος τον Κυριον Ιησουν Χριστον, και ἡμας δι' αυτου εις λαον περιουσιον, δωῃ πασῃ ψυχῃ—πιστιν, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 58. αναστασις δε εστι Πατρος ἡ επιγνωσις—ἱνα—του ωρατου δῳ την επιγνωσιν. *Clem. Fragm.* 8.] *Coll. Philip. i.* 9. [τον πατερα της αληθειας. *Clem. Rom. ii.* 3. μαλιστα εαν ὁ Κυριος μοι αποκαλυψῃ. *Ign. Ephes.* 20.] ὁ Θεος της δοξης. *Ps. xxviii.* 3. ὁ Θεος της αληθειας. *xxx.* 5. και ηλθε μοι πνευμα σοφιας. *Sap. vii.* 7. *Conf. cap. vi.* 19.

18 στηριχθηναι εν δοξῃ αυτου το παν. *Sir. xlii.* 17. [δια τουτου (Χριστου) ηνεῳχθησαν ἡμων οἱ οφθαλμοι της καρδιας. κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 36. τοις ομμασι της ψυχης. 19. εκκλησια ηγαπημενῃ και πεφωτισμενῃ. *Ignat. Rom. Inscript.* την ἑκαστου φωτιζων διανοιαν, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 1. τον—της ἁγιας κλησεως ἡμων κανονα. *Clem. Rom. i.* 7. 46.] *Conf.* 1 *Reg. xiv.* 17. 29. *Act. xx.* 32. *xxvi.* 18. *Sap. v.* 5. *Col. i.* 12. *Ps. xxvi.* 1. *Sir. xxv.* 11. *Comp.*

19 [ὑπερβαλλων το φως αυτου ὑπερ παντα. *Ignat. Ephes.* 19. το μεγαλειον της καλλονης αυτου. *Clem. Rom. i.* 49. τῳ παμμεγεθεστατῳ αυτου κρατει. 33. ἰδων το τε μεγεθος αυτου της μαρτυριας. *Mart. Polyc.* 17. το κρατος της αρχης. *Philo de Noc. p.* 282. *de Somn. p.* 586.] *Conf. Heb. ii.* 14. *Sir. xliii.* 30. [το μεγεθος της θλιψεως. *Epist. Vienn. et Lugdun. Routh. tom. i. p.* 287. ὁς και ἡμας τους πιστευοντας αυτῳ οὑτως εγερει. *Ign. Trall.* 9.]

20 [πιστευσαντες εις τον εγειραντα τον Κυριον ἡμων Ιησουν Χριστον εκ νεκρων, και δοντα αυτῳ δοξαν και θρονον εκ δεξιων αυτου· ᾧ ὑπεταγη τα παντα επουρανια και επιγεια, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 2. εκαθισεν, *Coll. Valck. ap. Heb. i.* 3.] *Conf. Heb. xii.* 2. *Matt. xxvi.* 64. 1 *Pet. iii.* 22. ειδον τον Κυριον καθημενον επι θρονου ὑψηλου, κ. τ. λ. *Esa. vi.* 1. *Apoc. iii.* 21.

21 [Λογος Θεου ὑπερανω παντος εστι του κοσμου, κ. τ. λ. *Philo.* 3 *Alleg. p.* 93. ὁ δε ὑπερανω τουτων Λογος θειος εις ὁρατην ουκ ηλθεν ἰδεαν—αλλ' αυτος εικων ὑπαρχων Θεου, των νοητων ἁπαξαπαντων ὁ πρεσβυτατος, κ.τ.λ. *de Profug.* 19. *p.* 561. *Mangey.* 465. *Par.* ελθε το ἁγιον ονομα του Χριστου, το ὑπερ παν ονομα. *Act. Thom.* § 27. ονομα, *usus hujus vocis est multiplex. Hìc ponitur, ut ap. Script. elegantiss. Gr. et Lat. pro dignitate, celebritate.—Sacri Scriptores, Heb. forsan et Alexand. imitantes, vocem ità de gloriâ et celebritate posuerunt. Coll. Philip. ii.* 9. *Valck. ad Heb. i.* 4.] *Conf.* 1 *Pet. iii.* 22. [ὁς ων απαυγασμα της μεγαλωσυνης αυτου, τοσουτῳ μειζων εστιν αγγελων, ὁσω διαφορωτερον ονομα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 36. το μεγαλοπρεπες και ἁγιον ονομα αυτου. 58.] εστω το ονομα αυτου ευλογημενον εις τους αιωνας, κ. τ. λ. *Ps. lxxi.* 17. 19.

22 *Coll.* 1 *Cor. xi.* 3. *xii.* 27. *xv.* 27. *Heb. ii.* 6. 7. [*Coll. omninò Clem. Rom. i.* 20. *ii.* 1. *Ign. Trall.* 11. *Philad.* 9.]

23 [πληρωμα—πληρωμενου. *Paronomas. Conf.* δοξαζειν Ιησουν Χριστον τον δοξασαντα ὑμας. *Ign. Ephes.* 2. εν ἑνι σωματι της εκκλησιας αυτου. *Smyrn.* 1. εν μεγεθει Θεου Πατρος και πληρωματι. *Ephes. et Trall. Inscr.* εις πληρωμα δοξης αυτου φανερωθεν. *Clem. Rom. Fragm.* 8.] *Conf. cap. v.* 23. *Sir. xxiv.* 25-30. ὁτι εν αυτῳ κατοικει παν το πληρωμα της Θεοτητος σωματικως. *Col. ii.* 9.

ΚΕΦ. β. 2.

1 ΕΔΙΔΑΞΕ γαρ με (ὁ νομος), ὁτι και ζωντες ενιοι τεθνηκασι, και τεθνηκοτες ζωσι. Τους μεν γε φαυλους αχρι γηρως ὑστατου παρατεινοντας νεκρους ελεγεν ειναι, τον μετ' αρετης βιον αφῃρημενους. τους δε αστειους, και αν της προς σωμα κοινωνιας διαζευχθωσι, ζην εισαει, αθανατου μοιρας επιλαχοντας. *Philo de Pro-*

fug. § 10. οἱ κατα σαρκα ταυτα πρασσοντες, απεθανον. *Ign. Ephes.* 16. οἱ μεν αθλιοι τας ψυχας, τεθνηκασιν, κ. τ. λ. *De Victim. fin.* ὁ φαυλος, ζων τον εν κακιᾳ, τεθνηκε τον ευδαιμονα. *Quod Det. Pot. p.* 164. *Edit. Par. Conf. Carpzov. ad Heb. p.* 248, 249.] ακουσον δη της προσευχης των τεθνηκοτων Ισραηλ, και υἱων των ἁμαρτανοντων, κ. τ. λ. *Bar. iii.* 4. οἱ τραυματιαι σου ου τραυματιαι εν μαχαιραις, ουδε οἱ νεκροι σου νεκροι πολεμων. *Esa. xxii.* 2. [*Clem. Rom. ii.* 1.]

2 [εστι δε και κατα του αερα ψυχων ασωματων ἱερωτατος χορος οπαδος των ουρανιων, κ. τ. λ. *Philo de Confus. Ling. p.* 431. *Mangey.* ὁ αρχων του αιωνος τουτου. *Ign. Trall.* 4. *Ephes.* 17. 19. *Magn.* 1. *Rom.* 7. *Philad.* 6. εστιν οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο ἐχθροι. *Clem. Rom. ii.* 6.] κατα τον αιωνα του κοσμου τουτου = οἱ υἱοι του αιωνος τουτου, *Luc. xvi.* 8. *xx.* 34. [*Ign. pp.* 101. 183. 196. *Vossii.*] *Conf.* 1 *Thess. v.* 5.

3 [εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες. *Ign. Magn.* 9. βαδιζειν κατα τας επιθυμιας. *Clem. Rom. i.* 3. την μελλουσαν οργην φοβηθωμεν. *Ign. Ephes.* 11.] *Conf. Zach. vii.* 11, 12. *Rom. xiii.* 11-14.

4 [πλουσιος, *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 5.] αγαπησις Κυριου παντα ὑπερεβαλεν, κ. τ. λ. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* [εν αγαπῃ προσελαβετο ἡμας ὁ Δεσποτης, δια την αγαπην ἡν εσχεν προς ἡμας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 49.] ὑπερ την αγαπην ἡν ηγαπησεν αυτην. 2 *Reg. xiii.* 15. ἡν, *i. e.* καθ' ἡν. *Conf. Joan. xvii.* 26. 1 *Joan. iv.* 19.

5 [στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων. *Conf. Ign. Philad.* 6. εκαλεσεν γαρ ἡμας ουκ οντας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει. *Polyc. Phil.* 2.] εξωποιησας με. *Ps. lxx.* 20.

6 [καθως ὑπεσχετο ἡμιν εγειραι ἡμας εκ νεκρων. *Polyc. Phil.* 5.] τα πεπτωκοτα συνεγειρων. 4 *Mac. ii.* 14. *Conf. Matt. xix.* 28. *Jud. xvii.* 10. [τα επουρανια και τας τοποθεσιας τας αγγελικας. *Ign. Trall.* 5.]

7 [ἱνα ῥυθμηση τους αιωνας, και του αορατου δῳ την επιγνωσιν. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.* πως ουν εφανερωθη τοις αιωσιν; *Ign. Ephes.* 19. ταις—ὑπερβαλλουσαις αυτου δωρεαις. *Clem. Rom. i.* 19. 23. ἱκεται γενομενοι—της χρηστοτητος αυτου. 9. τῃ χρηστοτητι ὁ Πατηρ ηγειρεν (αυτον). *Ign. Smyrn.* 6.] και εσωσεν αυτους ἑνεκεν του ονοματος αυτου, του γνωρισαι την δυναστειαν αυτου. *Ps. cv.* 8. *Cap. iii.* 9. *Coll. Rom. ix.* 23. [πλουτον, *Coll. Valck. ad Phil. iv.* 19.]

8 [εν τῃ αυτου χαριτι και δωρεᾳ. *Mart. Polyc.* 20. *Ignat. Philad.* 11. ου δι' ἑαυτων δικαιουμεθα. *Clem. Rom. i.* 32. *Ign. Rom.* 5. ὡς μακαρια και θαυμαστα τα δωρα του Θεου. 35. ειδοτες, ὁτι χαριτι εστε σεσωσμενοι, ουκ εξ εργων, αλλα θεληματι Θεου, δια Ιησου Χριστου. *Polyc. Phil.* 1.] την δωρεαν του Θεου. *Joan. iv.* 10. *Coll. Luc. xvii.* 5. *Phil. ii.* 13. 1 *Cor. iv.* 7. 2 *Cor. iii.* 5.

9 *Coll. Esa. xxiii.* 9. 1 *Par. xxix.* 14. 2 *Tim. i.* 9. [και ουκ εχει τις καυχησασθαι. *Ign. Philad.* 6. εαν καυχησηται, απωλετο. *Polyc.*

5.] Κυριε, μνησθησομαι της δικαιοσυνης σου μονου. *Ps. lxx.* 16.

10 [*Ipsius (Dei) sumus opus, κτισθεντες, creati in Christo Jesu ad bona opera i. e. regenerati, et ad imaginem ejus renovati. Conf. Ps. cix.* 3. *Esa. xxix.* 23. 2 *Cor. v.* 17. *Glass. Philol. Sacr. p.* 1035. *Dathe.* τα εργα αυτου εφανερωσαν τα αγαθα. *Nicod. Evang. cap.* 12. προετοιμασας τας ευεργεσιας αυτου, πριν ἡμας γεννηθηναι. *Clem. Rom. i.* 38. *Mart. Polyc.* 14. επι σωτηρια τη των ἁγιων εκλεκτων. 22.] *Conf. Tit. ii.* 14. 1 *Pet. ii.* 9.

11 [*Conf. Ign. Philad.* 6.] *Col. ii.* 11. παντα τα εθνη τα επιλανθανομενα του Θεου. *Ps. ix.* 17. [ἡ γαρ περιτομη, εφ' ἡ πεποιθασι, κατηργηται, κ. τ. λ. *Barnab. Epist.* § 9. *Coll. Valck. ap. Tit. i.* 10.]

12 πνευμα φωβουμενων Κυριον ζησεται, ἡ γαρ ελπις αυτων επι τον σωζοντα αυτους. *Sir. xxxi.* 13-15. [πως ἡμεις δυνησομεθα ζησαι χωρις αυτου (Χριστου); *Ign. Magn.* 9. πηροι οντες τη διανοια, προσκυνουντες λιθους και ξυλα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. κωφωθητε ουν, ὁτ' αν ὑμιν χωρις Ιησου Χριστου λαλη τις. *Ign. Trall.* 9. αλλοτριοι του Θεου οντες, (*de Ninevit.*) *Clem. Rom. i.* 7. τινες αθεοι οντες, τουτεστιν απιστοι. *Ignat. Trall.* 10.] απηλλοτριωμενοι, *Conf. Ose. ix.* 10. 2 *Mac. viii.* 15, 17. διαθηκαι, *Sap. xviii.* 22. *xv.* 10. *Sir. xliv.* 11. *Ps. cxlvii.* 20. *Coll.* 1 *Thess. iv.* 5. οικον αθειας. *Ose. iv.* 15. *Sym.*

13 [νυνι δε πιστευσαντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 2. εαν μη πιστευσωσιν εις το αἱμα του Χριστου, κ. τ. λ. *Ignat. Smyrn.* 6.] τους πορρω και τους εγγυς. *Jer. xxxii.* 26. τοις εγγυς και τοις μακραν εν πασῃ τη γῃ. *Dan. ix.* 7. [ἡν (εκκλησιαν) ασπαζομαι εν αἱματι Ιησου Χριστου. *Ign Philad. Inscr.* οἱ ποτε οντες μακραν. *sc.* ουσι. *Hìc Interpp. dubitare non debuerant, quìn Gentiles essent intelligendi ante Judæis dicti* οἱ μακραν, *sive* εις μακραν οντες, *tanquàm remoti à Legibus Moysis, atque adeo à divinis etiam beneficiis. Satis erit ad hanc formam loquendi comparasse pauca quædam loca, velut Zach. vi.* 15, οἱ μακραν ἡξουσι, *longè remoti venient: i. e. Gentiles colere incipient Deum Israëlis, Messiam amplexati. Zach. x.* 9, οἱ μακραν, *longè remoti dicuntur Dei recordaturi. Opponuntur* οἱ εγγυς *et* μακραν, *Dan. ix.* 7. *Hìnc et explicandus noster locus et v. infra* 17. *ubi ad Gentiles* οἱ ποτε, *inquit,* οντες μακραν εγγυς εγενηθητε, *i. e. Olìm Gentiles, et velut absque Deo in mundo, nunc veram religionem profitemini. In formulâ autem* εις μακραν, *subaud.* χωραν, *vel* γην. *Plena forma reperitur* 3 *Reg. viii.* 46. *Valck. ad Act. ii.* 39.]

14 [=ἡ τελεια πιστις, Ιησους Χριστος. *Ign. Smyrn.* 10. Ισθι δη, ὁτι Θεος μονος ἡ αψευδεστατη και προς αληθειαν εστιν Ειρηνη.—μηδεν ουν διαφερετω σοι η ὁρασιν ειρηνης, η ὁρασιν Θεου το αυτο ὑποκειμενον ονομαζειν—εξαρχος εστιν ειρηνης. *Philo de Somn. p.* 1142. *Edit. Par.*] *Conf.* 1 *Mac. ix.* 54. *Sir. xxix.* 27. αρχων ειρηνης, *Esa. ix.* 6. *Alex. Ald. Comp.*

15 [δια την αγαπην ἡν εσχεν προς ἡμας, το αἱμα αυτου εδωκεν

ὑπερ ἡμων—και την σαρκα ὑπερ της σαρκος ἡμων, κ.τ.λ. *Clem. Rom.* i. 49. εις τον καινον ανθρωπον, Ιησουν Χριστον. *Ignat. Ephes.* 20. εσωθησαν εν ἑνοτητι Ιησου Χριστου. *Philad.* 5.] και εστραφη αυτοις εις εχθραν. *Esa.* lxiii. 10. *Mich.* ii. 8. [ουδεν εστιν αμεινον ειρηνης, εν ἡ πας πολεμος καταργειται επουρανιων και επιγειων. *Ign. Ephes.* 13.] και εχθραν θησω ανα μεσον σου και ανα μεσον γυναικος, κ.τ.λ. *Gen.* iii. 15. ὁ δε εχθρος—εστι ὁ Διαβολος. *Matt.* xiii. 39. *Sir.* xvii. 31. *Ald. Comp.* και εν τῳ τοπῳ τουτῳ δωσω ειρηνην. *Agg.* ii. 10.

16 [ὁπως ἱλεως γενομενος επικαταλλαγῃ ἡμιν. *Clem. Rom.* i. 48. εαν δε αμφοτεροι περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, οὑτοι εμοι στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων, ἐφ' οἱς γεγραπται μονον ονοματα ανθρωπων. *Ign. Philad.* 6. και ὁς αν μη ὁμολογῃ το μαρτυριον του σταυρου, εκ του διαβολου εστι. *Polyc. Phil.* 7. εν ἑνι σωματι της εκκλησιας αυτου. *Ign. Smyrn.* 1.] *Col.* i. 24. 1 *Cor.* xii. 12, 13.

17 [ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. *Ib.* οἱ ευαγγελισαμενοι ἡμας Αποστ. *Polyc. Phil.* 6. εγγυς Θεου. *Ign. Smyrn.* 4.] ευηγγελισαμην δικαιοσυνην εν εκκλησιᾳ μεγαλῃ. *Ps.* xxxix. 9. των εγγυς και των μακραν, κ. τ. λ. *Conf.* 1 *Mac.* viii. 12.

18 [τουτο (το Πνευμα) οἱ λαβοντες τυπουνται αληθειας τυπῳ, χαριτος τελειας. *Clem. Rom. Fragm.* 8. ἡ δε πιστις ὑμων αναγωγευς ὑμων, ἡ δε αγαπη ὁδος ἡ αναφερουσα εις Θεον. *Ign. Ephes.* 9.] και εσομεθα ὡς γενος ἑν. *Gen.* xxxiv. 16. *Conf. Joan.* x. 7. xiv. 6.

19, 20 [ὁς και συνεπολιτευσατο τῳ Ειρηναιῳ. *Mart. Polyc.* 22.] εν τῃ ἡμερα εκεινῃ εσται Κυριος εἱς, και το ονομα αυτου ἑν. *Zach.* xiv. 9. ουκ εξομνυμαι την ευγενη της αδελφοτητος μου συγγενειαν. 4 *Mac.* x. 3. [αρα ουν. *nempe ergo. Labb. Gloss.* οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον (Χριστον) το δε Ευαγγελιον απαρτισμα εστιν, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 9. οἱ Αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν. *Clem. Rom.* 42. οἱ Αποστολοι απο Χριστου, κ.τ. λ. *Ib.* 44. *Conf. Ign. Philad.* 5.] *Apoc.* xxi. 14. *Luc.* xx. 17. [ακρογωναιος· *lapis angularis ædificii ope Prophetarum et Apostolorum exstructi, sic ædem sacram continens, ut ne parietes possint rimas agere. Valck. ap. Luc.* xx. 17. εν τοις Προφηταις· *In talibus totum est Volumen Prophetarum intelligendum. Id. ap. Act.* xiii. 40. ὁ γαρ Χριστιανισμος ουκ εις Ιουδαϊσμον επιστευσεν, αλλα Ιουδαϊσμος εις Χριστιανισμον, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 10.] εγενηθη ακρογωνιαιος, *Ps.* cxvii. 22. *Sym. CITAT.*

21 [πασαν οικοδομην την εις τον Κυριον ἡμων ανηκουσαν. *Polyc. Phil.* 13. ὡς οντες λιθοι ναου Πατρος, ἡτοιμασμενοι εις οικοδομην Θεου Πατρος—τῳ Πνευματι τῳ Ἁγιῳ. *Ign. Ephes.* 9.]

22 [παντα ουν ποιωμεν ὡς αυτου εν ἡμιν κατοικουντος, ἱνα ωμεν αυτου ναοι, και αυτος ᾖ εν ἡμιν Θεος ἡμων. *Ign. Ephes.* 15.] *Conf. Juda.* 20. *Col.* ii. 7. 1 *Tim.* iii. 16. και επηκουσθη ἡ φωνη αυτων, και

ηλθεν ἡ προσευχη αυτων εις το κατοικητηριον το ἁγιον αυτου εις τον ουρανον. 2 *Par. xxx.* 27.

ΚΕΦ. γ. 3.

1 ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ θεοπρεπεστατοις δεσμοις παντας ασπαζομαι. *Ign. Smyrn.* 11. ὁ δεσμιος Ιησου Χριστου. *Ign. Smyrn. p.* 200. *Voss.*] *Conf.* 2 *Mac. xiv.* 27. 33.

2 [ενταυθα δη μεγαλη τις οικονομια του Θεου εγινετο, και ελεος αμετρητον ανεφαινετο Ιησου. *Epist. Vienn. et Lugdn.* § 10. ειγε πιστευομεν. *Polyc. Phil.* 5. ἡς ηρξαμην οικονομιας εις τον καινον ανθρωπον Ιησουν Χριστον. *Ign. Ephes.* 20. *Clem. Rom. i.* 8.]

3 [δι' οὑ μυστηριου ελαβομεν το πιστευειν. *Ignat. Magn.* 9. κατα αποκαλυψιν φανερωσαντος μοι. *Mart. Polyc.* 22.] *Coll. cap. i.* 9. *vi.* 19. [μυστηριον, *Coll. Valck. ad* 1 *Tim. iii.* 16.]

4 τα ασηλα και τα κρυφια της σοφιας σου εδηλωσας μοι. *Ps. l.* 6. [το των Χριστιανων θεοσεβες συστημα. *Mart. Ign.* 2. αιτου συνεσιν πλειονα ἡς εχεις. *Ign. Polyc.* 1. πολλα φρονω εν Θεῳ, κ. τ. λ. *Trall.* 4. μη ου δυναμαι τα επουρανια γραψαι; 5.]

5 [μαθηται του ἁγιου Αποστολου Ιωαννου. *Mart. Ignat.* 3.] υἱοι ανθρωπων, *Ps. iv.* 2. *xxxii.* 13. *sæp.* ου μη ποιησῃ Κυριος ὁ Θεος πραγμα, εαν μη αποκαλυψῃ παιδειαν προς τους δουλους αυτου τους προφητας. *Amos. iii.* 7. [ιδιωμα της Ἑβραϊδος, ἁμα και Συρων, υἱους προφητων, και υἱους ανθρωπων, προφητας και ανθρωπους λεγειν. *Procop. ap. Valck. tom.* 1. *p.* 254.] εν Πνευματι, *Apoc. i.* 10. 1 *Tim. iii.* 16.

6 [ἱνα αρῃ συσσημον εις τους αιωνας δια της αναστασεως, εις τους ἁγιους και πιστους αυτου, ειτε εν Ιουδαιοις, ειτε εν εθνεσιν, εν ἑνι σωματι της εκκλησιας αυτου. *Ign. Smyrn.* 1. εν Ευαγγελιῳ της κοινης ελπιδος. *Philad.* 5.] *Coll. Esa. v.* 26. *xi.* 10. *xlii.* 1. 6.

7 [τους διακονους, οντας μυστηριων Ιησου Χριστου. *Ign. Trall.* 2. ὡς διακονους Χριστου Θεου. *Smyrn.* 10. οικοδομεισθαι εις την δοθειταν ὑμιν πιστιν. *Polyc. Phil.* 3. εν τῃ δοθειση αυταις πιστει. *i.* 4.]

8 [ελαχιστοτερῳ, *Coll. Valck. ad Act. i.* 8. *tom.* 1. *p.* 307. εν τῃ αυτου χαριτι και δωρεᾳ. *Mart. Polyc.* 20. κολληθωμεν ουν εκεινοις οἱς ἡ χαρις απο του Θεου δεδοται. *Clem. Rom. i.* 30. νυν αρχομαι μαθητης ειναι. *Ign. Rom.* 5.] ηγιακα σε, προφητην εις εθνη τεθεικα σε. *Jer. i.* 5. πλουτος της σωτηριας. *Esa. xxxiii.* 6. *Sym.* τις ειμι εγω, Κυριε μου Κυριε, και τις ὁ οικος μου, ὁτι ηγαπησας με ἑως τουτων; 2 *Reg. vii.* 18. [ω της γλυκειας ανταλλαγης, ω της ανεξιχνιαστου δημιουργιας, ω των απροσδοκητων ευεργεσιων· ἱνα ανομια μεν πολλων εν δικαιῳ ἑνι κρυβῃ, δικαιοσυνη δε ἑνος πολλους ανομους δικαιωσῃ. *Epist. ad Diogn.* § 9. πλουτον, *Coll. Valck. ad Phil. iv.* 19.] *Rom. xi.* 33.

9-11 [πως ουν εφανερωθη τοις αιωσιν; κ. τ. λ. *Ignat. Ephes.* 19. την ἑκαστου φωτιζων διανοιαν. *Mart.* 1. εφωτισεν· εδιδαξεν. *Hesych.*] δοξα Κυριου κρυπτει λογον, κ. τ. λ. *Prov. xxv.* 2. [εν αρχῃ εκτισεν ὁ Θεος τον ουρανον και την γην. *Jos. Ant. lib.* 1. *cap.* 1.] ὁ Ζων εις τον αιωνα εκτισε τα παντα κοινῃ. *Sir. xviii.* 1. φειδῃ δε παντων, ὁτι σα εστι, Δεσποτα φιλοψυχε. *Sap. xi.* 26. *Conf. Sap. vii.* 22-27. [αρχαις και εξουσιαις ὑπο του Θεου τεταγμεναις. *Mart. Polyc.* 10. ἡ παναρετος σοφια. *Clem. Rom. i.* 57.] λαον μου ὁν περιεποιησαμην τας αρετας μου διηγεισθαι. *Esa. xliii.* 21. *lv.* 8, 9. θαυμασια εργα, ποικιλια παντος ζωου, κ. τ. λ. *Sir. xliii.* 25-31. *i.* 5. *Comp.* αγαπησις Κυριου παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. *xxv.* 12. *Comp.* [*Coll. omnino Grot.* ἱνα ῥυθμισῃ τους αιωνας. *Clem. Rom.* 2. *Fragm.* 8. τῃ ὑπερτατῃ αυτου βουλησει. *Clem. Rom. i.* 40. ὁ εκλεξαμενος τον Κυριον Ιησουν Χριστον, και ἡμας δι' αυτου. 58.] *Conf. Rom. ix.* 11. *Phil. iii.* 10.

12 [εν ᾧ εὑρεθειητε αμωμοι. *Ign. Trall. sub. fin.* ποια πεποιθησει εισελευσομεθα εις το βασιλειον του Θεου; *Clem. Rom. ii.* 6. πιστις εν πεποιθησει. *i.* 35. ἡ δε πιστις ὑμων αναγωγευς ὑμων. *Ign. Ephes.* 9.] *Conf.* 4 *Reg. xviii.* 19. *Heb. iv.* 16. [Παρρησια δε φιλιας συγγενες. Επει προς τινα αν τις, η προς τον ἑαυτου φιλον, παρρησιασιασαιτο; Παγκαλως ουν εν τοις χρησμοις "φιλος" ᾀδεται Μωϋσης, (*Deut. xxxiii.* 11.) ἱνα ὁσα επι θαρσει παρακεκινδυνευμενα διεξερχεται, φιλιᾳ μαλλον η αυθαδειᾳ προσφερεσθαι δοκῃ. Θρασυτης μεν γαρ αυθαδους, φιλου δε θαρραλεστης οικειον. *Philo. Quis. Rer. Div.* § 5. 476. *Mang.* 484. *Par.*] *Coll. Joan. xiv.* 6. [προσαγωγη· *accessus. Labb. Gloss.*]

13 [μη ὡς αἱ ωδινουσαι εγκακωμεν. *Clem. Rom. ii.* 2. αιτησας τε παρ' αυτων την αληθινην αγαπην—και πεισας μη φθονησαι τῳ σπευδοντι προς τον Κυριον. *Mart. Ign.* 6. *Coll. Valck. ad* 2 *Cor. iv.* 1.] *Conf.* 2 *Mac. vi.* 12. Κυριε εν θλιψει εμνησθην σου, εν θλιψει μικρᾳ ἡ παιδεια σου ἡμιν. *Esa. xxvi.* 16. *Coll. Phil. i.* 28. 2 *Thess. i.* 5.

14 [Κυριε ὁ Θεος ὁ παντοκρατωρ, ὁ του αγαπητου και ευλογητου παιδος σου Ιησου Χριστου Πατηρ, κ. τ. λ. *Polyc. Mart.* 14. ουτω μετα γονυκλισιας παντων των αδελφων, παρακαλεσας τον Υἱον του Θεου ὑπερ των εκκλησιων, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 6. καμψαντες τα γονατα της καρδιας ὑμων. *Clem. Rom. i.* 57.] *Conf.* 2 *Par. xxix.* 29.

15 ἡ γενεα των ὑιων σου. *Ps. lxxii.* 15. *Coll. Zach. xiv.* 9.

16 [ὁ εν ἑκαστῳ ανθρωπος. *Philo de Prof. p.* 360. ὁ εσω ανθρωπος. *Orig. cont. Cels. p.* 357. *Edit. Spencer.* δωῃ παση ψυχῃ—μακροθυμιαν. *Clem. Rom. i.* 58. ἱνα—του αορατου δῳ την επιγνωσιν. *Fragm.* 8.] πλουτος σωτηριας, *Esa. xxxiii.* 6. *Sym. xvi.* 14. *xxix.* 5. 7. 8. πορευσονται εκ δυναμεως εις δυναμιν. *Ps. lxxxiii.* 7. [αδελφοι μου, λιαν

εκκεχυμαι αγαπων ὑμας, και ὑπεραγαλλομενος ασφαλιζομαι ὑμας, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 5.] στηριχθηναι εν δοξῃ αυτου το παν. *Sir. xlii.* 17. εκραταιωθη το ελεος αυτου εφ' ἡμας. *Ps. cxvi.* 2.

17 [Κυριος εν αυτῳ κατοικει, και φωτιζει ψυχην αυτου, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 734. διο εν τῳ κατοικητηριῳ ἡμων αληθως ὁ Θεος κατοικει εν ἡμιν· πως; ὁ λογος αυτου της πιστεως, κ. τ. λ. *Barnab. Epist.* § 16. Χριστον εχετε εν ἑαυτοις. *Ign. Magn.* 12. ὁ Χριστον εχων εν στερνοις. *Mart. Ign.* 2. παντα ουν ποιωμεν, ὡς αυτου εν ἡμιν κατοικουντος, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 15. οὐ δε μερισμος εστιν και οργη, Θεος ου κατοικει. *Philad.* 8.] *Conf. Jer. xxxviii.* 33. *Exech. xxxvi.* 27.

18 [ὁ δημιουργος και πατηρ των αιωνων, ὁ παναγιος, αυτος γινωσκει την ποσοτητα και την καλλονην αυτων. *Clem. Rom. i.* 35. καταλαμβανειν το μεγεθος της αληθειας. *Clem. Alex. Strom. i.* 16.] και ῥιζαν λογου εὑρησομεν εν αυτῳ. *Job. xix.* 20. [ἡ βεβαια της πιστεως ὑμων ῥιζα. *Polyc. Phil.* 1. το ὑψος, εις ὁ αναγει ἡ αγαπη. *Clem. Rom. i.* 49. ῥιζας αποτεινουσα, οἱονει θεμελιους. *Philo De Opific.* § 12.] *Conf. Apoc. xxi.* 16. *Joan. xv.* 1-6. *cap. ii.* 20.

19 [ειδως ὁτι Θεου γεμετε, συντομως παρεκελευσα ὑμας. *Ign. Magn.* 14. ευλογημενῃ εν μεγεθει Θεου Πατρος και πληρωματι. *Ign. Ephes. Inscr.* εις πληρωμα δοξης αυτου φανερωθεν. *Clem. Fragm.* 8. τον δεσμον της αγαπης του Θεου τις δυναται εξηγησασθαι; *Clem. Rom. i.* 49. της τελειοτητος αυτης ουκ εστιν εξηγησις. 50. ἱνα και του Θεου παντοτε μετεχητε. *Ign. Ephes.* 4. ω τελειοτητος ανυπερβλητου. *Clem. Rom. i.* 53. πληρωμα αγαπης της προς τον Θεον και τον πλησιον κεχωρηκως. *Epist. Eccles. Vienn. et Lugd. p.* 297. *tom.* 1. *Routh.*] *Sir. xlii.* 17. *xliii.* 31-33. *Conf. cap. iv.* 13. 2 *Reg. vii.* 18.

20 [ὑπερεκπερισσως, *Clem. Rom. i.* 20. τα βαθη της θειας γνωσεως. 40.] *Conf. Sir. xliii.* 30. αυτος σοι δἰδωσιν ισχυν του ποιησαι δυναμιν. *Deut. viii.* 18. [τῳ δυναμενῳ παντας ἡμας εισαγαγειν εν τῃ αυτου χαριτι και δωρεᾳ εις την αιωνιον αυτου βασιλειαν, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 20. αιτομμεθα, *Coll. Valck. ad.* 1 *Cor. i.* 22.]

21 [δι' οὐ αυτῳ δοξα, τιμη, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* 1. 59. *sub. fin.* δι' οὐ και μεθ' οὐ τῳ Πατρι ἡ δοξα. *Mart. Ign.* 7. μεθ' οὐ σοι και Πνευματι Ἁγιῳ ἡ δοξα. *Mart. Polyc.* 14. ᾧ ἡ δοξα, τιμη, κ. τ. λ. *xx.* 21. μεθ' οὐ δοξα τῳ Θεῳ και Πατρι. 22. ᾧ ἡ δοξα συν Πατρι και Ἁγιῳ Πνευματι, εις τους αιωνας των αιωνων. Αμην. *fin.*]

ΚΕΦ. η. 4.

1 ΠΑΡΑΚΑΛΩ δε ὑμας μηδεν κατ' ερεθειαν πρασσειν. *Ign. Philad.* 8. *Polyc. Phil.* 9.] *Coll. Rom. xii.* 1. [πρεπον ουν εστιν μη μονον καλεισθαι Χριστιανους, αλλα και ειναι. *Ignat. Magn.*

4. ελθωμεν επι τον ευκλεη και σεμνον της ἁγιας κλησεως ἡμων κανονα. *Clem. Rom. i.* 7. αξιως αυτου πολιτευομενοι. 21. οφειλομεν αξιως της εντολης—περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5. *Laudat. Ignat. p.* 82. *Vossii.*] δεσμιος, *Zach. ix.* 11, 12. *Coll.* 2 *Mac. vi.* 12.

2 [λειτουργησαντας—μετα ταπεινοφροσυνης. *Clem. Rom. i.* 44. —ὁπως δοθῃ αυτοις επιεικεια και ταπεινοφροσυνη. 56. δὸς πασῃ ψυχῃ—μακροθυμιαν. 58. μακροθυμησατε μετ' αλληλων εν πραοτητι, *Ign. Polyc.* 6. παντων ανεχου εν αγαπῃ. *Polyc.* 1.] *Conf. Matt. v.* 5. *xi.* 29. *xvii.* 17. 1 *Cor. iv.* 12. 1 *Pet. iii.* 4.

3 [τηρησωμεν το βαπτισμα ἁγνον. *Clem. Rom. ii.* 6. σπουδασωμεν αγαθοποιειν. 10. εν ὁμονοιᾳ Θεου σπουδαζετε παντα πρασσειν. *Ign. Magn.* 6. τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα. *Clem. Rom. i.* 49. ὡς συνδεσμον Αποστολων. *Ign. Trall.* 3. ἱνα παντα εν ἑνοτητι συμφωνα ᾖ. *Ignat. Ephes.* 5. επι την ἑνοτητα της εκκλησιας. *Philad.* 3. κολληθωμεν τοις μετ' ευσεβειας ειρηνευουσιν. *Clem. Rom. i.* 15. σπουδαζετε ουν βεβαιωθηναι εν τοις δογμασιν του Κυριου. *Ign. Magn.* 13. τον δεσμον της αγαπης του Θεου. *Clem. Rom. i.* 49.] 1 *Cor. i.* 10. *Conf.* 1 *Thess. v.* 13. *Col. iii.* 14.

4 [και μια κλησις εν Χριστῳ. *Clem. Rom. i.* 46. εν αμωμῳ ἑνοτητι ειναι. *Ign. Ephes.* 4. *laudat. p.* 100. *Edit. Voss.* ὁ λογος αυτου της πιστεως ἡ κλησις αυτου της επαγγελιας. *Barn. Epist.* § 16.]

5 [μια προσευχη, μια δεησις, εἱς νους, μια ελπις κ. τ. λ. *Ignat. Magn.* 7. ἑνα αρτον κλωντες. *Ephes.* 20. το βαπτισμα ὑμων μενετω ὡς ὁπλα. *Polyc.* 6. συνερχεσθε εν μιᾳ πιστει. *Ignat. Ephes.* 20. *Laudat Ignat. p.* 99. 125. 176. *Voss.*] *Coll. Ps. cxxxii.* 1.

6 [αυτος πατηρ του παντος ανθρωπων γενους εστι, κ. τ. λ. *Jos. Ant. iv.* 8. 24.] επι του οικου αυτου, και επι παντα ὁσα ην αυτῳ. *Gen. xxxix.* 5. [εἱς εστιν ὁ Θεος κ. τ. λ. *Herm. Past. Mand.* 1.]

7 [οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. *Polyc. Phil.* 3. πολλα φρονω εν Θεῳ· αλλ' εμαυτον μετρω, ἱνα μη εν καυχησει απολωμαι. *Ign. Trall.* 4. μετρια και σεμνα νοειν. *Clem. Rom. i.* 1. καθως και ετεθη εν τῳ χαρισματι αυτου. 38. ὁ ἁγνος εν τῃ σαρκι—μη αλαζονευεσθω, γινωσκων ὁτι ἑτερος εστιν ὁ επιχορηγων αυτῳ την εγκρατειαν. *Ibid.* εν τῃ αυτου χαριτι και δωρεᾳ. *Mart. Polyc.* 20.] *Conf. Sir. x.* 28. *Rom. xii.* 3.

9 *Ezech. xxxii.* 18, και καταβιβασουσιν αυτης τας θυγατερας τα εθνη νεκρας εις το βαθος της γης. [*Nicod. Evang. p.* 674-779. *Thilo.*]

10 εαν αναβω εις τον ουρανον, συ εκει ει· εαν καταβω εις ᾅδην, παρει. κ. τ. λ. *Ps. cxxxviii.* 8-10. *Jer. xxiii.* 23. *Conf. Heb. vii.* 26. *Ps. viii.* 1. *lvi.* 5. 11. *cvii.* 4, 5. ὁ ουρανος και ὁ ουρανος του ουρανου ουκ αρεσκουσι σοι. 2 *Par. vi.* 18. 3 *Reg. viii.* 27.

11, 12 [ου παντες εισιν επαρχοι, ουδε χιλιαρχοι—αλλ' εκαστος εν τῳ ιδιῳ ταγματι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 37. οἱ Ευαγγελισται ειποντες τον ενα Πατερα, κ. τ. λ. *Ign. p.* 84. *Vos.* οἱ Αποστολοι απο του Χριστου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42. ουχ ὡς Πετρος και Παυλος διατασσομαι ὑμιν, κ. τ. λ. *Ign. Rom.* 4. διδασκαλος αποστολικος. *Mart. Polyc.* 16. οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον. *Ign. Philad.* 9. ποιμην, *Rom.* 9. *Philad.* 2.] Κυριος εδωκε (*constituit*) σε ἱερεα. *Jer. xxxvi.* 26. [ἡτοιμασμενοι εις οικοδομην Θεου. *Ign. Ephes.* 9. ἑν ἑνι σωματι της εκκλησιας αυτου. *Smyrn.* 1. ἱνα εν μιᾳ ὑποταγῃ ητε κατηρτισμενοι. *Ephes.* 2. ὡς ανθρωπος εις ἑνωσιν κατηρτισμενος. *Philad.* 8. των πεπιστευμενων διακονιαν Ιησου Χριστου. *Magn.* 6. *Conf. Clem. Rom. i.* 37.] οικοδομην, *Conf. Rom. xiv.* 19.

13 [εις ανδρα τελειον, *qui pervenit ad metam Christ. virtutis, s. istis dotibus ornatum, quæ Christianum perficiunt, præsertìm primâ dote, quam Nostri appellant* ταπεινοφροσυνην. *Valck. ad Heb. ii.* 10. εις ανδρα τελειον, *capacem mysteriorum. Id. ad* 1 *Cor. ii.* 6. *Conf. Col. i.* 28. *Phil. iii.* 15. *cap. iii.* 19. εσωθησαν εν ἑνοτητι Ιησου Χριστου. *Ignat. Philad.* 5. εν ἑνοτητι Θεου και ὑμων. *Smyrn.* 12. επι τον της πιστεως βεβαιον δρομον κατηντησαν. *Clem. Rom. i.* 6. εως θανατου καταντησαι. *Polyc. Phil.* 1. εαν τελειως εις Ιησουν Χριστον εχητε την πιστιν. *Ignat. Ephes.* 14. της τελειας του μαθητου ταξεως. *Mart. Ign.* 1. εν μεγεθει Θεου Πατρος και πληρωματι. *Ign. Ephes. Inscript.* τελειος αθλητης. *Polyc.* 1. αυτου με ενδυναμουντος, του τελειου ανθρωπου γενομενου. *Smyrn.* 4. εις τον καινον ανθρωπον Ιησουν Χριστον. *Ephes.* 20. εις πληρωμα δοξης αυτου. *Clem. Fragm.* 8.] *Coll.* 2 *Pet. iii.* 18.

14 [φοβουμαι μη νηπιοις ουσιν ὑμιν, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 5. ὁς αν μεθοδευῃ τα λογια του Κυριου προς τας ιδιας επιθυμιας. *Polyc. Phil.* 7.] κατανοησας δε αυτων πανουργιαν, κ. τ. λ. *Luc. xx.* 23. και ὁς ου μεθωδευσε. *Exod. xxi.* 13. *Aquil.* [ειτις εν αλλοτριᾳ γνωμῃ περιπατει, ουτος τῳ παθει συγκατατιθεται. *Ign. Philad.* 3. προς την πλανην αυτων ὑμεις ἑδραιοι τῃ πιστει. *Ephes.* 10. κυβεια· πανουργια. *Phav.* μεθοδειας· τεχνας, ἡ δολους. *Suid.* απεχομενοι—των εν ὑποκρισει φεροντων το ονομα του Κυριου, οἱτινες αποπλανωσι κενους ανθρωπους. *Polyc. Phil.* 6.] ὁ δε ὑποκρινομενος εν αυτῳ, ὡς εν καταιγιδι πλοιον. *Sir. xxxvi.* 2. [νηπιοι, *Conf. Valck. ad* 1 *Cor. iii.* 1.]

15 [παντα ὁμου καλα εστιν, εαν εν αγαπῃ πιστευητε. *Ign. Philad.* 9. ου δυναται ουν κεφαλη χωρις γεννηθηναι ανευ μελων, κ. τ. λ. *Trall.* 11. αληθεια εν παρρησιᾳ. *Clem. Rom. i.* 35.] *Conf. Sap. viii.* 1. *xi.* 26. 2 *Tim. ii.* 24. *Sir. xlii.* 17. *Esa. lix.* 17. *Col. i.* 18. *cap. i.* 22.

16 ὁ Θεος κατοικιζει μονοτροπους εν οικῳ. *Ps. lxvii.* 6. [εκ του ἑνος πλειονα αυξει, και εκφερει καρπον. *Clem. Rom. i.* 24. λαβωμεν το σωμα, κ. τ. λ. 37, *omninò.* συμβιβαζειν· εις φιλιαν αγειν. *Hesych.*]

Conf. Sir. xxxi. 23. 4 *Mac. xiii.* 18-26. *omninò.* [συμβιβαζειν *propriè significat compingere, apta commissura coagmentare.*—ξυλα συμβιβαζειν *propriè dicitur Faber, qui ligna decorticata aptis inter se commissuris compingit, atque hoc quidem proprium est et corporeum; sed figuratè significat conciliare amicitiam. Valck. ad Act. ix.* 22.]

17 [απολειποντες την ματαιοτητα των πολλων. *Polyc. Phil.* 7. εν ἀγνῃ συνειδησει περιπατειν. 5.] *Conf.* 1 *Thess. iv.* 5. [Νους· Αττικ· Νοος· Ἑλλην. *Coll. Lobeck ad Phryn. p.* 453.]

18 [αναγκη τον αλογως βιουντα της Θεου ζωης απεσχοινισθαι· το μεν ουν κατα Θεον ζῆν, εν τῳ αγαπαν αυτον ὁριζεται Μωϋσης. *(Deut. xxx.* 20.) *Philo.* 1. *p.* 238. *Mangey.* ἡ ασυνετος και εσκοτωμενη διανοια ἡμων. *Clem. Rom. i.* 36. πηροι οντες τῃ διανοιᾳ, προσκυνουντες λιθους και ξυλα. *ii.* 1.] *Conf. Marc. iii.* 5. *Luc. xi.* 35.

19 και γινεται ὡς λιθος. 1 *Reg. xxv.* 37. *Coll. Rom. i.* 26-30. 1 *Tim. iv.* 2. [ακαθαρσιαι· των ἀρρενων και θηλειων ἀρρητοποιαι. *Basil.*] σποδος ἡ καρδια αυτου, και γης ευτελεστερα ἡ ελπις αυτου, πηλου τε ατιμοτερος ὁ βιος αυτου. *Sap. xv.* 10. *Coll. Juda.* 11.

20 [δια τουτο μαθηται αυτου γενομενοι μαθωμεν κατα Χριστιανισμον ζῆν. *Ignat. Magn.* 10. τοτε εσομαι μαθητης αληθως του Χριστου. *Rom.* 4. κατα Χριστομαθιαν. *Philad.* 8. ουκ οὐτως διδασκει το Ευαγγελιον. *Mart. Polyc.* 4. ει δε μαθειν θελεις τον του Χριστιανισμου λογον, δος ἡμεραν και ακουσον. 10.]

21, 22 [ουδε ακουετε τινος πλεον ηπερ Ιησου Χριστου λαλουντος εν αληθειᾳ. *Ign. Ephes.* 6. πορευομενοι κατα την αληθειαν του Κυριου. *Polyc. Phil.* 5. οἱ εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες, εις καινοτητα ελπιδος ηλθον. *Ign. Magn.* 9. αποθεμενοι πασαν αλαζονειαν. *Clem. Rom. i.* 13. φαυλων εργων μιαρας επιθυμιας. 28. βδελυκτας επιθυμιας. 30. οὐτος (αιων) λεγει μοιχειαν—και απατην. *ii.* 6.] τας επιθυμιας της απατης=πολις ἁγιασματος. *Sir. xxxvi.* 12. [*Vorst. Heb. cap.* 29.] *Conf.* 2 *Thess. ii.* 10. 1 *Pet. ii.* 1. [ἑκαστος δε ὑμων αποδυσασθω τον παλαιον ανθρωπον, και ενδυσασθω τον νεον, την δε πρωτην ὑμων αναστροφην και πολιτειαν καταλειψατε, κ.τ.λ. *Act. Thom.* § 55. *Coll. Valck. Heb. iii.* 13.]

23 ὁτι πνευμα ἑτερον εν αυτῳ. *Num. xiv.* 24. ανανεουσθαι, *Conf.* 1 *Mac. xiv.* 18. 22. [ανανεοι· *instaurat, redintegrat. Labb. Gloss. Vett.*]

24 [ενδυσωμεθα την ὁμονοιαν. *Clem. Rom. i.* 30. τον καινον ανθρωπον Ιησουν Χριστον. *Ign. Ephes.* 20. κατα Θεον ζητε. *Ephes.* 8. κατα Χριστον. *Magn.* 8.] ενεδυσε με ἱματιον σωτηριου και χιτωνα ευφροσυνης. *Esa. lxi.* 10. *Conf. Ps. xcii.* 1. *Bar. v.* 2. και Πνευμα Θεου ενεδυσε τον Αζαριαν, κ.τ.λ. 2 *Par. xxiv.* 20. *Coll. Gal. iv.* 27. *Sir. xxvii.* 8. *Esa. liv.* 17 [ὁσιοτητι της καρδιας, *Coll. Vorst. de Heb. cap.* 9.] *Luc. i.* 75. [*Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xv.* 53.]

25 [διο μη διψυχωμεν. *Clem. Rom. i.* 23. αποθεμενοι την—της γλωσσης ὑμων αυθαδειαν, κ. τ. λ. 57. απολειποντες—τας ψευδοδιδασκαλιας, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 7. ὁτι μελη εσμεν αλληλων. *Clem. Rom. i.* 46.] *Conf. Col. iii.* 9. *Rom. xii.* 5. *Apoc. xxii.* 15. αγε αυτον ὡς σεαυτον. *Sir. xxx.* 31. [και γαρ και τοις Αιγυπτιοις ὡς ιδιοις μελεσι συνεπασχε, και ευηργετει, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 726.]

26 θυμουμενος γε τοι Μῶσης κατα Δαθαν και Αβειρων, ου θυμῳ τι κατ' αυτων εποιησεν, αλλα λογισμῳ τον θυμον διητησεν. 4 *Mac. ii.* 17-20. οργιζεσθε αλλα μη ἁμαρτανε. *Ps. iv.* 4. *Sym.* [*Laudat. Polyc. Phil.* 12.] ου γαρ εκριζωτης των παθων ὁ λογισμος εστιν, αλλ' ανταγωνιστης. 4 *Mac. iii.* 5. *Coll. Sir. xx.* 1. *Comp.*

27 τῳ διαβολῳ (*calumniatori*). ου γαρ αξιος ὁ διαβολος της αυλης του βασιλεως. *Est. vii.* 4. *viii.* 1. 1 *Mac. i.* 36. *Conf.* 1 *Thess. v.* 22. *Rom. xiv.* 16. 1 *Pet. ii.* 15. 2 *Pet. ii.* 2.

28 [ὁ πλουσιος επιχορηγειτω τῳ πτωχῳ. *Clem. Rom. i.* 38. εργασωμεθα εργον δικαιοσυνης. 33.] *Conf. Luc. xvi.* 3. [και οἱ κλεπτοντες μηκετι κλεπτετωσαν, αλλα καμνοντες και εργαζομενοι ζητωσαν, οἱ δε μοιχοι μηκετι πορνευτωσαν, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 55.]

29 [περιεχουσι—πασαν οικοδομην την εις τον Κυριον ἡμων ανηκουσαν. *Polyc. Phil.* 13. (*de Epist. Ignat.*) πως ουν οικοδομησεται εν ονοματι Κυριου; μαθετε, κ. τ. λ. *Barn. Epist.* § 16.] *Coll. Ps. xliv.* 2. *Luc. iv.* 22.

30, 31 ενδησον μαρτυριον, σφραγισον νομον εν τοις διδακτοις μου. *Esa. viii.* 16. [τηρησατε—την σφραγιδα ασπιλον. *Clem. Rom. ii.* 8. μη θλιβε το Πνευμα το Ἁγιον, το εν σοι, κατοικουν, μηποτε εντευξηται τῳ Θεῳ, και αποστη απο σου. *Herm. Past. lib. ii. Mund.* 10. *p.* 175. *Nec tristitiam Spiritui Dei Sancto et vero facere. p.* 159. *Hefele.*] εσφραγισθητε, *Coll. Rom. iv.* 11. *Joan. vi.* 27. τυπτε αδοκιμον αργυριον, και καθαρισθησεται καθαρον ἁπαν. *Prov. xxv.* 4. *Conf. Matt. xv.* 19. *Heb. xii.* 15. *Deut. xxix.* 18. [*Clem. Rom. i.* 45.] *Eccles. vii.* 10. ουκ εκτισται ανθρωποις ὑπερεφανια, ουδε οργη θυμου γεννημασι γυναικος. *Sir. x.* 18.

32 [γινεσθε χαριζομενοι ἑαυτοις· *amabiles et gratiosos vos exhibete inter vos invicem, sicuti Deus in Christo* εχαρισατο ὑμιν, *sese vobis exhibuit gratiæ plenum. Valck. ad* 1 *Cor. ii.* 12.] *Conf. Col. iii.* 13. [εγκρατεις περι παντα, ευσπλαγχνοι, κ.τ.λ. *Polyc. Phil.* 5,6. *Clem. Rom. i.* 24. 54. ὁ ευσπλαγχνος Θεος και Κυριος ἡμων Ιησους Χριστος. *Routh. Reliq. Sacr.*] *Coll. Rom. viii.* 32. ὁτι συ, Κυριε, χρηστος και επιεικης, και πολυελεος πασι τοις επικαλουμενοις σε. *Ps. lxxxiv.* 5. *xxxi.* 9. [χρηστευσωμεθα αυτοις κατα την ευσπλαγχνιαν—του ποιησαντος ἡμας. *Clem. Rom. i.* 14. 16. 29. ὡς χρηστευεσθε, ουτως χρηστευθησεται ὑμιν. 13.] ἡ αγαπη μακροθυμει, και χρηστευεται. 1 *Cor. xiii.* 4.

ΚΕΦ. ε. 5.

1 ΚΑΙ μη θαυμαζης, ει δυναται μιμητης ανθρωπους γενεσθαι Θεου· δυναται, θελοντος αυτου. κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 10. μιμηται οντες Θεου. *Ign. Ephes.* 1. *Trall.* 1. ὡς μαθητας και μιμητας του Κυριου. *Mart. Polyc.* 17. επιτρεψατε μοι μιμητην ειναι του παθους του Θεου μου. *Ignat. Rom.* 6. μιμηται γινεσθε Ιησου Χριστου, ὡς και αυτος του Πατρος αυτου. *Philad.* 7. *Ephes.* 9.] *Coll. Luc. vi.* 36. *Prov. xiv.* 26. *Rom. viii.* 16. *Gal. iii.* 26. 2 *Pet. i.* 4.

2 [ὁλοκαρπωμα δεκτον τῳ Θεῳ ἡτοιμασμενον. *Mart. Polyc.* 14. του ὑπερ ἡμων ἑαυτον ανενεγκοντος Θεῳ προσφοραν και θυσιαν. *Ignat. Ephes.* 1. παρεδωκαν ἑαυτους εις θανατον. *Clem. Rom. i.* 55. εις δεσμα. *Ib.* εις δουλειαν. *Ib.* ὑν ευχομαι κατα Ιησουν Χριστον ὑμας αγαπαν, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 1. οὐ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη. *Clem. Rom. i.* 21. τον αρχιερεα των προσφορων ἡμων. 36. *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xv.* 3.] *Conf.* 2 *Joan.* 6. *Apoc. viii.* 4. ευωδιας, *Coll.* 2 *Cor. ii.* 15.

3 [πρεπον ουν εστι κατα παντα τροπον δοξαζειν Ιησουν. *Ign. Ephes.* 2. πρεπον ουν εστιν απεχεσθαι των τοιουτων. *Smyrn.* 7. πρεπει γαρ ὑμιν. *Trall.* 12. ορεξεις ἀς ουδε ειπειν θεμις. *Philo. Conf. Ign. p.* 88. *Vossii.*] ἁγιοι κληθησονται παντες οἱ γραφεντες εις ζωην. *Esa. iv.* 3. καθως επρεπεν, εποιησαμεν. 3 *Mac. iii.* 20. [*Laudat. Ign. Antioch. p.* 88, *Voss*, μηδε ονομαζεσθω εν ὑμιν.]

4 [το ανηκον· πρεπον. *Suid.* εαν εκζητωμεν τα ευαρεστα και ευπροσδεκτα αυτῳ, εαν επιτελεσωμεν τα ανηκοντα τῃ αμωμῳ βουλησει αυτου. *Clem. Rom. i.* 35.] ιασις γλωσσης δενδρον ζωης, ὁ δε συντηρων αυτην πλησθησεται πνευματος. *Prov. xv.* 4. [αλλα μην ουδε αποσθνησκειν φημι πασας τας ψυχας εγω. *Just. Mart. Dial.* 5.]

5 [ουδε μη γενῃ πλεονεκτης. *Barnab. p.* 249. *Voss.* οἱ οικοφθοροι βασιλειαν Θεου ου κληρονομησουσιν. *Ign. Ephes.* 16. *Philad.* 3. της βασιλειας του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 50. εν τῃ βασιλειᾳ Ιησου Χριστου. *Mart. Polyc.* 22. δοξαζει τον Θεον και Πατερα. 19. 22.] *Conf. Num. xxv. Col. iii.* 5. ειδωλοις ελατρευον. 4 *Reg. xvii.* 33. *Ald.* [και ουτε πορνοι, ουτε μαλακοι, ουτε αρσενοκοιται βασιλειαν Θεου κληρονομησουσιν, κ.τ.λ. *Polyc. Phil.* 5.] = ου ποιησεις εν αυτῃ παν εργον. *Exod. xx.* 10. [πορνος *ap. Vet. Græc. non significat scortatorem, qui cum meretrice rem habeat, sed abominandum scortum virile, s. cinædum. Valck. ad* 1 *Tim. i.* 10. *Coll. Grot. ap.* 1 *Tim. vi.* 19. ειδωλολατρης, *Coll. Valck.* 1 *Cor. x.* 7. *Facit pulchra huic dicto explicando locus Philonis* 1. *de Monarch. i.* 2. διελεγχων ουδε μετριως τους φιλοχρηματους, οἱ πανταχοθεν μεν αργυριον και χρυσιον εκποριζουσι, το δε πορισθεν ὡς αγαλμα θειον εν αδυτοις θησαυροφυλακτουσιν, αγαθων αιτιον και της συμπασης ευ-

δαιμονιας τουτ᾽ ειναι νομιζοντες. *Idem De Præm. et Pœn.* τα παθη της ἡδονης *vocat* τα ειδωλα. *Grot.*] *Coll. Hab. ii.* 9.

6 μηδεις σε παραλογιζεσθω. *Dan. xiv.* 6. *LXX.* [απολιποντες την κενην ματαιολογιαν, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 2. *Conf. Vorst. de Heb. cap.* 24. αποπλανωσι κενους ανθρωπους. *Polyc. Phil.* 6.] λογος κενος. *Deut. xxxii.* 47. *Coll. Sir. vii.* 36. *Deut. xi.* 16, 17.

7 και μη γινεσθε καθως οἱ πατερες ὑμων, και οἱ αδελφοι ὑμων, κ. τ. λ. 2 *Par. xxx.* 7. [ου μονον οἱ πρασσοντες αυτα, αλλα και οἱ συνευδοκουντες αυτοις. *Clem. Rom. i.* 35.] *Coll.* 2 *Joan.* 10, 11.

8 επιστρεφου Ιακωβ, και επιλαβου αυτης (της ζωης), διοδευσον προς την λαμψιν κατεναντι του φωτος αυτης. *Bar. iv.* 2. *Conf. Sir. l.* 28, 29. [ἡ ασυνετος και εσκοτωμενη διανοια ἡμων αναθαλλει εις το θαυμαστον αυτου φως. *Clem. Rom. i.* 36. τεκνα ουν φωτος και αληθειας, φευγετε τον μερισμον, κ. τ. λ. *Ignat. Philad.* 2. το φως γαρ ἡμιν εχαρισατο. *Clem. Rom. ii.* 1. αξιως της εντολης αυτου——περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5. εν ἁγνῃ συνειδησει περιπατειν. *Ib.*] *Coll. Matt. xi.* 19. 1 *Pet. ii.* 9. 1 *Thess. v.* 4, 5.

9 *Conf. Gal. v.* 22. [*Ign. Trall.* 11. *Barnab. Epist.* § 16.]

10 [διχα αγαπης ουδεν ευαρεστον εστιν τῳ Θεῳ. *Clem. Rom. i.* 49. δοκιμασαντες τῳ Πνευματι. 42.] *Conf. Gal. vi.* 4. *Gen. v.* 22, 24.

11 του πορευεσθαι εν ὁδοις σκοτους. *Prov. ii.* 13. ὁ αφρων εν σκοτει πορευεται. *Eccles. ii.* 14. *Conf. Rom. i.* 32. *vi.* 21. 1 *Tim. v.* 22. *Matt. vi.* 23. 2 *Cor. vi.* 14. *Apoc. xviii.* 4. [συγκοινωνος. *Mart. Polyc.* 17.]

12, 13 κρυφῃ, 1 *Reg. xix.* 2. [κρυφῃ· λαθρα, αδηλως, κρυπτως. *Hesych.* αισχρα, αγαπητοι, και λιαν αισχρα, και αναξια της εν Χριστῳ αγωγης, ακουεσθαι. *Clem. Rom. i.* 47. λεληθεν αυτον ουδεν——ουτε τι των κρυπτων της καρδιας. *Polyc. Phil.* 4. τα κρυπτα ἡμων εγγυς αυτῳ εστιν. *Ign. Ephes.* 15. τα κρυπτα ελεγχει. *Philad.* 7. φανερουνται εν τῃ επισκοπῃ της βασιλειας του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 50.] *Conf. Matt. v.* 14. *Esa. xxxix.* 4. *Jer. xlix.* 4. 1 *Cor. iv.* 5.

14-17 [Χριστος ὑμιν ταυτα φανερωσει. *Ign. Rom.* 8. αφετε με καθαρον φως λαβειν, κ.τ.λ. *Rom.* 6.] εξαποστειλον το φως σου, κ. τ. λ. *Ps. xlii.* 3. *Matt. viii.* 22. ἡλιον τον επιφαυσκοντα. *Job. xxxi.* 26. [επιφαυσκοντα· ανατελλοντα, φαινοντα. *Hesych.*] *Sir. l.* 29, φως Κυριου το ἱκνος αυτου. *xviii.* 27, ανθρωπος σοφος εν παντι ευλαβεθησεται, κ.τ. λ. [ἑως εχομεν καιρον μετανοιας. *Clem. Rom. ii.* 8. δια μιας ὡρας την αιωνιον κολασιν εξαγοραζομενοι. *Polyc. Mart.* § 2.] *Col. iv.* 5. *Rom. xiii.* 11, 12. *Gal. iii.* 13. *iv.* 3. *Conf. Dan ii.* 8. *Theod. Comp. et Schol. apud Bos. Sir. xiv.* 14. [αφρονες και ασυνετοι. *Clem. Rom. i.* 39. θελησατε, ἱνα και ὑμεις θεληθητε. *Ign. Rom.* 8. ποιησωμεν το θελημα του καλεσαντος ἡμας. *Clem. Rom. ii.* 5. ὁπου γαρ ὁ Κυριος κατοικει, εκει και συνεσις πολλη. *Herm. Past. p.* 174. *Hefele.*]

18 [*Coll.* μετα πληροφοριας Πνευματος Ἁγιου. *Clem. Rom. i.* 42. πεπληρωμενοις χαριτος Θεου. *Ign. Rom. Inscr. Smyrn. Inscrip.*] *Conf.* 1 *Esd. iii.* 17-24. πικρια ψυχης οινος πινομενος πολυς, εν ερεθισμῳ και αντιπτωματι. *Sir. xxxiv.* 29. *Coll. ii.* 16. *xxxix.* 6. *xlviii.* 12.

19 [ὑμνησαντες τον Θεον. *Mart. Ign.* 7. δια τουτο εν τῃ ὁμονοιᾳ ὑμων και συμφωνῳ αγαπῃ Ιησους Χριστος ᾀδεται—ᾀδητε εν φωνῃ μιᾳ δια Ιησου Χριστου τῳ Πατρι. *Ign. Ephes.* 4. *Rom.* 2.] *Conf. Sir. xlvii.* 8-10. *li.* 11. [ψαλμος, *quævis modulatio, quodvis canticum, vel carmen. Carmen dicere Christo,* ᾀδειν και ψαλλειν τῳ Κυριῳ, *atque istud factitasse primos Christianos luculentus testis est homo gentilis, Plinius.*—"*Affirmabant,*" (*Christiani*) *inquit,* "*hanc fuisse summam vel culpæ suæ, vel erroris, quod essent soliti statô die ante lucem convenire, carmenque dicere Christo tanquàm Deo secum invicèm.*" *Epist. lib. x.* 97. *Valck. ad* 1 *Cor. xiv.* 15.] ευχαριστουντες τῳ Θεῳ, κ. τ. λ. 3 *Mac. vii.* 16.

20 [εν ονοματι Ιησου Χριστου. *Ign. Polyc.* 5. *et sæp.* οφειλομεν κατα παντα ευχαριστειν αυτῳ. *Clem. Rom. i.* 38. καγω τῳ Θεῳ ευχαριστω ὑπερ ὑμων. *Ign. Philad.* 11.] *Conf. Judith. viii.* 25. *xvi.* 1.

21 [ὑποτασσομενοι μαλλον η ὑποτασσοντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 2. ὑποτασσεσθω ἑκαστος τῳ πλησιον αυτου. 38. παντα εν τῳ φοβῳ αυτου επετελειτε. *i.* 2. ταις αδελφαις μου προσλαλει, αγαπαν τον Κυριον, και τοις συμβιοις αρχεισθαι σαρκι και πνευματι. *Ign. Polyc.* 5.]

22—25 [εν ἑνι σωματι της εκκλησιας αυτου. *Smyrn.* 1. *Coll. Trall.* 11.] ειπον τῃ ψυχῃ μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps. xxxiv.* 3. [εις το σωζεσθαι ὁλον το σωμα. *Clem. Rom. xxxvii.* 38. *Jos. cont. Ap. instituta Moysis describens,* γυνη δε χειρων, φησιν, ανδρος εις ἁπαντα. τοιγαρουν ὑπακουετω, μη προς ὑβριν, αλλ' ἱνα αρχηται. Θεος γαρ ανδρι το κρατος εδωκε. *ii.* §24. γυναιξιν τε εν αμωμῳ και σεμνῃ και ἁγνῃ συνειδησει παντα επιτελειν παρηγγελλετε, στεργουσας καθηκοντως τους ανδρας ἑαυτων, εν τῳ κανονι της ὑποταγης ὑπαρκουσας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 1. ὁμοιως και τοις αδελφοις μου παραγγελλε εν ονοματι Ιησου Χριστου, αγαπαν τας συμβιους, ὡς ὁ Κυριος την εκκλησιαν. *Ignat. Polyc.* 5.] *Conf. Joan. x.* 15. *Apoc. xix.* 7. *xxi.* 2. 9. 10. [ὡς ἡ εκκλησια Ιησου Χριστῳ, και ὡς ὁ Ιησους Χριστος τῳ Πατρι, ἱνα παντα εν ἑνοτητι συμφωνα ᾖ. *Ign. Ephes.* 5. παρεδωκαν ἑαυτους εις θανατον. *Clem. Rom. i.* 55. ὑπερ αυτης, *Conf. Valck. ap.* 1 *Cor. xv.* 3.] *Coll. cap. i.* 23.

26 [ἱνα τῳ παθει το ὑδωρ καθαρισῃ. *Ign. Ephes.* 18. κατα παντα ητε ἡγιασμενοι. 2. ἡμεις εαν μη τηρησωμεν το βαπτισμα ἁγνον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 6.] *Coll. Ezech. xvi.* 7-14.

27 τυπτε αδοκιμον αργυριον, και καθαρισθησεται καθαρον ἁπαν. *Prov. xxv.* 4. [την ενδοξον θρησκειαν του Ὑψιστου. *Clem. Rom. i.* 45.

ἵνα πνεῃ τῃ ἐκκλησιᾳ ἀφθαρσιαν. *Ignat. Ephes.* 17.] *Num. xix.* 2, ἥτις οὐκ ἐχει ἐν αὐτῃ μωμον, κ. τ. λ. *Coll. xxviii.* 3. [τηρησατε—την σφραγιδα ἀσπιλον. *Clem. Rom. ii.* 8. ἐν ἀμωμῳ ἑνοτητι εἰναι. *Ign. Ephes.* 4. ἐκκλησιᾳ ἁγιᾳ. *Trall. Inscr. Mart. Ign.* 6. *Mart. Polyc. Inscr.* εὑρεθειητε ἀμωμοι. *Trall.* 13. ἵνα ἐμε τῃ μεγαλωσυνῃ παραστησας ἑνωσῃς σεαυτῳ. *Act. Thom.* § 15.] *Coll. Cant. v.* 10-17. *Luc. xi.* 36.

29 και μνηστευσομαι σε εν ἐμαυτῳ εις τον αἰωνα, κ. τ. λ. *Ose. ii.* 19, 20. και ὡς νυμφην κατεκοσμησε με κοσμῳ. *Esa. lxi.* 10. [θαλπομενους ελπισι. *Jos. Bell. Jud. iv.* 3. 14.] *Coll. Deut. xxii.* 6. *Num. xi.* 12.

30, 31 [τα ελαχιστα μελη του σωματος. *Clem. Rom. i.* 37. διασπωμεν τα μελη του Χριστου; 46. μελη ὀντας του Ὑιου αὐτου. *Ign. Ephes.* 4. *Laudat. Clem. Rom. i.* 6. *Conf. sup. v.* 23. Ἁγιου οὐν μεριs ὑπαρχοντες, ποιησωμεν τα του ἁγιασμου παντα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 30.] *Coll. Dan. xii.* 13. και εσομεθα ὡς γενος ἑν. *Gen. xxxiv.* 16. [εις σαρκα μιαν, *Coll. Valck. ap.* 1 *Cor. vi.* 16. προσκολληθησεται· *aptius verb. ad rem significandam dari non potcrat:* "*qui glutinis instar adhæret, sic ut avelli vix possit.*" *Ibid.*] *Coll. Sir. xix.* 2.

32 [τρια μυστηρια κραυγης, ἅτινα εν ἡσυχιᾳ Θεου επραχθη. *Ign. Ephes.* 19. οἱ γαρ ἀγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αὐτον (Χριστον). *Philad.* 9.] ευσεβεια εις Θεον. *Prov. i.* 7. *Conf. Sap. viii.* 2, 3. ταυτην εφιλησα—και εζητησα νυμφην ἀγαγεσθαι ἐμαυτῳ, κ. τ. λ.

33 [τοις καθ' ἑνα. *Ign. Trall.* 12. *Conf. Clem. Rom. i.* 1. 21. *Ign. Fragm.* 5. *Polyc. Phil.* 4.] *Conf. Sir. xxvi.* 17-27. *Comp.* [οἱ ανδρες στεργετωσαν τας ὁμοζυγους—αἱ γυναικες τιματωσαν τους ανδρας, ὡς σαρκα ἰδιαν, κ. τ. λ. *Ign. ad Antioch. p.* 87. *Voss.*] *Conf.* 1 *Esd. iv.* 25.

ΚΕΦ. 5. 6.

1, 2 ΝΕΩΤΕΡΟΙ αμεμπτοι εν πασι, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 5. νεοις τε μετρια και σεμνα νοειν επετρεπετε. *Clem. Rom. i.* 1.] γονεις, 3 *Mac. v.* 31. *Prov. xxix.* 15. *iv.* 1-4. [μετα δε τα περι της ἑβδομης παραγγελλει πεμπτον παραγγελμα, το περι γονεων τιμης, ταξιν αὐτῳ δους την μεθοριον των δυοιν πενταδων· τελευταιον γαρ ον της ποτερας ἐν ᾗ τα ἱερωτατα προς το θειον και τῃ δευτερᾳ συναπτει, περιεχουσῃ τα προς ανθρωπους δικαια, κ. τ. λ. *Philo. de Decal.* § 22. *p.* 198. *Mang.* 759. *Par.*]

4 καρδιαν παροργισμενην μη προσταραξῃς. *Sir. iv.* 3. *Conf. Deut. xxxi.* 29. [τα τεκνα ὑμων της εν Χριστῳ παιδειας μεταλαμβανετωσαν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 21. *Polyc. Phil.* 4. παιδευει ὁ Θεος εις το νουθετηθηναι ἡμας, *Clem. Rom.* § 56. εν αἱς γαρ ἑκαστος εκ παιδοθεν εθιζεται, ταυταις εμμενειν ἡδεται. *Fragm.* 6. πιστει, νουθεσιᾳ, ὑπομονῃ, μακροθυμιᾳ. *Ign. Ephes.* 3. *Laudat. p.* 80. 178, *Vossii.*]

5, 6 [αλλα μηδε αυτοι (οἱ δουλοι) φυσιουσθωσαν, αλλ' εις δοξαν Θεου πλεον δουλευετωσαν, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 4. εση ἁπλους τῃ καρδια, και πλουσιος τῳ πνευματι. *Barnab. Epist.* 248. *Voss.*] κατα σαρκα, *Coll. Sir. xiv.* 18. [*Laud. Ign. ad Antioch. p.* 87. *Voss.* μετα φοβου και τρομου, *Coll. Barkt. ap.* 1 *Cor. ii.* 3. ου γαρ θελω ὑμιν ανθρωπαρεσκησαι. *Ignat. Rom.* 2.] εξ ὁλης της ψυχης σου. *Deut. vi.* 5. [προτρεπεται ουν ἡμας εξ ὁλης της καρδιας επ' αυτῳ, μη αργους, μητε παρειμενους ειναι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 34. μη μονον παροντων των δεσποτων και ὁρωντων, αλλα και αποντων. *Theoph.*]

7 [μαλλον ανθρωποις αφροσι—προσκοψωμεν, η τῳ Θεῳ. *Clem. Rom. i.* 21. ου κατα ανθρωπον ζωντες, αλλα κατα Ιησουν Χριστον. *Ign. Trall.* 2. ὡς Θεου και Χριστου διακονοι, και ουκ ανθρωπων. *Polyc. Phil.* 5.] *Conf.* 1 *Thess. ii.* 4. [και γαρ εστι το δουλευειν Θεῳ παντων αριστον, ὁσα εν γενεσει τετιμηται. *Philo. de Somn. p.* 1122. *Par. Barnab. in Epist.* ου μη επιταξῃς παιδισκῃ η δουλῳ σου εν πικριᾳ, τοις επι τον αυτον ελπιζουσι· μη ποτε ου φοβηθησῃ τον επ' αμφοτεροις Θεον, ὁτι ηλθεν ουκ επι προσωπον καλεσαι, κ. τ. λ. § 19. *Si in lege veteri servi mollitèr tractati fuere, quia Deus eos sibi acquisiverat, educendo ex Ægypto Levit. xxv.* 42. *quantò nunc magìs, cùm idem Dominus et dominos et servos, à servitute multò duriore liberaverit. Lactantius: Tametsi corporum sit diversa conditio, nobis tamen servi non sunt, sed eos et habemus et dicimus spiritu fratres, religione conservos. Grot.*]

8 [ἱνα και τον μισθον κομισωμεθα. *Clem. Rom. ii.* 11. αφ' ου και τα οψωνια κομιζεσθε. *Ign. Polyc.* 6. εκεινοι ελευθεροι, εγω δε μεχρι νυν δουλος. Αλλ' εαν παθω, απελευθερος Ιησου, και αναστησομαι εν αυτῳ ελευθερος. *Rom.* 4. ειτε αληθες, ειτε ψευδες. *Clem. Rom. Fragm.* 6. ὁ εαν, *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. vi.* 18.] *Coll.* 1 *Cor. xii.* 13.

9 ὁμοιᾳ δε δικῃ δουλος ἁμα δεσποτῃ κολασθεις, και δημοτης βασιλει τα αυτα πασχων. *Sap. xviii.* 11. Κυριος των κυριων. *Dan. ii.* 47. *Alex. Comp. iv.* 34. *LXX.* [δουλους και δουλας μη ὑπερηφανει, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 4. απεχομενοι—προσωποληψιας. *Polyc. Phil.* 6.] απειλη, *Job. xxiii.* 6. ελεγξον τον πλησιον σου πριν απειλησαι, και δος τοπον νομῳ Ὑψιστου. *Sir. xix.* 17. [οἱ δεσποται, μη ὑπερηφανως τοις δουλοις προσεχετε, μιμουμενοι τον τλητικον Ιωβ ειποντα, Ει δε εφαυλισα κριμα θεραποντος μου, κ. τ. λ. *Ign. Antioch. p.* 87. *Voss.*] *Coll. Job. xxxi.* 13. *Col. iv.* 1.

10 [μονον εν τῳ ονοματι Ιησου Χριστου, εις το συμπαθειν αυτῳ, παντα ὑπομενω, αυτου με ενδυναμουντος του τελειου ανθρωπου γενομενου. *Ign. Smyrn.* 4. το λοιπον, *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 16.] *Conf. Phil. iv.* 13. 1 *Tim. i.* 12. 2 *Tim. ii.* 1. *Act. ix.* 22. *Rom. iv.* 20.

11 ὁτι δυνατοι δυνησομεθα προς αυτους. *Num. xiii.* 31, 32. προς τας μεθοδειας, *Conf. Jud. xii.* 3. προς υἱους Αμμων. *Esa. xxxii.* 6.

Ose. iv. 1. [ὁπλισωμεθα τοις ὁπλοις της δικαιοσυνης, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 4. ἡ ὑπομονη ὡς πανοπλια. *Ign. Polyc.* 6. μεθοδειαι· επιβουλαι, ενεδραι, δολοι. *Zonar.* ὁς αν μεθοδευῃ τα λογια του Κυριου. *Polyc. Phil.* 7. προορων τας ενεδρας του διαβολου. *Ign. Trall.* 8.] *Coll. Joan.* v. 18. [μεθοδειας· τεκνας. *Hesych.* μηχανας. *Theod.* επιβουλας, ενεδρας, δολους. *Œcumen.*]

12, 13 [του αιωνος τουτου, *Coll. Valck. Schol. ad Heb.* i. 2.] παλη, *Coll. Gen.* xxxii. 24, 25. σαρκα και αἱμα. *Sir.* xvii. 31. *Conf. Matt.* xi. 12. [στρατευσωμεθα ουν—μετα πασης εκτενειας, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* i. 37. τα πνευματικα της πονηριας = πνευματα πονηρα, *Coll. Glass. Philolog. Dath.* p. 6. πας πολεμος καταργειται επουρανιων και επιγειων. *Ign. Ephes.* 13. δυναται ὁ διαβολος παλαισαι, καταπαλαισαι δε ου δυναται. *Herm. Past.* p. 182. *Hefele. Laudatur Ign. Ephes.* p. 132. *Edit. Voss.*] ὡς πανοπλια και περιφορεια ἡ αληθεια σου. *Ps.* xc. 5. *Aquil. Conf. Jer.* xvii. 17. 1 *Pet.* v. 9. καθοπλισωμεθα τοιγαρουν τῃ του θειου λογισμου παθοκρατειᾳ. 4 *Mac.* xiii. 15. *Conf. Sir.* li. 12.

14 ["διο αναζωσαμενοι τας οσφυας ὑμων," δουλευσατε τῳ Θεῳ εν φοβῳ και αληθειᾳ, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 2. *Ign. Philad. Inscr.* στηθι ἑδραιος ὡς ακμων. *Polyc.* 3. ὡς τελειος αθλητης. 1.]

15 [εις—των μελλοντων ασκησιν τε και ἑτοιμασιαν. *Mart. Polyc.* 18. εν τῳ Ευαγγελιῳ της κοινης ελπιδος. *Ign. Philad.* 5.]

16 [ὁ πονηρος (*diabolus*). *Mart. Polyc.* 17. εν ᾧ εὑρεθειητε αμωμοι. *Ign. Trall. sub. fin.* πολλα γαρ εμηχανατο κατ' αυτων ὁ διαβολος· αλλα χαρις τῳ Θεῳ, κατα παντων γαρ ουκ ισχυσεν. *Mart. Polyc.* 3. επιστρεφει τα πεπυρωμενα βελη προς ἁμαρτιαν. *Ign. Ephes.* p. 132, *Vossii.*] αναλαβετε ὁπλα, κ. τ. λ. *Jer.* xxvi. 3. επι πασι, *Conf.* 2 *Par.* xxix. 10. *Mac.* x. 42. *Heb.* x. 35. αλλα τῳ λογισμῳ της ευσεβειας κατεσβεσε τοσαυτα και τηλικαυτα παθη. 4 *Mac.* xvi. 4. [οϊστος, Αττικ. βελος, Ἑλληνικ. *Mœris.*]

17, 18 [ἡ πιστις ὡς περικεφαλαια, ἡ αγαπη ὡς δορυ, κ. τ. λ. *Ignat. Polyc.* 6.] *Coll.* 1 *Thess.* v. 8. [εν ᾗ εὑρομεν το σωτηριον ἡμων. *Clem. Rom.* i. 36. ταυτην εχοντες παρασκευην ουδενι των φοβερων ειξομεν. *Philo.* 1 *Vit. Mos.* § 40. γρηγορει, ακοιμητον πνευμα κεκτημενος. *Ign. Polyc.* 1. προσευχαις σχολαζε αδιαλειπτοις. *Polyc.* 1. τους ἁγιους και πιστους αυτου, ειτε εν Ιουδαιοις, ειτε εν εθνεσιν. *Smyrn.* 1. προσκαρτερουντες νηστειαις, *Polyc. Phil.* 7. προσκαρτερωμεν τῃ ελπιδι ἡμων. 8. *Pro omnibus Sanctis orate.* 12.]

19 [μνημονευετε μου εν ταις προσευχαις ὑμων. *Ign. Magn.* 14. *Trall.* 12. *Rom.* 9. το καυχημα ἡμων και ἡ παρρησια εστω εν αυτῳ, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 34. δι' οὑ μυστηριου ελαβομεν το πιστευειν. *Ign. Magn.* 9. τῳ Ευαγγελιῳ, εν ᾧ το παθος ἡμιν δεδηλωται, και ἡ

αναστασις τετελειωται. *Smyrn.* 7.] *Conf. cap. i.* 9. 16, 17. *iii.* 3, 4. [μυστηριον, *Coll. Valck. ad* 1 *Tim. iii.* 16.]

20 [εις το πρεσβευσαι εκει Θεου πρεσβειαν. *Ign. Philad.* 10. ὁν πεμψω πρεσβευσοντα και περι ὑμων. *Polyc. Phil.* 13. παρρησιαζεται θεραπων προς Κυριον. *Clem. Rom. i.* 53. Χριστον Ιησουν λαλειν. *Ign. Magn.* 10. *Philad.* 6.] *Conf. Matt. x.* 19, 20. [δεδεμενον—ὑπερ του κοινου ονοματος και ελπιδος. *Ign. Ephes.* 1. *Smyrn.* 11. *Magn.* 1.]

21 [ὑποδεξαμενοι ὡς διακονους Χριστου Θεου, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 10. δια του αδελφου ἡμων Μαρκου. *Mart. Polyc.* 20. και παντα τα κατ' εμε, εν οἱς ειμι, αποκαλυψας μοι. *Act. Thom.* § 16. τα κατα τους μαρτυρησαντας. *Mart. Polyc.* 1.]

22 [εν ειρηνῃ μετα χαρας—αναπεμψατε προς ἡμας. *Clem. Rom. i.* 59.] φροντιζῃ τα περι ἡμων. 1 *Reg. ix.* 5. *Conf.* 2 *Cor. vii.* 6.

23 [αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη. *Ign. Ephes.* 14. εαν τελειως εις Ιησουν Χριστον εχητε την πιστιν και την αγαπην. *Ibid.* προσαγορευετε παντας τους ἁγιους. *Mart. Polyc.* 20. ἡ αγαπη των αδελφων. *Ign. Philad.* 11. ειρηνη και αγαπη απο Θεου Πατρος και του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου πληθυνθειη. *Mart. Polyc. Inscr.*]

24 των αγαπωντων το ονομα σου. *Ps. cxviii.* 132. [εις αναστασιν ζωης αιωνιου, ψυχης τε και σωματος, εν αφθαρσιᾳ Πνευματος Ἁγιου. *Polyc. Mart.* 14. ἡ χαρις μετα παντων. 22. τον της φιλοχριστου αυτου επιθυμιας τελειωσαντι δρομον. *Mart. Ignat.* 7. αρετη δι' ὑπομονης δοκιμαζουσα το νικος αφθαρσιᾳ εν ζωῃ πολυχρονιῳ. *Jos. de Mac.* § 18. *p.* 1410. *Huds.*] *Conf. Tob. xiii.* 12. *xiv.* 7.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

ΚΕΦ. α. 1.

1, 2 ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ και οἱ συν αυτῳ Πρεσβυτεροι τῃ εκκλησιᾳ του Θεου τῃ παροικουσῃ Φιλιππους, ελεος ὑμιν και ειρηνη παρα Θεου παντοκρατορος και Κυριου Ιησου Χριστου του Σωτηρος ἡμων πληθυνθειη. *Polyc. Inscr.* οἱ—δουλοι Χριστου, τοις κατα την Ασιαν —ειρηνη και χαρις και δοξα απο Θεου Πατρος και Χριστου Ιησου

κ. τ. λ. *Epist. Vienn. et Lugdun. Routh. Reliq. Sacr. tom.* 1. *p.* 295. εις τους ἁγιους και πιστους αυτου. *Ign. Smyrn.* 1. καθεστανον (οἱ Αποστολοι) τας απαρχας αυτων, δοκιμασαντες τῳ Πνευματι, εις επισκοπους και διακονους των μελλοντων πιστευειν. Και τουτο ου καινως· εκ γαρ δη πολλων χρονων εγεγραπτο περι επισκοπων και διακονων· ουτως γαρ που λεγει ἡ Γραφη, "Καταστησω τους επισκοπους αυτων εν δικαιοσυνῃ, και τους διακονους αυτων εν πιστει." *Clem. Rom. i.* 42. χαρις ὑμιν και ειρηνη απο παντοκρατορος Θεου δια Ιησου Χριστου πληθυνθειη. *Inscr.*]

3 [ευχαριστω σοι, Κυριε, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 15. ευχαριστω δε τῳ Θεῳ μου, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6. ἡ προς τον Θεον και τους ἁγιους μετ' οικτιρμων μνεια. *Clem. Rom. i.* 56. ευχαριστῳ· *in versione lib. Heb. Græcâ nusquam invenietur; ab usu tamen Judæorum Græcè loquentium derivatum est ad Script. N. T. et his recentiores Christianos. Quum verò in Lingua communi tantùm terebatur isto sensu, verbi usum improbarunt Atticistæ, qui sui temporis homines studuerunt revocare ad usum veterum. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 4. *Coll. Lobeck ad Phrynich. p.* 18.]

4 *Conf.* 1 *Reg. xii.* 23. 2 *Mac. iii.* 33. [μια προσευχη, μια δεησις. *Ign. Magn.* 7. μετα γονυκλισιας και δεησεως. *Mart. Ign.* 7.]

5 [Χριστου κοινωνος γενομενος. *Mart. Polyc.* 6. πνευματικων αυτῳ κοινωνησας χαρισματων. *Mart. Ign.* 3. 7. επι σωτηρια τῃ των ἁγιων εκλεκτων. *Mart. Polyc.* 22. αχρι νυν· *usquemodò. Labb. Gloss.*]

6 *Conf. Apoc. i.* 8. 1 *Reg. xii.* 22. *Ps. xi.* 7. *xciii.* 14. *Esa. xlix.* 14, 15. [την ἡμεραν της επιφανειας του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 12. εις ἡμεραν εκλογης εν αναξει Χριστου αυτου. *Psalt. Sal. xviii.* 6-8. *Simile Philonis illud in Alleg.* πολλοι ασκηται γενομενοι της αρετης, επι του τελους μετεβαλον. ᾧ δε παρεχει ὁ Θεος επιστημην βεβαιαν, τουτῳ διδωσιν αμφοτερα, το εργαζεσθαι τας αρετας, και μηδεποτε αυτων αφιστασθαι, αλλ' αει ταμιευειν και φυλαττειν ἑκαστην. *Grot.*]

7 [παρακαλει ὑμας τα δεσμα μου. *Ign. Trall.* 12. αντιψυχον ὑμων—τα δεσμα μου. *Smyrn.* 10. *Polyc.* 2. τοις δεσμοις εγκαυχωμενος. *Mart. Ign.* 3. παντα ουν ὑμιν εν χαριτι περισσευετω. *Ign. Smyrn.* 9. ὡν γενοιτο και ἡμας συγκοινωνους τε και συμμαθητας γενεσθαι. *Mart. Polyc.* 17.] *Conf.* λαλειν εις την καρδιαν. *Esa. xl.* 2. ὁ θεις αυτα επι καρδιαν αυτου σοφισθησεται. *Sir. l.* 28.

8 [κατα τα σπλαγχνα ἁ εχετε εν Χριστῳ Ιησου. *Ignat. Philad.* 10. εχει σπλαγχνα επι φοβουμενους αυτον. *Clem. Rom. i.* 23.]

9 ταξατε επ' εμε αγαπην. *Cant. ii.* 4. [ἱνα εν αγαπῃ ζωμεν. *Clem. Rom. i.* 50. οἱ εν αγαπῃ τελειωθεντες. *Ibid.* αναστασις δε εστι Πατρος ἡ επιγνωσις, και επιφανεια του Υἱου, ᾗ τας αισθησεις εφανερωσε. *Fragm.* 8.] *Conf. Ephes. i.* 17. 2 *Pet. i.* 5-7. ησθοντο του Κυριου. *Sap. xi.* 3. [αισθησις εστι δυναμις αισθητικη. *Phavor.*]

10, 11 [διαφεροντα· τα εναντια αλληλοις, δικαιοσυνην, και αδικιαν. *Theod.* τι δει πραξαι, και τι μη δει πραξαι. *Theophyl.* ειλικρινεις και ακεραιοι ητε. *Clem. Rom. i.* 2. *ii.* 9. την λειτουργιαν αυτων απροσκοπως επιτελουσιν. 20. την ημεραν της επιφανειας του Θεου. *ii.* 12. λογισμοις ειλικρενεσι. *Jos. Ant. xix.* 7. 1. αποσκοποι, *Passivè ponitur ut ap. Act. xxiv.* 16. *Qui non offenditur, qui nullam accepit προσκομμα. Valck.* απροσκοποι· μηδενι σκανδαλου αφορμην παρεχοντες. *Alb. Gloss. Sacr.* απροσκοπον· ασκανδαλιστον. *Hesych.*] *Coll.* 2 *Pet. iii.* 1. 2 *Cor. i.* 12. *ii.* 17. *Sir. xxxv.* 20. [καρποφορει εις τον Κυριον ημων. *Polyc. Phil.* 1. ᾠδητε εν φωνη μια δια Ιησου Χριστου τω Πατρι. *Ignat. Ephes.* 4. πεπληρωμενοις χαριτος Θεου. *Rom. Inscript.* εις ευχαριστιαν Θεου και εις δοξαν. *Ephes.* 13. *Rom.* 10. *Polyc.* 4.] στηριχθηναι εν τη δοξη αυτου το παν. *Sir. xlii.* 17.

12 [εν τω Ευαγγελιω της κοινης ελπιδος. *Ign. Philad.* 5. προκοπης· αυξησεως. *Hesych.* τα κατα τους μαρτυρησαντας. *Mart. Polyc.* 1.] ει ὁ Θεος ὑπερ ημων, τις καθ' ημων; *Rom. viii.* 31.

13 [τοις ἁγιοπρεπεσι δεσμοις, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 1.] και ελαλουν εν τοις μαρτυριοις σου εναντιον βασιλεων, και ουκ ησχυνομην. *Ps. cxviii.* 46. [πραιτωριον· τοπος εθνα συναγεται ὁ λαος. *Phav.*]

14 [παρακαλει ὑμας τα δεσμα μου. *Ignat. Trall.* 12. τοις δεσμοις εγκαυχωμενος. *Mart. Ignat.* 3. *Coll. Mart. Polyc.* 2.]

15 [εκ τουτου ζηλος—και εριs. *Clem. Rom. i.* 3. 9. 14. *et sæp.* ευχαριστω σοι, Κυριε, ὁ δια του ξενου ανδρος κηρυχθεις. *Act. Thom.* § 15. κηρυσσοντες την ελευσιν του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 17. Χριστον Ιησουν λαλειν. *Ign. Magn.* 10. κωφωθητε ουν, ὁτ' αν ὑμιν χωρις Ιησου Χριστου λαλη τις, κ. τ. λ. *Trall.* 9. μη λαλειτε Ιησουν Χριστον, κοσμον δε επιθυμειτε. *Rom.* 7.] ευδοκιαν, *Coll. Sir. xviii.* 31.

16 [μηδεν κατ' εριθειαν πρασσειν. *Ign. Philad.* 8. δια το και αυτους εις το Ευαγγελιον κατηγγελκεναι. 5. εν αμωμω και ἁγνη συνειδησει. *Polyc. Phil.* 5. ητω ἁγνος εν εργοις. *Clem. Rom. i.* 48.] οἱ εξ εριθειας. *Coll. Rom. ii.* 8. *Gal. iii.* 7. εις κρισεις και μαχας νηστευετε, και τυπτετε πυγμαις ταπεινον, κ. τ. λ. *Esa. lviii.* 4.

17 *Conf.* 1 *Thess. iii.* 3. και οἱ διδαχθεντες αυτα (τα ὁσια) εὑρησουσιν απολογιαν. *Sap. vi.* 10. οἱ εν αγαπησει κεκοσμενοι. *Sir. xlviii.* 11.

18 [καταγγελλεται· κηρυσσεται. *Hesych.*] αλλ' η εν τουτω καυχασθω ὁ καυχωμενος, κ. τ. λ. *Jer. ix.* 24. [εαν δε αμφοτεροι περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, ουτοι εμοι στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων, εφ' οἱς γεγραπται μονον ονοματα ανθρωπων. *Ign. Philad.* 6. εξαιρετον δε τι εχει το Ευαγγελιον, την παρουσιαν του Κυριου ημων, το παθος αυτου, και την αναστασιν. 9.] *Coll. Luc. ix.* 50. 2 *Cor. xiii.* 8.

19 [αποβησεσθαι εις αρετης λογον. *Jos. Ant. Proem.* § 3. ἑτερος εστιν ὁ επιχορηγων αυτω την εγκρατειαν. *Clem. Rom. i.* 38.] εξαποσ-

τειλον αυτην (την σοφιαν) εξ αγιων ουρανων, και απο θρονου δοξης σου πεμψον αυτην, ινα συμπαρουσα μοι κοπιαση, και γνω τι ευαρεστον εστι παρα σοι. οιδε γαρ εκεινη παντα και συνιει, και οδηγησε με εν πραξεσι μου σωφρονως, και φυλαξει με εν τη δοξη αυτης, κ. τ. λ. *Sap.* ix. 10-17. *Job.* xiii. 26. *CITAT.*

20 [αποκαραδοκια· προσδοκια, απεδοχη. *Hesych.* αποκαραδοκειν. = τη κεφαλη προβλεπειν. *Etym. Mag.* τας κλιμακας ου προσειχεν, απεκραδοκει δε την ορμην των βελων. *Jos. Bell. Jud.* iii. 7. 26.] *Conf. Rom.* viii. 19. [καραδοκω, *expecto. Labb. Gloss.*]

21 [κερδανειν γαρ κερδος μεγιστον, την ειρηνην. *Philo.* ii. *p.* 31. *Mangey.* τι γαρ αν ειη κερδος λυσιτελεστερον οσιοτητος ανθρωποις; *Leg. ad Cai. p.* 582. ὁ δε (Χριστος) τοκετος μοι επικειται. *Ign. Rom.* 6. = το ζην αυτου ουκ εστιν εν ημιν. *Magn.* 5. *Smyrn.* 4. οπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Polyc.* 1. μαλλον μοι αποθανειν εις Χριστον Ιησουν, η βασιλευειν των περατων της γης. *Rom.* 6.] κερδος, *Gen.* xxxvii. 26. *Sym. Coll. Rom.* xiv. 8. *Apoc.* xiv. 13.

22 καρπος εργου, (*operæ pretium, Hammond.*) *Conf. Sap.* iii. 15.

23 [της φιλοχριστου αυτου επιθυμιας. *Mart. Ign.* 7. επιθυμια δικαιου δεκτη. *Prov.* x. 24. *apud Ignat. Mart.* 6.] αρεστη γαρ ην Κυριῳ ἡ ψυχη αυτου· δια τουτο εσπευσεν εκ μεσου πονηριας. *Sap.* iv. 14. [καλον το δυναι απο κοσμου προς Θεον, ινα εις αυτον ανατειλω. *Ign. Rom.* 2.] στενα μοι και τα τρια σφοδρα. 1 *Par.* xxi. 13. *Conf.* 1 *Thess.* iv. 14. v. 10. 2 *Cor.* v. 8. [και ακορεστος ποθος εις αγαθοποιιαν. *Clem. Rom.* i. 2. *Conf. Mart. Ign.* i. 5.] εν σωματι σαρκος. *Sir.* xxiii. 16. [μακαριοι οἱ προοδοιπορησαντες πρεσβυτεροι, οἵτινες εγκαρπον και τελειαν εσχον την αναλυσιν, ου γαρ ευλαβουνται μη τις αυτους μεταστηση απο του ἱδρυμενου αυτοις τοπου. *Clem. Rom.* i. 44. ζων γραφω ὑμιν, ερων του αποθανειν. ὁ εμος ερως εσταυρωται, κ. τ. λ. *Ign. Rom.* 7.] εγω δε εν δικαιοσυνη οφθησομαι τῳ προσωπῳ σου, χορτασθησομαι εν τῳ οφθηναι την δοξαν σου. *Ps.* xvi. 15.

24, 25 [ετεσιν ολιγοις ετι παραμενων τη εκκλησια. *Mart. Ign.* 1. αναγκαιον ουν εστιν—ανευ του επισκοπου μηδεν πρασσειν ὑμας. *Trall.* 2.] και πεποιθως εγενου επι τῳ λογῳ τουτῳ. *Esa.* xxx. 12. xii. 2.

27 [εαν πολιτευσωμεθα αξιως αυτου, και συμβασιλευσομεν, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 5. πρεπον ουν εστιν—προσεχειν τοις Προφηταις, εξαιρετως δε τῳ Ευαγγελιῳ, εν ᾧ το παθος ημιν δεδηλωται, και ἡ αναστασις τετελειωται. *Ign. Smyrn.* 7. πολιτευεσθαι κατα το καθηκον τῳ Χριστῳ. *Clem. Rom.* i. 3. εαν μη αξιως αυτου πολιτευομενοι. 21. συναθλειν τη αυτου προθεσει. *Mart. Ign.* 3. μη λαλειτε Ιησουν Χριστον, κοσμον δε επιθυμειτε. *Rom.* 7. συγκοπιατε αλληλοις, συναθλειτε. *Polyc.* 6.] φροντιζη τα περι ημων. 1 *Reg.* ix. 5. [ἑνωσιν ευχομαι

σαρκος και πνευματος. *Ign. Magn.* 1. στηθι εδραιος. *Polyc.* 3.] *Ephes. iv.* 1. 17. *Col. i.* 10. *Act. iv.* 32, ην ἡ καρδια και ἡ ψυχη μια.

28 [επι σωτηρια τῃ των ἁγιων εκλεκτων. *Mart. Polyc.* 22. ὁ εστιν σκανδαλον τοις απιστουσιν, ἡμιν δε σωτηρια και ζωη αιωνιος. *Ign. Ephes.* 18.] ειπον τῃ ψυχῃ μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps. xxxiv.* 3. *Conf. Esa. lxvi.* 6. [πτυρομενοι· τουτεστι, θορυβουμενοι. *Cod. Coislin. Alb. Gloss. p.* 217.] *Coll. Sap. iii.* 5. 2 *Mac. x.* 4.

29 [ευλογητος ὁ χαρισαμενος ὑμιν αξιοις ουσι τοιουτον επισκοπον κεκτησθαι. *Ign. Ephes.* 1. εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου, δοξαζωμεν αυτον. *Polyc. Phil.* 8. μονον εν τῳ ονοματι Ιησου Χριστου, εις το συμπαθειν αυτῳ, παντα ὑπομενω, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 4. πιστευσωσιν εις το αἱμα Χριστου. 6. *Trall.* 2.] *Coll. Act. v.* 41. *Rom. v.* 3. *Matt. v.* 12. *Jac. i.* 2. [ατιμουνται, (ὁι Χριστιανοι) και εν ταις ατιμιαις δοξαζονται, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* 5.]

30 [ὁ αυτος ἡμιν αγων επικειται. *Clem. Rom. i.* 7.] 4 *Mac. xvii.* 11. *Conf.* 1 *Tim. vi.* 12. οἱος εγω, *Gen. xliv.* 15. [ευχαριστω σοι, Δεσποτα, ὁτι με τελειᾳ τῃ προς σε αγαπῃ τιμησαι κατηξιωσας, τῳ Αποστολῳ σου Παυλῳ δεσμοις συνδησας σιδηροις. *Mart. Ign.* 2.]

ΚΕΦ. β. 2.

1, 2 ΟΡΑΤΕ, αδελφοι, ὁσῳ πλειονος κατηξιωθημεν γνωσεως, τοσουτῳ μαλλον ὑποκειμεθα κινδυνῳ. *Clem. Rom. i.* 41. κατα τα σπλαγχνα ἁ εχετε εν Χριστῳ Ιησου. *Ign. Philad.* 10. τις ἡμων παρακλητος εσται, εαν μη εὑρηθωμεν εργα εχοντες ὁσια και δικαια; *Clem. Rom. ii.* 6, πνευματικων αυτῳ κοινωνησας χαρισματων. *Mart. Ign.* 3.] *Conf. Ps. cxxxii.* [εν Χριστῳ, *Coll. Bos. Obs. Critic. cap.* 32.] *Coll. Heb. ii.* 17, 18. 1 *Thess. iv.* 1.

2 ὁς εν τῃ ψυχῃ αυτου κατα την ψυχην σου, και εαν πταισῃς, συναλγησει σοι. *Sir. xxxvii.* 12. συμψυχοι = παντες ὁμοφρονες, συμπαθεις, φιλαδελφοι, κ. τ. λ. 1 *Pet. iii.* 8. [εν ὁμονοιᾳ και ειρηνῃ. *Clem. Rom. i.* 20, 21. αγαπη παντα ποιει εν ὁμονοιᾳ. 49. ερρωσθε εν ὁμονοιᾳ Θεου. *Ign. Magn.* 15. *Philad. Inscr.* περι ἡμων το αυτο φρονουσιν. *Smyrn.* 5. εἱς νους, μια ελπις, εν αγαπῃ. *Magn.* 7.] ει πορευσονται δυο επιτοαυτο καθολου, εαν μη γνωρισωσιν ἑαυτους; *Amos. iii.* 3. *Coll. Act. iv.* 32.

3 [παρακαλω δε ὑμας μηδεν κατ' εριθειαν πρασσειν, αλλα κατα χριστομαθιαν. *Ignat. Philad.* 8. ουδε κατα κενοδοξιαν, αλλ' εν αγαπῃ Θεου Πατρος και Κυριου Ιησου Χριστου. 1. ὑποτασσομενοι μαλλον η ὑποτασσοντες. *Clem. Rom. i.* 2. 57. —ταπεινοφροσυνη και πραὑτης. *xxx.* 44. 56. εκεινους δε ουχ ἡγουμαι αξιους του απολογεισθαι αυτοις. *Mart. Polyc.* 10.] *Conf. Matt. xviii.* 11. *Rom. iii.* 8, 9. 1 *Tim.*

i. 13-15. 1 *Cor. xv.* 9. *Ephes. iii.* 8. [*Sæpe simpliciter Paulus in comparandis rebus verba adhibet ex ὑπερ composita, qualia sunt in ejus Epist.* ὑπερεχειν, ὑπερανξανειν, ὑπερνικαν ὑπεραιρεσθαι. *Valck. ad* 1 *Cor. iii.* 10.]

4 [ἱνα μιμηται και ἡμεις αυτου (του Κυριου) γενωμεθα, μη μονον σκοπουντες το καθ' ἑαυτους, αλλα και το κατα τους πελας, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 1. ὁ ταπεινοφρονων μη ἑαυτῳ μαρτυρειτω, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 38.] 1 *Mac. xiii.* 5, ου γαρ ειμι κρεισσων των ἀδελφων.

5 *Conf. Matt. xi.* 29. *xxi.* 5. *Luc. xxii.* 27. [οιδα ὁτι ου φυσιουσθε· Ιησουν γαρ Χριστον εχετε εν ἑαυτοις. *Ign. Magn.* 12. οἱ γαρ μετα φοβου και αγαπης πολιτευομενοι, ἑαυτους θελουσιν μαλλον αικιαις περιπιπτειν η τους πλησιον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 51.]

6 εν μορφῃ, *Conf. Num. xii.* 8, εν ειδει. [απροσδεης—ὁ Δεσποτης ὑπαρχει των ἁπαντων. *Clem. Rom. i.* 52. την αγαπην—ισην παρεχετωσαν. *i.* 21. οὑτως δει ἡμας φρονειν περι Ιησου Χριστου ὡς περι Θεου. *ii.* 1. τῳ Υἱῳ ανθρωπου, και Υἱῳ Θεου. *Ign. Ephes.* 20. *Conf. Heinsii Aristarch. Sac. p.* 349-351. μορφη· σχηματισμος, εικων. *Hesych.*] ισα, *Conf. Luc. vi.* 34. *Joan. v.* 18. *Col. i.* 15. *Apoc. xxi.* 16. [εν μορφῃ Θεου ὑπαρχων, κ. τ. λ. *Laudat. Reliq. Sacr. Routh. tom.* 1. *p.* 320. *Coll.* την αξιαν του Υἱου αφαρπαζοντες, *Ign. Fragm.* 1. *p.* 474. *Jacobs.* αρχην δε ελαμβανεν το παρα Θεῳ απηρτισμενον. *Ign. Ephes.* 19. εν σαρκι γενομενος Θεος, κ. τ. λ. 7.] *Coll. Joan. v.* 17. 23. *x.* 30. *Apoc. iii.* 21. μια παντων εισοδος—εξοδος τε ιση. *Sap. vii.* 6.

7 [τις ει ὁ εχων τοσαυτην εξουσιαν και δυναμιν, και ποιος ει ὁ χωρις ἁμαρτιας;—ὁ μικρος ὁρωμενος, και μεγαλα δυναμενος, ὁ ταπεινος και ὑψηλος, ὁ δουλος· και δεσποτης, κ.τ.λ. *Nicod. Evang. cap.* 22. ελαβε σωμα ὁμοιοπαθες ανθρωποις. *Ign. Fragm.* 8.] *Conf. Heb. v.* 8. *Matt. viii.* 20. [και Αρχη και Ονομα Θεου, και Λογος, και κατ' εικονα Ανθρωπος, προσαγορευεται. *Philo. De Confus. ling.* ταπεινοφρονουντων γαρ εστιν ὁ Χριστος, ουκ επαιρομενων επι το ποιμνιον αυτου. Το σκηπτρον της μεγαλωσυνης του Θεου, ὁ Κυριος ἡμων Ιησους Χριστος, ουκ ηλθεν εν κομπῳ αλαζονειας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 16. —*N. B. Esa. cap.* 53. *et. Ps. xxi.* 6-8. *in verb. LXX ibid.*] *Coll. cap. iii.* 21. *Esa. lxiii.* 1. *Zach. xiii.* 7.

8 [ιδοντες δε οἱ Ιουδαιοι το σχημα των σιγνων, πως εκαμφθησαν και προσεκυνησαν τῳ Ιησου, κ.τ.λ. *Nicod. Evang. cap.* 1. το σχημα της δουλειας. *Jos. Ant. ii.* 4. 2. ὁ δε Θεος, επηκοος των ευχων του προφητου γενομενος, *ix.* 4. 3. *ii.* 4. 2. πολλαι δ' ησαν τοις εκ ταπεινου σχηματος εις τουτο δοξης και περιουσιας προελθουσι. *v.* 1. 28.] μητηρ Σιων ερει ανθρωπος, και ανθρωπος εγενηθη εν αυτῃ. *Ps. lxxxvi.* 5. υἱος γαρ εγενομην καγω πατρι ὑπηκοος. *Prov. iv.* 3. θανατῳ ασχημονι καταδικασωμεν αυτον, κ. τ. λ. *Sap. ii.* 20. [μεχρι θανατου

διωχθηναι. *Clem. Rom. i.* 4. θανατου κατεφρονησαν, ἡυρεθησαν δε ὑπερ θανατου. *Ign. Smyrn.* 3. ὑπηκοους ἡμας μαλλον γενεσθαι τῳ Θεῳ, *Clem. Rom.* 14.] ανθρωπος, *Conf. Esa. xxxii.* 2. *Zach. xiii.* 7. [ὁ μονογενης ὑιος του Θεου επανθρωπησας. *Evang. Nicod. p.* 694. *Thilo.* και εισηλθεν ὁ βασιλευς της δοξης ὡσπερ ανθρωπος, κ. τ. λ. *p.* 720.]

9 και ηκουσε Ιουδας το ονομα των Ῥωμαιων, ὁτι εισι δυνατοι ισχυϊ. 1 *Mac. viii.* 1. το ακοινωνητον ονομα. *Sap. xiv.* 21. *Conf. Matt. xxviii.* 18. [*Coll. Valck. ad. Ephes. i.* 21. *et ad Heb. i.* 4. δια τουτου (Ιησου Χριστου) ενοπτριζομεθα την αμωμον και ὑπερτατην οψιν αυτου· δια τουτου ηνεῳχθησαν ἡμων οἱ οφθαλμοι της καρδιας—δια τουτου ηθελησεν ὁ Δεσποτης της αθανατου γνωσεως ἡμας γευσασθαι· ὁς ων απαυγασμα της μεγαλωσυνης αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 36.] *Coll. Heb. i.* 7. *Ps. ii.* 7. [το φως γαρ ἡμιν εχαρισατο. *Clem. Rom. ii.* 1. χαριζεται δε τουτο της ἱκεσιας επακουσας ὁ Θεος αυτῳ. *Jos. Ant. x.* 3. 2.] και ονομα αιωνιον κατακληρονομησει. *Sir. xv.* 6. *xxxix.* 9. 3 *Reg. x.* 1. και ευλογητον το ονομα της δοξης αυτου εις τους αιωνας, κ. τ. λ. *Ps. lxxi.* 19. *Heb. ii.* 7.

10 *Conf. Esa. lii.* 13, 14. *Ps. lxxi.* 8–17. [εν ονοματι Ιησου Χριστου. *Ign. Polyc.* 5. *et sæp.* δαιμονες καταχθονιοι· *Manes. Labb. Gloss.* τα γονατα της καρδιας. *Clem. Rom. i.* 57. ᾠ ὑπεταγη τα παντα επουρανια και επιγεια. *Polyc. Phil.* 2. πας πολεμος καταργειται επουρανιων και επιγειων. *Ign. Ephes.* 13. των επουρανιων, και επιγειων, και ὑποχθονιων. *Trall.* 9. *Coll. Nicod. Evang. cap.* 22, 23.]

11 [εις δοξαν Θεου. *Magn.* 15. *Rom.* 10. ὁ γαρ Χριστιανισμος ουκ εις Ιουδαϊσμον επιστευσεν, αλλα Ιουδαϊσμος εις Χριστιανισμον, ὡς πασα γλωσσα πιστευσασα εις Θεον συνηχθη. *Magn.* 10. *Laudat. Ignat. Magn.* 1. *p.* 150. *Edit. Voss.*] εξομολογησεται, *Coll. Tob. xi.* 17. *Apoc. iii.* 5. [εν τουτοις εργοις ὁμολογωμεν τον Θεον. *Clem. Rom. ii.* 4. ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους Χριστος, εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Ign. Rom.* 3. το αἱμα του Χριστου—δια την ἡμετεραν σωτηριαν εκχυθεν, παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *Clem. Rom. i.* 7. *Coll. Clem. Rom. ii.* 1.] και καμψει παν γονυ, και ομειται πασα γλωσσα τον Θεον. *Esa. xlv.* 24. *CITAT.*

12 [αποντα με και παροντα ηγαπησατε. *Ign. Smyrn.* 9. απουσια, *Jos. Ant. ii.* 4. 5.] παρουσια, 2 *Mac. xv.* 21. [και οἱ ὑπακουσαντες εσωθησαν. *Clem. Rom. i.* 7. 9. *Ign. Ephes.* 20. και δια των χειρων σου εργασῃ εις λυτρωσιν των ἁμαρτιων σου. *Barnab. p.* 251. *Edit. Voss.* αγαπητοι μου, *Ign. Magn.* 11. *Trall.* 8. ὡστε, αδελφοι μου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 10. μετα φοβου και τρομου. *Coll. Barbt et Valck. ad* 1 *Cor. ii.* 3. εργον Θεου εστιν και ὑμων. *Ign. Polyc.* 7.] *Coll.* 1 *Pet. i.* 17. 2 *Pet. i.* 10. *Juda.* 21. *Sap. ix.* 9, 10.

13, 14 ειρηνην δος ἡμιν, παντα γαρ απεδωκας ἡμιν. *Esa. xxvi.* 12.

εντειλαι ὁ Θεος τῃ δυναμει σου, δυναμωσον ὁ Θεος τουτο, ὁ κατηρτισω εν ἡμιν. *Ps. lxvii.* 28. *xxxvi.* 23. *Conf. Ephes. ii.* 8. *Jacob. i.* 17. 2 *Thess. ii.* 13. [εκκλησια ἡγαπημενῃ και πεφωτισμενῃ εν θεληματι του θελησαντος τα παντα, κ. τ. λ. *Ign. Rom. Inscr.* χωρις γογγυσμων· *motu labiorum tacitum edere murmur dicebatur* γογγυζειν. *indè transfertur ad significationem obtrectandi et calumniandi. Valck. tom. i. p.* 113.]

15 [αμεμπτος, *notat labe peccati non contaminatum.* σκολιος, *propriè significans, aridum, figuratè omne pravum notabat et tortuosum. Multa Hesyc. adhibit ad explicanda* σκολια.—*Tandem Judæi dicuntur* γενεα σκολια *(Act. ii.* 40.*), prava generatio—Hìc autem videri poterit spectasse propriam vocis vim. Coll. Ps. lxxvii.* 8. *Valck. tom. i. p.* 365. ειλικρινεις και ακεραιοι ητε. *Clem. Rom. i.* 2. ακεραιος ὡσει περιστερα. *Ign. Polyc.* 2. εν ᾧ εὑρεθειητε αμωμοι. *Trall. fin.* τεκνα φωτος, *Philad.* 2. φωστηρες, *Coll. Psalt. Sal. xviii.* 12.] *Gen. i.* 14. 16. *Sap. xiii.* 2. και ὁ λογος αυτου ὡς λαμπας εκαιετο. *Sir. xlviii.* 1. *Dan. xii.* 3. [αμωμητος παντελως εν ἡμιν ουδεις. *Cyril. Alex. in Esa. liii. liv. Robinson.*] *Conf. Rom. xii.* 17, 18. *Luc. ii.* 52. *Act. ii.* 40. 2 *Pet. iii.* 14. [ακεραιος· *sinceris, integer. Labb. Gloss.*] *Deut. xxxii.* 5. *CITAT.*

16 [πεπεισμενους ὁτι οὑτοι παντες ουκ εις κενον εδραμον, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 9. ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Ignat. Polyc.* 1.] *Job. xxxix.* 16. *Esa. xlix.* 4. *Apoc. iii.* 14. [ἱνα μη ἡμιν εις κριμα γενηται. *Ign. Ephes.* 11. σπουδαζετε ουν πυκνοτερον συνερχεσθαι εις ευχαριστιαν Θεου και εις δοξαν, κ. τ. λ. 13.] *Coll. Gal. vi.* 9.

17 [εκ της αμεμπτως αυτοις τετιμημενης λειτουργιας. *Clem. Rom. i.* 44. *bis.* λιτανευσατε τον Χριστον ὑπερ εμου, ἱνα δια των οργανων τουτων θυσια εὑρεθω. *Ign. Rom.* 4. σπονδη· ὁ επιχεομενος ταις θυσιαις οινος. *Hesych.* ὁλοκαρπωμα δεκτον τῳ Θεῳ ἡτοιμασμενον. *Mart. Polyc.* 14. πλεον μοι μη παρασχησθε του σπονδισθηναι Θεῳ, κ. τ. λ. *Ign. Rom.* 2. συνεχαρην ὑμιν μεγαλως. *Polyc. Phil.* 1. *Ign. Smyrn.* 11. ει και τελευτω. *Theophyl.* συντρεχετε, συμπασχετε. *Ign. Polyc.* 6. *Philad.* 10. σπενδομαι· θυομαι. *Hesych.*] *Conf. Act. v.* 41.

18 *Conf. Rom. xii.* 15. [εν αμωμῳ χαριτι χαιρειν. *Ign. Ephes. Inscr. Trall. Inscr.* εν αμωμῳ πνευματι και λογῳ Θεου πλειστα χαιρειν. *Smyrn. Inscr.*] συγχαιρει παντα τα μελη. 1 *Cor. xii.* 26.

19 [τους δε απεσταλμενους αφ' ἡμων,—εν ειρηνῃ μετα χαρας εν ταχει αναπεμψατε, κ. τ. λ. *Coll. Clem. Rom. ap.* 2 *Cor. vii.* 7. την Εσθηρα ευψυχειν και τα κρειττω προσδοκαν παρεθαρρυνεν. *Jos. Ant. xi.* 6. 9.] *Prov. xxx.* 31. 1 *Reg. xvii.* 18. *Ald. Comp.*

20 [ἡ αληθεια γνησιως ζητουμενη εὑρισκεται. *Fragm. Clem. Rom.* 6.] *Conf. sup.* 2. και ουκ εστιν ὁ εκζητων την ψυχην μου. *Ps. cxli.* 4. [ὁμοιως εμοι κηδομενον, ὑμων και φροντιζοντα. *Chrysost.*]

21 [και ζητειν το κοινωφελες πασιν, και μη το ἑαυτου. *Clem.*

Rom. i. 48.] *Coll.* 1 *Cor. x.* 24. 33. *xiii.* 5. *Rom. xv.* 2, 3. [εμποριαν ησκουμεν, και ουκ ευσεβειαν, ου δια το ευσεβες, αλλα το κερδαλεον διωκοντες. *Clem. Rom. Fragm.* 3. *p.* 253. *Jacobs.*] *Coll.* 1 *Tim. iii.* 3.

22 [ὁς και νυν εν λογῳ Θεου ὑπηρετει μοι, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 11. ογδοηκοντα και ἑξ ετη εχω δουλευων αυτῳ. *Mart. Polyc.* 9.] *Conf.* 1 *Tim. i.* 2, Τιμοθεῳ γνησιῳ τεκνῳ εν πιστει. 2 *Tim. i.* 2, Τιμοθεῳ αγαπητῳ τεκνῳ. *Coll. Prov. iv.* 3. *xiii.* 1.

23, 24 [απιδω· ιδω. *Hesych.*] εκαθητο ἑως ου απιδῃ τι εσται τῃ πολει. *Jona. iv.* 5. [εξαυτης· ισον τῳ παραχρημα, ευθυς, ανυπερθετως, ανευ μελλησεως. *Philo. De Mut. Nom.* § 25.] και καθιω αυτους πεποιθοτας. *Jer. xxxix.* 37. δικαιος ὡσπερ λεων πεποιθε. *Prov. xxviii.* 1. *Coll.* 1 *Thess. iii.* 11.

25 [ταυτα ουχ ὡς Αποστολος διατασσομαι—αλλ' ὡς συστρατιωτης ὑμων, ὑποφωνητου ταξιν επεχων. *Ign. Philad. p.* 179. *Vossii.*] *Conf. Rom. xvi.* 7. [ὁ γενναιος του Χριστου στρατιωτης. *Mart. Ign.* 2. = συμμαθητης. *Mart. Polyc.* 17. πεμψαι τινα των ὑμετερων μετ' επιστολης. *Ign. Smyrn.* 11. αυτος τε και οἱ αυτῳ συνεργησαντες. *Fragm.* 1. χρειαι· ενδειαι. λειτουργος· ὑπηρετης. *Hesych.*]

26 [αδημονια· *angor.* αδημονω· *pertædeo. Labb.* αδημονων· αγωνιων, *Hesych.*] *Ps. cxv.* 11. *Sym. Conf. Biel.* [το ποθητον μοι ονομα. *Ign. Rom.* 10. *Smyrn.* 13. *Polyc.* 8.] ησθενησε, *Coll. Joan. xi.* 1.

27 πλησιον του ᾅδου. 3 *Mac. vi.* 31. *Conf. Joan. xi.* 33-36, εδακρυσεν ὁ Ιησους. *Coll. Heb. iv.* 15. [παραπλησιος· ὁμοιος. *Hesych.*]

28 [πλεον σπουδαιος γινου σὺ ει. *Ign. Polyc.* 3.]

29 [τους πρεσβυτερους ἡμων τιμησωμεν. *Clem. Rom. i.* 21. *Ign. Smyrn.* 9.] εντιμους, *Coll. Num. xxii.* 15. *Esa. xliii.* 4. 1 *Reg. xxvi.* 21.

30 και σωμα και ψυχην ὑπερ του Ιουδαϊσμου παραβεβλημενος μετα πασης εκτενιας. 2 *Mac. xiv.* 38. παραβουλευσαμενος· εις κινδυνον ῥιψας. *Schol.* ὑστερημα, *Coll.* 2 *Cor. viii.* 13. [ὁτι εδωκεν αυτῳ δι' οὑ αναπληρωθῃ αυτου το ὑστερημα, *Clem. Rom. i.* 38. οἱ εν Χριστῳ πιστευθεντες παρα Θεου εργον τοιουτο. 43. τουτο το εργον Θεου εστιν και ὑμων. *Ign. Polyc.* 7. μεχρι θανατου. *Clem. Rom. i.* 4.] αυτοι δε οἱ μεχρι θανατου τον Θεον εσχηκοτες, κ. τ. λ. 3 *Mac. vii.* 16.

ΚΕΦ. γ. 3.

1 Ἵ[Ι]Ν' ασφαλες ῃ και βεβαιον παν ὁ πρασσεται. *Ign. Smyrn.* 8.] *Conf.* 1 *Par. xvi.* 10. [το λοιπον, *Coll. Valck. ap.* 1 *Cor. i.* 16. *Ign. Ephes.* 11.] *Coll. Esa. xxviii.* 10. οκνηρον, *Prov. xxxi.* 27.

2 των λεγοντων Ιουδαιους ειναι ἑαυτους, και ουκ εισιν. *Apoc. ii.* 9. *iii.* 9. [λυκος σοι φαινεσθω. *Coll. Ign. Fragm.* 9. *p.* 481. *Jacobs.* εισιν γαρ κυνες λυσσωντες, κ. τ. λ. *Ignat. Ephes.* 7. ὁ αγαθος εργατης. *Clem. Rom. i.* 34. κατατομη—περιτομη. *Paronomas. Glass. Philolog.*

Sacr. p. 1335-1340. *Dathe. Coll. Ign. Rom.* 8, θελησατε ἱνα και ὑμεις θεληθητε.] *Coll. Susan. v.* 54-56. *Marc. i.* 16, 17.

3 *Conf. Joan. iv.* 24. [το καυχημα ἡμων και ἡ παρρησια εστω εν αυτῳ. *Clem. Rom. i.* 34. εαν δε τις Ιουδαϊσμον ἑρμηνευῃ ὑμιν, μη ακουετε αυτου· αμεινον γαρ εστιν παρα ανδρος περιτομην εχοντος Χριστιανισμον ακουειν, ἡ παρα ακροβυστου Ιουδαϊσμον, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6. ἡ γαρ περιτομη, εφ' ᾗ πεποιθασι, κατηργηται, κ. τ. λ. *Barnab. Epist.* § 9. συμβολον—ἡδονων εκτομης, αἱ καταγοητευουσι διανοιαν, κ. τ. λ. *Philo de Circumcis. p.* 811. *Par.*] *Coll.* 1 *Cor. vii.* 19.

4 *Conf.* 4 *Reg. xviii.* 19. [μηδεις κατα σαρκα βλεπετω τον πλησιον. *Ign. Magn.* 6. ου κατα σαρκα ὑμιν εγραψα. *Rom.* 8.]

5 ὁτι εισιν αδελφοι, και ὁτι εισιν εκ γενους Αβρααμ. 1 *Mac. xii.* 21. [Χριστος ανεστησε τριημερος, Λαζαρος τετραημερος. *Greg. Naz. Orat.* 25.] Ἑβραιος ἐξ Ἑβραιων = σαββατα σαββατων. *Lev. xxiii.* 32. [βλαπτικος βλαπτικου. *Act. Thom.* § 32.]

6 [δια ζηλος Δαβιδ—ου μονον ὑπο των αλλοφυλων, αλλα και ὑπο Σαουλ—εδιωχθη. *Clem. Rom. i.* 4. *Coll. Valck. ap.* 1 *Cor. iii.* 3.] αμεμπτος, *Coll. cap. ii.* 15. πορευομενοι εν πασαις ταις εντολαις και δικαιωμασι του Κυριου αμεμπτοι. *Luc. i.* 6. *Conf. Act. xxiii.* 1. *Joan. xvi.* 2. *Rom. x.* 2. *Gen. xvii.* 1.

7 ἡγημαι δε εμαυτον γην και σποδον. *Job. xlii.* 6. [ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Ign. Polyc.* 1.] *Conf. Marc. x.* 29, 30. *Prov. xi.* 24.

8 αγαπησις Κυριου παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* σκυβαλα, *Conf.* 1 *Mac. ii.* 62. *Sir. xxii.* 2. ὑπερεξει γαρ και ετι. *xliii.* 30. [σκυβαλισμος· εκφαυλισμα. σκυβαλα· κοπρος. *Hesych. Coll. Ign. Ephes.* 10. *Smyrn.* 4. 9. εκεινους δε ουχ ἡγουμαι αξιους. *Mart. Polyc.* 10. εγω γαρ ηδη σπενδομαι, ἱνα Χριστον κερδησω. *Ign. p.* 86. *Vossii.* δια τουτο και θανατου κατεφρονησαν, ἡυρεθησαν δε ὑπερ θανατου. *Ign. Smyrn.* 3. καθαρσιν δραγματων και διακρισιν σκυβαλων απο του γνησιου και χρησιμου. *Philo de Caritat.* § 19.]

9 [ἡμεις ουν αγωνισωμεθα εὑρεθηναι εν τῳ αριθμῳ των ὑπομενοντων αυτον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 35.] Κυριος δικαιοσυνης ἡμων, *Conf. Jer. xl.* 14. *Comp. et Theod. ap. Bos.* [και ἡ πιστις ἡ δι' αυτου (Χριστου) κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 8. τι γαρ αλλο τας ἁμαρτιας ἡμων ηδυνηθη καλυψαι, ἡ εκεινου δικαιοσυνη; *Epist. ad Diogn.* § 9.] και εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος. *Esa. liv.* 17. *Coll. Tit. iii.* 5. ὁ δε δικαιος εκ πιστεως μου ζησεται. *Hab. ii.* 4. [ἱνα δια των οργανων τουτων θυσια εὑρεθω. *Ign. Rom.* 4. μονον εν Χριστῳ Ιησου εὑρεθηναι. *Ephes.* 11. ἱνα εὑρεθωμεν μαθηται Ιησου Χριστου. *Magnes.* 9. μαθηται αυτου γενομενοι, μαθωμεν κατα Χριστιανισμον ζῃν. 10. μονον ἱνα Ιησου Χριστου επιτυχω. *Rom.* 5.] *Coll. Sir. xlii.* 1, 2.

10 [επιτρεψατε μοι μιμητην ειναι του παθους του Θεου μου. *Ign.*

Rom. 6. και τα παθηματα αυτου (Χριστου) ην προ οφθαλμων ὑμων. *Clem. Rom. i.* 2. μονον εν τῳ ονοματι Ιησου Χριστου, εις το συμπαθειν αυτῳ, παντα ὑπομενω, κ. τ. λ. *Ignat. Smyrn.* 4. εισι παρα τῳ Κυριῳ, ᾧ και συνεπαθον. *Polyc. Phil.* 9. ὁ εμος ερως εσταυρωται. *Ign. Rom.* 7. περιφερειν τον εσταυρωμενον. *Mart. Ign.* 2. ενενοει γαρ την δια μαρτυριου γινομενην ὁμολογιαν πλειον αυτον προσοικειουσαν τῳ Κυριῳ. 1. Χριστου κοινωνος γενομενος. *Mart. Polyc.* 6. του γνωναι, *Winer.* § 45. *Coll. Gen. xxxv.* 16. *xxxviii.* 9. *xliii.* 18. *et sæp.* εμοι δε αρχεια εστιν Ιησους Χριστος, τα αθικτα αρχεια ὁ σταυρος αυτου, και ὁ θανατος, και ἡ αναστασις αυτου, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 8.] *Coll. Ephes. iii.* 9. 1 *Pet. iv.* 13. *v.* 1. *Gal. ii.* 19. *v.* 24. *vi.* 14.

11 [εις πεπειρον καταντᾳ ὁ καρπος του ξυλου. *Clem. Rom. i.* 23. 24. ἑως θανατου καταντησαι. *Polyc. Phil.* 1. εξαιρετον δε τι εχει το Ευαγγελιον, την παρουσιαν του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου, το παθος αυτου, και την αναστασιν. *Ign. Philad.* 9.]

12 [ει γαρ και δεδεμαι εν τῳ ονοματι, ουπω απηρτισμαι εν Ιησου Χριστῳ, κ. τ. λ. *Ignat. Ephes.* 3. ησχαλλεν δε καθ' ἑαυτον, ὡς μηπω της οντως εις Χριστον αγαπης εφαψαμενος, μηδε της τελειας του μαθητου ταξεως. *Mart. Ign.* 1. ὡς τελειος αθλητης. *Ign. Polyc.* 1. ετι γαρ ὑπο κινδυνον ειμι. *Trall. fin.*] τελειωμαι, *Conf. Heb. v.* 9. 2 *Tim. iv.* 8. [εφ' ᾧ, *Jos. Ant. vi.* 14. 4. εφ' ᾧ παρει; (*Matt. xxvi.* 50.). επι ποιῳ σκοπῳ παρει και παραγεγονας ενταυθα; *Hesych.*] *Coll. Exech. xvi.* 6. *Jer. ii.* 2. *xxxviii.* 3.

13 [νυν αρχομαι μαθητης ειναι. *Ign. Rom.* 5.] *Conf. cap. ii.* 12.

14 και εγενηθησαν εις τα οπισθεν, και ουκ εις τα εμπροσθεν. *Jer. vii.* 24. 2 *Reg. i.* 22. [επεκτεινων την προς Χριστον αγαπην. *Mart. Ign.* 4. και μια κλησις εν Χριστῳ. *Clem. Rom. i.* 46. επι τουτον σκοπον ὡσπερ βελη τας του βιου πραξεις ἁπασης αφιεις. *Philo.* προς γαρ το θειον ανω καλεισθαι θεμις τους ὑπ' αυτου καταπνευσθεντας. *Id. de Plant.* § 6. ἐν δε *pleniùs ap.* 2 *Pet. iii.* 8, ἐν δε τουτο. *Coll. Valck. ad Act. xxiv.* 16. ὁ ανω· *superus, supernus. Labb. Gloss.* ὑπομονης βραβειον. *Clem. Rom. i.* 5. βραβειον αναντιρρητον. *Mart. Polyc.* 17. ὁς δυνησεται θεοδρομος καλεισθαι. *Conf. Ign. Polyc.* 7. επαναδραμωμεν επι τον εξ αρχης παραδεδομενον ἡμιν της ειρηνης σκοπον. *Clem. Rom. i.* 19. αγωνισωμεθα, ἱνα παντες στεφανωθωμεν. *ii.* 7. επεκτασις· ἡ επι πολυ τασις. *Hesych.*] *Coll. Heb. iii.* 1. 1 *Cor. ix.* 24.

15 [τελειοι οντες, τελεια και φρονειτε. *Ignat. Smyrn.* 11. εαν ὁ Κυριος μοι αποκαλυψῃ. *Ephes.* 20. Χριστος ὑμιν ταυτα φανερωσει. *Rom.* 8. ἑτερως, *Jos. Ant. ii.* 14. 5. εγω μεν ουν περι τουτων ὡς ἑυρον και ανεγνων, ουτως εγραψα· ει δε τις αλλως δοξαζειν βουλησεται περι αυτων, ανεγκλητον εχετω την ἑτερογνωμοσυνην. *x.* 11. 7. *fin.*] *Ephes. iv.* 15. *Col. i.* 28.

16 [εν τε τῳ κανονι της ὑποταγης ὑπαρχουσας. *Clem. Rom. i.* 1. 7. 41. *Fragm.* 10. στοιχουντας τῳ κατα το Ευαγγελιον λογῳ Ιησου Χριστου. *Mart. Polyc.* 22. ἱνα φθασῃ προς ὃν ηγαπησεν Κυριον. *Ign.* 5. περι ἡμων το αυτο φρονουσιν. *Smyrn.* 5.] ευαρεστει ενωπιον εμου, και γινου αμεμπτος. *Gen. xvii.* 1. ὁ εσχεν αυτη, εποιησε. *Marc. xiv.* 8. πλην, *Deut. xv.* 23. *Coll. Rom. iv.* 12. [*Eâdem sc. normâ uti ac regulâ i. e. unum idemque probare.* το αυτο φρονειν.—*Ariùs illud verbum* στοιχειν, *et sæpe minùs intellectum, jungi solet tertio casui, et tum significat, uti aliquâ re, eamque amplecti. Valck. ap. Act. xxi.* 24.] *Coll.* 2 *Cor. viii.* 12.

17 [*Coll. Ign. Ephes.* 1. εις τυπον και διδαχην αφθαρσιας. *Magn.* 6. Παυλου συμμυσται του ἡγιασμενου. *Ephes.* 12. τυπουνται αληθειας τυπῳ, χαριτος τελειας. *Clem. Fragm.* 8. μιμηται γενωμεθα κακεινων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 17. τυπον, *Coll. Valck. ad* 2 *Thess. iii.* 9.] *Conf. Prov. xiii.* 20. *Ezech. ix.* 4. *Rom. xvi.* 17. *Tit. ii.* 7.

18 [και ὁς αν μη ὁμολογῃ το μαρτυριον του σταυρου, εκ του διαβολου εστι. *Polyc. Phil.* 7. ειτις εν αλλοτριᾳ γνωμῃ περιπατει, κ.τ.λ. *Ign. Philad.* 3. αξιως της εντολης αυτου—περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5. ὁυτοι γαρ ουκ εισιν φυτεια Πατρος· ει γαρ ησαν, εφαινοντο αν κλαδοι του σταυρου, και ην αν ὁ καρπος αυτων αφθαρτος, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 11. ειωθασι γαρ τινες δολῳ πονηρῳ το ονομα περιφερειν, αλλα τινα πρασσοντες αναξια Θεου, κ. τ. λ. *Ephes.* 7. *Laudat Ignat. pp.* 85. 149. 169. *Voss.*] *Coll. Heb. xiii.* 17. *Luc. xix.* 27. [*Orate—pro inimicis crucis. Polyc. Phil.* 12.]

19 ανθρωπος επι της γης. *Ps. ix.* 18. *Conf. Jacob. iii.* 15. [επουρανια και επιγεια. *Polyc. Phil.* 2.] μη ζηλωσῃς δοξαν ἁμαρτωλου, κ. τ. λ. *Sir. ix.* 11. [εις τε τας γαστρος απολαυσεις, και των μετα γαστερα, ὡν τα τελη βαρυτατα ζημιαι σωματος τε και ψυχης εισιν. *Philo de Pœnit.* § 2. *p.* 717. *Par.*] *Coll. Prov. i.* 19.

20 [*Oppositum est ei quod præcessit,* τα επιγεια φρονουντες, *nos vero, inquit, animo jam in cœlo sumus, cœlestia cogitamus, curamus ea quæ illùc ducunt, cœlestibus legibus regimur. Sumus hìc quasi peregrini, quod de se Jacob dicebat Gen. xlvii.* 9. *et* μυστικως *explicat divinus ad Hebræos scriptor xi.* 9, 10. 13, 14, 15. *Idem dicit nos accedere ad Jerusalem cœlestem, quæri à nobìs civitatem futuram, xii.* 21. *xiii.* 14. *Philo De Præm.* § 14. *p.* 421. *Mang.* τουτο το γενος ου μακρον απῳκισται Θεου, φαντασιουμενον αει τα αιθερια καλλη, και ποδηγετουμενον ὑπ' ερωτος ουρανιου. *Grot.* απεκδεχεσθαι, *expectare cum magno desiderio. Coll. Rom. viii.* 23. 25. *Gal. v.* 5. *Valck.*] ειπον τῃ ψυχῃ μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps. xxxiv.* 3. [εν Ιησου Χριστῳ τῳ Σωτηρι ἡμων. *Ign. Ephes.* 1. *Magn. Inscr. Polyc. Phil. Inscr.* πολιτευεσθαι κατα το καθηκον τῳ Χριστῳ. *Clem. Rom. i.* 3. εαν πολιτευσωμεθα αξιως αυτου. *Polyc.*

Phil. 5. την αμεταμελητον πολιτειαν του Θεου. *Clem. Rom. i.* 54.] τους εκδεχομενους παιδειαν ελεει. *Sir. xviii.* 14. *Coll. Heb. ix.* 28. *xi.* 13. 1 *Cor. i.* 7. *Matt. vi.* 21. *Joan. xv.* 19. 1 *Pet. ii.* 11.

21 [τοτε και ημεις αναστησομεθα, εκαστος επι σκηπτρον ημων, προσκυνουντες τον βασιλεα των ουρανων, τον επι γης φανεντα εν μορφη ανθρωπου ταπεινωσεως. *Test. XII Patr. p.* 744. το σωμα της ταπεινωσεως ημων = το σωμα το ταπεινον. *Buttm.* § 123. 4. *Vorst. de Heb. cap.* 9.] ὁ Θεος της δοξης. *Ps. xxviii.* 3. πνευμα σοφιας και αισθησεως. *Exod. xxviii.* 3. το πραγμα της μολυνσεως ταυτης. *Jer. li.* 4. [ᾧ ὑπεταγη τα παντα. *Polyc. Phil.* 2.] επιβλεψης επι την ταπεινωσιν της δουλης σου. 1 *Reg. i.* 11. φειδη δε παντων, ὁτι σα εστι Δεσποτα φιλοψυχε. *Sap. xi.* 25. *Ps. xv.* 11. ὁ Θεος ημων——παντα ὁσα εθελησεν, εποιησε. *cxiii.* 4.

ΚΕΦ. δ. 4.

1 ΩΣΤΕ, αδελφοι μου, ποιησωμεν το θελημα του Πατρος του καλεσαντος ημας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 10. επιποθητος, *i.* 59. ποθητος, *Ign. Smyrn.* 13. στηθι εδραιος. *Polyc.* 3. *Conf.* 1 *Thess. iii.* 8. 2 *Thess. ii.* 15. *Jos. xxiii.* 8. στεφανος αδελφων. *Sir. l.* 12. ὑμεις γαρ εστε ἡ δοξα ημων και ἡ χαρα. 1 *Thess. i.* 20.

2 [περι ημων το αυτο φρονουσιν. *Ign. Smyrn.* 5. παρακαλω δε ὑμας μηδεν κατ' εριθειαν πρασσειν. *Philad.* 8.]

3 [ερωτω ὑμας χαριν αιτουμενος. *Barnab. p.* 253. *Voss.* επεβοων και ηρωτων τον Ασιαρχην. *Mart. Polyc.* 12.] *Coll. Matt. xv.* 23. [συναθλειν τη αυτου προθεσει. *Mart. Ignat.* 3. Κλημεντος, *Conf. Euseb. Hist. Eccles. iii.* 4. ημεις οἱ ὑπο τον ζυγον της χαριτος αυτου. *Clem. Rom. i.* 16.] αδελφον γνησιον, *Sir. vii.* 18. [συγκοπιατε αλληλοις, συναθλειτε, συντρεχετε, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 6. εν τῳ Ευαγγελιῳ της κοινης ελπιδος. *Philad.* 5. συλλαμβανει· βοηθει. συνηθλησαν· συνηγωνισαντο. *Hesych.*] αναγραφησεται εν βιβλιῳ τῳ Κυριῳ. *Ps. xxi.* 30. *Sym.* ὡν ου γεγραπται τα ονοματα εν τη βιβλιῳ, κ. τ. λ. *Apoc. xiii.* 8.

4 [ινα και Θεου παντοτε μετεχητε. *Ign. Ephes.* 4.] κατατρυφησον του Κυριου, και δωσει σοι τα αιτηματα της καρδιας σου. *Ps. xxxvi.* 4. *cxlix.* 2. και τα τεκνα Σιων χαιρετε και ευφραινεσθε επι τῳ Κυριῳ Θεῳ ὑμων, κ. τ. λ. *Joel. ii.* 23.

5 [το επιεικες = ἡ επιεικεια ὑμων, *Coll. Glass. Philol. Dathe. p.* 9. το επιεικες της γλωσσης αυτων. *Clem. Rom. i.* 21. εγγυς ὁ Κυριος, και ὁ μισθος αυτου, κ. τ. λ. *Barnab. p.* 253. *Voss.*] *Coll. Rom. xiii.* 11.

6 *Conf. Matt. vi.* 34. 1 *Pet. v.* 7. πασαν την μεριμναν ὑμων επιρριψαντες επ' αυτον, κ. τ. λ. *Coll. Luc. ix.* 3. *xxii.* 42. [τη προσευχη

και τη δεησει· *Quando ista sic junctim ponuntur,* προσευχαι *sunt preces, quibus agimus grates Deo propter accepta beneficia;* δεησεις, *quibus opem imploramus divinam, nostramque Deo indicamus indigentiam. Valck. in Act. i.* 14. σπουδαζατε ουν μια ευχαριστια χρησθαι. *Ign. Philad.* 4.]

7 [ουδεν εστιν αμεινον ειρηνης, εν ᾗ πας πολεμος καταργειται επουρανιων και επιγειων. *Ign. Ephes.* 13.] ὁτι ὑπερεχον το ονομα αυτου μονου, κ. τ. λ. *Ps. cxlviii.* 13. *alii.* δοξαζοντες Κυριον ὑψωσατε καθοσον αν δυνησθε, ὑπερεξει γαρ και ετι, κ. τ. λ. *Sir. xliii.* 30. ουκ ενεποιησε τοις ἁγιοις Κυριος εκδιηγησασθαι παντα τα θαυμασια αυτου —στηριχθηναι εν δοξῃ αυτου το παν. *xlii.* 17. *Coll. Ps. cxxxviii.* 6.

8, 9 [το λοιπον, *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 16. εν ἁγνῃ συνειδησει παντα επιτελειν. *Clem. Rom. i.* 1. μετρια και σεμνα νοειν. 1. διωξωμεν μαλλον την αρετην. *ii.* 10.] ταυτα λογισαμενος εν εμαυτῳ. *Sap. viii.* 17. προσφιλη συναγωγη σεαυτον ποιει. *Sir. iv.* 8. λαον μου ὁν περιποιησαμην τας αρετας μου διηγεισθαι. *Esa. xlii.* 21. *Conf. Heb. xi.* 2. 2 *Cor. viii.* 21. λογιζεσθε, *Conf. Mich. ii.* 1. *Sap. ii.* 1. *Zach. viii.* 17. [*Epist. ad Diogn.* § 5.] εγω μητηρ της αγαπησεως της καλης, και φοβου, και γνωσεως, και της ὁσιας ελπιδος, κ. τ. λ. *Sir. xxiv.* 16. *Comp. Coll.* 2 *Pet. i.* 5–7. *Luc. ii.* 52. *Prov. x.* 7. [δῳη πασῃ ψυχῃ— πιστιν, φοβον, ειρηνην, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 58. μαθωμεν κατα Χριστιανισμον ζην. *Ignat. Magn.* 10. την πιστιν ἡν εξ αρχης παρελαβομεν. *Routh. Fragm. Patr. i. p.* 464. *Coll. Ign. Fragm.* 9. *p.* 481. *Jacobs.* ου ξενα ὁμιλω, ουδε παραλογως ζητω· αλλα Αποστολων γενομενος μαθητης, γινομαι διδασκαλος εθνων. Τα παραδοθεντα αξιοις ὑπηρετω γινομενοις αληθειας μαθηταις. *Epist. ad Diogn.* § 11.]

10 [συνεχαρην ὑμιν μεγαλως εν Κυριῳ, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 1. ἡ— διανοια ἡμων αναθαλλει εις το θαυμαστον αυτου φως. *Clem. Rom. i.* 36.] μεγαλως, *Job. iv.* 14. εφ' ᾧ, *Coll. Matt. xxvi.* 50. ανεθαλετε, *Coll. Sir. xlvi.* 12. *Sap. iv.* 4. ακαιρος, *Sir. xx.* 19. *xxii.* 6. [περι ἡμων το αυτο φρονουσιν. *Ign. Smyrn.* 5. τελειοι οντες τελεια και φρονειτε. 11. ηκαιρεισθε, *Coll. Valck. ap. Act. xvii.* 21. *Lobeck ad Phrynich. p.* 126.]

11 κρεισσων ξενισμος μετα λαγχανων προς φιλιαν και χαριν, η παραθεσις μοσχων μετα εχθρας. *Prov. xv.* 17. παν ὁ εαν επαχθη σοι, δεξαι, και εν αλλαγμασι ταπεινωσεως σου μακροθυμησον. *Sir. ii.* 4. [μαθετε ὑποτασσεσθαι. *Clem. Rom. i.* 57. δι' ου αναπληρωθη αυτου το ὑστερημα. 38. νυν μανθανω δεδεμενος. *Ign. Rom.* 4.] *Conf.* 2 *Thess. iii.* 7, 8. [ὁ εαν, *Coll. Valck. ap.* 1 *Cor. vi.* 18.] εν οις ειμι, *Coll. Ephes. vi.* 21. 2 *Mac. ix.* 20.

12 [μεμυημενος· *imbutus. Labb. Gloss.*] μεμυημαι. = *v.* 11, μεμαθημαι. [πειραν ελαβον ικανην. *Theod.* πειραν ἁπαντων εχω. *Œcumen.*] επι μικρῳ και μεγαλῳ ευδοκιαν εχε. *Sir. xxix.* 23. [τα-

πεινουσθαι, *Coll. Valck. ap.* 1 *Pet. v.* 6. μεμυημαι, *Initiatus sum, i. e. institutus. Non formidavit Apost. vocem Græcæ superstitionis ad meliores usus transferre. Nam* μυστηριου *vox hinc venit.—Nota hæc vox Macedonibus, qui à Thracibus mysteria acceperant. Grot.*]

13 [πολλαι γυναικες ενδυναμωθεισαι δια της χαριτος του Θεου, επετελεσαντο πολλα ανδρεια. *Clem. Rom. i.* 55.] προς παντα ισχυσει, ὁτι φως Κυριου το ιχνος αυτου. *Sir. l.* 29. [θελουσιν δε ὑμιν ουκ εστιν αδυνατον ὑπερ ονοματος Θεου. *Ign. Philad.* 10. αυτου με ενδυναμουντος. *Smyrn.* 4.] *Conf. Esa. xli.* 10. *Col. i.* 29. *Ephes. vi.* 10. Κυριος εμοι βοηθος. *Ps. cxvii.* 6. *Heb. xiii.* 6. 2 *Reg. xxii.* 30. *Ps. xvii.* 29.

14 [ὡν γενοιτο και ἡμας συγκοινωνους τε και συμμαθητας γενεσθαι. *Mart. Polyc.* 17.] *Conf.* 3 *Reg. viii.* 18, καλως εποιησατε. *Coll.* 2 *Pet. i.* 19. 3 *Joan.* 6. [τα ὑστερηματα αυτων ιδια εκρινετε. *Clem. Rom. i.* 2. συμπασχειν αλληλοις οφειλομεν. *ii.* 4.] *Esa. xxvi.* 16.

15 [εν αρχῃ του Ευαγγελιου. *Clem. Rom. i.* 47. *Conf. Coteler. ap. Jacobs. p.* 170. οἱ επηκολουθησαν μοι εις λογον Θεου. *Ign. Smyrn.* 10. εις λογον τιμης. *Philad.* 11.] εκοινωνησε βιου. 2 *Mac. xiv.* 25.

16 τιμα ιατρον προς τας χρειας τιμαις αυτου. *Sir. xxxviii.* 1. *xxxix.* 26. *Coll.* 1 *Cor. ix.* 11-14. *Sir. vii.* 29.

17 αγαθων γαρ πονων καρπος ευκλεης, κ. τ. λ. *Sap. iii.* 13. 15. [καρποφορει εις τον Κυριον ἡμων. *Polyc. Phil.* 1.] *Coll. Joan. xv.* 16.

18 θυσιαν, τῳ Θεῳ εις οσμην ευωδιας. *Ephes. v.* 2. πεπληρωμαι, *Coll. Ezech. viii.* 19. [δικα αγαπης ουδεν ευαρεστον εστιν τῳ Θεῳ. *Clem. Rom. i.* 49. εν θυσια πιονι και προσδεκτῃ—ὁλοκαρπωμα δεκτον τῳ Θεῳ ἡτοιμασμενον. *Mart. Polyc.* 14. την ευωδιαν οδωδοτες ἁμα την Χριστου. *Epist. Eccles. Vienn. et Lugdn.* § 10.] *Lev. i.* 9. 13. καρπωμα εστι, θυσια οσμη ευωδιας τῳ Κυριῳ. *CITAT.*

19 *Coll. Sir. xlii.* 17. πλουτος της σωτηριας. *Esa. xxxiii.* 6. *Sym. Conf. Ps. cxxxix.* 12. *cxliv.* 14. [πληρωσαι μου την αιτησιν. *Ign. Trall.* 13. πληρουσθαι την επιθυμιαν. *Mart. Ign.* 6. κατα τον πλουτον αυτου. *Observandum est, ad illustranda varia Pauli loca, voces* πλουτος, πλουσιος, *et* πλουτειν, πλουτιζειν, *ab opibus et divitiis facili metaphorâ transferri ad significandam quarumvis rerum copiam et excellentiam; v. et* ευπορειν *et alia quævis, quibus opes propriè significantur.—Hinc facile intelligi poterit, quid sit Paulinum,* πλουτειν εν εργοις καλοις *etc. Coll.* 1 *Tim. vi.* 18. *Rom. xi.* 33. *et sæp. in Epist. ad Ephes. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 5.]

20 [Ιησου Χριστου, μεθ' ου δοξα τῳ Θεῳ και Πατρι, και Ἁγιῳ Πνευματι. *Mart. Polyc.* 22. δοξαζει τον Θεον και Πατερα. 19. ᾧ ἡ δοξα εις αιωνας των αιωνων. *Nicod. Evang. fin.*] *Coll.* 1 *Cor. i.* 3.

21 [προσαγορευετε παντας τους ἁγιους· ὑμας οἱ συν ἡμιν προσαγορευουσι. *Mart. Polyc.* 20. τοις συν αυτῳ πιστοις. 12. ασπαζεται

ὑμας ἡ αγαπη των αδελφων. *Ign. Philad.* 11. παντας ασπαζομαι. *Smyrn.* 11.]

22 [ασπαζομαι τους οικους των αδελφων μου.—τον οικον Ταουϊας. *Ign. Smyrn.* 13.] οἱ εκ της αιχμαλωσιας. 1 *Esd. ix.* 15. οἱ εκ της πολεως. 1 *Mac. v.* 47. εκκλησια ἁγιων. *Ps. lxxxviii.* 6.

23 [ἡ χαρις του Κυριου—μεθ' ὑμων. *Clem. Rom. i.* 59. ἡ χαρις μετα παντων.—Αμην. *Mart. Polyc. sub. fin.*]

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

ΚΕΦ. α. 1.

1, 2 ΕΞΕΠΕΜΦΘΗ ὁ Χριστος απο του Θεου, και οἱ Αποστολοι απο του Χριστου· εγενοντο ουν αμφοτερα ευτακτως εκ θεληματος Θεου. *Clem. Rom. i.* 42. χαρις ὑμιν και ειρηνη, κ. τ. λ. *Inscr.* εις τους ἁγιους και πιστους αυτου. *Ign. Smyrn.* 1.] εν Χριστῳ, *Conf. Ephes. i.* 1. *Philip. i.* 1. *Ps. cxiv.* 5. οἱ πιστοι. 1 *Mac. iii.* 13. *Ps. c.* 6. [*Coll. Polyc. Inscr. ap. Phil. i.* 1.]

3 [ευχαριστουμεν, *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 4. δοξα τῳ Θεῳ και Πατρι. *Mart. Polyc.* 22. και περι εμου προσευχεσθε. *Ign. Trall.* 12. προσευχομενος περι παντων. *Mart. Polyc.* 5.] *Conf. Gen. xx.* 7. 1 *Thess. v.* 17. 1 *Reg. xii.* 23. *Coll. Joan. xx.* 17.

4 [αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 14. *Coll. Mart.* 3. ἡ εις Θεον ανθρωπου αγαπη. *Clem. Rom. Fragm.* 1.]

5 δια τας επι Κυριον ελπιδας. 2 *Mac. vii.* 20. [εν τῳ Ευαγγελιῳ της κοινης ελπιδος. *Ign. Philad.* 5.] *Conf. Tit. ii.* 13. *Gal. v.* 5. ουκ ιδου ταυτα συνηκται παρ' εμοι, και εσφραγισται εν τοις θησαυροις μου; *Deut. xxxii.* 34. *Coll.* 2 *Tim. iv.* 8. [τῳ κατα το Ευαγγελιον λογῳ Ιησου Χριστου, *Mart. Polyc.* 22. το κατα το Ευαγγελιον μαρτυριον. *i.* 19. *Simili ferè sensu, Jos. Ant. viii.* 11. 2, εν μονῳ—τῳ προς θειον ευσεβει την βεβαιοτατην ελπιδα—αποκεισθαι συμβεβηκεν· *in justitiâ solâ ac pietate in Deum, firmissima spes posita est. Hìc loci autem* ελπις *non tam spes ipsa est, quam id, quod speratur,* το αγαθον ελπιζομενον, *quod aliàs* στεφανος της ζωης, δικαιοσυνης, *et* στεφανος αμαραντινος της δοξης *dicitur. Igitur* ἡ ελπις αποκειμενη *h. l. est vita æterna,*

quæ, tanquam præmium quoddam, reposita in cœlis est iis, qui se in hôc mundô strenuos milites Jesu Christi præstiterunt. Exquisitè enim τα αθλα s. præmia certaminis, αποκειεσθαι et προκειεσθαι dicuntur, quæ certaminum victoribus reposita asservataque sunt. In quam rem egregiè Jos. Ant. viii. 12, 3, οἱ προκειμενων αυτοις αθλων, επαν περι τι σπουδασωσιν, ου διαλειπουσι περι τουτου ενεργουντες. Krebs.]

6 [διδαξας ὁλον τον κοσμον. *(Imp. Rom.) Clem. Rom. i.* 5. παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. 7. καρποφορει εις τον Κυριον ἡμων. *Polyc. Phil.* 1. τους καταδεξαμενους τα λογια αυτου εν φοβῳ και αληθειᾳ. *Clem. Rom. i.* 19. αλλ' ουδε ακουετε τινος πλεον ηπερ Ιησου Χριστου λαλουντος εν αληθειᾳ. *Ign. Ephes.* 6. του παροντος εις ὑμας· *est participium præsens pro præterito, positum more Heb. et* εις *pro ad. Grot.*] *Conf.* 2 *Pet. i.* 12. *Sir. xxiv.* 16, 17. *Cant. ii.* 3.

7, 8 [του συνδουλου μου Βουρρου, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 2. *Philad.* 4. *Smyrn.* 12. καλως εποιησατε ὑποδεξαμενοι ὡς διακονους Χριστου Θεου. 10. καθως εδηλωσεν μοι Πολυβιος. *Trall.* 1. *Coll. Clem. Rom. ap.* 2 *Cor. vii.* 7. δι' ὡν παντας ὑμας κατα αγαπην ειδον. *Ign. Ephes.* 2.]

9 [ὁπου γαρ ὁ Κυριος κατοικει, εκει και συνεσις πολλη, κ. τ. λ. *Herm. Past. p.* 174. *Hefele.* οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, ουδε οἱ πνευματικοι τα σαρκικα. *Ignat. Ephes.* 8. προσευχεσθε ὑπερ της εκκλησιας της εν Συριᾳ. 21. μονον δε προσευχεσθαι ὑπερ αυτων. *Smyrn.* 4. αιτου συνεσιν πλειονα ἡς εχεις. *Polyc.* 1.] πηγη σοφιας λογος Θεου εν ὑψιστοις, κ. τ. λ. *Sir. i.* 5. *Comp.* [αιτουμενοι, *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 22.]

10 [ὁρατε αγαπητοι, μη αἱ ευεργεσιαι αυτου αἱ πολλαι γενωνται εις κριμα πασιν ἡμιν, εαν μη αξιως αυτου πολιτευομενοι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 21. αξιως της εντολης αυτου—περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5.] *Ephes. v.* 2. 8. 1 *Thess. ii.* 12. [εις αρεσκειαν του πατρος και βασιλεως. *Philo apud Læsner.*] *Conf.* 2 *Pet. iii.* 18. 3 *Joan.* 6. αγαθων γαρ πονων καρπος ευκλεης, κ. τ. λ. *Sap. iii.* 15. [κατα παντα τροπον πασιν αρεσκειν. *Ign. Trall.* 2. Θεῳ αρεσαι ὡσπερ και αρεσκετε. *Rom.* 2.]

11 [δωη πασῃ ψυχῃ—ὑπομονην, μακροθυμιαν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 58.] *Conf. Heb. vi.* 12. πορευσονται εκ δυναμεων εις δυναμιν. *Ps. lxxxiii.* 7. [κατα δυναμιν Θεου Πατρος. *Ign. Magn.* 3.]

12 ευχαριστουντες τῳ Θεῳ, κ. τ. λ. 3 *Mac. vii.* 16. [ἱνα εν κληρῳ Εφεσιων εὑρεθω των Χριστιανων. *Ign. Ephes.* 11.] ου μονον ὑπο των ανθρωπων εθαυμασθησαν, αλλα και θειας μεριδος κατηξιωθησαν. 4 *Mac. xviii.* 3. [οφειλομεν κατα παντα ευχαριστειν αυτῳ. *Clem. Rom. i.* 38.] δεομαι Κυριε, ουχ ἱκανος ειμι, κ. τ. λ. *Exod. iv.* 10. και εκχεω την ευλογιαν μου ὑμιν, εως του ἱκανωθηναι. *Mal. iii.* 10. [και ἡμεις ουν δια θεληματος αυτου εν Χριστῳ Ιησου κληθεντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 32. τις ἱκανος εν αυτῃ (αγαπῃ) εὑρεθηναι, ει μη οὑς αν κα-

ταξιωση ὁ Θεος; 50. του κληρου οὗ περικειμαι επιτυχειν. *Ign. Trall.* 12. αφετε με καθαρον φως λαβειν· εκει παραγενομενος ανθρωπος Θεου εσομαι. *Rom.* 6. και εσονται εν αναπαυσει και φωτι αιωνιῳ, ὡς τεκνα Θεου. *Act. Thom.* § 34.] *Conf.* 1 *Tim. vi.* 16. *Ps. ciii.* 2.

13 [αρχαις και εξουσιαις ὑπο του Θεου τεταγμεναις. *Mart. Polyc.* 10. εν τῃ βασιλειᾳ Ιησου Χριστου. *Mart. Polyc.* 22.] του ὑιου της αγαπης αυτου = του ὑιου του αγαπητου. *Coll. Dan. ix.* 23. *Ezech. ix.* 1. [*Vorst. de Hebr. cap.* 9.] = του ηγαπημενου. *Ephes. i.* 6. [μετεστησεν εις την αυτου βασιλειαν. *Jos. Ant. ix.* 11. 1.]

14 [παρεδωκαν ἑαυτους εις θανατον, ἱνα ῥυσωνται δια του ἑαυτων αἱματος τους πολιτας. *Clem. Rom. i.* 55. ὁτι δια του αἱματος—λυτρωσις εσται. 12. ανακαινισας ἡμας εν τῃ αφεσει των ἁμαρτιων. *Barnab.* § 6.] *Conf. Ephes. i.* 7, 14.

15 [Χριστος, εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Ign. Rom.* 3. ἱνα—του ωρατου δῳ την επιγνωσιν. *Clem. Fragm.* 8. της ἑαυτου εικονος χαρακτηρα (*de hom.*) *Clem. Rom. i.* 33. τον Κυριον ἡμων Ιησουν Χριστον, τον του Θεου ὑιον, τον πρωτοτοκον πασης κτισεως, τον Θεον Λογον, τον μονογενη ὑιον. *Ign. Smyrn. p.* 190. Ιησου Χριστου του μονογενους αυτου ὑιου, και πρωτοτοκου πασης κτισεως. *Ephes. p.* 138. *Voss.*] *Conf.* 2 *Cor. iv.* 4. *Phil. ii.* 6. *Heb. i.* 3. *Gen. i.* 26, 27. *Job. xl.* 14. *Eccles. vii.* 30. [ὁ Λογος ὁ πρεσβυτερος των γενεσιν ειληφατων, κ.τ.λ. *Philo. de Mig. Abr.* § 1. *p.* 437. *Mangey.* ὁ πρωτογονος αυτου θειος Λογος, κ.τ.λ. *De Somn.* 1 § 37. *p.* 653. *Id.* την του Θεου εικονα, τον αγγελον αυτου, Λογον. § 41. *p.* 656. τουτον μεν γαρ πρεσβυτατον ὑιον ὁ των οντων ανετειλε Πατηρ, ὁν ἑτερωθι πρωτογονον ωνομασε, κ.τ.λ. *p.* 414. *tom.* 1. *Mangey. Laudat. Ignat. ad Tarsens. apud Voss. p.* 76. *Coll. Bezam ad loc.*] ὁ ὑπαρχων προ των αιωνων. *Ps. liv.* 19. [πρωτοτοκον, τουτεστι πρωτον, πρωτος γαρ ανεστη. *Theod. Primogenitum in Scripturis vocatur, quod in suo genere excellit et summum est. Desumpta ratione loquendi ex nobilitate et præstantiâ juris primogenitorum. Et tam in bono, quam malo, hic vocis usus obtinuit. Ps. lxxxviii.* 27. *Jer. lxxxviii.* 27. *xxxviii.* 9. *Mich. vi.* 7. *Zach. xii.* 10.—*Hùc etiam pertinet insignis hic locus:* "*Qui (Filius Dei) est imago Dei invisibilis,* πρωτοτοκος πασης κτισεως, *primogenitus omnis creaturæ, h. e. Princeps et Dominus præcipuus omnium creaturarum: excellens et præstans præ omnibus, non ut creatura, sed ut creaturarum opifex et conditor, quæ explicatio statim in textu subjungitur. Glass. Philolog. Sacr. p.* 43. *Dathe. Primus in creatione, novâ scil. de quâ* 2 *Cor. v.* 17. *Apoc. xxi.* 5. *Heb. ii.* 5. בכור *Heb. dicitur et quod primum et quod summum est in quoquò genere. Coll. Ezech. xliv.* 30. *Joan. xviii.* 13. *et alibi. Grot. Coll. Valck. ad Heb. i.* 6.]

16 [δυναμεων τε και κυριοτητων διαφορας, θρονων τε και εξουσιων παραλλαγας. *Ignat. Trall. p.* 158. *Voss.*] ουκ ενεποιησε τοις

ἁγιοις Κυριος εκδιηγησασθαι παντα τα θαυμασια αυτου ἁ εστεριωσε Κυριος ὁ παντοκρατωρ, στηριχθηναι εν δοξη αυτου το παν. *Sir.* xlii. 17. ὁ Ζων εις τον αιωνα εκτισε τα παντα κοινῃ. xviii. 1. εν αυτῳ = δι' αυτου. *Coll.* 1 *Cor. i.* 2. *et Valck. ad Heb. i.* 11. δι' οὑ και τους αιωναι εποιησεν, *Heb. i.* 2. *Coll.* εν τινι, *Jud.* xvi. 6. εν τῳ Θεῳ ποιησομεν δυναμιν. *Ps. lix.* 12. cviii. 13. [εν αυτῳ, *Frequenter admodùm in N. T.* εν *sic ponitur pro* δια. *(et sic sæpe P. in Epist. veluti Col. i.* 16, εν αυτῳ [*i. e.* δι' αυτου] εκτισθη τα παντα.) *In talibus* εν *ubique reddi debet Per, secus atque Beza aliiq. fecerunt. v. h. cap. v.* 4, 5, 17, 30. *h. l. præpositionem ita capiendam esse docuit L. Bos. Obs. Crit. c.* 1. *qui et usum istum attigit in Exerc. S. p.* 30. *Nulla tamen Bossius exempla hujus usûs protulit ex Scriptoribus profanis. Et fatendum est ap. Veteres istius usus vestigia non reperiri. Inveniuntur tamen ap. Recentiores, præsertim Grammaticos, etc. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 2. τα παντα εν αυτῳ συνεστηκε, ου γαρ μονον εστιν ἁπαντων δημιουργος, αλλα και προμηθειται ὡν εποιησε, και κυβερνᾳ την κτισιν. *Theod.*] *Coll. Act.* xvii. 28. *Joan. v.* 17. *Sir.* ix. 16-18. *Matt. x.* 29, 30. *Heb. i.* 3.

17 *Coll. Apoc. i.* 8. πριν κτισθηναι τα παντα εγνωσται αυτῳ, οὑτως και μετα το συντελεσθηναι. *Sir.* xxiii. 20. [εν λογῳ της μεγαλωσυνης αυτου συνεστησατο τα παντα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 27. ᾧ ὑπεταγη τα παντα επουρανια και επιγεια. *Polyc. Phil.* 2.] δι' αυτον ευδοκια τελος αυτου, και εν τῳ λογῳ αυτου συγκειται τα παντα. *Sir.* xliii. 26. *Alex. Sap.* xvi. 26.

18, 19 [σωζεσθω ουν ἡμων ὁλον το σωμα εν Χριστῳ Ιησου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 38. εν ἑνι σωματι της εκκλησιας αυτου. *Ignat. Smyrn.* 1. *Trall.* 11. *Conf. Clem. Rom. i.* 24.] *Coll. Rom.* xii. 12-18. *Ephes. i.* 23. 1 *Cor. xi.* 3. *xii.* 27. πρωτοτοκος, *Conf. Rom.* viii. 29. [αδελφοι, οὑτως δει ἡμας φρονειν περι Ιησου Χριστου ὡς περι Θεου, ὡς περι κριτου ζωντων και νεκρων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. [εις πληρωμα δοξης αυτου φανερωθεν. *Frag.* 8. εν μεγεθει Θεου Πατρος και πληρωματι. *Ignat. Ephes. Inscript.*] *Conf.* 1 *Cor. i.* 21. [τον πρωτογονον αυτου Λογον, τον αγγελον πρεσβυτατον, ὡς αρχαγγελον πολυωνυμον ὑπαρχοντα· και γαρ αρχη, και ονομα Θεου, και Λογος, και ὁ κατ' εικονα ανθρωπος, και ὁρων Ισραηλ, προσαγορευεται. *Philo De Confus. Ling.* § 28. *Tom.* 1. *p.* 427. *Mangey.*] *Conf. Matt.* xxviii. 18. *Ephes. iv.* 15. = πρωτος εξ αναστεως νεκρων. *Act.* xxvi. 23.

20 [ὁπως ἱλεως γενομενος επικαταλλαγῃ ἡμιν. *Clem. Rom. i.* 48. τον ανασταυρωσαντα την εμην ἁμαρτιαν μετα του ταυτης ἑυρετου. *Mart. Ign.* 2.] *Conf. Rom. v.* 10. 2 *Cor. v.* 18, 19. *Heb. x.* 19, 20. και συ εν αἱματι διαθηκης σου εξαπεστειλας δεσμιους σου εκ λακκου ουκ εχοντος ὑδωρ. *Zach. ix.* 11. [δια του αἱματος του Κυριου λυτρωσις εσται πασι τοις πιστευουσιν και ελπιζουσιν επι τον Θεον. *Clem.*

Rom. i. 12. *Coll. Ign. Smyrn.* 6. εκκλησια—ειρηνευουση εν σαρκι και αιματι, και τω παθει, κ. τ. λ. *Trall. Inscr.*]

21, 22 απηλλοτριωμενους. 3 *Mac. i.* 3. *Jer. xiii.* 27. *Ephes. ii.* 12, 16, 19. [πηροι οντες τη διανοια, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. εν τη σαρκι ἁ επραξαμεν πονηρα. 8. νυνι δε πιστευσαντες, κ.τ.λ. 2. αποκταλλαξαι· φιλον ποιησαι. *Hesych.* ἡ επιδημια εν τω κοσμω τουτω της σαρκος ταυτης. *Clem. Rom. ii.* 5. ἡ ζωη ἡμων ανετειλεν δι' αυτου και του θανατου αυτου. *Ign. Magn.* 9. εὑρεθειητε αμωμοι. *Trall.* 13. δια τουτου ενοπτριζομεθα την αμωμον και ὑπερτατην οψιν αυτου. *Clem. Rom. i.* 36. αμεμπτοι κατενωπιον αυτου της δικαιοσυνης. *Polyc. Phil.* 5.] *Conf. Ephes. v.* 27. [ανεγκλητος· *inaccusabilis. Labb. Gloss. Vett.*]

23 [ειγε πιστευομεν. *Polyc. Phil.* 5. ειτις εν αλλοτρια γνωμη περιπατει, ούτος τω παθει ου συγκατατιθεται. *Ignat. Philad.* 3. ἑδραιοι τη πιστει. *Ephes.* 10. εν τω Ευαγγελιω της κοινης ελπιδος. *Philad.* 5. *Conf. Clem. Rom. i.* 42. ἡδρασμενους εν αγαπη. *Ign. Smyrn.* 1. ἡν ευχομαι ἑδρασθαι πιστει και αγαπη. 13. πρεπον εστιν—προσεχειν τοις Προφηταις, εξαιρετως δε τω Ευαγγελιω, εν ὡ το παθος ἡμιν δεδηλωται, και ἡ αναστασις τετελειωται. 7. *Philad.* 9.] οία ουκ γεγονεν ὑποκατω παντος του ουρανου. *Dan. ix.* 12. *Jer. x.* 11. *Thren. iii.* 66. [εδραιοι· σταθηροι, ασαλευτοι. *Hesych. Coll. Valck. ad* 1 *Cor. vii.* 37.] τεθεμελιωμενοι, *Coll.* 3 *Reg. vi.* 1. ὑιε κορασιων μετακινουμενων. 1 *Reg. xx.* 30. *Theod.* καρδια ἡδρασμενη, κ. τ. λ. *Sir. xxii.* 17.

24 [αγαπω γαρ το παθειν, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 4. τοις δεσμοις εγκαυχωμενος. *Mart. Ign.* 3. τα ἡμετερα—παθηματα. *Smyrn.* 5. δι' ού αναπληρωθη αυτου το ὑστερημα. *Clem. Rom. i.* 38.] *Conf. Matt. v.* 11, 12. *xxv.* 45. *Act. v.* 41. *ix.* 4. 1 *Thess. iii.* 10. *Phil. i.* 29. [θλιψεων του Χριστου, *non sunt utique afflictiones Christi, sed* ενεκα του Χριστου, *propter Christum subeundæ ærumnæ. Valck. ap. Luc. ix.* 22. *Dathe.* 1 *Cor. i.* 5.]

25 οικονομια, *Ephes. iii.* 2. [εκυοφορηθη ὑπο Μαριας, κατ' οικονομιαν Θεου. *Ignat. Ephes.* 18. ὡς Θεου και Χριστου διακονοι. *Polyc. Phil.* 5. οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. 3.] ετι πληρουντος (*Vat.* λαλουντος) Ιουδα ταυτα. 1 *Mac. iv.* 19. *Comp.* [Παυλου—του απο Ιεροσολυμων—πεπληρωκοτος το Ευαγγελιον. *Ign. ad Tars. p.* 75. *Voss.*] *Coll. Rom. xv.* 19.

26 [δι' ού μυστηριου ελαβομεν το πιστευειν. *Ignat. Magn.* 9. πως ουν εφανερωθη τοις αιωσιν; κ. τ. λ. *Ephes.* 19.] *Conf. cap. ii.* 2. [το μυστηριον, *Coll. Valck. ad* 1 *Tim. iii.* 16. συ, Κυριε, ὁ αποκαλυπτων μυστηρια αποκρυφα. *Act. Thom.* § 10.]

27 [Χριστου, της ελπιδος ἡμων. *Ign. Magn.* 11. *Trall. Inscr.* 2. Ιησου, τη κοινη ελπιδι ἡμων. *Philad.* 11.] πλουτος σωτηριας. *Esa. xxxiii.* 6. *Sym.* πνευμα φοβουμενων Κυριον ζησεται, ἡ γαρ ελπις αυ-

των επι τον σωζοντα αυτους. *Sir.* xxxi. 13-15. ἡ ελπις αυτων αθανασιας πληρης. *Sap.* iii. 4. [πλουτος, *Coll. Valck. Phil.* iv. 19.]

28 [ἡ νουθετησις—ὑπεραγαν ωφελιμος. *Clem. Rom.* i. 56. αυτου με ενδυναμουντος, του τελειου ανθρωπου γενομενου. *Ign. Smyrn.* 4. εις τον καινον ανθρωπον Ιησουν Χριστον. *Ephes.* 20. εαν τελειως εις Ιησουν Χριστον εχητε την πιστιν. 14. εις το Ευαγγελιον κατηγγελκεναι. *Philad.* 5.] καταγγελειν, *Ps.* ii. 7. *Edit. Sext.* [*ut sitis in illo (Christo) perfecti. Polyc. Phil.* 12. *Coll. Valck. ap. Ephes.* iv. 13. *Phil.* iii. 15.] *Coll. Gen.* vi. 9. xvii. 1.

29 δια την θειαν ενεργειαν. 2 *Mac.* iii. 29. εν δυναμει. *Sir.* xliv. 3. 1 *Tim.* iv. 10. *Phil.* iv. 13. *Heb.* x. 32. [αγωνισωμεθα εὑρεθηναι εν τῳ αριθμῳ των ὑπομενοντων αυτον. *Clem. Rom.* i. 35. αλλ' ου παντες στεφανουνται, ει μη οἱ πολλα κοπιασαντες, και καλως αγωνισαμενοι. ii. 7.] Ιδετε ὁτι ουκ εμοι μονῳ εκοπιασα, κ. τ. λ. *Sir.* xxiv. 34.

ΚΕΦ. ε. 2.

1 ΚΑΙ περι του Δανιηλ ηγωνισατο του εξελεσθαι αυτον, και ἑως ἑσπερας ην αγωνιζομενος του εξελεσθαι αυτον. *Dan.* vi. 14. *Coll.* 1 *Tim.* vi. 12. [Λαοδικεια. *Jos. Ant.* xiv. 10. 20. εν σαρκι αυτον οιδα. *Ign. Smyrn.* 3. ὑμων εν σαρκι επισκοπῳ. *Ephes.* 1. νοησατω ὁ θελω. *Rom.* 6. αγων ην ὑμιν ἡμερας τε και νυκτος ὑπερ πασης της αδελφοτητος, εις το σωζεσθαι μετ' ελεους και συνειδησεως τον αριθμον των εκλεκτων αυτου. *Clem. Rom.* i. 2. αγνοουσιν γαρ ἡλικην εχει βασανον. *Clem. Rom.* ii. 10.] *Coll. cap.* iv. 13, 15, 16.

2 [μετα πληροφοριας Πνευματος Ἁγιου. *Clem. Rom.* i. 42. δοξαζει τον Θεον και Πατερα, και ευλογει τον Κυριον ἡμων, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 19. ἱνα ῥυθμιση τους αιωνας, και του δῳ ορατου την επιγνωσιν. *Clem. Fragm.* 8. δοξα τῳ Θεῳ και Πατρι. *Polyc. Mart.* 22. δι' ου μυστηριου ελαβομεν το πιστευειν. *Ign. Magn.* 9.] *Conf. sup.* i. 26. 1 *Thess.* i. 5. *Heb.* vi. 11. x. 22. πλουτος της σωτηριας. *Esa.* xxxiii. 6. *Sym.* [πλουτον, *Coll. Valck. Phil.* iv. 19. συμβιβασθεντων, *Coll. Valck. ad Ephes.* iv. 16.] *Coll. Ps.* xciii. 19. 1 *Mac.* xii. 9.

3 [ταβαθη της θειας γνωσεως. *Clem. Rom.* i. 40. ἡ παναρετος σοφια. 57. δοξαζων Ιησουν Χριστον τον Θεον, τον ουτως ὑμας σοφισαντα. *Ignat. Smyrn.* 1.] και δωσω σοι θησαυρους σκοτεινους, αποκρυφους, αορατους ανοιξω σοι, ἱνα γνῳς, ὁτι εγω Κυριος ὁ Θεος σου, κ. τ. λ. *Esa.* xlv. 3, 4. πηγη σοφιας Λογος Θεου εν ὑψιστοις, κ. τ. λ. *Sir.* i. 5. *Comp.* σφοδρα εβαθυνθησαν οἱ διαλογισμοι σου. *Ps.* xci. 5.

4 ἱνατι παρελογισω με; 1 *Reg.* xxviii. 12. xix. 17. *Gen.* xxix. 25. [τον αορατον παραλογιζεται. *Ign. Magn.* 3. *Jacobs.* κωφωθητε ουν, ὁτ' αν ὑμιν χωρις Ιησου Χριστου λαλῃ τις, κ. τ. λ. *Trall.* 9. πιθανοι

λογοι, *Jos. Ant. Jud. viii.* 9. 1. παραλογιζεται· *dissimulat.* πιθανολογια· *subtilitate. Labb. Gloss. Vett.*] *Coll. Jacob. i.* 22.

5 [προθυμιας μεν ὑμας εις το φανερον ευ εχοντας, χαιρω και βλεπων. *Jos. Bell. iii.* 22. τα δε της ὑμετερας εμπειριας και ταξεως, τι και λεγειν δει; *iii.* 9. 2. *Bos. Obs. Critic. p.* 81, 82. πως ευτακτως, πως ευεικτως, πως ὑποτεταγμενως επιτελουσι τα διατασσομενα. *Clem. Rom. i.* 37. γνους ὑμων το πολυευτακτον της κατα Θεον αγαπης, κ. τ. λ. *Ignat. Magn.* 1. Ονησιμος ὑπερεπαινει ὑμων την—ευταξιαν. *Ephes.* 6. πεπηγοτα βεβαιως, τῃ του τετραγωνου σχηματος οικειουμενα φυσει· ακραδαντον γαρ τουτο γε. ἱνα πλινθου τινα τροπον ακλινως ερηρεισμενα βεβαιως και τα εποικοδομουμενα δεχηται. *Philo. De Ling. Confus.* § 18. *Mangey*, 418.] *Conf. Esa. xxix.* 23.

6 [ειτις εν αλλοτριᾳ γνωμῃ περιπατει, οὐτος τῳ παθει ου συγκατατιθεται. *Ignat. Philad.* 3. εν ἀγνῃ συνειδησει περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5. τελειοι οντες, τελεια και φρονειτε. *Ign. Smyrn.* 11. την πιστιν ἡν εξ αρχης παρελαβομεν. *Routh. Fragm. Patr.* 1. *p.* 464. *Ign. Fragm.* 9. *p.* 481. *Jacobs.*] *Conf.* 1 *Cor. xi.* 23.

7 [σπουδαζετε ουν βεβαιωθηναι εν τοις δογμασιν του Κυριου, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 13. παντα ουν ὑμιν εν χαριτι περισσευετω. *Smyrn.* 9. ἡ βεβαια της πιστεως ὑμων ῥιζα. *Polyc. Phil.* 1.] *Conf. Juda.* 20. *Ephes. iii.* 18. *cap. i.* 12. [βεβαιουμενον εν τῃ πιστει· *qui firmiter stabat, neque se verborum tormentis abstrahi patiebatur à sanctâ Christi disciplina, quam semel susceperat. Valck. ad Heb. ii.* 2. *Verbum* βεβαιουν *hoc sensu ap Vett. neque reperitur, nec reperiri potest, etc. Id. ad Heb. xiii.* 9. συνερχεσθαι εις ευχαριστιαν Θεου. *Ign. Ephes.* 13.]

8 [*Conf. Ign. Trall.* 9. *Philad.* 6. ὁς αν μη ὁμολογῃ το μαρτυριον του σταυρου, εκ του διαβολου εστι. *Polyc. Phil.* 7. απολιποντες την κενην ματαιολογιαν, κ.τ.λ. 2. εστιν νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 5. ζῃν κατα Χριστον. 8. *Philad.* 3.] κενοδοξια γαρ ανθρωπων εισηλθεν εις τον κοσμον. *Sap. xiv.* 14. [συλαγωγων· αποσυλων. *Theod.* εσται ὁ συλαγωγων *pro* συλαγωγῃ, *loquendi genus etiam elegantioribus Græcis usitatum.* Συλα *est id quod per vim abducitur, ut in Reprensaliis.* Συλαγωγειν *quasi per vim abducere. Solemus enim translationes sumere ad ea quæ parem habent effectum. Deinde est* ἐν δια δυοιν. *nam* δια της φιλοσοφιας και κενης απατης *idem valet quod* δια της κενης απατης της δια φιλοσοφιας. *Ipsam vocem Græcam usurpavit* φιλοσοφιας, *quia erat receptа. Verè autem ea fallebat homines. Nam aut vitam æternam non promittebat, aut viam quæ eò duceret, veram certamque non monstrabat. Grot.*] *Coll. Esa. xxix.* 13, 14.

9 [σωματικως, τουτεστιν εν τῳ ἰδιῳ σωματι. *Theod.* εν μεγεθει Θεου Πατρος και πληρωματι. *Ignat. Ephes. Inscript.* εις πληρωμα δοξης αυτου φανερωθεν. *Clem. Rom. Frag.* 8. Χριστος, εν Πατρι ων,

μαλλον φαινεται. *Ign. Rom.* 3. κατοικει, *Ephes. vi.* 15. *Rom.* 7. ὁτι εἰς Θεος εστιν ὁ φανερωσας ἑαυτον δια Ιησου Χριστου του Υἱου αυτου κ. τ. λ. *Magn.* 8.] *Matt. xxviii.* 18. 1 *Tim. iii.* 16.

10 *Conf. Joan. xiii.* 10, εστι καθαρος ὁλος. [ἡ τελεια πιστις, Ιησους Χριστος. *Ign. Smyrn.* 10. *Coll. Bos. Obs. Critic. cap.* 28.] *Coll. Ephes. i.* 23. *ii.* 21, 22. [ου δυναται κεφαλη χωρις γεννηθηναι ανευ μελων, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 11.]

11 [αλλ' εισιν απεριτμητοι τῃ καρδιᾳ, ἡ φησιν ὁ νομος και δια σκληροτητα τροπων αφνιασται, κ. τ. λ. *Philo. De Vict. Off.* § 9. *p.* 258. *Mang.* δια τουτο περιετεμε τας ακοας ἡμων, και τας καρδιας, ἱνα συνιωμεν ταυτα. *Barnab.* § 10.] *Coll. Jer. ix.* 25, 26. *Ephes. ii.* 11.

12 [ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 2. εαν μη τηρησωμεν το βαπτισμα ἁγνον και αμιαντον, ποιᾳ πεποιθησει εισελευσομεθα εις το βασιλειον του Θεου; *Clem. Rom. ii.* 6.] και τα πεπτωκοτα συνεγειρων. 4 *Mac. ii.* 14. *Conf. Rom. vi.* 3, 4.

13 [νεκρους, *Coll.* ταφοι νεκρων, εφ' οἷς γεγραπται μονον ονο ματα ανθρωπων. *Ign. Philad.* 6. πηροι οντες τῃ διανοιᾳ—και ὁ βιος ἡμων ὁλος αλλο ουδεν ην ει μη θανατος. *Conf. Rom. ii.* 1. καλον γαρ ανθρωπῳ εξομολογεισθαι περι των παραπτωματων. *Clem. Rom. i.* 51. 56. οἱ αθλιοι τας ψυχας, τεθνηκασιν. *Philo.*] ακουσον δε της προσευχης των τεθνηκοτων Ισραηλ, και υἱων των ἁμαρτανοντων εναντιον σου, κ. τ. λ. *Bar. iii.* 4. *Esa. xxii.* 2.

14 [*Vulgaris erat forma loquendi* διαγραφειν νομους, *leges abrogare. Hesych.* διαγραφειν *exponit* απαλειφειν, *expungere. cujus affine* εξαλειφειν *itid. significat delere, et de re scriptâ, quam abolemus, hìc adhibetur, ubi Jesus eleganter dicitur* εξαλειφας το καθ' ἡμων χειρογραφον. *Valck. ad Heb. viii.* 10. εν τῳ σταυρῳ προσηλωθης,—και κατελυσας πασαν την δυναμιν ἡμων (*sc. Diabol.*). *Evang. Nicod. cap.* 22. *p.* 724. *Philo.* τοις δογμασιν, *Ign. Magn.* 13. τον αναστασαντα την εμην ἁμαρτιαν, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 2. ὡσπερ καθηλωμενους εν τῳ σταυρῳ. *Ign. Smyrn.* 1. μελλοντων δε αυτων και προσηλουν (εν τῳ ξυλῳ. *Cod. Vind.*) κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 13. *Jacobs. p.* 597.] και εξαλειφθησεται ἡ συνθηκη ὑμων. *Esa. xxviii.* 18. *Sym. Coll. Jud. xv.* 16. 4 *Reg. xxi.* 13. *Comp.* καθοσον απεχουσιν ανατολαι απο δυσμων, εμακρυνεν αφ' ἡμων τας ανομιας ἡμων. *Ps. cii.* 12. ηρται εκ του μεσου. *Esa. lvii.* 2. *Conf. Deut. xix.* 9. *Gal. v.* 3. [χειρογραφον· *Cautum. Labb. Gloss.*] *Coll. Mich. viii.* 19.

15 [τηρουμενης δε της ψυχης εν αυτῳ, ἱνα δι' αυτης Χριστος θριαμβευσῃ. *Epist. Eccles. Vienn. et Lugdn.* § 9. πας πολεμος καταργειται επουρανιων και επιγειων. *Ign. Ephes.* 13. εδειγματισεν· εδημοσιευσεν. *Hesych.* στηλιτευσαι· θριαμβευσαι, παραδειγματισαι. *Id.* αρχαις και εξουσιαις. *Mart. Polyc.* 10. *Conf. Nicodem. Evang.* § 23. *p.*

133. *Birch.* εν τῳ σταυρῳ ουν το τροπαιον στησας ὁ Κυριος· ὡσπερ εν δημοσιῳ θεατρῳ Ἑλληνων, Ῥωμαιων, Ιουδαιων, τους δαιμονας εθριαμβευσεν. *Theophyl. ap. Bloomf. Recens. Synopt.*]

16 [ει ουν οἱ εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες, εις καινοτητα ελπιδος ηλθον, μηκετι σαββατιζοντες, κ. τ. λ. *Ignat. Magn.* 9. ου γαρ βρωματων και ποτων εισιν διακονοι, αλλ' εκκλησιας Θεου ὑπηρεται. *Trall.* 2. *Coll. omninò Epist. ad Diogn.* § 4. *Jos. Ant. iii.* 10. 1.] *Conf. Rom. ii.* 17. 2 *Cor. iii.* 17. *Gal. v.* 1.

17 [σκια Θεου δε ὁ λογος αυτου εστιν—οἱ δη οὑτως επιλογιζομενοι, δια σκιας τον Θεον καταλαμβανουσι, δια των εργων τον τεχνιτην κατανοουντες. *Philo.* 3 *Alleg.* § 31, 32. *p.* 79. *Par.* των μελλοντων ασκησιν τε και ἑτοιμασιαν. *Mart. Polyc.* 18. *Magnifice opponuntur Lex, designata nomine* σκιας, *et Corpus ipsum Christi. Nimirum, quamprimum Corpus ipsum adfuit, debuerunt umbræ veteres discedere. Hoc in cardine versantur sæpe diputationes Pauli cum Christ. adhuc semijud. qui ab umbris legg. ceremon. avelli vix poterant. Valck. ad Heb. viii.* 5.]

18 [*Paulus* ἡ γνωσις, *inquit,* φυσιοι, "*vana de suâ scientiâ opinio reddit inflatos.*" *Neque en. illic quævis eruditio est intelligenda, quæ non inflat, sed modestos reddit, hominemque suæ vanitatis quotidiè admonet. Leg. h. Ep. Cap. v.* 2. *hujus Cap. v.* 18, 19. *In nullâ suarum Epistolarum totiès P. hoc v. frequentavit, unde æstimare licet, nusquam inter Christianos hujus ævi tot fuisse, qui Gnosticos se ferebant, quàm inter Corinthios. Cap. xiii.* 4, *his opponitur verâ dote ornatus Christianismi, Caritate, qualis secundum Paulum* ου φυσιουται, *non se inflat superbè. Dos prima Christiani hominis, his in LL. ubique commendata, est* ἡ ταπεινοφροσυνη, *qua quis de se suisque viribus demissè sentit; quæ dos, si Socratem excipias, ignota fuit Philosophis gentilibus omnibus, Stoicis præsertim, quorum doctrina moralis, si verba spectes, speciosâ pelle decora, si res exigas sub verbis latentes, infinitum distat, à pura doctrina Christi. Valck. in* 1 *Cor. iv.* 6. οιδα ὁτι ου φυσιουσθε. *Ign. Magn.* 12. τουτο δε εσται ὑμιν μη φυσιουμενοις. *Trall.* 7. τοπος μηδενα φυσιουτω. *Smyrn.* 6. επηρται και πεφυσηται. *Philo de Caritat.* 714. 716. ουκ εικη, η ατακτως. *Clem. Rom. i.* 40.] καταβραβευετω = ἱνα μηδεις λαβῃ τον στεφανον σου. *Apoc. iii.* 11. *Conf. Tob. xii.* 15. 1 *Tim. i.* 7. *vi.* 4. *Sap. xi.* 15. [εμβατευω· *ingredior, inito. Labb. Gloss. Vett.* εμβατευσας· ζητησας. *Hesych.*] τις ἑωρακεν αυτον και εκδιηγησεται; *Sir. xliii.* 31. *Conf.* 1 *Cor. viii.* 1, 2. [Που γαρ των γραμματων του Μωσεως εὑρε τον νομοθετην παραδοντα σεβειν αγγελους; *Orig. cont. Cels. lib.* 2. Τουτους δε αγγελους απο του εργου αυτων μεμαθηκοτες καλειν, εὑρισκομεν αυτους, δια το θειους ειναι, και θεους εν ταις ἱεραις ποτε ονομαζομενους γραφαις· αλλ' ουχ ὡστε προσταττεσθαι ἡμιν τους διακονουντας, και φεροντας ἡμιν τα του

Θεου, σεβειν και προσκυνειν αντι του Θεου. πασαν μεν γαρ δεησιν και προσευχην, και εντευξιν, και ευχαριστιαν, αναπεμπτεον τῳ επι πασι Θεῳ, δια του επι παντων αγγελων αρχιερεως, εμψυχου Λογου και Θεου. *lib.* 5. *p.* 233. *Edit. Spencer.*]

19 ὡς γην αυξουσαν το ανθος αυτης, κ. τ. λ. *Esa. lxi.* 11. [ὁ πλουσιος επιχορηγειτω τῳ πτωχῳ. *Clem. Rom. i.* 38.] την κεφαλην, *Coll. Gen. iii.* 15. *sup. v.* 10. [συμβιβαζει· εις φιλιαν αγει η συλλαλει. *Hesych.* ἱνα ἑνωθωσι μετα αγαπης. *Chrysost.* λαβωμεν το σωμα ἡμων, κ. τ. λ. *Clem. i.* 37, 38. *Ign. Trall.* 11.] *Joan. xv.* 4. 1 *Cor. xi.* 3. *xii.* 27. *Ephes. i.* 22. *iv.* 15. [συμβιβαζομενον, *Coll, Valck ad Ephes. iv.* 16.] *Coll. Ps. xxi.* 9, 10. *cxxxviii.* 16.

20 [μαλλον μοι αποθανειν εις Χριστον Ιησουν, η βασιλευειν των περατων της γης. *Ign. Rom.* 6.] δογματιζεσθε, *Conf.* 3 *Mac. iv.* 11. *Dan. ii.* 13, 15. *LXX. Coll.* 2 *Cor. v.* 7. *cap. iii.* 1.

22 [προβατων φθοραν κατεργαζομενος. *Clem. Fragm.* 9. ουχ ἡδομαι τροφῃ φθορας. *Ign. Rom.* 7. ουδεν φαινομενον, αιωνιον, κ.τ.λ. 3.]

23 [αφειδια· καρτερια. *Hesych.* το μη παντων εχειν αδεως απολαυσιν. *Theod.*] *Conf. Matt. xxiii.* 13. *Apoc. xix.* 10. *xxii.* 9. τιμη, 1 *Cor. xii.* 24. [φιλονεικοι εστε, αδελφοι, και ζηλωται περι μη ανηκοντων εις σωτηριαν. *Clem. Rom. i.* 45. *Coll. Clem. Fragm.* 9. *pp.* 480, 481. *Jacobs.* Εαν ουν τινα θεασῃ σιτα και ποτα μη εν καιρῳ προσιεμενον, η λουτρα και αλειμματα παραιτουμενον, η των περι σωμα σκεπασματων αμελουντα, η χαμευνιαις και δυσαυλιαις χρωμενον, ειτ' εκ τουτων επιμορφαζοντα εγκρατειαν, οικτον λαβων της περι αυτον πλανης, την αληθη της εγκρατειας ὁδον δειξον· ἁ γαρ επετηδευσεν, ανηνυτοι και ατρυτοι πονοι, λιμῳ και ταις αλλαις κακωσεσι ψυχην και σωμα εκτραχηλιζοντες. μηδ' ει τις περιρραντηριοις η καθαρσιοις χρωμενος, διανοιαν μεν ῥυπταινει την ἑαυτου, το δε σωμα φαιδρυνει· μηδ' ει παλιν ὑπο περιουσιας νεων ἱδρυεται λαμπροταταις χορηγιαις και δαπαναις χρωμενος, η ἑκατομβας αναγει και βουθυτων ου παυεται, η πολυτελεσιν αναθημασι κοσμει το ἱερον, αφθονους μεν ὑλας, τεχνας δε παντος αργυρου και χρυσου τιμιωτερας εισαγων, μετ' ευσεβων αναγεγραφθω· πεπλανηται γαρ και ουτος της προς ευσεβειαν ὁδου, θρησκειαν αντι ὁσιοτητος ἡγουμενος, και δωρα τῳ αδεκαστῳ διδους, ουδε ποτε ληψομενῳ τα τοιαυτα, και κολακευων τον ακολακευτον· ὁς γνησιους μεν θεραπειας ασπαζεται, γνησιοι δ' εισιν αἱ ψυχης ψιλην και μονην θυσιαν φερουσης αληθειαν· τας δε νοθους αποστρεφεται, νοθοι δε ὁσαι δια των εκτος αφθονιων επιδειξεις. *Philo. Quod. Det. Pot.* § 7. λογον—ου δυναμιν, ουδε αληθειαν. *Chrysost. Theophyl.*] λογον σοφιας = αντιθεσεις της ψευδωνομου γνωσεως. 1 *Tim. vi.* 20.

ΚΕΦ. γ. 3.

1 ΕΙ ουν συνηγερθητε, *Coll. sup. v.* 20, ει απεθανετε συν τῳ Χριστῳ. *Conf. Ephes. ii.* 1-6. 1 *Pet. i.* 21. *Zach. vi.* 13. [*Res cælestes et veræ, oppositæ ad hanc terrestrem caliginem, in quo nos volutamur homulli, à Philos. vett. dicuntur* τα ανω. *Inde explicandus Paulus, Coll. Gal. iv.* 26, *Hierosolyma cælestia dicuntur* ἡ Ἱερουσαλημ. *Valck. tom.* 1. *p.* 13.]

2 [εστιν δε ουτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. *Clem. Rom. ii.* 6.] ουρανος ὑψηλος, γη δε βαθεια. *Prov. xxv.* 3. *Eccles. iii.* 21. *Conf.* 2 *Cor. v.* 16. [και τα κοσμικα ταυτα ὡς αλλοτρια ἡγεισθαι, και μη επιθυμειν αυτων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 5. ὁ ανω· *superus, supernus. Labb. Gloss. Vet.* αρτον Θεου θελω, αρτον ουρανιον. *Ign. Rom.* 7.]

3 [οἱ δε πιστοι εν αγαπῃ χαρακτηρα Θεου Πατρος δια Ιησου Χριστου, δι' ου εαν μη αυθαιρετως εχομεν το αποθανειν εις το αυτου παθος, το ζην αυτου ουκ εστιν εν ἡμιν. *Ign. Magn.* 5. μη εμποδισητε μοι ζησαι, μη θελησητε μοι αποθανειν, κ. τ. λ. *Rom.* 6. ὁ μεν δη σοφος τεθνηκεναι δοκων τον φθαρτον βιον, ζῃ τον αφθαρτον· ὁ δε φαυλος ζων τον εν κακιᾳ, τεθνηκε τον ευδαιμονα. *Philo. Quod Det. Pot.* § 15. *p.* 201. *Mangey.*]

4, 5 [οἱ φανερουνται εν τῃ επισκοπῃ της βασιλειας του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 50. Ιησους Χριστος το αληθινον ἡμων ζῃν. *Ign. Smyrn.* 4.] *Conf.* 1 *Pet. iii.* 4. *Esa. xxvi.* 19. *Joan. i.* 2. *Dan. xii.* 2. [Κυριε Ιησου Χριστε, ἡ αναστασις και ἡ ζωη του κοσμου. *Evang. Nicod. cap.* 18. ἡ ζωη ἡμων ανετειλεν δι' αυτου, και του θανατου αυτου. *Ign. Magn.* 9. ζωη εν αθανασιᾳ. *Clem. Rom. i.* 35.] ὁ ευφραινομενος επι κακοεξιᾳ καταγνωθησεται· ὁ δε αντοφθαλμων ηδοναις στεφανοι την ζωην αυτου. *Sir. xix.* 5. *Comp.* 1 *Thess. iv.* 5. *Ephes. v.* 3-5. [δυο γαρ παθη εναντια των εντολων του Θεου. *Test. XII Patr. p.* 610. *Jos. Ant. ii.* 4. 5.] ἡτις, *Conf. Luc. xii.* 1. *Deut. v.* 26. νεκρωσατε, *Coll. Rom. iv.* 19. *vi.* 2, 11. *Cap. ii.* 20. *Coll. Hab. ii.* 9.

6, 7 [*Conf. Clem. Rom. i.* 30. *ii.* 1. ου (Χριστου) το αἱμα εκζητησει ὁ Θεος απο των απειθουντων αυτῳ. *Polyc. Phil.* 2.] 1 *Cor. vi.* 11.

8 [αισχρολογια· *turpiloquium. Labb. Gloss. Vett.* αποθεμενοι πασαν αλαζονειαν. *Clem. Rom. i.* 13.] ουκ εκτισται ανθρωποις ὑπερηφανια, ουδε οργη θυμου γεννημασι γυναικων. *Sir. x.* 18. μη εξελθετω μεγαλορρημοσυνη εκ του στοματος ὑμων. 1 *Reg. ii.* 3.

9 [ὑπερθεσθε ουν την κακην ζυμην την παλαιωθεισαν, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 10. οἱ εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες, εις καινοτητα ελπιδος ηλθον. 9. ενδοξων μετειληφοτες πραξεων. *Clem. Rom. i.* 19. ὁτι μεχρις ου μεν εισιν ιδιωται τινες και ταπεινοι, τῳ μη δυνασθαι χρησθαι τῃ φυσει μηδε τολμαν ὁσα θελουσιν, επιεικεις εισι και μετριοι, και μονον διωκουσι το δικαιον, και προς αυτο την πασαν

ευνοιαν τε και σπουδην εκουσι — ὁταν δε εις εξουσιαν παρελθωσι και δυναστειαν, τοτε παντ' εκεινα μετεκδυσαμενοι, κ.τ.λ. *Jos. Ant. vi.* 12. 7. αρον απο σου πασαν επιθυμιαν πονηραν, ενδυσαι την επιθυμιαν την αγαθην και σεμνην· ενδεδυμενος γαρ την επιθυμιαν ταυτην, μισησεις την πονηραν επιθυμιαν. *Herm. Past. lib.* 2. *Mand.* 12.]

10 [ανθρωπον, ταις ἱεραις και αμωμοις χερσιν επλασεν, της ἑαυτου εικονος χαρακτηρα, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 33.] ανακαινουμενον, *Coll. Heb. vi.* 6. ανακαινισθησεται ὡς αετου ἡ νεοτης σου. *Ps. cii.* 5. *l.* 10. [ἡ δ' εικων λελεκται κατα τον της ψυχης ἡγεμονα νουν. *Philo de Mund.* δια τι, ὡς περι ἑτερου Θεου φησι το, "Εν εικονι Θεου εποιησα τον ανθρωπον," αλλα ουχι τῃ ἑαυτου; παγκαλως και σοφως τουτι κεχρησμῳδηται. θνητον γαρ ουδεν απεικονισθηναι προς τον ανωτατον και Πατερα των ὁλων εδυνατο, αλλα προς τον δευτερον Θεον, ὁς εστιν εκεινου Λογος. *Philo ap. Euseb. Prep. Evang. vii.* § 13. *p.* 625. *Mang.*] *Conf. Eccles. vii.* 30, πλην ιδε τουτο ευρον, ὁ εποιησεν ὁ Θεος συν τον ανθρωπον ευθη, κ.τ.λ. [εν αρχῃ εκτισεν ὁ Θεος τον ουρανον και την γην, *Jos. Ant. lib.* 1. *cap.* 1. *Citat. Clem. Rom. i.* 33. επει ουν ανακαινισας ἡμας εν τῃ αφεσει των ἁμαρτιων, εποιησεν ἡμας αλλον τυπον, ὡς παιδιον, εχειν την ψυχην, ὡς αν και αναπλασσομενος αυτους ἡμας, κ. τ. λ. *Barnab. Epist.* § 6. εγενομεθα καινοι, παλιν εξ αρχης κτιζομενοι. § 16. τον καινον ανθρωπον Ιησουν Χριστον. *Ign. Ephes.* 20. μεταβαλεσθε εις νεαν ζυμην, ὁ εστιν Ιησους Χριστος. *Magn.* 10.] *Coll. Thren. v.* 21. *Esa. xl.* 31.

11 [τους ἁγιους και τους πιστους αυτου, ειτε εν Ιουδαιοις, ειτε εν εθνεσιν, εν ἑνι σωματι της εκκλησιας αυτου. *Ign. Smyrn.* 1. εαν δε αμφοτεροι περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, ουτοι εμοι στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων, κ.τ.λ. *Philad.* 6. Ἑλλησι τε και Βαρβαροις, *Jos. Bell. Jud. Proem.* 5. Ἑλλην την θρησκειαν· *Paganus. Labb.* Ἑλλην και Ιουδαιος, *Coll. Valck. ap. Act. xviii.* 4.] *Rom. i.* 14. στηριχθηναι εν δοξῃ αυτου το παν. *Sir. xlii.* 17. *Coll.* 1 *Cor. xv.* 28. [ενι· *vocem esse Paulinam monstrat Gal. iii.* 28, *ubi* ουκ ενι *tèr legitur repetitum, obvium et Coloss. iii.* 11.—*Propter loca N. T. paulò propriùs spectandum est* ενι. *Eximiè illud ponitur pro* ενεστι, *inest. Sed hoc compositum quandoquidem ponitur sæpè pro simplici* εστι, *non mirum est,* ενι *quoque in hunc sensum adhiberi. In Pauli locis citatis* ενι *ponitur pro* εστι, *est. Sed nostro loco ponitur propriâ vi, et significat inest, uti et in Ep. Jac. i.* 17, παρ' ᾧ ουκ ενι αποσκιασμα· *cui nulla inest mutatio. Valck. ad* 1 *Cor. vi.* 5.]

12, 13 ηγαπημενοι ὑπο Κυριου. *Deut. xxxiii.* 12. *Conf. Matt. ix.* 36. *Luc. i.* 78. [ενδυσασθε, *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xv.* 53. μακροθυμησατε ουν μετ' αλληλων εν πραοτητι, ὡς ὁ Θεος ὑμων. *Ign. Polyc.* 6. των αληθως ὑπο Θεου και του Κυριου ἡμων εκλελεγμενων. *Polyc. Phil.* 1. ουτος ὁ μακαρισμος εγενετο επι τους εκλελεγμενους ὑπο του Θεου. *Clem.*

Rom. i. 50. ἡ προς τον Θεον και τους ἁγιους μετ' οικτιρμων μνεια. 56. κατα τα σπλαγχνα ἁ εχετε εν Χριστῳ Ιησου. *Ignat. Philad.* 10. παρακαλω σε εν χαριτι, ἡ ενδεδυσαι, κ. τ. λ. *Polyc.* 1. ταπεινοφροσυνης, *Clem. Rom. i.* 21. 30. 31. 44. 56. μακροθυμια, 58. μακροθυμησατε μετ' αλληλων εν πραοτητι. *Ign. Polyc.* 6. ενδυσαι δε την μακροθυμιαν. *Herm. Past. libr. Mand.* 5.] διοικει τα παντα χρηστως. *Sap.* viii. 1. [χρηστευσωμεθα αυτοις κατα την ευσπλαγχνιαν. *Clem. Rom. i.* 14. αγαπη παντα ανεχεται. 49. παντων ανεχου εν αγαπῃ. *Ign. Polyc.* 1.] *Coll. Matt.* cv. 23. [εχει σπλαγχνα επι φοβουμενους αυτον. *Clem. Rom. i.* 23.] αλλα ὁμως επι τουτοις εστι μεμψις ολιγη. *Sap.* xiii. 6. *Coll. Ose. iv.* 1. 1 *Cor. vi.* 1. [ὁσα ουν παρεβημεν δια τινος των του αντικειμενου, αξιωσωμεν συγγνωμην, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 51. μομφη· μεμψις, καταγνωσις, *Hesych.* εχθρα. *All. Gloss.* χαριζομενοι εαυτοις, *Coll. Valck. ap.* 1 *Cor. ii.* 12. *et Ephes. iv.* 32.] *Coll. Matt. xviii.* 21-35. *Luc. vi.* 35, 36.

14 [Ω μεγαλης αγαπης, ω τελειοτητος ανυπερβλητου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 53. τον δεσμον της αγαπης του Θεου, τις δυναται εξηγησασθαι; 49. ὡς συνδεσμον Αποστολων. *Coll. Ign. Trall.* 3.] *Conf. Ephes. iv.* 3. 1 *Mac. x.* 42. 1 *Cor. i.* 10.

15, 16 εκληθητε, *Conf.* 1 *Cor. i.* 9. *Col. iii.* 15. εσομεθα ὡς γενος ἑν. *Gen. xxxiv.* 16. [ουδεν εστιν αμεινον ειρηνης, εν ἡ πας πολεμος καταργειται επουρανιων και επιγειων. *Ign. Ephes.* 13.] οἱ δε αγαθοι ἡσυχαζουσι διαπαντος. *Prov. xv.* 15. [βραβευετω· μεσιτευετω. *Hesych. intercedo. Labb.*] *Conf. Ps. xcix.* 4. *Sap. xvi.* 28. *Cap. i.* 12. και αινεσατωσαν σε παντες οἱ ειδοτες το ονομα σου εν ὑμνοις. 1 *Mac. iv.* 33. και εμπεριπατησω εν ὑμιν, και εσομαι ὑμιν Θεος, και ὑμεις εσεσθε μοι λαος. *Lev. xxvi.* 12. [εσῃ ἁπλους τῃ καρδια, και πλουσιος τῳ πνευματι. *Barn. p.* 248. *Voss.* ὁτι ουκ ενῳκησε εν αυτῳ ουδεν πονηρον. *Test. Patr. p.* 539. αλλ' ενῳκει τις ἡρωϊκη ψυχη λεπτῳ σωματι. *Jos. Bell. Jud. vi.* 1. 6. γεγραπται γαρ, Ενοικησω εν αυτοις και εμπεριπατησω. *Mart. Ign.* 2. ταυτα, αγαπητοι, ου μονον ὑμας νουθετουντες επιστελλομεν, αλλα και ἑαυτους ὑπομιμνησκοντες, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 7.] ενοικειτω, *Coll.* 2 *Tim. i.* 5.

17 [μονον εν τῳ ονοματι Ιησου Χριστου, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 4. ἁ δε και κατα σαρκα πρασσετε, ταυτα πνευματικα εστιν, εν Ιησου γαρ Χριστῳ παντα πρασσετε. *Ephes.* 8. δοξαζει τον Θεον και Πατερα. *Mart. Polyc.* 19. Ὡ ἡ δοξα συν Πατρι και Ἁγιῳ Πνευματι. *Polyc. Mart. fin.* δια Ιησου Χριστου. *Clem. Rom.* 1. *Inscr.*] *Conf. Joan. xvi.* 23, 24. [μακαριοι εσμεν, αγαπητοι, ει τα προσταγματα του Θεου εποιουμεν εν ὁμονοιᾳ αγαπης, εις το αφεθηναι ἡμιν δι' αγαπης τας ἁμαρτιας ἡμων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50. οφειλομεν κατα παντα ευχαριστειν αυτῳ. 38.] ευχαριστουντες τῳ Θεῳ, κ. τ. λ. 3 *Mac. vii.* 16.

18 [πιστευω γαρ τῃ χαριτι, ὁτι ἑτοιμοι εστε εις ευποιιαν Θεῳ ανηκουσαν. *Ign. Polyc.* 7. ὑπακουετω (ἡ γυνη) μη προς ὑβριν, αλλ' ἱνα αρχηται· Θεος γαρ ανδρι το κρατος εδωκεν. *Jos. cont. Ap. ii.* 24. γυναιξιν τε εν αμωμῳ και σεμνῃ και ἁγνῃ συνειδησει παντα επιτελειν παρηγγελλετε, στεργουσας καθηκοντως τους ανδρας ἑαυτων, εν τε τῳ κανονι της ὑποταγης ὑπαρχουσας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 1.]

19 [ὁμοιως και τοις αδελφοις μου παραγγελλε εν ονοματι Ιησου Χριστου, αγαπαν τας συμβιους, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 5. τας γυναικας ἡμων επι το αγαθον διορθωσωμεθα. *Clem. Rom. i.* 21. πνευμα—απικραντον. *Fragm.* 8. εδειτο συγγνωναι περι των εις αυτον ἡμαρτημενων, και μη γενεσθαι πικρον αυτῳ. *Jos. Ant. vii.* 11. 2.]

20 [νεοις τε μετρια και σεμνα νοειν επετρεπετε. *Clem. Rom. i.* 1. τους νεους παιδευσωμεν. 21. νεωτεροι αμεμπτοι εν πασι. *Polyc. Phil.* 5. αμειψεται αυτον ἡ χαρις κατα παντα. *Ign. Smyrn.* 12. *p.* 9. *Voss.* τουτο και τῳ Θεῳ ευαρεστον. § 8.] *Coll. Prov. iv.* 3. *xiii.* 1.

21 [ερεθισμα· ὑβρις. *Phav.* οἱ δ' ὁρωντες οργιζομενον αυτον, και δικαιως ηρεθισθαι προς την αξιωσιν αυτων ὑπολαβοντες, απελογουντο. *Jos. Ant. iv.* 7. 3.] *Coll. Esa. xlix.* 15.

22 [εσῃ απλους τῃ καρδια, και πλουσιος τῳ Πνευματι. *Barnab. Epist. p.* 248. *Voss.* ου γαρ θελω ὑμιν ανθρωπαρεσκησαι. *Ign. Rom.* 2. δουλους και δουλας μη ὑπερηφανει· αλλα μηδε αυτοι φυσιουσθωσαν, αλλ' εις δοξαν Θεου πλεον δουλευετωσαν, κ. τ. λ. *Polyc.* 4.] *Conf. Act. ii.* 46. 2 *Cor. ix.* 13. οφθαλμοδουλεια = προσωποληψια.

23 [παντα εις τιμην Θεου γινεσθω. *Ign. Polyc.* 5. ὡς Θεου και Χριστου διακονοι, και ουκ ανθρωπων. *Polyc. Phil.* 5. εργασωμεθα εργον δικαιοσυνης. *Clem. Rom. i.* 33.] εξ ὁλης της ψυχης. *Deut. xxvi.* 16. [ὁ εαν, *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. vi.* 18.]

24 [ογδοηκοντα και ἑξ ετη εχω δουλευων αυτῳ (Χριστῳ), και ουδεν με ηδικησε, κ. τ. λ. *Polyc. Mart.* 9. ὡς διακονους Χριστου Θεου. *Ign. Smyrn.* 10. Χριστος Κυριος, *Thren.* 4. 20. τον της αφθαρσιας στεφανον απολαβων. *Mart. Polyc.* 19. πιστος γαρ εστιν, ὁ επαγγειλαμενος τας αντιμισθιας αποδιδοναι ἑκαστῳ των εργων αυτου. *Clem. Rom. ii.* 11.] εστι κληρονομια τοις θεραπευουσι Κυριον, και ὑμεις εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος, *Esa. liv.* 17.

25 και τοις εθνεσιν ανταποδωσει εκδικησιν, κ. τ. λ. *Sir. xxxii.* 18, 19. [αφ' ου και τα οψωνια κομιζεσθε. *Ign. Polyc.* 6. ελπισαντες ὑπομεινωμεν, ἱνα και τον μισθον κομισωμεθα. *Clem. Rom. ii.* 11. *Ign. Polyc.* 6. απεχομενοι—προσωποληψιας. *Polyc. Phil.* 6.] και γνωθι επι πασι τουτοις αξει σε ὁ Θεος εν κρισει. *Eccles. xi.* 9.

ΚΕΦ. δ. 4.

1 ΜΗ κακωσῃς οικετην εργαζομενην εν αληθειᾳ, μηδε μισθιον διδοντα ψυχην αυτου, κ. τ. λ. *Sir. vii.* 20, 21. ει εστι σοι οικετης, αγε αυτον ὡς σεαυτον, κ. τ. λ. *xxx.* 31. *Tob. xii.* 1. [οικετας μη επαισχυνου· κοινωνει γαρ ἡμιν και αυτοις ἡ φυσις. *Ign. ad Heron. p.* 93. *Voss.* την αγαπην αυτων—ισην παρεχετωσαν. *Clem. Rom. i.* 21. *Hæc cohærent cum superioribus, neque scindenda fuere. Est quidem etiam inter inæquales, ut inter dominum et servum, jus aliquod: sed Hebræis* צדקה *et Hellenistis* δικαιοσυνη *sæpe benitatem significat; ισοτης vero hìc est id quod Hebræis Quod cuique convenit: hoc est, exigite operas moderatè victum et vestitum suppeditate, septimo anno, si velint, eos manumittite. Vide legem Deut. xv.* 12. *et sequentibus, et nostra iii, De Jure Bell. ac Pac. xiv. Grot.*] *Coll. Lev. xxv.* 42. 55. *Deut. v.* 15. και ει κυριος ειμι εγω, που εστιν ὁ φοβος μου; λεγει Κυριος παντοκρατωρ. *Mal. i.* 6.

2 [προσκαρτερωμεν τῃ ελπιδι ἡμων. *Polyc. Phil.* 8. προσκαρτερουντες νηστειαις. 7. γρηγορει ακοιμητον πνευμα κεκτημενος. *Ign. Polyc.* 1. εγρηγορως, *Vigil. Labb. Gloss.*] *Conf.* 1 *Pet. iv.* 7. *Matt. xxvi.* 41. *Rom. xii.* 12. 1 *Thess. v.* 17. [εν μιᾳ ευχαριστιᾳ, *Conf. Ign. Philad.* 4. *Smyrn.* 6. *Quâ hìc ponitur structurâ* προσκαρτερειν, *notat in aliquâ re assiduum perseverare, aut et, alicui constanter adhærescere. In precibus ad Deum allegandis assiduum esse hìc dicitur* προσκαρτερειν τῃ προσευχῃ, *ut ad Rom. xii.* 12. προσκαρτερειν τῃ διδαχῃ των Αποστ. *Act. ii.* 42, *significat, firmiter perseverare in professione doctrinæ ab Apost. traditæ. Coll. Act. vi.* 4. *x.* 7. *viii.* 13. *Valck. ap. Act. i.* 14. *et Heb. xi.* 27.] ευχαριστουντες τῳ Θεῳ—αιωνιῳ σωτηρι του Ισραηλ. 3 *Mac. vii.* 16.

3 [μνημονευετε μου εν ταις προσευχαις ὑμων. *Ign. Magn.* 14. ἱνα εν τῃ προσευχῃ ὑμων Θεου επιτυχω. *Smyrn.* 11. Χριστον Ιησουν λαλειν. *Ign. Magn.* 10. *Rom.* 7. νυν μανθανω δεδεμενος. 4. καλης ανεῳχθεισης αυτῳ θυρας του μαρτυριου. *Mart. Ign.* 4. διακονους οντας μυστηριων Ιησου Χριστου. *Trall.* 2. δι' οὐ μυστηριου ελαβομεν το πιστευειν. *Magn.* 9.] *Conf. Apoc. iii.* 7. 2 *Cor. ii.* 12. *Act. xiv.* 27. 1 *Cor. xvi.* 9. 1 *Reg. xii.* 23. [μυστηριον, *Coll. Grot. ad Philip. iv.* 12.]

4 [Χριστος ὑμιν ταυτα φανερωσει. *Ign. Rom.* 8. ουδε ακουετε τινος πλεον ηπερ Ιησου Χριστου λαλουντος εν αληθειᾳ. *Ephes.* 6. μη λαλειτε Ιησουν Χριστον, κοσμον δε επιθυμειτε. *Rom.* 7.] *Conf. Rom. i.* 19. *Num. xxii.* 35. 2 *Cor. iii.* 5.

5 [αξιως της εντολης αυτου—περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5. δια μιας ὡρας την αιωνιον κολασιν εξαγοραζομενοι. *Mart.* § 2.] *Conf.* 1 *Tim. iii.* 7. *Gal. iii.* 13. *iv.* 5. *Sir. xiv.* 14. [μη αφορμας διδοτε τοις εθνεσιν, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 8.]

6 εδωκε Κυριος γλωσσαν μοι μισθον μου, και εν αυτη αινεσω αυτον. *Sir. li.* 22. *ix.* 15. ει βρωθησεται αρτος ανευ αλος; ει δε και εστι γευμα εν ρημασι κενοις; *Job. vi.* 6. [αλισθητε εν αυτῳ (Χριστῳ) ινα μη διαφθαρη τις εν υμιν. *Ign. Magn.* 10.] και παν δωρον θυσιας υμων αλι αλισθησεται, κ. τ. λ. *Lev. ii.* 13. *Coll.* 1 *Pet. iii.* 15. *Matt. v.* 13. *Marc. ix.* 49. *CITAT.*

7 [τα κατα τους μαρτυρησαντας. *Mart. Polyc.* 1. και παντα τα κατ' εμε, εν οις ειμι, αποκαταλυψας μοι. *Act. Thom.* § 15. υποδεξαμενοι ως διακονους Χριστου Θεου. *Ign. Smyrn.* 10. του συνδουλου μου διακονου Ζωτιωνος. *Magn.* 2. *Philad.* 4. *Smyrn.* 12. ον πεμψω πρεσβευοντα και περι υμων. *Polyc. Phil.* 13.] *Conf. cap. i.* 7. *Tit. iii.* 12.

8—11 φροντιζη τα περι ημων. 1 *Reg. ix.* 5. [επεμψα, *Coll. Ign. Smyrn.* 11. *Polyc.* 8.] πεπομφα δε και Μενελαον παρακαλεσοντα υμας. 2 *Mac. xi.* 32. και ημας ουν απροσδεεις τουτων οντες, παρακλησιν εχοντες τα βιβλια τα αγια τα εν χερσιν ημων, κ. τ. λ. 1 *Mac. xii.* 9. [Ατταλον τον αγαπητον μου. *Polyc.* 8. δια του αδελφου ημων Μαρκου. *Mart. Polyc.* 20. εις τους αγιους και πιστους αυτου. *Ign. Smyrn.* 1. περι τουτων εντολην ειληφαμεν. *Act. Thom.* § 36. των εκκλησιων των δεξαμενων με εις ονομα Ιησου Χριστου. *Ign. Rom.* 9.] *Conf.* 3 *Joan.* 8. [τῳ Θεῳ ευχαριστω—οτι εδεξασθε αυτους. *Ign. Philad.* 11. παρηγορια, *lenimen, solatium. Labb. Gloss.*] *Conf. Esa. xl.* 1. *Sym. li.* 18. *Sym.* [παρα ανδρος περιτομην εχοντος. *Ign. Philad.* 6. Γαϊος, εκ των Ειρηναιου, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 22. ου (του Χριστου) της βασιλειας ονειμην. *Mart. Ign.* 2. οι οντες εκ περιτομης, *Coll. Valck. ap. Gal. ii.* 12.] οι εκ της αιχμαλωσιας, *Conf.* 1 *Esd. vi.* 6.

12 [μνημονευετε μου εν ταις προσευχαις υμων. *Ign. Magn.* 14. *Trall. xii.* 13. *Rom.* 9.] *Conf.* 1 *Mac. xii.* 11. και υμεις εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος. *Esa. liv.* 17. [τελειοι οντες, τελεια και φρονειτε. *Ign. Smyrn.* 11. κλητοις, ηγιασμενοις εν θεληματι Θεου. *Clem. Rom.* 1. *Inscript.* εκκλησια—πεπληρωμενη εν πιστει και αγαπη. *Ign. Smyrn. Inscr.* στηθι εδραιος ως ακμων. *Polyc.* 3.] *Conf. Ephes. iii.* 19.

13 *Conf.* 2 *Cor. vii.* 7. *Rom. x.* 2. [Λαοδικεια. *Jos. Ant. xiv.* 10. 20. ο ταπεινοφρονων μη εαυτῳ μαρτυρειτω, κ. τ. λ. *Clem. i.* 38.]

14 [ασπαζεται υμας Φιλων. *Ign. Smyrn.* 13. Λουκας, *Conf. omninò Valck. Proleg. in Act. Apost. tom.* 1. *pp.* 284-286.]

15 [και την κατ' οικον αυτης εκκλησιαν. *Ign. p.* 97. *Vossii.* ασπαζονται υμας Εφεσιοι. *Ign. Magn.* 15. αι λοιπαι εκκλησιαι—ασπαζονται υμας. *Ib.* ασπαζομαι τους οικους των αδελφων μου. *Smyrn.* 13.] κατ' οικους. *Job. xv.* 34. *Ald.*

16 [αναλαβετε την επιστολην του μακαριου Παυλου του Αποστολου. *Clem. Rom. i.* 47. καταρτισας—τους—των αδελφων ακοντας

δια της επιστολης. *Mart. Ign.* 5. επει πασαις ταις εκκλησιαις ουκ ηδυνηθην γραψαι, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 8.]

17 [πεπιστευμενων διακονιαν Ιησου Χριστου. *Ign. Magn.* 6. οντα εξεμπλαριον Θεου διακονιας. *Smyrn.* 12. την πιστιν ἡν εξ αρχης παρελαβομεν. *Routh. Fragm. Patr. i.* 464. παρακαλω σε εν χαριτι, ἡ ενδεδυσαι, προσθειναι τῳ δρομῳ σου, και παντας παρακαλειν, ἱνα σωζωνται, κ.τ.λ. *Ign. Polyc.* 1. πλεον σπουδαιος γινου οὐ ει, κ. τ. λ. 3. *omninò.*] ἱνα αυτην πληροις, *Coll.* 1 *Mac. ii.* 55.

18 [μνημονευετε μου των δεσμων, *Ign. p.* 86. *Vossii.* μνημονευετε μου, ὡς και ὑμων Ιησους Χριστος. *Ephes.* 21. μνημονευετε μου εν ταις προσευχαις ὑμων. *Magn.* 14. ασπασμος, *Act. Thom.* § 17. ἡ χαρις του Κυριου—μεθ' ὑμων, *Clem. Rom. i.* 59. ἡ χαρις μετα παντων. *Mart. Polyc.* 22.]

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

ΚΕΦ. α. 1.

1 ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ και οἱ συν αυτῳ Πρεσβυτεροι τῃ εκκλησιᾳ του Θεου, κ. τ. λ. *Polyc. Inscr.* χαρις ὑμιν και ειρηνη απο παντοκρατορος Θεου δια Ιησου Χριστου πληθυνθειη. *Clem. Rom.* 1. *Inscrip.* εκκλησιᾳ Θεου Πατρος και του ηγαπημενου Ιησου Χριστου. *Ign. Smyrn. Inscr.*]

2 [ευχαριστω δε τῳ Θεῳ μου, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6. 11. ἡ προς τον Θεον και τους ἁγιους μετ' οικτιρμων μνεια. *Clem. Rom. i.* 56.] *Coll.* μιμνησκομεθα ὑμων—και εν προσευχαις, ὡς δεον εστι και πρεπον μνημονευειν αδελφων. 1 *Mac. xii.* 11. ευξασθε περι εμου προς Κυριον. *Exod. viii.* 8. 2 *Mac. xiii.* 14. [ει γαρ ἑνος και δευτερου προσευχη τοσαυτην ισχυν εχει, ποσῳ μαλλον ἡ τε του επισκοπου και πασης της εκκλησιας; *Ign. Ephes.* 5. *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 4. *Phil. i.* 3. καγω τῳ Θεῳ ευχαριστω ὑπερ ὑμων, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 11.]

3 [ου γαρ επαγγελιας το εργον, αλλ' εν δυναμει πιστεως, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 14. εργον *præter cætera rem significat arduam et difficilem.*

Valck. ad Heb. vi. 10. ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Ign. Polyc.* 1. δοξαζει τον Θεον και Πατερα. *Mart. Polyc.* 19. 21. ελπισαντες ὑπομεινωμεν. κ.τ.λ. *Clem. Rom. ii.* 11.] του Θεου και Πατρος, *Conf. Col. i.* 3. ἡγουμενος ην επ' αυτων εμπροσθεν Κυριου. 1 *Par. ix.* 20. ευψυχως εφερε δια τας επι Κυριον ελπιδας. 2 *Mac. vii.* 20. [Παυλου—ὁς εν πασῃ επιστολῃ μνημονευει ὑμων. *Ign. Ephes.* 12.] *Coll.* 1 *Tim. i.* 1.

4 [εκκλησια ηγαπημενη. *Ign. Trall. Inscr. Rom. Inscr.*] τις ὁμοιος σοι λαος σωζομενος ὑπο Κυριου; *Deut. xxxiii.* 29. [τον εκλογας ποιουντα απο των ιδιων δουλων. *Mart. Polyc.* 20. αγαπωντες τον επιεικη και ευσπλαγχνον Πατερα ἡμων, ὁς εκλογης μερος εποιησεν ἑαυτῳ. *Clem. Rom. i.* 29.] *Coll.* 2 *Tim. ii.* 19.

5 και ου προσεσχον τοις λογοις αυτων, ιδον γαρ ὁτι ηλθον μετα δυναμεως πολλης. 1 *Mac. vii.* 11. [μετα πληροφοριας Πνευματος Ἁγιου. *Clem. Rom. i.* 42. πληροφορια· βεβαιοτης. *Hesych.* βεβαιωσις. *Theophyl.*] εν πληροφορια πιστεως, *Heb. x.* 22. *Col. ii.* 2.

6 [μιμηται γενωμεθα κακεινων. *Clem. Rom. i.* 17. ὡς μαθητας και μιμητας του Κυριου. *Mart. Polyc.* 17. μιμηται γινεσθε Ιησου Χριστου. *Ignat. Philad.* 7. μιμηται οντες Θεου. *Ephes.* 1. οντα εξεμπλαριον Θεου διακονιας. *Smyrn.* 12. φοβῳ και χαρᾳ πεπληρωμενοις. *Mart. Ign.* 6. μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Fragm.* 8.]

7 [εις τυπον και διδαχην αφθαρσιας. *Ign. Magn.* 6. τυπουνται αληθειας τυπῳ, χαριτος τελειας. *Clem. Fragm.* 8.] *Conf.* 1 *Cor. x.* 6. *Phil. iii.* 17. *Tit. ii.* 7. και ὑμεις ουν την αυτην πιστιν προς τον Θεον εχοντες μη χαλεπαινετε. 4 *Mac. xvi.* 22. [τυπους, *exempla cæteris fidelibus, Coll.* 2 *Thess. iii.* 9. *Valck.*]

8 [εξηχειται· (εξηχηται, *Alberti*) εξηλθεν, εκηρυχθη. *Hesych.* ἡ προς με πιστις. *Jos. Vit.* 25. ἡ διανοια ἡμων πιστεως προς τον Θεον. *Clem. Rom. i.* 35.] *Coll. Heb. v.* 12. *Rom. x.* 18.

9 [εν αμωμῳ προθεσει δουλευοντας τῳ Θεῳ, *Clem. Rom. i.* 45. πηροι οντες τῃ διανοιᾳ, προσκυνουντες λιθους και ξυλα, κ.τ.λ. *ii.* 1. εν καθαρᾳ καρδιᾳ δουλευσωμεν τῳ Θεῳ. 11.] *Coll. Joan. xvii.* 3. 1 *Joan. v.* 20. [απο των ειδωλων, *Coll. Valck. ap.* 1 *Cor. x.* 7.]

10 [εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 12. *Fragm.* 3.] την σωτηριαν περιμενων Κυριου. *Gen. xlix.* 18. [εις αυτον (τον Χριστον) ελπιζειν, και αυτον αναμενειν. *Ign. Philad.* 5. ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει. *Polyc. Phil.* 2.] μνησθητι ὁτι οργη ου χρονιει. *Sir. vii.* 16. [ποιουντες γαρ το θελημα του Χριστου, ευρησομεν αναπαυσιν· ει δε μηγε, ουδεν ἡμας ῥυσεται εκ της αιωνιου κολασεως, εαν παρακουσωμεν των εντολων αυτου. *Clem. Rom. ii.* 6.] και συ δευρο, και αναπαυου· ετι γαρ ἡμεραι και ὡραι εις ανα-

πληρωσιν συντελειας, και αναστησῃ εις τον κληρον σου εις συντελειαν ἡμερων. *Dan. xii.* 13. *Sir. xxxvi.* 16. αγαθος Κυριος τοις ὑπομενουσιν αυτον, ψυχη ἡ ζητησει αυτον, αγαθον· και ὑπομενει, και ἡσυχασει εις το σωτηριον Κυριου. *Thren. iii.* 26.

ΚΕΦ. β. 2.

1 ΟΥΤΟΙ παντες ουκ εις κενον εδραμον, αλλ' εν πιστει και δικαιοσυνῃ. *Polyc. Phil.* 9.] *Coll.* 1 *Reg. xii.* 3-5.

2 και νυν μισυβρι, πολυελεε, των ὁλων σκεπαστα, το ταχος επιφανηθι τοις ὑπο δε εβδελυγμενων ανομων εθνων ὑβριζομενοις. 3 *Mac. vi.* 9. [το καυχημα ἡμων και ἡ παρρησια εστω εν αυτῳ. *Clem. Rom. i.* 34. αληθεια εν παρρησιᾳ. 35. παρρησιαζεται θεραπων προς Κυριον. 53.] *Conf. Ps. cxviii.* 46. 1 *Tim. vi.* 12. *Act. xvi.* 22. [αγων ην ὑμιν ἡμερας τε και νυκτος ὑπερ πασης της αδελφοτητος, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 2. ὁ αυτος ἡμιν αγων επικειται. 7. *Coll. Clem. Rom. i.* 5.]

3 εδωκα αυτῳ παρακλησιν αληθινην. *Esa. lvii.* 18. ελαλησαν αυτοις λογους ειρηνικους εν δολῳ. 1 *Mac. i.* 30. [ὁ του σωματος μου την φυλακην πεπιστευμενος. *Jos. Vit.* 28. ου γαρ θελω ὑμιν ανθρωπαρεσκησαι, αλλα Θεῳ αρεσαι. *Ign. Rom.* 2. ὑπο του Ιησου Χριστου μεμαρτυρημενοι. *Philad.* 5. δεδοκιμασμενοι ανδρες. *Clem. Rom. i.* 44.]

4 [ὡς Θεου και Χριστου διακονοι, και ουκ ανθρωπων. *Polyc. Phil.* 5.] *Coll. Ephes. vi.* 7. [και, δεηθεισης τε της βασιλιδος, πιστευεται την τροφην του παιδιου προς το παν. *Jos. Ant. ii.* 9. 5. των διακονων —πεπιστευμενων διακονιαν Ιησου Χριστου. *Ign. Magn.* 6. ὁ πεπιστευμενος τα ἁγια των ἁγιων, ὁς μονος πεπιστευται τα κρυπτα του Θεου. *Philad.* 9. οἱ εν Χριστῳ πιστευθεντες παρα Θεου εργον τοιουτο. *Clem. Rom. i.* 43.] *Conf. Luc. xvi.* 15. 2 *Mac. iii.* 22.

5 ὁ ελεγχων ανθρωπου ὁδους, χαριτας εξει μαλλον του γλωσσοχαριτουντος. *Prov. xxviii.* 23. [ου κατα σαρκα ὑμιν εγραψα. *Ign. Rom.* 8.] *Coll. Rom. i.* 9. *Phil. i.* 8. 1 *Reg. xii.* 5. *Num. xvi.* 5. 2 *Cor. iii.* 12. *vii.* 2. [εν προφασει φιλιας. *Jos. Vit.* § 14.] *Coll. Prov. xxix.* 5. *Ps. v.* 9.

6 *Coll. Deut. xxv.* 4. 1 *Cor. ix.* 13-18.

7 [τιτθη· τροφος. *Hesych.*] *Coll. Gen. xxiv.* 59, την τιτθην αυτης *Aquil.* την τροφον αυτης. *Sym.. Conf. Luc. xxii.* 26. [ηπιως τε και προσηνως. *Clem. Rom. i.* 23.] ὡς αν, *Coll. Joan xx.* 23.

8 συ δε ανθρωπε ισοψυχε. *Ps. liv.* 13. φιλος ισος τῃ ψυχῃ μου. *Deut. xiii.* 6. χαριτας εγγυου μη επιλαθῃ, εδωκε γαρ την ψυχην αυτου ὑπερ σου. *Sir. xxix.* 15. *Conf.* 2 *Reg. xviii.* 33. αδολως τε εμαθον, αφθονως τε μεταδωμι, κ. τ. λ. *Sap. vii.* 13. 2 *Mac. viii.* 12. [πνευματικων αυτῳ κοινωνησας χαρισματων. *Mart. Ign.* 3.]

9 [τῳ Ευαγγελιῳ, εν ᾧ το παθος ἡμιν δεδηλωται, και ἡ αναστα-

σις τετελειωται. *Ign. Smyrn.* 7. *Philad.* 9.] τον κοπον των χειρων μου ειδεν ὁ Θεος. *Gen. xxxi.* 42. *Conf.* 1 *Cor. ix.* 18. [ευχαριστω δε τῳ Θεῳ μου, ὁτι ευσυνειδητος ειμι εν ὑμιν, και ουκ εχει τις καυχησασθαι, ουτε λαθρα ουτε φανερως, ὁτι εβαρησα τινα εν μικρῳ η εν μεγαλῳ. *Ign. Philad.* 6.] ειδε την ταπεινωσιν ἡμων, και τον μοχθον ἡμων, και τον θλιμμον ἡμων. *Deut. xxvi.* 7. *Sap. x.* 10. [ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Ign. Polyc.* 1. *Conf. Clem. Rom. i.* 42.]

10 [ὁσιως και δικαιως, κ.τ.λ. *Clem. Rom. ii.* 5. λειτουργησαντας αμεμπτως τῳ ποιμνιῳ του Χριστου. *i.* 44. τους εν αυτῳ ὁσιως αναστρεφομενους. *xxi.* 26. εργον Θεου εστιν και ὑμων. *Ign. Polyc.* 7.] *Conf.* 1 *Reg. xii.* 3, 4. Θεος μαρτυς. *Gen. xxxi.* 50. μαρτυρες ὑμεις εστε. *Esa. xliv.* 8.

11 [παντας παρακαλειν, ἱνα σωζωνται. *Ign. Polyc.* 1. ὡς πατηρ ὑιους ἡμας προσηγορευσεν. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Coll. Phil. ii.* 22.

12 [αξιως της εντολης—περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5. ποιησωμεν το θελημα του καλεσαντος ἡμας. *Clem. Rom. ii.* 5. 10. εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου. 12.] *Conf. Col. i.* 10. 3 *Joan.* 6.

13 ουκ ιδου οἱ λογοι μου, ὡσπερ πυρ, λεγει Κυριος, και ὡς πελυξ κοπτων πετραν; *Jer. xxiii.* 29. *Conf. Phil. iv.* 9. *Rom. x.* 16, 17. [λογον ακοης του Θεου, το κηρυγμα φησιν, ὡς δια του ακουσθηναι πιστευομενον. *Theophylact.*] λογον ακοης, *Coll. Esa. lii.* 7. *liii.* 1. *Heb. iv.* 2. ἑως ταχους δραμειται ὁ λογος αυτου. *Ps. cxlvii.* 15. [εντυγχανουσας αδιαλειπτως. *Polyc. Phil.* 4.]

14 [μιμηται γενωμεθα κακεινων, οἱτινες εν δερμασιν αιγειοις και μηλωταις περιεπατησαν, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 17. εκκλησιαι Θεου. *Clem. Rom.* 1 *Inscr. Ign. Smyrn.* 10. αἱ λοιπαι εκκλησιαι. *Magn.* 15. ἁμα ταις συμπαρουσαις μοι εκκλησιαις του Θεου. *Trall.* 12. *Rom. iv.* 9. ἡ εκκλησια Ιησου Χριστου. *Ephes.* 5.] *Conf. Matt. x.* 36. [τἀυτα· τα ισα, τα ὁμοια. *Hesych.*] *Luc. vi.* 25, 26. *xvii.* 30. [ὑπο Ιουδαιων ὡς αλλοφυλλοι πολεμουνται, και ὑπο Ἑλληνων διωκονται· και την αιτιαν της εχθρας ειπειν οἱ μισουντες ουκ εχουσιν. *Epist. ad Diogn.* § 5. οἱ εν Χριστῳ πιστευθεντες. *Clem. Rom. i.* 43.]

15 επεδειξεν ἡμιν εν πασαις ταις κατα την οικουμενην φυλαις αναμεμιχθαι δυσμενη λαον τινα, τοις νομοις αντιθετον προς παν εθνος, κ.τ.λ. *Est. iii.* 13. [πως εναντιοι εισιν τῃ γνωμῃ του Θεου. *Ignat. Smyrn.* 6. εχθρον δε και τοις εθεσι και τοις επιτηδευμασι τῳ σῳ λαῳ, και ἁπασιν ανθρωποις. *Jos. Ant. xi.* 6. 5. *Conf. Ignat. Voss. p.* 169.] *Conf. Matt. xi.* 16-19. *Act. viii.* 1-4. [ὁ Πιλατος λεγει προς τους Ιουδαιους, Αει στασιαστον το εθνος ὑμων εστι, και τοις ευεργεταις ὑμων αντιλεγετε, κ.τ.λ. *Evang. Nicod. cap.* 9. *p.* 568-570. *Thilo.*] *Coll. Rom. xii.* 17, 18. *Luc. ii.* 52.

16 *Conf. Matt. xxiii.* 14. και ησαν μυκτηριζοντες τους αγγελους

αυτου—εως ανεβη ὁ θυμος Κυριου εν τῳ λαῳ αυτου, εως ουκ ην ιαμα. 2 *Par. xxxvi.* 16. μη κωλυσης λογον εν καιρῳ σωτηριας. *Sir. iv.* 23. και επεσον παντες εν στοματι ρομφαιας εις τελος (עד תכם *donec consumerentur illi. Tromm.*) *Jos. viii.* 24. *Ald. Comp.* ἑως εις τελος αποθανωμεν; *Num. xvii.* 13. *Conf. Ose. iv.* 17. ἱνα σωθῃς, *Jer. iv.* 14. *Conf. Matt. xii.* 28. *Rom. ix.* 31. *Act. v.* 28. [εφθασε γαρ σου το τελος της απωλειας. *Act. Thom.* § 33. εφθασε δε ἡ οργη Κυριου επ' αυτους εις τελος. *Test. XII Patr. p.* 564. μηποτε φθασῃ ἡ οργη Κυριου εφ' ἡμας. *Evang. Nicod. cap.* 12. *p.* 604. *cap.* 16. *p.* 652. *Thilo.*]

17, 18 εγω καθευδω, και ἡ καρδια μου αγρυπνει. *Cant. v.* 2. [*Coll. Polyc. Phil.* 1. σπουδαζετε πυκνοτερον συνερχεσθαι. *Ign. Ephes.* 13. προς καιρον· προς ολιγον. *Theod. Mart. Polyc.* 11, προς ὡραν,] κατα καιρους ὡρων. *Exod. xiii.* 10. *Coll.* 2 *Cor. vii.* 8. *Luc. viii.* 13. 2 *Tim. ii.* 15. [απορφανισθεντες· καθαπερ παιδια μικρα απροστατευτα αωρον ορφανιαν ὑποσταντα εν πολλῳ ποθῳ των γονεων εισιν, ουτω και ἡμεις ὑμων. *Chrysost.*] ει μη αυτος συ συμπορευῃ, μη με αναγαγῃς εντευθεν. *Exod. xxxiii.* 15. *Conf. Phil. iv.* 16. *Gal. v.* 7. [πολλα γαρ εμηχανατο κατ' αυτων ὁ Διαβολος, αλλα χαρις τῳ Θεῳ, κατα παντων γαρ ουκ ισχυσεν. *Mart. Polyc.* 3.]

19, 20 [του στεφανου της αθλησεως. *Mart. Ign.* 5. ταυτα της παρουσιας αυτου δειγματα. *Epist. ad Diogn.* 7. την παρουσιαν του Κυριου ἡμων. *Ign. Philad.* 9.] *Coll. Matt. xxiv.* 3. 1 *Joan. ii.* 28. *Cant. iii.* 11. [*Thessalonicenses sunt spes Pauli, gaudium et gloriatio, hoc est, causa spei, gaudii, gloriationis: quia scil. ex ipsorum conversione et pietate sperat, se ut fidelem Evangelii ministrum, promissam in cœlo mercedem à Deo acceptum esse. Coll. Rom. v.* 2. *Dan. xii.* 3. *Glass. Phil. Sacr. p.* 841. *Dathe.* αυτος μεν ουν Ονησιμος ὑπερεπαινει ὑμων την εν Θεῳ ευταξιαν, ὁτι παντες κατα αληθειαν ζητε, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 6.] εγω ὡς τερεμινθος εξετεινα κλαδους μου, και οἱ κλαδοι μου κλαδοι δοξης και χαριτος, κ. τ. λ. *Sir. xxiv.* 16, 17. *Coll. Phil. iv.* 1. *cap. iii.* 13.

ΚΕΦ. γ. 3.

1 ΕΥΔΟΚΕΙΝ· *Salmasius de Hellenist. p.* 119 *Macedonicum putat, Croius Obs. in N. T. cap.* 34. *p.* 264. *Siculum, aut Arcadicum, aut Alexandrinum, nequaquam verò Atticum. Sturz. p.* 168.] διο, *Ps. cxv.* 10. [στεγειν· ὑπομενειν. *Etym. Magn.*]

2 [στηριξαι· *His sacris Script. solis propria vis viget in verb.* στηριζειν, επιστηριζειν *incognita Script. profanis. Coll. Valck. ad Act. xiv.* 22. εν λογῳ Θεου ὑπηρετει μοι. *Ign. Philad.* 11. ταυτῃ τῃ εντολῃ—στηριξωμεν εαυτους. *Clem. Rom. i.* 13. ὑποδεξαμενοι ὡς διακονους Χριστου Θεου. *Ign. Smyrn.* 10. ὡς Θεου και Χριστου διακονοι. *Polyc.*

Phil. 5. ὁν πεμψω πρεσβευσοντα και περι ὑμων. 13. παντας παρακαλειν, ἱνα σωζωνται. *Polyc.* 1.] *Conf. Phil. i.* 7. *Col. i.* 1. *Sir. vi.* 37.

3 [και ὁ αυτος ἡμιν αγων επικειται. *Clem. Rom. i.* 7. *Coll. Act. xx.* 23. τῳ *pro* εις το *est accipiendum, ut sit gerundium Heb. (infinit. cum* ל,*) quoad litteram expressum. Küttner.*] ανθρωπος γενναται κοπῳ. *Job. v.* 7. 2 *Tim. iii.* 12. 1 *Pet. ii.* 8. *Conf. Sap. iv.* 17, ου νοησουσι—εις τι ησφαλισατο αυτον ὁ Κυριος.

4 και ειδε Κυριος εν τῳ θλιβεσθαι αυτους. *Ps. cv.* 44. [προλεγει γαρ ἡμιν, Ιδου ὁ Κυριος, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 34.] *Conf. Act. xvii.* 5-10. προς ὑμας, *Conf. Matt. xxvi.* 55. *Marc. ix.* 19. *Joan. i.* 1.

5 [οὑτοι παντες ουκ εις κενον εδραμον. *Polyc. Phil.* 9.] *Conf. Job. xxxix.* 16. *Gen. xxxi.* 42. ὁ πειραζων, *Matt. iv.* 3. *vi.* 13. μηπως, *Conf. Sir. xix.* 13. [*Winer.* § 60. 2. *p.* 386. *Mart. Polyc.* 3.]

6 [τους δε απεσταλμενους αφ' ἡμων—εν ειρηνῃ μετα χαρας εν ταχει αναπεμψατε προς ἡμας, ὁπως θαττον την ευκταιαν και επιποθητην ἡμιν ειρηνην και ὁμονοιαν απαγγελλωσιν· εις το ταχιον και ἡμας χαρηναι περι της ευσταθειας ὑμων. *Clem. Rom. i.* 59. *sub. fin.* οἱ Αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν. *i.* 42. τελεια ἡ προς τον Θεον—μνεια. 56. ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. 42. οἱ ευαγγελισαμενοι ἡμας Αποστ. *Polyc. Phil.* 6.] *Conf.* 1 *Par. x.* 9. αρτι, *Conf.* 2 *Mac. iii.* 28. [ευαγγελιζομαι· *bonum nuncio.* επιποθω· *desidero. Labb. Gloss. Coll. Lobeck ad Phrynich. pp.* 266-268.]

7 *Conf. Gen. xxiv.* 67. 2 *Cor. vi.* 4, 5. Κυριε εν θλιψει εμνησθην σου, εν θλιψει μικρα ἡ παιδεια σου ἡμιν. *Esa. xxvi.* 16. επι τοις δουλοις αυτου παρακληθησεται. 2 *Mac. vii.* 7. *Deut. xxxii.* 36.

8 ἱνα ζητε και πολυπλασιασθητε. *Deut. viii.* 1. ζητω ὁ βασιλευς. 1 *Reg. x.* 24. [στηθι ἑδραιος ὡς ακμων τυπτομενος. *Ign. Polyc.* 3.] *Conf. Gal. v.* 1. *Phil. iv.* 1. στηκετε, *Exod. xiv.* 13. *Alex. Comp.*

9 τι ανταποδωσω τῳ Κυριῳ περι παντων ὡν ανταπεδωκε μοι; *Ps. cxv.* 12. [τινα ουν ἡμεις αυτῳ δωσομεν αντιμισθιαν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1.] εμπροσθεν Κυριου, *Conf.* 1 *Par. ix.* 20. *Coll. Rom. xii.* 15.

10 [αγων ην ὑμιν ἡμερας τε και νυκτος. *Clem. Rom. i.* 2. *Ign. Rom.* 5. ὑπερεκπερισσως. *Clem. Rom.* 20. κατηρτισμενους εν ακινητῳ πιστει. *Ign. Smyrn.* 1. καταρτισας—τους εν Ῥωμῃ των αδελφων ακουοντας δια της επιστολης. *Mart.* 5. δι' οὑ αναπληρωθῃ αυτου τὸ ὑστερημα. *Clem. Rom. i.* 38. τα ὑστερηματα αυτων ιδια εκρινετε. 2.] *Conf.* 1 *Cor. xvi.* 17. 2 *Cor. viii.* 13. *ix.* 12. *Col. i.* 24. εις το ειναι, *Sap. i.* 14.

11 [τῳ Θεῳ και Πατρι. *Mart. Polyc.* 22.] *Conf. Col. i.* 3. *Ps. xxxvi.* 23. 2 *Thess. ii.* 16. *iii.* 5. Συ δε ὁ αυτος ει. *Ps. ci.* 27. [κατευθυνοντες (*figuratè*) την πορειαν αυτων εν ὁσιοτητι και δικαιοσυνῃ. *Clem. Rom. i.* 48.] *Coll. Phil. ii.* 24. *Prov. xv.* 8. *xxix.* 27.

12 [παντα ὁμου καλα εστιν, εαν εν αγαπῃ πιστευητε. *Ign. Philad.* 9. παντα ουν ὑμιν εν χαριτι περισσευετω. *Smyrn.* 9. και παντος χαρισματος περισσευῃς. *Polyc.* 2. ἡ εις Θεον ανθρωπου αγαπη. *Clem. Rom. Fragm.* 1. *Ign. Ephes.* 14.] *Conf. cap. iv.* 15. *Gal. vi.* 10. 2 *Cor. ix.* 8. πλεονασαι. *Coll.* 1 *Esd. viii.* 75. 2 *Par. xxiv.* 11.

13 [εαν εστηριγμενη ᾖ ἡ διανοια ἡμων πιστεως προς τον Θεον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 35. την παρουσιαν του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου. *Ign. Philad.* 9. επι σωτηρια τῃ των ἁγιων εκλεκτων. *Mart. Polyc.* 22. εις το στηριξαι, *simpliciter pro* και στηριξαι, *ex constructione Heb. frequentissima periodos nectendi per gerundia, loco præfix.* ל *tempori finito juncti. Küttner.*] *Græcè,*—ὡστε στηριξαι. *Conf.* 2 *Thess. i.* 10. *Matt. xvi.* 27. *Dan. vii.* 10. *Esa. iv.* 3. *Zach. xiv.* 15. *CITAT.*

ΚΕΦ. δ. 4.

1 ΤΟ λοιπον· *locutio properantis ad finem. Grot. Conf. Jacobs. ad Ign. Ephes.* § 11. 2 *Cor. xiii.* 11. *Gal. vi.* 17. *et sæp.* ερωτωτους ὑπερεχοντας, ει τινα μου γνωμης αγαθης λαμβανετε συμβουλιαν, εχετε, εις ὁυς ευεργασασθε, μεθ' ἑαυτων, κ. τ. λ. *Barnab. Epist.* § 21. οφειλομεν αξιως της εντολης αυτου και δοξης περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5. Θεῳ αρεσαι, ὡσπερ και αρεσκετε. *Ign. Rom.* 2. μηδεν ανεπιτηδευτον εχειν των αρεσκοντων Θεῳ. *Fragm.* 7. παντα ουν ὑμιν εν χαριτι περισσευετω. *Smyrn.* 9. αιτου συνεσιν πλειονα ἧς εχεις. *Polyc.* 1. πλεον σπουδαιος γινου οὐ ει. 3. ετι και ετι ερωτω ὑμας. *Barnab. fin.* περισσευειν· *abundare. Labb. Gloss. Vett.* την πιστιν ἣν εξ αρχης παρελαβομεν. *Routh. Fragm. Patr.* 1. *p.* 464. το εθος ὁποιον αν παραληφθῃ. *Clem. Fragm.* 6. *p.* 255. *Jacobs.*] *Coll.* 2 *Thess. ii.* 1.

2 [παραγγελιας λαβοντες. *Clem. Rom. i.* 42. τοις αδελφοις μου παραγγελλε εν ονοματι Ιησου Χριστου, αγαπαν τας συμβιους, ὡς ὁ Κυριος την ἐκκλησιαν. *Ign. Polyc.* 5. *Coll. Ephes.* 2-4.]

3 [Ἁγιου ουν μεριςὑπαρχοντες, ποιησωμεν τα του ἁγιασμου παντα. *Clem. Rom. i.* 30. εγκρατεια εν ἁγιασμῳ. 35. διο δεον απεχεσθαι απο παντων τουτων. *Polyc. Phil.* 5. τουτο το εργον Θεου εστιν και ὑμων, ὁταν αυτῳ απαρτισητε. *Ign. Polyc.* 7.]

4 την γυναικα—κεκτημαι εμαυτῳ εις γυναικα. *Ruth. iv.* 10. *Conf.* 1 *Pet. iii.* 7. 1 *Cor. vii.* 2. [ὡς ετι το καλον σκευος εστι μεθ' ὑμων. *Barnab. p.* 253. *Voss.*] *Coll. Heb. xiii.* 4. 1 *Tim. iii.* 2.

5 *Coll. Tob. viii.* 7. [καθως τα εθνη τα μη ειδοτα τον Κυριον και Θεον. *Ign. Voss. p.* 175. ἱνα ὁ γαμος ᾖ κατα Θεον, και μη κατ' ἐπιθυμιαν. *Ign. Polyc.* 5.] καθαπερ, *Gen. xii.* 4. *Exod. vii.* 6. 10. επιθυμια, *Sir. xx.* 4. *Conf. Ephes. ii.* 12. *Col. iii.* 5. *Jer. x.* 25. *CITAT.*

6 [το μη ὑπερβαινειν. *Coll. Winer.* § 45. (*Anglicè overreach.*) ου μη

γενη επιθυμων τα του πλησιον σου, ουδε μη γενη πλεονεκτης. *Barn. Epist.* § 19.] *Conf. Ps. xciii.* 1. [και νομος κολαστης γινεται των τοιουτων απαραιτητος. *Jos. Ant. Jud. iv.* 8. 24.] πλεονεκτου οφθαλμος ουκ εμπιπλαται μεριδι, και αδικια πονηρα αναξηραινει ψυχην, κ. τ. λ. *Sir. xiv.* 9, 10. [απορριψαντες αφ' εαυτων πασαν αδικιαν και ανομιαν, πλεονεξιαν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 35. απεχομενοι πασης αδικιας, πλεονεξιας, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 2. ὁ ἁπλους τον πλησιον ου πλεονεκτει. *Test. XII Patr. p.* 625.] *Conf. Ephes. v.* 5. *Gal. v.* 19-21.

7 [ἡ χαρις του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου μεθ' ὑμων, και μετα παντων πανταχη των κεκλημενων ὑπο του Θεου, και δι' αυτου. *Clem. Rom.* 1. *sub. fin.* ποιησωμεν το θελημα του καλεσαντος ἡμας. *ii.* 5. 10. επι ακαθαρσια, *Coll.* επι σωτηρια τη των ἁγιων εκλεκτων. *Mart. Polyc.* 22.] 2 *Tim. ii.* 19. τῳ οικῳ σου πρεπει ἁγιασμα. *Ps. xcii.* 5.

8 [τοιγαρουν, *Mart. Ign.* 4.] *Sir. xli.* 16. και δωσω Πνευμα μου εις ὑμας. *Ezech. xxxvii.* 14. *Conf. Esa. xxxiii.* 1. *Gal. ii.* 21. ὁ αθετων, κ. τ. λ. *Luc. x.* 16. *Juda.* 8. [αθετω· *reprobo. Labb. Gloss.* αθετει· ατιμαζει. *Hesych.* μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8.] *CITAT.*

9 [το σεμνον της περιβοητου φιλαδελφιας ὑμων. *Clem. Rom. i.* 47, 48. αγαπωμεν ουν αλληλους. *ii.* 9. αλληλους διαπαντος αγαπατε. *Ign. Magn.* 6. *Trall.* 13. γινεσθε δε θεοδιδακτοι. *Barnab. p.* 253. *Voss.* ἡ δε αγαπη ὁδος ἡ αναφερουσα εις Θεον. *Ign. Ephes.* 9.]

10 ἑκαστον συντηρειν την ουσαν ευνοιαν εις εμε και τον ὑιον μου, κ. τ. λ. 2 *Mac. ix.* 26. [και παντος χαρισματος περισσευης. *Polyc.* 2.]

11 [τισι δε παρηγγελλεν ἡσυχαζειν. *Mart. Ignat.* 6. εξαιρετως εφιλοτιμηθη τον ἡμετερον νομον. *Jos. Ant. Præm. iii.* 15. 9. 5. φιλοτιμησαμενοι προς την εὑρεσιν των γραμματων. *x.* 11. 2.] *Conf.* 2 *Cor. v.* 9. πιστευε τῳ Κυριῳ, και εμμενε τῳ πονῳ σου. *Sir. xi.* 21. [τα κατα τον οικον σεμνως οικουργειν εδιδασκετε. *Clem. Rom. i.* 1. ἰδιοπραγει· τα ἰδια πρασσει, ἡσυχαζει. *Hesych.*] *Coll. Prov. xxxi.* 27.

12 [μη αφορμας διδοτε τοις εθνεσιν, ἱνα μη δι' ολιγους αφρονας το εν Θεῳ πληθος βλασφημηται, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 8.] ὁτι ασχημον εποιησεν. *Deut. xxxiv.* 7. ευσχημονως, *Coll. Sir. xxvi.* 33. *Comp.* ανηρ θυμωδης ουκ ευσχημων. *Prov. xi.* 25. *Conf. Ephes. iv.* 28. 1 *Cor. xiv.* 40. [εν ἁγνῃ συνειδησει περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5.] *cap. v.* 22.

13 [ου γαρ θελω ὑμιν ανθρωπαρεσκησαι. *Ign. Rom.* 2. νοησατω ὁ θελω. *Rom.* 6. μηδεμιαν ελπιδα εχοντας σωτηριας. *Clem. Rom. ii.* 1. οἱ ἓν αγαπῃ τελειωθεντες—εχουσιν χωρον ευσεβων, κ. τ. λ. *i.* 50.] εν αναπαυσει νεκρου καταπαυσον το μνημοσυνον αυτου, και παρακληθητι εν αυτῳ εν εξοδῳ πνευματος αυτου. *Sir. xxxviii.* 23. κεκοιμημενοι, *Conf. Matt. ix.* 24. *Joan. xi.* 11. 13. 14. επ' ελπιδι κοιμηθησῃ.

Job. xi. 18. *Aqu. Sym. Theod. Ose. vii.* 14. *Sap. iv.* 7. πεποιθεν εν τῳ θανατῳ ἑαυτου δικαιος. *Prov. xiv.* 32. *Aq. Sym. Theod.* εις ουρανον την ελπιδα εχων. 2 *Mac. ix.* 20.

14 [αληθως εσταυρωθη και απεθανεν. *Ign. Trall.* 9. και αληθως ανεστησεν ἑαυτον. *Smyrn.* 2. ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει. *Polyc. Phil. ii.* 5. ἱνα καμε συναγαγῃ ὁ Κυριος Ιησους Χριστος μετα των εκλεκτων αυτου, κ. τ. λ. *Mart. Polyc. fin.*] και εσονται μοι —εις ἡμεραν, ἡν εγω ποιω, εις περιποιησιν, κ. τ. λ. *Mal. iii.* 17.

15 [την παρουσιαν του Κυριου. *Ign. Philad.* 9. ὁπως εαν κοιμηθωσιν, διαδεξωνται ἑτεροι. *Clem. Rom. i.* 44. ἱνα φθασῃ προς ὁν ηγαπησεν Κυριον. *Mart. Ign.* 5.] εὐπειθη ποιησαι τον περιλειπομενον (*superstitem*). 4 *Mac. xii.* 6. οἱ περιλειπομενοι, *xiii.* 17. [αχρι της δευτερας μου παρουσιας. *Nicod. Evang. p.* 726. *Thilo.*]

16 [ανθρωπους εν εσχαταις απῳκισμενους ῥαδιως αν ἑνι κελευσματι συναγαγοι Θεος απο περατων εις ὁ, τι αν θελησῃ χωριον. *Philo De Præm. et Poen.* § 19. *p.* 427. *Mang.* 928. *Par.* αναστησομαι εν αυτῳ ελευθερος. *Ign. Rom.* 4. αυτος ὁ Κυριος, *Jesus ipse. Küttner.*] *Coll. Ps. lxvii.* 17, το ἁρμα του Θεου μυριοπλασιον, χιλιαδες ευθηνουντων, Κυριος εν αυτοις. [αρχαγγελος, *Nicod. Evang. pp.* 750. 776. 778. *Thilo.* οἱ νεκροι εν Χριστῳ. *Conf.* οἱ εν Χριστῳ πιστευθεντες. *Clem. Rom. i.* 43.]

17 [και μη λεγετω τις ὑμων, ὁτι αὐτη ἡ σαρξ ου κρινεται, ουδε ανισταται. Γνωτε εν τινι εσωθητε, εν τινι ανεβλεψατε, ει μη εν τῃ σαρκι ταυτῃ οντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 9.] ἑτοιμαζου ὁπως εναντιωσῃς τῳ Θεῳ σου. *Amos. iv.* 12. *Sym.* εις καταντησιν Θεου σου, *Theod.* [εις τον οφειλομενον αυτοις τοπον εισι παρα τῳ Κυριῳ, ᾧ και συνεπαθον, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 9. ἱνα και Θεου παντοτε μετεχητε. *Ign. Ephes.* 4. μονα γαρ τα τραχυτερα των ἁγιων αυτου λειψανων περιελειφθη. *Mart. Ign.* 6.] *Conf. Apoc. i.* 7. *Luc. xxi.* 27. *Joan. xiv.* 2. *Rom. viii.* 17. [και εν νεφελαις ἁρπαγηναι προς την του Κυριου απαντησιν. *Nicod. Evang. cap.* 25. *fin.*] *Coll.* 2 *Cor. xii.* 2.

18 *Conf. Job. iv.* 3, 4. *Esa. xxxv.* 3. [ἡ νουθετησις ἡν ποιουμεθα εις αλληλους καλη εστιν, και ὑπεραγαν ωφελιμος. *Clem. Rom. i.* 56.]

ΚΕΦ. ε. 5.

1, 2 ΕΚΔΕΧΩΜΕΘΑ ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου εν αγαπῃ και δικαιοσυνῃ, επειδη ουκ οιδαμεν την ἡμεραν της επιφανειας του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 12.] *Obd.* 15. εγγυς ἡμερα Κυριου, κ. τ. λ. [*Coll. Barnab. Epist.* § 21.]

3 [Ὁ δε ειπεν, "Βοησον ἡ ουκ ωδινουσα," τουτο λεγει, τας προσευχας ἡμων ἁπλως αναφερειν προς τον Θεον, μη, ὡς αἱ ωδινουσαι, εγκακωμεν. *Clem. Rom. ii.* 2.] διατουτο αδυνατησουσιν εν αυτοις

πολλοι, και πεσουνται και συντριβησονται, και εγγιουσι, και αλωσονται ανθρωποι εν ασφαλειᾳ, κ. τ. λ. *Esa. viii.* 15, 16. ουαι ὑμιν απολωλεκοσι την ὑπομονην, και τι ποιησετε ὁταν επισκεπτηται ὁ Κυριος; *Sir. ii.* 14. ουκ εκφευξεται εν ἁρπαγμασιν ἁμαρτωλος, κ. τ. λ. *xvi.* 13. και ου μη ὑπαρξουσι. *Ps. lviii.* 13. *Conf.* 2 *Mac. vi.* 26. *Deut. xxxii.* 35. *Jer. iv.* 10. *viii.* 11. *Comp. Zach. iii.* 1. *Job. xv.* 21, ὁταν δοκῃ ηδη ειρηνευειν, ἡξει αυτου ἡ καταστροφη.

4 [δια τουτου (Ιησου Χριστου) ηνεῳχθησαν ἡμων οἱ οφθαλμοι της καρδιας, δια τουτου ἡ ασυνετος και εσκοτωμενη διανοια ἡμων αναθαλλει εις το θαυμαστον αυτου φως, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 36. ἡ ουν ὁδος του φωτος εστιν αὑτη, κ. τ. λ. *Barnab. Epist. p.* 248-251. *Voss.*]

5 διοδευσον προς την λαμψιν, κ. τ. λ. *Bar. iv.* 2. [τεκνα φωτος. *Ign. Philad.* 2.] *Conf. Ephes. ii.* 2. 2 *Thess. ii.* 3. 1 *Pet. i.* 13.

6 [γρηγορει, ακοιμητον πνευμα κεκτημενος. *Ign. Polyc.* 1. νηφοντες προς τας ευχας. *Polyc. Phil.* 7. νηφε· γρηγορει, σωφρονει βιῳ. *Hesych.*] *Conf.* 2 *Tim. iv.* 5. *Sir. xxxiv.* 20. [αρα ουν· *nempe ergo. Labb. Gloss.*] *Coll. Jona. i.* 6, αναστα, και επκαλου τον Θεον σου, κ. τ. λ.

7 του πορευεσθαι εν ὁδοις σκοτους. *Prov. ii.* 13. *Conf. Act. ii.* 15. 1 *Pet. v.* 8. [ἡ δε του μελανος ὁδος εστι σκολια, κ. τ. λ. *Barn. pp.* 251, 2. *Voss.*] φυλασσετε απαλξεις. *Esa. xxi.* 11. *Nah. ii.* 1.

8 [ενδυσωμεθα την ὁμονοιαν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 30. το βαπτισμα ὑμων μενετω ὡς ὁπλα, ἡ πιστις ὡς περικεφαλαια, ἡ αγαπη ὡς δορυ, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 6. νηφε ὡς Θεου αθλητης. 2.] *Coll. Esa. v.* 27. [ὑπ' αυτου περιφανως του Θεου την ελπιδα της σωτηριας αφῃρημεθα. *Conf. Jos. Bell. Jud. vii.* 8. 6.] *Conf. Ephes. vi.* 14-17. *Esa. xi.* 5. [και παντες ὁι ἁγιοι ενδυσονται ευφροσυνην. *Test. XII. Patr. p.* 587.]

9 [εις κολασιν—τιθησι. *Clem. Rom. i.* 11.] ωμοσα εν τῃ οργῃ μου. *Ps. xciv.* 11. ειπον τῃ ψυχῃ μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *xxxiv.* 3. και εσονται μοι—εις περιποιησιν. *Mal. iii.* 17. *Conf. Heb. x.* 39. [το Ιησους ονομα ουκ εστιν Ἑλληνικον, αλλα τῃ Ἑβραϊων φωνῃ ουτω λεγεται. ἑρμηνευεται γαρ Ιησου, ἡ σωτηρια, και Ιησους Ἑλληνικως, και τοις αυτοις γραφεται στοιχειοις ἡ σωτηρια, και ὁ ἡμετερος Ιησους. Λεγεται ουν εν γ' Ψαλμῳ, Του Κυριου ἡ σωτηρια, κ.τ.λ. *Append. Albert. Gloss. N. T. p.* 199.] *Coll. Ps. xxix.* 5.

10 [ὑπερ ἡμων, *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xv.* 3. ει ουν ὁ Ὑιος του Θεου, ων Κυριος,—επαθεν, ἱνα ἡ πληγη αυτου ζωοποιηση ἡμας· πιστευσωμεν, ὁτι ὁ Ὑιος του Θεου ουκ ηδυνατο παθειν, ει μη δια ἡμας. *Barnab. Epist.* § 7. εκεινον ζητω, τον ὑπερ ἡμων αποθανοντα. *Ign. Rom.* 6. *Polyc. Phil.* 9. ἱνα ζησωμεν εν αυτῳ, παντα ὑπεμεινε. 8. *Conf. Ign. Smyrn.* 1.] *Coll.* 1 *Cor. xv.* 51. *Esa. xxvi.* 19.

11 και εσομεθα ὡς γενος ἑν. *Gen. xxxiv.* 16. [εν αμωμῳ ἑνοτητι ειναι. *Ignat. Ephes.* 4. εσωθησαν εν ἑνοτητι Ιησου Χριστου. *Philad.* 5.

δυνηθησεσθε οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. *Polyc. Phil.* 3.] *Conf. cap. iv.* 18. 1 *Cor. viii.* 1. *x.* 23, *Juda.* 20. [*Coll. Valck. ad* 1 *Cor. viii.* 10. *et xiv.* 4.]

12 [χρη τον προεστωτα ανεπιληπτον μελεταν και ασκεισθαι βιον, κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 7. συγκοπιατε αλληλοις. *Polyc.* 6. ειδεναι, *respicere.* καλως εχει—επισκοπον ειδεναι *(honorare). Smyrn.* 9. ταυτα, αγαπητοι, ου μονον ὑμας νουθετουντες επιστελλομεν, αλλα και κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 7. τους προηγουμενους ἡμων αιδεσθωμεν. 21. ετι και ετι ερωτω ὑμας. *Barnab. sub. fin.*] *Conf. cap. iv.* 1.

13 [τους Πρεσβυτερους ἡμων τιμησωμεν. *Clem. Rom. i.* 21. αγαπησεις ὡς κορην οφθαλμου σου παντα τον λαλουντα σοι λογον Κυριου. *Barn. Epist.* § 19. τουτον μεν γαρ, Υἱον οντα του Θεου, προσκυνουμεν· τους δε μαρτυρας, ὡς μαθητας και μιμητας του Κυριου, αγαπωμεν αξιως κ.τ.λ. *Polyc. Mart.* 17. μονον το ποιμνιον του Χριστου ειρηνευετω. *Clem. Rom. i.* 54. ὑπερεκπερισσως. 20. συγχαρηναι αυτοις, ὁτι ειρηνευουσιν. *Ign. Smyrn.* 11. ἐκεινους δε ουχ ἡγουμαι αξιους. *Mart. Polyc.* 10. *Coll. Ign. Trall.* 3.] *Conf. Mal. ii.* 6.

14 [ὁ ισχυρος μητ' αμελειτω τον ασθενη, ὁ δε ασθενης εντρεπετω τον ισχυρον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 38. επισκεπτομενοι παντας ασθενεις. *Polyc. Phil.* 6. δεδοικως μη τινα των ολιγοψυχων η ακεραιοτερων αποβαλῃ. *Mart. Ignat.* 1. μακροθυμησατε μετ' αλληλων εν πραοτητι. *Ign. Polyc.* 6. ἡ νουθετησις—ὑπεραγαν ωφελιμος. *Clem. Rom. i.* 56. ουκ εικη η ατακτως. 40.] *Conf. Act. xx.* 31. ολιγοψυχον ανδρα τις ὑποισει; *Prov. xviii.* 14. *Conf. Sir. xxxvii.* 12.

15 [πειθονται [οἱ Χριστιανοι] τοις ὡρισμενοις νομοις, και τοις ιδιοις βιοις νικωσι τους νομους· αγαπωσι παντας, και ὑπο παντων διωκονται, κ.τ.λ. *Epist. ad Diogn.* § 5.] και απεδωκε κακα αντι αγαθων. 1 *Mac. xvi.* 17. *Ps. xxxiv.* 12. [εαν γαρ σπουδασωμεν αγαθοποιειν, διωξεται ἡμας ειρηνη. *Clem. Rom. ii.* 10.] *Coll.* 1 *Pet. iii.* 13.

16 *Conf.* 2 *Cor. vi.* 10. *Esa. lxi.* 10. *Sym. Theod.* ευφρανθητε επι Κυριον, και αγαλλιασθε δικαιοι, κ. τ. λ. *Ps. xxxi.* 11. *xxxvi.* 4.

17 δει φθανειν τον ἡλιον επ' ευχαριστιαν σου, και προς ανατολην φωτος εντυγχανειν σοι. *Sap. xvi.* 28. [εντυγχανουσας αδιαλειπτως περι παντων. *Polyc. Phil.* 4.] αδειαλειπτως—μιμνησκομεθα ὑμων—και εν προσευχαις, κ. τ. λ. *Coll.* 1 *Mac. xii.* 11. [*Citat Ign. Ephes.* 10.] ζητησατε τον Κυριον, και κραταιωθητε· ζητησατε το προσωπον αυτου διαπαντος. *Ps. civ.* 4. *Conf. Rom. xii.* 12. *Col. iv.* 2.

18 [ποιησωμεν το θελημα του καλεσαντος ἡμας. *Clem. Rom. ii.* 5. 6. ποιησαντες το θελημα του Πατρος. 8.] ευσεβεια εις τον Θεον. *Prov. i.* 7. [ταυτα ουν παντα εξ αυτου εχοντες, οφειλομεν κατα παντα ευχαριστειν αυτῳ. *Clem. Rom. i.* 38. *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 4.]

19 *Coll. Num. xi.* 17, 25, 26. 2 *Tim. i.* 6. *Conf.* και ου μη σβεσῃς

τον λυκνον Ισραηλ, 2 *Reg. xxi.* 17. [*Spiritus hìc sunt dona sanationum et linguarum, quæ sicut in ignis formâ data erant, ita igni rectè comparantur, ac proinde dicuntur et suscitari,* 2 *Tim. i.* 6. *et contrà extingui. Suscitantur precibus, gratiarum actione, ac perpetuo studio pietatis: extinguuntur per contraria. Nam in Novo Testamento, maximè post constitutas Ecclesias, Deus illa dona non vult dare aut servare, nisi credentibus et piè viventibus. Vide Marc. xvi.* 17. *Grot.*] *Coll. Act. vii.* 51.

20 *Coll. Gen. xxxvii.* 19. και τα ἁγια μου εξουθενουν. *Ezech. xxii.* 8. προφητειας, *Coll. Esd. vi.* 14. *Sir. xlvi.* 20.

21 [δοκιμασαντες τῳ Πνευματι. *Clem. Rom. i.* 42.] κατεχετε, *Coll.* 1 *Cor. xi.* 2. [ζηλωται περι το καλον—προνοουντες αει του καλου. *Polyc. Phil.* 6.] *Coll. Gen. xxxii.* 26. *Juda.* 3.

22 [δοκιμος τραπεζιτης το μεν δοκιμον καθεξεται, απο δε παντος ειδους πονηρου αφεξεται. *Basil.* παν ειδος πονηριας επιδειξαμενος εν τῳ τροπῳ. *Jos. Ant. x.* 3. 1. διο δεον απεχεσθαι απο παντων τουτων. *Polyc. Phil.* 5.] *Conf. Rom. xii.* 17. ὁ εξουθενων τα ολιγα κατα μικρον πεσειται. *Sir. xix.* 1. τεκνον, εν αγαθοις μη δῳς μωμον. *xviii.* 15. *Coll.* 2 *Cor. viii.* 21. *Phil. iv.* 8. *Ephes. v.* 15. *cap. iv.* 12.

23 *Coll. Jer. xvi.* 5. [*Krebs. ad loc. p.* 346.] ὁ Θεος της ειρηνης, *Conf. Rom. v.* 1. [ευλογειτε πνευματα και ψυχαι δικαιων τον Κυριον. *Cant. Tri. Puer.* 63. Κυριε ὁ Θεος ὁ παντοκρατωρ—ευλογω σε, ὁτι ηξιωσας με—λαβειν με μερος—εν τῳ ποτηριῳ του Χριστου σου, εις αναστασιν ζωης αιωνιου, ψυχης τε και σωματος, κ.τ.λ. *Mart. Polyc.* 14. *Ineptè quidam his verbis abusi sunt ad tres hominis essentiales partes, quarum tantùm duo scimus, probandas. Neque enim* πνευμα *et* ψυχη *diversas naturæ humanæ partes, sed ejusdem, hoc est animi, partis, diversas vires facultatesque indicant, ita quidem ut* πνευμα *referatur ad rationem et intellectum qui etiam* νους *dicitur:* ψυχη *autem ad sensus, cupiditates, perturbationes, quas cum brutis homo communes habet. Ad quod intelligendum insignes aliquot in Philone loci sunt: Leg. Alleg. ii. p.* 90. *C,* δυο εστιν εξ ὡν συνεσταμεν, ψυχη τε και σωμα· το μεν ουν σωμα εκ γης δεδημιουργηται· ἡ δε ψυχη, αιθερος εστιν αποπλασμα θειον· Ενεφυσησε γαρ εις το προσωπον αυτου πνευμα ζωης ὁ Θεος. *Quod Det. Pot. Insid. p.* 170. *ubi ait* πνευμα εστιν ἡ ψυχης ουσια, πνευμα *esse animi vim primariam et præcipuam. Conferantur sequentia: De Migr. Abr. p.* 398, βουληθεντες ὁλον το της ψυχης αλογον εκζωπυρησαι μερος, τον δε νουν διαφθειραι. *Quis Rer. Div. Her. p.* 512, το μεν γαρ αλογον ψυχης μερος εξαχη διελων ὁ δημιουργος, εξ μοιρας ειργασατο—το δε λογικον ὁ δε νους ωνομασθη, ασχιστον ειασε. *Loesner.* σωζεσθω ουν ἡμων ὁλον το σωμα εν Χριστῳ Ιησου. *Clem. Rom. i.* 38. ὁλοι οντες Θεου. *Ignat. Ephes.* 8. εν πασῃ ἁγνειᾳ—μενητε—σαρκικως και πνευματικως. 10.] *Coll.* 2 *Tim. i.* 18. [τηρησατε την σαρκα ἁγνην. *Clem.*

Rom. ii. 8. την σαρκα ὑμων ὡς ναον Θεου τηρειτε. *Ign. Philad.* 7. οἱ ὁλοτελεις εν πιστει. *Herm. Past. p.* 171. *Hefele.*]

24 [πιστος γαρ εστιν, ὁ επαγγειλαμενος τας αντιμισθιας αποδιδοναι ἑκαστῳ των εργων αυτου. *Clem. Rom. ii.* 11. πιστος ὁ Πατηρ εν Ιησου Χριστῳ πληρωσαι μου την αιτησιν και ὑμων. *Ign. Trall. sub. fin.* ποιησωμεν το θελημα του καλεσαντος ἡμας. *Clem. Rom. ii.* 5. 10.] *Conf. Deut. xxxii.* 4. *Esa. xlvi.* 11. αυτος ειπας, ουχι ποιησει; *Num. xxiii.* 19.

25 [λιτανευσατε τον Χριστον ὑπερ εμου, κ. τ. λ. *Ignat. Rom.* 4. αιτησασθε περι εμου, ἱνα επιτυχω.] 8. και εμοι μηδαμως του ἁμαρτειν τῳ Κυριῳ ανιεναι του προσευχεσθαι περι ὑμων. 1 *Reg. xii.* 23.

26 [ασπαζονται ὑμας Εφεσιοι. *Ign. Magn.* 15. ασπαζομαι εν ονοματι Ιησου Χριστου. *Rom. Inscr.* ασπαζεται ὑμας ἡ αγαπη των αδελφων. *Smyrn.* 12. προσαγορευετε παντας τους ἁγιους. *Mart. Polyc.* 20. ασπασασθε αλληλους εν ἁγιῳ φιληματι. *Ign. Voss. p.* 81.]

27 [και δη ὁρκιζω ὑμας, ὡ Γαλιλαιοι, μηδεν επικρυψασθαι της αληθειας. *Jos. Vit.* § 49.] *Conf.* 3 *Reg. xxii.* 16. 4 *Reg. xi.* 4. *Alex. Ald. Comp.* αναγνωσεσθε τον νομον τουτον εναντιον παντος Ισραηλ. *Deut. xxxi.* 11. *Neh. xiii.* 1. πασα ἡ συναγωγη, παντες ἁγιοι. *Num. xvi.* 3.

28 [ἡ χαρις του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου μεθ' ὑμων—Αμην. *Clem. Rom. i.* 59. *fin.*]

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΚΕΦ. α. 1.

1 Η εκκλησια του Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Inscr.* εκκλησιας Θεου ὑπηρεται. *Ign. Trall.* 2. *Philad. Inscr.* Πολυκαρπος και οἱ συν αυτῳ Πρεσβυτεροι τῃ εκκλησια του Θεου, κ. τ. λ. *Polyc. Phil. Inscr.* την αρχαιαν Κορινθιων εκκλησιαν. *Clem. Rom. i.* 47.

2 [χαρις ὑμιν και ειρηνη απο παντοκρατορος Θεου δια Ιησου Χριστου πληθυνθειη. *Clem. Rom.* 1. *Inscr. Polyc. Phil. Inscr.*]

3 [οφειλομεν κατα παντα ευχαριστειν αυτῳ. *Clem. Rom. i.* 38. καγω τῳ Θεῳ ευχαριστω ὑπερ ὑμων. *Ign. Philad.* 11. πεπληρωμενη (εκκλησια) εν πιστει και αγαπῃ. *Smyrn. Inscr.* οἱ κατ' ανδρα αλληλους αγαπατε. *Trall.* 13. ὑπερ της των αδελφων εις αλληλους

αγαπης. *Mart. Ign.* 6. αξιον εστι = δικαιον εστι. *Plot.* ὑπεραυξανειν, *Conf.* ὑπεραγαπειν, *Jos. Ant. ii.* 9. 5. ὑπερυψουν, *Cant. Tri. Puer.* 63. ὑπερδοξαζειν, *Ign. Polyc.* 1. ὑπερεπαινειν, *Ephes.* 6. πρεπον ουν εστι κατα παντα τροπον δοξαζειν Ιησουν Χριστον—ἱνα εν μιᾳ ὑποταγῃ ητε κατηρτισμενοι, κ.τ.λ. 2. ευχαριστειν· ουδεις των δοκιμων ειπεν, αλλα χαριν ειδεναι. *Phrynic. p.* 18. *Coll. Valck ad* 1 *Cor. i.* 4. *et Phil. i.* 3.]

4 Κυριε εν θλιψει εμνησθην σου, εν θλιψει μικρᾳ ἡ παιδεια σου ἡμιν. *Esa. xxvi.* 16. [το καυχημα ἡμων—εστω εν αυτῳ. *Clem. Rom. i.* 34. ἡ εκκλησια του Θεου ἡ παροικουσα Ῥωμην, τῃ εκκλησιᾳ του Θεου τῃ παροικουσῃ Κορινθον. *Clem. Rom. i.* 1. *Inscr.* διωγμον ὑπομενειν. *Mart. Ign.* 2. αγαπη παντα ανεχεται. *Clem. Rom. i.* 49. παντων ανεχου εν αγαπῃ. *Ign. Polyc.* 1.] *Coll. Sir. xxxvi.* 1. *Rom. v.* 3-5.

5, 6 [οὐ γενοιτο εν τῃ βασιλειᾳ Ιησου Χριστου προς τα ιχνη εὑρεθηναι ἡμας. *Mart. Polyc.* 22. οὐ της βασιλειας ονειμην. *Mart. Ign.* 2.] *Coll. Juda.* 7. 2 *Pet. ii.* 6. [καταξιωθεις του ἁγιου βαπτισματος. *Nicod. Evang. Prolog.* εαν με καταξιωσῃ Ιησους. *Ign. Ephes.* 20. μακαριος—ὁς καταξιωθησεται της τοιαυτης διακονιας. *Philad.* 10. εις το καταξιωθηναι με του κληρου. *Trall.* 12. *Smyrn.* 11. αγαπω μεν γαρ το παθειν. *Trall.* 4.] κρισεως, *Jer. i.* 16. [καταξιωσας δε με αθανατων και αει οντων. *Act. Thom.* § 15. ευχαριστω σοι, Δεσποτᾳ, ὁτι με τελειᾳ τῃ προς σε αγαπῃ τιμησαι κατηξιωσας, τῳ Αποστολῳ σου Παυλῳ δεσμοις συνδησας σιδηροις. *Mart. Ign.* 2.] *Coll. Luc. xxi.* 36. *Phil. i.* 28. *Conf. Matt. vii.* 2. 1 *Tim. v.* 10.

7, 8 ανεσιν, *Coll.* 2 *Cor. ii.* 12. *vii.* 5. [τοις θλιβομενοις, *Conf. Ign. Smyrn.* 6. ὁ Θεος αγγελων και δυναμεων. *Mart. Polyc.* 14. εις ανεσιν και ευωχιαν. *Jos. Ant. i.* 21. 1. τοις πενησι και τεθλιμμενοις, και ανεσιν παρειχεν αυτοις. *Act. Thom.* § 19.] *Coll.* 2 *Cor. vii.* 5. *Luc. xvi.* 25. *Heb. iv.* 11. 1 *Thess. i.* 10. *iii.* 13. *Matt. xvi.* 27. *xxv.* 31. *Apoc. viii.* 14. Κυριος εκ Σινα ηξει—εκ δεξιων αυτου αγγελοι μετ' αυτου. *Deut. xxxiii.* 2. *CITAT.* [και καταργησει Βελιαρ και τους ὑπηρετουντας αυτῳ. *Test. XII Patr. p.* 731. οὐς ουκ επεισαν αἱ προφητειαι, ουδε ὁ νομος Μωσεως, αλλ' ουδε μεχρι νυν το Ευαγγελιον, κ.τ.λ. *Ign. Smyrn.* 5. *clariùs in Exod. iii.* 2. *legitur* εκ του βατου, *et præterea* εν πυρι φλογος, *sed in stylo horum libb. prorsùs nihil refert utrum* πυρ φλογος *dicatur, an* φλοξ πυρος· *quorum hoc est, Heb. i.* 7. *illud hôc loco. Valck. ad Act. vii.* 30.] και οἱ υἱοι Ἡλι του ἱερεως υἱοι λοιμοι, ουκ ειδοτες τον Κυριον. 1 *Reg. ii.* 12. *Conf. Deut. iv.* 24. και δωσω εκδικησιν. *Ezech. xxv.* 14. [και οἱ ὑπακουσαντες εσωθησαν. *Clem. Rom. i.* 7. ὑπακουσωμεν τῃ—βουλησει αυτου. 9. οὐ (Ιησου Χριστου) το αἱμα εκζητησει ὁ Θεος απο των απειθουντων αυτῳ. *Polyc. Phil.* 2. ανεσις· αναπαυσις. *Hesych.*] *Conf. cap. ii.* 8.

9 [του θανατου αιωνιου μετα τιμωριας. *Barnab. p.* 251. *Voss.* εις παντελη ολεθρον. *Ign. Fragm.* 1. ουδεν ἡμας ῥυσεται εκ της αιωνιου κολασεως. *Clem. Rom. ii.* 6. το αιωνιον και μηδεποτε σβεννυμενον πυρ. *Mart. Polyc.* 2. της μελλουσης κρισεως και αιωνιου κολασεως. 11.] εξηλθε δε Καϊν απο προσωπου του Θεου. *Gen. iv.* 16. ευφροσυνης μετα του προσωπου σου, τερπνοτητες εν τῃ δεξιᾳ σου εις τελος. *Ps. xv.* 11. χορτασθησομαι εν τῳ οφθηναι την δοξαν σου. *xvi.* 15. εν ἡμερᾳ ολεθρου αυτων. *Obd.* 13. *Prov. xxi.* 7. *Matt. xxv.* 41. [δικην τισουσι· τιμωριαν δωσουσιν. *Alb. Gloss.* κολασθησονται. *Theod.*] *Conf.* 2 *Mac. viii.* 11. ενωπιον της δοξης του μεγαλου. *Tob. iii.* 16. *Coll. Prov. i.* 19. [απο *hìc designat causam, ut Rom. i.* 7. 2 *Cor. i.* 2. *et alibi sæpe. Si quæris, inquit, unde illa pœna? A facie, id est, ab ore, à sententiâ Christi et potenti ipsius magnificentiâ per quam judicatum exequitur. Sic* απο προσωπου, *sed in bonam partem, habes Act. iii.* 20. *Videntur autem hæc verba sumpta ex Esa. ii.* 10 *et* 19. *Grot.*] *CITAT.*

10 [ὡς μακαρια και θαυμαστα τα δωρα του Θεου. *Clem. Rom. i.* 35. πως μεγα και θαυμαστον εστιν ἡ αγαπη. 50.] και ουκ επιστωθη μετα του Θεου το πνευμα αυτης. *Ps. lxxvii.* 8. [το κατα το Ευαγγελιον μαρτυριον. *Mart. Polyc.* 1. εδοξαζετο μεγαλως ὁ Χριστος, κ.τ.λ. *Epist. Eccles. Vienn. et Lugdn.* § 13.] τῃ ἡμερᾳ εκεινῃ εσται Κυριος σαβαωθ ὁ στεφανος της ελπιδος, ὁ πλεκεις της δοξης, τῳ καταλειφθεντι του λαου. *Esa. xxviii.* 5. *xlix.* 3. *Ps. li.* 9. *Gal. i.* 24.

11 [ευλογω σε, ὁτι ηξιωσας με της ἡμερας και ὡρας ταυτης. *Mart. Polyc.* 14. του αξιωθηναι με εις τελος ειναι. *Ignat. Rom.* 1. εν δυναμει πιστεως. *Ephes.* 14. τον——της ἁγιας κλησεως ἡμων κανονα. *Clem. Rom. i.* 7. 46. ἱν' ὁσιως παντα τα γινομενα εν ευδοκησει, ευπροσδεκτα ειη τῳ θεληματι αυτου. 40.] εν δυναμει, *Sir. xliv.* 3. *Conf. Matt. xi.* 26. *Luc. xii.* 32. μνημην του πληθους της αγαθωσυνης σου εξερευξονται. *Ps. cxliv.* 7. *alii. Conf.* 1 *Mac. xii.* 11. εις ὁ, *Conf.* εις τι, *Sap. iv.* 17. σοφια γαρ και παιδεια φοβος Κυριου, και ἡ ευδοκια αυτου πιστις και πραοτης. *Sir. i.* 26.

12 [δοξαζειν Ιησουν Χριστον τον δοξασαντα ὑμας. *Ign. Ephes.* 2. εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου, δοξαζωμεν αυτον. *Polyc. Phil.* 8.] και ἁγιασθησομαι εν ὑμιν. *Ezech. xx.* 41. *xxviii.* 25. *xxxviii.* 16, ἱνα γνωσι παντα τα εθνη εμε, εν τῳ ἁγιασθηναι με εν σοι ενωπιον αυτων.

ΚΕΦ. β. 2.

1 ΕΠΕΒΟΩΝ και ηρωτων τον Ασιαρχην——ἱνα—— *Mart. Polyc.* 12. ἡμερα κρισεως. *Barnab. sub. fin.* την παρουσιαν του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου. *Ign. Philad.* 9.] *Conf.* 1 *Thess. iv.* 1. [ερωτω τους ὑπερεχοντας, ει τινα μου γνωμης αγαθης λαμβανετε συμβου-

λιαν, κ.τ.λ. *Barnab. Epist. sub fin.* ἱνα καμε συναγαγῃ ὁ Κυριος Ιησους Χριστος μετα των εκλεκτων αυτου, εις την ουρανιον βασιλειαν αυτου. *Mart. Polyc. sub fin.*]

2 [κατηρτισμενοι τῳ αυτῳ νοϊ. *Ign. Ephes.* 2. εἰς νους, μια ελπις. *Magn.* 7. ουκ οιδαμεν την ἡμεραν της επιφανειας του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 12. αγων ην ὑμιν ἡμερας τε και νυκτος ὑπερ πασης της αδελφοτητος, εις το σωζεσθαι, κ. τ. λ. *i.* 2. μη ταχεως πιστευοντες κατα τινος. *Polyc. Phil.* 6.] *Conf.* 2 *Tim. iii.* 1. *Matt. xxiv.* 6. τοτε εσαλευθησαν καρδιαι. *Sir. xlviii.* 22.

3 αποστασιαν ελαλησε κατα του Κυριου. *Jer. xxxvi.* 32. *Comp.* [μη ουν τις ὑμας εξαπατατω ὡσπερ ουδε εξαπατασθε, ὁλοι οντες Θεου. *Ign. Ephes.* 8.] *Coll.* 1 *Joan. iii.* 8. *Gen. iii.* 13. ὁ υἱος της απωλειας, *Coll. Ephes. ii.* 2. 1 *Thess. v.* 5. [οἱ υἱοι της απωλειας. *Reliq. Sacr. Routh. tom.* 1. *p.* 314. κληρονομε του σκοτους, υἱε της απωλειας, Διαβολε. *Nicod. Evang. cap.* 20. *p.* 708. *Thilo.*] κατα μηδενα τροπον. 3 *Mac. iv.* 13. [αποστασια· *discessio, discidium. Labb. Gloss. Coll. Lobeck. Phrynic. p.* 528.]

4 [ὁ αντικειμενος τῳ γενει των δικαιων. *Polyc. Mart.* 17.] *Conf. Joan. x.* 33. *Esa. lxvi.* 6. ειδον τον Κυριον καθημενον επι θρονου ὑψηλου. *Esa. vi.* 1. *Act. xii.* 22. Θεου φωνη, και ουκ ανθρωπου. *Sap. xiv.* 20. *Judith. ii.* 5. 12. [σπουδαζει Θεος νομιζεσθαι—ηξιου ὑπερ ανθρωπον νομιζεσθαι. *Philo ap. Grot.* εστω σοι ὡς αυτος ὁ Αντικειμενος *sicut Antichristus et Adversarius, Ign. ad Heron. p.* 92. *Voss.* το δε πλανον Πνευμα ἑαυτο κηρυττει, τα ιδια λαλει, (αυταρεσκον γαρ εστιν) ἑαυτο δοξαζει, κ.τ.λ. *Ephes. p.* 127. *Voss.*]

6 [κατα καιρους τεταγμενους. *Clem. Rom. i.* 40. ὡρισμενοις καιροις. *Ib.*] *Conf. Matt. xxiv.* 45. [και εδοξασα τον δεσποτην Θεον, τον απο αποκαλυψαντα ἡμιν τα μυστηρια ταυτα. *Jacob. Protevang. cap.* 25.]

7 [τρια μυστηρια κραυγης. *Ign. Ephes.* 19.] ὁπως μη εὑρῃ ὁ ανθρωπος το ποιημα ὁ εποιησεν ὁ Θεος απ' αρχης και μεχρι τελους. *Eccles. iii.* 11. [ενεργειται· κατασκευαζεται. *Hesych. Conf. Heinsii Exercitat. Sac. ad loc. Vox* μυστηριον *indicat altam, profundam, summè magnam et occultam iniquitatem, quem usum hujus locutionis etiam apud alios auctores se observasse scribit Casaubonus Exercit. adv. Baronium p.* 543. *Edit. Lond. Sic etiam adhibetur apud Philonem de Merc. Meretr. sub fin. Ubi cum virtus, quæcunque vitia essent cum voluptate conjuncta, longo ordine enarrasset, addit,* τοιαυτα της περικαλλους και περιμαχητου μεγαλα μυστηρια ἡδονης εστιν, ἁπερ ἑκουσα απεκρυψατο αει. *Loesner.*] και επι το μετωπον αυτης ονομα γεγραμμενον, Μυστηριον. *Apoc. xvii.* 5. *CITAT.*

8 [καθαιρουνται αἱ δυναμεις του Σατανα, και λυεται ὁ ολεθρος

αυτου. *Ign. Ephes.* 13. εν ᾗ πας πολεμος καταργειται επουρανιων και επιγειων. *Ib.* κατηργησει Βελιαρ και τους ὑπηρετουντας αυτω. *Test. XII Patr. p.* 731. επιφανεια του Υιου. *Clem. Fragm.* 8. δυο παρουσιαι του Χριστου, κ.τ.λ. *Just. Tryph. p.* 91. *Jebb.*] *Conf. Dan. ii.* 36. *Apoc. xiii. et xvi. Matt. xxiv.* 3. *cap. i.* 8. [ταυτα της παρουσιας αυτου δειγματα. *Epist. ad Diogn.* § 7. *Conf. Nicod. Evang. cap.* 23. *Bis idem, more Heb. Idem enim* αναλισκειν *et* καταργειν *conficere,* בטל *destruere. Manuscriptus autem pro* αναλωσει *habet* ανελει. *Et videtur sumptum hoc ex Esa. xi.* 4. *Ubi in Græco,* εν πνευματι δια χειλεων ανελει ασεβη. *Eodèm rursus tendunt, Spiritus oris Domini, et illustris ejus adventus: ostendunt enim hæc quàm facile Christo futurum id illum magum destruere, nempè quàm facile halitu oris difflatur gluma Ps. i.* 4. *aut sicut solis adventu dissipantur nebulæ, Ose. vi.* 4. *Utramque similitudinem conjunctam habes Oseæ xiii.* 3. *ad quem locum videtur hic Paulus respexisse.* επιφανεια *autem non semper significat aliquid quod in re conspicitur: satis enim est si per efflectum vis ejus innotescat. Coll.* 2 *Mac. xii.* 22. *xiv.* 15. *Tit. ii.* 4. *Grot.*] *CITAT.*

9 [ουτος πρωτοτοκος εστι του Σαταναˆ. *Polyc. Phil.* 7.] *Conf. Matt. iv.* 8. *ix.* 34. *Deut. xiii.* 1. *Apoc. xiii.* 3. [απο συνεργειας ἡμετερας (*sc.* διαβολου) εσταυρωθησαν αυτον οἱ Ιουδαιοι. *Evang. Nicod. cap.* 20. *p.* 700. *Thilo.*]

10 [εις το σωζεσθαι—τον αριθμον των εκλεκτων αυτου. *Clem. Rom. i.* 2.] εμνησθην—αγαπης τελειωσεως σου. *Jer. ii.* 2. [απολλυμενους ἡμας εσωσεν. *Clem. Rom. ii.* 1. 2.] *Conf. Matt. xiii.* 20-23. ἡ απατη της αδικιας. *Coll. Ephes. iv.* 22. *Heb. iii.* 13. *et Valck. ibid.* ανθ' ὡν, *Gen. xxii.* 18. *Coll. Joan. vii.* 18. 1 *Cor. xiii.* 1-6.

12 μη ευδοκησης εν ευδοκια ασεβων, κ. τ. λ. *Sir. ix.* 12. *Conf. Ps. lxxx.* 11, 12. *Rom. i.* 32. [δια του μη πιστευειν ἡμας τη επαγγελια του Θεου, ταλαιπωροι εσομεθα. *Clem. Rom. ii.* 11.] *Apoc. xxii.* 15.

13 και νυν ἁγιε παντος ἁγιασμος Κυριε, διατηρησον εις τον αιωνα αμιαντον, κ. τ. λ. 2 *Mac. xiv.* 36. [ἁγιασμος, *Clem. Rom. i.* 30. 35. οφειλομεν κατα παντα ευχαριστειν αυτῳ. 38. καγω τῳ Θεῳ ευχαριστω ὑπερ ὑμων. *Ign. Philad.* 11.] ειπον τη ψυχῃ μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps. xxxiv.* 3. ἁγιασμῳ ἡγιασα. *Jud. xvii.* 3. *Alex. Ald.* ἁγιασμον ἡγιασα. *Comp.* [ὑπο Ιησου Χριστου μεμαρτυρημενοι. *Ign. Philad.* 5. απ' αρχης. *Griesb.* απαρχην.] *Coll. Ezech. xxxvi.* 25. *xlviii.* 8. 14. 2 *Reg. vii.* 10. 1 *Joan. i.* 1. *Phil. ii.* 13. προ του αιωνος απ' αρχης κτισεως, κ. τ. λ. *Sir. xxiv.* 9. *Coll. Matt. xxv.* 34. 1 *Cor. ii.* 7. *Ephes. i.* 4. [τουτο (το Πνευμα) οἱ λαβοντες τυπουνται αληθειας τυπῳ χαριτος τελειας. *Clem. Fragm.* 8. προετοιμασας τας ευεργεσιας αυτου, πριν ἡμας γεννηθηναι. *i.* 38.]

14 [και ἡμεις ουν δια θεληματος αυτου εν Χριστῳ Ιησου κληθεν-

τες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 32. εν τῳ Ευαγγελιῳ της κοινης ελπιδος. *Ign. Philad.* 5. το κατα το Ευαγγελιον μαρτυριον. *Mart. Polyc.* 1. εγενετο σαρξ, και οὑτως ἡμας εκαλεσεν. *Clem. Rom. ii.* 9.] *Conf. Joan. xiv.* 3. *Rom. viii.* 17, 18. *Heb. x.* 39. 1 *Thess. v.* 9.

15 [επι τον εξ αρχης ἡμιν παραδοθεντα λογον επιστρεψωμεν. *Polyc. Phil.* 7. της παραδεδομενης ἡμιν καλως και δικαιως ὁμοφωνιας. *Clem. Rom. i.* 51. επαναδραμωμεν επι τον εξ αρχης παραδεδομενον ἡμιν της ειρηνης σκοπον. 19.] *Conf. Gal. v.* 1. 1 *Cor. xvi.* 13. *Phil. iv.* 1. [στηθι ἑδραιος. *Ign. Polyc.* 3. αρα ουν· *nempe ergo. Labb. Gloss. Vet.* παραδοσις· *traditio. Id.*]

16 αυτος (ὁ Κυριος, *Ald. Comp.*) εσωσεν αυτους, δια το αγαπαν αυτους, κ. τ. λ. *Esa. lxiii.* 9. [προσκαρτερωμεν τῃ ελπιδι ἡμων. *Polyc. Phil.* 8. ευλογημενῃ (εκκλησιᾳ,) εν χαριτι Θεου Πατρος. *Ign. Magn. Inscrip.*] *Conf.* 1 *Pet. i.* 3, 4. *Sir. xxxi.* 13-15. *Sap. xii.* 19. [ὡς Θεου και Χριστου διακονοι. *Polyc. Phil.* 5.]

17 *Conf.* 1 *Thess. iv.* 18. 2 *Cor. i.* 4. *vii.* 6. [οὑς κατα το ιδιον θελημα εστηριξεν. *Ign. Philad. Inscr.*] οἱ φοβουμενοι Κυριον ελπισατε εις αγαθα, και εις ευφροσυνην αιωνος και ελεους. *Sir. ii.* 9. αγαθων γαρ πονων καρπος ευκλεης, κ. τ. λ. *Sap. iii.* 15. [στηριξαι, *Coll. Valck. Act. xiv.* 22. *et* 2 *Pet. ii.* 14.]

ΚΕΦ. γ. 3.

1 ΚΑΙ περι εμου προσευχεσθε. *Ign. Trall.* 12. αιτησασθε περι εμου, ἱνα επιτυχω. *Rom.* 8.] *Conf.* 1 *Thess. iv.* 1. [οὑτοι παντες ουκ εις κενον εδραμον. *Polyc. Phil.* 9. ὁπως συντρεχητε τῃ γνωμῃ του Θεου. *Ign. Ephes.* 3. συναθλειτε, συντρεχετε. *Polyc.* 6. μνημονευετε εν ταις προσευχαις ὑμων της εν Συριᾳ εκκλησιας. *Trall.* 13. το λοιπον, *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 16.]

2, 3 [ατοπον εστιν Χριστον Ιησουν λαλειν, και Ιουδαϊζειν. *Ign. Magn.* 10. οἱ ποιουντες τα ατοπα. *Polyc. Phil.* 5.] *Conf.* 1 *Reg. xii.* 22. *Ps. xi.* 7. *xciii.* 14. *Esa. xlix.* 14, 15. αυτος στηριει την καρδιαν σου. *Sir. vi.* 37. *Conf. Deut. xxxii.* 4. *Matt. vi.* 13. 1 *Thess. iii.* 2. 1 *Cor. i.* 8, 9. [εστηριξε τῳ παντοκρατορικῳ βουληματι αυτου. *Clem. Rom. i.* 8.]

4 [περι ὡν πεπεισμαι ὑμας οὑτως εχειν. *Ign. Trall.* 3. ἁγνῃ συνειδησει παντα επιτελειν παρηγγελλετε. *Clem. Rom. i.* 1. =και ετελειωθη και τελειωθησεται. *Mart. Polyc.* 16.]

5 αγαπησις Κυριου παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* [μακαριοι παντες οἱ εισελθοντες και κατευθυνοντες την πορειαν αυτων εν ὁσιοτητι και δικαιοσυνῃ, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 48.] *Conf. Rom. viii.* 28. 1 *Cor. ii.* 9. *viii.* 3. *Luc. i.* 79. 1 *Reg. x.* 26. *Sir.*

xxxvi. 16. *xx.* 32. *Comp.* αγαθος Κυριος τοις ὑπομενουσιν αυτον, ψυχη ἡ ζητησει αυτον, αγαθον· και ὑπομενει, και ἡσυχασει εις το σωτηριον Κυριου. *Thren. iii.* 26.

6 [φυλαξεις, ἁ παρελαβες, μητε προστιθεις, μητε αφαιρων. *Barnab.* § 19. *p.* 27. *Hefele.* της παραδεδομενης ἡμιν καλως και δικαιως ὁμοφωνιας. *Clem. Rom. i.* 51. παραγγελλε εν ονοματι Ιησου Χριστου. *Ign. Polyc.* 5. ειτις εν αλλοτριᾳ γνωμῃ περιπατει. *Philad.* 3. την πιστην ἡν εξ αρχης παρελαβομεν. *Routh. Fragm. Patr. i. p.* 464. το εθος ὁποιον αν παραληφθῃ. *Clem. Fragm.* 6. ουκ εικη η ατακτως. *Rom. i.* 40. στελλεσθαι· αφιστασθαι, αναχωρειν. *Alberti. Gloss.* χωριζεσθαι, *Theod.*] *Conf. cap. ii.* 15. [*Coll. Valck. ad* 1 *Pet. iv.* 3. τα παραδοθεντα αξιοις ὑπηρετω γινομενοις αληθειας μαθηταις. *Epist. ad Diogn.* § 11.]

7 [μιμηται γενωμεθα κακεινων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 17. και οφελον παντες αυτον εμιμουντο. *Ign. Smyrn.* 12.]

8 [ευχαριστω δε τῳ Θεῳ μου, ὁτι ευσυνειδητος ειμι εν ὑμιν, και ουκ εχει τις καυχησασθαι,—ὁτι εβαρησα τινα εν μικρῳ η μεγαλῳ, κ.τ.λ. *Ign. Philad.* 6.] *Coll. Gen. xxxi.* 42. 1 *Thess. ii.* 6-9.

9 [*Sæpe* τυπος *formulam significat, ad quam aliquid effingitur, ut Act. viii.* 44. *Hebr. viii.* 5. *Hic usus imprimis frequens his in libb. Paulus se ipsum preponit* τυπον, *exemplar, quod imitarentur Philippenses, cap. iii.* 17. *Ad Tit. ii.* 7, *hunc hortatur, ut se præbeat* τυπον καλων εργων, *et Tim. (i.* 4. 12.*) vult fieri* τυπον των πιστων. *Coll. Rom. vi.* 17. *Valck. ap. Act. xxiii.* 25, *et Tit. ii.* 7. εις τυπον και διδαχην αφθαρσιας. *Ign. Magn.* 6. οντα εξεμπλαριον Θεου διακονιας. *Smyrn.* 12. εις μιμησιν της εκεινου πιστεως. *Clem. Fragm.* 2.

10 [ὁ αγαθος εργατης μετα παρρησιας λαμβανει τον αρτον. *Clem. Rom. i.* 34. μηκετι ουν σαββατιζωμεν Ιουδαϊκως, και αργειαις χαιροντες· ὁ μη εργαζομενος γαρ, μη εσθιετω· και εν ἱδρωτι γαρ του προσωπου σου φαγῃ τον αρτον σου, φασι τα Λογια. *Ign. Magn. p.* 148. *Voss. Coll. Adag. Heb. Drusii. p.* 55.]

11, 12 [ειωθασι γαρ τινες δολῳ πονηρῳ το ονομα περιφερειν, αλλα τινα πρασσοντες αναξια Θεου, ους δει ὑμας ὡς θηρια εκκλινειν, κ.τ.λ. *Ign. Ephes.* 7.] *Conf.* 1 *Thess. iv.* 11. [εργαζομενοι—περιεργαζομενοι, *Coll.* θελησατε, ἱνα και ὑμεις θεληθητε. *Ign. Rom.* 8.] *Conf. Sir. xi.* 10. φαγε εν ευφροσυνῃ τον αρτον σου, κ. τ. λ. *Eccles. ix.* 7.

13 [μη, ὡς αἱ ωδινουσαι, εγκακωμεν. *Clem. Rom. ii.* 2. αργησωμεν απο της αγαθοποιιας; κ.τ. λ. *i.* 33, 34.] *Conf. Gal. vi.* 9. *Heb. xii.* 3. πιστευε τῳ Κυριῳ, και εμμεινε τῳ πονῳ σου. *Sir. xi.* 21.

14 [εις κριμα και εις σημειωσιν—γινονται. *Clem. Rom. i.* 11. εις το ὑπακουειν ὑμας τῳ επισκοπῳ. *Ign. Ephes.* 20. τουτον σημιουσθε, *per litteras hunc hominem mihi indicate. Küttner.*] *Conf. Num. xvi.* 21.

Prov. xxiv. 1. 1 *Cor. v.* 9-11. [τα διατεταγμενα αυτῳ παντα εσημειωσατο εν ταις ἱεραις βιβλοις. *Clem. Rom. i.* 43.]

15 [*Polyc. Phil.* § 11, *non sicut inimicos tales existimetis, sed sicut passibilia membra et errantia eos revocate.*] και αντι φιλου μη γινου εχθρος, κ. τ. λ. *Sir. vi.* 1. *Conf.* 1 *Thess. v.* 15. [ἡ νουθετησις ἡν ποιουμεθα εις αλληλους καλη εστιν, και ὑπεραγαν ωφελιμος. *Clem. Rom. i.* 56.]

16 [εσεσθε εν ειρηνῃ, εχοντες τον Θεον της ειρηνης. *Test. XII Patr. p.* 652.] ἡ διαθηκη μου ην μετ' αυτου της ζωης και της ειρηνης. *Mal. ii.* 5. [ουδεν εστιν αμεινον ειρηνης, εν ᾗ πας πολεμος καταργειται επουρανιων και επιγειων. *Ign. Ephes.* 13. κατα παντα τροπον. 2 *Trall.* 2. δωῃ πασῃ ψυχῃ—μακροθυμιαν. *Clem. Rom. i.* 58. ὁ Κυριος μεθ' ὑμων. *Ign. p.* 81. *Voss.*] *Conf.* 2 *Tim. ii.* 7.

17 [εγω γραφω ταις εκκλησιαις, και εντελλομαι πασιν, κ. τ. λ. *Ignat. Rom.* 4. Παυλου—ὁς εν πασῃ επιστολῃ μνημονευει ὑμων. *Ephes.* 12. οιδα τις ειμι, και τισιν γραφω. *Ib.* αναλαβετε την επιστολην του μακαριου Παυλου του Αποστολου. *Clem. Rom. i.* 47.] *Conf.* 1 *Cor. xvi.* 21. *Gal. vi.* 11. *Philem.* 19.

18 [ἡ χαρις μετα παντων. *Mart. Polyc.* 22. ἡ χαρις του Κυριου —μεθ' ὑμων—Αμην. *Clem. Rom.* 59. *fin.*]

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

ΚΕΦ. α. 1.

1 ΙΓΝΑΤΙΟΣ—εκκλησιᾳ ἁγιᾳ—ειρηνευουσῃ εν σαρκι και αἱματι, και τῳ παθει Ιησου Χριστου, της ελπιδος ἡμων, κ. τ. λ. *Ign. Trall. Inscr. Philad.* 5. 11.] *Conf. Tit. i.* 3. *Ps. lxi.* 5-7. *cap. ii.* 3. πνευμα φοβουμενων Κυριον ζητεται, ἡ γαρ ελπις αυτων επι τον σωζοντα αυτους, κ. τ. λ. *Sir. xxxi.* 13, 14. 3 *Mac. vii.* 16.

2 [Ιγνατιος ὁ και Θεοφορος—γνησιῳ τεκνῳ εν πιστει και αγαπῃ, Ἡρωνι διακονῳ Χριστου, ὑπηρετῃ Θεου, κ. τ. λ. *Voss. p.* 90. ελεος ὑμιν και ειρηνη παρα Θεου παντοκρατορος και Κυριου Ιησου Χριστου

του Σωτηρος ἡμων πληθυνθειη. *Polyc. Phil. Inscr.*] *Conf. Tit. i.* 4. *Philem.* 10. *Phil. ii.* 22. 3 *Joan.* 4.

3 [οἱ δοκουντες αξιοπιστοι ειναι, και ἑτεροδιδασκαλουντες, μη σε καταπλησσετωσαν. *Ign. Polyc.* 3. προσμειναι παρεκαλεσαν. *Jos. Vit.* 12. *Jud. iii.* 25. *Alex. Ox. Ald.* τισι δε και παρηγγελλεν ἡσυχασειν. *Mart. Ign.* 6. *Coll. Ign. Ephes.* 16. *Fragm.* 9. *Jacobs. p.* 481.]

4 [απεραντος· *infinitus, interminus. Labb. Gloss. Vet. Philosophicas Gentilium tricas* ζητησεις *hìc appellat Paulus, idem* ζητησεις *et* λογομαχιας, *invidiæ et jurgiorum genitrices, damnat cap. vi.* 4. *easque vocat* μωρας και απαιδευτους ζητησεις, 2 *Tim. ii.* 23. *Valck. ad* 1 *Cor. i.* 20. προσεχειν δε τοις Προφηταις. *Ign. Smyrn.* 7.] αριθμος ετων αυτου και απεραντος. *Job. xxxvi.* 26. [ωκεανος ανθρωποις απεραντος. *Clem. Rom. i.* 20. μη πλανασθε ταις ἑτεροδοξιαις, μηδε μυθευμασιν τοις παλαιοις ανωφελεσιν ουσιν, κ. τ. λ. *Ignat. Magn.* 8. κατ' οικονομιαν Θεου. *Ephes.* 18. *laudatur p.* 147. *Vossii.*] *Conf. Tit. iii.* 9. 2 *Pet. i.* 16. *Sir. xx.* 31. *Comp.* [*Jos. Ant. xx.* 5. 2. ζητησεως πολλης γενομενης εν τῳ συνεδριῳ. *Nicod. Evang. p.* 656. *Thilo.*]

5 [ευχωμεθα ουν και αιτωμεθα απο του ελεους αυτου, ἱνα εν αγαπῃ ζωμεν.—Οἱ εν αγαπῃ τελειωθεντες, κατα την του Θεου χαριν, εχουσιν χωρον ευσεβων· οἱ φανερουνται εν τῃ επισκοπῃ της βασιλειας του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 50. αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη. *Ign. Ephes.* 14. παραγγελια. *Clem. Rom. i.* 42. τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα. 49. εν αγαθῃ συνειδησει ὑπαρχων. 41. πεπληρωκεν εντολην δικαιοσυνης. *Polyc. Phil.* 3.] *Conf. Sap. vi.* 18. *Joan. vi.* 29. 1 *Joan. iii.* 23. 1 *Pet. i.* 22. πως μεγα και θαυμαστον εστιν ἡ αγαπη, *Clem. Rom. i.* 50. ανυποκριτως. *ii.* 12. αγαπῃ ανυποκριτῳ. *Ign. Voss. p.* 98.]

6, 7 [απολιποντες την κενην ματαιολογιαν. *Polyc. Phil.* 2. ὑπο Ιησου Χριστου της ελπιδος ἡμων, ἡς εκτραπηναι μηδενι ὑμων γενοιτο. *Ign. Magn.* 11.] εστραφησαν εν ἡμερᾳ πολεμου. *Ps. lxxvii.* 9. [εξετραπησαν της ὁδου δικαιας. *Jos. Ant. viii.* 13. 8. εξετραπησαν· εξεκλιναν. *Hesych.* ματαιολογει· *blaterat.* ματαιολογια· *vaniloquium.* διαβεβαιουμαι· *adsevero, affirmo, assero. Labb.* בלל *Grot.*] *Conf. Tit. iii.* 8. *Col. ii.* 18.

8 χρηται, *Conf. Sap. ii.* 6. [και ὑποταγῃ μιᾳ χρηται εις το σωζεσθαι ὁλον το σωμα. *Clem. Rom. i.* 37.] *Conf. Eccles. iii.* 1. νομιμως, *Conf.* 1 *Mac. i.* 14. 2 *Mac. iv.* 11. 3 *Mac. i.* 3. [*Lex hunc usum semper habuit, et nunc quoque habet, ut ostendat scelera et flagitia Deo displicere. Vide Rom. vii.* 12. νομιμως, במשפט. *Grot.*] μη περι τουτων αισχυνθης—περι νομου Υψιστου και διαθηκης, και περι κριματος δικαιωσαι τον ασεβη. *Sir. xlii.* 1, 2. [*Coll. Herm. Past. lib.* 2. *Mandat.* 8. *pp.* 168-

170. *Hefele.* ειδως *pro* οιδα יודע. *Frequens enim Heb. particip. ponere pro verbo præsenti, quô carent. Latinus legit* ειδοτες. *Grot.* ει γαρ ἁπαντες ησαν αγαθοι, δηλονοτι των εγγραφων (νομων) ἡμιν ουκ αν εδει. *Chrysost.*]

9 [εντελλεται δε τουτῳ· αλλ ουχι τῳ κατ' εικονα και την ιδεαν γεγονοτι· εκεινος μεν γαρ και διχα προτροπης την αρετην εχει αυτομαθως.—τῳ μεν ουν τελειῳ και κατ' εικονα προσταττειν η απαγορευειν ουδεν δει· ουδενος γαρ ὁ τελειος δειται. *Philo. de Alleg. ap Grot.* τις απαγορευσεως χρεια τοις μη αδικησειν μελλουσιν; *Philo. ap. Pricæum. de Profug.*] *Conf. Prov. xxiv.* 19. 1 *Pet. iv.* 18. [εφυλακισθησαν, αλλ' ὑπο ανοσιων. *Clem. Rom. i.* 45. πατρολωας· *Parricida.* ανδροφονος· *Homicida.* μητρολωας· *Matricida. Labb. Gloss. Vett.*]

10 [Πορνος· *Scortus, Impudicus, Catamithus, Fornicarius, Impurus. Labb. Ap. Vett. quidem Græc.* πορνος *non significat scortatorem, qui cum meretrice rem habeat, sed abominandum scortum virile, s. cinædum. In Epist. tamen Pauli scortatores s. scortis utentes,* πορνοι *dicuntur, Coll.* 1 *Cor. v.* 9. *vi.* 9. *Ephes. v.* 5. *et hôc locô, ubi clarè distinguuntur* πορνοι *et* αρσενοκοιται. *Cùm istius. scortatoribus noluit Corinthios* συναναμιγνυσθαι, *sese commiscere, i. e. familiariter uti.* συγχρασθαι *in eund. sensum Joannes adhibuit cap. iv.* 9. συνεσθιειν *posuit* 1 *Cor. v.* 11. *Græcis vulgò dicitur* ὁμιλειν. *Valck. ad.* 1 *Cor. v.* 9. ουτε πορνοι, ουτε μαλακοι, ουτε αρσενοκοιται βασιλειαν Θεου κληρονομησουσιν, ουτε οἱ ποιουντες τα ατοπα. *Polyc. Phil.* 5. εαν τις πιστιν Θεου εν κακῃ διδασκαλια φθειρῃ. *Ign. Ephes.* 16. ὁ αντικειμενος τῳ γενει των δικαιων. *Mart. Polyc.* 17. αδραποδιστης· *Plagiarius. Labb. maximum est furti genus, hominem liberum furari. Grot. Conf. Poll. Onomast. lib.* 6, *c.* 36.] *Conf. Rom. i.* 30. 31.

11 [ὁ του σωματος μου την φυλακην πεπιστευμενος. *Jos. Vit.* 28. ὁ την διακονιαν επικοπης—πεπιστευμενος. *Routh. tom.* 1. *p.* 306. οἱ εν Χριστῳ πιστευθεντες παρα Θεου εργον τοιουτο. *Clem. Rom. i.* 43. των διακονων,—πεπιστευμενων διακονιαν Ιησου Χριστου. *Ign. Magn.* 6. *Philad.* 9. τῳ κατα το Ευαγγελιον λογῳ Ιησου Χριστου. *Mart. Polyc.* 22. το κατα το Ευαγγελιον μαρτυριον. *i.* 19. *Mart. Polyc.* 19. Ευαγγελιῳ, εν ᾧ το παθος ἡμιν δεδηλωται, και ἡ αναστασις τετελειωται. *Smyrn.* 7. *Philad.* 9.] *Conf.* 2 *Mac. iii.* 22. [ὁ επιστειθην εγω· *Rarior paulo hìc obtinet verbi passivi constructio. Quum Latinè dicatur, hæc res mihi fuit concredita, Græci nonnunquam dicunt, creditus sum hanc rem,* πεπιστευμαι τουτο. *Evangelium,* ὁ επιστευθην εγω, *quod est concreditum mihi. Valck. ad.* 1 *Cor. ix.* 17. *Coll. Bos. Obs. Critic. cap.* 10.]

12 [κατα θελημα δε κατηξιωθην, ουκ εκ συνειδοτος, αλλ' εκ χαριτος Θεου, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 11. αυτου με ενδυναμουντος, του τελειου ανθρωπου γενομενου. 4. και οφελον παντες αυτον εμιμουντο,

οντα εξεμπλαριον Θεου διακονιας. 12. χαρις· αμοιβη κατα ευεργεσιαν. *Hesych.* εκεινους δε ουχ ἡγουμαι αξιους. *Mart. Polyc.* 10. μακαριος εν Ιησου Χριστῳ ὁς καταξιωθησεται της τοιαυτης διακονιας. *Ign. Philad.* 10.] *Coll.* 2 *Tim. iv.* 17.

13 [αλλ' ηλεημαι τις ειναι, εαν Θεου επιτυχω. *Ign. Rom.* 9. εν ᾧ κληρῳ ηλεηθην. *Philad.* 5. *Conf. Clem. Rom. ii.* 1. οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται—ουδε ἡ πιστις τα της απιστιας, ουδε ἡ απιστια τα της πιστεως. *Ign. Ephes.* 8. τῳ αγνοιᾳ διαμαρτανοντι συγγνωμη δεδοται. *Philo. in Flacc.*] διωκται απο αἱματος. *Ose. vi.* 8. *Sym.* ὑβριστης, *Prov. vi.* 17. *Esa. xvi.* 6. *Conf.* 2 *Cor. iv.* 1. *Act. xxvi.* 9. *Phil. iii.* 6. [ὁ Κυριος μακροθυμει, και ουκ εις το μη ὀν αναιρει τον απο αγνοιας τοιαυτα θρασυνομενον, κ. τ. λ. *Ign. ad Philipp. p.* 110. *Voss.* βλασφημ· *maledicus.* ὑβριστ· *contumeliosus. Labb.*]

14 [ὡς Παυλος, εαν τελειως εις Χριστον εχητε την πιστην και την αγαπην, κ. τ. λ. *Ign. Ephes. p.* 133. *Voss.*] *Conf. Rom. v.* 20.

15 [απολλυμενους ἡμας εσωσεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1, 2. παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *i.* 7. 9.] αφρονεστατος γαρ ειμι ἀπαντων ανθρωπων, κ. τ. λ. *Prov. xxx.* 2. *Conf.* 2 *Tim. ii.* 11. *Tit. iii.* 8. *Luc. vii.* 47, 48. *Matt. xviii.* 11. *Phil. ii.* 3. [ων εσχατος αυτων (των πιστων) και εκτρωμα. *Ign. Rom.* 9. εσχατος ων των εκει πιστων, ὡσπερ ηξιωθην εις τιμην Θεου εὑρεθηναι. *Ephes. sub fin.*] μη περι τουτων αισχυνθης, και μη λαβῃς προσωπον του ἁμαρτανειν· περι νομου Ὑψιστου και διαθηκης, και περι κριματος δικαιωσαι τον ασεβη. *Sir. xlii.* 1, 2. του συντελεσθηναι ἁμαρτιαν, και του σφραγισαι ἁμαρτιας, και απαλειψαι τας αδικιας, και του εξιλασασθαι αδικιας, και του αγαγειν δικαιοσυνην αιωνιον, κ. τ. λ. *Dan. ix.* 24.

16 [εκκλησιᾳ—ηλεημενῃ εν παντι χαρισματι. *Ign. Smyrn. Inscr. Philad. Ins.* κατα χωρας ουν και πολεις κηρυσσοντες (οἱ Αποστολοι), καθεστανον τας απαρχας αυτων, δοκιμασαντες τῳ Πνευματι, εις επισκοπους και διακονους των μελλοντων πιστευειν. *Clem. Rom. i.* 42. ληψομεθα ζωην αιωνιον. *ii.* 8. εις τυπον και διδαχην αφθαρσιας. *Ign. Magn.* 6. ὑποτυπω· *præfiguro. Labb.*]

17 *Conf. Jer. xliv.* 20. *Heb. i.* 2. [Χριστον γαρ εχων επουρανιον βασιλεα—ὁ Χριστον εχων εν στερνοις—ου της βασιλειας ονειμην. *Mart. Ign.* 2. βασιλευοντος εις τους αιωνας Ιησου Χριστου. *Mart. Polyc.* 21. ἱνα—του ἀορατου δῳ την επιγνωσιν. *Clem. Fragm.* 8. ἡ δοξα, τιμη, κ. τ. λ. αμην. *Polyc. Mart. xx.* 21. "Κυριος βασιλευων των αιωνων, και επ' αιωνα και ετι" (*Exod. xv.* 18.) Ὁ γαρ δη Θεος και πατηρ και τεχνιτης και επιτροπος των εν ουρανῳ τε και εν κοσμῳ προς αληθειαν εστι. *Philo de Mund. p.* 1157. *Par.* αἰδιος, αφθαρτος. *De Decal.* εις τους αιωνας των αιωνων. Αμην. *Polyc. Mart. fin.*] *Ps. xlvi.* 6-8. *cxlvi.* 5. *Apoc. xix.* 1. *Esa. xxxii.* 1. *cap. vi.* 15.

18 επι σε, *Conf.* οἱ προφητευοντες επι Ἱερουσαλημ. *Exech. xiii.* 16. 3 *Reg. xvi.* 12. [στρατευσωμεθα ουν—μετα πασης εκτενειας. *Clem. Rom. i.* 37. ὁ γενναιος του Χριστου στρατιωτης. *Mart. Ign.* 2. *Coll. Polyc. Phil.* 3. και ταυτην (εκκλησιαν) παραθεμενος μετα δακρυων τῳ Κυριῳ. *Mart. Ign.* 2. τεκνον (*mi fili, carissime*). *Coll. Sir. xviii.* 15. 2 *Mac. viii.* 28. παρατιθεμαι σοι· *Verbum valde efficax. Nulla enim fides sanctior fide depositi. Ideo infames sunt ap. omnes gentes qui depositum abnegant. Coll. Exod. xix.* 7, παρεθηκεν αυτοις παντας τους λογους τουτους. *Grot.*] την παραθηκην, ἥτις παρετεθη αυτῳ. *Lev. vi.* 4.

19 [εν αγαθῃ συνειδησει ὑπαρχων. *Clem. Rom. i.* 41. εν τῃ πιστει αυτου αμβλυωπησαι. 3. σωφρονουσας περι την του Κυριου πιστιν. *Polyc. Phil.* 4.] και τῃ συμφυτῳ κακοηθειᾳ το καλον απωσαμενοι, διηνεκως δε εις το φαυλον εκνευοντες, κ.τ.λ. 3 *Mac. iii.* 22. και απωσαντο την διαθηκην αυτου, κ.τ.λ. 4 *Reg. xvii.* 15. *Alex.* και τον νομον μου απωσαντο. *Jer. vi.* 19.

20 τινα ωνειδισας και τινα εβλασφημησας; εις τον Ἁγιον του Ισραηλ. 4 *Reg. xix.* 22. *Conf.* 2 *Mac. x.* 34. *xii.* 14. [και τα τεκνα παιδευειν την παιδειαν του φοβου του Θεου. *Polyc. Phil.* 4.] *Conf. Sap. vi.* 25. *Act. xix.* 33. [*Clem. Rom. Fragm.* 10. *Ign. Fragm.* 1. *ap. Jacobs.* ὁτε δια της μακροθυμιας των ὑβριζομενων ου γινεται διορθωσις, τοτε ἡ αποτομια της μακροθυμιας τοις αδιορθωτοις εστι χρησιμωτερα. *Script. Respons. ad Orthod. ap. Grot.*] *Coll. Gal. v.* 12. *Tit. i.* 13.

ΚΕΦ. β. 2.

1 ΕΠΟΙΗΣΑΝ ουν προσευχην και ησπασαντο αλληλους. *Nicod. Evang. cap.* 17, 18. και ὑπερ των αλλων δε ανθρωπων αδιαλειπτως προσευχεσθε, κ.τ.λ. *Ign. Ephes.* 10. προσευχομενος περι παντων, κ.τ.λ. *Mart. Polyc.* 5. ευχαριστιας και προσευχης. *Ignat. Smyrn.* 6. εντυχωμεν περι των εν τινι παραπτωματι ὑπαρχοντων. *Clem. Rom. i.* 56. εντευξεις, *Coll. Valck. ad Heb. vii.* 25.] ενετυχον τῳ Κυριῳ, και εδεηθην αυτου. *Sap. viii.* 21. *Conf. Matt. xxii.* 21. [*Basilius, Conc. de Orat.* παντας εις την κοινωνιαν των ευχων παραλαμβανε. *Justinus, Apolog.* 2, Κοινας ευχας ποιησομενοι ὑπερ τε αυτων, και του φωτισθεντος, και αλλων πανταχου παντων. Παντας *hìc intellige, sive illi infideles sint. Philo De Victim.* καν ποτε περι ανθρωπων ευχαριστῃς, μη μονον περι του γενους, αλλα και, κ.τ.λ. μερων ευχαριστησεις, κ.τ.λ. Ἑλληνων, Βαρβαρων, των εν ηπειροις, των τας νησους ειληχοτων· *adde et Justini hæc contra Tryphon.* και ἡμεις ὑμας, και τους δι' ὑμας τοιαυτα καθ' ἡμων ὑπειληφοτας, ου μισουμεν, αλλ' ευχομεθα καν μετανοησαντας ελεους τυχειν, κ.τ.λ. *vel etiam inimici. Idem Ibid,* Αλλα και ὑπερ ὑμων, και ὑπερ των αλλων

ἁπαντων ανθρωπων των εχθραιοντων ἡμιν ευχομεθα, κ. τ. λ. *Vide Matth. v.* 44. *Pricæus. Philo de Judæorum Pontifice Max.* ου μονον ὑπερ ἁπαντος ανθρωπων γενους, αλλα και ὑπερ των της φυσεως μερων, γης, ὑδατος, αερος και πυρος, τας τε ευχας και τας ευχαριστιας ποιειται. *(Coll. Ps. cxlviii.) Sunt quædam preces pro omnibus; sunt et aliæ pro Fidelibus tantùm, ut Joan. xvii.* 9. *Grot.* ὑπερ βασιλεων· *Mos hic egregius, ut multa laudabilia, venit ab Judæis, Coll. Esd. vi.* 10. *Ps. lxxi.* 1, 2. *Jos. Ant. xii.* 10. 5, ετι δ' αυτῳ κατιοντι εκ της ακρας εις το ἱερον, απαντησαντες των ἱερεων τινες και πρεσβυτερων ησπαζοντο, και τας θυσιας επεδεικνυον ἃς ὑπερ του βασιλεως ελεγον προσφερειν τῳ Θεῳ. *Id.*] *Coll.* 1 *Pet. ii.* 13, 14.

2 [Τραϊανου του βασιλεως. *Mart. Ign.* 2. ηρεμειν, *Jos. Ant. vi.* 2. 2. ηρεμια, *iii.* 6. 3. ἡσυχως και αβαναυσως. *Clem. Rom. i.* 44.] ηρεμια, *Ps. xxix.* 6. *Sym. cxxix.* 6, *alii. Job. xxxiv.* 29, *Sym.* ηρεμαζων. *Esd. ix.* 3, 4. *Conf. Ps. cxxi.* 6, *alii.* 2 *Mac. iv.* 6. *xi.* 23. [εν σεμνοτητι. *Clem. Rom. i.* 41.] *Coll.* 1 *Reg. xiv.* 45. [διαγοντες βιον χωρις λυπης και μεριμνης. *Act. Thom.* § 12. *viri potentes et nobiles Paulo dicuntur* οἱ εν ὑπεροχῃ οντες, *qui Vett. dicebantur* οἱ εν τελει, *vel* εν αξιωματι οντες. *Valck. ad* 1 *Cor. ii.* 1.]

3 [βλεπωμεν τι καλον, και τι τερπνον, και προσδεκτον ενωπιον του ποιησαντος ἡμας. *Clem. Rom. i.* 7. αποδεκτον· επαινετον. *Hesych.*] *Conf. Heb. xiii.* 21. ευχαριστουντες τῳ Θεῳ των πατερων αυτων, αιωνιῳ σωτηρι του Ισραηλ. 3 *Mac. vii.* 16.

4 [Προηγουμενως θελει παντας σωθηναι. *Etym. Magn. voc.* ευδοκω. επαθεν δι' ἡμας, ἱνα σωθωμεν. *Ign. Smyrn.* 2. αναστασις εστι Πατρος ἡ επιγνωσις. *Clem. Rom. Fragm.* 8. παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *i.* 7. σωζων παντας τους εν αυτῳ ὁσιως αναστεφομενους. 21.] *Conf. Joan. iii.* 17.

5 [τῳ δε αρχαγγελῳ και πρεσβυτατῳ Λογῳ δωρεαν εξαιρετον εδωκεν ὁ τα ὁλα γεννησας Πατηρ, ἱνα μεθοριος στας το γενομενον διακρινῃ του πεποιηκοτος· ουτε αγεννητος ὡς ὁ Θεος ων, ουτε γεννητος ὡς ἡμεις, αλλα μεσος των ακρων, αμφοτεροις ὁμηρευων. *Philo. Quis. Rer. Div. Her. p.* 509. *Par. Laudat Ignat. Voss. p.* 76. εις τον ανθρωπον ἡμων, Ιησουν Χριστον, ὁν κηρυσσομεν ὑμιν. κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 37. εγγιζετε τῳ Θεῳ, και τῳ αγγελῳ τῳ παραιτουμενῳ ὑμας, ὁτι ουτος εστιν μεσιτης Θεου και ανθρωπων, επι της ειρηνης Ισραηλ. *Test. XII Patr. p.* 657. ανθρωπος, *Coll. Carpzov. Philon. p.* 117. και Λογος, και ὁ κατ' εικονα Ανθρωπος—προσαγορευεται. *Conf. Philo. Col. i.* 19. εἱς γαρ εστιν Θεος—και εἱς Χριστος Ιησους, ὁ Υἱος του Θεου ὁ μονογενης. *Ignat. Mart.* 2. εστιν εἱς αρχων, και ἡγεμων, και βασιλευς. *Philo De Mund. Opific.* ανθρωπος Ιησους Χριστος, ὁ δους ἑαυτον ὑπερ της του κοσμου ζωης και σωτηριας. *Ignat. p.* 84. *Voss.*] *Conf. Phil. ii.* 7.

Esa. xxxii. 2. Heb. viii. 6. ix. 15. xii. 24. 2 Cor. v. 19. [μεσιτες· ὁ ειρηνοποιος. *Suid. Quod de summô Heb. sacerdote dixit Philo, fuisse eum μεθοριον αμφοιν, ἱνα δια μεσου τινος ανθρωποι μεν ἱλασκωνται Θεον, Θεος δε τας χαριτας ανθρωποις, ὑποδιακονῳ τινι χρωμενος, ορεγῃ και χορηγῃ· qui summum sacerdotem etiam* μεσιτην *vocat Libr. De legg. Spec. id in Jesum optimè congruit. Is enim primùm id obtinuit, ut Deus hominibus in gravia peccata lapsis neque vias pœnitentiæ, neque pœnitentiam agentibus veniam præcluderet; quæ est prima illa conciliatio ad homines universim pertinens, de quâ agitur, Rom. v. 10. 2 Cor. v. 19, Deinde ut Deus Apostolis daret linguarum et alia dona, quibus instructi homines ad veri cognitionem faciliùs deducerent, de quô beneficiô agitur Ephes. iv. 8. Est verò hoc beneficium generale ad totius humani generis bonum. Præfiguratum hoc* μεσιτου *munus in Iobô xlii. 8. Tertullianus* μεσιτην *vertit sequestrem. Grot.*]

6 [οὑ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη. *Clem. Rom. i. 21.* το αἱμα αυτου εδωκεν ὑπερ ἡμων Ιησους Χριστος—και την σαρκα ὑπερ της σαρκος ἡμων, και την ψυχην ὑπερ των ψυχων ἡμων. 49. αντιλυτρον· αντιδοτον. *Hesych.*] *Conf. cap. vi. 15. Tit. i. 3. ii. 14. Gal. iv. 4.* [δους ἑαυτον ὑπερ ἡμων λυτρον. *Ign. Trall. Voss. p. 163.*] αντιλυτρον, *Ps. xlviii. 8, alii.* την τιμην της λυτρωσεως, *LXX. Conf. Matt. xx. 28. Rom. v. 8-10.* [καλης ανεῳχθεισης αυτῳ θυρας του μαρτυριου. *Ign. Mart. 4.* ὑπερ παντων, *Coll. Valck. ad 1 Cor. xv. 3.*] μαρτυριον, *Conf. Deut. xxxi. 26. Jos. xxii. 27.* [*Conf. Grot. De Satisfact. Christ. cap. 8. Epist. ad Diogn. cap. 9.*]

7 ανοιξει το στομα αυτου ὡς κηρυξ. *Sir. xx. 15.* [αρα ου καταψευδομαι του Κυριου; *Ign. Trall. 10.* κηρυξ γενομενος εν τῃ ανατολῃ και εν τῃ δυσει. *Clem. Rom. i. 5.* διδασκαλος αποστολικος. *Mart. Polyc. 16.* διδασκαλος επισημος. *19.*] *Conf. Rom. ix. 1. 2 Tim. i. 11.* [ὁ εχων αγαπην εν Χριστῳ. *Clem. Rom. i. 49.* Αποστολων γενομενος μαθητης, γινομαι διδασκαλος εθνων. *Epist. ad Diogn.* § 11. κηρυξ, *Coll. Valck. ad 1 Cor. i. 23.*]

8 [ἁγνας και αμιαντους χειρας αιροντες προς αυτον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i. 29.*] *Conf. Job. xi. 13. Sir. vii. 10.* βουλομαι, *cap. v. 14. Tit. iii. 8. Conf. Matt. v. 23, 24. vi. 15.* [απεχομενοι πασης οργης. *Polyc. Phil. 6.* αποθεμενοι—οργας. *Clem. Rom. i. 13.*] νιψομαι εν αθωοις τας χειρας μου, και κυκλωσω το θυσιαστηριον σου Κυριε. *Ps. xxv. 6.* [και τας τε οψεις και τας χειρας εις ουρανον ανατεινοντες, τας μεν επειδαν τα θεας αξια καθορᾶν επαιδευθησαν· τας δε ὁτι καθαραι λημματων εισιν, ὑπο ουδεμιας προφασεως των εις πορισμον μιαινομεναι. *Philo de Essen. ap. Grot.*]

9 [μαργαριτης, *Ign. Ephes. 11.* δεον—τας παρθενους εν αμωμῳ και ἁγνῃ συνειδησει περιπατειν. *Polyc. Phil. 5.*] *Conf. 3 Mac. i. 19.*

ὡσαυτως δε και αἱ γυναικες, κ.τ.λ. *Epist. Jer. ix.* 28. 2 *Mac. ii.* 12. 14. *Conf. Judith. xii.* 15. *Epist. Jer.* 9. πλεγματα = εμπλοκη τριχων. 1 *Pet. iii.* 3. [*Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xi.* 14.] την δοξαν του ἱματισμου αυτων, τα εμπλοκια, κ. τ. λ. *Coll. Esa. iii.* 16-18.

10 [θεοσεβεια, *Jos. Ant. Proem.* § 2. Θεου θεραπειαν επαγγελεσθαι. *Philo de Humanitat. Carpzov. p.* 171. εν εργοις αγαθοις παντες εκοσμηθησαν οἱ δικαιοι. *Clem. Rom. i.* 33. κεκοσμημενοι εντολαις Ιησου Χριστου. *Ignat. Ephes.* 9. πρεπει δε τοις γαμουσι και ταις γαμουμεναις, μετα γνωμης του επισκοπου την ἑνωσιν ποιεισθαι, κ. τ. λ. *Polyc.* 5. τας γυναικας ἡμων επι το αγαθον διορθωσωμεθα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 21. ουδεις πιστιν επαγγελλομενος, ἁμαρτανει. *Ign. Ephes.* 14. οἱ επαγγελλομενοι Χριστιανοι ειναι. *Trall.* 11.] ὡς δεον εστι και πρεπον. 1 *Mac. xii.* 11. *Conf. Act. ix.* 36. [*Vide, mulier, quid in baptismo sis professa, Christiana dici voluisti? Nomen hoc vitam exigit eximiè puram atque sanctam. Grot.* την θεοσεβειαν των Χριστιανων μαθειν. *Epist. ad Diogn.* § 1.]

11-13 [γυναιξιν—παντα επιτελειν παρηγγελλετε—εν τε τῳ κανονι της ὑποταγης ὑπαρχουσας. *Clem. Rom. i.* 1. το επιεικες της γλωσσης αυτων, κ. τ. λ. 21. εν μια ὑποταγῃ ητε κατηρτισμενοι. *Ign. Ephes.* 2. ὁ λογον Ιησου κεκτημενος αληθως δυναται και της ἡσυχιας αυτου ακουειν, ἱνα τελειος ᾖ. 15. αυθεντειν· ἐξουσιαζειν. *Hesych. Theod.* αυτοδικην· Αττικ· αυθεντην· Ελληνικ. *Mœris.*] *Conf. Tit. ii.* 5. [Αδαμ, *Coll. Clem. Rom. i.* 6. 50. ανθρωπον ταις ἱεραις και αμωμοις χερσιν επλασεν, κ.τ. λ. 33. ὁ προπατωρ Αδαμ, *Nic. Evang.* § 24.] συ εποιησας Αδαμ, και εδωκας αυτῳ βοηθον, κ. τ. λ. *Tob. viii.* 6. ὑπερ παν ζωον εν τῃ κτισει Αδαμ. *Sir. xlix.* 16.

14 [τας δε γοητειας και απατας αὐτης ἡ ἡδονη τῳ μεν ανδρι ου τολμα προσφερειν, τῃ δε γυναικι, και δια ταυτης εκεινῳ, κ.τ.λ. *Philo. de Mund. Opific.* § 59. *p.* 38. *Par. Mang.* 39, 40. ἡ παραβασις δια του οφεως εν Ευᾳ γεγονεν, ἱνα ελεγξῃ αυτους, ὁτι δια την παραβασιν αυτων εν θλιψει θανατου παραδοθησονται. *Barnab. Epist.* § 12.]

15 [δωῃ πασῃ ψυχῃ—ἁγνειαν και σωφροσυνην. *Clem. Rom. i.* 58. *Ignat. Ephes.* 10.] σωφροσυνη εστιν επικρατεια των επιθυμιων. 4 *Mac. i.* 31. [ποιησωμεν τα του ἁγιασμου παντα. *Clem. Rom. i.* 30. εγκρατεια εν ἁγιασμῳ. 35. σωφροσυνη *modestia, pudicitia, castitas. Labb. Gloss. Vett.*]

ΚΕΦ. γ. 3.

1 [*CONF. cap. i.* 15. [ζηλωται περι το καλον. *Polyc. Phil.* 6. και οἱ Αποστολοι ἡμων εγνωσαν δια του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου, ὁτι ερις εσται επι του ονοματος της επισκοπης. *Clem. Rom. i.* 44.]

2 και επελεξεν ἱερεις αμωμους, θελητας νομου. 1 *Mac. iv.* 42. [ουτως γαρ λεγει ἡ Γραφη—καταστησω τους επισκοπους αυτων εν δικαιοσυνῃ, και τους διακονους αυτων εν πιστει. *Clem. Rom. i.* 42. τοιουτους Πρεσβυτερους ανατρεφει ἡ εκκλησια, περι ὡν και ὁ Προφητης φησιν· Δωσω τους αρχοντας σου εν ειρηνῃ, και τους επισκοπους σου εν δικαιοσυνῃ. *Irenæus. v. p.* 263. *Edit. Massuet.*] *Coll. Tit. ii.* 2. [φιλοξενος, *Clem. Rom. i.* 12. τις—την τε σωφρονα και επιεικη εν Χριστῳ ευσεβειαν ουκ εθαυμασεν; 1.] *Conf. Act. xx.* 28. [ανεπιλημπτον· αμεμπτον, ακαταγνωστον. *Hesych.* νηφαλιος, *sobrius. Labb.* φιλοξενον, *Coll. Valck. ad. Heb. xiii.* 2. επισκοπον ανεπιλημπτον· *Sic mysticè impletur lex, Lev. xxi.* 17, *per quam sacerdotio fungi quis vetatur*, εαν ῃ εν αυτῳ μωμος. *Hinc* ἱερεις αμωμους *nominat Scriptor prioris Macc. iv.* 41. Νομοι δε ἱερεων εισιν οἱδε· παντελῃ και ὁλοκληρον ειναι τον ἱερεα προστετακται, μηδεμιαν εν τῳ σωματι λωβην εχοντα, μητε κατ' ενδειαν επιλειποντος και ακρωτηριασθεντος μερους, μητε κατα πλεονασμον ἁμα τῃ γενεσει περιττευσαντος, ῃ ὑστερον εκ νοσου προσφυεντος, μητε της χρους μεταβαλουσης εις λεπραν, κ.τ. λ.—ἁ μοι δοκει παντα συμβολα της περι ψυχην ειναι τελειοτητος. *Philo. de Monarch. lib.* 2. § 5. φιλοξενον· *Erat et hoc Presbyterorum, advenientes aliundè Christianos domi suæ excipere. Jos. de Essenis, Bell. Jud. ii.* 8. 4, Μια δε ουκ εστιν αυτων πολις, αλλα εν ἑκαστῃ κατοικουσι πολλοι, και τοις ἑτερωθεν ἡκουσιν αἱρετισταις αναπεπταται τα παρ' αυτοις ὁμοιως ὡσπερ ἱδια, και προς ους ου προτερον ειδον εισιασιν ὡς συνηθεστατους· διο και ποιουνται τας αποδημιας, ουδεν μεν ὁλως επικομιζομενοι, δια δε τους ληστας ενοπλοι· κηδεμων δε εν ἑκαστῃ πολει του ταγματος εξαιρετος των ξενων αποδεικνυται ταμιευων εσθητα και τα επιτηδεια. *Grot.*] *Coll. 2 Tim. ii.* 24.

3 [φρονιμος ων και λιαν επιεικης το ηθος. *Jos. Ant. ix.* 2. 1. επιεικεις εισι και μετριοι. *vi.* 12. 7. τον επιεικη και ευσπλαγχνον Πατερα ἡμων. *Clem. Rom. i.* 29. ὁμοιως διακονοι—αφιλαργυροι κ.τ.λ. *Polyc. Phil.* 5.] φιλαργυρου μεν γαρ ουδεν ανομωτερον· ουτος γαρ την ἑαυτου ψυχην εκπρακτον ποιει. *Sir. x.* 8. *Comp. Conf. Sap. xv.* 12. 2 *Mac. xi.* 3. [αισχροκερδης· *turpilucris. Labb. Gloss. Vett.* επιθυμητης κακων (κερδων). *Hesych.*] *Conf. Ephes. iv.* 15.

4 εις τον ἱδιον οικον ἑκαστος ανελυσε. 3 *Mac. v.* 21. [τα κατα τον οικον σεμνως οικουργειν. *Clem. Rom. i.* 1. εν σεμνοτητι. 41. εν μια ὑποταγῃ ητε κατηρτισμενοι. *Ign. Ephes. ii.* 3. και ὑποταγῃ μια χρηται, εις το σωζεσθαι ὁλον το σωμα. *Clem. Rom. i.* 37.] *Conf. cap. v.* 17. σος ὁ βραχιων μετα δυναστειας. *Ps. lxxxviii.* 13. [*Glass. Philol. Dathe. p.* 32. εδει γαρ τον μελλοντα εσεσθαι πολιτικον, εγγυμνασασθαι και ενασκηθηναι προτερον τοις κατ' οικονομιαν. *Philo de Joseph.* § 8.]

5 [δικαιοσυνης επεμελειτο. *Jos. Ant. i.* 2. 1.] διατεινει δε (ἡ σοφια) απο περατος εις περας ευρωστως, και διοικει τα παντα χρηστως. *Sap. viii.* 1. *Sir. xi.* 28. πως, *Coll. Exod. vi.* 30. *Conf.* 1 *Reg. iii.* 13.

6 [αποθεμενοι πασαν αλαζονειαν και τυφος. *Clem. Rom. i.* 13. τοπος μηδενα φυσιουτω, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 6. μη εμπεσειν εις τα αγκιστρα της κενοδοξιας. *Magn.* 11.] *Coll. Job. xiv.* 9. *Ps. cxliii.* 12. *Esa. v.* 7. [τυφωθεις· επαρθεις, ὑπερηφανευσας. φυσιουται· επαιρεται. *Hesych. Paulo pro* φυσιουσθαι *adhibetur affine* τυφουσθαι *pro superbire. Coll. cap. vi.* 4. 2 *Tim. iii.* 4. *Valck. ad* 1 *Cor. iv.* 19. μη νεοφυτον· *Solent LXX. sic vettere* נטע, *quæ plantam novam significat. Egregiè verò hìc ad disciplinam refertur, sed adjectivè positâ voce. Grot.* νεοκατηχητον· *Chrysost.* το νεωστι φυτευθεν· *Suid.*]

7 [μη αφορμας διδοτε τοις εθνεσιν, ἱνα μη δι' ολιγους αφρονας το εν Θεῳ πληθος βλασφημηται, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 8. ἡ μαρτυρια της αγαθης πραξεως ἡμων διδοσθω ὑπ' αλλων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 30.] του διαβολου (*calumniatoris*), *Est. vii.* 4. *viii.* 1. 1 *Mac. i.* 36. [ὀν (τον επισκοπον ὑμων) λογιζομαι και τους αθεους εντρεπεσθαι, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 3.] *Coll. Ps. cxl.* 10. *Act. xvi.* 2, 1 *Mac. iv.* 42. 2 *Mac. xv.* 12. *Sir. xliv.* 7, 8.

8 [ὁμοιως διακονοι αμεμπτοι—μη διαβολοι, μη δilογοι, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 5. προορων τας ενεδρας του διαβολου. *Ign. Trall.* 8.] *Conf. Ps. xi.* 3. [ουκ εση δινγωμος, ουδε διγλωσσος· παγις γαρ θανατου εστιν ἡ διγλωσσια. *Barnab.* § 19. *p.* 250. *Voss.*] *Conf. Sir. v.* 9.

9 [των εν καθαρᾳ συνειδησει λατρευοντων. *Clem. Rom. i.* 45. δι' οὐ μυστηριου ελαβομεν το πιστευειν. *Ign. Magn.* 9. *Coll. omninò Clem. Rom. ii.* 7.] *Coll. Ephes. i.* 9. *vi.* 19. *Col. iv.* 3. *Jac. ii.* 1.

10 [δοκιμασαντες τῳ Πνευματι. *Clem. Rom. i.* 42. δεδοκιμασμενοι ανδρες. 44. 47. ανεγκλητος· *inaccusabilis. Labb. Gloss. Vet.* διακονειτωσαν. *Coll.* επισκοπησει. *Ign. Rom. i.* 9.]

11 [γυναιξιν τε εν αμωμῳ και σεμνῃ και ἁγνῃ συνειδησει παντα επιτελειν παρηγγελλετε, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 1. ἱκετευοντες ὁπως —επι την σεμνην της φιλαδελφιας ἡμων ἁγνην αγωγην αποκαταστηση ἡμας. 48. νηφοντες προς τας ευχας. *Polyc. Phil.* 7. νηφαλιοι· νηφοντες, μη πεπωκοτες. *Hesych.*] *Conf. Rom. xvi.* 1.

12 [τα τεκνα ὑμων της εν Χριστῳ παιδειας μεταλαμβανετωσαν. *Clem. Rom. i.* 21. *Polyc. Phil.* 4. χρη τον προεστωτα ανεπιλημπτον μελεταν και ασκεισθαι βιον, κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 7.]

13 [εαν ουν την αληθειαν φυλαξῃς, δυνησῃ σεαυτῳ ζωην περιποιησασθαι. *Hermas p.* 159. *Hefele.* τουτο ὁ ποιησας ἑαυτῳ μεγα κλεος εν Κυριῳ περιποιησεται. *Clem. i.* 54. παντα βεβαιοι ἡ εν Χρηστῳ πιστις. 22. οἱ εν Χριστῳ. 43. και εκαθισεν αυτην εν τῳ τριτῳ βαθμῳ

του θυσιαστηριου, κ. τ. λ. *Jacob. Protevang. apud Fabric. p.* 84.] *Conf. Sir. vi.* 36. [*Gradum sibi honestum faciunt, nempè ad Presbyterium. Ita enim mos erat illorum sæculorum, ut ex opt. de Christ. plebe Diaconi fierent, ex Diaconis opt. Presbyteri, ex Presb. opt. Præsidentes.* περιποιουται, קנו. βαθμον, מעלה. *In Clem. Constit. sunt preces pro Diacono:* καταξιωσον αυτον ευαρεστως λειτουργησαντα την εγχειρισθεισαν αυτῳ διακονιαν ατρεπως, αμεμπτως, ανεγκλητως, μειζονος αξιωθηναι βαθμου. *Grot.*]

14 [ελπιζω ὑμας ασπασασθαι. *Ign. Rom.* 1.] *Conf. Joan. xiii.* 27.

15 [ὁσιως αναστρεφομενους εν καθαρᾳ διανοιᾳ. *Clem. Rom. i.* 21. ὁσιως και δικαιως αναστρεφεσθαι. *ii.* 5. εκκλησιᾳ Θεου Πατρος. *Ign. Philad. et Smyrn. Inscrip.* ἡδρασεν επι τον ασφαλη του ιδιου βουληματος θεμελιον. *Clem. Rom. i.* 33. στηθι ἑδραιος ὡς ακμων. *Ign. Polyc.* 3.] *Conf.* 4 *Reg. xi.* 14. *Ephes. ii.* 20-22. 1 *Pet. ii.* 5. μακαριος ὁς εν τουτοις αναστραφησεται, κ. τ. λ. *Sir. l.* 28. [στυλον και ἑδραιωμα των ενταυθα αει γεγονοτα (*de Attalo*). *Epist. Eccles. Vienn. et Lugdn. Routh. Reliq. Sacr. tom.* 1. *p.* 301. Θεου ζωντος· אל חי. *Jos. iii.* 10. *et pass.*]

16 [μυστηριον· *Commodè hæc vox à Mysteriis sacr. vet. ad quævis magni momenti traducta, quæ à vulgi cognitione viderentur semovenda. Script. quoque Sacri N. T. à Gentilium sacris repetitam usurparunt de castissimis Christ. relig. sacris, non temerè, nec ubique palandis, inque illis Paulus, cùm in aliis Epist. tùm præsertim in Epist. ad Ephes. Valck. ad Luc. viii.* 10. μυστηρια Ιησου Χριστου. *Ign. Trall.* 2.] πολλοι εισιν ὑψηλοι και επιδοξοι, αλλα πρᾳ̈εσιν αποκαλυπται μυστηρια, κ. τ. λ. *Sir. iii.* 19. *Comp.* [*Coll. Act. Thom.* § 44. 45. εἱς ιατρος εστιν, σαρκικος τε και πνευματικος, γεννητος και αγεννητος, εν σαρκι γενομενος Θεος, εν αθανατῳ ζωη αληθινη, και εκ Μαριας και εκ Θεου, πρωτον παθητος και τοτε απαθης. *Ign. Ephes.* 7. ὑποδεξαμενοι ὡς διακονους Χριστου Θεου. *Smyrn.* 10. εἱς Θεος εστιν, ὁ φανερωσας ἑαυτον δια Ιησου Χριστου, κ. τ. λ. *Magn.* 8. Θεου ανθρωπινως φανερουμενου. *Ephes.* 19. *Trall.* 9.] ὁμολογουμενως, *Ose. xiv.* 5. *Comp.* [*Epist. Diogn.* § 5.] *Conf.* 1 *Joan. iv.* 2. *v.* 20. *Matt. xiii.* 11. *Act. xx.* 28. *Rom. ix.* 5. *Tit. i.* 3. *Heb. i.* 9. [ὁτι ὁ Θεος σωμα λαβων, και συνεσθιων ανθρωποις, εσωσεν αυτους. *Test. XII Patr. p.* 542. ὁς—δια Αποστολων κηρυχθεις, ὑπο εθνων επιστευθη. *Epist. ad Diogn.* § 11. ὁ μονογενης Ὑιος του Θεου ενανθρωπησας. *Nicod. Evang. p.* 694. *Thilo.* ευχαριστω σοι Κυριε, ὁ δια του ξενου ανδρος κηρυχθεις, και εν ἡμιν εὑρεθεις. *Act. Thom.* § 15.] εν Πνευματι, *Coll. Apoc. i.* 10. *Ephes. iii.* 5. [σαρξ· בשר *hominem significat mortalem.* 2 *Cor. v.* 16. 1 *Joan. iv.* 2. εδικαιωθη εν πνευματι· *Per plurima miracula approbata est ea veritas. Coll.* 1 *Cor. ii.* 4.—δικαιουσθαι, *autem hìc est approbare, ut Matt. xi.* 19. *Sic* δικαιουσθαι *dicitur qui in lite victor est, quia causa ejus approbatur. Coll. Deut. xxv.* 1. *Ps. l.* 4. *Grot.*

το δε της ιδιας αυτων (Χριστιανων) θεοσεβειας μυστηριον μη προσδοκησης δυνασθαι παρα ανθρωπου μαθειν. *Epist. ad Diogn.* § 4.]

ΚΕΦ. δ. 4.

1 ΡΗΤΩΣ· φανερως. *Hesych.* το δε Πνευμα εκηρυσσεν, λεγων. *Ign. Philad.* 7. πονηρον, και απατηλον, και λαοπλανον πνευμα. *Philad. Voss. p.* 280. το Πνευμα το Αγιον—ελαλησεν. *Clem. Rom. i.* 16. προσεχοντες τη του Χριστου χαριτι. *Mart. Polyc.* 2. ὁ της ασεβειας διδασκαλος. 12. εσχατοι καιροι. *Ign. Ephes.* 11. μη αλειφεσθε δυσωδιαν της διδασκαλιας του αρχοντος του αιωνος τουτου. 17. των δαιμονων—λατρειαν. *Mart.* 2. αφεστηκασι γαρ απο των δουλων του Θεου τα δαιμονια. *Ib.* πασαν καταδικασαντα δαιμονικην πλανην. *Ib.* ρητως λεγει· *Apertè significat, non per ambages, aut ænigmata.—Græci elegantiores dicerent* διαρρηδην. *In Gloss.* ρητως, *apertè.* ὁτι εν ὑστεροις καιροις, *id est, posthàc, nam is sensus est locutionis Hebr.* אחרית הימים, *quod LXX solent vertere,* εσχατων των ἡμερων. *Grot.*]

2 [των εν ὑποκρισει φεροντων το ονομα του Κυριου. *Polyc. Phil.* 6.] *Coll. Ephes. iv.* 19. μακαριος ανηρ οὑ ου κατεγνω ἡ ψυχη αυτου, και ὁς ουκ επεσεν απο της ελπιδος αυτου. *Sir. xiv.* 2.

3 [αγαμιαν διδασκουσι. *Clem. Constit. iv.* 8. *Grot.* παρθενιας ζυγον μηδενι επιτιθει, κ. τ. λ. *Ign. Frag.* 6. απεχομενοι των σκανδαλων. *Polyc. Phil.* 6. ου γαρ βρωματων και ποτων εισιν διακονοι. *Ign. Trall.* 2. ὁ ἁγνος εν τῃ σαρκι—και μη αλαζονευεσθω, γινωσκων ὁτι ἑτερος εστιν ὁ επιχορηγων αυτῳ την εγκρατειαν. *Clem. Rom. i.* 38. αἱ παρθενοι—ου βδελυσσομεναι γαμον, κ. τ. λ. *Ign. Philad. p.* 177. *Voss.* ευχαριστιας και προσευχης απεχονται, κ. τ. λ. *Smryn.* 6.]

4 τα εργα Κυριου παντα αγαθα, κ. τ. λ. *Sir. xxxix.* 33, 34. αποβλητον εσιν. *Lev. xix.* 7, *Aquil.* αθυτον, *LXX.* [το τε γαρ των ὑπο του Θεου κτισθεντων εις χρησιν ανθρωπων, ἁ μεν ὡς καλως κτισθεντα παραδεχεσθαι, ἁ δ' ὡς αχρηστα και περισσα παραιτεισθαι, πως θεμις εστι; κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 4.]

5 [δι' εντευξεως· δια παρακλησεως. *Hesych.* κατα παντα ητε ἡγιασμενοι. *Ign. Ephes.* 2. εντευξεως, *Coll. Valck. ad Heb. vii.* 25. εντυγχανουσας αδιαλειπτως περι παντων. *Polyc. Phil.* 4.]

6 [παρηκολουθηκας· *Quum propriè v.* παρακολουθειν *notet:* "*tam, prope aliquem subsequi, ut assequaris,*" *usus auct. prob. transtulit ad animum. Dicitur quis* παρακολουθειν, *assequi, nempè intellectu, res, quas comprehendit. Qui celeris ingenii rem traditam facilè assequitur,* ευπαρακολουθητος, *qui difficulter,* δυσπαρακολουθητος. *Valck. ad Luc. i.* 3. καθαπερ κυβερνητης αγαθος, τῳ οιακι της προσευχης και της νηστειας, και τῃ συνεχειᾳ της διδασκαλιας, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 1. ὑποδεξαμενοι ὡς δια-

κονους Χριστου Θεου. *Smyrn.* 10. παλαιοις μυθοις εντρεφομενη. *Philo Cain et Abel.* ὑποτιθεται· συμβουλευει. *Hesych.*]

7 οἱ μυθολογοι, *Bar. iii.* 23. ευσεβεια εις Θεον αρχη αισθησεως. *Prov. i.* 7. [μη πλανασθε ταις ἑτεροδοξιαις, μηδε μυθευμασιν τοις παλαιοις ανωφελεσιν ουσιν, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 8.] *Conf. cap. i.* 4. ω ἱεροπρεπους αγωνος, εφ' ὁν δια την ευσεβειαν εις γυμνασιαν πονων αδελφοι τοσουτοι κληθεντες ουκ ενικηθημεν. 4 *Mac. xi.* 20.

8 [ἡ νουθετησις—καλη εστιν, και ὑπεραγαν ωφελιμος. *Clem. Rom. i.* 56.] ζωης την νυν (*sc.* ουσης) = εν τῳ νυν καιρῳ. *Gen. xxx.* 20. [των μελλοντων ασκησιν τε και ἑτοιμασιαν. *Mart. Polyc.* 18.] *Conf. Sap. iv.* 16. *Num. xiii.* 24-28. [γυμνασια· ασκησις· μελετη. *Hesych.* ὡστε ουν, αδελφοι μου, αγωνισωμεθα, ειδοτες ὁτι εν χερσιν ὁ αιων· και ὁτι εις τους φθαρτους αγωνας καταπλεουσιν πολλοι, αλλ' ου παντες στεφανουνται, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 7. προς ολιγον (*sc.* χρονον), *Act. Thom.* § 19.] ὁσοι ευσεβειας προνοουσιν εξ ὁλης καρδιας, ουτοι μονοι δυνανται κρατειν των της σαρκος παθων, κ. τ. λ. 4 *Mac. vii.* 18. 22. [γυμνασματα προτιθεισα τας επαινετας πραξεις, κ. τ. λ. *Philo. Quod. Omn. Prob. Lib.* § 13. *p.* 459. *Mang.* 878. *Par.* αγνοουσιν γαρ —οἱαν τρυφην εχει ἡ μελλουσα επαγγελια. *Clem. Rom. ii.* 10.]

10, 11 [*Clement. Stromat.* 7, Σωτηρ εστιν, ουχι των μεν, των δε ου· *ut sup. cap. ii.* 4, θελει παντας σωθηναι· *quæ indefinitè, non universalitèr accipienda. Euthymius ad Joh. x. Frequenter Scriptura universalem representans formam, particularem insinuat intelligentiam. Vide Act. x.* 35. *De eodem Clemens ubi suprà,* Ὁ παντας μεν επ' ισης κεκληκως, εξαιρετως δε τοις εξαιρετως πεπιστευκοσι τιμας απονεμων. *Ibidem* 6, παντων ανθρωπων ὁ Θεος Κυριος, προσεχεστερον δε των εγνωκοτων πατηρ. *Pricæus.*] *Coll.* 3 *Mac. vii.* 16. εκτισε γαρ εις το ειναι τα παντα, και σωτηριοι αἱ γενεσεις του κοσμου, και ουκ εστιν εν αυταις φαρμακον ολεθρου, ουτε ᾅδου βασιλειον επι γης. *Sap. i.* 14. [εν παση επιεικεια Θεου ζωντος. *Ign. Philad.* 1. = μαλιστα Ιουδαιων, *Conf. Mart. Polyc.* 13.] *Conf. Col. i.* 29. *Phil. iv.* 13. *Gal. vi.* 10. [ατενισωμεν εις το αἱμα του Χριστου, και ἰδωμεν ὡς εστιν τιμιον τῳ Θεῳ αἱμα αυτου, ὁτι δια την ἡμετεραν σωτηριαν εκχυθεν, παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *Clem. Rom. i.* 7.] ειπον τῃ ψυχῃ μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps. xxxiv.* 3. [εσχατος των εκει πιστων. *Ign. Ephes.* 21. *Laudatur p.* 98. 126. 140. *Voss.* τον Σωτηρα των ψυχων ἡμων. *Mart. Polyc.* 19. τοις αδελφοις μου παραγγελλε εν ονοματι Ιησου Χριστου. *Ignat. Polyc.* 5. εδιδαξεν ακριβως και βεβαιως. *Polyc. Phil.* 3.]

12 λαλων λογον εν καιρῳ αυτου. *Prov. xxv.* 11. *Sym.* [εν ἁγνειᾳ· εν σωφροσυνῃ. *Chrysost. Œcumen.* ἁγνεια· καθαροτης. *Suid. Hesych.* εις τυπον και διδαχην αφθαρσιας. *Ign. Magn.* 6. εν παση ἁγνειᾳ και σωφροσυνῃ μενητε. *Ephes.* 10. και ὑμιν δε πρεπει μη συγχρασθαι τῃ

ἡλικια του επισκοπου, κ. τ. λ. *Magn.* 3. *Laudat Ignat. p.* 93. 143. *Voss.*] *Conf. Tit. ii.* 7. 12. *Heb. xiii.* 7. 2 *Mac. vi.* 28. *Prov. xxv.* 10.

13 [προσεχειν δε τοις Προφηταις, εξαιρετως δε τῳ Ευαγγελιῳ. *Ign. Smyrn.* 7. επι πλειον ἑαυτον δους εις τε την του νομου και των προφητων και των αλλων πατριων βιβλιων αναγνωσιν. *Prol. Sir.* τῃ αναγνωσει προσεχε. *Ign. ad Herm. p.* 91. *Voss.*] παντα ὁσα αν εὑρῃ ἡ χειρ σου του ποιησαι, ὡς ἡ δυναμις σου ποιησον, ὁτι ουκ εστι ποιημα και λογισμος και γνωσις και σοφια εν ᾅδῃ, κ. τ. λ. *Eccles. ix.* 10.

14 κρεισσων ανθρωπος αποκρυπτων την μωριαν αυτου, η ανθρωπος αποκρυπτων την σοφιαν αυτου. *Sir. xli.* 15. [και γαρ φησιν ὁ Μωϋσης, και παντες οἱ ἡγιασμενοι ὑπο τας χειρας σου· και οὑτοι ουν οἱ ἁγιασθεντες δια Θεον τετιμηνται. *Jos. de Macc.* § 18. *p.* 1410. *Huds.* επιτασσομενοι τῳ επισκοπῳ και τῳ πρεσβυτεριῳ. *Ign. Ephes.* 2. 20. *Trall. vii.* 13. *Philad.* 7. το γαρ αξιονομαστον ὑμων πρεσβυτεριον. *Ign. Eph.* 4. *et sæp. Coll. Clem. Rom. i.* 42. ει πως μερος χαρισματος λαβωσι πνευματικου. *Mart. Ign.* 3.] *Conf.* 1 *Pet. iv.* 10.

15 [δια το μελετασθαι θανατου καταλυσιν. *Ignat. Ephes.* 19. ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Polyc.* 1. φανερον ποιησατωσαν. *Clem. Rom. i.* 21.] εν ταις εντολαις αυτου μελετα διαπαντος. *Sir. vi.* 37. εν τῳ νομῳ αυτου μελετησει ἡμερας και νυκτος. *Ps. i.* 2. εν φοβῳ Κυριου ισθι ὁλην ἡμεραν. *Prov. xxiii.* 17. [εν τουτοις ισθι· *hoc age, his in rebus esto occupatus, illic utique* πραγμασι *supplendum. Valck. ad Luc. ii.* 49.] *Coll. Act. xxvi.* 12. *Joan. ix.* 4. *Ps. cxviii.* 97. 164.

16 εαν σοφος γενῃ σεαὑτῳ, σοφος εσῃ και τοις πλησιον. *Prov. ix.* 12. [αγαπης γαρ αληθους και βεβαιας εστιν, μη μονον ἑαυτον θελειν σωζεσθαι, αλλα και παντας τους αδελφους. *Polyc. Mart.* 1. ποσῳ μαλλον, εαν τις πιστιν Θεου εν κακῃ διδασκαλιᾳ φθειρῃ, ὑπερ ἡς Ιησους Χριστος εσταυρωθη; ὁ τοιουτος, ῥυπαρος γενομενος, εις το πυρ το ασβεστον χωρησει, ὁμοιως και ὁ ακουων αυτου. *Ign. Ephes.* 16. αυτοι τε και οἱ ακουοντες αυτων. *Clem. Rom. ii.* 10. *Qui docet, non inutiliter laborat, verùm præ aliis ipse fruitur sudoribus suis, Deo abundè mercedem ei reddente. Theophylact. ap. Pricæum. Coll. Prov. xi.* 24, 25.] *Conf.* 2 *Tim. iii.* 14.

ΚΕΦ. ε. 5.

1 ΝΕΩΤΕΡΟΙ αμεμπτοι εν πασι. *Polyc. Phil.* 5. νεοις τε μετρια και σεμνα νοειν επετρεπετε. *Clem. Rom. i.* 1. τους πρεσβυτερους ἡμων τιμησωμεν, τους νεους παιδευσωμεν, κ. τ. λ. 21. παντας παρακαλειν, ἱνα σωζωνται. *Ign. Polyc.* 1. καθ' ἡλικιαν, τους μεν υἱους και θυγατερας νοουμεν, τους δε αδελφους εχομεν και αδελφας. *Athenag. Legat. ap. Pricæum.* ὁ δε επιπληξων ην ουδεις. *Jos. Ant. xx.* 7. 8, *nemo esset qui eos objugaret.*] *Conf. cap. iii.* 3. *Tit. i.* 7.

2 ὡς μητερας· *Coll.* μητηρ εν Ισραηλ, *Jud. v.* 7. *Joan. xix.* 27 *omninò.* [ταις αδελφαις μου προσλαλει, αγαπαν τον Κυριον, και τοις συμβιος αρκεισθαι, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 5. δεον——τας παρθενους εν αμωμῳ και ἁγνῃ συνειδησει περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5.]

3, 4 [τας οντως χηρας (*sc.* ουσας). εν πασῃ ἁγνειᾳ και σωφροσυνῃ μενητε. *Ephes.* 10.] και αἱ χηραι επ' εμε πεποιθασιν. *Jer. xxix.* 11. [χηρας τιμα, τας οντως χηρας· ορφανων προϊστασο· ὁ Θεος γαρ εστι πατηρ των ορφανων, και κριτης των χηρων. (*Ps. lxvii.* 5.) *Ign. ad Heron. p.* 92. *Voss.* και οἱ γονεις αυτης δικαιοι, και εδιδαξαν την θυγατερα αυτων κατα νομον Μωϋση. *Susan.* 3.] στεγναι διατριβαι οικων αυτης, σιτα δε οκνηρα ουκ εφαγε.——ἡ δε ελεημοσυνη αυτης ανεστησε τα τεκνα αυτης, κ. τ. λ. *Prov. xxxi.* 27, 28. [φυλασσε την ἁγνειαν, και μη αναμενετω επι την καρδιαν σου περι γυναικος αλλοτριας, η περι πορνειας τινος, η περι τοιουτων ονοματων· τουτο γαρ ποιων ἁμαρτιαν μεγαλην εργαζῃ.——βλεπε ουν· απεχου απο της ενθυμησεως ταυτης. *Herm. Past. p.* 159. *Hefele.* μη αμελουντες χηρας, η ορφανου, η πενητος. *Polyc. Phil.* 6. τα κατα τον οικον σεμνως οικουργειν εδιδασκετε. *Clem. Rom. i.* 1. βλεπωμεν τι καλον, και τι τερπνον, και προσδεκτον ενωπιον του ποιησαντος ἡμας. 7. νυν μανθανω δεδεμενος. *Ign. Rom.* 4. μαθωμεν κατα Χριστιανισμον ζῃν. *Magn.* 10. αμειψεται αυτον ἡ χαρις κατα παντα. *Smyrn.* 12. 13. *Polyc.* 4. χαρις· αμοιβη κατα ευεργεσιαν. *Hesych.*]

5 [τους ελπιζοντας επ' αυτον ουκ εγκαταλειπει. *Clem. Rom. i.* 11. 12. αγων ην ὑμιν ἡμερας τε και νυκτος. 2.] κρεισσων ὑπομονη απαραιτητος εν ζητησει Κυριου, η αδεσποτος τροχηλατης της ιδιας ζωης. *Sir. xx.* 32. *Comp.* [τας χηρας σωφρονουσας περι την του Κυριου πιστιν, εντυγχανουσας αδιαλειπτως περι παντων, μακραν ουσας πασης διαβολης, καταλαλιας, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 4. *Id est,* ελπιζουσα εις τον Θεον προσμενει, *etc. Duplex Hebraïsmus: nam et præteritum est pro præsenti, ut Matth. iii.* 2, *et verbum cum copulâ vice Participii. Sensus verò: quia homines opitulatores non habet, et apud eos est* אלמונה, *id est, muta, ideò in unô Deô perfugium habet, illum solum respicit, ut Anna Phanuelis Luc. ii.* 36 *noctu diuque, i. e. tam assiduè quam fieri potest. Vide eundem Lucæ locum et* 1 *Thess. ii.* 9. *iii.* 10. 2 *Thess. iii.* 8. 2 *Tim. i.* 3. *Sic et Apoc. iv.* 8. *et aliis ejus lib. locis.* προσμενειν *hìc quod* προσκαρτερειν *Act. i.* 14. *Grot.*]

6 κατασπαταλωντες επι ταις στρωμναις αυτων. *Amos. vi.* 4. *Conf. Eccles. ii.* 8. *Sym.* [ὁ βιος ἡμων ὁλος αλλο ουδεν ην ει μη θανατος. *Clem. Rom. ii.* 1. επικειται τα δυο ὁμου, ὁ τε θανατος και ἡ ζωη, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 5. ὁ φαυλος ζων τον εν κακιᾳ βιον, τεθνηκε τον ευδαιμονα. *Philo. Quod Det. Pot. p.* 164. *Edit. Par.* νεκροφορος, *Ign. Smyrn.* 5. ταφοι των νεκρων. *Philad.* 6.] *Coll. Esa. xxii.* 2.

7, 8 [ἁγνὴ συνειδησει παντα επιτελειν παρηγγελλετε. *Clem. Rom.* *i.* 1. ιδων—την απ' αρχης ανεπιληπτον πολιτειαν. *Mart. Polyc.* 17. χρη τον προεστωτα ανεπιληπτον μελεταν και ασκεισθαι βιον, κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 7. βιον ανεπιληπτον. *Philo. Quod. Omn. Prob. Lib. p.* 886. *Par.* 476. *Mang.* ὁν τινες αγνοουντες αρνουνται, μαλλον δε ηρνησθησαν ὑπ' αυτου, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 5. διαφορα μεταξυ των απιστων και των εκλεκτων. *Mart. Polyc.* 16. οἱ προδιδοντες αυτον οικειοι ὑπηρχον. 6.] *Conf. Sir. iv.* 30. *Jos. xxiv.* 15. [*Laudat Ign. Voss. p.* 161. προνοει· επιμελειται. *Hesych.*] *Coll. Luc. ii.* 48.

9 [ασπαζομαι—τας παρθενους τας λεγομενας χηρας. *Ign. Smyrn.* 13. *Polyc. Phil.* 4. μη καταλεγεσθω· *Admittatur ad ordinem* των πρεσβυτιδων, *quæ de fidelium oblationibus non minus, quam Presbyteri vivebant. Hoc Tertull. dicit in viduata collocare, viduam collocare in ordinem.* τασσειν εις το χηρικον *vel* εις τον καταλογον, *Græci Patres. Grot.*]

10 [ἡ ψυχη σου δηλος εστω εν τοις καλοις εργοις. *Clem. Rom. ii.* 12. ὑπο του Ιησου Χριστου μεμαρτυρημενοι. κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 5. 11. των τοσουτων ουν και τοιουτων οὑτως μεμαρτυρημενων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 19. ου μελει αυτοις—περι ορφανου, περι θλιβομενου. *Ign. Smyrn.* 6. ξενοδοχειν· Ἑλληνικ. ξενοδοκειν· Αττικ. *Phryn. Lobeck. p.* 307.] *Conf. Judith. viii.* 4-8. *Joan. xiii.* 14. [επηρκεσεν· εβοηθησεν. *Hesych.*] αγαθων γαρ πονων καρπος ευκλεης, κ. τ. λ. *Sap. iii.* 15.

11 [ὁμοιως και νεωτεροι αμεμπτοι εν πασι, προ παντος προνοουντες ἁγνειας, και χαλιναγωγουντες ἑαυτους απο παντος κακου. *Polyc. Phil.* 5. καταστρηνιασωσι του Χριστου, *pro* στρηνιασωσι κατα του Χριστου. *Schoetgen.*] παραιτου, *Cap. iv.* 7. [αἱ χηραι μη σπαταλατωσαν, ἱνα μη καταστρηνιασωσι του λογου. *Ign. Antioch. p.* 88. *Voss.* καταβλακευθωσι, κατατρυφθωσι. *Gloss. Vett. ap. Alberti. p.* 217. παραιτουμαι· *recuso. Labb. Gloss. Coll. Ign. Voss. p.* 177.]

12 [γενωνται εις κριμα. *Clem. Rom. i.* 21. *Ign. Ephes.* 11.] *Conf. Apoc. ii.* 4. ὡς αθετει γυνη εις τον συνοντα αυτη, κ. τ. λ. *Jer. iii.* 20.

13 [αργησωμεν απο της αγαθοποιιας; *Clem. Rom. i.* 33. μη αργους—επι παν εργον αγαθον. 34.] *Conf.* 3 *Joan.* 10. [το δε φλυαρον της περι των φαρμακων αιτιας διεσυρον. *Jos. Vit.* § 31. εις τι ουν ἡ φλυαρια αυτη, ἡν εφλυαρησατε απεναντι παντος του λαου; *Nicod. Evang.* § 14. *p.* 624. *Thilo.*] κρεισσον βιος πτωχου ὑπο σκεπην δοκων, η εδεσματα λαμπρα εν αλλοτριοις. *Sir. xxix.* 22. *Coll. Luc. x.* 2 *Thess. iii.* 11. [τα δεοντα, *Clem. Rom. i.* 34. *Ign. Trall.* 2.] *Conf. Prov. vii.* 11. *xxxi.* 28. 1 *Pet. iv.* 15. *Sir. ix.* 3. [φλυαρος· *garrulus, frivolus. Labb.*] *Coll. Luc. x.* 7.

14 [τοις νεοις επιτρεπε γαμειν. *Ignat. Fragm.* 6. μη αφορμας διδοτε τοις εθνεσιν, κ. τ. λ. *Trall.* 8. ὁ αντικειμενος τῳ γενει των δι-

καιων. *Mart. Polyc.* 17. απροσκοποι· μηδεμιαν σκανδαλου αφορμην παρεχοντες. *Gloss. Sac. Valck. tom.* 1. *p.* 266.] παρεκαλεσεν αυτον γημαι και παιδοποιησασθαι. εγαμησεν ευσταθησεν, εκοινωνησε βιου. 2 *Mac. xiv.* 25. *Coll. Heb. xiii.* 4.

15 ὁστις επορευθη οπισω Βεελφηγωρ. *Deut. iv.* 3. 4 *Reg. xiii.* 2. [Ιησου Χριστου, της ελπιδος ἡμων, ἡς εκτραπηναι μηδενι ὑμων γενοιτο. *Ign. Magn.* 11. εξετραπησεν· εξεκλινεν. *Hesych.*]

16 [χηραι μη αμελεισθωσαν· μετα τον Κυριον συ αυτων φροντιστης εσο. *Ign. Polyc.* 4. ουκ εχει τις καυχησασθαι, ουτε λαθρα, ουτε φανερως, ὁτι εβαρησα τινα εν μικρῳ, η εν μεγαλῳ. *Philad.* 6.]

17 [ου παντες στεφανουνται, ει μη οἱ πολλα κοπιασαντες, και καλως αγωνισαμενοι. *Clem. Rom. ii.* 7. ὡσπερ ηξιωθην εις τιμην Θεου εὑρεθηναι. *Ign. Ephes. sub. fin.* και τιμην την καθηκουσαν απονεμοντες τοις παρ' ὑμιν πρεσβυτεροις. *Clem. Rom. i.* 1. τους πρεσβυτερους ἡμων τιμησωμεν, κ. τ. λ. 21. χρη τον προεστωτα ανεπιλημπτον μελεταν και ασκεισθαι βιον. *Ign. Fragm.* 7. ὁ πρεσβυτερος· ὁ τιμης και γερως και πρεσβειων επαξιος ων. *Philo Cain et Abel. p.* 143.] *Conf.* 2 *Tim. i.* 6. *ii.* 6. *Act. vi.* 4. *Cap. iii.* 4. [μακαριοι οἱ προοδοιπορησαντες Πρεσβυτεροι, οἱτινες εγκαρπον και τελειαν εσχον την αναλυσιν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 44. τοις δε Πρεσβυτεροις, ὡς αν καμνουσι περι τον της διδασκαλιας λογον, διπλη και αυτοις αφοριζεσθω ἡ μοιρα. *Clem. Constit. ap. Grot.*] *Coll. Sap. ix.* 10. *Sir. xxiv.* 34.

18 [λεγει γαρ ἡ γραφη, *Clem. Rom. i.* 34. 35. 42. ὁ αγαθος εργατης μετα παρρησιας λαμβανει τον αρτον του εργου αυτου, κ. τ. λ. 34.] *Conf. Dan. x.* 21. [και αξιος ὁ εργατης του μισθου αὑτου· *Est sententia inter Hebr. trita, ut videre est, Matt. x.* 10. *Luc. x.* 7. *Verba non sunt in Scripturâ, i. e. in Vet. lege, ad quam hìc respicit Paulus: at sensus reperitur Lev. xix.* 13. *Deut. xv.* 18. *ubi in Heb.* שכיר *in Græc.* μισθωτος, *idem valet quod* εργατης. *Significatur enim is, cujus opera mercede conducta est. Vide Marc. i.* 20. *Joan. x.* 12, 13. *Grot.*]

19 [ὑποταγητε τοις πρεσβυτεροις. *Clem. Rom. i.* 57. μη ταχεως πιστευοντες κατα τινος, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 6. εἰς δε μη πιστευεσθω μαρτυς, αλλα τρεις, η το τελευταιον δυο. *Jos. Ant. iv.* 8. 15.] *Coll.* 2 *Cor. xiii.* 1. *Matt. xviii.* 16. *Joan. viii.* 17. [εκτος ει μη, *Coll. Valck. ap.* 1 *Cor. xiv.* 5.] *Coll. Sir. xxvi.* 5.

20 καλον εστι ελεγξαι η θυμουσθωι κρυπτως. *Sir. xx.* 1. *Comp.* μισων ελεγχον, εν ιχνει ἁμαρτωλου. *xxi.* 6. *Alex.* ανθρωπος ἁμαρτωλος εκκλινει ελεγμον, και κατα το θελημα αυτου εὑρησει συγκριμα. *xxxv.* 17. [αἱ ἑτερων τιμωριαι τους πολλους βελτιουσι φοβῳ των μη παραπλησια λαβειν. *Philo ad Cai.*]

21 [διαμαρτυρομαι· *contestor, obtestor. Labb. Gloss. Vett.* ευχω-

μεθα ουν και αιτωμεθα απο του ελεους αυτου, ινα εν αγαπη ζωμεν διχα προσκλισεως, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50.] το γενος μου το εκλεκτον. *Esa. xliii.* 20, 21. ευλογητος ει ὁ Θεος, και ευλογητον το ονομα σου εις τους αιωνας, και ευλογημενοι παντες οἱ ἁγιοι σου αγγελοι. *Tob. xi.* 14. [*Conf. Clem. Rom. i.* § 47. 50. κατα προσκλισιν· κατα χαριν. *Hesych.* επι σωτηρια τη των ἁγιων εκλεκτων. *Mart. Polyc.* 22.] του Θεου και Κυριου. *Conf. Joan. xx.* 28. φυλασσετε επαλξεις. Φυλασσω τοπρωϊ και την νυκτα. *Esa. xxi.* 11 12.

22 *Conf. Matt. xxiii.* 30, 31. *Prov. xxix.* 24. συντηρειν ἑαυτους αναμαρτητους. 2 *Mac. xii.* 42. και επιθηκε τας χειρας αυτου επ' αυτον, κ. τ. λ. *Num. xxvii.* 23. *Deut. xxxiv.* 9. [ητω ἁγνος εν εργοις. *Clem. Rom. i.* 48. τηρησατε την σαρκα ἁγνην. *ii.* 8. την σαρκα ὑμων ὡς ναον Θεου τηρειτε. *Ign. Philad.* 7.] *Conf. Ephes. v.* 11. τι κοινωνησει λυκος αμνῳ; ουτως ἁμαρτωλος προς ευσεβη. *Sir. xiii.* 17. [μηπως πανουργος εδωκε σοι τουτο, και ηλθες κοινωνησαι με τη ἁμαρτια σου. *Jacob. Protevang. cap.* 2.]

23, 24 οινον εις μεθην μη πιης, κ. τ. λ. *Tob. iv.* 15. επισον ζωης οινος ανθρωπῳ, εαν πινης αυτον μετρῳ αυτου, κ. τ. λ. *Sir. xxxiv.* 27. 29. [ὑδροποτης· *aquæ potor, abstemius. Labb.* νηστειαις και δεησεσει σχολαζε, αλλα μη αμετρως, ινα μη σαυτον καταβαλης· οινου και κρεων μη παντη απεχου· ου γαρ εστι βδελυκτα—αλλα μεμετρημενως και ευτακτως, ὡς Θεου χορηγουντος, κ. τ. λ. *Ign. ad Heron. p.* 91. *Voss.* τα κρυπτα ελεγχει. *Philad.* 7. ὡν το κριμα προδηλον εγενηθη, κατεβησαν γαρ εις ᾅδου ζωντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 51. της μελλουσης κρισεως. *Mart. Polyc.* 11.] *Conf. Apoc. xiv.* 13. εις κρισιν. *Job. ix.* 32. *xxii.* 4.

25 [τα κρυπτα ἡμων εγγυς αυτῳ εστιν. *Ign. Ephes.* 15. *Polyc. Phil.* 4.] εργα πασης σαρκος ενωπιον αυτου, και ουκ εστι κρυβηναι κ. τ. λ. *Sir. xxxix.* 19. *xlii.* 20. *Prov. xv.* 11. [" φανερον το δενδρον απο του καρπου αυτου," ουτως οἱ επαγγελλομενοι Χριστιανοι ειναι, δι' ὡν πρασσουσιν, οφθησονται. *Ign. Ephes.* 14.]

ΚΕΦ. 5. 6.

1 ΟΥΑΙ γαρ δι' ου επι ματαιοτητι το ονομα μου επι τινων βλασφημειται, *Esa. lii.* 5. *ap. Ign. Trall.* 8. ἡμεις οἱ ὑπο τον ζυγον της χαριτος αυτου. *Clem. Rom. i.* 16. εκεινους δε ουχ ἡγουμαι αξιους. *Mart. Polyc.* 10. ὡστε και βλασφημιας επιφερεσθαι τῳ ονοματι Κυριου, δια την ὑμετεραν αφροσυνην, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 47. *Laudat. Ign. Voss. p.* 163. 177.] *Conf. Ezech. xxxvi.* 23. *Phil. iv.* 3. *Rom. xiv.* 16. [εαν τις πιστιν Θεου εν κακη διδασκαλια φθειρη. *Ign. Ephes.* 16. οἱ δουλοι, ὑποταγητε τοις κυριοις εν Θεῳ, ινα Χριστου απελευθεροι γενησθε. *Philad. p.* 177. *Voss.*]

2 [αλλα μηδε αυτοι (δουλοι και δουλαι) φυσιουσθωσαν, αλλ' εις δοξαν Θεου πλεον δουλευετωσαν, ινα κρειττονος ελευθεριας απο Θεου τυχωσιν, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 4. προετοιμασας τας ευεργεσιας αυτου. *Clem. Rom. i.* 38. ευεργεσια τοις υποδεεστεροις. *Ign. Fragm.* 4.] αντιλαμβανομενοι, *Conf.* 2 *Par. vii.* 22. *Prov. xi.* 28. [ὁ απογινωσκων τους αδελφους αφ' ου μη απεγνωσθησαν παρα Θεῳ, αλλα σωτηριας αξιωσθησαν παντελους, κ. τ. λ. *Philo. de Temulent. p.* 194. *Edit. Col.*]

3 [οἱ δοκουντες αξιοπιστοι ειναι και ἑτεροδιδασκαλουντες, μη σε καταπλησσετωσαν. *Ign. Polyc.* 3. μη πλανασθε ταις ἑτεροδοξιαις. *Ign. Magn.* 8. τῳ κατα το ευαγγελιον λογῳ. *Polyc. Mart.* 22.]

4 [ταπεινοφρονησωμεν ουν αδελφοι, αποθεμενοι πασαν αλαζονειαν και τυφος, και αφροσυνην και οργας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 13. εκ τουτου ζηλος, και φθονος, και ερις, κ. τ. λ. *iii.* 4. ινα τι ερεις και θυμοι; 46.] *Conf. Col. ii.* 18. [νοσουν· στασιαζειν. τετυφωται· επηρθη. *Hesych.* τυφου μεστον, *Ign. Ephes. p.* 127. *Voss. Coll. Valck. ap. cap. i.* 4.]

5 *Coll. Esa. lvii.* 12. [διατριβη· *disceptatio. Labb.* οἱ Χριστεμποροι, του λογου καπηλευοντες, και τον Ιησουν πωλουντες. *Ign. ad Magn. ap. Voss. p.* 149.] *Conf. Rom. xvi.* 17, 18. [αρετην ἡγουμενος την απατην. *Jos. Bell. Jud. ii.* 21. 1.] *Coll.* 2 *Tim. iii.* 8. *Phil. iii.* 7. [ει γαρ τον μισθον των δικαιων ὁ Θεος ευθεως απεδιδου, εμποριαν ησκουμεν, και ουκ ευσεβειαν, ου δια το ευσεβες, αλλα το κερδαλεον διωκοντες. *Clem. Rom. Frag.* 3.] το δε ἱερον αργυρολογητον καθως τα λοιπα των εθνων τεμενη, πρατην δε την αρχιερωσυνην κατ' ετος ποιησειν, κ. τ. λ. 2 *Mac. xi.* 3. *Coll. Sap. xv.* 12. *Hab. ii.* 9. [δεον απεχεσθαι απο παντων τουτων. *Polyc. Phil.* 5.] *Coll. Ephes. v.* 5.

6 ὁτι ουθεν κρειττον φοβου Κυριου, και ουθεν γλυκυτερον του προσεχειν εντολαις Κυριου. *Sir. xxiii.* 27. [ποριζει· κερδαινει. *Hesych.* τι γαρ αν ειη κερδος λυσιτελεστερον ὁσιοτητος ανθρωποις; *Philo Leg. ad Cai. p.* 582. *Mangey.*] *Conf. Sap. viii.* 5. πορισμος. *xiii.* 19. *xiv.* 2. παντος δυνατωτερα εστιν ευσεβεια. *x.* 12. *Conf. cap. iv.* 8. εστιν ευοδια εν κακοις, και εστιν εὑρεμα εις ελαττωσιν, κ. τ. λ. *Sir. xx.* 9, 10. *Prov. iii.* 13-18. *Matt. xiii.* 46. *xvi.* 26.

7 [ειδοτες ουν ὁτι ουδεν εισηνεγκαμεν εις τον κοσμον, αλλ' ουδε εξενεγκειν τι εχομεν, ὁπλισωμεθα τοις ὁπλοις της δικαιοσυνης. κ.τ.λ. *Polyc. Phil.* 4. δηλονοτι· φανερον ὁτι. *Hesych.*]

8 ὡς ἱκανον ανθρωπῳ πεπαιδευμενῳ το ολιγον, κ. τ. λ. *Sir. xxxiv.* 19. [τοις εφοδιοις του Θεου αρκουμενοι. *Clem. Rom. i.* 2.] *Coll. Heb. xiii.* 5. [διατροφας· βρωματα. *Hesych.*] *Conf. Sir. xxxvii.* 29-31. *Tob. v.* 19. κρεισσων ξενισμος μετα λαγχανων προς φιλιαν και χαριν, ἡ παραθεσις μοσχων μετα εχθρας. *Prov. xv.* 17.

9 αὑται αἱ οδοι εισι παντων των συντελουντων τα ανομα, τῃ γαρ

ασεβεια την εαυτων ψυχην αφαιρουνται. *Prov. i.* 19. ὁ πεποιθως επι πλουτῳ οὑτος πεσειται, κ. τ. λ. *xi.* 28. *Ps. xlviii.* 6-10. *li.* 7. [μη εισενεγκειν ἡμας εις πειρασμον. *Polyc. Phil.* 7. βδελυκτας επιθυμιας. *Clem. Rom. i.* 30. εβυθισθησαν εις θαλασσαν. 51. εμπεσειν εις τα αγκιστρα της κενοδοξιας. *Ign. Magn.* 11.] *Conf. Sir. ix.* 3. *xviii.* 30. *xxvii.* 1. *xxxiv.* 6. *Ps. cxli.* 10. [σπευδοντες ὡς επ' αγαθων κληρονομιαν, ευρισκουσι δεινας κακοπραγιας. *Philo. de Joseph.* εις παντελη ολεθρον απαγουσιν εαυτους. *Ign. Fragm.* 1. *p.* 474. *Jacobs.* βαδιζειν κατα τας επιθυμιας αυτου τας πονηρας. *Clem. Rom. i.* 3. βυθιζει· *mergit, pessundat. Labb. Gloss.*] *Coll. Tob. xii.* 8. *Prov. vi.* 32, 33. *vii.* 23.

10 *Conf. Sap. xv.* 10-12. *Sir. xxxiv.* 3. [ἡ του θανατου αρχη, ἡ ῥιζα της ἁμαρτιας (*de Diabolo*). *Evang. Nicod. cap.* 23. *p.* 736. *Philo.* φιλαργυρια *Philoni, κακιας μητροπολις. Philosophi Græci multa quidem de contemptu divitiarum loquebantur; sed plures Philosophi spectabantur ad fores divitum, quàm divites ad fores Philosophorum. Grot.* ἡ βεβαια της πιστεως ὑμων ῥιζα. *Polyc. Phil.* 1. πλουτος πολλακις μαλλον πενιας εθλιψε. *Clem. Rom. Fragm.* 4. αρχη δε παντων χαλεπων, φιλαργυρια. *Polyc. Phil.* 4. επιστρεφοντες τα αποπεπλανημενα. 6. το φιλοχρηματον των παρανομηματων ὁρμητηριον. *Philo. de Judice.*] ορεξις πορισμων. *Sap. xiv.* 2. *Conf. Sir. xi.* 11. [*Test. XII Patr. p.* 611.]

11 [αφετε με καθαρον φως λαβειν· εκει παραγενομενος, ανθρωπος Θεου εσομαι. *Ign. Rom.* 6. πιστει και αγαπῃ. *Magn.* 13. *Philad.* 11. *Smyrn.* 6. εν πιστει και δικαιοσυνῃ. *Polyc. Phil.* 9. τους λοιμοτερους εν πραοτητι ὑποτασσε. *Ign. Polyc. ii.* 6. εμε γαρ εδει ὑφ' ὑμων ὑπαλειφθηναι πιστει, νουθεσια, ὑπομονῃ. *Ephes.* 3. περιεχουσι γαρ πιστιν και ὑπομονην. *Polyc. Phil.* 13.] ανθρωπε του Θεου. 4 *Reg. i.* 11. [αλλα, δεομαι σου, ανθρωπε του Θεου, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 34. διωξωμεν μαλλον την αρετην, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 10.]

12 [και αγωνισωμεθα ἱνα και στεφανωθωμεν. *Clem. Rom. ii.* 7.] ω παιδες, γενναιος ὁ αγων, εφ' ὁν κληθεντες ὑπερ της διαμαρτυριας του εθνους, εναγωνισασθε προθυμως ὑπερ του πατριου νομου. 4 *Mac. xvi.* 16.] *Coll.* 2 *Tim. iv.* 7. *Heb. xii.* 1. [ὡς ουρανου μελλειν επιλαμβανεσθαι δια της καλης ὁμολογιας. *Ign. Mart.* 4. αληθως γαρ ὁ αγων θειος ὁ δι' αυτων γεγενημενος, κ. τ. λ. 4 *Mac. xvii.* 11. επιστρεφου Ιακωβ, και επιλαβου αυτης, διοδευσον προς την λαμψιν κατεναντι του φωτος αυτης. *Bar. iv.* 2.]

13 [τοις αδελφοις μου παραγγελλε εν ονοματι Ιησου Χριστου. *Ign. Polyc.* 5. ἡ μαρτυρια της αγαθης πραξεως. *Clem. Rom. i.* 30. αληθως εδιωχθη επι Ποντιου Πιλατου. *Ign. Trall.* 9. *Magn.* 11. *Smyrn.* 1. *Mart. Ign.* 2.] *Coll. Matt. xxvii.* 11. 2 *Tim. iv.* 1. εγγυσατο ἡ δεησις μου ενωπιον σου. *Ps. cxviii.* 169. *cxl.* 2. ὁ θεος εγω του θανατωσαι και ζωοποιησαι; 4 *Reg. v.* 7. *Neh. ix.* 6. *CITAT.*

14 εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου, εν αγαπη και δικαιοσυνη, επειδη ουκ οιδαμεν την ἡμεραν της επιφανειας του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 12. και επιφανεια του Ὑιου. *Frag.* 8. ανεπιληπτον. *Ign. Fragm.* 7. *Mart. Polyc.* 17. τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα. *Clem. Rom. i.* 49. τηρησατε—την σφραγιδα ασπιλον. *ii.* 8. ανεπιληπτος· *irreprehensibilis. Labb. Gloss. Vett.* και διδαξωμεν ἑαυτους πρωτον, πορευεσθαι εν τῃ εντολῃ του Κυριου. *Polyc. Phil.* 4. κεκοσμημενοι εντολαις Ιησου Χριστου. *Ign. Ephes.* 9.] μεχρι του ελθειν τον λογον αυτου. *Ps. civ.* 19. *Coll. Matt. x.* 22.

15 *Conf. Rom. xvi.* 27. *Juda.* 25. *Jac. iv.* 12. *cap. ii.* 6. εγω ειμι Κυριος κυριευων πασης της γης. *Exod. viii.* 22. *Ald.* [τοις ιδιοις καιροις. *Clem. Rom. i.* 20. ὡρισμενοις καιροις. 40. ἱνα τοις μετα ταυτα δειξῃ, κ. τ. λ. *Fragm.* 2. του αληθινου και μονου Θεου. *i.* 43. το χαιρειν και αγαλλιασθαι ιδιον εστι μονου Θεου. *Philo. de Sept. p.* 1179. το χαιρειν μονῳ Θεῳ οικειοτατον εστιν. *de Abr. p.* 377. μονος Θεος χαιρει, και μονος ευφραινεται. *Ibid.*] *Conf.* 2 *Mac. xiii.* 4. 4 *Reg. xix.* 15. *Dan. ii.* 37. παντα τα εθνη μακαριουσιν αυτον. *Ps. lxxi.* 17.

16 [το φως αυτου ανεκλαλητον. *Ignat. Ephes.* 19.] αναβαλλομενος φως ὡς ιματιον. *Ps. ciii.* 2. *Col. i.* 12. [αφετε με καθαρον φως λαβειν. *Ign. Rom.* 6. απροσιτος· *inaccessibilis. Labb. Gloss.*] ὁ μονος βασιλευς—ὁ μονος χορηγος, ὁ μονος δικαιος, κ. τ. λ. 2 *Mac. i.* 24, 25. [ὁ εἱς, ὁς εστιν αἱδιος μονος. *Philo. de Mund. Opific.* ὁς του αἱδιου Λογος ων, εξ αναγκης και αυτος εστιν αφθαρτος. *de Confus. ling. p.* 255. 267. *Edit. Col.*] τῳ Κυριῳ τῳ την ἁγιαν γνωσιν εχοντι φανερον εστιν. 2 *Mac. vi.* 30. *Conf. Joan. v.* 26. [λαμπροτερον φεγγος η ὡς δυνασθαι θνητην αυτῳ την οψιν προσβαλλειν. *Philo.* φωτι και καλλει —ανεκδιηγητῳ περιεχομενον. *Athenag. Legat. ap. Pricæum.* ᾧ ἡ δοξα εις τους αιωνας των αιωνων. Αμην. *Clem. Rom. i.* 50. τιμη, κρατος. 58, 59. *Mart. Ign.* 7. *Conf. Kidder. Demonst. Messias. Part. iii. cap.* 5.]

17 [ὁ παραγγειλας μη ψευδεσθαι. *Clem. Rom. i.* 27. ὁ πλουσιος επιχορηγειτω τῳ πτωχῳ, κ. τ. λ. 38. ἱνα και γενωμεθα, βουληθεντος αυτου, ουκ οντες πριν γενεσθαι, και γενομενοι απολαυσωμεν των δι' ἡμας γενομενων. *Fragm.* 9. ὁσα προς απολαυσιν και ἡδονην συντελει. *Jos. Ant. i.* 4. 4. ευδοξεις και τετιμησαι; μη καταλαζονευου. *Philo de Joseph.*] *Conf. Sir. xxviii.* 10. *xl.* 26. μη ματην μετεωριζου φρυαττομενος αδηλοις ελπισιν, κ. τ. λ. 2 *Mac. vii.* 34. *Jer. ix.* 23. *Bar. iii.* 16. [εστω δε μονος ὁ Θεος αυχημα μου και μεγιστον κλεος· και μητ' επι πλουτῳ, μητ' επι δοξῃ, κ. τ. λ. *Philo de Sacrific.*] *Conf. Ps. ci.* 26. [εν τῳ νυν αιωνι. *Polyc. Phil.* 5.] *Coll. Matt. xix.* 23. *Marc. x.* 23. *Jac. ii.* 5. 1 *Joan. iii.* 17. φειδῃ δε παντων, ὁτι σα εστι Δεσποτα φιλοψυχε. *Sap. xi.* 26. [παντων Πατερ τε και Δεσποτης ὁ Θεος ὡν, και παντα επιβλεπων, τοις μεν επομενοις αυτῳ διδωσιν ευδαιμονα

βιον, κ.τ.λ. *Jos. Ant. Proëm.* § 4. παρεχει· διδωσι, χορηγει. *Hesych.*]

18 [πλουτειν εν εργοις καλοις, *omnibus virtutibus Christianis abundare. Valck.*] *Conf. Phil. iv.* 19. [ἡ ψυχη σου δηλος εστω εν τοις καλοις εργοις. *Clem. Rom. ii.* 12. εν ευεργεσιαις μεγαλοπλουτειν. *Philo ad Cai.* περιουσιαζεις; μεταδιδου. *De Joseph.* μεταδιδοναι και κοινωνειν. *de Sept. ap. Pricæum.*] *Conf. Prov. xix.* 17. *Matt. vi.* 19, 20. [πνευματικων αυτῳ κοινωνησας χαρισματων. *Mart. Ign.* 3. τα ὑστερηματα αυτων, ιδια εκρινετε. *Clem. Rom. i.* 2.]

19 θεμελιον, *Conf. Sap. iv.* 19. *Sir. i.* 15. [επελαβομεθα των ὑψηλων. *Test. XII Patr. p.* 595. Ισαακ μετα πεποιθησεως γινωσκων το μελλον, ἡδεως εγενετο θυσια. *Clem. Rom. i.* 31. το θεμα αφθαρσια και ζωη αιωνιος. *Ign. Polyc.* 2. ουρανου μελλειν επιλαμβανεσθαι. *Mart. Ign.* 4.] εστι δοσις ἡς το ανταποδομα διπλουν. *Sir. xx.* 10. [αποθησαυριζοντας· *reddendum, recondentes thesauros : thesauros autem rerum ante memoratarum vocat* θεμελιον καλον εις το μελλον, *fundamentum bonum, quô quis in futurum firmiter possit niti. Valck ap.* 1 *Cor. iii.* 10. *et Ephes. v.* 5.] της πολεως επιλαμβανονται. *Joel. ii.* 9.

20, 21 [φυλαξεις ἁ παρελαβες, μητε προστιθεις, μητε αφαιρων. *Barn. Epist.* § 19. φυλαξον μου την παραθηκην, ἡν εγω και ὁ Χριστος παρεθεμεθα σοι. *Ign. ad Heron. Voss. p.* 95.] τις οιδε σοφους, και τις οιδε λυσιν ῥηματος; *Eccles. vii.* 30. *Conf.* 1 *Cor. viii.* 1. *Col. ii.* 16. *cap. i.* 6. *iv.* 7. [αντιθεσις· αντιλογια. *Hesych.* παραθηκη· *hoc depositum, depositum.* αντιθεσις· *oppositio.* κενοφωνια· *vaniloquium. Labb. Gloss.* ὁ γαρ νομιζων ειδεναι τι ανευ γνωσεως αληθους και μαρτυρουμενης ὑπο της ζωης, ουκ εγνω, ὑπο του οφεως πλαναται. *Epist. ad Diogn.* § 12. ενετειλαμην σοι εν τῃ πρωτῃ εντολῃ, ἱνα φυλαξῃς την πιστιν, και τον φοβον, και εγκρατευσῃ, κ. τ. λ. *Herm. Past. p.* 165. *Hefele.* της ψευδωνομου γνωσεως· *Vides hìc quam vetus nomen Gnosticorum, quòd isti Philosophi Christianis cætibus se miscentes sibi indebant, spernebantque præ se cæteros ut rudes. Falsò autem scientiæ laudem sibi vindicabant, unde Irenæus init. ait,* απαγοντες αυτους προφασει γνωσεως.—*Vera scientia est, quæ ad salutem æternam proficit. Grot. Non miror Hasmonæorum temporibus factum decretum: "Maledictus sit qui docet filium suum Philosophiam Græcam:" non quòd per se eam nosse malum sit, sed quòd multum in eâ viderent periculi. Et certe fatendum est, postquam Judæi Græcis libris se dedere, veterem illam doctrinam multis modis fuisse interpolatam. Grot. in Coloss. ii.* 8.] ηστοχησαν, *Coll. Sir. viii.* 9. [ει ουν οἱ κατα σαρκα ταυτα πρασσοντες απεθανον, ποσῳ μαλλον, εαν τις πιστιν Θεου εν κακῃ διδασκαλιᾳ φθειρῃ, ὑπερ ἡς Ιησους Χριστος εσταυρωθη; *Ign. Ephes.* 16. ἡ χαρις μετα παντων. Αμην. *Mart. Polyc.* 22.] *Coll.* 2 *Tim. iii.* 8.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΚΕΦ. α. 1.

1 Η ΔΕ επαγγελια του Χριστου μεγαλη και θαυμαστη εστιν, και αναπαυσις της μελλουσης βασιλειας και ζωης αιωνιου. *Clem. Rom. ii.* 5. και ἡμεις ουν δια θεληματος αυτου εν Χριστῳ Ιησου κληθεντες, κ. τ. λ, *i.* 32. *bis. Ign. Ephes. Inscr.*] *Conf.* 1 *et* 2 *Cor. Ephes. Coloss. Inscr.* 1 *Joan. i.* 5. [κατ' επαγγελιαν· κατα hìc *id quò Apostolus tendit, significat, quomodo eadem particula posita est,* 1 *Tim. vi.* 3. *et Tit. i.* 1. *Ideò Deus me voluit esse Apostolum, ut annuntiarem omnibus promissum vitæ æternæ, quæ per Christum nobis contingit. Vide* 1 *Tim. iv.* 6. *Est tacita* ανθυποφορα—*Cur terreamur adversis, cùm tanta habeamus promissa? Grot.*]

2 [Χαρις και ειρηνη, κ. τ. λ. *Conf. Clem. Rom. Ign. Smyrn. Polyc. Phil. Inscript.*] *Coll.* 1 *Cor. iv.* 17. [ερρωσθε εν Θεῳ Πατρι, και εν Ιησου Χριστῳ τῃ κοινῃ ελπιδι ἡμων. *Ign. Ephes. fin.*]

3 [των εν καθαρᾳ συνειδησει λατρευοντων. *Clem. Rom. i.* 45. εν αμωμῳ και ἁγνῃ συνειδησει περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5.] ἡμεις ουν εν παντι καιρῳ αδειαλειπτως—μεμνησκομεθα ὑμων—και εν προσευχαις, ὡς δεον εστι και πρεπον μνημονευειν αδελφων. 1 *Mac. xii.* 11. *Conf. Sap. xvii.* 11. *Act. xx.* 31. *xxii.* 3. *xxiii.* 1. [προσευχαις σχολαζε αδιαλειπτοις. *Ign. Polyc.* 1. ἡ προς τον Θεον και τους ἁγιους μετ' οικτιρμων μνεια. *Clem. Rom. i.* 56.] ὁτι ἡ δουλη σου θεοσεβης εστι, και θεραπευουσα νυκτος και ἡμερας τον Θεον του ουρανου. *Judith. xi.* 17. *Coll. Philem.* 4. [ᾧ λατρευω απο προγονων· *Eidem enim Deo serviebat, cui servierant Majores ejus à Benjamine usque. Non enim alius est Deus Judæorum, alius Deus Novi Testamenti. Act. xxii.* 14. *xxvi.* 7. *Grot.* Εις γαρ ὁ Θεος παλαιας και καινης Διαθηκης, κ. τ. λ. *Ign. Philad. p.* 180. *Voss.*] *Coll. Heb. i.* 1. *Mal. ii.* 10.

4 [ὑπ' ερωτος ἁρπασθεντες—μεχρις αν το ποθουμενον ιδωσι. *Philo.* συμπασχειν αλληλοις οφειλομεν. *Clem. Rom. ii.* 4.] *Conf. Joan. iii.* 29. *xvii.* 13. *Act. xxvi.* 37. *Rom. i.* 11, 12. *xv.* 32. [πεπλη-

ρωμενοις χαριτος Θεου. *Ign. Rom. Inscr.* εκκλησια—πεπληρωμενη εν πιστει και αγαπη. *Smyrn. Inscr.*] *Coll. Rom. xii.* 15.

5 [αγαπη ανυποκριτω. *Ign. ad Philipp. Inscript. p.* 98. *Voss.*] *Coll.* 2 *Cor. vi.* 6. 1 *Tim. i.* 5. [περι ὡν πεπεισμαι ὑμας ουτως εχειν. *Ignat. Trall.* 3. *Polyc. Phil.* 9. εν δυσι σωμασιν ανυποκριτως ειη μια ψυχη. *Clem. Rom. ii.* 12.] και οἱ γονεις αυτης δικαιοι, και εδιδαξαν την θυγατερα αυτων κατα τον νομον Μωϋση. *Susan.* 3. *Conf. Col. iii.* 16. [πεπεισμαι· ηλπισα, θαρρω. *Hesych.*] *Coll. Sap. iii.* 17. *xviii.* 16. [*Per illud* ενωκησε *intelligit fidem Christianam in illis fœminis ad finem usque mansisse. Coll. inf. v.* 14. πεπεισμαι και εν σοι· *supple* ενοικησει. *Confido etiam in te mansuram eam fidem ad finem usque.* πεπεισμαι *pari sensû est. Rom. viii.* 38. *xv.* 14. *Grot.*] ὑπομνησιν, *Coll. Sap. xvi.* 11. 2 *Mac. vi.* 17. 2 *Pet. i.* 13.

6 [δι' ἡν αιτιαν· *quam ob causam, quamobrem, idcirco, propterea. Labb. Gloss.*] *Conf. Act. viii.* 17-19. αναμιμνησκω, *Gen. xli.* 9. [μιμηται οντες Θεου, αναζωπυρησαντες εν αἱματι Θεου. *Ign. Ephes.* 1. αναζωπυρησατω ουν ἡ πιστις αυτου εν ἡμιν. *Clem. Rom. i.* 27. ει πως μερος χαρισματος λαβωσι πνευματικου. *Ign. Mart.* 3. εκκλησια—ηλεημενη εν παντι χαρισματι. *Smyrn. Inscr. Polyc.* 2. αναζωπυρειν· ανεγειραι, ανανεωσαι, ζωωσαι. *Hesych.* αναζωπυρω· *recreo. Labb. Gloss.*] *Conf.* 4 *Reg. viii.* 1. 5. 1 *Thess. v.* 19. [לכן, *quapropter: nempe ut hoc fiat, quod opto ac spero. Videtur timuisse aliquid pro Timotheo, quem ante* γνησιον *vocârat, hîc verò* αγαπητον. *Considera sequentia. Grot.*]

7 [σωφρονισμος. *Jos. Ant. xvii.* 9. 2. *Bell. Jud. ii.* 1. 3. επερρωνυεν αυτων την δειλιαν δια της εν αυτω ὑπομονης. *Mart. Polyc.* 3.] *Conf.* 1 *Joan. iv.* 18. 1 *Mac. iv.* 32. πνευμα σοφιας και συνεσεως, κ. τ. λ. *Esa. xi.* 2. [δειλια *non est timor, sed timiditas; atque ita vertitur in Gloss. Grot.*] *Coll. omnino Sap. ix.* 9-11. [*Clem. Rom. i.* 1.]

8 [μιμηται ουν γενωμεθα της ὑπομονης αυτου (Χριστου,) και εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου, δοξαζωμεν αυτον, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 8. κατα δυναμιν Θεου Πατρος. *Ign. Magn.* 3. *Smyrn.* 1.] και οἱ ποιμενες αυτων ουκ επασχον ουδεν επ' αυτοις. *Zach. xi.* 5. [ουχ ουτως διδασκει το Ευαγγελιον. *Mart. Polyc.* 4.] *Conf. Rom. i.* 16. [*In Gloss.* κακοπαθω· *vexor. Coll. Jona. iv.* 10. *Sed plerumque voces tales, per se passionem significantes, apud nostros Scriptores simul significant animum ad hoc paratum. Sic* κακοπαθειν *habemus infrà ii.* 3. 9. *iv.* 5. *Jac. v.* 13. Συγκακοπαθειν *eâdem formâ, quâ* συγκακουχεισθαι, *Heb. xi.* 25. *More autem suo Paulus* προσωποποιει *Evangelium, eique sensum tribuit, quomodo alibi Legi, Morti, Peccato. Grot.* και ὁς αν μη ὁμολογη το μαρτυριον του σταυρου, εκ του διαβολου εστι. *Polyc. Phil.* 7. εν δεσμοις εγκαυχωμενος. *Mart. Ign.* 3. μετα παρρησιας ακουε, "Χριστιανος ειμι."

Mart. Polyc. 10. κακοπαθειν, *Jos. Ant. x.* 11. 1. ει γαρ ὁ Δεσποτης τον σταυρον ὑπεμεινε, πολλῳ μαλλον εγω τα δεσμα. *Chrysost.* τα δεσμα μου ἁ ουχ ὑπερηφανησατε, ουδε επαισχυνθητε, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 10.] *Coll. Act. v.* 41. *Phil. i.* 29. 1 *Pet. iii.* 14.

9 εν τῳ ποιησαι με ούτως ὑμιν—οὐ κατα τας ὁδους ὑμων, κ.τ.λ. *Ezech. xx.* 44. [ὁτι χαριτι εστε σεσωσμενοι, ουκ εξ εργων, αλλα θεληματι Θεου δια Ιησου Χριστου. *Polyc. Phil.* 1. διο απολειπωμεν τας κενας και ματαιας φροντιδας, και ελθωμεν επι τον ευκλεη και σεμνον της ἁγιας κλησεως ἡμων κανονα. *Clem. Rom. i.* 7. και ἡμεις ουν δια θεληματος αυτου εν Χριστῳ Ιησου κληθεντες, ου δι' ἑαυτων δικαιουμεθα, κ. τ. λ. 32. ούς κατα το ιδιον θελημα εστηριξεν. *Ignat. Philad. Inscript.* και μια κλησις εν Χριστῳ. *Clem. Rom. i.* 46. προγνωστης γαρ εστιν των παντων. *ii.* 9. ὁς προ αιωνιων παρα Πατρι ην, και εν τελει εφανη. *Ign. Magn.* 6.] *Conf. Rom. ix.* 11. *xvi.* 25. *Ephes. ii.* 8. *iii.* 11. *Ps. cii.* 10. *Gal. i.* 6. *Phil. iii.* 14. *Heb. iii.* 1. *Tit. iii.* 5. εις τους αει χρονους. 3 *Mac. vii. fin.* [ἡ βεβαια της πιστεως ὑμων ῥιζα, ἑξ αρχαιων καταγγελλομενη χρονων, κ.τ.λ. *Polyc. Phil.* 1.] *Coll.* εις μακροτητα ἡμερων, *Ps. xcii.* 5. *Thren. v.* 20. [*Coll. Grot. ad loc.*]

10 *Heb. ii.* 14. *Sir. xxiv.* 32. [εκκλησια ηγαπημενη και πεφωτισμενη. *Ign. Rom. Inscr.* την ἑκαστου φωτιζων διανοιαν. *Mart. Ign.* 1. παρην δ' ἡ νεφελη, και στασα ὑπερ την σκηνην εσημαινε την επιφανειαν του Θεου. *Jos. Ant. iii.* 14. 4. οἱ εν αγαπη τελειωθεντες, κατα την του Θεου χαριν, εχουσιν χωρον ευσεβων· οἱ φανερουνται εν τη επισκοπη της βασιλειας του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 50. αναστασις δε εστι Πατρος ἡ επιγνωσις, και επιφανεια του Υιου, κ. τ. λ. *Fragm.* 8. το θεμα αφθαρσια και ζωη αιωνιος. *Ign. Polyc.* 2. οἱ γαρ αγαπητοι προφηται κατηγγειλαν εις αυτον, το δε Ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. *Philad.* 9. ἡ ζωη ἡμων ανετειλεν δι' αυτου και του θανατου αυτου. *Magn.* 9. *Ephes.* 19. το νικος εν αφθαρσια εν ζωη πολυχρονιῳ. 4 *Macc. xvii.* 12. *Vi suâ σωτηρ est, qui perdita recuperat. Hoc enim propriè dicebatur Græcè* σωζειν, *Latinè servare. Valck.*]

11 [Αποστολων γενομενος μαθητης, γινομαι διδασκαλος εθνων. *Epist. ad Diogn.* § 11. κηρυξ (ὁ Παυλος) γενομενος εν τη ανατολη και εν τη δυσει. *Clem. Rom. i.* 5. κηρυξ, *Coll. Valck. ap.* 1 *Cor. i.* 23.]

12 [ταυτα πασχοντες ευκλεως ηνεγκαν. *Clem. Rom. i.* 45. και τοις δεσμοις εγκαυχωμενος, παρεκαλει συναθλειν τη αυτου προθεσει, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 3. ουδε ὑμας επαισχυνθησεται ἡ τελεια πιστις, Ιησους Χριστος. *Smyrn.* 10.] *Conf. Sap. xviii.* 6. 1 *Thess. v.* 23. 1 *Pet. iv.* 19. *Esa. xlix.* 15-17. 2 *Mac. iii.* 10. 15. [ᾧ πεπιστευκα· *Coll. Bos. Obs. Critic. cap.* 10. *et Valck. ad* 1 *Tim. i.* 11.] εις παραθηκην, *Gen. xli.* 36. *Aquil.*] *Coll.* 4 *Mac. cap. xviii.*

13 [αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη· τα δε δυο εν ἑνοτητι γενομενα. *Ign. Ephes. xiv.* 20. *Magn.* 13. *Smyrn. Inscr.* 6. ἡ εν Χριστῳ πιστις. *Clem. Rom. i.* 22. τους ὑγιαινοντας λογους. *Philo. de Abr. p.* 23.] *Coll. Gal. v.* 6. *Ephes. vi.* 23. 1 *Tim. i.* 14. [ἱνα μη του διαβολου βοτανη τις εὑρεθῃ εν ὑμιν· αλλ' εν πασῃ ἁγνειᾳ και σωφροσυνῃ μενητε, εν Ιησου Χριστῳ, σαρκικως και πνευματικως. *Ign. Ephes.* 10.]

14 ενοικησω εν αυτοις. 2 *Cor. vi.* 16. [γεγραπται, Ενοικησω εν αυτοις, και εμπεριπατησω. *Mart. Ign.* 2.] *Coll. Gen. xli.* 38.

15 [απεστραμμενος ὁ Θεος ηδη και τα ἁγια. *Jos. Bell. ii.* 19. 6. την εμην αποστρεφεσθε θυσιαν. *vi.* 3, 4.]

16 [δῳη παση ψυχῃ—πιστιν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 58.] και ελαλουν εν τοις μαρτυριοις σου εναντιον βασιλεων, και ουκ ᾐσχυνομην. *Ps. cxviii.* 46. [ασπαζομαι τον οικον Ταοϋιας. *Ign. Smyrn.* 13. παρακαλει ὑμας τα δεσμα μου ἁ ἑνεκεν Ιησου Χριστου περιφερω. *Trall.* 12. τους ενειλημμενους τοις ἁγιοπρεπεσι δεσμοις. *Polyc. Phil.* 1. κατα παντα με ανεπαυσατε—αμειβοι ὑμιν Θεος, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 9. *Ephes.* 2. και την ἀλυσιν μου ουκ επῃσχυνθη. *Ephes. p.* 119. *Voss.* αναψυχειν τον επισκοπον. *Conf. Ign. Trall.* 12. *Rom.* 10. ανεψυξεν· ανεπαυσεν. *Hesych.*] φιλον σκεπασαι ουκ αισχυνθησομαι. *Sir. xxii.* 25.

17 γενομενος εν Ῥωμῃ, *Conf. Esd. iv.* 19. εν φυλακῃ ημην, και ηλθετε προς με. *Matt. xxv.* 36. *Conf. Apoc. i.* 9. [πλεον σπουδαιος γινου οὐ ει. *Ign. Polyc.* 3.] *Cant. iii.* 1-3.

18 [παρα Κυριου· *Hebræa locutio, pro à se, sive ipso danti. Grot.* οἱς δῳη ὁ Θεος εὑρειν ελεον παρα Κυριου εν ἑκεινη τῃ ἡμερᾳ. *Ign. pp.* 96, 200. *Voss. Coll. Barnab. Epist. sub fin.*] *Conf. Joan. xi.* 22. *Susan.* 55. ὡς και συ καλλιον επιγινωσκεις. *Act. xxv.* 10. *Conf.* 3 *Reg. ii.* 5. τις ειμι εγω, Κυριε μου Κυριε, και τις ὁ οικος μου, ὁτι ηγαπησας με ἑως τουτων; 2 *Reg. vii.* 18. 1 *Par. xvii.* 16.

ΚΕΦ. β. 2.

1 ΑΥΤΟΥ με ενδυναμουντος. *Ign. Smyrn.* 4. λυτρωθεισαν εν τῃ χαριτι του Ιησου Χριστου. *Philad.* 11. πολλαι γυναικες ενδυναμωθεισαι δια της χαριτος του Θεου, επετελεσαντο πολλα ανδρεια. *Clem. Rom. i.* 55. προσεχοντες τῃ του Χριστου χαριτι. *Mart. Polyc.* 2.] τεκνον μου, *(fili mi carissime). Coll. Sir. xviii.* 15. [ισχυε ουν εν αυταις (ταις εντολαις) και ενδυνμου, και νικησεις και ζησεις. *Herm. Past. lib.* 2. *Mandat.* 5. *p.* 165. *Hefele.* ενδυναμουμενοι εν τῃ χαριτι του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου. *fin. Ign. Philip. p.* 113. *Voss.*] *Coll. Esa. xl.* 31. *Thren. v.* 21.

2 [τις ἱκανος εν αυτῃ (αγαπῃ) εὑρεθηναι; *Clem. Rom. i.* 50. δια

μαρτυρων κλαιειν. (*coram*). *Philo leg. ad Cai. p.* 1019. *Coll. Clem. Rom. i.* 42 *omninò.* τη συνεχεια της διδασκαλιας. *Mart. Ign.* 1. και ταυτην (την εκκλησιαν) παραθεμενος μετα δακρυων τω Κυριω. 2.] *Conf.* 1 *Tim. iv.* 14. *vi.* 12. *cap. i.* 14. [ου ξενα ὁμιλω, ουδε παραλογως ζητω· αλλα Αποστολων γενομενος μαθητης, γινομαι διδασκαλος εθνων. Τα παραδοθεντα αξιοις ὑπηρετω γινομενοις αληθειας μαθηταις. Τις γαρ ορθως διδαχθεις, και λογῳ προσφιλει γεννηθεις, ουκ επιζητει σαφως μαθειν τα δια λογου δειχθεντα φανερως μαθηταις, οἱς εφανερωσεν ὁ λογος φανεις, παρρησια λαλων, ὑπο απιστων μη νοουμενος, μαθηταις δε διηγουμενος; κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 11. *p.* 134. *Hefele.*] την διαθηκην, ἡτις παρετιθη αυτῳ. *Lev. vi.* 4.

3—5 [παντων τας νοσους βασταζε, ὡς τελειος αθλητης. *Ignat. Polyc.* 1.] *Coll. Ps. cxxvi.* 2, εσθιοντες αρτον οδυνης· *LXX.* τον αρτον κακοπαθουμενον. *Sym.* [ὁ γενναιος του Χριστου στρατιωτης. *Ign. Mart.* 2.] *Conf. Matt. xvi.* 24. *Jac. v.* 13. και καθαπερ γενναιος αθλητης τυπτομενος ενικα τους βασανιζοντας ὁ γερων. 4 *Mac. vi.* 10. 2 *Mac. vii.* 20. *Conf.* 3 *Reg. xxii.* 27. [στρατολογειν· *Jos. Bell. i.* 17. 6. *v.* 5. 4. αρεσκετε ᾧ στρατευεσθε, αφ' ου και τα οψωνια νομιζεσθε. *Ignat. Polyc.* 6. τῳ ταξιαρχῳ ευαρεστουντες. *Philo de Decal. Laudat. Ignat. p.* 91. *Voss.* στρατολογησαντι· στρατευσαντι. *Hesych. Coll. Herm. Past. iii.* 4. νηφε ὡς Θεου αθλητης. *Ign. Polyc.* 2. ἡμεις ουν αγωνισωμεθα ἱνα παντες στεφανωθωμεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 7 *omninò.* ἱνα—του στεφανου της αθλησεως επιτυχῃ. *Mart. Ign.* 5. *Mart. Polyc.* 17. εις την των ηθληκοτων μνημην. 18. αθλειν· αγωνιζεσθαι κακοπαθειν. *Hesych.* ἱνα—κοινωνωμεν τῳ αθλητῃ και γενναιῳ μαρτυρι Χριστου. *Mart. Ign. sub. fin.*] *Conf.* 1 *Tim. i.* 8.

6 [ὁ αγαθος εργατης μετα παρρησιας λαμβανει τον αρτον του εργου αυτου. *Clem. Rom. i.* 34.] *Conf. Joan. iv.* 38. *Deut. xx.* 5–7.

7 [νοησατω ὁ θελω. *Ign. Rom.* 6. αιτου συνεσιν πλειονα ἡς εχεις. *Polyc.* 1.] *δῳη γαρ, Coll. Job. vi.* 2. [*δῳη* παση ψυχῃ—μακροθυμιαν. *Clem. Rom. i.* 58.] εμοι δε *δῳη* ὁ Θεος ειπειν κατα γνωμην, κ. τ. λ. *Sap. vii.* 15. [ὁ δε Θεος—*δῳη* ὑμιν σοφιαν, επιστημην, συνεσιν, κ. τ. λ. *Epist. Barnab. p.* 253. *Voss.*] *Conf. Rom. xv.* 5. 2 *Thess. iii.* 16. *Conf. Joan. viii.* 27. *Marc. xiii.* 14. και εννοηθητι εν τῳ ῥηματι, και συνες εν τη οπτασια. *Dan. ix.* 23. [ὁπου γαρ ὁ Κυριος κατοικει, εκει και συνεσις πολλη κ. τ. λ. *Herm. Past. p.* 174. *Hefele.*]

8 [εκ σπερματος μεν Δαβιδ, κ. τ. λ. *Ignat. Ephes.* 18. *Rom.* 7. ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει. *Polyc. Phil.* 2. *Ign. Smyrn.* 7.] μνησθητι ταυτα Ιακωβ και Ισραηλ, κ. τ. λ. *Esa. xliv.* 21. *Conf. Act. xvii.* 3. [το κατα το Ευαγγελιον μαρτυριον. *Mart. Polyc. i.* 19. εξαιρετον δε τι εχει το Ευαγγελιον την παρουσιαν—το παθος

αυτου, και την αναστασιν. *Ign. Philad.* 9.] κατα το Ευαγγελιον μου· *Conf. Gal. i.* 11. 1 *Thess. i.* 5.

9 [εν ᾧ· *hîc more Heb. est, cujus causâ. Grot.* δεδεμενος εις Ῥωμην απαγομαι, κ. τ. λ. *Ignat. Ephes.* 21. μεχρι θανατου διωχθηναι. *Clem. Rom. i.* 4. παρακαλει ὑμας τα δεσμα μου. *Ign. Trall.* 12. αντιψυχον ὑμων—τα δεσμα μου. *Smyrn.* 10.] κακουργος, *Coll. Luc. xxiii.* 32. [μεχρι δεσμων—ου δεδεται. *Paronomas.*] *Coll. Phil. i.* 13. [κακοπαθω, *multa mala fero, et æquo animo fero. Coll. Grot. ad cap. i.* 8. μεμνησθε μου των δεσμων, ἱνα τελειωθω εν Χριστῳ. *Ign. Philip. sub. fin. Voss. p.* 113.] *Coll.* 2 *Cor. iii.* 17. *Gal. v.* 1. *Jac. ii.* 12.

10 [εν τῃ αγαπῃ ετελειωθησαν παντες οἱ εκλεκτοι του Θεου. *Clem. Rom. i.* 49. επι σωτηρια τῃ των ἁγιων ἐκλεκτων. *Mart. Polyc.* 22.] *Conf.* 2 *Mac. vi.* 31. [μεγαλου εστιν αθλητου το δερεσθαι και νικαν· μαλιστα δε ἑνεκεν Θεου παντα ὑπομενειν ἡμας δει, ἱνα και αυτος ἡμας ὑπομεινῃ. *Ign. Polyc.* 3, των αληθως ὑπο Θεου και του Κυριου ἡμων εκλελεγμενων. *Polyc. Phil.* 1. αγων ην ὑμιν ἡμερας τε και νυκτος ὑπερ πασης της αδελφοτητος, εις το σωζεσθαι—τον αριθμον των εκλεκτων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 2. διαφορα μεταξυ των απιστων και των εκλεκτων. *Mart. Polyc.* 16. ἱνα κρειττονος ελευθεριας απο Θεου τυχωσιν. *Ign. Polyc.* 4.] ειπον τῃ ψυχῃ μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps. xxxiv.* 3. *Joan. v.* 24. *Jac. v.* 20. *Apoc. ii.* 10.

11 [εαν μη αυθαιρετως εχωμεν το αποθανειν εις το αυτου παθος, το ζην αυτου ουκ εστιν εν ἡμιν. *Ign. Magn.* 5.] *Conf.* 1 *Tim. i.* 15. *Tit. iii.* 8. *Rom. viii.* 17. *Apoc. vii.* 14. 4 *Mac. ix.* 8.

12 [εαν πολιτευσωμεθα αξιως αυτου, και συμβασιλευσομεν αυτῳ. *Polyc. Phil.* 5. ὁν τινες αγνουντες αρνουνται, μαλλον δε ηρνηθησαν ὑπ' αυτου. *Ignat. Smyrn.* 5. ἱνα, ει δυνηθειη—εις αρνησιν' αυτους τρεψῃ. *Mart. Polyc.* 2.] μακαριος ὁ ὑπομενων. *Dan. xii.* 12. *Conf. Apoc. iii.* 21. *Matt. x.* 33. *Rom. v.* 17. *Gal. vi.* 7, 8. *Tit. i.* 16. *Sap. xii.* 27.

13 [πιστος ὁ Πατηρ εν Ιησου Χριστῳ πληρωσαι μου την αιτησιν και ὑμων. *Ign. Trall. sub fin.* του πιστευθηναι χαριν απιστουμενοι καταφευγουσιν εις ὁρκον οἱ ανθρωποι, ὁ δε Θεος και λεγων πιστος εστιν. *Philo. Cain. et Abel.*] *Conf.* ὁτι πιστος εστιν ὁ ἁγιος Ισραηλ, κ. τ. λ. *Esa. xlix.* 7. *Ps. lxxxviii.* 35. *cxlix.* 13. 1 *Joan. iii.* 20.

14 [χρησιμον ουν εστιν ὑμας εν αμωμῳ ἑνοτητι ειναι. *Ign. Ephes.* 4.] ὁ ου μη χρησθῃ εις ουθεν. *Jer. xiii.* 7. 10. [Ιωνας Νινευϊταις καταστροφην εκηρυξεν. *Clem. Rom. i.* 7.] *Conf.* 1 *Tim. v.* 21. *Tit. i.* 9.

15 [ουδε επαισχυνθητε· ουδε ὑμας επαισχυνθησεται ἡ τελεια πιστις. *Ign. Smyrn.* 10. μιμηται δε του Κυριου σπουδαζωμεν ειναι. *Ephes.* 10.] *Coll. Esa. v.* 23. *Ezech. xiii.* 22. 2 *Cor. ii.* 17. *iv.* 2. [ἱνα μη αδοκιμος ευρεθω. *Ign. Trall.* 12. ορθοτομειν εν τοις του Κυριου δογμασιν. *Const. Apost. viii.* 30.] δικαιοσυνη αμωμους ορθοτομει ὁδους,

κ. τ. λ. *Prov. xi.* 5. εργατης, *Matt. ix.* 37. 2 *Cor. xi.* 13. [*Conf. omninò Bos. Obs. Critic. cap.* 6.] ουκ, εαν ορθως προσενεγκῃς, ορθως δε μη διελῃς, ἡμαρτες; *Gen. iv.* 7. [ούτως ὁ τιμιωτερος χρυσιου λογος εκ ποικιλματων και μυριων ιδεων επαινετως τελεσιουργειται, ὁταν αχρι των λεπτοτατων κεφαλαιων τμηθεις, τροπον τινα νηματος, δεξηται καθαπερ κροκην αποδειξεις εναρμονιους. *Philo. Cain. et Abel.* § 25. *p.* 179. *Mangey.* 144. *Par.*] *Coll. Rom. xii.* 6-8.

16 περιϊσταso = παραιτου. *v.* 23. [σπουδαζε φευγειν. *Theod.* νυν φευγει, και περιϊσταται. *Jos. Ant. i.* 1. 4. *iv.* 6. 12.] προσθειναι ἁμαρτιας εφ' ἁμαρτιας. *Esa. xxx.* 1. *Jer. vii.* 26. *ix.* 3-6. *xvi.* 12. *Conf. Tit. iii.* 8. 2 *Pet. ii.* 20-22. *cap. iii.* 9. 13.

17 *Coll. Act. iv.* 17. [γαγγραινα· φαγεδαινα. οἱ δε, καρκινος, πολυδιαχυτον εν τῳ σωματι παθος. *Hesych.* γαγγραινα· *cancer. Labb. Gloss.*] *Coll.* 1 *Cor. v.* 6. *Matt. xvi.* 6-12.

18 [και ὁς αν μεθοδευῃ τα λογια του Κυριου προς τας ιδιας επιθυμιας, και λεγῃ μητε αναστασιν μητε κρισιν ειναι, ούτος πρωτοτοκος εστι του Σατανα. *Polyc. Phil.* 7.] *Coll. Tit. i.* 11.

19 [και ἡδρασεν (την γην) επι τον ασφαλη του ιδιου βουληματος θεμελιον. *Clem. Rom. i.* 33.] εὑρηκας γαρ χαριν ενωπιον εμου, και οιδα σε παρα παντας. *Exod. xxxiii.* 17. και μετα ανθρωπων θεμελιον αιωνος ενοσσευσε, κ. τ. λ. *Sir. i.* 15. [τηρησατε την σαρκα ἁγνην και την σφραγιδα ασπιλον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 8.] τυπτε αδοκιμον αργυριον, και καθαρισθησεται καθαρον ἁπαν. *Prov. xxv.* 4. [ὁ ονομαζων το ονομα Χριστου, *Coll.* Χριστωνυμος, Πατρωνυμος. *Ign. Rom. Inscr.* πρεπον ουν εστιν μη μονον καλεισθαι Χριστιανους, αλλα και ειναι. *Magn.* 4. ὁ Θεος—δια της αυτου σφραγιδος επιγνωσκει τα ιδια προβατα. *Act. Thom.* 26. των εν ὑποκρισει φεροντων το ονομα του Κυριου. *Polyc. Phil.* 6. *Ign. Ephes.* 7.] ευδοκια Κυριου αποστηναι απο πονηριας, και εξιλασμος αποστηναι απο αδικιας. *Sir. xxxii.* 3. *Conf. Joan. xiii.* 18. *Luc. xiii.* 27. *Matt. vii.* 23.

20 [ου παντες εισιν επαρχοι, ουδε χιλιαρχοι—αλλ' ἑκαστος εν τῳ ιδιῳ ταγματι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 37. ὁν τροπον γαρ ὁ κεραμευς, εαν ποιῃ σκευος, κ. τ. λ. *ii.* 8.] *Coll. Rom. ix.* 21.

21 [σκευος εις τιμην· *Morem loquendi Heb. Sac. Script. exprimunt. Coll. Rom. ix.* 22, 23. *Græci quævis instrumenta et ornamenta vocabant* σκευη. *gen. neut. et* σκευην. *femin. Valck. ap. Act. ix.* 15. σκευος του Πνευματος. *Barnab.* ὡς εστι το καλον σκευος εστι μεθ' ὑμων. *p.* 253. *Voss.* σκευος εν οικιᾳ χρησιμον, εφ' ᾧ κεχρησται ὁ κεκτημενος. *Epist. Jer.* 59.] και τεχνησαμενος ευπρεπως κατεσκευασε χρησιμον σκευος εις ὑπηρεσιαν ζωης. *Sap. xiii.* 11. [ἑτοιμοι εις παν εργον αγαθον. *Clem. Rom. i.* 2. ὡς οντες λιθοι—ἡτοιμασμενοι εις οικοδομην Θεου Πατρος. *Ignat. Ephes.* 9. αναγκαια και ευχρηστα. *Clem. i.* 37.

Δεσποτης potest et Christus dici (2 Pet. i. 1.), sed sæpiùs sic vocatur Deus Christi Pater, ut Luc. ii. 29. Act. iv. 24. Judæ 4. Vide et Gen. xi. 2. Jos. v. 14. Esa. i. 24. iii. 1. x. 31. et sæpiss. in libb. Sap. Sir. et 2 Mac. ἡτοιμασμενον מתכן. *Sic in contrariam partem κατηρτισμενα habemus Rom. ix. 22. Magnus honos homini, divinæ bonitatis fieri instrumentum. Grot.* ὁ Κυριος ἁγιασῃ αει, και ιδοιμι σε εν Χριστῳ τυγχανουσαν του στεφανου. *Ign. p. 73. Voss.*] *Coll. Lev. xix. 2.*

22 *αντι ευωχιας και νεωτερικης ραθυμιας. 3 Mac. iv. 8.* [*μειρακιωδεις επιθυμιας. Philo ap. Wets. εν καθαρᾳ καρδια δουλευσωμεν τῳ Θεῳ. Clem. Rom. ii. 11. πασῃ ψυχῃ επικεκλημενῃ—το ἁγιον ονομα αυτου, i. 58. και διωξωμεν μαλλον την αρετην. ii. 10. φευγοντες—μεθας τε και νεωτερισμους. i. 30. ουδεν εστιν αμεινον ειρηνης, κ.τ.λ. Ign. Ephes. 13. ου προσειληφοτας την φαινομενην νεωτερικην ταξιν, αλλ' ὡς φρονιμους, κ.τ.λ. Magn. 3. πιστει και αγαπῃ. 13. Smyrn. 6. φευγετε ουν τας κακας παραφυαδας, τας γεννωσας καρπον θανατηφορον, κ. τ. λ. Trall. 11. του μη πορευθηναι εν αγνοιᾳ νεοτητος, κ.τ.λ. Test. XII Patr. p. 520-524. εις επιγνωσιν των επικαλουμενων το ονομα του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου. Nicod. Evang. Prolog. ειρηνην αγαπησαντες αει, και ειρηνην ἡμιν παρεγγυησαντες, μετ' ειρηνης εχωρησαν προς Θεον, κ. τ. λ. Epist. Eccles. Vienn. et Lugd. p. 322. Routh.*]

23 [*μωροι και απαιδευτοι. Clem. Rom. i. 39.*] *τις οιδε σοφους, και τις οιδε λυσιν ῥηματος; Eccles. vii. 30.* [*Coll. Valck. ad 1 Tim. i. 4.*] *Coll. 2 Pet. i. 16. Gen. xlv. 24. cap. iv. 4.*

24, 25 [*βλεπε ουν, ὁτι ἡ μακροθυμια γλυκυτατη εστιν, κ.τ.λ. Herm. Past. p. 163. Hefele. ταυτα εργαζομενος ευαρεστος εσῃ δουλος Θεου. Id. p. 180. τους του Θεου δουλους. Clem. Rom. Fragm. 3. Mart. Ign. 2.*] *Conf. Ephes. iv. 15. Matt. v. 39.* [*ανεξικακος· ὑποφερων κακα. Hesych. ανεξικακια, Jos. Bell. iv. 3. 10. ἱερεις μαχιμοι. Test. XII Patr. p. 584. ανεξικακος· patiens. διδακτικος· docibilis. Labb. ηπιως τε και προσηνως. Clem. Rom. i. 23. και ὑπερ των αλλων δε ανθρωπων αδιαλειπτως προσευχεσθε· εστιν γαρ εν αυτοις ελπις μετανοιας ἱνα Θεου τυχωσιν. —προς τας οργας αυτων ὑμεις πραεις, κ. τ. λ. Ign. Ephes. 10. τους λοιμοτερους εν πραοτητι ὑποτασσε. Polyc. 2. μακροθυμησατε ουν μετ' αλληλων εν πραοτητι. 6. ἑως εσμεν εν τουτῳ τῳ κοσμῳ, εν τῃ σαρκι ἁ επραξαμεν πονηρα, μετανοησωμεν εξ ὁλης της καρδιας, κ.τ.λ. Clem. Rom. ii. 8. του Πατρος ἡ επιγνωσις—του αορατου δῳ την επιγνωσιν. Frag. 8.*] *Conf. 1 Tim. vi. 11. Rom. xi. 21.* ὡς καλον ελεγχθεντα φανερωσαι μετανοιαν, ούτως γαρ φευξῃ ἑκουσιον ἁμαρτημα. *Sir. xx. 9. Comp.* [*Laudat. Ign. Voss. p. 129.*]

26 *Conf. Luc. v. 10, ανθρωπους εσῃ ζωγρων. xxii. 31, 32. 1*

Joan. iii. 8. *Coll.* 2 *Mac. xii.* 35. [μολις εκ των θρηνων ανανηψαντες. *Jos. Ant. Jud. vi.* 11. 10. διο και ανανηφει (ὁ σοφος), τουτο δ' εστι μετανοει, και ὡσπερ εκ νοσου αναλαμβανει. *Philo.* 3 *Alleg. p.* 1098. *Læsner.* προορων τας ενεδρας του Διαβολου. *Ign. Trall.* 8. ευλογον εστιν λοιπον ανανηψαι. *Smyrn.* 9. θελω προφυλασσεσθαι ὑμας, μη εμπεσειν εις τα αγκιστρα της κενοδοξιας, κ. τ. λ. *Magn.* 11.] *Conf. Ps. cxl.* 10. *cxli.* 8. *Prov. xiii.* 14. του αυτου (του δουλου Κυριου) *Conf. Jac. v.* 20. —του εκεινου (του Θεου), *Conf.* 2 *Pet. iii.* 9. 1 *Joan. iii.* 8. *Hab. i.* 14-16. [ανανηφειν *idem quod* εκνηφειν, *Gen. ix.* 24. 1 *Reg. xxv.* 37. *Joel. i.* 5, *propriè è vino ad se redire: sed per translationem usurpatur ad liberationem ab omnibus rebus aliis quæ mentem turbant, ut videre est Hab. ii.* 7. 1 *Cor. xv.* 34. *Laqueus Diaboli sunt voluptates, quæ hominem faciunt velut temulentum. Ab his liberamur per Christum, Esa. xlii.* 7. *Grot.* ἱνα δια της χρηστοτητος και της ανεξικακιας ανανηψαντες εκ της του διαβολου παγιδος, αξιοι Ιησου Χριστου γενομενοι, σωτηριας αιωνιου τυχωσιν εν τῃ βασιλειᾳ του Χριστου. *Ign. Philad. p.* 174. *Voss.*] *Coll. Prov. vii.* 21-23.

ΚΕΦ. γ. 3.

1 ΕΣΧΑΤΟΙ καιροι. *Ign. Ephes.* 11. αρχη δε παντων χαλεπων φιλαργυρια. *Polyc. Phil.* 4. καλον δε μετατιθεσθαι με απο των χαλεπων επι τα δικαια. *Mart. Polyc.* 11. τους καιρους καταμανθανε. *Ign. Polyc.* 3.] ενστησονται, *Coll.* 2 *Thess. ii.* 2.

2 [αλαζων ανηρ και ανοητος. *Jos. Ant. viii.* 10. 4. αποθεμενοι την αλαζονα και ὑπερηφανον της γλωσσης ὑμων αυθαδειαν. *Clem. Rom. i.* 57. ηξουσιν ἱερεις—φιλαργυροι, ὑπερηφανοι, κ.τ.λ. *Test. XII Patr. p.* 584. συμπασχειν αλληλοις οφειλομεν, και μη φιλαργυρειν. *Clem. Rom. ii.* 4.] ανηκοος και απειθης. *Jer. v.* 23. [ανοσιος, *Clem. Rom. i.* 45. *Jos. Ant. ii.* 3. 1.] φιλαργυρος, 4 *Mac. ii.* 8. *Sir. x.* 9. *Comp.* [ὁ φιλαυτος Καϊν. *Philo. Cain. et Abel. i. p.* 164. *Mangey.* αχαριστος *ingratus*, ευχαριστος *memor beneficii*, αχαριστειν *et* ευχαριστειν—*sed apud antiquiss. Græc. non reperientur isto sensu. Valck. tom. ii. p.* 45.]

3, 4 [διακονοι—μη διαβολοι—εγκρατεις περι παντα. *Polyc. Phil.* 5. προς το αγριον αυτων ὑμεις ἡμεροι. *Ign. Ephes.* 10.] *Conf. Ezech. xxii.* 12. 1 *Tim. iii.* 11. *Rom. i.* 30, 31. [φιλαγαθος· *benignus.* ασταργος· *sine affectione.* ανημερος· *immitis.* διαβολος· *criminator.* προπετης· *protervus, petulans. Labb.* ασπονδοι· αγριοι, εχθροι και μη μνημονευοντες φιλιας, η διαθεσεως. *Hesych.*] ὁμοσπονδοι, 3 *Mac. iii.* 7. [πολεμος ασπονδος. *Philo de Somn. i.* § 17. οἱ φιλησδονοι και ου φιλοθεοι, κ. τ. λ. *Ign. Magn. p.* 149. *Voss.* τετυφωμενοι, *Coll. Valck. ad* 1 *Tim. iii.* 6. οἱ προδιδοντες αυτον οικειοι ὑπηρχον. *Mart. Polyc.* 6. προπετη

και αυθαδη. *Clem. Rom. i.* 1. αποθεμενοι πασαν αλαζονειαν και τυφος. 13. φιλαυτοι μαλλον η φιλοθεοι. *Philo de Profug* πολυνους μαλλον η πολυλογος. *Ibid. ap. Pricæum. Paronomas. Coll.* θελησατε, ινα και υμεις θεληθητε. *Ign. Rom.* 8. φιλοθεοι και φιλοχριστοι. *Magn. p.* 152. *Voss.*]

5 [*Laudat. Ign. ad Magn. Voss. p.* 149. ἀ ου μονον αποστεφεσθαι χρη, αλλα και φευγειν. *Smyrn. Voss. p.* 193. ιδειν την μορφωσιν της οψεως αυτου. *Test. XII Patr. p.* 742. μορφωσιν· σχηματισμον, εικονα. *Hesych.*] *Conf. Matt. xxiii.* 25. *Tit. i.* 16. *Apoc. iii.* 1. 1 *Thess. i.* 5.

6 [τις ηχμαλωτευσε την παρθενον απ' εμου, και εμιαινεν αυτην; *Protevang. Jacob. cap.* 13. σεσωρευμενα· βεβαρημενα. *Hesych.*] οπισω των επιθυμιων σου μη πορευου, κ. τ. λ. *Sir. xviii.* 30. [ηδονη κακη αιχμαλωτιζουσιν. *Ign. Philad.* 2. μη αιχμαλωτιση υμας εκ του προκειμενου ζην. *Ephes.* 17.] *Conf. Rom. xvi.* 18. [*Test. XII Patr. p.* 529. *Sequebantur hi veterem artem Pharisæorum, de quibus Jos. Ant. xvii.* 2. 6: ην γαρ μοριον τι Ιουδαϊκων ανθρωπων, επ' ακριβωσει μεγα φρονουν του πατριου νομου, οἷς χαιρειν το θειον προσποιουμενων ὑπηκτο ἡ γυναικωνιτις.—*Et egregiè dictum* αιχμαλωτιζοντες, *quia fœminas faciunt sibi obnoxias, quasi verbo captæ essent. Similes in eâdem voce aut pari translationes habemus Rom. vii.* 23. 2 *Cor. x.* 5. *et Judith. xvi.* 7. *et in* ζωγρειν *supra. ii.* 6. *Et maluit* γυναικαρια *dicere, quam* γυναικας, *ut illarum mulierum abjectam sortem magis ostenderet, quæ non tantùm vitiosæ erant, sed et obrutæ vitiis. Id enim est* σεσωρευμενα, *ut intelligi potest Prov. xxv.* 22. *Sic populus Judaïcus* כבד עון *Esa. i.* 4, *ubi Græci* πληρης ἁμαρτιων. *Addit abreptas multis cupiditatibus, non illis tantùm sexus sui, sed et rapacitate, luxu, superbiâ. At Manuscriptus distinctiùs habet,* επιθυμιαις και ηδοναις ποικιλαις. *Grot.*] *Coll. Sir. ix.* 1-9.

7 [αναστασις δε εστι Πατρος ἡ επιγνωσις. *Clem. Rom. Fragm.* 8.] *Conf. Heb. iv.* 2. *v.* 12. *Matt. xiii.* 14. *cap. iv.* 3.

8 [ινα μη αδοκιμος εὑρεθω. *Ign. Trall.* 12.] αργυριον αποδεδοκιμασμενον καλεσατε αυτους, ὁτι απεδοκιμασεν αυτους Κυριος. *Jer. vi.* 30. *Coll.* 1 *Tim. vi.* 5. [και ησαν εκει ανδρες θεραποντες τῳ Φαραω, Ιαννης και Ιαμβρης, και εποιουν και αυτος σημεια ουκ ολιγα, κ. τ. λ. *Nicodem. Evang.* § 5. *p.* 35, *Birch.* 552, *Thilo. Hæc nomina Paulus non ex Scripturâ Moysis, ibi enim Magi memorantur non expressis nominibus, sed ex traditione, aut Vett. scriptis habuit. Grot.*]

9 *Conf. Sap. i.* 9. [ανοια και πονηρια. *Jos. Ant. viii.* 13. 1. και προκυψουσιν επι το κακον εν πλεονεξιᾳ ὑψουμενοι. *Test. XII Patr. p.* 614.] ηκει το περας σου αληθως, κ. τ. λ. *Jer. xxviii.* 13.

10 [ενδυσαι δε την μακροθυμιαν, κ. τ. λ. *Herm. Past. p.* 166. *Hefele.*] και ὡν εζηλουν τας αγωγας, και καθαπαξ ηθελον εξομοιουσθαι. 2 *Mac. iv.* 16. *vi.* 8. [εν ὁσιᾳ και αμωμῳ προθεσει δουλευοντας.

Clem. Rom. i. 45. *Mart. Ign.* 3. τῃ συνεχειᾳ της διδασκαλιας. 1. πιστει, νουθεσιᾳ, ὑπομονῃ, μακροθυμιᾳ. *Ephes.* 3. παντας βασταζε —παντων ανεχου εν αγαπῃ. *Polyc. i.* της φιλαδελφιας ἡμων ἀγνην αγωγην. *Clem. Rom. i.* 48. της εν Χριστῳ αγωγης. 47. προθεσις· προαιρεσις, *propositum, voluntas. Labb. Gloss.* εν γαρ τῃ μακροθυμιᾳ ὁ Κυριος κατοικει, εν δε τῃ οξυχολιᾳ ὁ Διαβολος. *Herm. Past. p.* 162-165. *Hefele.* παρηκολουθηκας, *Coll. Valck. ad* 1 *Tim. iv.* 6.]

11 [πλειονας ὑπηνεγκεν πονους. *Clem. Rom. i.* 5. κινδυνον ὑποισομεν μεγαν. 14.] και εκ πασων των θλιψεων αυτων ερρυσατο αυτους. *Ps. xxxiii.* 17. *Conf. Act. xiii.* 14. [*Hebraïca constructio, pro* εξ ὡν παντων ὁ Κυριος με ερρυσατο. *Grot.*] *Coll.* 2 *Cor. vi.* 4, 5. *xi.* 23-28.

12 [οἱ εν Χριστῳ. *Clem. Rom. i.* 43. παντας τους ευσεβως ζωντας η θυειν η τελευταν, κατηναγκαζεν. *Mart. Ign.* 2. *Coll. Clem. Rom. i.* 4-6 *omninò.* οἱ γαρ θειοτατοι Προφηται κατα Χριστον Ιησουν εζησαν· δια τουτο και εδιωχθησαν, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 8.] *Conf. Gal. vi.* 12. [οἱ θελοντες με (Χριστον) ιδειν, και ἁψασθαι μου της βασιλειας, οφειλουσι θλιβεντες και παθοντες λαβειν με. *Barn. Epist.* § 7.]

13 και ησαν μυκτηριζοντες τους αγγελους αυτου, και εξουθενουντες τους λογους αυτου—ἑως ουκ ην ιαμα. 2 *Par. xxxvi.* 16. [με τινες ηθελησαν πλανησαι, αλλα το Πνευμα ου πλαναται. *Ign. Philad.* 7. αλλα ταυτα μεν τερατεια και πλανη των γοητων εστιν. *Epist. ad Diogn.* § 8. γοητειᾳ και απατῃ τῃ δια λογων. *Jos. Vit.* § 9. και γοης εστι, και εν Βεελζεβουλ εκβαλλει τα δαιμονια. *Evang. Nicod.* § 1. γοης γαρ, αλλ' ου προφητης εστιν τοιουτος. *Philo de Victim.* § 11. *p.* 855. *Par.* 259. *Mang.*] ὁτι εκ κακων εις κακα εξηλθοσαν, κ.τ.λ. *Jer. ix.* 3-6. [πλανωντες και πλανωμενοι. *Paronomas. Conf. Susan.* 54, 55. *Winer.* § 62.] *Conf. Matt. xv.* 14. [μη τις ὑμας εξαπατατω, ὡσπερ ουδε εξαπατασθε. *Ign. Ephes.* 8.] *Conf. cap. ii.* 16.

14 [πιστωθεντες εν τῳ λογῳ του Θεου. *Clem. Rom. i.* 42. διαμενετε εν τῃ ὁμονοιᾳ ὑμων. *Ign. Trall.* 12. διαμεινητε εν ἑνοτητι Θεου. *Polyc.* 8.] τους μεμνηκοτας εν Ιουδαισμῳ. 2 *Mac. viii.* 1. 1 *Tim. iv.* 16. [επιστωθη· μετα πληροφοριας εμαθες. *Theophyl.*]

15 πηγη σοφιας, λογος Θεου εν ὑψιστοις, κ.τ.λ. *Sir. i.* 5. *Comp.* [δηλουται δια των ανακειμενων εν τῳ ἱερῳ γραμματων. *Jos. Ant. v. i.* 17. εν ταις ἱεραις βιβλοις. *Clem. Rom. i.* 43. Χριστον—τον ουτως ὑμας σοφισαντα. *Ignat. Smyrn.* 1.] και εσοφισατο Ἠλι ὁτι Κυριος κεκληκε το παιδαριον. 1 *Reg. iii.* 8. αρχη σοφιας φοβεισθαι τον Θεον, και μετα πιστων εν μητρᾳ συνεκτισθη αυτοις. *Sir. i.* 14. [περιεχουσι γαρ, πιστιν, και ὑπομονην, και πασαν οικοδομην την εις τον Κυριον ἡμων ανηκουσαν. *Polyc. Phil.* 13. *De Epist. Ignat.* επισταθε τας ἱερας γραφας. *Clem. Rom. i.* 53. εν αἱς γαρ ἑκαστος εκ παιδοθεν εθι-

ζεται, ταυταις εμμενειν ηδεται. *Fragm.* 6.] *Conf. Susan.* 3. *Act.* xvii. 2. 2 *Mac.* vi. 23. [*Josephus multis in locis eôdem, quô hìc Apostolus, sensu* τα ιερα γραμματα *dixit. In Proëm. Ant.* § 3. μυρια δε εστι τα δηλουμενα δια των ιερων γραμματων· *Innumera sunt prodita in sacris literis. Et l. c. Apion.* § 8. δηλον δ' εστιν εργοις, πως ημεις τοις ιδιοις γραμμασι πεπιστευκαμεν, *Et eodem lib.* § 26, ὁ Μανεθων ουτος, ὁ την Αιγυπτιων ιστοριαν εκ των ιερων γραμματων μεθερμηνευειν υπεσχημενος. *Cæterùm* απο βρεφους, *Philo de Abrah. p.* 366 *elegantèr exprimit his verbis,* σχεδον εξετι σπαργανων, *pænè ab incunabulis. Idem De Legat. ad Cai. p.* 1020, *hanc Apostoli sententiam,* απο βρεφους τα ιερα γραμματα οιδας, *aliis non minùs elegantibus verbis effert;* ενετραφης, ενησκηθης τοις ιεροις γραμμασιν. *Krebs.*] *Coll.* 1 *Reg. i.* 22. *ii.* 19. 26.

16 εν γραφη αληθειας. *Dan. x.* 21. και ἡ γραφη, γραφη Θεου. *Exod. xxxii.* 16. [επανορθωσις του βιου. *Philo. p.* 319.] 1 *Esd. viii.* 52. [ενκυπτετε εις τας γραφας τας αληθεις ρησεις Πνευματος του Αγιου. *Clem. Rom. i.* 45. και γαρ Αυτος δια του Πνευματος Αγιου ουτως προσκαλειται ημας. 22. ινα πνευη τη εκκλησια αφθαρσιαν. *Ign. Ephes.* 17. δια της των θειων Γραφων εξηγησεως. *Mart. Ign.* 1. θεοπνευστος = εμπνεομενοι υπο της χαριτος. *Coll. Ign. Magn.* 8. της εν Χριστω παιδειας. *Clem. Rom. i.* 21. ἡ νουθετησις—καλη εστιν, και υπεραγαν ωφελιμος. 56. ὁ ιερος λογος τοις μεν, ως βασιλευς, ἁ χρη πραττειν—τοις δε ως γνωριμοις, διδασκαλος, κ. τ. λ. *Philo de Somn. ap. Pricæum.*] πνοη δε Παντοκρατορος εστιν ἡ διδασκουσα. *Job.* xxxii. 8. [εξηρτισμενος· *extructus, instructus, politus.* επανορθωσις· *correctio, emendatio. Labb. Gloss. Vett.*]

17 [αρτιος· ὁ τελειος αριθμος, *perfectus, integer. Gloss. Vett.* ανθρωποι Θεου *olim vocebantur Prophetæ, nunc meliori jure Doctores Nov. Test. Grot.* το παρα Θεῳ απηρτισμενον. *Ign. Ephes.* 19. ἑτοιμοι εις παν εργον αγαθον. *Clem. Rom. i.* 2. επι παν εργον αγαθον. 34. αρτια· απηρτισμενα, τελεια, προσηρμοσμενα. *Hesych.* αρτιον και ὁλοκληρον, και πληρη. *Philo. de Plant. Noë. p.* 231.] *Conf.* 1 *Thess. iv.* 1. 2 *Pet. i.* 8. 2 *Cor. ix.* 8. *Luc. vi.* 40. ὁ ανθρωπος του Θεου, *Coll.* 1 *Tim. vi.* 11.

ΚΕΦ. δ. 4.

1 ΤΟΥ μελλοντος, *Coll. Sap. xviii.* 4. *Conf.* 1 *Tim. vi.* 13. [εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου εν αγαπη και δικαιοσυνη, επειδη ουκ οιδαμεν την ημεραν της επιφανειας του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 12. και επιφανεια του Υιου. *Fragm.* 8. ουτως δει ημας φρονειν περι Ιησου Χριστου, ως περι Θεου, ως περι κριτου ζωντων και νεκρων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. ου (του Χριστου) της βασιλειας ονειμην. *Mart. Ign.* 2. διαμαρτυρομαι· *obtestor. Labb.*]

2 [ευκαιρως ακαιρως *semper*, (αδειαλειπτως.) *Sive opportuna adsit occasio, seu nulla. Valck.* ακαιρος, *Ign. Rom.* 4. τον του Χριστιανισμου λογον. *Mart. Polyc.* 10. ὁ Υιος του Θεου, ων Κυριος, και μελλων κριτειν ζωντας και νεκρους. *Barn. Epist.* § 7. μη φοβου, Θωμα, απελθε εις την Ινδιαν, και κηρυξον εκει τον λογον, ἡ γαρ χαρις μου εσται μετα σου. *Act. Thom.* § 1.] *Coll. Marc. vi.* 21. *Luc. xix.* 13.

3 ουδε γαρ ὑμων φθεγμα ῥηματος ανεξομαι. *Job. vi.* 26. [ουδε παρηγοριας—ανεξεται. *Philo. Quod. Omn. Prob. Lib. p.* 873. *Par.*] επισωρευσατε μοι αγαπην. *Cant. ii.* 4. *Sym. Job. xiv.* 17. *Sym. Conf. Joan. viii.* 43. [προς τας ιδιας επιθυμιας. *Polyc. Phil.* 7. βαδιζειν κατα τας επιθυμιας. *Clem. Rom. i.* 3.] μαντευομενος τα προς χαριν. *Ezech. xii.* 24. *Conf.* 1 *Tim. i.* 10. *vi.* 3. 3 *Reg. xxii.* 8. *Amos. vii.* 12, 13. *Ezech. ii.* 5. *iii.* 11. 27. [επισωρευω· *congero, cumulo. Labb. Gloss.*]

4 και οἱ μυθολογοι, και οἱ εκζητηται της συνεσεως, ὁδον δε σοφιας ουκ εγνωσαν. *Bar. iii.* 23. [Ιησου Χριστου της ελπιδος ἡμων, ἡς εκτραπηναι μηδενι ὑμων γενοιτο. *Ign. Magn.* 11.] *Conf.* 1 *Tim. i.* 4. *vi.* 5. *Tit. i.* 14. 2 *Pet. i.* 16. 2 *Par. xviii.* 15. [*Coll. Ign. Ephes.* 6.]

5 [νηφε· γρηγορει, σωφρονει βιῳ. *Hesych.*] εν κακοπαθειᾳ φαγῃ αυτην. *Gen. iii.* 17. *Sym. Bahrdt.* δια κακοπαθειαν πτωχων. *Ps. xi.* 5. *Sym. Jona. iv.* 10. *Conf. cap. ii.* 3. 9. *Jacob. v.* 13. [εις το πληροφορηθηναι τους απειθουντας, κ.τ.λ. *Ign. Magn.* 8. μετα πληροφοριας Πνευματος Ἁγιου. *Clem. i.* 42. μακαριος—ὁς καταξιωθησεται της τοιαυτης διακονιας. *Ign. Philad.* 10. ευαγγελιστης, *ad Antioch. p.* 84. *Voss.*] *Conf.* 1 *Thess. v.* 6. 1 *Pet. i.* 13. *Act. xxi.* 8. [νηφετε· πασαν ἑκαστος κακιαν αποθεσθε, κ. τ. λ. *Ign. ad Tarsens. p.* 79. *Voss.* εκδικει σου τον τοπον εν παση επιμελειᾳ σαρκικῃ και πνευματικῃ. *Polyc.* 1.] φυλασσετε επαλξεις. *Esa. xxi.* 11. σκοπευσον ὁδον, κρατησον οσφυος, ανδρισαι τῃ ισχυϊ σφοδρα. *Nah. ii.* 1. *Hab. ii.* 1.

6 ὁ καιρος μου, *ut Matt. xxvi.* 18. [εγω γαρ ηδη σπενδομαι, ἱνα Χριστον κερδησω. *Ign. Antioch. p.* 86. *Voss.* εγω ἑκων ὑπερ Θεου αποθνησκω. *Rom.* 4. μακαριοι—οἱτινες εγκαρπον και τελειαν εσχον την αναλυσιν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 44. *Coll. Polyc. Mart.* 14.] *Conf. Ps. xxi.* 14, 15. *Phil. ii.* 17. [ὁλοκαρπωμα δεκτον τῳ Θεῳ ἡτοιμασμενον. *Mart. Polyc.* 14. πλειον δε με παρεσχεσθε του σπονδισθηναι τῳ Θεῳ, ὡς ετι θυσιαστηριον ἑτοιμον εστιν. *Ign. Trall. Voss. p.* 56. *Rom.* 2. αναλυσις *proprie est abitus, discessus: Jos. A. xix.* 4. 1, ταυτα προς τον Κλαυδιον ειπων, προσεχωρει προς αὐτον, και μετακαλουσης αυτον της βουλης, χρισαμενος μυροις την κεφαλην, ὡς απο συνουσιας, γινομενης αναλυσεως αυτῃ παρην. *Sic ap. Philon. in Flacc. p.* 981, ὁ δε ὑπο των στρατιωτων απαγεται, τελευταιαν ταυτην αναλυσιν εκ συμποσιου ποιησαμενος. *Krebs. Philo ex personâ Mosis, in* Περι Φιλανθρω-

πιας, Εμοι απαλλαττεσθαι καιρος ηδε της εν σωματι ζωης. *Idem in Flacc.* εις γην τα των αποθανοντων σωματα αναλυεσθαι. *Tobias Senior xiv.* 3, προς το αποτρεχειν απο του ζην ειμι. 3 *Reg. ii.* 2, εγω ειμι πορευομαι εν ὁδῳ πασης της γης. *Coll. Pricæum ad loc.*]

7 [αληθως γαρ ην αγων θειος ὁ δι' αυτων γεγενημενος. 4 *Mac. xvii.* 11. θωμεν—αγωνα τον αφθαρτον. *Clem. Rom. ii.* 7. τελειωσαντι δρομον εν Χριστῳ. *Mart. Ign.* 7. τον της πιστεως βεβαιον δρομον. *Clem. Rom. i.* 6. αγωνισωμεθα εὑρεθηναι εν τῳ αριθμῳ των ὑπομενοντων αυτον. 35. και αγωνισωμεθα, ἱνα και στεφανωθωμεν. *ii.* 7. τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα. *i.* 49. ὁς δυνησεται θεοδρομος καλεισθαι. *Conf. Ign. Polyc.* 7. ζων γραφω ὑμιν, ερων του αποθανειν· ὁ εμος ερως εσταυρωται, κ. τ. λ. 7.] *Conf. Jer. xxiii.* 10. *Act. xx.* 24. ἱδου εγω γαρ εγγυς ειμι του κριματος μου, οιδα εγω ὁτι δικαιος αναφανουμαι, κ. τ. λ. *Job. xiii.* 18. *Coll. Act. xiii.* 25. [τετηρηκα, *Coll. Valck. ad Heb. ii.* 10. *Magnificè Paulus: Cursu finito, corona mihi est reservata, corona justitiæ, quam mihi porriget certaminis Moderator Deus, ὁ δικαιος κριτης, verè justus ille Judex. Hìc etiam respicere potuit ad Moderatores Olympici certaminis Elcos, quorum justitia in præmio decernendo valde celebrabatur. Valck. ad* 1 *Cor. ix.* 24. παρακαλω σε εν Θεῳ προσθειναι τῳ δρομῳ σου, κ. τ. λ. *Ign. ad Heron. Inscrip. Voss. p.* 91. *Philo de Mose morituro,* Ηδη αναλαμβομενος, και επ' αυτης βαλβιδος ἑστως, ἱνα τον εις ουρανον δρομον διανυῃ. *Pricæus.*]

8 [λοιπον· *Coll. Jacobs. ad Ign. Ephes.* § 11. = επει ουν τελος τα πραγματα εχει, κ. τ. λ. *Magn.* 5.] επικαλεσαμενος τον δικαιον κριτην, Θεον. 2 *Mac. xii.* 6. *Tob. iii.* 2. [τον της αφθαρσιας στεφανον απολαβων. *Conf. Mart. Polyc. xvii.* 19. ὁς ερχεται κριτης ζωντων και νεκρων. *Polyc. Phil.* 2. εσχατοι καιροι, λοιπον αισχυνθωμεν. *Ign. Ephes.* 11. την ἡμεραν της επιφανειας του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 12. και επιφανεια του Ὑιου. *Fragm.* 8.] *Conf.* 1 *Pet. i.* 4, 5. *Matt. vi.* 4. *xvi.* 27. [ὁ δε τοκετος μοι επικειται. *Ign. Rom.* 6.] *Conf. Heb. xii.* 23. [αποκειται· ἡτοιμασται. *Hesych.*] *Conf. Cant. vi.* 12. [καλον δρομον και παντων αριστον αγωνισμα τουτο νικων. *Philo.*] αγαπησις Κυριου παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* εστι κληρονομια τοις θεραπευουσι Κυριον· και εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος. *Esa. liv.* 17. [ὁ Κυριος ἁγιασῃ αει, και ἱδοιμι σε εν Χριστῳ τυγχανουσαν του στεφανου. *Ign. p.* 73. *Voss.* ὡδε γαρ εστι το σταδιον, εκει δε οἱ στεφανοι. *Polyc. Voss. sub. fin.*]

9 [διο μαλλον επουδασα γραψαι. *Rom. Epist. sub. fin.*]

10 [πορευθεις εις Συριαν. *Ign. Polyc.* 7. εστιν δε ουτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. *Clem. Rom. ii.* 6. ου γαρ τον νυν ηγαπησαν αιωνα. *Polyc. Phil.* 9.] *Coll. Num. x.* 30. 1 *Joan. ii.* 15. [μητις ὑμων

δεσερτωρ εὑρεθῃ. *Ign. Polyc.* 6.] *Conf. Matt. vi.* 24. *Gen. xix.* 26. *Exod. xvi.* 3. *Ps. lxxvii.* 9. 57. *Dan. v.* 27. 1 *Joan. ii.* 15.

11—14 [πεπιστευμενων διακονιαν Ιησου Χριστου. *Ign. Magn.* 6. οντα εξεμπλαριον Θεου διακονιας. *Smyrn.* 12. ὃς και νυν εν λογῳ Θεου ὑπηρετει μοι. *Philad.* 11.] αναλαβων, *Gen. xxiv.* 61. *Act. xx.* 14. [αναγκαια και ευχρηστα. *Clem. Rom. i.* 37.] *Conf. Col. iv.* 14. *Act. xx.* 4. *Ephes. vi.* 21. *Tit. iii.* 12. *Coll.* 2 *Cor. ii.* 12. [περγαμηνη· *membrana. Labb. Gloss. Vett.*] ὁσα επονηρευσατο ὁ εχθρος εν τοις ἁγιοις σου. *Ps. lxxiii.* 3. =ιδοι Κυριος, και κρινατω. 2 *Par. xxiv.* 22. *Thren. iii.* 64. *Ps. cxxxvii.* 8. εδειξας τῳ λαῳ σου σκληρα, κ. τ. λ. *Iix.* 3.

15 ερειδετω ὁ ἡμετερος λογος εις την καρδιαν. *Prov. iv.* 4, 5. φυλαξον απ' αυτου ἱνα μη κοπον εχῃς, κ. τ. λ. *Sir. xxii.* 13. [φυλαττεσθε ουν τοις τοιουτοις. *Ign. Trall.* 7. οὓς δει ὑμας φυλασσεσθαι, οντας δυσθεραπευτους. *Ephes.* 7. *Conf. Dresig. de Verb. Med. N. T. p.* 499.] *Coll. Matt. x.* 16. *Jer. viii.* 17.

16 *Coll. Ps. xxxi.* 2. *lxxxvii.* 8. *Act. vii.* 60. *xxii.* 1. *Matt. xxvi.* 56. *Sir. vi.* 12. οἱ ειδοτες μου το ονομα επελαθοντο μου. *Job. xix.* 14. *Coll. Matt. xxvi.* 70. [εκεινους δε ουχ ἡγουμαι αξιους του απολογεισθαι αυτοις. *Mart. Polyc.* 10. απολογουμαι· *defendo. Gloss. Vet.*] κινδευνοις εν ψευδαδελφοις. 2 *Cor. xi.* 26. *Coll. Luc. xxiii.* 34.

17 ὁ δε Κυριος μετ' εμου καθως μαχητης ισχυων. *Jer. xx.* 11. ἑως του θανατου αγωνισαι περι της αληθειας, και Κυριος ὁ Θεος πολεμησει ὑπερ σου. *Sir. iv.* 28. *Conf.* 1 *Reg. xvii.* 37. [παρεστως ὁ Κυριος ὡμιλει αυτοις. *Mart. Polyc.* 2. παρακαλεσαντες τον Κυριον πληροφορησαι τους ασθενεις ἡμας. *Mart. Ign.* 7. πληροφορηθεντες δια της αναστασεως. *Clem. Rom. i.* 42. πληροφορηθη· πληρωθη. *Chrysost.* αυτου με ενδυναμουντος. *Ign. Smyrn.* 4.] μετ' αυτου ειμι εν θλιψει, και εξελουμαι αυτον, κ. τ. λ. *Ps. xc.* 15. [τις πεπληροφορημενος αγαπης; *Clem. Rom. i.* 54. ενοησα γαρ ὑμας—πεπληροφορημενους εις τον Κυριον ἡμων. *Ign. Smyrn.* 1.] *Coll. Ps. cviii.* 31. *Act. xxvii.* 23. *Heb. xi.* 33. *Luc. xxi.* 15. 1 *Cor. xv.* 14. πληροφορηθη· *Rom. iv.* 21. *Luc. i.* 1. 1 *Tim. i.* 12. [λεοντος· *Homines rapaces ab Orientalibus et Græcis non tantùm cum lupis comparantur, sed et isthâc appellatione designati in Ev. Matth.* λυκοι ἁρπαγες. *Aliorum quoque animalium appellationibus homines sæpè designati, quorum mores cum animalium istorum naturâ congruant. Herodem, hominem dolosum,* αλωπεκα *vocat Christus Ev. Luc. xiii.* 32.—*Neronem, monstrum illud hominis—hôc locô Leonem vocat Paulus. Illud quidèm pervulgatum est, homines placidis et mansuetis moribus nostris in Libris agnos et oves appellari. Valck. ad Act. xx.* 29. κηρυγμα, *Coll.* 1 *Cor. i.* 23. *Coll. Ign. Ephes.* 7. *Antioch. p.* 85. *Voss.*]

18 ερρυσατο πτωχον εκ δυναστου, και πενητα ᾧ ουχ ὑπηρχε

βοηθος. *Ps. lxxi.* 12. [ἱνα καμε συναγαγῃ—εις την ουρανιον βασιλειαν αυτου. *Mart. Polyc.* 22. Ὡ ἡ δοξα, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 38. 43. 45. 50.] *Coll.* 1 *Pet. iv.* 11. *Sir. li.* 3. *etc.* [*est compendium loquendi, pro* σωζων αξει με εις την βασιλειαν. *Simile loquendi genus habuimus, Act. vii.* 9 *et alibi. Grot.*] *Coll. Rom. xvi.* 27. *Phil. iv.* 20.

19 [ασπαζομαι τον οικον Ταοϋιας—ασπαζομαι τους οικους των αδελφων μου. *Ign. Smyrn.* 13.] *Conf. Act. xviii.* 18.

20 *Coll. Act. xxi.* 29. [εβουλετο κατα πολιν μενειν. *Mart. Polyc.* 5.]

21 χειμων, *Cant. ii.* 11. *Sir. xxi.* 8. [ασπαζονται ὑμας Εφεσιοι. *Ign. Magn.* 15. λοιπαι δε εκκλησιαι—ασπαζονται ὑμας. *Ib.* ασπαζεται ὑμας ἡ αγαπη των αδελφων. *Philad.* 11. *Smyrn.* 12.]

22 [ασπαζεται ὑμας το εμον πνευμα. *Ignat. Rom.* 9. ὁ Κυριος μεθ' ὑμων. *Tarsens. fin. p.* 81. *Voss.* ὁ Κυριος της δοξης και πασης χαριτος, μετα του πνευματος ὑμων. Αμην. *Barnab. fin.* ἡ χαρις του Κυριου—μεθ' ὑμων—Αμην. *Clem. Rom. fin.*] *Conf. Gal. vi.* 18.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

ΚΕΦ. α. 1.

1 ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Παυλος, *Mart. Ign. ii.* 5. την—επιεικη εν Χριστῳ ευσεβειαν. *Clem. Rom. i.* 1. ετελειωθησαν παντες οἱ εκλεκτοι του Θεου. 49. επι σωτηριᾳ τῃ των ἁγιων εκλεκτων. *Mart. Polyc.* 22. συνηθροισθη πολυ πληθος εκλεκτων. *Clem. i.* 6. αναστασις εστι Πατρος ἡ επιγνωσις. *Clem. Fragm.* 8. πορευομενοι κατα την αληθειαν του Κυριου. *Polyc. Phil.* 5.] *Conf.* 2 *Tim. i.* 1.

2 [ὁ Θεος ὁ αιωνιος, ὁ των κρυπτων γνωστης, ὁ ειδως τα παντα πριν γενεσεως αυτων. *Susan.* 42. προ χρονων αιωνιων (*ab antiquis temp.*): *Coll. Philem. v.* 15. *Pricæus.* προετοιμασας τας ευεργεσιας αυτου, πριν ἡμας γεννηθηναι. *Clem. Rom. i.* 38. επηγγειλατο· *promisit. Labb. Gloss. Vet.*] *Coll.* 2 *Tim. ii.* 13. [απαραλογιστον· αψευδες, αληθες. *Hesych.*] επ' ελπιδι, *Conf. Gal. v.* 13. 1 *Thess. iv.* 7. ουδε μη αδικησω εν τῃ αληθειᾳ μου, ουδε μη βεβηλωσω την διαθηκην μου, κ. τ. λ. *Ps. lxxxviii.* 33, 34. [ὁ αψευδης και αληθινος Θεος. *Mart. Polyc.* 14. ὁ αψευδης Θεος. *Philo. p.* 261. *Par.*] *Coll. Luc. xxiv.* 27.

Act. iii. 24. *x.* 43. αδυνατον ψευσασθαι Θεον, *Heb. vi.* 18. [ουδεν γαρ αδυνατον παρα τῳ Θεῳ, ει μη το ψευσασθαι. *Clem. Rom. i.* 27.]

3 *Conf.* 1 *Tim. i.* 1. *ii.* 6. 2 *Tim. i.* 10. *iv.* 17. *Eccles. iii.* 1. 11. [εν κηρυγματι· τουτεστι φανερως και μετα παρρησιας. *Chrysost.* των διακονων—πεπιστευμενων διακονιαν Ιησου Χριστου. *Ign. Magn.* 6. *Philad.* 9. οἱ εν Χριστῳ πιστευθεντες παρα Θεου εργον τοιουτο. *Clem. Rom. i.* 43. καιροις ιδιοις. 20.] *Conf. Heb. i.* 1. 8. *Apoc. xix.* 13. *Act. xx.* 28. 2 *Mac. iii.* 22. *Rom. ix.* 5. 1 *Tim. iii.* 16. 1 *Joan. v.* 20. [*Coll. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 23. *et* 1 *Tim. i.* 11. ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους Χριστος, εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Ign. Rom.* 3.]

4 [ελεος ὑμιν και ειρηνη παρα Θεου παντοκρατορος, και Κυριου Ιησου Χριστου του Σωτηρος ἡμων πληθυνθειη. *Polyc. Phil. Inscr.* εν τῳ Ευαγγελιῳ της κοινης ελπιδος. *Ignat. Philad.* 5. ὑπερ του κοινου ονοματος και ελπιδος. *Ephes.* 1. οφειλουσιν το κοινον της ελπιδος σκοπειν. *Clem. Rom. i.* 51.] *Conf. Rom. i.* 7. *Philem.* 10. [οἱ—δουλοι Χριστου, τοις κατα την Ασιαν—την αυτην της απολυτρωσεως ἡμιν πιστιν και ελπιδα εχουσιν αδελφοις, ειρηνη και χαρις και δοξα απο Θεου Πατρος και Ιησου Χριστου του Κυριου ἡμων. *Epist. Eccles. Vienn. et Lugdn. Inscr.*] *Coll.* 3 *Mac vii.* 16. *Juda. v.* 3, περι της κοινης σωτηριας. *Coll.* γνησιῳ τεκνῳ, *Esa. viii.* 18. *Heb. ii.* 13.

5 [ὑποτασσομενοι τοις ἡγουμενοις ὑμων, και τιμην την καθηκουσαν απονεμοντες τοις παρ᾽ ὑμιν πρεσβυτεροις. *Clem. Rom. i.* 1. 21. κατα χωρας ουν και πολεις κηρυσσοντες, καθεστανον τας απαρχας αυτων, δοκιμασαντες τῳ Πνευματι, εις επισκοπους και διακονους.—ουτως γαρ λεγει ἡ Γραφη, (*Coll. Esa. lx.* 17.) Καταστησω τους επισκοπους αυτων εν δικαιοσυνῃ, και τους διακονους αυτων εν πιστει. *Clem. Rom. i.* 42. μετα των καθεσταμενων πρεσβυτερων. 54. ινα—ὡς Αποστολος ὑμιν διατασσωμαι. *Ign. Trall.* 3.] κατα πολιν, *Conf. Luc. xiii.* 22. [κατα πολεις· *oppidatim. Labb.*]

6 [σεμνως οικουργειν εδιδασκετε. *Clem. Rom. i.* 1. τα τεκνα ὑμων της εν Χριστῳ παιδειας μεταλαμβανετωσαν. 21. και τα τεκνα παιδευειν την παιδειαν του φοβου του Θεου. *Polyc. Phil.* 4.]

7 [βιον εξηλωκοτων ανεπιληπτον. *Philo. Quod. Omn. Prob. Lib. p.* 467. *Mang.* 886. *Par.* χρη τον προεστωτα ανεπιληπτον μελετᾳν και ασκεισθαι βιον, και μηδεν ανεπιτηδευτον εχειν των αρεσκοντων Θεῳ. *Ign. Fragm.* 7. *p.* 479. *Jacobs.* ὡς Θεου οικονομοι. *Polyc.* 6. αισχρα κερδη· *famosæ opes. Labb. Gloss.* παροινος· *vinolentus. Id.* πληκτης· μαχιμος, ὑβριστης. *Hesych.* προσωπα προπετη και αυθαδη. *Clem. Rom. i.* 1. αυθαδη· θρασυν. *Theod.* αυταρεσκον. *Theophyl. sibi placens, Labb.* οργιλος· *stomachosus, iracundus. Id.* παροινος· ὑβριστης, λοιδορος. *Suid.*] *Coll.* 1 *Cor. iv.* 2. 1 *Tim. iii.* 2-7. 1 *Mac. iv.* 42. 2 *Mac. xi.* 3. [*Coll. Ign. Ephes.* 1.]

8 [φιλαγαθος· *benignus. Labb.* φιλοξενος, *Clem. Rom. i.* 12. τις την τε σωφρονα—εν Χριστῳ ευσεβειαν ουκ εθαυμασεν; 1. ἱνα—εν παση ἁγνειᾳ και σωφροσυνῃ μενητε. *Ign. Ephes.* 10. μηδε ζηλουν, αλλ᾽ εγκρατεις ειναι. *Clem. Rom. ii.* 4. εγκρατεις περι παντα. *Polyc. Phil.* 5. φιλοξενον, *Coll. Valck. ad Heb. xiii.* 2. ὁσιοτης προς Θεον, δικαιοσυνη προς ανθρωπους. *Philo. de Abrah.*]

9 [καθαπερ κυβερνητης αγαθος—προς την ζαλην την αντικειμενην αντειχεν, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 1. τῃ συνεχειᾳ της διδασκαλιας. *Ib.* εαν τις πιστιν Θεου εν κακῃ διδασκαλιᾳ φθειρῃ. *Ign. Ephes.* 16. οἱ ουν αντιλεγοντες τῃ δωρεᾳ του Θεου, συζητουντες αποθνησκουσιν. *Smyrn.* 7.] *Coll. Esa. xlviii.* 2. ελεγξω σε, κ. τ. λ. *Ps. xlix.* 21.

10 [απολιποντες την κενην ματαιολογιαν, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 2.] οἱ εκ της αιχμαλωσιας. 1 *Esd. v.* 67. *ix.* 15. [μαλιστα Ιουδαιων· *Conf. Mart. Polyc.* 13. παρα ανδρος περιτομην εχοντος. *Ign. Philad.* 6. Γαϊος εκ των Ειρηναιου. *Mart. Polyc.* 22. ανυποτακτος· *indomitus. Labb. inobedientes. Valg.* φρεναπαται· *Etym. Magn.* 811. 3. *Coll.* κενοις λογοις απατωντες, *Ephes. v.* 6. τας τως ακακων καρδιας εξαπατωντες. *Rom. xvi.* 18. οἱ εκ περιτομης· *Ad sensum loci intelligendum sciendum est, Judæos, qui Christianam essent fidem amplexi, odio tamen semper flagrasse in Gentiles, ut ante fecerant. Ubi Gentilibus patefactum et. esset Evangelium, molestè ferebant illi, Gentiles hujus tanti boni factos esse participes. Ut eos repellerent, contendere cœperunt, Gentilibus, Christianis factis, nullam tamen patere viam ad salutem æternam, nisi externas Moysis etiam leges et ritus observarent. Sunt ista partim manifesta ex C. hujus xv. v.* 1. *His Semichristianis valide obnitebantur Paulus et Barnabas, statuentes, nihil esse causæ, cur circumcisio et ceteri ritus Mosaici à Christianis è Gentilibus observarentur; Moysis leges nihil aliud fuisse præter umbras; postquam, nova lux, Christus fuisset coortus, veteres umbras luce novâ esse commutandas. Quam contrà tamen tenderent isti Christiani semijudæi Hierosolymis legem adhuc Moysis observantes, Synodus coacta, quâ lis ista dirimeretur. Sic autem in hâc primâ Synodo sanctissimâ lis decisa, ut statuerint Apostoli, Gentilibus Christianis factis non esse Moysis Legem observandam, præterquam in paucis hìc memoratis: decreverunt enim illis abstinendum à carnibus, quæ Idolis essent immolatæ: à fornicatione; à sanguinis esû. Ista scil. præ omnibus maximè abominabantur Judæi. contrà Gentilium moribus et institutis vulgò erant recepta. Quæ itaq. horum moribus licita censebantur illa Gentilibus ad Christum conversis fuerunt ab Apostolis vetita, quoniam absq. illarum saltem rerum observatione pii Hebræi cum Gentilibus hisce non poterant in unam Ecclesiam coalescere. Valck. tom. i. p.* 526.]

11 · *Coll. Marc. xiii.* 14. [λαλειν ἁ δει, και ὁτε δει, και ουκ ακουσεις ἁ μη δει. *Philo. Fragm. p.* 651. *Mang.*] *Coll.* 2 *Mac. vi.* 4. *Conf.*

Esa. xxviii. 8. *xxxvii.* 29. *lxvi.* 4. 4 *Reg. xix.* 28. 2 *Tim. ii.* 18. 1 *Reg. ii.* 36. *Prov. xiv.* 1. κερδος, *Gen. xxxvii.* 26. *Sym.* αὐται αἱ ὁδοι εισι παντος πλεονεκτουντος πλεονεξιαν, κ.τ.λ. *Prov. i.* 19. *Aq. Sym. Theod.*

12 [*Poeta Epimenides Paulo dicitur Propheta—quia Gentilibus in universum habitus est Epimenides quarus rerum futurarum. Coll. Valck. ad Heb. i.* 1.] μονοφαγος τις ων το ηθος, και γαστριμαργος, και μεθυσος. 4 *Mac. ii.* 7. γαστριμαργια. *i.* 3. [*Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xv.* 33. εξ αυτων· *Ex ipsis, inquit, Cretenses alloquens Judæorum placitis addictos. Bezam. et Grot. omninò Conf.* κρητιζειν· επι του ψευδεσθαι. *Zenob. Prov. Cent. iv.* 62. *Diogn. v.* 58. *Suid. viii.* 94, 95. *Schott.* γαστερες οἱον· τροφης μονας επιμελουμενοι. *Hesych.*] *Coll. Job. xx.* 19-23.

13 ανοιγε σον στομα λογῳ Θεου, και κρινε παντας ὑγιως. *Prov. xxxi.* 8. *Conf. Prov. xvi.* 5. *xxvi.* 5. 2 *Cor. xiii.* 10. [αποτομως· σκληρως, απαραιτητως. *Hesych. præcisè. Labb.*] ὑγιαινωσιν, *Conf.* 2 *Reg. xiv.* 8. ὁ ελεγχων μετα παρρησιας, ειρηνοποιει. *Prov. x.* 10. *Coll.* 2 *Pet. ii.* 22. 1 *Tim. vi.* 3. [*Coll. Clem. Rom. i.* 51.]

14 *Coll.* 2 *Tim. iii.* 10. *iv.* 4. [προσεχοντες τῃ του Χριστου χαριτι. *Mart. Polyc.* 2. εαν τις Ιουδαϊσμον ἑρμηνευῃ ὑμιν, μη ακουετε αυτου, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6. μη πλανασθε—μυθευμασιν τοις παλαιοις ανωφελεσιν ουσιν. *Magn.* 8. προσεχειν δε τοις Προφηταις. *Smyrn.* 7. ει ουν οἱ εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες, εις καινοτητα ελπιδος ηλθον, μηκετι σαββατιζοντες, αλλα κατα κυριακην ζωην ζωντες, κ. τ. λ. *Magn.* 9.] *Conf. Matt. xv.* 9. 1 *Tim. i.* 4. *Bar. iii.* 23. [*Ign. ad Tarsens.* § 1. *Voss. p.* 82.]

15 εν καθαρᾳ καρδιᾳ, και εν δικαιοσυνῃ χειρων εποιησα τουτο, κ. τ. λ. *Gen. xx.* 5, 6. *Coll. Matt. vi.* 22. 2 *Pet. ii.* 14, *Juda* 12. *Heb. xiii.* 18. [ὡν αν (ὁ ασεβης) εφαψηται πραγματων, παντ' εστιν επιλημπτα, τῃ του δρωντος συμμεταβαλοντα μοχθηριᾳ· και γαρ κατα τουναντιον αἱ πραξεις των αγαθων επαινεται, βελτιουμεναι ταις των ενεργουντων αρεταις. *Philo de Spec. Legg. ap. Pricæum.*] παντα ενωπια τοις συνιουσι, και ορθα τοις εὑρισκουσι γνωσιν. *Prov. viii.* 9. [εν αγαθῃ συνειδησει ὑπαρχων. *Clem. Rom. i.* 41. 45. αναστρεφομενους εν καθαρᾳ διανοιᾳ. 21.] ὑιῳ δολιῳ ουδεν εσται αγαθον, κ.τ.λ. *Prov. xiii.* 13. του πιστου, ὁλος ὁ κοσμος των χρηματων, του δε απιστου ουδε οβολος. *xvii.* 6. *Conf.* 1 *Tim. iv.* 4. *Sir. xxxix.* 33. *Joan. vii.* 17.

16 [ἱνα μη αδοκιμος εὑρεθω. *Ign. Trall.* 12.] *Conf.* 1 *Tim. v.* 8. *Heb. vi.* 8. ουτε τοις εργοις προσχοντες επεγνωσαν τον τεχνιτην. *Sap. xiii.* 1. [εγκοτως ειχον, το κατηλλαχθαι δοκειν λογῳ μονον επιμορφωσαντες, εργοις δε κατα διανοιαν ασυμβατα μνησικακουντες. *Philo in Flacc. ap Pricæum.* απειθης· ὁ μη πιστευων. απειθεια· *incredulitas. Labb.*] *Coll.* 2 *Tim. iii.* 5. *Dan. xii.* 10.

ΚΕΦ. β. 2.

1 CONF. *Ign. Smyrn.* 6. πρεπον ουν εστι κατα παντα τροπον δοξαζειν Ιησουν Χριστον. *Ephes.* 2. ατοπον εστιν Χριστον Ιησουν λαλειν, και Ιουδαϊζειν. *Magn.* 10. *Philad.* 6. *Trall.* 9. εαν τις πιστιν Θεου εν κακη διδασκαλια φθειρη, κ. τ. λ. *Ephes.* 16.] *Juda.* 3.

2 ὑγιαινοντας, *Conf.* 2 *Reg. xiv.* 8. *cap. i.* 13. [νηφαλιος· ὁ αει νηφων. *Phavor.* ὁ γρηγορων, ὁ σωφρων. *Schol.*] *Coll. Sir. xxxv.* 3. [καθαρος εστιν τη συνειδησει. *Ign. Trall.* 7. πιστει, ὑπομονη. *Ephes.* 3.] πρεσβυταις, *Exod. x.* 9. *Alex. Ald.* [πρεσβυτης. *Mart. Polyc.* 7. *bis.*] *Conf.* 1 *Tim. iii.* 11. *vi.* 3. 2 *Tim. i.* 13. *iv.* 3.

3 [πρεσβυτις, *Jos. Ant. vii.* 7. 2. διαβολος· *criminator. Labb.* κακοδιδασκαλουντες τας αναιτιους ψυχας. *Clem. Rom. ii.* 10. διακονοι—μη διαβολοι, μη διλογοι, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 5. καταστημα, *Ign. Trall.* 3. *Jacobs. ad loc. p.* 338.] *Coll. Esa. iii.* 18-21.

4 [γυναιξιν τε εν αμωμῳ και σεμνη και ἁγνη συνειδησει παντα επιτελειν παρηγελλετε, στεργουσας καθηκοντως τους ανδρας ἑαυτων, εν τε τῳ κανονι της ὑποταγης ὑπαρχουσας, τα κατα τον οικον σεμνως οικουργειν εδιδασκετε, παυ σωφρονουσας. *Clem. Rom. i.* 1.] φιλοτεκνα γονεων παθη. 4 *Macc. xv.* 4.

5 [ὡστε το σεμνον και περιβοητον και πασιν ανθρωποις αξιαγαπητον ονομα ὑμων μεγαλως βλασφημηθηναι. *Clem. Rom. i.* 1.] *Conf.* 1 *Tim. iii.* 4. [γυναικες, ων ὁ βιος ειρηνικος φυσει, και κατοικιδιους, κ. τ. λ. *Philo de Creat.* μη αφορμας διδοτε τοις εθνεσιν· ἱνα μη—ὁ λογος και ἡ διδασκαλια βλασφημηται. *Ign. Trall. p.* 163. *Voss.*] *Conf. Ezech. xxxvi.* 23. 1 *Tim. ii.* 12. *vi.* 1. [οικουρους· *Non* περιερχομενας τας οικιας, *ut illæ de quibus* 1 *Tim. v.* 13. *et Prov. vii.* 12. *Philo de Leg. Spec.* § 31. *p.* 327. *Mang.* Αγοραι γαρ και βουλευτηρια και δικαστηρια και θιασοι και συλλογοι πολυανθρωπων ὁμιλων, και ὁ εν ὑπαιθρῳ βιος, δια λογων και πραξεων κατα πολεμους, και κατα ειρηνην, ανδρασιν εφαρμοζουσι· θηλειαις δε οικουρια, και ενδον μονη· παρθενοις μεν εισω κλισιαδων την μεσαυλιον ὁρον πεποιημεναις· τελειαις δε ηδη γυναιξι, την αυλιον. *Grot.*]

6 [ευποιησετε σωφρωνησαντες, και επι νεαροις μεταθεμενοι τοις ἁμαρτημασι. *Jos. Ant. v.* 1. 26. ὁμοιως και νεωτεροι αμεμπτοι εν πασι. *Polyc. Phil.* 5. νεοις τε μετρια και σεμνα νοειν επετρεπετε. *Clem. Rom. i.* 1. τας χηρας σωφρονουσας περι την του Κυριου πιστιν, εντυγχανουσας αδιαλειπτως, κερι παντων, μακραν ουσας πασης διαβολης, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 4.]

7 [εν σεμνοτητι, *Clem. Rom. i.* 41. ἡ ψυχη σου δηλος εστω εν τοις καλοις εργοις. *ii.* 12. οντα εξεμπλαριον Θεου διακονιας. *Ignat.*

Smyrn. 12. εις τυπον και διδαχην αφθαρσιας. *Magn.* 6. τυπουνται αληθειας τυπῳ, χαριτος τελειας. *Clem. Fragm.* 8. [τυπον· *Coll. Valck. ad* 2 *Thess. iii.* 9. αδιαφθορον· αδιακριτον. *Hesych. inviolatum, Labb.* αδιαφθορος· *incorruptus. Id.* φοβου τον Κυριον, και φυλασσε τας εντολας αυτου· και εσῃ δυνατος εν πραξει, και ἡ πραξις σου ασυγκριτος εσται, κ. τ. λ. *Herm. Past. p.* 168. *Hefele. Observandum, variam tamen esse vocis* τυπος *h. in LL. significationem. Ap. veteres eximiè significabat rudem rei delineationem.—Interdum* τυπος *imaginem notat, quâ aliud quidpiam describitur, ut in nummo Cæsaris imago, Matt. xxii.* 21. *et hôc sensu rectè censuit Gataker, primum Adamum futuri Adami* τυπον *dici, Rom. v.* 14.—*Interdum formulam significat, ad quam aliquid exigitur, vel depingitur. Moyses sic jussus dicitur Tabernaculum construere* κατα τον τυπον, *ad formulam, quam viderat in monte, Act. vii.* 4. *Rom. vi.* 17, διδαχης τυπος *formula est doctrinæ, ad quam mores exigi debeant.—A formulæ notione translatum vocab. ad quodvis exemplum significandum. P. Thessalonicenses factos scribit* τυπους, *exempla, ceteris fidelibus,* 1 *Thess. i.* 7. 2 *Thess. iii.* 9. *Titumque hortatur hôc loco ut præbeat se virtutis omnis* τυπον *exemplar, quod omnes imitarentur. Valck. ad.* 1 *Cor. x.* 6. τυπος· *norma. Labb.*] *Coll. Phil. iii.* 17.

8, 9 [καταγνωσις, *Clem. Rom. i.* 51. εν τουτοις εργοις ὁμολογωμεν τον Θεον, και μη εν τοις εναντιοις. *ii.* 4. πως εναντιοι εισιν τῃ γνωμῃ του Θεου. *Ign. Smyrn.* 6. φαυλα εργα. *Clem. Rom. i.* 28. τινες ουν οἱ εχθροι; οἱ φαυλοι και αντιτασσομενοι τῳ θεληματι του Θεου. 36. ὁν λογιζομαι και τους αθεους εντρεπεσθαι. *Ign. Trall.* 3.] *Conf.* 1 *Tim. vi.* 14. 2 *Thess. iii.* 14. 1 *Cor. xiv.* 24. και τοις λογοις σου ποιησον ζυγον και σταθμον—προσεχε μηπως ολισθησῃς—μη πεσῃς κατεναντι ενεδρευοντος. *Sir. xxviii.* 25, 26. *Conf. Sir. xix.* 21. *Comp.* [*Coll. Ign. Polyc.* 4, δουλους και δουλας μη ὑπερηφανει, κ. τ. λ.]

10 εμοι και τοις προγονοις εμοις αποδεδειγμενων ὁλοσχερη βεβαιαν πιστιν. 3 *Mac. v.* 31. ουκ εστιν πλην εμου, δικαιος και σωτηρ. *Esa. xlv.* 21. *xii.* 2. και γαρ αυτος Θεος μου, και σωτηρ μου. *Ps. lxi.* 2. 6. [κατα παντα κεκοσμημενοι εντολαις Ιησου Χριστου. *Ign. Ephes.* 9. τῃ σεβασμιῳ πολιτειᾳ κεκοσμημενοι· *Clem. Rom. i.* 2. εν εργοις αγαθοις παντες εκοσμηθησαν οἱ δικαιοι. 33. κατα πιστιν και αγαπην εν Ιησου Χριστῳ τῳ Σωτηρι ἡμων. *Ign. Ephes.* 1. *Magn. Inscr. Polyc. Phil. Inscr.* ποικιλοις καρποις κεκοσμημενοι. *Epist. ad Diogn.* § 12. μη νοσφιζομενους· *origo est* νοσφι, *quæ vocula apud Poetas superstes, significat Seorsùm. Hinc* νοσφιζω *significat, seorsùm pono, sejungo. Mediè* νοσφιζομαι, *in meos usus sejungo, vel ex alterius bonis fraudulenter quid in meos usus averto.—Coll.* 2 *Mac. iv.* 32. *Valck. ap. Act. v.* 2. νοσφιζομενος· αφαιρουμενος, κλεπτομενος. *Hesych.*] *Coll.* 3 *Mac. vii.* 16.

11 [επεφανη· επ' αυτοφωρῳ ωφθη. *Hesych.*] ειπον τῃ ψυχῃ μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps. xxxiv.* 3. και επιφανον το ελεους σου. 3 *Mac. ii.* 19. [αὑτη ἡ ὁδος, αγαπητοι, εν ᾗ εὑρομεν το σωτηριον ἡμων Ιησουν Χριστον, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 36. παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. 7. ὁς προ αιωνων παρα Πατρι ην, και εν τελει εφανη. *Ign. Magn.* 6. λυτρωθεισαν εν τῃ χαριτι του Ιησου Χριστου. *Philad.* 11. επεφανη· *Christus eximiè dicitur* επιφαναι, *cujus natalem diem festum celebrantes Christiani recentiores dixere* τα επιφανεια. *Valck. ad Luc. i.* 79.] επιφανησεται Κυριος επ' αυτους, και εξολοθρευσει παντας τους Θεους των εθνων, κ. τ. λ. *Sophon. ii.* 11. *Coll. cap. iii.* 4.

12 [και τα κοσμικα ταυτα ὡς αλλοτρια ἡγεισθαι, και μη επιθυμειν αυτων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 5. των επιθυμιων των εν τῳ κοσμῳ. *Polyc. Phil.* 5. εν τῳ νυν αιωνι. *Ib.* 9.] δι' ὡν ημελλε το αφθαρτον νομου φως τῳ αιωνι διδοσθαι. *Sap. xviii.* 4. [εστιν δε ούτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. *Clem. Rom. ii.* 6. παντας τους ευσεβως ζωντας. *Mart. Ign.* 2. νυν μανθανω δεδεμενος μηδεν επιθυμειν κοσμικον η ματαιον. *Rom.* 4.] *Conf.* 1 *Tim. iii.* 2. [σωφρονως, και δικαιως, και ευσεβως. *Tribus verbis breviter omnes officii nostri partes conclusit. Nam ea aut ad nos pertinent, aut ad hominem alterum, aut ad Deum. Philo. Quod. Omn. Lib. Prob:* Ὁροις και κανοσι τριττοις χρωμενοι, τῳ τε φιλοθεῳ, και φιλαρετῳ, και φιλανθρωπῳ· του μεν ουν φιλοθεου δειγματα παρεχονται μυρια, την παρ' ὁλον τον βιον συνεχη και επαλληλον ἀγνειαν, το ανωμοτον, το αψευδες, το παντων μεν αγαθων αιτιον, κακου δε μηδενος νομιζειν ειναι το θειον, κ. τ. λ. § 12. *p.* 458. *Mang.* 877. *Par. Idem pietatis et justitiæ cohærentiam sic ostendit:* της γαρ αυτης φυσεως εστιν, ευσεβη τε ειναι και φιλανθρωπον· και περι του αυτον ἑκατερον, ὁσιοτης μεν προς Θεον, δικαιοσυνη δε προς ανθρωπους θεωρειται. *De Abrah.* § 37. *p.* 30. *Mang.* 378 *Par. Grot.*]

13 [εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου εν αγαπῃ και δικαιοσυνῃ· επειδη ουκ οιδαμεν την ἡμεραν της επιφανειας του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 12. ἡ επιφανεια του Υἱου. *Fragm.* 8.] τῃ του Θεου μεγαλως ευφρανθεντες επιφανειᾳ. 2 *Mac. xv.* 27. επιφανειαν της δοξης = επιφανειαν ενδοξον, *Coll.* 1 *Tim. i.* 11. *Ps. lxxi.* 19. *cxliv.* 5. *Sir. xliii.* 12. ενωπιον της δοξης του μεγαλου. *Tob. iii.* 16. *Act. xxiv.* 15. *Gal. v.* 5. Θεου και Σωτηρος ἡμων· *Coll.* Σωτηρος ἡμων Θεου, *sup.* 10. *Apoc. xix.* 1. [*Id certè postulat Græci sermonis usus, quùm unus tantùm sit articulus, duobus istis, nempe* Θεου και Σωτηρος *et* Θεος και Πατηρ, *communis: quùm præsertim (ut antea dixi), nunquam* επιφανεια *aut* παρουσια *nisi uni Filio tribuatur. Beza. Bene faciunt qui utrumque hìc prædicatum ad idem subjectum (nempe Christum) referunt. Pricæus.* επιφανης· *illustris.* επιφανεια· *revelatio. Labb. Gloss. Vet.*]

14 [περιουσιον, *eximium, præstantem, à* περιειναι. *Eudemus*, περιουσιος λαος, ὁ εγκτητος, ὁ ὑπερεχων του αλλου λαου. Περιουσιον· περισσον, περιποιητον. *Hesych. Coll. Suid. v. v.* ουσια, *et* περιουσιος. *Pricæus.* ὑπερ ἡμων, *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xv.* 3. ἑτοιμοι εις παν εργον αγαθον. *Clem. Rom. i.* 2. ἡ ψυχη σου δηλος εστω εν τοις καλοις εργοις. *ii.* 12.] τυπτε αδοκιμον αργυριον, και καθαρισθησεται καθαρον ἀπαν. *Prov. xxv.* 4. *Conf. Esa. xliii.* 3. ζηλωται του νομου, *Act. xxi.* 20. [περιουσιος· οικειος. *Theophyl.*] *Coll. Matt. v.* 16. 1 *Tim. ii.* 6. *Deut. vii.* 6. *xiv.* 2. *xxvi.* 18. 1 *Pet. ii.* 9. 24. *Ephes. ii.* 10. [δια του αἱματος του Κυριου λυτρωσις εσται. *Clem. Rom. i.* 12. και ἡμας δι' αυτου εις λαον περιουσιον. 58. οὐ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη. 21. το αἱμα αυτου εδωκεν ὑπερ ἡμων Ιησους. 49. ζηλωται περι το καλον. *Polyc. Phil.* 6. ζηλωτην οντα της διαθηκης Χριστου. *Epist. Mart. Lugdn. Fragm. Routh. tom.* 1. *p.* 287.] *CITAT.*

15 [εν ὑμιν ουδεμια αἱρεσις κατοικει· αλλ' ουδε ακουετε τινος πλεον ηπερ Ιησου Χριστου λαλουντος εν αληθειᾳ. *Ign. Ephes.* 6.] ζιφος οξυ την ανυποκριτον επιταγην σου φερων. *Sap. xviii.* 16. [περιφρονουσι τους γονεις, και τιμην αυτοις μη νεμωσιν. *Jos. Ant. iv.* 8. 24.] *Conf.* 1 *Tim. iv.* 12. [εκδικει σου τον τοπον εν πασῃ επιμελειᾳ, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 1. παρακαλω σε—εκδικειν σου το αξιωμα. *ad Heron. init. Voss. p.* 91.]

ΚΕΦ. γ. 3.

1 ΕΑΥΤΟΥΣ ὑπομιμνησκοντες. *Clem. Rom. i.* 7. ἑτοιμοι εις παν εργον αγαθον. 2. δεδιδαγμεθα γαρ αρχαις και εξουσιαις ὑπο του Θεου τεταγμεναις τιμην—απονεμειν. *Mart. Polyc.* 10. τῳ Καισαρι ὑποταγητε. *Ign. Fragm.* 3. πειθαρκειν τῳ λογῳ της δικαιοσυνης. *Polyc. Phil.* 9.] ταυτα ὑπομνησκε, 2 *Tim. ii.* 14. αγαθων γαρ πονων καρπος ευκλεης, κ. τ. λ. *Sap. iii.* 15. [*Coll. Clem. Rom. i.* 1.]

2 [επιεικης· *mitis, modestus. Labb.* επιεικεια—και πραϋτης. *Clem. Rom. i.* 30.] 1 *Tim. iii.* 3. [προς το αγριον αυτων ὑμεις ἡμεροι. *Ign. Ephes.* 10. τους λοιμοτερους εν πραοτητι ὑποτασσε. *Polyc.* 2. μακροθυμησατε μετ' αλληλων εν πραοτητι. 6.] βλασφημειν, *Ezech. xxxv.* 12. 2 *Macc. x.* 35. [*Jos. Ant. iii.* 14. 3. *vi.* 13. 7.]

3 [προ του ἡμας πιστευσαι τῳ Θεῳ, ην ἡμων το κατοικητηριον της καρδιας φθαρτον και ασθενες, ὡς αληθως οικοδομητος ναος δια χειρος· ὁτι ην πληρης μεν ειδωλολατρειας, ην οικος διαμονιων, δια το ποιειν ὁσα ην εναντια τῳ Θεῳ, κ. τ. λ. *Barn. Epist.* § 16.] ὁ αντοφθαλμων ἡδοναις στεφανοι την ζωην αυτου. *Sir. xix.* 5. *Comp.* [εν ᾧ (Χριστῳ) διαγοντες εὑρεθησομεθα. *Ign. Trall.* 2.] οπισω των επιθυμιων σου μη πορευου, και απο των ορεξεων σου κωλυου. *Sir. xviii.* 30.

και στυγουμενος ὡς των νομων αποστατης. 2 *Mac. v.* 8. [*Conf. Clem. Rom. ii.* 1. ουχ ἡδομαι τροφῃ φθορας, ουδε ἡδοναις του βιου τουτου. *Ign. Rom.* 7. στυγητοι τῳ Θεῳ. *Clem. Rom. i.* 35. οἱ στυγητοι, και πασης κακιας πληρεις. 45.] *Conf. Esa. xxix.* 24. *Gal. iv.* 3. *Sap. v.* 6, 7. [διαγοντες· *degentes. Labb. Gloss.*]

4 φιλανθρωπια, *Ps. cxi.* 3. *alii.* δικαιοσυνη, *LXX. Conf. Ephes. ii.* 4, 5. [εν τῳ τοτε χρονῳ, ελεγθεντες εκ των ιδιων εργων αναξιοι ζωης, νυν ὑπο της του Θεου χρηστοτητος αξιωθωμεν· και το καθ' ἑαυτους φανερωσαντες αδυνατον εισελθειν εις την βασιλειαν του Θεου, τῃ δυναμει του Θεου δυνατοι γενηθωμεν. επει δε πεπληρωτο μεν ἡ ἡμετερα αδικια, και τελειως πεφανερωτο—ηλθε δε ὁ καιρος, ὁν Θεος προεθετο λοιπον φανερωσαι την ἑαυτου χρηστοτητα και δυναμιν, ὡς ὑπερβαλλουσης φιλανθρωπιας, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 9. ἱκεται γενομενοι—της χρηστοτητος αυτου. *Clem. i.* 9. ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους Χριστος, ευ Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Ign. Rom.* 3.] *Coll.* 3 *Mac. vii.* 16. *cap. ii.* 11.

5 [εδεηθησαν δε αυτου, ἱνα και την σφραγιδα του λουτρου δεξωνται λοιπον—ηκουσαμεν γαρ—ὁτι ὁ Θεος, ὁν κηρυσσεις, δια της αυτου σφραγιδος επιγινωσκει τα ιδια προβατα. *Act. Thom.* § 26. ου δι' αὐτων, ἡ των εργων αυτων, ἡ της δικαιοπραγιας ἡς κατειργασαντο, αλλ' δια του θεληματος αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 32 *omninò. Polyc. Phil.* 1. Νωε—παλιγγενεσιαν κοσμῳ εκηρυξεν. *Clem. Rom.* 9. εις καινοτητα αϊδιου ζωης. *Ign. Ephes.* 19. εις καινοτητα ελπιδος ηλθον. *Magn.* 9.] *Conf. Ps. cii.* 15. *Ephes. ii.* 8, 9. 2 *Tim. i.* 9. *Phil. iii.* 9. [εν τινι δικαιωθηναι δυνατον τους ανομους ἡμας και ασεβεις, ἡ εν μονῳ τῳ Υἱῳ του Θεου; *Epist. ad Diogn.* § 9.] επαγει ἡμιν κατα το ελεος αυτου, και κατα το πληθος της δικαιοσυνης αυτου. *Esa. lxiii.* 7. [φιλανθρωπια· *humanitas, clementia, indulgentia. Labb.*] και εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος. *Esa. liv.* 17. [ετι μεν και ευλογισθη ὑπο του Θεου τα εκ των ὑδατων γενομενα, ὁπως ἡ και τουτο εις δειγμα του μελλειν λαμβανειν τους ανθρωπους μετανοιαν και αφεσιν ἁμαρτιων δια ὑδατος και λουτρου παλιγγενεσιας, παντας τους προσιοντας τῃ αληθειᾳ και αναγενωμενους και λαμβανοντας ευλογιαν παρα του Θεου. *Theoph. Antioch.* δια λουτρου· *Baptismum intelligit junctim cum doctrinâ baptismi. Vide Ephes. v.* 6. 1 *Pet. iii.* 21, *ubi baptisma* σωζειν *dicitur. Pars novæ nativitatis est exactio vitiorum quæ in baptismo promittitur. Vide Joan. iii.* 3. *Matt. xxviii.* 19. *Gal. iii.* 27. *Col. ii.* 12, *ubi similiter baptismus cum doctrinâ et re significatâ consideratur. Grot. Nam et Christus ipse alibi de eâdem re loquens, (Joan. iii.* 5.) *aquam cum Spiritu conjungit. Beza.*]

6 [πληρης Πνευματος Ἁγιου εκχυσις. *Clem. Rom. i.* 2. ἐν Πνευμα της χαριτος το εκχυθεν ἐφ' ἡμας, κ. τ. λ. 46. 4-6. *Trinitatis hôc loco mentio fit, Patris* 4, *Spirit. Sanct.* 5, *et Filii* 6. *Küttner.* πλουσιως,

Coll. Valck. ap. Phil. iv. 19. τα δε τελη επι την του Θεου σοφιαν, τον μεγαν ὡς αληθως ποταμον, χαρας και ευφροσυνης και των αλλων αγαθων πλημμυρουντα. *Philo. Quis Rer. Div. Her.* § 62. *sub. fin.* εση ἁπλους τῃ καρδιᾳ και πλουσιος τῳ πνευματι. *Barn. Epist. p.* 248. *Voss.* δι' οὑ (Χριστου) πλουτιζεται ἡ εκκλησια, και χαρις ἁπλουμενη εν ἁγιοις πληθυνεται, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 11.]

7 *Conf. Sir. xviii.* 22. [δικαιωθεντες, *Coll. omninò Valck. in Act. xiii.* 39. τι γαρ αλλο τας ἁμαρτιας ἡμων ηδυνηθη καλυψαι η εκεινου δικαιοσυνη; *Epist. ad Diogn.* § 9. και ἡμεις ουν δια θελήματος αυτου εν Χριστῳ Ιησου κληθεντες, ου δι' ἑαυτων δικαιουμεθα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 32. κληρονομηση τας επαγγελιας του Θεου. 10. 45. πιστευω τῃ χαριτι Ιησου Χριστου. *Ign. Philad.* 8. 11. ληψομεθα ζωην αιωνιον. *Clem. ii.* 8. *Ign. Ephes.* 18. αναπαυσις της μελλουσης βασιλειας, και ζωης αιωνιου. *Clem. Rom. ii.* 5.] *Coll.* 1 *Tim. vi.* 12.

8 [καλων εργων. *Coll.* 4 *Esd. viii.* 36. ἡ ψυχη σου δηλος εστω εν τοις καλοις εργοις. *Clem. ii.* 12. ἡ νουθετησις—καλη εστιν και ὑπεραγαν ωφελιμος. *i.* 56. της ἑνωσεως φροντιζε. *Ign. Polyc.* 1. ζηλωται περι το καλον. *Polyc. Phil.* 6. χρη τον προεστωτα ανεπιληπτον μελετᾶν και ασκεισθαι βιον, και μηδεν ανεπιτηδευτον εχειν των αρεσκοντων Θεῳ. *Ign. Fragm.* 7. διαβεβαιοω· *obstino. Labb.*]

9 [μη πλανασθε—μυθευμασιν τοις παλαιοις ανωφελεσιν ουσιν. *Ign. Magn.* 8. ζητειν το κοινωφελες πασιν. *Clem. Rom. i.* 48. απορριψαντες αφ' ἑαυτων—ερεις. 35. 46.] *Conf.* 2 *Tim. ii.* 16. *Job. xv.* 35. *Aquil.* [περιϊστασο, *Coll. Jos. Ant. iv.* 6. 12. *Quæstiunculæ, quæ in scholis agitabantur Judæis,* ζητηματα *aliquoties dicuntur in Act. Apost. Philosophicas Gentilium tricas* ζητησεις *appellat* 1 *Tim. i.* 4. *idem* ζητησεις *et* λογομαχιας *damnat vi.* 4. *easque vocat* μωρας και απαιδευτους ζητησεις, 2 *Tim. ii.* 23. *Valck. ad* 1 *Cor. i.* 20. *Accipiendum est de inutilibus quæstionibus, quibus Judæi præsertim, neglecto verò legis studio, jam tum incumbebant. Beza ap.* 1 *Tim. i.* 4.]

10 [μονῃ τῃ Χριστιανῃ τροφῃ χρησθαι, αλλοτριας δε βοτανης απεχεσθαι, ἡτις εστιν αἱρεσις. *Ign. Trall.* 6.] παραιτου, 2 *Macc. ii.* 31.

11 [αυτοτακριτος· *sibi damnatum, Tertull. de Præscript.* οἱ ασεβεις αυτοκατακριτοι. *Phot.* =τελειως αυτον απηρνηται, ων νεκροφορος. *Ign. Smyrn.* 5.] ὁτι γενεα εξεστραμμενη εστιν. *Deut. xxxii.* 20.

12 [Νικοπολις Θρακης. *Ptol.* 3. 11. Νικοπολις Κιλικιας. 5. 8. παραχειμαζω· *hiberno. Labb.*] κεκρικα. *Coll.* 3 *Macc. i.* 6. *Judith. ii.* 3.

13 νομικος. 4 *Mac. v.* 4. [προπεμπειν, *Polyc. Phil.* 1. πολλα γαρ ἡμιν λειπει, ἱνα Θεου μη λειπωμεθα. *Ign. Trall.* 5. ὁπως μηδενος λειπῃ. *Polyc.* 2.] *Coll. Eccles. ix.* 10. 2 *Tim. iii.* 17.

14 *Conf. Matt. xiii.* 22. 2 *Pet. i.* 8. *Prov. xxvii.* 26, 27. [εφανη μοι ουν αξιον πραγμα πεμψαι τινα των ὑμετερων μετ' επιστολης. *Ign.*

Smyrn. 11. των ἡμετερων οἱ παροντες. *Polyc. Mart.* 9. και καρποφορει εις τον Κυριον ἡμων. *Polyc. Phil.* 1. αἱ λοιπαι δε εκκλησιαι—ασπαζονται ὑμας. *Ign. Magn.* 15. εν ᾧ (*sc.* Χριστῳ) ασπαζομαι την εκκλησιαν. *Inscript.* ὑμας οἱ συν ἡμιν προσαγορευουσι. *Mart. Polyc.* 20. μαθωμεν κατα Χριστιανισμον ζην. *Ign. Magn.* 10. πονους και ταλαιπωριας—ενδεχεται ἑνεκα πορισμου των αναγκαιων. *Philo de Mund. Opific.* επτητδεια· τα αναγκαια, *copiæ. Labb. Gloss. Vet.*]

15 [το παν πληθος εθεωρησα εν πιστει. *Ign. Magn.* 6. ανακτισασθε ἑαυτους εν πιστει. *Trall.* 8. ασπαζεται ὑμας το εμον πνευμα, και ἡ αγαπη των εκκλησιων των δεξαμενων με εις ονομα Ιησου Χριστου. *Rom.* 9. μαθητας φιλειν, *Coll. Ign. Polyc.* 2. ἡ χαρις μετα παντων. *Mart. Polyc.* 22. φιλουντας ἡμας εν πιστει· *in fide, non quovis mundano intuitu.* αγαπη εν πνευματι, *Col. i.* 8. ὁυς εγω αγαπω εν τῃ αληθειᾳ, 2 *Joan.* 2. *Pricæus.*]

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

1 Ὁ ΤΙΜΩΝ δεσμιον Ιησου Χριστου, μαρτυρων ληψεται μισθον. *Ign. Smyrn. p.* 200. *Voss.* ασπαζομαι Ατταλον τον αγαπητον μου. *Polyc.* 8. αυτος τε και οἱ αυτῳ συνεργησαντες. *Fragm.* 1.] δεσμιος, *Zach. ix.* 11, 12. συνεργος, 2 *Mac. viii.* 7. 1 *Thess. iii.* 2.

2 [ουχ ὡς Αποστολος,—αλλ' ὡς συστρατιωτης ὑμων. *Ign. Philad. p.* 179. *Voss.* τα κατα τον οικον σεμνως οικουργειν. *Clem. Rom. i.* 1. ὁ γενναιος του Χριστου στρατιωτης. *Ign. Mart.* 2. κατ' οικον· *domi, domo. Labb. Gloss. Vet.* Αφιᾳ· ισως τῃ συμβιῳ αυτου. *Chrysost.*]

4 [ευχαριστω δε τῳ Θεῳ μου. *Ign. Philad.* 6. 11. ὁς παντοτε εν δεησεσιν αυτου μνημονευει ἡμων. *Ephes. p.* 132.] ἡμεις ουν εν παντι καιρῳ—μιμνησκομεθα ὑμων—εν ταις προσευχαις, κ. τ. λ. 1 *Mac. xii.* 11. [ευχαριστω, *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 4. *et. Philip. iv* 3.]

5 [εαν τελειως εις Ιησουν Χριστον Ιησουν εχητε την πιστιν, και την αγαπην, ἡτις εστιν αρχη ζωης και τελος, *Ign. Ephes.* 14. την προς Χριστον αγαπην. *Mart.* 4. ἡ εις Θεον ανθρωπου αγαπη. *Clem. Fragm.* 1.] *Conf. Act. xx.* 21. [εκζητησεις καθ' ἑκαστην ἡμερων τα προσωπα των ἁγιων, κ. τ. λ. *Barn. Epist.* § 19.] *Conf. Sir. xxv.* 11. *Comp. Col. i.* 3, 4. 1 *Tim. i.* 5. ακουων, 2 *Thess. iii.* 11.

6 [ἱνα—του αορατου δῳ την επιγνωσιν. *Clem. Fragm.* 8. ἡ κοινωνια· ἡ των θειων μυστηριων μεταληψις, δια το την προς Χριστον ἡμιν χαριζεσθαι ἑνωσιν, και κοινωνους ἡμας της αυτου βασιλειας ποιειν. *Phavor.*] *Coll. Juda.* 3. εν επιγνωσει, *Rom. i.* 28.

7 [κατα την προσευχην ὑμων, και κατα τα σπλαγχνα ἁ εχετε εν Χριστῳ Ιησου. *Ign. Philad.* 10. κατα παντα με ανεπαυσατε. *Smyrn.* 9. 10. *Rom.* 10. *Ephes.* 2. *Magn.* 15. *Trall.* 12.]

8 ασεβης δε αισχυνεται, και ουκ ἐξει παρρησιαν. *Prov. xiii.* 5. *Job. xxvii.* 10. [τα ανηκοντα τῃ αμωμῳ βουλησει αυτου. *Clem. Rom. i.* 35. 45. ὁ εχων αγαπην εν Χριστῳ, τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα. 49. επιτασσομενοι τῳ επισκοπῳ, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 2.]

9 [επι τοιουτον θεοπρεπη πρεσβυτην. *Mart. Polyc.* 7.] *Coll. Act. vii.* 58. [πολλα φρονω εν Θεῳ. *Ign. Trall.* 4. δια τουτο προελαβον παρακαλειν ὑμας, κ. τ. λ. *Ephes.* 3. *Jacobs.*] *Conf. Sap. xvii.* 2.

10 [παρακαλει ὑμας τα δεσμα μου, κ. κ. λ. *Ign. Trall.* 12. τοις δεσμοις εγκαυχωμενος. *Mart.* 3. Ονησιμος. *Ephes.* 1. 6.] *Conf.* 2 *Tim. i.* 2. *Num. xi.* 12. [παιδευσαι, οντως τεκνογονια. *Theopyhl.*]

11 [Βιτωνα—μετα χαρας εν ταχει αναπεμψατε προς ἡμας. *Clem. Rom. i.* 59. αναγκαια και ευχρηστα. 37. αχρηστον—ευχρηστον. *Coll.* θελησατε ἱνα και ὑμεις θεληθητε. *Ign. Rom.* 8.]

12 [εν αγαπῃ προσελαβετο ἡμας ὁ Δεσποτης. *Clem. Rom. i.* 49. απο σπλαγχνων ιδιων προϊεμενος. *Fragm.* 8. θηρσιν ευωχια—γεγονας γευσαμενοις και ἑστιαθεισι των εμων σπλαγχνων. *Philo De Joseph.* § 5.] τουτεστι, *Coll. Rom. i.* 12. *Heb. ii.* 14. 1 *Pet. iii.* 20.

13 [τον δεσμον της αγαπης του Θεου. *Clem. Rom. i.* 49. τοις δεσμοις εγκαυχωμενος. *Mart. Ign.* 3. εν οἱς περιφερω δεσμοις. *Ign. Magn.* 1. *Trall.* 12. θεοπρεπεστατοις δεσμοις. *Smyrn.* 11. εν λογῳ Θεου ὑπηρετει μοι. *Philad.* 11.] *Coll.* 2 *Tim. i.* 16. *Phil. ii.* 30.

14 ανδρα ἱλαρον και δοτην ευλογει ὁ Θεος. *Prov. xxii.* 8. [επισφαλες γαρ το κτημα και δυσφυλακτον, ὁταν κατ' αναγκην γινηται. *Ign. Fragm.* 6. προς ὡραν, *Mart. Polyc.* 11. μηδεν ανευ γνωμης σου γινεσθω. *Ign. Polyc.* 4. ουκ εξον Ανανῳ χωρις εκεινου γνωμης συνεδριον καθισαι. *Jos. Ant.* 20. 8. 1.] *Coll.* 1 *Reg. xvi.* 7. *Prov. xxiii.* 26. 1 *Pet. v.* 2. δουλευε αυτῳ εν καρδια τελεια και ψυχῃ θελουσῃ. 1 *Par. xxviii.* 9.

15 τιμησατε σοφιαν, ἱνα εις τον αιωνα βασιλευητε. *Sap. vi.* 21. *Conf. Gen. l.* 20. εχωρισθη, *Coll. Neb. ix.* 2. [αιωνιον· *perpetuum*, *Hebr.* לעולם, *et alludit ad ea quæ de perpetuis mancipiis in Lege stabiliuntur*, *Exod. xxi.* 6. *Deut. xv.* 17. *Beza.*] *Coll. Joan. viii.* 35.

16 [παλαι χρωμενος αυτῳ φιλῳ, νυν ὑπηκοῳ χρησεται. *Jos. Ant. xv.* 9. 3.] *Conf. Joan. xv.* 15. ει εστι σοι οικετης, αγε αυτον ὡς σεαυτον, κ. τ. λ. *Sir. xxx.* 31. οικετην συνετον αγαπατω σου ἡ ψυχη, μη στερησῃς αυτον ελευθεριας. *vii.* 21. [ἁ δε και κατα σαρκα πρασ-

σετε, ταυτα πνευματικα εστιν. *Ign. Ephes.* 8. σαρκι και πνευματι. *Magn.* 13. *Trall.* 12. *Smyrn.* 1.] *Coll. Gal. iv.* 7. [ουδεις των αστειων δουλος, παντες ελευθεροι. *Philo. Quod Omn. Prob. Lib. p.* 872.]

17 κοινωνον, *Conf. Prov. xxviii.* 24. [αδελφον ἡμων και κοινωνον Ειρηναιον. *Frag. Mart. Lugd. tom.* 1. *Routh. p.* 287. Χριστου κοινωνος γενομενος. *Mart. Polyc.* 6.] εγω αντι σου Αβεσσαλωμ. 2 *Reg. xviii.* 33. *Coll. Matt. x.* 42. *xxv.* 40. *Apoc. i.* 9.

18 [ελλογιμος, *Clem. Rom. i.* 57. ουδεν με ηδικησε. *Mart. Polyc.* 9. ποσα δε αυτῳ οφειλομεν ὁσια; το φως γαρ ἡμιν εχαρισατο· ὡς πατηρ υἱους ἡμας προσηγορευσεν, απολλυμενους ἡμας εσωσεν. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Coll. Matt. xviii.* 32, 33. *Ephes. iv.* 32.

19 ὁτι σα τα παντα, και εκ των σων δεδωκαμεν σοι. *Conf.* 1 *Par. xxix.* 14-16. εγω δε εκδεχομαι αυτον· εκ χειρος μου ζητησον αυτον. *Gen. xliii.* 9. *Conf.* 1 *Cor. xvi.* 21. 2 *Cor. x.* 1. *Gal. vi.* 11. [αποτιω· *pendo, recarcio. Labb.* τισω· αποδωσω, τιμησω. αποτισει· αποδωσει. *Hesych.*] *Coll. Eccles. xi.* 1. *Luc. xvi.* 6, 7.

20—25 [εγω σου οναιμην· εγω σου απολαυσω. *Hesych.* απολαυσαιμι σε. *Theod. Œcumen.*] ναι, *Conf. Judith. ix.* 12. [οναιμην σου, αντι του, απολαυσαιμι σου των εν Χριστῳ κατορθωματων· ιδοιμι σε πλουτουντα εν ἁπασι τοις πνευματικοις αγαθοις. *Gloss. Vett. ap. Pricæum. Fac quæso, ut te fruar, aliquem utilitatem ex te percipiam. Kättner.* οναιμην ὑμων δια παντος. *Ign. Ephes.* 2. *Polyc.* 6. *Magn.* 12. του προσωπου σου—οὐ οναιμην εν Θεῳ. *Polyc.* 1. ὁτι αυτους ανεπαυσατε κατα παντα τροπον. *Smyrn.* 10. οναιμην σου, παιδιον. *ad Heron. Voss. p.* 94. *Paulus nomen* Ονησιμον *ponit, et v.* 20, *ad illud alludit, "Ita frater, εγω σου οναιμην εν Κυριῳ, ego te fruar in Domino." Rogat autem, ut fugitivus ille jam conversus recipiatur. Evidens cumprimìs paronomasiæ hujusmodi exemplum est Matt. xvi.* 18, *et Joan. i.* 23. *Coll. Marc. i.* 16, 17. *Glass. Philolog. Sacr. p.* 1338. *Dathe. Coll. nost. Ang. Vers. Phil. iii.* 2, 3. *Jac. i.* 6. δια της ὑπακοης—ἡμας—βελτιους εποιησεν. *Clem. Rom. i.* 19.] *Coll. Exod. xxxvi.* 5. 2 *Cor. viii.* 3. ὑπερ, *Coll.* θανατου κατεφρονησαν, ἡυρεθησαν δε ὑπερ θανατον. *Ign. Smyrn.* 3. πεποιθως· ελπισας, πιστευσας. *Hesych. confisus, fretus, fidens. Labb.* ευλογητος ὁ χαρισαμενος ὑμιν αξιοις ουσι τοιουτον επισκοπον κεκτησθαι. *Ign. Ephes.* 1. ελπιζοντα τῃ προσευχῃ ὑμων επιτυχειν, κ. τ. λ. *Ib.* [ξενια· ὑποδοχη, καταλυμα, καταγωγιον. *Hesych. et Suid. hospitium, Labb.*] ἁμα και, 1 *Esd. vii.* 11. [συναιχμαλωτης· *concaptivus. Labb. Gloss. Vet.* συνδεσμιος· *convinctus. Ib.* συναθλειτε, συντρεχετε, συμπασχετε. *Ign. Polyc.* 6.] *Coll. Heb. xiii.* 3. [ἡ χαρις του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου μεθ' ὑμων—Αμην. *Clem. Rom. i. fin.* ασπαζεται ὑμας το εμον πνευμα. *Ign. Rom.* 9.] 2 *Tim. iv.* 22.

[ὁ Κυριος της δοξης, και πασης χαριτος, μετα του πνευματος ὑμων. Αμην. *Barnab. fin. In Vet. MSS. codice hæc reperimus scripta hôc locô:* Παυλου Αποστολου Επιστολη προς Φιλημονα και Απφιαν δεσποτας του Ονησιμου, και προς Αρχιππον τον διακονον της εν Κολοσσαις εκκλησιας· εγραφη απο Ῥωμης δι' Ονησιμου οικετου. *Beza.*]

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

ΚΕΦ. α. 1.

1 ΕΙΣ γαρ ὁ Θεος Παλαιας και Καινης Διαθηκης, κ. τ. λ. *Ign. Philad. p.* 180. *Voss.* ἐν δε και Πνευμα Ἁγιον, το ενεργησαν εν Μωσῃ και Προφηταις και Αποστολοις. *Philipp. p.* 99. *Voss.*] *Coll. Ephes. ii.* 20. [ὁ Πατηρ των ὁλων δια προφητικων εθεσπισε στοματων. *Philo de Profug. p.* 479. πολυμερως και πολυτροπως. *in Flacc. p.* 974. απαγγελλω τι απαντησει ὑμιν επ' εσχατων των ἡμερων. *Quis. Rer. Div. p.* 517. οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον (Χριστον)· το δε Ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. *Ign. Philad.* 9. εγεγονεισαν γαρ παλαι μαθηται. *Mart. Ign.* 3. 6. παλαι γαρ ην αυτῳ φιλια προς τον βασιλεα. *Jos. Ant. xi.* 3. 1. εν τοις Προφηταις, *i. e.* δια των Προφητων· *Is usus Præpos. ἐν pro διὰ nusquam observabitur apud Scriptores Vett. sed ap. recentiores creberrimè.—Ex usu communi pervenit ad Script. Sac. N. T. quibus illô nihil est magìs vulgatum.—Valck. Conf. Col. i.* 16. επ' εσχατου των ἡμερων, *Griesb. Bengel. Conf. Valck. Bos. Observat. Critic. cap.* 25. *Carpzov. p.* 5. εν τοις Προφηταις· *In talibus totum volumen Prophetarum intelligendum. Valck. ap. Act. xiii.* 40.] *Conf. Matt. xxi.* 33-37. 2 *Par. xxxvi.* 15. 1 *Pet. i.* 20. *Jer. xxxiii.* 20. *Num. xxiv.* 14. *Rom. ix.* 4, 5. 2 *Pet. i.* 19. *ii.* 5. *Tit. i.* 3. *Neb. ix.* 30. *Mich. iv.* 1. *cap. xi.* 2. [εν Υιω· *Coll.* ὁς και ἡμας τους πιστευοντας αυτῳ οὑτως εγερει ὁ Πατηρ αυτου εν Χριστῳ Ιησου. *Ign. Trall.* 9.]

2 οὑτος εστιν ὁ κληρονομος, *Matt. xxi.* 38. αυτος εποιησεν ἡμας. *Ps. xcix.* 3. δι' οὑ, *Conf. cap. ii.* 10. 1 *Cor. i.* 9. *Conf. Joan. i.* 10. *Col. i.* 15-17. *Jer. x.* 16. *Ps. xv.* 5. *ci.* 25. [του κοσμου παντος εποιησε Κυριον. *Theophyl.* Λογος εστιν εικων του Θεου, δι' οὑ συμπας

ὁ κοσμος εδημιουργειτο. *Philo de Monarch. tom. ii. p.* 225. *Mangey.* τα ὁλα ηλθεν δι' αυτου (*sc.* του Λογου) εις γενεσιν. *De Profug. p.* 466. Κυριος βασιλευων των αιωνων. *De Mund. Coll.* 1 *Tim. i.* 19. *Conf. Carpzov. p.* 13. ὁ δημιουργος και πατηρ των αιωνων. *Clem. Rom. i.* 35. ἱνα ῥυθμηση τους αιωνας. *Fragm.* 8. ὁς προ αιωνων παρα Πατρι ην. *Ign. Magn.* 6. *Conf. pp.* 185, 186. *Voss.* εποιησεν· κατεστησεν, *Chrysost.* εποιησε· *utitur Præterit. non definito, quia certum tempus non determinat.* —τους αιωνας· *mundum. Sicuti reliqua Nomina Substantiva, in ὼν oxytonon desinentia, significant collectionem earum rerum, quæ voce primitivâ denotantur, ita et αιων, ab αει, Semper, derivatum, collectionem significat propriè, ut barbarè dicam, sempiternitatum. Porro etiam, à propriâ significatione defexum, in genere significat tempus longius et definitum. A Græcorum usu hâc in voce valdè recedunt Judæi Græcienses, et Scriptores N. T. qui per Metonymiam res in tempore factas, atque adeò mundum universum, vocant* αιωνας. *Ita Scriptor ad Hebr. hôc loco et cap. xi.* 3, *mundum universum vocat* τους αιωνας. *Nunquam Paulus plurali hôc sensû usus est. Bis tamen singularem* τον αιωνα *ad exprimendam vocem Hebræam Sæculum significantem adhibuit. Quem enim Joannes Ev. xii.* 31 *et alibi, vocat* τον αρχοντα του κοσμου τουτου, *Paulus dixit* τον Θεον του αιωνος τουτου, 2 *Cor. iv.* 4. *Coll. Ephes. vi.* 12. *Valck.*]

3 εν ὑψηλοις κατοικων τον αιωνα. *Esa. lvii.* 15. εν τῳ οικῳ Ων, *Ose. xii.* 8. εν Βαιθηλ, *Aq. Sym. Theod.* ὁ Ων Κυριε Θεος. *Jer. xxxix.* 17. διατι ουκ εποιησω της ανομιας μου ληθην, και καθαρισμον της ἁμαρτιας μου; *Job. vii.* 21. 2 *Mac. iii.* 33. φερειν, *Conf.* ου δυνησομαι εγω μονος φερειν τον λαον τουτον. *Num. xi.* 14. *Deut. i.* 9. *Conf. Esa. xlvi.* 4. 1 *Cor. xv.* 25. *Ephes. i.* 20. 23. ὁ Θεος καθηται επι θρονου ἁγιου αυτου. *Ps. xlvi.* 8. ὁ καθημενος επι των κερουβιμ. *xcviii.* 1. και καθιειται Κυριος βασιλευς εις τον αιωνα. *xxviii.* 10. τῳ ῥηματι της δυναμεως αυτου. *Conf.* γενηθητω φως, *Gen. i.* 3. *Coll. cap. xi.* 3. *Deut. viii.* 2. και εν ελεει διοικων τα παντα. *Sap. xv.* 1. ὁς Ων, προ ὁ Ων, *Conf. Joan. iii.* 13. 2 *Cor. xi.* 31. *Rom. ix.* 5. *Apoc. i.* 4. [*Carpzov. pp.* 15 *et* 24 *omninò.* τουτον μεν γαρ πρεσβυτατον Υἱον ὁ των ὁλων ανετειλε Πατηρ, ὁν ἑτερωθι Πρωτογονον ωνομασε, και ὁ γεννηθεις μεντοι μιμουμενος τας του Πατρος ὁδους, προς παραδειγματα αρχετυπα εκεινου βλεπων, εμορφου ειδη. *Philo. de Confus. Ling. p.* 414. *Mangey.* ενωπιον της δοξης της μεγαλωσυνης. *Test. XII Patr. p.* 187. ὁμοιον ειναι κατα παντα, κατ' ουσιαν. *Chrysost.* απαυγασμα των ἁγιων, μιμημα του αρχετυπου. *Philo. p.* 221. απαυγασμα· φως εκ φωτος, *Schol.* ἡλιου φεγγος, *Hesych.* χαρακτηρ· ὁμοιωσις. *Id.* ὑποστασις, ετυμολογειται παρα το ὑφεσταναι και ὑπαρχειν. *Suid.* το σκηπτρον της μεγαλωσυνης του Θεου, ὁ Κυριος ἡμων Χριστος Ιησους.

Clem. Rom. i. 16. της ἑαυτου εικονος χαρακτηρα, (*de Adamo*) 33. εν λογῳ της μεγαλωσυνης αυτου συνεστησατο τα παντα. 27. ὃς ων απαυγασμα της μεγαλωσυνης αυτου, κ.τ.λ. 36. οἱ δε πιστοι εν αγαπῃ (ἐχουσιν) χαρακτηρα Θεου Πατρος δια Ιησου Χριστου. *Ign. Magn.* 5.] στηριχθηναι εν τῃ δοξῃ αυτου το παν. *Sir.* xlii. 17. xliii. 26. *Sap.* xvi. 26. [απαυγασμα· *In libro excellente, qui vocatur Apocryphus, Sapientiæ* vii. 26, *Sapientia eximiè dicitur* απαυγασμα του φωτος αϊδιου, (*radius æterni luminis*), και εικων της αγαθοτητος αυτου. *Judæi Philonis hanc in rem egregium locum Elsnerus annotavit. Pro* απαυγαζειν *veteres Græci utebantur verbum* αποστιλβειν, *lumen emittere, radiare.* χαρακτηρ· *Non improbabile videtur, Scriptorem Epistolæ ad Hebr. istum Libellum (Librum Sapientiæ), locumque citatum respexisse; ut certè alia reperiuntur in hâc Epistolâ, quæ ex locis aliis similium Libellorum sunt adumbrata. Joann. Ev.* vi. 27, *magnificè: Deus, inquit, Christum* εσφραγισεν, *i. e. notam ipsi, vel characterem, impressit Divinitatis, quâ ab hominibus agnosceretur.*— εκαθισεν· *Hujus itidem verbi* καθιζειν *duplex est potestas. Prima ap. Attic. Script. maximè obvia, activa Collocandi; altera ap. Script. styli communis, Sedendi. Vulgò Græcis* καθιζειν *dicuntur* δικασται, *judices. Uno hôc verbo duplicem formam Heb. expresserunt Alexx. quarum altera significat Sedit, altera forma sua, Collocavit. Scriptor ad Heb. v.* καθιζειν *semper adhibuit significatione sedendi, velut hôc loco, et cap.* viii. 1. x. 12. xii. 2. *atque adeò etiam virtute Collocandi se ipsum. Nihil enim quidquam differunt sedere, et se collocare, ut adeò mirum sit, cur scripserit Jo. Alberti in Obs. Sac.* εκαθισε *minus accuratè reddi ab Interpp. sedit, pro activô collocavit se. Emphaticè hìc reddi potest, propriâ virtute omnipotente consedit ad dextram Dei. Aliter Paulus in ead. re designanda h. v. usus est Ephes. i.* 20. *quo de Deo Patre scribit, Christum* εκαθισεν εν δεξιᾳ αὐτου· *collocavit ad dextram suam.*—αὐτου—αὐτου· *In pronominibus* αὐτου, *ejus, et* αὐτου, *sui, significandi dote diversis, non tirones tantùm labuntur, sed sæpiùs et. lapsi sunt Librorum editores, qui nobis* αὐτου *dederunt, ubi ratio manifesta alterum postulabat.* Αὐτου *genitivus est pronominis demonstrativi* αὐτος· *sed* αὐτου *pronomen est reciprocum, significans sui, hoc aspiratur in pronuntiando, quoniam contractum est ex* ἑαυτου. *Significans autem sui ipsius antiquitùs scribebatur* ἑοαυτου, *accusat.* ἑαυτον, *compos. ex* ἑ, *significante Latinè se, et* αὐτον, *ipsum. Ut discrimen certissimum inter* αὐτου, *et* αὐτου *infigatur memoriæ, satis erit spectasse loca quaed. h. Epist., in quâ octiès invenietur reciprocum* αὐτου *rectè scriptum: Cap.* vi. 5 *et* 14. vii. 36 *et* 37. ix. 10. xi. 4. xv. 25. *Istorum locorum quartus (cap.* vii. 36.) *eò notandus est, quòd quum primùm dixerat P.* την παρθενον αὐτου, *plene scribit v. seq.* την ἑαυτου παρθενον, *suam virginem. Genitivus pronominis demonstrativi reperietur cap.* i. 9. 29, 30. vii. 12. viii. 3. 6. 10. *De loco cap.* ix. 7 *dubitari potest, utra*

scriptura præferenda sit. Claram differentiam animadvertet inter istas voculas, qui attentiùs legerit Ep. ad Hebr. cap. i. 3, ubi Christus dicitur expressa imago αὐτου, ejus, nempe Dei Patris. Sed idem ille Christus, tanquam ipsemet Deus Omnipotens, illic dicitur omnia sustentare nutu potentiæ αὐτου, sui ipsius. Non in libris tantùm Scriptorum profanorum, sed in sacris et. nonnunquam αὐτου scribendum est, ubi alterum exhibent editiones nostræ. Valck. ad 1 Cor. ii. 10. Quod si hìc scribamus αὐτου, sensus erit, Christum omnia gubernare verbo potentiæ paternæ: sin αὐτου, suâ propriâ potentiâ. Si quis dicat, nihil dubii superesse, quùm hìc legatur αὐτου, sciat in Codd. vetus. non reperiri Spiritus, et Accentus. Deinde Grotium in omni eruditionis genere magnum, alterum istum sensum amplecti, ut Christus non propriâ, sed paternâ, potentiâ omnia regere dicatur. Grotio opponenda et quæ præcedunt, et quæ sequuntur, quæ planissimè demonstrant omninò scribendum, prout in Editt. nostris est, αὐτου. Valck. ad loc.]

4 το ἁρμα του Θεου μυριοπλασιον, χιλιαδες ευθηνουντων, Κυριος εν αυτοις, κ.τ.λ. *Ps. lxvii.* 17. χιλιαι χιλιαδες ελειτουργουν αυτῳ, και μυριαι μυριαδες παρειστηκεισαν αυτῳ. *Dan. vii.* 10. διαφορωτερον παρ' αυτους, *Coll. omninò Ps. viii.* 6. βραχυ τι παρ' αγγελους· *Coll. cap. ii.* 6, 7. *iii.* 3. *ix.* 23. *xii.* 24. Ιακωβ δε ηγαπα τον Ιωσηφ παρα παντας τους υἱους αυτου. *Gen. xxxvii.* 3. *Sir. xv.* 5. *Conf. Job. iv.* 18. [ονομα, *Coll. Valck. ad Ephes. i.* 21. γενομενος, *Coll. Carpzov. ad Rom. i.* 3. διαφερει κατα το κρειττον. *Philo. Migr. Abr. p.* 404. εφ' ὁσον δε ὁ ποιων, επι τοσουτο, και το γενομενον αμεινον. *Opific. Mund. p.* 32.] ισχυροτερα παρα παντα. 1 *Esd. iv.* 35. [*Laud. Clem. Rom. i.* 36. *Conf. Ign. Philad.* 9.] *Conf. Rom. i.* 3. [*Hæc loquendi ratio, εισαγειν εις την οικουμενην, videtur Hebraïca, Hebræis enim* בא בעולם, *venit in mundum, idem est, quod natus est: unde in Hiphil* הביא בעולם *est facere, ut quis nascatur. Eadem tamen loquendi ratio est apud Jos. Ant. v.* 1. 25: Θεος τε εἰς τους τε ἡμετερους προγονους και τους ὑμων παρηγαγεν εις βιον. *Krebs.* παρ' αυτους, *præ iis. Potuerat Græcè dici* διαφορωτερον αυτων. *Sed huic Scriptori Ep. ad Hebr. peculiare est, ut adhibeat præpos.* παρα *in comparatione quarto casui junctam. Sic cap. iii.* 3, *dignus habitus est* πλειονος δοξης παρα Μωσην, *gloria majori Mosè, vel, præ Mosè. Ad eam rationem posuit* παρα, *cap. ix.* 23. *xi.* 4. *xii.* 24. *Valck.*]

5 την γενεαν αυτου τις διηγησεται; *Esa. liii.* 8. εσομαι αυτων Θεος, εσονται μοι λαος. 2 *Cor. vi.* 16. εις πατερα, *Coll. Gen. ii.* 24, εις σαρκα μιαν. [*Laudat Clem. Rom. i.* 36. σημερον εστιν ὁ απεραντος και αδιεξιτητος αιων, κ. τ. λ. *Philo de Profug. p.* 458. *Edit. Par.* ἑως της σημερον ἡμερας, τουτεστιν αει. 3 *Alleg.* § 8. *p.* 92. *Mangey. p.* 65. *Par.*] παλιν, *Coll. Matt. iv.* 7. *Rom. xv.* 10-12. [ποτε, *tandem. Valck. Coll. Glass. Philolog. Sacr. p.* 1362. *Dathe.* τον προτοτοκον· *Posterior*

pars τοκος derivanda à τετοκα. Memoranda hìc est magni usus observatio grammatica. Vocum nempè compositarum, quarum pars posterior à præterito medio derivatur, pro diversâ pronunciatione, vel accentus positura diversa, diversa et. est significatio, vel activa, vel passiva. Quæ accentum habent in penultimâ, activa sunt significatione: quæ in antepenultimâ, passiva.—Ad hanc classem pertinet vel imprimìs πρωτότοκος et πρωτοτόκος. Mulier, quæ primùm pepererat, dicebatur πρωτοτόκος. πρωτότοκος verò primogenitus.—In Alex. Vers. librisq. N. T. nostris saltem in Editionibus, nusquam legitur πρωτοτόκος, semper πρωτότοκος· atque adèo semper significatur primogenitus. Nostrô locô articulus τον vim quamd. voci conciliat, designaturque adèo Primogenitus ille eximius et excellens. Hunc πρωτότοκον Paulus ad Coloss. i. 15, πρωτότοκον vocat πασης κτισεως, omnium rerum creatarum primogenitum. Ibi accentû mutatô πρωτοτόκον pronunciandum esse conjectabat Erasmus, ut significetur, omnium rerum creatarum Christum esse creatorem. Ista conjectura non quidèm videtur probanda: neq. tamen digna erat, quam verbis contumeliosis exagitaret vir magnus, Th. Beza in notis ad l. cit. Valck. υἱος μου· *Hæc petita sunt è Ps. ii. 7, ubi eadem prostant in Alex. Vers. Alter locus, hìc citatus, totidem verbis exstat 2 Reg. vii. 14. Coll. 1 Chron. xvii. 13. Valck.* Οἱ δε επιστημη κεχρημενοι του ἑνος υἱοι Θεου προσαγορευονται δεοντως.—Και αν μηδεπω μεντοι τυγχανη τις αξιοχρεως ων υἱος Θεου προσαγορευεσθαι, σπουδαζετω κοσμεισθαι κατα τον πρωτογονον αυτου Λογον, τον αγγελον πρεσβυτατον, ὡς αρχαγγελον πολυωνυμον ὑπαρχοντα· και γαρ αρχη, και ονομα Θεου, και Λογος, και ὁ κατ' εικονα ανθρωπος, και ὁρων Ισραηλ, προσαγορευεται.—Και γαρ ει μηπω ἱκανοι Θεου παιδες νομιζεσθαι γεγοναμεν, αλλα τοι της ἀϊδιου εικονος αυτου, Λογου του ἱερωτατου· Θεου γαρ εικων Λογος ὁ πρεσβυτατος. *Philo. Carpzov. De Confus. Ling.* § 28. επει ουν μελλουσι λεγειν, ὁτι ὁ Χριστος υἱος εστι Δαβιδ, φοβουμενος και συνιων την πλανην των ἁμαρτωλων, λεγει· "ειπεν ὁ Κυριος τῳ Κυριῳ μου, καθου εκ δεξιων μου, κ. τ. λ. *Barn. Epist.* § 12.]

6 [μαρτυρει δε και εν ἑτεροις λεγων—και παλιν. *Philo* 3 *Alleg. p.* 63. ὁμολογησεν, ειπων—και παλιν. *Quis. Div. Her. p.* 49. *ordo naturalis*—παλιν δε λεγει, ὁταν εισαγαγῃ τον προτοτοκον εις την οικ. και προσκυνησατωσαν, κ. τ. λ. *Articulus* τον, *vim quamdam voci conciliat, designaturque adèo Primogenitus ille eximius et excellens. Valck. Schol. tom.* 1. *p.* 390. *Kuinoel ad loc.* των κατα την οικουμενην εκκλησιων. *Mart. Polyc.* 5. ἡμας—εισηγαγεν εις τον κοσμον αυτου. *Clem. Rom. i.* 38.] *Conf. Col. i.* 15. *Rom. viii.* 29. [ὡς ποιμην και βασιλευς ὁ Θεος αγει κατα δικην και νομον, προστησαμενος τον ορθον αὐτου Λογον, πρωτογονον υἱον, κ. τ. λ. *Philo. de Agric.* § 12. *p.* 308 *Mangey.* λεγει, *nimirùm* ἡ Γραφη, *Scriptura Sacra. Locus hìc citatus dubium videri potest unde fuerit*

repetitus. Is nempe : " Et adoranto ipsum omnes Angeli Dei." Certant Interpretes, quorum quidam petitum aiunt ex Psalmô xcvii. 7, alii derivatum statuunt ex Deuteron. xxxii. 43. In Ps. xcvii. 7, legitur in Vers. Gr. προσκυνησατε αυτῳ παντες αγγελοι αυτου. *At quod hìc invenitur,* προσκυνησατωσαν, *exstat in Vers. Gr. Deuteron. i.* 1, *ubi excellens Moysis exhibetur Canticum. Desunt tamen verba illa in contextû Hebræô. Inde contendunt nonnulli, Alexandrinos ista de suô addidisse, neque adeò ab auctore nostro potuisse produci. Fatendum tamen, Interpretes Alexx. Hebræis codicibus usos fuisse à nostris codicibus nonnunquam diversis, in quibus verba illa, quæ in nostris nunc desunt, reperire potuerint.—Notanda est sermonis elegantia, quâ* ν. *introducit adhibetur pro describit, vel prædicit, introduci, vel introducendum. Valck.*]

7, 8 προς μεν τους αγγελους—προς δε τον Υιον, *Coll. Jud. iii.* 20, λογος Θεου μοι προς σε. 1 *Esd. viii.* 95. προς σε γαρ το πραγμα. *Conf. cap. iv.* 13. [λειτουργος· ὑπηρετης. *Hesych.*] φλογα πυρος, *Ps. xxviii.* 7. *Conf. Phil. ii.* 9-11. [αγγελοι λειτουργοι. *Philo de Caritat. p.* 100. πυρος φλογα. 1 *Vit. Mos. p.* 612. τους λειτουργους· *Aliter hìc adhibet Scriptor articulum, quàm solet à Græcis adhiberi. Apud Græcos in talibus Articulus designat orationis Subjectum : hîc autem in locô orationis Subjecta non sunt Angeli et Ministri, sed potiùs Prædicatum. In articulô autem accuratissimi sunt Græci, ut illô demonstretur orationis Subjectum. Valck.*]

9, 10 μετοχους, *Conf. cap. iii.* 14. ἑτερους, *Sym.* ηγαπημενος ὑπο Κυριου αυτου Σαμουηλ προφητης Κυριου κατεστησε βασιλειαν, και εχρισεν αρχοντας επι τον λαον αυτου. *Sir. xlvi.* 13. *Act. ii.* 36. *iv.* 27. εγω ειμι ὁ Θεος (σου *Ald.*) ὁ οφθεις σοι εν τοπῳ Θεου. *Gen. xxxi.* 13. [εχρισε σε-ελαιον· *Verborum structura minus usitata verbo est notanda. Quod Latina requirit Syntaxis, ungere aliquem oleo, id itidem Græca postulat,* χριειν τινα ελαιῳ. (εν ελαιῳ, *Num. viii.* 8.) *Valck.* Μεσσιας· ηλειμμενος, η Χριστος. *Alb. Gloss.*] *Ps. lxxxviii.* 21. *Alex. Ald. Num. xxxv.* 25. *Coll.* 2 *Cor. i.* 21. Πνευμα Κυριου επ' εμε, οὑ εἱνεκεν εχρισε με, κ. τ. λ. *Esa. lxi.* 1-3. *Luc. iv.* 18. [κατ' αρχας. *Philo in Flacc. p.* 967. 3 *Alleg. p.* 78.] λεγει Κυριος, εκτεινων ουρανον και θεμελιων γην, κ. τ. λ. *Zach. xii.* 1. *Ps. viii.* 6. *cxlii.* 5.

11 αναβαλλομενος φως ὡς ἱματιον, κ. τ. λ. *Ps. ciii.* 2. πασα σαρξ ὡς ἱματιον παλαιουται· ἡ γαρ διαθηκη απ' αιωνος, "θανατῳ αποθανῃ. *Sir. xiv.* 17. ὁ παλαιουται ισα ασκῳ, η ὡσπερ ἱματιον σητοβρωτον. *Job. xiii.* 28. *Conf. Dan. vii.* 25. *Heb. viii.* 13.

12 [περιβολαιον· περιβολη, ενδυμα. *Suid.*] *Coll. Apoc. vi.* 14. *xx.* 11. *xxi.* 1. 2 *Pet. iii.* 13. ὁτι χιλια ετη εν οφθαλμοις σου, ὡς ἡ ἡμερα ἡ εχθες κ. τ. λ. *Ps. lxxxix.* 4. και ετη αιωνια εμνησθην. *lxxvi.* 5. προ του αιωνος εθεμελιωσε με, εν αρχῃ προ του την γην ποιησαι

κ. τ. λ. *Prov.* viii. 22. 23. ὁ Αυτος, [הוא] *cap.* xiii. 8. 1 *Cor.* xii. 8. *Rom.* x. 12. [ισος γαρ αυτος ἑαυτῳ και ὁμοιος ὁ Θεος, κ. τ. λ. *Philo. de incorrupt. Mund. p.* 950. *Edit. Par. Conf. Carpzov. p.* 51, 52.] ἐλιξεις *alii* αλλαξεις. *Coll. Act.* vi. 14. *Esa.* xlii. 8. lxv. 17. εγω Κυριος ὁ Θεος ὑμων, και ουκ ηλλοιωμαι, *Mal.* iii. 6.

13 προς τινα—ποτε; *(cui tandem? Küttner).* ὁ ουρανος μου θρονος, και ἡ γη ὑποποδιον των ποδων μου. *Esa.* lxvi. 1. *Thren.* ii. 1. 2 *Par.* ix. 18. *Comp.* [*Sturz. p.* 199.] *Coll. Jos.* x. 24.—ἑως, *Coll. Gen.* xxviii. 15. 1 *Tim.* iv. 13. *Matt.* xxviii. 20. [*Glass. Philolog. Sac. Dathe. p.* 382-386. τινες ουν οἱ εχθροι αυτου; οἱ φαυλοι και αντιτασσομενοι τῳ θεληματι του Θεου. *Clem. Rom.* i. 36. *Laudat Ignat. p.* 77. 165. *Edit. Vossi. Conf. omnino Epist. ad Diogn.* § 7.]

14 επικαλεσαι δε ει τις σοι ὑπακουσεται, η ει τινα αγγελων ἁγιων οψῃ. *Job.* v. 1. ειπον τῃ ψυχῃ μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps.* xxxiv. 3. [κατανοησωμεν το παν πληθος των αγγελων αυτου, πως τῳ θεληματι αυτου λειτουργουσιν παρεστωτες. *Clem. Rom.* i. 34. Δεσποτης των Πνευματων. 58. επι σωτηρια τῃ των ἁγιων εκλεκτων. *Mart. Polyc.* 22. τι δε διακονοι, αλλ' η μιμηται των αγγελικων δυναμεων, λειτουργουντες αυτῳ, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 9. *Voss.* 162. αγγελους, ὑπηρετεσι, και διακονοις ὁ δημιουργος ειωθε χρησθαι προς την των θνητων επιστασιν. *Philo. De Gigant. p.* 286. *De Profug. sub fin. De Caritat.* § 3. *Mang. p.* 387.] ἁ μελλει γινεσθαι, *Esa.* xlviii. 6. *Eccles.* i. 9. *Sym. Conf. Sap.* xviii. 4. *Matt.* xxvi. 53. *Luc.* xxii. 43. [ουχι; *Ejusmodi interrogationes apud Hebræos vehementiùs affirmant.* λειτουργικα verò, *id est, ministerii muneri obeundo institutos vocat quos vulgò solemus officiaros vocare, principum apparitores. Vide Act.* xiii. 2. *Beza.*]

ΚΕΦ. β. 2.

1 ΠΡΟΣΕΧΟΝΤΕΣ τους λογους αυτου επιμελως. *Clem. Rom.* i. 2. πρεπον εστιν—προσεχειν δε τοις Προφηταις, εξαιρετως δε τῳ Ευαγγελιῳ. *Ign. Smyrn.* 7.—προσεχοντες τῃ του Χριστου χαριτι. *Mart. Polyc.* 2. προσεχειν δε τῃ των Αποστολων διδαχῃ και νομῳ, και προφηταις πιστευειν. *Ign. Voss. p.* 82. μη εκπεσωμεν, μη απολωμεθα. *Theophyl. Chrysost.* ἱνα μη τινα ολισθειν ὑπομεινωμεν. *Theod.* ἱνα μη εξιτηλα τῳ χρονῳ γινηται τα καλα, και μη παραρρυῃ ληθης βυθοις αμαυρουμενα. *Greg. Naz. apud Wetstein.* παραρρυωμεν· εξωλισθωμεν, εκπεσωμεν. *Hesych. Alb. Gloss.*]

2 [ακριβως και βεβαιως. *Polyc. Phil.* 3. ἱν' ασφαλες ῃ και βεβαιον παν ὁ πρασσεται. *Ign. Smyrn.* 8. ἡμων δε τα καλλιστα των δογματων, και τα ὁσιωτατα των εν τοις νομοις δι' αγγελων παρα του Θεου μαθοντων. *Jos. Ant.* xv. 5. 3. μισθοδοτειν, *Philo in Flacc. p.* 985.

ει γαρ βασιλεις ὑποδεχεσθαι μελλοντες λαμποτερας κατασκευαζομεν τας ιδιας οικιας,—αλλα πασιν αδεως και αφθονως χρωμεθα—τῳ βασιλεων βασιλει—ποταπον οικον αρα χρη κατασκευαζεσθαι; *De Cherub. p.* 124. *Par.*] κριμα ενδικον, *Rom. iii.* 8. [ει ουν οἱ—απεθανον, ποσῳ μαλλον εαν τις πιστιν Θεου εν κακῃ διδασκαλιᾳ φθειρῃ, ὑπερ ἡς *I. X.* εσταυρωθη; *Ign. Ephes.* 16.]

3 [εις ἡμας, "*nobis.*" *Usus Linguæ Hellenisticæ, s. Dialecti Judæorum Græciensium, quâ hi Libri scripti sunt, non patitur, ut aliter hanc formulam interpretemur. Similiter* 1 *Pet. i.* 25, το ῥημα το ευαγγελισθεν εις ὑμας, *ridiculum foret interpretari,* "*usque ad vos.*" *Valck.* ου δει ἡμας μικρα φρονειν περι της σωτηριας ἡμων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. σπουδαζετε ουν βεβαιωθηναι εν τοις δογμασιν του Κυριου και των Αποστολων, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 13. ὁρατε, αδελφοι, ὁσῳ πλειονος κατηξιωθημεν γνωσεως, τοσουτῳ μαλλον ὑποκειμεθα κινδυνῳ. *Clem. Rom. i.* 41.] και πως εισακουσεται μου Φαραω; *Exod. vi.* 30. *Conf. Rom. ii.* 3. εις ἡμας, *Coll. Prov. i.* 7. 2 *Mac. ix.* 27. 1 *Pet. i.* 25.

4 ὁτι ου τῃ εμαυτου χαριτι, αλλα τῃ θελησει του Θεου ἡμων ηλθον. *Tob. xii.* 18. [μερισμοις· *Dona Spiritûs Sancti quæ singulis Deus sæpe diversa hôc tempore tribuebat, dicuntur his in libb.* μερισμοι. *Hôc ferè sensû Paulus Rom. xii.* 3, *Deus* ἑκαστῳ μετρον πιστεως εμερισε. *Valck.*] προς την των δεομενων θελησιν. *Sap. xvi.* 25. και νυν Κυριος Κυριος απεστειλε με, και το Πνευμα αυτου. *Esa. xlviii.* 16. [συνεπιμαρτυρουσης και της γραφης. *Clem. Rom. i.* 23. τῃ αυτου θελησει. *ii.* 1.] δυναμεσι, *Coll. Job. xxxvii.* 14, στηθι νουθετουμενος δυναμιν Κυριου. *Ps. cv.* 2. μερισμοις, *Coll.* 1 *Cor. xii.* 11. *vii.* 17. *Ephes. iv.* 7.

5 [περι οὑ νυν εστιν ὁ λογος. *Philo. de Agric. p.* 203. των κατα την οικουμενην εκκλησιων. *Mart. Polyc.* 5. οικουμενη μελλουσα = βασιλεια των ουρανων. *Küttner.* ου γαρ, *non certè. Valck.*]

6 [μαρτυρει δε που τῳ λογῳ ὁ ἱερωτατος χρησμος. *Philo. Alleg. Carpzov.* ὡς ειδοτας τας γραφας διαλεγομενος ὁυ τιθησι των λεγοντων τα ονοματα. *Oecumen. et Theodor.* ειπε γαρ που τις, κ. τ. λ. *Philo de Temulent.* 1. *p.* 368.] = ὁ δεινα.

8 [εν γαρ τῳ ὑποταξαι—ανυποτακτον, *dum igitur ei omnia subjecit, nihil reliquit, quod ei non subjecerit. Kuinoel).* οἱ ουρανοι τῃ διοικησει αυτου—ὑποτασσονται αυτῳ, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 20. ᾧ ὑπεταγη τα παντα. *Polyc. Phil.* 2. ὁσα γαρ θνητα εν τοις τρισι στοιχειοις, γῃ ὑδατι, αερει, παντα ὑπεταττεν αυτῳ, κ. τ. λ. *Philo. de Mund. p.* 19.] ουδεν = ουδε ἑν, *Conf. Joan. i.* 3. *Coll. cap. i.* 10.

9 [ὁπως χαριτι Θεου· "*Ut per gratiam Dei pro omnibus mortem obiret.*" *Sacri Scriptoris mens hæc esse videtur,—*"*Christum per passionem evectum esse non aliam ob causam, nisi ut Dei bonitas omnibus*

fateferet, ut itaque per gratiam Dei unus pro omnibus moreretur." γευσηται θανατου· *Est Phrasis hôc sensû prorsùs incognita Græcis.*—Ιδειν θανατον, *Luc. ii.* 26, γευεσθαι θανατου, θανατον θεωρειν, *Joan. viii.* 51 *nihil distant. Valck. ad. Luc. ii.* 26. γευσασθαι, *gustare, inservit ap. Græc. multis locution. figurat. neque tamen hæc Phrasis, ap. ullum Script. Græc. vet. reperietur.*—ὑπερ παντος, "*pro ominibus*" *fœderis nempe conditionem amplexuris, et in Jesum verè crediturus. Phrasis* αποθανειν ὑπερ τινος, *s.* τινος ὑπεραποθανειν, *non in N. T. duntaxat, sed et. ap. Script. Gr. significat non tantùm in commodum alterius mori, sed et locô alterius, atque adèo vicariam mortem subire. Valck. Coll.* 1 *Pet. ii.* 18. της αθανατου γνωσεως ἡμας γευσασθαι. *Clem. Rom. i.* 36. γευεσθαι των αγαθων. *Jos. Ant. ii.* 10. 1. της σοφιας, *Philo de Nobil. p.* 903. και τα παθηματα αυτου ην προ οφθαλμων ὑμων. *Clem. Rom. i.* 2. οὗ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη. 21. λυτρωθεισαν εν τῃ χαριτι του Ιησου Χριστου. *Ign. Philad.* 11. εν χαριτι Θεου Πατρος. *Magn. Inscr. Conf.* χαριτι Θεου, *Philo. de Mund. incorrupt.* § 14.] βλεπομεν, *Coll. Joan. v.* 19. χαριτας εγγυου μη επιλαθῃ, κ. τ. λ. *Sir. xxix.* 15.

10 [και λαβων ὁ ἱερευς ὁ χριστος ὁ τετελειωμενος τας χειρας (*sacerdos unctus et inauguratus*) *Lev. iv.* 5. *Schoettgen.* ιδιον μεν δῃ Θεου το ποιειν,—γεννητου δε το πασχειν. *Philo. de Cherub. p.* 121. *Edit. Par.* πρεπον ουν εστι κατα παντα τροπον δοξαζειν Ιησουν. *Ign. Ephes.* 2.] φειδῃ δε παντων, ὁτι σα εστι Δεσποτα φιλοψυχε. *Sap. xi.* 26. [αρχηγος· *auctor. Gloss. Vet.* τῳ Χριστῳ· τῳ πιστῳ και αληθινῳ μαρτυρι και πρωτοτοκῳ των νεκρων, και αρχηγῳ της ζωης του Θεου. *Epist. Eccles. Vienn. et Lugdn. Reliq. Sacr. tom.* 1. *p.* 320. εις απολαυσιν αγαθων ηγαγον τουτον. *Jos. Ant. ii.* 7. 3.] *Conf.* 1 *Pet. i.* 3. *cap. v.* 9. *xii.* 2. *Phil. iii.* 12. *Act. v.* 31. *Apoc. iv.* 11. [και της τελειοτητος αυτης (αγαπης) ουκ εστιν εξηγησις. *Clem. Rom. i.* 50. ὑιους ἡμας προσηγορευσεν. *ii.* 1. 9.] *Coll. Luc. xiii.* 32. τελειωσαι = ἁγιαζειν, *consecrare. Exod. xxix.* 33. *Conf. cap. vii.* 28. τῃ γενεᾳ των ὑιων σου. *Ps. lxxii.* 15. [*Apud Jos. simili sensu* ἡγεμων της σωτηριας, *in magnifico illo elogio Anani, Pontificis M. Bell. I. iv.* 5. 2: ουκ αν ἁμαρτοιμι δε ειπων ἁλωσεως αρξαι τῃ πολει τον Ανανου θανατον, και απ' εκεινης της ἡμερας ανατραπηναι το τειχος, και διαφθαρηναι τα πραγματα Ιουδαιοις, εν ᾗ τον αρχιερεα και ἡγεμονα της ιδιας σωτηριας αυτων επι μεσης της πολεως ειδον απεσφαγμενον. *Krebs.* τελειωσαι· *Inter Scriptores N. T. Paulus Apostolus, in metaphoris felicitèr audax, multa ex usu Græcorum vulgari transtulit ad significandas res maximas disciplinæ Christianæ. Hominem itaque, qui pervenit ad metam Christianæ virtutis, s. istis dotibus ornatum, quæ Christianum perficiunt, præsertim primâ dote, quam Nostri appellant* ταπεινοφροσυνην, *eximiè* ανδρα *dixit* τελειον, *ad Ephes. iv.* 13.

Neque tamen negandum est, Paulum in talibus ad Certamina spectasse Græcorum; quippè qui usitatas in illis loquendi formulas accuratissimè sibi videtur annotasse, certè felicissimè transtulit ad res maximas significandas; velut in insigni loco 2 Tim. iv. 7, ubi inter alia, τον δρομον, inquit, τετελεκα, ad metam cursûs perveni. Inde lumen quoque accipit nostrum τελειωσαι, quod hìc significare poterit: illi, qui per certamina pervenit ad metam, præmium dare certaminis. Nam in hôc stadio præcursor fuit Jesus, qui, postquam in cœlum relatus esset, à Deo Rex suorum et Dominus constitutus est, quod de eô prædicat Petrus, Act. ii. 36. Valck.]

11 [οἱ γενωμενοι εξ ἑνος παντες. *Philo. Mund. Opific. p. 22.*] εσομεθα ὡς γενος ἑν. *Gen. xxxiv. 16. Conf. Joan. xvii. 19, 22, 23. cap. xi. 16.* αδελφους, *Conf. Matt. xxv. 40.* [ἁγιαζων· *Fatendum est, quantumvis in hâc ad Hebræos Epistolâ verbum ἁγιαζω de castâ ponatur mentis integræ puritate, nonnunquam tamen inservire externæ, ut loquuntur, purificationi indicandæ, qualis erat sub Lege Moysis; nam totus cultus cærimonialis Hierosolymis adhuc vigebat, dum hæc scribebatur Epistola ad Christianos Semijudæos, ss. Christum quidèm et disciplinam Christianam salutiferam amplexos, sed tenacitèr adhuc adhærentes cærimoniis Legis Mosaïcæ, et mirabili pertinaciâ, quam Paulus suis in Epistolis expugnare nititur, veteres umbras cum novâ luce conjugantes. Valck.*] *Act. xxi. 20. seqq.*

12 [εξομολογησομαι σοι εν εκκλησιᾳ, εν μεσῳ αδελφων μου, και ψαλω αναμεσον εκκλησιας ἁγιων. *Barnab. Epist. § 6.* εν μεσῳ εκκλησιας, *Coll. Vorst. De Hebr. cap. 14. pp. 368, 369. Glass. Philolog. Sacr. p. 116. Dathe.*] *Coll. Matt. xii. 48, 49. xxv. 40. Joan. xx. 17.*

13 [εσομαι πεποιθως· *Vulgatus interpretatur: Ero fretus ipso. Græcis in istum sensum scriberetur potiùs* πεισομαι αυτῳ. *Valck. Philo. init. lib. Quis Rer. Div. p. 482 ex Gen. c. 15, adduxit continuatos versus 2 et 3, et intercalavit verba* και παλιν. *Kuinoel.*] *Conf. cap. i. 6. x. 30.* τι ταυτα σοι εστιν; ὁ δε ειπε, Τα παιδια, οἱς ηλεησεν ὁ Θεος τον παιδα σου. *Gen. xxxiii. 5. Conf. Ps. ii. 12. xvii. 2.*

14 [οιμαι γαρ (ὁ Ἁιδης), ὁτι δια το παντας αναστηναι νεκρους ὡδε παραγινεται (ὁ Χριστος). και τουτο σοι (Διαβολῳ) λεγω, μα το σκοκος, ὁ εχομεν, ει ὡδε αγαγῃς αυτον, ουδεις μοι των νεκρων εναπολειφθησεται. *Nicod. Evang. cap. 20.*] *Conf. Ephes. i. 19. Job. iii. 18. Joan. viii. 44. 1 Joan. iii. 8.* εκοινωνησε βιου. *2 Mac. xiv. 25.* [παραπλησιως· ὁμοιως. *Albert. Gloss. modò simillimâ, Valck.* καθαιρουνται αἱ δυναμεις του Σατανα. *Ign. Ephes. 13. 19.* και ευθυς εβοησεν ὁ Ἁιδης, Ενικηθημεν, ουαι ἡμιν—εν τῳ σταυρῳ προσηλωθης—και κατελευσας πασαν την δυναμιν ἡμων, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap. 22.* παντα ὁσα εκερδησας δια του ξυλου της γνωσεως, δια του ξυλου του σταυρου παντα απωλεσας, και πασα σου ἡ χαρα μετενεχθη εις

λυτην· και τον βασιλεα της δοξης θελων θανατωσαι, σεαυτον εθανατωσας.—Ω αρχιδιαβολε, ἡ του θανατου αρχη, ἡ ῥιζα της ἁμαρτιας, κ. τ. λ. *Thilo. pp.* 732-6. εγω ειμι ὁ την αβυσσον του Ταρταρου οικων και κατεχων· ὁ δε Υιος του Θεου ακοντα με ηδικησε, και τους ιδιους εξ εμου εξελεξατο, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 32.] *Coll.* 1 *Cor. x.* 10. [αληθες εστιν, ὁτι παραπλησιον ουδεν ανθρωποι Θεῳ δρωσιν η χαριζομενοι. *Philo. de Judice* § 5.] γενεα σαρκος και αἱματος, ἡ μεν τελευτᾳ, ἑτερα δε γενναται. *Sir. xiv.* 18. *Conf.* 2 *Cor. iv.* 11. [κρατος· εξουσια, βασιλεια. *Hesych.*] *Coll.* 2 *Tim. i.* 10. *Joan. xii.* 31. [πας πολεμος καταργειται επουρανιων και επιγειων. *Ign. Ephes.* 13. και καταργησει τον καιρον αυτου, και κρινει ασεβεις, κ. τ. λ. *Barnab. Epist.* § 15. ὁμολογων αυτον (Χριστον) σαρκοφορον. *Smyrn.* 5. σαρκος και αἱματος· *Coll. Valck. ap.* 2 *Cor. xii.* 7. κεκοινωκε· *Longè alia vocis* κοινος *est potestas apud Judæos Hellenistas, quàm Græcos Veteres. Fatendum tamen in sermone Græcorum quotidianò res frequenti usû vulgi tritas dictas etiam fuisse* κοινας, *atque adeò in communi sermone res immundas sic quoque dici potuisse, quas* κοινας *vocant Hellenistæ.* Κοινος *vulgò apud Græcos elegantiores dicebatur communis, particeps, etiam similis vel affinis.—A voce* κοινος *verbum ductum* κοινοω *nomen peperit* κοινωνος. *Vulgò creduntur ista duo Synonyma, nec sunt tamen:* κοινος *apud accuratiores de rebus usurpatur,* κοινωνος *de personis. Illinc ductum* κοινωνειν τινος τινι *est cum aliquo rei alicujus esse participem. Nostro loco, phrasis* κοινωνειν σαρκος και αἱματος *relinquit lectori subintelligendum dativum* γονευσι, *cum parentibus. Valck. ad loc.*]

15 πασα σαρξ ὡς ἱματιον παλαιουται· ἡ γαρ διαθηκη απ' αιωνος, "θανατῳ αποθανῃ." *Sir. xiv.* 17. [απαλλασσεις τους δεους αυτους. *Jos. Ant. iii.* 5. 3. δια παντος του ζην· *Coll.* το αληθινον ζην, *Ign. Trall. c.* 9. *Smyrn.* 4. *Magn. i.* 5. το αδιακριτον ὑμων ζην. *Ephes. iii.* 17. απηλλαχθω της επι τῳ θανατῳ τιμωριας. *Philo. p.* 793. φοβῳ θανατου. *p.* 882. το επι θανατῳ δεος. *p.* 868. *Edit. Par.* ενοχος· ὑποκειμενος. *Hesych.*] *Conf. Esa. xxxviii.* 10-18. [δια παντος του ζην *pro* δια πασης ζωης. *Conf.* προς το ζην, *Philo de Decal.* § 4.] ενοχοι, *Coll. Matt. v.* 21. *Marc. iii.* 29. [ενοχοι ησαν δουλειας· *Vis loquutionis intelligi nequit, nisi sciamus, quid sit in origine* ενοχος. *Ab* εχω, *teneo, ductum* ενεχειν *significat imminendo tenere et stringere. Ad istam proprietatem spectandus est usus figuratus, Ev. Luc. xi.* 53.—*Nostrum locum egregiè illuminat Paulinus ad Gal. v.* 1, *ubi vir celsi animi, cujus mares sensus non omnes assequuntur:* "*In isthâc, inquit, libertate, in quam Jesus vos vindicavit, state impavidi, et ne iterùm imminente servitutis jugô constricti teneamini.*" ζυγῳ δουλειας ενεχεσθαι, *respondet nostræ phrasi,* ενοχον ειναι δουλειας. *Sed Paulus ibi spectat duras Legis cærimonias, has considerans velut Dominum imperiosum, sub cujus jugô*

pressi gemebant Judæi, oppositè ad amabile jugum, quod veri amatores Jesu facile portarent, Evangelicum. Hâc oppositione frequentèr ille utitur, quia Christiani ex Judæis plerique salutiferam quidem amplexi disciplinam Jesu, tamen patiebantur etiamnùm se premi jugô Legis Moysis, quam dudùm abjecisse debuerant. Valck.] *Coll.* 1 *Cor. xv.* 54-57.

16 [*δηπου est asseverandi particula, certe, utique.* και αυτο δηπου πρεσβυτερον εστιν. *Philo. de Noë. p.* 276. *et sæpiss. Kuinoel.* Ιησου Χριστου του Υιου του Θεου, του γενομενου εν ὑστερω εκ σπερματος Δαυιδ και Αβρααμ. *Ign. Rom.* 7.] σπερμα Αβρααμ, *Coll. Sir. xliv.* 19-21. [*Valck.* 2 *Cor. xi.* 22.] επιλαμβανεται· *Coll.* συναντιλαμβανεται, *Rom. viii.* 26. *et cap. viii.* 9. εν ἡμερα επιλαβομενου της χειρας μου εξαγαγειν αυτους, κ. τ. λ. *Coll. Luc. xiv.* 4. *Marc. viii.* 23.

17 και ἱλασεται Κυριος τας ἁμαρτιας σου. *Deut. xxx.* 3. *Ox. Ps. cii.* 3. [*Clem. Rom. i.* 48.] διηγησομαι το ονομα σου τοις αδελφοις μου. *Ps. xxi.* 22. *Coll. Joan. xx.* 17. *Matt. xii.* 50. [νυν οιδα, ὁτι Κυριος ὁ Θεος ἱλασθη μοι, και αφειλε μου παντα τα ἁμαρτηματα. *Jacob. Protevang. cap.* 5.] *Coll.* 1 *Joan. i.* 9. [ελεημων· *Nomen* ελεημοσυνη, *in sacris litteris adhibitum de donis, quibus pauperes sustentantur, eô usû Græci non usurparunt ante Callimachum, quem ex multis indiciis constat Alexandriæ legisse Libros sacros V. T. Valck.* ὁ δε των Ιουδαιων Αρχιερευς—ὑπερ ἁπαντος ανθρωπων γενους—τας τε ευχας και τας ευχαριστιας ποιειται. *Philo de Monarch. p.* 825. βουλεται γαρ αυτον ὁ νομος μειζονος μεμοιρασθαι φυσεως, η κατα ανθρωπον, εγγυτερω προσιοντα της θειας, μεθοριον, ει δει το αληθες λεγειν, αμφοιν, ἱνα δια μεσου τινος ανθρωποι μεν ἱλασκωνται Θεον, Θεος δε τας χαριτας ανθρωποις ὑποδιακονῳ τινι χρωμενος ορεγῃ και χορηγῃ. *p.* 828. *Par.* ευσεβης μεν τα προς Θεον, δικαιος δε τα προς ανθρωπους ὑπηρχε. *Jos. Ant. viii.* 2. *p.* 320. *Haverc.* ελαβε σωμα ὁμοιοπαθες ανθρωποις, κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 8. δια του αρχιερεως και προστατου ἡμων Ιησου Χριστου. *Clem. Rom. i.* 58. *Ign. Philad.* 9.] ελεημων γαρ ειμι. *Exod. xxii.* 27. *xxxiv.* 6. 2 *Par. xxx.* 9. Θεος αφιων ἁμαρτιας, ελεημων και οικτιρμων, κ. τ. λ. *Neh. ix.* 17. *Ald. Comp.* και ὑμεις εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος. *Esa. liv.* 17. *Coll. Rom. iii.* 26. *Sap. xix.* 22.

18 [εν ᾧ *contract. pro* εν τουτῳ γαρ, ὁ πεπονθεν. *Valck. Winer.* § 52. *Viger. Herman. p.* 496. προθυμος εστιν εις το δουναι χειρα συμπαθειας. *Theophyl.* Ιησουν Χριστον τον—βοηθον της ασθενειας ἡμων. *Clem. Rom. i.* 36. συναλγω τοις εν συμφοραις, ἑνεκα φιλανθρωπιας, ουχ ἡκιστα των ὑπομενοντων οδυνομενος. *Philo de Joseph. p.* 580. ὁ Θεος δυναμενος τα παντα, βουλομενος τα αριστα. *de Abr. p.* 387.] *Conf. Exod. xxiii.* 9. *Esa. lxiii.* 8, 9. *Deut. xv.* 15. *xxiii.* 7.

ΚΕΦ. γ. 3.

1, 2 ΟΘΕΝ· δια τουτο. *Chrysost.* αποστολος· ὁ απεσταλμενος. *Thom. Mag.*] εγω ειμι αποστολος προς σε σκληρος. 3 *Reg.* xiv. 6. *Alex. Ald. Comp.* [εις το μετοχους ἡμας γενεσθαι των μεγαλων και ενδοξων επαγγελιων αυτου. *Clem. Rom.* 34. ἡς γενοιτο μοι αει μετοχον ειναι. *Ign. Ephes.* 11. δια των εργων τον τεχνιτην καταvοουτες. *Philo.* 3 *Alleg.* § 32.] κλησις, *Coll.* 3 *Mac. v.* 14. *Judith. xii.* 10. *Ald. Comp. Conf. Jer. xxxviii.* 6. *Ephes. iv.* 1. 2 *Thess. i.* 11. [ελθωμεν επι τον ευκλεη και σεμνον της ἁγιας κλησεως ἡμων κανονα. *Clem. Rom. i.* 7. κατανοησωμεν—πως ὁ Δεσποτης επιδεικνυται. 24. αὑτη ἡ ὁδος, αγαπητοι, εν ᾗ εὑρομεν—Ιησουν Χριστον, τον αρχιερεα των προσφορων ἡμων. 36. ὁ λογος αυτου της πιστεως, ἡ κλησις αυτου της επαγγελιας, κ. τ. λ. *Barn. Epist.* § 16.] ποιησαντι *(constituenti)*, *Conf. Gen. xlv.* 9. *Exod. xviii.* 25. *Job. viii.* 20. *Act. ii.* 36. [πιστος γαρ εστιν, ὁ επαγγειλαμενος. κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 11.]

3 ισχυροτερα παρα παντα. 1 *Esd. iv.* 35. *Coll. cap. i.* 4. [ὁσῳ γαρ ὁ κτησαμενος το κτημα του κτηματος αμεινων, και το πεποιηκος του γεγονοτος, τοσουτῳ βασιλικωτεροι εκεινοι. *Philo. Plant. Noë. p.* 224. ου γαρ ανευ τεχνης και δημιουργου νομιει την οικιαν αποτελεσθηναι, τον αυτον δε τροπον και παντος—κατασκευασματος—εστιν δε ὁ τουδε του παντος δημιουργος ὁ Θεος. 3 *Alleg.* § 32.] *Conf. Matt. xii.* 6. [πλειονος γαρ· *Sacri Scriptoris vis oratoria hìc iterum elucet. Hebræi, ad quos scribebat, Christum quidèm velut excellentem Doctorem agnoscebant et admirabantur, sed occæcati suis præjudiciis Moysen adhuc ipsi præponebant. Quarè ut ostenderet Christum præ Moyse longè excellentiorem esse, animos primùm legentium occupat. Laudat Moysen, ejusque fidelitatem in rebus divinis cum fidelitate Christi quodammodò comparet: sed mox Moysen deprimit, ut Christum eò altiùs extollat. Utrumque dicit in munere demandato fidelem fuisse, sed Moysis fidelitatem esse fidelitatem ministri, quùm Christus fidelis fuerit tanquam Filius. Sic itaque hæc Latinè possunt converti: "Veruntamen isto tantò majori gloriâ præ Moyse dignus est reputatus, quantò majori honore præstat domui is, qui domum exstruxit, ac necessariis rebus instruxit." Sententiam Interpretes obscuraverant, γαρ hìc reddentes enim, quum sensus postularet, tamen. Initio v. relinquuntur Lectori subintelligendæ voces κατα τοσον, tantò majori, quibus mox respondent καθ' ὁσον, quantò. In talibus solet à Græcis frequentiùs adhiberi ablativus τοσῳ et ὁσῳ. Valck.*] *Coll. cap. xi.* 4. Θεος αιωνιος, ὁ Θεος ὁ κατασκευασας τα ακρα της γης. *Esa. xl.* 28.

5 [ὁ μακαριος πιστος θεραπων εν ὁλῳ τῳ οικῳ Μωϋσης. *Clem. Rom. i.* 17. *xliii.* 51. Μωσης θεραπων ων ελαβεν, αυτος δε ὁ Κυριος

ἡμιν εδωκεν εις λαον κληρονομιας, δια ἡμας ὑπομεινας. *Barnab. Epist.* § 14. εις μαρτυριον των φυλων. § 8. ὡς θεραπων· *Honestius vocabulum est* θεραπων *quàm* δουλος, *ut apparet ex verbo* θεραπευειν, *quod de ingenuis dicitur, promptâ quâdam voluntate operam suam cuipiam accommodantibus. Beza.* καλοι και οἱ ἱερεις· κρεισσον δε ὁ αρχιερευς ὁ πεπιστευμενος τα ἁγια των ἁγιων, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 9.]

6 εκρατησα αυτον, και ουκ αφηκα αυτον. *Cant. iii.* 4. οὑτος καυχημα σου, και οὑτος Θεος σου. *Deut. x.* 21. [οικον εχει και ὁ Χριστος ἡμας. *Theophyl.* οὐ Χριστου οικος εσμεν οἱ πιστοι. *Oecum.* την σαρκα ὑμων ὡς ναον Θεου τηρειτε. *Ign. Philad.* 7. ὡς ναον Θεου φυλασσειν την σαρκα. *Clem. Rom. ii.* 9. πνευματικον ναον, οικοδομουμενον τῳ Κυριῳ. *Barnab.* § 12. το καυχημα· *In scriptis Veterum, à duabus formis derivata, promiscuè solent adhiberi* αυχημα *et* καυχημα. *In Alex. tamen vers. V. T. nusquam primum, sæpissimè reperietur alterum, significans in istis libb. rem quamcumq., quâ quis sese effert. Parentes ex. gr. dicuntur* καυχημα τεκνων, *quibus liberi gloriantur, Prov. xvii.* 6. *Deus Opt. Max. coram dicitur* καυχημα, *qui in ipso spem habent locatam, Deut. x.* 21. *Egregiè in Psalm. lxxxviii.* 17, *de Deô dicitur* καυχημα της δυναμεως αυτων συ ει, *Tu ille es, quô virtus et robur ipsorum glorientur. Ad hanc rationem nostrô locô* το καυχημα της ελπιδος, *id est, quô spes nostra nititur et gloriatur, tamquam firmô fulcrô, spes nempè æternitatis. Nam hæc videtur loci sententia:* "*Hujus crimus nos familia, atque adeò ejus bonorum consortes, dummodò fiduciam istam, atque æternæ vitæ spem certam, firmiter, ad metam. usq. cursûs nostri, teneamus.*" *Valck.*]

8 [Παραπικρασμῳ· *verbum* παραπικραινειν, *significans, bilem movere, irritare, exacerbare, frequentèr occurrit in Alex. Vers. V. T. præsertìm ad exprimendam Hebræam radicem* מרה. *In Ps. lxxvii, quô ad eandem alluditur historiam, quatèr minimùm Hebr. verbum per* παραπικραινειν *expressit Interpres Græcus. Simplex* πικραινειν, *in usu frequentiùs usurpatum quotidiano, quàm in scriptis eruditorum, ortum ducit à* πικρα. πικρος *vulgò est amarus. Putant autem propriè hoc de sapore poni. Sed ignorant vulgò, quid sit in Linguis proprietas.—Translata vox ad amari significationem, s. ad illud, quod palatum et linguam acri sapore pungit. Facilis fuit ad animum translatio. Quod animum irritat et exacerbat, id etiam dictum fuit* πικρον. *Valck. Coll. Philo.* 1 *Vit. Mos.* § 35, 36.]

10 [*Phrasis* πλανασθαι τῃ καρδιᾳ *i. e. animo seductum aberrare. Hôc sensu Græci Vett. nunquam adhibuerunt. Valck. ap.* 1 *Cor. vi.* 9. προσωχθισα τῃ γενεᾳ εκεινῃ, "*Qua propter infensus rejeci hanc nationem.*"—*Ad animum hoc iratum et offensum fuit translatum, in dialectô præsertìm usurpatum Macedonicâ: neque enim invenietur ap. alios Scriptores Gr. veteres: sed aliquotiès ap. Versores LXX. Psalm. xxxv.* 4, προσωχθισε *posuerunt Alexandrini, ad exprimendum verbum Hebr. significans spernere,*

despicatui habere: illic Aquila posuit απερριψε, abjecit, Theodotion απωσατο, quasi cubito removit. Is in stylo sublimi egregiè dicitur προσοχθιζειν τινι, cujus patientia lassata, atque omne genus contumeliæ vexata, tandem lacessentem repellit, aut etiam is, qui infensus, tanquam οχθος, dura cautes, longè repellit irrita alicujus lamenta. ειπον· *In Edit.* 1, *et in Genevensi illinc expressâ, scribitur* ειπα. *atque id ipsum reperitur in Psalterio Gr. Observetur, formulam hanc esse Alexandrinam. Pro* εφυγον, ελαβον, ειδον, εὑρον, ηλθον, ειπον, *Alexandrini pronunciabant in primâ pers.* εφυγα, ελαβα, ειδα—*in tertiis autem personis* εφυγαν, ελαβαν, ειδαν, εὑραν, ηλθαν, ειπαν. *Talia reperientur ubique in Vers. Gr. V. T. et in* 1 *Macc. nusquam occurrunt ap. Scriptores Veteres Gr. nisi quod* ειπα *et* ειπαν *Ionas quoque edidicerunt Herodotus et Hippocrates. Valck.*] τῃ δε κακιᾳ ου προσωχθισε· (αποδοκιμασει, *Alex. Ald.*) *Ps.* xxxv. 4. [προσωχθισα· εμισησα, προσεκοψα. *Hesych.* εβδελυξαμην, δυσηρεστηθην. *Suid.*] *Coll. Sir. l.* 25. *Lev.* xxvi. 43.

11, 12 *Coll. Deut.* xii. 9. *Conf. Philo. de Victim. Offer. p.* 854, *Edit. Par.* 258, *Mangey.* ει· אם לא *si.* אם, εαν μη, 2 *Reg.* iii. 35. ει, *Esa. lxii.* 8. *Deut. i.* 35. *Ps. lxxxviii.* 35. *Kuinoel. Græci hìc posuissent* η μην ουκ εισελευσονται. *Valck.*] Θεου ζωντος, *Conf. Jos. iii.* 10. *Rom. x.* 10. *Act. xix.* 9. [βλεπε ουν· απεχου απο της ενθυμησεως ταυτης. *Herm. Past. p.* 159. *Hefele. Conf. Ign. Ephes.* 8.] *Deut. iv.* 9. απιστουσης ψυχης μνημειον ἑστηκυια στηλη ἁλος. *Sap. x.* 7. *Coll. Marc. xi.* 22.

13 [*Hìc plenè dicitur, quod vulgò Græcè dici solet elliptiè,* καθ' ἑκαστην, *seu* καθ' ἡμεραν. *Quod sequitur* αχρις οὑ το σημερον καλειται, *formulam iterùm exhibet prorsùs Hebræam. Singulæ quidèm voces sunt Græcæ, sed phrasis integra in hunc sensum nusquam invenietur apud Græcos, ex Hebraeâ scilicet formulâ expressa, tantumdèm significante, ac si Latinè dicas, "in illud usque tempus, quô vita vobis sit integra." In eodem hoc vers. peccati illecebras, phrasi iterum Hellenisticâ, eleganter tamen, vocat* απατην της ἁμαρτιας, *dolosas peccati illecebras,* επιθυμιας της απατης *dixit Paulus, Ephes. iv.* 22. *Coll.* 2 *Thess. ii.* 10. *Valck.* παρακαλειτε — καλειται. *Paronomas.*] καλειται = κηρυσσεται. *Coll. Esa. lxi.* 2. [αχρις οὑ εστιν ἑκεινο το ειρημενον σημερον. *Oecum.* καθ' ἑκαστην ἡμεραν, *(quotidiè) Jos. Ant. viii.* 12. 2.] *Conf. Jer. v.* 3. 1 *Reg. xxv.* 37.

14 ἡ μεν γαρ ὑποστασις σου *(inconcussa spes in te reposita)* την σην γλυκυτητα προς τεκνα ενεφανισε, κ. τ. λ. *Sap. xvi.* 21. [ου γαρ νυν επαγγελιας το εργον, αλλ' εν δυναμει πιστεως, εαν τις εὑρεθῃ και εις τελος. *Ign. Ephes.* 14. ὁ των θειων αγαθων μετοχος. *Philo. p.* 453. *Par.* 549. *Mangey.* τα δε δογματα—εστιν των βεβαια πιστει κατεσχημενων. *De Plant. Noë. p.* 224. *Par.*] απωλετο ἡ ὑποστασις

αυτης. *Ezech. xix.* 5. *Conf. Ruth. i.* 12. 2 *Cor. ix.* 4. *cap. xi.* 1. 1 *Tim. v.* 12. *Apoc. iii.* 11.

16 [παραπικρανθεις και πληρωθεις οργης δικαιας. *Philo.* 1 *Vit. Mos. p.* 648. *Par.*] *Conf.* 3 *Reg. xiii.* 21. *Act. xvii.* 4. 34.

17 [τα κωλα· *Sic tribus locis converterunt Græci Interpp. Heb. vocabulum* פגרים *i. e. cadavera: Num. xiv.* 29, 32, 33. *Syrus ossa interpretatur. Græce vox Membra sive artus declarat, ex quibus ipsum corpus extructum est, ut hôc vocab. significetur illos non tam sic ferente mortalitate, vel quôvis morbô, sed tabescentibus sensim corporibus in deserto veluti concidisse. Beza.*] και θησω τα κωλα ὑμων επι τα κωλα των ειδωλων ὑμων, και προσοχθιει ἡ ψυχη μου ὑμιν. *Lev. xxvi.* 30.

18 [απειθης· ανυποτακτος, απιστος. *Hesych.* ποιουντες γαρ το θελημα του Χριστου εὑρησομεν αναπαυσιν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 6.]

19 ὁτι ουκ επιστευσαν εν τῳ Θεῳ, ουδε ηλπισαν επι το σωτηριον αυτου. *Ps. lxxvii.* 22. [ουδε ἡ πιστις τα της απιστιας, ουδε ἡ απιστια τα της πιστεως. *Ign. Ephes.* 8. και γινωσκετε, αδελφοι, ὁτι ἡ επιδημια εν τῳ κοσμῳ τουτῳ της σαρκος ταυτης μικρα εστιν και ολιγοχρονιος, ἡ δε επαγγελια του Χριστου μεγαλη και θαυμαστη εστιν, και αναπαυσις της μελλουσης βασιλειας και ζωης αιωνιου. *Clem. Rom. ii.* 5. *Per καταπαυσιν quidèm significatur prop. terra promissa Canaanis. Sed latiùs sesi vox extendit, patiturque se transferri ad quævis Dei beneficia in humanum genus conferenda. quin immò nostrâ in Epist. hâc voce sublimiori sensu designatur nonnunquam, Quies veri nominis in cœlesti Canaane aliquando fruenda. Valck.*]

ΚΕΦ. δ. 4.

1 ΦΟΒΗΘΕΙΣ *μη ποτε κ. τ. λ. Mart. Ign.* 4. φοβηθωμεν την μακροθυμιαν του Θεου, ἱνα μη ἡμιν εις κριμα γενηται. Η γαρ την μελλουσαν οργην φοβηθωμεν, η την ενεστωσαν χαριν αγαπησωμεν, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 11.] *Conf. cap. xii.* 15. *Phil. ii.* 12.

2 ὁ λογος της ακοης, *Conf. Esa. liii.* 1. 1 *Thess. ii.* 13. ὑψωσον τῃ ισχυϊ την φωνην σου ὁ ευαγγελιζομενος Ιερουσαλημ. *Esa. xl.* 9. ποδες ευαγγελιζομενου ακοην ειρηνης. *lii.* 7. *Conf. Ps. xciv.* 7-11. [οἱ Αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν. *Clem. Rom. i.* 42. *Polyc. Phil.* 4.] *Coll. Matt. xi.* 5. [εξ ὡν (των επιστολων Ιγνατιου) μεγαλα ωφεληθηναι δυνησεσθε. *Polyc. Phil.* 13. αγαθον ευαγγελιζεται. *Philo. De Execrat. p.* 936. τα λυσιτελη ευαγγελιζεσθαι. *Leg. Ad Cai. p.* 1005.] ὁν δε τροπον οινος ὑδατι συγκερασθεις, κ. τ. λ. 2 *Mac. xv.* 39. ὁ Κυριος γαρ εκερασεν αυτοις πνευμα πλανησεως. *Esa. xix.* 14. [επει και τις αν εχωρησε Θεου λογων ισχυν, των ἁπασης κρειττονων ακοης; *Philo. De Post. Cain. p.* 253. *Mang.*] συγκραθηναι, *Dan. ii.* 43. *LXX.*

3 και κτισασα τον κοσμον εξ αμορφου ὑλης. *Sap. xi.* 17. καθαπερ γαρ της καινης οικιας αρχιτεκτονι της ὑλης καταβολης φροντιστεον, κ. τ. λ. 2 *Mac. ii.* 29. [καταβολη γενεσεως, *Philo.* 1 *Vit. Mos. p.* 645. *Par.* γενεσεως αρχη. *De Mund. Incorrupt. p.* 959. *Conf. Loesner. ad Ephes. i.* 4. καταβολην της στασεως. *Clem. Rom. i.* 57. *Quam vocabant Græci* θεμελιωσιν, *fundamentum, vel fundationem, h. ep. scriptor aliquoties dixit* καταβολην, *imitatus etiam hâc parte Judæos Græcienses. Ap. Interpp. V. Test. reperietur aliquoties vox sic posita. Inde facta fuit ad hoc Universum, consideratum velut ædificium, translatio.—Longè aliô usû* καταβολη *ab Atticis Script. conterebatur. Valck. Ab initio* απο καταβολης, απ' αρχης. *Labb. Gloss. Vett.* καιτοι, *nimirum. Conf. Carpzov. ad loc.*] γενηθεντων, *Coll. Gen. ii.* 4. *Esa. xlviii.* 7. *Coll. Deut. i.* 35. 4 *Reg. iii.* 14.

4 [και κατεπαυσε τη ἡμερᾳ τη ἑβδομη, κ. τ. λ. *Coll. Barnab. Epist.* § 15. *Jos. Ant. i.* 1. *Philo.* 1 *Alleg. p.* 43. *Cherub. p.* 121. *Edit. Par.*]

5 [εν τουτῳ, *sc.* ψαλμῳ (*xciv.* 11,) *vel* τοπῳ. *vide Carpzov.*] *Conf. sup.* 3. *et cap. iii.* 11. εν ἑτερῳ, *cap. v.* 6. *Coll. Mich. ii.* 10.

6 [οὑ (Χριστου) το αἱμα εκζητησει ὁ Θεος απο των απειθουντων αυτῳ. *Polyc. Phil.* 2.] *Conf. Ps. lxxvii.* 22. *Coll. Joel. ii.* 32.

7 [καθ' ὡρισμενα μετρα και αριθμους χρονων αυξησεως. *Philo. De Mund. Incorrupt. p.* 943. και Θεος την δε μοι την ἡμεραν της προς εκεινους αφιξεως ὡρισε. *Jos. Ant. iv.* 8. 47. ὁριζει· ἱστησιν, ὁρον διδωσι. κ. τ. λ. *Hesych.* παλιν περι του σταυρου ὁριζει εν αλλῳ Προφητη, λεγοντι, *Barnab. Epist.* § 12. ὡρισμενοις καιροις και ὡραις. *Clem. Rom. i.* 40. αυτος ὡρισεν τη ὑπερτατη αυτου βουλησει. *Ib.*] *Conf. Act. xvii.* 31.

8 *Conf. Num. xxvii.* 18. *Sir.* 46. 1. *cap. xiii.* 14. [*Philo De Caritat.* § 2.]

9 [ἡ καταπαυσις της βασιλειας των ουρανων. *Oecumen.*] και εσται μην εκ μηνος, και σαββατον εκ σαββατου, ἡξει πασα σαρξ του προσκυνησαι ενωπιον εμου εν Ἱερουσαλημ, ειπε Κυριος. *Esa. lxvi.* 23. δευτε προς με παντες ὁι κοπιωντες και πεφορτισμενοι, καγω αναπαυσω ὑμας, κ. τ. λ. *Matt. xi.* 28, 29. εν εκκλησιᾳ του λαου του Θεου. *Jud. xx.* 2. 2 *Reg. xiv.* 13. 2 *Mac. xv.* 1. [απολειπεται· απομενει. *Hesych.*] *Coll. Esa. liv.* 17. [*Philo. Alleg.* 1. § 6. *p.* 46. *Mang.* "κατε παυσεν ουν τη ἑβδομη ἡμερᾳ απο παντων των εργων αυτου ὡν εποιησε·" τουτο δε εστι τοιουτο· τα θνητα γενη παυεται πλαττων ὁ Θεος, ὁταν αρχηται ποιειν τα θεια, και ἑβδομαδος φυσει οικεια. ἡ δε προς το ηθος αποδοσις εστι τοιαυτη· ὁταν επιγινηται τη ψυχη ὁ κατα ἑβδομαδα ἁγιος λογος, επεχεται ἡ ἑξας και ὁσα θνητα τουτι ποιειν δοκει. *Et postea* § 7, αιτια δι' ἡν ευλογιστος τε και ἁγιος γεγονεν ὁ κατα το ἑβδομον και τελειον φως αγων ἑαυτον, επει εν ταυτη τη φυσει παυεται ἡ των θνητων συστασις. και γαρ οὑτως εχει· ὁταν ανατειλη φεγγος της αρετης το λαμπρον και θειον οντως, επεχεται

της εναντιας φυσεως ἡ γενεσις. *Idem. Sacrific. Caini et Abel,* ἑορτη γαρ ψυχης ἡ εν αρεταις ευφροσυνη τελεια. *Et. Lib. Deum Esse Immutabilem.* § 3. *p.* 274. *Mang:* αὑτη δε ἡ καταστασις εστιν ἑβδομαδος, αναπαυομενης εν Θεῳ ψυχης, και περι μηδεν των θνητων εργων ετι πονουμενης, κατα απολειψιν ἑξαδος, ἣν απενειμε τοις τα πρωτεια λαβειν μη δυνηθεισι, δευτερειων δ' ἐξ αναγκης μεταποιουμενοις. *Grot. Judæi per* Σαββατισμον *eximiè intelligebant fortunata tempora Messiæ venturi Scriptor ad Heb. eò significat, quietem veri nominis in cœlo degendam. Valck. Conf. Barn. Epist.* § 15.]

10 [ὁ εισελθων εις την βασιλειαν των ουρανων, αναπαυεται εκ των εργων αυτου, ὡσπερ και ὁ Θεος ανεπαυετο απο των εργων ὡν εποιησε. *Oecumen.*] και εσται ἡ αναπαυσις αυτου, τιμη. *Esa. xi.* 10. *Conf. Valck. ap. Apoc. xiv.* 13. *Ps. liv.* 6. 2 *Thess. i.* 7.

11 [αγωνισωμεθα εὑρεθηναι εν τῳ αριθμῳ των ὑπομενοντων αυτον. *Clem. Rom. i.* 35. σπουδασωμεν αγαθοποιειν. *ii.* 10. εν ὁμονοιᾳ Θεου σπουδαζετε παντα πρασσειν. *Ignat. Magn.* 6. σπουδαζετε ουν βεβαιωθηναι εν τοις δογμασιν του Κυριου. 13.] ει ελεγον, Σεσαλευται ὁ πους μου, το ελεος σου Κυριε εβοηθει μοι. *Ps. xciii.* 18.

12 [ζων γαρ ὁ λογος· *Si quis alius, hic certè locus amabili pulcrarum figurarum conspiratione est elegantissimus. Elegantia tamen sermonis non est exigenda ad elegantiam Orat. Vett. Græc. quippe Hellenistica; talis tamen, cui similis in Philonis Judæi scriptis est conspicua, quæ similitudo styli Grotio conjecturam suggessit, (" quem legisse videtur hic Scriptor.") Valck.* ουκ ὁρας, ὁτι και Αβρααμ ὁ σοφος ἡνικα ἠρξατο κατα Θεον μετρειν παντα, και μηδεν απολειπειν τῳ γεννητῳ, λαμβανει της φλογινης ῥομφαιας μιμημα πυρ και μαχαιραν, διελειν και καταφλεξαι το θνητον αφ' ἑαυτου γλιχομενος, ἱνα γυμνῃ τῃ διανοιᾳ μεταρσιος προς τον Θεον αναπτῃ; *Philo de Cain. Coll. Valck. ap. Apoc. i.* 16. επλασεν ὁ Θεος τον ανθρωπον, χουν απο της γης λαβων, και πνευμα ενηκεν αυτῳ και ψυχην. *Jos. Ant. i.* 1. 2. *iii.* 11. 2.] *Coll. Sap. ix.* 15. *xv.* 11. *xvi.* 11. [διικνουμενος· διερχομενος. *Hesych.* διαδυομενος· *Alberti Gloss.* Ιδωμεν ουν πως εγγυς εστιν, και ὁτι ουδεν λεληθεν αυτον των εννοιων ἡμων, ουδε των διαλογισμων ὡν ποιουμεθα.—ερευνητης γαρ εστιν (το Πνευμα) εννοιων και ενθυμησεων. *Clem. Rom. i.* 21. λογου δυναμενου εις ψυχην διϊκνουμενης. *Just. Mart.* λογος Θεου —κυκλῳ πασαν περιειληφως, και μηδεν μερος αμετοχον ἑαυτου εων. *Philo* 3 *Alleg. p.* 92. ὁ τε γαρ θειος λογος τα εν τῃ φυσει διειλε και διενειμε παντα. *Quis Rer. Div. p.* 513. *Par.* 506. *Mangey.*] εταζων καρδιας και νεφρους ὁ Θεος. *Ps. vii.* 9. εγενετο ἡμιν εις ελεγχον εννοιων ἡμων. *Sap. ii.* 14. ὑπερ. *Conf. Jud. xi.* 25. *Luc. ii.* 35. 1 *Pet. i.* 23. [ἁρμων· ἁρμωνιων. *Hesych.* τομωτερος· οξυτερος, δυναμενος τεμνειν. *Id.* λογος τομευς και οξυ-

δερμεστατος. *Philo. Quis Rer. Div.* § 26-28. ἱνα τον αδιδακτον εννοης Θεον τεμνοντα, τας τε των σωματων και πραγματων ἑξης ἁπασας ἡρμοσθαι και ἡνωσθαι δοκουσας φυσεις, τῳ τομει των συμπαντων αυτου Λογῳ· ὁς, εις την οξυτατην ακονηθεις ακμην, διαιρων ουδεποτε ληγει τα αισθητα παντα, επειδαν δε μεχρι των ατομων και λεγομενων αμερων διεξελθῃ, κ. τ. λ. *Philo. ibid.* § 26. εκ μυελων· *medullitùs. Labb. Gloss. Vett.*]

13 *Conf. Jud. iii.* 20. *Sir. xxxix.* 19-21. [αφανης· σκοτεινος. *Suid.*] *Conf. Jer. xxxix.* 17. 27. ὁ Θεος ὁ αιωνιος, ὁ των κρυπτων γνωστης, ὁ ειδως τα παντα πριν γενεσεως αυτων. *Susan.* 42. [και ὁτι παντα μωμοσκοπειται, και λεληθεν αυτον ουδεν, ουτε λογισμων, ουτε εννοιων, ουτε τι των κρυπτων της καρδιας. *Polyc. Phil.* 4. παντα ενωπιον αυτου εισι, και ουδεν λεληθεν την βουλην αυτου. *Clem. Rom. i.* 27. τραχηλιζειν· *collum resupinare, et resupinatum incidere, et incisum introspicere. Valck.*] προς ὁν = περι οὑ, *Coll. cap. v.* 11. *i.* 7, 8.

14 [Ιησουν Χριστον τον αρχιερεα των προσφορων ἡμων, τον προστατην και βοηθον της ασθενειας ἡμων. *Clem. Rom. i.* 36. δια του αρχιερεως και προστατου ἡμων, Ιησου Χριστου. 58. κρατειν του λογισμου. *Jos. Ant. vi.* 6. 3. καταλαμβανειν η κρατειν. *Philo de Cherub. p.* 121. *Edit. Par.* βεβαιως παρακατεχωμεν. *Theophyl.*]

15 *Conf.* 1 *Pet. ii.* 22. 24. 1 *Joan. iii.* 5. *Matt. viii.* 17. *Joan. viii.* 46. [και ποιος ει ὁ χωρις ἁμαρτιας; κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 22. συμπασχειν αλληλοις οφειλομεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 4. *Ign. Rom.* 6.] αρχιερευς, *Lev. iv.* 3. 1 *Mac. xii.* 3. = ὁ ἱερευς ὁ μεγας. *Lev. xxi.* 10. *et sæp.* [εδιωχθη, ενεπτυσθη, εσυκοφαντηθη, απηλαθη, το τελος εσταυρωθη· παντα ταυτα ὑπεμεινε καθ' ὁμοιωτητα την ἡμετεραν. *Theophyl. Coll. omninò Ign. Fragm.* 8. *apud Jacobs. p.* 480. *et Polyc. Phil.* 8. *p.* 502. κατα το ὁμοιωμα. *Ign. Trall.* 9. αρχιερευς μη ψευδωνυμος αμετοχος ἁμαρτηματων εστιν. *Philo de Victim. p.* 834. § 10. *Ign. Philad.* 9.]

16 [προσελθωμεν ουν αυτῳ εν ὁσιοτητι ψυχης, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 29. τοις προσερχομενοις αυτῳ ἁπλῃ διανοιᾳ. 23. ἱλαστηριον— εοικεν ειναι συμβολον φυσικωτερον της ἱλεω του Θεου δυναμεως. *Philo.* 3. *Vit. Mos. p.* 668. *de Profug.* 456.] ηρα τους οφθαλμους μου εις τα ορη, ὁθεν ἡξει ἡ βοηθεια μου. *Ps. cxx.* 1, 2. *cxxiii.* 2. διορθωθησεται μετ' ελεους θρονος, κ. τ. λ. *Esa. xvi.* 5. *Coll.* 1 *Joan. iii.* 21. *Ephes. iii.* 12. [παρρησιᾳ συν αιδοι χρωμενος. *Philo de Joseph. p.* 541. παρρησιαν την ανευ αναισχυντιας επιτετηδευκως. *p.* 558. ἱνα των θειων εν ευκαιριᾳ επιτυχῃ. *Fragm. Philon. Carpzov. Conf. Philo. De Profug.* § 20. διοπερ αξιον ευχεσθαι ζην εν ψυχῃ τον αρχιερεα, δικαστην ὁμου και ελεγχον, ὁς ὁλον ἡμων το διανοιας αποκεκληρωμενος δικαστηριον, ὑπ' ουδενος των απαγομενων εις κρισιν δυσωπειται. § 21.]

Conf. Esa. lxiii. 8, 9. ευκαιρον, *Conf.* 2 *Mac. xiv.* 29. 3 *Mac. v.* 44. *Sap. ix.* 9. μη φοβου, μετα σου γαρ ειμι, μη πλανω· εγω γαρ ειμι ὁ Θεος σου, ὁ ενισχυσας σε, κ. τ. λ. *Esa. xli.* 10. *Coll.* 2 *Tim. i.* 18.

ΚΕΦ. ε. 5.

1 ΚΑΙ οἱ Πρεσβυτεροι δε ευσπλαγχνοι, εις παντας ελεημονες, επιστρεφοντες τα αποπεπλανημενα, επισκεπτομενοι παντας ασθενεις, μη αμελουντες χηρας, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 6. λαμβανομενος· *Videri queat Latinismus.* τα προς τον Θεον· *Hæc quidem à formâ loquendi accuratè Græca est, à nostris tamen Script. hausta ex Vers. Alex. Conf. Exod. iv.* 16. *Esa. iii.* 8. *Valck.*] *Coll. cap. viii.* 3. [τῳ μελλοντι αρχιερει καθιστασθαι. *Philo.* 3 *Vit. Mos. p.* 670. ἡ δε διανοια γινεται τῳ λογῳ τα προς τον Θεον. *De Mig. Abrah. p.* 400. βουλεται γαρ αυτον (αρχιερεα) ὁ νομος μειζονος μεμοιρασθαι φυσεως η κατ' ανθρωπον—ἱνα δια μεζου τινος ανθρωποι μεν ἱλασκωνται Θεον, Θεος δε τας χαριτας ορεγῃ και χορηγῃ. *Philo. De Monarch.* § 12. προσφερονται θυσιαι ενδελεχισμου, η ευχων, η περι ἁμαρτιας—μωμοσκοπηθεν το προσφερομενον δια του αρχιερεως, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 41. ὁσιως προσενεγκοντας τα δωρα. 44. μετα των καθεσταμενων πρεσβυτερων. 54.] *Conf. Num. xviii.* 7. *Lev. vi.* 9. *Sir. xlv.* 24. *Coll.* 1 *Tim. ii.* 5.

2, 3 *Coll. Exod. xxiii.* 9. *Lev. v.* 18. *Job. vi.* 24. *Ps. xxiv.* 7. [μετριοπαθειν, ηγουν συμπαθειν. *Theophylact. (Œcumen.* συγγινωσκειν επιεικως. *Hesych.* τῃ δε (θυσιᾳ) περι ἁμαρτιας, δια το ανθρωπος ειναι, καν γαρ ὁ τελειος ἡ γεννητος, ουκ εκφυγει το ἁμαρτανειν, κ. τ. λ. *Philo De Vict. p.* 654. *Edit. Col.*] τα δεσμα περικειμενον. 4 *Mac.* 12. 3. εγω ασωματος ειμι, και οὐ περικειμαι ασθενειαν. *Ephr. Syr.* μητε πλειω του μετριου σφαδαζειν—μητε απαθειᾳ—το δε μεσον προ των ακρων ελομενον μετριοπαθειν πειρασθαι, κ. τ. λ. *Philo de Abrah. p.* 385. *Edit. Par.* δια ταυτην (την αιτιαν): *sic* αὐτη *pro* τουτο *apud LXX. Ps. cxviii.* 33. *et aliàs. Küttner. Conf. Lev. iv.* 3-12. *ix.* 7. *xvi.* 11. 17. 24. [αλλα και τας ενδελεχεις θυσιας ὁρᾳς εις ισα διῃρημενας, ἡν τε ὑπερ αὐτων αναγουσιν οἱ ἱερεις, κ. τ. λ. *Philo. p.* 505. *Edit. Mang.* § 36. *De Victim. p.* 843. § 10. μακαριος εν Ιησου Χριστῳ, ὁς καταξιωθησεται της τοιαυτης διακονιας. *Ign. Philad.* 10.]

4 *Conf. Lev. viii. Num. xx.* 25. 2 *Par. xxvi.* 16. *Ezech. xliv.* 14-16. 1 *Mac. vii.* 14. [τιμην την καθηκουσαν απονεμοντες τοις παρ' ὑμιν πρεσβυτεροις. *Clem. Rom. i.* 1. τῳ γαρ αρχειερει ιδιαι λειτουργιαι δεδομεναι εισιν, και τοις ἱερευσιν ιδιος ὁ τοπος, κ. τ. λ. 40. Ααρων ὁ αρχιερευς. *Jos. Ant. vi.* 12. 1. αρχιερευς κατα τα χρησθεντα λογια. *Philo.* 3 *Vit. Mos. p.* 679. § 21. *Par.*] *Coll. Sir. xlv.* 6, 7. εδωκεν

αυτῳ ἱερατειαν λαου. [*Dignus est qui hùc transferatur, locus Joseph. Ant. iii.* 8. 1, *ubi Moses ad concionem:* Εγωγε ταυτης εμοι της σκεψεως επιτραπεισης, εμαυτον αν της τιμης αξιον εκρινα· δια τε το φυσει παντας ειναι φιλαυτους, και ὁτι πολλα εμαυτῳ καμνοντι περι σωτηριας της ὑμετερας συνοιδα· νυν δ' αυτος ὁ Θεος Ααρωνα της τιμης ταυτης αξιον εκρινε, και τουτον ἡρηται ἱερεα, τον δικαιοτερον μαλλον ὑμων ειδως. ὡς οὑτος ενδυσεται στολην τῳ Θεῳ καθωσιωμενην, και βωμων επιμελειαν ἑξει και προνοιαν ἱερειων, και τας ὑπερ ὑμων ευχας ποιησεται προς τον Θεον ἡδεως ακουσομενον, ὁτι τε κηδεται γενους του ὑμετερου, και παρα ανδρος ὁν αυτον επελεξατο, γινομενας προσδεχεται ταυτας. *Krebs.*] ὁ καλουμενος, *Coll. Esa. li.* 2.

5 [ὁ παντεποπτης Θεος, Δεσποτης των Πνευματων, και Κυριος πασης σαρκος, ὁ εκλεξαμενος τον Κυριον Ιησουν Χριστον, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 58. Ὁ Κυριος ανευ του Πατρος ουδεν εποιησεν, ἡνωμενος ων. *Ign. Magn.* 7.] συνησει ὁ παις μου,—και δοξασθησεται. *Esa. lii.* 13. *Ps. cix.* 3. *Joan. v.* 30. *viii.* 28. *x.* 25. *Cap. ii.* 17. *iii.* 1.

6 [εν ἑτερῳ τοπῳ λεγει, *Clem. Rom. i.* 8. *et sæp.*] *Conf. sup. iv.* 5. και καταρξει επι του θρονου αυτου, και εσται ἱερευς εκ δεξιων αυτου, κ.τ.λ. *Zach. vi.* 13. [ου μια ταξις των ἱερεων. *Philo.* 3 *Vit. Mos. p.* 679. *et sæpiss.* ἱερεις της αμεινονος ταξεως—της δευτερας ταξεως, κ.τ.λ. *Carpzov.*] *Cap. vii.* 1. *viii.* 1. [*Supple* τοπῳ· *Ita enim Græci vocant id quod Hebr.* פרשה *Græci etiam* περιοχην, *quâ de re diximus Act. viii.* 32. Συ ἱερεις εις τον αιωνα κατα την ταξιν Μελχισεδεκ· *Sic et infra* 10. *vi.* 20. *vii.* 11. 17. 21. *Ex Græco Ps. cix.* 4. *In Hebr. illud* κατα την ταξιν *est* על דברתי, *quod infra vii.* 15 *bene ad sensum effertur* κατα την ὁμοιοτητα. *In Syriaco* בדמותה *i. e. ad modum.* דברה *conditio aut modus, ut Ecclesiast. iii.* 18. *Sic* ταξις *sumitur* 2 *Mac. ix.* 18. *Est vox non malè Græca: dicunt enim Græci* εν ταξει εχειν γαμετης, εν εχθρου ταξει, ταξιν εχειν τελετης, ταξιν νομου, *et similia quæ significant, hoc esse instar rei alterius. Ad modum Melchisedeci, i. e. modô augustissimô, quô regnum simul et sacerdotium jungebantur, ut ante legem Mosis.* εις αιωνα *valet, sine successore. Grot.* Μελχισεδεκ, *Conf. Philo.* 3 *Alleg.* § 25. *p.* 103. *Mang.*]

7 [ἡ επιδημια εν τῳ κοσμῳ τουτῳ της σαρκος ταυτης. *Clem. Rom. ii.* 5. μετα φοβου και πασης ευλαβειας. *Polyc. Phil.* 6.] μετα δακρυων. *Conf. Matt. xxvi.* 38, 39. *Joan. xi.* 35. [δεησεις και ἱκετηριας *conjungit Philo de Cherub. p.* 116. *ad Cai. p.* 1031. *Par. Conf.* μυστηρια κραυγης. *Ign. Ephes.* 19.] εισακουσεν αυτου, 2 *Par. xviii.* 31. *Ald.* εσωσεν αυτον. *Vat.* και εν τῳ κεκραγεναι με προς αυτον εισακουσε μου. *Ps. xxi.* 24. πιστευσαντες εσωθησαν εκ φλογος. 1 *Mac. ii.* 59. *Conf. Ps. xxi.* 21. *Act. xxiii.* 10. *Marc. xv.* 34. 2 *Mac. ix.* 18. [ευλα-

βεισθαι· φοβεισθαι. *Hesych.*] και ουκ εισηκουσαν Μωυσῆ απο της ολιγοψυχιας. *Exod. vi. 9. Conf. Job. xxxv. 12.* [εγω γαρ (ὁ Διαβολος) οιδα, ὁτι ανθρωπος (ὁ Ιησους) εστι, και ηκουσα και αυτου λεγοντος, Ὁτι περιλυπος εστιν ἡ ψυχη μου ἑως θανατου. *Evang. Nicod. cap. 20. p. 704. Thilo.* *Hìc Jesus* εισακουσθεις *dicitur* απο ευλαβειας, *à metu liberatus, quòd, quum insummis animi angoribus esset constitutus, sic ut mortem quoque deprecaretur, Deus à metu ipsum liberavit, ita ut metu vacuus alacer omnia absque ullâ angoris significatione fuerit perpessus. Coll. Luc. xxii. 43. Valck.* και εισακουσθεις απο της ευλαβειας· *Est contracta locutio frequens et Heb. et Græc. Sensus est: in hôc exauditus fuit, ut ab istô metu liberaretur. Par locutio Ps. xxii. 22, ubi quod in Heb. est* עניתני *rectè vertitur Exaudisti me, i. e. exaudiens liberasti ab illis cornibus* μονοκερωτων, *i. e. malorum hominum. Sic Ps. liv. 17, ubi in Heb. est* ישיעני *servabit me, LXX ponunt* εισηκουσε με, *per* μετωνυμιαν. απο της ευλαβειας, *i. e. liberatus ab illo metu cruciatuum per Angelum ad se missum Luc. xxii. 43, per quem ei ob oculos positus est ingens ille fructus ad homines redundaturus ex illis ipsius duris sanè perpessionibus, et quidèm conjunctus cum maximâ ipsius gloriâ. Philip. ii. 9,* ευλαβεια *est id quod* αδημονειν *dicitur, Matth. xxvi. 37. Marc. xiv. 33. Sic Jos. xxii. 24,* מדאגה *Græci vertunt* ἑνεκα ευλαβειας, *quæ ipsa vox Heb. Prov. xii. 25 vertitur* φοβερος λογος· *ipsum autem verbum* דאג ευλαβεισθαι *Esa. lvii. 11,* φοβεισθαι, *Jer. xvii. 8. Sic Joseph. de rege maritô Estheræ,* ευλαβειας αυτην απολυων. *Et Lucas ipse Act. xxiii. 10,* ευλαβηθεις *posuit pro timens. Ab illô ergo metu Christus liberatus forti animo se paravit ad ferendos illos dolores. Grot.*]

8 [ὁτι νουθετησει δικαιον ὡς υἱον αγαπησεως, και ἡ παιδεια αυτου ὡς πρωτοτοκου. *Psalt. Sal. xiii. 8.* εμαθεν— επαθεν· *Est hæc venustas oratoria, Vett. valdè probata, quam* Παρονομασιαν *vocant s. Alliterationem. Hujus figuræ, qua Sac. Script. mirificè delectatus est Paulus, exempla collegit Gatak. Advers. p. 898. et Albert. in N. T. pp. 237, 8. In lingg. vernac. talia ferè nobis minus placent.* αφ' ὡν· *contracta iterum est forma loquendi —pleniùs—*εμαθεν απο τουτων, ἁ επαθε. *Valck.*] *Conf. Phil. ii. 6-8.* [ἱν' εκ του παθειν μαθῃ. *Philo. p. 340. Mang.* παθηματα, μαθηματα. *Gr. Prov. Grot.* νυν μανθανω δεδεμενος. *Ign. Rom. 4.* δι' ὑπακοης προσηνεγκεν αυτον θυσιαν. *Clem. Rom. i. 10.* το ὑποδεες δια της ὑπακοης. *19.*] ιδου ακοη ὑπερ θυσιαν αγαθην, κ. τ. λ. *1 Reg. xv. 22.*

9 τελειωθεις· *Coll.* ὁ κριος της τελειωσεως—ἡ θυσια της τελειωσεως. *Conf. Exod. xxix. 27. 31. 34.* αιτιος σωτηριας· *Coll. cap. ii. 10. xii. 2. 2 Mac. iv. 47.* ειπον τῃ ψυχῃ μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps. xxxiv. 3.* [το προς τον του ειναι ἡμας αιτιον, *Coll. Clem. Rom. Fragm. 1. Conf. Jos. Ant. Jud. viii. 13. 5.* αιτιος σωτηριας, *Philo de Noë. ii. 440. Mangey.*] *Conf. Phil. iii. 12. Luc. xiii. 32. xxiv. 26. Joan. xix. 30.* το δε σωτηριον μου εις τον αιωνα εσται, ἡ δε δικαιοσυνη μου ου μη

εκλειπῃ. *Esa. li.* 6. ευχαριστουντες τῳ Θεῳ των πατερων αυτων, αιωνιῳ Σωτηρι του Ισραηλ. 3 *Mac. vii.* 16. [και οι ὑπακουσαντες εσωθησαν. *Clem. i.* 7.] *Col. i.* 19. *ii.* 10. *cap. ii.* 17.

10 Αβρααμ, ὁ φιλος προσαγορευθεις. *Clem. Rom. i.* 10. 17. υἱους ἡμας προσηγορευσεν. *ii.* 1. *Id verbum* προσαγορευθεις, *penes Philonem perpetui usûs, semper vertendum est nudè, vocatus. Carpzov. salutatus, Casaub. et Valck.*] πατηρ των Ιουδαιων προσαγορευομενος. 2 *Mac. xiv.* 37. [ὁς μονος πεπιστευται τα κρυπτα του Θεου. *Ign. Philad.* 9.]

11 [εργατης—νωθρος και παρειμενος. *Clem. Rom. i.* 34.] *Conf. Esa. vi.* 9, 10. δυσερμηνευτος, *Conf.* δυσδιηγητος, *Sap. xvii.* 1. [νωθρον· ασθενες, βραδυ. *Hesych. infirmum, languidum. Labb. Explicata difficilia esse affirmatiis, ad quos scribebat, quæ super Melchisedeco dicere posset.—Sæpe his in libb. aures memorantur, ubi simul designatur animus. Coll.* ενωτισασθαι, *et* θεσθαι εις τας καρδιας. *Act. ii.* 14. *Valck.*]

12 [εγκεκυφατε εις τα λογια του Θεου. *Clem. Rom. i.* 53. *Polyc. Phil.* 7. *Venustè Sac. Script. lac dicere solent pro primis elementis Christ. disciplinæ, oppositè ad doctrinam justam et perfectam. s. sublimiora quædam dogmata, quæ vocari solent* βρωμα, 1 *Cor. iii.* 2. *Noster* στερεαν τροφην *appellavit. Nihil elegantius locô* 1 *Pet. ii.* 2. *Valck.* διδασκαλος αποστολικος. *Mart. Polyc.* 16. επισημος, 19. μονῃ τῃ Χριστιανῃ τροφῃ χρησθαι. *Ignat. Trall.* 6. ουχ ἡδομαι τροφῃ φθορας. *Rom.* 7. φοβουμαι μη νηπιοις ουσιν ὑμιν, βλαβην παραθω. *Trall.* 5.] *Coll. Sir. xv.* 3. *xxiv.* 21. [γυμναι δε εισι ετι, καθαπερ αἱ των κομιδῃ νηπιων, κ. τ. λ. *Conf. Philo. Quod. Omn. Prob. Lib. fin.*] *Coll.* 2 *Tim. iii.* 7. *Marc. iv.* 33. *Luc. viii.* 10. 3 *Mac. v.* 49.

13 [πειθαρχειν τῳ λογῳ της δικαιοσυνης. *Polyc. Phil.* 9. απειρος· αμαθης, *Etym. Mag.* αμετοχος, *Œcumen.* νηπιος, *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. iii.* 1. νηπιον· νεογνον, νεωτερον, ανοητον. *Hesych.*] μη καυχασθω ὁ κυρτος, ὡς ὁ ορθος. 3 *Reg. xxi.* 11. ὁ μετεχων, *Coll.* 2 *Mac. v.* 10.

14 [αισθητηρια· τα μελη δι' ὡν αισθανομεθα. *Hesych.* ανευ συμπαραληψεως αισθητηριων. *Philo.* 3 *Alleg. p.* 104. γυμναζεσθαι· το ασκειν και παιδευθηναι. *Phavor.*] *Coll.* 2 *Pet. ii.* 14. 1 *Tim. iv.* 7. [τελειοι οντες, τελεια και φρονειτε. *Ign. Smyrn.* 11. ουδενος γαρ τουτων ὁ τελειος δειται·—τῳ δε νηπιῳ χρεια εστι παραινεσεως και διδασκαλιας. *Philo.* 1 *Alleg. p.* 57. αχρι τινος ἡμεις οἱ γεροντες ετι παιδες εσμεν, τα μεν σωματα χρονου μηκει πολιοι, τας δε ψυχας ὑπ' αναισθησιας κομιδῃ νηπιοι; *Leg. ad Cai. init.* το δενδον το καλων και πονηρων γνωστικον, *allegoricè interpretatur* φρονησιν, ᾗ διακρινεται τα ενναντια φυσει. *(De Opific. Mund. p.* 35.*) Carpzov.*] και παν παιδιον νεον ὁστις ουκ οιδε σημερον αγαθον η κακον. *Deut. i.* 39. [αισθητηριος· *sensificus. Labb. Gloss.*] και τηνικαυτα δε περι παντων τον ἱερον ἡγεμονα νουν δια των ενδον αισθητηριων ενεθρονισεν. 4 *Mac. ii.* 22.

[τελειων· *Viris verò, in Christo nempè, convenit cibus solidus. his scilicet, qui habitu diuturno et jugi exercitatione sensus sibi comparârunt exercitatos ad discernendum bonum et malum: nam id quidèm certè dubium non est, quin* τελειοι ανδρες *hìc sint* τελειοι εν Χριστῳ, *qui non tantùm prima elementa, sed dogmata jam sublimiora receperint veræ religionis, ejusque mysteriis sint initiati.* ἑξις *hìc significat assuetudinem. Valck.*]

ΚΕΦ. 5. 6.

1 ΔΙΟ μη διψυχωμεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 23.] ετι εχεται της ἑαυτου τελειοτητος. *Job. ii.* 3. *Polychron.* αρχη σοφιας φοβος Κυριου. *Ps. cx.* 10. *Prov. i.* 7. *iv.* 10. [αρχην βαλλομενος ὡσπερ θεμελιον. *Philo apud Carpzov.* ουδεν λανθανει ὑμας, εαν τελειως εις Ιησουν Χριστον εχητε την πιστιν, και την αγαπην, εστι αρχη ζωης και τελος· αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 14.] τα στοιχεια της αρχης των λογιων του Θεου, *Cap. v.* 12. καταβαλλομενος, 2 *Mac. ii.* 13. απο νεκρων εργων, *Coll. Valck. ad Jac. ii.* 17. *cap. ix.* 14. [πηροι οντες τῃ διανοιᾳ, προσκυνουντες λιθους—ὁ βιος ἡμων ὁλος αλλο ουδεν ην ει μη θανατος, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. αυτου με ενδυναμουντος, του τελειου ανθρωπου γενομενου. *Ign. Smyrn.* 4. χαριτος Θεου, ἡν ευχομαι τελειαν μοι δοθηναι. 11. της τελειοτητος αυτης ουκ εστιν εξηγησις. *Clem. Rom. i.* 50. της τελειας του μαθητου ταξεως. *Mart. Ign.* 1. φερωμεθα· *Optimis Scriptoribus Græcis familiaris est phrasis* φερεσθαι επι τι, *significans, animosè rem aliquam persequi. Severâ lege incumbere studiis philosophicis erat* φερεσθαι επι την φιλοσοφιαν. *Idem quod hìc* φερ. επι την τελειοτητα *dicebatur quoque in Scholâ Pythagoræ. Sed sensu hìc legitur multò sublimiori: veri enim nominis* τελειοτης *non nisi Christiano convenit. Ferri ad sublimiora disciplinæ Christianæ, et ad quandam velut perfectionem, cujus homo in hâc vitâ est capax: id demùm phrasis significat Apostolica: apud Pythagoreos significabat, summum apicem tangere in Philosophiâ. At Philosophia Gentilis, si quam pollicebatur, non præstabat tamen veram* τελειοτητα. *In morali parte Philosophiæ excelluerunt quidèm Pythagoras et Socrates, sed quævis capita istius disciplinæ vitiis sunt et nævis fœdata. Ethica optimorum Philosophorum Gentilium cum doctrinâ Christi nullo modo comparari potest. Hæc illâ longè est excellentior. Valck.*]

2 κριμα, *apud LXX* κρισις. *Deut. i.* 17. *Ps. lvii.* 11. [αιωνιου κολασεως. *Clem. Rom. ii.* 6. *Mart. Polyc.* 2. της μελλουσης κρισεως, και αιωνιου κολασεως. 11. εις αναστασιν ζωης αιωνιου. 14. βαπτισμων διδαχης, *Conf. Philo.* 1 *Monarch. p.* 818. *De Victim.* 843. *Edit. Par.*] επιθεσεως χειρων· *Lev. i.* 4. *iii.* 2. *Gen. xlviii.* 14. *Comp.*

3 [ὡς εθος ἡμιν λεγειν, Θεου διδοντος, τουτο ποιησομεν. *Œcumen.*] *Coll. Jac. iv.* 15. 2 *Cor. iii.* 5. *Phil. ii.* 13. 1 *Mac. xv.* 6.

4 [εκκλησια ηγαπημενη και πεφωτισμενη. *Ign. Rom. Inscr.*] γενηθεντας, *Coll. Matt. vi.* 10. αδυνατον ειναι τυχειν ειρηνης. 2 *Mac. iv.* 6. φωτισθεντας, *Conf. Ps. xxvi.* 1. *Sir. xxv.* 11. *Comp. Cap. x.* 32. τους δε εκκλινοντας εις τας στραγγαλιας (σκολιοτητας *Sym.*). απαξει Κυριος μετα των εργαζομενων την ανομιαν. *Ps. cxxiv.* 5. *Cap. x.* 29. αδυνατον (*difficillimum*), *Coll. Prov. xxx.* 18. *Matt. xix.* 26. *vii.* 22, 23. 1 *Pet. ii.* 3. 2 *Pet. ii.* 20, 21. *Ps. xxxiii.* 8. [*Coll. Valck. ap. Apoc. xviii.* 1. μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.*]

5 [εστιν δε ούτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. *Clem. Rom. ii.* 6. *Polyc. Phil.* 5. ηθελησεν ὁ Δεσποτης της αθανατου γνωσεως ἡμας γευσασθαι. *Clem. Rom. i.* 36.] *Conf. Deut. xxx.* 14. 4 *Mac. vi.* 18–20.

6 ανακαινισθησετι ὡς αετου ἡ νεοτης σου. *Ps. cii.* 5. [εις καινοτητα αϊδιου ζωης. *Ign. Ephes.* 19. εις καινοτητα ελπιδος ηλθον. *Magn.* 9. εις καινον ανθρωπον Ιησουν Χριστον. *Ephes.* 20. *Coll.* Ιουδαιος εστι Χριστοκτονος. *ad Heron. p.* 92. *Voss.*] ει ουν οἱ κατα σαρκα ταυτα πρασσοντες, απεθανον· ποσῳ μαλλον εαν τις πιστιν Θεου εν κακῃ διδασκαλια φθειρῃ, ὑπερ ἡς Ιησους Χριστος εσταυρωθη; *Conf. Ezech. xxviii.* 17. *Jer. xxxvi.* 32. *Comp.* και μη παραπεσητε. *Sap. vi.* 9. [*Philo in lib. de Præm. et Pœn. p.* 911, *qui, alios quidem* ῥαδιως ορθουσαι δυναμενους *esse, dicit de aliis autem* ενταυθα δε ὁλοι βιοι πιπτουσιν, ούς ἁπαξ ανατραπεντας, μογις εστιν ανεγειραι. *Carpzov.* ἡ απο των κρειττονων επι τα χειρω μετανοια. *Mart. Polyc.* 11. την ψυχην παλαιωθεισαν ανακαινιζειν. *Chrysost. Op. tom.* 1. *p.* 738. ὁρατε, αδελφοι, ὁσῳ πλειονος κατηξιωθημεν γνωσεως, τοσουτῳ μαλλον ὑποκειμεθα κινδυνῳ. *Clem. Rom. i.* 41. ανασταυρουν, *Mart. Ign.* 2.] ὡσπερ στρατηγος πρωτοστατης πιπτων. *Job. xv.* 24. [ανακαινιζειν εις μετανοιαν, *Iterùm renovare per resipiscentiam. Istiusmodi phrases, rebus olim ignoratis designandis inservientes, in veterum Græcorum scriptis non reperiri mirum non est: reperiuntur tamen apud recentiores, Porphyrium, Iamblichum, Hieroclem, aliosque Sæculi IV Gentiles Philosophos, qui multa protulerunt simillima eorum, quæ tradunt Sacri nostri scriptores; sed ex horum scriptis, talia edocti, aut certè è scriptis aliorum Christianorum sui temporis, quibuscum etiam disputarunt eorum nonnulli. Hi itaque cæperunt multò sanius loqui de Deo, de amore Dei, de resipiscentiâ à peccatis, de gloriâ Dei quærendâ, de aliis etiam capitibus Christianæ Religioni propriis: nusquam talia reperientur ap. Platonem, Aristotelem, ceterosque Philosophos principes, qui antè vixerunt, quàm veræ religionis lumen per orbem esset sparsum.—Quando hìc* ανασταυρουν *et* παραδειγματισαι *conjunguntur, tanquam*

parallela, videtur Script. Sac. respexisse Num. xxv. 4, ubi populo idololatræ Deus iratus Moysi mandat, ut populi principes in aliorum exemplum cruci suffigat. Παραδειγματισον αυτους· *cruci illos suffige, ut publicè sic infamiæ expositi malis sint exemplo. Valck. Coll. Philo. de Somm. lib.* 1. § 15. *p.* 578. *Par. CITAT.*] *Coll. cap. x.* 29.

7 [ἱνα μη του διαβολου βοτανη τις εὑρεθῃ εν ὑμιν. *Ignat. Ephes.* 10. *Philad.* 3.] εν καιρῳ ευθετῳ. *Ps. xxxi.* 6. ἡμεραν ευθετον. *Susan.* 15. βοτανη, *Exod. ix.* 22. 25. *Coll. Deut. xxxii.* 2. 1 *Cor. iii.* 6, 7.

8 [αδοκιμον· πονηρον, αποβλητον, αχρηστον. *Hesych.*] *Coll. Deut. xi.* 26-29. *Ps. cxvii.* 22. *Jer. vi.* 30. [εγγυς Θεου δυναμεως. *Philo. de Cherub. p.* 111. και εκφερει καρπον. *Clem. Rom. i.* 24.] ἱκανος εις καυσιν· *Esa. xl.* 16. *Tit. i.* 16. ουαι αυτοις, ὁτι απεπηδησαν απ' εμου·—εγω δε ελυτρωσαμην αυτους, αυτοι δε κατελαλησαν κατ' εμου ψευδη. *Ose. vii.* 13. [ἡ δε του μελανος ὁδος εστι σκολια και καταρας μεστη, εστι γαρ ὁδος του θανατου αιωνιου μετα τιμωριας, κ. τ. λ. *Barn. Epist.* § 20.] *Coll. Matt. iii.* 12. *xiii.* 30.

9 *Coll. Marc. i.* 38. παραπετασματα εποιουν εχομενα του θυσιαστηριου. *Amos. ii.* 8. σχοινια—εχομενα τριβου σκανδαλον εθεντο μοι. *Ps. cxxxix.* 5. [*Coll. Valck. ad loc.*] τα κρειττονα, *Coll. Jud. viii.* 2.

10 [και αἱ δικαιοσυναι των ὁσιων σου ενωπιον σου Κυριε, και ου κρυβησεται ανθρωπος απο της γνωσεως σου. *Psalt. Sal. ix.* 6. την διακονιαν την εις το κοινον ανηκουσαν. *Ign. Philad.* 1. *Conf. Tob. iv.* 14. των εκκλησιων των δεξαμενων με εις ονομα Ιησου Χριστου. *Ign. Rom.* 9. ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Polyc.* 1. ὁτι Θεος ουδαμη ουδαμως αδικος, αλλ ὡς ὁιον τε δικαιοτατος. *Philo. de Profug. p.* 462. *Par.*] τον κοπον των χειρων μου ειδεν ὁ Θεος. *Gen. xxxi.* 42. αγαθων γαρ πονων καρπος ευκλεης, κ. τ. λ. *Sap. iii.* 15.

11 [μη ποτε—την προς Κυριον αυτου σπουδην εκκοψῃ. *Mart. Ign.* 4. πλεον σπουδαιος γινου οὐ ει. *Ign. Polyc.* 3. μετα πληροφοριας Πνευματος Ἁγιου. *Clem. Rom. i.* 42. ενδεικνυσθω την σοφιαν αυτου. 38.] *Conf. Rom. xiii.* 11. *Col. ii.* 2. *Sir. xxiv.* 18. *Comp.*

13 [ὡν γενοιτο και ἡμας συγκοινωνους τε και συμμαθητας γενεσθαι. *Polyc. Mart.* 17. μιμηται γενωμεθα κακεινων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 17. μιμηται ουν γενωμεθα της ὑπομονης αυτου. *Polyc. Phil.* 8. ὁ νωθρος και παρειμενος (εργατης). *Clem. Rom. i.* 34. κληρονομηση τας επαγγελιας του Θεου. 10.] *Conf. Col. i.* 11. [ἱνα κατα τον καιρον του μαρτυριου συναγομενοι, κοινωνωμεν τῳ αθλητῃ και γενναιῳ μαρτυρι Χριστου, κ. τ. λ. *Mart. Ign. fin.*] εστι κληρονομια τοις θεραπευουσι Κυριον, και ὑμεις εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος. *Esa. liv.* 17.

14 [ευλογων ευλογησω σε· *purus putus est Hebraismus. Ad rem confirmandam solent sic Heb. verbis adjicere eorumdem verborum Participia. Coll.*

Hab. ii. 3. Valck. ap. Act. vii. 34. η μην· οντως δη, *Hesych. Suid. Coll. Vorst. de Hebrais. cap. 34. Philo. 3 Alleg. p. 98. Edit. Par.* η μην, *est particula jurisjurandi, respondens Hebr.* כי אם *vel* אם לא *verè, profectò. Sic apud LXX Numb. xiv. 23. 28. 35. Job. xiii. 15. In N. T. tantùm occurrit Hebr. vi. 14.* η μην ευλογων ευλογησω σε, *profectò tibi bene dicam. Glass. Phil. Sacr. p. 400. Dathe.* η μην· αληθως, οντως· τινες αντι του Αμην. *Theoph.*]

15, 16 [Αβρααμ, ὁ φιλος προσαγορευθεις—κληρονομηση τας επαγγελιας του Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i. 10.* εαν Θεου επιτυχω. *Ign. Rom. 9.* αιτησασθε περι εμου, ινα επιτυχω. 8.] *Conf. cap. xi. 10.* [Ὁρκου γαρ εννοια εστι μαρτυρια Θεου περι πραγματος αμβισβητουμενου· Θεῳ δε ουδεν αδηλον ουδε αμφισβητουμενον.—μαρτυρος γε μην ουδενος δειται, ουδε γαρ εστιν αλλος Θεος ισοτιμος αυτῳ. Εω λεγειν ὁτι ὁ μαρτυρων, παροσον μαρτυρει, κρειττων εστι του μαρτυρουμενου. *Philo. Cain et Abel.* § 28.] περας της φυγης σου. *Nah. iii. 9.* [περας των κακων. *Jos. Bell. vii. 5, 6.* περας· τελος. *Hesych.*] *Conf. Matt. xxiii. 17.* αντιλογιας παυει κληρος. *Prov. xviii. 18. Ald.* [Τι γαρ αμεινον η αψευδειν παρ' ὁλον τον βιον, και ταυτα μαρτυρι Θεῳ χρωμενον; Ὁρκος γαρ ουδεν αλλο εστιν η μαρτυρια Θεου περι πραγματος αμφισβητουμενου. Θεον δε μη επ' αλεθειᾳ καλειν παντων ανοσιωτατον. *Philo De Spec. Legg.* § 3. *p. 272. Mangey.*] κατ' εμαυτου ωμοσα, λεγει Κυριος, κ. τ. λ. *Jer. xxix. 13. Amos. vi. 8. Esa. lxii. 8.*

17 [αμεταθετος γαρ ἡμιν ἡ απο των κρειττονων—μετανοια. *Mart. Polyc. 11.* = το μεγαλοπρεπες της φιλοξενιας ὑμων. *Clem. Rom. i. 1.*] ἡ βουλη του Κυριου εις τον αιωνα μενει. *Ps. xxxii. 11.* [το πιστεως βεβαιοτατον συμβολον, μαρτυριαν Θεου περιεχουσης. *Philo. De Plant. Noë. p. 225.* Θεος την ατρεπτον και αμεταθετον εμφανων ουσιαν. *De Nom. Mutat. p. 1052.* αμεταθετος· ατρεπτος. *Hesych.*] *Conf. cap. vii. 21.* [εμεσιτευσεν ορκῳ· *Ex Lat. intervenit. Dicuntur autem Latinis intervenire, qui fidem alicujus fulciunt. Sic Deus suam ipse fidem fulcit jurejurando. In Gloss.* μεσιτευω· *intervenio. Philo de Cain et Abel.* του τε μην πιστευθηναι χαριν απιστουμενοι καταφευγουσιν εφ' ὁρκον ανθρωποι· ὁ δε Θεος και λεγων πιστος εστιν, ὡστε και τους λογους αυτου βεβαιοτητος ενεκα μηδεν ὁρκων διαφερειν· και συμβεβηκε την μεν ἡμετεραν γνωμην ὁρκῳ, τον δε ὁρκον αυτον Θεῳ πεπιστωσθαι· ου γαρ δι' ὁρκον πιστος ὁ Θεος, αλλα δι' αυτον και ὁ ὁρκος βεβαιος. Τι ουν εδοξε τῳ ἱεροφαντῃ παρεισαγαγειν αυτον ομνυντα; ινα την ασθενειαν διελεγξῃ του γεννητου, και διελεγξας ἁμα παρηγορησῃ· Ου γαρ δυναμεθα δινηνεκως το αξιον του αιτιου κεφαλαιον εν ψυχῃ ταμιευσαι τῃ ἑαυτων, το "ουχ ὡς ανθρωπος ὁ Θεος" (*Num. xxiii. 19.*), ινα ἁπαντα τα ανθρωπολογουμενα ὑπερκυψωμεν· αλλα πλειστον μετεχοντες του

θνητου, και χωρις αὐτων επινοησαι μηδεν δυναμενοι, μητε εκβηναι τας ιδιας κηρας ισχυοντες, αλλ' εις το θνητον εισδυομενοι καθαπερ οἱ κοχλιαι, και περι αὐτους ὡσπερ εχινοι σφαιρηδον εἱλουμενοι, και περι του μακαριου και αφθαρτου και περι αὐτων δοξαζομεν, την μεν ατοπιαν του λογου, ὁτι ανθρωπομορφον το θειον, αποδιδρασκοντες, την δε εν τοις εργοις ασεβειαν, ὁτι ανθρωποπαθες, επανορθουμενοι· δια τουτο χειρας, ποδας, εισοδους, εξοδους, εχθρας, αποστροφας, αλλοτριωσεις, οργας προσαναπλαττομεν, ανοικεια μερη και παθη του αιτιου, ὡν εστι και ὁ ὁρκος της ἡμετερας ασθενειας επικουρος. § 28, 29. *p.* 146. *Par. Tertullianus De Pœnitentia: O beatos nos quorum causâ Deus jurat! miseros, si ne juranti credimus! Grot.*] *Coll. Num. xxiii.* 19.

18 πνευμα φοβουμενων Κυριον ζησεται, ἡ γαρ ελπις αυτων επι τον σωζοντα αυτους. *Sir. xxxi.* 13. [ἡ καταφυγη και ἡ αναπαυσις των τεθλιμμενων, ἡ ελπις των πενητων, και λυτρωτης των αιχμαλωτων, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 10. ισχυραν παρακλησιν· *Gr.* παρακαλειν *simplicitèr notat adhortari. In N. T. sæpiùs, amplificatâ potestate, consolationibus veri nominis confirmare atque erigere, spe nimirum firmâ vitæ beatæ. Ista potestas obtinere non potuit in scriptis Gentilium, quia, spe firmâ vitæ æternæ et veræ beatitatis carentes, hâc consolatione neminem poterant erigere. Quidquid enim optimi Philosophorum, Socrates et Cicero, de immortalitate animæ loquuntur, meræ tantùm sunt fluctuationes. Christiani demùm de hôc dogmate certò fuerunt persuasi. Hinc æstimari poterit, quàm exiguam vim habuerint eximia Gentilium præcepta ethica, quippe hanc fermè vitam tantùm spectantia. Valck.*] ὁ αψευδης Θεος. *Tit. i.* 2. [ουδεν γαρ αδυνατον παρα τῳ Θεῳ, ει μη ψευσασθαι. *Clem. Rom. i.* 27. *Conf. Act. xxvii.* 13. *Col. i.* 5. *Rom. ii.* 29. [της προκειμενης ελπιδος· *Ad obtinendam spem propositam, s. vitam æternam. Elegantissima metaphora est vocis* προκειμενης, *è veterum certaminum ratione ducta. Propriè enim* προκεισθαι *dicuntur* τα αθλα, *s. præmia certaminis, quæ publicè proponuntur in propatulo, ut eorum adspectus, certaque eorum adipiscendorum spes, certaturos alacriores redderet ad certamen ineundum, victoriamque reportandam: ut interpretabamur suprà ad 2 Timoth. iv.* 8, το αποκεισθαι, *quod eandem significationem obtinet. Jos. A. viii.* 12. 3. οἱ προκειμενων αυτοις αθλων, επαν περι τι σπουδασωσιν, ου διαλειπουσι περι τουτου ενεργουντες. *xix.* 1. 16, δια το αθλα αυτοις προκεισθαι τας ογδοας των ουσιων. *Sed inprimìs in hanc rem illustris locus est Ant. xv.* 8. 1, *ubi exponit de magnificô illo apparatû ludorum, ab Herode M. in honorem Cæsaris celebrandorum:* οἱ αθληται και τα λοιπα των αγωνισματων απο πασης γης εκαλουντο κατ' ελπιδα των προκειμενων και της νικης ευδοξιαν. *Unde* προκεισθαι *de omnibus rebus dicitur, quarum consequendarum certissima nos tenet spes, quæque nos, ut amplum aliquod præmium expectandum, alacriores in re aliquâ suscipiendâ et perficiendâ reddere potest: quô sensû est*

apud Joseph. Proëm. Ant. § 3, τοις Θεου γνωμη κατακολουθουσι—γερας ευδαιμονιας προκειται παρα Θεου. *Krebs.*] Ιδου Κυριος Κυριος μετα ισχυος ερχεται—ιδου ὁ μισθος μετ' αυτου, και το εργον εναντιον αυτου. *Esa. xli.* 10. *Coll.* 1 *Joan. v.* 9.

19 [την τελειαν και ασφαλη γνωσιν. *Clem. Rom. i.* 1. αγκυραι· μεταφορικως αἱ ασφαλειαι. *Hesych.* το τε καταπετασμα και το λεγομενον καλυμμα κατεσκευαζετο, κ. τ. λ. *Philo.* 3. *Vit. Mos. p.* 667. *Coll. Kuinoel.* κατεχειν την αγκυραν του Πνευματος. *Chrysost.* το θειον Πνευμα—μονῳ ανθρωπων ειδει ἑνι παραγινεται, ὁ παντα απαμφιασαμενον τα εν γενεσει, και το εσωτατον καταπετασμα και προκαλυμμα της δοξης. § 12. *Philo. De Gigant. p.* 270. *Mangey.*] *Conf. Exod. xl.* 3. *Joan. xiv.* 2. [βεβαιαν· ασαλευτον, μενουσαν. *Hesych.*]

20 ὁπου εαν πορευθῃς, πορευσομαι. *Ruth. i.* 16. *Coll. Num. xiii.* 21, *Joan. xiv.* 2. *cap. v.* 6. συ ἱερευς εις τον αιωνα, κ. τ. λ. *Ps. cix.* 3. [ευλογω σε, δοξαζω σε δια του αιωνιου αρχιερεως Ιησου Χριστου, *Polyc. ap. Euseb. Ecc. Hist. p.* 133, *per æternum Pontificem omnipotentem Jesum Christum. Coll. Polyc. Mart.* 14. *Jacobs. p.* 599. *et Lardner Cred. Gosp. Hist. Part. ii. cap.* 7. ὁ αρχιερευς ὁ πεπιστευμενος τα ἁγια των ἁγιων. *Ign. Philad.* 9.]

ΚΕΦ. ζ. 7.

1, 2 [*COLL. Ps. lxxv.* 2. [ὁν θεασαμενος ὁ μεγας αρχιερευς του μεγιστου Θεου επανιοντα και τροπαιοφορουντα σων μετα σωυ της ιδιας δυναμεως—καταπλαγεις το μεγεθος της πραξεως—τας χειρας ανατεινας εις ουρανον, ευχαις αυτον γεραιρει, και τα επινικια εθυε, κ. τ. λ. *Philo De Abrah.* § 40. *p.* 34. *Mang.* απηντησε δε αυτῳ (Αβρααμ) ὁ των Σοδομιτων βασιλευς—ενθα ὁ της Σολυμα πολεως ὑποδεκεται βασιλευς αυτον Μελχισεδεκης· σημαινει δε τουτο βασιλευς δικαιος· και ην δε τοιουτος ὁμολογου.—μενως, ὡς δια ταυτην αυτον την αιτιαν και ἱερεα γενεσθαι του Θεου, κ. τ. λ. *Jos. Ant. i.* 10. 2. ὁ δε πρωτος κτισας ην Χαναναιων δυναστης, ὁ τῃ πατριῳ γλωσσῃ κληθεις βασιλευς δικαιος. ην γαρ δη τοιουτος. δια τουτο ἱερασατο τε τῳ Θεῳ πρωτος, και το ἱερον πρωτος δειμαμενος, Ἱεροσολυμα την πολιν προσηγορευσε, Σολυμα καλουμενην προτερον. *Bell. Jud. vi.* 4.] αρχων ειρηνης, *Esa. ix.* 6. *Alex. Ald. Comp.* ὁ Θεος της δικαιοσυνης μου. *Ps. iv.* 1. ἡλιος δικαιοσυνης. *Joel. iv.* 2. βασιλευς ερχεται σοι δικαιος, κ. τ. λ. *Zach. ix.* 9.

3 [εις το διηνεκες. *Ign. Fragm.* 8. *vocabulum* αμητωρ *sæpe apud Philo. legitur,* απατωρ *non idem. Carpzov.* Μελχισεδεκ—ἱερευς εστι Λογος, κληρον εχων τον Οντα, και ὑψηλως περι αυτου λογιζομενος. 3 *Alleg. p.* 76. *Par.* 103. *Mangey.*] ἡ ὁρασις—ὁμοια υἱῳ Θεου. *Dan. iii.*

25. [μη εχων μητερα ἱερειαν εξ ἱερεων. *Philo. de Monarch. p.* 827. απατωρ· *sine patre. Labb. Gloss. Vet.* το δε απατωρ, αμητωρ, ου δια το μη εχειν αυτον πατερα η μητερα, αλλα δια το μη εν τῃ θειᾳ γραφῃ κατα το φανερωτατον επωνομασθαι. *Ephan. Hæres. ap. Wessling. Observat. p.* 138. απατωρ, αμητωρ· *His potissimùm vocibus nituntur, qui, inter dissidentes super Melchisedeco Theologos, ipsum Christum in Melchisedeco sibi reperisse videntur. Qui hominem eum fuisse vero similius statuunt, idèo putant plerique* απατορα, *et* αμητορα *vocari, quòd ejus Pater et Mater penitùs sunt incogniti, à Moyse quippe non memorati. Probabile videtur, Melchisedecum sic dici oppositè ad Sacerdotes sub Lege Moysis, quorum pater esse debebat Aaronides, mater saltem Israëlitica. Vide Levit. viii.* 1. *xxi.* 14. *E Græcis Scriptoribus nihil adhucdum prolatum fuit, neque proferri posse videtur, quod harum interpretationum, aut aliarum, ullam stabiliat. Multa quidèm protulerunt homines eruditi; sed talia, quibus eruditionis copiam magis ostentarent, quàm utilia ad hunc locum illuminandum afferrent. Valck.* διηνεκες· *perpetuum, perenne. Labb.*]

4, 5 [και λευϊταις ιδιαι διακονιαι επικεινται, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 40, 41. αθεοι οντες, τουτεστιν απιστοι. *Ign. Trall.* 10.] *Conf. Num. xviii.* 21. *Lev. xxvii.* 26-30. [ακροθινια· αἱ απαρχαι των καρπων. *Etym. Mag. Coll. Valck. cap. iii.* 11, 12.]

6 τῳ δε Αβρααμ ερρηθησαν αἱ επαγγελιαι. *Gal. iii.* 16. [δεκατοω· Ἑλληνικ. δεκατευω· Αττικ. δεκατοι, *decimat. Labb. Gloss.*]

7 αντιλογια, *Exod. xviii.* 16. *Deut. xxv.* 1. [ὡσπερ γαρ το επαινετον ειναι του επαινεισθαι διαφερει κατα το κρειττον,—ουτως και ευλογεισθαι τῳ ευλογητῳ—το κρειττον εστι. *Philo. de Abrah. p.* 404. *Par.*] το ελαττον, *Conf. Gen. xxv.* 23. *Joan. iii.* 30. *Matt. iii.* 14. [καλοι και οἱ ἱερεις κρεισσον δε ὁ αρχιερευς, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 9.]

8 ὡδε, *Conf. Matt. xxviii.* 6. [ὁ μεν δη σοφος τεθνηκεναι δοκων τον φθαρτον βιον, ζῃ τον αφθαρτον. *Quod. Det. Pot. p.* 164. *Par.*] δεκατας, *Deut. xii.* 6. *Comp.* 1 *Mac. iii.* 49. *Neh. xii.* 44. *Ps. cix.* 4.

9 [ὡς επος ειπειν, *ut ita dicam. Est et. hæc locutio Græcæ elegantiæ. Philo. De Plant. Noë.* § 38. *Mang.* 353. *Par.* 236.]

10 ὁ υἱος σου, ὁς εξελευσεται εκ της οσφυος σου. 2 *Par. vi.* 9.

11 [ἱερωσυνης, *Jos. Ant. v.* 10. 4. *Clem. Rom. i.* 43. *Test. Patr. p.* 582.] 1 *Mac. vii.* 14. [ἁ δε περι ἑκαστων ενομοθετησε (*ad quæ singula vi legis impelluntur.*) *Philo. de Caritat. p.* 201. *Carpzov.* νομοθετει· νομοποιει. *Hesych.* νομοθετω, δοτικῃ και αιτιατικῃ. *Suid. Tenendum est, Græcos verbis quibus in activo dativus personæ jungitur, passivâ formâ usurpatis, addere loco dativi, nominativum personæ, et in verbis quæ cum accusativo tum personæ, tum rei construuntur, eum mutare in nominativum, ubi idem verbum passivâ formâ ponitur. Kuinoel. Conf. Valck.*

Schol. ad 1 *Cor. ix.* 17. *Krebs ad Rom. iii.* 2. λεγεσθαι· εκλεγεσθαι· *Hesych.*] ἡμερα της τελειωσεως ὑμων. *Lev. viii.* 33, 34. *cap. v.* 9. ελαβε διαθηκην ἱερωσυνης αιωνιας. 1 *Mac. ii.* 54.

12 [μεταθεσις *est* τροπη και μεταβολη *apud Philon. Abr. p.* 352. *Carpzov. Nempe ut prædicit ille Psalmus.* ανιστασθαι *dicitur qui munus aliquod publicum orditur, ut Exodi. i.* 8.—ου κατα την ταξιν Ααρων· *instar Melchisedeci, et non instar Aaronis—sacerdotio translato in aliquem non Aaronidem. Grot.*] *Coll. Deut. xviii.* 15.

13 [οἱ λειτουργουντες τῳ θυσιαστηριῳ του Θεου. *Clem. Rom. i.* 32.] προσιεναι τῳ θυσιαστηριῳ. *Jos. ii.* 8. *Conf. Ezech. xiii.* 16. 3 *Reg. xvi.* 12. *Coll. cap. x.* 11. ὁταν προσπορευωνται λειτουργειν προς το θυσιαστηριον. *Exod. xxviii.* 39. [προσεσχηκε· *Hæc quidèm Lectio nihil causæ est cur valdè vituperetur: altera tamèn, quæ prostat in nonnullis Codd. dignissima est spectatu:* προσεστηκε τῳ θυσιαστηριῳ, *ex quâ tribu nemo stetit ad altare; si hoc est ab Auctore positum, alterum calamo scribentis facilè potuit effluere, qui paulo antè posuerat* μετεσχηκεν. *Exprimit illud* προσεστηκε *accuratè verbum Hebræum* קרב *significans appropinquavit, de sacerdotibus frequentatum ad altare accedentibus. Deus. O. M. ab Israëlitis non noluit considerari sub imagine Regis Orientalis. Templum prætulit imaginem aulæ regiæ, Tabernaculum antea imaginem prætorii castrensis. Altare, in quo dona Deo offerebantur, velut mensa erat regia ad quam, ad morem aularum Orientis, stabant sacerdotes, veluti ministri. Hanc ideam egregiè exprimit Codicum illa Lectio memorabilis* προσεστηκε. *Sed et vulgata non ineptè defenditur: nam* προσεχειν τῳ θυσιαστηριῳ *commodè significare potest occupatum esse in rebus ad altare spectantibus. Totum se rebus tradere, Græcè dicitur* προσεχειν πραγμασι. *totum esse in lectione,* προσεχειν τῃ αναγνωσει, 1 *Tim. iv.* 13.—*Cum alterâ lectione comparari poterit* 1 *Cor. ix.* 13, *ubi sacerdotes* οἱ προσεδρευοντες τῳ θυσιαστηριῳ. *Valck.*]

14 *Coll. Esa. xi.* 1. *Matt. i. Luc. iii.* 26. [ζηλου εμπεσοντος περι της ἱερωσυνης. *Clem. Rom. i.* 43. και ανατελει ὑμιν εκ της φυλης Ιουδα και Λευϊ το σωτηρια Κυριου, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 654. 672. ανατεταλκεν· *Interdum germina lætis augmentis propullulantia dicuntur* ανατελλειν. *In utriusque Linguæ monumentis Heroës nonnunquam dicuntur Germina. Ipse Messias Judæis oriturus ab Hebræis Vatibus etiam sub ideâ consideratur Germinis. Ubi in Hebræo contextu vox est* צמח, *germen significans, in Græcis Bibliis est* ανατολη. *Huc ergò putant viri eruditissimi respexisse hoc in verbo Scriptorem hujus Epistolæ; præter ceteros Elsnerus, et Vriemœtius in libello de Schiloh p.* 71. *At nostro judicio Christus, qui tanquam Sol justitiæ consideratur in nobili Malachiæ vaticinio, hìc comparatur cum sole orto ex Judâ. De solis autem ortu verbum* ανατελλειν *propriè etiam in N. T. usurpatur. In ipso vaticinio Esai. citato Matt. iv.*

16, *Christus in tenebris sedentibus* φως ανετειλεν, *velut amabile lumen exortus est. Respexit Noster procul dubiò locum, Num. xxiv.* 17, ανατελει αστρον εξ Ιακωβ. *Valck.*]

15, 16 [ει *(quoniam)*, = επει. *Coll. Epist. ad Diogn.* § 3. *Heffele.*] ανεστη επει δε βασιλευς ἑτερος. *Exod. i.* 8. [καταδηλος· *apertus. perspicuus. Labb.* ὁι σαρκικοι—ὁι πνευματικοι. *Ign. Ephes.* 8.] *Coll.* 2 *Cor. iii.* 6. *Gen. ii.* 7.

17 [*Vocula* ὁτι *verbis divinæ Poetæ præfigitur veluti index citat. In talibus illa Latine reddi nec potest, nec debit. Valck. Particula* ὁτι *declarat ipsa verba loquentis afferri, Latinè reddere, nec potest, nec debet, ut Matt. v.* 31. 73. *et sæp. Philo. Quod Deus Immutab. p.* 312, φησι γαρ, ὁτι εαν γενηται ἀφη λεπρας εν οικια. *Coll. Gatack. Opp. Tom. i.* 384. *Bos. Exercitat. Sacr. p.* 23. *Kuinoël.*]

18 [αθετησις· εκβολη, αμειψις. *Phav. Oecumen. Theophyl.* το ασθενες, *Coll. Buttm.* § 123. 3. μυθευμασιν τοις παλαιοις ανωφελεσιν ουσιν. *Ign. Magn.* 8.] τουτο μεν γαρ, *Sap. vii.* 30. *Coll. Jer. xxxviii.* 32.

19 [εισαγωγη ελπιδος *per Hebr. idem est, atque* ελπις εισαγομενη. Επι *in hâc composit. rem notat postmodum factam. Valck.* ὁι γαρ αγαπητοι προφηται κατηγγειλαν εις αυτον· το δε Ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. *Ign. Philad.* 9.] δι' ἡς εγγιζομεν τῳ Θεῳ. *Conf. Exod. xix.* 21, 22. *Lev. xxi.* 21. και εγγιζε προς τον Θεον σου διαπαντος. *Ose. xii.* 6. ὁι ἱερεις—ὁι εγγιζοντες προς Κυριον. *Ezech. xlii.* 13. 1 *Pet. ii.* 5. 9. [εγγιζειν *cum dat. Hellenist. alioquìn cum præp.* εις *et* προς. *Carpzov.*] *Conf. cap. ix.* 9. *x.* 1. 22. *Coll. Sir. xxiv.* 18. *Comp.*

20 [ὁρκωμοσιας· *Est vox inter illas, quæ in hâc solâ Epist. reperiuntur, non in cet. script. N. T. Videri potest respexisse Ezech. xvii.* 18, *ubi eximie significabat, sollenne jusjurandum, certis ritibus stabilitum, aptis ad religionem animo movendam.* ὁρκωμοσιον *dicebant Attici. Valck.* και καθ' ὁσον ου χωρις ὁρκωμοσιας· (*subaud.* διαθηκης εγγυος γεγονεν. *Schmid.*] εν τουτῳ γινεσθω ἡμιν ὁρκωμοσια προς τον Κυριον, κ.τ.λ. 1 *Esd. viii.* 93.

21 [και αυτος ὁ Δεσποτης των ἁπαντων περι μετανοιας ελαλησεν μεθ' ὁρκου. Ζω γαρ Εγω, λεγει Κυριος, ου βουλομαι τον θανατον του ἁμαρτωλου. *Clem. Rom. i.* 8.] *Conf. Mal. iii.* 6.

22 [ἱνα κρειττονος ελευθεριας απο Θεου τυχωσιν. *Ign. Polyc.* 4. εγγυος—εγγιζομεν *Paronomas. Philo. ad Cai. Macro se* εγγυον *spondet Caii, coram Tiberio: την απο συνθηκων (sc.* πιστιν) επεφερεν, "εγγυωμαι," λεγων. *p.* 997. *Habes* εγγυον διαθηκης. *Conf. Salmas. De Modo Usurar. p.* 689. *Carpzov.*] ἱνα στηση την διαθηκην, ἡν ωμοσε Κυριος τοις πατρασιν ἡμων. *Deut. ix.* 5. *Gen. xvii.* 2. [διαθηκαι δε επ' ωφελειᾳ γραφονται των ὡρεας ἀξιων, ὡστε συμβολον ειναι διαθηκην χαριτος· ἡν μεσην εθηκεν ὁ Θεος εαυτου τε ορεγοντος, και ανθρωπου λαμβανοντος. *Philo. De Nom. Mutat. p.* 1052.] *Conf. Rom. xi.* 29. *cap. vi.* 17, 18. *ix.* 15. [εγγυος·

Sponsor. Sic Jesus hoc uno dicitur in loc. N. T. Ap. Græc. vett. sic dicebatur, qui debitum præstandum in se recipiebat, si debitor non esset solvendo. Sublimori sensu hoc transferri commode potuit in sponsorem Jesum.—In Proverb. cujus lib. Interp. cæteris Græc. interpp. multò elegantior (idem fuit Interp. lib. Jobi) v. εγγυασθαι *adhibuit cap. vi. 1. xxviii. 17. Coll. Salmas. De Modo Usur. cap. 16. Valck.* διαθηκης· *In hâc Epist.* διαθηκη *plerumque Fœdus significat, in Epist. verò Pauli Testamenti tabulas. Conf. Grot. in Matt. cap. i. 1. Valck.*] *Coll. Sir. xlii. 1, 2.*

23 εως αν αποθανη ὁ ἱερευς ὁ μεγας. *Num. xxxv. 25.* εγενηθη αρχιερευς μετα τον πατερα αυτου. 1 *Mac. xvi. 24.* εισι γεγονοτες = εστω διαχωριζον. *Gen. i. 6.* ην διδασκων. *Matt. vii. 29 et sæp.* [ὁπως εαν κοιμηθωσιν, διαδεξωνται ἑτεροι. *Clem. Rom. i. 44.*] ἱερατευειν μετα τον πατερα αυτου. *Lev. xvi. 32.* [ετεσιν ολιγοις ετι παραμενων τη εκκλησια. *Mart. Ign. 1.*] *Coll. Eccles. i. 4. Sir. xiv. 17.*

24 [τι γαρ ευσεβειας απαραβατου καλλιον; *Jos. c. Ap. ii. 41.* απαραβατον· αδιαδοχον, ατελευτον. *Theophyl. Oecum.* και ουκ εσται διαδοχη αυτῳ (Χριστῳ) εις γενεας και γενεας ἑως αιωνος. *Test. XII Patr. p. 586.* απαραβατον· *Isto sensu, quo hìc ponitur, non adhibetur à Vett.* απαραβατον εχει την ἱερωσυνην, *reddi commodè potest, In Sacerdotio successorem non habet. Sacerdotium suum ad neminem transmittit. nam jus, quod in talibus pervenit ad successorem, transmitti dicitur, hôc autem locô* παραβαινειν. *Nova hæc est, et. Alexx. Judæis incognita verbi significatio. Coll. Dan. iv. 28. vii. 14: Idem est hìc* απαραβατος. *Græcis quod in alium devovitur, dici solet* περιελθειν, *vel* περιιεναι, *aut* περιχωρειν εις τινα. *Valck.*] ουκ ηλλοιωμαι. *Mal. iii. 6.*

25 ὁπως γνωστον ῃ, ὁτι δει φθανειν τον ἡλιον επ' ευχαριστιαν σου, και προς ανατολην φωτος εντυγχανειν σου. *Sap. xvi. 28 Coll. Rom. viii. 34.* [τοις προσερχομενοις αυτῳ ἁπλῃ διανοιᾳ. *Clem. Rom. i. 23.* προσελθωμεν ουν αυτῳ εν ὁσιοτητι ψυχης. 29. εντυχωμεν περι των εν τινι παραπτωματι ὑπαρχοντων. 56. εντυγχανουσας αδιαλειπτως περι παντων. *Polyc. Phil. 4.*] *Coll. 1 Joan. ii. 1, 2. Rom. v. 10. viii. 34.* [*Phrasis* εντυγχανειν τινι, *in usu quotidiano incidere in aliquem, vel accedere ad aliquem, usus voluit ut transferretur ad vim supplicandi, atque adeò significaret venire ad aliquem rogandi causâ. Par ratio in* ἱκνεισθαι, *propriè significante venire, in usu venire supplicatum.* Εντυγχανειν τινι ὑπερ τινος *significabat, accedere ad aliquem rogatum pro altero aliquid. Quid jam notare debeat phrasis* εντυγχανειν τῳ Θεῳ *attendenti erit manifestum. Quoniam autem ad Deum accedere non possumus, nisi animo demisso, nihilque magnificè de sê sentiente, loquutio ista in sacris, ut ad Rom. xi. 2 significat animo demisso Deum precari. Ipsæ quin immò preces nostræ hinc dicuntur* εντευξεις, 1 *Tim. ii. 1. iv. 5. Valck.*]

26 [ὁ αρχιερευς ὁ πεπιστευμενος τα ἁγια των ἁγιων, ὁς μονος πεπιστευται τα κρυπτα του Θεου, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 9. ολεθρος γαρ ψυχης εστιν ἡ πορνεια, χωριζουσα Θεου, και προσεγγιζουσα τοις εἰδωλοις, κ. τ. λ. *Test. XII. Patr. p.* 527.] τῳ οικῳ σου πρεπει ἁγιασμα. *Ps. xcii.* 5. [ακακος ὁ Πατηρ Πνευμα εδωκεν ακακον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Frag.* 8. αὐτη ἡ ὁδος, αγαπητοι, εν ᾗ εὑρομεν το σωτηριον ἡμων Ιησουν Χριστον, τον αρχιερεα των προσφορων ἡμων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 36.] *Conf. Ephes. iv.* 10. 1 *Pet. i.* 19. *ii.* 22. *cap. ii.* 20. 1 *Joan. iii.* 5. [*Varia sunt loca Josephi, in quibus simillima his Paulinis tradit. A. iii.* 12. 2: Μη μονον δε περι τας ἱερουργιας καθαρους ειναι, σπουδαζειν δε και περι την αυτων διαιταν, ὡστ' αυτην αμεμπτον ειναι· και δια ταυτην την αιτιαν, οἱ την ἱερατικην στολην φορουντες αμωμοι τε εισι και περι παντα καθαροι και νηφαλιοι. *xix.* 6. 4: *ubi Jonathas pontificatûs honorem, ab Agrippâ oblatum, fratri suo deferri cupit:* πασης και προς τον Θεον ἁμαρτιας και προς σε, βασιλευ, καθαρος αδελφος εστι μοι· πρεποντα τῃ τιμῃ τουτον συνιστημι. *Kreb.*] *Coll. Joan. viii.* 46. *xviii.* 36.

27 τοτε ευδοκησεις θυσιαν δικαιοσυνης αναφοραν, κ. τ. λ. *Ps. l.* 19. [του ὑπερ ἡμων εαυτον ανενεγκοντος Θεῳ προσφοραν και θυσιαν. *Ign. Ephes.* 1. [θυσιαν] ἡν ὑπερ αὐτων αναγουσιν οἱ ἱερεις,—και την ὑπερ του εθνους. *Philo. Quis. Rer. Div.* § 36. *p.* 505. *Mang.* αρχιερευς—κατα τους νομους ευχας δε και θυσιας τελων καθ' ἑκαστην ἡμεραν. *De Spec. Legg. p.* 797. *De Victim. p.* 836. *Edit. Par.*] *Coll. Lev. iv.* 3. *cap. v.* 2, 3. [και αυτος ὑπερ των ἡμετερων ἁμαρτιων ημελλε σκευος του Πνευματος προσφερειν θυσιαν. *Barnab. Epist.* § 7. εφαπαξ· *Magna est hoc in loco et aliis deinceps plurimis hujus adverbii emphasis. Significat enim quod semel factum est, ita absolutum fuisse ut repetere minimè sit necesse, imò verò sit nefas. Beza. Anglicè, once for all.*] *Coll. cap. x.* 1, 2.

28 [πηγη σοφιας, Λογος Θεου εν ὑψιστοις, και αἱ πορειαι αυτης εντολαι αιωνιαι. *Sir. i.* 5. *Comp. Coll. Mich. v.* 2. [ἱερεις, *i. e. per excellentiam* αρχιερεις· *supra septuaginta fuere ab Aarone ad Templi excidium. Non poterant permanere in sacerdotio, morte id prohibente. Et id Lex ostendit, Exod. xxviii.* 43. *Grot.*]

ΚΕΦ. η. 8.

1 ΠΕΡΙ των δεκα λογιων αἱ κεφαλαια νομων, εισι· *Philo. De Decal. Tit.*] και στησω αυτον αρχοντα εν τοπῳ πιστῳ, και εσται εις θρονον δοξης του οικου του πατρος αυτου. *Esa. xxii.* 23. [τουτεστι κεφαλαιον δογμα. *Philo. de Cherub. p.* 111. *Kuinoel.* το σκηπτρον της μεγαλωσυνης του Θεου. *Clem. Rom. i.* 16.

εν λογῳ της μεγαλωσυνης αυτου. *xxvii.* 36. καλοι και οἱ ἱερεις, κρεισσον δε ὁ αρχιερευς, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 9. επι κεφαλαιῳ μεμηνυκαμεν δια του αδελφου ἡμων Μαρκου. *Mart. Polyc.* 20. κεφαλαιον αει το μεγιστον λεγεται. *Suid.*] *Conf. Num. v.* 7. *cap. ii.* 17. *iv.* 15. [εκαθισεν· *Coll. Valck. ad cap. i.* 3.]

2 [δια τουτο και Μοϋσης εξω της παρεμβολης πηγνυσι την ἑαυτου σκηνην, και εκληθη σκηνη μαρτυριου. *Exod. xxxiii.* 7, *laudat Philo.* 2 *Alleg. p.* 1097. *Par.*] *Conf. Ps. lxxvii.* 60.

3 [τῳ γαρ αρχιερει ιδιαι λειτουργιαι δεδομεναι εισιν. *Clem. Rom. i.* 40. δωρα τε και θυσιας· *his duabus vocibus complectebantur Judæi Hellenist. cujuscumque generis oblationes Deo factas. Utuntur Alexx. voce* δωρον *ad exprimendas duas voces Hebr.* מנחה *et* קרבן *valde usitatas. Phrases sunt in Levit. pervulgatæ* προσαγειν δωρα τῳ Κυριῳ, *et* προσφερειν δωρα. *Valck. ap. cap. v.* 1. *tom. ii. p.* 485.]

4 *Conf. sup. vii.* 26. [τους αμεμπτως και ὁσιως προσενεγκοντας τα δωρα. *Clem. Rom. i.* 44. προσφερονται θυσιαι, κ. τ. λ. 41.]

5 [ὑποδειγματι και σκιᾳ· *Pulcrè tota compages disciplinæ Mosaïcæ exemplar dicitur rerum spiritualium, atque umbra duntaxat.* Σκια *umbra, rem in usu notabat, cui nihil inesset solidi, corporis adeòque vacuam. In istum sensum cap. x.* 1, *Lex Moysis nihil aliud habuisse dicitur præter umbram fut. bonorum. Conf. Coloss. ii.* 17. κεχρηματισται· *divinitùs monitus vel jussus est. Usus iste verbi passivus, qui hìc obtinet et duobus aliis locis N. T. Matt. ii.* 12, *Act. x.* 22, *valdè insolens est. Activo sensu Deus quocumque modo hominem hujus illiusve rei admonens dicitur* χρηματιζειν, *cap. xii.* 25. *Illud neminem latebit, esse hoc à dat. vocis* χρημα, *sed exigat quis omnes hujus vocabuli significatus, nullum iuveniet, à quo oriri potuerit vis ista verbi* χρηματιζειν. *Nusquam in LL. Veterum* χρημα *significat monitum divinum, vel oraculum, neque à Grammaticis ista vocis potestas fuit annotata. Valck.*] *Conf. cap. ix.* 23. [σκηνην ουν εργον ἱερωτατον δημιουργειν εδοξεν, ἡς την κατασκευην θεσφατοις λογοις επι του ορους Μωϋσης ανεδιδασκετο, των μελλοντων αποτελεισθαι σωματων ασωματους ιδεας τῃ ψυχῃ θεωρων, προς ἁς εδει, καθαπερ απ' αρχετυπου γραφης και νοητων παραδειγματων αισθητα μιμηματα απεικονισθηναι. *Philo. de Vit. Mos. lib.* 3. § 3. *p.* 146. *Mang.* 665. *Par.* διδαχθεντι δ' αυτῳ τα παραδειγματα της ἱερας σκηνης, κ. τ. λ. § 16. *p.* 156. *Conf.* 3 *Alleg.* § 33. *p.* 80. *Par.* τυπον, *Coll. Valck. ad* 2 *Thess. iii.* 9.] λατρευουσι, *Coll. Num. xvi.* 9.

6 [συνεπιμαρτυρουντες τοις ὑπ' αυτου νενομοθετημενοις. *Clem. Rom. i.* 43. Θεον μεσιτην ὡν ὑπισχνουντο ποιουμενοι. *Jos. Ant. iv.* 6, 7.] μεσιτης = καγω εἱστηκειν αναμεσον Κυριου και ὑμων. *Deut. v.* 5. νυνι δε, *Job. vi.* 28. [ὁ γαρ Χριστιανισμος ουκ εις Ιουδαϊσμον

επιστευσεν, αλλα Ιουδαϊσμος εις Χριστιανισμον, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 10. των μεγαλων και ενδοξων επαγγελιων αυτου. *Clem. Rom. i.* 34.] μεσιτης· *Coll.* 1 *Tim. ii.* 5. *Gal. iii.* 19. *cap. ix.* 15. *xii.* 24.

7 *Conf. cap. vii.* 22. αμεμπτος, *Phil. ii.* 15. *iii.* 6. *Job. xi.* 4.

8 μεμψαμενος αυτοις, κ. τ. λ. 2 *Mac. ii.* 7. *Conf. omninò.* [μεμφεται τοις Ἑλληνικοις συγγραφευσιν. *Jos. c. Ap. i.* 20. ὁ γαρ εν Χωρηβ, παλαιος ηδη νομος, και ὑμων μονων. ὁ δε, παντων ἁπλως. νομος δε κατα νομου τεθεις, τον προ αυτου επαυσε. και διαθηκη μετ' επειτα γενομενη, την προτεραν ὁμοιως εστησεν· (εσβεσεν *Sylburg.*) αιωνιος τε ἡμιν νομος και τελευταιος ὁ Χριστος εδοθη, και ἡ διαθηκη πιστη, μεθ' ἣν ου νομος, ου προσταγμα, ουκ εντολη. *Just. Tryph. p.* 34, 35. *Jebb.*]

9, 10 [εν ἡμερα επιλαβομενου· *Est hìc iterum purus putus Hebraïsmus, et quidem talis, quem sicut nos absque subsid. Lingg. Orient. minùs intelligeremus, ita Græci Vett. haud sanequam intellexissent. Reddi deberet ad verb. in die mei apprehendentis manum ipsorum. i. e. si Latinè dicere velis, isthòc tempore, quò illos validâ manu ex Ægypto liberarem. pro διδους νομους, rectiùs leg. in Gr. Jer. Cod.* διδους δωσω νομους μου· *dans dabo leges meas. i. e. certissime dabo. Valck.* ὁι μετα ταυτα ανθρωποι εγγραψαμενοι ταις ἑαυτων ψυχαις, κ. τ. λ. *Philo. Opific. Mund. p.* 17. *Par.*]

11 [τον πλησιον αὐτου· *In nonnullis Codd. N. T. et vetustis Editt. legitur* τον πολιτην αὐτου. *Hoc, derivatum ex Alex. Vers. altero multò est elegantius, et ad Atticam normam accommodatum; alterum tamen videtur posuisse Scriptor Epistolæ, quod pleræque exhibent Editt. munitum auctoritate optimorum Codicum. Inter diversas Lectiones ceteris paribus plerumque genuina est illa, quæ vocem præbet aut phrasin minùs elegantem. Solebant autem talia ab Eruditis perversâ sedulitate corrigi, et in formas elegantiores converti. Nobis, si sunt ab Apostolis profecta, vocabula potiùs placent ad Atticam formam minùs conformata. Valck.*]

12 *Coll. Jer. xxiv.* 7. *xxxviii.* 1. *xxxix.* 38. *xli.* 15. *Ps. xxxi.* 1. *Sir. ii.* 11. ἱλεως, *Coll.* 3 *Reg. viii.* 34. 2 *Mac. ii.* 7. [ὁπως ἱλεως γενομενος επικαταλλαγῃ ἡμιν. *Clem. Rom. i.* 48. ἱκετευοντες αυτον ἱλεως γενεσθαι, ει τι ακουτες ἡμαρτετε. *i.* 2. [διαθηκη *pro* συνθηκη *vox est linguæ Hellenisticæ. Drusius.* νομους εγκεχαραγμενους ὡσπερ εν ταις ψυχαις. *Jos. c. Ap. ii.* 18.] *Conf. Exod. xxiv.* 7, 8.

13 ὁ παλαιουται ισα ασκῳ, η ὡσπερ ἱματιον σητοβρωτον. *Job. xiii.* 28. [την κακην ζυμην την παλαιωθεισαν και ενοξισασαν, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 10.] εγγυς ειμι του κριματος μου. *Job. xiii.* 18. *cap. vi.* 8. και διαθησομαι αυτοις διαθηκην αιωνιαν, κ. τ. λ. *Jer. xxxix.* 40.

ΚΕΦ. θ. 9.

1-4 ΚΑΙ εδεικθη ὁ λαος Κυριου ὑψιστου εν προσευχῃ κατεναντι ελεημονος, ἑως συντελεσθη κοσμος Κυριου, και την λειτουργιαν αυτου ετελειωσαν. *Sir. l.* 19. λατρεια, *Rom. ix.* 4. [των κοσμικων κατεφρονουν βασανων. *Mart. Polyc.* 2. *quæ hîc S. P.* δικαιωματα λατρειας, *Philo vocat* απεικονισματα και μιμηματα σοφιας. *Quis. Rer. Div. p.* 496. *Carpzov.* δικαιωματα· νομοι, εντολαι. *Suid.* ἡτις λεγεται· *Hoc utique non ad proxime præcedens, sed ad remotius referendum est, nempe* σκηνη. *Primum conclave castrensis hujus sacrarii* ἁγια *vocabatur, alterum penitiùs, post velum secundum,* ἁγια ἁγιων, *Valck.* το μεν ὁν ενδον καλειται καταπετασμα, το δ' εκτος προσαγορευεται καλυμμα, *Philo.* 3 *Vit. Mos. p.* 669. εισω καταπετασματων. *p.* 668. ενδοτερα καταπετασματα. *Jos. Ant. viii.* 11. τα ἁγια—τα αδυτα—τα εν αδυτοις ἁγιωτερα—το εσωτατον, παντος λογου κρειττον. *Conf. Philo. ap. Carpzov.* ειχε δε ἡ κιβωτος ουδεν ἑτερον, ἡ δυο λιθινας πλακας, ἁι τους δεκα λογους τους ὑπο του Θεου Μωϋσῃ λαληθεντας—εσωζον. *Jos. Ant. viii.* 4. 1. ἡ ραβδος του Ααρων βλαστους εξεφυσε, κ. τ. λ. *Philo.* 3 *Vit. Mos. p.* 680. *tot.*] *Conf. Exod. xxv.* 16-20. *xxx.* 6-8. και ληψεται το πυρειον πληρες ανθρακων πυρος απο του θυσιαστηριου, κ. τ. λ. *Lev. xvi.* 12. και ἁι πλακες ἐργον Θεου, κ. τ. λ. *Exod. xxxii.* 16. [αμφορεα· Αττικως· σταμνον, Ἑλληνικως. *Mœris. Conf. Grot. in loc.* σταμνος· ὑδρια, καλπη, καλαθος. *Hesych.* αμφορευς λεγε, μη σταμνος. *Thom. Mag.* και εὑρεθη ἡ ραβδος Ααρων ου μονον βεβλαστηκυια, αλλα και καρπον εχουσα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 43 *omninò.* της ουρανιου και θειας τροφης το μνημειον εν σταμνῳ χρυσῳ καθιερουτο. *Philo. p.* 438. *Par. Carpzov.* το μαννα· *Semel observatur, nomina ex peregrinâ linguâ transumta neutro genere afferri solere, præsertim his in libb.* τα Χερουβιμ, το Πασχα, κ. τ. λ. *Valck.*]

5 [*Judæi Alexandrini pro* ὑπερ *amant dicere* ὑπερανω, *pro* ὑπο, ὑποκατω. *Valck.* μιμημα—της ἱλεω δυναμεως, το επιθεμα της κιβωτου καλει δ' αυτο ἱλαστηριον, κ. τ. λ. *Philo. de Profug. p.* 465. ἡς επιθεμα ὡσανει πωμα το λεγομενον εν ἱεραις βιβλοις ἱλαστηριον—ἱλαστηριον, εοικεν ειναι συμβολον φυσικωτερον της ἱλεω του Θεου δυναμεως. 3 *Vit. Mos.* § 8. *p.* 668. *Edit. Par.*] *Coll. Rom. iii.* 25. 1 *Joan. ii.* 2. *iv.* 10. [ὁυς ου θεμιτον ἡμιν λεγειν φανερως κατα λεξιν. *Jos. Ant. iii.* 5. επι τουτοις—αυθις ακριβεστερον ερουμεν· ου γαρ ολιγος περι αυτων καταλειπεται λογος.' *Bell. v.* 5. 7.] ἁις ου δ' ειπειν θεμις. *Philo. p.* 18. οἱ Χερουβιμ συσκιαζοντες ταις πτερυξιν αυτων επι του ἱλαστηριου. *Exod. xxv.* 20. *xxxvii.* 9. *Comp. Francof. Conf. Ps. lxxix.* 1.

Ezech. xliii. 14-27. 2 *Mac. xi.* 20. *Rom. iii.* 25. και χερουβ (χερουβιμ *Ald.*)—σκιαζοντα (συσκιαζοντα. *Ox. Ald.*) ταις πτερυξιν αυτων επι το ιλαστηριον, κ. τ. λ. *Exod. xxxviii.* 4, 5. [*Conf. Philo. De Cherub. pass.*]

1-5 [*omnia ferè Citata aut Parallela.*]

6 [τον μεγαν αρχιερεα, ὁποτε μελλοι τας νομῳ προστεταγμενας επιτελειν λειτουργιας, κ. τ. λ. ὁταν εις τα εσωτατω των αγιων ὁ αυτος ὁυτος αρχιερευς εισιῃ, κ. τ. λ. *Philo. De Somn. p.* 597. *Par.* § 37. αἱ μεν αναγονται καθ' ἑκαστην ἡμεραν, αἱ δε ταις νουμηνιαις και ἱερομηνιαις, αἱ δε νηστειαις, αἱ δε τρισι καιροις ἑορτων, κ. τ. λ. *De Victim.* § 3. *p.* 837. *Conf. Barnab. Epist.* § 6. *p.* 226. *Edit. Voss.* λειτουργιας επιτελεισθαι. *Clem. Rom. i.* 40. τῳ γαρ αρχιερει ἰδιαι λειτουργιαι, κ. τ. λ. 40. και εις ἱερα και ναους ἐξουσιαν ἐχοντων εισιεναι. *Jos. Ant. iii.* 11. 4. εισιασιν· εισερχονται. *Hesych.*]

7 [παρηλθε γαρ εις το εντος ὁ Πομπηϊος,—και ειδον ὁσα μη θεμιτον ην τοις αλλοις ανθρωποις, η μονοις τοις αρχιερευσιν. *Jos. Ant. xiv.* 4. 4. *Bell. i.* 6.] και ἐξιλασεται ὁ ἱερευς περι της ψυχης της ακουσιασθεισης, κ. τ. λ. *Num. xv.* 28. [εις ἁ (αδυτα) ἁπαξ του ενιαυτου ὁ μεγας ἱερευς εισερχεται, κ. τ. λ. *Philo. leg. ad Cai.* § 39. *p.* 591. *Mangey. Sumtum est hoc ab Alex. Exod. xxx.* 10. *Plene dicendum fuit,* ἁπαξ δι' ενιαυτου ὁλου.—*Addita Præp.* 2 *Par. ix.* 21. *Valck.* του ενιαυτου· *tanquam adverbium ponitur, Heb. ix.* 7, ἁπαξ του ενιαυτου, *semel annuatìm, seu in anno, sed et aliàs nomina temporis in genitivo apud Græcos adverbialiter dicuntur. Joh. iii.* 2, νυκτος, *noctù. Cap. viii.* 2, ορθρου, *diluculò. Ps. i.* 2, και εν τῳ νομῳ Κυριου μελετησει ἡμερας και νυκτος. *Glass. Philolog. Sacr. Dathe. p.* 374.] και εαν τῳ Κυριῳ ἁμαρτῃ, τις προσευξεται ὑπερ αυτου; 1 *Reg. ii.* 25.

8 [Χριστος ὑμιν ταυτα φανερωσει. *Ign. Rom.* 8. φανερουν· εις φως αγειν, *Suid.*] *Coll. Matt. xiii.* 17. 2 *Tim. i.* 10. *Conf. cap. x.* 19, 20. *Joan. xiv.* 6. [πρεπον ουν εστιν—προσεχειν τοις Προφηταις, ἐξαιρετως δε τῳ Ευαγγελιῳ, εν ᾧ το παθος ἡμιν δεδηλωται, και ἡ αναστασις τετελειωται. *Ign. Smyrn.* 7.] *Philad.* 9.

9 [εστιν των ἀορατων και νοητων εικονες. *Philo de Temul. p.* 260.] παραβολη = εικων, *Coll. Sap. xvii.* 21. [των εν καθαρᾳ συνειδησει λατρευοντων. *Clem. Rom. i.* 45.] *Conf.* 3 *Mac. i.* 16. *Ps. xlix.* 13. *lxviii.* 31. *Cap. vii.* 19. *x.* 1. [παραβολη· πραγματων ὁμοιωσις. *Hesych. similitudo. Labb. Gloss. Vett.*]

10 [αλλα μην τογε περι τας βρωσεις αυτων ψοφοδεες, και την περι τα σαββατα δεισιδαιμονιαν, και την της περιτομης αλαζονειαν, και την της νηστειας και νουμηνιας ειρωνειαν, καταγελαστα και ουδεν αξια λογου, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 4.] *Conf. Joan. ii.* 6. *Matt. xv.* 2. [και εσται μοι ἡ ευχη βρωμα και ποma. *Jac. Protevang.*

Philo. p. 170. ου γαρ βρωματων και ποτων εισιν διακονοι, αλλ' εκκλησιας Θεου ὑπηρεται. *Ign. Trall.* 2. και ὁ αυτος ἡμιν αγων επικειται. *Clem. Rom. i.* 7. Λευϊται ιδιαι διακονιαι επικεινται. 40. των πταισθεντων διορθωσις. *Jos. Bell. Jud. i.* 20. 1.] διορθωσατε τας ὁδους ὑμων. *Jer. vii.* 2. *Esa. xvi.* 5. *Ose. viii.* 13. *Cap. xiii.* 9-11. *Ephes. iv.* 14. *Col. ii.* 17. *Gal. iv.* 9, 10.

11 [δια του αρχιερεως και προστατου ἡμων Ιησου Χριστου. *Clem. Rom. i.* 58. *Coll.* 36. καλοι και οἱ ἱερεις, κρεισσον δε ὁ αρχιερευς, ὁ πεπιστευμενος τα ἁγια των ἁγιων, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 9. σκηνην, ιδεαν των μελλοντων σωματων, προς ἡν εδει, καθαπερ απ' αρχετυπου γραφης και νοητων παραδειγματων αισθητα μιμηματα απεικονισθηναι. 3 *Vit. Mos. p.* 665. δυο γαρ ὡς εοικεν, ἱερα Θεου, ἐν μεν ὁδε ὁ κοσμος, ἐν ᾧ και αρχιερευς, ὁ πρωτογονος αυτου θειος Λογος· ἑτερον δε λογικη ψυχη, ἡς ἱερευς ὁ προς αληθειαν ανθρωπος, κ. τ. λ. *Philo De Somn. p.* 597. *De Mund. Opific. p.* 32. *De Monarch. lib.* 2. *init.* μεχρι τελειωσεως χρονων αρχιερεως Χριστου, *Test. XII Patr. p.* 531.] *Coll.* 1 *Mac. xiv.* 41, ἑως του αναστηναι προφητην πιστον.

12 [εφαπαξ· *Id est ut vulgò loquuntur unâ vice pro omnibus (Anglicè once for all). Quod enim semel tantùm fit, id non habet regressum ut iterum fiat, etc. Beza. ad Rom. vi.* 10.] ευχαριστουντες τῳ Θεῳ των πατερων αυτων, αιωνιῳ Σωτηρι του Ισραηλ. 3 *Mac. vii.* 16. [ου γαρ πολυσαρκια και πιοτητι ζωων χαιρει ὁ Θεος, αλλ' ανυπαιτιῳ του ευξαμενου διαθεσει, κ. τ. λ. *Philo de Spec. Leg.* 775. *Par.* δοξαν αρετης ἑυραμενος. *Jos. Ant. i.* 19. 1.] ὡς ἱλασμος και ὡς λυτρωσις. *Lev. vi.* 17, *alii.* [ὁτι δια του αἱματος του Κυριου λυτρωσις εσται πασι τοις πιστευουσιν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 12. και αυτος ὑπερ των ἡμετερων ἁμαρτιων ημελλε σκευος του πνευματος προσφερειν θυσιαν. *Barnab. Epist.* § 7.] *Conf. Judith. xvi.* 16.

13 [ὁ μοσχος ουτος εστιν ὁ Ιησους, κ. τ. λ. *Barn. Epist.* § 8.] *Conf. cap. x.* 29. [ῥαντιζουσα τους κεκοινισμενους· המטמאים *quod* ακαθαρτους *solent vertere LXX. ipsum autem verbum* טמא μιαινειν, εκμιαινειν, βεβηλουν, *quod* κοινουν *Matt. xv.* 11, 18, 20. *Marc. vii.* 15, 18, 20, 23. *Act. x.* 15. *xi.* 9. *xxi.* 28. *Apoc. xxi.* 27. *Locutio inde quod quæ sancta sunt, ea sunt Deo separata: quæ non sunt talia, manent in usu profano, qui est usus communis. Hinc prolatâ significatione qui ad Sanctuarium accedere non possunt, dicuntur* κεκοινωμενοι, *et alimenta quibus non Dei populus, sed aliæ gentes utebantur* κοινα. *Act. x.* 14. *Rom. xiv.* 14. *Itaque et infrà opponuntur* κοινον *et* εν ᾧ τις ἡγιασθη, *x.* 29. *Grot.* κοινοω· *inquino. Labb.* ἁγιαζει· *Hâc in Epist. de purificatione v. ponitur legali. Numquam sic in Epist. Pauli, sed tantùm de purificatione internâ et verâ Sancti Spiritûs. Græci hujusm. in re, de quâ hìc agitur. potiùs adhiberent* ἁγνιζειν. *Valck.*] *Num. xix.* 9, 10. *CITAT.*

14 [ὃς ἁμαρτιαν ουκ εποιησεν, ουδε εὑρεθη δολος εν τῳ στοματι αυτου, αλλα δι' ἡμας, ἱνα ζησωμεν εν αυτῳ, παντα ὑπεμεινε. *Polyc. Phil.* 8. καλως ειπεν, απο νεκρων εργων· ει τις γαρ ἡψατο νεκρου, εμιαινετο· και ενταυθα ει τις ἁψαιτο νεκρου εργου, μωλυνεται δια της συνειδησεως. *Chrysost.* του ὑπερ ἡμων ἑαυτον ανενεγκοντος Θεῳ προσφοραν και θυσιαν. *Ignat. Ephes.* 1. ατενισωμεν εις το αἱμα του Χριστου, και ιδωμεν ὡς εστιν τιμιον τῳ Θεῳ αἱμα αυτου. *Clem. Rom. i.* 7. οὐ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη. 21. 49. εν καθαρᾳ καρδιᾳ δουλευσωμεν τῳ Θεῳ. *ii.* 11. οὗτος ου καθαρος εστιν τῃ συνειδησει. *Ign. Trall.* 7. εαν μη πιστευσωσιν εις το αἱμα Χριστου, κακεινοις κρισις εστιν. *Smyrn.* 6. εν αμωμῳ Πνευματι και Λογῳ Θεου. *Inscrip.* απο νεκρων εργων, *Coll. Valck. ad Jacob. ii.* 17.] *Conf.* 1 *Pet. iii.* 18. 1 *Joan. i.* 7. 2 *Cor. iv.* 18. *v.* 19. *Act. xiii.* 38, 39. *xx.* 28. *Sir. xxxi.* 25. [αμωμον ὑπερ ἁμαρτωλων. *Mart. Polyc.* 17. δια Πνευματος αιωνιου· *Opponit pecudum sanguini sanguinem ejus qui non homo duntaxat, quales cæteri, sed Deus etiam fuerit. Nam Spiritus æterni appellatione, Deitatis in humanitate assumpta efficacitatem infinitam intelligo, quæ totum hoc sacrificium consecravit, ut sanguinem istum, quia sanguis erat hominis qui etiam Deus erat, vivifica planè illâ virtute præditum esse oporteat, quæ ut nos condidit, ita etiam una possit instaurare. Hùc respexit Dominus Johan. vi.* 63, *quum diceret carnem suam nihil prodesse, Spiritum eum esse qui vivificet. Et Paulus Act. xx.* 28, *quum Deum dicit sibi acquisiisse Ecclesiam sanguine suo. Beza. De ritu vana rectæ et purificationis per illam, Jos. Antiq. iv. cap. iv.* § 6. τον λαον εκαθηρε Μωϋσης τουτῳ τῳ τροπῳ, μοσχον θηλειαν, αροτρου μεν και γεωργιας απειρον, ὁλοκληρον δε ξανθην πασαν, μικρον αποθεν του στρατοπεδου προαγαγων εις χωριον καθαρωτατον ὁ αρχιερευς εθυσε, κ.τ.λ. *Ottii. Spicileg. Supra ad cap. i.* 3, *monuimus verbum* καθαριζειν *quandoque respondere Hebræo* כפר. *Quia autem peccati remissio, et peccatoris absolutio, expiationis erat consequens, pro iis etiam hoc verbum in LXX virali versione usurpatum reperies. Sic Num. xxx. v.* 6, 9, *Deus dicitur remissurus* יסלח *peccatum filiæ. LXX habent* καθαριει αυτην. *Contrà autem Num. xiv.* 18, *Moses de Deo ait, sontem non absolvet,* נקה לא ינקה *LXX vertunt,* καθαρισμῳ ου καθαριει τον ενοχον. *Keuchen.* των εν καθαρᾳ συνειδησει λατρευοντων, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 45.]

15 [μετα παντων πανταχῃ των κεκλημενων ὑπο του Θεου. *Clem. Rom. i.* 59.] ὁ χρονος μου της απολυτρωσεως ηλθε. *Dan. iv.* 32. *LXX. Conf.* 1 *Tim. ii.* 6. εστι κληρονομια τοις θεραπευουσι Κυριον, και ὑμεις εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος. *Esa. liv.* 17. [και ἡμεις ουν δια θεληματος αυτου εν Χριστῳ Ιησου κληθεντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 32. 59.] μεσιτης· *Coll.* 1 *Tim. ii.* 5. *Gal. iii.* 19.

16 [*Conf. Jos. Ant. xvii.* 9. 4. 7. διαθηκη εστι δικαια βουλησις,

ὧν τις θελει μετα θανατον αὐτου γενεσθαι. *Gloss. Vett. ap. Carpzov.* ἡ ζωη ἡμων ανετειλεν δι' αυτου, και του θανατου αυτου. *Ign. Magn.* 9.]

17 [αναμφιβολον γαρ, ὁτι ἡ διαθηκη μετα θανατον κρατει. *Theophylact.* την δε βασιλειαν εις την Αλεξανδραν διεθετο, *testamento commisit. Jos. Ant. xiii.* 16. 1. επι νεκροις, *ubi fatis functi sunt. Carpzov.*]

18 ου χωρις αἱματος, *Conf. v.* 7. *Exod. xii.* 13. 22. *xxx.* 10, απο του αἱματος του καθαρισμου καθαριει αυτο, κ. τ. λ. 2 *Par. vii.* 5. προσεχε ισχυρως του μη φαγειν αἱμα, ὁτι αἱμα αυτου ψυχη. *Deut. xii.* 23-27. οθεν ελπιζομεν ὁτι ουχ ὑπεροψεται ἡμας. *Judith. viii.* 20.

19, 20 και ερραντισεν εξ αυτου εις το θυσιαστηριον. *Aquil. Lev. viii.* 11. *vi.* 27. [κελευει—τον αρχιερεα λαμβανοντα απο του αἱματος επιρραινειν αντικρυ του νεω παντα. *Philo de Victim. p.* 848, 849. *Edit. Par.*] *Conf. Num. xix.* 6. εισηλθε δε Μωϋσης, και διηγησατο τῳ λαῳ παντα τα ῥηματα—λαβων δε Μωϋσης το ἡμισυ του αἱματος, κ. τ. λ. *Exod. xxiv.* 3, 5, 6. *Coll. Matt. xxvi.* 26-28. 1 *Cor. xi.* 23-26. *Lev. xiv.* 16-20. *Ps. l.* 7. *CITAT.*

21 [*Conf. Philo.* 3 *Vit. Mos.* § 17, 18, *apud Carpzov.* του δε αἱματος αυτου το μεν εν κυκλῳ του βωμου σπενδει λαβων, το δε φιαλην ὑποσχων δεχεται, και απο τουτου τρια μερη του σωματος χριει των τελουμενων ἱερεων.—αυθις δ' εκ του παρα τῳ βωμῳ λαβων ὁπερ εξ απαντων ην, των τε θυομενων και του λεχθεντος χρισματος, ὁ μυρεψοι κατεσκευασαν, αναμιξας το ελαιον τῳ αἱματι του κραματος, τοις ἱερευσι και ταις εσθησεσιν αυτων επερραινε.] *Coll. Lev. xiv.* 51.

22 και ελαβε Μωϋσης—απο του αἱματος—και προσερραινεν επι Ααρων, κ. τ. λ. *Lev. viii.* 29. [αιτειται αφεσιν τῳ πληθει. *Clem. Rom. i.* 53. τῳ του Θεου βωμῳ, δι' οὗ παντων ἁμαρτηματων και παρανομηματων απολυσεις γινονται και παντελεις αφεσεις. *Philo de Victim.* § 7. *p.* 244. *Mang.*] κατα τον νομον· 4 *Reg. xvii.* 34 *et sæp. Conf.* 2 *Par. xxix.* 22. [οἱ μεν αλλοι σχεδον απαντες αμιγει ὑδατι περιρραιρονται. *Philo de Victim. Off.* § 2. *p.* 252. *Mangey. Hùc facit quòd LXX verba Davidis Ps. li.* 9 *vertant* ῥαντιεις με ὑσσωπῳ, και καθαρισθησομαι. *Unde liquet, quid sit* αἱμα ῥαντισμου, *vel* ῥαντισμος αἱματος, *Heb. xii.* 24. 1 *Pet. i.* 1, *scilicet sanguis expiationis. Nec hactenus dictis obesse putem, quod Apostolus hìc usurpet vocem* αἱματεκχυσιας· *nam illam etiam sanguinis aspersionem denotare crediderim. Ita enim Lev. viii.* 23. *LXX vertunt per* προσχειν αἱμα. *Sic etiam Apostolus* αἱματεκχυσιαν, προσχυσιν *et* ῥαντισμον αἱματος, *promiscuè usurpare videtur, v.* 13, 14, *et cap. ii.* 28. *xii.* 24. *Keuchen.*] *Coll. Num. xxxv.* 33.

23 αναγκη, *Coll. Rom. xiii.* 5. μη φαγομαι κρεα ταυρων, η αἱμα τραγων πιομαι; κ. τ. λ. *Ps. xlix.* 13. [παραδειγματα των μελλοντων σωματων—τυπους του παραδειγματος. *Philo.* εις απομνησιν και

διατυπωσιν των ὁλων. *Jos. Ant. iii. 7. 7.* ὁ Θεος τοσουτῳ κρειττων παρα την λογικην φυσιν, ὁσῳ, κ. τ. λ. *Philo. Gigant. p. 76.*] *Cap. i. 4.*

24 *Conf. Esa. xxii. 23, 24. Act. i. 11. vii. 48. 2 Cor. v. 1. 1 Pet. iii. 22. Marc. xvi. 19. Joan. iii. 13.* ποτε ἡξω και οφθησομαι τῳ προσωπῳ του Θεου; *Ps. xli. 2.* [εμφανιζων του Θεου την δυναμιν αυτοις και την προνοιαν. *Jos. Ant. viii. 4. 2.*] *Coll. omninò 2 Mac. xv. 12-14.* [ἱνα—εμφανισθῃ τῳ προσωπῳ του Χριστου. *Mart. Ign. 3.* τον ὑπερ ἡμων αποθανοντα—τον δι' ἡμας ανασταντα. *Ign. Rom. 6.*] *Conf. Joan. xiv. 2, 3.* [τυπος του παραδειγματος ενεσφραγιζετο τῃ διανοιᾳ προφητου. *Philo. 3 Vit. Mos. p. 665. Edit. Par.*] *Conf. cap. vii. 25.* [*Coll. Epist. Diogn.* § 4.]

25 οὑτως εισελευσεται Ααρων εις το ἁγιον. *Lev. xvi. 3.* εν αἱματι· *Coll. 1 Reg. i. 24,* ανεβη—εν μοσχῳ. *2 Reg. vi. 5. 1 Par. xiii. 8. 1 Mac. i. 17. Coll. sup. v. 22.* [εν ἁιματι Θεου. *Ign. Ephes. 1.*]

26 [και αληθως επαθεν. *Ign. Smyrn. 2.*] *Conf. Job. xxvi. 10. 1 Cor. x. 11.* [*ab initio*, απο καταβολης, απ' απαρχης. *Labb. Gloss. Vett.* καταβολη γενεσεως. *Philo. Leg. ad Cai. p. 1009.* ὁ δημιουργος και πατηρ των αιωνων. *Clem. Rom. i. 35.* μαθητης—του ὑπερ ἡμων ἑαυτον ανενεγκοντος Θεῳ προσφοραν και θυσιαν. *Ign. Ephes. 1.* τον ανασταυρωσαντα την εμην ἁμαρτιαν μετα του ταυτης εὑρετου, κ. τ. λ. *Mart. Ign. 2.* καθ' ἑκαστην μεν ουν ἡμεραν δυο αμνους αναγειν διειρηται, κ. τ. λ. *Philo. De Victim. p. 836. Conf. Kuinoel ad loc.*] *Lev. iv. 3. xvi. 11-24.* [ζησαι μεχρι της συντελειας του αιωνος. *Nicod. Evang. p. 760. Thilo.* συντελεια· *consummatio*, το συμπληρωμα. *Gloss. Vett. Labb.* και ερχομενῳ επι συντελειᾳ των αιωνων μετα δοξης πατρικης κριναι ζωντας και νεκρους κ. τ. λ. *Ign. ad Magn. p. 151-2. Voss.*]

27 [ανθρωποι μεν γαρ περας τιμωριων ειναι νομιζουσι θανατον· εν δε τῳ θειῳ δικαστηριῳ μογις εστιν οὑτος αρχη. *Philo de Præm. et Pœn. p. 921. Par.* αποκειται· "*fixa lex mortalibus est, semel mori.*" *Eximiè cf. adhibetur de legibus, quæ tabulis inscriptæ reponebantur sæpiùs in Curiis civitatum. frequens obvia formula* νομος αποκειται, *lex lata est. Pulcrè ergo Lex, quam naturæ parens Deus mortalibus fixit, dici potuit* αποκεισθαι. *Doctè Capellus observat, Macedonas mortem vocasse* δανος.—*Macedones quando mortem ita appellabant, illam considerarunt, ut naturæ debitum. Valck.*] *Coll. Sap. ii. 24. Sir. xiv. 12.*

28 [και ποιος ει ὁ χωρις ἁμαρτιας ὡδε ελθων—ὁ των νεκρων και των ζωντων εξουσιαζων; κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap. 22. p. 722. Thilo.* λαβων αυτον κατεχε ασφαλως αχρι της δευτερας μου παρουσιας. *p. 726.*] χωρις ἁμαρτιας· *Conf. sup. 26,* εις αθετησιν ἁμαρτιας. *Coll. Rom. vi. 10. 1 Pet. iii. 18. Phil. iii. 20. 2 Thess. i. 10.* απεκδεχομαι, *1 Cor. i. 7.* [εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου εν

αγαπη και δικαιοσυνη, επειδη ουκ οιδαμεν την ημεραν της επιφανειας του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 12.] και ὑπομενει, και ησυχασι εις το σωτηριον Κυριου. *Thren. iii.* 26. [χωρις ἁμαρτιας· ουχ ἁμαρτιας αιρων, ουδε δι' ἁμαρτιας εκ δευτερου ηξει, ινα παλιν αποθανη. *Chrysost. ap. Greg. Edit.*] *Coll.* 2 *Thess. i.* 10.

ΚΕΦ. *ι.* 10.

1 ΣΚΙΑΝ· *Conf. Valck. ap. cap. viii.* 5. *et Col. ii.* 17. *Pictores Gr. imaginis rudem delineationem dicebant* σκιαν της εικονος, *vel* σκιαγραφιαν. *Non aliter Paulus vet. leg. Umbras vocet* σκιαν των μελλοντων. *Ordo naturalis* ὁ γαρ νομος—ουδεποτε δυναται τελειωσαι τους προσερχομενους ταις αυταις θυσιαις, ἁς προσφερουσιν κατ' ενιαυτον εις το διηνεκες. *Valck.* ατοπον γαρ η σκιαν σωματων, η μιμημα αρχετυπων φερεσθαι πλεον. *Philo De Migr. Abrah. p.* 390. σκια πραγματων ἀρ'ησαν, ου πραγματα. *In Flacc. p.* 988. διηνεκες· *perpetuum. Labb. Gloss. Vett.*] *Conf. cap. vii.* 19. *ix.* 9. *Sap. ii.* 23. [*Pulcerrima est in Rom. xii.* 1 *Erasmi Paraphrasis: Hactenus indulsisse sat est crassis istiusmodi sacrificiis (in Mosaicâ lege præscriptis), posthàc longè alios ritus, alium cultum, alias victimas Deus à vobis requirit, nimirùm ut offeratis illi vestra ipsorum corpora: non mutilandis membris, sed subigendis malis affectibus: hoc est, non mortuas pecudes, sed viventem hostiam, verè puram ac sanctam, Deo gratam et acceptam, sacrificium rationale, victimam animi, non brutæ pecudis. Dum lex durabat carnalis, patiebatur Deus sibi corporeas immolari pecudes. Posteaquam lex cœpit esse spiritualis, spiritualibus illi victimis litandum est. Pro vitulo immola superbiæ affectum, pro ariete iram effervescentem jugula, pro hirco exure libidinem, pro columbis et turturibus lascivas ac lubricas animi cogitationes Deo sacrifica. Hæc demùm sunt Christianis digna sacra, hæ Christo gratæ victimæ. Deus est animus, et animi donariis conciliatur. Nec ceremoniis, sed affectibus puris coli postulat. Pro præputio, ab animo supervacaneos et indecoros affectus reseca. Sabbatismus tibi sit, mens à tumultu perturbationum vacans. Christus semetipsum obtulit pro nobis: par est, ut ipsi nosmet illi vicissim immolemus. Glass. Phil. Sacr. p.* 1237. *Dathe.* Οἱ δη ουτως επιλογιζομενοι, δια σκιας τον Θεον καταλαμβανουσι, δια των εργων τον τεχνιτην κατανοουντες. *Philo.* 3 *Alleg.* § 32. *p.* 107. *Mang.*] *Coll. Gal. iv.* 9-11.

2 [επει (*subaud.* ει εδυναντο τελειωσαι). αν *imperfectis et aoristis indic. vel. prefixa, vel subjecta, vim induit subjunc.* απελυθησαν ἀν ακαταγνωστοι. 2 *Mac. iv.* 47. 3 *Mac. v.* 31. *Ps. cxxiii.* 3. *Itaque verba reddi debent: alioqui nonne offerri desiissent? Kuinoel.* και απολοιντο οἱ ἁμαρτωλοι απο προσωπου Κυριου ἁπαξ. *Psalt. Sal. xii.* 8. κεκαθαρμενους· *Optimis in Codd. legitur* κεκαθαρισμενους. *Idem significant ver-*

ba καθαιρειν *et* καθαριζειν. *sed hoc vulgare est, illud magìs Atticum. In istiusmodi variis Lectionibus semper adhibenda est sept. cautela critica è Prolegom. Wetstenii:* "*Inter duas variantes Lectiones, si qua est elegantior, aut planior, alteri non protinus præferenda est, sed contrà sæpiùs.*" *Elegantiora enim verba fermè profecta sunt à Correctorum audaciâ. Scriptores ipsi Sacri vulgaribus fuerunt contenti.* επει αν' *In antiquiss. Codd. legitur, prout edidit Millius:* Επει ουκ αν επαυσαντο, *quod sine dubio multò melius est. Habuerunt et. veteres Christiani suis in exemplaribus duplicem istam lectionem, cùm meliorem illam, tùm alteram, quæ vestras insidet Editiones. Nam utramque explicat Theophylactus, qui sua descripsit è Commentariis optimorum Theolog. vett. quorum multi nobis sunt perditi. Sensus videtur hujus loci, Alioqui, vel, ceteroquin non cessassent, vel cessare debuissent ab offerendis victimis. Observandum omninò, quod sæpe minus animadversum est, voculam* αν *Imperfectis et Aoristis Indicativorum vel præfixam, vel subjectam, vim induere Modi Subjunctivi. Is usus, apud Judæos Hellenistas multò rarior, observari poterit* 2 *Mac. iv.* 47. 3 *Mac. v.* 31. 4 *Mac. vi.* 32. *In Ps. liv.* 13, ὑπηνεγκα αν, *et* εκρυβην αν, *tulissem hoc, occultassem me. Ps. cxxiii.* 3, ζωντας αν κατεπιον ἡμας, *vivos nos deglutiissent. Valck.*] απαξ = εφαπαξ. *Coll. cap. vii.* 27. [κατηξιωθην, ουκ εκ συνειδοτος, αλλ' εκ χαριτος Θεου. *Ign. Smyrn.* 11.]

3 και εσονται οἱ αρτοι εις αναμνησιν. *Lev. xxiv.* 7. *Comp. Ald.* εις αναμνησιν εντολης νομου σου. *Sap. xvi.* 6. [ευηθες γαρ τας θυσιας μη ληθην ἁμαρτηματων, αλλ' ὑπομνησιν αυτων κατασκευαζειν. *Philo. De Victim. p.* 841.] τουτο ποιειτε εις την εμην αναμνησιν. *Luc. xxii.* 19. 1 *Cor. xi.* 24. *Conf. Ose. xiv.* 8. *cap. ix.* 7. [θυσιαι ὑπομιμνησκουσαι τας ἑκαστων αγνοιας τε και διαμαρτιας. και γαρ ειπε που Μωϋσης θυσιαν "αναμιμνησκουσαν ἁμαρτιαν." *(Num. v.* 16.*) Philo. Plant. Noë.* § 25. *p.* 229. *Par.*] *Coll. Jer. xxxviii.* 34.

4 [κτηματα γαρ αυτου τα παντα κεκτημενος, ὁμως ουδενος δειται· χαιρει δε φιλοθεοις γνωμαις, κ. τ. λ. *Philo. De Vict. Off.* 849. *Par.*] *Conf. Jer. xi.* 15. ὁτι μικρον πασα θυσια εις οσμην ευωδιας, και ελαχιστον παν στεαρ εις ὁλοκαυτωμα σοι, κ. τ. λ. *Judith. xvi.* 16. [ου γαρ πολυσαρκια και πιοτητι ζωων χαιρει ὁ Θεος. *Epist. Diogn.* § 4.] *Coll. Marc. xii.* 23. 1 *Reg. xv.* 22.

5, 6 εισερχομενος εις τον κοσμον, *Conf. Joan. x.* 36. [*In Commentar. Gr. legitur,* ωτια δε μοι κατηρτισω. *Sch.* ωτια δε εσκαψας μοι, ωτια δε κατεσκευασας μοι *et* α, *Sch.* το, ωτια δε κατηρτισω μοι, ὁ μακαριος Παυλος εις το σωμα μεταβαλων ειρηκεν, ουκ αγνοων το Εβραϊκον, αλλα προς τον οικειον σκοπον τουτῳ χρησαμενος. *Schol. ap. Bos.* σωμα δε κατηρτισω μοι· *Hieronymus in Versione quam fecit ex LXX posuit aures autem perfecisti mihi, unde liquet in Græcis libris fuisse* ωτια,

quod et in Scholiis ad Psalmos multis annotatum est. Et sic legere in Psalmo Cyrillus inter Græcos, Arnobius Minor inter Latinos, ut et alii monuere. Et hoc quidem cum Hebraeô convenit. Sed pro κατηρτισω *in Heb. est* כרית *quod veterum quidam verterunt* ωτια δε εισκαψας μοι· *allusione non obscurâ ad morem illum, quò septennio exacto qui in servili fortunâ fuerant, in posterum se volentes heris suis mancipabant: Deut. xv. 17. Voluit ergo dicere David Deo: ita me devinxisti beneficiis, ut in posterùm semper tuus esse velim usû ac mancipio. Sed nec* κατηρτισω *malè hìc positum: id est, aptasti me posti, quod fieri solitum lex illa Deut. indicat. At Scriptor noster pro* ωτια *posuit* σωμα, *ad quod exemplum etiam in codicibus versionis LXX interpretum mutatio facta est, qualem et aliis locis observavimus. Fecit autem hoc ut sensum mysticum magis exprimeret: non enim in Christô auricula posti, sed corpus totum cruci aptatum est in obedientiæ testimonium. Et auricula illa in Lege pars erat simulque signum totius corporis quod hero addicebatur.* ὁλοκαυτωματα και περι ἁμαρτιας ουκ ευδοκησας· *In LXX est,* ουκ ητησας *ut et in Heb.* לא שאלת. *Sed voluit noster Scriptor vim fastidii ostendere. Idcoque verbum delegit ad id quam maximè efficax.* περι ἁμαρτιας· *supple* θυσιαν, חטאת. *Grot. Totidem pænè verbis hæc leguntur in Alex. Vers. Psalm. xl. 6, 7, 8. Criticos in primis sacros hic locus exercuit, quia in Hebraeô contextu legitur, Aures mihi perforasti. Græcus Psalmi Interpres dedit corpus adaptasti mihi. Hoc non adeò mirare-mur. Sed difficultatem peperit Scriptor ad Hebræos, idem illud exhibens, quod præbet Græca Versio. Censent Grotius, Morus, Bossius, Scriptorem hujus Epistolæ posuisse vocem* σωμα, *corpus, quamvis minimè ignoraret, alitèr legi in Hebraeô contextu, ut scilicet locum accommodaret ad suum scopum. Veterem autem Interpretem Græcum viri illi docti suspicantur non* σωμα *scripsisse, sed* ωτια κατηρτισω μοι, *aures perforasti mihi. In eam rem Bossius advocat Latinam versionem veterem, è Græcâ, quod fatendum, expressam, in quâ legitur: Aures autem perfecisti mihi. Sed ista mera est divinatio, idcircò nata, ut Græca magìs convenirent cum Hebræis. Multò probabilius est,* σωμα *scriptum, ut vulgatur, ab Interprete Psalmi: id ipsum etiam dedisse Scriptorem ad Hebræos. Sæpè Scriptores N. T. sequuti sunt Græcos Interpretes, etiam ab Hebraeô contextu non parùm discedentes. Valck.* κατηρτισω· εποιησας, ετελειωσας. *Hesych.*] *Coll. Ps. lxxxviii. 37.*

7 Θεος—θελητης ελεους εστιν. *Mich. vii. 18. vi. 6. Ose. vi. 7. 1 Reg. xv. 22. Esa. i. 11.* [*Conf. Clem. Rom. i. 18. Conf. Carpzov. ad loc.*] *Conf. Rom. xii. 1.* κεφαλις βιβλιου, *Ezech. ii. 9. iii. 1.* σωματα *(mancipia) Gen. xxxvi. 6.* ου ζητω το θελημα το εμον, κ.τ.λ. *Joan. v. 30.* [ὁ Κυριος ανευ του Πατρος ουδεν εποιησεν. *Ign. Magn. 7.*]

8, 9 [Ποιον εστι το πρωτον; αἱ θυσιαι· ποιον το δευτερον; το θελημα του Πατρος, τουτεστιν, ἡ δια σταυρου του σωματος του Χριστου

θυσια. εκβαλλονται ουν εκειναι, ἱνα σταθῃ και βεβαιωθῃ ἡ δια του Χριστου σφαγης προσφορα ἡν ηθελησεν ὁ Πατηρ. *Theophyl.* ἱσταται και μενει. *Philo. Alleg.* 1. *p.* 41.] περι ἁμαρτιας (*subaud.* θυσια). *Coll. Lev. vi.* 23. *Ald. Num. viii.* 8. *et infr. v.* 26.

10 [τον αρχιερεα των προσφορων ἡμων. *Clem. Rom. i.* 36. ἡγιασμενοις εν θεληματι Θεου. *Inscript.* κατα παντα ητε ἡγιασμενοι. *Ign. Ephes.* 2. του ὑπερ ἡμων ἑαυτον ανενεγκοντος Θεῳ προσφοραν και θυσιαν. *cap. vii.* 27. *ix.* 28. ὁ Κυριος ἁγιασῃ αει, και ιδοιμι σε εν Χριστῳ τυγχανουσαν του στεφανου. *Ign. p.* 73. *Voss.*]

11 [*Ut Angeli in cœlo, sacerdotes in terrâ ad altare, velut ad regiam mensam, Stantes eximiè dicuntur* παρεστηκοτες. *Valck. ad Luc. i.* 19. ἑστηκε λειτουργων· το ἑσταναι του λειτουργειν σημειον εστι· το δε καθισαι, ὡσπερ και ὁ Χριστος, του λειτουργεισθαι. *Theophylact.*] και εαν τῳ Κυριῳ ἁμαρτῃ, τις προσευξεται ὑπερ αυτου; 1 *Reg. ii.* 25. [τοις ἱερευσιν ιδιος ὁ τοπος. *Clem. Rom. i.* 40. ὁι λειτουργουντες τῳ θυσιαστηριῳ του Θεου. 32. τῳ γαρ αρχιερει ιδιαι λειτουργιαι. 40.] *Conf.* 1 *Reg. iii.* 1. *Dan. i.* 5. 19. *vii.* 16. *Zach. iv.* 14. *Deut. xvii.* 12.

12 [αυτος ὑπερ των ἡμετερων ἁμαρτιων ημελλε——προσφερειν θυσιαν. *Barnab. Epist.* § 7. οὐ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη. *Clem. Rom. i.* 21. καλοι και οἱ ἱερεις, κρεισσον δε ὁ αρχιερευς ὁ πεπιστευμενος τα ἁγια των ἁγιων, ὁς μονος πεπιστευται τα κρυπτα του Θεου, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 9. ανεληφθη προς τον Πατερα, και εκαθισεν εκ δεξιων αυτου, περιμενων ἑως αν τεθωσιν οἱ εχθροι αυτου ὑπο τους ποδας αυτου. *Trall. Interpol. p.* 165. *Edit. Voss.* εις το διηνεκες. *Ign. Fragm.* 8. εκαθισεν, *Coll. Valck. ad cap. i.* 3.] αυτος δε, *Coll. Matt. viii.* 24. *Marc. iv.* 38. *viii.* 29. *Luc. v.* 16. 2 *Thess. ii.* 16. *iii.* 16. 1 *Joan. ii.* 25. *Apoc. xix.* 15. *cap. xiii.* 5. [הוא. *Esa. xlii.* 8.] συ δε ὁ αυτος ει. *Ps. ci.* 27.

13 *Conf.* 1 *Thes. iv.* 1. 1 *Cor. xv.* 25, 26.

14 εαν δωτε περι ἁμαρτιας, ἡ ψυχη (την ψυχην *Comp.*) ὑμων (ἡμων *Ald.*) οψεται σπερμα μακροβιον. *Esa. liii.* 10. τελειωθεις εν ολιγῳ επληρωσε χρονους μακρους. *Sap. iv.* 13. *Sir. vii.* 32. *Conf. cap. ii.* 7. *xxvii.* 10. *ix.* 12. *xii.* 2. *Col. ii.* 10. *Joan. xvii.* 11.

15 [καθως το Πνευμα το Ἁγιον——ελαλησεν. *Clem. Rom. i.* 16. μαρτυρει δε και εν ἑτεροις (ὁ προφητης) λεγων. *Philo.* 3 *Alleg. pp.* 61. 101.] *Conf.* 3 *Mac. vi.* 35, καθως προειρηκαμεν.

16, 17 διεθετο Κυριος τῳ Αβρααμ διαθηκην, λεγων. *Gen. xv.* 18. ἡ διαθηκη απ' αιωνος. *Sir. xiv.* 17. [παρα της ἱλεω του Θεου δυναμεως αμνηστια αδικηματων——περι αφεσεως ἁμαρτηματων. *Philo. apud Carpzov.*] καταδυσει τας αδικιας ἡμων, και απορριφησονται εις τα βαθη της θαλασσης, πασας τας ἁμαρτιας ἡμων. *Mich. vii.* 19.

18 [ανακαινισας ἡμας εν τῃ αφεσει των ἁμαρτιων. *Barnab.* § 6. αιτειται αφεσιν τῳ πληθει. *Clem. Rom. i.* 53. αφεσις, τουτεστι ελευ-

θερια παντελης ψυχης. *Philo. p.* 439. *Par. Semel notetur, præp.* περι *positam esse pro* ὑπερ. *Adhibuerunt illam nonnunquam in istum sensum Alexx. Coll. Exod. viii.* 8. *xiv.* 14. 2 *Mac. xiii.* 14. 4 *Mac. iv.* 11. *Act. viii.* 15. *Rariss. Script. Græc. præposit. in hunc usum adhibent. Valck.*]

19 [ατενισωμεν εις το αἱμα του Χριστου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 7. ὁτι δια του αἱματος του Κυριου λυτρωσις εσται πασι τοις πιστευουσιν, κ. τ. λ. 12. εν αἱματι Ιησου Χριστου. *Ign. Philad. Inscr. Smyrn.* 1. εις την εισοδον· *Hic locus paucis videtur intellectus. Insolentia scilicet loquutionis et longiùs protracta periodus fraudi videtur fuisse Interpretibus. Verba v.* 20 *parenthesi sunt includenda; tum reliqua hunc in modum connectenda: "Quum itaque habeamus, Fratres, fiduciam ingrediendi in Sanctuarium per sanguinem Jesu, et (sc. quum habeamus) Pontificem M. super domum Dei, accedamus animo defæcato, plenis velut fide velis, etc." Forma loquendi in hoc v.* εχειν παρρησιαν εις την εισοδον των ἁγιων, *è cap. ix.* 8, *est illustranda, ubi viam in spirituale Sanctuarium* την των ἁγιων ὁδον *dixit. Nostrô locô tantumdem significatur, ac si scriptum esset: habentes talem fiduciam, Fratres,* ὡστε εισιεναι εις τα ἁγια, *i. e. ad ingrediendum in cœlum. Re ritè animadversâ nihil est in hôc loco, quod quemquam meritò possit offendere. Absonum autem est, omnia in his Scriptoribus exigere velle ad normam Auctorum veterum. Valck.*] *Conf. Ephes. i.* 7. *Joan. vi.* 51. [*Coll. Philo. De Somn.* 1. § 37. *p.* 653 *Mang.*]

20-22 καινοι και προσφατοι. *Deut. xxxii.* 17. *Sir. ix.* 10. [προσφατος· επι του νεωστι ανηρημενου. (φατος, *cæsus.*) *Phot. apud Valck. p.* 553. *tom.* 1. προσφατως εληλυθως. *Mart. Polyc.* 4.] *Conf. Joan. xiv.* 6. *cap. ix.* 8-12. εγκαινωσις του θυσιαστηριου. *Num. vii.* 88. [εις καινοτητα ελπιδος ηλθον. *Ign. Magn.* 9.] εν ὁλῳ τῳ οικῳ μου πιστος εστι. *Num. xii.* 7. *Conf. cap. iii.* 6. [κατ' αυτα αδυτα (*templi sc.*)— εις ἁ ἁπαξ του ενιαυτου ὁ μεγας ἱερευς εισερχεται, κ. τ. λ. *Philo. Leg. ad Cai. p.* 1035.] Ω Ισραηλ, ὡς μεγας ὁ οικος του Θεου; και επιμηκης ὁ τοπος της κτησεως αυτου; μεγας, και ουκ εχει τελευτην, ὑψηλος και αμετρητος. *Bar. iii.* 24. [αγαπατε τον Κυριον εν πασῃ τῃ ζωῃ ὑμων, και αλληλους εν αληθινῃ καρδια. *Test. XII Patr. p.* 652. ουκ ἠξεις εν προσευχῃ σου εν συνειδησει πονηρᾳ. *Barnab. p.* 251. *Voss.* προσελθωμεν ουν αυτῳ εν ὁσιοτητι ψυχης. *Clem. Rom. i.* 29. μετα πληροφοριας Πνευματος Ἁγιου. 42. πληροφορια· βεβαιοτης. *Hesych.*] 1 *Thess. i.* 5. *Col. ii.* 2. [επι συνειδοτι πονηρῳ. *Jos. Ant. i.* 1. 4. εν πληροφορια πιστεως· πιστιν απηρτισμενην και τελειοτοτατην. ερραντισμενοι· κεκαθαρισμενοι. *Theophyl.*] *Coll. cap. vii.* 19. *ix.* 14. *Zach. iii.* 1. *Alex. Exod. xxix.* 21.

23 [γινεσθε ακλινεις, ὁτι Κυριος κατοικιζει μονοτροπους εν οικῳ. (*Ps. lxvii.* 6) *Ign. Tarsens. p.* 74. *Voss. Valck. In verbo* λελουμενοι *egregiè patet vis media.* ακλινη, *recte interp.* βεβαιαν. *Vocab. non alib*

occurens in N. T. δικαστης ακλινης, *Clem. Alex.* εχειν ακλινη τον λογισμον. 4 *Mac. vi.* 7. *Valck.*] την βασιλειαν κατεσχον οἱ ἁγιοι. *Dan. vii.* 22. και καθεξουσιν αυτην εις τον αιωνα. *Exod. xxxii.* 13. Θεος πιστος. *Deut. xxxii.* 4. 1 *Pet. iii.* 15. [τῳ πιστῳ εν ταις επαγγελιαις. *Clem. Rom. i.* 27. πιστος γαρ εστιν ὁ επαγγειλαμενος τας αντιμισθιας αποδιδοναι. *ii.* 11.] *Conf. Exod. xxix.* 4, και λουσεις αυτους εν ὑδατι. [εκνιψαμενοι και απολουσαμενοι τα καταρρυπαινοντα ἡμων. *Philo. Quis. Rer. Div. p.* 496. το μεν σωμα, λουτροις και περιρραντηριοις καθαιρει. *De Victim.* 848. το ακλινες της ευπραγιας. 1 *Vit. Mos. p.* 607. αψευδες και βεβαιον αγαθον, πιστις. *De Abrah.* 337. *Edit. Par.* δια της καλης ὁμολογιας. *Mart. Ign.* 4.] *Coll.* 4 *Mac. vi.* 18. *Sir. xxiv.* 18. *Comp. Lev. xvi.* 4. *CITAT.*

24, 25 [ἡ ψυχη σου δηλος εστω εν τοις καλοις εργοις. *Clem. Rom. ii.* 12. ζηλοτυπιαν αγαπης. *Philo. Carpzov.*] *Conf. Act. xvii.* 16. [παροξυσμος· *stimulatio, incitamentum. Labb. Gloss. Vett.* κατανοησατε τινες ὑμας διεστρεψαν. *Clem. Rom. i.* 47. ευχαριστιας και προσευχης απεχονται, κ.τ.λ. *Ign. Smyrn.* 6. σπουδαζετε ουν πυκνοτερον συνερχεσθαι, κ. τ. λ. *Ephes.* 13. πυκνοτερον συναγωγαι γινεσθωσαν, κ. τ. λ. *Polyc.* 4.] ἑως αν συναγωγη ὁ Θεος επισυναγωγην του λαου. 2 *Mac. ii.* 7. [*Coll. Clem. Rom. ii.* 12. ὁσῳ πλειονος κατηξιωθημεν γνωσεως, τοσουτῳ μαλλον ὑποκειμεθα κινδυνῳ. *Clem. Rom. i.* 41. εκζητησεις καθ' ἑκαστην ἡμεραν τα προσωπα των ἁγιων, και δια λογου σκοπων, και πορευομενος εις το παρακαλεσαι, και μελετων εις το σωσαι ψυχην τῳ λογῳ. *Barnab. pp.* 250, 251. *Voss.* § 19. *Hefele.*] Ιδου ἡμεραι ερχονται Κυριου. *Zach. xiv.* 1. *Coll. Rom. x.* 17. *xiii.* 14. *Exod. xii.* 3. *Sir. xxiv.* 23. *Prov. viii.* 32. *Apoc. i.* 10.

26 [ἑκουσιως· θελουσῃ διανοιᾳ. *Hesych.*] ἁμαρτανειν, *Conf. Exod. xxiii.* 2. *Ose. xiii.* 2. *Num. xv.* 30. τον ἁμαρτανοντα εις την ψυχην αυτου, τις δικαιωσει; *Sir. x.* 29. [απολειπεται· απομενει. *Hesych.* αναστασις δε εστι Πατρος ἡ επιγνωσις—ἱνα του αορατου δῳ την επιγνωσιν. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *Coll. Ign. Ephes.* 16.]

27 [το της μελλουσης κρισεως—πυρ. *Mart. Polyc.* 11.] και νυν πυρ τους ὑπεναντιους εδεται. *Esa. xxvi.* 11. [κρισις· κολασις. ὑπεναντιος· εχθρος. *Hesych.* εκδοχη κρισεως = προδοκια κακου. *Philo.*] *Conf. Deut. xxxii.* 22. *Ps. ii.* 12. *Sophon. iii.* 8. [πυρος πολλου φορα—καταφλεξαι. *Philo.* 3 *Vit. Mos. p.* 696. πυρος ζηλος· *In libb. nost. ss. Deo O. M. tribuitur, ut justo Universi judici, scelera severe punienti.* εκδοκη κρισεως· *Judicium expectandum, forma est loquendi Heb. Valck.*] *CITAT.*

28 και ὁ ανθρωπος ὁς εαν ποιησῃ εν ὑπερηφανια, ὡστε μη ὑπακουσαι του ἱερεως—και αποθανειται—εκεινος κ.τ.λ. *Deut. xvii.* 12. *Num. xv.* 30. [ὁ νομος απαραιτητος. *Jos. c. Ap. ii.* 30. απαραιτητος κολαστης. *Ant. iv.* 8. 24. ουδενι συγγνωμης μεταδοτεον. *Philo.* ει ουν οἱ κατα

σαρκα ταυτα πρασσοντες απεθανον, ποσῳ μαλλον εαν τις πιστιν Θεου εν κακῃ διδασκαλιᾳ φθειρῃ; *Ign. Ephes.* 16.]

29-31 ἐν Πνευμα της χαριτος, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 46. τον Κυριον Ιησουν Χριστον, οὐ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη, εντραπωμεν. 21.] και τα ἁγια σου καταπεπατηται, και βεβηλωται. 1 *Mac. iii.* 51. *iv.* 60. *Apoc. xi.* 2. [ἐκεινους δε ουχ ἡγουμαι αξιους. *Mart. Polyc.* 10. καταπατησαντι τον διαβολον. *Mart. Ign.* 7. οὐ το αἱμα εκζητησει ὁ Θεος απο των απειθουντων αυτῳ. *Polyc. Phil.* 2. κοινον· το αναθαρτον, η το μηδεν πλεον εχον των λοιπων. *Chrysost.*] *Coll. Act. x.* 14. [ει γαρ οἱ τους θνητους κακηγορησαντες γονεις απαγονται την επι θανατῳ, τινος αξιους χρη νομιζειν τιμυριας, τους των ὁλων Πατερα και ποιητην βλασφημειν ὑπομενοντας; *Philo. De Profug. p.* 462.] *Conf. cap. vi.* 4-6. *Coll.* 2 *Mac. vi.* 26. ουαι αυτοις, ὁτι απεπηδησαν απ' εμου· εγω δε ελυτρωσαμην αυτους, αυτοι δε κατελαλησαν κατ' εμου ψευδη. *Ose. vii.* 13. [κοινον· βδελυκτον, ακαθαρτον. *Hesych.* δοκειτε· *Hoc ad istam rationem orationi insertum dictis non exiguum addit pondus. Elegantiam autem illam usus potiùs explicat, quam verbis fieri potest:* "*Quantò, arbitramini, majori pœnâ dignus deputabitur, qui Filium Dei contumeliosè tractaverit?*" *Valck.* ενυβρισας, *Coll. Jos. Ant. v.* 8. 12.] *Coll.* 2 *Mac. i.* 28. *Sir. x.* 13. *Comp. Gen. xlix.* 4. *cap. vi.* 6. και παλιν, *Conf. Matt. iv.* 7. *cap. i.* 6. *ii.* 13. [λεγει δε παλιν, *Barn.* § 12. εν ἡμερᾳ γαρ, φησιν, εκδικησεως εσφραγισθαι τους των κακων θησαυρους, κ. τ. λ. *Philo.* 3 *Alleg.* § 34. *p.* 10. *Mangey.* 80. *Par.*] *Conf. Esa. li.* 22. *Sir. xii.* 6. *xvii.* 23. ὁ εκδικων παρα Κυριου ευρησει εκδικησιν. *xxviii.* 1. Θεος εκδικησεων Κυριος, κ. τ. λ. *Ps. xciii.* 1. *Coll. Ezech. xxv.* 15-17. ὡς φοβερος ὁ τοπος οὑτος, ουκ εστι τουτο αλλ' η οικος Θεου, κ. τ. λ. *Gen. xxviii.* 17. το ονομα μου επιφοβον εν τοις εθνεσιν. *Mal. i.* 14. *B. Marg.* Κυριον αυτον ἁγιασατε, και αυτος εσται σου φοβος. *Esa. viii.* 13.

32 [θεοσεβεια δε ενικα, τους ἑαυτης αθλητας στεφανουσα. τινες ουκ εθαυμασαν τους της θειας νομοθεσιας αθλητας; κ. τ. λ. *Jos. de Mac.* § 18. *p.* 1410. *Hudson.*] εν ταις προτερον ἡμεραις. *Judith. viii.* 18. *Num. vi.* 12. *Alex. Ald.* [αἱ ὑστερον ἡμεραι. *Philo in Flacc. p.* 972. της ὑπερ της αθλησεως σπουδης. *Mart. Ignat.* 4. του στεφανου της αθλησεως. 5. νηφε ὡς Θεου αθλητης. *Ign. Polyc.* 2. μεγαλου εστιν αθλητου το δερεσθαι, και νικαν. 3. τα ἡμετερα των κατ' ανδρα παθηματα. *Smyrn.* 5.] *Conf. Col. i.* 29. *Phil. i.* 30. 2 *Tim. iv.* 7. *cap. xii.* 1. *Rom. viii.* 18. [*Bos. Observat. Critic. cap. xx. pp.* 92-94.]

33 [τουτο μεν—τουτο δε, *i. e.* κατα τουτο μεν μερος, κ. τ. λ. *partìm, partìm. Bos. Ellips. p.* 177. Χριστου κοινωνος γενομενος. *Mart. Polyc.* 6. ὁσιως αναστεφομενους εν καθαρᾳ διανοιᾳ. *Clem. Rom. i.* 21. οἱ εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες. *Ign. Magn.* 9. ὡς εν θεατρῳ

κλωσμος συριττοντων—δια των εις το θειον βλασφημιων. *Conf. Philo. Leg. ad Cai. p.* 1043. *Edit. Par.* 599. *Mangey. Conf. Kuinoel ad loc. Vim participii nostri egregie è Vett. Theolog. explicuit Theophylactus:* ὥσπερ επι θεατρον παραδειγματιζομενοι, και ταυτα τυχον παρ' ευτελων τινων, και ουδαμενων. *Valck.* τον αδελφον ἡμων και κοινωνον Ειρηναιον. *Fragm. Epist. Mart. Lugd. p.* 287. *tom.* 1. *Routh.* κοινωνος· *socius. Labb.*]

34 *Conf. Prov. viii.* 18. 2 *Tim. i.* 8. *ii.* 9. [τοις δεσμοις εγκαυχωμενος. *Ign. Mart.* 3.] προσδεξασθαι *ferre, tolerari, Gen. xxxii.* 20. *Exod. x.* 17. *Lev. xxvi.* 43. [συμπασχειν αλληλοις οφειλομεν. *Clem. Rom. ii.* 4. συντρεχετε, συμπασχετε. *Ign. Polyc.* 6.] *Conf. Act. v.* 41. *Matt. v.* 10-12. *Jacob. i.* 2. 1 *Pet. iii.* 8. *Coll.* 4 *Macc. cap. xviii.*

35 [ὁ αγαθος εργατης μετα παρρησιας λαμβανει τον αρτον του εργου αυτου. *Clem. Rom. i.* 34. το καυχημα ἡμων και ἡ παρρησια εστω εν αυτῳ. *Ib.*] *Conf. Exech. xix.* 5. *Ephes. vi.* 16. ἡτις, *Coll. Deut. v.* 26. [μισθαποδοσια· *mercis retributio. Labb.*]

36, 37 [ἡ μελλουσα επαγγελια. *Clem. Rom. ii.* 10. και ληψομεθα τας επαγγελιας. 11. ὡστε αδελφοι μου, μη διψυχωμεν, αλλα ελπισαντες ὑπομεινωμεν, ἱνα τον μισθον κομισωμεθα. 11. ταχυ ἡξει, και ου χρονιει, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 23. ὁσον ὁσον· ολιγον ολιγον. *Hesych.*] αποκρυβηθι μικρον ὁσσον ὁσσον. *Esa. xxvi.* 20. *CITAT.*

38 *Conf. Mal. iii.* 1. [ου δι' ἑαυτων δικαιομεθα—αλλα δια της πιστεως, δι' ἡς παντας του απ' αιωνος ὁ παντοκρατωρ Θεος εδικαιωσεν. *Clem. Rom. i.* 32.] *Coll. Jer. xiv.* 10. *Alex. Comp.*

39 [ὑποστολης—πιστεως (τεκνα.) *Conf. Glass. Philol. p.* 97. *Dathe. Conf.* ὑιον της μισουμενης, *et* ὑιον της αγαπημενης. *Philo. Cain et Abel. p.* 133. περιποιησαντες· αντι διασωσαντες. *Phav.* περιποιειται· ζωοποιει. *Hesych.* τουτο ὁ ποιησας ἑαυτῳ μεγα κλεος εν Κυριῳ περιποιησεται, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 54. ἡμεις δε ουκ εσμεν ὑποστολης—*nos non sumes (tales) qui se subtrahunt. Coll. Bos. Ellips. p.* 21. *voce* ανηρ—*ubi notat,* "*maxime verò usitata hæc Ellips. species Hebræis.*"] *Coll. Prov. xxix.* 1. *Dan. ix.* 23, ανηρ επιθυμιων.

ΚΕΦ. *ια.* 11.

1 ΠΙΣΤΙΣ γαρ, ὡς ὁ παλαιος λογος, των αδηλων τα εμφανη. *Philo. ap. Wets. in Joan. iv.* 37. παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 22.] και νυν τις ἡ ὑπομονη μου; ουχι Κυριος; και ἡ ὑποστασις [αναμονη, *Sym.* καραδοκια, *Aquil.*] μου παρα σοι εστι, *Ps. xxxviii.* 7. [δειξις και φανερωσις αδηλων πραγματων. *Theophyl.* αποδειξις. *Oecum.*] *Coll. Ezech. xix.* 5. *cap. iii.* 14. [μονῳ δε πιστευσαι Θεῳ τῳ και προς αληθειαν μονῳ πιστῳ, μεγαλης και ολυμπιου διανοιας εργον εστιν. *Philo. p.* 486. *Mangey.* προς ελεγχον βεβαιοτερας πιστεως. *De Joseph. p.* 541. μονον ουν αψευδες και

βεβαιον αγαθον ἡ προς τον Θεον πιστις, παρηγορημα βιου, πληρωμα χρηστων ελπιδων, αφορια μεν κακων, αγαθων δε φορα, κακοδαιμονιας απογνωσις, ευσεβειας γνωσις, ευδαιμονιας κληρος, ψυχης εν ἁπασι βελτιωσις, επερηρεισμενης τῳ παντων αιτιῳ, και δυναμενῳ μεν παντα, βουλομενῳ δε τα αριστα. *De Abrah.* § 46. *p.* 39. *Mang. Ibidem mox* την πιστιν προς το Ον *vocat* την βασιλιδα των αρετων. *Pertinent ad hanc rem et verba, quæ Joseph. Antiq. ii.* 15. 5, *tribuit Mosi in transitu maris Erythræi:* ουδε ανθρωποις, ειπε, καλως τα παροντα πεπολιτευμενοις προς ἡμας δικαιον ην απιστειν, ὡς ουχ ὁμοιοις εσομενοις προς τα μελλοντα· της δε του Θεου νυν απογινωσκειν ὑμας προνοιας, μανιας εργον αν ειη· παρ' οὑ πανθ' ὑμιν απηντηκεν, ὁσα δι' ἐμου προς σωτηριαν και την απαλλαγην της δουλειας ουδε προσδοκωσιν ὑπεσχετο. μαλλον δ' εχρην εν αποροις ὡς δοκειτε γεγενημενους βοηθον ελπιζειν τον Θεον. *Grot.* εστι δε πιστις· *In loco Habac. ii.* 3, 4, *fidei facta fuerat mentio: hinc occasionem Auctor arripit de fide Heroum vett. in Deum dicendi, sic ut oratio ejus venustissimis figuris fuerit variegata. Vocatur autem Fides h. l.* ελπιζομενων ὑποστασις, *rerum quas speramus, firma ac stabilis expectatio. Fiducia constans frequenter Alexand. præsertim, vocatur* ὑποστασις. *Dicitur præterea rerum, quæ non spectantur,* ελεγχος. *sic vocatur eximiè, quæ minus Latinè dici solet convictio; quæ locum habet, quando de re penitùs exploratâ clarissime sumus persuasi. Valck.*] *Coll. cap. iii.* 14.

2 [εν ταυτῃ, *pro* δια ταυτης, *scil.* πιστεως. *Amat imprimis Script. h. epist. sic adhibere* εν *pro* δια, *ut cap. iv.* 6. *vi.* 16. *ix.* 22. *x.* 10. *nonnunquam recent. Græci in eundem sensum adhibent præpos.* εν, *Grammatici præsertim. Valck.* μαρτυρεισθαι· *profari, laudari. Bos. Exercit. Sac. p.* 30. εμαρτυρηθη μεγαλως Αβρααμ. *Clem. Rom. i.* 17. τῳ μεμαρτυρημενῳ Δαβιδ. 18. των τοσουτων ουν και τοιουτων ὁυτως μεμαρτυρημενων. 19. ὑπο του Ιησου Χριστου μεμαρτυρημενοι (ὁι Προφηται) και συνηριθμημενοι εν τῳ Ευαγγελιῳ της κοινης ελπιδος. *Ign. Philad. v.* 11.] *Conf. Phil. iv.* 8. ὁι πρεσβυτεροι = ὁι πατερες, ὁι αρχαιοι.

3 [πρωτον παντων πιστευσον, ὁτι εἰς εστιν ὁ Θεος, ὁ τα παντα κτισας και καταρτισας, και ποιησας εκ του μη οντος εις το ειναι τα παντα. *Hermas ap. Athanas. p.* 157. *Hefele.* τους αιωνας· *Ad init. cap.* 1. *ratio fuit reddita, cur Græcè loquentes Judæi hoc Universum sic vocaverint. Philosophi Græci notiones cœli et mundi,* οὐρανου *et* κοσμου, *et. inter se permutabant.—Id ipsum Noster designare voluit, scribens* τους αιωνας κατηρτισθαι τῳ ῥηματι του Θεου· *quod non tantùm significat, ut Beza vertit, constructum esse Mundum, sed aptè dispositum, in concinnum ordinem redactum, sive congeriem rudem et informem ab Opifice summo aptè et ornatè fuisse dispositam.* Ῥημα *hìc non verbum est, sed numen, s. nutus summi Creatoris, ad cujus nutum omnia condita sunt et disposita.*

Valck. Hæc ita interpretanda sunt: Ita ut hoc Universum è nihilo fuerit factum. Congruit hæc interpretatio et rei naturæ, et analogiæ Sacræ Scripturæ, et genio loquutionis.—Per τα βλεπομενα *intelligamus primò* τον ουρανον, *sed* τον ουρανον *istô sensu, quô sumebant Philosophi, atque adeò* το παν, *hoc universum, qua latè patet. Deindè, missis variorum conjecturis, acquiescendum videtur in sententiâ Joach. Camerarii, rectè censentis per consuetam Græcis transpositionem voculæ negantis,* μη εκ φαινομενων *positum pro* εκ των μη φαινομενων. *Per* τα μη φαινομενα *dubium non est quin intelligantur* τα μη οντα. *In Ep. ad Roman. iv.* 17, *Deus* τα μη οντα *dicitur vocasse* ὡς οντα. *Simpliciter hic significatum voluit auctor, Universum ex nihilo fuisse conditum, sive, ut loquuntur in Scholis, ex nullâ præexistente materiâ. Imprimis commodus est huic loco illuminando liber* 2 *Maccab. vii.* 28.—*Ceterùm in hoc Scriptoris nostri dicto, si pensiculatiùs expendatur, magna majestas. Fide, inquit, novimus, hoc Universum esse conditum ex nihilo. Res siquidèm hæc humanæ intelligentiæ non pervia, et solâ fide intelligenda. Creatio mundi ex nihilo grande est, et sublime dogma Religionis Christianæ, solo revelatum verbo Dei, et sapientissimis Philosophis ignoratum: quod tamen mysterium, divinitùs revelatum, sic humana ratio approbavit, ut sapientiores omnes agnoverint, per rei et Dei naturam aliter hanc rem sese habere non potuisse. Gentilium omnium placita ad duo capita possunt reduci: vel putabant mundum ab æterno fuisse, vel saltèm rudem quandam materiam fuisse æternam, quam Deus aliquis opifex in ordinem digesserit. Valck.*] και αυτος εποιησεν ἡμας ουκ οντας. *Ps. xcix.* 3. *Sym. Coll. cap. i.* 3. *Sap. xviii.* 4. *Sir. cap. xliii. et xliv.* τῳ λογῳ του Κυριου οἱ ουρανοι εστερεωθησαν, κ. τ. λ. *Ps. xxxii.* 6. γενονεναι· *Coll. Gen. ii.* 4. *Esa. xlviii.* 7. [ουδεν φαινομενον, αιωνιον. "Τα γαρ βλεπομενα, προσκαιρα· τα δε μη βλεπομενα, αιωνια." *Ign. Rom.* 3.] ῥηματι Θεου, *Coll. Luc. v.* 5.

4 πλειονα, *Coll. Eccles. i.* 3. *Aquil. Sym. Matt. vi.* 25. *xii.* 41. ισχυροτερα παρα παντα. 1 *Esd. iv.* 35. *Coll. cap. i.* 9. [ὁ προφητευων επ' αυτῳ. *Barnab. Epist.* § 5.] ὁ δε δικαιος εκ πιστεως μου ζησεται. *Hab. ii.* 3, 4. [μαρτυρησει δε το χρησθεν λογιον, ὁτι ζῃ, κ. τ. λ. *Philo. De Abel. p.* 164. *Par. laudat Clem. Rom. i.* 4. *Coll. Bos. Obs. Critic. cap. 6. p.* 27. πλειονα *iterùm per idiotismum ponitur pro* κρειττονα, *ut. iii.* 3, *sacrificium majoris pretii. Gen. iv.* 4 *Deus benigne dicitur respexisse sacrificium Abelis, atque adeo recte inde colligitur ab auctore, per fidem obtulisse Abelem. Valck.* μαρτυρουντος επι τοις δωροις αυτου του Θεου· *Quomodo Deus de donis Abelis præ Caini præstantioribus testatus sit, generale habemus in sacris Veteris et Novi Testamenti, atque apud Joseph. Ant. i. cap. ii.* § 1, *quamquam diserè in causâ ponat, quòd Deus magìs delectaretur spontè natis, quàm quæ homo avarus arte extorquet. Modum autem quomodò Deus*

sacrificio Abelis responderit, non tangit. Vulgò, nec sine ratione creditur hoc ignis cœlestis testimoniô accidisse, quemadmodum David orat Psal. xx. 4, ubi Deus sacrificia incineravit. Quod Josephus noster observat ad Levit. ix. 23, 24. Antiq. iii. cap. viii. § 6: Επικειμενων δε των ιερειων τῳ βωμῳ, αιφνιδιον εξ αυτων πυρ ανηφθη αυτοματον, και ὁμοιον αστραπης λαμπηδονι ὁρωμενον τῃ φλογι, και παντα εδαπανα τα επι του βωμου. *Ottii. Spicileg.*] αποθανων ετι λαλειται· *Coll. Gen. iv.* 10, φωνη αἱματος του αδελφου σου βοᾳ προς με εκ της γης. *CITAT.*

5 [λαβωμεν Ενωχ, ὁς εν ὑπακοῃ δικαιος ἑυρεθεις μετετεθη, και ουχ εὑρεθη αυτου θανατος. *Clem. Rom. i.* 9. *Conf. Jos. Ant. Jud. ix.* 2. 2. εγω ειμι Ενωχ ὁ ευαρεστησας Θεῳ, και μετατεθεις παρ' αυτου, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 758. *Philo.* γεγραπται εν τῳ νομῳ, και μετετεθη Ενωχ, και ουχ ὑπαρχει, ὁτι μετεθηκεν αυτον ὁ Θεος. *p.* 660.]

6 ὡς ὑδωρ ψευδες, ουκ εχον πιστιν. *Jer. xv.* 18. [αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη. *Ign. Ephes.* 14. διχα αγαπης ουδεν ευαρεστον εστιν τῳ Θεῳ. *Clem. Rom. i.* 49.] αδυνατον ειναι τυχειν ειρηνης. 2 *Mac. iv.* 6. [ει γαρ τον μισθον των δικαιων ὁ Θεος ευθεως απεδιδου, εμποριαν ησκουμεν, και ουκ ευσεβειαν, ου δια το ευσεβες, αλλα το κερδαλεον διωκοντες. *Clem. Rom. Fragm.* 3. οὑ (Χριστου) χωρις το αληθινον ζῃν ουκ εχομεν. *Ign. Trall.* 9. *bis.* μισθαποδοτης, *Constit. Apost. iv.* 6. και γαρ Αβρααμ πιστευσας "εγγιζειν Θεῳ" λεγεται: *Philo. Migr. Abr.* 408. Εγω ειμι ὁ Ων, ισον τῳ, Ειναι πεφυκα. *Mut. Nom.* 1045. *Conf. Carpzov. ad loc.*] *Conf.* 1 *Joan. i.* 7. *Jac. iv.* 8. [χωρις δε πιστεως· *hìc nexus est ratiocinii: Enoch placuit. seq. probavit Deo: ergo fidem habuit, nam sine fide fieri nequit, ut quis placeat, nempe Deo. Pium Dei cultorem designat per* τον προσερχομενον τῳ Θεῳ.—τοις εκζητουσιν· *non exprimunt verbi sensum, qui vertunt, "qui quærunt ipsum," reddi debet, "qui ipsum sollicite, ad finem usque, quærunt. Istam vim præp.* εκ *multis verbis conciliat:* διδασκειν *est docere,* εκδιδασκειν *accurate erudire.* οιδα *novi,* εξοιδα *planissimè novi.—Duo autem capita, quæ hìc ponit auctor, tanquam Religionis fundamenta, Existentia Dei, et Providentia, agnita quoque sunt à Gentilibus. Valck.*]

7 εστι κληρονομια τοις θεραπευουσι Κυριον, και ὑμεις εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος. *Esa. liv.* 17. ευλαβεισθω πασα σαρξ απο προσωπου Κυριου. *Zach. ii.* 13. χρηστος Κυριος τοις ὑπομενουσιν αυτον εν ἡμερᾳ θλιψεως, και γινωσκων τους ευλαβουμενους αυτον. *Nah. i.* 7. [Νωε πιστος εὑρεθεις, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 9. Νωε—εμφανως μεν ὁ δικαιος, κ. τ. λ. *Philo. De Abr. p.* 353. *Par.* θειαις προσταξεσιν ὰς ὑφηγουντο ὁι χρησμοι, ξυλινον δημιουργησας εργον μεγιστον—κατασκευασαμενος ενδον οικηματα, κ. τ. λ. *Vit. Mos. p.* 662. τοιγαρουν ὁ δικαιος και εν τῳ μεγαλῳ—κατακλυσμῳ "την κιβωτον," (λεγω

δε το σωμα) "ενδοθεν τε και εξωθεν ασφαλτῳ" καταχρισει, κ. τ. λ. *Confus. Ling. p.* 335.] *Conf. Matt. xii.* 41, 42. 2 *Pet. ii.* 5. [*Id est, nesciebat quæ aut qualis esset illa terra Canaan. Congruit hoc cum verbis Gen. xii.* 1, *et* 6. *Sic* ὁυ *apud Græcos etiam quò significat. De re vide Gen. xii.* 1, *Act. vii.* 3, *ubi dicitur:* και δευρο εις γην, ἡν αν σοι δειξω. *Grot.* πιστει· *Naturalis verborum structura datâ operâ ab auctore fuit immutata—Amat istam vocem repetere orator sacer initio periodorum, etiam tum, quum spectat ad remotiora. neque en. hìc* πιστει *jugendum cum seq.* χρηματισθεις, *sed cum remotiori* κατεσκευασε. *Divinitùs admonitus Noachus per fidem construxit Arcam, eamque instruxit rebus necessariis (hæc en. vis est verbi* κατασκευασαι) *ad conservationem sui, familiæque suæ. Fecit en. illud Noachus* πιστει, *per fidem. Valck.*]

8 [τινος χαριν πυλογηθη ὁ πατηρ ἡμων Αβρααμ; ουχι δικαιοσυνην και αληθειαν δια πιστεως ποιησας; κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 31. Αβρααμ—πιστος εὑρεθη—δι' ὑπακοης εξηλθεν εκ της γης αυτου—ὁπως γην ολιγην, και συγγενειαν ασθενη, και οικον μικρον καταλιπων κληρονομηση τας επαγγελιας του Θεου. 10. πιστει· *Iterum jungendum est cum remotiore,* ὑπηκουσεν· *per fidem obedivit. quis?* ὁ καλουμενος Αβρααμ, *qui vocatus fuit Abraam, à Deo nempe. Sic adjecto è Codd. articulo legendum est, ut designetur is, qui Abrahami nomen à Deo accepit.—*που ερχεται *vertend. ignarus, quò vaderet. Attice diceretur* ποι γης ελθοι. *Valck. Coll. Clem. Rom. Fragm.* 2. *Ign. Philad.* 9.]

9 [παρῳκησεν εις—*Istiusm. Verbis præp.* εις *significationem indit prægnantem.* παρῳκησεν εις γην *non utique significat, in terrâ promissâ habitavit, ut peregrinus; sed, eò abiit, ut illic tanquam peregrinus habitaret. ap. Clement Alex. p.* 534, εικονα ανεστησεν εις Κυρηνην *significat Cyrenen absportari curavit imaginem illic erigendam.—In talibus ubique errant, qui Grr. SS. transferunt in sermonem Lat. Valck.*] *Coll. Ps. cxix.* 5, 6.

10 [*Clem. Rom. ii.* 8.] *cap. vi.* 15. *Apoc. xxi.* 14. [δημιουργος· *opifex, moderator. Labb.* εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 12. *Fragm.* 3. τινα ουν αρα εστιν τα ἑτοιμαζομενα τοις ὑπομενουσιν; ὁ δημιουργος και πατηρ των αιωνων, ὁ παναγιος, αυτος γινωσκει την ποσοτητα και την καλλονην αυτων. *i.* 35. εκδεχεται· προσδοκα, παραμενει. *Hesych.*]

11 αυτη Σαρρα, *Conf.* 2 *Mac. iv.* 12. [εκεινους δε ουχ ἡγουμαι αξιους. *Mart. Polyc.* 10. πιστος γαρ εστιν, ὁ επαγγειλαμενος τας αντιμισθιας αποδιδοναι ἑκαστῳ των εργων αυτου. *Clem. Rom. ii.* 11.] *Conf. Gen. xxi.* 1. *Deut. xxxii.* 4. *cap. x.* 23.

12 και ταυτα, *Coll.* 1 *Cor. vi.* 8. *et Valck. ibid.* αναριθμητος. *Prov. vii.* 26. *Sap. vii.* 11. [ὁ Θεος και παιδα αυτῳ γενησεσθαι καταγγελλει, και πολλην εξ εκεινου γενεαν, ὡς παραπλησιαν αυτην τοις αστροις εσεσθαι τον αριθμον. *Jos. Ant. i.* 10. 3. και τῳ νεκροφορουμενῳ

σωματι συντεθνηκε. *Philo Migr. Abr. p.* 391. *Laudat Clem. Rom. i.* 10.] 1 *Mac. xi.* 1, ὡς την αμμον την περι το χειλος της θαλασσης, κ. τ. λ.

13 [αυτος (ὁ Χριστος) ων θυρα του Πατρος, δι' ἡς εισερχονται Αβρααμ και Ισαακ και Ιακωβ, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 9.] ξενοι και παριδημοι επι της γης—*Coll.* ανθρωπος επι της γης, *Ps. ix.* 18. [και ληψομεθα τας επαγγελιας. *Clem. Rom. ii.* 11. ἡ τελεια κατα πιστιν Εσθηρ. 55. κατα πιστιν και αγαπην. *Ign. Ephes.* 1. ἡ επιδημια εν τῳ κοσμῳ τουτῳ της σαρκος ταυτης μικρα εστιν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 5. τα κοσμικα ταυτα ὡς αλλοτρια ἡγεισθαι, κ. τ. λ. *Ibid.* και δια τουτο ὁυτω γενομενα ἡμιν μεν εστι φανερα, ἐκεινοις δε σκοτεινα, ὁτι ουκ ηκουσαν φωνης του Κυριου. *Barnab. Epist.* § 8. παρεπιδημος· *peregrinus. Labb.* κατα πιστιν· *Hæc iterum non cum proximo, απεθανον, sed cum remotioribus sic sunt conjungenda: illi omnes, orti nempe ex Abraamo, mortui sunt absque ut res promissas acceperint, sed, postquam per fidem ex longinquo eas spectaverant, atque amplexi fuerant etc. Valck.*] *Conf.* 1 *Pet. ii.* 11. *Gen. xxviii.* 4. *xlvii.* 9. 1 *Par. xxix.* 15.

14 και ἑτερα τοιαυτα λεγων. 2 *Mac. ii.* 3. [πατριδας οικουσιν ιδιας (οἱ Χριστιανοι), αλλ' ὡς παροικοι· μετεχουσι παντων ὡς πολιται· και πανθ' ὑπομενουσιν, ὡς ξενοι. πασα ξενη πατρις εστιν αυτων, και πασα πατρις ξενη. *Epist. ad Diogn.* § 5.] *Coll. cap. xiii.* 14. [ουδεν μοι ωφελησει τα τερπνα του κοσμου, ουδε αἱ βασιλειαι του αιωνος τουτου, κ. τ. λ. *Ign. Rom.* 6. εμφανιζειν· *declarare. Labb.*] *Coll. Exod. ii.* 22. 1 *Cor. xv.* 19. 2 *Cor. v.* 2.

15 *Conf. Exod. xvi.* 3. εμνημονευον, *Coll. Ps. lxii.* 6. [ανακαμπτει· *remeat, redit, regreditur. Labb.*] *Coll.* 2 *Tim. iv.* 10.

16 επικαλεισθαι, *Conf. Dan. x.* 1. [νεωτερων ορεγομενος πραγματων. *Jos. Vit.* 14. ορεξει· επιθυμει. *Suid. appetit. Labb.* ουδε επαισχυνθητε· ουδε ὑμας επαισχυνθησεται ἡ τελεια πιστις Ιησους Χριστος. *Ign. Smyrn.* 10. *Coll. Matth.* § 532. *d.* § 472. *Buttm.* § 151. 1. 6. μεταναστην χρη γενεσθαι εις την πατρῳαν γην, την ἱερου Λογου—των φιλαρετων ψυχων ενδιαιτημα αριστον. *Philo Migr. Abr.* § 6. *p.* 392. *Par.*] ὁ Θεος, ὁ Θεος μου, προς σε ορθριζω, εδιψησε σοι ἡ ψυχη μου, κ. τ. λ. *Ps. lxii.* 1-8. *xvi.* 15. ἡτοιμασε, *Conf. Gen. xxiv.* 14. *Matt. xxv.* 34. *Coll. Esa. xliv.* 5. *Apoc. xxi.* 10-27.

17 *Coll.* 1 *Mac. ii.* 52. *Sap. x.* 5. μονογενη = αγαπητον. *Coll. Gen. xxii.* 2. *Aquil. Amos. viii.* 10. *Ps. xxi.* 20. *Jer. vi.* 26. [ἱνα και ὁ τυπος ὁ γενομενος επι Ισαακ του προσενεχθεντος επι το θυσιαστηριον τελεσθῃ. *Barnab. Epist.* § 7. δια πιστιν και φιλοξενιαν εδοθη αυτῳ υἱος εν γηρᾳ, και δι' ὑπακοης προσηνεγκεν αυτον θυσιαν τῳ Θεῳ κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 10. Ισακον δε ὁ πατηρ Αβραμος ὑπερηγαπα μονογενη οντα, κ. τ. λ. *Jos. Ant. i.* 13. 1. μονογενης—*pro quo Philo*, υἱος γνησιος, αγαπητος, και μονος—τον μονον σου. *Carpzov.*] *Conf.*

Joan. iii. 16. [προσενηνοχεν· *obtulit, i. e. offerre voluit. In omnibus Linguis, in Græca et. sæpiùs actio pro conatu ponitur. et facere non rarò aliquis dicitur ap. Veteres, quod facere voluerat, vel conatus fuerat. Loca Antiqui Fœderis plurima collegit, et hinc illuminavit Th. Gataker. in Advers. Misc. post. c. xxxii. In Eu. Luc. xi.* 52, τους εισερχομενους, *ingredientes, i. e. ingredi volentes, prohibete.* πειραζομενος· *Beza vertit cum reliquis: "quum tentaretur." Verùm tentandi verbo nos talem annectimus ideam, quæ Deo non congruat. Deus en.* πειραζει ουδενα, *ut verè scribit Jacob. i.* 13. *interpretemur itaque, Quum exploraretur, sc. fides ejus. Istum sensum admittit v.* πειραζειν, *similiter capiendum Gen. xxii.* 1, *Vers. Gr. ubi Deus, explorans fidem magni Heröis,* επειρασε τον Αβρααμ. *Valck.*] *Coll. Luc. ii.* 28. *Deut. iv.* 34. *vii.* 19. *Act. xx.* 19. *inf. v.* 37.

18 προς ὸν *verte* περι οὑ. *Conf. Gen. xxi.* 12. *Carpzov.* μνησθητε ὁσα εποιησε μετα Αβρααμ, και ὁσα επειρασε τον Ισαακ, και ὁσα εγενετο τῳ Ιακωβ, κ. τ. λ. *Judith viii.* 26. *Sir. xliv.* 22.

19 λογισαμενος ὁτι και, κ. τ. λ. *Coll. Jacob. i.* 11. [το κομισασθαι τον αδελφον ανυβριστον. *Philo de Joseph. p.* 556.] *Coll. 2 Mac. viii.* 29. ἡρα τους οφθαλμους μου εις τα ορη, ὁθεν ἡξει ἡ βοηθεια μου. *Ps. cxx.* 1. [επι το ακρον της ῥαβδου· *Hæc quoque variis patuerunt conjecturis. Si simpliciter rem exigamus, nihil adeo hic remanebit difficultatis. Genes. xlvii. v. ult. dicitur Israel se inclinavisse in caput lecti. Illud Gr. reddi debuit* επι το ακρον της κλινης. *Interpretes verò Alexx. reddiderunt* επι το ακρον της ῥαβδου, *in caput baculi. Vocem sc. Hebr.* מטה *legerunt aliis punctis vocalibus instructam, quàm vulgatur. Eædem Literæ diversimodè positæ et baculum designant, et lectum. Alexandrinos sequitur Noster, ut alibi sæpiùs. Nihil hìnc aliud conficias, nisi Scriptores N. T. Versionem illam Gr. suô tempore receptam, sequutos esse etiam tum, quùm leviter illa secedebat à contextû Hebræô. Valck.*]

20 [προφητευει αυτῳ περι των μελλοντων. *Jos. Ant. vi.* 6. 3. Ισαακ μετα πεποιθησεως γινωσκων το μελλον, ἡδεως εγενετο θυσια. *Clem. Rom. i.* 31. τι δε Ισαακ; τι δε Ιακωβ;—ἡ γαρ των μελλοντων καταληψις ανοικειος ανθρωπων. *Philo. Coll. Kuinoel. ad loc.*] *Conf. Gen. xxvi.* 3. *xxviii.* 6. πιστει. *Coll. sup. v. v.* 7, 8.

21 [Ιακωβ μετα ταπεινοφροσυνης εξεχωρησεν της γης αυτου κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 31. *Ign. Philad.* 9.]

22 *Conf. Gen. xlvii.* 29, 30. *l.* 24, 25. 1 *Mac. ii.* 53. [*Clem. Rom. i.* 4. *Philo. De Joseph.*] *Coll. Amos. v.* 15.

23 [ὁ μακαριος πιστος θεραπων—Μωυσης, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 43.] ὡραιος καλλει. *Ps. xliv.* 2, [αστειος· ευαρεστος, η θεοφιλης. *Theophyl. Œcumen.* ὁ χαριεις, ὁ επιχαρις. *Hesych.*] *Coll. Esa. li.* 12. *Dan. iii.* 16-18. *Exod. ii.* 2. *CITAT.*

24 [ὁ Φαραων κατ' Αιγυπτιους βασιλεα σημαινει. *Jos. Ant. viii. 6. 2.*] ἑως μεγας γενηται—ὁ υἱος μου. *Gen. xxxviii. 11.* [ἠρνησατο· *Singularia non ἠρνησατο λεγειν, κ. τ. λ. nolait Moyses dici filius Principis Ægypt. Sic 4 Mac. viii. 6, honore vos cumulabimus, si volueritis ἀρνησασθαι τον πατριον της πολιτειας θεσμον, repudiare patrias consuetudines et leges. Valck ad Luc. viii. 45. Atticus aliquis idiotismo sibi proprio, dixisset* ἠρνησατο μη λεγεσθαι, *repetitâ negatione. Id. ad loc.*]

25 [βλεπεις ουν, ὁτι της τρυφης και απατης ὁ χρονος ουδεν εστιν, της δε τιμωριας και βασανου πολυς. *Herm. Past. lib. 3. Simil. 6. § 4. p. 198. Hefele.*] ἱνατι ελογισω τοιουτο επι λαον Θεου; *2 Reg. xiv. 13. Jud. xx. 21.* [τα βλεπομενα, προσκαιρα. *Ign. Rom. 3.*] απολαυσαι, *Eccles. v. 18. Symm.* [προῃρημενοι μαλλον την ενθαδε απολαυσιν, η την μελλουσαν επαγγελιαν. Αγνοουσιν γαρ ἡλικην εχει βασανον ἡ ενθαδε απολαυσις, και οἱαν τρυφην εχει ἡ μελλουσα επαγγελια. *Clem. Rom. ii. 10.*] *Coll. Prov. viii. 18. Sap. ii. 6.* [εις απολαυσιν μειζονων αγαθων. *Jos. Ant. ii. 7. 3.* συντρεχετε, συμπασχετε. *Ign. Polyc. 6.*] εκακωσε τους πατερας ἡμων, κ. τ. λ. *Act. vii. 19.*

26 [εκεινους δε ουχ ἡγουμαι αξιους. *Mart. Polyc. 10.*] *Job. xli. 19. Sap. xv. 9. Matt. xix. 29. Cap. x. 35. xii. 2.* [Ὁυτος ὁ αει, σημερον Ἰιος λογισθεις· δι' ου πλουτιζεται ἡ εκκλησια, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn. § 11. εν ταυτῃ τῃ παρκι απολῃψομεθα τον μισθον. Clem. ii. 9.*]

27 [*Simplex καρτερειν in linguâ communi significabat expectare. Hôc sensu non invenietur ap. Script. Græc. Vett. Valck. ad Act. i. 14.* ἱνα —του Αορατου δῳ την επιγνωσιν. *Clem. Rom. Fragm. 8.* τον Αορατον παραλογιζεται. *Ign. Magn. 3.* προσδοκα—τον Αορατον, τον δι' ἡμας ὁρατον. *Polyc. 3.* εμβλεψωμεν τοις ομμασι της ψυχης εις το μακροθυμον αυτου βουλημα. *Clem. Rom. i. 19.* ουδενι γαρ εδειξεν αὑτου την φυσιν, αλλ' αορατον αυτην παντι τῳ γενει παρεσκευασεν. *Philo. 3 Alleg. p. 99.*] *Conf. Ps. cxxxviii. 7-12.*

28 προσχυσιν του αἱματος· *Conf. Exod. xii. 7. 22.* θιγη· *Coll. 1 Par. xvi. 22. Ps. civ. 15.* [*Heb.* נגע] *Conf. Matt. xxvi. 18.* ὁ ολοθρευων. *Sap. xviii. 25.* [*Coll. Valck. ad 1 Cor. x. 10.*]

29 [ξηρας· *Terra opposite ad mare Script. N. T. dicitur* ἡ ξηρα. *Matt. xxiii. 15. Is usus Græc. Vett. ignotus ex Heb. repetendus. Valck.* και θανατος κατεπιεν αυτους. *Clem. Rom. i. 51.* οἱ μεν γαρ Ἑβραιοι δια ξηρας— περαιουνται, κ. τ. λ. *Philo De Abrah. p. 630.* Μωϋσης δε ἁδει, ὁτι "ἱππος και αναβατης κατεποντωθησαν." *2 Alleg. p. 1106.* [οἱ δε υἱοι Ισραηλ εποριευθησαν δια ξηρας εν μεσῳ της θαλασσης. ἱππον και αναβατην ερριψεν εις θαλασσαν. *Exod. xv. 21. xiv. 29. xv. 19. Jos. iii. 17. iv. 18. Alex. Ald. Comp. Ps. lxv. 6. CITAT.*

30 και τῃ ἡμερᾳ τῃ ἑβδομῃ ανεστησαν ορθρου, κ. τ. λ. *Jos. vi. 15.*

31, 32 [οὐ (Χριστου) το αἱμα εκζητησει ὁ Θεος απο των απειθουντων αυτῳ. *Polyc. Phil.* 2. τοις απειθησασι· μη πιστευσαντες τοις του Θεου θαυμασιοις. *Theophyl.*] *Coll. Jos. ii.* 20. *Matt. i.* 5. [*Non est Rahab meretrix, sed cauponaria. Ob quaestus affinitatem eâdem voce Hebr.* [זונה] *cauponariam et meretricem significant.—Credidit illa, Deum Israelit. verum Deum, in locis vicinis, stupenda patravisse miracula. Valck.* τι γαρ ειπωμεν, αδελφοι; Δανιηλ—βληθη εις λακκον λεοντων, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 45.] *Coll.* 1 *Mac. ii.* 57. κ. τ. λ. [επιλειψει· καταλειψει. *Hesych.*] *Conf.* 1 *Mac. ii.* 52-61. 4 *Mac. xviii.* 10-18. [*Hoc demùm vere est oratorium, et prorsus sane alienum ab Epist. stylo.—Dies jam me deficiet, si, quæ dici in eam sententiam possent, coner expromere. Valck.*]

33 [δια της ὑπομονης γαρ καταγωνισαμενος τον αδικον αρχοντα, και οὑτως τον της αφθαρσιας στεφανον απολαβων, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 19. εργασωμεθα εργον δικαιοσυνης. *Clem. Rom. i.* 33. 45.] *Conf.* 1 *Mac. ii.* 60. 2 *Tim. iv.* 17. [ενεφραξε· συνεκλεισε. *Hesych.*] *Conf. Sap. xii.* 21. 3 *Mac. vi.* 3-7. *CITAT.*

34 παρεμβολη ασεβων. 1 *Mac. iii.* 15. ὁτι παντες οἱ ελπιζοντες επ' αυτον ουκ ασθενησουσι. *ii.* 61. ενεδυναμωθησαν· *Coll. Rom. iv.* 20. 2 *Tim. iv.* 17. *Ephes. vi.* 10. *Phil. iv.* 13. απεκτειναν εν στοματι μαχαιρας. *Gen. xxxiv.* 26. 1 *Mac. v.* 38. 45. *Sir. xxviii.* 18. *xlviii.* 21. [παρεμβολη· στρατοπεδον. *Hesych. Suid. Mart. Polyc.* 16. εις παρεμβολην των αλλοφυλων. *Clem. Rom. i.* 55.] επιστευσαντες εσωθησαν εκ φλογος. 1 *Mac. ii.* 59. ερρυσατο ἡμας εκ μεσου καμινου καιομενες φλογγος, κ.τ. λ. *Cant. Tri. Puer.* 65. [αλλοτριος· πολεμιος, ξενος. *Hesych.*] *Conf.* 2 *Mac. xv.* 26, 27. [Νινευῖται—ελαβον σωτηριαν, καιπερ αλλοτριοι του Θεου οντες. *Clem. Rom. i.* 7.] *Coll. Jos. xxiii.* 10.

35 [ἱνα κρειττονος ελευθεριας απο Θεου τυχωσιν. *Ign. Polyc.* 4, ελπις μετανοιας, ἱνα Θεου τυχωσιν. *Ephes.* 10. αμειβοι ὑμιν Θεος, δι' ὁν παντα ὑπομενοντες αυτου τευξεσθε. *Smyrn.* 9.] ὁ χρονος μου της απολυτρωσεως ηλθε. *Dan. iv.* 32. *LXX. Conf. Luc. xxi.* 28. αυθαιρετως επι το τυμπανον προσηγε. 2 *Mac. vi.* 19. [*Conf. Jos. Ant. Jud. viii.* 13. 3. *Kuinoel. ad loc.* αλλ' ἡ μακαρια (ἡ Βλανδινα) ὡς γενναιος αθλητης ανενεαζεν εν τῃ ὁμολογιᾳ, και ην αυτης αναλῃψις και αναπαυσις και αναλυσις ατων συμβαινοντων, το λεγειν ὁτι Χριστιανος ειμι· και παρ' ἡμιν ουδεν φαυλον γινεται. *Epist. Eccles. Vienn. et Lugdn.* § 5. *p.* 302. *Routh.* αποτυμπανισθηναι. § 12. *p.* 313.]

36 [*Conf. Philo in Flacc. p.* 975-7. *Par.*] τον δευτερον ηγον επι τον εμπαιγμον, κ. τ. λ. 2 *Mac. vii.* 7. *vi.* 30. [*Psalt. Sal. pp.* 963, 964.] *Coll.* 3 *Reg. xxii.* 27.

37 [επρισθησαν· *In Scriptis V. T. nullum prostat exemplum viri sancti, vel prophetæ, crudelissimo hôc supplicio affecti: nam, quod de Jesaiâ*

traditur, nititur tantùm traditione memoratâ Procopio ad 4 Reg. p. 326. πριων *serram notat;* πριζειν, *serrâ secare. Inter Orientales usitatum fuit crudele supplicium, qui bovinis serrâ ferreâ secabantur medii. Sed quod legitur 1 Chron. xx. 3 de Davide, qui Ammonitas* διεπρισε πρισσι, *ut est in Vers. Gr. illud aliam admittit interpretationem, quæ cum Davidis humanitate meliùs conveniat. Valck.* εδιωχθησαν δικαιοι, αλλ' ὑπο ανομων· εφυλακισθησαν, αλλ' ὑπο ανοσιων· ελιθασθησαν ὑπο παρανομων, απεκτανθησαν ὑπο των μιαρων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i. 45. Mart. Polyc. 2.* Ιουδαιοι μαστιγουμενοι, κρεμαμενοι, τροχιζομενοι, καταδικαζομενοι, δια μεσης της ορχηστρας απαγομενοι την επι θανατῳ. *Philo in Flacc. p. 977.*] *Conf. 3 Reg. xix. 13. 19. 2 Mac. vi. 7. 22. vii. 17. 24.*

38 [Χριστιανοι εν κοσμῳ οικουσιν, ουκ εισι δε εκ του κοσμου, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn. § 6.*] ὁτι ὁ Θεος επειρασεν αυτους. *Sap. iii. 5.* [οἱτινες ουκ ηξιωσαν πολιτειας της παρα τῳ κοσμῳ τυχειν, και κοσμοπολιται γενεσθαι. *Philo de Gigant. p. 292.*] εν ερημιαις, *Ezech. xxxv. 4. Coll. Jer. iv. 29.* [οἱ δε ὑπομενοντες εν πεποιθησει, δοξαν και τιμην εκληρονομησαν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i. 45.*]

39 ἁπαντες γαρ ουτοι των ὑπερ των Θεου νομων ἑως θανατου πονων ὑπεριδοντες, κ. τ. λ. *4 Mac. i. 9.* [προδηλον ποιουντες, ὁτι δια του αἱματος του Κυριου λυτρωσις εσται πασι τοις πιστευουσιν και ελπιζουσιν επι τον Θεον. *Clem. Rom. i. 12.* ὑπο Ιησου Χριστου μεμαρτυρημενοι (οἱ προφηται), και συνηριθμημενοι εν τῳ Ευαγγελιῳ της κοινης ελπιδος. *Ignat. Philad. 5.*] δια την προς Θεον πιστιν. *4 Mac. xv. 24. etc.* [*Clem. Rom. i. 45. Ign. Philad. 9.*]

40 [παντες ουν οἱ ἁγιοι εν Χριστῳ εσωθησαν, ελπισαντες εις αυτον, και αυτον αναμεινανται, και δι' αυτου σωτηριας ετυχεν, κ. τ. λ. *Ign. Philad. p. 181. Voss.* ποτε ουν ω ψυχη μαλιστα νεκροφορειν σαυτην ὑποληψῃ; αρα γε ουχ ὁταν τελειωθῃς, και βραβειων και στεφανων αξιωθῃς; *Philo. 2 Alleg. p. 74.*]

ΚΕΦ. ιβ. 12.

1 ΤΟΙΓΑΡΟΥΝ, *Mart. Ign. 4. p. 544. Jacobs.* οὑτοι δε εισιν ανδρων οἱ ανεπιληπτως και καλως βιωσαντες, ὡν τας αρετας εν ταις ἱερωταταις εστηλιτευσθαι γραφαις συμβεβηκεν, ου προς τον εκεινων επαινον αυτο μονον, αλλα και ὑπερ του τους εντυγχανοντας προτρεψασθαι, και επι τον των ὁμοιων ζηλον αγαγειν. *Philo De Abr. p. 350. Par.* μιμησαμενος δε τους αγαθους δρομεις το σταδιον απταιστως ανυσῃ του βιου, στεφανων και αθλων επαξιων τευξεται προς το τελος ελθων. *p. 408.* τον καλλιστον αγωνα τουτον διαθλησον. *2 Alleg. fin.*] και ἡξεις ὡς νεφελη. *Ezech. xxxviii. 9.* [νεφος· αθροισμα, πληθος. *Hesych.* αποθεμενοι πασαν αλαζονειαν. *Clem. Rom. i. 13.*

και ὁ αυτος ἡμιν αγων επικειται. *i.* 7. των τοσουτων ουν και τοιουτων οὑτως μεμαρτυρημενων, κ. τ. λ. *i.* 19. *omninò.* τουτοις τοις ανδρασιν ὁσιως πολιτευσαμενοις συνηθροισθη πολυ πληθος εκλεκτων, κ. τ. λ. 6. αποθεμενοι εκεινο ὁ περικειμεθα νεφος. *ii.* 1. ὑπομονης βραβειον ὑπεσχεν. *i.* 5. και διεγειρη εις μιμησιν της εκεινου (του Αβρααμ) πιστεως και ὑπομονης. *Fragm.* 2. του κληρου οὑ περικειμαι. *Ign. Trall.* 12. παλιν εσομαι τρεχων. *Rom.* 2. *Polyc. Phil.* 9. ογκος· φυσημα, ὑπερηφανια. *Hesych.* το βαρος των βιωτικων πραγματων. *Œcumen.*] γενναιος μεν ὁ αγων, κ. τ. λ. 4 *Mac.* § 16. *Coll.* 1 *Tim. vi.* 12. 2 *Tim. iv.* 7. ευπεριστατον, *Coll.* 2 *Mac. iv.* 14-16. *Ezech. xxvi.* 8. *Sir. xx.* 32. *Comp. xli.* 16. παντες ὡσπερ επ' αθανασιας ὁδον τρεχοντες, κ. τ. λ. 4 *Mac. xiv.* 5. ὑπερ αετους κουφοι, και ὑπερ λεοντας εκραταιωθησαν. 2 *Reg. i.* 23.

2 [ὑπομονης γενομενος μεγιστος ὑπογραμμος (ὁ Χριστος). *Clem. Rom. i.* 5. ὁσα ὑπεμεινεν Ιησους Χριστος παθειν. *ii.* 1. ὁς ὑπεμεινεν ὑπερ των ἁμαρτιων. *Polyc. Phil.* 1.] τελειωτην Ιησου, *Coll.* Τετελεσται, *Joan. xix.* 30. 2 *Cor. iv.* 10. [του σταυρου, ὁ εστιν σκανδαλον τοις απιστουσιν. *Ign. Ephes.* 18.] οἱ της——καμινου κατεφρονησαν. 4 *Mac. xiii.* 9. [δια τουτο και θανατου κατεφρονησαν. *Smyrn.* 3. των κοσμικων κατεφρονουν βασανων. *Mart. Polyc. ii.* 11. δι' ἡμας, ἱνα ζησωμεν εν αυτῳ, παντα ὑπεμεινε. Μιμηται ουν γενωμεθα της ὑπομονης αυτου, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 8. ὁ οδηγων και ευθυνων τους εις αυτον πιστευοντας, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 10. εκαθισεν· *Coll. Valck. ad cap. i.* 3.] εστιν αισχυνη δοξα και χαρις. *Sir. iv.* 21. *Conf. Apoc. i.* 8. *Cap. ii.* 10. [της αρεσκειας κεφαλη και τελος ὁ θειος Λογος. *Philo de Somn. p.* 575. *Par.*] και τους πονους ὑπεμεινεν. *Esa. liii.* 4. *Sym. Conf. Esa. xxii.* 23. *li.* 1. *Luc. ii.* 10. *xxiv.* 26. *Phil. ii.* 9. *Matt. xxvi.* 64. ανθ' ὡν· *Esa. liii.* 12. αντι τουτου. *Ephes. v.* 31. [ὑπεμεινε σταυρον· *Coll. Luc. ix.* 23, αρατω τον σταυρον αυτου, κ. τ. λ. *tollat crucem suam, me nempe imitatus etiam in morte, quam subibo. quævis adeoque mala perferat, patiens ob meum obsequium. A* σταω, σταυω *ductum* σταυρος *palus propriè erat erectus. Vallum castrorum, vel munimentum sic olim dicebant Græci. Recentiores crucem vocant* σταυρον, *quæ nihil aliud, quam sudes talis ligno transfixo. Valck. ut sup. Conf. Lipsium De Cruce.*]

3, 4 εξεπετασα τας χειρας μου ὁλην την ἡμεραν προς λαον απειθουντα και αντιλεγοντα. *Esa. lxv.* 2. [μη καμνειν (*despondere*) τοις παρουσι. *Jos. Ant. vi.* 13. επιμενε, μη καμνων. *Philo. Mig. Abrah. p.* 422. *Par.*] εν λογοις Ἁγιου στησονται κατα κριμα, και ου μη εκλυθωσιν εν φυλακαις αυτων. *Sir. xliii.* 10. [αναλογισωμεθα——εκ ποιας ὑλης εγενηθημεν. *Clem. Rom. i.* 38. τον κατα παντα τροπον δι' ἡμας ὑπομειναντα. *Ign. Polyc.* 3.] *Coll. Gal. vi.* 9. 2 *Thess. iii.* 13.

Apoc. ii. 3. μη εκλυεσθε ισχυειν εν Κυριῳ, ἱνα κραταιωσῃ ὑμας αυτος, κ. τ. λ. *Sir. xxiv.* 24. *Comp.* προς, *(contra) Conf. Jud. xii.* 3. *Esa. xxxii.* 6. *Ose. iv.* 1. *Act. xxiii.* 30. [αχρι θανατου εφθασατε. *Theophyl.*] αἱμα· *Coll.* 4 *Reg. iii.* 26. αντικαταστησεται, *Deut. xxxi.* 21. [αντ-αγωνιστης. *Jos. Ant. vii.* 2. 1. τους ανταγωνιζεσθαι μοι περι της αληθειας επικεχειρηκοτας. *c. Ap. i.* § 10.]

5, 6 [μη ολιγωρει· μη αμελει. *Alb. Gloss.*] και ἡμεις ουν απροσ-δεεις τουτων οντες, παρακλησιν εχοντες τα βιβλια τα ἁγια τα εν χερσιν ἡμων, κ. τ. λ. 1 *Mac. xii.* 9. 2 *Mac. vii.* 24. *Conf. Sir. x.* 25. *Comp. xviii.* 14. *Apoc. iii.* 19. [ὁτι νουθετησει δικαιον ὡς υἱον αγαπη-σεως, και ἡ παιδεια αυτου ὡς πρωτοτοκου. *Psalt. Sal. xiii.* 8.] ὁτι αυτος (ὁ Θεος) μαστιγοι και ελεει, κ. τ. λ. *Tob. xiii.* 2. 5. *Sap. xii.* 22. *xvi.* 16. [ουκ επειδηπερ εμελλεν ὁ δικαιοτατος κριτης ἱερουργιας ασεβων παραδεχεσθαι, κ. τ. λ. *Philo.* 3 *Vit. Mos. p.* 695.] = προσδε-χεσθαι, *Mal. i.* 10. *Amos. v.* 22. *Esa. xlii.* 1. [ἱνα ἡμας προσδεξηται ὡς υἱους. *Clem. Rom. ii.* 9. βλεπετε, αγαπητοι, ὁτι ὑπερασπισμος εστιν τοις παιδευομενοις ὑπο του Δεσποτου, κ. τ. λ. *i.* 56.] 2 *Reg. vii.* 14. 1 *Cor. xi.* 32. *Prov. xiii.* 24.

7 [ὑπομενομεν, ἱνα ευρεθωμεν μαθηται. *Ignat. Magn.* 9.] και εγενομην μεμαστιγωμενος ὁλην την ἡμεραν—ει ελεγον—ιδου τῃ γε-νεᾳ των υἱων σου ησυνθετηκα. *Ps. lxxii.* 15. [και παντα τροπον ὡς πολεμιοις προσεφεροντο. *Jos. Bell. Jud. vii.* 8. 1. εις παιδειαν καλει, ουκ εις κολασιν. *Œcumen.* ὑμιν προσφερεται ὁ Θεος· *Græci verbi usus prorsùs non patitur, ut cum plerisque reddamus,* "*Deus vobis se offert ut filiis.*"—*Phrasis accurate Græca vertenda,* "*Deus erga vos se gerit ut filios; vel vobiscum agit ut Pater cum filiis.*" Προσφερεσθαι τινι *eo usu, quo hic semel occurrit in N. T. ap. Gr. Script. significat, hôc illove modo se gerere erga aliquem. Valck.*] *Conf. Matt. v.* 10. *Jacob. i.* 12.

8 [και γαρ αγαθος ων παιδευει ὁ Θεος εις το νουθετηθηναι ἡμας, δια της ὁσιας παιδειας αυτου. *Clem. Rom. i.* 56.] δια τους παραπιπ-τοντας κατ' ολιγον ελεγχεις, και εν οἱς ἁμαρτανουσιν ὑπομιμνησκων νουθετεις, ἱνα απαλλαγεντες της κακιας πιστευσωσιν επι σε Κυριε. *Sap. xii.* 2. *Coll. cap. v.* 8. [παιδεια *est ipsa erudiendi actio. Valck.*]

9 [ειτα *in talibus indignantis est, et interrogat; Latine autem verti debet, Itane verò, Siccine? Valck.*] *Coll. Job. xii.* 2. αλλα μην ουδε βρο-τον ου μη. εντραπω. *xxxii.* 21. [τον Κυριον Ιησουν Χριστον, ὁυ το ἁιμα ὑπερ ἡμων εδοθη, εντραπωμεν. *Clem. Rom. i.* 21. Δεσποτης των Πνευματων. 58.] *Coll. Zach. xii.* 1. *Deut. v.* 24, 25, ειδομεν ὁτι λα-λησει ὁ Θεος προς ανθρωπον, και ζησεται.

10 *Coll.* 1 *Pet. i.* 6. 16. ἱνα δια τουτων γενεσθε θειας κοινωνοι φυ-σεως. 2 *Pet. i.* 4. το δε συμφερον κοινῃ κατ' ιδιαν παντι τῳ πληθει

σκοπων. 2 *Mac. iv.* 5. κατα το δοκουν αυτοις, *Conf. Matt. xvii.* 12. [ὁπως μεταλαβωμεν των επηγγελμενων δωρεων. *Clem. Rom. i.* 35.] *Sap. iii.* 5, και ολιγα παιδευθεντες μεγαλα ευεργετηθησονται, κ. τ. λ.

11 [ουδεις γαρ δικαιων ταχυν καρπον ελαβεν, αλλ' εκδεχεται αυτον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Fragm.* 3. κατα το παρον. *Polyc. Mart.* 20. *Conf. Bos. Ellips. p.* 177.] *Coll. Prov. iv.* 1. *vi.* 23. μετα των μισουντων την ειρηνην ημην ειρηνικος. *Ps. cxix.* 7. μαστιγες και παιδεια εν παντι καιρῳ σοφιας. *Sir. xxii.* 6. 2 *Mac. vii.* 32, 33. *Job. vi.* 9. *Aq. Theod.* Κυριε εν θλιψει εμνησθην σου, εν θλιψει μικρα ἡ παιδεια σου ἡμιν. *Esa. xxvi.* 16. και οἱ κλαδοι μου, κλαδοι δοξης και χαριτος— και τα ανθη μου καρπος δοξης και πλουτου. *Sir. xxiv.* 16, 17. [κλαδοι του σταυρου. *Ign. Trall.* 11.]

12 [τα τε σωματα παρειντο. *Philo.* 1 *Vit. M. p.* 630. ὑπ' ενδειας και λιμου παρειμενῳ. *Jos. Ant. vi.* 14. 6.] *Coll. Jer. vi.* 24. 2 *Par. xv.* 7. [και οἱ πρεσβυτεροι δε ευσπλαγχνοι, εις παντας ελεημονες, επιστρεφοντες τα αποπεπλανημενα, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 6.] ουαι καρδιαις δειλαις, και χερσι παρειμεναις. *Sir. ii.* 12. ὑπολυσις γονατων. *Nah. ii.* 10. *Ezech. vii.* 17. *xxi.* 7. 2 *Reg. iv.* 1. *Jer. xlv.* 4. *Conf. Deut. xxxii.* 36. [παρελυθη γονατα μου. *Psalt. Sal. viii.* 5.]

13 *Conf. Deut. xxvii.* 18. χωλον, *Conf.* 3 *Reg. xviii.* 21. [σπουδαζετω δε ὁ νους μη μονον ανενδοτως και ευτονως ἑπεσθαι Θεῳ, αλλα και την ευθειαν ατραπον ιεναι, κ. τ. λ. *Philo. de Mig. Abrah. p.* 410.]

14 [τοις μετ' ευσεβειας ειρηνευουσιν. *Clem. Rom. i.* 15. μονον το ποιμνιον του Χριστου ειρηνευετω. 54. ποιησωμεν τα του ἁγιασμου παντα. 30. εγκρατεια εν ἁγιασμῳ. 35. οὐ χωρις το αληθινον ζην ουκ εχομεν. *Ign. Trall.* 9.] *Conf. Rom. xii.* 18. 1 *Cor. xiv.* 1. *Ps. xxiii.* 3-5. ἁγιε παντος ἁγιασμου Κυριε. 2 *Mac. xiv.* 36.

15 [ὁρατε, ανδρες αγαπητοι, τις ὁ ὑπογραμμος ὁ δεδομενος ἡμιν· ει γαρ ὁ Κυριος ουτως εταπεινοφρονησεν, τι ποιησομεν ἡμεις οἱ ὑπο τον ζυγον της χαριτος αυτου δι' αυτου ελθοντες; *Clem. Rom. i.* 16.] εσταθη εν ζυγῳ, και εὑρεθη ὑστερουσα. *Dan. v.* 27. [*Conf. Clem. Rom. ii.* 7.] *Conf. cap. ii.* 1. 1 *Cor. v.* 6. ενοχλη, *Deut. xxix.* 18, *Grabe in Marg.* [ανω φυουσα· αναβλαστανουσα. *Hesych.* μηδεις πλανασθω· εαν μη τις ἡ εντος του θυσιαστηριου, ὑστερειται του αρτου του Θεου. *Ign. Ephes.* 5.] = χαριτος εκπιπτειν, *Gal. v.* 4. [προνοιαν δε ποιου του εθνους κατα το δυνατον, ὁπως ὑπο μηδενος ενοχληται. *Jos. Ant. xii.* 3. 4. προσεχοντες τῃ του Χριστου χαριτι. *Mart. Polyc.* 2. πικριας εργον, βοτρυς πικριας, σκολοψ πικριας. *Philo. De Cong. Erud. p.* 447. ενοχλω· *infesto, molesto, convicior. Labb. Gloss. Apparet ex Deut. xxix.* 18, *legendum hìc non* ενοχλη, *sed* εν χολῃ, *et oportet subaudire ut in antecedente et sequente membro* ἡ, *et ad* φυουσα *subaudire* καρπον. *Sic et* χολην

πικριας *halsmus Act. viii. 23. Mos est Heb. omne venenum fel vocare* ראש, *et amarum omne quod malum est. Ne mala radix producat venenum, quô multi lepram aut morbum alium contrahant. Id enim est* μαινεσθαι *Levit. xiii. Sic fermè* σπιλουν *sumitur Jac. iii. 6. Sensus: ne mala cogitatio producat fœda opera (ita enim illum Deut. locum Chaldæus explicat) quorum exemplo corrumpantur multi, quod in dicto Deuteronomii loco proverbialiter sic explicatur: ut addat ebrium sitienti, de quô proverbiô ibidèm diximus. Intelligit autem hìc Scriptor præcipue noxia quædam Judæorum dogmata. Antiochus* 1 *Macc. i.* 10 *vocatur* ῥιζα ἁμαρτωλος, *quia pessimas de suo ingenio actiones protulit. Amaritiæ nomen specialiter de irâ usurpat Hermas xi.* 5. *In Manuscripto hoc loco est* μιανθωσιν οἱ πολλοι, *id est, plebs, quæ à doctoribus facilè corrumpitur. Vide Gal. v.* 19. *Grot.* ἡ δε οξυχολια πρωτον μεν μωρια εστιν και ελαφρια φρενων, ειτα εκ της αφροσυνης γινεται πικρια, κ. τ. λ. *Herm. loc. laud. p.* 164. *Hefele.*]

16, 17 πορνος· *Coll. Jer. ii.* 20. *Ezech. xvi.* 35. *Sir. xlvi.* 11. *Jac. iv.* 4. βεβηλος· *Coll.* 1 *Tim. i.* 9. 3 *Mac. ii.* 14. βρωσις και ποσις, *Conf. Rom. xiv.* 17. *Obd.* 6. [απεδοτο· εκδεδωκεν· *Hesych. Conf. Philo. De Abel et Cain.* § 5. *De Nobilitat.* § 4. απεδοτο· *Med. verbum.* αποδιδοσθαι, *vel* αποδοσται, *vendendi sensu præsertim usurparunt Attici. Valck. Coll. Clem. Rom. i.* 4. *Ign. Trall.* 2. μετανοιας τοπον εδωκεν. *Clem. Rom. i.* 7.] *Conf.* 1 *Mac. ix.* 45. *Luc. xiii.* 24. *Matt. xxvii.* 3-5. [*Intelligenda est Isaaci* μετανοια, *apud quem nihil loci relictum erat lacrymis Esavi, sed constanter in sententia permanebat. Raphel.* ιστε, *Coll. Valck. ad Luc. xix.* 17. ιστε· γνωτε. *Alb. Gloss.* γινωσκετε, οιδατε. *Hesych.*]

18 [τι γαρ το Σινα προς τον Ουρανον; τι το ψηλαφωμενον πυρ προς το αψηλαφητον Θεον; *Chrysost.*] ὁ ἁπτομενος των ορεων, και καπνιζονται. *Ps. ciii.* 32. *cxliii.* 5. [θυελλα· ανεμου συστροφη και ὁρμη, η καταιγις. *Hesych. Philo De Decal. p.* 750. 1 *Vit. Mos. p.* 627. *De Nom. Mutat.* 1045. *Edit. Par.* ψηλαφωμενῳ· *Rarissimum id genus Compositorum est è duplici verbo, quale hoc, quod factum è* ψαω, *rado et* αφαω, *contrecto, et de iis eximie ponitur, qui in tenebris palpant. Vis illa propria patebit conferenti Act. xvii.* 27. *Valck.*] *CITAT.*

19 φωνη βροντης. *Sir. xliii.* 17. φωνην ῥηματων, ἣν ὑμεις ηκουσατε· και ὁμοιωμα ουκ ειδετε, αλλ' η φωνην. *Deut. iv.* 12. [τῳ γαρ περιφανεστατῳ και τηλαυγεστατῳ ἑαυτου λογῳ ῥηματι ὁ Θεος αμφοτερα ποιει. *Philo.* 1 *Alleg. p.* 44. *Par.*] *Conf. Deut. v.* 28. *Coll.* 1 *Cor. xv.* 52. 1 *Thess. iv.* 16. *Matt. xxiv.* 31.

20 προσεχετε ἑαυτοις—και θιγειν τι αυτου, κ. τ. λ. *Exod. xix.* 12. [βολις· βελος, λογχη, ακοντιον. *Hesych.* η βολιδι· *Prostant quidem verba ista Exod. xix.* 13, *verùm hic desunt in optimis Codd. nec quid-*

quam faciunt ad scribentis scopum. Potuit Lector aliquis studiosus illa repetere è loco Exodi cit. Valck. Conf. Kuinoel ad loc.]

21 [εντρομος γενομενος, *Nicod. Evang. p.* 646. φαντασια εστι τυπωσις εν ψυχῃ. *Philo. p.* 299. *Par.*] *Conf. Exod. xx.* 18.

22 [τον ουρανον καλει Σιων ορος και Ιερουσαλημ· ὁθεν επαγει επουρανιῳ. *Oecumen.*] *Coll. Apoc. xiv.* 1. *xxi.* 2. μυριαι μυριαδες παρειστηκεισαν αυτῳ. *Dan. vii.* 10. [ἡ δε Θεου πολις ὑπο Ἑβραιων Ἱερουσαλημ καλειται, ἡς μεταληφθεν το ονομα ὁρασις εστιν ειρηνης. *Philo De Somn. p.* 1142.] *Conf. cap. viii.* 2. *ix.* 2. ἡ πολις του βασιλεως του μεγαλου. *Ps. xlvii.* 2. *Matt. v.* 35. *Conf. Ps. cxxxi.* 13. [οἱ δε ανθρωπων μεν ὑφηγησεις απολελοιποτες, μαθηται δε Θεου γεγονοτες—εις το αφθαρτον και τελειωτατον γενος μετανισταντται, κ. τ. λ. *Philo. Sacrif. Abel et Cain.* § 2. *p.* 164. *Mangey.*]

23 [τῳ μεγιστῳ και τελειοτατῳ πολιτευματι εγγραφεντες. *Philo. Opific. Mund. p.* 34.] πνευμασι· *Coll.* 1 *Pet. iii.* 19. = ψυχαι, *Apoc. vi.* 9. δικαιων ψυχαι. *Sap. iii.* 1. [την ιδιαν επεθυμει γενεσθαι τελειωσιν. *Mart. Ign.* 6. *Jacobs.* σπουδασαν στεφανωσθαι—καλον και ευκλεα στεφανον, ὁν ουδεμια πανηγυρις ανθρωπων εχωρησε. *Philo.* 2 *Alleg. fin. laudatur p.* 122 *Ignat. Vossii.*] τελειωμενων· *Coll. cap. v.* 9. *Phil. iii.* 12. *iv.* 3. 2 *Tim. iv.* 8. *Conf. Amos. v.* 21. *Lev. xxiii.* 41. *Sym.* εστι κληρονομια τοις θεραπευουσι Κυριον και ὑμεις εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος. *Esa. liv.* 17. *Ezech. xlviii.* 14. [απογεγραμμενων· *Doctè Grotius observat, primogenitos Israëlitarum conscriptos fuisse in matriculâ, ex Numeror. iii.* 40-43, *atque hùc Nostrum respexisse, dum spirituales primogenitos dicit* απογεγραμμενους, *inscriptos libro censuali cælesti. Hæc vis verbi* απογραψασθαι *toties vexati in loco Luc. Eu. ii.* 1. *seqq. Valck.*]

24 πηγην εις περι ἁμαρτισμον, και εις περι ῥαντισμον. *Zach. xiii.* 1. *Sym.* μεσιτης· *Coll. cap. viii.* 6. *ix.* 15. *Gal. iii.* 19, 20. παρα το Αβελ *i. e.* παρα το αἱμα του Αβελ. *Coll. cap. i.* 4. *Gen. iv.* 10. [εις τον ουρανον το αἱμα ανηνεχθη· ὁρᾳς ὁτι αἱματος μετεχομεν, του εις τα ἁγια εισφερομενου, τα ἁγια τα αληθινα. *Chrysost.* τουτο (αἱμα ῥαντισμου) ενεργει την των ανθρωπων σωτηριαν. *Theodor. Una litera demenda est, scribendumque* παρα το Αβελ, *ut referatur ad* αἱμα, *non itaque præ Abele, sed præ Abelis sanguine. Commodùm veram lectionem Codd. nobis aliquot conservarunt. Valck.*]

25 [μη καταφρονησητε των λεγομενων, κ. τ. λ. *Jos. Ant. iii.* 5. 3. ὁρατε, αδελφοι, ὁσῳ πλειονος κατηξιωθημεν γνωσεως, τοσουτῳ μαλλον ὑποκειμεθα κινδυνῳ. *Clem. Rom. i.* 41.] *Conf. Ose. viii.* 3. [βλεπε ουν· απεχου απο της ενθυμησεως ταυτης. *Herm. Past. p.* 159. *Hefele.*] *Coll. cap. ii.* 3. *x.* 28, 29.

26 *Coll. Exod. xix.* 17-21. [*Ign. Ephes.* 19.]

27 [= τον Μαναχασην λεγομενον· βουλεται δε συνακτηρα μεν δηλουν. *Jos. Ant. iii.* 7. 1. λεχθεν ἅπαξ Κυριος ελαλησε, το μεν γαρ ἅπαξ εοικε τῳ—*Philo. p.* 305.] εγω Κυριος ὁ Θεος ὑμων, και ουκ ηλλοιωμαι. *Mal. iii.* 6. *Ps. xliv.* 6. ορος Σιων, ου σαλευθησεται, κ. τ. λ. *Ps. cxxiv.* 1. [ουδεν φαινομενον αιωνιον, κ. τ. λ. *Ign. Rom.* 3. οἱ ουρανοι τῃ διοικησει αυτου σαλευομενοι. *Clem. Rom. i.* 20.]

28 [οὑ (του Χριστου) της βασιλειας ονειμην. *Ign. Mart.* 2. δουλευσωμεν αυτῳ μετα φοβου και πασης ευλαβειας. *Polyc. Phil.* 6. χαρις· αμοιβη κατα ευεργεσιαν. *Hesych.* θαρσος και ευλαβειαν *conjungit Philo: Quis. Rer. Div.* § 6. *p.* 484. *Par.* 476. *Mangey.* ασαλευτος· *immotus, inquassatus, inconcussus. Gloss. Vet.*]

29 πυρ εναντιον αυτου προπορευσεται, και φλογιει κυκλῳ τους εχθρους αυτου. *Ps. xcvi.* 3. και εξηλθε πυρ παρα Κυριου, και κατεφαγεν αυτους, κ. τ. λ. *Lev. x.* 2. Ιδου γαρ Κυριος ὡς πυρ ἡξει, κ.τ.λ. *Esa. lxvi.* 15. *xxx.* 14. *Jer. iv.* 4. 2 *Thess. i.* 8. 2 *Pet. iii.* 7.

ΚΕΦ. ιγ. 13.

1 ΚΑΙ κλαυσωμεν ἱκετευοντες αυτον—ὁπως—επι την σεμνην της φιλαδελφιας ἡμων ἁγνην αγωγην αποκαταστησῃ ἡμας. *Clem. Rom. i.* 48. εν ακαυχησια μενετω. *Ign. Polyc.* 5.]

2 [το μεγαλοπρεπες της φιλοξενιας ὑμων ηθος. *Clem. Rom. i.* 1. δια φιλοξενιαν και ευσεβειαν Λωτ εσωθη εκ Σοδομων, κ. τ. λ. 11. ελαθον· ουκ ειδοτες. *Chrysost.*] *Conf. Jud. xiii.* 3-21. *Rom. xii.* 13. 1 *Pet. iv.* 9. [*ap. vett. Judæos, Græc. et Romanos, Hospitalitas,* ἡ φιλοξενια, *primaria habebatur in civitate virtus. Quò proprius accedimus originem humani generis, hòc clariora occurrunt hujus virtutis erga omnes exercendæ vestigia. Idcircò præsertim commendabatur, quia temporibus vett. nec in Oriente, nec in Græcia erant Tabernæ, in quæ peregrinantes se possent recipere, nulla Diversoria. Hinc qui peregrinos ad se recipiebat, laudabatur, ut* φιλοξενος.—*Inter præcipua Christianæ disciplinæ officia ab Jesu consideratur* το ξενον συναγειν, *Matt. xxv.* 43, *peregrinum in domum suam recipere. Romanos jubet Paulus* την φιλοξενιαν διωκειν. *Episcopum idem vult esse* φιλοξενον. 1 *Tim. iii.* 2. *Tit. i.* 8. *Valck.*]

3 [εφ' ὁσον δε εν σωματι εσμεν, ου δυναμεθα λεξαι και εκφαναι, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 36. παρακαλει ὑμας τα δεσμα μου. *Ign. Trall.* 12. συμπασχειν αλληλοις οφειλομεν. *Clem. Rom. ii.* 4. συντρεχετε, συμπασχετε. *Ign. Polyc.* 6.] κακουχουμενων· *Coll.* 3 *Reg. ii.* 26. *xi.* 39. *Alex.* [τους ενειλημμενους τοις ἁγιοπρεπεσι δεσμοις. *Polyc. Phil.* 1. θεοπρεπεστατοις δεσμοις παντας ασπαζομαι. *Ign. Smyrn.* 11. ου μελει αυτοις—περι δεδεμενου η λελυμενου. 6. συνδεδεμενος τῳ οινοχοῳ. *Jos. Ant. ii.* 5. 3.] *Paronomas. Coll.* 2 *Tim. ii.* 9. [εν σωματι·

Considerabant Vett. corpus velut carcerem, vel vestimentum, quo pars nobilior, Anima, hac in vita tegitur. "Mementote afflictorum, quippe qui etiamnùm corpore, velut veste, estis amicti, atque adeo quibusvis malis obnoxii." Valck. ad Act. i. 10.] *Coll. Deut. xv.* 15. *xvi.* 11, 12. *xxiv.* 18, 22. *cap. iv.* 15. *Rom. xii.* 15.

4 [ουτε πορνοι, ουτε μαλακοι ουτε αρσενοκοιται βασιλειαν Θεου κληρονομησασιν. *Polyc. Phil.* 5. ἱνα ὁ γαμος ᾖ κατα Θεον, και μη κατ' επιθυμιαν. *Ign. Polyc.* 5. τιμιος· εντιμος, ενδοξος. *Hesych.*] *Conf. Sap. xiv.* 24. *Tob. iv.* 12. [ἡ κοιτη· *Non debuerant reddere torum, lectum, sed coïtum. Nuptias esse dicit rem honestatam, coïtum autem legitimum, labis expertem et immunem. Valck.*] *Rom. xiii.* 13. [*Ign. Fragm.* 6. *p.* 478. *Jacobs.*]

5 [ουκ ηρκειτο τοις ουσιν. *Jos. Ant. xii.* 7. 2.] *Conf.* 1 *Tim. iii.* 3. *vi.* 8-10. [τροπος· ηθος. *Hesych. laudavit Philo. De Confus. Ling. p.* 344. ὁμοιως διακονοι—αφιλαργυροι. *Polyc. Phil.* 5. μακραν οντες πασης φιλαργυριας. 6.] *Conf. Matt. vi.* 34. *Luc. xii.* 15. αυτος. *Coll. cap. x.* 12.

6 [*Laudat Philo.* 1 *Vit. Mos. p.* 622.] *Conf.* 2 *Cor. v.* 6.

7 [και οφελον παντες αυτον εμιμουντο, ονται εξεμπλαριον Θεου διακονιας. *Ign. Smyrn.* 12.] εκβασεις των καιρων και χρονων. *Sap. viii.* 8. [εκβασιν· πληρωσιν, παυσιν. *Phavor.*] *Coll.* 1 *Tim. iv.* 12.

8 ὁ αυτος· *Coll. Heb. i.* 12. συ δε ὁ αυτος ει [ואתה הוא], και τα ετη σου ουκ εκλειψουσιν. *Ps. ci.* 27. [ὡστε ουδεν παρα Θεῳ μελλον, τῳ και τα των χρονων ὑπηγμενῳ περατα· και γαρ ου χρονος, αλλα το αρχετυπον του χρονου και παραδειγμα αιων ὁ βιος εστιν αυτων, κ. τ. λ. *Philo. De Immutat. Dei, p.* 298. *De Mund.* 1158. *Par.* Σημερον δε εστιν, ὁ απεραντος και αδιεξιτητος αιων·—το δε αψευδες ονομα αιωνος ἡ Σημερον. *De Profug. p.* 458.] *Conf. Apoc. i.* 4. 17, 18. *x.* 6. *Dan. vi.* 26. *xxii.* 13. *cap. vii.* 24-28. *CITAT.*

9 [ου ξενα ὁμιλω, ουδε παραλογως ζητω· αλλα Αποστολων γενομενος μαθητης, γινομαι διδασκαλος εθνων, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 11.] *Conf. Sir. vi.* 37. *xxiv.* 9. [σπουδαζετε ουν βεβαιωθηναι εν τοις δογμασιν του Κυριου και των Αποστολων, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 13. μη πλανασθε ταις ἑτεροδοξιαις, μηδε μυθευμασιν τοις παλαιοις ανωφελεσιν, κ. τ. λ. 8. προσεχοντες τῃ του Χριστου χαριτι. *Mart. Polyc.* 2. περιφερεται· πλαναται. *Hesych.*] *Conf. cap. ix.* 10. [χαριτι· *Coll. Hammond ad loc.*] *Coll. Gen. xviii.* 5. *Jud. xix.* 5. 8. *Ps. ciii.* 15. [εχοντας κακην διδαχην, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 9. ου γαρ βρωματων και ποτων εισιν διακονοι, αλλ' εκκλησιας Θεου ὑπηρεται. *Trall.* 2. εξ ὡν μεγαλα ωφεληθηναι δυνησεσθε. *Polyc. Phil.* 13. βεβαιουσθαι την καρδιαν· "*Decet enim cor fulciri gratiâ, vel verbo Evangelico, non cibis.*" *Propriè quidèm loquendo cibus est ventriculi ruentis fultura: sed discipulus Christi ουκ επ' αρτῳ μονῳ ζησεται· hujus quippè pars nobilior gratiâ Dei*

roboratur, ejusque promissis βεβαιουται· atque ita fulcitur adversus quascvis tentationes, ut abripi se nullis tormentis patiatur à Fide semel susceptâ. Tales verè Christianos Paulus vocat βεβαιουμενους εν τῃ πιστει, ad Coloss. ii. 7. Verbum βεβαιουν hôc sensû ap. scriptores veteres neque reperitur, nec reperiri potest; est enim loquutio de earum genere, quibus res significantur Gentilibus, atque adèo Græcis veteribus, prorsùs incognitæ. Ad has res significandas novæ voces ab Apostolis formari non potuerunt. Quid itaque fecerunt? Verbis in alià re usitatis, quod semper licuit in Linguis, novam quandam vim indiderunt, quæ rebus novis significandis esset accommoda. Transtulerunt itaque voces ab usitato significatu in sublimiorem sensum. Est Paulo frequens phrasis στηριζειν, *et* επιστηριζειν τας ψυχας, *quæ frustrà quæreretur apud Scriptores veteres, aptè tamen in Epistolis Pauli significans: tenellas Christianorum mentes roborare, et suffultas confirmare per adhortationes atque Evangelica promissa. Hinc Petrus (2 Ep. ii. 14) homines Evangelicâ doctrinâ non satis imbutos* ψυχας *vocat* αστηρικτους. *Valck.*] εν ὁδοις δικαιοσυνης περιπατω, κ. τ. λ. *Prov. viii. 20. Coll. 1 Joan. ii. 24. cap. ix. 10.*

10 [μηδεις πλανασθω· εαν μη τις ῃ εντος του θυσιαστηριου, ὑστερειται του αρτου του Θεου. *Ign. Ephes. 5. Trall. 7. Philad. 4. Conf. Philo De Victim. pass.*] *Coll. Apoc. vi. 9. viii. 3. ix. 13.*

11 [δια ζηλος Ααρων και Μαριαμ εξω της παρεμβολης ηυλισθησαν. *Clem. Rom. i. 4. Coll. Philo. De Victim. Off.* § 3.] *Coll. Act. xxi. 34. 37. xxii. 24. xxiii. 10. 16. 32.* και εξοισουσιν ὁλον τον μοσχον εξω της παρεμβολης εις τοπον καθαρον, ου εκχεουσι την σποδιαν, και κατακαυσουσιν αυτον, κ. τ. λ. *Lev. iv. 12. 21.* και τον μοσχον τον περι της ἁμαρτιας, και τον χιμαρον τον περι της ἁμαρτιας, ὡν το αἱμα εισηνεχθη εξιλασασθαι εν τῳ ἁγιῳ, εξοισουσιν αυτα εξω της παρεμβολης, και κατακαυσουσιν αυτα εν πυρι, κ. τ. λ. *xvi. 27. CITAT.*

12 [ὁτι δια του αἱματος του Κυριου λυτρωσις εσται, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i. 12.* και αληθως επαθεν. *Ign. Smyrn. 2.* ὁ Κυριος ἁγιασῃ αει. *Ign. p. 73. Voss.*] *Coll. Luc. iv. 29. Act. xiv. 19.*

13 και ελιθοβολησεν αυτον πασα ἡ συναγωγη λιθοις εξω της παρεμβολης, κ. τ. λ. *Num. xv. 36. Deut. xxiii. 12. Lev. xxiv. 14. Act. vii. 58.* [κοινωνουμεν αυτῳ των παθων, φερωμεν αυτου τον ονειδισμον—επαθεν, ἱνα και ἡμεις τον σταυρον αυτου αιρωμεν, και εξω κοσμου μενωμεν. *Chrysost.* ταυτα πασχοντες ευκλεως ηνεγκαν. *Clem. Rom. i. 45. Conf. Philo. 3 Alleg. p. 89.*] *Coll. Luc. vi. 22.*

14 [εστιν δε ουτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. *Clem. Rom. ii. 6.* μεμενηκε γαρ ουδεν ουδαμου το παραπαν εν ὁμοιῳ, κ. τ. λ. *Philo De Joseph. p. 545. Epist. ad Diogn.* § 5.] *Conf. Ps. xlviii. 11. 1 Pet. ii. 11.*

15 [θυσιαν αινεσεως· *Phrasin Græcis incognitam mutuatus est Noster ab Alexx. qui eam adhibuerunt 2 Par. xxix. 31. Respicitur in v.* αναφερειν *ad victimas proprie sic dictas, quæ sursum elatæ ponebantur in summa*

altaris craticula. Coll. Act. vii. 41. *Valck.*] και προσοισει επι της θυσιας της αινεσεως. *Lev. vii.* 2, 3. και κατωρθωσε το θυσιαστηριον Κυριου, και εθυσιασεν επ' αυτο θυσιαν σωτηριου και αινεσεως. 2 *Par. xxxiii.* 16. *Coll.* 1 *Pet. ii.* 5. *Ps. ix.* 14. [*Coll. Philo. de Victim.* § 3. *p.* 849. ψαλμον και αινον μετ' ωδης εν ευφροσυνη καρδιας, καρπον χειλεων, κ. τ. λ. *Psalt. Sal. xv.* 5.] *Conf. Esd. x.* 11. *Neh. ix.* 5. *CITAT.*

16 [κοινωνησεις εν πασι τω πλησιον σου, κ. τ. λ. *Barn. Epist.* § 19. προθυμους ημας ειναι εις αγαθοποιΐαν. *Clem. Rom. i.* 34. πιστευω γαρ τη χαριτι, ὁτι ἑτοιμοι εστε εις ευποιΐαν Θεῳ ανηκουσαν. *Ign. Polyc.* 7. *Jos. Ant. vii.* 15. 1.] θυσατε θυσιαν δικαιοσυνης, κ. τ. λ. *Ps. iv.* 5. και θυσατωσαν αυτω θυσιαν αινεσεως. *cvi.* 22. *cxv.* 17. [ᾧ (τῳ Κυριῳ) εαν ευαρεστησωμεν εν τῳ νυν αιωνι, απολημψομεθα και τον μελλοντα, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 5.] *Coll. Sir. xxxii.* 2. *Conf. omninò Judith. xvi.* 16. [ευποιΐα. ευπραγια. *Hesych.* ελεημοσυνη· κοινωνια. *Phavor.* ευεργεσια, χαρις, δωρεα· ευποιΐα ου λιαν κεκριται. *Poll.*]

17 [ὑποτασσομενοι τοις ἡγουμενοις ὑμων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 1. τους προηγουμενους ἡμων αιδεσθωμεν, κ. τ. λ. 21. σεμνον και λυσιτελες νενομισται το ποιμαινειν. *Philo De Agric.* § 10.] ὁι γαρ φυλαξαντες ὁσιως τα ὁσια ὁσιωθησονται, και οἱ διδαχθεντες αυτα εὑρησουσιν απολογιαν. *Sap. vi.* 10. αγρυπνειτε και φυλασσετε. 1 *Esd. viii.* 59. [αποδουναι τον μισθον ταις εκκλησιαις—δια των ἡγουμενων. *Mart. Ign.* 4. *Laudatur p.* 156. *Edit. Voss.*] *Conf. Ezech. iii.* 17. *Phil. iii.* 17. *Act. xv.* 22. 1 *Joan. ii.* 28. *Sap. iv.* 20. *v.* 1. *Conf. Bar. iv.* 8. *Luc. xxi.* 13. *Prov. xxix.* 10. [αλυσιτελες· *Vocem non alibi in L. L. ss. obviam Hesychius interpretatur* ασυμφορον, ανωφελες. *Sed nostro loco quod noxium erat dicitur inutile, per figuram usitatissimam, quâ plus significatur, quàm dicitur. Valck.*] *Coll.* 2 *Tim. iv.* 2-5. *Esa. xxi.* 8. 1 *Pet. v.* 2-4.

18 [και περι εμου δε προσευχεσθε. *Ignat. Trall.* 12. αιτησασθε περι εμου, ἱνα επιτυχω. *Rom.* 8.] δικαιος δε ὡσπερ λεων πεποιθε. *Prov. xxviii.* 1. *Job. xi.* 18. [εν αμωμῳ—συνειδησει παντα επιτελειν. *Clem. Rom. i.* 1. *Polyc. Phil.* 5. ὁσιως αναστρεφομενους εν καθαρᾳ διανοιᾳ. *Clem. Rom. i.* 21. καλη νικη, καλος βιος. *Philo.*] *Conf. Col. iv.* 3. *Phil. i.* 19. μακαριος ὁς εν τουτοις αναστραφησεται, κ. τ. λ. *Sir. l.* 28. [προσευχεσθε, ἱνα Ιησου επιτυχω. *Ign. ad Tarsens. p.* 81. *Voss.*]

19 [ὁτι ειρηνευουσιν, και απελαβον το ιδιον μεγεθος, και αποκατεσταθη αυτοις το ιδιον σωματειον. *Ign. Smyrn.* 11. *Coll. Jacobs.* εις το ταχιον και ἡμας χαρηναι περι της ευσταθειας ὑμων. *Clem. Rom. sub. fin.*] και αποκαταστησω αυτους εις τους οικους αυτων. *Ose. xi.* 11. *Jer. xvi.* 15. 1 *Esd. i.* 31. [αποκατασταθω· *ipsa verbi indoles declarat, auctorem ante fuisse cum illis ad quos scribebat, familiariter versatum. Valck.*]

20 *Conf.* 1 *Pet. v.* 4. *Esa. xxiv.* 5. *lxi.* 8. *Jer. xxxix.* 40. *xxvii.* 5. *Joan. x.* 11. [λειτουργησαντας αμεμπτως τῳ ποιμνιῳ του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 44. 54. 57.] αυτος ποιμανει ἡμας εις τους αιωνας. *Ps. xlvii.* 14. [ὑμιν πρεπει συντρεχειν τῃ του Επισκοπου γνωμῃ, του κατα Θεον ποιμαινοντος ὑμας. *Ign. Ephes. p.* 120. *Voss.* αντι εμου, ποιμενι τῳ Θεῳ χρηται. *Rom.* 9. τον Κυριον ἡμων Ιησουν Χριστον—ποιμενα της κατα την οικουμενην καθολικης εκκλησιας. *Polyc. Mart.* 19. οὑτω μεντοι το ποιμαινειν εστιν αγαθον, ὡστε ου βασιλευσι μονον και σοφοις ανδρασι, και ψυχαις τελεια κεκαθαρμεναις, αλλα και Θεῳ τῳ πανηγεμονι δικαιως ανατιθεται, κ. τ. λ. *Philo. De Agricult. p.* 194. ὡς ποιμην και βασιλευς ὁ Θεος αγει κατα δικην και νομον, προστησαμενος τον ορθον αὐτου Λογον, προτογονον ὑιον, ὁς την επιμελειαν της ἱερας ταυτης αγελης, δια τις μεγαλου βασιλεως ὑπαρχος διαδεξεται, κ. τ. λ. 195. Θεος μονος ἡ αψευδεστατη και προς αληθειαν εστιν Ειρηνη. *De Somn. p.* 1142.] ὁ Θεος της ειρηνης· *Conf. Agg. ii.* 10. *Esa. liv.* 10. *Ephes. ii.* 14. *vi.* 15. *Rom. v.* 1. *Coll. Sir. xviii.* 13. 3 *Mac. vii.* 16. [το μεγιστον αγαθον ειρηνη, ὁ μηδεις ἱκανος ανθρωπων παρασχειν, επει θειον τουτο εργον. *Philo. Fragm. p.* 671. *Mangey.* πληρωθησεται επι σοι προφητεια ουρανου περι του Αμνου του Θεου—και αναμαρτητος ὑπερ ασεβων αποθανειται, εν αἱματι διαθηκης, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 730.] ὁ ποιμαινων τον Ισραηλ προσχες, ὁ ὁδηγων ὡσει προβατα τον Ιωσηφ· ὁ καθημενος επι των χερουβιμ, εμφανηθι, κ. τ. λ. *Ps. lxxix.* 1. 2.

21 [ἱνα εν μια ὑποταγῃ ητε κατηρτισμενοι τῳ αυτῳ νοϊ. *Ign. Ephes.* 2. κατηρτισμενους εν ακινητῳ πιστει. *Smyrn.* 1. ὁς (ὁ Χριστος) κατα παντα ευηρεστησεν τῳ πεμψαντι αυτον. *Magn.* 8. τα καλα και ευαρεστα ενωπιον αυτου ποιωμεν. *Clem. Rom. i.* 21. ᾠ ἡ δοξα εις τους αιωνας των αιωνων. Αμην. 38. καταρτισαι· κατασκευασαι, τελειωσαι, στερεωσαι. *Hesych.*] *Coll. Luc. vi.* 40. 1 *Pet. v.* 10. 1 *Tim. ii.* 3. αγαθων γαρ πονων καρπος ευκλεης, κ. τ. λ. *Sap. iii.* 15.

22 [αναλαβωμεν παιδειαν, εφ' ᾗ ουδεις οφειλει αγανακτειν. *Clem. Rom. i.* 56. παντων ανεχου εν αγαπῃ. *Ign. Polyc.* 1. δια βραχεων, *Philo.* 3 *Vit. Mos. p.* 607.] δια λογων εποιειτο την παρακλησιν. 2 *Mac. vii.* 24. [ὁ δε Αγριππας—δελτον λαβων ταυτα επιστελλει. *Philo. Leg. ad Cai. p.* 1031. ανεχεσθαι του λογου· "*æqui bonique consulite meas adhortationes, atque illas in meliorem partem interpretamini.*" επεστειλα ὑμιν· *Proprio iterùm usu verbum posuit, ut Lucas Act. xv.* 20. *nam quàm* επισκηψαι *significet,* "*verbis alicui quid injungere,*" επιστειλαι *notat* "*per literas aliquid significare.*" *Valck.*] *Conf.* 1 *Thess. v.* 11-14.

24 [αἱ λοιπαι δε εκκλησιαι—ασπαζονται ὑμας. *Ign. Magn.* 15. ὁι απο Ῥωμης—ὁι απο της Αλεξανδρειας. *Philo. Ad Cai.*] τοις

απο Φιλαδελφιας. *Mart. Polyc.* 19.] 1 *Mac. xi.* 49. 61. εφιλησεν αυτον, και ησπασαντο αλληλους. *Exod. xviii.* 7.

23, 25 [ἡ χαρις μετα παντων—Αμην. *Mart. Polyc.* 22. *fin.* ἡ χαρις του Κυριου—μεθ' ὑμων—Αμην. *Clem. Rom.* 59. *fin.* Τιμοθεον· *Scitote, inquit, fratrem Timotheum è carcere liberatum, etc. Hinc demùm clarissimè licet conficere, quàm sit nullius fidei vel auctoritatis, Epistolæ subscriptio.—Absurdum enim foret illius significare è carcere liberationem, qui ipse Epistolam deferret. Et si Epistola missa per Timoth. quomodo tandem significaret Epist. Scriptor, se cum Timotheo ad eos venturum? Sic itaque judicandum est, subscriptionem istam ab homine minùs attento recentiori ævo fuisse adjectam; quod et de plerisque Pauli Epist. subscript. omninò videtur statuendum, ut in Annal. Paulin. monstravit magnus Pearsonus. Valck.*]

ΙΑΚΩΒΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ.

ΚΕΦ. α. 1.

1 Η ΚΑΘΟΛΙΚΗ εκκλησια· *Ign. Smyrn.* 8. ὁ Θεος και Κυριος ἡμων Ιησους Χριστος. *Routh. Reliq. Sacr. ii. p.* 131. χαιρειν εν Θεῳ σε εν πασιν ευχομεθα. *Fragm. Epist. Mart. Lugdun. Routh. tom.* 1. *p.* 287. ευχομαι—πλειστα χαιρειν. *Ign. Magn. Trall. Smyrn. Inscript.*] Θεου και Κυριου. *Coll. Ps. lxvii.* 20. *Joan. xx.* 28. [του Κυριου και Θεου. *Polyc. Phil.* 6. επι διασπορᾳ του Ισραηλ κατα το ῥημα του Θεου. *Psalt. Sal. ix.* 2. *Coll. Philo. ad Cai. p.* 1033.] και διασπερω αυτους εν διασπορᾳ, κ. τ. λ. *Jer. xv.* 7. [οἱ Θεου δουλοι *Clem. Fragm.* 3. *Mart. Ign.* 2. *Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 3. § 2. ὡς γαρ οἱ του κοσμου ανθρωποι εν ταις συγγραφαις των βιωτικων συναλλαγματων εκ των περι αυτους αξιωματων χρηματιζειν θελουσιν, οὑτω και οἱ Αποστολοι εν ταις αρχαις των συγγραμματων αυτων, δουλοι Θεου και Χριστου χρηματιζειν αξιουσιν. *Didym. ap. Cramer.* Καθολικη· *Id est Universalis, quod videlicet uni alicui vel homini, vel civitati, vel regioni non sit inscripta. Eadem est ratio sequentium epistolarum Petri, et primæ Johannis, et illius quæ Judæ inscribitur: quamobrem communi nomine Catholicæ dicuntur, ut rectè annotavit Græcus*

Scholiastes. Beza. Καθολικαι δε εκληθησαν, επειδαν ου προς ἑν εθνος εγραφησαν, ὡς αἱ του Παυλου, αλλα καθολου προς παντα. *Œcumen.* πασαις ταις κατα παντα τοπον της ἁγιας και καθολικης εκκλησιας παροικιαις. *Mart. Polyc. Inscr.* ταις δωδεκα φυλαις, ταις εν τῃ διασπορα· *Id est, gente Israëlitis, qui erant extra Judæam. Omnis enim locus extra Judæam est Hebraicè* נדה *Græcis* διασπορα, *Deut. xxx.* 4. *Neh. i.* 9. *Ps. cxlvi.* 2. *Syrus hìc "sparsis inter gentes." In eodem sensu usurpatur verbum* זרה *et vertitur* διασπειρειν, *Levit. xxvi.* 33. *Ps. xliii.* 11. *Jerem. xv.* 7. *xxv.* 36. *Ezech. xii.* 14, 15. *xx.* 23. *xxii.* 15. τας των εν τῃ διασπορᾳ ευχας *habes apud Iustinum colloquio cum Tryphone.* ταις δωδεκα φυλαις *sic dicitur quomodo* το δωδεκαφυλον, *Act. xxvi.* 7. *Nimirum quia duodecim filii fuere Jacobo, Gen. xxxv.* 22, *et duæ tribus Ephraïmi et Manassis, quanquam duplam sortem ceperè, tamen ex una erant stirpe. Hinc sacer semper Hebræis numerus duodenarius Exodi xv.* 27. *xxiv.* 4. *xxviii.* 21. *xxxix.* 12. *Levit. xxiv.* 5, *et alibi sæpe. Sunt in hac Epistola quædam monita omnibus Israëlitis communia, quædam proprie pertinentia ad eos qui jam in Christum crediderant. Grot. Hic Jacobus minor est, consobrinus Christi, Episcopus Hierosolymitanus, non à Petro, sed à Christo ordinatus, triginta annis illic sedens. Historiam Martyrii illius sub Anano Pontifice Anno Christi lxiii persequitur Joseph. Ant. xx. cap. ix.* § 1, *sed adhuc fusiùs Eusebius, qui Josephum et Egesippum inducit. Sunt qui Josephi de Jacobo testimonium νοθειας arguunt. Origenes illud ex Josepho citat, quem tamen Tanaquillus Faber ejus de Jesu Testimonium non admisisse contendit. "In tantum in populo refulsit propter Justitiam, ut Josephus qui viginti libris descripsit Antiquitatem Judaïcam, dum vult causam adducere, quare Judæorum populus tam acerba passus sit, ut etiam Templum subverteretur, dixerit, per Dei vindictam hoc illis evenisse, ob ea, quæ in Jacobum Fratrem Jesu, qui dicebatur Christus, ausi fuerint." Origenis ergo tempore, quod est secundum post Josephum Scriptorem sæculum, hic locus in Codicibus legebatur et exstabat. Eutychius Alexandrinus cum lapidibus obrutum testatur. Hieronymus in Chronico Eusebii: "Jacobus Frater Domini, quem omnes Justum appellarunt, à Judæis lapidibus obruitur, in cujus thronum Symeon, qui et Symon, secundus assumitur." Ottii. Spicileg.*]

2 [αικιαις περιπιπτειν. *Clem. Rom. i.* 51. περιπιπτειν κινδυνοις. *Jos. Vit.* § 15.] περιπιπτειν επιτιμιοις. 2 *Mac. vi.* 13. πασα αναγκη. *Job. xx.* 22. ηγησατε, *xli.* 19. *Sap. xv.* 9. *Conf. Job. xxiii.* 10, 11. *Philip. i.* 29. *Heb. x.* 34. [ποικιλαις βασανοις κολαφιζομενοι. *Mart. Polyc.* 2.] *Coll. Sir. xxxvi.* 1. *xliv.* 20. 1 *Mac. ii.* 52.

3 διο τους παραπιπτοντας κατ' ολιγον ελεγχεις, και εν οἷς ἁμαρτανουσιν ὑπομιμνησκων νουθετεις, ἱνα απαλλαγεντες της κακιας πιστευσωσιν επι σε Κυριε. *Sap. xii.* 2. [φθονος αδελφοκτονιαν κατειρ-

γασατο. *Clem. Rom. i.* 4. ὑπομονης βραβειον ὑπεσχεν. 5. 58. ασκειν πασαν ὑπομονην. *Polyc. Phil.* 9. ἡ ὑπομονη ὡς πανοπλια. *Ign. Polyc.* 6.] δοκιμασον με Κυριε, κ.τ.λ. *Ps. xxv.* 2.

4 [*Ut sitis* τελειοι και ὁλοκληροι· *ubi quæ adjecta*, εν μηδενι λειπομενοι, *inservire quoque potuerunt voci* ὁλοκληροι *interpretandæ. Valck. Act. iii.* 16. ἱνα τελειος ᾖ. *Ign. Ephes.* 15. ἱνα τελειον ὑμων γενηται το εργον. *Smyrn.* 11. τελειοι οντες τελεια και φρονειτε. *Ib.* ὡς τελειος αθλητης. *Polyc.* 1. ὁπως μηδενος λειπῃ. 2.] *Conf.* 1 *Cor. i.* 7. ω μονη γυνη την ευσεβειαν ὁλοκληρον αποκυησασα. 4 *Mac. xv.* 17. [αρον απο σου την δισυχιαν, και μηδενος ὁλως διψυχησῃς αιτησασθαι παρα του Θεου, κ.τ.λ. *Herm. Past. Mand.* 9. *p.* 171. *Hefele.*] κρεισσων ὑπομονη απαραιτητος εν ζητησει Κυριου, η αδεσποτος τροχηλατης της ιδιας ζωης. *Sir. xx.* 32. *Comp.* [*Afferamus quædam ex Josepho vocis* ὁλοκληρου *exempla, et primò quidem de Sacrificiis, A. iii.* 9. 2: τας χαριστηριους θυσιας επιτελουντες, τα αυτα μεν ζωα θυουσιν· ὁλοκληρα δε ταυτα· *mox* § 3, οἱ δ' αδυνατοι ποριζειν τα τελεια θυματα· *Eodèm Lib. xii.* 2: τα ἱερεια θυουσιν ὁλοκληρα, και κατα μηδεν λελωβημενα, *victimas mactant integras, omnique vitio carentes. De Sacerdotibus autem est A. iii.* 12. 2: Αφελεις ειναι πασαν αφελειαν, τον δε μη ὁλοκληρον των ἱερεων νεμεσθαι προς τους ἱερεις εκελευσε τα γερα· αναβαινειν δε επι τον βωμον και εισιεναι εις τον ναον εκωλυσε· μη μονον δε περι τας ἱερουργιας καθαρους ειναι, σπουδαζειν δε και περι την αυτων δαιταν, ὡστ' αυτην αμεμπτον ειναι· και δια ταυτην την αιτιαν, οἱ την ἱερατικην στολην φορουντες αμωμοι τε εισι, και περι παντα καθαροι και νηφαλεοι·—*Est igitur* ὁλοκληρος *propriè aptas et integras omnes corporis partes habens, nulloque corporis vitio deformis: quod quomodò ad spirituales illos sacerdotes, de quibus hìc Apostolus, transferendum sit, non difficile est ad intelligendum.* εν μηδενι λειπομενοι· *In nulla re defectu aliquo laborantes. Locutio est metaphorica, ducta è Veterum certaminibus. Propriè enim* λειπεσθαι *et* απολειπεσθαι *dicuntur cursores, qui in stadio certaturi, celeritate pedum, corporisque viribus destituti, ab adversariis relinquuntur, atque adèo superantur. In quam rem exempla suppeditabit P. Faber in Agonist. iii.* 16. *Inde* λειπεσθαι *in universum destitui, defici, alicujus rei defectu laborare. Sic apud Josephum in Prooemio Antiquitatt.* § 4: ουτε αυτῳ ποτ' αν γενεσθαι νουν αγαθον τῳ νομοθετῃ ταυτης απολειπομενῳ της θεας· *ix.* 11, 2, *de Jothamo, Judææ rege:* οὑτος ὁ βασιλευς ουδε μιας αρετης απελειπετο· *Nec dissimili sensu* λειπεσθαι *dicuntur, qui in Judiciis causâ cadunt, ut est apud Josephum A. iii.* 4. 1. *Krebs.* ερρωσθε εις τελος, εν ὑπομονῃ Ιησου Χριστου. *Ign. Rom.* 10. *Polyc. Phil.* 8.]

5 πηγη σοφιας, λογος Θεου εν ὑψιστοις, κ. τ. λ. *Sir. i.* 5. *Comp.* δια τουτο ηυξαμην, και φρονησις εδοθη μοι· επεκαλεσαμην, και ηλθε

μοι πνευμα σοφιας. *Sap. vii.* 7. [πολλα γαρ ἡμιν λειπει, ἱνα Θεου μη λειπωμεθα. *Ign. Trall.* 5. αιτου συνεσιν πλειονα ἡς εχεις. *Polyc.* 1.] *Conf. Sir. i.* 1. *xxvii.* 8. *xxxii.* 11. *Luc. xi.* 9, 10. 1 *Joan. v.* 14.

6 διακρινομενος· *Coll. Matt. xxi.* 21. *Act. x.* 20. [παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. *Clem. Rom. i.* 22. πιστις εν πεποιθησει. 35. ἑδραιοι τῃ πιστει. *Ign. Ephes.* 10. καθαρισον ουν την καρδιαν σου απο της διψυχιας, ενδυσαι δε την πιστιν, ὁτι ισχυρα εστι, και πιστευε τῳ Θεῳ, κ. τ. λ. *Herm. ibid. In nost. Vers. Anglican. hìc invenies pulcerrimam agnominationem: "He that wavereth is like a wave of the sea."*

7, 8 [εαν δε διστασῃς εν τῃ καρδιᾳ σου, ουδεν ου μη ληψῃ των αιτηματων σου. Οἱ γαρ δισταζοντες εις τον Θεον, ουτοι εισιν ὡς διψυχοι, και ουδεν ὁλως λαμβανουσι των αιτηματων αυτων· οἱ δε ὁλοτελεις οντες εν τῃ πιστει παντα αιτουνται, πεποιθοτες επι τον Θεον, και λαμβανουσιν, κ. τ. λ. *Hermas ut sup.* μη γινου διψυχος, κ. τ. λ. *Ign. p.* 95. *Vossii.* οἱ διψυχοι, οἱ δισταζοντες την ψυχην. *Clem. Rom. i.* 23. κ. τ. λ. μη διψυχωμεν. *ii.* 11. θωμεν την ὁδον την ευθειαν. 7. τῃ ὁδῳ τῃ κατα σαρκα. *Ign. Rom.* 9. ουκ εσῃ διγνωμος, ουδε διγλωσσος· παγις γαρ θανατου εστιν διγλωσσια. *Barnab. p.* 250. *Voss.*] *Coll.* 2 *Cor. i.* 17-20. [*Hôc sensu* סוערה *sumiter Esa. liv.* 11, *quod à plerisque Interpretibus vertitur, procellis vel turbine agitata. LXX habent,* ακαταστατος. *Simile testimoniam iisdem fere verbis perhibetur de rege Sennacherib. Tob. i.* 15: και αἱ ὁδοι αυτου ηκατασταθησαν. *Keuchen. Coll. Philo de Migr. Abr.* § 26.] *Conf. Apoc. iii.* 16.

9 [ὁ πλουσιος επιχορηγειτω τῳ πτωχῳ, ὁ δε πτωχος ευχαριστειτω τῳ Θεῳ, ὁτι εδωκεν αυτῳ δι' ου αναπληρωθῃ αυτου το ὑστερημα, κ.τ. λ. *Clem. Rom. i.* 38.] *Conf. Sir. xi.* 1. *xxxii.* 16, 17. [ὁ ταπεινος· *Putà vilis et pauperculus quod ad facultates attinet. Aliud enim est* ταπεινος *quàm* ταπεινοφρων.—*Opponitur autem abjectæ apud homines conditioni sublimitas illa Filiorum Dei, cujus participes sunt omnes credentes. Beza.*]

10, 11 *Conf. Sir. xi.* 4. αναληψεται δε αυτον καυσων και απελευσεται, και λικμησει αυτον εκ του τοπου αυτου. *Job. xxvii.* 21. *Sap. v.* 9. [καυσων· *ardor, calor, æstus. Labb. Gloss.*] *Conf. Jer. x.* 23. *Matt. xiii.* 6. ὁ ἡλιος ανετειλε, και αφηλατο, και ουκ εγνω τον τοπον αυτης. *Nah. iii.* 17. [κατευθυνοντες την πορειαν αυτων εν ὁσιωτητι και δικαιοσυνῃ. *Clem. Rom. i.* 48.] *Ose. xiii.* 15. *Esa. xxviii.* 1. *Ps. xxxvi.* 2. *Job. viii.* 12, 13. *xxiv.* 24. [εν ταις πορειας αυτου· *Id est, ita ut dives est ac judicio suo beatus, marcescet cum suo illo splendore: quô Hebraismo nihil frequentius occurrit, ut viæ seu gressuum nomine significetur quicquid aliquis vel animo designat, vel facit. Beza.* ανετειλε γαρ ὁ ἡλιος, κ. τ. λ. *Sunt* αοριστοι *pro præsenti aut quovis tempore. Et præterea Hebraïsmus "Sol oritur et arefecit," pro "Sol ubi ortus est, arefecit. Solebat solis ortum*

comitari ventus qui καυσων *dicitur Jonæ iv.* 8, *ubi est* רוח *in Græcô* ανατειλας. *Est autem* καυσωνος *proprium* ξηραινειν, *ut vides Ezech. xvii.* 10. *ut et Solis, Matth. xiii.* 6.—*Conferendus cum hôc locô ille Philonis lib. de Sacrific.* Εστω δη, φησι, μονος Θεος αυχημα σου και μεγιστον κλεος, και μητ' επι πλουτῳ, μητ' επι δοξῃ, μηθ' ἡγεμονιᾳ, μητε σωματος ευμορφιᾳ, μητε ῥωμῃ, η τοις παραπλησιοις εφ' οἷς ειωθασιν οἱ κενοι φρενων επαιρεσθαι σεμνυνθης λογισαμενος, ὁτι πρωτον μεν αμετοχα ταυτ' εστι της αγαθου φυσεως· επειτα δε ὁτι και οξειαν εχει την μεταβολην μαραινομενα τροπον τινα πριν ανθησαι βεβαιως. *Grot.*] *Coll. Sir. vi.* 2. ταπεινωσει. *Esa. xxiv.* 4. *Coll.* 1 *Reg. i.* 11.

12 [ὑπομενοντες την πασαν επηρειαν του αρχοντος του αιωνος τουτου. *Ignat. Magn.* 1. τον της αφθαρσιας στεφανον απολαβων. *Mart. Polyc.* 19.] *Coll. Matt. v.* 10, 11. *Heb. xii.* 7. 2 *Tim. iv.* 8. [οἷς την εν ουρανῳ βασιλειαν επηγγειλατο, και δωσει τοις αγαπησασιν αυτον. *Epist. ad Diogn.* § 10.] *Conf. Sap. vi.* 12. αγαπησις Κυριου παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* μακαριος ανηρ, κ. τ. λ. *Ps. i.* 1. [ὁ Κυριος ἁγιαση αει, και ιδοιμι σε εν Χριστῳ τυγχανουσαν του στεφανου. *Ign. p.* 73. *Voss. Verbum* δοκιμαζεσθαι *de athletis dicitur, qui arte sua et Gymnasiarcho et spectatoribus satisfaciunt. Quam in rem locus apud Philonem est De Joseph. p.* 545: αθληται δυναμεσι και ῥωμαις και ευεξιαις σωματων μεγα φρονουντες, ανενδοιαστον νικην ελπισαντες, εξαγωνιοι πολλακις εγενοντο μη δοκιμασθεντες, η κατασταντες εις τον αγωνα, ἡττηθησαν. *Lœsner.*] *Sir. xxxi.* 10, ανηρ πεπαιδευμενος εγνω πολλα, και ὁ πολυπειρος εκδιηγησεται συνεσιν· ὁς ουκ επειραθη ολιγα οιδεν, κ. τ. λ. [*Coll. Krebs. ap. Apoc. ii.* 10.]

13 [ὁτι ὁ Θεος πειραζων επ' ωφελειᾳ πειραζει, ουκ επι τῳ κακοποιησαι· διο και ελεχθη ὁτι "ὁ Θεος απειραστος εστι κακων." *Schol. ap. Cramer.* ουδεν των ὑπουλων, και δολερως, και εκ προνοιας πραττομενων αδικηματων αξιον λεγειν γινεσθαι κατα Θεον. *Philo De Profug.* εν ἡμιν αυτοις οἱ των κακων θησαυροι, παρα Θεῳ δε μονων αγαθων. *Ibid.* ουχ ὡς ενιοι των ασεβων, τον Θεον αιτιον κακων φησι Μωυσης, κ. τ. λ. *Quod Det. Pot. Insid. ap. Pricæum. Sicut ipse ad actiones pravas seduci nequit. Frequentius apud Græcos est* απειρατος. *Sed nec alterum illud contra* αναλογιαν *est. Et in Glossario reperio,* απειραστος, *intentabilis. Grot.*] *Coll. Sap. i.* 13, 14. *ii.* 24.

14 [ἱνα μη δουλοι εὑρεθωσιν επιθυμιας. *Ign. Polyc.* 4. ταις επιθυμιαις τραχηλιζεται. *Philo. Vit. Mos.*] *Coll. Sir. xviii.* 30, 31. *Cap. iv.* 1. [πασα επιθυμια κατα του πνευματος στρατευεται. *Polyc. Phil.* 5.]

15 μη ζηλουτε θανατον εν πλανῃ ζωης ὑμων, κ. τ. λ. *Sap. i.* 12. ὁτι κυουσι πονον, και τικτουσιν ανομιαν. *Esa. lix.* 4. *Coll. Rom. vi.* 21. [φευγετε ουν τας κακας παραφυαδας τας γεννωσας καρπον θανατη-

φορον, ού εαν γευσηται τις, παρ' αυτα αποθνησκει. *Ign. Trall.* 11. ή επι πλεον ανεσις το μεγιστον κακον ασεβειαν ωδινει. *Philo De Cong. Erud.* § 28. των δε αποκυομενων—τα δηλεα—εστι κακια και παθος. *Ibid.*] πεπληγως εις το ήπαρ, σπευδει δε ώσπερ ορνεον εις παγιδα, ουκ ειδως ότι περι ψυχης τρεχει. *Prov. vii.* 23. [Ώσπερ ταις γυναιξι προς ζωων γενεσιν οικειοτατον μερος ή φυσις εδωκε μητραν, ούτω προς γενεσιν πραγματων ώρισεν εν ψυχη δυναμιν, δι' ής κυοφορει, και ωδινει, και αποτικτει πολλα ή διανοια. *Philo. Abel. et Cain.* συλλαβουσα τικτει, *in Alleg.* αφροσυνη δε εστι κυριον ονομα ωδινουσα, ότι ό αφρων νους ανεπεικτων εργων έκαστοτε εν ωδινησει εστιν. όταν χρηματων ερα ωδινει, ότε δοξης, ότε ήδονης, ότε αλλου τινος. *Et postea*, της γαρ κακιας ή μεν εν σχεσει θεωρειται· ή δε εν κινησει θεωρειται. νευει γαρ προς τας των αποτελεσματων εκπληρωσεις, ή εν τω κινεισθαι, κ. τ. λ. *Grot.* ωδινες θανατου αί των άμαρτωλων επιθυμιαι τυγχανουσιν. *Schol. ap. Cramer.*] *Coll. Sap. i.* 12.

16 [μη πλανασθε, αδελφοι, κ. τ. λ. *Ignat. Ephes.* 16. *et Philad.* 3. αγαπητοι μου. *Magn.* 11. *et sæpiss.*] *Conf.* 1 *Cor. vi.* 9. [*et Valck. ibid.*]

17 [παρ' ώ, *penes quem. Labb.* τεκνα φωτος. *Ign. Philad.* 2.] εστι καταβαινον = εστω διαχωριζον. *Gen. i.* 6. *Coll. Rom. xi.* 29. *Sir. i.* 9. [ό τε αηρ αλεαινομενος και ψυχομενος, και πασας τρεπομενος τροπας, εκ των ιδιων παθηματων ελεγχεται καμνων, κ. τ. λ. *Philo De Cherub.* § 26. *p.* 155. *Mangey.* 123. *Par.* ανωθεν· *desuper, supernis. Labb. Gloss. Vet.* ενι· *eximiè illud ponitur pro* ενεστι, *inest. Coll. Valck. ad Col. iii.* 11. πηγη δε, αφ' ής ομβρει τα αγαθα, ή του φιλοδωρου Θεου συνοδος εστιν. ού χαριν επισφραγιζομενος τα των ευεργεσιων φησιν "Εσομαι μετα σου." *Philo De Migr. Abr.* § 6. ουδεν εστι των καλλων ό μη Θεου τε και θειον. *De Cain et Abel. ap. Pricæum.*] *Vide Joan. iii.* 31. *ix.* 11, *sic infra iii.* 15, 17. [*Philo De Confus. Ling.* και μην σφαλλομενων γε των καθ' ήμας αυτους περι τε νουν και αισθησιν κριτηριων, αναγκη τ'ακολουθον όμολογειν, ότι ό Θεος τω μεν τας εννοιας, τη δε τας αντιληψεις επομβρει, και εστιν ου των καθ' ήμας μερων χαρις τα γινομενα, αλλα του δι' ού και ήμεις γεγοναμεν δωρεαι πασαι. *Grot. Illud donum dicitur* καταβαινον απο του πατρος των φωτων. *Sic in Sapientia Salomonis, cap. vii.* 26, ή σοφια *dicitur* απαυγασμα του αϊδιου φωτος: *Glassius verba,* απο του πατρος των φωτων *explicat, à patre luminosissimo et gloriosissimo, ut posterius substantivum sit loco adjectivi. Sed ego potiùs aliter explicarem, ut Deus dicatur pater luminum, quia ab eo omnis sapientia, omnia bona et dona spiritualia proficiscuntur, descendant ad homines, qui illis illuminantur: sumta metaphora ab sole, qui lumen suum et radios desuper in terram mittit et spargit ad homines. Quod enim alludat ad solem, exinde patet, quòd Deum vocat patrem lumi-*

num, quæ est periphrasis solis. Porro ex iis quæ sequuntur in hoc versu satis planum est, alludi ad solem, quàm additur, παρ' ᾧ ουκ ενι παραλλαγη η τροπης αποσκιασμα. *voces enim* παραλλαγη *et* τροπη *sunt astronomicæ, quarum prior notat varios situs solis, quibus quotidiè apparet sol; posterior motum Solis annuum, et conversionem à tropico in tropicum: Bos. Exercit. Philolog. ad loc.* τοις δε αγαθοις αγαθας ὑπηχειν εοικε γνωμας ὁ Θεος δι' ὧν ωφελουντες ωφεληθησονται, κ. τ. λ. *Philo De Leg. ad Cai.* § 33. *p.* 589. *Mangey.*] δωρον γαρ αγαθον δωρουμαι ὑμιν, κ. τ. λ. *Prov. iv.* 2. [το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Fragm.* 8. ὡς μακαρια και θαυμαστα τα δωρα του Θεου, αγαπητοι, ζωη εν αθανασια, λαμπροτης εν δικαιοσυνη, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 35. ὑμνησαντες τον Θεον τον δοτηρα των αγαθων. *Mart. Ign. sub fin.* ουδεν της ἑαυτου φυσεως μεταβαλλων. *Philo De Plant. Noë.*] *Conf.* 1 *Pet. ii.* 9. *Joan. i.* 32, 33. *iii.* 2, 13. *vi.* 33. 41. 50. 58. 1 *Joan. i.* 5.

18 [απαρχη· *Clem. Rom. i.* 24. 42. ἱνα και γενωμεθα, βουληθεντος αυτου, ουκ οντες πριν γενεσθαι, κ. τ. λ. *Fragm.* 9.] *Coll. Joan. i.* 12, 13. 1 *Joan. v.* 18. 1 *Pet. i.* 23. 2 *Thess. ii.* 13. [βουληθεις ὁ Θεος δια ἡμεροτητα και φιλανθρωπιαν, κ. τ. λ. *Philo De Nobilitat.*] *Conf. Rom. xi.* 16. *Ephes. i.* 12. *Apoc. xiv.* 4. [λογῳ αληθειας· *Coll. Vorst. De Heb. cap.* 9. τον μονον και αγαπητον αισθητον Υἱον απεκυησε, κ. τ. λ. *Philo.*] *Esa. lxv.* 1. *Prov. iii.* 9.

19 [ὡστε, αδελφοι, ποιησαντες το θελημα του Πατρος, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 8.] *Conf.* γινου ταχυς εν ακροασει σου, και εν μακροθυμια φθεγγου αποκρισιν, κ. τ. λ. *Sir. v.* 11-13. [εν γαρ τῃ μακροθυμια ὁ Κυριος κατοικει, εν δε τῃ οξυχολια ὁ διαβολος. *Herm. Past. p.* 162, 163. *Hefele.* βραδυς εις οργην = μακροθυμος. *Drus.*]

20 [φθονος αδελφοκτονιαν κατειργασατο. *Clem. Rom. i.* 4. εργασωμεθα εργον δικαιοσυνης. 33: αποθεμενοι—οργας. 13. οὐ δε μερισμος εστιν και οργη, Θεος ου κατοικει. *Ign. Philad.* 8.]

21 [πιστωθεντες εν τῳ λογῳ του Θεου. *Clem. Rom. i.* 42. ὁ λογον Ιησου κεκτημενος. *Ign. Ephes.* 15. τον εξ αρχης ἡμιν παραδοθεντα λογον. *Polyc. Phil.* 7. τον του Χριστιανισμου λογον. *Mart. Polyc.* 10. τους τε καταδεξαμενους τα λογια αυτου εν φοβῳ και αληθειᾳ. *Clem. Rom. i.* 19.] *Conf.* 1 *Pet. ii.* 1. *Ephes. iv.* 22. [αποθεμενοι πασαν αλαζονειαν. *Clem. Rom. i.* 13. επιεικεια και ταπεινοφροσυνη και πραϋτης παρα τοις ευλογημενοις ὑπο του Θεου. 30. ὁ τοιουτος, ῥυπαρος γενομενος, εις το πυρ το ασβεστον χωρησει, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 16. τον Σωτηρα των ψυχων ἡμων. *Mart. Polyc.* 19.] φειδῃ δε παντων, ὁτι σα εστι Δεσποτα φιλοψυχε. *Sap. xi.* 26. [ῥυπαρα επιθυμια. *Act. Thom.* § 13.] *Coll. Heb. vii.* 25. *Ephes. iii.* 20.

22 συνετον ακροατην. *Esa. iii.* 3. [ακροατης αφθαρτου φωνης εγενομην. *Jos. Ant. iii.* 5. 3. *Epist. ad Diogn.* § 2. πρεπον ουν εστιν μη

μονοι καλεισθαι Χριστιανους, αλλα και ειναι. *Ign. Magn.* 4.] *Coll. Rom. ii.* 13. 2 *Tim. iii.* 13. *Esa. xlvii.* 13. ποιουντες τον λογον αυτου, κ.τ.λ. *Ps. cii.* 20. [μακαριοι εσμεν, ει τα προσταγματα του Θεου εποιουμεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50. παραλογιζεται· *dissimulat. Labb.*] παραλογιζομενοι· *Conf. Col. ii.* 4. [Παραλογιζεσθαι *est decipere, callide circumvenire, Jos. Ant. xi.* 6, 12: Ενιοι δε τουτων προστασιαν πραγματων επιτραπεντες παρα των φιλων, και μισος ιδιον εχοντες προς τινας, παραλογισαμενοι τους κρατουντας, ψευδεσιν αιτιαις και διαβολαις επεισαν κατα μηδεν ηδικηκοτων οργην αναλαβειν. *xvii.* 1. 1. ου μην ηπατα γε την τιτθιδα, προκατανενοηκυιαν εκ πλειονος αυτον, και μηκετ' οἱαν ουσαν παραλογισθηναι· *ubi* απατασθαι *et* παραλογιζεσθαι *ut synonyma junguntur. Unde apud Philonem De Confus. Linguar. p.* 338: παραλογοι δικασται *sunt judices, qui falli possunt. Eleganter quoque hâc voce utitur Chrysostomus, De Sacerdotio p.* 36, *Ed. Bengelii, de calliditate, quâ Sauli filia maritum suum ex patris manibus subduxerat:* και γαρ των του Σαουλ χειρων ἡ του Σαουλ θυγατηρ ουκ ισχυσεν αν ἑτερως εξελεσθαι τον ανδρα τον αὑτης, αλλ' η μετα του παραλογισασθαι τον πατερα. *Krebs.*]

23, 24 εσοπτρον, *Sap. vii.* 26. *Sir. xii.* 11. γενεσεως· *Coll.* 2 *Mac. vii.* 23. [διο δη ουκετι σκεπασομαι, επειδη το εσοπτρον της αισχυνης απ' εμου αφῃρηται, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 14. ου γαρ εκεινοι μακαριοι οἱ ακροαται, αλλ' οἱ συναπτοντες τῃ ακροασει την πραξιν. επει και οἱ Φαρισαιοι και οἱ γραμματεις εγενοντο ακροαται, αλλ' επει ου ποιηται, ουκετι μακαριοι ησαν, αλλα παραδεδονται τῳ ολοθρευτῃ.—Γνους γαρ ἑαυτον εικονα Θεου οντα, ου καθ' ὁμοιωσιν Θεου επολιτευσατο. *Schol. ap. Cramer.* ὡστε επιλαθεσθαι ἡμας, ὁτι μελη εσμεν αλληλων. *Clem. Rom. i.* 46.] *Coll. Luc. viii.* 12-14. *Ps. i.* 2.

25 [επιλησμων· *obliviosus. Labb. Gloss. Vet.* ενκυπτετε εις τας γραφας. *Clem. Rom. i.* 45. 53. εις ἁς (επιστολας) εαν εγκυπτητε, δυνηθησεσθε οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. *Polyc. Phil.* 3. ἱνα κρειττονος ελευθεριας απο Θεου τυχωσιν. *Ign. Polyc.* 4. τον νομον τον της ελευθεριας· *Coll. Vorst. de Hebr. cap.* 9.] *Conf. Joan. viii.* 31, 32. *Ps. xxxi.* 2. και παντα ὁσα αν ποιηση, κατευοδωθησεται. *i.* 3. μακαριος ὁς εν τουτοις αναστραφησεται—εαν γαρ αυτα ποιηση, προς παντα ισχυσει, ὁτι φως Κυριου το ιχνος αυτου. *Sir. l.* 28, 29.

26 [θρησκεια· *religio.* θρησκευτης· *religiosus. Labb.* χαλιναγωγουντες ἑαυτους απο παντος κακου. *Polyc. Phil.* 5.] γνωθι ὁτι σποδος ἡ καρδια αυτων, και πλανωνται, κ. τ. λ. *Esa. xliv.* 20. [ὑπω των θρησκευοντων την μεγαλοπρεπη και ενδοξον θρησκειαν, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 45. ει τις δοκει, φησιν, αλλ' ουχι τῃ αληθεια ειναι, κ.τ.λ. *Schol. Mosq.* ὑπο των θρησκευοντων την μεγαλοπρεπη και ενδοξον θρησκειαν του Ὑψιστου κατειρχθησαν εις καμινον πυρος. *Clem. Rom. i.* 45. των

δοκουντων εχειν Θεον. *ii.* 2. μη χαλιναγων γλωσσαν αυτου· *Sæpe reprehendit maledicentiam, quòd videret id vitium late regnare apud Hebræos. Et frequens in hac re comparatio à fræno desumpta. Talis et Ps. xxxviii.* 2. *Græci dicunt* γλωσσης κρατειν. *Grot.* μη σπευδων μαθειν, αλλα διδασκειν. *Schol. ap. Cramer.*]

27 *Conf. Job. xxxi.* 16, 17. *Esa. x.* 2. [επισκεπτομενοι παντας ασθενεις. *Polyc. Phil.* 6. μη αμελουντες χηρας, η ορφανου κ. τ. λ. *Ib.* χηραι μη αμελεισθωσαν, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 4. τηρησατε την σαρκα αγνην, και την σφραγιδα ασπιλον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 8. δοξαζει τον Θεον και Πατερα. *Mart. Polyc.* 19. της φωνης του Θεου και Πατρος. *Nicod. Evang. c.* 18.] *Conf. Prov. xxiii.* 10. 1 *Joan. ii.* 16. *v.* 18. 2 *Pet. ii.* 20. *Juda.* 23. *Gal. ii.* 10. 2 *Mac. iii.* 10. [ειτα τουτων τα ακολουθα ακουε· χηρας ὑπηρετειν, και ορφανους ὑστερουμενους επισκεπτεσθαι, εξ αναγκης λυτρωσασθαι τους δουλους του Θεου, φιλοξενον ειναι—τι γαρ δυναται τουτων αγαθωτερον ειναι; Γυμναζε σεαυτον εν τουτοις, και μη εγκρατευου παντων, και ζηση τῳ Θεῳ. *Herm. Past. Mandat.* 8. *p.* 170. *Hefele.* παρα τῳ Θεῳ και Πατρι, *Id est apud Deum qui Pater noster est. Invisere,* επισκεπτεσθαι· *id est, curare et pro virili sublevare. Ita enim accipitur verbum* פקד *apud Hebræos. Beza.*]

ΚΕΦ. β. 2.

1 ΠΑΝΤΑ βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. *Clem. Rom. i.* 22. απεχομενοι—προσοπωληψιας. *Polyc. Phil.* 6. εαν τελειως εις Ιησουν Χριστον εχητε την πιστιν. *Ign. Ephes.* 14.] *Coll.* 1 *Tim. iii.* 9. [την πιστιν Ιησου Χριστου, (ανδρος) (*malim* Θεου, *Coll. Act. vii.* 2, Θεος της δοξης. *Editor*). *Maxime usitata est hæc Ellips. species Hebræis. Bos. Ellips. voce* ανηρ.] *Coll. cap. iii.* 17.

2 [πυκνοτερον συναγωγαι γινεσθωσαν. *Ignat. Polyc.* 4.] εδεσματα λαμπρα. *Sir. xxix.* 22. *xxxiv.* 23. [*Act. Thom.* § 37.] *Coll.* 1 *Cor. xiv.* 24, 25. *Luc. xv.* 22. *Sir. xi.* 2. [ὁ πλουσιος επιχορηγειτω τῳ πτωχῳ, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 38. αποστρεφομενοι τον ενδεομενον, καταπονουντες τον θλιβομενον, πλουσιων παρακλητοι, πενητων ανομοι κριται. *Barn. Epist.* § 20. ἱερα γαρ ἡ ἑβδομη νενομισται, καθ' ἡν των αλλων απεχονται εργων· εις ἱερους αφικνουμενοι τοπους, οἱ καλουνται συναγωγαι, καθ' ἡλικιας εν ταξεσιν ὑπο πρεσβυτεροις νεοι καθεζονται, μετα κοσμου του προσηκοντος εχοντες ακροατικως· ειθ' ὁ μεν τας βιβλους αναγινωσκει λαβων, ἑτερος δε των εμπειροτατων, ὁσα μη γνωριμα παρελθων αναγινωσκει. *Philo. Quod Omn. Prob. Lib. p.* 679. *Edit. Col.*]

3 [οἱ μεν νεωτεροι ιδια καθεσθωσαν εαν η τοπος· ει δε μη στηκετωσαν ορθοι. *Clement. Constitut.*] *Conf. Luc. xiv.* 9-11. [δουλους και δου-

λας μη ὑπερηφανει. *Ign. Polyc.* 4.] εν περιβολη ἱματιων μη καυχησῃ, και εν ἡμερᾳ δοξης μη επαιρου, κ. τ. λ. *Sir. xi.* 4.

4 [ὁ ουν μη ερχομενος επι το αυτο—ἑαυτον διεκρινεν. *Ign. Ephes.* 5.] *Conf. Prov. xxii.* 2. *Sir. i.* 27. *Deut. i.* 16. *xvi.* 18. 1 *Reg. xxiv.* 16. κατ' εμου παντες οἱ διαλογισμοι αυτων εις κακον. *Ps. lv.* 5.

5 [οὐ (του Χριστου) της βασιλειας ονειμην. *Mart. Ign.* 2. των αληθως ὑπο Θεου και του Κυριου ἡμων εκλελεγμενων. *Polyc. Phil.* 1. *Clem. Rom. i.* 50. μη ταρασσετω την καρδιαν ὑμων, ὁτι βλεπομεν τους αδικους πλουτουντας, και στενοχωρουμενους τους του Θεου δουλους, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Fragm.* 3.] *Conf. Matt. xi.* 25. *xix.* 23-27. 1 *Tim. vi.* 17. *Marc. x.* 23-26. *Sap. v.* 15-19. [εσῃ ἁπλους τῃ καρδιᾳ, και πλουσιος τῳ πνευματι. *Barn. Epist. p.* 248. *Voss.*]

6 *Conf. Prov. xxii.* 22. *Sir. xiii.* 3. 23. 2 *Reg. xii.* 2-4. *Amos. iv.* 1, αἱ καταδυναστευουσαι πτωχους, και καταπατουσαι πενητας, κ. τ. λ. *Conf. Eccles. iv.* 1. κ. τ. λ. ειλκυσαν εις την αγοραν. *Act. xvi.* 19. κριτηρια· *Conf. Susan.* 49. [και απηγαγον ἁμα τῳ Ιωσηφ εις το κριτηριον αυτην. *Jacob. Protevang. cap.* 15.]

7 [και πως δυναμαι βλασφημησαι τον βασιλεα μου, τον σωσαντα με; *Polyc. Mart.* 9.] *Coll.* 2 *Reg. vi.* 2. *Act. xv.* 17. 3 *Reg. viii.* 16. *Luc. vi.* 22. [ονομα το επικληθεν εφ' ἡμας· *Ad hypallagen referri potest et illa phrasis, cum dicitur, vocari nomen alicujus in vel super aliquo; cùm id sit, aliquem vocari de nomine alterius. Gen. xlviii.* 16. *Jac. ii.* 7. *Drusius Animadv. l.* 2. *c.* 20 *de hôc sic loquitur: Vocetur super nos nomen tuum (Esa. iv.* 1*), sensus est, cognominemur à te, etc. Rebecca cognominatur ab Isaaco, cùm dicimus Rebecca Isaaci, quæ cognominatio eam distinguit ab aliis, si quæ sunt ejusdem nominis; plures enim esse possunt. Sic Bethsabea cognominatur ab Uriâ, cùm legimus, Bethsabea Uriæ; subintelligitur enim uxor. Sed apud Mosen (Gen. xlviii) aliud subintelligitur. Cùm enim sic loquimur, Manasse Jacobi, aut Ephraïm Jacobi; subintelligitur filius: et credo hoc significat: vocetur super eos nomen meum, hoc est, cognomen accipiant à me, ut dicantur Manasse et Ephraïm Jacobi, tanquam si reverà mei filii essent, et non ex filio meo Josepho nepotes: ac si diceret, habeantur eo loco, quo cæteri mei filii, sic adeò ut etiam familiam constituant. Glass. Philolog. Sacr. p.* 654. *Dathe.*] *Coll. Phil. iii.* 18. 1 *Tim. vi.* 1. 2 *Tim. ii.* 19.

8, 9 [ανυπερθετως ουν τῃ βασιλικῃ πειρωμεθα βαδιζειν ὁδῳ, οἱ τα γνῖνα παρερχεσθαι δικαιουντες. *Philo. p.* 296. *Mangey.*] *Conf. Matt. vii.* 12. ει εστι σοι οικετης, αγε αυτον ὡς σεαυτον. *Sir. xxx.* 31. *Coll. Gal. v.* 14. [προσωποληψια· *personarum acceptio. Labb.*] μη λαβῃς προσωπον του ἁμαρτανειν. *Sir. xlii.* 1. *Conf. Joan. v.* 44. [ου ληψῃ προσωπον ελεγξας τινα επι παραπτωματα· εσῃ πραῦς, εσῃ ἡσυχιος, κ. τ. λ. *Barn. Epist.* § 19.]

10 απεκριθη δε πας ὁ λαος ὁμοθυμαδον, και ειπαν, Παντα ὁσα ειπεν ὁ Θεος, ποιησομεν και ακουσομεθα. *Exod. xix.* 8. το γαρ εν μικροις και εν μεγαλοις παρανομειν ισοδυναμον εστιν. 4 *Mac. v.* 20. [ου δησεις τον πταισαντα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Fragm.* 10. *p.* 260. *Jacobs.* συνεπεσε δε και Δαυϊδη πταισμα δεινον, οντι φυσει δικαιῳ και θεοσεβει. *Jos. Ant. vii.* 7. 1.] ενοχος· *Coll. Matt. xxvi.* 66. 1 *Cor. xi.* 27. *Esa. liv.* 17. 2 *Mac. xiii.* 6. *Deut. xix.* 10.

11 [φευγοντες τινες του ἱεροσυλειν, εξ ιδιωτικης εκλεψαν οικιας, και ουκ οντες πατροτυπται, αλλοτριον ὑβρισαν. *Philo De Alleg.*]

12 [ἱνα κρειττονος ελευθεριας απο Θεου τυχωσιν. *Ign. Polyc.* 4.] *Coll. Rom. viii.* 1. μελλοντες· *Coll. Sap. xviii.* 4. *Joan. viii.* 12-36. [βελτιον γαρ τοις ῥημασιν ὑμας φοβηθηναι, ἱνα μη τοις πραγμασιν αλγησητε. *Chrysost.*] *Coll. Matt. xii.* 37. *Esa. xxix.* 21.

13 ελεος θελω, η θυσιαν. *Ose. vi.* 7. *Rom. xiii.* 8-10. *Ose. i.* 6. *Ps. lxxxiv.* 10. [κατακαυχαται· νικᾳ, καταγωνιζεται, απαμβλυνει. *Œcumen. ap. Greg.*] *Coll. cap. iii.* 14.

14 *Conf. Sir. xli.* 14. *Rom. ii.* 13. [*Conf. Clem. Rom. i.* 30, κολληθωμεν ουν εκεινοις οἱς ἡ χαρις απο του Θεου δεδοται· ενδυσωμεθα την ὁμονοιαν ταπεινοφρονουντες—εργοις δικαιουμενοι και μη λογοις, λεγει γαρ, Ὁ τα πολλα λεγων, κ. τ. λ. (*Job. xi.* 2, 3.)] μη δυναται; *Coll. Matt. ix.* 15.

15 [ἡ αγαπη των αδελφων. *Ign. Philad.* 11. *Smyrn.* 12. ταις αδελφαις μου προσλαλει. *Polyc.* 5.] πλουτος προστιθησι φιλους πολλους, ὁ δε πτωχος και απο του ὑπαρχοντος φιλου λειπεται. *Prov. xix.* 4. *Coll. Matt. xxv.* 35, 36. εκ των ὑπαρχοντων σοι ποιει ελεημοσυνην, και μη φθονεσατω σου ὁ οφθαλμος εν τῳ ποιειν σε ελεημοσυνην· μη αποστρεψῃς το προσωπον σου απο παντος πτωχου, και απο σου ου μη αποστραφῃ το προσωπον του Θεου. *Tob. iv.* 7-12. της εφημερον τροφης· *Coll. Matt. vi.* 11. *Luc. xi.* 3.

16 [τοις μεθ' ὑποκρισεως βουλομενοις ειρηνην, κ.τ.λ. *Clem. Rom.* 15. οφελος· αυξησις, ονησις, επικουρημα, κερδος. *Hesych.*] 1 *Cor. xv.* 32. [τα επιτηδεια· τα αναγκαια, *copiæ. Gloss. Vett.* κηδεμος δε εν ἑκαστῃ πολει του ταγματος εξαιρετος των ξενων αποδεικνυται, ταμιευων εσθητα, και τα επιτηδεια. *Jos. Bell. ii.* 8. 4. *de Essen.*] *Coll.* 1 *Joan. iii.* 18. *Joan. xiii.* 17.

17 [στηλαι εισιν, και ταφοι νεκρων. *Ign. Philad.* 6. ουκ αντιφασκει ταυτα τῳ Παυλῳ, κατα δυο σημαινομενων του της πιστεως ονοματος φερομενου. πιστις γαρ, η ἡ ἁπλη του φαινομενου συγκαταθεσις, καθο και τους δαιμονας εγνωμεν πιστευειν· η ἡ εκ διαθεσεως επακολουθησις μετα βεβαιας συγκαταθεσεως. Ιακωβος μεν την ἁπλην φησι συγκαταθεσιν, νεκραν ειναι πιστιν. Παυλος δε την εκ διαθεσεως λεγει, ἡτις ουκ εστερηται εργων. Δυο δε και επι των εργων ὁρα-

ται τα σημαινομενα. Εργα γαρ, και τα πιστιν βεβαιουντα λεγεται, και τα του νομου, ὢν χωρις και Αβρααμ και παντες οἱ κατα Χριστον δικαιουνται. ουκ αρα διαφωνοι οἱ Αποστολοι, αλλα περι το διαφορον του σημαινομενου στρεφομενοι, προς την χρειαν ἑκαστος του σημαινομενου, το προτεθεν αυτῳ διεξαγει, και εκπεραινεται. *Œcumen. ap. Greg.* νεκρα εστι· *Quidquid agendi viribus destitutum est, Græci vocant* νεκρον. *hominem ex. gr. plebeium et sellularium opificem* νεκρον *dicentes* προς τα γραμματα. *Fidem operibus destitutam, atq. adeò agendi viribus, Jacobus in Epist.* πιστιν *appellat* νεκραν, *Cap. ii.* 17. 20, 26. *Hinc peccata et. his in LL.* εργα *vocantur* νεκρα: *ut h. l. et c. ix.* 14. *Egregius in eand. rem locus est Ep. ad Rom. iv.* 19, *ubi Abraamus fide vegetus, tametsi centenarius esset, non considerasse dicitur corpus suum* ηδη νενεκρωμενον, *i. e. jam inhabile ad prolem procreandam, neque spectasse* την νεκρωσιν της μητρας Σαρρας, *effœtum uxoris vetulæ uterum. Valck. ad Heb. vi.* 1. *His in Libb. qui animi faciem velut cadaverosam peccatis sibi contraxerunt, eximiè* νεκροι *dicuntur. Id. ad Luc. ix.* 60.] *Coll. Apoc. iii.* 1.

18 [ἡ ψυχη σου ὀηλος εστω εν τοις καλοις εργοις. *Clem. Rom. ii.* 12. αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη, τα δε δυο εν ἑνοτητι γενομενα. *Ign. Ephes.* 14. —συζητουντες αποθνησκουσιν. *Smyrn.* 7.]

19 [ὁ γαρ αρχων του κοσμου τουτου χαιρει ὁταν τις αρνηται τον σταυρον· ολεθρον γαρ ἑαυτων γινωσκει την ὁμολογιαν του σταυρου· τουτο γαρ εστι το τροπαιον κατα της αυτου δυναμεως· ὁπερ ὁρων φριττει, και ακουων φοβειται. *Ign. Philipp. (Adscript.) p.* 175. *Usser.*] *Coll. Job. i.* 6-12. *ii.* 9. *Luc. iv.* 41. Κυριος ὁ Θεος ἡμων, Κυριος εἱς εστι. *Deut. vi.* 4. *Conf. Judith. xvi.* 10. *Sap. xv.* 1, 2. [οιμαι γαρ, (ὁ Αἱδης) ὁτι δια το παντας αναστηναι νεκρους ὡδε παραγινεται (ὁ Ιησους). Και τουτο σοι (Διαβολῳ) λεγω, μα το σκοτος, ὁ ἐχομεν, ει ὡδε αγαγῃς αυτον, ουδεις μοι των νεκρων εναπολειφθησεται. *Nicod. Evang. cap.* 20. *fin. Herm. Past. l. ii. Mand.* 1. *p.* 157. *Hefele.*]

20 [θελεις δε γνωναι, ω ανθρωπε κενε, ὁτι ἡ πιστις χωρις των εργων νεκρα εστιν; *Vis autem scire, O homo inanis, quòd fides sine operibus mortua est?* ανθρωπε κενε, *id est, vane: Syriacè Rica vel Raca. Sic Jud. xi.* 3. אנשים ריקים *Græci vertunt* ανδρες κενοι. *Et inde Hesych.* ῥακα· κενος. *Non igitur omninò universim sumendum quòd Christus vetat tali vocabulo quempiam appellari, sed ubi id ex odiò aut impotente irâ fit: non ubi fraterno corrigendi animo, præsertim si qui ità loquitur imperium aliquod in alterum aut inspectionem habeat. Sic* μωρους, *stultos, dixit Christus Matt. xxiii.* 17, 18, *et* ανοητους *tum Christus Luc. xxiv.* 25, *tum ejus exemplò Paulus Galat. iii.* 1. 3. *Sed simul notandum et hìc et illis Christi Apostolique verbis non certum aliquem hominem, sed hominum genus, et quidèm pravâ aliquâ qualitate aut persuasione tinctum, ita compellari. Cùm dicit*

θελεις γνωναι, *vis scire? hoc vult: Vin' tibi exemplis è sacro codice, cui credere te ais, depromtis ostendi, verum esse quod dixi? Grot.*]

21, 22 [τινος χαριν ηυλογηθη ὁ πατηρ ἡμων Αβρααμ; ουχι δικαιοσυνην και αληθειαν δια πιστεως ποιησας; *Clem. Rom. i.* 31.] *Conf. Ps. l.* 19. *Sir. xviii.* 22. [Αβρααμ γε τοι επιστευσε τῳ Θεῳ, και δικαιος ενομισθη, κ. τ. λ. *Philo.* 2 *Alleg. p.* 79. *Edit. Col.* αυτος τε και οἱ αυτῳ συνεργησαντες. *Ign. Fragm.* 1.] *Conf.* 2 *Cor. xii.* 9. *Matt. xix.* 6. *Cap. iv.* 8. [ετελειωθη· *h. e. fidei perfectio è recte factis cognoscitur. Schoettgen.* αὑται μεν αἱ ὑπερ των ανθρωπων των αγαθων εισιν ευχαι, και τους νομους εργοις επιτελουντων, ἁς φησι τελεσφορηθησεσθαι χαριτι του φιλοδωρου Θεου, κ. τ. λ. *Philo. De Præm. et Pœn. fin.*]

23 [τεκνα του Θεου, φιλοι Αβρααμ, κ. τ. λ. *Ign. Magn. p.* 150. *Voss.* Αβρααμ, ὁ φιλος προσαγορευθεις, πιστος εὑρεθη, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 10. 17. λεγει γαρ ἡ γραφη. 34, 35.] *Coll. Rom. iv.* 3. *Gal. iii.* 6-9. ὑμεις φιλοι μου εστε, κ. τ. λ. *Joan. xv.* 14.

24 εστι κληρονομια τοις θεραπευουσι Κυριον, και ὑμεις εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος. *Esa. liv.* 17. [δικαιουται· *Coll. omninò Valck. in Act. xiii.* 39. εργοις δικαιουμενοι, και μη λογοις. *Clem. Rom. i.* 30, *sed coll.* 32, ου δι' ἑαυτων δικαιουμεθα, κ. τ. λ.]

25 *Conf. Matt. ix.* 38. *Joan. x.* 4. [δια πιστιν και φιλοξενιαν εσωθη Ῥααβ ἡ πορνη, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 12.]

26 [πρεπον ουν εστιν μη μονον καλεισθαι Χριστιανους, αλλα και ειναι. *Ign. Magn.* 4. οὑτοι εμοι στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων, εφ' οἱς γεγραπται μονον ονοματα ανθρωπων. *Philad.* 6. Ιδωμεν ὁτι το εν εργοις αγαθοις παντες εκοσμηθησαν οἱ δικαιοι. *Clem. Rom. i.* 33. και ὁ βιος ἡμων ὁλος αλλο ουδεν ην ει μη θανατος. *ii.* § 1. ων νεκροφορος. *Ign. Smyrn.* 5. *Philad.* 6. ἱνα μη μονον λεγωμαι Χριστιανος, αλλα και εὑρεθω. *Rom.* 3.] *Coll. Ephes. v.* 14. *Rom. vi.* 13.

ΚΕΦ. γ. 3.

1 CONF. *Clem. Rom. i.* 37, 38. αμεινον εστιν σιωπαν και ειναι, ἡ λαλουντα μη ειναι· καλον το διδασκειν, εαν ὁ λεγων ποιῃ. Εἱς ουν διδασκαλος, ὁς ειπεν, και εγενετο, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 15. ὁρατε, αδελφοι, ὁσῳ πλειονος κατηξιωθημεν γνωσεως, τοσουτῳ μαλλον ὑποκειμεθα κινδυνῳ. *Clem. Rom. i.* 41. διδασκαλος αποστολικος. *Mart. Polyc.* 16. 19.] *Coll. Luc. xii.* 47, 48. 1 *Cor. xii.* 29.

2 μνησθητι ὁτι παντες εσμεν εν επιτιμιοις. *Sir. viii.* 5. ουδεις καθαρος απο ῥυπου, εαν και μιας ἡμερας ἡ ζωη αυτου. *Job. xiv.* 4, 5. *ap. Clem. Rom. i.* 17. ου δησεις τον πταισαντα, αλλ'——τον παρανομουντα, κ. τ. λ. *Fragm.* 10. καθαπερ Στεφανος ὁ τελειος μαρτυς.

Epist. Vienn. et Lugdn. p. 321. *Routh.* χαλιναγωγουντες εαυτους απο παντος κακου. *Polyc. Phil.* 5. μη αποτομοι εν κρισει, ειδοτες ὁτι παντες οφειλεται εσμεν ἁμαρτιας. 6. ὡς τελειος αθλητης. *Ignat. Polyc.* 1. αυτου με ενδυναμουντος, του τελειου ανθρωπου γενομενου. *Smyrn.* 4, ητω σοφος εν διακρισει λογων. *Clem. Rom. i.* 48.] *Conf.* 2 *Par. vi.* 36. *Sir. xxi.* 7. *xxv.* 7. *Job. ix.* 29-31. [το επιεικες της γλωσσης αυτων δια της φωνης φανερον ποιησατωσαν. *Clem. Rom. i.* 21. χαλιναγωγω· *fræno. Labb.* αν γαρ ἡμας μιμησεται (τιμησεται *Voss.*) καθα πρασσομεν, ουκ ετι εσμεν. *Ign. Magn.* 10.] *Coll. Ps. cxxix.* 3. *cxlii.* 2. [χαλεπον γαρ, ὡσπερ τους δρομεις, αρξαμενους ὁδου της προς ευσεβειαν απταιστως και απνευστι διευθυναι τον δρομον, επειδη μυρια εμποδων παντι τῳ γενομενῳ. *Philo. De Agricult. sub. fin.*] *Coll. Prov. xxvii.* 21. φυλαξω το στομα μου φιμῳ. *Ps. xxxviii.* 1. *Sym. cap. i.* 26.

3 *Coll. Job. xxx.* 11. 4 *Reg. xix.* 28. *Zach. xiv.* 20.

4 ιδου· *Gen. xxvii.* 27. *xli.* 41. *et sæp.* [και πλοιον εὑρων εμβας (Ιωνας), εις Ταρσον επλει της Κιλικιας· επιγενομενου δε χειμωνος σφοδροτατου και κινδυνευοντος καταδυναι του σκαφους, κ. τ. λ. *Jos. Ant. ix.* 10. 2. τον ὑετον ηλαυνε ανεμος. *v.* 5. 4. καθαπερ και τας ναυς ερημους κυβερνητων καταδυομενας ὁρωμεν ὑπο των πνευματων, κ. τ. λ. *x.* 11. 7. καθαπερ κυβερνητης αγαθος, τῳ οιακι—προς την σαλην την αντικειμενην αντειχεν. *Mart. Ign.* 1.] οιακιζει δε το ὑδωρ ὡς εαν βουληται. *Job. xxxvii.* 10. *Conf.* 4 *Mac. vii.* 3. *Sap. xiv.* 5.

5 ἱνα μη προσθῃ ετι μεγαλαυχειν ανθρωπος επι της γης. *Ps. ix.* 18. ὁ εγκρατευομενος γλωσσῃ αμαχῳ συμβιωσεται. *Sir. xix.* 5. *Comp.* [μεγαλαυχει· *In libb. Sacr. glorior dicitur* καυχαομαι. *In libb. Græc. duplex occurrit forma,* καυχαομαι, *et* αυχεω· *hinc Compos.* μεγαλαυχειν *magna loqui, vel magnifice loqui.* Αυχεω *forma fuit vetustior. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 31. μεγαλαυχει· σεμνευεται, καυχαται. *Hesych. magna crepit.* μεγαλαυχω· *magnifico, glorior. Labb.* αγνοουσιν γαρ ἡλικην εχει βασανον ἡ ενθαδε απολαυσις. *Clem. Rom. ii.* 10. ὑποθεσις και ὑλη. *Fragm.* 4.] *Conf.* 1 *Reg. ii.* 3. *Ps. xvii.* 10. *Prov. xxvi.* 21. το σμικροτατον μου μελος. 3 *Reg. xii.* 10. *Sym.*

6 *Conf. Sir. xxviii.* 11-14. [του παντος κοσμου των σωζομενων. *Mart. Polyc.* 17.] τροχον· *Ezech. i.* 15. *Dan. vii.* 9. *Eccles. xii.* 6. [τροχος· κυκλος. *Hesych.* κοσμος της αδικιας· *Conf. Vorst. De Heb. cap.* 9.] *Coll. Ps. lxxxii.* 13, 14. εστιν ολισθαινων και ουκ απο ψυχης, και τις ουχ ἡμαρτησεν εν τῃ γλωσσῃ αυτου; *Sir. xix.* 16. [αποθεμενοι την αλαζονα και ὑπερηφανον της γλωσσης ὑμων αυθαδειαν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 57. θανατον λεγων ου την απο σωματος ψυχης διακρισιν, αλλα την ανοσιων δογματων και λογων φοραν, οις εχρωντο δια στοματος και γλωττης, και των αλλων φωνητηριων οργανων. *Philo*

De Confus. Ling. § 10. *p.* 325. *Par.*] και γλωσσα ανθρωπου πτωσις αυτῳ. *Sir. v.* 13. *Ps. lxiii.* 5–8.

7 [φυσις· γενος. *Hesych.* απο σαρκος ανθρωπινης. *Ign. Philad.* 7. λεγει ουν ὡς ατοπον, παντων μεν ἡμας κρατειν χερσαιων τε και αεριων και εναλιων, της δε οικειας γλωττης μη κρατειν. *Schol. ap. Cramer.*] παυσον την γλωσσαν σου απο κακου, κ. τ. λ. *Ps. xxxiii.* 13.

8 [πονηρον γαρ πνευμα εστιν ἡ καταλαλια, και ακαταστατον δαιμονιον, μηδεποτε ειρηνευον, αλλα παντοτε εν διχοστασιαις κατοικουν, κ.τ.λ. *Herm. Past. p.* 157. ακατασχετῳ θυμῳ—επεβοα. *Mart. Polyc.* 12. φευγετε—τας γεννωσας καρπον θανατηφορον. *Ign. Trall.* 11. δαμασας—το των Αιγυπτιων φρονημα. *Jos. Ant. iii.* 5. 3. την ὁρμην των νεωτεριζοντων ακατασχετον ὁρων. *Bell. ii.* 17. 1.] *Conf. Ps. li.* 3, 4. *cxxxix.* 3. [ακατασχετος· *incontentus. Labb. Gloss. Vett.* μαχαιρα εστιν ἡ γλωσσα ηκονημενη· αλλα μη ἑτερος επαγωμεν τραυματα· αλλα τας ἡμετερας σηπεδονας αποτεμωμεν. *Chrysost.*]

9, 10 [ενεπνευσε γαρ, φησιν, ὁ Θεος εις το προσωπον αυτου πνοην ζωης· ὡστε αναγκη προς τον εκπεμποντα τον δεχομενον απεικονισθαι· διο και λεγεται κατ' εικονα Θεου τον ανθρωπον γεγενηθηναι, κ. τ. λ. *Philo. De Plant. Noë. p.* 169. *Edit. Col.*] ὁτι ὁ Θεος εκτισε τον ανθρωπον επ' αφθαρσια, και εικονα της ιδιας ιδιοτητος εποιησεν αυτον. *Sap. ii.* 23. εν αυτῃ = δι' αυτης. *Conf. Gen. xlviii.* 22. *Deut. xv.* 19. *et sæp.* εἰς ευχομενος, και εἰς καταρωμενος, τινος φωνης εισακουσεται ὁ Δεσποτης; *Sir. xxxi.* 24. [ου γαρ ὁσιον, δι' οὑ στοματος το ἱερωτατον ονομα προφερεται τις, δια τουτου φθεγγεσθαι τι των αισχρων. *Philo De Decal.* § 19.] τις δωσει μοι επι στομα μου φυλακην, και επι των χειλεων μου σφραγιδα πανουργον, ἱνα μη πεσω απ' αυτης, και ἡ γλωσσα μου απολεσῃ με; *Sir. xxii.* 27.

11 *Coll. Matt. cii.* 16. απεναντι του κακου το αγαθον, και απεναντι του θανατου ἡ ζωη, ουτως απεναντι ευσεβους ἁμαρτωλος. *Sir. xxxvi.* 14. απο ακαθαρτου τι καθαρισθησεται; και απο ψευδους τι αληθευσει; *xxxi.* 4. [βρυω· *scaturio, affluo. Labb. Gloss. Vett.*]

12 ουαι—οἱ τιθεντες το πικρον γλυκυ, και το γλυκυ πικρον, κ.τ.λ. *Esa. v.* 20. *Conf. Luc. vi.* 44. *Matt. xii.* 33. *Sir. xiii.* 17.

13 [το ακεραιον της πραὕτητος αυτων βουλημα αποδειξατωσαν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 21. ὁ σοφος ενδεικνυσθω την σοφιαν αυτου, μη εν λογοις, αλλ εν εργοις αγαθοις, κ. τ. λ. 38. ὁσιως αναστρεφομενους εν καθαρᾳ διανοιᾳ. 21. επιεικεια—και πραὕτης παρα τοις ευλογημενοις ὑπο του Θεου. 30.] τις εν ὑμιν ὁ φοβουμενος τον Κυριον; ὑπακουσατω της φωνης του παιδος αυτου, κ. τ. λ. *Esa. l.* 10. *Jer. ix.* 12. *Exod. xxxv.* 10. [ἡ δε πραὁτης αυτου, δυναμις. *Ign. Trall.* 3.]

14 [μηδεν κατ' εριθειαν πρασσειν, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 8. ζηλος

και φθονος. *Clem. Rom. i.* 3, 4.] *Conf. Rom. ix.* 1. 1 *Cor. xiii.* 5, 6. καταχαυχασθε· *Coll. cap. ii.* 13. 2 *Cor. xii.* 20.

15 *Conf.* ανθρωπος επι της γης· *Ps. ix.* 18. 1 *Cor. ii.* 14. ὁιτε υἱοι Αγαρ οἱ εκζητουντες την συνεσιν οἱ επι της γης, κ. τ. λ. *Bar. iii.* 23. *Coll. Jer. iv.* 23. [επουρανιων και επιγειων. *Ign. Ephes.* 13. *Trall.* 9.] οἱ τα επιγεια φρονουντες. *Phil. iii.* 19. ψυχικοι, Πνευμα μη εχοντες. *Juda.* 19. [εν τῳ ανωθεν κοσμῳ. *Nicod. Evang. cap.* 20. ψυχικη· *In Jud. Script.* ψυχη *et* πνευμα *sæpe significant res diversissimas.* ψυχη, *ab illis adhibitum ad exprimendam Heb. vocem animam notantem,* [נפש] *tribuitur et. bestiis animantibus.* πνευμα *non item. non itaque ista duo idem significant, neque adeò* ψυχη *propriè animam; sed illud, quod homines habent cum animant. commune, appetitum nempe, concupiscentiam,* το επιθυμητικον, *quod vocant Philosophi Vett.—Contrà* πνευμα, *ap. illos respondens Heb. voci,* [רוח] *quæ Spiritus vulgò redditur, mens est, quæ cogitat, s.* ὁ νους, *ratio, vel facultas mentis, quâ ratiocinatur. Valck. ad* 1 *Cor. ii.* 14.]

16 [απολιποντες την ματαιοπονιαν την τε εριν, και το εις θανατον αγον ζηλος. *Clem. Rom. i.* 9. εκ τουτου—διωγμος και ακαταστασια. 3. εν αλαζονειᾳ και ακαταστασιᾳ. 14. ὁι εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες. *Ign. Magn.* 9. φαυλων εργων μιαρας επιθυμιας. *Clem. Rom. i.* 28.] ὁ σπειρων φαυλα θερισει κακα. *Prov. xxii.* 8. *Conf. Tob. iv.* 13. *Luc. xxi.* 9. *Rom. xiv.* 19. [ὁ γαρ Θεος ουκ αταξιας και ακοσμιας και φθορας, αλλα ταξεως και ευκοσμιας και ζωης, και παντος αιτιος ανωμολογηται του αριστου παρα τοις τα αληθη δοξαζουσι. *Philo. De Mund. Incorrupt.* § 20. *p.* 508. *Mang.*]

17 ειρηνικα εν πρᾳϋτητι. *Sir. iv.* 8. [ειρηνευσεις δε μαχομενους συναγων. *Barn. Epist.* § 19.] πηγη σοφιας, Λογος Θεου εν ὑψιστοις, κ. τ. λ. *Sir. i.* 5. *Comp.* [αδιακριτως πασι σπλαγχνιζομενοι. *Test. XII Patr. p.* 641. αδιακριτον πνευμα. *Ignat. Magn.* 15.] *Conf. Prov. xxv.* 1. πλησμονη σοφιας φοβεισθαι τον Κυριον, και μεθυσκει αυτους απο των καρπων αυτης. *Sir. i.* 16. [ητω ἁγνος εν εργοις. *Clem. Rom. i.* 48. τοις μετ' ευσεβειας ειρηνευουσιν. 15. την τε σωφρονα και επιεικη εν Χριστῳ ευσεβειαν. 1. τον επιεικη και ευσπλαγχνον Πατερα ἡμων. 29. μεστοι ὁσιας βουλης. 2. ανποκριτοι· *non fictus, sincerus. Labb.*] επιεικης, *Conf.* 1 *Tim. iii.* 3. *Tit. iii.* 2. 1 *Esd. iv.* 38-40.

18 και εσται τα εργα της δικαιοσυνης, ειρηνη, κ. τ. λ. *Esa. xxxii.* 17. *Conf. Prov. xi.* 18. *Job. xxii.* 21. *Ps. cxxi.* 3. [μονον το ποιμνιον του Χριστου ειρηνευετω. *Clem. Rom. i.* 54.] εξ εμου ὁ καρπος σου ἑυρηται. *Ose. xiv.* 9. εγω ὡς τερεμινθος εξετεινα κλαδους μου, και οἱ κλαδοι μου κλαδοι δοξης και χαριτος· εγω ὡς αμπελος βλαστησασα χαριν, και τα ανθη μου καρπος δοξης και πλουτου. *Sir. xxiv.* 16, 17. [ουδεν εστιν αμεινον ειρηνης. *Ign. Ephes.* 13.]

ΚΕΦ. δ. 4.

1 ΙΝΑΤΙ ερεις, και θυμοι, και διχοστασιαι, και σχισματα, πολεμος τε εν ὑμιν; *Clem. Rom. i.* 46. εκ τουτου ζηλος, και φθονος, και ερις, κ. τ. λ. 3. πασα επιθυμια κατα του πνευματος στρατευεται. *Polyc. Phil.* 5. ἡδονῃ κακῃ αιχμαλωτιζουσιν. *Ign. Philad.* 2.] *Conf. Luc. viii.* 14. *Gen. xlv.* 24. των ἡδονων κρατειν, μηδε αυταις ὑπεικειν. 4 *Mac.* 6. 35. *cap. i.* 14. *Conf. Prov. xxvi.* 21. [ὁλοι σαρκικοι εισι, και τα χαλεπωτατα πραττουσι· τουτο και ὁ Παυλος ωνειδιζεν "ὁπου γαρ εν ὑμιν, λεγων, ζηλος και ερις, ουχι σαρκικοι εστε;" *Schol. ap. Cramer.*] *Coll. Matt. xv.* 19.

2 [μηδε καταλαλειν αλληλων, μηδε ζηλουν. *Clem. Rom. ii.* 4.] *Conf. Sir. xi.* 11. [του στεφανου της αθλησεως επιτυχῃ. *Mart. Ign.* 5.] *Conf.* 1 *Joan. iii.* 15. [επιθυμειτε, και ουκ εχετε, φονευετε και ζηλουτε· *Agit de perversis hominum cupiditatibus, quæ finem suum rarò, aut plerumque non, assequuntur: Inter quos sunt* ὁι φονευοντες, *non qui occidunt, sed qui mortem ut plurimùm aut alienam optant, aut qui vitæ alienæ imminent: ut cùm Psalmo lxi.* 3: Ἑως ποτε επιτιθεσθε επ' ανθρωπον; φονευετε παντες ὑμεις. *ita enim Hellenistæ, suum secuti judicium, non eos qui aliter id acceperunt. Est igitur* φονευειν, *quod* φοναν *vulgò dicunt Græci. Heinsii Exercitat. Sac.*] *Coll. Matt. vii.* 17.

3 [ουχ ἡδομαι τροφῃ φθορας, ουδε ἡδοναις του βιου τουτου. *Ign. Rom.* 7.] και εδαπανησε χρηματα πολλα των ἑαυτου. 1 *Mac. xiv.* 32. *Conf. Luc. xv.* 14. *Joan. ix.* 31. *Ps. xvi.* 1. *xxxiii.* 17. *cxliv.* 18. *Sir. ii.* 6. [Δαπαναν, *quod aliàs fere sensu bono usurpatur, hìc sumendum pro male absumere, perdere. Sic apud Josephum A. iv.* 8. 2: βωμους και αλση και νεως, ὁποσους αν εχοιεν, καταρριπτειν παραινω, και δαπαναν πυρι το γενος αυτων και την μνημην. *A. viii.* 11. 4: Συνεβη, κατα την του Θεου προφητειαν, τους μεν εν τῃ πολει των Ἱεροβοαμου συγγενων αποθνησκοντας ὑπο κυνων σπαραχθηναι και δαπανηθηναι. *xi.* 6. 12: Ειδεναι μεντοιγε βουλομαι και πολιν και παν εθνος, καν των γεγραμμενων τινος παρακουσῃ, ὁτι και πυρι και σιδηρῳ δαπανηθησεται. *Krebs.*] *Coll. Rom. ii.* 5. *Act. viii.* 18-20.

4 [εστιν νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 5. εστιν δε ὁυτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 6. *omnino.*] *Coll. Sir. xxxvi.* 14. *Matt. xii.* 39. *Marc. viii.* 38. *Jer. iii.* 8, 2. *Ps. ix.* 18. *Luc. vi.* 26. [Χριστιανοι εν κοσμῳ οικουσιν, ουκ εισι δε εκ του κοσμου, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 6. κοσμον ενταυθα λεγει πασαν την ὑλικην ζωην, την μητερα της φθορας, ἡς ὁ μετασχειν εθελων εχθρος γινεται του Θεου. *Schol. ap. Cramer.*]

5 [εν ὑμιν ουδεμια αἱρεσις κατοικει. *Ign. Ephes.* 6. βασκανια εν

ὑμιν μη κατοικειτω. *Rom.* 7.] η δοκειτε; *Coll. Matt. xxvi.* 53. αναγγελω σοι το εντεταγμενον εν γραφη αληθειας. *Dan. x.* 21. *Conf. Joan. x.* 35. *Gal. v.* 17. [εν μισει καρδιας, και διδωσιν αυτω καρδιαν ιδιαν κατα του αδελφου αυτου, εις φθονον. *Test. XII Patr. p.* 649. ὁ ἱερος λογος τοις μεν, ὡς βασιλευς, ἁ χρη πραττειν εξ επιταγματος παραγγελλει· τοις δε, ὡς γνωριμοις, διδασκαλος, τα προς ωφελειαν ὑφηγειται· τοις δε ὡς συμβουλος, γνωμας εισηγουμενος τας αριστας,—μεγα ωφελει· τοις δε, ὡς φιλοις, επιεικως και μετα πειθους πολλα—αναφερει. *Philo. De Somn.* αντι του, επιθυμητικως μεν εχει ἡ εν ἡμιν ψυχη της προς Θεον οικειοτητος· την του κοσμου φιλιαν αποστρεφομενη· αυτος δε ὁ Θεος μειζονα της επιθυμιας διδωσι χαριν. *Schol. ap. Cramer.*] *Coll. Act. i.* 16. *Esa. xl.* 8.

6 [ταπεινοις· *Ceterùm, ut in libb. nost. sacr.* ταπεινος *Græc. etiam Script. in laude adhibetur. Sed non debuerat à latinè loquentibus reddi humilis, aut* ταπεινοφροσυνη, *humilitas. Humilitas latinè semper est vitiosa, et Roman. vett. de vitio ponitur animi vilis et abjecti. Contrà "animus submissus" laudi ducitur, et de eo ponitur, quem Script. Sac. vocant* τανεινον τη καρδια. *Coll. Matt. xi.* 29. 1 *Pet. v.* 5, 6. *Valck.*] Κυριε πατερ και Θεε ζωης μου, μετεωρισμον οφθαλμων μη δῳς μοι, και επιθυμιαν αποστρεψον απ' εμου. *Sir. xxiii.* 4. τι ὑπερηφανευεται γη και σποδος; *x.* 9. [αιτου συνεσιν πλειονα ἡς εχεις. *Ign. Polyc.* 1.] αναλαμβανων πραεις ὁ Κυριος, ταπεινων δε ἁμαρτωλους. *Ps. cxlvi.* 6. *Conf.* 2 *Cor. xii.* 9. [*Laud. Clem. Rom. i.* 30. *Ign. Ephes. 5. pp.* 94. 123. *Voss.*] *Conf. Ose. i.* 6. [αντιτασσεται· αντικειται. *Hesych.*] *Rom. v.* 20. 2 *Cor. xii.* 9.

7 [κοινωνωμεν τῳ αθλητη και γενναιῳ μαρτυρι Χριστου, καταπατησαντι τον Διαβολον, κ. τ. λ. *Mart. Ign. sub. fin.*] *Conf. Sir. ii.* 4. *Ephes. vi.* 13. αλογιστον γαρ ειδοτας ευσεβειαν μη αντιστασθαι τοις πονοις. 4 *Mac. xvi.* 23. [ου δυναται γαρ καταδυναστευειν των δουλων του Θεου των εξ ὁλης καρδιας ελπιζοντων επ' αυτον. Δυναται ουν ὁ Διαβολος παλαισαι, καταπαλαισαι δε ου δυναται. Εαν ουν αντιστης αυτον, νικηθεις φευξεται απο σου κατησχυμμενος. *Herm. Past. p.* 182. *Hefele.*] *Coll.* 2 *Cor. iv.* 8, 9. 1 *Pet. v.* 9.

8 τυπτε αδοκιμον αργυριον, και καθαρισθησεται καθαρον ἁπαν. *Prov. xxv.* 4. μη προσελθης αυτῳ (Θεῳ) εν καρδια δισση. *Sir. i.* 27. [οἱ διψυχοι και οἱ δισταζοντες περι της του Θεου δυναμεως. *Clem. Rom. i.* 11. μη διψυχωμεν, κ. τ. λ. 23. *ii.* 9. ἁγνη συνειδησει παντα επιτελειν. *i.* 1. ἁγνας και αμιαντους χειρας αιροντες. 29.] *Conf. Jer. iv.* 4. 14. ἁμαρτωλοι· *Conf. Prov. xxiv.* 19. 2 *Par. xv.* 2. [*Coll. Herm. Past. lib. ii. Mandat.* 5. *p.* 164. *Hefele:* καθαρισον ουν την καρδιαν σου απο της διψυχιας, ενδυσαι δε την πιστιν, κ. τ. λ. *p.* 172. καθαρισον σου την καρδιαν απο παντος μολυσμου, *p.* 190.] *Coll. Ps. l.* 2. καρδιαν καθαραν κτισον εν εμοι ὁ Θεος, κ. τ. λ. 10.

9 *Conf. Jer. iv.* 8. μεγαλως μεγιστανες εταλαιπωρησαν, κ.τ.λ. *Zach. xi.* 2. *Ps. xxxvii.* 6. [εις πενθος, και την ὑπερ αυτου κατηφειαν. *Jos. Ant. xiii.* 16. 1. εις κατηφειαν· *Hôc vocabulo declarant Græci tristitiam cum pudore quodam conjunctam, quæ in vultu demisso et humi quasi affixo apparet. Beza.* κατηφεια· στυγνοτης, ονειδος, αισχυνη. *Hesych.*]

10 ὁτι εν πυρι δοκιμαζεται χρυσος, και ανθρωποι δεκτοι εν καμινῳ ταπεινωσεως. *Sir. ii.* 5. [τοσουτῳ γαρ μαλλον ταπεινοφρονειν οφειλει, ὁσῳ δοκει μαλλον μειζων ειναι. *Clem. Rom. i.* 48.] *Conf.* 2 *Par. xii.* 5-7. *Jona. iii.* 6-10. 1 *Pet. v.* 6. ολιγοψυχοις διδους μακροθυμιαν, και διδους ζωην τοις συντετριμμενοις την καρδιαν. *Esa. lvii.* 15. [*LXX Senes Heb.* נכנע *et* הנכנע *passim quidèm per* ταπεινουν *et* ταπεινουσθαι *vertunt; sæpissime autem adhibent verba, quæ pœnitere et resipiscere dicunt. Ita* 2 *Par. xxxiii.* 19 *de Manasse dicitur, "antequam humiliaretur:" LXX habent,* προ του επιστρεψαι. *versu autem* 23, *de filio ipsius Ammone legitur, "quod noluerit humiliari;" ubi* ταπεινουσθαι *usurpant Idem illud asseritur de rege Zedekiâ,* 2 *Par. xxxvi.* 12, *quod LXX. vertunt,* ουκ ενετραπη. *Ita et Esth. viii.* 21, *jejunii dies indictus* του ταπεινωθηναι ενωπιον του Θεου ἡμων. *Ex quibus satis patescit, hæc verba significatu affinia esse, atque iisdem veram pœnitentiam commode describi. Kenchen.*] *Coll.* 2 *Par. xxxiv.* 27.

11, 12 [μηδε καταλαλειν αλληλων. *Clem. Rom.* 11. 4. φευγοντες καταλαλιας. 1. 30.] κατα του αδελφου σου κατελαλεις. *Ps. xlix.* 20. 1 *Pet. ii.* 1. προσαξατε προς ὑμας παντας τους ποιητας του νομου. 1 *Mac. ii.* 67. *Deut. iv.* 6. *v.* 1. [τον δε νομοθετην εὑρησει θειον ανδρα. *Jos. Ant. iii.* 7. 7.] Κυριος θανατοι και ζωογονει, κ.τ.λ. 1 *Reg. ii.* 6. [εἰς ουν διδασκαλος, ὁς ειπεν, και εγενετο. *Ign. Ephes.* 15.] *Conf.* 1 *Tim. vi.* 15. 4 *Reg. v.* 7. *Matt. viii.* 1.

13 *Coll. Rom. xv.* 22. 1 *Thess. ii.* 18. 1 *Cor. xvi.* 7. *Sap. xv.* 12. *Hab. ii.* 9. παρα Κυριου τα δια βηματα ανθρωπου κατευθυνεται, και την ὁδον αυτου θελησει. *Ps. xxxvi.* 23.

14 και βασιλευς σημερον, και αυριον τελευτησει. *Sir. x.* 10. [*Vita hominum caduca et evanida dicitur* ατμις, *vapor,* προς ολιγον φαινομενη. *Origo.* Αω. *Valck. ap. Act. ii.* 19.] Ιδου παλαιας εθου τας ἡμερας μου, και ὑποστασις μου ὡσει ουθεν ενωπιον σου· πλην τα συμπαντα ματαιοτης, πας ανθρωπος ζων. *Ps. xxxviii.* 5. [εγω δε ειμι ατμις απο κυθρας. *Clem. Rom. i.* 17.] *Conf. Eccles. ii.* 1. 11. *iii.* 22. ατμος ατμιδων. *xii.* 8. *Aquil.* ανθρωπος ατμιδι ὡμοιωθη, κ.τ.λ. *Ps. cxliii.* 4. *Theod.* ατμιδα καπνου. *Joel. ii.* 30. 1 *Par. xxix.* 15. *Ps. lxi.* 9. *Theod.* [ατμις· πνοη. *Hesych. vapor. Labb.*]

15 *Coll. Heb. vi.* 3. [ποιειν χρονον, *pro* διατριβειν *insolens esse Græcis disertioribus Casaub. monuit. Valck. ad Act. xv.* 33.] οιδα Κυριε

ὁτι ουχι του ανθρωπου ἡ ὁδος αυτου, ουδε ανηρ πορευσεται και κατορθωσει πορειαν αυτου. *Jer. x.* 23.

16 [μηδεν αλαζονευομενοι. *Clem. Rom. i.* 2. εγκαυχωμενοις εν αλαζονειᾳ του λογου αυτων. 21. και ουκ εχει τις καυχησασθαι. *Ign. Philad.* 6. εαν καυχησηται, απωλετο. *Polyc.* 5.] 2 *Mac. xv.* 6.

17 ὡς σοι ὑπαρχοι κατα το πληθος, ποιησον εξ αυτων ελεημοσυνην, κ.τ.λ. *Tob. iv.* 8. *Eccles. ix.* 10. *Gal. vi.* 10. [ἁμαρτια ου μικρα ἡμιν εσται. *Clem. Rom. i.* 44.] *Coll.* 1 *Pet. iv.* 10.

ΚΕΦ. ε. 5.

1 [*Conf. Matt. xix.* 22, 23. *Luc. vi.* 24. *Amos. iv.* 1. [ταλαιπωρια· μοχθηρια. *Hesych.*] *Sir. x.* 7-9. [μη ταρασσετω την καρδιαν ὑμων, ὁτι βλεπομεν τους αδικους πλουτουντας, κ.τ.λ. *Clem. Rom. Fragm.* 3. *Barnab. Epist.* § 20. *Test. XII Patr. p.* 614.]

2, 3 *Conf. Sir. xix.* 3. *xlii.* 13. *Jer. v.* 27, 28. το αργυριον ὑμων, αδοκιμον. *Esa. i.* 22. [σητοβρωτα· ὑπο σκωληκος βεβρωμενα. *Hesych.*] τα ιματια· *Coll. Bar. v.* 1, 2. ὡς σης εκτρωγων—ουαι ουαι, αἱ εκδικησεις σου ἡκασι, νυν εσονται κλαυθμοι αὐτων. *Mich. vii.* 4. *Conf. Job. xxiv.* 6. *Heb. x.* 7. θησαυριζουσιν ἑαυτοις κακα. *Prov. i.* 18. [κατιωται· *quidquid est hujus formæ verborum omnia significant, cumulare, vel plenum reddere.* ἁιματου, θαυματου, σποδου, κ. τ. λ.—*aurum et argentum* κατιωται, *ærugine vitiatum, sive plenum est. Valck. ap. Luc. i.* 28.]

4 *Conf. Luc. xviii.* 7. *Mal. iii.* 5. *Apoc. xviii.* 5. *Gen. iv.* 10. *xviii.* 20. [Σαβαωθ· παντοκρατωρ. *Hesych.*] *Coll. Exod. iii.* 7.

5 [*pro* σπαταλᾳν· *antiquior. Græc. dixerunt* σπαθᾳν. *Alberti. Obs. Philolog. p.* 398. αἱ χηραι μη σπαταλατωσαν, ἱνα μη κατασρηνιασωσι του λογου. *Ign. ad Antioch. p.* 88. *Voss.* πρωτον παντων επιθυμια γυναικος, και πολυτελεια πλουτου, ἡ εστι φιλαργυρια, και εδεσματων πολλων και ματαιων, και μεθυσματος πολλου, διαφορων γευσεων, και ἑτερων τρωφων πολλων και μωρων, και δοξης ανθρωπινης και ματαιας. πασα τρυφη μωρα εστι και κενη τοις δουλοις του Θεου. *Herm. Past. p.* 179. *Hefele.* ὁ τρυφων και απατωμενος, και πρασσων ἁ βουλεται, πολλην αφροσυνην ενδεδυται· αντι γαρ της τρυφης και απατης ἑκαστης ἡμερας αποτισει βασανον μεγαλην, ενιαυτον τῃ ἡμερᾳ. *Id. p.* 199. σιτια μοι και ποτα καθαπερ τοις θρεμμασιν εστι σφαγην διδοται. *Philo. In Flacc. p.* 543. *Mang.*] *Conf. Ps. xlviii.* 14. εσπαταλησατε· *Coll.* 1 *Tim. v.* 6. *Luc. xvi.* 25. [σπαταλᾳ· τρυφᾳ. *Hesych. delicias ago. Labb.*] *Coll. Job. xxvii.* 14.

6 [τον δικαιον· *Conf. Grot. ad loc.* προς τας οργας αυτων ὑμεις πραεις, προς τας μεγαλορρημοσυνας αυτων ὑμεις ταπεινοφρονες,

κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 10. αντιτασσομενοι τῳ θεληματι του Θεου. *Clem. Rom. i.* 36.] *Coll. Matt. v.* 39.

7 δος μισθον τοις ὑπομενουσι σε, και οἱ προφηται σου εμπιστευθητωσαν. *Sir. xxxvi.* 16. ιδου εξεδεξαμην τους λογους ὑμων. *Job. xxxii.* 11. *Alex.* [εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 12. ουδεις γαρ δικαιων ταχυν καρπον ελαβεν, αλλ' εκδεχεται αυτον. *Fragm.* 3. εξηλθεν ὁ σπειρων, και εβαλεν εις την γην, και βληθεντων σπερματων—και εκ του ἑνος πλειονα αυξει, και εκφερει καρπον. *i.* 24.] *Coll. Deut. xi.* 14. *Joel. ii.* 23. *CITAT.*

8 [στηριξατε· *Coll. Valck. ad 2 Pet. ii.* 14.] ἡ παρουσια του Κυριου· *Coll. Matt. xxiv.* 3. ἡκει ὁ καιρος, ηγγικεν ἡ ἡμερα. *Ezech. vii.* 7. *Conf. Sir. vi.* 37. [παρουσια· *adventus. Labb. Gloss.* ταυτα της παρουσιας αυτου δειγματα. *Epist. ad Diogn.* § 7.]

9 [ὁς ερχεται κριτης ζωντων και νεκρων. *Polyc. Phil.* 2. *Clem. Rom. ii.* 1. το στενον διττον εστιν· ἐν μεν ὁ γινεται περι τους επιθυμουντας των αδικων,—ἑτερον δε περι μετανουντας, κ. τ. λ. *Philo. De Alleg.*] μνησθητι τα εσχατα, και παυσαι εχθραινων, κ. τ. λ. *Sir. xxviii.* 6. *Conf. Marc. xiii.* 29. [μη στεναζετε· *Gemitum vocat intestinam quandam querimoniam, quæ impatientiam declaret, quamvis non prorsùs erumpat, quòd illam videlicet expleri aliquid prohibeat. Beza.* στεναγμος· λυπη. *Hesych.*]

10 *Conf. Jona. iv.* 10. *Joan. xiii.* 15. *Col. i.* 11. 1 *Pet. iii.* 14. 3 *Reg. xix.* 14. ἡμεις γαρ δια τησδε της κακοπαθειας και ὑπομονης,—εσομεθα παρα Θεῳ, δι' ὁν και πασχομεν. 4 *Mac. ix.* 8. [ἐν δε και Πνευμα Ἁγιον, το ενεργησαν εν Μωσῃ και Προφηταις και Αποστολοις. *Ign. ad Phillip. p.* 99. *Voss.*] ὑπομιμνησκεν δε και ὑμας την Ησαϊου γραφην την λεγουσαν, Καν δια πυρος διελθῃς, φλοξ ου καταπαυσει σε, κ. τ. λ. 4 *Mac. xviii.* 14-18. *Esa. xliii.* 2. [ὁι γαρ αγαπητοι προφηται κατηγγειλαν εις αυτον (Χριστον). *Ign. Philad.* 9. τοιουτοις ουν ὑποδειγμασι κολληθηναι και ἡμας δει. *Clem. Rom. i.* 46. *Conf. Ign. Magn.* 8. 9. *Smyrn.* 7. *Polyc. Phil.* 6.] *Coll. Tob. xiv.* 5, καθως ελαλησαν—οἱ προφηται.

11 ὁ δε Κυριος ευλογησε τα εσχατα Ιωβ, η τα εμπροσθεν. *Job. xlii.* 12. [ὑπομονη· καρτερια. *Hesych.* τον επιεικη και ευσπλαγχνον Πατερα ἡμων. *Clem. Rom. i.* 29. μακαρισας την—των αδελφων αγαπην. *Mart. Ign.* 5. ὁ οικτιρμων κατα παντα—Πατηρ. *Clem. Rom. i.* 23.] *Conf. Luc. i.* 78. ἡ ὑπομονη των πενητων ουκ απολειται εις τον αιωνα. *Ps. ix.* 18. *Conf. Exod. iii.* 7. [Ιωβ ην δικαιος και αμεμπτος, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 17. 26. *ii.* 6. εκ γαρ της εκβασεως των πραγματων εδειχθη και ἡ του διαβολου συκοφαντια, και ἡ του Θεου αψευδης μαρτυρια. *Schol. ap. Cramer.*]

12 [καλλιστον δη και βιωφελεστατον και ἁρμοττον λογικῃ φυσει το ανωμοτον, ουτως αληθευειν εφ' ἑκαστου δεδιδαγμενη, ὡς τους

λογους, ὁρκους ειναι νομιζεσθαι. *Philo. De Decal.* § 17, 18. προ παντος προνοουντες ἁγνειας. *Polyc. Phil.* 5.] ἁμαρτωλος εμπεσων εις εγγυην, και διωκων εργολαβειας εμπεσειται εις κρισιν. *Sir. xxix.* 19 *Ald.* ομουνται τον Θεον τον αληθινον. *Esa. lxv.* 16. το ναι και το ου· *Conf. Luc. i.* 62. ητω· *Ps. ciii.* 31. [ητω ἁγνος εν εργοις. *Clem. Rom. i.* 48. συμπασχειν αλληλοις οφειλομεν. *ii.* 4. συντρεχετε, συμπασχετε. *Ign. Polyc.* 6. λεγουσιν (οἱ Ιουδαιοι) τῳ Πιλατῳ, Ἡμεις νομον εχομεν μη ομνυειν, ὁτι ἁμαρτια εστιν. *Nicod. Evang. p.* 532. *Philo.*] *Coll. Prov. xxx.* 8, 9. ὁρκῳ μη εθιζῃς το στομα σου, κ. τ. λ. *Sir. xxiii.* 9.

13 [κακοπαθει· *carpitur.* κακοπαθω· *vexor. Labb.*] κακοπαθειν, *Jona. iv.* 10. 2 *Tim. ii.* 3. 9. *iv.* 5. [εν θλιψει τις διαγει; παρακαλειτο τον Θεον· εν χαρᾳ διαγει τις; ανυμνειτω αυτον. *Schol. ap. Cramer.*]

14 [ἡ προσευχη ὑμων απηλθεν επι την εκκλησιαν. *Ign. Smyrn.* 11. *Coll. Clem. Rom. i.* 42. μετα των καθεσταμενων πρεσβυτερων. 54. ὑποταγητε τοις πρεσβυτεροις. 57.] *Conf. Sir. ii.* 11. *xxxviii.* 9-12. [ὡς αν ὁδηγηση με δι' αγγελου προς το δενδρον της ελεημοσυνης (τουτεστι το ελεος του ελαιου), και επαρω ελαιον, και αλειψω τον εμον πατερα, και αναστῃ απο της ασθενειας, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 19. Και οἱ Πρεσβυτεροι δε ευσπλαγχνοι εις παντας—επισκεπτομενοι παντας ασθενεις, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 6.]

15 σωσει· *Conf. Matt. xiv.* 36. 2 *Mac. iii.* 29. [εστι δε ευχη μεν αιτησις αγαθων παρα Θεου, κ. τ. λ. *Philo. p.* 239. *Edit. Col.*] *Conf. Exod. xxxii.* 31-34. *Job. xlii.* 10.

16 [εξομολογουμενων τας ἁμαρτιας αυτων. *Jos. Ant. viii.* 4. 6. *et sæp.* εξομολογηση επι ἁμαρτιαις σου. *Barnab. p.* 251. *Voss.* ουχ ἡξεις εν προσευχῃ σου εν συνειδησῃ πονηρᾳ. *Ib.* καλον γαρ ανθρωπῳ εξομολογεισθαι περι των παραπτωματων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 51. εντυχωμεν περι των εν τινι παραπτωματι ὑπαρχοντων. 56. *Coll. Ign. Ephes.* 5.] *Conf. Ps. xxxi.* 5. *Num. xxi.* 7. 1 *Reg. xii.* 19. 3 *Reg. xiii.* 6. *Jer. xlix.* 2. [ει γαρ ἑνος και δευτερου προσευχη τοσαυτην ισχυν εχει, ποσῳ μαλλον ἡ τε του Επισκοπου και πασης της εκκλησιας. *Ign. Ephes.* 5.] και νυν δεηθητι περι ἡμων, ὁτι γυνη ευσεβης ει. *Judith. viii.* 31. ὁτι προφητης εστι, και προσευξεται περι σου, και ζησῃ. *Gen. xx.* 7. ὁτι ενισχυσας μετα Θεου, και μετα ανθρωπων δυνατος εσῃ. *xxxii.* 26-28. κατα δυναμιν της ευχης αυτου. *Num. vi.* 21. [μαθετωσαν τι ταπεινοφροσυνη παρα Θεῳ ισχυει. *Clem. Rom. i.* 21.] *Conf. Matt. iii.* 5, 6. [και ελιτανευσεν Μωσης ὑπερ ὑμων, και ουκ εθανατωθητε. *Nicod. Evang. p.* 570.] *Coll. Exod. xxxii.* 11. *Num. xvi.* 22. [αἱ προσευχαι ὑμων ηγγισαν εις την Αντιοχεων εκκλησιαν, και ειρηνευεται. *Ign. Smyrn. Voss. p.* 200. μνημονευετε μου, ευχεσθε και ὑπερ εμου, ινα ἱλεος μοι γενηται ὁ Θεος, και ἱλασσηται ταις ἁμαρτιαις μου, κ.τ.λ. *Nicod. Evang. Prolog.* ιαθητε· ιασθαι *ap. Græc. significat sanare, mederi.*

Sensu autem passivo non usurpatur. Scribi hìc potuerat εθεραπευθη. *Valck. ad Luc. xvii.* 15.] ηυξαμην, και φρονησις εδοθη μοι· επεκαλεσαμην, και ηλθε μοι πνευμα σοφιας. *Sap. vii.* 7.

17 [σωμα ὁμοιοπαθες ανθρωποις. *Ign. Fragm.* 8. λεγομεν δε Ηλιαν και Ελισαιε, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 17. προσευχη προσηυξατο· *Repetit. Heb. ac si diceret, ardentissimè precatus est: cujusmodi precationem vocavit* ενεργουμενην. *Beza.*]

19 [παγκαλους μεντοι και τας εις μετανοιαν ὑφηγησεις ποιειται, αἰς διδασκομεθα μεθαρμοζεσθαι τον βιον εξ αναρμοστιας εις την αμεινω μεταβολην, κ. τ. λ. *Philo De Pœnitent.* § 2. *p.* 406. *Mangey.* επιστρεψη· *i. e. in viam revocaverit. Hinc ap. Heb. pœnitentia vocatur* תשובה *i. e. conversio. Beza.*] *Conf. Sir. xlix.* 2. *Luc. i.* 16. [μη πλανασθε ταις ἑτεροδοξιαις. *Ign. Magn.* 8. Θεους προσαγορευεις πλανωμενος. *Mart. Ign.* 2.] ὁ Θεος επιστρεψον ἡμας, και επιφανον το προσωπον σου, και σωθησομεθα. *Ps. lxxix.* 2.

20 [επικειται τα δυο ὁμου, ὁ τε θανατος, και ἡ ζωη, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 5. και οἱ πρεσβυτεροι δε ευσπλαγχνοι—επιστρεφοντες τα αποπεπλανημενα, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 6.] *Conf.* 2 *Tim. ii.* 24-26. *Luc. v.* 10. μακαριοι ὡν αφεθησαν αἱ ανομιαι, και ὡν επεκαλυφθησαν αἱ ἁμαρτιαι. *Ps. xxxi.* [αγαπη καλυπτει πληθος ἁμαρτιων. *Clem. Rom. i.* 49. *Clem. Alex. Strom.* 4. *p.* 613. *Edit. Potter.* μακαριοι οἱ προοδοιπορησαντες Πρεσβυτεροι, οἱτινες εγκαρπον και τελειαν εσχον την αναλυσιν, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* 1. 44.] μακαριος ὁς εὑρε φρονησιν, και ὁ διηγουμενος εις ωτα ακουοντων. *Sir. xxv.* 9. *Coll.* 1 *Pet. v.* 2-4. 2 *Tim. iv.* 2. μη ονειδιζε ανθρωπον επιστρεφοντα απο ἁμαρτιας, κ. τ. λ. *Sir. viii.* 5. *Comp.*

ΠΕΤΡΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΠΡΩΤΗ.

ΚΕΦ. α. 1.

1 Η ΚΑΘΟΛΙΚΗ εκκλησια. *Ign. Smyrn.* 8. παρα του ἁγιου και πρωτοκορυφαιου Πετρου. *Clem. Rom. Fragm.* 10. *Coll. Clem. Rom. i.* 5. *ii.* 5. *Fragm.* 2. *Ign. Rom.* 4. *Smyrn.* 3. τοις εκλεκτοις του Θεου. *Clem. Rom. i.* 1. *Coll. Lardner Cred. Gosp. Hist. lib.* 1.

cap. 2. § 11. *Dispersionis caput erant Judæi Babylonienses, quos ideo Petrus non nominat, quia Babylone Epistolam scribebat. Judæorum Babyloniorum ac Seleuciensium terror omnes reliquos invasit, infinita enim Judæorum multitudo adhuc N. T. tempore per Babyloniam dispersa fuit. Jos. Ant. xviii. cap.* 9. § 1. 2. *Ottii Spicileg.*] *Coll. Neh. i.* 9. *Deut. xxx.* 4. *Jac. i.* 1.

2, 3 [προγνωσιν ειληφοτες τέλειαν. *Clem. Rom. i.* 44. προγνωστης εστιν των παντων. *ii.* 9. εν μεγεθει Θεου Πατρος—τῃ προωρισμενῃ (εκκλησιᾳ) προ αιωνιων. *Ign. Ephes. Inscr.* κατα παντα ητε ἡγιασμενοι. 2. ἡγιασμενοις εν θεληματι Θεου. *Clem. Rom.* 1. *Inscr.* τουτο (το Πνευμα) οἱ λαβοντες τυπουνται αληθειας τυπῳ, χαριτος τελειας. *Fragm.* 8.] χαρις ὑμιν και ειρηνη—πληθυνθειη. *Clem. Rom.* 1. *Inscript.* ελεος ὑμιν και ειρηνη—πληθυνθειη. *Polyc. Phil. Inscript.* ειρηνη, και αγαπη—πληθυνθειη. *Mart. Polyc. Inscript.* πληροφορηθεντες δια της αναστασεως. *Clem. Rom. i.* 42. ἱνα τῳ ελεει αυτου σκεπασθωμεν. 28. ποιησωμεν τα του ἁγιασμου παντα. 30. ατενισωμεν εις το αἱμα του Χριστου. 7. ὁτι δια του αἱματος—λυτρωσις εσται. 12. ἡν (εκκλησιαν) ασπαζομαι εν αἱματι Ιησου Χριστου. *Ign. Philad. Inscr.* αναζωπυρησαντες εν ἁιματι Θεου. *Ephes.* 1. εν παθει αυτου και αναστασει. 20. προγνωσις· *præscientia. Labb.*] ευλογητος ὁ ῥυστης Ισραηλ εις τους αει χρονους. 3 *Mac. fin.* [τοτε αναστησομαι εν ευφροσυνῃ, και ευλογησω τον Ὑψιστον εν τοις θαυμασιοις αυτου, ὁτι ὁ Θεος σωμα λαβων, και συνεσθιων ανθρωποις, εσωσεν αυτους. *Test. XII Patr. p.* 542. ασπαζομαι—παντας—παθει τε και αναστασει. *Ign. Smyrn.* 12. εξαιρετον δε τι εχει το Ευαγγελιον, την παρουσιαν του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου, το παθος αυτου, και την αναστασιν. *Philad.* 9.] *Coll. Sir. l.* 29. *Comp.* εγω μητηρ της αγαπησεως της καλης—και της ὁσιας ελπιδος, κ. τ. λ. *xxiv.* 18. *Comp. Coll. Apoc. i.* 5. *Rom. vi.* 10. 1 *Cor. xv.* 24.

4 [εις ὑμας *i. e.* ὑμιν· *respondet enim* εις *lit. Heb.* ל, *quæ tertio casui præponitur. Beza.*] ὁ την της ἡλικιας ευνοιαν εις ὁμοεθνεις διαφυλαξας. 2 *Mac. xv.* 30. [τα τηρουμενα τοις ὑπομεινασιν αγαθα, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 2. δοξαν και τιμην εκληρονομησαν. *Clem. Rom. i.* 45. κληρονομησῃ τας επαγγελιας του Θεου. 10.] εστι κληρονομια τοις θεραπευουσι Κυριου, και ὑμεις εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος. *Esa. liv.* 17. [γεγονας μοι αθλητης τελειος, και βραβειων και στεφανων ηξιωθης, αγωνοθετουσης αρετης, και προτεινουσης αθλα σοι τα νικητηρια, κ. τ. λ. *Philo De Migr. Abr.* § 6 *omninò.*] *Conf. Sap. iii.* 13.

5 ηγγισα την δικαιοσυνην μου, και την σωτηριαν την παρ' εμου ου βραδυνω, κ. τ. λ. *Esa. xlvi.* 13. ηγγικε γαρ το σωτηριον μου παραγινεσθαι, και το ελεος μου αποκαλυφθηναι. *lvi.* 1. [εν καιρῳ εσχατῳ· *Heb.* קֵץ עֵת *tempus finis, quo videl. futura est summa illa instauratio,*

quam rerum universitas expectat. Coll. Rom. viii. 19. *etc. Luc. xvii.* 30. *Beza.*] *Esa. xxvi.* 1. 1 *Joan. v.* 4. *Ps. xvii.* 2. 2 *Thess. i.* 10. 2 *Tim. iv.* 8. συ Κυριε φυλαξεις ἡμας, και διατηρησεις ἡμας απο της γενεας ταυτης, και εις τον αιωνα. *Ps. xi.* 7. *Esa. xlix.* 14-16. *Act. iii.* 21.

6 [εν ᾧ εὑρεθειητε αμωμοι. *Ign. Trall. sub fin.* ποικιλαις βασανοις κολαφιζομενοι. *Mart. Polyc.* 2. δεον ουν εστιν προθυμους ἡμας ειναι. *Clem. Rom. i.* 34. εν δυναμει πιστεως. *Ign. Ephes.* 14.] *Conf. Act. xiv.* 22. *Sir. li.* 3. Κυριε εν θλιψει εμνησθην σου, εν θλιψει μικρα ἡ παιδεια σου ἡμιν. *Esa. xxvi.* 16. *Ps. xli.* 6-11.

7 [το δοκιμιον = δοκιμασια. *Glass. Philolog. Dath. p.* 6.] το γνωστον καλου και πονηρου. *Gen. ii.* 9. [παντα εις τιμην Θεου γινεσθω. *Ign. Polyc.* 5. τα τιμιωτερα λιθων πολυτελων, και δοκιμωτερα ὑπερ χρυσιον. *Mart. Polyc.* 18. αργυρος εν καμινῳ πυρουμενος. 15. ὡσπερ ηξιωθην εις τιμην Θεου εὑρεθηναι. *Ign. Ephes.* 21. Αβρααμ— πιστος εὑρεθη. *Clem. Rom. i.* 10.] *Coll.* 1 *Reg. xxvi.* 18. [εις τιμην εκεινου του θελησαντος ἡμας πρεπον εστιν επακουειν κατα μηδεμιαν ὑποκρισιν. *Ign. Magn.* 3. ὁ επαινος ἡμων εστω εν Θεῳ. *Clem. Rom. i.* 30.] εν αποκαλυψει, *Coll.* 2 *Thess. i.* 7. *Heb. xii.* 1. 1 *Cor. xi.* 32.

8 [αναχωρησαι του κοσμου, ἱνα φθασῃ προς ὁν ηγαπησεν Κυριον. *Mart. Ign.* 5. πιστευσαντες εις τον θανατον αυτου. *Ign. Trall.* 2. εις τον εγειραντα τον Κυριον ἡμων. *Polyc. Phil.* 2.] εις ὁν, αρτι μη ὁρωντες, πιστευοντες δε, κ. τ. λ. *Coll. Joan. xx.* 29. 2 *Cor. iii.* 10. *iv.* 18. *v.* 7. *Heb. xi.* 1. αγαπησις Κυριου παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* [ανεκλαλητος· *ineffabilis. Labb. Gloss. Vet.*] *Coll. Ps. cv.* 2. δεδοξασμενῃ· *Coll. Exod. xxxiv.* 29, 30. *Sir. xxiv.* 12. *xxv.* 5. 1 *Joan. i.* 7. [εκκλησια— αγαλλιωμενη εν τῳ παθει του Κυριου. *Ign. Philad. Inscr.* εν αγαλλιασει και χαρα. *Mart. Polyc.* 18.]

9 [ὑπερ της του παντος κοσμου των σωζομενων σωτηριας. *Mart. Polyc.* 17. τον Σωτηρα των ψυχων ἡμων. 19. μη διψυχωμεν, αλλα ελπισαντες ὑπομεινωμεν, ἱνα και τον μισθον κομισωμεθα. *Clem. Rom. ii.* 11. επει ουν τελος τα πραγματα εχει, και επικειται τα δυο ὁμου, ὁ τε θανατος και ἡ ζωη, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 5. σωτηρια και ζωη αιωνιος. *Ephes.* 18.] *Conf.* 2 *Cor. v.* 10. *Ephes. vi.* 8. *Jac. i.* 21.

10 [οἱ γαρ θειοτατοι Προφηται κατα Χριστον Ιησουν εζησαν, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 8. οὑ (Ιησου Χριστου) και οἱ Προφηται μαθηται οντες, τῳ πνευματι ὡς διδασκαλον αυτον προσεδοκουν. 9. οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον (Χριστον). *Philad.* 9.] *Conf. Luc. x.* 24. [Προφηται· *In talibus totum est volumen Prophetarum intelligendum. Valck. ap. Act. xiii.* 40. ἐν δε και Πνευμα Ἁγιον, το ενεργησαν εν Μωσῃ και Προφηταις και Αποστολοις. *Ign. ad Philipp. p.* 99. *Voss.* ὡσπερ Δανιηλ περι των μελλοντων, ὁς και δια τουτο " Ανηρ

επιθυμιων" εκληθη υπο του Αγγελου. *Œcumen. ap. Greg.* Δια μεν Ησαϊου φησιν, "ως προβατον ηχθη." δια δε Ιερεμιου· "δευτε εμβαλωμεν ξυλον εις τον αρτον αυτου·" και δια Μωυσεως, "οψεσθε απεναντι των οφθαλμων υμων την ζωην κρεμαμενην επι ξυλου." Δια τουτο ελεγεν ὁ Σωτηρ, "πολλοι Προφηται και δικαιοι επεθυμησαν ιδειν ἁ βλεπετε, και ουκ ειδον." *Schol. ap. Cramer.*]

11 [και τα παθηματα αυτου ην προ οφθαλμων υμων. *Clem. Rom. i.* 2.] *Conf. Phil. ii.* 7-9. [*Coll. Clem. Rom. i.* 16. δοξας· *gloriam. Usus est plurali numero, emphasis causâ ex Heb. more, quod nusquam alibi invenio. Beza.*] *Coll. Job. xxiii.* 3-17. [*Conf. Jos. Ant. x.* 11. 7.]

12 [εις ἁ επιθυμουσιν οἱ αγγελοι. *Alludit Apostolus ad duos illos Cherubim operculi Arcæ insistentes, conversis in ipsam arcam oculis. Beza.* των διακονησαντων προς τον Ναβαλον. *Jos. Ant. vi.* 13. 6. την διακονιαν την εις το κοινον ανηκουσαν. *Ign. Philad.* 1. κατανοησωμεν το παν πληθος των αγγελων αυτου, πως τῳ θεληματι αυτου λειτουργουσιν παρεστωτες. *Clem. Rom. i.* 34. εγκεκυφοτες εις τα βαθη. 40. ενκυπτετε εις τας γραφας. 45. 53. εις ἁς, εαν εγκυπτητε, δυνηθησεσθε οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν υμιν πιστιν. *Polyc. Phil.* 3. οἱ Αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν. *Clem. Rom. i.* 42. οἱ ευαγγελισαμενοι ἡμας Αποστολοι. *Polyc. Phil.* 6.] παρακυψαι· *Conf. Sir. xiv.* 23. 1 *Par. xv.* 29. [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Αγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.*]

13 [διο αναζωσαμενοι τας οσφυας υμων δουλευσατε τῳ Θεῳ εν φοβῳ, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 2. εαν τελειως εις Ιησουν Χριστον εχητε την πιστιν. *Ignat. Ephes.* 14.] και εσται δικαιοσυνη εζωσμενος την οσφυν αυτου. *Esa. xi.* 5. [νηφοντες προς τας ευχας. *Polyc. Phil.* 7.] *Conf.* 2 *Tim. iv.* 5. αγαθον· και ὑπομενει, και ἡσυχασει εις σωτηριον Κυριου. *Thren. iii.* 26. και αναστηση εις τον κληρον σου εις συντελειαν ἡμερων. *Dan. xii.* 13. *Conf. sup. v.* 7.

14 [βαδιζειν κατα τας επιθυμιας αυτου τας πονηρας. *Clem. Rom. i.* 3. εν ὑπακοη δικαιος ευρεθεις. 9.] μετασχηματιζομενος εις αφθαρσιαν. 4 *Mac. ix.* 22. εν ταις προτερον ἡμεραις. *Judith. viii.* 18. *Num. vi.* 12. *Alex. Ald. Conf.* 1 *Joan. ii.* 15, 16. *Rom. xii.* 2. *Sir. xviii.* 30. *Act. xvii.* 30. 1 *Cor. xi.* 32. 1 *Pet. iv.* 3. [*Ign. Magn.* 9.]

15, 16 [ὡττε, αδελφοι μου, ποιησωμεν το θελημα του καλεσαντος ἡμας, ἱνα ζησωμεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 10. διο απολειπωμεν τας κενας και ματαιας φροντιδας, και ελθωμεν επι τον ευκλεη και σεμνον της ἁγιας κλησεως ἡμων κανονα. *i.* 7. Ἁγιου ουν μεριδος ὑπαρχοντες ποιησωμεν τα του ἁγιασμου, κ. τ. λ. 30. εν Χριστῳ Ιησου κληθεντες. 32. 59. δι᾽ ης πασης ψυχη επικεκλημενη το—ἁγιον ονομα αυτου, πιστιν,—εγκρατειαν, ἁγνειαν, κ. τ. λ. 58.]

17 [απροσωποληπτως γαρ παντα εποιειτε. *Clem. Rom. i.* 1. καταλειψαντες την παροικιαν του κοσμου τουτου·—και μη φοβηθωμεν εξελθειν εκ του κοσμου, κ. τ. λ. *ii.* 5. ὁσιως αναστρεφομενους εν καθαρᾳ διανοιᾳ. *i.* 21.] *Coll.* 2 *Cor. i.* 12. *Ephes. ii.* 3. 2 *Pet. ii.* 18. *Conf. Luc. xix.* 15. *Mal. ii.* 9. *Juda.* 23. *Phil. ii.* 12. μακαριος ὁς εν τουτοις αναστραφησεται, κ.τ.λ. *Sir. l.* 28. *Coll. Sap. xviii.* 11. [πατριδας οικουσιν (οἱ Χριστιανοι) ιδιας, αλλ' ὡς παροικοι· μετεχουσι παντων ὡς πολιται, και πανθ' ὑπομενουσιν ὡς ξενοι, κ.τ.λ. *Epist. ad Diogn.* § 5.]

18 *Conf. Sir. li.* 25. *Gal. i.* 4. *cap. iii.* 18. περας ουν κακης αναστροφης, κ. τ. λ. 2 *Mac. v.* 8. [οἱ εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες, εις καινοτητα ελπιδος ηλθον. *Ign. Magn.* 9. ου φθαρτης ὑλης ταυτα παντα; *Epist. ad Diogn.* § 2. λυτρωθεισαν εν τῃ χαριτι του Ιησου Χριστου. *Ign. Philad.* 11. μηδεν επιθυμειν κοσμικον η ματαιον. *Rom.* 4.] ισθι πεπαιδευμενος εν πασῃ αναστροφῃ σου. *Tob. iv.* 14.

19 [ιδωμεν ὡς εστιν τιμιον τῳ Θεῳ αἱμα αυτου. *Clem. Rom. i.* 7. δια του αἱματος του Κυριου λυτρωσις εσται. 12.] *Conf. Joan. i.* 36. *Heb. vii.* 26. *cap. ii.* 22. [αμωμος· αμεμπτος, καθαρος, αψεκτος. *Hesych.* τηρησατε την σαρκα ἁγνην και την σφραγιδα ασπιλον, κ.τ.λ. *Clem. Rom. ii.* 8. και εξ αυτης (παρθενου) προηλθεν αμνος αμωμος. *Test. XII Patr. p.* 724. αμωμον ὑπερ ἁμαρτωλων. *Polyc. Mart.* 17. *Agnus omnis prorsus labis purus et integer. Valck.* φερετε μοι ὡδε δωδεκα αμναδας ασπιλους και αμωμους εις θυσιαν, Κυριῳ τῳ Θεῳ μου, κ. τ. λ. *Jacob. Protevang. cap.* 4. *Coll. Clem. Rom. ii.* 1.]

20 [ὁς προ αιωνων παρα Πατρι ην, και εν τελει εφανη. *Ign. Magn.* 6. *æterno Dei decreto destinatus in victimam pro peccatis hom. offerendam. Glass. Phil. Sac. p.* 978. *Dathe.* καταβολη γενεσεως. *Philo.*] *Conf. Rom. viii.* 29. *Heb. i.* 1. *Ab initio* απο καταβολης, απ' αρχης. *Labb. Gloss. Vett.* προγινωσκω· *ante cognosco, præscio. Id.* προετοιμασας τας ευεργεσιας αυτου, πριν ἡμας γεννηθηναι. *Clem. Rom. i.* 38.] *Coll.* 2 *Pet. iii.* 8.

21 [ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει—πιστευσαντες εις τον εγειραντα τον Κυριον ἡμων. *Polyc. Phil.* 2. εις τον θανατον αυτου. *Ign. Trall.* 2. εις το αἱμα Χριστου. *Smyrn.* 6. εαν τελειως εις Ιησουν Χριστον εχητε την πιστιν. *Ephes.* 14.] ευσεβεια εις Θεον. *Prov. i.* 7. *Conf. Col. iii.* 1.

22 [αγαπῃ ανυποκριτῳ. *Ign. Phil. Inscr. Voss. p.* 98. της φιλαδελφιας ἡμων ἁγνην αγωγην. *Clem. Rom. i.* 48. βοησωμεν προς αυτον εκτενως. 34. ἡ της αδελφοτητος στοργη. *Mart. Ign.* 4. αγαπωμεν ουν αλληλους. *Clem. Rom. ii.* 9. *Ign. Magn.* 6. *Trall.* 13.] *Conf. Exod. xix.* 10. 1 *Joan. ii.* 21. 1 *Tim. i.* 5. *cap. iv.* 8. [ανυποκριτος· αδολος, απροσωποληπτος. *Hesych.*] τυπτε αδοκιμον αργυριον, και καθαρισθησεται καθαρον ἁπαν. *Prov. xxv.* 4.

23 [αυτη γουν εστι πασης σαρκος φυσις, και του την εικονα του χοϊκου φορουντος ανθρωπου, λεγω δη του φιλοσωματου και του κατα σαρκα ζωντος. *Euseb. Cæsar. ap. Cramer.*] *Coll.* 1 *Joan. ii.* 29. *iii.* 9. *v.* 18. *Joan. i.* 12, 13. *iii.* 6. *Esa. xxvi.* 17-19. *Heb. iv.* 12. *Coll. Ps. cxviii.* 89, εις τον αιωνα Κυριε ὁ λογος σου διαμενει, κ.τ.λ. *CITAT.*

25 [ανωθεν ταυτα και προεγνω και προηγορευσεν, αλλ' ὁμως και ταυτην την απειθειαν ιδων ὁ των ὁλων Θεος επιμενει προτρεπων εις σωτηριαν. *Cramer.*] εγω Κυριος ὁ Θεος ὑμων, και ουκ ηλλοιωμαι. *Mal. iii.* 6. *Conf. Joan. x.* 35. *Matt. v.* 18. *xxiv.* 35. [εξηλθον (οἱ Αποστολοι) ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου μελλειν ερχεσθαι, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 42. το δε Ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. *Ign. Philad.* 9. πρεπον ουν εστιν—προσεχειν τοις Προφηταις, εξαιρετως δε τῳ Ευαγγελιῳ, εν ᾧ το παθος ἡμιν δεδηλωται, και ἡ αναστασις τετελειωται. *Smyrn.* 7. ερρῶσθαι ὑμας ευχομεθα, αδελφοι, στοιχουντας τῳ κατα το Ευαγγελιον λογῳ Ιησου Χριστου. *Mart. Polyc.* 22. εις ὑμας, *vobis*· *Coll. Valck. ap. Heb. ii.* 3. *Non parùm elegans locus Philonis De Vit. Mos. ii. p.* 656, *ubi aliarum gentium jura legesque subinde mutatas, perpetuam autem legis divinæ Judæis præscriptæ firmitatem commemorat,* τα δε τουτου μονου βεβαια, ασαλευτα, ακραδαντα, καθαπερ σφραγισι φυσεως αυτης σεσημασμενα μενει παγιως, αφ' ἡς ἡμερας εγραφη μεχρι νυν, και προς τον επειτα παντα διαμενειν ελπις αυτα αιωνα ὡσπερ αθανατα, ἑως αν ἡλιος και σεληνη και ὁ συμπας ουρανος τε και κοσμος ᾖ. *Loesner.* το ῥημα· *Hebraïca eadem vox et verbum et rem significat:* (דבר). *Hinc Judæi Helenisticæ voci* ῥημα, *ap. Græc. verbum significanti, rei etiam notionem contribuerunt, quæ hìc locum invenit. Valck. ad Luc. ii.* 15. του Ευαγγελιου λεγοντος, "ὁ ουρανος και ἡ γη παρελευσεται· οἱ δε λογοι μου μη παρελθωσι," φησιν ὁ Κυριος Ιησους Χριστος. *Schol. ap. Cramer.*]

ΚΕΦ. β. 2.

1 PETRI *sententia hôc capite scatet Hebraïsmis. Valck. in Act. i.* 15. αποθεμενοι πασαν αλαζονειαν. *Clem. Rom. i.* 13. φευγοντες καταλαλιας, κ.τ.λ. 30. επακουειν κατα μηδεμιαν ὑποκρισιν. *Ign. Magn.* 3. των εν ὑποκρισει φεροντων το ονομα του Κυριου. *Polyc. Phil.* 6. μισησεις πασαν ὑποκρισιν. *Barnab. p.* 248. *Voss. Conf. Jac. iv.* 11. 2 *Cor. xii.* 20. *Ephes. iv.* 22. [πρωτον μεν μηδενος καταλαλει, μηδε ἡδεως ακουε του καταλαλουντος, κ.τ.λ. *Herm. Past. p.* 157. *Hefele.* εγκρατευου απο πασης πονηριας—απο ψευδους, και καταλαλιας, και ὑποκρισεως—ὁ γαρ μη εγκρατευομενος τουτων ου δυναται ζησαι τῳ Θεῳ. *p.* 169.] *Coll. Jac. iii.* 17.

2 [αμιγη, αδολον, καθαρον. *Philo.*] *Ps. lxxxiii.* 7. *Luc. xviii.* 17.

[αδολως, *Jos. Ant. v.* 1. 20. *Coll. Valck. ap. Heb. v.* 12. *et* 1 *Cor. iii.* 1.] *Coll. Ps. cxxx.* 2. *Esa. xi.* 8. 2 *Pet. i.* 5-7, *iii.* 18.

3 [μη ουν αναισθητωμεν της χρηστοτητος αυτου. *Ign. Magn.* 10. δια τουτου ηθελησεν ὁ Δεσποτης της αθανατου γνωσεως ἡμας γευσασθαι. *Clem. Rom. i.* 36. γευσασθαι τινος *notat reperiundo quid cognoscere —siquidem (non sane leviter gustastis) sed, experiundo cognovistis, Dominum esse bonum. Valck. ad Heb. vi.* 5.]

4 εκλεκται καρδιαι παρα Κυριῳ. *Prov. xvii.* 3. [λιθοι εκλεκτοι· *Fabr. Cod. Pseudepig. p.* 184. προσελθωμεν ουν αυτῳ εν ὁσιοτητι ψυχης. *Clem. Rom. i.* 29. τοις προσερχομενοις αυτῳ ἁπλῃ διανοιᾳ. 23.] *Conf. Luc. xvi.* 15. [παρ' ἡμιν μεν ανισοτης, ισοτης δε παρα τῳ Θεῳ τιμιον. *Philo.* 2. *De Legg. Spec.* παρα μεν ανθρωποις το αδικον πληθος προ ἑνος δικαιου προτιμηται, παρα δε τῳ Θεῳ το σπανιον αγαθον προ μυριων αδικων. *De Agric.*] *Conf. Ephes. ii.* 20, 21.

5 [εκζητωμεν τα—ευπροσδεκτα αυτῳ. *Clem. Rom. i.* 35. ὡς οντες λιθοι ναου Πατρος, κ. τ. λ. *Ignat. Ephes.* 9. τους πνευματικους μαργαριτας. 11. πνευματικος στεφανος. *Magn.* 13. οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. *Polyc. Phil.* 3.] *Conf.* 1 *Tim. iii.* 15. *Ps. l.* 17. *Rom. xii.* 1. *Heb. xiii.* 16. *Apoc. xx.* 6. [*Barnab. Epist.* § 16. *Significat* οικοδομειν *proprie domum struere et coagmentare. Paulus autem, in verbis in figuratum sensum derivandis pro ingenio suo sæpe feliciter audax, ad ædificium spirituale sic illud transtulit, ut in ejus Epist. significet firmare, solidare, coagmentare. Valck. ad* 1 *Cor. viii.* 10. ὡς λιθοι ζωντες· *Coll. Jos. viii.* 31, θυσιαστηριον λιθων ὁλοκληρων, εφ' ὁυς ουκ επεβληθη σιδηρος.

6 και ησαν (αἱ επιστολαι) περιεχουσαι τον τροπον τουτον. 1 *Mac. xv.* 2. 2 *Mac. ix.* 18. και ου μη καταισχυνθῃ ὁ λαος μου εις τον αιωνα. *Joel. ii.* 26, 27. *Coll. Act. viii.* 32. *xxiii.* 25. 1 *Cor. iii.* 11. [περιεχουσι γαρ (επιστολαι Ιγνατιου) πιστιν και ὑπομονην, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 12. ὁ νομος Μωσεως περιεχει, Επι στοματος δυο και τριων μαρτυρων, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 660. *Thilo.*] ὁυτος εγενηθη ακρογωνιαιος. *Ps. cxvii.* 22. *Sym.* [περιεχει· *Recte ut puto vertunt;* "*continetur in Scriptura,*" *ita ut* περιεχει *positum sit pro* περιεχεται. *Similis esse videtur locus Josephi Ant. l.* 11. *c.* 4: *Mitto ad vos exemplar epistolæ Cyri, quam in ipsius Commentariis inveni,* και βουλομαι γινεσθαι παντα, καθως εν αυτῳ περιεχει, *et volo, ut omnia fiant, quemadmodum in eo continetur. Kyphe.*] και γαρ παντες οἱ ὑπομενοντες σε ου μη καταισχυνθωσιν, κ. τ. λ. *Ps. xxiv.* 3. *cap. iv.* 16.

7 [και ου δει ἡμας μικρα φρονειν περι της σωτηριας ἡμων· εν τῳ γαρ φρονειν ἡμας μικρα περι αυτου, μικρα και ελπιζομεν λαβειν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. ἰδωμεν ὡς εστιν τιμιον τῳ Θεῳ αἱμα αυτου, κ. τ. λ. *i.* 7. του σταυρου—ὁ εστιν σκανδαλον τοις απιστουσιν, ἡμιν

δε σωτηρια και ζωη αιωνιος. *Ign. Ephes.* 18.] *Conf. Matt. xxi.* 42. *Marc. xii.* 10. *Luc. xx.* 17. *Act. iv.* 11. *CITAT.*

8 [εις κολασιν και αικισμον τιθησι,—εις τουτο σημειον ετεθη. *Clem. Rom. i.* 11. μαλλον ανθρωποις—προσκοψωμεν η τῳ Θεῳ. 21.] φυλασσεται δε ὁ ασεβης εις ἡμεραν κακην. *Prov. xvi.* 5. εις ὁ, *Coll.* εις τι, *Sap. iv.* 17. τοις δε ασεβεσι μεχρι τελους ανελεημων θυμος επεστη· προηδει γαρ αυτων και τα μελλοντα. *xix.* 1. [προσκοπτουσι· *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. viii.* 9.] *Coll. Rom. ix.* 17.

9 [*Laudat. pp.* 128. 177 *Ignat. Voss. Barnab. Epist. p.* 248-252. *Voss.*] εγω Κυριος ὁ Θεος, τουτο μου εστι το ονομα, την δοξαν μου ἑτερῳ ου δωσω, ουδε τας αρετας μου τοις γλυπτοις. *Esa. xlii.* 8. [αρετη· θεια δυναμις. *Hesych.*] *Conf.* 2 *Pet. i.* 3. δευτε, πορευθωμεν τῳ φωτι Κυριου. *Esa. ii.* 5. *Conf. Bar. iv.* 2. *Sir. l.* 29. [εν Χριστῳ Ιησου κληθεντες. *Clem. Rom. i.* 32. 59. δια τουτου (Ιησου Χριστου) ἡ ασυνετος και εσκοτωμενη διανοια ἡμων αναθαλλει εις το θαυμαστον αυτου φως. 36.] *Conf. Jacob. i.* 17. *Matt. iv.* 15. *Apoc. i.* 6. *Tit. ii.* 14. 1 *Thess. v.* 9. [ὁ εκλεξαμενος τον Κυριον Ιησουν Χριστον, και ἡμας δι' αυτου εις λαον περιουσιον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 58.] *Coll. Mal. iii.* 17. *CITAT.*

10 [εκαλεσεν γαρ ἡμας ουκ οντας, και ηθελησεν εκ μη οντος ειναι ἡμας. *Clem. Rom. ii.* 1. εγω κατακριτος, ὑμεις ηλεημενοι. *Ign. Ephes.* 12. εκκλησια—ηλεημενη. *Philad. Inscr.*] λαος Θεου· *Coll.* 2 *Reg. xiv.* 13. *Jud. xx.* 2, εν εκκλησια του λαου του Θεου.

11 [αγαπητοι, *Clem. Rom. i.* 7. *et. sæp.* και γινωσκετε, αδελφοι, ὁτι ἡ επιδημια εν τῳ κοσμῳ τουτῳ της σαρκος ταυτης μικρα εστιν και ολιγοχρονιος, κ. τ. λ. *ii.* 5. ἡ εκκλησια του Θεου ἡ παροικουσα Ῥωμην, τη εκκλησια του Θεου τη παροικουση Κορινθον. *Clem. Rom.* 1. *Inscript.* ὁτι πασα επιθυμια κατα του πνευματος στρατευεται, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 5.] *Coll. Joan. xv.* 19. *Gal. v.* 16. *Jacob. iv.* 1. *Rom. vii.* 23. *Heb. xi.* 13. *Phil. iii.* 20. *Ps. cxviii.* 54. *Exod. vi.* 4. [μαχου δη και συ, ω διανοια, προς παν παθος, και διαφεροντως προς ἡδονην, κ. τ. λ. *Philo.* 2 *Alleg.* § 26.]

12 [οἱ φανερουνται εν τη επισκοπη της βασιλειας του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 50. ἡ ψυχη σου δηλος εστω εν τοις καλοις εργοις. *ii.* 12.] και ισθι πεπαιδευμενος εν πασῃ αναστροφῃ σου. *Tob. iv.* 14. του ὑψους κατελαλουν. *Ps. lxxii.* 8. *Sym.* [ὁσιως αναστρεφομενους εν καθαρᾳ διανοιᾳ. *Clem. Rom. i.* 21. *Conf. Polyc. Phil.* 10.] 1 *Cor. xiv.* 25. *Matt. v.* 16. *Luc. xix.* 44. [επισκοπη· εκδικησις. *Hesych.* την κατα κοσμον εξετασιν. *Œcumen.*] *Conf. Sir. xviii.* 20. [κατεψευσαντο ἡμων Θυεστεια δειπνα, και Οιδιποδειους μιξεις, κ. τ. λ. *Epist. Mart. Vienn. et Lugdn. Routh. Reliq. Sacr. tom.* 1. *p.* 300. τρια επιφημιζουσι ἡμιν εγκληματα, αθεοτητα, Θυεστεια δειπνα, Οιδιποδειους μιξεις. *Athe-*

mag. Id. p. 338. εν σαρκι τυγχανουσιν (οἱ Χριστιανοι), αλλ' ου κατα σαρκα ζωσιν· επι γης διατριβουσιν, αλλ' εν ουρανῳ πολιτευονται· πειθονται τοις ὡρισμενοις νομοις, και τοις ιδιοις βιοις νικωσι τους νομους, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 5. εκ των καλων εργων εποπτευσαντες· *Concisum dicendi genus ex Heb. idiotismo.* εν ἡμερᾳ επισκοπης· *Quando illorum quoque Deus miserebitur. Beza.*]

13 [ερωτω τους ὑπερεχοντας, κ. τ. λ. *Barn. Epist. sub. fin.* τῳ Καισαρι ὑποταγητε, εν οἱς ακινδυνος ἡ ὑποταγη. *Ign. Fragm.* 3.] *Conf. Sir. xxxviii.* 12. [Τραϊανου του βασιλεως. *Mart. Ign.* 2. οἱ μεν γαρ Ῥωμαιων βασιλεις ετιμησαν τε και προσεκοσμησαν το ἱερον αει. *Joseph. Bell. Jud. v.* 13. 6. *Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 2. § 11. το ὑποτασσεσθαι κρειττοσιν ωφελιμον. *Philo. Fragm. p.* 652, *Mang.*] δια τον Κυριον· *Conf. Col. iii.* 17. 23.

14-16 [ὑποτασσομενοι τοις ἡγουμενοις ὑμων. *Clem. Rom. i.* 1. εν καιρῳ της ἡγεμονιας Ποντιου Πιλατου. *Ign. Magn.* 11. διωξωμεν μαλλον την αρετην, την δε κακιαν καταλειψωμεν. *Clem. Rom. ii.* 10.] *Conf. Tit. iii.* 1. *Matt. xxii.* 21. εν αγνωσια. *Job. xxxv.* 16. *Sap. xiii.* 1. [ανθρωποις αφροσι και ανοητοις. *Clem. Rom. i.* 21. αγνωσιαν· δυσφημιαν. *Pollux.*] κατα παν αγνωσια κεκρατημενος. 3 *Mac. v.* 27. [εαν γαρ σπουδασωμεν αγαθοποιειν, διωξεται ἡμας ειρηνη. *Clem. Rom. ii.* 10.] *Conf. Sir. xx.* 29. *Matt. xvii.* 27. [ταυτα εργαζομενος ευαρεστος εσῃ δουλος Θεου. *Herm. Past. p.* 180. *Hefele. Verbum* φιμουν *hôc loco vertere potes, coërcere, cohibere, reprimere. Sic Josephus Bell. Jud. l.* 6. *c.* 4. *p.* 906: φιμουμενοι δε τα γε παθη τῳ φοβῳ, *quùm timor adfectus eorum reprimeret. Idem de Maccabæis c.* 1. *v.* 35 : φιμουται παντα τα του σωματος κινηματα ὑπο του λογισμου, *omnes corporis motus à ratione cohibentur. Per* αγνωσιαν *ignorationem insipientium significatur, quòd his hominibus neque Christiani quòd ad indolem eorum et vitæ rationes attinet, satis noti fuerint, neque illi sancta Christ. Reliq. præcepta perspexerint. Kyphe.*] *Conf. Sir. xxxix.* 24-27. ελευθεροι· *Coll. Joan. viii.* 33-36. *Rom. vi.* 18. 22. *Jacob. i.* 25. *ii.* 12. 1 *Cor. viii.* 9. [οἱ δουλοι Θεου. *Mart. Ign.* 2. *Clem. Fragm.* 3.] *Coll. Matt. xi.* 30.

17 [αγων—ὑπερ πασης της αδελφοτητος. *Clem. Rom. i.* 2. *fraternitatis amatores. Polyc. Phil.* 10. ἡ της αδελφοτητος στοργη. *Mart. Ignat.* 4.] τον βασιλεα, *(Imperatorem). Coll. Joan. xix.* 15. *Rom. xiii.* 7. ουκ εξομνυμαι την ευγενη της αδελφοτητος μου συγγενειαν. 4 *Mac. x.* 3. [*fraternitates amatores. Polyc. Phil.* 10. την αδελφοτητα· *Heb.* אחוה, *pro fratrum cœtu et conjunctione. Coll. Zach. xi.* 14. *Bos.*] *Coll. Gal. vi.* 10. 1 *Tim. ii.* 1. *Prov. iii.* 7. *CITAT.*

18 [προς το αγριον αυτων ὑμεις ἡμεροι. *Ign. Ephes.* 10. δουλους και δουλας μη ὑπερηφανει· αλλα μηδε αυτοι φυσιουσθωσαν,—ἱνα

κρειττονος ελευθεριας απο Θεου τυχωσιν. *Ign. Polyc.* 4.] *Conf.* 1 *Tim. iii.* 3. *Tit. iii.* 2. [επιεικεσι λογοις· *Jos. Ant. viii.* 13. 8. ὑποταγηση Κυριῳ· κυριοις, ὡς τυπῳ Θεου, εν αισχυνη και φοβῳ· ου μη επιταξης παιδισκη, η δουλῳ σου εν πικρια. *Barnab. Epist. p.* 250. *Voss.*]

19, 20 κρυψωμεν εις γην ανδρα δικαιον αδικως. *Prov. i.* 11. [ταυτα πασχοντες ευκλεως ηνεγκαν. *Clem. Rom. i.* 45.] λυπας, *Coll. Gen. iii.* 16. κατα ψυχην δε ἡδεως ταυτα πασχομεν. 2 *Mac. vi.* 30. [καλους μαθητας εαν φιλης, χαρις σοι ουκ εστιν, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 2. το γενναιον της πιστεως αυτου κλεος ελαβεν. *Clem. Rom. i.* 5. ποικιλαις βασανοις κολαφιζομενοι. *Mart. Polyc.* 2.] *Conf. Luc. xxiii.* 41. ἡμεις δε δια τας ἑαυτων, ἁμαρτιας πασχομεν. 2 *Mac. vii.* 32.

21 [επαθεν δι' ἡμας. *Ign. Smyrn.* 2. ὑπερ της του παντος κοσμου των σωζομενων σωτηριας παθοντα. *Mart. Polyc.* 17. ὁυ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη. *Clem. Rom. i.* 21. σαρκα—την ὑπερ των ἁμαρτιων ἡμων παθουσαν. *Ignat. Smyrn.* 6. τουτον γαρ ἡμιν τον ὑπογραμμον εθηκε δι' ἑαυτου, και ἡμεις τουτο επιστευσαμεν. *Polyc. Phil.* 8. γενοιτο εν τῃ βασιλειᾳ Ιησου Χριστου προς τα ιχνη = εὑρεθηναι ἡμας. *Mart. Polyc. fin.* οἱ επηκολουθησαν μοι εις λογον Θεου. *Ign. Smyrn.* 10.] *Luc. ix.* 23. *Esa. xliii.* 3. 1 *Joan. iii.* 3, 16. [ὑπογραμμος· τυπος, μιμημα. *Hesych.* εχοντες ουν τουτον τον ὑπογραμμον, ασκνως προσελθωμεν τῳ θεληματι αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 33. μοι ακολουθει, ἀποταξαμενος τῳ βιῳ. *Ign. Philad.* 11. επαθεν ὑπερ ἡμων· *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xv.* 3. ουκ ειδοτες ποθεν εκληθημεν, και ὑπο τινος, και εις ὁν τοπον, και ὁσα ὑπεμεινεν Ιησους Χριστος παθειν ἑνεκα ἡμων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. ποιησωμεν το θελημα του καλεσαντος ἡμας. 5.]

22 [*Laudat. Polyc. Phil.* 8.] *Conf. Heb. vii.* 26. *cap. i.* 19.

23 [μιμηται του Κυριου σπουδαζωμεν ειναι· τις πλεον αδικηθῃ, τις αποστερηθῃ, τις αθετηθῃ; *Ign. Ephes.* 10. *Coll. Epist. ad Diogn.* § 5. αντιλοιδορω· *remaledico. Labb. Syrus legit*, την κρισιν αυτου, *judicium suum. Glass. Philol. Sac. p.* 613. *Laudat. Ign. Voss. p.* 130.] *Conf. Matt. xxvi.* 67, 68. ὁ κρινων δικαιοσυνην. *Ps. ix.* 4.

24 πας κρεμαμενος επι ξυλου. *Deut. xxi.* 23. *Coll. Gal. iii.* 13. [μωλωψ· ὁ εκ της πληγης αἱματωδης τυπος. *Hesych. vibex. Labb.* απογενομενοι· αποθανοντες. *Hesych.*] *Conf. Rom. vi.* 2. [*Coll. Clem. Rom. i.* 16, *ubi Esa. cap. liii, et Ps. xxi.* 6-8 *secund. LXX. invenies.*] *Conf. Heb. iv.* 15. *vii.* 27. [οἱ αθλιοι τας ψυχας τεθνηκασιν. *Philo. Laudat Polyc. Phil.* 8.] ιασαι με, Κυριε, και ιαθησομαι, κ. τ. λ. *Jer. xvii.* 14. [ὁ ιατρος των εν νοσῳ κατακειμενων ψυχων, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 10. καινος και παραδοξος ιατρειας τροπος· ιατρος εδεξατο την τιμην, και ὁ αρρωστος ετυχε της ιασεως. *Theod. ap. Cramer.*]

25 ὁ ποιμαινων τον Ισραηλ προσχες, ὁ ὁδηγων ὡσει προβατα τον

Ιωσηφ, ὁ καθημενος επι των Χερουβιμ εμφανηθι κ. τ. λ. *Ps. lxxix.* 1, 2. φειδη δε παντων, ὁτι σα εστι παντα Δεσποτα φιλοψυχε. *Sap. xi.* 26. *Alex.* ἑξει καρπον εν επισκοπῃ ψυχων. *iii.* 13. ελεγχων και παιδευων, και διδασκων και επιστεφων ὡς ποιμην το ποιμνιον αυτου. *Sir. xviii.* 13. [*Conf. Carpzov. ad Heb. xiii.* 20. *pp.* 654-657.] *Conf. Deut. iv.* 29. 30. *Act. xx.* 28. *Job. xx.* 29. [μνημονευετε εν τῃ προσευχῃ ὑμων της εν Συριᾳ εκκλησιας, ἡτις αντι εμου ποιμενι τῳ Θεῳ χρηται· μονος αυτην Ιησους Χριστος επισκοπησει, κ. τ. λ. *Ignat. Rom.* 9. τῳ Πατρι Ιησου Χριστου, τῳ παντων επισκοπῳ. *Magn.* 3. τον Κυριον ἡμων Ιησουν Χριστον τον Σωτηρα των ψυχων ἡμων—και ποιμενα της κατα την οικουμενην καθολικης εκκλησιας. *Polyc. Mart.* 19.] *Coll. Sap. v.* 6, 7. αυτος ποιμανει ἡμας εις τους αιωνας. *Ps. xlvii.* 14. [επισκοπον· *curatorem· Vulgat. episcopum: à quâ voce alibi non abhorruimus, quam tamen hîc non putamus retinendam, quoniam de Mediatore expiationis agitur. Beza.*] *Coll. Num. iv.* 16. 4 *Reg. xi.* 18.

ΚΕΦ. γ. 3.

1 ΓΥΝΑΙΞΙΝ τε εν αμωμῳ και σεμνῃ και ἁγνῃ συνειδησει παντα επιτελειν παρηγγελετε, στεργουσας καθηκοντως τους ανδρας ἑαυτων, εν τε τῳ κανονι της ὑποταγης ὑπαρχουσας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 1. ὁσιως αναστρεφομενους εν καθαρᾳ διανοιᾳ. 21. *Ign. Fragm.* 5. των ιδιων δουλων. *Mart. Polyc.* 20.] κερδηθησωνται, *Coll.* 1 *Cor. ix.* 19. *vii.* 16. *Matt. xviii.* 15.

2 [εν ἁγνῃ συνειδησει περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5.] *Coll. Tob. iv.* 14. και ισθι πεπαιδευμενος εν πασῃ αναστροφῃ σου. [εποπτευω· *prospicio.* εποπτης· *inspector. Labb.*] *Coll. Prov. xxxi.* 30. 31.

3 [περι ενδυσεως και τροφης μη μεριμναν. *Epist. ad Diogn.* § 9.] *Conf. Epist. Jer.* 9. [εμπλοκης τριχων· *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xi.* 14.] *Coll. Matt. vi.* 28. 1 *Tim. ii.* 9. *Judith. x.* 3, 4.

4 [εν πιστει και πραὕτητι αυτου ἡγιασεν αυτον (*Mosem.*) *Sir. xlv.* 4. *Comp.* μαθετωσαν τι ταπεινοφροσυνη παρα Θεῳ ισχυει. *Clem. Rom. i.* 21. επιεικεια—και πραὕτης παρα τοις ευλογημενοις ὑπο του Θεου. 30. λειτουργησαντας—ἡσυχως και αβαναυσως. 44. των κρυπτων της καρδιας. *Polyc. Phil.* 4. τιμιωτερα λιθων πολυτελων. *Mart. Polyc.* 18.] *Prov. i.* 13. *Conf.* 1 *Cor. iv.* 21. *Gal. vi.* 1. [βλεπωμεν τι καλον, και τι τερπνον, και προσδεκτον ενωπιον του ποιησαντος ἡμας. *Clem. Rom. i.* 7.] εντιμον το ονομα αυτων ενωπιον αυτου. *Ps. lxxi.* 14.

5 [κατα παντα κεκοσμημενοι εντολαις Ιησου Χριστου. *Ign. Ephes.* 9. σεβασμιῳ πολιτειᾳ κεκοσμημενοι. *Clem. Rom. i.* 2. τῳ ενδοξῳ ονοματι κεκοσμημενη. 43. τας γυναικας ἡμων επι το αγαθον διορθω-

μεθα· το αξιαγαπητον της ἁγνειας ηθος ενδειξασθωσαν, κ. τ. λ. 21.] *Coll.* 1 *Cor. xiv.* 34. *Exod. xxxv.* 25, 26. *Prov. xii.* 4.

6 εγενηθητε. *Gen. xxi.* 3. 5. 9. *Sap. vii.* 3. μη θαμβεισθε, και μη πλανασθε. *Esa. xliv.* 8. *Theod.* ὁι Αβρααμ παιδες. 4 *Mac.* 6. 17. *Coll.* και αυτος σου κυριευσει. *Gen. iii.* 16. [κυριος της γυναικος ὁ ανηρ. *Ammon. p.* 86. ὁι Αττικοι τον συνευνον κυριον ελεγον. *Eustath. ap. Valck. ad* 1 *Cor. xi.* 3. τα δε περι της γυναικος αυτου Σαρας νυν ερουμεν, κ. τ. λ. *Philo De Mut. Nom.* § 11. *Coll. Krebs. p.* 400. *Læsner. p.* 478.] *Coll.* 2 *Reg. xi.* 26.

7 [δια την τιμην ἡν απενειμε τῃ γαμετῃ. *Philo. De Abr.* § 43. *Mang.* φοβηθεις μη ποτε ἡ της αδελφοτητος στοργη την προς Κυριον αυτου σπουδην εκκοψῃ. *Mart. Ign.* 4. ὁμοιως και τοις αδελφοις μου παραγγελλε εν ονοματι Ιησου Χριστου, αγαπαν τας συμβιους, κ.τ.λ. *Polyc.* 5. *Fragm.* 5. τοις νεοις επιτρεπε γαμειν, πριν διαφθαρωσιν εις ἑταιρας. 6. *Conf. Jos. Ant. iv.* 8. 15. *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. vii.* 13. συνοικειν· *Rem naturâ suâ non turpem omnes tamen gentes humaniores honesto quodam vocabulorum involucro censuerunt involvendam.—Verùm rarò ponitur* γινωσκειν *in hunc sensum à Græc. vett. frequenter autem ab Interp. Alex.—Græcis frequentatur in istiusmodi loquutionibus verbum* συνοικειν, *cohabitare, ut in hôc loco caste de coïtu conjugum. Ap. Alex. Interp. frequentantur hunc in sensum* καθευδειν *et* κοιμασθαι μετα τινος.—*Reperitur in V. T. hâc in re formula Græc. prorsùs inaudita,* εις γυναικα εισελθειν. *Græcis potiùs teruntur hâc in re verba* πλησιαζειν, συγγινεσθαι γυναικι, *et Scrip. Attic.* διαλεγεσθαι.—*Phrasis his in libb. obvia* απτεσθαι γυναικος, *etiam Latinis est usitatissima. Valck. ad Luc. i.* 34.] *Coll. Tit. i.* 15. 1 *Cor. x.* 31. [*Ign. Ephes.* 8.]

8 [ενδυσωμεθα την ὁμονοιαν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 30. *sæp.* συμπασχειν αλληλοις οφειλομεν. *ii.* 4. συντρεχετε, συμπασχετε. *Ign. Polyc.* 6. εγκρατεις περι παντα, ευσπλαγχνοι, κ. τ. λ. *Polyc. Phil. v.* 6. τον επιεικη και ευσπλαγχνον Πατερα ἡμων. *Clem. Rom. i.* 29. τις ευσπλαγχνος; 54. εν ὁμονοιᾳ επι το αυτο συναχθεντες, 34. 39. προς τας μεγαλορρῃμοσυνας αυτων ὑμεις ταπεινοφρονες. *Ign. Ephes.* 10.] *Conf.* 1 *Cor. xii.* 26. *Heb. x.* 34. [ταπεινοφρονες, *Griesb. Conf. Prov. xxix.* 23.] ὁμοφρονες, *Conf.* 2 *Mac. xiv.* 20. φιλαδελφος, *xv.* 14. *Rom. xii.* 16. *Job. xxxi.* 29, 30. [*Coll. Valck. ad Act. iv.* 32. Ιησου Χριστε, ὁ της ευσπλαγχνιας ὑιος. *Act. Thom.* § 10. φιλοφρονουμαι· *concilio.* ὁμοφρων· *unanimus. Labb. Coll. Clem. Rom. i.* 47, 48.]

9 [*Laudat Polyc. Phil.* 2.] μη ποιει κακα, και ου μη σε καταλαβῃ κακον. *Sir. vii.* 1. [κολληθωμεν ουν τῃ ευλογιᾳ αυτου, και ιδωμεν τινες αἱ ὁδοι της ευλογιας. *Clem. Rom. i.* 31. ου μονον—αλλα τουναντιον— *Mart. Polyc.* 12.] *Coll. Num. xxiii.* 20. *Apoc. xiv.* 13.

10—12 [*Clem. Rom. i.* 22, δευτε τεκνα ακουσατε μου, φοβον Κυριου διδαξω ὑμας· τις εστιν ανθρωπος ὁ θελων ζωην, κ. τ. λ. *verbis ferè ipsiss. Ps. xxxiii.* 11-17. ὑπο του οφεως πλαναται, μη αγαπησας το ζην. μη αγαπησας το ζην. *Epist. ad Diogn.* § 12.]

13 εαν γαρ αυτα ποιηση, προς παντα ισχυσει, ὁτι φως Κυριου το ιχνος αυτου. *Sir. l.* 28, 29. ουδε εκακωσα ουδενα αυτων. *Num. xvi.* 15. *Soph. i.* 12. *Ps. xxxvi.* 3-5. [χρηστευεσθε, ούτως χρηστευθησεται ὑμιν. *Clem. Rom. i.* 13. εαν γαρ σπουδασωμεν αγαθοποιειν, διωξεται ἡμας ειρηνη. *ii.* 10. μιμηται γενωμεθα κἀκεινων, κ. τ. λ. *i.* 17. ζηλωται περι το καλον. *Polyc. Phil.* 6. μιμηται γινεσθε Ιησου Χριστου. *Ign. Philad.* 7.] *Coll. Rom. xiii.* 3.

14 [ταυτα πασχοντες ευκλεως ηνεγκαν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 45.] ειδοτες, ὁτι οἱ δια τον Θεον αποθανοντες ζωσιν τῳ Θεῳ, κ. τ. λ. 4 *Mac. xvi.* 25. [μιμηται ουν γενωμεθα της ὑπομονης αυτου, και εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου, δοξαζωμεν αυτον, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 8.] ἁγιασθητω το ονομα σου. *Matt. vi.* 9. *Conf. Matt. v.* 10. *x.* 28. [ἁγιασατε· κηρυξατε. *Hesych.*] *Coll. Lev. x.* 3.

15 [ἡ δε πραοτης αυτου δυναμις. *Ign. Trall.* 3. μετα φοβου και αγαπης. *Clem. Rom. i.* 51. επιεικεια—και πραϋτης παρα τοις ευλογημενοις ὑπο του Θεου. 30.] λογον· *Coll. Ps. civ.* 19. *Heb. x.* 23. *Act. xxii.* 1. *Col. iv.* 6. *Jac. iii.* 13. *Sir. xlv.* 4. εγω μητηρ της αγαπησεως της καλης, και φοβου, και γνωσεως, και της ὁσιας ελπιδος. *xxiv.* 18. *Comp.* και εν μακροθυμια φθεγγου αποκρισιν. *Sir. v.* 11.

16 [οἱ επηρεαζοντες. *Verbum originis incertæ forense est* επηρεαζειν, *proprie significans, in judicio falsi criminis accusare, aut simpliciter calumniari.*—επηρειαν *et affinia Pollux Sycophantis tribuit et falsorum criminum delatoribus. Plerumque dicitur* επηρεαζειν τινι. *Valck. ad Luc. vi.* 28. το εξεμπλαριον της αγαπης ὑμων ελαβον—ὁν λογιζομαι και τους αθεους εντρεπεσθαι, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 3. εν αγαθῃ συνειδησει ὑπαρχων. *Clem. Rom. i.* 41. αγαπωσι παντας, και ὑπο παντων διωκουνται—αγαθοποιουντες, ὡς κακοι κολαζονται, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 5. ὑπομενοντες την πασαν επηρειαν του αρχοντος του αιωνος τουτου. *Ign. Magn.* 1.] *Conf. Luc. xiii.* 17. μη αγαπα καταλαλειν, ἱνα μη εξαρθῃς. *Prov. xx.* 13. *Jac. iii.* 17.

17 *Coll. cap. ii.* 20. *iv.* 15, 16. [*Clem. Rom. ii.* 10.]

18 [ὁ Αβελ, το παραδοξοτατον, ανῃρηται τε και ζῃ· ανῃρηται μεν εκ της αφρονος διανοιας, ζη δε την εν τῳ Θεῳ ζωην ευδαιμονα. *Philo. p.* 127. *Edit. Col.* σαρκα—την ὑπερ των ἁμαρτιων ἡμων παθουσαν. *Ign. Smyrn.* 6. *Mart. Polyc.* 17. "ὁς ἁμαρτιαν ουκ εποιησεν, ουδε εὑρεθη δολος εν τῳ στωματι αυτου"—αλλα δι' ἡμας, ἱνα ζησωμεν εν αυτῳ, παντα ὑπεμεινε. *Polyc. Phil.* 8. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Cap. ii.* 21. [το αἱμα αυτου εδωκεν ὑπερ ἡμων Ιησους Χριστος ὁ Κυριος ἡμων, εν θελη-

ματι Θεου, και την σαρκα ὑπερ της σαρκος ἡμων, και την ψυχην ὑπερ των ψυχων ἡμων. *Clem. Rom. i.* 49. αμωμον ὑπερ ἁμαρτωλων. *Mart. Polyc.* 17. καθηλωμενον ὑπερ ἡμων εν σαρκι. *Ign. Smyrn.* 1. ων μεν το πρωτον Πνευμα, εγενετο σαρξ, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 9. τους νεκρους θελει ζωοποιησαι. *Test. XII Patr. p.* 679.] *Coll.* 1 *Reg. ii.* 6. *Esa. xlix.* 3. *Heb. vii.* 16. [ὑπερ αδικων· *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xv.* 3.] μη περι τουτων αισχυνθῃς—περι νομου Ὑψιστου και διαθηκης, και περι κριματος δικαιωσαι τον ασεβη. *Sir. xlii.* 1, 2. και ὑμεις εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος. *Esa. liv.* 17. [ἱνα ἡμας προσαγῃ τῳ Θεῳ· *In lege Mosis nihil magis frequens est, quàm hanc* προσαγωγην *Levitis et Sacerdotibus, qui cultui divino præerant, tribuere :—Ita et hìc Christus, verus Sacerdos, justus pro nobis injustis passus dicitur, et quidèm pro peccatis, ut nobis jus acquireret prope ad Deum accedendi. Quod ut liqueat, hanc esse emphasin verbi* προσαγειν, *ex multis pauca tantùm delibabimus: Exod. xxviii.* 1, *Deus Mosi dicit : Appropinquare fac, scilicet, Aaronem et filios, ut sacerdotio mihi fungantur; in Hebræo est* הקרב, *LXX reddunt,* και συ προσαγαγου, *etc. Ita et Lev. i.* 2, 3. *iii.* 1. 7. *vii.* 8. 35. *Num. xvi.* 5. 9. 10.—*Ita* הקריב *offerre, à LXX per* προσαγειν *vertitur,* 2 *Par. xxxv.* 12. *Keuchen.* δικαιος ὑπερ αδικων· *Phrasis est usitatissima, quâ Christus dicitur fuisse mortuus, s. mortem subiisse* ὑπερ των ἁμαρτιων ἡμων, *vel simpliciter* ὑπερ ἡμων. *Sciendum autem, et rite tenendum est,* αποθανειν ὑπερ τινος *non tantùm in N. T. sed etiam ap. Script. profan. significare "mori loco alterius;" ut certè Christus non tantùm in commodum nostrum mortuus est, sed nostrûm loco mortem subire non recusavit, quam nos fueramus commeriti. Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xv.* 3, *et Grot. De Satisfact. Christ. pass.*] *Col. ii.* 12. *Rom. vi.* 4.

19 [Δεσποτης των Πνευματων. *Clem. Rom. i.* 58. εν ᾧ· *quo Spiritu divino. Küttner. Conf. Evang. Nicod.* § 20. 21. ὁ απο του ὑψους αυτοις αποσταλεις, και ἑως του ᾅδου καταντησας, ὁς και τας θυρας ανοιξας ανηγαγες εκειθεν τους εγκεκλεισμενους πολλους χρονους εν τῳ του κοσμου ταμειῳ, και τουτοις την ανοδον ὑποδειξας την εις το ὑψος αναγουσαν, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 10.] *Coll.* 2 *Pet. ii.* 4. *Juda.* 6.

20 συ δε ὁ Θεος ἡμων χρηστος, και αληθης, μακροθυμος κ. τ. λ. *Sap. xv.* 1. [και διεσωσεν δι' αυτου ὁ Δεσποτης τα εισελθοντα εν ὁμονοιᾳ ζωα εις την κιβωτον. *Clem. Rom. i.* 9. Νῶε εκηρυξεν μετανοιαν—καταστροφην εκηρυξεν. 7. παλιγγενεσιαν κοσμῳ εκηρυξεν. 9. φοβηθωμεν την μακροθυμιαν του Θεου, κ. τ. λ. *Ignat. Ephes.* 11. αθεοι οντες, τουτεστιν απιστοι. *Trall.* 10.] *Conf. Jacob. v.* 7. [απεξεδεχετο. *Griesb.* ἁπαξ εξεδεχετο. *Marg.*] *Coll. Sap. x.* 4.

21 ευσεβεια εις Θεον. *Prov. i.* 7. [επερωτημα, τουτεστιν αρραβων, ενεχυρον, αποδειξις. *Schol. ad Dan. iv.* 14. τα αντιτυπα μυστηρια,

του σωματος και αἱματος του Χριστου. *Const. Apost. v.* 13. εν αγαθῃ συνειδησει ὑπαρχων. *Clem. Rom. i.* 41. πληροφορηθεντες δια της αναστασεως του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου. 42. το βαπτισμα ὑμων μενετω ὡς ὁπλα. *Ign. Polyc.* 6. εαν μη τηρησωμεν το βαπτισμα ἁγνον και αμιαντον, ποια πεποιθησει εισελευσομεθα εις το βασιλειον του Θεου; *Clem. Rom. ii.* 6. αντιτυπον' *exemplum, instar. Labb.*] *Conf. Sap. xvii.* 11. *Col. iii.* 11. *Esa. i.* 16. *Jer. iv.* 14.

22 [αρχαις και εξουσιαις ὑπο του Θεου τεταγμεναις. *Mart. Polyc.* 10.] *Coll. Rom. viii.* 34. *Ephes. i.* 20-22. *Matt. xxvi.* 64. *Heb. ix.* 24. *xii.* 2. [ᾧ ὑπεταγη τα παντα επουρανια και επιγεια. *Polyc. Phil.* 2. ὁ Θεος αγγελων και δυναμεων. *Mart. Polyc.* 14. *Conf. Clem. Rom. i.* 36.] *Coll. Apoc. iii.* 21. *Zach. vi.* 13. *Col. iii.* 1.

ΚΕΦ. δ. 4.

1 ΟΠΛΙΣΩΜΕΘΑ τοις ὁπλοις της δικαιοσυνης. *Polyc. Phil.* 4. ὡσπερ καθηλωμενους εν τῳ σταυρῳ—σαρκι τε και πνευματι—αληθως—καθηλωμενον ὑπερ ἡμων εν σαρκι. *Ign. Smyrn.* 1.] πεπαυται ἁμαρτιας, *i. e.* ἀφ' ἁμαρτιας. *Coll. cap. sup. iii.* 10. [*coercitus, repressus est peccando.* ὑπερ της του παντος κοσμου των σωζομενων σωτηριας παθοντα. *Mart. Polyc.* 17. οὐ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη. *Clem. Rom. i.* 21.] *Coll. cap. ii.* 21. *iii.* 18. αντιλογιας παυει κληρος. *Prov. xviii.* 18. *Ald. Coll.* 2 *Pet. ii.* 14. [*Glass. Philol. Sac. p.* 358. *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xv.* 3. ὑμας δε παρακαλει Χριστος εις την αυτου αφθαρσιαν, δια του παθους αυτου και της αναστασεως, οντας μελη αυτου. *Ign. Trall. p.* 169. *Voss. Emphatica est locutio: "eâdem vos armate mente." Hostes contra quos animum Christi induende, se munire dicunt pii, sunt adflictiones et persecutiones ob Christum sustinendæ. Arma verò quibus instructus perpessiones subibat Christus erant, animi alacritas, preces et lacrymæ, patientia et in Deum patrem fiducia. Similiter loquuntur profani. Apud Joseph. de Maccab. c.* 13: *Fratres Maccabæi contra imminentes cruciatus his se firmant verbis:* καθοπλισωμεθα τοιγαρουν την του θειου λογισμου εγκρατειαν. *Bell. Jud. l.* 3. *cap.* 14. *p.* 843, την κοινην της πολεως απογνωσιν ὑπλισαμενος, *communi desperatione civitatis armatus. Ant. i.* 6. *cap.* 10. *p.* 189, *David ad Goliathum dicit: Ego te incadens,* τον Θεον ὡπλισμαι, *Deo armatus sum. Conf. Bell. Jud. l.* 1. *c.* 20. *p.* 767. *Kypke.*] *Conf. omninò Rom. vi.* 2-11.

2 [βαδιζειν κατα τας επιθυμιας. *Clem. Rom. i.* 3. ἱνα μη δουλοι εὑρεθωσιν επιθυμιας. *Ign. Polyc.* 4. καλον γαρ το ανακοπτεσθαι απο των επιθυμιων των εν τῳ κοσμῳ, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 5.] *Conf. Sir. xviii.* 30, 31. *viii.* 5. *Ps. xxiv.* 7. *Cap. i.* 14. [*Epist. Diogn.* § 9.]

3 [τοις νομοις του Θεου πορευεσθε. *Clem. Rom. i.* 1. 3. πορευεσθαι εν τη εντολη του Κυριου. *Polyc. Phil.* 4. προ του ἡμας πιστευσαι τῳ Θεῳ, ην ἡμων το κατοικητηριον της καρδιας φθαρτον, κ. τ. λ. *Barnab. Epist.* § 16. 20. ειδωλολατρουντες, μαχιμοι, φιλαργυροι, ὑπερηφανοι, ανομοι, ασελγεις, κ.τ.λ. *Test. XII Patr. p.* 584.] αθεμιτος, 2 *Mac. vi.* 5. *viii.* 1. [*Abominandum cultum Idolis deferre dicitur ambulare* εν αθεμιτοις ειδωλολατρειαις. *Valck. ad Act. x.* 28. φθονος αδελφοκτονιαν κατειργασατο. *Clem. Rom. i.* 4. 32. οινοφλυγια· επιθυμια οινου αμετρος. *Phavor.*] μη μνημονευετε τα πρωτα, και τα αρχαια μη συλλογιζεσθε, κ. τ. λ. *Esa. xliii.* 18, 19. *Coll. Rom. vi.* 19. *xiii.* 11, 12. [και ὁ βιος ἡμων ὁλος αλλο ουδεν ην ει μη θανατος, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Conf. Gen. xl.* 20. [κωμος δε εστι τα μετα μεθης και ὑβρεως ασματα, κ. τ. λ. *Œcumen. Theophyl. Peculiaris usus verbi* πορευεσθαι *hôc locô observandus. Milliès illud invenietur ap. Script. Græc. Vett. at ne semel quidèm invenietur hôc usû, qûo hìc legitur.—Orientales vitam humanam considerant ut iter. Inde pro verbo "vivere" sæpe scribunt incedere, iter facere, vel ambulare. Istam ideam ut exprimerent verbis Græcis, quibus propria ambulandi vel incedendi vis, tribuerunt notionem vivendi, qualia* περιπατειν, *et* πορευεσθαι. *Vivere secundum præcepta Domini hìc est* πορευεσθαι εν εντολαις του Κυριου. *Vitam instituere, prout animo fuerit libitum, phrasi Hellenisticâ dicitur, incedere in desideriis cordis sui, Sirachidæ v.* 2. *Comparari poterunt* 1 *Pet. iv.* 3. 2 *Pet. ii.* 10. *Verbum ambulandi,* περιπατειν, *in hunc sensum reperietur in* 1 *Cor. iii.* 3. 2 *Thess. iii.* 6. *Galat. v.* 16. *Valck. ad Luc. i.* 6. Ὁυτοι μεν ουν ὑπο διαρρεουσης πιοτητος τε και τερψεως επι πλεον οιδησαντες και περιταθεντες εξερραγησαν, κ.τ.λ. *Philo De Post. Cain.* § 35.] *Coll. omninò Sap. xiv.* 21-27.

4 [ὁπως συντρεχητε τη γνωμη του Θεου. *Ign. Ephes.* 3. 4. *Magn.* 7. αναχυσις· φυρμος, συγχυσις. *Phavor.* φυρμος, βλακια. *Hesych.* ξενιζονται· θαυμαζουσι. *Œcumen.*] ασωτιας, *Coll. Prov. xxviii.* 7.

5 [κριτης ζωντων και νεκρων. *Polyc. Phil.* 2. ούτως δει ἡμας φρονειν περι Ιησου Χριστου ὡς περι Θεου, ὡς περι κριτου ζωντων και νεκρων. *Clem. Rom. ii.* 1. και ούτοι Θεου εσονται, ἱνα ωσιν κατα Ιησουν Χριστον ζωντες. *Ign. Philad.* 3.] *Coll.* 2 *Tim. iv.* 1. *Conf. Sap. iv.* 20.

6 [κατα ανθρωπους ζην. *Ign. Rom.* 8. κατα Θεον ζητε. *Ephes.* 8. οἱ κατα σαρκα ταυτα πρασσοντες, απεθανον. 16. τοις νεκροις ευηγγελισθη· *Conf. Nicod. Evang.* § 20. 21.] *Coll. Gal. ii.* 20. *Rom. xiv.* 9.

7 [σωφρονουσας περι την του Κυριου πιστιν. *Polyc. Phil.* 4. επει ουν τελος τα πραγματα εχει, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 5. νηψατε, σωφρονησατε εν Χριστῳ Ιησου· εσχατοι καιροι λοιπον εισιν. *Ephes. p.* 130. *Vossii.*] επι της φυλακης μου στησομαι, και επιβησομαι επι πετραν, και αποσκοπευσω του ιδειν τι λαλησει εν εμοι, κ. τ. λ. *Hab. ii.* 1.

Conf. Luc. xxi. 32. *Col. iv.* 2-6. *Matt. xxvi.* 41. [νηφοντες προς τας ευχας. *Polyc. Phil.* 7. σωφρονειν· *Clem. Rom. i.* 1. *Polyc. Phil.* 2. 4.] *Coll. Jacob. v.* 8, 9. *Neh. iv.* 9. φυλασσετε επαλξεις. *Esa. xxi.* 11. *Nah. ii.* 1. γρηγορειτε. *Marc. xiii.* 37.

8 [προ παντος προνοουντες ἁγνειας. *Polyc. Phil.* 5. ἡ αγαπη—καλυπτει πληθος ἁμαρτιων. *Clem. Rom. i.* 49. πως μεγα και θαυμαστον εστιν ἡ αγαπη, και της τελειοτητος αυτης ουκ εστιν εξηγησις, κ. τ. λ. 50.] *Conf. Jacob. v.* 12. 20. 1 *Cor. xiii.* 13. *cap. i.* 22.

9 [ου διστασεις δουναι, ουδε διδους γογγυσεις. *Barnab. Epist.* § 19. το μεγαλοπρεπες της φιλοξενιας ὑμων ηθος. *Clem. Rom. i.* 1. 10. φιλοξενος. 12. *Conf. Valck. ad Heb. xiii.* 1.] *Rom. xii.* 13.

10 [καθως και ετεθη εν τῳ χαρισματι αυτου· ὁ ἁγνος εν τῃ σαρκι—και μη αλαζονευεσθω, γινωσκων ὁτι ἑτερος εστιν ὁ επιχορηγων αυτῳ την εγκρατειαν. *Clem. Rom. i.* 38. οἱ λειτουργοι της χαριτος του Θεου. 8. 23. προσεχοντες τῃ του Χριστου χαριτι. *Mart. Polyc.* 2. ὡς Θεου οικονομοι. *Ign. Polyc.* 6.] *Conf. Deut. viii.* 18. *Luc. xii.* 42-46. *xvi.* 1. 1 *Tim. iv.* 14. 1 *Cor. iv.* 1, 2. *Ephes. iii.* 10.

11 [τους καταδεξαμενους τα λογια αυτου. *Clem. Rom. i.* 19. τα λογια του Θεου. 53. τα λογια του Κυριου. *Polyc. Phil.* 7. δι' οὑ αυτῳ δοξα και μεγαλωσυνη, κρατος, τιμη. *Clem. Rom. i.* 58. 59. ᾧ ἡ δοξα συν Πατρι και Ἁγιῳ Πνευματι, εις τους αιωνας των αιωνων. Αμην. *Mart. Polyc.* 22. τοις κατ' ανδρα κατα βοηθειαν Θεου λαλει. *Ign. Polyc.* 1. εις το δοξασθηναι το ονομα του αληθινου και μονου Θεου, ᾧ ἡ δοξα εις τους αιωνας των αιωνων. Αμην. *Clem. Rom. i.* 43. ὁ γαρ ποιησας τον ουρανον και την γην και παντα εν αυτοις, και πασιν ἡμιν χορηγων, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 3.] στηριχθηναι εν δοξῃ αυτου το παν. *Sir. xlii.* 17. *Coll.* 2 *Tim. iv.* 18. *Heb. v.* 12. *Cap. v.* 11.

12 [αγαπητοι· *Clem. Rom. i.* 7 *et sæp.* και ξενισμον *(stuporem)* παρειχεν ἡ καινοτης αυτου. *Ign. Ephes.* 19. ξενιζεσθαι επι τινι· *Jos. Ant. i.* 1. 2. ξενιζω· εκπληττω. *T. Mag.* πυρωσις· δοκιμασια. *Hesych.*] *Conf. Zach. xiii.* 9. *Judith. viii.* 27. [ουδεν ξενον, ουδε αλλοτριον εδειξεν—αλλα την φυσιν αυτου. *Act. Thom.* § 44.] *Coll. Eccles. ix.* 1, 2.

13 [ὡσπερ καθηλωμενους εν τῳ σταυρῳ του Κυριου, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 1. μονον εν τῳ ονοματι Ιησου Χριστου, εις το συμπαθειν αυτῳ, παντα ὑπομενω, κ. τ. λ. 4. μιμητην ειναι του παθους του Θεου μου. *Rom.* 6. μιμηται ουν γενωμεθα της ὑπομονης αυτου, (Χριστου) και εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου, δοξαζωμεν αυτον, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 8. και τα παθηματα αυτου ην προ οφθαλμων ὑμων. *Clem. Rom. i.* 2.] *Conf. Act. v.* 41. *Jac. i.* 2. 2 *Cor. i.* 7, ειδοτες ὁτι ὡσπερ κοινωνοι εστε των παθηματων, οὑτω και της παρακλησεως. *Coll. Esa. lxvi.* 10.

14 [πρεπον ουν εστι κατα παντα τροπον δοξαζειν Ιησουν Χριστον τον δοξασαντα ὑμας. *Ign. Ephes.* 2.] μακαριος ει, και καλως σοι

εσται. *Ps. cxxvii.* 2. [" λοιδορησον τον Χριστον·"—" πως δυναμαι βλασφημησαι τον βασιλεα μου, τον σωσαντα με;" *Coll. Mart. Polyc.* 9. 14.] *Coll. Act. v.* 41. 2 *Cor. xi.* 23-28.

15 [και τα κοσμικα ταυτα ὡς αλλοτρια ἡγεισθαι, και μη επιθυμειν αυτων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 5.] *Conf. cap. ii.* 20. *iii.* 17. [αγαθοποιουντες, ὡς κακοι κολαζονται—και την αιτιαν της εχθρας ειπειν οἱ μισουντες ουκ εχουσιν. *Epist. ad Diogn.* § 5.] αλλοτριοεπισκοπος, *Coll. Act. xviii.* 15. 1 *Tim. v.* 13. τι προς σε; *Joan. xxi.* 23.

16 [πρεπον ουν εστιν, μη μονον καλεισθαι Χριστιανους, αλλα και ειναι. *Ignat. Magn.* 4. ἱνα μη μονον λεγωμαι Χριστιανος. *Rom.* 3. μετα παρρησιας ακουε, " Χριστιανος ειμι." *Mart. Polyc.* 10.] *Conf. Col. ii.* 16. 2 *Cor. iii.* 10. [ευχαριστω σοι, Δεσποτα, ὁτι με τελειᾳ τῃ προς σε αγαπῃ τιμησαι κατηξιωσας, τῳ Ἀποστολῳ σου Παυλῳ δεσμοις συνδησας σιδηροις. *Mart. Ign.* 2.] ὁ ὑπακουων μου ουκ αισχυνθησεται, κ. τ. λ. *Sir. xxiv.* 22. *xlii.* 2. *Coll. Phil. i.* 20. *Matt. v.* 10.

17 και τι ποιησετε ὁταν επισκεπτηται ὁ Κυριος; *Sir. ii.* 14. [οὐ (του Χριστου) το αἱμα εκζητησει ὁ Θεος απο των απειθουντων αυτῳ. *Polyc. Phil.* 2.] του οικου του Θεου· *Coll. Num. xii.* 7. *Joel. i.* 15, 16. [επει ουν τελος τα πραγματα εχει, και επικειται τα δυο ὁμου, ὁ τε θανατος και ἡ ζωη, και ἑκαστος εις τον ιδιον τοπον μελλει χωρειν, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 5.] *Coll. Jer. xii.* 5. *Matt. vi.* 23. *Heb. ii.* 3.

18 *Coll.* 1 *Tim. iv.* 10. [πας γαρ δισψυχος ανηρ, εαν μη μετανοησει, δυκολως σωθησεται. *Herm. Past. p.* 172. *Hefele.* κοπῳ και μοχθῳ της σωτηριας τυγχανει· βιαστη γαρ εστιν ἡ βασιλεια του Θεου, και δια πολλων θλιψεων τις τυγχανει αυτης. *Œcumen. ap. Greg.*] *Luc. xiii.* 24. *Apoc. vii.* 14. *Heb. xi.* 25.

19 ὡστε· *Sap. vi.* 25. την παραθηκην, ἡτις παρετεθη αυτῳ. *Lev. vi.* 4. [και ατενισωμεν εις τον πατερα και κτιστην του συμπαντος κοσμου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 19. ταυτῃ ουν τῃ ελπιδι προσδεδεσθωσαν αἱ ψυχαι ἡμων τῳ πιστῳ εν ταις επαγγελιαις, και τῳ δικαιῳ εν τοις κριμασιν, κ. τ. λ. 27.] *Conf.* 2 *Tim. i.* 12. [αμεταμελητοι ητε επι παση αγαθοποιια. *Clem. Rom.* 2. τον Σωτηρα των ψυχων ἡμων. *Mart. Polyc.* 19.] *Coll. Sir. xxiv.* 8. *cap. ii.* 14, 15. 2 *Mac. xiii.* 14. φειδῃ δε παντων, ὁτι σα εστι Δεσποτα φιλοψυχε. *Sap. xi.* 26.

ΚΕΦ. ε. 5.

1, 2 ΤΙΜΗΝ την καθηκουσαν απονεμοντες τοις παρ' ὑμιν πρεσβυτεροις. *Clem. Rom. i.* 1. 21. και τα παθηματα αυτου ην προ οφθαλμων ὑμων. 2. κοινωνοι της αναστησεως αυτου. *Ign. Trall. p.* 156. *Voss.* γινεσθε μιμηται του παθηματων και αγαπης αυτου. *p.* 163. Χριστου κοινωνος γενομενος. *Mart. Polyc.* 6. της μελλουσης βασιλειας. *Clem. Rom. ii.* 5.] ηγγικε γαρ το σωτηριον μου παραγινεσ-

θαι, και το ελεος μου αποκαλυφθηναι. *Esa. lvi.* 1. *Coll. Marc. xvi.* 7. [διακονουνται δε.—εν τῳ ἱερῳ τουτῳ συμποσιῳ,—τας διακονικας χρειας επιτελουντες ου προς βιαν, ουδε προσταξεις αναμενοντες, αλλ' εθελουσιῳ γνωμῃ φθανοντες μετα σπουδης και προθυμιας τας επικελευσεις. *Philo De Vit. Contemp. p.* 900. *Edit. Par.* εις το αξιωθηναι την εν Συριᾳ εκκλησιαν, δια της ευταξιας ὑμων, ποιμανθηναι εν Χριστῳ. *Ign. Magn. sub. fin. Voss. p.* 154. Ιγνατιος—Πολυκαρπῳ Επισκοπῳ εκκλησιας Σμυρναιων, μαλλον επεσκοπημενῳ ὑπο Θεου Πατρος και Κυριου Ιησου Χριστου. *Polyc. Inscr.*] ανδρα ἱλαρον και δοτην ευλογει ὁ Θεος. *Prov. xxii.* 8. [λειτουργησαντας αμεμπτως τῳ ποιμνιῳ του Χριστου. *Coll. Clem. Rom. i.* 42. 44. 54. 57. *Laudat. Ign. ad Antioch. p.* 86. *Voss.* ἑκουσιως ηγετο προς Τραϊανον. *Mart. Ign.* 2. προθυμως μετα σπουδης επορευετο. *Mart. Polyc.* 8.] και δωσω ὑμιν ποιμενας κατα την καρδιαν μου, και ποιμανουσιν ὑμας ποιμαινοντες μετ' επιστημης. *Jer. iii.* 15. [αναγκαστος, *Jos. Ant. xviii.* 3. 5.] *Conf.* 2 *Mac. xi.* 3. *Joan. x.* 1, 2. ου γαρ ζητω τα ὑμων, αλλ' ὑμας. 2 *Cor. xii.* 14. [*Ign. Philad.* 10.]

3 [ουκ επαιρομενων επι το ποιμνιον αυτου. *Clem. Rom. i.* 16. ἡ πραοτης αυτου δυναμις. *Coll. Ign. Trall.* 3.] των κληρων. *Coll. Deut. iv.* 20. *ix.* 29. *Dan. xii.* 13. πως κατελογισθη εν υἱοις Θεου, και εν ἁγιοις ὁ κληρος αυτου εστιν. *Sap. v.* 5. γνωστως επιγνωσῃ ψυχας ποιμνιου σου. *Prov. xxvii.* 23. [τοπος μηδενα φυσιουτω. *Ignat. Smyrn.* 6. εις τυπον και διδαχην αφθαρσιας. *Magn.* 6. ἱνα ἑνι κληρῳ Εφεσιων εὑρεθω των Χριστιανων. *Ephes.* 11. οἱ τῃ δεσποτικῃ αποφασει χρησαμενοι, και αναθεμα της εκκλησιας ποιησαντες ανθρωπον, κ.τ.λ. *Fragm.* 1. ὡσπερ κριος επισημος, αγελης καλης ἡγουμενος. *Mart.* 2. *Polyc.* 14.]

4 [μονος αυτην (εκκλησιαν) Ιησους Χριστος επισκοπησει. *Ign. Rom.* 9. εστεφανωμενον τε τῳ της αφθαρσιας στεφανῳ. *Mart. Polyc.* 17. ἱνα και τον μισθον κομισωμεθα. *Clem. Rom. ii.* 11. τον της αφθαρσιας στεφανον απολαβων. *Mart. Polyc.* 19. ω ψυχη, ὁταν τελειωθῃς, και βραβειων και στεφανων αξιωθῃς κ. τ. λ. *Philo. Alleg.* 2. *p.* 74. *Conf. Heb. xiii.* 20, *et Carpzov. ad loc.* αμαραντινον· ασηπτον. *Hesych. immarcibilis. Labb.* ἱνα και ὑμεις στεφανους δοξης φορεσητε. *Test. Patr. p.* 731.] αρχιποιμην· 4 *Reg. iii.* 4. *Theod. Conf. Col. iii.* 4. *Sir. xliii.* 9. [Ιησουν Χριστον—ποιμενα της κατα την οικουμενην καθολικης εκκλησιας. *Mart. Polyc.* 19. *Coll. Ign. Rom.* 9. *Pulcerrimè pastor optimus, Jesus, Petro dicitur* ὁ αρχιποιμην, *quam vocem rariss. adhibet Hesychius, observans, Cretenses* τον αρχιποιμενα, *s. pastoribus ceteris præfectum, appellasse* Αρχιλαν. *etc. Valck. ad Luc. ii.* 8. και ιδοιμοι σε εν Χριστῳ τυγχανουσαν του στεφανου. *Ign. p.* 73. *Voss.*] ὁ ποιμαινων τον Ισραηλ προσχες, ὁ οδηγων ὡσει προβατα τον Ιωσηφ· ὁ καθημενος επι των χερουβιμ εμφανηθι, κ. τ. λ. *Ps. lxxix.* 1-3.

5 [μαθετωσαν τι ταπεινοφροσυνη παρα Θεῳ ισχυει. *Clem. Rom.*

i. 21. ενδυσωμεθα την ὁμονοιαν, ταπεινοφρονουντες, κ.τ.λ. 30. ὑποταγητε τοις πρεσβυτεροις. 57. ὑποτασσομενοι μαλλον η ὑποτασσοντες. 2. νεωτεροι αμεμπτοι εν πασιν. *Polyc. Phil.* 5. και παντος του πρεσβυτερου τιμην εχειν τους νεους φησιν, επει πρεσβυτατον ὁ Θεος. *Jos. c. Ap. ii.* 27. *Coll. Valck. ad Jacob. iv.* 6. εγκομβωσασθε, αντι του ανειλησασθε, περιβαλεσθε, ἢ αναστειλασθε. *Cod. Coislin. Alb. Gloss. p.* 217. ενκομβωσασθαι· στολισασθαι. *Hesych.*] *Coll. Tit. iii.* 2. *Jac. iii.* 17. *Gal. v.* 22.

6 [εταπεινους ἑαυτους ὑπο την κραταιαν χειρα, ὑφ' ἡς ἱκανως νυν εισιν ὑψωμενοι. *Epist. Eccles. Vienn. Fragm. p.* 321. *tom.* 1. *Routh.*] Κυριε Πατερ και Θεε ζωης μου, μετεωρισμον οφθαλμων μη δῳς μοι, κ. τ. λ. *Sir. xxiii.* 4. [που γαρ τις ἡμων δυναται φυγειν απο της κραταιας χειρος αυτου; *Clem. Rom. i.* 28. ουκ εκκλινας την κεφαλην σου ὑπο κραταιαν χειρα, ὁπερ ευλογηθη το σπερμα σου. *Jacob. Protevang. apud Fabric. p.* 101.] εν καιρῳ· *Matt. xxiv.* 45. *Conf. Luc. i.* 51-53. *Exod. iii.* 19. 2 *Par. xii.* 5-7. *Jona. iii.* 6-10. *Ps. l.* 17. *Bar. ii.* 18. [ταπεινον *ex origine significat id, quod solo æquale, atque adeo humile est. Propria illa vis spectanda Luc. iii.* 5, παν ορος ταπεινωθησεται. *Respondet Latinum humilis, proprio etiam sensu de rebus positum, quæ solo pæne sunt æquales.*—*Figuratè* ταπεινος *et* ταπεινοω *ponuntur de istâ virtute Modestiæ, quâ quis nihil de se præclare sentit. Ad integram Lucæ loquutionem comparari poterit Ps. cxii.* 6, *ubi in Græcis Deus dicitur* τα ταπεινα εφορᾳν, *et Ps. ci.* 17, επιβλεπειν επι την προσευχην των ταπεινων, *i. e. benignè respicere, atque adeò exaudire preces eorum, qui demissè ipsi de se cogitant. hôc sensu phrasis hìc quoque capienda. Notat enim* επιβλεπειν *in Libris ss. sic respicere, ut curam geras. Valck. ap. Luc. i.* 48. *Hùc facit locus* 1 *Par. xxix.* 24, *ubi LXX. habent* παντες—ὑπεταγησαν αυτῳ. *Conf.* 2 *Par. xxx.* 8. *Sed scopo nostro magis favet Gen. ix.* 2, *ubi Deus Noacho filiisque ipsius dicit* ὑπο χειρας ὑμιν δεδωκα. *Atque ita Israel* 4 *Reg. xiii.* 5 εξηλθεν ὑποκατωθεν χειρος Συριας. *Keuchen.*] οἱ φοβουμενοι Κυριον ἑτοιμασουσι καρδιας αυτων, και ενωπιον αυτου ταπεινωσουσι τας ψυχας αυτων. *Sir. ii.* 17.

8 [νηφοντες προς τας ευχας. *Polyc. Phil.* 7. γρηγορει, ακοιμητον πνευμα κεκτημενος. *Ign. Polyc.* 1. ὁ αρχων του αιωνος τουτου διαρπασαι με βουλεται, κ. τ. λ. *Rom.* 7. *Philad.* 6. ὁ αντιδικος = ὁ αντικειμενος, *Clem. Rom. i.* 51. *p.* 184. *Jacobs.*] *Coll. Apoc. xii.* 9. [*Coll. Herm. Past. lib.* 3. *Simil.* 6. § 2. *p.* 194-197. *Hefele, Similiter Num. xvi.* 32, *terra dicitur deglutiisse Dathan et Abiram, LXX habent* κατεπιεν αυτους. *Cum hisce etiam conferri potest, locus Prov. i.* 12, *ubi sanguinolentus alter alterum incitat, et rabidi sui animi cogitata his verbis effert*—καταπιωμεν δε αυτον, ὡσπερ ᾅδης ζωντα, και αρωμεν αυτου την μνημην εκ γης—*Confer etiam Ps. cxxiii.* 2, 3. *Thren. ii.* 16. *Keuchen.*]

9 *Coll.* 4 *Mac. cap.* 18. Κυριε εν θλιψει εμνησθην σου, εν θλιψει μικρᾳ ἡ παιδεια σου ἡμιν. *Esa. xxvi.* 16. [τα ἡμετερα των κατ' ανδρα παθηματα. *Ign. Smyrn.* 5. αγων ην ὑμιν—ὑπερ πασης της αδελφοτητος, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 2. ἑδραιοι τῃ πιστει. *Ign. Ephes.* 10.] *Conf. Ephes. vi.* 13. [ου δυναται γαρ καταδυναστευειν των δουλων του Θεου των εξ ὁλης καρδιας ελπιζοντων επ' αυτον. Δυναται ουν ὁ Διαβολος παλαισαι, καταπαλαισαι δε ου δυναται. Εαν ουν αντιστῃς αυτον, νικηθεις φευξεται απο σου κατησχυμμενος. *Herm. Past. Mandat.* 12. § 5. *p.* 182. *Hefele.*] *Coll. Esa. l.* 7. *Ezech. iii.* 9.

10, 11 [καταρτισας—τους εν Ῥωμῃ των αδελφων ακοντας. *Mart. Ign.* 5.] *Coll. Heb. xiii.* 21. [ὁ Κυριος της δοξης και πασης χαριτος, μετα του πνευματος ὑμων. Αμην. *Barnab. fin.* ᾧ ἡ δοξα και ἡ μεγαλωσυνη εις τους αιωνας των αιωνων. Αμην. *Clem. Rom. i.* 20. 38. 43. 45. αυτῳ δοξα, τιμη, κρατος. 59. στηριξας· *Coll. Valck. ap.* 2 *Pet. ii.* 14. τῳ δυναμενῳ παντας ἡμας εισαγαγειν εν τῃ αυτου χαριτι και δωρεᾳ εις την αιωνιον αυτου βασιλειαν, δια του παιδος αυτου του μονογενους Ιησου Χριστου, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 20. εν Χριστῳ Ιησου κληθεντες. *Clem. Rom. i.* 32. ποιησωμεν το θελημα του καλεσαντος ἡμας. *ii.* 5. το θελημα του Πατρος του καλεσαντος ἡμας. 10. ὁυς κατα το ιδιον θελημα εστηριξην εν βεβαιωσυνῃ, τῳ Ἁγιῳ αυτου Πνευματι. *Ign. Philad. Inscr.* ἱνα εν μιᾳ ὑποταγῃ ητε κατηρτισμενοι. *Ephes.* 2. *Phil.* 8. *Smyrn.* 1.] *Conf. Matt. vii.* 25. *Heb. xiii.* 20, 21. [σθενωσει· ενισχυσει, δυναμωσει. *Hesych.*] *Conf.* 2 *Cor. xiii.* 11. *Ps. cii.* 5. *Esa. xl.* 31.

12 [και ιδου επιμαρτυρομαι ὑμιν—του μη πορευεσθαι εν αγνοιᾳ, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 520. δι' ολιγων γραμματων αιτουμαι ὑμας. *Ignat. Rom.* 8. *Polyc.* 7. ὁθεν και γραφω ὑμιν δια Βουρρου κ. τ. λ. *Philad.* 11. ὁν λογιζομαι και τους αθεους εντρεπεσθαι. *Trall.* 3. παρακαλω σε εν χαριτι, ἡ ενδεδυσαι, προσθειναι τῳ δρομῳ σου, κ. τ. λ. *Polyc.* 1.] *Conf.* 1 *Thess. i.* 1. 1 *Cor. xv.* 1.

13 [ασπαζεται ὑμας ἡ αγαπη Σμυρναιων. *Ign. Trall.* 13 *et sæp.* συνεκλεκτη· *Coll.* συνακροατης, *Mart. Ign.* 3. συνδουλος, *Ign. Ephes.* 2.]

14 [την εκκλησιαν—ἡν ασπαζομαι εν αἱματι Ιησου Χριστου. *Ign. Philad. Inscr.* ασπαζεται ὑμας ἡ αγαπη των αδελφων. *Smyrn.* 12. *Coll. Clem. Rom.* 59. *fin.* ὁι εν Χριστῳ. 43. αλληλους φιληματι ασπαζομεθα, παυσαμενοι των ευχων. *Justin. Apolog.* 2. ασπασασθε αλληλους εν ἁγιῳ φιληματι, *Ign. ad Tarsens. sub fin. p.* 81. *Voss.* δῳη πασι—ψυχῃ πιστιν, φοβον, ειρηνην. *Clem. Rom. i.* 58. ενευλογηθησαν παντες, ὁι τεταγμενοι εις ζωην αιωνιον εν Χριστῳ. *Ign. Magn. p.* 150. *Voss.*] επαραι Κυριος το προσωπον αυτου επι σε, και δῳη σοι ειρηνην, *Num. vi.* 26. *Ephes. vi.* 24.

ΠΕΤΡΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΚΕΦ. α. 1.

1 ΕΠΙΣΤΟΛΗ Καθολικη· *Coll. Jacob. i.* 1. [*Symeon*, Συμεων, *Heb.* שמעון, *sicut pleraque exemplaria scriptum habent* 2 *Pet.* 1, *quùm aliis omnibus locis dicatur* Σιμων שימון *Simon. Sed videtur à Græcis Simon pro Simeon corruptè dici, propterea quod lit.* y *non possunt exprimere. Beza. in Act. xv.* 14.· κατα πιστιν και αγαπην, εν Ιησου Χριστῳ, τῳ Σωτηρι ἡμων. *Ign. Ephes.* 1. *Magn. Inscr. Smyrn.* 6. *Polyc. Phil. Inscr.* ἱνα μαθῃς ὁτι τον σοφον ισοτιμον κοσμῳ ὁ Θεος ηγαγε. *Philo. Cain et Abel.* 1. *p.* 165. *Mangey.* ισοτιμον καλῳ βιῳ σοφου. *De Proem.* § 19. ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους Χριστος, εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Ign. Rom.* 3. τις ειμι εγω—ἱνα ἰσοτιμον εμαυτον εκεινων ειπω; *Epist. Philad. p.* 179. *Voss.* ιση γαρ ἡ χαρις ἡ του θειου βαπτισματος. *Schol. ap. Cramer.* ἱνα δικαιωθῃς ὁ Θεος εν τῃ δικαιοσυνῃ σου εν ταις ανομιαις ἡμων. *Psalt. Sal. ix.* 3.]

2 [χαρις ὑμιν και ειρηνη—πληθυνθειη. *Clem. Rom.* 1. *Inscr. Mart. Polyc. Inscr.* αναστασις δε εστι Πατρος ἡ επιγνωσις. *Clem. Fragm.* 8.]

3 [ὡς πασα γλωσσα πιστευσασα εις Θεον συνηχθη. *Ign. Magn.* 10. ποιησωμεν το θελημα του καλεσαντος ἡμας. *Clem. Rom. ii.* 5.] δωσω σοι—και τα προς ζωην σου. *Jud. xvii.* 10. [Δεδωρημενης *activè intelligendum est: quia donavit nobis vis divina. Tenendum est, in verbis, quæ perfecto vel alio tempore Mediæ vocis careant, loco temporis Medii passivum adhiberi, aliàs autem Passiva nunquam significationem activam habere. Quæ observatio debetur S. V. Ernestio B. N. I.* 119. *Küttner.* ὁις μεν γαρ αληθινος πλουτος εν ουρανῳ κατακειται δια σοφιας και ὁσιοτητος ασκηθεις, τουτοις και ὁ των χρηματων επι γης περιουσιαζει—ὁις δε ὁ κληρος ουκ εστιν ουρανιος δι' ασεβειαν η αδικιαν, ουδε των επι γης αγαθων ευοδειν πεφυκεν ἡ κτησις, κ. τ. λ. *Philo. De Præm. et Pœn.* § 17. *p.* 425. *Mang.* εν Χριστῳ Ιησου κληθεντες. *Clem. Rom. i.* 32. τῃ αρετῃ του Θειου. *Jos. Ant. xvii.* 5, 6. αρετη· θεια δυναμις. *Hesych.* τα βαθη της θειας γνωσεως. *Clem. Rom. i.* 40. *Coll. omnium* § 20. ἱνα—του αορατου δῳ την επιγνωσιν. *Fragm.* 8. των—λατρευοντων τῳ παναρετῳ ονοματι αυτου. *i.* 45. ουτως γαρ λεγει ἡ παναρετος σοφια. 57.]

4 πνευμα θειον σοφιας. *Exod. xxxi.* 3. *Job. xxxiii.* 4. [επαγγελμα. *Jos. c. Ap. i.* 5. θειας δε δοκουντι μετεσχηκεναι φυσεως. *Jos. c. Ap. i.* 26. το μεγαλειον της επαγγελιας αυτου. *Clem. Rom. i.* 26. επαγγελμα, *pignus. Labb. Gloss. Vett.* ἡ επιδημια εν τῳ κοσμῳ τουτῳ της σαρκος ταυτης. *Clem. Rom. ii.* 5. μοιχειαν και φθοραν. 6. νυν μανθανω δεδεμενος μηδεν επιθυμειν κοσμικον η ματαιον. *Ign. Rom.* 4. εν ᾧ ὑπομενοντες την πασαν επηρειαν του αρχοντος του αιωνος τουτου και διαφυγοντες Θεου τευξομεθα. *Magn.* 1. ἱνα εκεινος μεν τον ιδιον κληρον απαρτισῃ, Χριστου, κοινωνος γενομενος. *Mart. Polyc.* 6.] φθορα ζωης. *Sap. xiv.* 12. 25. *Conf.* 1 *Pet. i.* 15, 16. *Ps. xvi.* 15. *Sir. xviii.* 30.

5 [και διωξωμεν μαλλον την αρετην. *Clem. Rom. ii.* 10. της—ὑπερ της αθλησεως σπουδης. *Mart. Ign.* 4. ὁ πλουσιος επιχορηγειτω τῳ πτωχῳ. *Clem. Rom. i.* 38.] *Conf. Phil. iv.* 8. [εν τῃ πιστει ὑμων, *pro* επι, *ut sit sensus, adjicite ad fidem vestram (Coll. Esa. xxviii.* 10*): nisi dicere malimus* εν *respondere lit.* ל *Heb. quæ tertiis casibus præponi consuevit. Beza.*] *Coll. Matt. xxv.* 16, 17. *Ephes. iv.* 16. *Col. ii.* 19.

6 [ὁ ἁγνος εν τῃ σαρκι—και μη αλαζονευεσθω, γινωσκων ὁτι ἑτερος εστιν ὁ επιχορηγων αυτῳ την εγκρατειαν. *Clem. Rom. i.* 38. δῳη πασῃ ψυχῃ—ειρηνην, ὑπομονην· 58.] *Conf. Phil. ii.* 12, 13.

7 [της φιλαδελφιας ἡμων ἁγνην αγωγην. *Clem. Rom. i.* 48. 51. αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη. *Ign. Ephes.* 14.] *Coll.* 1 *Cor. xiii.* 13, μειζων δε τουτων ἡ αγαπη.

8 [και καρποφορει εις τον Κυριον ἡμων Ιησουν Χριστον. *Polyc. Phil.* 1. μη αργους—επι παν εργον αγαθον. *Clem. Rom. i.* 34. αργησωμεν απο της αγαθοποιιας; 33.] *Conf. Matt. xiii.* 22. *Tit. iii.* 14. *Joan. xv.* 5. *Phil. iv.* 17. [*Ign. Trall.* 11.] εν γῃ—ακαρπῳ. *Jer. ii.* 6.

9 [παλαι γαρ ην αυτῳ φιλια. *Jos. Ant. xi.* 3. 1. κατα το παλαι προσταγμα. *Mart. Ign.* 6. επι τους εγγιστα γενομενους. *Clem. Rom. i.* 5. ἁι εγγιστα εκκλησιαι. *Ign. Philad.* 10. εν τῃ πιστει αυτου αμβλυωπησαι. *Clem. Rom. i.* 3.] *Conf. Esa. xliii.* 8. *Apoc. iii.* 18. *Sap. ii.* 21. 1 *Joan. ii.* 11. [μυω· καμμυω. μυωπαζων· οφθαλμιων. *Hesych.*] [*Mihi quidem hic totus locus,* ᾧ μη παρεστι ταυτα, τυφλος εστι, μυωπαζων, ληθην λαβων του καθαρισμου των παλαι αὐτου ἁμαρτιων, *ita videtur reddendus: "Cui desunt hæ virtutes," quæ ex fide proficisci debent, "is cæcus est, et oculos claudens, et qui vim baptismi amisit;" h. e. nihil ei prodest, baptismo lavatum esse. Hanc interpretationem orationis* συναφεια *non tàm postulat, quàm efflagitat. Sic apud Josephum* A. 11. 6. 9: της εξουσιας επιλαυθανεσθαι. *eòdem lib. xv.* 4 *de Hebræis in Mosen rebellibus:* τον Μωϋσην ητιωντο, παντων επιλελησμενοι των εκ Θεου προς την ελευθεριαν αυτοις σημειων γεγονοτων. *et Bell. I. vi.* 6. 2: εκλαθεσθαι

των του πολεμου νομων. *Sic de iisdem A. iii.* 1. 4, ληθην εχειν των εμπροσθεν ευεργεσιων· *quod quid sit, statim dilucidiùs explicatur per* της διανοιας εκβαλλειν τας του Θεου χαριτας και δωρεας. *Eodem modo igitur* του καθαρισμου ληθην λαβειν *licet interpretari,* της διανοιας εκβαλλειν τον καθαρισμον, *atque adeò illius vim amittere. Krebs.* Δεον γαρ, ειδοτα ὡς καθαρισθεις και ἁγιοτητος μετελαβε, νηφειν, ἱνα δια παντος τηρῃ τον ἁγιασμον, οὐ χωρις ουδεις οψεται τον Κυριον. *Schol. ap. Cramer.*]

10 [αγαπωντες τον επιεικη και ευσπλαγχνον Πατερα ἡμων, ὁς εκλογης μερος εποιησεν ἑαυτῳ. *Clem. Rom. i.* 29. τον εκλογας ποιουντα απο των ιδιων δουλων. *Mart. Polyc.* 20. σπουδαζετε ουν μιᾳ ευχαριστιᾳ χρησθαι. *Ignat. Philad.* 4. τον—της ἁγιας κλησεως ἡμων κανονα. *Clem. Rom. i.* 7. μια κλησις εν Χριστῳ. 46. πλεον σπουδαιος γινου οὐ ει. *Ign. Polyc.* 3. διο μαλλον εσπουδασα γραψαι. *Barn. p.* 254. *Voss.*] *Conf. Phil. ii.* 12. *Rom. xi.* 5. [βεβαιαν· ασαλευτον, μενουσαν. *Hesych.* ὁ λογος αυτου της πιστεως, ἡ κλησις αυτου της επαγγελιας, κ. τ. λ. *Barn. Epist.* § 16. ου δησεις τον πταισαντα, κ.τ.λ. *Clem. Fragm.* 10.] *Coll.* 1 *Cor. ix.* 27. *x.* 12. *Phil. iii.* 12.

11 *Conf. Sap. v.* 15, 16. *Ps. cxx.* 7. [οὐ (του Χριστου) της βασιλειας ονειμην. *Mart. Ign.* 2. εις την αιωνιον αυτου βασιλειαν. *Mart. Polyc.* 20. ποιᾳ πεποιθησει εισελευσομεθα εις το βασιλειον του Θεου; *Clem. Rom. ii.* 6. τουτο ὁ ποιησας ἑαυτῳ μεγα κλεος εν Κυριῳ περιποιησεται, και πας τοπος δεξεται αυτον. *i.* 54.] πλουσιως· *Ephes. ii.* 4. 2 *Cor. ix.* 6, 10, 11. [δι' ὁυ (Χριστου) πλουτιζεται ἡ εκκλησια, και χαρις ἁπλουμενη εν ἁγιοις πληθυνεται, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 11.] *Coll.* 1 *Cor. iii.* 15. *xv.* 41. *Luc. xxiii.* 42. *Ps. cv.* 4, 5.

12 [εαν εστηριγμενη ᾖ ἡ διανοια ἡμων. *Clem. Rom. i.* 35. ταυτα, αγαπητοι, ου μονον ὑμας νουθετουντες επιστελλομεν, αλλα και ἑαυτους ὑπομιμνησκοντες, κ. τ. λ. 7.] *Conf. Sir. vi.* 37. [εστηριγμενους· *Coll. Valck. ap. cap. ii.* 14. εν τῃ παρουσῃ αληθειᾳ· *recte Latinus Interp.* "*Quod pervenit ad vos.*" *Nam* παρειναι *ponitur pro* אתה *venire, Prov. i.* 27. *Est particip. præs. pro præterit. more Heb. Grot.*]

13 [ερωτω ὑμας χαριν αιτουμενος, ὡς ετι το καλον σκευος εστι μεθ' ὑμων, κ. τ. λ. *Barnab. Epist. p.* 253. *Voss.*] εφ' ὁσον. *Job. xxxii.* 11. *pleniùs Rom. vii.* 1, *Gal. iv.* 1, εφ' ὁσον χρονον. εν ὑπομνησει· *Coll.* 2 *Tim. i.* 5. [σκηνωματι· σωματι, ὁυτω και Παυλος καλει το σωμα ἡμων, την επιγειον οικιαν του σκηνους, 2 *Cor. v.* 1, 4. *Oecumen. ap. Greg.* δικαιον ἡγησαμην, κ. τ. λ. *Jos. Ant. ix.* 8. 2. και διεγειρῃ εις μιμησιν της εκεινου πιστεως. *Clem. Rom. Fragm.* 2. αθανατος ἡ ψυχη εν θνητῳ σκηνωματι κατοικει, κ.τ.λ. *Epist. ad Diogn.* 6. *Conf. omninò.*]

14 [αποθεσις· *Clem. Alex. Strom. iv.* 25.] σκηνωμα· *Coll. Job.*

xxi. 28. ὥσπερ ὁ σκηνην καταλυων πηξας. *Esa. xxxviii.* 12. [Πετρος μεν εσταυρουτο. *Ign. ad Tars. p.* 76. *Voss.*] *Coll. Job. iv.* 19.

15 εσπουδασα του μη βλεπειν. *Esa. xxi.* 3. [μιμηται δε του Κυριου σπουδαζωμεν ειναι. *Ign. Ephes.* 10. σπουδαζετε ουν βεβαιωθηναι εν τοις δογμασιν του Κυριου. *Magn.* 13. εις τε την των ηθληκοτων μνημην, και των μελλοντων ασκησιν τε και ἑτοιμασιαν. *Mart. Polyc.* 18. εσπευδε προς αυτους χαιρουσα και αγαλλιωμενη επι τη εξοδῳ. *Epist. Mart. Vienn. et Lugdn.* § 14. *Routh. Reliq. Sacr. tom. i. p.* 316. διακονους των μελλοντων πιστευειν. *Clem. Rom. i.* 42.]

16 [εν μεγαλειοτητι Πατρος ὑψιστου. *Ignat. Inscript. Rom.* ἡ μεγαλειοτης της προνοιας του Δεσποτου. *Clem. Rom. i.* 24.] ἡ παρουσια του Κυριου· *Coll. Matt. xxiv.* 3. [μη πλανασθε—μυθευμασιν τοις παλαιοις ανωφελεσιν ουσιν. *Ign. Magn.* 8. μυσαρου ζηλους αρχηγοις εξακολουθειν. *Clem. Rom. i.* 14.] *Conf.* 1 *Tim. i.* 4. 2 *Tim. iv.* 4. οἱ μυθολογοι και οἱ εκζητηται της συνεσεως, ὁδον δε σοφιας ουκ εγνωσαν. *Bar. iii.* 23. [*Coll. Krebs. ad loc.*] *Coll. Act. xxvi.* 26.

17 [τῃ μεγαλοπρεπει δοξῃ αυτου. *Clem. i.* 9. το μεγαλοπρεπες και ἁγιον ονομα αυτου. 58.] *Deut. xxxiii.* 26. [*Cùm Petrus hìc mentionem faciat* μεγαλοπεπους δοξης, *respexisse videtur loc. Ps. xx.* 5, *ubi δοξα et* μεγαλοπρεπεια *de Messiâ prædicuntur; vel Ps. xxviii.* 4 *ubi dicitur,* φωνη Κυριου εν μεγαλοπρεπειᾳ. *Keuchen. Quùm tres duntaxat in monte fuerint Transformationis Domini testes, Johannes, Jacobus Johannis frater, et Petrus: Jacobus autem pridem esset interfectus ab Herode antequam hæc scriberentur, Act. xi.* 2, *superest ut vel Johanni vel Petro tribuatur hæc Epistola, in quâ certe nihil est quod Petri Apostolicam majestatem non prodat. Imò mihi etiam videor genus illud dicendi Petro præ cæteris peculiare, in hâc epistolâ facile dignoscere, quo videlicet omnia inter se connectuntur, vix distinctis periodis, quod Græci* πτωτικον *vocant. Beza.*] *Conf. Esa. xlii.* 1. *CITAT.*

18 ιδου, φωνη εκ της νεφελης, κ. τ. λ. *Matt. xvii.* 5. *Marc. ix.* 7. [τουτο ηδη τριτον ηνεχθη· επι του βαπτισματος πρωτον· δευτερον ὁτε εβοησεν ὁ Υἱος προς τον Πατερα, το, "Πατερ, δοξασον με εν τῃ δοξει ἡ ειχον, προ του τον κοσμον ειναι, παρα σοι"—και τριτον επι της μεταμορφωσεως. *Cramer.*] *Coll. Joan. xiii.* 31, 32.

19 [καλως ποιειτε προσεχοντες. *merito, recte, præclare animum advertitis. Elsner. ap. Valck. in Act. xxi.* 13. οἱ γαρ αγαπητοι προφηται κατηγγειλαν εις αυτον (Χριστον)· το δε Ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. *Ign. Philad.* 9. και προσεχοντες τους λογους αυτου επιμελως. *Clem. Rom. i.* 2. λεγει γαρ ὁ προφητικος λογος. *ii.* 11. πρεπον εστιν—προσεχειν τοις Προφηταις, κ. τ. λ. *Ignat. Smyrn.* 7. προσεχοντες τῃ του Χριστου χαριτι. *Mart. Polyc.* 2. ὁρατε, αγαπητοι, ου

μονον πιστις, αλλα προφητεια εν τη γυναικι γεγονεν. *Clem. Rom. i.* 12. λυχνου δικην θειϊκου την εκαστου φωτιζων διανοιαν δια της των γραφων εξηγησεως. *Mart. Ign.* 1.] ὁ αστηρ ὁ λαμπρος και ορθρινος. *Apoc. xxii.* 16. *ii.* 28. αυχμωδης· *Mich. iv.* 8. σκοτωδης· *Aquil.* [αυχμερον· σκοτωδες. *Hesych. hispidus. Labb. Gloss.*] *Conf. Dan. xii.* 3. *Heb. i.* 1. [ει ουν οἱ εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες, εις καινοτητα ελπιδος ηλθον, μηκετι σαββατιζοντες, αλλα κατα κυριακην ζωην ζωντες, εν ᾗ και ἡ ζωη ἡμων ανετειλεν δι' αυτου και του θανατου αυτου, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 9.] *Conf. Bar. iv.* 1. 2. *Sir. l.* 28, 29. [παρακαλω ὑμας—προσεχειν δε τη των Αποστολων διδαχη και νομῳ, και Προφηταις πιστευειν, κ. τ. λ. *Ign. ad Antioch. Voss. p.* 82.]

20 [οἱ γαρ θειοτατοι Προφηται κατα Χριστον Ιησουν εζησαν· δια τουτο και εδιωχθησαν, ενπνεομενοι ὑπο της χαριτος αυτου, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 8. οὑ (Ιησου Χριστου) και οἱ Προφηται μαθηται οντες, τῳ Πνευματι ὡς διδασκαλον αυτον προσεδοκουν, κ. τ. λ. 9.] πασης συντελειας ειδον περας, πλατεια ἡ εντολη σου σφοδρα. *Ps. cxviii.* 96. εν γραφη αληθειας. *Dan. x.* 21. *Coll.* 1 *Pet. i.* 11, 12. [και παντι δε ανθρωπῳ αστειῳ ὁ ἱερος λογος προφητειαν μαρτυρει· προφητης γαρ ιδιον μεν ουδεν αποφθεγγεται, αλλοτρια δε παντα, ὑπηχουντος ἑτερου. φαυλῳ δ' ου θεμις ἑρμηνει γενεσθαι Θεου, ὡστε κυριως μοχθηρος ουδεις ενθουσιᾳ, μονῳ δε σοφῳ ταυτ' εφαρμοττει, επει και μονος οργανον Θεου εστιν ηχουν, κρουομενον και πληττομενον αορατως ὑπ' αυτου. *Philo. Quis. Rer. Div. Hær. p.* 404. *Edit. Col.* § 52. *Mang.*]

21 [ενκυπτετε εις τας γραφας, τας αληθεις ῥησεις Πνευματος του Ἁγιου. *Clem. Rom. i.* 45. και οἱ Προφηται οἱ προκηρυξαντες την ελευσιν του Κυριου ἡμων. *Polyc. Phil.* 6. ανθρωπος Θεου εσομαι. *Ign. Rom.* 6.] *Coll.* 3 *Reg. xiii.* 1. 4 *Reg. i.* 9. *xxi.* 10. [και ὁ μεν τοιαυτα επεθειαζεν, ουκ ων εν ἑαυτῳ, τῳ δε θειῳ πνευματι προς αυτα κινουμενος, κ. τ. λ. *Jos. Ant. iv.* 6. 5. λεγω γαρ ουδεν ιδιον, αλλ' ατ' αν ὑπηχηση το θειον. *Philo. Vit. Mos.* 1. § 51. *Mang.*] *Conf. Ezech. ii.* 2. *Joan. i.* 13. *Act. ii.* 4. [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8.] Πνευμα Κυριου ελαλησεν εν εμοι, και ὁ λογος αυτου επι γλωσσης μου. 2 *Reg. xxiii.* 2.

ΚΕΦ. β. 2.

1 ΑΥΤΑΙ αἱ ὁδοι εισι παντων των συντελουντων τα ανομα, τη γαρ ασεβειᾳ την ἑαυτων ψυχην αφαιρουνται. *Prov. i.* 19. απωλειαν τη ψυχη αυτου περιποιειται. *vi.* 32. [ὁτι εν ὑμιν ουδεμια αἱρεσις κατοικει, αλλ' ουδε ακουετε τινος πλεον ηπερ Ιησου Χριστου λαλουντος εν αληθειᾳ. *Ignat. Ephes.* 6. εν αγαπη προσελαβετο ἡμας

ὁ Δεσποτης. *Clem. Rom. i.* 49. ὁ μεγας δημιουργος και Δεσποτης των ἁπαντων. 20. ευχαριστω σοι, Δεσποτα, ὁτι με τελειᾳ τῃ προς σε αγαπῃ τιμησαι κατηξιωσας, τῳ Αποστολῳ σου Παυλῳ δεσμοις συνδησας σιδηροις. *Ignat. Mart.* 2. απολειποντες—τας ψευδοδιδασκαλιας. *Polyc. Phil.* 7. ὁ της ασεβειας διδασκαλος. *Mart. Polyc.* 12. θεασαμενος εν ἡμιν πολλην πλανην και απωλειαν. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Conf. Act. iv.* 24. *Deut. xxxii.* 35. *Rom. xiii.* 2. *cap. iii.* 16. *Jer. xiv.* 14. *xxiii.* 14. [ὁν τινες αγνοουντες αρνουνται, μαλλον δε ηρνηθησαν ὑπ' αυτου. *Ign. Smyrn.* 5. *Magn.* 9.] Δεσποτα Κυριε. *Gen. xv.* 2. *Coll.* 1 *Thess.* 5. 3. ηγορασθητε γαρ τιμης. 1 *Cor. vi.* 20.

2 [αποπιπτομεν της ὁδου της δικαιας. *Clem. Rom. ii.* 5. θωμεν την ὁδον την ευθειαν. 7. *Coll. Clem. Rom. i.* 47. *fin.*]

3 [*Sordidi quæstûs gratiâ sermonibus adulterinis fraudulentam inter vos exercebunt mercaturam. Valck. ad* 1 *Cor. v.* 6. 2 *Cor. iv.* 2. πλαστα γραμματα. *Jos. Vit.* § 65.] *Conf. Rom. xvi.* 18. ενεπορευοντο (ενεμπορευονται *Alex.*) σοι εν ψυχαις ανθρωπων. *Ezech. xxvii.* 13. [οἱ Χριστεμποροι, τον λογον καπηλευοντες, και τον Ιησουν πωλουντες. *Ignat. Magn. p.* 149. *Trall.* 159. *Edit. Voss.*] *Coll.* 2 *Cor. ii.* 17. *Conf. Gen. xxv.* 27, ανθρωπος απλαστος *LXX.* ἁπλους· *Aquil.* αμωμος· *Sym.* [ὡν το κριμα προδηλον εγενηθη, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 51.] μνησθητι ὁτι οργη ου χρονιει. *Sir. vii.* 16. *Conf. Juda.* 4. φυλασσεται ὁ ασεβης εις ἡμεραν κακην. *Prov. xvi.* 5. [εκπαλαι· *jam tum. Labb. Gloss.*] ὁτι και ὁ Ὑψιστος εμισησεν ἁμαρτωλους, και τοις ασεβεσιν αποδωσει εκδικησιν. *Sir. xii.* 6. *Coll. cap. iii.* 9.

4, 5 ζοφος· *Ps. x.* 2. *xc.* 6. *Sym.* [ζοφον ηρεοντα· τον αϊδου τοπον ὁμιχλωδη, σκοτος, αχλυς. *Hesych.* το της μελλουσης κρισεως και αιωνιου κολασεως τοις ασεβεσι τηρουμενον πυρ. *Mart. Polyc.* 11.] *Conf. Apoc. xx.* 3. [εγω ειμι ὁ τους αγγελους αωθεν κατω ριψας.—εγω ειμι ὁ την αβυσσον του Ταρταρου οικων και κατεχων, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 32. *Coll. Evang. Nicod. cap.* 22, σιδηροις καταδεσμησατε τας χειρας και τους ποδας, κ. τ. λ. Ταρταρος· ὁ ὑπο την γην κατωτατος τοπος. *Hesych.* ταρταρωσας· *Sic vocarunt Græci infima terræ loca, quæ puniendis nocentium animabus essent destinata. Itaque quod ad vocabulum ipsum attinet, non dubitavit Petrus illud tanquam vulgò tritum usurpare, quomodò etiam Matt. et Luc.* ᾅδην *vocarunt. Beza.* ταρταρωσας· εις τον Ταρταρον εκβαλων.—ογδοον Νωε δικαιοσυνης· ἑπτα γαρ προ αυτου, Ενως, Καϊναν, Μαλελεηλ, Ιαρεδ, Ενωχ, Μαθουσαλα, Λαμεχ· ογδοος δε ὁ Νωε. *Schol. ap. Greg.*] κοσμῳ ασεβων (*impiorum multitudine*). *Coll. Prov. xvii.* 6. [του παντος κοσμου των σωζομενων. *Mart. Polyc.* 17. Νωε—παλιγγενεσιαν κοσμῳ εκηρυξεν. *Clem. Rom. i.* 9. Νωε εκηρυξεν μετανοιαν, κ. τ. λ. 7. κηρυξ γενομενος εν τῃ ανατολῃ και εν τῃ δυσει.

5.] ουκ εφεισατο περι της παροικιας Λωτ, κ. τ. λ. *Sir. xvi.* 8. Νωε ανθρωπος δικαιος. *Gen. vi.* 9. [*Philo. De Erud. Cong.* § 17. *Mang.*]

6 [Ιωνας Νινευϊταις καταστροφην εκηρυξεν. *Clem. Rom. i.* 7. των αρχαιων ὑποδειγματων. 5. των μελλοντων πιστευειν. 42.] *Coll. Matt. x.* 15. *Rom. ix.* 29. *Juda.* 7. [τεφρωσας· σποδωσας. *Hesych.*]

7 [εν βιβλοις Ενωχ του δικαιου. *Test. XII Patr. p.* 609. 653. δια φιλοξενιαν και ευσεβειαν Λωτ εσωθη εκ Σοδομων, της περιχωρου πασης κριθεισης δια πυρος και θειου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 11. καταπονουμαι· *adflicto. Labb.* ασελγεια· *lascivia, libido. Id.*]

8 αθυμια κατεσχε με απο ἁμαρτωλων των εγκαταλιμπανοντων τον νομον σου. *Ps. cxviii.* 53. οιμοι ὁτι ἡ παροικια μου εμακρυνθη, κατεσκηνωσα μετα των σκηνωματων Κηδαρ. *cxix.* 5, 6. [ερις—ἡ δυναμενη ὑμας βασανισαι. *Ign. Ephes.* 8. βλεμμα· *aspectus. Labb.*]

9 [οιδε· *Heb.* יד *i. e. longo usu exercitatus est in liberandis et eripiendis justis, et puniendis sceleratis. Est autem hæc conclusio inductionis. Beza.*] *Coll. Jer. x.* 23. = ὁτι γινωσκει Κυριος ὁδον δικαιων, και ὁδος ασεβων απολειται. *Ps. i.* 6. και παντα τροπον ευσεβειτε· γινωσκοντες ὁτι των παθων δεσποτης εστιν ὁ ευσεβης λογισμος, κ. τ. λ. 4 *Mac. xviii.* 1, 2. [τα τηρουμενα τοις ὑπομεινασιν αγαθα. *Mart. Polyc.* 2. εις κολασιν του αιωνος τετηρηται. *Test. XII Patr. p.* 529. ἑως ἡμερας κρισεως. *p.* 544. *Coll. Ign. Magn.* 5.] *Coll. Num. xvi.* 5. *Ps. xxxiii.* 17.

10 [εν σαρκι τυγχανουσιν (οἱ Χριστιανοι), αλλ' ου κατα σαρκα ζωσιν, κ. τ. λ. *Epist. ad. Diogn.* § 5. φαυλων εργων μιαρας επιθυμιας. *Clem. Rom. i.* 28. αυθαδης· ὑπερηφανος, θυμωδης. *Hesych.*] πορευσομαι οπισω των εραστων μου. *Ose. ii.* 5. [τῳ Καισαρι ὑποταγητε, εν οἱς ακινδυνος ἡ ὑποταγη. *Ign. Frag.* 3.] και γε εν συνειδησει σου βασιλεα μη καταρασῃ, κ. τ. λ. *Eccles. x.* 20. [προσωπα προπετη και αυθαδη. *Clem. Rom. i.* 1. εν τοις νομιμοις των προσταγματων αυτου πορευεσθαι. 3.] ὁστις επορευθη οπισω Βεελφεγωρ. *Deut. iv.* 3. 4 *Reg. xiii.* 2. [πορευομενος· *Coll. Valck. ad* 1 *Pet. iv.* 3. *Beza ad Rom. viii.* 1. αιτιον δε της ανεπιστημοσυνης μεγιστον ἡ σαρξ και ἡ προς σαρκα οικειωσις, κ. τ. λ. *Philo De Gigant.* § 7.]

11 *Job. iv.* 18, 19. [κατανοησωμεν το παν πληθος των αγγελων αυτου, πως τῳ θεληματι αυτου λειτουργουσιν παρεστωτες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 34.] θυμουμενος γε τοι Μωσης κατα Δαθαν και Αβειρων, ου θυμῳ τι κατ' αυτων εποιησεν, αλλα λογισμῳ τον θυμον διητησεν. 4 *Mac. ii.* 17-20. *Juda.* 9. [βλασφημος· *maledicus. Labb.*]

12 εις ἁλωσιν. *Job. xxiv.* 5. *Aquil. Coll. Gal. iv.* 24. [ους δει ὑμας ὡς θηρια εκκλινειν. *Ign. Ephes.* 7.] δια τουτο ὡς παισιν αλογιστοις την κρισιν εις εμπαιγμον επεμψας. ὁι δε παιγνιοις επιτιμησεως μη νουθετηθεντες, αξιαν Θεου κρισιν πειρασουσιν, κ.τ.λ. *Sap. xii.* 25-27.

13 [σπιλος, Ἑλληνικως· κηλις, Αττικως. *Phrynic.* τηρησατε την σαρκα ἁγνην, και την σφραγιδα ασπιλον, ἱνα την αιωνιον ζωην απολαβωμεν. *Clem. Rom. ii.* 8. τον μισθον κομισωμεθα. 11. μισθον αδικιας· *Conf. Vorst. de Heb. cap.* 9.] *Conf. Luc. vii.* 25. *Sir. xxvii.* 13. *Prov. xiv.* 9. *Aq. Theod.* [*Coll. Ign. Smyrn.* 8.]

14 ὁ αντοφθαλμων ἡδοναις στεφανοι την ζωην αυτου. *Sir. xix.* 5. *Comp.* αἱ ψυχαι διεστραφησαν του λαου μου, και ψυχας περιεποιουντο. *Ezech. xiii.* 18. [νυν δε επιμενουσιν κακοδιδασκαλουντες τας αναιτιους ψυχας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 10.] *Coll. Deut. xi.* 26-29. *Jer. v.* 8. *Sap. iv.* 11. *Prov. i.* 19. *Aq. Sym. Theod.* φιλαργυρου μεν γαρ ουδεν ανομωτερον, ουτος γαρ και την ἑαυτου ψυχην εκπρακτον ποιει. *Sir. x.* 8. *Comp. xiv.* 9, 10. [επιστηριζειν τας ψυχας των μαθητων *significat, teneros Christianorum animos fulcire, et suffultos per adhortationes confirmare et roborare. Hinc facilè liquet, quosnam Petrus appellet* ψυχας αστηρικτους, *nimirum nondum satis confirmatos in Evangelicâ veritate, atque adeo in prolapsionem valdè pronos. Valck. ad Act. xiv.* 22. οφθαλμους εχοντες μεστους μοιχαλιδος· *oculi enim impudices indices impudicitiæ sunt—unde Sir. xxvi.* 9, πορνεια γυναικος εν μετεωρισμοις οφθαλμων, *et Prov. vi.* 26, μηδε αγρευθῃς σοις οφθαλμοις, κ. τ. λ.—καταρας τεκνα· *Sic Ose. ii.* 4, τεκνα αδικιας *est idem cum illo* υἱοι αδικιας. *Scenes enim vocem Heb.* בנים *filii, modò* υἱος, *modò* τεκνα *interpretantur. Drusius.* ὁδοι δυο εισι διδαχης και εξουσιας, ἡ τε του φωτος, ἡ τε του σκοτους. διαφορα δε πολλη των δυο ὁδων, κ. τ. λ. *Barn. Epist.* § 18-20. *pp.* 25-27. *Hefele.*] *Coll. Tit. i.* 15. *Juda.* 12. *Matt. vi.* 22. *Ephes. iv.* 19. *Job. xxiv.* 15-18.

15 [θωμεν την ὁδον την ευθειαν, αγωνα του αφθαρτου, κ.τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 7. τῃ ὁδῳ τῃ κατα σαρκα. *Ign. Rom.* 9. μυσαρου ζηλους αρχηγοις εξακολουθειν. *Clem. Rom. i.* 14. ουτε τον Χριστον ποτε καταλιπειν δυνησομεθα. *Mart. Polyc.* 17.] *Conf. Num. xxxi.* 8. *Jos. xiii.* 22. *Deut. xxiii.* 5. *Neh. xiii.* 2. *Act. i.* 18. *xiii.* 10. *Apoc. ii.* 14. και επορευθη εν ὁδῳ Ἱεροβοαμ, κ. τ. λ. 3 *Reg. xv.* 34. *xxii.* 53. [*Quamquam in historiâ Mosaïcâ non traditur disertè, Bileamum præmia, à Balacô per legatos missa, accepisse; tamen id accidisse, et Petrus hìc indicat, et Josephus haud obscurè innuit: qui A. iv.* 6. 2 *in primâ Balaci ad Bileamum legatione nihil quidem de muneribus missis habet, sed tradit tantùm,* πεμπουσι μετα των Βαλακου πρεσβεων ανδρας των παρ' αυτοις αξιολογων, παρακαλεσοντας τον μαντιν ελθειν· *quos quamquam propè verum est non venisse sine muneribus, pro more veterum in legatis mittendis recepto; tamen paulo post* § 3, *ubi de alterâ ad eundem legatione Josephus exponit, dilucidè cognoscitur:* Μαδιανιται δε, Βαλακου σφοδρα εγκειμενου και δεησιν λιπαραν προσφεροντος, παλιν πεμπουσι προς τον Βαλαμον· *et mox* § 5, του δε Βαλακου δυσχεραινοντος, και παρα-

βαινειν αυτον τας συνθηκας, εφ' αἰς αυτον αντι μεγαλων λαβοι δωρεων παρα των συμμαχων, επικαλουντος· *Sed omnium disertissimè docet Philo De Vit. Mos. p.* 643, *Bileamum ad hoc negotium à Balaco muneribus fuisse et mercede conductum :* Επι τουτον εξεπεμπε των ἑταιρων τινας, παρακαλων ἡκειν, και δωρεας τας μεν ηδη παρειχε, τας δε δωσειν ὡμολογει· *paulo post:* Ἑτεροι δε ευθυς επι την αυτην χρειαν εχειροτονουντο των δοκιμωτερων, πλειω μεν επιφερομενοι χρηματα, περιττοτερας δε δωρεας ὑπισχνουμενοι. *Verum igitur est, Bileamum munerum accipiendorum spe ductum ad Balacum venisse, (quod solùm ex hoc Petrino loco colligi posse putat Surenhusius,) sed nec illud negandum, Bileamum munera accepisse. Krebs. ad loc.*] *Coll. Ose. ix.* 1. 10.

16 μη παραζηλου εν τῳ κατευοδουμενῳ εν τῃ ὁδῳ αυτου, εν ανθρωπῳ ποιουντι παρανομιας. *Ps. xxxvi.* 7. [παραφρων· *demens. Labb.*]

17 [ὁ Σαταν ὁ κληρονομος του σκοτους. *Evang. Nicod. cap.* 20.] εγκατελιπες την πηγην της σοφιας. *Bar. iii.* 12. *Conf. Sir. i.* 5, *Comp. omninò.* μονοις δε εκεινοις επετετατο βαρεια νυξ, εικων του μελλοντος αυτους διαδεχεσθαι σκοτους, ἑαυτοις δε ησαν βαρυτεροι σκοτους. *Sap. xvii.* 21. δεσμιοις αἰδιοις ὑπο ζοφον τετηρηκεν. *Juda.* 6. *Coll. Matt. viii.* 12. *xxii.* 13. *xxv.* 30. [τον ὑετον ηλαυνε ανεμος. *Jos. Ant. v.* 5. 3.] *Coll. Jer. ii.* 13. *sup. v.* 4. [και εσονται ὡς καταιγιδες ψευδοπροφηται, κ.τ.λ. *Test. XII Patr. p.* 614. οὑτοι εισιν πηγαι ανυδροι· ουκ εχοντες τον ζωντα του Πνευματος λογον, τον χειμαρρουν της τρυφης, τον επικλυζοντα εις δοξαν εθνων. *Caten. Patr. ap. Cramer.*]

18 *Coll. Jer. v.* 26, 27. [οἱ εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες. *Ign. Magn.* 9. των ματαια λαλουντων. *Philad.* 1. θεασαμενος εν ἡμιν πολλην πλανην και απωλειαν. *Clem. Rom. ii.* 1. ὑπερογκα ματαιοτητος, *prætumida vanitatis loquentes, hoc est, prætumidam vanitatem. Cap. iii.* 3, εσχατον των ἡμερων, *ultimum dierum, h. e. ultimi dies. Heb. vi.* 17, το αμεταθετον της βουλης αυτου, *immutabilitatem consilii sui. Glass. Phil. Sacr. p.* 25. *Dathe.* ὑπερογκος· ὑπερηφανος, *superbus, turgidus. Labb. Gloss. Vett.*] *Coll. Juda.* 16.

19 [ουχ ἡδομαι τροφῃ φθορας, ουδε ἡδοναις του βιου τουτου. *Ign. Rom.* 7. ἱνα μη δουλοι ευρεθωσιν επιθυμιας. *Polyc.* 4.] φθορα· *Sap. xiv.* 12. 25. *Rom. i.* 22. *Prov. vi.* 25. [τῳ δ' Αντωνιῳ το μεν ὁλον ἡττασθαι συνεβαινε της γυναικος, ὡς μη μονον εκ της ὁμιλιας, αλλα και φαρμακοις δοκειν ὑπακουειν εις ὁ, τι αν εκεινη θελει. *Jos. Ant. xv.* 4. 1.] *Conf. Sap. xvii.* 2. 1 *Esd. iv.* 26. *Judith. xvi.* 9. 1 *Cor. vi.* 12, 13. [*Conf. Philo. Quod. Omn. Prob. Lib. pass.* ὁτι παντα ἡδονης δουλα, και ὁ βιος ὁ των φαυλων δεσποζεται ὑφ' ἡδονης, κ.τ.λ. 2 *Alleg. sub fin. Rarior est constructio* ἡττασθαι τινι, *vinci ab aliquo ; addam ergo aliquot exempla. Josephus Ant. i.* 13. *c.* 15. *p.* 448 : ἡττατο δε μονῳ τῳ προς

την μητερα και τους αδελφους οικτῳ, *vincebatur sola erga matrem et fratres misericordia. Ibid. l.* 3. *c.* 13. *p.* 99, *item l.* 1. *c.* 19. *p.* 29, *ubi Jacob.* ερωτι της παιδος ἡττηθεις, *amore puellæ (Rachelis) victus dicitur; et l.* 19. *c.* 2. *p.* 667, ἡδονῃ τε ἡσσωμενος, *voluptatibus deditus; adde Bell. Jud. l.* 5. *c.* 41. *p.* 901. *In Test. XII Patriarch. p.* 529 *Ruben dicit, sibi revelatum esse,* ὁτι αἱ γυναικες ἡττωνται τῳ πνευματι της πορνειας, ὑπερ τον ανθρωπον, *quod spiritus scortationis magis mulieres teneat, quam viros. Kypke.* ει μεν γαρ προς επιθυμιας ελαυνεται, η ὑφ' ἡδονης θελεαζεται, η φοβῳ εκκλινει, η λυπῃ συστελλεται, η ὑπ' απορίας τραχηλιζεται, δουλην μεν αὐτην, δουλον δε και τον εχοντα μυριων δεσποτων απεργαζεται, κ. τ. λ. *Philo. Quod. Omn. Prob. Lib.* § 22.]

20 [ειρηνη παρα—Κυριου Ιησου Χριστου του σωτηρος ἡμων. *Polyc. Phil. Inscr.* τον σωτηρα των ψυχων ἡμων. *Mart. Polyc.* 19.] χαρησομαι επι τῳ Θεῳ τῳ σωτηρι μου. *Hab. iii.* 18. *Conf. Hab. ii.* 3, 4. *Joan. v.* 14. *Luc. xi.* 26. *Matt. xii.* 45. *xxvii.* 64. *Ps. lxxii.* 17. *Jac. i.* 27. *Ezech. xxxiii.* 12, 13. 18. *Ose. vii.* 13, ουαι αυτοις, ὁτι απεπηδησαν απ' εμου—εγω δε ελυτρωσαμην αυτους, αυτοι δε κατελαλησαν κατ' εμου ψευδη. *Coll. Matt. vi.* 23. *Jer. iv.* 14.

21 [ἡ κατα τους νομους παραδεδομενη ευσεβεια. *Jos. c. Ap. i.* 12. επαναδραμωμεν επι τον εξ αρχης παραδεδομενον ἡμιν της ειρηνης σκοπον. *Clem. Rom. i.* 19. ὁρατε, αγαπητοι, μη αἱ ευεργεσιαι αυτου αἱ πολλαι γενωνται εις κριμα πασιν ἡμιν, εαν μη αξιως αυτου πολιτευομενοι, κ. τ. λ. 21. ὁρατε, αδελφοι, ὁσῳ πλειονος κατηξιωθημεν γνωσεως, τοσουτῳ μαλλον ὑποκειμεθα κινδυνῳ. 41. ἰδωμεν τινες αἱ ὁδοι της ευλογιας. 31. επι τον εξ αρχης ἡμιν παραδοθεντα λογον επιστρεψωμεν. *Polyc. Phil.* 7. ἡ απο των κρειττονων επι τα χειρω μετανοια. *Mart. Polyc.* 11. δικαιοσυνης μονον εργον, *fidem in Deum vocat Philo. Quis Rer. Div.* § 19.] *Conf. Jer. xxi.* 8. *Heb. vi.* 4. *x.* 38.

22 [και καθως φρονουσιν, και συμβηνεται αυτοις. *Ignat. Smyrn.* 2.] λουσαμενη, *Coll. Exod. ii.* 5. [*Dresig. de Verb. Med. p.* 325.] κυλισματα. *Ezech. x.* 13. *Sym.* εν ἁμαρτιαις ουκ εγκυλισθησονται. *Sir. xxiii.* 12. [*Conf. Schoettgen. Hor. Heb. Vorst. de Adag. N. T. cap.* 3. βορβορος· *cænum. Labb. Gloss. Vett.*] *Coll. Tit. i.* 12, 13. [δεικνυσι δια τουτων, ὡς ουκ ελευθερουσι της πλανης τους πειθομενους αυτοις· αλλ' εις χειρονα πλανην ελκουσι· τα εσχατα δε χειρονα των πρωτων λεγει, καθο ποτε μεν εν αγνοιᾳ διαγοντες καιρον ειχον επιστροφης· νυν δε εν τῃ δοκουσῃ γνωσει ἁμαρτανοντες, ποιον ετι σωτηριας εὑρωσι καιρου; *Caten. Patr. ap. Cramer. Coll. Ign. Ephes.* 16.]

ΚΕΦ. γ. 3.

1 ΤΑΥΤΑ αγαπητοι, ου μονον ὑμας νουθετουντες επιστελλομεν, αλλα και ἑαυτους ὑπομιμνησκοντες, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 7. και διεγειρῃ εις μιμησιν της εκεινου πιστεως. *Fragm.* 2. ειλικρινεις και ακεραιοι ητε. *i.* 2. ἐξ ειλικρινους καρδιας. *ii.* 9. λογισμοις ειλικρινεσι. *Jos. Ant. xix.* 7. 1. τοις προσερχομενοις αυτῳ ἁπλῃ διανοιᾳ. *Clem. Rom. i.* 23. αμωμον διανοιαν. *Ign. Trall.* 1. καταρτισας——τους εν Ῥωμῃ των αδελφων ακοντας δια της επιστολης. *Mart. Ign.* 5. *Coll.* 1 *Cor. v.* 8. 2 *Cor. i.* 12. *ii.* 17. *Phil. i.* 10. 1 *Thess. v.* 12.

2 [τα προειρημενα. *Jos. Ant. ii.* 2. 4. οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον (Χριστον). *Ign. Philad.* 9. λαβωμεν προ οφθαλμων ἡμων τους αγαθους Αποστολους, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 5. μνημονευοντες δε ὡν ειπεν ὁ Κυριος διδασκων, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 2.]

3 [εσχατοι καιροι· λοιπον αισχυνθωμεν. *Ign. Ephes.* 11. πορευομενοι κατα την αληθειαν του Κυριου. *Polyc. Phil.* 5.] *Coll. Num. xxiv.* 1. ουδε κατα την βουλην του Θεου επορευθητε. *Sap. vi.* 4. [εμπαικτης, *vox Alexandrina. Lob. Phryn. p.* 241. *derisor. Labb.*] *Coll. Matt. xxiv.* 4, 5. *Sir. xviii.* 30. [ἑκαστον βαδιζειν κατα τας επιθυμιας αυτου τας πονηρας. *Clem. Rom. i.* 3.] *Coll. Act. ii.* 13. *xvii.* 32.

4 και που εισιν οἱ Προφηται ὑμων, κ. τ. λ. *Jer. xliv.* 19. εαν ὑστερησῃ, ὑπομεινον αυτον, ὁτι ερχομενος ἡξει, και ου μη χρονισῃ, κ. τ. λ. *Hab. ii.* 3, 4. [ταλαιπωροι εισιν οἱ διψυχοι, οἱ δισταζοντες την ψυχην, οἱ λεγοντες, "Ταυτα ηκουσαμεν——και ουδεν ἡμιν τουτων συμβεβηκεν," κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 23.] οἱ πατερες ὑμων που εισι, και οἱ προφηται μη τον αιωνα ζησονται; *Zach. i.* 5. [ταυτα της παρουσιας αυτου δειγματα. *Epist. ad Diogn.* 7. την παρουσιαν του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου. *Ign. Philad.* 9. *Conf. Clem. Rom. i.* 23. ἡμεις ουν ημεν εν τῳ ᾄδῃ μετα παντων απ' αιωνος κεκοιμημενων, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 18.] *Coll.* 2 *Par. xxxvi.* 16.

5, 6 [εν λογῳ της μεγαλωσυνης αυτου συνεστησατο τα παντα, και εν λογῳ δυναται αυτα καταστρεψαι. *Clem. Rom. i.* 27. ὡν ουδεν λανθανει ὑμας, εαν τελειως εις Ιησουν Χριστον εχητε την πιστιν. *Ign. Ephes.* 14. των τοτε ανθρωπων. *Polyc. Phil.* 3.] οἱ τοτε ευσεβεις ἱερεις. 2 *Mac. i.* 19. *Conf. Matt. xxiv.* 37-39.

7 [εν τῳ νυν αιωνι. *Polyc. Phil.* 5. ου γαρ τον νυν ηγαπησαν αιωνα. 9. το της μελλουσης κρισεως και αιωνιου κολασεως τοις ασεβεσι τηρουμενον πυρ. *Polyc. Mart.* 11. τηρηθειεν δ' ἑτερῳ κατακλυσμῳ. *Jos. Bell. Jud. i.* 3. 7. ἑως ἡμεραν κρισεως. *Test. XII Patr. p.* 544.] αιωνιῳ πυρι και βασανοις. 4 *Mac. xii.* 12. *Esa. xxxiv.* 4. *Apoc. vi.* 14.

8 [ουδεν λανθανει τον Κυριον, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 15. ιδου σημε-

ρον ἡμερα εσται ὡς χιλια ετη. *Barnab.* § 5.] ἐν δε τουτο, *Coll. Phil.* iii. 14. κρατος μεγαλωσυνης αυτου τις εξαριθμησεται, κ. τ. λ. *Sir.* xviii. 5. *Coll. Job.* xxxviii. 37. *Apoc.* x. 6, ωμοσε—ὁτι χρονος ουκ εσται ἐτι· *Conf. Philo De Mund. ibid.*

9 [το μεν ουν πρωτον και αναγκαιοτατον των εις μετανοιαν ειρηται· μετανοειτω δε τις, μη μονον εφ' οἷς ηπατηθη, κ. τ. λ. *Philo De Pœnitent.* § 2. ὁμοιον το παρα τῳ θεσπεσιῳ Δαβιδ ειρημενον εν τῳ πι [πθ] ψαλμῳ "ὁτι χιλια ετη εν οφθαλμοις σου, Κυριε, ὡς ἡμερα ἡ εχθες, ἡτις διηλθη και φυλακη εν νυκτι." προς ταυτα ουν ειρηκασιν οἱ εξηγηται ούτως. *Caten. Patr. ap. Cramer.*] μη ονειδιζε ανθρωπον αποστρεφοντα απο ἁμαρτιας, μνησθητι ὁτι παντες εσμεν εν επιτιμιοις. *Sir.* viii. 5. [Παρακαλω ουν ὑμας εν Κυριῳ, ὁσοι αν μετανοησαντες ελθωσιν επι την ἑνοτητα της εκκλησιας, προσδεχεσθε αυτους μετα πασης πραὁτητος, κ. τ. λ. *Ign. Philad. p.* 174. *Voss.* του τον μεν θανατον του ἁμαρτωλου μη βουλομενου, επι δε την μετανοιαν χρηστευομενου Θεου. *Epist. Eccles. Vienn. et Lugdn.* § 12.] *Coll. Ezech.* xxxiii. 11. [βραδυτης· *Jos. Ant.* vii. 4. 1. *Mart. Ign.* 5. και παιδευθητε εις μετανοιαν. *Clem. Rom.* i. 57. ουδεις γαρ δικαιων ταχυν καρπον ελαβεν, αλλ' εκδεχεται αυτον, κ. τ. λ. *Fragm.* 3. εις το πυρ το ασβεστον χωρησει. *Ign. Ephes.* 16. ἑκαστος εις τον ἰδιον τοπον μελλει χωρειν. *Magn.* 5. εις τι αγαθον χωρησῃ. *Barn. Voss. p.* 253.] ελεεις δε παντας—και παροραις ἁμαρτηματα ανθρωπων εις μετανοιαν. *Sap.* xi. 23. *Coll. Jer.* xvii. 15. 1 *Tim.* ii. 4. *Matt.* xviii. 14. *Joan.* iii. 17.

10 ἰδου ἡμεραι ερχονται Κυριου. *Zach.* xiv. 1. ὁτι παρεστιν ἡμερα Κυριου. *Joel.* ii. 1. [εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου εν αγαπῃ και δικαιοσυνῃ· επειδη ουκ οιδαμεν την ἡμεραν της επιφανειας του Θεου. *Clem. Rom.* ii. 12.] ῥοιζησει αυτους ὁ Θεος. *Ps.* lxiii. 8. *Aquil. Conf. Mal.* iv. 1. [εγγυς γαρ ἡμερα, εν ᾗ συναπολειται παντα τῳ πονηρῳ. Εγγυς ὁ Κυριος και ὁ μισθος αυτου. *Barn. Epist.* § 21. ὁταν ελθων ὁ Ὑιος αυτου καταργησει τον καιρον αυτου, και κρινει τους ασεβεις, και αλλαξει τον ἡλιον, και την σεληνην, και τους αστερας, κ. τ. λ. § 15. ῥοιζος· *impetus. Labb.*]

11 [εν ἁγιαις αναστροφαις και ευσεβειαις· *usurpavit numerum multitudinis ex Heb. more, ut pietas significetur omnibus suis numeris ac partibus constans, quam pro viribus sectari nos oporteat. Beza.* ὁρατε, αδελφοι, ὁσῳ πλειονος κατηξιωθημεν γνωσεως, τοσουτῳ μαλλον ὑποκειμεθα κινδυνῳ. *Clem. Rom.* i. 41. εν αγαθῃ συνειδησει ὑπαρχων. 41. ὁσιως αναστρεφομενους εν καθαρᾳ διανοιᾳ. 21. ποσα δε αυτῳ οφειλομεν ὁσια; κ. τ. λ. ii. 1. αναστροφη· *conversatio. Labb.*] *Conf. Luc.* vii. 36.

12 [Ευσεβιου· Παν γαρ σωμα χρονοις και μακροις αιωσι παλαιουται, ὡς ἱματιον παλαιωθεντα· παλαιωθεντα δε, αυθις ανακαινωθησεται τῃ σῃ παλιν ενθεῳ βουλῃ.—Ουχ ὡς απολλυμενων λεγει των

ουρανων· αλλ' ὡς αναστοιχειουμενων εις κρειττονα ληξιν· ὡσπερ γαρ τα σωματα τα ἡμετερα λυομενα ουκ εις το μηδαμως ειναι χωρει, αλλ' ανακαινιζεται εις αφθαρσιαν, καθως ειπεν ἡ θεια γραφη, ουτω και τα ουρανια σωματα δια του δηλουμενου πυρος ανακαινιζεται, ελευθερουμενα και αυτα απο της δουλειας της φθορας, τα ὁμοια και ὁ Αποστολος Παυλος φησιν. *Caten. Patr. ap. Cramer.* οὐ (Χριστου) οἱ Προφηται μαθηται οντες, τῳ Πνευματι ὡς διδασκαλον αυτον προσεδοκουν. *Ign. Magn.* 9. σπευσωμεν μετα εκτενειας και προθυμιας παν εργον αγαθον επιτελειν. *Clem. Rom. i.* 33. σπευδοντι θαττον αναχωρησαι του κοσμου. *Mart. Ign.* 5. μη φθονησαι τῳ σπευδοντι προς τον Κυριον. 6.] ετακη ἡ γη. *Ps. lxxiv.* 3. τους εκδεχομενους παιδειαν ελεει, και τους κατασπευδοντας επι τα κριματα αυτου. *Sir. xviii.* 14. *Conf. sup. v.* 4. *Matt. xxiv.* 3. εαν ανοιξῃς τον ουρανον, τρομος ληψεται απο σου ορη, και τακησονται, κ. τ. λ. *Esa. lxiv.* 1. *Judith. xvi.* 15, ορη γαρ εκ θεμελιων συν ὑδασι σαλευθησονται, πετραι δε απο προσωπου σου ὡς κηρος τακησονται, κ. τ. λ.

13 [επαγγελμα· *Jos. c. Ap. i.* 5. *p.* 1332. *Huds.*] εστι κληρονομια τοις θεραπευουσι Κυριον, και εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος. *Esa. liv.* 17. *Coll. Esa. lxvi.* 22. *xxxii.* 16. *CITAT.*

14 [εὑρεθηναι εν τῳ αριθμῳ των ὑπομενοντων. *Clem. Rom. i.* 35. τηρησατε την σαρκα ἁγνην και την σφραγιδα ασπιλον. *ii.* 8. εν τῳ ποιμνιῳ του Χριστου—εὑρεθηναι. 57. μιμηται δε του Κυριου σπουδαζωμεν ειναι. *Ign. Ephes.* 10. εὑρεθειητε αμωμοι. *Trall.* 13. αμωμητος παντελως εν ἡμιν ουδεις. *Cyril. Alex.*] *Coll. Phil. ii.* 15.

15 [φοβηθωμεν την μακροθυμιαν του Θεου, ἱνα μη ἡμιν εις κριμα γενηται. *Ign. Ephes.* 11. εν τῃ δοθειση αυταις πιστει. *Polyc. Phil.* 4.] ἡγησατο με ὡσπερ εχθρον. *Job. xix.* 11. *xxxiii.* 10. [εκεινους δε ουχ ἡγουμαι αξιους. *Mart. Polyc.* 10.] ὁ γαρ Κυριος εστι μακροθυμος, ου μη σε ανῃ. *Sir. v.* 4. *Comp. Sap. xv.* 1. [ουτε γαρ εγω, ουτε αλλος ὁμοιος εμοι δυναται κατακολουθησαι τῃ σοφιᾳ του μακαριου και ενδοξου Παυλου, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 3. ἡμεις δε—μεμνυκαμεν δια του αδελφου ἡμων Μαρκου. *Mart. Polyc.* 20. *Coll. Polyc. Phil.* 13.]

16 *Coll. Heb. xiii.* 9. [αναλαβετε την επιστολην του μακαριου Παυλου του Αποστολου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 47. *et sæp.*] *Conf. cap. ii.* 1. τῃ γαρ ασεβειᾳ την ἑαυτων ψυχην αφαιρουνται. *Prov. i.* 19. δι' ενδειαν φρενων απωλειαν τῃ ψυχῃ αυτου περιποιειται. *vi.* 32. [στρεβλω· *pravo. Labb.* αστηρικτοι· *Coll. Valck. ap. Act. xiv.* 22.]

17 φυλασσετε επαλξεις. *Esa. xxi.* 11. και ουκ επλανηθησαν εν τῃ πλανῃ των αδελφων ἡμων. *Tob. v.* 13. [ου προεγνω Μωϋσης τουτο μελλειν εσεσθαι; μαλιστα ᾐδει. *Clem. Rom. i.* 43.] σημεια και τερατα προγινωσκει. *Sap. viii.* 8. *Conf Gal. ii.* 13. *v.* 4. *Heb. x.* 38, 39. *Deut. iv.* 9. [οὐς κατα το ιδιον θελημα εστηριξεν. *Ign. Philad.*

Inscript. ταυτῃ τῃ εντολῃ—στηριξωμεν ἑαυτους. *Clem. Rom. i.* 13. 35. προς την πλανην αυτων ὑμεις ἑδραιοι τῃ πιστει. *Ign. Ephes.* 10. αποπιπτομεν της ὁδου της δικαιας. *Clem. Rom. ii.* 5.]

18 [αὑται μεν αἱ ὑπερ των ανθρωπων των αγαθων εισιν ευχαι—ἁς φησι τελεσφορηθησεσθαι χαριτι του φιλοδωρου Θεου, τα καλα δια την προς αὑτον ὁμοιωτητα σεμνοποιουντος και γεραιροντος. *Philo De Præm. et Pœn. sub fin.* παντες εν χαριτι εξ ονοματος συνερχεσθε. *Ign. Ephes.* 20. ερρῶσθε εν χαριτι Θεου. *Smyrn.* 13. παντα ουν ὑμιν εν χαριτι περισσευετω. 9. προσεχοντες τῃ του Χριστου χαριτι. *Mart. Polyc.* 2. τα βαθη της θειας γνωσεως. *Clem. Rom. i.* 40. κατα πιστιν και αγαπην εν Ιησου Χριστῳ τῳ Σωτηρι ἡμων. *Ign. Ephes.* 1. *Magn. Inscr. Smyrn.* 6. *Polyc. Phil. Inscr.* ᾧ ἡ δοξα εις τους αιωνας των αιωνων. Αμην. *Clem. Rom. i.* 38. 43. 45. 50.] και εξοδοι αυτου απ' αρχης εξ ἡμερων αιωνος. *Mich. v.* 2. *Conf. Col. i.* 10. ἡμερας αιωνος τις εξαριθμησει; *Sir. i.* 2. [Ιησου Χριστου—ᾧ ἡ δοξα εις αιωνας των αιωνων. *Nicod. Evang. fin.*] *Coll.* εις μακροτητα ἡμερων. *Ps. xcii.* 5.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΠΡΩΤΗ.

ΚΕΦ. α. 1.

1 ΕΠΙΣΤΟΛΗ Καθολικη· *Coll. Jacob. i.* 1. ὁ Ην απ' αρχης· *Christus nempè, Sic Apoc. i.* 8. ων· ὑπαρχων. επι δε Θεου, το Ων, ηγουν αϊδιος. εγω ειμι ὁ Ων. *Suid. Christus autem secund. Divinam naturam ejus jam erat ab æterno. Pricæus.* Ὁυτος ὁ απ' αρχης· —οὑτος ὁ αει, σημερον Ὑιος λογισθεις, δι' οὑ πλουτιζεται ἡ εκκλησια, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 11. τα απ' αρχης γενομενα, *Clem. Rom. i.* 31. ἡ καθολικη Εκκλησια. *Ign. Smyrn.* 8. του Αποστολου Ιωαννου· *Mart. Ign.* 1. *Magn.* 3. ων μεν το πρωτον Πνευμα, εγενετο σαρξ. *Clem. Rom. ii.* 9. σαρκι αυτον οιδα, και πιστευω οντα. *Ign. Smyrn.* 3.] *Coll. Mich. v.* 2. ακηκοα· *Gen. xlii.* 2. *Exod. iii.* 7. *et sæp.* χειρας εχουσι και ου ψηλαφησουσι. *Ps. cxiii.* 7. *Gen. xxvii.* 12. *Conf.* 2 *Thess. ii.* 13. [Ὁ *neutrum genus interdum pro masculino usurpatur, quando nempe, de persona sermo est.—Nam sermo est de Filio Dei incarnato, quem Apostoli viderunt, audiverunt, et manibus contrectaverunt. Conf. Joan. i.* 1. 14. *Glass. Philol. Sacr. p.* 55.] *Coll. Joan. xx.* 25.

2 [ὁς προ αιωνων παρα Πατρι ην, και εν τελει εφανη, κ. τ. λ.

Ign. Magn. 6. εἰς Θεος εστιν ὁ φανερωσας ἑαυτον δια Ιησου Χριστου του Υἱου αυτου, ὁς εστιν αυτου Λογος ἀϊδιος, κ. τ. λ. 8. μετα δε την αναστασιν συνεφαγεν αυτοις, κ. τ. λ. *Smyrn.* 3.] *Conf.* 2 *Mac. iii.* 36. και ἑωρακασιν οἱ οφθαλμοι μου. 3 *Reg. x.* 7. *Job. xix.* 27. *Conf. Joan. v.* 25. *xvii.* 2. 5. [*Ign. Smyrn.* 5.]

3 [συν τοις Αποστολοις και πασι δικαιοις αγαλλιωμενος, δοξαζει τον Θεον και Πατερα, και ευλογει τον Κυριον ἡμων Ιησουν Χριστον, κ. τ. λ. *Polyc. Mart.* 19. Χριστου κοινωνος γενομενος. 6. ενενοει γαρ την δια μαρτυριου γινομενην ὁμολογιαν πλειον αυτον προσοικειουσαν τῳ Κυριῳ. *Mart. Ign.* 1. ᾀδω τας εκκλησιας εν αἷς ἑνωσιν ευχομαι σαρκος και πνευματος Ιησου Χριστου, του διαπαντος ἡμων ζην, πιστεως τε και αγαπης, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 1. ἱνα ἑνωσις ἡ σαρκικη και πνευματικη. 13. κοινωνια της ὁμοιας συμφορας. *Jos. Ant. ii.* 5. 1.] *Conf. Ps. xli.* 8. [κοινωνια· *participatio, communio, consortium. Labb.*] *Conf. Phil. i.* 5. *iii.* 10. *Joan. vi.* 44, 45.

4 [Ιγνατιου πληρουσθαι την επιθυμιαν, κατα το γεγραμμενον, Επιθυμια δικαιου δεκτη, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 6.] *Bar. x.* 24. *Conf. Joan. iii.* 29. 3 *Joan.* 4. 1 *Pet. i.* 8. [*Polyc. Phil.* 1.]

5 *Conf. Bar. iv.* 1, 2. [το φως αυτου ανεκλαλητον. *Ign. Ephes.* 19.] φως οικων απροσιτον. 1 *Tim. vi.* 16. επαγγελια· *Coll.* 2 *Tim. i.* 1. *Jacob. i.* 17. [ὁτε μεν γαρ φως επιλαμψει το θειον, δυεται το ανθρωπινον, ὁτε δ' εκεινο δυει, τουτ' ανισχει και ανατελλει. *Philo. Quis Rer. Div. Heres.* § 53. *p.* 511. *Mangey. p.* 518. *Par.*] *Joan. i.* 4, 5. 8.

6 [ὁδοι δυο εισι διδαχης και εξουσιας, ἡ τε του φωτος, ἡ τε του σκοτους, κ. τ. λ. *Barn. Epist.* § 18-20. αξιως της εντολης αυτου-περιπατειν.—εν ἀγνῃ συνειδησει περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5. ειτις εν αλλοτριᾳ γνωμῃ περιπατει, οὑτος τῳ παθει ου συγκατατιθεται. *Ign. Philad.* 3.] εαν επιστρεψητε προς αυτον—ποιησαι ενωπιον αυτου αληθειαν. *Tob. xiii.* 6. *Conf. Rom. i.* 18. *Neh. ix.* 33. *Ps. xcvi.* 11. *Joan. iii.* 21. τις δε κοινωνια φωτι προς σκοτος; 2 *Cor. vi.* 14. *Conf. Matt. vii.* 23. *Luc. vi.* 46. [*Clem. Rom. ii.* 4. τεκνα ουν φωτος και αληθειας, φευγετε τον μερισμον, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 2. δια τουτου ηνεῳχθησαν ἡμων οἱ ὀφθαλμοι της καρδιας· δια τουτου ἡ ασυνετος και εσκοτωμενη διανοια ἡμων αναθαλλει εις το θαυμαστον αυτου φως, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 36.] *Coll. Tit. i.* 16. *Ps. xciii.* 20.

7 [μακαριοι εσμεν, αγαπητοι, ει τα προσταγματα του Θεου εποιουμεν εν ὁμονοιᾳ αγαπης, εις το αφεθηναι ἡμιν δι' αγαπης τας ἁμαρτιας ἡμων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50. ατενισωμεν εις το αἱμα του Χριστου, κ. τ. λ. 7. ὁτι δια του αἱματος—λυτρωσις εσται. 12. το αἱμα αυτου εδωκεν ὑπερ ἡμων Ιησους. 49.] εστιν· *Coll. Heb. xi.* 6. *Apoc. vii.* 14. *Matt. v.* 48. *Ps. cxviii.* 105. πηγην εις περι ἁμαρτισμον, και εις περι ῥαντισμον. *Zach. xiii.* 1. *Sym. Conf. Sap. vii.* 26. εαν γαρ

αυτα ποιησῃ, προς παντα ισχυσει, ὁτι φως Κυριου το ιχνος αυτου. *Sir. l.* 29. *Coll. Joan. i.* 29. εσημειωθη εφ' ἡμας το φως του προσωπου σου Κυριε. *Ps. iv.* 6. *Coll. Heb. ix.* 18. *cap. ii.* 1, 2.

8 [μη πλανασθε ταις ἑτεροδοξιαις. *Ign. Magn.* 8. μη πλανασθε αδελφοι μου. *Ephes.* 16. *Philad.* 3. ειδοτες ὁτι παντες οφειλεται εσμεν ἁμαρτιας. *Polyc. Phil.* 6.] *Conf. Ps. l.* 5. εαν γαρ ω δικαιος, το στομα μου ασεβησει· εαν τε ω αμεμπτος, σκολιος αποβησομαι. *Job. ix.* 20. 30, 31. *Esa. lxiv.* 6. [*Conf. Clem. Rom. i.* 17. *Ign. Smyrn.* 6.] *Coll. Jacob. i.* 26. *Matt. ix.* 13. 1 *Esd. viii.* 71-76.

9 [τα δεσμα μου, ἁ ουχ ὑπερηφανησατε, ουδε επαισχυνθητε· ουδε ὑμας επαισχυνθησεται ἡ τελεια πιστις, Ιησους Χριστος. *Ign. Smyrn.* 10.] Θεος πιστος, και ουκ εστιν αδικια. *Deut. xxxii.* 4. μη αισχυνθης—περι κριματος δικαιωσαι τον ασεβη. *Sir. xlii.* 1, 2. [ἱνα τῳ παθει το ὑδωρ καθαρισῃ. *Ign. Ephes.* 18. ἱνα τῳ αἱματι αυτου καθαρισῃ ἡμας παλαιας δυσσεβειας. *Trall. Voss. p.* 163. πιστος ὁ Πατηρ εν Ιησου Χριστῳ πληρωσαι μου την αιτησιν και ὑμων. *Trall. sub fin.*] ἱλεως εσομαι ταις αδικιαις αυτων, κ. τ. λ. *Jer. xxxviii.* 34. *Coll. Esa. i.* 18. *Coll. Heb. ii.* 17. *Sir. xx.* 1, 2.

10 *Coll. cap. v.* 10. *Rom. iii.* 4. μη ονειδιζε ανθρωπον αποστρεφοντα απο ἁμαρτιας, μνησθητι ὁτι παντες εσμεν εν επιτιμιοις. *Sir. viii.* 5. *Conf. Joan. v.* 38. [το μεν γαρ μηδεν συνολως ἁμαρτειν, ιδιον Θεου, ταχα δε και θειου ανδρος· το δ' ἁμαρτανοντα μεταβαλειν προς ανυπαιτιον ζωην, φρονιμου, και το συμφερον εις ἁπαν ουκ αγνοησαντος. *Philo De Pœnitent.* § 1.] *Coll. Matt. ix.* 13. 1 *Cor. xv.* 3.

ΚΕΦ. β. 2.

1 ΤΟ μετανοειν, ουκ εν τῃ πρωτῃ και ανωτατῳ τεταγμενον ταξει των αγαθων, αλλ' εν τῃ μετα ταυτην φερομενον δευτερεια, κ. τ. λ. *Philo De Pœnitent. cap.* 1.] ὡς μεγαλη ἡ ελεημοσυνη του Κυριου, και εξιλασμος τοις επιστρεφουσιν επ' αυτον; *Sir. xvii.* 29. ταυτα δε λεγω ὑμιν, κ. τ. λ. *Prov. xxiv.* 23. ἡμαρτηκα το νυν· ὁ Κυριος δικαιος, κ. τ. λ. *Exod. ix.* 27. *Deut. xxxii.* 4. *Esd. ix.* 15. *Joan. xvii.* 25. [εἰς δε και ὁ Παρακλητος, Ἐν γαρ φησι και Πνευμα, κ.τ.λ. *Ign. Philipp. p.* 100. *Voss.* τις ἡμων Παρακλητος εσται, εαν μη εὑρεθωμεν εργα εχοντες ὁσια και δικαια; *Clem. Rom. ii.* 6. ὁσα ουν παρεβημεν δια τινος των του αντικειμενου, αξιωσωμεν συγγνωμην, κ.τ.λ. *i.* 51.] *Conf.* 2 *Mac. xv.* 12-14. δικαιον· *Coll.* 1 *Pet. iii.* 18. *Heb. vii.* 26. [*Carpzov. ad Heb. p.* 155.] *Conf. Ps. cxxix.* 3. ανθεξεται του μη πεσειν εις θανατον, κ.τ.λ. *Job. xxxiii.* 23, 24. προς τον Πατερα· *Coll. Joan. v.* 45. [παρακλητος· *advocatus. Labb.*] *Coll. Sophon. iii.* 11. συ δε ὁ Θεος ἡμων χρηστος και αληθης, μακροθυμος και εν ελεει διοικων τα παντα· και γαρ εαν ἁμαρτωμεν, σοι εσμεν, ειδοτες σου το κρατος·

ουχ ἁμαρτησομεθα δε, ειδοτες ὁτι σοι λελογισμεθα. *Sap. xv.* 2. [Παρακλητον εχομεν· τον ὑπερ ἡμων τον Πατερα παρακαλουντα, ητοι προτρεπομενον. ανθρωπινωτερον δε ταυτα, και οικονομικωτερον ειρηται· και γαρ ὁ Υιος εξουσιαν εχει αφιεναι ἁμαρτιας· ἡ παριστησι το προς τον Πατερα του Υιου ὁμοφυες τε και ὁμοδυναμον, και ὁτι ὁ αν ποιῃ το ἑν των τριων ἁγιαστικων ὑποστασεων, κοινον εστι και των λοιπων. *Œcumen. ap. Greg.*] *Coll. Esa. lix.* 17. *Job. ix.* 33.

2 [των μεν γαρ αλλων οἱ ἱερεις ὑπερ οικειων και φιλων και πολιτων αυτο μονον ειωθασι τας τε ευχας και θυσιας επιτελειν. Ὁ δε των Ιουδαιων Αρχιερευς, ου μονον ὑπερ ἁπαντος ανθρωπων γενους, αλλα και ὑπερ των της φυσεως μερων—τας τε ευχας και τας ευχαριστιας ποιειται, τον κοσμον, ὁπερ εστι ταις αληθειαις, πατριδα ἑαυτου νομιζων, κ. τ. λ. *Philo. 2 Monarch. p.* 825. *Edit. Par.* τον ὑπερ της του παντος κοσμου των σωζομενων σωτηριας παθοντα. *Mart. Polyc.* 17. παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *Clem. Rom. i.* 7. ὁπως ἱλεως γενομενος επικαταλλαγῃ ἡμιν. 48. ἱλασμος· ευμενεια, συγχωρησις, διαλλαγη, καταλλαγη, πραοτης. *Hesych. placatio, exoratio. Labb.*] *Conf. Exech. xliv.* 27. *Ps. xlvii.* 7, 8. αυτος· *Coll. Heb. x.* 12. 1 *Tim. ii.* 6. [δους ἑαυτον ὑπερ ἡμων λυτρον. *Ign. Trall. Voss. p.* 163.] *Conf. Joan. i.* 29. *iii.* 17. *iv.* 42. *cap. iv.* 14.

3 [ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει, εαν ποιωμεν αυτου το θελημα, και πορευωμεθα εν ταις εντολαις αυτου. *Polyc. Phil.* 2. τας εντολας του Κυριου φυλαξαντες. *Clem. Rom. ii.* 8.] και γινωσκω τα εμα, και γινωσκομαι ὑπο των εμων. *Joan. x.* 14. *xiv.* 15. 23. *Conf. Deut. xi.* 1. *cap. v.* 3. [*Clem. Rom. ii.* 3.]

4 [ὁ εχων αγαπην εν Χριστῳ, τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 49.] και (*sed*), *Ps. cxvii.* 18. *Coll. Matt. xxv.* 12. *Joan. x.* 27. *xiv.* 15. οἱ φοβουμενοι Κυριον ουκ απειθησουσι ῥηματων αυτου, και οἱ αγαπωντες αυτον συντηρησουσι τας ὁδους αυτου. *Sir. ii.* 15. *Coll. Ose. viii.* 2, 3. *CITAT.*

5 [οἱ εν αγαπῃ τελειωθεντες. *Clem. Rom. i.* 50. μακαριοι εσμεν, αγαπητοι, ει τα προσταγματα του Θεου εποιουμεν εν ὁμονοιᾳ αγαπης, κ. τ. λ. *Ibid.*] *Coll. Joan. viii.* 31, 32, 51, 52.

6 καθως—ουτως— *Coll. Joan. iii.* 14. *xii.* 50. *xiv.* 31. [αξιως της εντολης αυτου—περιπατειν.—εν ἁγνῃ συνειδησει περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5. ει τις δυναται εν ἁγνειᾳ μενειν—εν ακαυχησιᾳ μενετω. *Ign. Polyc.* 5. μιμηται δε του Κυριου σπουδασωμεν ειναι. *Ephes.* 10. μιμηται γινεσθε Ιησου Χριστου. *Philad.* 7.] αυτος· *Conf. Luc. i.* 17. *v.* 16. [*Conf. Polyc. Phil.* 8. *Clem. Rom. i.* 16. εδοξα εὑρων ὑμας μιμητας οντας Ιησου Χριστου του Σωτηρος. *Ign. Trall. p.* 156. *Voss.*]

7 *Conf. Joan. xiv.* 21. [διο απολειποντες την ματαιοτητα των

πολλων, και τας ψευδοδιδασκαλιας, επι τον εξ αρχης ἡμιν παραδοθεντα λογον επιστρεψωμεν, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 7.]

8 [σκοτος· Αττικ. σκοτια· Ἑλληνικ. *Mœris. T. Mag.* εις καινοτητα ελπιδος ηλθον. *Ign. Magn.* 9. δια τουτου ἡ ασυνετος και εσκοτωμενη διανοια ἡμων αναθαλλει εις το θαυμαστον αυτου φως, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 36.] επιστρεφου Ιακωβ, και επιλαβου αυτης, διοδευσον προς την λαμψιν κατεναντι του φωτος αυτης. *Bar. iv.* 2. *Conf. Joan. i.* 9. *Act. xvii.* 30. *Rom. xiii.* 12. *Ephes. v.* 8.

9 μνησθητι εντολων, και μη μνησικης τῳ πλησιον. *Sir. xxviii.* 7. [αγαπης γαρ αληθους και βεβαιας εστιν, μη μονον ἑαυτον θελειν σωζεσθαι, αλλα και παντας τους αδελφους. *Mart. Polyc.* 1. *Conf. Barnab. Epist. p.* 248-252. *Voss.*] *Conf. Rom. i.* 22. [συμβολον φωτος εστιν ἡ ἡμερα. Φως δε ψυχης εστι παιδεια. Πολλοι ουν τα εν ψυχῃ φωτα εκτησαντο εις νυκτα και σκοτος, αλλ' ουκ εις ἡμεραν και φως, κ. τ. λ. *Philo.* 3 *Alleg.* § 58. το φως γαρ ἡμιν εχαρισατο. *Clem. ii.* 1.]

10 [αγαπωμεν ουν αλληλους, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 9. *Ign. Magn.* 6. *et pass.* απεχομενοι των σκανδαλων. *Polyc. Phil.* 6. τους μεν καλεσας ευθυβολως αδελφους, ἱνα μηδεις φθονῃ των ιδιων ὡσαν εκ φυσεως συγκληρονομοις αδελφοις. *Philo De Septen.* § 8. *De Caritat.* § 6.] *Conf. Apoc. ii.* 14. *Rom. xiv.* 13. *xvi.* 7. *Matt. v.* 44. [ουδεις πιστιν επαγγελλομενος ἁμαρτανει, ουδε αγαπην κεκτημενος μισει. *Ign. Ephes.* 14. τεκνα ουν φωτος—φευγετε τον μερισμον, κ.τ.λ. *Philad.* 2.]

11 *Conf.* 2 *Cor. iv.* 4. 2 *Pet. i.* 9. *Matt. vi.* 23. 1 *Reg. xiv.* 27. 29. *Joan. xii.* 40. απετυφλωσε γαρ αυτους ἡ κακια αυτων, κ. τ. λ. *Sap. ii.* 21, 22. [και ὁλος αποτυφλουται απο της διανοιας της αγαθης, κ. τ. λ. *Herm. Past. p.* 165. *Hefele.*] *Coll. Esa. xlii.* 18.

12 εαν ανομιας παρατηρησης Κυριε, Κυριε τις ὑποστησεται; ὁτι παρα σοι ὁ ἱλασμος εστιν, ἑνεκεν του ονοματος σου. *Ps. cxxix.* 3, 4. [πασιν ουν μετανοουσιν αφιει ὁ Κυριος, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 8.]

13 [ὁ πονηρος (*Diabolus*). *Mart. Polyc.* 17. *Ign. Trall.* 8. *Act. Thom.* § 45. *Barnab. Epist.* § 21.] *Coll. Joan. xvi.* 33. [*Epist. Diogn.* § 5.]

14 νικησαντες τον τυραννον τῃ ὑπομονῃ. 4 *Mac. i.* 11. [και ευθυς εβοησεν ὁ Ἁιδης, Ενικηθημεν, ουαι ἡμιν. *Nicod. Evang. cap.* 22.]

15 [αμηχανον συνυπαρχειν την προς κοσμον αγαπην τῃ προς τον Θεον αγαπῃ, ὡς αμηχανον συνυπαρχειν αλληλοις φως και σκοτος. *Philo. Fragm. p.* 370. *Par.* 649. *Mang.*] αγαπησις Κυριου παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* [κοσμῳ μη χαρησησθε. *Ign. Rom.* 6. μη λαλειτε Ιησουν Χριστον, κοσμον δε επιθυμειτε. 7. ου γαρ τον νυν ηγαπησαν αιωνα. *Polyc. Phil.* 9. εστιν δε ούτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι—ού δυναμεθα ουν των δυο φιλοι ειναι· δει δε ἡμας τουτῳ αποταξαμενους, εκεινῳ χρασθαι. Οιωμεθα ὁτι βελτιον εστιν τα ενθαδε μισησαι, ὁτι μικρα και ολιγοχρονια, και φθαρτα·

εκεινα δε αγαπησαι τα αγαθα και αφθαρτα. *Clem. Rom. ii. 6.*] *Conf.* 2 *Tim. iv.* 10. 1 *Pet. i.* 14. 1 *Cor. xi.* 31. *Jac. iv.* 4.

16 [Χριστιανοι εν κοσμῳ οικουσιν, ουκ εισι δε εκ του κοσμου, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn. 6.* ὁ τυφος ὁ βιωτικος, ἡ φανταsια του βιου. *Chrysost.* πασα επιθυμια κατα του πνευματος στρατευεται. *Polyc. Phil. 5.* βαδιζειν κατα τας επιθυμιας. *Clem. Rom. i. 3.* απολειπωμεν φαυλαν εργων μιαρας επιθυμιας. 28. αποθεμενοι πασαν αλαζονειαν. 13. 14. 35. νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου, κ. τ. λ. *Ign. Magn. 5.* ουχ ἡδομαι—ἡδοναις του βιου τουτου. *Rom. 7.*] *Conf. Job. ix.* 13. *Sym. Judith. x.* 4. *Jac. i.* 27. *Ose. v.* 5. *Gal. v.* 16. *Rom. xiii.* 14. [*Coll. Philo De Gigant.* § 7.] Κυριε πατερ και Θεε ζωης μου, μετεωρισμον οφθαλμων μη δῳς μοι, και επιθυμιαν αποστρεψον απ' εμου. *Sir. xxiii.* 4, 5. *Coll. cap. iii.* 1. *iv.* 5. *Apoc. xii.* 9.

17 [καλον γαρ το ανακοπτεσθαι απο των επιθυμιων των εν τῳ κοσμῳ, κ. τ. λ. *Polyc. Phil. 5.* ποιησωμεν το θελημα του καλεσαντος ἡμας. *Clem. Rom. ii. 5. 6. 8.*] *Coll. Tit. ii.* 12. [*Videtur Apostolus hìc respicere locum Deut. xxvii.* 26, *ubi maledictus dicitur, qui verba hujus legis non confirmabit* (יָקִים) *faciendo illa. LXX habent* ὁς ουκ εμμενει εν πασι κ.τ.λ. *contrà autem, juxta effatum Apost. permanebit, et coram judice absolvendus consistet, qui fecerit voluntatem Dei. Keuchen.*] *Coll. Joan. viii.* 35. *Esa. viii.* 10. *xl.* 8. *CITAT.*

18 [μεχρι της συντελειας του αιωνος· τοτε δε μελλομεν αποστατηναι παρα Θεου επι τῳ αντιστηναι τῳ Αντιχριστῳ, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 760. *Thilo.*] ὁθεν γνωσεσθε ὁτι ουκ εισι θεοι. *Epist. Jer.* 23. *Coll. cap. iii.* 10. εσχατη ὡρα· *Coll. Dan. viii.* 17. *Heb. x.* 25. *Juda.* 18. [εσχατοι καιροι. *Ign. Ephes.* § 11. ὡρισμενοις καιροις και ὡραις. *Clem. i.* 40.] *Joan. xii.* 27. *xxi.* 5. [Παιδια, *filioli. Non est causa, cur hìc distincte sumamus hoc nomen ad significandum ætatis discrimen, ut suprà, ubi* παιδιοις *filiolis opponit tùm* πατερας *patres, tùm* νεανισκους *juvenes. Nam cùm absolute ponitur hæc vox, blanda est appellatio, quâ Doctor discipulos suos salutat: ut Christus ipse in Evangelio hujus Apostoli xxi.* 5. Και καθως ηκουσατε, *et sicut audistis. Non ex epistolis Paulinis, quæ, cùm hæc scriberet Johannes, aut scriptæ non erant, aut non vulgatæ per Ecclesias; sed ab ipso Domino, Matt. xxiv.* 24, *et ab Apostolis, qui Domini verba sæpe Christianis inculcaverant.* Αντιχριστοι· *Etiam ante excidium urbis Hierosol. venturos aliquos, qui sibi Christi nomen aut potestatem arrogarent, Christus ipse dixerat Matt. xxiv.* 5. *Tales autem fuere omnes illi Judæi, qui se libertatis vindices profitebantur. Nam* ὁ μελλων λυτρουσθαι τον Ισραηλ, *est* περιφρασις, *circumlocutio Messiæ. In his Theudas,* πλανοι, *impostores, multi* και απατεωνες, *ut Josephus loquitur, Felice Judææam procurante.* [*Ant. xx.* 4. 1.] *Ægyptius impostor eidem Josepho (et Actis Apostolicis nominatus Alous) sub Festo* σωτηριαν επαγγελλομενος και παυ-

λαν κακων· *Ant. xx. 7. 9. Simon Magus qui se dicebat* δυναμιν Θεου, *vim Dei; Dositheus, qui se Christum vocari volebat; de quo vide, Originem lib. 2 adversus Celsum, et in Matt. Tract. xxvii. Grot.*]

19 [ουτοι γαρ ουκ εισιν φυτεια Πατρος· ει γαρ ησαν, εφαινοντο αν κλαδοι του σταυρου, και ην αν ὁ καρπος αυτων αφθαρτος, κ. τ. λ. *Ignat. Trall.* 11.] και οἱ ερημωσαντες σε, εξελευσονται εκ σου. *Esa. xlix. 17. Act. xv. 24. Conf. 2 Tim. iv. 10.* = ου δικαιωθησεται ενωπιον σου πας ζων. *Ps. cxlii. 2.* [*ut manifestum fiat neminem eorum è verè nostris fuisse. Est Ellipsis plane eadem quæ ap. Joan. Evang. i. 8,* ἱνα μαρτυρηση κ. τ. λ. *Pricæus.* εξ ἡμων εξηλθον· γεγονοτες γαρ μαθηται απεστησαν της αληθειας, και ιδιας βλασφημιας εξευρον. *Œcumen. ap. Greg.*] *Coll. Luc. viii. 12-14. 2 Pet. ii. 21.*

20 τα παντα· 1 *Cor. ix. 22. Conf. Ps. xliv. 7. Tob. xii. 15. Sir. xxiii. 9. Joan. iv. 25. 2 Cor. i. 22.* και ὑμεις εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος. *Esa. liv. 17.* [και ὑμεις χρισμα εχετε, *sed vos unctionem habetis.* και *pro sed, ut hìc recte interpretantur et Latinus et Syrus: permutatio vocalium Hebræis frequens. Si quis vestrûm, inquit, tales imitetur, non est quod se ignorantia excuset. Sic Christus dixerat, Matth. xxiv. 25:* ιδου προειρηκα ὑμιν, *ecce prædixi vobis. Est autem* χρισμα *unguentum potiùs quam unctio, oleum lætitiæ Heb. i. 9: Spiritus nimirùm ille, qui sancta dogmata magis magisque imprimit animo, Rom. v. 5. viii. 15, 16. 2 Cor. i. 22. v. 5. Ephes. i. 13, 14 et iv. 30. Grot.*]

21 *Coll. 1 Pet. i. 22.* = και πασα διαφθορα ουχ ευρεθη εν αυτῳ. *Dan. vi. 23. Coll. Joan. viii. 44. 55.*

22 [ὁ, τε την επανθρωπησιν παραιτουμενος, και τον σταυρον επαισχυνομενος, δι' ὁ δεδεμαι, ουτος εστιν Αντιχριστος. *Ign. ad Antioch. p. 85. Voss.* πας γαρ, ὁς αν μη ὁμολογῃ Ιησουν Χριστον εν σαρκι εληλυθεναι Αντιχριστος εστι. *Polyc. Phil. 7. Evang. Nicodem.* § 25.] *Conf. Act. iii. 13, 14. Joan. iii. 33.* [*Nominis* Χριστος *duo composita in libb. nost. sac. obvia* Ψευδοχριστος *et* Αντιχριστος, *quorum prius Matt. xxiv. 24 illis tribuitur, qui se Messias venditabant Judæorum.* Αντιχριστος *de illis omnibus ponebatur, qui fundamenta castæ disciplinæ, quæ Jesus salutifer jecerat, allaborabant subvertere, atque adèo verè erant Christo oppositi. Valck. ad 1 Cor. i. 1.*] *Coll. Luc. x. 16. Joan. v. 42.* [εαν τις Θεον νομου και προφητων κηρυττῃ ἑνα, Χριστον δε αρνηται Υἱον ειναι Θεου, ψευστης εστιν, κ. τ. λ. *Ign. Philad. p. 181. Voss.* ει τις φαυλιζει τον νομον, ἡ τους προφητας, ουὑ ὁ Χριστος παρων επληρωσεν, εστω σοι ὡς Αντιχριστος. *ad Heron. p. 92. Voss.*]

23, 24 [των δοκουντων εχειν Θεον. *Clem. Rom. ii. 2.* αδελφοι, ουτως δει ἡμας φρονειν περι Ιησου Χριστου ὡς περι Θεου, κ. τ. λ. 1.] *Conf. Matt. xi. 27. Joan. viii. 19. xiv. 6.* [ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους Χριστος, εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Ign. Rom. 3.* πας ὁ αρνουμενος τον

Υιον, ουδε τον Πατερα εχει, *omnis qui negat Filium, nec Patrem habet. Qui Jesu detrahit auctoritatem, is ne Deum quidem, qui Pater est Jesu, tenet, id est, non novit eam, quæ salutaris est, Dei voluntatem. Hôc sensu dixit ipse Jesus, Neminem esse, qui Patrem noverit, præter Filium, et eum, cui Filius dignabitur revelare, Matt. xi. 27: et ad Patrem neminem venire, nisi per ipsum: John. Evang. xiv. 6. Adde Hebr. i. 3. 2 Cor. iv. 4. Coloss. i. 15. Grot.* ὁν τινες αγνοουντες αρνουνται, μαλλον δε ηρνηθησαν ὑπ' αυτου, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn. 5.*] *Coll. 2 Joan. 9.* στητε επι ταις ὁδοις, και ιδετε, και ερωτησατε τριβους Κυριου αιωνιους, κ. τ. λ. *Jer. vi. 16. Heb. xiii. 9.* [τον εξ αρχης ἡμιν παραδοθεντα λογον. *Polyc. Phil. 7.*]

25 [αναπαυσις της μελλουσης βασιλειας και ζωης αιωνιου. *Clem. Rom. ii. 5.* δια του μη πιστευειν ἡμας τῃ επαγγελιᾳ του Θεου. 11. ἡ επαγγελια του Χριστου μεγαλη. 5. ληψομεθα ζωην αιωνιον. 8. *Ign. Ephes. 18. Polyc. 2.* επαγγελια· *promissio, repromissio. Labb.*] αυτος· *Coll. Heb. x. 12. Joan. iii. 36. cap. v. 12.*

26 [μη πλανασθε ταις ἑτεροδοξιαις. *Ign. Magn. 8.* με τινες ηθελησαν πλανησαι, αλλα το Πνευμα ου πλαναται. *Philad. 7.*] *Coll. Esa. xliv. 20. 2 Tim. iii. 14.* [*Ign. Polyc. 3.*]

27 [διδασκει· *v. his in LL. teritur notione Suggerendi, quæ etiam huic loco congruit. Hebræi Vates, quibus dicenda, quæ nequidem ipsi sæpe intelligebant, Deus O. M. suppeditabat, atq. inspirabat, hinc non tantùm* θεοπνευστοι, *sed et* θεοδιδακτοι *dicebantur. Inde etiam Paulus, ubi fucatam à se removet humanam eloquentiam, tamquam indignam gravitate personæ, quam sustinebat, loqui se scribit* εν διδακτοις πν. ἁγιου λογοις, *eo sermone, quem Sanctus sibi Spiritus suggesserit, 1 Cor. ii. 13. Valck. tom. 1. p. 209.* ειδως ὁτι Θεου γεμετε, συντομως παρεκελευσα ὑμας. *Ign. Magn. 14.*] χρισμα· *Coll. 1 Reg. x. 1. xvi. 13. 3 Reg. i. 39.* [*Jos. Ant. vi. 8. 1.*] αφ' ἡς ἡμερας εκτισθης συ μετα του χερουβ, κεχρισμενος παρα Θεου —εθηκα σε εν ορει ἁγιῳ Θεου. *Ezech. xxviii. 14. Comp. Conf. Bos. ad loc.* αληθες εστι, και ουκ εστι ψευδος· *Coll. Gen. xlii. 2. Judith. v. 5. Joan. ii. 25. xv. 4. 10. 26. 1 Thess. iv. 9. Luc. xvii. 21.*

28 ὁ ὑπακουων μου (σοφιας) ουκ αισχυνθησεται, και οἱ εργαζομενοι εν εμοι ουχ ἁμαρτησουσι. *Sir. xxiv. 22.* [και νυν, τεκνια μου, ὑπακουσετε, κ.τ.λ. *Test. XII Patr. p. 542.* την παρουσιαν του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου. *Ign. Philad. 9.* ταυτα της παρουσιας αυτου δειγματα. *Epist. Diogn. § 7.* ὁ αγαθος εργατης μετα παρρησιας λαμβανει τον αρτον. *Clem. Rom. i. 34.* το καυχημα ἡμων και ἡ παρρησια εστω εν αυτῳ. *Ib.* φανερουνται εν τῃ επισκοπῃ της βασιλειας του Χριστου. 50.] απ' αυτου· *Coll. Ps. xxxii. 8. Jer. xxii. 22. Conf. Heb. xiii. 17. 1 Thess. ii. 19. Marc. viii. 38. Sophon. iii. 11. Dan. xii. 13,* και αναστησῃ εις τον κληρον σου εις συντελειαν ἡμερων.

29 [ἱνα ἡμας προσδεξηται ὡς υἱους. *Clem. Rom. ii. 9.*] *Coll.*

Prov. viii. 17. *Joan. viii.* 39. 1 *Pet. i.* 23. εξ εμου ὁ καρπος σου εὑρηται. *Ose. xiv.* 9. [γινωσκετε· *imperativè cum Vulgat. vertendum est Scitote: Ita* 2 *Tim. iii.* 1. *Luc. x.* 11. *Pricæus.*] *Coll. cap. iv.* 17. *v.* 18.

ΚΕΦ. γ. 3.

1 ΩΡΑΤΕ αγαπητοι, πως μεγα και θαυμαστον εστιν ἡ αγαπη, και της τελειοτητος αυτης ουκ εστιν εξηγησις, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50.] υἱοι λοιμοι, ουκ ειδοτες τον Κυριον. 1 *Reg. ii.* 12. [*Coll. Clem. Rom. i.* 35.] ὁτι ηγνοησε τον πλασαντα αυτον, κ. τ. λ. *Sap. xv.* 11. *Coll. Joan. i.* 10. *xv.* 18. *Matt. x.* 24, 25. [αυτος γινωσκει την ποσοτητα και την καλλονην αυτων. *Clem. Rom. i.* 35. ὡς πατηρ υἱους ἡμας προσηγορευσεν, απολλυμενους ἡμας εσωσεν, κ. τ. λ. *ii.* 1. τον δεσμον της αγαπης του Θεου τις δυναται εξηγησασθαι; κ. τ. λ. *i.* 49.] ου γινωσκει· *Conf. Luc. xiii.* 25. *Job. vi.* 17, 18. *Ps. i.* 6. τις ειμι εγω, Κυριε μου Κυριε—ὁτι ηγαπησας με ἑως τουτων; 2 *Reg. vii.* 18. *Conf. Joan. viii.* 55. *Prov. xiv.* 26. [οἱ δε επιστημη κεχρημενοι του Ἑνος υἱοι Θεου προσαγορευονται δεοντως, καθα και Μωϋσης ὁμολογει φασκων, "Ὑιοι εστε Κυριου του Θεου" (*Deut. xiv.* 1.), και "Θεον τον γεννησαντα σε" (*xxxii.* 18.). *Philo De Confus. Ling.* § 28. τεκνα εκκλησιας. *Clem. ii.* 2. φωτος. *Ign. Philad.* 2.]

2 *Coll. Esa. lxiv.* 4. 1 *Cor. ii.* 9, 10. [κατα το ὁμοιωμα, ὁς και ἡμας τους πιστευοντας αυτῳ οὑτως εγερει ὁ Πατηρ, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 9. φανερουνται εν τη επισκοπη της βασιλειας του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 50.] και οψομαι αυτους, και εσομαι αυτοις εις Θεον, και αυτοι εσονται μοι εις λαον. *Jer. xxxviii.* 33. *Alex.* και εση ὡς υἱος Ὑψιστου. *Sir. iv.* 10. *Conf.* 1 *Cor. xiii.* 12. 2 *Cor. v.* 1. [δια τουτου ενοπτριζομεθα την αμωμον και ὑπερτατην οψιν αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 36. παντα ουν ποιωμεν ὡς αυτου εν ἡμιν κατοικουντος, ἱνα ωμεν αυτου ναοι, και αυτος η εν ἡμιν Θεος ἡμων· ὁπερ και εστιν, και φανησεται προ προσωπου ἡμων, εξ ὡν δικαιως αγαπωμεν αυτον. *Ign. Ephes.* 15. και αν μηδεπω μεντοι τυγχανη τις αξιοχρεως ων υἱος Θεου προσαγορευεσθαι, σπουδαζετω κοσμεισθαι κατα τον πρωτογονον αυτου Λογον, τον αγγελον πρεσβυτατον, ὡς αρχαγγελον πολυωνυμον ὑπαρχοντα· και γαρ αρχη, και ονομα Θεου, και Λογος, και ὁ κατ' εικονα ανθρωπος, και ὁρων Ισραηλ, προσαγορευεται.—Και γαρ ει μηπω ἱκανοι Θεου παιδες νομιζεσθαι γεγοναμεν, αλλα τοι της ἱδιου εικονος αυτου, Λογου του ἱερωτατου· Θεου γαρ εικων Λογος ὁ πρεσβυτατος. *Philo De Confus. Ling.* § 28.] *Coll. Ps. xv.* 11.

3 [ητω ἁγνος εν εργοις. *Clem. Rom. i.* 48. ταυτη ουν τη ελπιδι προσδεδεσθωσαν αἱ ψυχαι ἡμων, κ. τ. λ. 27.] *Coll. Matt. v.* 48. 1 *Pet.*

ii. 21. μερις μου Κυριος, ειπεν ἡ ψυχη μου· δια τουτο ὑπομενω αυτῳ. *Thren. iii.* 24. πνευμα φοβουμενων Κυριον ζησεται, ἡ γαρ ελπις αυτων επι τον σωζοντα αυτους. *Sir. xxxi.* 13. τυπτε αδοκιμον αργυριον, και καθαρισθησεται καθαρον ἁπαν. *Prov. xxv.* 4. ἁγιε παντος ἁγιασμου Κυριε. 2 *Mac. xiv.* 36. [ἁγνιζω· *purgo, purifico. Labb.*] *Coll.* 1 *Pet. i.* 22. [ἁγνιζει ἑαυτον· *Emphasis verbi* ἁγνιζειν *ex ipsius usu in LXX-virali versione patescit. Significat quandoque expiare, et tùm respondet Hebræo* יתחטא, *uti Num. xix.* 12, *et passim toto capite: ità etiam Num. xxxi.* 23, *idem verbum adhibetur, aquâ purgationis expiabitur,* τῳ ὑδατι του ἁγνισμου ἁγνισθησεται. *Quandoque* התקדש *sanctificare, vertitur* ἁγνιζειν· *vid. Exod. xix.* 10, *Num. xi.* 18, 1 *Par. xv.* 12. 14, 2 *Par. xxix.* 5. 15: *atque ità Num. vi.* 8, קדש *sanctus, est* ἁγνος (ἁγιος). *Sæpissime etiam usurpatur de Nazaræis, qui se Deo segregabant, à vino et aliis abstinentes; et tùm respondet Hebræo* נזר, *atque hæc segregatio et abstinentia per* ἁγνιζειν *exprimitur. vid. Num. vi.* 2, 3, *imò vers.* 21, *ipsa lex* נזרו *Naziræatus sui vocatur,* νομος ἁγνειας. *Keucken.*] εγω μητηρ της αγαπησεως της καλης, και φοβου, και γνωσεως, και της ὁσιας ελπιδος. διδωσι δε συν πασι τοις τεκνοις μου, αειγενεις τοις λεγομενοις ὑπ' αυτου. *Sir. xxiv.* 18. *Comp. Coll.* 2 *Cor. iii.* 18.

4 [εισι δε ανομοι μεν οἱ παντελως ανηκοοι των θειων νομων· ἁμαρτωλοι δε οἱ ακουσιως ἁμαρτανοντες, μετα το λαβειν την επιγνωσιν της αληθειας. *Basil.*] *Conf. Rom. iii.* 20. *iv.* 15. [και· *nam.* και *pro* γαρ, *ex Heb. idiotismo. Beza.* ει βουλει ὑπο του Θεου βασιλευεσθαι, μη βουλει ἁμαρτανειν. Ει δε ἁμαρτανεις, πως βασιλευσῃ ὑπο του Θεου; *Philo. Fragm. p.* 648. *Mang.*] ὁτι ανομιαν εποιησαν. *Ose. vi.* 10.

5 [Θεου ανθρωπινως φανερουμενου. *Ign. Ephes.* 19. εἱς Θεος εστιν ὁ φανερωσας ἑαυτον δια Ιησου Χριστου, κ. τ. λ. *Magn.* 8.] *Conf. Rom. vi.* 6. *Joan. i.* 29. *viii.* 46. ἱνα· *Coll. Exod. xxxii.* 30. *Heb. vii.* 26-28. 1 *Pet. ii.* 22. [*Coll. omninò Polyc. Phil.* 8.]

6 οἱ εργαζομενοι εν εμοι (σοφιᾳ) ουχ ἁμαρτησουσι. *Sir. xxiv.* 22.

7 [συ ουν πιστευε τῳ δικαιῳ, τῳ δε αδικῳ μηδεν πιστευσῃς· το γαρ δικαιον ορθην ὁδον εχει, το δε αδικον στρεβλην. *Herm. Past. p.* 166. *Hefele.*] εστι κληρονομια τοις θεραπευουσι Κυριον, και ὑμεις εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος. *Esa. liv.* 17. [μηδεις πλανασθω. *Ignat. Ephes.* 5. *Smyrn.* 6. ἡμεις ουν εν καθαρᾳ καρδιᾳ δουλευσωμεν τῳ Θεῳ, και εσομεθα δικαιοι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 11.] *Conf. Ephes. v.* 6. 2 *Thess. ii.* 3. *Joan. v.* 37. *cap. ii.* 6.

8 [και ὁς αν μη ὁμολογῃ το μαρτυριον του σταυρου, εκ του διαβολου εστι. *Polyc. Phil.* 7. εν ἡ (πραοτητι) καταλυεται ὁ αρχων του αιωνος τουτου. *Ign. Trall.* 4. εν ἡ (ειρηνῃ) πας πολεμος καταργειται επουρανιων και επιγειων. *Ephes.* 13. ὁ τα δεσμα, ὁις κατεζευκτο και

επεπιεστο ἡ οικουμενη, παραλυσας. *Philo Ad Cai. (de Jul. Cæs. Pricæus.)*] *Conf. Joan. viii.* 44. *vi.* 70. [καθαιρουνται αἱ δυναμεις του Σατανα. *Conf. Ign. Ephes. xiii.* 19. βουληθεις ὁ Θεος της θειας αρετης απο ουρανου καταπεμψαι την εικονα επι την γην, δια ελεον του γενους ἡμων, ἱνα μη ατυχηση της αμεινονος μοιρας—και απολουσομενον τα καταρρυπαινοντα ἡμων τον αθλιον και δυσκλειας γεμοντα βιον. *Philo. Fragm. p.* 669. *Tom.* 2. *Mangey.* και καταργησει Βελιαρ και τους ὑπηρετουντας αυτῳ. *Test. XII Patr. p.* 731. *Conf. Evang. Nicod. cap.* 20-23. εν τῳ σταυρῳ προσηλωθης—και κατελυσας πασαν την δυναμιν ἡμων. *Evang. Nicod. p.* 724. *Thilo.* απ' αρχης· προ γαρ αυτου ἡμαρτεν ουδεις· ἡμαρτε δε, ουκ εκ φυσεως, αλλ' εξ οικειας προαιρεσεως. *Cyrill. Hieros. ap. Greg.*]

9 [λαβοντες την αφεσιν των ἁμαρτιων, και ελπισαντες επι τῳ ονοματι του Κυριου εγενομεθα καινοι, παλιν εξ αρχης κτιζομενοι, κ. τ. λ. *Barn. Epist.* § 16.] επιθησω το πνευμα μου επι το σπερμα σου. *Esa. xliv.* 3. *liii.* 10. [δυνασθαι· θελειν. *Hesych.*] *Coll. Job. vi.* 7. [ουδεις πιστιν επαγγελλομενος ἁμαρτανει, ουδε αγαπην κεκτημενος μισει. *Ign. Ephes.* 14. οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, ουδε οἱ πνευματικοι τα σαρκικα·—εν Ιησου Χριστῳ παντα πρασσετε. 8.] *Conf. Matt. xiii.* 19. *Joan. viii.* 43. [ἁμαρτιαν ου ποιει· *In Ecclesiaste cap.* 7, *dicitur: non est justus in terrâ, qui quanquam facit bona, non etiam peccet. Sunt enim magnæ infirmitates et multa errata etiam optimorum et vigilantissimorum. Necesse est igitur peccatum h. l. intelligi de contumaciâ in atrocibus delictis, qualis est in Diabolo et Cain, quorum hìc fit mentio. Hic gradus peccati non cadit in sanctos, qui lapsi agnoscunt suam infirmitatem, et conversi ad Deum petunt veniam fiduciâ Mediatoris, et deinceps majore curâ vitant scandala, nec perseverant in manifestis et atrocibus delictis. Strigelius ap. Kättner.* τι εστι το σπερμα του Θεου, η ἡ του Ἁγιου Πνευματος επιφοιτησις, δι' ἡς ανεγεννηθημεν, ἡτις ουκ αφισταται ἡμων, ει μη δια των αισχιστων πραξεων αυτο λυπωμεν; *Schol. ap. Pricæum.* πας ὁ γεγεννημενος εκ του Θεου· *Quisquis indolem induit divinæ naturæ pro modo humano similem. Nam qui similes alicui sunt, ab Hebræis ab illis nati aut eorum filii dicuntur, Johan viii.* 39, 42, 44, 47. ἁμαρτιαν ου ποιει· *Passim Johannes in hâc epistolâ pro eodem ponit* ἁμαρτιαν ποιειν, *et* ἁμαρτανειν: *cui oppositum est suprà v.* 7, ποιειν δικαιοσυνην. *Grot. Simillimâ ei quæ Joannis locutione Paulus* 1 *Cor. ii.* 14 *de carnali homine,* τα του Πνευματος του Θεου κ. τ. λ. ου δυναται γνωναι, ὁτι πνευματικως ανακρινεται. Ου δυναται ἁμαρτανειν, *i. e. consultò aut graviter peccare non potest, quia ex Deo genitus est i. e. quia exuit veterem hominem, etc. Pricæus.*] *Coll. Esa. xliv.* 3. *lix.* 21. *Gal. iii.* 16.

10 [και επειδη τα σημεια, ἁ εποιησαν, ουκ ησαν εκ του Θεου,

απωλοντο και αυτοι και οι πιστευοντες αυτοις. *Nicod. Evang. p.* 554.] υἱοι λοιμοι. 1 *Reg. ii.* 12. [" φανερον το δενδρον απο του καρπου αυτου·" ουτως οι επαγγελλομενοι Χριστιανοι ειναι, δι' ὡν πρασσουσιν οφθησονται. *Ign. Ephes.* 14.] *Coll. cap. ii.* 29.

11 *Coll. cap. iv.* 21. [*Test. XII Patr. p.* 678, 682.]

12 βδελυγμα δικαιος ανηρ ανδρι αδικῳ, βδελυγμα δε ανομῳ κατευθυνουσα ὁδος. *Prov. xxix.* 27. [εγω ειμι (ὁ δρακων) ὁ εξαψας και πυρωσας Καϊν, ἱνα αποκτεινῃ τον ιδιον αδελφον. *Act. Thom.* § 32. τινος χαριν ηυλογηθη; *Clem. Rom. i.* 31.] εκ του πονηρου· *Conf. Matt. v.* 37. *Sir. xiii.* 15-18. *Sap. ii.* 15. [*Conf. Bos. Obs. Critic. cap.* 6. *p.* 27. [ὁυτος εστιν ὁ πρωτος εναγης, ὁ πρωτος καθαρευουσῃ τῃ γῃ το μιασμα προσβαλων, κ. τ. λ. *Philo. De Præm. et Pœn.* § 12.]

13 [εστιν δε ουτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 6. ὡσπερ γαρ εστιν νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου, κ. τ. λ. *Ign. Magn. v.* 8. *Conf. Clem. Rom. i.* 4, 5.] μισουντες τα καλα, και ζητουντες τα πονηρα. *Mich. iii.* 2. [κοσμῳ μη χαρησησθε. *Ign. Rom.* 6. μη λαλειτε Ιησουν Χριστον, κοσμον δε επιθυμειτε. 7.] *Coll. Eccles. v.* 7. *cap. ii.* 15.

14 [ποιον ουν αινον αυτῳ δωσομεν, η μισθον αντιμισθιας ὡν ελαβομεν; ηροι οντες τῃ διανοιᾳ—και ὁ βιος ἡμων ὁλος αλλο ουδεν ην ει μη θανατος. *Clem. Rom. ii.* 1. ὑπερ της των αδελφων εις αλληλους αγαπης. *Ign. Mart.* 6. εν ἁγνειᾳ μενειν—εν ακαυχησιᾳ μενετω. *Ign. Polyc.* 5. αγαπης γαρ αληθους και βεβαιας εστιν, μη μονον ἑαυτον θελειν σωζεσθαι, αλλα και παντας τους αδελφους. *Mart. Polyc.* 1. οι αθλιοι τας ψυχας τεθνηκασιν. *Philo.*] *Conf. Joan. v.* 24. 2 *Mac. vii.* 36. [τουτο (το Πνευμα) οι λαβοντες τυπουνται αληθειας τυπω, χαριτος τελειας. *Clem. Rom. Fragm.* 8.] εν τῳ θανατῳ· *Coll. Luc. i.* 79. 1 *Tim. i.* 9. 13. [*Conf. Philo. De Profug.* § 10, 11.]

15 πας ὁς αδελφον πτωχον μισει (*negligit, contemnit*), και φιλιας μακραν εσται. *Prov. xix.* 7. [ζηλος και φθονος αδελφοκτονιαν κατειργασατο. *Clem. Rom. i.* 4.] φονευων τον πλησιον ὁ αφαιρουμενος συμβιωσιν, και εκχεων αἱμα ὁ αποστερων μισθον μισθιου. *Sir. xxxi.* 22. *Conf. Jac. iv.* 2. ου μισησεις τον αδελφον σου τῃ διανοιᾳ σου. *Lev. xix.* 17. [ανθρωποκτονος· *homicida. Labb. Gloss.*]

16 [δια την αγαπην ἡν εσχεν προς ἡμας, το αἱμα αυτου εδωκεν ὑπερ ἡμων Ιησους Χριστος, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 49.] *Conf. Esa. xliii.* 3, 4. 1 *Pet. ii.* 21. *Bar. iv.* 2. [ὑπερ ἡμων· *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xv.* 3.] *Coll.* 2 *Tim. ii.* 10. 1 *Cor. ix.* 22. 2 *Cor. xii.* 15. [*Coll. Clem. Rom. i.* 53, 55.] *Coll.* 2 *Reg. xviii.* 33, εγω αντι σου.

17 [ὁ τα ιδια σπλαγχνα μη επισχων εξ εμου του απολλυμενου, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 15. εστερνισμενοι ητε τοις σπλαγχνοις. *Clem.*

Rom. i. 2. ἡ εις Θεον ανθρωπου αγαπη. *Clem. Frag.* 1.] *Conf.* 1 *Tim. vi.* 17-19. 2 *Cor. vi.* 12. *Sir. xiv.* 8. *Tob. iv.* 7. [και οἱ Πρεσβυτεροι δε ευσπλαγχνοι, εις παντας ελεημονες—μη αμελουντες χηρας, η ορφανου, η πενητος, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 6.] *Coll. Job. vi.* 14, 15.

18 [πρεπον ουν εστιν μη μονον καλεισθαι Χριστιανους, αλλα και ειναι. *Ign. Magn.* 4. ἱνα μη μονον λεγωμαι Χριστιανος, αλλα και εὑρεθω. *Rom.* 3. μη εν λογοις, αλλ' εν εργοις αγαθοις. *Clem. Rom. i.* 38. ὡστε ουν, αδελφοι, εν τοις εργοις αυτον ὁμολογωμεν, εν τῳ αγαπαν ἑαυτους, κ. τ. λ. *ii.* 4.] *Coll. Jacob. ii.* 15, 16. *Luc. vi.* 46.

19 και επεισε Δαυιδ τους ανδρας αυτου εν λογοις. 1 *Reg. xxiv.* 8. *Coll. Matt. xxviii.* 14. εμπροσθεν Κυριου. 1 *Par. ix.* 20. και εσται τα εργα της δικαιοσυνης, ειρηνη· και κρατησει ἡ δικαιοσυνη αναπαυσιν, και πεποιθοτες ἑως του αιωνος, κ. τ. λ. *Esa. xxxii.* 17. [*Clem. Rom. ii.* 3.] *Coll. Rom. xiv.* 5. [*Sic* 1 *Thess. iii.* 13. πεισομεν τας καρδιας· *i. e. alacri et humili fiduciâ sentimus corda vegeta et erecta; cui opponitur*—καταγινωσκειν. *Pricæus.*] *Coll. Heb. xiii.* 9.

20 [ουκ αθῳωσει βλασφημον απο χειλεων αυτου, ὁτι των νεφρων αυτου μαρτυς ὁ Θεος, και της καρδιας αυτου επισκοπος αληθης, και της γλωσσης ακουστης. *Sap. i.* 6. ει ἁμαρτανοτες την καρδιαν ἑαυτων λανθανειν ου δυναμεθα, ποσῳ μαλλον τον Θεον—λαθειν ου δυναμεθα; *Schol. ap Pricæum.* κατηξιωθην, ουκ εκ συνειδοτος, αλλ' εκ χαριτος Θεου. *Ignat. Smyrn.* 11.] *Conf. Prov. xv.* 11. *xxiv.* 12. *Job. xxvii.* 6. *Sap. xv.* 2. *xvii.* 11. κρινομενοι δε προσδοκωμεν ελεος. *xii.* 22. *Coll. cap. v.* 9. 2 *Tim. ii.* 13. *Rom. xi.* 18. *Ps. xxv.* 11, 12. *c.* 2.

21 [ὁ αγαθος εργατης μετα παρρησιας λαμβανει τον αρτον του εργου αυτου· ὁ νωθρος και παρειμενος ουκ αντοφθαλμει τῳ εργοπαρεκτῃ αυτου. *Clem. Rom. i.* 34. εν αμωμῳ—συνειδησει παντα επιτελειν. 1.] *Conf. Heb. iv.* 16. μακαριος ὁς εν τουτοις αναστραφησεται, και ὁ θεις αυτα επι καρδιαν αυτου σοφισθησεται, κ. τ. λ. *Sir. l.* 28, 29. *Rom. v.* 1. [καταγινωσκω· μεμφομαι. *Hesych.*]

22 [μακαριοι εσμεν, αγαπητοι, ει τα προσταγματα του Θεου εποιουμεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50.] και ευηρεστησεν Ενωχ τῳ Θεῳ, κ. τ. λ. *Gen. v.* 24. [τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα. *Clem. Rom. i.* 49. ευχωμεθα ουν και αιτωμεθα απο του ελεους αυτου, ἱνα εν αγαπῃ ζωμεν, κ. τ. λ. 50. Θεῳ αρεσαι, ὡσπερ και αρεσκετε. *Ign. Rom.* 2.] και αποστης απο πασης ἁμαρτιας, και ποιησης το αρεστον ενωπιον αυτου. *Tob. iv.* 21. *Conf. Jac. iv.* 3. *Sap. ix.* 9, 10. *cap. v.* 14, 15. μνησθητι Κυριε, ὡς επορευθην ενωπιον σου μετα αληθειας, εν καρδιᾳ αληθινῃ, και τα αρεστα ενωπιον σου εποιησα. *Esa. xxxviii.* 3. *CITAT.*

23 [μηδεις πλανασθω· και τα επουρανια, και ἡ δοξα των αγγελων, και οἱ αρχοντες ὁρατοι τε και αορατοι, εαν μη πιστευσωσιν εις

το αἷμα Χριστου, κἀκεινοις κρισις εστιν. *Ign. Smyrn.* 6. αγαπωμεν ουν αλληλους, ὁπως ελθωμεν παντες εις την βασιλειαν του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 9.] *Conf.* 1 *Tim. i.* 5. *Joan. xiii.* 34.

24 [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8.] αυτος εν αυτῳ· *Coll. Heb. x.* 12. *xiii.* 5. *Coll. Ephes. i.* 13. 2 *Cor. i.* 22. *Joan. xiv.* 23. [και ὁ τηρων· και *pro* γαρ, *ut ap. Heb.* ו *pro* כי.—εκ του Πνευματος· *Spiritum sanctificationis intelligit, i. e. quo regenerati vivimus Deo. Beza.*]

ΚΕΦ. δ. 4.

1 ΑΓΑΠΗΤΟΙ· *Clem. Rom. i.* 7. *et sæp.* δι' ὁυ και θανατος εισηλθεν εις τον κοσμον. *i.* 3. δοκιμασαντες τῳ Πνευματι. 42. το Πνευμα ου πλαναται. *Ign. Philad.* 7.] κενοδοξια γαρ ανθρωπων εισηλθεν εις κοσμον. *Sap. xiv.* 14. ὁπως πειρασω αυτους ει πορευσονται τῳ νομῳ μου, ἡ ου. *Exod. xvi.* 4. *Conf.* 1 *Tim. iv.* 1. *Ephes. iv.* 14. 1 *Cor. xii.* 10. *Jer. xxiii.* 16. *xxxvi.* 8. *Matt. vii.* 15. *xxiv.* 26. *Luc. xvii.* 23. *Sir. xxxi.* 1-6. εκ του Θεου· *Coll. Joan. vii.* 17. *viii.* 42.

2 [ων μεν το πρωτον Πνευμα, εγενετο σαρξ. *Clem. Rom. ii.* 9. εστιν ουν τουτο ἁγιον και ευθες, το απ' αυτου προελθον, και δυναμις αυτου, και θελημα αυτου, κ.τ.λ. *Clem. Rom. Fragm.* 8.] *Conf. Matt. xi.* 6. *Joan. i.* 14. [τι γαρ με ωφελει τις—μη ὁμολογων αυτον σαρκοφορον; *Ign. Smyrn.* 5. εν σαρκι εληλυθοτα· *Eum nimirùm, qui venit, i. e. apparuit in carne, i. e. cum carne, quomodo infrà, v.* 6, *Jesus dicitur venisse in aquâ et sanguine. Sic* ἱνα εν χαρᾳ ελθω, *ut veniam ad vos in gaudio, Rom. xv.* 32, *ut cum gaudio veniam.* εν ῥαβδῳ ελθω, *in virgâ veniam,* 1 *Cor. iv.* 21, *cum virgâ veniam. Caro autem, more Heb. significat statum humilem, Hebr. v.* 7. *Ita solet sumi* בשר *ab Heb. nec aliter ponitur* εν σαρκι, *in carne,* 1 *Tim. iii.* 16. εν τῃ θνητῃ σαρκι, *in carne nostrâ mortali.* 2 *Cor. iv.* 11. δι' ασθενειαν της σαρκος, *per infirmitatem carnis, Gal. iv.* 13. *sic et caro et sanguis ponuntur Heb. ii.* 14. *Grot. Coll. Clem. Rom. i.* 32. *Ign. Fragm.* 8. *p.* 480. *Jacobs.*]

3 [*Clem. Rom. ii.* 3. ὁυτος ουν εστιν ὁ μισθος ἡμων, εαν ουν ὁμολογησωμεν δι' ὁυ εσωθημεν, κ.τ.λ. *Clem. Rom. ii.* 3.]

4 *Coll. Joan. i.* 13. *cap. iii.* 20. [ουδεν μοι ωφελησει τα τερπνα του κοσμου, κ.τ.λ. *Ign. Rom.* 6.] *Coll. Heb. vi.* 19. *cap. v.* 4, 5.

5 [Χριστιανοι εν κοσμῳ οικουσιν, ουκ εισι δε εκ του κοσμου,—μισει και Χριστιανους ὁ κοσμος μηδεν αδικουμενος, ὁτι ταις ἡδοναις αντιτασσονται. *Epist. ad Diogn.* 6.] αυτοι εκ του κοσμου· *Coll.* ανθρωπος επι της γης. *Ps. ix.* 18. [νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου, κ.τ.λ. *Ign. Magn.* 5. ὁι απιστοι του κοσμου τουτου. *Ib.*] *Coll. Joan. viii.* 44. *cap. ii.* 15.

6 [ειδως ὁτι Θεου γεμετε. *Ign. Magn.* 14. ὁλοι οντες Θεου. *Ephes.*

8. ουδε ακουετε τινος πλεον ηπερ Ιησου Χριστου λαλουντος εν αληθειᾳ. 6. προς την πλανην αυτων ὑμεις ἑδραιοι τῃ πιστει. 10.] πνευμα ψευδες. 2 *Par. xviii.* 21. *Conf. Luc. x.* 16. [ελαβον γαρ πνευμα αληθειας, και εγενοντο οικητηρια του αληθινου Πνευματος. *Hermas. p.* 158. *Hefele.* αλεθεια γαρ οπαδος Θεου. *Philo. De Vit. Mos. lib.* 3. § 21. πασαν Ιουδαϊκην και Ἑλληνικην απορριψαι πλανην· και μητε πληθος Θεων επεισαγειν, μητε τον Χριστον αρνεισθαι προφασει του ἑνος Θεου. *Ign. ad Antioch. p.* 82. *Voss.*] *Conf.* 2 *Joan.* 7.

7 [αγαπωμεν ουν αλληλους, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* 2. 9. αγαπη κολλα ἡμας τῳ Θεῳ, κ. τ. λ. 1. 49. ὁι δε πιστοι εν αγαπῃ χαρακτηρα (εχουσιν) Θεου Πατρος δια Ιησου Χριστου, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 5.] *Coll. Joan. iii.* 6. *xiii.* 35. *cap. ii.* 29.

8 [ὁ Θεος γαρ αγαθοτητος εστι του αιτιου ονομα, κ. τ. λ. *Philo.* 3 *Alleg.* § 23. το δη Θεος αιωνιος ισον εστι τῳ ὁ χαριζομενος ου ποτε μεν, ποτε δε ου, αει δε και συνεχως, ὁ αδιαστατως ευεργετων, κ.τ.λ. *De Plant. Noë.* § 20. ελεειν πεφυκως, μαλλον δε ελεους πηγη τυγχανων. *Theod. ap. Pricæum.*] *Coll. cap. i.* 5, ὁ Θεος φως εστι. [*Coll. Clem. Rom.* § 49, 50.] 1 *Par. xxviii.* 9. αγαπησις Κυριου παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον, κ. τ. λ. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* αγαπᾳς γαρ τα οντα παντα, και ουδεν βδελυσσῃ ὡν εποιησας, ουδε γαρ αν μισων τι κατεσκευασας. *Sap. xi.* 24. φειδῃ δε παντων, ὁτι σα εστι Δεσποτα φιλοψυχε. 26. *Coll. Tit. iii.* 4. *Sir. xviii.* 13.

9 [ἱνα ζησωμεν εν αυτῳ, παντα ὑπεμεινε. *Polyc. Phil.* 8.] τις ειμι εγω, Κυριε μου Κυριε—ὁτι ηγαπησας με ἑως τουτων; 2 *Reg. vii.* 18. [ὁ Ὑιος του Θεου ὁ μονογενης. *Mart. Ignat.* 2. δια του παιδος αυτου του μονογενους. *Mart. Polyc.* 20. εν αγαπῃ προσελαβετο ἡμας. *Clem. Rom. i.* 49. εις πληρωμα δοξης αυτου φανερωθεν. *Clem. Rom. Fragm.* 8.] εν τουτῳ, *sc.* μερει. *plenius*, 2 *Cor. ix.* 3. [*Bos. Ellips. p.* 178.] μονογενης· *Conf. Jud. xi.* 34. *Prov. viii.* 25.

10 [*Notissimum est iram alicujus avertere, id dici Græcè* ἱλασκεσθαι, ειρηνοποιειν, καταλλασσειν, αποκαταλλασσειν, *Latine placare, pacare, conciliare aut reconciliare, item propitiare. Tum actus ipse, tum id pro quo propriè actus peragitur, Græcis* ἱλασμος, *Latinis placamen dicitur. Grot. De Satisfact. Christi. cap.* 7.] *Conf. Heb. iv.* 16. *x.* 12. *Rom. iii.* 25. [πως αγαπησεις τον ούτως προαγαπησαντα σε; αγαπησας δε, μιμητης εσῃ αυτου της χρηστοτητος. *Epist. ad Diogn.* § 10. ἱλασμον περι των ἁμαρτιων ἡμων· *Christus, tanquam Pontifex Max. Deum reddidit placabilem. Deo autem placato et propitio redditò peccata expiantur.* ἱλαος, *in usu propitium significans, Græcum peperit* ἱλαρος, *et Lat. hilarus et hilaris. Nimirum ab hilarando, exhilarando, manarunt significat. quæ vigent in v.* ἱλασκεσθαι· *Valck. ap. Heb. ii.* 17. *Coll. Clem. Rom. i.* 48. ἱλασμος. *placatio, exoratio.* ἱλαστηριον· *propitiabile. Labb. Gloss.*]

11, 12 [ηδρασμενους εν αγαπη εν τω αιματι Χριστου. *Ign. Smyrn.* 1. τελειοι οντες τελεια και φρονειτε. 11. αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη. *Ephes.* 14.] ουκ εδει και σε ελεησαι τον συνδουλον σου, ως και εγω σε ηλεησα; *Matt. xviii.* 33. *Coll. inf. vers.* 20, 21. [εχοντες ουν τουτον τον ὑπογραμμον, αοκνως προσελθωμεν τω θεληματι αυτου. *Clem. Rom. i.* 33. της τελειοτητος αυτης (αγαπης) ουκ εστιν εξηγησις, κ. τ. λ. 50. *Sensus est, Deum, dum carne induimur, videre non possumus: amemus ergò proximum quem videmus, et qui imago Dei est. Pricæus.*] *Coll. Job. xxiii.* 9. *Joan. xiii.* 15. *Rom. xv.* 5. 1 *Pet. ii.* 21.

13 [και γαρ αυτος δια του Πνευματος του Ἁγιου ουτως προσκαλειται ἡμας. *Clem. Rom. i.* 22. τουτο οἱ λαβοντες τυπουνται αληθειας τυπῳ, χαριτος τελειας. *Fragm.* 8.] μη εὑρησομεν ανθρωπον τοιουτον, ὁς εχει πνευμα Θεου εν αυτῳ; *Gen. xli.* 38. *Rom. viii.* 16.

14 [και ευλογει—τον Σωτηρα των ψυχων ἡμων. *Mart. Polyc.* 19. παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *Clem. Rom. i.* 7.] ειπον τη ψυχη μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps. xxxiv.* 3. *Conf. Joan. iii.* 17. 1 *Tim. ii.* 4. Σωτηρ παντων ανθρωπων, μαλιστα πιστων. *iv.* 10.

15 [εαν τις Θεον νομου και προφητων κηρυττη ἑνα, Χριστον δε αρνηται Ὑιον ειναι Θεου, ψευστης εστιν, ως και ὁ πατηρ αυτου ὁ διαβολος, κ. τ. λ. *Ign. Philad. Voss. p.* 181.] *Conf. cap. ii.* 22.

16, 17 [παντα ὁμου καλα εστιν, εαν εν αγαπη πιστευητε. *Ign. Philad.* 9. ἡ αγαπη ὁδος ἡ αναφερουσα εις Θεον. *Ephes.* 9. οἱ εν αγαπη τελειωθεντες κατα την του Θεου χαριν εχουσιν χωρον ευσεβων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50. καθηλωμενους εν τῳ σταυρῳ—σαρκι τε και πνευματι. *Ign. Smyrn.* 1. κρατηθεντες τη σαρκι αυτου και τῳ πνευματι. 3. *Coll. Clem. Rom. ii.* 9. ἑως εσμεν εν τουτῳ τῳ κοσμῳ. 8.] *Conf. Juda.* 6. *Joan. xv.* 9, 10. *Phil. iii.* 10. 2 *Cor. v.* 14. *Ephes. v.* 2. *cap. iii.* 21. *Job. xxvii.* 10. ασεβης δε αισχυνεται, και ουκ ἑξει παρρησιαν. *Prov. xiii.* 5.

18 και ειπεν αυτοις, μη φοβεισθε, ειρηνη ὑμιν εσται· τον δε Θεον ευλογειτε εις τον αιωνα, κ. τ. λ. *Tob. xii.* 17. [τελειᾳ τη προς σε αγαπη. *Mart. Ign.* 2. ουδεν βαναυσον εν αγαπη, ουδεν ὑπερηφανον, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* § 49. εν τη αγαπη ετελειωθησαν παντες οἱ εκλεκτοι του Θεου· διχα αγαπης ουδεν ευαρεστον εστιν τῳ Θεῳ, κ. τ. λ. *Ibid.* το καυχημα ἡμων και ἡ παρρησια εστω εν αυτῳ. 34. εαν τελειως εις Ιησουν Χριστον εχητε την πιστιν και την αγαπην, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 14. ἡ τελεια πιστις. *Smyrn.* 10.] *Conf.* 2 *Tim. i.* 7. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* μη φοβου, μετα σου γαρ ειμι, κ. τ. λ. *Esa. xli.* 10. 14. *xliv.* 2. 8. *et sæp.* [απο—του μη δειλειαν ἡ αγαπη γινεται. *Chrysost. ap. Pricæum.*] *Coll. Luc. xii.* 32. *Ps. xxx.* 24. *xc.* 14.

19 [αυταρκης εις σωτηριαν ἡ εις Θεον ανθρωπου αγαπη. *Clem.*

Rom. Fragm. 1. εις τιμην εκεινου του θελησαντος ἡμας. *Ign. Magn.* 3. ουκ εγω, αλλ' ἡ αγαπη Ιησου Χριστου. *Trall.* 6. δια το φιλοθεον γινομενοι θεοφιλεις, ισῃ αντιτιμηθεντες εννοια, κ. τ. λ. *Philo. Omn. Prob. Lib. Coll. Phil. iii.* 12. *Pricæus.*] αυτος· *Heb. x.* 12. *cap. ii.* 25. *Apoc. xix.* 15. *Coll. Prov. viii.* 17. *Rom. v.* 8. *Gal. ii.* 20. *Sir. xxiv.* 18. *Comp.*

20 [ευχωμεθα ουν και αιτωμεθα απο του ελεους αυτου, ἱνα εν αγαπῃ ζωμεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50.] και μολις εικαζομεν τα επι γης, και τα εν χερσιν εὑρισκομεν μετα πονου· τα δε εν ουρανοις τις εξιχνιασε; *Sap. ix.* 16. [ουδεις πιστιν επαγγελλομενος ἁμαρτανει, ουδε αγαπην κεκτημενος μισει, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 14.] μνησθητι εντολων, και μη μνησῃς τῳ πλησιον. *Sir. xxviii.* 7. *Coll. Joan. iii.* 12. *Jacob. iii.* 9. *Matt. xxii.* 39. *xxv.* 35-45. *Luc. xvi.* 11.

21 *Coll. Deut. vi.* 5. *Lev. xix.* 18. *cap. iii.* 11. [προαγουσης της αγαπης, της εις Θεον και Χριστον, και εις τον πλησιον. *Polyc. Phil.* 3. μακαριοι εσμεν αγαπητοι, ει τα προσταγματα του Θεου εποιουμεν εν ὁμονοιᾳ αγαπης, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50. αγαπη κολλᾳ ἡμας τῳ Θεῳ, αγαπη καλυπτει πληθος ἁμαρτιων, κ. τ. λ. 49.]

ΚΕΦ. ε. 5.

1 ΠΑΝΤΑ γαρ ὁν πεμπει ὁ οικοδεσποτης εις ιδιαν οικονομιαν, ουτως δει ἡμας αυτον δεχεσθαι, ὡς αυτον τον πεμψαντα. *Ign. Ephes.* 6.] *Coll. cap. ii.* 22. 29. *iv.* 7. [παν δε μιμημα ποθει τουτο, ὑπερ εστι μιμημα, και μετ' εκεινου ταττεται. *Philo.* 2 *Alleg.* § 2.] Ιδου Εγω και τα παιδια ἁ μοι εδωκεν ὁ Θεος. *Esa. viii.* 18. *Heb. ii.* 13, 14. *Joan. xv.* 18, 19. *Rom. xiv.* 15.

2 μακαριος ανηρ ὁ φοβουμενος τον Κυριον, εν ταις εντολαις αυτου θελησει σφοδρα. *Ps. cxi.* 1. δια τουτο ηγαπησα τας εντολας σου ὑπερ χρυσιον, κ. τ. λ. *cxviii.* 127. 131. τα τεκνα του Θεου· *Coll. Prov. xiv.* 20. [εαν ποιωμεν αυτου το θελημα, και πορευωμεθα εν ταις εντολαις αυτου, και αγαπωμεν ἁ ηγαπησεν, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 2. αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη. *Ign. Ephes.* 14. *Conf. Trall.* 11.]

3 *Coll. Mich. vi.* 8. [ὁ εχων αγαπην εν Χριστῳ, τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα. *Clem. Rom. i.* 49.] και εποροῦομην εν πλατυσμῳ, ὁτι τας εντολας σου εξεζητησα. *Ps. cxviii.* 45. ὁτι βαρεια ἡ δουλεια. *Neh. v.* 18. *Sap. ii.* 15. *Sir. xxix.* 28. *Act. xv.* 28. [ὁ γαρ εχων αγαπην, μακραν εστι πασης ἁμαρτιας. *Polyc. Phil.* 3. *Coll. Herm. Past. lib.* 2. *Mandat.* 12. § 3, 4.] *Conf. cap. ii.* 3.

4 τῃ γαρ πιστει ἑστηκατε. 2 *Cor. i.* 24. εγω νενικηκα τον κοσμον. *Joan. xvi.* 33. νικησαντες τον τυραννον τῃ ὑπομονῃ. 4 *Mac. i.* 11. τον των αμιαντων αθλων αγωνα νικησασα. *Sap. iv.* 2. *x.* 12. [ισχυε ουν εν αυταις και ενδυναμου, και νικησεις, και ζησεις. *Herm.*

Past. p. 165. *Hefele.* ὁ Θεος γαρ εστιν ὁ παρεχων την νικην. *p.* 182.] *Coll.* 1 *Pet. i.* 5. *Heb. xi. Rom. viii.* 37. [*Epist. Diogn.* § 5.]

5 [αδελφοι, ουτως δει ἡμας φρονειν περι Ιησου Χριστου ὡς περι Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. *i.* 22. τουτον μεν γαρ, Υἱον οντα του Θεου, προσκυνουμεν, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 17. ὁτι Θεου Υἱος ην. *Ign. Fragm.* 8. *Ephes.* 20. Υἱον Θεου κατα θελημα και δυναμιν Θεου. *Smyrn.* 1.] ὁ νικων τον κοσμον· *Coll.* αποφυγοντες τα μιασματα του κοσμου. 2 *Pet. ii.* 20. *Rom. viii.* 37.

6 [αυτος (ὁ Χριστος)—ελθων ὡς ανθρωπος—και εν ἡσυχια συντριβων την κεφαλην του δρακοντος δι' ὑδατος. *Test. XII Patr. p.* 696. ὁς εγεννηθη, και βαπτισθη, ἱνα τῳ παθει το ὑδωρ καθαρισῃ. *Ign. Ephes.* 18. το Πνευμα ου πλαναται, απο Θεου ον· οιδεν γαρ ποθεν ερχεται, και που ὑπαγει, και τα κρυπτα ελεγχει. *Philad.* 7.] δι' ὑδατος· *Coll. Matt. iii.* 13-17. *Marc. i.* 9-11. *Luc. iii.* 21, 22. *Joan. i.* 32-34. δι' αἱματος· *Coll. Matt. xxvii. Marc. xv. Luc. xxiii.* και ὁ νομος σου αληθεια. *Ps. cxviii.* 142. 151. 160.

7 *Coll. Matt. xxviii.* 19. 2 *Cor. xiii.* 13. *Apoc. i.* 4. [εν Υἱῳ και Πατρι και εν Πνευματι—τῳ Χριστῳ και τῳ Πατρι και τῳ Πνευματι. *Ign. Magn.* 13. Ζῃ ὁ Θεος, και ὁ Κυριος Ιησους Χριστος, και το Πνευμα Ἁγιον. *Clem. Rom. Fragm.* 7. *Coll. Ign. ad Philip.* § 1. *p.* 99. *Voss.*]

8 [συντρεχετε—επι ἑνα Ιησουν Χριστον, τον αφ' ἑνος Πατρος προελθοντα, και εις ἑνα οντα και χωρησαντα. *Ign. Magn.* 7. Ιησου και Πατρος, εν ᾧ, κ. τ. λ. 1. Πατηρ μεν των ὁλων ὁ μεσος, ὁς εν ταις ἱεραις γραφαις κυριῳ ονοματι καλειται ὁ Ων· αἱ δε παρ' ἑκατερα πρεσβυταται και εγγυταται του Οντος δυναμεις, ὡν ἡ μεν ποιητικη, ἡ δε βασιλικη προσαγορευεται. Και ἡ μεν ποιητικη, Θεος· ταυτῃ γαρ εθηκε τε και διεκοσμησε το παν. ἡ δε βασιλικη, Κυριος, κ. τ. λ. *Philo De Abrah.* § 24. *p.* 19. *Mangey. p.* 367. *Par.* αισθανεσθε πως το ὑδωρ και τον σταυρον επι το αυτο ὡρισε, κ. τ. λ. *Barnab.* § 11. *p.* 235. *Voss.* ᾧ, ἡ δοξα, συν Πατρι και Ἁγιῳ Πνευματι. *Mart. Polyc. fin.* Πνευμα, ὑδωρ, αἱμα· ἡ αναστασις, το βαπτισμα, ὁ σταυρος.—τουτεστιν εις την μιαν περι του Χριστου μαρτυριαν. *Oecumen.* παντα ταυτα εις ἑνοτητα Θεου. *Ign. Philad.* 9.]

9 [ὁ παραγγειλας μη ψευδεσθαι, πολλῳ μαλλον αυτος ου ψευσεται· ουδεν γαρ αδυνατον παρα τῳ Θεῳ, ει μη το ψευσασθαι. *Clem. Rom. i.* 27. μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Fragm.* 8.] *Coll. Apoc. iii.* 14.

10, 11 *Coll. cap. i.* 10. [εαν μη πιστευσωσιν εις το αἱμα Χριστου, κἀκεινοις κρισις εστιν. *Ign. Smyrn.* 6. *Trall.* 2. ἡ ζωη ἡμων ανετειλεν δι' αυτου και του θανατου αυτου. *Magn.* 9. πιστευσαντες εις τον εγειραντα τον Κυριον ἡμων. *Polyc. Phil.* 2. μη ἑαυτῳ μαρτυρειτω, αλλ'

εατω ὑφ' ἑτερου ἑαυτον μαρτυρεισθαι. *Clem. Rom. i.* 38. *Coll. Joan. v.* 26. 40. *vi.* 53. *vii.* 17. *xvii.* 3. *Matt. xvi.* 16. *xxvi.* 63, 64. [ἡ μαρτυρια της αγαθης πραξεως. *Clem. Rom. i.* 30.]

12 [των δοκουντων εχειν Θεον. *Clem. Rom. ii.* 2. οἰδα ὁτι ου φυσιουσθε· Ιησουν γαρ Χριστον εχετε εν ἑαυτοις. *Ign. Magn.* 12. δι' οὑ (Χριστου) εαν μη αυθαιρετως εχωμεν το αποθανειν εις το αυτου παθος, το ζην αυτου ουκ εστιν εν ἡμιν. 5. οὑ χωρις, το αληθινον ζην ουκ εχομεν. *Trall.* 9. ευχαριστω σοι, Κυριε,—ὁ μακραν με της φθορας ποιησας, και σπειρας εν εμοι την ζωην, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 15. *Coll. Clem. Rom. i.* 48. *Ign. Philad.* 6.]

13 [ἱνα πιστευσαντες εις τον θανατον αυτου, το αποθανειν εκφυγητε. *Ign. Trall.* 2. των δεξαμενων με εις ονομα Ιησου Χριστου. *Rom.* 9. ποιησαντες το θελημα του Πατρος, και την σαρκα ἁγνην τηρησαντες, και τας εντολας του Κυριου φυλαξαντες, ληψομεθα ζωην αιωνιον.—ἱνα την αιωνιον ζωην απολαβωμεν. *Clem. Rom. ii.* 8.]

14 *Coll. Sir. xxxv.* 23, 24. [το καυχημα ἡμων και ἡ παρρησια εστω εν αυτῳ. *Clem. Rom. i.* 34.] *Conf. Joan. xiv.* 12-14. *xvi.* 23, 24. ακουσατε, ακουσατε τα ῥηματα μου, αναγγελω γαρ ὑμων ακουοντων. *Job. xiii.* 17. [αιτωμεθα· *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 22. ευχωμεθα ουν και αιτωμεθα απο του ελεους αυτου, ἱνα εν αγαπῃ ζωμεν, διχα προσκλισεως ανθρωπινης, αμωμοι. *Clem. Rom. i.* 50.]

15 [αιτησας τε παρ' αυτων την αληθινην αγαπην. *Mart. Ign.* 6.] *Conf. Ps. xxxi.* 6. *cxliv.* 18. *Joan. xi.* 22. *cap. ii.* 1. *iii.* 22. δια τουτο ηὑξαμην, και φρονησις εδοθη μοι, επεκαλεσαμην, και ηλθε μοι πνευμα σοφιας. *Sap. vii.* 7. *Coll. Matt. xxi.* 22. *Luc. xi.* 9.

16 [αιτησασθε περι εμου. *Ign. Rom.* 8. δεησεσιν αιτουμενοι τον παντεποπτην Θεον μη εισενεγκειν ἡμας εις πειρασμον. *Polyc. Phil.* 7.] μη ζηλουτε θανατον εν πλανῃ ζωης ὑμων, κ. τ. λ. *Sap. i.* 12. [εντυχωμεν περι των εν τινι παραπτωματι ὑπαρχοντων, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 56.] ὁτι ουκ αφεθησεται ὑμιν αὑτη ἡ ἁμαρτια, κ. τ. λ. *Esa. xxii.* 14. *Matt. xii.* 31, 32. 1 *Reg. iii.* 14. *Jer. ii.* 22. [*Ign. Ephes.* 10.]

17 [απορριψαντες αφ' ἑαυτων πασαν αδικιαν. *Clem. Rom. i.* 35. απεχομενοι πασης αδικιας. *Polyc. Phil.* 2. και (*sed, tamen. Ang. and yet.*)] *Coll. Joan. ix.* 30. *xx.* 29. [ὡς το ἑκουσιως ἁμαρτανειν εστιν αδικον, οὑτω το ακουσιως και κατα αγνοιαν ουκ ευθυς δικαιον, αλλα ταχα που μεθοριον αμφοιν, δικαιου και αδικου.—ἁμαρτημα γαρ ουδεν εργον δικαιοσυνης. *Philo. Fragm. p.* 526. *Par.*]

18 ὁ ὑπακουων μου (σοφιας) ουκ αισχυνθησεται, και οἱ εργαζομενοι εν εμοι ουχ ἁμαρτησουσι. *Sir. xxiv.* 22. [ὁ πονηρος· (*Diabolus*). *Ign. Trall.* 8. *Mart. Polyc.* 17. *Act. Thom.* § 45. *Barnab. Epist.* § 21.] ου μη ἁψηται σου κακον. *Job. v.* 19. *Joan. i.* 12, 13. *cap. ii.* 29. *iii.* 9. 1 *Pet. i.* 23. *Ephes. vi.* 11. [ουδεις πιστιν επαγγελλομενος

ἁμαρτανει. *Ign. Ephes.* 14.] ὁς φυλασσει τας ἑαυτου ὁδους, τηρει την ἑαυτου ψυχην. *Prov. xvi.* 17. *Coll.* 1 *Tim. v.* 22. [τηρει· φρουρει. *Hesych.*]

19 [ὁλοι οντες Θεου. *Ign. Ephes.* 8. ὁ βιος ἡμων ὁλος αλλο ουδεν ην ει μη θανατος, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 5. κοσμῳ μη χαρησησθε. *Rom.* 6. κοσμον δε επιθυμειτε. 7.] ουκ εστιν αληθεια, ουδε ελεος, ουδε επιγνωσις Θεου επι της γης, κ. τ. λ. *Ose. iv.* 1, 2. *Coll.* 1 *Cor. xi.* 31. [εγγυς γαρ ἡμερα εν ἡ συναπολειται παντα τῳ πονηρῳ. *Barn. Epist. sub fin.*]

20 [οἱ δε φοβον εχοντες Θεου, και ερευνωντες περι Θεου εργων και αληθειας, και την καρδιαν εχοντες προς Κυριον, παντα λεγομενα αυτοις ταχιον νοουσι και συνιουσιν, ὁτι—τον φοβον του Θεου εχουσιν εν ἑαυτοις, κ. τ. λ. *Herm. Past. lib.* 2. *Mandat.* 10. *p.* 174. *Hefele.* ἱνα μη του διαβολου βοτανη τις εὑρεθῃ εν ὑμιν, αλλ' εν πασῃ ἁγνειᾳ και σωφροσυνῃ μενητε εν Ιησου Χριστῳ σαρκικως και πνευματικως. *Ign. Ephes.* 10. ἡμιν δε σωτηρια και ζωη αιωνιος. 18. ἰδωμεν αυτον κατα διανοιαν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 19. το ονομα του αληθινου και μονου Θεου. 43. την ἑκαστου φωτιζων διανοιαν, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 1.] εγω ειμι ἡ ὁδος και ἡ αληθεια και ἡ ζωη. *Joan. xiv.* 6. *Conf. Joan. i.* 1. *viii.* 42. 1 *Thess. i.* 9. *Dan. xii.* 10. *Act. xx.* 28. *Rom. ix.* 5. *Tit. i.* 3. *Heb. i.* 8. *Juda.* 4. [*Clem. Rom. ii.* 3. οὑτος *ad proximè præcedens* Ιησουν Χριστον, *non ad remotiùs Deum* αληθινον *referendum esse. Glass. p.* 157. Ζῃ—ὁ Θεος, και ὁ Κυριος Ιησους Χριστος, και το Πνευμα Ἁγιον. *Clem Rom. Fragm.* 7. *Jacobs. p.* 256.]

21 *Coll. Sap. xii.* 27. *Ephes. v.* 5, πας—πλεονεκτης—ὁς εστιν ειδωλολατρης. *Coll. Act. xv.* 20. προς εμε καλει παρα του Σηειρ, φυλασσετε επαλξεις.—Φυλασσω τοπρωϊ και την νυκτα. *Esa. xxi.* 11, 12.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

1 ΕΠΙΣΤΟΛΗ Καθολικη· *Coll. Jacob. i.* 1. τεκνα φωτος και αληθειας. *Ign. Philad.* 2. Αγαθοποδι, ανδρι εκλεκτῳ. 11. στεργουσας τους ἑαυτων ανδρας εν πασῃ αληθειᾳ. *Polyc. Phil.* 4. πο-

ρευομενοι κατα την αληθειαν του Κυριου. 5.] *Conf. Cant. vi.* 9. εν αληθειᾳ. *Ps. cxliv.* 18. ει ταυτα οιδατε, μακαριοι εστε, εαν ποιητε αυτα. *Joan. xiii.* 17. *Coll.* 2 *Cor. viii.* 18. [σωζεσθε, αγαπης τεκνα και ειρηνης. *Barn. Epist. fin.* ὁ Πρεσβυτερος. *Clem. Rom. i.* 21.]

2 εξαποστειλον το φως σου και την αληθειαν σου, αυτα με ὡδηγησαν και ἠγαγον με εις ορος ἁγιον σου, κ. τ. λ. *Ps. xlii.* 3. [ακολουθησωμεν τῃ ὁδῳ της αληθειας. *Clem. Rom. i.* 35. το βαπτισμα ὑμων μενετω ὡς ὁπλα. *Ign. Polyc.* 6.] *Coll. Gen. xxviii.* 15.

3 [χαρις ὑμιν, ελεος, κ. τ. λ. *Ignat. Smyrn.* 12. ελεος, και ειρηνη, και αγαπη απο Θεου Πατρος και του Κυριου ἡμων, κ. τ. λ. *Mart. Polyc. Inscript. Polyc. Phil. Inscr.* κ. τ. λ.] *Ephes. iv.* 15.

4 [συνεχαρην ὑμιν μεγαλως εν Κυριῳ ἡμων Ιησου Χριστῳ, δεξαμενοις τα μιμηματα της αληθους αγαπης, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 1.] εγω μητηρ της αγαπησεως της καλης, και φοβου, και γνωσεως και της ὁσιας ελπιδος· διδωσι δε συν τοις τεκνοις μου αειγενεις τοις λεγομενοις ὑπ' αυτου. *Sir. xxiv.* 18. *Comp.* και ὁταν ιδωσι τα τεκνα αυτων τα εργα μου, δι' εμε ἁγιασουσι το ονομα μου, κ. τ. λ. *Esa. xxix.* 23. μακαριος ὁς εχει εν Σιων σπερμα, και οικειους εν Ἱερουσαλημ. *Esa. xxxi.* 9. [ἡνωμενοις πασῃ εντολῃ αυτου. *Ign. Rom. Inscr.* ειτις εν αλλοτριᾳ γνωμῃ περιπατει, ούτος τῳ παθει ου συγκατατιθεται. *Philad.* 3. τον πατερα της αληθειας. *Clem. Rom. ii.* 3. καλον ουν εστι μαθοντα τα δικαιωματα Κυριου, ὁσα προγεγραπται, εν τουτοις περιπατειν. *Barn. Epist.* § 21. *Coll. Clem. Rom. i.* 19.]

5 και νυν τι εστε ὡδε. *Esa. lii.* 5. [ερωτω ὑμας χαριν αιτουμενος.—ετι και ετι ερωτω ὑμας. *Barn. Epist. sub fin.* αγαπωμεν ουν αλληλους. *Clem. Rom. ii.* 9. αλληλους διαπαντος αγαπατε. *Ign. Magn.* 6. τον εξ αρχης ἡμιν παραδοθεντα λογον. *Polyc. Phil.* 7.]

6 [ὁ γαρ εχων αγαπην, μακραν εστι πασης ἁμαρτιας. *Polyc. Phil.* 3. ἀξιως της εντολης αυτου—περιπατειν. 5.] *Conf. Ephes. v.* 2. αγαπησις Κυριου παντα ὑπεραβαλεν εις φωτισμον. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* [μακαριοι εσμεν, αγαπητοι, ει τα προσταγματα του Θεου εποιουμεν εν ὁμονοιᾳ αγαπης, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50. ὑποδεξαμενοι ὡς διακονους Χριστου Θεου. *Ign. Smyrn.* 10.]

7 [πας γαρ ὁς αν μη ὁμολογῃ Ιησουν Χριστον εν σαρκι εληλυθεναι, Αντιχριστος εστι. *Polyc. Phil.* 7. εγω γαρ και μετα την αναστασιν εν σαρκι αυτον οιδα, και πιστευω οντα. *Ign. Smyrn.* 3. 5.] *Conf.* 1 *Joan. iv.* 3. *Esa. ix.* 16. *Coll.* 2 *Thess. ii.* 4. [*Vulgò Græcis* πλανος, *qui Lat. planus, i. e. vagans, vagabundus, qui et. Græcis* πλανης *et* πλανητης. *Coll. Valck. ap.* 1 *Cor. vi.* 9. *Quandoque etiam* יהוה *et* ούτος *idem est, ac "talis:" substantia pro qualitate. Coll. Deut. v.* 29—τις δωσει ειναι ούτω την καρδιαν αυτων, κ.τ.λ. ούτος *h. e.* τοιουτος, *qui est hujusmodi,*

quo modo. scil. mox anteced. verb. fuit descriptus, quod "non confiteatur Jesum Christum venisse in carne." Glass. Phil. Sacr. p. 154.]

8 [τον της αφθαρσιας στεφανον απολαβων. *Mart. Polyc.* 19. *Clem. Rom. ii.* 9.] δυναμωσον ὁ Θεος τουτο, ὁ κατειργασω εν ἡμιν. *Ps. lxvii.* 28. *Add. Comp. Conf. Deut. iv.* 9. 1 *Reg. xii.* 21. *Ezech. xviii.* 24. [ὁ γαρ παρων πονος ολιγος, ὁ δε προσδοκωμενος μισθος πολυς. *Ign. p.* 72. *Voss.*] ὁ μισθος σου πολυς εσται σφοδρα. *Gen. xv.* 1.

9 [ει τις δυναται εν ἁγνειᾳ μενειν——εν ακαυχησιᾳ μενετω, κ.τ.λ. *Ign. Polyc.* 5. Χριστος εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Rom.* 3.] *Conf.* 1 *Mac. x.* 26, 27. [εγνων—τινας—εχοντας κακην διδαχην. *Ign. Ephes.* 9. εις τυπον και διδαχην αφθαρσιας. *Magn.* 6. των δοκουντων εχειν Θεον. *Clem. Rom. ii.* 2. Χριστον εχων—ὁ Χριστον εχων εν στερνοις. *Mart. Ign.* 2. των εν ὑποκρισει φεροντων το ονομα του Κυριου. *Polyc. Phil.* 6.] *Coll. Act. ix.* 15. 1 *Joan. ii.* 24. [*Clem. Rom. ii.* 1.]

10 [προφυλασσω δε ὑμας απο των θηριων των ανθρωπομορφων, οὑς ου μονον δει ὑμας μη παραδεχεσθαι, αλλ᾽ ει δυνατον εστι μηδε συναντᾳν, μονον δε προσευχεσθαι ὑπερ αυτων, εαν πως μετανοησωσιν· ὁπερ δυσκολον. *Ignat. Smyrn.* 4.] μη συνδειπνει ανδρι βασκανῳ, μηδε επιθυμει των βρωματων αυτου. *Prov. xxiii.* 6. *Sir. ix.* 14-16. [πας ὁ λεγων παρα τα διατεταγμενα καὶ αξιοπιστος ᾖ, καὶ νηστευῃ, καὶ παρθενευῃ, καὶ σημεια ποιῃ, καὶ προφητευῃ, λυκος σοι φαινεσθω, κ.τ.λ. *Ign. Fragm.* 9.] *Conf. Matt. x.* 13, 14. εις βουλην αυτων μη ελθοι ἡ ψυχη μου, και επι τῃ συστασει αυτων μη ερισαι τα ἡπατα μου. *Gen. xlix.* 6. *Conf. Esa. xlviii.* 22.

11 [ταυτα γαρ οἱ πρασσοντες στυγητοι τῳ Θεῳ ὑπαρχουσιν· ου μονον δε οἱ πρασσοντες αυτα, αλλα και οἱ συνευδοκουντες αυτοις. *Clem. Rom. i.* 35. αυτος τε και οἱ αυτῳ συνεργησαντες. *Ign. Fragm.* 1. χαιρειν· *pleniùs*, ευχομαι——πλειστα χαιρειν. *Magn. Trall. Inscr.* πλειστα χαιρειν· *Ephes. Inscr. Coll. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 1.] *Coll. Ps. xv.* 3. *cxix.* 5. 1 *Esd. viii.* 9. 2 *Mac. ix.* 19.

12 [πασαις ταις εκκλησιαις ουκ ηδυνηθην γραψαι, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 8. ελπιζω ὑμας ασπασασθαι. *Rom.* 1. δοτε ἡμιν χαρτην και μελαν και καλαμον. *Evang. Nicod. p.* 672. *Thilo.*] *Conf. Joan. xv.* 11. ὁ φοβουμενος Κυριον ευθυνει φιλιαν αυτου, κ. τ. λ. *Sir. vi.* 17. [στομα προς στομα· *In Sacris passim legimus* פה על פה, *unde inter Hebr. phrasin hanc numerare non dubitat Vorst. de Hebr. Part. II. p.* 261. *Wolf.*]

13 [ασπαζεται ὑμας ἡ αγαπη των αδελφων. *Ign. Philad.* 11. *Smyrn.* 12. ασπαζομαι τους οικους των αδελφων μου, συν γυναιξι και τεκνοις. 13. εκκλησια—εκλεκτῃ. *Trall. Inscr.* ὁ εκλεκτος Δαβιδ. *Clem. Rom. i.* 52.] *Coll. Esa. xxxi.* 9. [*Barn. Epist. sub. fin.*]

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΤΡΙΤΗ.

1 ΕΝ αληθειᾳ· κατα την ευαγγελικην ἁπλοτητα. *Œcumen.* Ιησου Χριστου, λαλουντος εν αληθειᾳ. *Ign. Ephes.* 6. ἡ καθολικη Εκκλησια. *Smyrn.* 8. ασπαζομαι Ατταλον τον αγαπητον μου. *Polyc.* 8. τους μαρτυρας—αγαπωμεν αξιως. *Mart. Polyc.* 17.]

2 [εαν τις ὑπερ ὑμας εὐοδουται, μη λυπεισθε· αλλα και ευχεσθε ὑπερ αυτου, ἱνα τελειως ευοδουται. *Test. XII Patr. p.* 684.] ει ερρωσθε, ειη αν ὡς βουλομεθα· και αυτοι δε ὑγιαινομεν. 2 *Mac. xi.* 28. [ευχομαι ὑμας εν αγαπῃ ακουσαι μου. *Ign. Trall.* 12. ερρωσθαι ὑμας ευχομεθα. *Mart. Polyc.* 22. ἱνα παντα ὁσα ποιητε κατευοδωθητε σαρκι και πνευματι. *Ign. Magn.* 13. ερρωμενην σαρκινην και πνευματικην ὑγειαν ὁ Κυριος ἁγιασῃ αει, κ. τ. λ. *Ign. Voss. p.* 73. ὑγιαινειν με κατα Θεον προσευχου, μακαριε ποιμην. *p.* 69.] *Conf.* 2 *Par. xxiv.* 20. και ευοδωθη Εζεκιας εν πασι τοις εργοις αυτου. *xxxii.* 30. *Tob. iv.* 19. *Rom. i.* 10. *Coll.* 2 *Cor. vii.* 16. *Phil. ii.* 16.

3 [ανδρος μεμαρτυρημενου. *Ign. Philad.* 11. και μαρτυρουσιν ὑμιν. *Ib.* εν ἁγνῃ συνειδησει περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5. ὁ ταπεινοφρονων μη ἑαυτῳ μαρτυρειτω, αλλ' εατω ὑφ' ἑτερου ἑαυτον μαρτυρεισθαι. *Clem. Rom. i.* 38.] *Coll. Jos. xxiv.* 14. [το, εν αληθειᾳ *respondet Heb.* באמת —*Tenendum hìc est, ex stylo Joanneo "in veritate ambulare" eum dici, qui verum se Christi discipulum et doctrinæ et vitæ probitate demonstret. Wolf.*]

4 οἱ οφθαλμοι μου επι τους πιστους της γης, κ. τ. λ. *Ps. c.* 6. *cxxi.* 6-9. *Conf.* 1 *Tim. i.* 2. 2 *Tim. ii.* 1. δευτε τεκνα, ακουσατε μου, φοβον Κυριου διδαξω ὑμας. *Ps. xxxiii.* 11. [το, μειζοτεραν, κατ' ακριβειαν της Ἑλληνικης γλωσσης αδοκιμον, ὡς επιτασιν επιτασει προσποριζον. *Oecumen. Coll. Winer.* § *xi.* 2. *Phryn. Lobeck. p.* 136.] *Coll. Joan. xv.* 13. *Ephes. v.* 2.

5 εργαζεσθε το εργον ὑμων προ καιρου, και δωσει τον μισθον ὑμων εν καιρῳ αυτου. *Sir. fin.* [ἡ ψυχη σου δηλος εστω εν τοις καλοις εργοις. *Clem. Rom. ii.* 12. ητω ἁγνος εν εργοις. *i.* 48. ὑπερ της των αδελφων εις αλληλους αγαπης. *Mart. Ign.* 6. πιστον ποιεις· αξιον πιστου ανδρος. *Oecumen.*] ευσεβεια εις τον Θεον. *Prov. i.* 7.

6 καλως ποιησεις· *Coll. Act. x.* 33. *Philip. iv.* 14. 2 *Pet. i.* 19. [καλως εποιησατε ὑποδεξαμενοι ὡς διακονους Χριστου Θεου. *Ign.*

Smyrn. 10. ἡ προσευχη ὑμων απηλθεν επι την εκκλησιαν. 11. εαν πολιτευσωμεθα αξιως αυτου. *Polyc. Phil.* 5. *Clem. Rom. i.* 21. προπεμπειν· *Polyc. Phil.* 1. παντας δ' εκεινους δικαιοσυνῃ μεμαρτυρημενους. *Euseb. apud Jacobs. Patr. Apost. p.* 72.] και ἑυρεν αυτους αξιους ἑαυτου. *Sap. iii.* 5. *Conf.* 1 *Thess. ii.* 12. *Col. i.* 10.

7 [εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου, δοξαζωμεν αυτον. *Polyc. Phil.* 8. ὑπερ του κοινου ονοματος και ελπιδος. *Ign. Ephes.* 1. *Coll. Philad.* 6 *omninò*. εξηλθον ευαγγελιζομενοι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42.] δωρεαν ελαβετε, δωρεαν δοτε. *Matt. x.* 8. [*Conf. Ign. Ephes.* 7. *Smyrn.* 11.] μακαριον εστι διδοναι μαλλον, η λαμβανειν. *Act. xx.* 35.

8 [και στεργετε αυτους, ὡς συνεργους Θεου (*de parent.*). *Ign. Philad. p.* 177. *Voss.* τῳ Θεῳ ευχαριστω ὑπερ ὑμων, ὁτι εδεξασθε αυτους, ὡς και ὑμας ὁ Κυριος. *Ign. Philad. sub. fin.* απολαμβανειν· ὑποδεχεσθαι. *Oecumen. recipere. Labb. Gloss.*]

9 [εγω γραφω ταις εκκλησιαις. *Ign. Rom.* 4. *Polyc.* 8. ἡ αγαπη των εκκλησιων των δεξαμενων με. *Rom.* 9. τοσουτῳ γαρ μαλλον ταπεινοφρονειν οφειλει, ὁσῳ δοκει μαλλον μειζων ειναι, και ζητειν το κοινωφελες πασιν, και μη το ἑαυτου. *Clem. Rom. i.* 48.] *Conf. Matt. xx.* 27, ὁς εαν θελῃ εν ὑμιν ειναι πρωτος, εστω ὑμων δουλος. [*Ign. Fragm.* 1, ὁι τῃ δεσποτικῃ αποφασει χρησαμενοι, κ. τ. λ. *p.* 474. *Jacob.*] φιλοπρωτευων· *Coll. Ephes. v.* 21. 1 *Cor. x.* 24. *Phil. ii.* 3, 4.

10, 11 [εις τι ουν ἡ φλυαρια αὐτη, ἡν εφλυαρησατε απεναντι παντος του λαου; *Nicodem. Evang.* § 14. πνευμα φλυαρον. *Ign. Ephes. Voss. p.* 127.] μνησθητε ταυτα, και στεναξετε, κ. τ. λ. *Esa. xlvi.* 8. *Coll.* 2 *Cor. xiii.* 2. 1 *Tim. v.* 13. *Matt. xxiii.* 13. *Luc. x.* 10. [φλυαρων· λοιδορων, κακολογων. *Oecumen.* φλυαρει· *garrit. Labb.* μιμητην ειναι του παθους του Θεου μου. *Ign. Rom.* 6. και οφελον παντες αυτον εμιμουντο. *Smyrn.* 12. εαν γαρ σπουδασωμεν αγαθοποιειν, διωξεται ἡμας ειρηνη. *Clem. Rom. ii.* 10.] *Conf. Joan. viii.* 47. *xiv.* 9. 1 *Joan. ii.* 29. *iii.* 6. 1 *Pet. iii.* 13.

12 [εμαρτυρηθη μεγαλως Αβρααμ. *Clem. Rom. i.* 17. μεμαρτυρημενους τε πολλοις χρονοις ὑπο παντων. 44. ὑπο Ιησου Χριστου μεμαρτυρημενοι, κ. τ. λ. *Ign. Philad. v.* 11.] *Conf. Joan. xix.* 35. *Rom. ix.* 1. 2 *Cor. viii.* 18. *Prov. xxvii.* 21.

13 [επι τα πλατη της καρδιας ὑμων εγεγραπτο. *Clem. Rom. i.* 2.] *Conf.* 2 *Joan.* 12. 2 *Cor. iii.* 2. *Exod. xxxiii.* 11.

14 στομα κατα στομα λαλησω. *Num. xii.* 8. *Coll.* 2 *Epist. v.* 12.

15 [ασπαζομαι—και παντας κατ' ονομα. *Ign. Smyrn. sub. fin.* ασπασαι τους εν Λαοδικειᾳ πιστους ἁπαντας κατ' ονομα εν Χριστῳ *ad Heron. p.* 97. *Voss.* κατ' ονομα γραφω. *Jos. Vit.* § 16. 4 *Reg.* 26. *CITAT.*]

ΙΟΥΔΑ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ.

1, 2 ΕΠΙΣΤΟΛΗ Καθολικη· *Cell. Jacob. i.* 1. [ὁι—δουλοι Χριστου, τοις κατα την Ασιαν και Φρυγιαν, την αυτην της απολυτρωσεως ἡμιν πιστιν και ελπιδα εχουσιν αδελφοις, ειρηνη και χαρις και δοξα απο Θεου Πατρος και Χριστου Ιησου του Κυριου ἡμων. *Epist. Eccles. Vienn. Lugdn. Inscr.* κλητοις, ἡγιασμενοις εν θεληματι Θεου, δια του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου· χαρις ὑμιν και ειρηνη —πληθυνθειη. *Clem. Rom.* 1. *Inscript.* ελεος, ειρηνη, και αγαπη—πληθυνθειη. *Polyc. Mart. Inscript.* εν Χριστῳ Ιησου κληθεντες. *Clem. Rom.* 32. Δουλος, *minister. Est dignitatis nomen apud Hellenistas; minime igitur exinde colligi potest cum Grotio, quod Judas noster non fuerit Apostolus. Conf. Phil. i.* 1. *Rom. i.* 1. 2 *Petr. i.* 1. *Küttner.*] *Coll.* 1 *Cor. i.* 2. 1 *Pet. i.* 2. *Tit. i.* 4.

3 [αγαπητοι· *Clem. Rom. i.* 7. *et sæp.* τοις ἁπαξ παραδοθεισι. *Philo. ap. Carpzov.* αγωνισωμεθα εὑρεθηναι εν τῳ αριθμῳ των ὑπομενοντων αυτον. *Clem. Rom. i.* 35. ἡμεις ουν αγωνισωμεθα, ἱνα παντες στεφανωθωμεν. *ii.* 7. δυνηθησεσθε οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. *Polyc. Phil.* 3. φυλαξεις, ἁ παρελαβες, μητε προστιθεις, μητε αφαιρων. *Barnab.* § 19. την πιστιν ἡν εξ αρχης παρελαβομεν. *Routh. Fragm. Patr. i.* 464. ἡ κατα τους νομους παραδεδομενη ευσεβεια. *Jos. c. Ap. i.* 12. *Communis salus animæ intelligitur. De communi salute patriæ adhibetur à nostro in historia Ezechiæ Regis ejusque supplicationibus adversus Rabsacis blasphemias:* μηδεμιαν αλλην ελπιδα εχοντι σωτηριας ηντιβολει, *et mox* ὑπερ της κοινης σωτηριας παρακαλειν αυτον, *ut Jesaias pro communi salute precibus Deum solicitet. Antiq. x. Cap. i.* § 3. *A. iii.* 13. § 1. *Ottii Spicileg.* ὑπερ του κοινου ονοματος και ελπιδος. *Ign. Ephes. i.* 21. *Philad.* 11. τῳ Ευαγγελιῳ της κοινης ελπιδος. 5. επι τον εξ αρχης ἡμιν παραδοθεντα λογον επιστρεψωμεν. *Polyc. Phil.* 7. επαναδραμωμεν επι τον εξ αρχης παραδεδομενον ἡμιν της ειρηνης σκοπον. *Clem. Rom. i.* 19. 51.] *Coll.* 1 *Cor. xi.* 2. *xv.* 2.

4 [= ὑπεισιεναι. *Mart. Ign.* 2.] παρεισπορευομενοι λεληθοτως. 2 *Mac. viii.* 1. επεισηλθοσαν τῳ Σιμωνι εις το συμποσιον. 1 *Mac. xvi.* 16. [*Hìc articulus omnibus istis epithetis communis, ostendit Christum hìc*

vocari unicum herum, Deum ac Dominum. Glass. Philolog. Sac. Dathe. p. 136. ὁ μεγας δημιουργος καὶ Δεσποτης των ἁπαντων. *Clem. Rom. i.* 20. εν αγαπῃ προσελαβετο ἡμας ὁ Δεσποτης δια την αγαπην ἡν εσχεν προς ἡμας, το αἱμα αυτου εδωκεν ὑπερ ἡμων, κ.τ.λ. 49. ονομα του αληθινου και μονου Θεου. 43. ὡν το κριμα προδηλον εγενηθη. 51. εγεγονεισαν γαρ παλαι μαθηται. *Mart. Ign. iii.* 6. ασελγεια· πορνεια. *Hesych.* το δε αρα κατεψηφιστο μεν ὁ Θεος παλαι, παρην δε ἡ ειμαρμενη χρονων περιοδοις. *Joseph. ap. Pricæum.*] τον μονον Δεσποτην· *Conf. Act. iv.* 24. *Apoc. vi.* 10. 2 *Mac. i.* 24, 25. [ὁ Θεος ἡμων Ιησους ὁ Χριστος. *Ign. Ephes.* 18. και αυτος ἡ εν ἡμιν Θεος ἡμων. 15. *Coll. Clem. Rom. ii.* 1. Κυριος μεν γαρ παρα το κυρος, ὁ δη βεβαιον εστιν, ειρηται, κατ' εναντιοτητα αβεβαιου και ακυρου· δεσποτης δε παρα τον δεσμον, αφ' οὑ δεος οιμαι. Ὡστε τον δεσποτην Κυριον ειναι, και ετι ὡσανει φοβερον Κυριον, ου μονον το κυρος και το κρατος ἁπαντων ανημμενον, αλλα και δεος και φοβον ἱκανον εμποιησαι. *Philo. Quis Rer. Div. Hæres.* § 6. Ἡ δε παραινεσις γινεται δι' αμφοτερων των κλησεων, και του Κυριου, και του Θεου. Ενετειλατο γαρ Κυριος ὁ Θεος, ἱνα ει μεν πειθοιτο ταις παραινεσεσιν, ὑπο του Θεου ευεργεσιων αξιωθειη· ει δε αφηνιαζοι, ὑπο του Κυριου, ὡς δεσποτου και εξουσιαν εχοντος, σκορακιζοιτο.—ἱνα επει και ὡς δεσποτης ὁ Κυριος, και ὡς ευεργετης ὁ Θεος ενετελλετο, παλιν ὡς αμφοτερα ων τον παρακουσαντα τιμωρηται. 1 *Alleg.* § 30. *p.* 63. *Mang. Imperatorem Romanum solebant titulis* δεσποτου και κυριου *appellare. ita Agrippa ad Cajum apud Philonem in Legat. pag.* 798, *Edit. Col.* κἀγω τις ειμι των ειδοτων μεν ὁτι δεσποτην εχω και κυριον. *Judas hìc Christum Dominum unicum Ecclesiæ regem et caput* εμφατικως *vocat* τον μονον δεσποτην Θεον και Κυριον. *Bos.*] *Coll.* 2 *Pet. ii.* 3. *Apoc. ii.* 13. *Jer. vi.* 30. 2 *Cor. xii.* 21. του σωτηρος ἡμων Θεου. *Tit. i.* 3.

5 [ταυτα, αγαπητοι, ου μονον ὑμας νουθετουντες επιστελλομεν, αλλα και ἑαυτους ὑπομιμνησκοντες, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 7. ἡμεις εαν μη τηρησωμεν το βαπτισμα ἁγνον και αμιαντον, κ. τ. λ. *ii.* 6. ουκ ειδοτες ὁτι δισσην ἑξουσιν την κρισιν. *ii.* 10. τοις ασεβεσι τηρουμενον πυρ. *Mart. Polyc.* 11.] *Conf. Num. xxiii.* 22. [δια πιστιν και φιλοξενιαν εσωθη Ῥααβ. *Clem. Rom. i.* 12. το δευτερον· *pro* κατα το δευτερον μερος του χρονου, *alio tempore. Coll.* τοεσπερας. *Ps. xxix.* 5, *integrum est* κατα το της ἑσπερας μερος. *Shoettgen. ap. Bos. Ellips. p.* 163. *Edit. Halæ.* 1765. Ὁ γαρ βιος αυτοις ακαθαρτος ων, οἱονει μεγαλη φωνη αρνειται τον Ιησουν· τις γαρ κοινωνια φωτι προς σκοτος; *Schol. ap. Cramer.*] *Coll. Num. xxxii.* 13.

6 [ὁ αποστατης—ὁ του χορου των αγγελων ἑξωσθεις. *Ign. ad Philip. cap.* 11. *p.* 109. *Voss.* Βεελζεβουλ—εκτρωμα των αγγελων.

Euseb. p. 26. *Edit. August.*] εστι Πνευματα ἁ εις εκδικησιν εκτισται, κ. τ. λ. *Sir. xxxix.* 28. [αγγελοι του Σατανα. *Barn. p.* 248. *Voss.* τηρηθειεν δ' ἑτερῳ κατακλυσμῳ. *Jos. Bell. Jud. i.* 3. 7.] φυλασσεται ὁ ασεβης εις ἡμεραν κακην. *Prov. xiv.* 5. και δησαι Ασμοδαιον το πονηρον δαιμονιον. *Tob. iii.* 17. [αϊδιος· *Jos. Ant. iv.* 8. 2. αϊδιου ζωης. *Ign. Ephes.* 19. *Magn.* 8.] *Sap. ii.* 23, εικονα της ιδιας αϊδιοτητος. *Conf.* 1 *Joan. iv.* 17. *Apoc. xx.* 3. [*Evang. Nicod. cap.* 22. *fin.*] ζοφος· *Ps. x.* 3. *xc.* 6. *Sym.*

7, 8 και επορευθη οπισω ἁμαρτιων Ἱεροβοαμ. 4 *Reg. xiii.* 2. *Deut. iv.* 3. *Conf.* 2 *Mac. viii.* 11. [ουτε πορνοι, ουτε μαλακοι, ουτε αρσενοκοιται βασιλειαν Θεου κληρονομησουσιν, ουτε οἱ ποιουντες τα ατοπα. *Polyc. Phil.* 5. αιωνιῳ πυρι και βασανοις. 4 *Mac.* § 12. *Clem. Rom. i.* 11.] αἱ περι αυτας πολεις = τα περιπολια, 1 *Mac. xi.* 4. 61. Σοδομιτας—πυρι και θειῳ κατεφλεξας, παραδειγμα τοις επιγινομενοις καταστησας. 3 *Mac. ii.* 5. [*Clem. Rom. i.* 11. οἱ δε προδοντες αυτον, την αυτου του Ιουδα ὑποσχοιεν τιμωριαν. *Mart. Polyc.* 6. ταυτα της παρουσιας αυτου δειγματα. *Epist. Diogn.* § 7. *Theoph. ad Autol. lib.* 2. *p.* 95.] *Conf. Deut. xxix.* 23. *Esa. iii.* 9. *Rom. ix.* 29. [ὑπεχει· ὑπομενει. *Hesych.*] ενυπνιαζομενοι· *Coll. Deut. xiii.* 1. [τηρησατε την σαρκα ἁγνην. *Clem. Rom. ii.* 8.] *Conf. Ps. xi.* 3, 4. *Esa. xxxiii.* 1. 1 *Thess. iv.* 8. [αθετει· ατιμαζει. *Hesych.*]

9 [του ἁγιου Μωσεως θανατον ηκουσαμεν, και αυτον (την ταφην αυτου) ουκ ειδομεν, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 660.] και διελεξαντο προς αυτον ισχυρως. *Jud. viii.* 1. [καταβας διελεχθη αυτοις. *Mart. Polyc.* 7. ὡστε και βλαφημιας επιφερεσθαι. *Clem. Rom. i.* 47. λεγεται εν Αποκρυφοις, τον Μιχαηλ τον αρχαγγελον τη του Μωϋσεως ταφη διηκονηκεναι· του δε διαβολου τουτο μη καταδεχομενου, αλλ' επιφεροντος εγκλημα αυτῳ δια τον του Αιγυπτιου φονον, ὡς δια τουτο ενοχου οντος Μουσεως, και μη συγχωρεισθαι τυχειν της εντιμου ταφης, κ. τ. λ. *Oecumen. apud. Greg. et Alberti Gloss. p.* 218.] *Coll.* 2 *Pet. ii.* 11 *omninò. Tob. xii.* 15. [ὁ Μιχαηλ ὁ αρχαγγελος· *Evang. Nicodem. p.* 141. *Birch.* 750, 776. *Thilo.* βλασφημειτω δε μηδεις θεους, ους πολεις αλλαι νομιζουσι. *Jos. A. iv.* 8. 10. Και περι γε του μητε χλευαζειν μητε βλασφημειν τους νομιζομενους θεους παρ' ἑτεροις, αντικρυς ἡμιν ὁ νομοθετης απειρηκεν, αυτης ἑνεκα προσηγοριας του Θεου. *c. Apion. ii.* 33. προσταττει δε, μη—στομαργια χρησασθαι και αχαλινῳ γλωσσῃ βλασφημουντας ους ἑτεροι νομιζουσι θεους, κ. τ. λ. *Philo De Monarch.* 2. 219. *Mang.* ὁς αν καταρασηται Θεον, ἁμαρτια ενοχος εστω, κ. τ. λ.—αλλα ὡς εοικε Θεου τα νυν ουχι του πρωτου και γενετου των ὁλων, αλλα των εν τοις πολεσι μεμνηται· ψευδωνυμοι δε εισι—ὡν της βλασφημιας ανεχειν αναγκαιον. *De Vit. Mos. iii. p.* 166.] *Coll. Lev. xxiv.* 15.

10 2 *Pet. ii.* 19. ὅθεν και τους εν αφροσυνη ζωης βιωσαντας αδικους, δια των ιδιων εβασανισας βδελυγματων. *Sap. xii.* 23. *Ps. lxviii.* 22.

11 [διαφορα δε πολλη των δυο ὁδων· εφ' ἡς μεν γαρ εισι τεταγμενοι φωταγωγοι αγγελοι του Θεου· εφ' ἡς δε αγγελοι του Σατανα. *Barn. Epist. p.* 248. *Voss.* αδελφοι μου, λιαν εκκεχμαι αγαπων ὑμας, *valde pronus sum ad dilectionem vestram. Ign. Philad. p.* 179. *Id.*] παρ' ολιγον εξεχυθη τα διαβηματα μου. *Ps. lxxii.* 2. [*Conf. Clem. Rom. i.* 4. μνησθητι, ὁσα εποιησεν ὁ Θεος τοις Δαθαν, Κωρε και Αβειρωμ, πως εδιχασθη ἡ γη και κατεπιεν αυτους δια την αντιλογιαν αυτων. *Jacob. Protevang. ap. Fabric. p.* 89.] *Conf. Esa. iii.* 9. *Sir. ii.* 12-14. *Ps. lxxix.* 6. *Act. xiii.* 45. 1 *Pet. iv.* 4. *Apoc. ii.* 14. και ἡ συναγωγη Κορε εν θυμῳ και οργῃ. *Sir. xlv.* 18. [Καϊν· *Coll. Philo. De Præm. et Pœn.* § 12. εξεχυθησαν *verterim effuse ruerunt, ut studium ingens et flagrans cupiditas, quâ imitati Balaamum sint, significetur: via Kaini ambulaverunt, sed errore Balaami ruerunt, lucri scilicet mali acerrimâ cupiditate incensi,* επλανηθησαν *in loco parallelo* 2 *Pet. ii.* 15. *Sic Jud. ix.* 44 (*Alex. Ald. Comp.*), αἱ δυο αρχαι εξεχυθησαν επι παντας, *ità xx.* 37, *et Judith. xv.* 3. *Sir. xxxvii.* 29. *Elsner. Coll. Ign. Smyrn.* 7.]

12 [αἱ δε εισι κρημνοι βαθεις και προυχουσαι σπιλαδες εις το πελαγος. *Jos. Bell. iii.* 8. 3. σπιλαδες· αἱ περιεχομεναι τῃ θαλασσῃ πετραι. *Hesych. Suid.* σπιλας· *Gloss. Vett. procella, scopus, scopulus.* αγαπαις· *Coll. Tertull. Apol. c.* 39. ουκ εξον εστιν χωρις του Επισκοπου ουτε βαπτιζειν, ουτε αγαπην ποιειν. *Ign. Smyrn.* 8.] εσονται γαρ ὡς τερεβινθος αποβεβληκυια τα φυλλα, και ὡς παραδεισος ὑδωρ μη εχων. *Esa. i.* 30. *Job. xix.* 10. *Conf. Ps. i.* 3. δις αποθανοντα· *Coll. Esa. xxii.* 2. 1 *Tit. i.* 15. *Matt. vi.* 22. 2 *Pet. ii.* 14. παντας τους ποιμενας σου ποιμανει ανεμος, κ. τ. λ. *Jer. xxii.* 22. [*Veteres Christiani, post celebratam sacram Eucharistiam, inter se publicè Convivia agitabant, castitatis, ut tunc erant tempora, et sanctimoniæ plena. Ista Convivia dicebant* Αγαπας. *Valck. ad* 1 *Cor. xi.* 17.] *Rom. xvi.* 16. 1 *Cor. xvi.* 20.

13 [*despumo*, επαφριζω. *Labb. Gloss.* πλανηται· *erratici. Id.* το—τοις ασεβεσι τηρουμενον πυρ, *Mart. Polyc.* 11.] αφριζειν· *Coll. Marc. ix.* 18. 20. αφρος· *Luc. ix.* 39. *Coll. Prov. xv.* 2. *Aqu. et Sym.* [ζοφον ηρεοντα· τον Ἀϊδου τοπον ὁμιχλωδη. *Hesych.* προς το αγριον αυτων ὑμεις ἡμεροι. *Ign. Ephes.* 10.] ζοφος· *Ps. x.* 2. *xc.* 6. *Sym. Conf. Ose. ix.* 10. οἱς ὁ ζοφος κ. τ. λ. 2 *Pet. ii.* 17. [ὁ Σαταν, ὁ κληρονομος του σκοτους—μα το σκοτος ὁ εχομεν. *Evang. Nicod.* 20.]

14 [ηλθε Κυριος· *Aorist. pro futuro* ηξει. Ιδου Κυριος ὡς πυρ ἡξει κ. τ. λ. *Esa. lxvi.* 15, 16. *Pricæus.*] *Matt. xxvi.* 53. *Apoc. xix.* 14. 19. [*Conf. Drusii* "*Henoch.*" *Franck.* 1615. Λαβωμεν Ενωχ, ὁς εν ὑπακοῃ δικαιος εὑρεθεις μετετεθη, και ουχ εὑρεθη αυτου θανατος. *Clem.*

Rom. i. 9. εωρακα γαρ εν χαρακτηρι γραφης Ενωχ, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 539. *Conf. omninò De Enoch. Prophet. Cod. Pseudep. Fabric. Tom. i. p.* 160-222.] *Deut. xxxiii.* 2. *CITAT.*

15 *Conf. Luc. iii.* 19. 2 *Par. x.* 13. *Sap. i.* 9. ὁ ασεβης και ἁμαρτωλος που φανειται; *Prov. xi.* 31. [μηδεις πλανασθω· και τα επουρανια, και ἡ δοξα των αγγελων, και οἱ αρχοντες ὁρατοι τε και αορατοι, εαν μη πιστευσωσιν εις το αἱμα Χριστου, κἀκεινοις κρισις εστιν. *Ign. Smyrn.* 6.] *Conf. Apoc. i.* 7. *Ps. ii.* 2-4. [ασεβης ἁμαρτωλου διαφερει· ὁ μεν ασεβης περι Θεον εχει το πλημμελες, ὁ δε ἁμαρτωλος περι τα κατα τον βιον πραττομενα. *Œcumen. ap. Greg.*]

16 τι γογγυσει ανθρωπος ζων, ανηρ περι της ἁμαρτιας αυτου; *Thren. iii.* 39. [πορευομενοι κατα την αληθειαν του Κυριου. *Polyc. Phil.* 5. βαδιζειν κατα τας επιθυμιας αυτου τας πονηρας. *Clem. Rom. i.* 3.] ὡν το στομα ελαλησε ματαιοτητα. *Ps. cxliii.* 11. θαυμαζοντες προσωπα· *Conf.* 4 *Reg. v.* 1. 2 *Par. xix.* 7. *Job. xiii.* 10. *Sir. xxxii.* 12. ωφελεια· *Job. xxii.* 3. *Ps. xxix.* 9. *Sir. xx.* 30. *Sap. i.* 11. 2 *Tim. iii.* 4. [το στομα αυτων λαλει ὑπερογκα· *Os illorum loquitur prætumida.* το ὑπερογκον *Josephus adhibet pro maximo numero,* 'Ο δε ὑπερογκον εὑρων την των πολεμιων πληθυν. *Qui cum infinitum hostium numerum invenisset. B. Jud. iii. x.* 2. *Ottius.*]

17 [μεμνημενοι των λογων του Κυριου. *Clem. Rom. i.* 13. 46. λαβωμεν προ οφθαλμων ἡμων τους αγαθους Αποστολους, κ. τ. λ. *i.* 5. 42. 44. 47. μνημονευσατε κἀκεινου του λογου του προειρημενου. *Act. Thom.* § 28. *p.* 45. *Thilo. Coll. Ign. Magn.* 13. *Polyc. Phil.* 6.]

18 μη εξακολουθει τῃ ψυχῃ σου—του πορευεσθαι εν επιθυμιαις καρδιας σου. *Sir. v.* 2. *xviii.* 30. *Jer. ix.* 14. *Esa. lxv.* 2. 1 *Pet. iv.* 3.

19 *Conf. Luc. xvi.* 15. [ὁ ουν μη ερχομενος επι το αυτο, οὑτος ηδη ὑπερηφανει, και εαὑτον διεκρινεν, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 5. μηδε πειρασητε ευλογον τι φαινεσθαι ιδια ὑμιν· αλλ' επι το αυτο μια προσευχη, κ. τ. λ. *Magn.* 7. πνευμα, *quod homini proprium*—ψυχη *quod cum brutis animantibus commune. Krebs. talis, qui frena laxat pravis cupiditatibus hìc dicitur* ψυχικος ανθρωπος, *et ubicumque vox occurrit in his Epistolis, isthôc est sensû capienda. Corpus pravis affectibus animi assuefactum, et ex assuetidine morigerum,* σωμα ψυχικον *dicitur Paulo* 1 *ad Cor. xv.* 44, *et seqq. Istiusmodi homines pravarum affectionum suarum servi dicuntur in Epist. canonicâ Judæ v.* 19, ψυχικοι Πνευμα μη εχοντες, " *homines voluptatibus prorsùs mancipati, instar belluarum, et ratione velut penitùs destituti, certè rationis dictatis immorigeri.*" *Addiderunt Scriptores N. T. aliam et quamd. notionem voci* Πνευμα, *sic appellantes non simpliciter mentem rationalem hominis affectus frenantis, sed mentem talem Spiritu Dei collustratam. Quis itaque est in his LL.* πνευματικος; *an homo inspiratus, vel*

spiritualis? Neutiquam; sed qui opponitur τῷ ψυχικῷ, qui utitur sanâ ratione, Spiritu tamen Dei illuminatâ; atque adeò qui res appetit cœlestes, et spirituales: præ illis rerum hujus mundi contemtor, non ille quidem affectibus vacuus (affectus en. nunquam homines exuimus), sed frenans affectus et regens, secundum dictata rationis, et juxta præcepta divina O. M. Jesu. Valck. ad 1 *Cor. ii.* 14. ψυχικος· *Conf. Suid. ap. Parkhurst. edit. Rose.*]

20 [δυνηθησεσθε οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. *Polyc. Phil.* 3.] οἱ ηγαπημενοι και ὡραιοι ου διακεχωρισμενοι, κ. τ. λ. 2 *Reg. i.* 23. *Rom. viii.* 26. 1 *Pet. ii.* 5. 1 *Thess. v.* 11. 1 *Cor. iii.* 10. [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.*] εν Πνευματι Ἁγιῳ· *Coll. Ephes. iii.* 5. *Apoc. i.* 10. [πως ουν οικοδομηθησεται εν ονοματι Κυριου; μαθετε.—οικοδομηθησεται δε επι τῳ ονοματι Κυριου. προσεχετε ἱνα ὁ ναος Κυριου ενδοξος οικοδομηθῇ·—λαβοντες την αφεσιν των ἁμαρτιων, και ελπισαντες επι τῳ ονοματι του Κυριου εγενομεθα καινοι, παλιν εξ αρχης κτιζομενοι· διο εν τῳ κατοικητηριῳ ἡμων αληθως ὁ Θεος κατοικει εν ἡμιν, κ. τ. λ. *Barn. Epist.* § 16.]

21 [εκδεχωμεθα—την βασιλειαν του Θεου εν αγαπῃ και δικαιοσυνῃ. *Clem. Rom. ii.* 12. ἱκεται γενομενοι του ελεους—αυτου. *i.* 9. απολειπωμεν φαυλων εργων μιαρας επιθυμιας, ἱνα τῳ ελεει αυτου σκεπασθωμεν απο των μελλοντων κριματων. 28.] *Conf.* 2 *Pet. i.* 10. *Phil. ii.* 12. αγαπησις Κυριου παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* [την σαρκα ὑμων ὡς ναον Θεου τηρειτε. *Ign. Philad.* 7.]

22, 23 [η γαρ την μελλουσαν οργην φοβηθωμεν, ἡ την ενεστωσαν χαριν αγαπησωμεν. *Ign. Ephes.* 11. ου παν τραυμα τῃ αυτῃ εμπλαστρῳ θεραπευεται. *Polyc.* 2.] *Conf. Ps. xvii.* 25-27. *Prov. xv.* 23. *Sap. xvi.* 21. *Sir. xxxvii.* 28. ὁτι πνευμα ἑτερον εν αυτῳ. *Num. xiv.* 24. εν φοβῳ· *Coll.* 1 *Pet. i.* 17. και χιτωνα ευφροσυνης. *Esa. lxi.* 10. *Bar. v.* 1, 2. *Coll. Sap. xvi.* 11. *Matt. v.* 29. 1 *Cor. iii.* 15. *Conf. Lev. xv.* 4. 17. 1 *Cor. vi.* 20. [τηρησατε την σαρκα ἁγνην και την σφραγιδα ασπιλον, ἱνα την αιωνιον ζωην απολαβωμεν. *Clem. Rom. ii.* 8.] ασπιλον ἑαυτον τηρειν απο του κοσμου. *Jac. i.* 27. [πειρασθαι δει και τους μεν παντως ὑπο της εν αυτοις διαφθαρησομενοις κακιας, ὡς οἱον τε διασωζειν, κ. τ. λ. *Philo Cain et Abel. ap. Pricæum. Ign. Polyc.* 1.]

24 [Τῳ δυναμενῳ παντας ἡμας εισαγαγειν εν τῃ αυτου χαριτι και δωρεᾳ εις την αιωνιον αυτου βασιλειαν,—ᾧ ἡ δοξα—και μεγαλωσυνη εις αιωνας. Αμην. *Polyc. Mart.* 20. εὑρεθειητε αμωμοι. *Ign. Trall.* 13. κατενωπιον αυτου της δικαιοσυνης. *Polyc. Phil.* 5. δια τουτου ατενιζομεν εις τα ὑψη των ουρανῶν· δια τουτου ενοπτριζομεθα την αμωμον και ὑπερτατην οψιν αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 36. απταιστως· ακαταγνωστως. *Hesych.* απροσκοπως. *Valck.*] ὁ

βασιλευς της δοξης. *Ps. xxiii.* 7, 9, 10. πληρωσεις με ευφροσυνης μετα του προσωπου σου, κ. τ. λ. *xv.* 11. *Coll. Act. vii.* 2. [εν αγαλλιασει και χαρα. *Mart. Polyc.* 18. απταιστος· *impeccatus, irreprehensibilis. Labb. Gloss.*] εστι κληρονομια τοις θεραπευουσι Κυριον, και ὑμεις εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος. *Esa. liv.* 17.

25 ὑπομενω επι τῳ Θεῳ τῳ σωτηρι μου. *Mich. vii.* 7. συ ει ὁ Θεος μονος ὁ μεγας. *Ps. lxxxv.* 10. 2 *Mac. i.* 24, 25. ειη το ονομα του Θεου ευλογημενον απο του αιωνος, και εως του αιωνος, ὁτι ἡ σοφια και ἡ συνεσις αυτου εστι. *Dan. ii.* 20. ευχαριστουντες τῳ Θεῳ των πατερων αυτων, αιωνιῳ σωτηρι του Ισραηλ. 3 *Mac. vii.* 16. [ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους Χριστος, εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Ign. Rom.* 3. αναζωπυρησαντες εν αἱματι Θεου. *Ephes.* 1. Ὡ ἡ δοξα και ἡ μεγαλωσυνη εις τους αιωνας των αιωνων. Αμην. *Clem. Rom. i.* 20. 58. δοξα, τιμη, κρατος, και μεγαλωσυνη, κ. τ. λ. 59. *fin.*] *Conf. Apoc. v.* 13, 14.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

ΚΕΦ. α. 1.

1 ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ· גלה, αποκαλυπτεσθαι *sæpe est ap. Dan. de iis rebus quarum cognitio Divino habetur munere. Inde* αποκαλυψις, *quo nomine dicebatur liber ille Enochi, de quo diximus ad Judam. ap. Esa. xxv.* 7, בלע הלוט *est circumlocutio* αποκαλυψεως· *Græci verterunt* παραδος ταυτα παντα τοις εθνεσιν. *Utitur voce* αποκαλυψεως *hôc sensû Paulus,* 1 *Cor. xiv.* 26. 2 *Cor. xii.* 1. 7. *Gal. ii.* 2. *Grot.* αποκαλυψις· Ἡ των κρυπτων μυστηριων δηλωσις, καταυγαζομενου του ἡγεμονικου της ψυχης, ειτε δια θειων ονειρατων, ειτε καθυπερ εκ θειας ελλαμψεως. *Areth. p.* 646. *ap. Greg.*] τοις δουλοις αυτου· *Coll. Esa. xlix.* 3. 6, [*Heb.* לי עבד] τον δουλον μου. *alii.* [Ιωαννης· *Conf. Mart. Ign. i.* 3. τους του Θεου δουλους. *Clem. Fragm.* 3. *Mart. Ign.* 2. κατα αποκαλυψιν φανερωσαντος μοι. *Mart. Polyc.* 22.] *Conf. Gal. i.*

12. ὁ γαρ Πατηρ φιλει τον Υἱον, και παντα δεικνυσιν αυτῳ, κ. τ. λ. *Joan. v.* 20. και τα ερχομενα αναγγελει ὑμιν. *xvi.* 13. Πνευμα αποκαλυψεως. *Ephes. i.* 17. *iii.* 3. [δειξαι· δηλωσαι, φανερωσαι. *Hesych.*] και ταξον εις την καρδιαν σου παντα ὁσα εγω δεικνυω σοι, κ. τ. λ. *Ezech. xl.* 4. *Coll. Agg. ii.* 7. *Coll. Joan. vii.* 16. *xiv.* 10. *cap. v.* 17.

2 *Coll. Joan. xxi.* 24. [πιστωθεντες εν τῳ λογῳ του Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42. ὁς εμαρτυρησε τον λογον του Θεου. *Quia Joannis* יוחנן *nomen erat multis commune, ideò propriò se designat, et se eum esse dicit, qui Verbum Dei, i. e. Evangelii præcepta annuntiavit populis compluribus.* Μαρτυρειν *plerumque Dativum regit; at hìc Accusativum, quia ponitur pro* κηρυσσειν, *sive* αναγγελλειν. *Vide cap. xxii.* 16. 20.—Εμαρτυρησε μαρτυριαν· *locutio et Ebraïca et Græca: Sic* 4 *Reg. xvii.* 15, τα μαρτυρια αυτου ὁσα διεμαρτυρατο αυτοις. *Est autem hôc locô* μετωνυμια. *Nam per* μαρτυριαν *intelliguntur res ipsæ, de quibus fertur testimonium, ea quæ fecit Christus, ut ostendunt sequentia. Grot.*]

3 [*Non est propriè* αναγινωσκειν *legere, sed recognoscere. Quando ponitur sensu legendi eximiè notat, lecta animo considerare, et meditatione repetere. Quando beatus prædicatur* ὁ αναγινωσκων, *designatur, qui lecta meditationibus subegit. Valck. Schol. ad Luc. vi.* 3. ὁ αναγινωσκων, και ὁι ακουοντες· *Mutatio numeri ex Heb. idiotismo. Beza.*] του ποιησαι—κριμα εγγραπτον. *Ps. cxlix.* 9. *Conf. Joan. xiv.* 21. 1 *Joan. ii.* 4. [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Αγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Fragm.* 8. τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα. *Clem. Rom. i.* 49. μακαριος εν Ιησου Χριστῳ, ὁς καταξιωθησεται της τοιαυτης διακονιας. *Ign. Philad.* 10. τους καιρους καταμανθανε. *Polyc.* 3.] ὁ καιρος συνεσταλμενος. 1 *Cor. vii.* 29.

4 [αἱ της Ασιας πολεις και εκκλησιαι. *Mart. Ign.* 3. *Ign. Polyc.* 8. Ιγνατιος—τῃ εκκλησιᾳ—τῃ ουσῃ εν Εφεσῳ της Ασιας. *Ign. Ephes. Trall. Philad. Smyrn. Inscr.* χαρις ὑμιν και ειρηνη απο παντοκρατορος Θεου δια Ιησου Χριστου. *Clem. Rom.* 1. *Inscr.* εἱς ὁ Ων, (και ουκεστι πλην αυτου) ὁ μονος αληθινος. *Ign. ad Philipp. Voss. p.* 99.] *Conf. Esa. xi.* 1-3. 1 *Cor. xii.* 4. *Joan. xv.* 26. *cap. v.* 6. *et omninò Carpzov. ad Heb. i.* 3. *p.* 24. Πατηρ μεν των ὁλων ὁ μεσος, ὁς εν ταις ἱεραις γραφαις κυριῳ ονοματι καλειται ὁ Ων· αἱ δε παρ' ἑκατερα πρεσβυταται και εγγυταται του Οντος δυναμεις· ὡν ἡ μεν ποιητικη, ἡ δε αυ βασιλικη προσαγορευεται. και ἡ μεν ποιητικη Θεος· ταυτῃ γαρ εθηκε τε και διεκοσμησε το παν· ἡ δε βασιλικη Κυριος.—δορυφορουμενος ουν ὁ μεσος ὑφ' ἑκατερας των δυναμεων παρεχει τῃ ὁρατικῃ διανοιᾳ, τοτε μεν ἑνος, τοτε δε τριων φαντασιαν. *Philo. De Abr. p.* 367. *Hujus libri tenebricosi Scriptor prorsùs insolens sermonis genus*

studio videtur sectatus. Neque ille Generum sæpe rationem habuit, nec Casuum.—Viginti minimùm exempla similia libellus exiguus præbebit attendenti. Valck. Schol. ad 1 *Cor. xiv.* 31. *Nomen Heb.* יהוה *est* ακλιτον, *ejusque nominis periphrasis est hæc,* ὁ Ων, και ὁ Ην, και ὁ Ερχομενος. *Itaque periphrasis quoque sine flexione casûs ponitur. Articulus* ὁ *ter expressus Græcæ paraphrasi nominis Heb. conciliat formam nominis. Küttner.* απο του ὁ—Ων, κ.τ.λ. *Nequis tamen miretur non respondere constructionem, sciendum est Apostolum ità voluisse exprimere quod scriptum est Exod. iii.* 14, *ubi loquens Dominus Mosi ipsius nomen percontati, Dic, inquit, Israëlitis* Εγω ειμι ὁ Ων—ὁ Ων επεσταλκε με προς ὑμας, *i. e. Sum, Fui, et Ero, misit me ad vos. Tradunt enim doctissimi Hebræorum, ipsique adeò Thalmudistæ, verbum EHEIE tria tempora complecti, præsens, præteritum, et futurum: eòque perfectam et omnibus numeris absolutam Dei stabilitatem significari. Hoc verò qui tandem potuit unico vocabulo exprimi? Sed nondum videtur expeditus nodus: cur enim non dixit* του Οντος; *Respondeo voluisse Johannem sacrum illud nomen* יהוה *Jehovah explicare, cujus etymologia est in illo Exodi loco tradita: quòd si* ων *et* ερχομενος, *usus esset tanquam participiis, et verbo* ην *tanquam verbo, nomen illud certè non expressisset, sed ejus notationem duntaxàt: nempè si dixisset* του οντος και ὁς ην, και του ερχομενου. *itaque* ων, ην, *et* ερχομενος *non ut participia, sed ut propria nomina accipienda sunt, etc. Beza.* Ὁ Ων· ὁ Πατηρ, ὁ οντα μεν ἑαυτον ωνομασε χρηματιζων τῳ Μωϋσει. Ὁ Ην· περι του Λογου της ζωης. Ὁ Ερχομενος· το θειον Πνευμα. *Arethas ap. Greg.* το δε, "απο του, ὁ Ων, και ὁ Ην, και ὁ Ερχομενος," ισοδυναμει τῳ, απο του παντων Θεου ἡμων Λογου, οντα μεν γαρ αυτος ἑαυτον ονομαζει ὁ Πατηρ χρηματιζων τῳ Μωϋσῃ επι του ορους "εγω ειμι ὁ Ων." το δε Ην, ὁ παρων θεοσοφος Ευαγγελιστης προηνεγκεν εντε τῳ Ευαγγελιῳ αυτου, "εν αρχῃ ην ὁ Λογος," ειπων, και εν τῃ πρωτῃ των καθολικων αυτου Επιστολων, "ὁ Ην απ' αρχης," γραψας, περι του Λογου της ζωης. ερχομενον δε το θειον Πνευμα καλει, ὡς ου μονον κατα τον ἡμεραν της Πεντηκοστης απεσταλμενον παρα του Πατρος, αλλ' αει παραγινομενον τοις αξιοις αυτο δεξασθαι, και δια του ἁγιου βαπτισματος. *Caten. ap. Cramer. Gratia vobis et pax* απο του ὁ Ων, και ὁ Ην, και ὁ Ερχομενος. *Sic. v.* 8, *Articuli emphaticè ut nominibus propriis adduntur: ab illo, Qui est, et Qui erat, et Qui venturus est. Exprimitur augustum nomen* יהוה *vel* אהוה *Exod. iii.* 14: *quò perfecta est omnibus numeris absoluta Dei stabilitas significatur. Coll. Carpzov. ad Rom. Glass. Phil. Sacr. p.* 133. ἑπτα Εκκλησιαις· *præcipuis Eccles. in Asiâ propriè sic dictis, ubi fuerat regnum Gog. Ad eas specialiter scribit, quia dum poterat, eas præsens rexerat. Sed sub earum nomine tacitè comprehendit et alias Ecclesias, quia earum status et qualitates ad septem quasi genera possunt revocari,*

quorum exemplum præbent illæ Asiaticæ. Grot. ων· ὑπαρχων· επι δε Θεου το Ων, ηγουν αϊδιος· εγω ειμι ὁ Ων. *Suid.*] *Citat. Coll. v.* 8.

5 [τῳ πιστῳ εν ταις επαγγελιαις, και τῳ δικαιῳ εν τοις κριμασιν. *Clem. Rom. i.* 27. ἡς (της μελλουσης αναστασεως) την απαρχην εποιησατο τον Κυριον Ιησουν Χριστον, εκ νεκρων αναστησας. 24. το αἱμα αυτου εδωκεν ὑπερ ἡμων Ιησους. 49.] τις ειμι εγω, Κυριε μου Κυριε—ὁτι ηγαπησας με ἑως τουτων; 2 *Reg. vii.* 18. [ατενισωμεν εις το αἱμα του Χριστου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 7. οὐ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη. 21. αναζωπυρησαντες εν αἱματι Θεου. *Ign. Ephes.* 1. ἡν (εκκλησιαν) κσπαζομαι εν αἱματι Ιησου Χριστου. *Philad. Inscr.*] *Conf. Rom. viii.* 29. 37. 1 *Joan. i.* 7. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* [*Laudat. Reliq. Sacr. Routh. tom.* 1. *p.* 320.] *Coll.* 1 *Cor. xv.* 13-17. *et Glass. ap. Col. i.* 15. 1 *Tim. ii.* 6. *Gal. ii.* 20. *Ephes. ii.* 4. *v.* 2. *Joan. iii.* 16. *Zach. xiii.* 1, ανοιγομενη πηγη. *Sym.* πηγη διανοιγομενη. *Theod.* πρωτοτοκος· *Coll. Ps. ii.* 7. [και απο Ιησου Χριστου, ὁ μαρτυς ὁ πιστος *etc.* τῳ αγαπησαντι ἡμας *etc. v.* 6, και εποιησεν ἡμας βασιλεις *etc. ubi* 1 *genitivus*, 2 *nominativus*, 3 *dativus*, 4 *verbum ponitur, et tamen oratio eodem sensû continuè fluit. Genitivus à præpositione regitur: Nominativus verbo in vers.* 6, *posito respondet: Dativus ad finem vers.* 6, *pertinere videtur,* αυτῳ ἡ δοξα και το κρατος εις τους αιωνας. Αμην. *Glass. Philolog. Sacr. p.* 650. *Dathe.* τῳ αγαπησαντι ἡμας· *pro* αγαπησαντι *Codd. quidam apud Bengelium habent* αγαπωντι, *fortasse ideo, dicit ad h. l. Grotius, quod sic perpetua indicetur dilectio. Atqui ea ipsa notio est in voce* αγαπησαντι. *Constat enim, Aoristum sæpe apud Græcos actum rei continuum indicare. Sic infra C. xix.* 5, 6, εβασιλευσε Κυριος ὁ Θεος· *semper, perpetuò regnat. Et apud Josephum A. ii.* 6. 4, επαινον ηνεγκε, *perpetuam laudem fert. Krebs. Christus dicitur* πρωτοτοκος εκ των νεκρων, *primogenitus ex mortuis, h. e. præstantissimus inter omnes, qui resurgunt ex mortuis: quæ explicatio subjicitur statim his verbis: ut sit ipse in omnibus* πρωτευων, *primatum et prærogativam obtinens. Præstantissimus igitur resurgentium est Christus, tum* ουσιωδως, *ratione personæ, quæ* θεανθρωπος, *quam ad* ὑπεροχην *nulla creatura pertingere potest, tum* ενεργητικως, *quia merito et virtute ejus omnes credentes ad vitam æternam resurgent. Glass. Philog. Sacr. p.* 43.]

6 ὁ δε Θεος ὁ σωσας τον παντα λαον αυτου, και αποδους την κληρονομιαν πασι, και το βασιλειον, και το ἱερατευμα, και τον ἁγιασμον, κ. τ. λ. 2 *Mac. ii.* 17. 18. [αυτος δε εβασιλευσε και ἱερατευσε τῳ Θεῳ. *Jos. Ant. xx.* 9. *p.* 901. *Hudson.*] τῳ Θεῳ και Πατρι· *Col. iii.* 17. *Conf. Joan. vi.* 15. 1 *Pet. ii.* 6-9. [δοξασει τον Θεον και Πατερα. *Mart. Polyc.* 19.] Ὡ, ἡ δοξα εις τους αιωνας των αιωνων. Αμην. 4 *Mac. fin.* [Ὡ, ἡ δοξα εις τους αιωνας των αιωνων. Αμην. *Clem. Rom. i.* 38.

43. 45. 50.] *Coll. cap. v.* 9, 10. και εποιησας ἡμας τῳ Θεῳ ἡμων βασιλεις, κ.τ.λ. [δια του ονοματος του πρωτοτοκου αυτου Ὑιου, τα ῥυπαρα ἱματια τουτεστι τας ἁμαρτιας, απημφιεσμενοι, πυρωθεντες δια του λογου της κλησεως αυτου, αρχιερατικον το αληθινον γενος εσμεν του Θεου. ὡς και αυτος ὁ Θεος μαρτυρει, ειπων ὁτι εν παντι τοπῳ εν τοις εθνεσι θυσιας ευαρεστους αυτῳ και καθαρας προσφεροντες. *Just. Tryph. p.* 339. *Edit. Jebb.*] *Mal. i.* 11. *Luc. xxii.* 29, 30. *Esa. lxi.* 6. *CITAT.*

7 [δειξει αυτοις (*Judæis*) χειρων και των ποδων τους ἡλους, και την πλευραν αυτου νενυγμενην, κ. τ. λ. *Hippol. ap. Pricæum.*] ευλαβεισθω, πασα σαρξ απο προσωπου Κυριου, ὁτι εξεγηγερται εκ νεφελων ἁγιων αυτου. *Zach. ii.* 13. *Conf.* 1 *Thess. iv.* 17. [ναι, Κυριε, οὑτως εστιν. *Herm. Past. p.* 165. *Hefele.* και περιττος ὁ Προφητης (*Zach. xii.* 10), οψονται εις ὁν εξεκεντησαν, και κοψονται εφ' ἑαυτοις ὡς επι αγαπητῳ. *Ign. Trall. p.* 166. *Voss.* ει δε ανευ σωματος φασιν ερχεσθαι επι συντελεια του αιωνος, πως αυτον οψονται οἱ εκκεντησαντες, και επιγνοντες κοψονται εφ' ἑαυτοις; κ. τ. λ. *Smyrn. p.* 193. *Voss.* ὁ ερχομενος· *Matt. xi.* 3, Συ ει ὁ ερχομενος, *hoc est, venturus sc. Messias. Glass. Phil. Sacr.* επει δε οψονται αυτον, τοτε τῃ ἡμερᾳ τον ποδηρη εχοντα τον κοκκινον περι την σαρκα· και ερουσιν, ουχ οὑτος εστιν, ὁν ποτε ἡμεις εσταυρωσαμεν εξουθενησαντες, και κατακεντησαντες, και εμπαιξαντες; αληθως οὑτος ην, ὁ τοτε λεγων ἑαυτον Ὑιον Θεου ειναι. *Barn. Epist.* § 7. *Videbunt eum omnes*, και (*etiam*) *qui eum transfixerunt. Copulativam simpliciter non esse, patet ex eo, quod jam tum omnium hominum mentionem fecit cap. ii.* 13, *Neque negasti fidem meam*, και (*etiam*) *in diebus, quibus Antipas trucidatus est, etc. Amplificatur Pergamensium fides ex constantiâ in medio persecutionum æstu. Tale est illud Matt. x.* 30, και (*etiam*) αἱ τριχες της κεφαλης πασαι ηριθμημεναι εισι· *significat Christus omnia nostra etiam minima, fide summâ et optimâ à Deo custodiri et conservari, nedum majores et pretiosiores partes. Glass. Philolog. Sacr. p.* 515.]

8 [ὁ ερχομενος, *hoc est* ὁ ελευσομενος. *Syrorum locutio hæc est, qui dicunt* דאתא, *qui venit, pro qui venturus est, per enallagen ipsis familiarem. Glass. Phil. Sacr. p.* 353. *Dathe.*] Εγω Ειμι ὁ Ων. *Exod. iii.* 14. *Conf. omninò. Joan. i.* 18. *iii.* 13. *vi.* 46. *Rom. ix.* 5. 1 *Cor. xv.* 47. *Heb. i.* 3. [ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους Χριστος, εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Ign. Rom.* 3. *Conf.* Κυριε ὁ Θεος, ὁ Παντοκρατωρ. *Mart. Polyc.* 14. *Conf. Clem. Rom.* 1. *Inscr.* 2. 32. *Polyc. Phil. Inscr.* ὁς αρχην παντων εποιησε, και τελους εξουσιαν εχων. *Clem. Alex. Strom.* 6. εὑρομενος (ὁ Αβρααμ) της αρεσκειας (*propitiationis*) κεφαλην και τελος, τον θειον Λογον. *Philo De Somn. p.* 575. *Edit. Par.* 630. *Mangey.*] απο αρχης και μεχρι τελους. *Eccles. iii.* 11. [*Glass. Philol. Sac. p.* 355. *Dathe.* Α και Ω· *Hoc quidem dicendi genus ab ordine alphabetico Græco desumptum Latine ex-*

plicari non potest. quid autem significet, mirum à quoquam ignorari potuisse, quod ipsemet Johannes mox explicat Esaiæ vestigia sequutus, xli. 4, et xlv. 6, et xlviii. 2.—Christus igitur hìc loquitur ut Deus æternus: ac si diceret, Ego is Sum ante quem nihil est, imò per quem factum est quicquid factum est, quique ut omnia intercant, superstes illis omnibus maneam. Denique sicut Alpha sese vocat quod omnium rerum principio sit antiquior, ita accipiemus Omega pro eo qui sit omni fine posterior, ut verè sua illi constet æternitas. Beza. "Εγω ειμι ὁ Ων," ἱνα μαθοντες διαφοραν οντος τε και μη οντος προσαναδιδαχθωσιν, ὡς ουδεν ονομα επ' εμου το παραπαν κυριολογειται, ᾧ μονῳ προσεστι το ειναι. *Philo.* 1 *Vit. Mos.* § 14. *Mangey. Conf. Carpzov. ad Hebr. pp.* 24. 337.] *Coll. inf. v.* 17. [*Citat.*]

9 [Ιωαννης δε εφυγαδευετο εν Πατμῳ. *Ign. ad Tarsens. Voss. p.* 76. ὡν γενοιτο και ἡμας συγκοινωνους τε και συμμαθητας γενεσθαι. *Mart. Polyc.* 17. μιμηται ουν γενωμεθα της ὑπομονης αυτου (Χριστου), και εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου, δοξαζωμεν αυτον, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 8. Ιγνατιος, ὁ του Αποστολου Ιωαννου μαθητης. *Mart. Ign.* 1. 3. *Euseb. Hist. Eccles.* 3. 14. οὑ (του Χριστου) της βασιλειας οναιμην. *Mart. Ign.* 2.] εγενομην· *Coll. Matt. xxvi.* 6. *Esd. iv.* 19. 2 *Tim. i.* 17. *ii.* 12. 2 *Cor. i.* 5. [διο και αγομεν την ἡμεραν την ογδοην εις ευφροσυνην, εν ᾗ και ὁ Ιησους ανεστη εκ νεκρων, και φανερωθεις ανεβη εις τους ουρανους. *Barn. Epist.* § 15. δευρο ουν λοιπον εις τον της διδασκαλιας ὁρον του θεολογου παρακυψωμεν—και εις θλιψεις τας επελθουσας αυτῳ εν τῃ θαλασσῃ, και εν Πατμῳ τῃ νησῳ, εμβατευσαι αρξομεθα. *Period. Joan. ap. Birch. p.* 270.] *Coll. Ps. cxxi.* 8.

10 [μηκετι σαββατιζοντες, αλλα κατα κυριακην (*sc.* ἡμεραν) ζωην ζωντες. *Ignat. Magn.* 9. *Coll. Jacobs. p.* 324.] *Conf. Act. xxii.* 17. *Ephes. i.* 17. και εγενετο επ' εμε χειρ Κυριου. *Ezech. i.* 3. *Coll. Marc. i.* 23. *Ephes. iii.* 5. [κυριακῃ ἡμερᾳ· *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xvi.* 2. εγενομην εν Πνευματι· *Habuimus v. sup.* εγενομην εν τῃ νησῳ, *etc. hìc itaque videtur aut* εγενομην δε εν πνευματι *legendum, aut eô planè sensu hæc verba intelligenda.* Εγενομην εν πνευματι, *puto esse quod Act. x.* 10, επεπεσεν επ' εμε εκστασις· *ubi et sequitur com.* 13, εγενετο φωνη, *ut hôc Apocalypseos locô,* ηκουσα οπισω μου φωνην, *etc. Confer et* 2 *Cor. xii.* 3, *ubi et additur,* και ηκουσεν ἀρρητα ῥηματα, *etc. Pricæus. Fui in Spiritu, hôc est, in ecstasi, et peculiari Spiritûs Sancti revelatione, qualis cap. x.* 10, *xxii.* 17, 2 *Cor. xii.* 2 *describitur. Glass. Philolog. Sacr. p.* 818. Κυριακῃ ἡμερα· τῃ πρωτῃ του σαββατου, ούτως ονομαζομενῃ, ὁτι εν ταυτῃ ὁ Κυριος ανεστη· ουκ ειπεν, εν ἡμερᾳ του ἡλιου· Ιουδαιος γαρ ην αυτος· ουδε τῃ μιᾳ του σαββατου· τοις εθνικοις γαρ εγραψεν, οἱς το του σαββατου ονομα ουκ ην αρεστον.—Κυριακῃ· Ην Ἑβραιοι πρωτην ειχον ἡμεραν, Ἑλληνες δε ἡλιῳ ανετιθεντο, Κυριακην κατωνομασε Κωνσταν-

τινος, και κατ' αυτην παντας σχολαζειν ενομοθετησεν· ωσαυτως και την προ σαββατου· ευχαις δε σχολαζειν, και λιταις το θειον εξιλεουν. *Niceph. ap. Greg. Ita Christiani vocarunt eam diem, quæ Judæis dicitur* μια σαββατων *ob resurrectionem Domini, quæ eâ die contigerat. Quâ die conventus Christianos solitos fieri et Pauli Epistolæ nos docent, ut Justinus Apologetico Secundo, ubi Græcorum more diem eum Solis nominat. Nomen* Κυριακης ἡμερας *habes in Ignatii epistolâ ad Trallianos, et ad Magnesios, et in Constitutionibus Clementis aliquoties, item in Irenæi loco, quem servavit nobis Scriptor Responsionum ad Orthodoxos. Inter Dominica solemnia Tertullianus De Animâ. Sic olim festi dies.* יובי ליהוה *Grot.*] ὡς σαλπιγγος φωνη ακουστον εσται. *Esa. xviii.* 3. ὡς σαλπιγγι ὑψωσον την φωνην σου. *lviii.* 1. εγενομην εν Πνευματι· *Coll. Num. xxiv.* 2. 1 *Reg. x.* 10. *xi.* 6. *xix.* 23. 2 *Par. xv.* 1. *Ezech. xi.* 24, 25.

11 [Λαοδικεια· *Jos. Ant. xiv.* 10. 20. Φιλαδελφεια πολις Λυδιας, Ατταλου κτισμα του Φιλαδελφου. *Steph. Byzant. Coll. Epist. Ign. Ephes. Smyrn. Philad. Plin. Hist. Nat. v.* 30. 33. *Conf. Krebs. Decret. Roman. Sex urbes Asiæ Minoris, quæ nostris temporibus dicitur Natolia. Küttner.*] *Conf. sup.* 8. *inf.* 17. [*Citat.*]

12 [πολλην ἡσυχιαν και αφωνιαν εβλεπον, *Jos. Ant. ix.* 4. 5. και εστρεψα βλεπειν την φωνην· *Ne cui insolens videatur,* το βλεπειν *et* την φωνην *conjungi, tenendum est, scriptores cùm Latinos, tùm Græcos inprimis, verba sensuum sæpissime permiscere, et præcipuè* βλεπειν *et videre de omni sentiendi cognoscendique genere usurpare, adeò ut* βλεπειν, *quemadmodum hìc, ita sæpe aliàs sit audire. Krebs. Sicut in Templo unum erat candelabrum cum septem lucernis, Num. viii.* 2, *Zach. iv.* 2, 11, 12, *ita nunc in signum multiplicatæ gratiæ septem candelabra septenas habentia lucernas.*— *Coll. Phil. i.* 13. *Joan. v.* 35. *Matt. v.* 16. *Septenarius numerus, ut Philo explicat De Her. Rer. Div. puritatem significat, aurum verò immunitatem ab omni rubigine. Coll. cap. xxi.* 18-21. *Describuntur hìc Ecclesiæ, quales esse debent. Grot.*]

13 [ποδηρης· ἑως των ποδων χιτων. *Suid.* το εις κατω του ἱματιου κεκολισμενον. *Hesych. talaris tunica. Labb.* στολας δε ἱερατικας τοις αρχιερευσι, συν ποδηρεσιν επωμισι και λογιῳ και λιθοις, κ.τ.λ. *Jos. Ant. viii.* 3. 8. *xx.* 1. 1. ενδεδυμενον ποδηρη· *Pont. Max. sub V. T. vestitus erat* ποδηρης, *tunica talaris, LXX Exod. xxviii.* 31, *ubi pro* אפוד *est* ποδηρης, *quam Josephus itidem et Philo sæpius illi tribuunt, vide hunc lib.* 3. *De Vit. Mosis. p.* 673. *Elsner. Coll. De Somn.* § 37. *lib.* 1. *p.* 653. *Mang.* 2 *Alleg.* § 15. *p.* 76. *Summi Sacerdotis vestis.* ποδηρης δ' εστι και ουτος Μεθειρ καλειται κατα την ἡμετεραν γλωσσαν, *Jos. Ant. iii.* 8. 4. παρηνεσεν αυτοις τον ποδηρη χιτωνα, και την ἱεραν στολην, ἡν φορειν μονος ὁ αρχιερευς εθος εχει, εις την Αντωνιαν—καταθεσθαι. *xx.* 1. 1.

Ottius.] *Conf.* 4 *Reg. i.* 8. *Exod. xxviii.* 35. ιδου ανηρ εἰς ενδεδυμενος βαδδιν, και ἡ οσφυς αυτου περιεζωσμενη εν χρυσιῳ Ωφαζ—και οἱ οφθαλμοι αυτου ὡσει λαμπαδες πυρος, και οἱ βραχιονες αυτου και τα σκελη ὡς ὁρασις χαλκου στιλβοντος, και ἡ φωνη των λογων αυτου ὡς φωνη οχλου. *Dan. x.* 5, 6, 16. ὑπεζωσμεναι ὑπο τους μαστους. 2 *Mac. iii.* 19. *Coll. cap. ii.* 1. *Ezech. ix.* 2-11. *CITAT.*

14 πυρος φλογα· *Ps. ciii.* 4. *Aq.* ὁ θρονος αυτου φλοξ πυρος. *Dan. vii.* 9. [*Quod Deo ap. Dan. vii. vers.* 9, *idem hìc tribuitur Christo. Significantur autem, ut ad Danielem diximus, judicia pura à turbidis affectibus. Vide et Matth. xxviii.* 3. *Lanæ simul et nivis comparationem habet Esa. i.* 18. Και οἱ οφθαλμοι αυτου ὡς φλοξ πυρος· *Hoc Deo tribuitur apud Ezech. i. vers.* 27, *Michaëli apud Dan. x. vers.* 6, *Christo iterùm infra xix. vers.* 12. *Ignis omnia penetrat. Sic Christus omnia etiam intima pervidet, Hebr. iv.* 13. *Ideò nulla Ecclesiarum vitia dissimulat. Grot.*]

15 [αργυρος εν καμινῳ πυρουμενος. *Mart. Polyc.* 15. χαλκολιβανον· ειδος ηλεκτρου, τιμιωτερον χρυσου· εστι δε το ηλεκτρον, αλλοτυπον χρυσιον, μεμιγμενον ὑελῳ και λιθειῳ. *Suid. Vulg. auricalcum.*] φωνην μεγαλην ηχουσαν ὡς ὑδατα πολλα. *Jer. xxviii.* 55. [και οἱ ποδες αυτου ὁμοιοι χαλκολιβανῳ· *Et hoc Michaëli tribuitur Dan. x.* 6, *ubi in Græco* τα σκελη ὡς ὁρασις χαλκου στιλβοντος, *et Cherubinis Ezech. i.* 13, *ubi LXX* ὡς αστραπτων χαλκος (ὡς αστραπη, *Vat. Alex. Comp.* ὡς ειδος ακτινος αστραπης *Sym.*). *Significari diximus per hæc actionum probitatem. Nam per pedes significantur actiones, Coll. Joan. xiii.* 10. *Esa. lii.* 7. *Sunt autem multa eadem in viso Danielis et in hoc viso Joannis; quia sicut ibi prædicantur adversa et prospera populi Judaici, ita hìc populi Christiani. Grot.*] ἡ ὁρασις αυτου ην ὡσει ὁρασις χαλκου στιλβοντος. *Ezech. xl.* 3. *Zach. ix.* 14.

16 [ῥομφαια δισтομος· *Usu præsertim Alexandrinorum gladius sic dicebatur anceps.—Græcis acies gladii dicebatur antiquè* ακη.—*Recentioribus acies gladii erat* ἡ του ξιφους ακμη. *Quod autem Græcis erat* ακη *vel* ακμη, *Lat. acies, illud Heb. est* os. *Interpp. Alexx. propterea aciem gladii dixerunt* το στομα της μαχαιρας, *gladiusque anceps iisdem erat* μαχαιρα δισтομος, *etc. Valck. ad Heb. iv.* 12. ῥομφαια· *hastam proprie notat breviorem. Pro gladio ponitur ap. Interpp. Alexx. et hôc loc. Referunt Lexicog. vocem ad v.* ῥεπω. *Frustrà. Voc. est peregrin. è Thraciâ in Græc. illatum. Id. ad Luc. ii.* 35.] και φεγγος αυτου ὡς φως εσται. *Hab. iii.* 4. ὁ αριθμων πληθη αστρων, κ. τ. λ. *Ps. cxlvi.* 4. και το προσωπον αυτου ὡς ἡ ὁρασις αστραπης. *Dan. x.* 6. και εθηκε το στομα μου ὡς μαχαιραν οξειαν, κ. τ. λ. *Esa. xlix.* 2. [*Coll. Valck. ap. Heb. iv.* 12. και εκ του στοματος αυτου ῥομφαια· *Rursus subaudi* ην. *Sermo Evangelicus ex Christi ore proficiscens intima penetrat: neque actiones tantùm, sed et cogitata*

bona malaque discernit.—Alibi gladius ultionem significat: sed quod dixi convenientiùs est iis quæ sequentur, ad Ecclesias pertinentia. Μαχαιραν δισ-τομον, *ensem bis acutum vertit Tertullianus adversus Judæos, et* 3 *Adv. Marc. Vide et infra xix.* 15.—*Stellæ sunt Doctores, Coll. Matt. xxiv.* 29. *Sic et Apostoli per stellas figurantur, cap. xii.* 1. *Stellæ non dissimiles gemmis. Coll. Jer. xxii.* 24. *Agg. ii.* 24. *Sir. xliii.* 8-10. *Grot.*]

17 μη φοβου, μετα σου γαρ ειμι—εγω γαρ ειμι ὁ Θεος σου, κ. τ. λ. *Esa. xli.* 10. *xliii.* 12. και εγενοντο ὡσει νεκροι. *Matt. xxviii.* 4. *Conf. Dan. x.* 7, 8, 12, 16. εγω πρωτος, και εγω εσχατος. *Esa. xlviii.* 12. *alii. Coll. omninò Citat. Joan. viii.* 24. *sup. v.* 8, 11. [και ὁτε ειδον αυτον, επεσα προς τους ποδας αυτου ὡς νεκρος· *Præ metu, ut Jos. v.* 15, *et Dan. viii.* 18, *et x.* 8, 9. *Idem Apostolis evenit, Matth. xvii.* 6. και επεθηκε την δεξιαν αυτου χειρα επ᾽ εμε λεγων, μη φοβου. *Gestu simul et voce me erexit. Grot. Hæc de se Christus, Dominus noster, Joanni apparens. Wolf.*] *Coll. Marc. ix.* 26. *cap. ii.* 16.

18 [απεκριθη ὁ Ἀιδης—νυν μοι ειπας, ὁτι πολλους συ ἑτοιμασας εις το ταφηναι, αυτος λογῳ μονῳ τουτους ανεζωωσε· και ει ἑτερους της ταφης ηλευθερωσε (ὁ Ιησους), πως αυτος και εν ποιᾳ δυναμει παρ᾽ ἡμων κρατηθησεται; *Nicod. Evang. p.* 708.] *Coll. Act. ii.* 24. [πιστευσαντες εις τον εγειραντα τον Κυριον ἡμων—εκ νεκρων, και δοντα αυτῳ δοξαν και θρονον εκ δεξιων αυτου, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 2. 5. Ζη ὁ Θεος, και ὁ Κυριος Ιησους Χριστος, και το Πνευμα Ἁγιον. *Clem. Fragm.* 7. *p.* 256. *Jacobs.* εκ νεκρων αναστησας. *Clem. Rom. i.* 24.] και—και. *Coll. Joan. vi.* 36. συ γαρ ζωης και θανατου εξουσιαν εχεις, και καταγεις εις πυλας ᾅδου και αναγεις. *Sap. xvi.* 13. [ζη, ὁ τεθναναι δοκων. *Philo.*] *Num. xiv.* 21. *Conf. Heb. xiii.* 8. *cap. xxii.* 13. *Sap. i.* 13-16. [και εισηλθεν ὁ βασιλευς της δοξης ὡσπερ ανθρωπος, και παντα τα σκοτεινα του ᾅδου εφωτισθησαν. *Evang. Nicod. cap.* 21. *fin.* διο και ὁρκιζω (ὁ Ἀιδης) και σε εις τας σας χαριτας και εις τας εμας, μη αγαγῃς αυτον (Ιησουν) εντευθεν. Οιμαι γαρ ὁτι δια το παντας αναστηναι νεκρους ὡδε παραγινεται. Και τουτο σοι λεγω, μα το σκοτος, ὁ εχομεν, ει ὡδε αγαγῃς αυτον (Ιησουν), ουδεις μοι των νεκρων εναπολειφθησεται. *cap.* 20. *fin.* ὁ Ζων· *Et qui sum Vivens, h. e. Deus ille vivens, verè vivens, licet mortuus fuerim (in humanâ naturâ), et ecce verè vivo in sæcula sæculorum. Alluditur enim hìc manifeste ad titulum Viventis in æternum, quem Deus sibi tribuit Deut. xxxii.* 4. *Et copula* και *ad exemp. Heb.* ו *hìc sumenda est adversativè, ut in Gen. xviii.* 7, *Zach. xii.* 3, *Act. vii.* 5, *Luc. xviii.* 7. *Vitring. ap. Wolf. Cur. Philolog.* κλεις του Ἁδου· *Loquutio desumta ab* Ἁδη, *sive Inferis Gentilium. Loci enim illius claves tribuuntur Orco, sive Plutoni.—Et quemadmodum hìc τῳ* Ἁδῃ κλεις, *claves, ita ap. Matt.* πυλαι, *portæ, ipsi tribuuntur. Id quod*

itidem à Gentilibus desumtum. Exempla enim passim occurrunt ap. Poetas et prosæ Scriptores. Bos. Exercitat. Philolog.] *Num. xiv.* 21. *CITAT.*

19 [το μελλειν εσεσθαι. *Clem. Rom. i.* 43.] *Coll. sup. v.* 1.

20 [ὠν *pro* ὁυς. Αγγελος, *h. loc. Doctor, Episcopus. In Synag. Hebr. olim fuit hodieque est Minister, qui dicitur,* שליח ציבור *nuncius, legatus Ecclesiæ, h. e. talis, cui totus cœtus delegavit munus prælegendi, orandi, et docendi. In Apoc. denotat Episcopum, quia in locum sacerdotum in N. T. successerunt Episcopi et Presbyteri. Küttner.*] *Coll. Esa. lxvi.* 21. *cap. iv.* 5. *sup. v.* 12. *Zach. iv.* 2. 11, 12. *CITAT.*

ΚΕΦ. β. 2.

1 ΤΗ Εκκλησιᾳ τῃ αξιομακαριστῳ τῃ ουσῃ εν Εφεσῳ. *Coll. Ign. Epist. Inscr.* εγω γραφω ταις εκκλησιαις, και εντελλομαι πασιν. *Rom.* 4.] ὁ αριθμων πληθη αστρων, και πασιν αυτοις ονοματα καλων. *Ps. cxlvi.* 4. *Conf. Joan. viii.* 12. [ὁ αγγελος Αβρααμ. *Test. Patr. p.* 707.] εναντιον αγγελων ψαλω σοι. *Ps. cxxxvii.* 1. εν μεσῳ εκκλησιας ὑμνησω σε. 21, 22. *Conf. Schol. ap. Bos. Coll. cap. i.* 13. 16. τις εκρατησε παντων των ακρων της γης; *Prov. xxx.* 4.

2 [*Non potes sustinere malos. h. e. ægrè sustines, et permolestum hoc tibi est. Glass. p.* 211.] τον κοπον των χειρων μου ειδεν ὁ Θεος. *Gen. xxxi.* 42. επειρασω· *Coll.* 3 *Reg. x.* 1. *Ps. xxv.* 2. [παντας βασταζε —παντων τας νοσους βασταζε, ὡς τελειος αθλητης· ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Ign. Polyc.* 1.] *Coll. Act. xvii.* 16. *xx.* 29. 2 *Pet. ii.* 8. *Ps. cxviii.* 53. [της ψυχης αυτου ηρεμειν μη δυναμενης δια το μισοπονηρον φυσεως. *Philo. De Ling. Confus.* των εν ὑποκρισει φερεντων το ονομα του Κυριου. *Polyc. Phil.* 6. *Conf. Ottii. Spicileg. p.* 501.]

3 [εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου, δοξαζωμεν αυτον. *Polyc. Phil.* 8. σχεδον εκ του χρονου κεκμηκοτα. *Mart. Polyc.* 22. ου παντες στεφανουνται, ει μη οἱ πολλα κοπιασαντες και καλως αγωνισαμενοι. *Clem. Rom. ii.* 7. *Coll. Epist. ad Diogn.* § 5.] κρεισσων ὑπομονη απαραιτητος εν ζητησει Κυριου, η αδεσποτος τροχηλατης της ιδιας ζωης. *Sir. xx.* 32. *Comp.* απεδωκεν ὁσιοις μισθον κοπων αυτων, κ. τ. λ. *Sap. x.* 17. οἱ εκλεκτοι μου ου κοπιασουσιν εις κενον. *Esa. lxv.* 23.

4 [*Habeo de quô tecum expostulem. Coll. Marc. vi.* 18. *Beza.*] επιστρεψον ἡμας Κυριε προς σε, και επιστραφησομεθα, και ανακαινισον ἡμερας ἡμων καθως εμπροσθεν. *Thren. v.* 21. *Ps. lxxix.* 3. *Conf.* 1 *Tim. v.* 12. [δικαιος εστιν, ελεημων εστιν, φιλοπτωχος εστιν, αλλ' εχει τι ελαττωμα. *Chrysost.*] *Conf. Sap. xiii.* 6. κατα σου· *Conf. Act. xix.* 38. *Gal. v.* 7. [τι ουν ποιησωμεν, αδελφοι; αργησωμεν απο της αγαθοποιιας, και εγκαταλειπωμεν την αγαπην; κ. τ. λ. *Clem.*

Rom. i. 33. εν αγαπη ζωμεν. 50. οἱ εν αγαπη τελειωθεντες. *Ib.*] *Coll. Jer. xxxviii.* 18-21. 2 *Tim. iv.* 10.

5 [πασιν ουν μετανοουσιν αφιει ὁ Κυριος, εαν μετανοησωσιν. *Ign. Philad.* 8. μακαριοι εσμεν, αγαπητοι, ει τα προσταγματα του Θεου εποιουμεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50.] *Coll. Joan. v.* 35. *Luc. xiii.* 3. 5. *Jer. iii.* 14. 22. εαν μη επιστραφητε, την ῥομφαιαν αυτου στιλβωσει, κ. τ. λ. *Ps. vii.* 12. [ὡς ουν εσμεν επι γης, μετανοησωμεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 8. ὁτι νυν μονον εστι προς ὑμας ὁ της μετανοιας καιρος —εν αλλῳ δε καιρῳ τουτο γενεσθαι αδυνατον. *Evang. Nicod. cap.* 18. *p.* 682. *Thilo.*] *Coll. Ose. iv.* 17. *Joan. xii.* 36.

6 Νικολαϊτων· *Coll. Act. vi.* 5. [και αγαπωμεν, ἁ ηγαπησεν, απεχομενοι πασης αδικιας, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 2. *Nicolaïtæ fuere genus hominum flagitiosum, qui illicitam cum fictitiorum Deorum cultoribus communionem sacram, ipsasque illorum libidines introduxerunt. Küttner.*]

7 [*lignum pro arbore non est Hebraïsmus, sed in linguâ Hellenisticâ vocatur arbor* ξυλον, *i. e. lignum. Unde hoc? quia videlicèt Heb. vox* עץ *et lignum et arborem significat. Hinc factum puto, ut etiam* ξυλον, *lignum, pro arbore usurparint. Drusius.* ηλθον εις τον παραδεισον, και εὑρων τον αρχαγγελον Μιχαηλ, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 26. *p.* 776. πορευομενος ουν (ὁ Χριστος) εις τον παραδεισον, κ. τ. λ. *cap.* 25. κατα παντων νικηφοροι προς Θεον απελθοντες, κ. τ. λ. *Epist. Eccles. Vienn. et Lugdn. p.* 322. *Routh. Reliq. Sac.* βλεπε ουν μη παραλογηση την εντολην ταυτην· εαν γαρ ταυτην φυλαξῃς, δυνηση και τας λοιπας τηρησαι· ισχυε ουν εν αυταις και ενδυναμου, και νικησεις, και ζησεις. *Herm. Past. p.* 165. *Hefele.* δι' οὑ πλουτιζεται ἡ εκκλησια, και χαρις ἁπλουμενη εν ἁγιοις πληθυνεται, παρεχουσα νουν, φανερουσα μυστηρια, διαγγελλουσα καιρους, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 11. *p.* 134. *Hefele.*] *Conf. cap. xxii.* 2. *Luc. xxiii.* 43. 2 *Cor. xii.* 4. [μεγαλου εστιν αθλητου το δερεσθαι, και νικαν. *Ign. Polyc.* 3. το δενδρον της ελεημοσυνης. *Nicod. Evang. cap.* 19. το δε Πνευμα εκηρυσσεν, λεγων. *Ignat. Philad.* 7. τουτο (το Πνευμα) οἱ λαβοντες τυπουνται αληθειας τυπῳ, χαριτος τελειας. *Clem. Rom. Fragm.* 8. σαρκικον ους πας ανθρωπος εχει, πνευματικον δε ὁ θεοφορουμενος. ὁπερ τῳ Ἡσαϊᾳ προστεθειται και τῳ θεοπατορι Δαβιδ ευκκοον γενεσθαι, αφ' οὑ και ευχαριστως διατιθεμενος μελῳδει, "εις ακοην ωτιου ὑπηκουσε μου," οἱονει οἱς ακοη το επαινετον φερει, τουτοις κἀμου τον ποθον αφωμοιωσατο. *Schol. ap. Cramer.* δωσω αυτῳ φαγειν εκ του ξυλου· *Est oppositio similis isti Matt. v.* 6, Μακαριοι οἱ πεινωντες και διψωντες την δικαιοσυνην, ὁτι αυτοι χορτασθησονται. Ξυλον LXX *ponunt pro arbore. Per fructum arboris vitæ intelligendus hìc Spiritus Sanctus, qui vitæ et quidèm immortalis nos certos facit. Lex Hebræis cibus animæ arbor vitæ, Prov. xi.* 30: *quia vitam dat felicem in terris. At multò justius Christus, vitæ æternæ Autor,* αρτος

της ζωης, *Joan. vi.* 35, 41, 48, 50, 51, 58. το δενδρον της ζωης *Philoni De Opif. Mund. explicatur* ἡ θεοσεβεια, *in Alleg.* ὁ της τελειας αρετης χαρακτηρ. *Hunc locum non malè ad Eucharistiam referunt Vett. quidam, quia per eam, ut æquum est, sumptam, Spiritus Sanctus introducitur et augetur. In MSS. est* εν τῳ Παραδεισῳ. *Illud* Θεου μου *habes et infrà, iii.* 12; *sic et Joan. xx.* 17. *Grot.*] *Ezech. iii.* 27, *CITAT. Gen. ii.* 9, *CITAT.*

8 [Εκκλησια Θεου Πατρος—τῃ ουσῃ εν Σμυρνῃ της Ασιας, κ. τ. λ. *Ignat. Smyrn. Inscr.* ἡ εκκλησια του Θεου, ἡ παροικουσα Σμυρναν, τῃ εκκλησια του Θεου του παροικουσῃ εν Φιλομηλιῳ. *Mart. Polyc. Inscript.*] ὁτι χειλη ἱερεως φυλαξεται γνωσιν—διοτι αγγελος Κυριου παντοκρατορος εστιν. *Mal. ii.* 7. [*Ottii Spicileg. p.* 503.]

9 [γεγενημαι μεν, ὡς οιδας, Ιουδαιος. εστι δε μοι Ἱεροσολυμα πατρις, εν ἡ ὁ του ὑψιστου Θεου νεως ἁγιος ἱδρυται. *Philo ad Cai.* § 36.] ὡς πτωχοι, πολλους δε πλουτιζοντες, *Coll.* 2 *Cor. vi.* 10. *Jacob. ii.* 5. [το πληθος εθνων τε και Ιουδαιων των την Σμυρναν κατοικουντων. *Mart. Polyc.* 12. ει γαρ μεχρι νυν κατα νομον Ιουδαϊσμον ζωμεν, ὁμολογουμεν χαριν μη ειληφεναι. *Ign. Magn.* 8.] *Conf. Phil. iii.* 2, 3. [πας γαρ, ὁς αν μη ὁμολογῃ Ιησουν Χριστον εν σαρκι εληλυθεναι, αντιχριστος εστι· και ὁς αν μη ὁμολογῃ το μαρτυριον του σταυρου, εκ του Διαβολου εστι, και ὁς αν μεθοδευῃ τα λογια του Κυριου—ουτος πρωτοτοκος εστι του Σατανα. *Polyc. Phil.* 7. 10. συναγωγη του Σατανα· *Vocant se* συναγωγην του Κυριου, *Num. xxxi.* 16: *Sed re ipsâ sunt Satanæ Synagoga, quia eum imitantur, tùm calumniando bonos, tùm eorum vitæ insidiando. Pari de causâ eos ex Diabolo Patre esse dixit Christus, Joan. viii.* 44. *Grot. Coll. Ign. Magn.* 10.]

10 [της αφθαρσιας στεφανος. *Mart. Polyc.* 17. 19. του στεφανου της αθλησεως. *Mart. Ign.* 5. και ιδοιμι σε εν Χριστῳ τυγχανουσαν του στεφανου. *Ign. p.* 73. *Voss.*] *Conf.* 1 *Pet. iii.* 14. *iv.* 12. 1 *Mac. ii.* 52. [μεχρι θανατου διωχθηναι. *Clem. Rom. i.* 4. ἑως θανατου. 5. ταυτα πασχοντες ευκλεως ηνεγκαν. 45. *Polyc. Phil.* 1. 8. εχρην γουν τους γενναιους αθλητας, ποικιλον ὑπομειναντας αγωνα και μεγαλως νικησαντας, απολαβειν τον μεγαν της αφθαρσιας στεφανον. *Epist. Vienn. et Lugd. Eccles.* § *xi.* 309. *Routh.* αὐτη ἡ ζωη σου και ἡ μακροτης των ἡμερων, αγαπαν Κυριον τον Θεον σου. (*Deut. xxx.* 20). Ὁρος αθανατου βιου καλλιστος ὁυτος, ερωτι και φιλια Θεου ασαρκῳ και ασωματῳ κατεσχησθαι. Ὁυτως οἱ μεν ἱερεις Ναδαβ και Αβιουδ ἱνα ζησωσιν αποθνησκουσι, θνητης ζωης αφθαρτον αντικαταλλαττομενοι βιον, κ. τ. λ. *Philo. De Profug.* § 11. *Mang. p.* 554. *Par.* 459. τον στεφανον της ζωης. *Et hìc longe absum, ut dubitem, quin Apostolus respexerit ad veterum Græcorum morem, in re athleticâ receptum. Antequam enim athletæ ad decertandum pro coronâ sacri agonis admittebantur, indolem, virtutemque ac peritiam suam, cum coævis exer-*

cendo se, et in gymnasio ephebæo, et in stadio, tam ipsi populo, quàm Gymnasiarcho atque athleticis Hellanodicis, approbare eos oportebat. Hæc probatio et quasi spectatio Græcis dicitur δοκιμασια, *ipsis autem Gymnasiarchis το* δοκιμαζειν *tribuitur. Qui igitur in illâ morum, virtutis, fortitudinis spectatione Gymasiarchis et Hellanodicis probati erant, hi* δοκιμοι *dicebantur. Krebs. ad. Jacob. i.* 12.] ἡμερων δεκα· *brevis erit afflictio vestra. Coll. Gen. xxiv.* 55. 1 *Reg. xxv.* 38. *Wets. Dan. i.* 12. 14. *CITAT.*

11 [ὁτι διττος εστι θανατος, ὁ μεν ανθρωπου,—ὁ δε ψυχης, κ.τ.λ. *Philo.* 1 *Alleg. sub. fin. omninò.* τους μεν ουτως αποθανοντας ἡ αθανατος εκδεξεται ζωη, τους δε εκεινως ζωντας ὁ αϊδιος θανατος. *De Cain. Post. p.* 233. ὁδος του θανατου αιωνιου μετα τιμωριας. *Barnab. p.* 251. *Voss.*] *Conf. cap. xx.* 14. *xxi.* 8. *Conf. Deut. xxxiii.* 6. *Esa. xxii.* 14. [θανατοι δυο· πρωτος, ὁ φυσικος, ὁς εστι χωρισμος της ψυχης απο του σωματος· δευτερος και ολεθριωτερος, ὁ δι' ἁμαρτιας ων, ὁν το της ακολαστου και σαρκικης ζωης δελεαρ τοις ανθρωποις οιδε πριζειν. *Areth. ap. Greg.* ὁ τῃ πνευματικῃ συγκροτουμενος αισθησει, και νικων τα πνευματικα της πονηριας, ακουσατω του προς νικην τουτων επαλειφοντος θειου Πνευματος. *Schol. ap. Cramer.*] *sup. v.* 7. *Citat.*

12 και εθηκε το στομα μου ὡς μαχαιραν οξειαν—εθηκε με ὡς βελος εκλεκτον, κ. τ. λ. *Esa. xlix.* 2. *Coll. Valck. ap. cap. i.* 16.

13 [ὁ ἁγιος μαρτυς. *Mart. Ignat.* 2. ὁ θαυμασιωτατος μαρτυς *Mart. Polyc.* 2. 16.] απεκτανθη· *Coll. Hab. i.* 17. *Dan. ii.* 13. 1 *Esd. iv.* 7. [*Sturz. p.* 119. 128. απεκτανθησαν ὑπο των μιαρων. *Clem. Rom. i.* 45. αποκτανθηναι παρ' αυτου. *Nicod. Evang. p.* 762. *Thilo. Coll. Mart. Polyc.* 2.] *Conf.* 2 *Thess. ii.* 15. *Luc. iv.* 34. [ὁπου (εστι) θρονος του Σατανα· *dicitur Pergami sedes fuisse Satanæ i. e. osoris, adversarii, quia Paganis et Judæis Christianorum hostibus juratissimis locus iste fuit refertus, ut, velut ovis inter medios lupos, hìc Episcopus sibi versari fuerit visus. Fuit etiam hic locus infamis ob Aesculapii delubrum, in quô curationes morborum fiebant, vel potiùs fieri credebantur per somnia ope serpentum, ut est apud Aristoph. in Pluto. Hìnc et Imperator Caracalla, ut sanitas ei restitueretur, Pergamum adiit, ibidemque somniis, quamdiu voluit, indulsit, teste Herodiano l.* 4. Και εν ταις ἡμεραις, *etiam illo tempore. Amplificatur Pergamensium fides ex constantiâ in medio persecutionum æstu. Küttner.* ὁν τινες αγνοουντες αρνουνται, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 5. *Conf. Ottii Spicileg. p.* 503.]

14 *Coll. Ezech. xxiii.* 19. *Ose. ix.* 1. 3 *Reg. xix.* 18. [μηδεις ὑμων κατα του πλησιον εχετω. *Ign. Trall.* 8. εχοντας κακην διδαχην. *Ephes.* 9. ου φαγομαι εξ αυτων, ἱνα μη γενηται σκανδαλον. *Judith. xii.* 2. απεναντι τυφλου ου προσθησεις σκανδαλον. *Lev. xix.* 14. *Coll. Luc. xvii.* 1. *Rom. xiv.* 13. 21. *xvi.* 17. απεχομενοι των σκαν-

δαλων. *Polyc. Phil.* 6. καταλαμβανειν η κρατειν. *Philo. de Cherub. p.* 121. *Edit. Par.* Κρατουντες την διδαχην Βαλααμ *est periphrasis Nicolaitarum. Ut Balaam Israëlitas, cùm prohibitus fuisset maledicere, callido consilio ad fornicationem corporalem et spiritualem, i. e. idololatriam, per Moabitas pellexit: ità illi scortationem alias inter gentes usitatissimam et usum idolothytorum pro rebus indifferentibus habebant, et sic fornicatione corporali et spirituali sese et alios contaminabant. Küttner.* σκανδαλον· *apud profanos autores nullum hujus vocabuli usum reperi: atque adeò ipi etiam lexicographi Græci vix attingunt: unus Hesychius dicit*—σκανδαλος· εμποδισμος. *Steph. Græc. Thesaur. voce* σκαζω.]

15, 16 [εαν τις ταυτα μεν ὁμολογῃ, και ὁτι Θεος Λογος εν ανθρωπινῳ σωματι κατῳκει, ων εν αυτῳ ὁ λογος, ὡσπερ και ψυχη εν σωματι (δια το ενοικον ειναι Θεον, αλλ' ουχι ανθρωπειαν ψυχην), λεγῃ δε τας παρανομους μιξεις αγαθον τι ειναι, και τελος ευδαιμονιας ἡδονην τιθηται, οἱος ὁ ψευδωνυμος Νικολαϊτης, ὁυτος, ουτε φιλοθεος, ουτε φιλοχριστος, κ. τ. λ. *Ign. Philad. p.* 182. *Voss.*] ου στησεις σεαυτῳ στηλην, ἁ εμισησε Κυριος ὁ Θεος σου. *Deut. xvi.* 22. [ποιουντες γαρ το θελημα του Χριστου, ἑυρησομεν αναπαυσιν· ει δε μηγε, ουδεν ἡμας ῥὑσεται εκ της αιωνιου κολασεως, εαν παρακουσωμεν των εντολων αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 6. μετανοησωμεν εξ ὁλης της καρδιας, ἱνα σωθωμεν ὑπο του Κυριου, ἑως εχομεν καιρον μετανοιας, κ. τ. λ. *ii.* 8.] ἡ γλωσσα αυτων, μαχαιρα οξεια. *Ps. lvi.* 4. *Deut. iii.* 22. *xvii.* 16. *Esa. xi.* 4. *cap. i.* 16.

17 [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8.] ονομα αιωνιον δωσω αυτοις, και ουκ εκλειψει. *Esa. lvi.* 5. *Coll. Deut. viii.* 16. και το Πνευμα σου το αγαθον εδωκας συνετισαι αυτους· και το μαννα σου ουκ αφυστερησας, κ. τ. λ. *Neh. ix.* 20. *Ps. lxxvii.* 24. και αρτον ουρανου ενεπλησεν αυτους. *civ.* 40. [φαγειν απο του μαννα—*alludit ad concionem illam Domini quæ scripta est Joan. cap.* 6. *Item ad loc. Davidis, Ps. civ.*40. *Beza.* του μαννα του κεκρυμμενου· *Coll. Philo. ap.* 2 *Cor. viii.* 15. *Leg. Alleg.* 3. § 59. *Quis Rer. Div. Hæres.* § 15. *De Victim.* § 5. Μαννα τροπικως, ὁ αρτος εστι της ζωης, ὁ ουρανοθεν δι' ἡμας κατελθων.—ψηφον λευκην· την εν τοις θεατροις, και σταδιοις, αγωνιζομενοις και νικωσι παρεχομενην. *Areth. ap. Greg. Calculus albus, vel testa, quô in suffragiis ferendis utebantur. Absolutorius erat albus. Loquitur de sortitione, cùm nomina cum calculis simul prodirent. Küttner.*] *Coll. cap. iii.* 12. *Esa. lxii.* 2. *lxv.* 15. *CITAT.*

18 πυρος φλογα· *Ps. ciii.* 4. *Aqu. Heb. i.* 7. ὁ Ὑιος του Θεου· *Coll. cap. i.* 16. *Ps. ii.* 7. *Dan. iii.* 25. *x.* 6. *CITAT.*

19 [οιδα σου· το, ειδεναι, ενταυθα την οικειωσιν σημαινει· ὡσπε-

ρει ελεγεν, οικειως κατα παντα διαγινη. *Areth. ap. Greg.*] πλειονα· *Coll. Eccles. i.* 3. *Aquil. Sym.* διακονιαν· *Coll.* 2 *Cor. viii.* 4. *ix.* 1. *xi.* 8. 1 *Mac. xi.* 58. [οντα εξεμπλαριον Θεου διακονιας. *Ign. Smyrn.* 12. πεπιστευμενων διακονιαν Ιησου Χριστου. *Magn.* 6.] *Coll. Luc. xi.* 26.

20 ει θεωρεις κλεπτην, συνετρεχες αυτῳ, και μετα μοιχων την μεριδα σου ετιθεις. *Ps. xlix.* 18. *Conf. Act. viii.* 9. *Ezech. xiii.* 17-21. *xviii.* 6. 12. [*Iesabel, nomen reginæ impiæ; figuratè significat talem, quæ impia et turpia illius facta imitatur. Ut Nicolaitarum erroneam doctrinam in epist. Judæ. v.* 11 *cum doctrinâ Bileami; sic eandem cum seductione Iesabelis in hâc epist. confert. Küttner.* ὁ Τρυφων, Και μην πολλους των τον Ιησουν λεγοντων ὁμολογειν, και λεγομενων Χριστιανων, πυνθανομαι εσθιειν τα ειδωλοθυτα, και μηδεν εκ τουτου βλαπτεσθαι λεγειν· κἀγω απεκριναμην, Και εκ του τοιουτους ειναι ανδρας, ὁμολογουντας ἑαυτους ειναι Χριστιανους, και τον σταυρωθεντα Ιησουν ὁμολογειν και Κυριον και Χριστον, και μη τα εκεινου διδαγματα διδασκοντας, αλλα τα απο των της πλανης Πνευματων—οἱ μεν τινες καλουμενοι Μαρκιανοι, οἱ δε Ουαλεντινιανοι, οἱ δε Βασιλιδιανοι, οἱ δε Σατορνιλιανοι, κ. τ. λ. *Just. Mart. pp.* 99-103. *Jebb.*] *Coll. sup. v.* 14. [*Ign. Ephes.* 16.]

21 ελεεις δε παντας, ὁτι παντα δυνασαι, και παροραις ἁμαρτηματα ανθρωπων εις μετανοιαν. *Sap. xi.* 23. διδως επι ἁμαρτημασι μετανοιαν. *xii.* 19. *Rom. ii.* 4. [μετανοιας τοπον εδωκεν, *Clem. Rom. i.* 7.] *Conf. Act. xvii.* 30. [το μη ἁμαρτανειν μηδεν το παραπαν, μεγιστον αγαθον· το ἁμαρτανοντα εντραπηναι, συγγενες εκεινου· νεωτερον, ὡς αν τις ειποι, παρα πρεσβυτερον. Εισι γαρ οἱ επι ἁμαρτανομενοις, ὡς επι κατορθωμασιν αγαλλομενοι, δυσιατον μαλλον δε ανιατον νοσον εχοντες. *Philo. Fragm. p.* 751. *Par.* 655. *Mang.*]

22 και εσομαι μαρτυς ταυχυς—και επι τας μοιχαλιδας. *Mal. iii.* 5. *Ose. vii.* 4. *Coll. Marc. viii.* 38. *Luc. xiii.* 3. 5. *Matt. ix.* 2. [πασιν ουν μετανοουσιν αφιει ὁ Κυριος, εαν μετανοησωσιν, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 8. *Usitatum esse Prophetis omnes norunt, adulterii nomine idololatriam significare, in iis qui vero Deo fuerunt quasi conjugii fœdere conjuncti. Beza.*] *Coll. Jer. ix.* 2. [εις κλινην· εις ἀρρωστιαν και νοσον. *Areth.*]

23 [αποκτενω εν θανατῳ· *Heb. pleonasmus, cujus tamen maxima est emphasis, ac si diceret, Internecione delebo. Beza.*] *Coll. cap. xx.* 12, 13. *xxii.* 12. και γνωσονται ὁτι εγω Κυριος. *Ezech. vii.* 27. *et sæp. Rom. viii.* 27. σπερμα μοιχων και πορνης. *Esa. lvii.* 3. τα τεκνα αδικιας. *Ose. x.* 9. *Ps. cxxxviii.* 23. *xxvii.* 4. *lxi.* 12. *CITAT.*

24 εις διδαχην. *Ps. lix.* 1. *Tit.* [τα βαθη της θειας γνωσεως. *Clem. Rom. i.* 40.] βαρος· *Conf. Act. xv.* 28. 2 *Cor. ii.* 11. ουκ εγνωσαν, *qui non approbastis. Coll. Ps. i.* 6. 1 *Joan. iii.* 1. *iv.* 7.

25 *Coll. Luc. xix.* 13, πραγματευσασθε ἑως ερχομαι. *Phil. iii.* 16. *Jos. xxiii.* 7, 8. *cap. iii.* 11. [αχρι ὁυ· *donec. Labb. Gloss.* παρουσιαν λεγει, την ἑκαστου αποβιωσιν. *Arethas.*] εκρατησα αυτου, και ουκ αφηκα αυτον. *Cant. iii.* 4. *Bar. iv.* 1. *Nah. ii.* 1.

26 [ὁ νικων· *Nominativus in oratione ponitur quandoque absolutè, ut vim integri membri, in sententiâ habeat. Utuntur verò Hebr. nominativo hôc absol. tum in nom. tum in pronom. Coll. cap. iii.* 12. *vi.* 8. *Glass. pp.* 67, 68.] μακαριος ὁ ὑπομενων—και αναστησῃ εις τον κληρον σου εις συντελειαν ἡμερων. *Dan. xii.* 12, 13. [εν δυναμει πιστεως, εαν τις ἑυρεθῃ και εις τελος. *Ign. Ephes.* 14.] *Coll. Joan. xiv.* 21, 24. *cap. xvi.* 15. ὁ δε ὑπομεινας εις τελος, ὁυτος σωθησεται. *Matt. x.* 22.

27 [πηλος γαρ εσμεν—εαν ποιῃ σκευος, και εν ταις χερσιν αυτου διαστραφῃ η συντριβῃ, κ.τ.λ. *Clem. Rom. ii.* 8. μιμηται γινεσθε Ιησου Χριστου, ὡς και αυτος του Πατρος αυτου. *Ign. Philad.* 7.]

28 και μη ιδοι Ἑωσφορον ανατελλοντα. *Job. iii.* 9. *Conf. Luc. i.* 7. *Dan. viii.* 10. εγω ειμι—ὁ αστηρ ὁ λαμπρος και ορθρινος, *cap. xxii.* 16.

29 [το Πνευμα ου πλαναται. *Ign. Philad.* 7. μακαριος ανηρ ὁ γινωσκων την του Πατρος δοσιν δι' εκπορευσεως του παναγιου Πνευματος. *Clem. Rom. Fragm.* 8. και γαρ αυτος δια του Πνευματος του Ἁγιου ὁυτως προσκαλειται ἡμας. *Clem. Rom. i.* 22.] *Coll. Joan. xvi.* 13. *Rom. viii.* 9. [*cap. ii.* 7. *Citat.*]

ΚΕΦ. γ. 3.

1 *Coll. i Tim. v.* 6. *2 Tim. iii.* 5. [εδιδαξε γαρ με, ὁτι και ζωντες ενιοι τεθνηκασι, και τεθνηκοτες ζωσι. τους μεν γε φαυλους αχρι γηρως ὑστατου παρατεινοντας νεκρους ελεγεν ειναι, τον μετ' αρετης βιον αφῃρημενους· τους δε αστειους, και αν της προς σωμα κοινωνιας διαζευχθωσι, ζῃν εισαει, αθανατου μοιρας επιλαχοντας. *Philo. De Profug.* § 10. ειωθασι γαρ τινες δολῳ πονηρῳ το ονομα περιφερειν, αλλα τινα πρασσοντες αναξια Θεου, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 7. των εν ὑποκρισει φεροντων το ονομα του Κυριου. *Polyc. Phil.* 6. μη μονον καλεισθαι Χριστιανους, αλλα και ειναι. *Ign. Magn.* 4. ὁυτοι εμοι στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων, εφ' οἱς γεγραπται μονον ονοματα ανθρωπων. *Philad.* 6. νεκροφορος· *Smyrn.* 5.] και (*sed*). *Ps. cxvii.* 18. νεκροι ει· *Coll. Jacob. ii.* 17. 26. [" *His in libb. qui animi faciem velut cadaverosam peccatis sibi contraxerunt eximiè* νεκροι *dicuntur. Is usus vocis jam in scholâ innotuit Pythagoræ, ubi homines à veræ virtutis studio remoti dici solebant* νεκροι. *Si qui à suæ sectæ placitis secedebant, hos Pythagorei sodales non tantùm appellabant* νεκρους, *sed et ut mortuos lugebant.—Teste Origene contr. Cels. L. iii. p.* 142,

Christiani istius ævi sanctissimam suam religionem professi, si qui in turpissima recíderent flagitia, à reliquis luctu funebri, ὡς νεκροι, ut mortui, lugebantur. Historiam fabulosam, utillissimam tamen, de Juvene quôdam primùm mortuo peccatis, tum admirabiliter ex morte peccatorum excitatô, narrat Clemens. Alex. in fin. libelli ingeniosissimi, quô exquirit, Quis Dives Sit Salvandus. Valck. ad Luc. ix. 60. Ὁ εχων τα Πνευματα· *cf. Cap. i.* 4. *Esa. xi.* 1-3. *Tenens in potestate sua septem angelos (coram throno Dei stantes), et septem episcopos. Junguntur ministri, quibus Christus et in cœlis et in his terris gaudet. Qui habet et distribuere potest varia Spiritûs S. dona sacro septenario, numero certo pro incerto, comprehensa. Küttner.*]

2 *Coll. omninò Zach. iv.* 1. γινου γρηγορων· *Coll.* εση ζωγρων. *Luc. v.* 10. φυλασσετε επαλξεις. *Esa. xxi.* 11. *Coll. Hab. ii.* 1. *Nah. ii.* 1. *Conf. Sir. vi.* 36. [στηριξον· *Coll. Valck. ad Act. xiv.* 22. *et ad* 2 *Pet. ii.* 14. εκεινο γαρ εστιν μεγα και θαυμαστον, ου τα ἑστωτα στηριζειν, αλλα τα πιπτοντα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 2.] *Coll. Act. viii.* 21.

3 [εκδεχωμεθα—επειδη ουκ οιδαμεν την ἡμεραν της επιφανειας του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 12.] πως ειληφας· *Coll.* λημμα, *Nah. i.* 1. *Hab. i.* 1. [γρηγορει, ακοιμητον πνευμα κεκτημενος. *Ign. Polyc.* 1.] *Coll. Matt. xxv.* 13. *Luc. xii.* 40. *Marc. xiii.* 34-37. [*Conf. Philo.* Περι Μετανοιας, *pass.*] ὁ ερχομενος ἡξει, και ου μη χρονιση. *Hab. ii.* 3.

4 [τα ἱματια· Ἱματια μη μολυθεντα τα σωματα λεγει των ἁγιων. *Arethas ap. Greg.* τα δε ονοματα αυτων (*capita, homines*), οντα απιστα, ουκ εδοξε μοι εγγραψαι. *Ignat. Smyrn.* 5.] *Conf.* 3 *Reg. xix.* 18. *Marc. ix.* 3. [αξιως της εντολης αυτου—περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5. εν μηλωταις περιεπατησαν. *Clem. Rom. i.* 17. *propriè* μολυνειν *significat* "*inter eundum sordes contrahere ex cæno vel luto.*" *Græco proxime respondet Lat. v. inquinare.*—*Coll.* 2 *Pet. ii.* 22. *Vestimenta sua commaculare sordibus*, μολυνειν *dicitur* τα ἱματια. *Coll.* 2 *Cor. vii.* 2. *Valck. ad* 1 *Cor. viii.* 5.] *Coll. Bar. v.* 1, 2. και ουκ εμολυνα το ονομα μου. *Tob. iii.* 15. *cap. vii.* 9, 13, 14. *xix.* 14.

5 [*Sic Josephus Lib. vi. Ant. vi.* 6. 1, και το Αμαληκου ονομα—εξαλειψαι, *Atque Amaleci nomen penitus esse delendum: xvii.* 5. 2. δια ταδε Ἡρωδης εκεινην τε εξεβαλε, και τον υἱον αυτης εξηλειψε των διαθηκων· *hanc ob causam repudiavit Mariamnem Herodes, ejusque filium de testamento suo expunxit. Krebs.*] ου μη (*neutiquam*), *Ps. xxxvi.* 10. *lviii.* 13. *Coll. cap. xxi.* 27. *Dan. xii.* 10. εξαλειφθητωσαν εκ βιβλου ζωντων, και μετα δικαιων μη γραφητωσαν. *Ps. lxviii.* 28. *Coll. Luc. ix.* 26. εξομολογησομαι το ονομα αυτου· *Coll. Phil. ii.* 11. *iv.* 3. εξωμολογειτο ενωπιον αυτου, ὁτι ηλεησεν αυτους ὁ Θεος. *Tob. xi.* 17. ὁ νικων· *Coll. cap. ii.* 26. *CITAT.*

6 *Coll. Job. xiii.* 1. *Coll. cap. ii.* 7, 11, 17.

7 ευλογησουσι γαρ τον Θεον τον αληθινον—ομουνται τον Θεον

τον αληθινον· *Coll. Esa. lxv.* 16. [εκκλησια Θεου Πατρος και Κυριου Ιησου Χριστου, τη ουση εν Φιλαδελφια της Ασιας, κ. τ. λ. *Coll. Ignat. Epist.*] ὁ Ἅγιος· *Coll. Tob. xii.* 15. 3 *Mac. ii.* 21. 1 *Joan. ii.* 20. *Act. iii.* 14. *iv.* 27. 30. Φιλαδελφεια· *Coll. sup. cap. i.* 11. *Conf. Sir. xlv.* 25. *xlviii.* 20. 1 *Reg. ii.* 2. [κλειδα του Δαβιδ· κλειδα, την παντοκρατορικην εξουσιαν καλει· ὁ γαρ εχων εξουσιαν του κλεισαι, και ανοιξαι τον οικον, ουτος και τον οικον πεπιστευται. κλειδα δε του Δαβιδ, ὁτι ὡσπερ ὁ Δαβιδ του αισθητου Ισραηλ εβασιλευσεν, ουτω και εγω προς τῳ αισθητῳ και του νοητου.—Ο ανοιγων· ανοιγειν, το δικαιουν λεγει· κλειειν δε, το κατακρινειν· τη γαρ θεια αυτου χρωμενος εξουσια, και δικαιοι και κατακρινει. *Arethas ap. Greg. An forte alluditur ad fores Templi? Conf. Jos. c. Ap. 2. cap. 9, p. 478, Havercamp. ubi 20 (alii 200) viri requirebantur ad claudendum Templum. Dei potentia omnium hominum conamine major est. Ottii Spicileg.*] *Coll. Matt. xxv.* 11. *xxviii.* 18. *Esa. xlv.* 1.

8 *Conf. Matt. xxv.* 21. [καλης ανεῳχθεισης αυτῳ θυρας του μαρτυριου. *Mart. Ign.* 4. ὁ εχων αγαπην εν Χριστῳ, τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα. *Clem. Rom. i.* 49.] *Conf. Matt. x.* 32, 33. 2 *Tim. ii.* 12. [θυραν ανεῳγμενην· την του διδασκαλικου κηρυγματος εισοδον, ἥτις ανοιχθεια ου δυναται δια πειρασμων κλεισθηναι, κ. τ. λ. *Arethas.*] *Coll.* ὁ εσχεν αὐτη, εποιησε. *Marc. xiv.* 8.

9 [εγων, ὁτι τινες των του Σαταν υπηρετων εβουληθησαν ὑμας ταραξαι· οἱ μεν ὁτι Ιησους δοκησει εσταυρωθη, και δοκησει απεθανεν· οἱ δε ὁτι ουκ εστιν Ὑιος του Δημιουργου, κ. τ. λ. *Ign. ad Tarsens. p.* 74. *Voss.*] διδωμι (τινας) εκ της συναγωγης· *Coll.* ασατε ἡμιν εκ των ῳδων Σιων. *Ps. cxxxvi.* 3. *Coll. Winer.* § 51. [ενωπιον των ποδων· μετα πολλης της θεοτητος, και συντριβης· τουτο γαρ αινιττεται το προς τους ποδας προσκυνησαι, και εν εσχατοις ἑλεσθαι τεταχθαι της εκκλησιας. *Areth. ap. Greg.* εαν δε τις Ιουδαϊσμον ἑρμηνευῃ ὑμιν, μη ακουετε αυτου· αμεινον γαρ εστιν παρα ανδρος περιτομην εχοντος Χριστιανισμον ακουειν, η παρα ακροβυστου Ιουδαϊσμον. *Ign. Philad.* 6.] τις ειμι εγω, Κυριε μου Κυριε, και τις ὁ οικος μου, ὁτι ηγαπησας με εως τουτων; 2 *Reg. vii.* 18. ἡξωσι· *Conf. Joan. viii.* 42. *Zach. viii.* 20, 22. *Phil. iii.* 2, 3. αγαπησις Κυριου παντα υπερεβαλεν εις φωτισμον. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* ἱνα γνωσιν ὁτι εγω Κυριος. *Ezech. xx.* 26. *Ald.*

10 ουαι ὑμιν τοις απολωλεκοσι την υπομονην, και τι ποιησετε ὁταν επισκεπτηται ὁ Κυριος; *Sir. ii.* 14. *Luc. xxii.* 31, 32. *Jac. i.* 12. *Matt. vi.* 13. *xxvi.* 41. *Ps. cxviii.* 67. δικαιοσυνην τηρων. *Exod. xxxiv.* 7. *Ald.*

11 αὐτη ἡ βιβλος των προσταγματων του Θεου·—παντες οἱ κρατουντες αυτην, εις ζωην· οἱ δε καταλειποντες αυτην, θανουνται. *Bar. iv.* 1. μη ὁῳς ἑτερῳ την δοξαν σου, και τα συμφεροντα σοι εθνει

αλλοτριῳ. 3. [κἀν εγγυς του στεφανου γενωμεθα. *Coll. Clem. Rom. ii.* 7. του στεφανου της αθλησεως. *Mart. Ign.* 5. *Mart. Polyc.* 17. 19.] *Conf. Col. ii.* 18. *Deut. iv.* 9. *Matt. xxv.* 28. *Luc. viii.* 18. *cap. ii.* 10, 25. και γαρ αλογιστον, ει προς αληθειαν ζησαντες τον μεχρι γηρως βιον, και την επ' αυτῳ δοξαν νομιμως φυλαξαντες, νυν μεταβαλοιμεθα, κ. τ. λ. 4 *Mac. vi.* 18–21. [κρατειν ἡ εντολη την ἑκτον κατα αγαπην γνησιαν εν ᾗ αχρι τελους εναθλησας, ἑξεις τον στεφανον της δοξης. των γαρ ὑπομενοντων τα νικητηρια. *Schol. ap. Cramer.*] *Coll. Juda.* 3. *Sap. v.* 16.

12 [ὁ νικων· τουτο κατα το της Ἑλλαδος γλωσσης συνηθες της συνταξεως σεσολοικισται· κ. τ. λ. *Schol. ap. Cramer.* μακαριοι οἱ προοδοιπορησαντες πρεσβυτεροι, οἵτινες εγκαρπον και τελειαν εσχον την αναλυσιν· ου γαρ ευλαβουνται μη τις αυτους μεταστηση απο του ἱδρυμενου αυτοις τοπου. *Clem. Rom. i.* 44.] και εποιησε με ὁ Θεος κυριον πασης της γης. *Gen. xlv.* 9. *Exod. xviii.* 25. *Ps. lxxxiii.* 4. της καινης Ἱερουσαλημ· *Coll. Sir. xxiv.* 10, 11. [του Θεου μου· [אלהי]. *sic alibi (Joan. xx.* 17) Θεον μου και Θεον ὑμων. *Nam idem est Deus Christi et Deus noster.* της πολεως το Θεου μου· *Nam Jerusalem antiquitùs vocabatur* עיר אלהים, πολις του Θεου. *Hìc nova Jerusalem h. e. Ecclesia, sic vocatur. Drusius.*] και εστησε τον στυλον τον ἑνα, και επεκαλεσε το ονομα αυτου Ιαχουμ· και εστησε τον στυλον τον δευτερον, και επεκαλεσε το ονομα αυτου Βολωζ. 3 *Reg. vii.* 21. [οἱ μεγιστοι και δικαιοτατοι στυλοι εδιωχθησαν. *Clem. Rom. i.* 5.] και το ονομα της πολεως, ἀφ' ἧς αν ἡμερας γενηται, ΕΣΤΑΙ (יהוה) το ονομα αυτης. *Ezech. xlviii.* 35. γενηται Κυριος, εκει εσται το ονομα αυτης. *Ald.* γενηται Κυριος εκει. *Alex. Coll. cap. xiv.* 1. *xix.* 12. *xxi.* 10. *xxii.* 4. *CITAT.* το ονομα μου το καινον· *Coll. cap. ii.* 17. *Citat.*

14 [Λαοδικεων αρχοντες Γαΐῳ Ῥαβιλλιῳ—χαιρειν. *Jos. Ant. Jud. xiv.* 10. 20. πρεσβυτατος (ὁ Λογος) των γενεσιν ειληφοτων. *Philo.*] *Conf.* 2 *Cor. i.* 20. [ὁ Αμην· Ἡ αληθεια. ἡ αρχη της κτισεως· Ἡ προκαταρκτικη αιτια. *Arethas. Forte breviter dictum pro* ὁ Θεος αμην. *Drusius.* Αμην, *nomen Hebr. veritas,* αληθεια, *à radice* אמן *in Kal alere; in Niphal, veracem esse; in Hiphil, sequente Dativo, credere, fidem habere. Coll. Es. lxv.* 16.—*Sic Filius Dei h. l. vocatur* ὁ Αμην, *h. e.* ἡ αληθεια, *veritas; prout se nominat ipse Joan. xiv.* 6, Εγω ειμι—ἡ αληθεια. Αρχη, *i. q.* αρχων, *Dominus. Per hebraïsmum ponitur abstractum pro concreto. Conf. Col. i.* 15. *Küttner.*] Κυριος ὁ Θεος—αληθινος. *Exod. xxxiv.* 6. ὁ μαρτυς εν ουρανῳ πιστος. *Ps. lxxxviii.* 37. *Coll. cap. i.* 5.

15 ζεστος = ὁ ζεων τῳ πνευματι· *Coll. Rom. xii.* 11. [οφελον παντες αυτον εμιμουντο. *Ign. Smyrn.* 12.] *Conf. Matt. xxi.* 31. ψυχρος, *frigidus.* Ζεστος, η, ον, *fervidus.* Χλιαρος, *tepidus.* Εμεω, *evomo. Mentem filii Dei videntur attingere, qui per tepidum vel neutralem,*

vertumnum et αλλοπροσαλλον in fide, vel hypocritam in vita intelligunt. Küttner. Nam tepida evomere consuevimus. Drus.]

16 [*Conf. Schætgen. Hor. Heb. p.* 1102.] *Conf. Jacob. i.* 6-8. *Matt. vii.* 23. [χλιαρος ει· ὁ εν αμφοιν αβεβαιος, και επαμφοτεριζων, ὁς μετουσιας μεν ελαβε Πνευματος Ἁγιου δια του βαπτισματος, εσβεσε δε το χαρισμα των ζωοποιουντων την ψυχην. Εμεσαι· αποβλητον της εμης οικειοτητος καταστησαι. μεταφορα δε του χλιαρου δεοντως εχρησατο, ὁ και ιατρων παιδες εις εμετον ερεθιζειν παραλαμβανουσι. *Arethas ap. Greg.*]

17 [δι' ου (Χριστου) πλουτιζεται ἡ εκκλησια, και χαρις ἁπλουμενη εν ἁγιοις πληθυνεται, παρεχουσα νουν, φανερουσα μυστηρια, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 11.] ταυτα ελογισαντο, και επλανηθησαν· απετυφλωσε γαρ αυτους ἡ κακια αυτων, κ. τ. λ. *Sap. ii.* 21, 22. [τυφλος = εν τῃ πιστει αυτου αμβλυωπησαι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 3. εαν μη δουλευσωμεν, δια του μη πιστευειν ἡμας τῃ επαγγελια του Θεου, ταλαιπωροι εσομεθα. *ii.* 11.] ουκ ειδως ὁτι περι ψυχης τρεχει. *Prov. vii.* 23. *Conf. Matt. ix.* 12. *Luc. vi.* 39. *xii.* 19-21. *Esa. xliii.* 8. 2 *Pet. i.* 9. *Joan. ix.* 40, 41. *Rom. ii.* 19-21. [των φαυλων πλουσιος ουδεις, και αν τα πανταχου μεταλλα κεκτηται, αλλα εισι παντες οἱ αφρονες πενητες, κ. τ. λ. *Philo. Fragm. p.* 649. *Mangey.* πλουτον φησι τον γηϊνον πλουτον· αγνοεις ὁτι συ ει ὁ ταλαιπωρων εν τοις απολλυμενοις, κ. τ. λ. *Schol. ap. Cramer.*] *Ose. xii.* 8. *CITAT.*

18 [μακαριος ὁ κεκλεισμενους οφθαλμους ανοιξας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Fragm.* 8.] συμβουλευω σοι· *Coll. Esa. ix.* 6, μεγαλης βουλης αγγελος. *Conf. Bos. Schol.* [θαυμαστος, συμβουλος, κ. τ. λ. *Laudat. ap. Ignat. Antioch. p.* 83. *Vossii.* αργυρος εν καμινῳ πυρουμενος. *Mart. Polyc.* 15. καθαρσιον πυρ· *Jos. Ant. xx.* 7. 5.] *Coll.* 1 *Reg. xiv.* 27, 29. *Gal. iii.* 27, *Rom. xiii.* 14. *Ps. l.* 16, 17. *Coll.* 2 *Reg. xxii.* 31. [κολλυριον· ὡς και Ιερεμιας ὁ προφητης φησι, "Ιδου ουκ εισιν οἱ οφθαλμοι σου ουδε ἡ καρδια καλη." κ. τ. λ. *Schol. ap. Cramer.*] τυπτε αδοκιμον αργυριον, και καθαρισθησεται καθαρον ἁπαν. *Prov. xxv.* 4.

19 ελεος ανθρωπου επι τον πλησιον αυτου, ελεος δε Κυριου επι πασαν σαρκα, ελεγχων και παιδευων και διδασκων και επιστρεφων, ὡς ποιμην το ποιμνιον αυτου. *Sir. xviii.* 13. παιδευσει με δικαιος εν ελεει και ελεγξει με, κ. τ. λ. *Ps. cxl.* 5. *Sap. vi.* 17. *xii.* 2. *Heb. xii.* 6. [ζηλωται περι το καλον. *Polyc. Phil.* 6. παιδευει ὁ Θεος εις το νουθετηθηναι ἡμας. *Clem. Rom. i.* 56. παιδευθητε εις μετανοιαν. 57.] ὁν γαρ αγαπᾳ Κυριος, ελεγχει, κ. τ. λ. *Prov. iii.* 12. *CITAT.*

20 οἱ αγαπωντες αυτον εμπλησθησονται εκ του νομου. *Sir. ii.* 16. [ενενοει γαρ την δια μαρτυριου γινομενην ὁμολογιαν πλειον αυτον προσοικειουσαν τῳ Κυριῳ. *Mart. Ign.* 1.] και εστη επι θυρας οικου. 4 *Reg. v.* 9. *Conf. Ephes. ii.* 6. *Ps. xli.* 8. [κρουω· την θυραν της καρ-

δίας κρουω, και τοις ανοιγουσιν επι τη ἑαυτων σωτηρια συνευφραινομαι. δειπνησω· διο και ειρηκεν, εμον βρωμα και πομα εστιν ἡ του πατρικου θεληματος εκπληρωσις. *Coll. Schol. ap. Cramer.*]

21 [ὁς εαν διδασκη ταυτα και πρασση, συνθρονος εσται βασιλεως, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 577.] και τῳ θειῳ νυν παρεστηκασιν θρονῳ, και τον μακαριον βιουσιν αιωνα. 4 *Mac. xvii.* 18. και στησω αυτον αρχοντα εν τοπῳ πιστῳ, και εσται εις θρονον δοξης του οικου του πατρος αυτου. *Esa. xxii.* 23. [εαν πολιτευσωμεθα αξιως αυτου, και συμβασιλευσομεν αυτῳ, ειγε πιστευομεν. *Polyc. Phil.* 5. θρονος αιωνιος. *Mart. Polyc.* 21. ὁ νικων· *Coll. Valck. ad Act. vii.* 40.] *Coll. Rom. viii.* 17. 21. *Gal. iv.* 7. *Heb. xii.* 3. *Joan. xvi.* 33, θαρσειτε, εγω νενικηκα τον κοσμον. *Coll. Ps. cxxxi.* 11.

22 *Coll.* 1 *Tim. iv.* 1. [πληρης Πνευματος Ἁγιου εκχυσις. *Clem. Rom. i.* 2. ἱνα πνεη τη εκκλησια αφθαρσιαν. *Ign. Ephes.* 17.] *Cap. ii.* 7. *Citat.*

ΚΕΦ. δ. 4.

1 Ὡς σαλπιγγος φωνη ακουστον εσται. *Esa. xviii.* 3. *lviii.* 1. και ηνοιχθησαν οἱ ουρανοι, και ιδον ὁρασεις Θεου. *Ezech. i.* 1. [ηνεῳγμενοι· *Evang. Nicod. p.* 668. *Videtur hæc particip. forma, quæ triplex augment. habet, ap. recent. Græc. in usu fuisse.— Etiam in codd. LXX passim leg.* ηνεῳγμενος *pro* ανεῳγμενος. *Thilo.*] *Coll. Gen. vii.* 1. *viii.* 6. *cap. i.* 1, ἁ δει γενεσθαι εν ταχει.

2 [καθημενος· δι οὐ δηλουται ἡ εν τοις ἁγιοις αναπαυσις του Θεου· αυτοις γαρ ενδρονιζεται, ὡς χωρητικοις ὑσι των θειων εμφασεων. *Arethas.*] *Coll. Act. vii.* 56. 3 *Reg. x.* 18. *Ezech. viii.* 2. [θρονος αιωνιος. *Clem. Rom.* 1. 59. *sub fin. Notabis ellipsin minùs protritam vocis* ανηρ, *aut* ανθρωπος. *Pricæus. Maxime verò usitata est hæc Ellipsios species Hebræis etc. Bos. Ellips.*] *Gen. xii.* 2. *Heb. x.* 39. ὁ Θεος καθηται επι θρονου ἁγιου αυτου. *Ps. xlvi.* 8.

3 [*Coll. Jos. Bell. Jud. v.* 5. 7, *(de Pont. Max. vestiment.)* δυο δ' αυτην ενεπορθουν ασπιδισκαι χρυσαι, κατεκεκλειντο δ' εν ταυταις καλλιστοι τε και μεγιστοι σαρδωνυχες—λιθοι δωδεκα—σαρδιον, τοπαζος, σμαραγδος, ανθραξ, ιασπις,—ὡν εφ' ἑκαστου παλιν, εἰς των επωνυμων εγεγραπτο.] κυκλοθεν του θυσιαστηριου. 3 *Reg. xviii.* 32.

4 *Conf.* 1 *Cor. vi.* 2. *Matt. xix.* 28. 1 *Par. xxiv.* 1-18. [και ειδον ἑπτα ανθρωπους εν εσθητι λευκη, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 565. περιβεβλημενους· *circumamictos. Vulg. et Labb. Gloss.* στεφανους χρυσους· ουδε γαρ ειχε τι χρυσου τιμαλφεστερον τοις εν τῳ παροντι βιῳ ενστρεφομενοις ὑποτιθεσθαι. *Arethas.*] *cap. v.* 8. *xi.* 16. *xix.* 4.

5 [καιομεναι· δια το δηνεκες της περι το θειον ἁγιαστιας· τοιου-

τον γαρ και πυρ αδειαλειπτως φωτιζον και φλεγον. *Arethas. Conf. Philo De Septenario pass.*] *Coll. cap. i.* 12. *iii.* 1. *v.* 6. και ειπε προς με, Τι συ βλεπεις; και ειπα Ἑωρακα, και ιδου λυχνια χρυση ὁλη, και το λαμπαδιον επανω αυτης, και ἑπτα λυχνοι, κ. τ. λ. *Zach. iv.* 2-6. [*Citat. cap. i.* 20.] *Exod. xix.* 16. *CITAT.*

6 ζωα· *Coll. Ps. lxvii.* 10. [ὑαλοειν, διαφανες, λαμπρον. *Hesych.* ειδως ὁτι Θεου γεμετε. *Ign. Trall.* 11. εχωνευσε δε και θαλασσαν χαλκην—εκληθη δε το χαλκουργημα θαλασσα δια το μεγεθος, κ. τ. λ. *Jos. Ant. viii.* 3. 5. 6.] *Conf.* 2 *Par. iv.* 15. [θαλασσα· το απειρον πληθος των κυκλουντων θειων δυναμεων τῳ θρονῳ σημαινων του Θεου. *Arethas.* κυκλῳ· *Frequens est præpositionis* εν *ellipsis à Bos. exemplis firmata. Malè* κυκλῳ *grammaticis est adverbium. Valck, ap. Luc. ix.* 12.] *Ezech. i.* 5-12. *CITAT.*

7 [*Conf.* 4 *Esd. xi.* 1, *Et vidi somnium, et ecce ascendebat de mari aquila, cui erant duodecim alæ pennarum, et capita tria, etc.*]

8 ὁτι ἡ δουλη σου θεοσεβης εστι, και θεραπευουσα νυκτος και ἡμερας τον Θεον του ουρανου. *Judith. xi.* 17. ὁτι και εν ἡμερᾳ και εν νυκτι ὑπνον οφθαλμοις αυτου ουκ εστι βλεπων. *Eccles. viii.* 16. εν παντι τοπῳ οφθαλμοι Κυριου. *Prov. xv.* 3. [*Clem. Rom. i.* 34, Κυριε ὁ Θεος ὁ παντοκρατωρ, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 14. παντοκρατωρ· ὁ Θεος, παντων κρατων. *Hesych.*] *Conf.* 2 *Cor. vi.* 18. ανα· *Conf. Matt. xx.* 9, 10. [γεμοντα οφθαλμων· ὁτι ουδεν τα θεια λανθανειν δυναται. *Arethas.* αναπαυσιν ουκ εχουσιν· ὁτι εγκοπον τι ὑφισταναι· (ακαματα γαρ παντα, ὁσα ὑπερ την ὑλην) αλλα το περι την θειαν ὑμνῳδιαν ανενδοτον παριστᾳ, ὡσπερει κατεντρυφωντων προς δοξαν και αινον του θειου. *Id.*] *Coll. Prov. viii.* 30. *cap. v.* 8, 14.

9 ευλογητος ὁ Θεος ὁ ζων εις τους αιωνας, και ἡ βασιλεια αυτου. *Tob. xiii.* 1. [αυτῳ δοξα, τιμη, κρατος και μεγαλωσυνη, θρονος αιωνιος απο των αιωνων εις τους αιωνας των αιωνων. *Clem. Rom. i.* 59. *Conf.* § 38. 43. 45. 50.] *Conf. cap. x.* 6. *Dan. xii.* 7. *Citat.*

10 και στησω αυτον αρχοντα εν τοπῳ πιστῳ, και εσται εις θρονον δοξης του οικου του πατρος αυτου. *Esa. xxii.* 23. *Conf. cap. vi.* 13. [βαλουσι τους στεφανους· δια τουτου την βασιλειαν, και την κατα παντων νικην, τῳ επι παντων ανατιθεντες Θεῳ. *Arethas.* το βαλειν τους στεφανους ενωπιον του θρονου, την νικην δηλοι· ὡς και νυν επι των νικωντων αγωνας εστιν ιδειν· ὁ θρονος δε την κυριοτητα και εξουσιαν· εστι και βασιλειας ὁ στεφανος συμβολον, κ. τ. λ. *Schol. ap. Cramer.*]

11 [και δοντα αυτῳ (Χριστῳ) δοξαν και θρονον εκ δεξιων αυτου· ᾧ ὑπεταγη τα παντα επουρανια και επιγεια· ᾧ πασα πνοη λατρευει, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 2.] ὁ Ζων εις τον αιωνα εκτισε τα παντα κοινῃ. *Sir. xviii.* 1. [ὁ Θεος αγγελων—και πασης της κτισεως, κ. τ. λ.

Mart. Polyc. 14.] δοτε τῳ Κυριῳ δοξαν και ισχυν. 1 *Par. xvi.* 28, 29. ενεγκατε τῳ Κυριῳ δοξαν και τιμην. *Ps. xxviii.* 1, 2. [εν αρχῃ εκτισεν ὁ Θεος τον ουρανον και την γην. *Jos. Ant. lib.* 1. *cap.* 1. εν κεφαλαιῳ εκτισεν ὁ Θεος συν τον ουρανον και συν την γην. *Gen. i.* 1. *Aquil.*] *Conf. Rom. xi.* 36. *Heb. ii.* 10. φειδῃ δε παντων, ὁτι σα εστι, Δεσποτα φιλοψυχε. *Sap. xi.* 26. *Conf. Amos. v.* 8. *cap. v.* 12-13. *viii.* 12. ὁτι εν εξουσιᾳ σου το παν εστι. *Fragm. Est. iv.* 17. ουκ ενεποιησε τοις ἁγιοις Κυριος εκδιηγησασθαι παντα τα θαυμασια αυτου, ἁ εστερεωσε Κυριος ὁ Παντοκρατωρ, στηριχθηναι εν δοξῃ αυτου το παν. *Sir. xlii.* 17. *Coll.* 1 *Par. xxix.* 11. *CITAT.*

ΚΕΦ. ε. 5.

1 ΚΑΙ κλεισας την σκηνην, εσφραγισεν τας κλειδας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 43.] *Coll. Mal. iii.* 16. *Ps. cxxxviii.* 16. ειδον τον Κυριον καθημενον επι θρονου, κ. τ. λ. *Esa. vi.* 1. *Jer. xxii.* 2.

2 [Ανοιξαι το βιβλιον *significat, arcana Dei consilia de rebus futuris patefacere. Axios h. l. idoneus, facultate præditus cognoscendi et patefaciendi consilia divina. Küttner.*] εκηρυξε, και ειπεν. *Jona. iii.* 4.

3 τις ὁμοιος σοι,—Κυριε; τις ὁμοιος σοι, κ. τ. λ. *Exod. xv.* 11. και ειδε, και ουκ ην ανηρ, και κατενοησε, και ουκ ην ὁ αντιληψομενος· και ημυνατο αυτους τῳ βραχιονι αυτου, και τῃ ελεημοσυνῃ εστηρισατο, κ. τ. λ. *Esa. lix.* 16, 17. *CITAT.*

4 [Αβρααμ—πιστος εὑρεθη. *Clem. Rom. i.* 10.] πολλα ᾖσον. *Esa. xxiii.* 16. 4 *Reg. x.* 18. *Conf. cap. iv.* 11. *inf. v.* 9. [ουδεις μεν ανθρωπων, ὡ θειοτατε Αγγελε, ειποι αν τις προς αυτον, μονος δε ὁ ενανθρωπησας Θεος ἁμαρτιαν ἐλων, και το καθ' ἡμων ῥηξας χειρογραφον, κ. τ. λ. *Schol. ap. Cramer.* Τουτον μεν γαρ Υἱον οντα του Θεου, προσκυνουμεν, τους δε μαρτυρας, ὡς μαθητας και μιμητας του Κυριου αγαπωμεν, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 17.]

5 *Conf. Sir. xlv.* 25, 26. 1 *Esd. iii.* 12. [ἡ βεβαια της πιστεως ὑμων ῥιζα, εξ αρχαιων καταγγελλομενη χρονων, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 1. ἡ ριζα του Δαβιδ· ὡς κτιστης δια την θεοτητα. *Arethas.* ὁπως αν δικαιωθῃς εν τοις λογοις σου, και νικησῃς εν τῳ κρινεσθαι σε. *Ps. l.* 4. [ενικησε· *obtinuit. Grot. et Vitring.* ενικησεν τον ἡμετερον νικητην τον διαβολον. τις δε ὁ νικησας; ὁ ὡς Θεος μεν λεων, περι οὑ και ὁ πατριαρχης Ιακωβ το "κατακλιθεις" εχρησμῳδησεν, "ὡς λεων ὁ εκ της φυλης Ιουδα." ὡς "ῥιζα δε του Δαβιδ," ὡς κτιστης δια την θεοτητα, εκ ῥιζης δε Δαβιδ· ειρηται γαρ και εκ ῥιζης Δαβιδ ῥαβδον και ανθος βλαστησαι ὁ θεοσοφος Παυλος, δι ὡν φησι, "προδηλον γαρ ὁτι εξ Ιουδα ανατεταλκεν ὁ Κυριος ἡμων Ιησους ὁ Χριστος." ῥιζα γαρ ὁ Χριστος, ὡς ειρηκαμεν, και εκ ῥιζης Δαβιδ. ῥιζα μεν ὡς Θεος,

ου μονον Δαβιδ αλλα και πασης νοητης και αισθητης φυσεως. εκ ῥιζης δε Δαβιδ κατα το ανθρωπινον. *Schol. ap. Cramer.*] *Gen. xlix.* 9, 10. *CITAT. Esa. xi.* 10. *CITAT.*

6 *Coll. cap. iii.* 1. *iv.* 5, 6. *xiii.* 8. [Αρνιον· ὁ Χριστος, ὁ και δια του κατα του νομικου πασχα θυομενοῦ προετυπουτο αμνου. *Arethas.* ἑπτα Πνευματα· αἱ του Πνευματος ενεργειαι, αἱ επι τους εις πασαν την γην οντας ἁγιους ενηργησαν. κερατα ἑπτα· την δυναμιν σημαινει, και την δοξην. *Id.* κατα το ειρημενον· "οφθαλμοι Κυριου επι πασαν την γην, σκοπευοντες αγαθους και κακους." *Schol. ap. Cramer. Per cornua, potentia significatur. Hebræis enim usitatissimum est, ut per metaph. ab animalibus cornigeris desumtam potentiam vocent cornu. Per oculos septem perfectissima Christi sapientia denotatur; accepit enim Spiritum S. non secundum mensuram. Quod de septem oculis h. l. habetur, ex Zach. iii.* 9. *iv.* 10, *petitum est, ubi Providentia divina, quæ præscientiam includit, hâc loquendi formulâ describitur. Küttner.*] διοτι ὁ λιθος, ὁν εδωκα προ προσωπου του Ιησου, επι τον λιθον τον ενα ἑπτα οφθαλμοι εισιν. *Zach. iii.* 10. *CITAT. Esa. liii.* 7, 8. *CITAT.*

7, 8 ειληφα· *Lev. vii.* 24. [*Clem. Rom. i.* 44. *Mart. Polyc.* 14.] εγω ειμι Ῥαφαηλ, εἷς εκ των ἑπτα ἁγιων αγγελων οἱ προσαναφερουσι τας προσευχας των ἁγιων, κ. τ. λ. *Tob. xii.* 15. του καθημενου επι του θρονου. *Coll. infr. v.* 13. *Citat.* τεσσαρα ζωα· *Coll. Ezech. i.* 5. *cap. iv.* 4. 8. *xi.* 16. *xix.* 4. [*cap. iv.* 6. *Citat.*]

9 ερχομαι συναγαγειν παντα τα εθνη και τας γλωσσας. *Esa. lxvi.* 18. [τιμιον τῳ Θεῳ αἱμα αυτου. Χριστου. *Clem. Rom. i.* 7. ὁτι δια του αἱματος του Κυριου λυτρωσις εσται. 12. οὐ το αἱμα, ὑπερ ἡμων εδοθη. 21. 49.] *Conf. Act. x.* 35. ὁτι εσφαγης· *Coll. Esa. liii.* 7, 8. *Act. viii.* 32. και ηγορασας τῳ Θεῳ ἡμας· *Coll.* και εποιησαν ἡμας βασιλεις—τῳ Θεῳ, *cap. i.* 6. *Conf. Ose. i.* 7. *cap. xiv.* 3. *Act. x.* 34, 35. ἡμερα γαρ ανταποδοσεως επηλθεν αυτοις, και ενιαυτος λυτρωσεως παρεστι. *Esa. lxiii.* 4 [εψαλλον οἱ ἁγιοι πατερες ακολουθουντες αυτῳ (Χριστῳ) λεγοντες, Ευλογημενος ὁ ερχομενος εν ονοματι Κυριου· αλληλουϊα, αὐτη ἡ δοξα των ἁγιων παντων. *Nicod. Evang. p.* 746. Ωδη καινη· *Canticum novum, i. e. eximium de rebus magnis et beneficiis Agni præstantissimis. Sic in Psalm. xcv.* 1, *cxliii.* 9, *et Esa. xlii.* 10, *Sancti jubentur canere Canticum novum.* Εσφαγης· *mactatus es. i. e. instar sacrificii oblatus es. Christus ipse sacerdos, ipse victima se Deo Patri obtulit pro peccatis nostris in odorem bonæ fragrantiæ. Ephes. v.* 2. *Küttner.* καινη δη ᾠδη, ἡν της παλαιοτητος του γραμματος απαλλαγεντες οἱ εκ πασης φυλης και γλωσσης καταγασθεντες, ᾀδειν εδιδαχθημεν δια του Πνευματος, της γης δε βασιλευειν τουτους φησι της καινης, ἡν ὁ Κυριος τοις πραεσιν επηγγειλατο. *Schol. ap. Cramer.* Ασφαλως

δε λιαν ειπεν "εκ πασης φυλης και γλωσσης και εθνους," και ου πασαν φυλην και γλωσσαν και εθνος, ὁτι μηδε παντες εκτηθησαν τῳ Θεῳ. πολλοι γαρ ταις ἁμαρτιας εναπεθανον. συμφωνα τουτοις και το ὑπο του Δαβιδ ᾀδομενον· "αναστα ὁ Θεος, κρινον την γην, ὁτι συ κατακληρονομησεις" ου πασαν την γεν, αλλ' "εν πασι τοις εθνεσι." *Schol. ap. Cramer.*] ὁ Θεος ᾠδην καινην ᾀσομαι σοι. *Ps. cxliii.* 9. *CITAT.*

10 *Conf. Gen. xiv.* 18. *Heb. vii.* 1. [βασιλευοντος εις τους αιωνας Ιησου Χριστου. *Mart. Polyc.* 21.] και εποιησεν αυτους επ' αυτων χιλιαρχους. *Exod. xviii.* 25. Κυριος βασιλευων τον αιωνα, και επ' αιωνα, και ετι. *xv.* 18. ὁτι βασιλευσει Κυριος εκ Σιων, και εξ Ιερουσαλημ, και ενωπιον των πρεσβυτερων δοξασθησεται. *Esa. xxiv.* 23. *xxxii.* 1. *Ps. xxxvi.* 9. 2 *Tim. ii.* 12. *cap. xx.* 4. *Luc. xxii.* 30. [εαν πολιτευσωμεθα αξιως αυτου "και συμβασιλευσομεν αυτῳ." *Polyc. Phil.* 5. τοτε και ἡμεις αναστησομεθα, ἑκαστος επι σκηπτρον ἡμων, προσκυνουντες τον βασιλεα των ουρανων, τον επι γης φανεντα εν μορφῃ ανθρωπου ταπεινωσεως. *Test.* 12. *Patr. p.* 744.] *Citat. Coll. cap. i.* 6. *xi.* 15. *Matt. xix.* 28. *Luc. xxii.* 30.

11 [*Clem. Rom. i.* 34.] κυκλοθεν του θυσιαστηριου. 3 *Reg. xviii.* 32. [και ην ὁ αριθμος αυτων μυριαδες μυριαδων, και χιλιαδες χιλιαδων. *Griesb.* τουτο απο των του Δανιηλ ὁρασεων ακουομεν· τον αριθμον λεγων των λειτουργουντων Θεῳ· ουχ ὁτι μονον τοσουτοι, τις γαρ αν αριθμος περιλαβοι τους απ' αιωνος μεχρι συντελειας τουδε του βιου προς λειτουργιαν μεταττατομενους ανθρωπους Θεου; και μαλιστα ει και τοις λειτουργοις συναφθη τοις νοεροις· αλλ' επειδη πλεον ουκ ην περιλαβειν αριθμῳ, ειγε το χιλιαι χιλιαδες και μυριαι μυριαδες τῳ εγνωσμενῳ ἡμιν αριθμῳ το πληθος των λειτουργουντων—σημαινων. *Schol. ap. Cramer.*] *Dan. vii.* 10. *CITAT.*

12 δοτε τῳ Κυριῳ δοξαν και ισχυν. 1 *Par. xvi.* 28. σοι, Κυριε, ἡ μεγαλωσυνη, και ἡ δυναμις, κ. τ. λ. *xxix.* 10, 11. *Conf. Joan. i.* 29. 36. πηγη σοφιας Λογος Θεου εν Ὑψιστοις, κ. τ. λ. *Sir. i.* 9. *Comp.* [πλουτου· *Coll. Valck. ap. Phil. iv.* 9.] *Coll. Deut. xxxii.* 2. *Dan. vii.* 10. *Heb. xii.* 22. [λεγοντες· *Usus loquendi Græcè postulabat ut scriberetur* λεγοντων. *Sed ex Hebræo idiomate, perinde est ac si Græcè scriptum esset, οἱ (sub. relativo) ησαν λεγοντες, id est, Qui erant dicentes, pro Qui dicebant. Beza.*] *Coll. cap. iv.* 11. *vii.* 12. *sup. v.* 6. *Citat.*

13 ὁσα εν τῳ ουρανῳ ανω, και ὁσα εν τῃ γῃ κατω, και ὁσα εν τοις ὑδασιν ὑποκατω της γης. *Exod. xx.* 4. *CITAT. Conf. Juda.* 25. [ᾧ ἡ δοξα και ἡ μεγαλωσυνη εις τους αιωνας των αιωνων. Αμην. *Clem. Rom. i.* 20.] και ειδον θεον Ισραηλ καθημενον επι θρονου αυτου. 2 *Par. xviii.* 18. *CITAT.*

14 [ελεγον, Αμην· Απο της Ἑβραϊδος ειληπται φωνης επι βεβαια συγκαταθεσει προσφερομενον, ισοδυναμουν τῳ ναι, αληθως, και αμετακινητως. *Arethas.*] Ζω εγω, και Ζων το ονομα μου, *Num. xiv.* 21. [Ζη ὁ Θεος, και ὁ Κυριος Ιησους Χριστος, και το Πνευμα Ἁγιον. *Clem. Rom. Fragm.* 7. 256. *Jacobs.*] *Conf. Tob. xiii.* 1. [εσται εφ' ὑμας ἡ χαρις του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου εις τους αιωνας· και αυτοι ειπον, Αμην. *Act. Thom.* § 46.] ου γαρ μη προσκυνησητε θεοις ἑτεροις. *Exod. xxxiv.* 14. *Dan. vi.* 26. *xii.* 7. τεσσαρα ζωα· *Coll. Ezech. i.* 5, 6. *Conf. cap. iv.* 9, 10. *cap. iv.* 6. *Citat. cap. x.* 6. *Citat.*

ΚΕΦ. 5. 6.

1 COLL. *cap. iv.* 6. *CITAT.* μιαν = πρωτην. *Gen. i.* 5. *et sæp.* λυσις της πρωτης σφραγιδος, την αποστολικην διδαχην σημαινουσα. *Schol. ap. Cramer.*] επισκοπη γαρ εσται μετα βροντης. *Esa. xxix.* 6. ερχεσθε και ιδετε. *Joan. i.* 39.

2 [ὁ μεν λευκος ἱππος, συμβολον ὑπαρχει του αποστολικου ευαγγελισμου, ὡς δι' αυτου και της κατ' αυτων γενεας μεγιστης ευεργεσιας ανθρωποις γενησομενης, κ. τ. λ. Χριστος ην ὁ "νικων ἱνα νικησῃ." ὁς την πρωτην νικην νικησας την των εθνων απο των ειδωλων επιστροφην, αφ' ἡς και νικων κατωνομασται, εις δευτεραν νικην ηυτρεπισται, την απο του θνητου σωματος, ὑπαλειφουσαν δια κολασεων τους ὑπερ του ονοματος αυτου της ὁμολογιας αντεχομενους, και το συμβολον αυτων της νικης τον στεφανον εστεφανωμενους. *Schol. ap. Cramer.*] εγω νενικηκα τον κοσμον, *Joan. xvi.* 33. *Rom. viii.* 37. [= και ετελειωθη, και τελειωθησεται. *Mart. Polyc.* 16.] το τοξον αυτου ενετεινε, κ. τ. λ. *Ps. vii.* 12. *Zach. x.* 4. [και ευθυς εβοησεν ὁ Ἁιδης, Ενικηθημεν, ουαι ἡμιν. αλλα τις ει ὁ εχων τοσαυτην εξουσιαν και δυναμιν; και ποιος ει ὁ χωρις ἁμαρτιας ὡδε ελθων,—ὁ των νεκρων και των ζωντων εξουσιαζων, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 22.] ἱππος λευκος. *Zach. vi.* 3. *CITAT.*

3 ερχεσθε και ιδετε. *Joan. i.* 40. [λυσις της δευτερας σφραγιδος, δηλουσα τον των απιστων κατα των πιστων πολεμον. *Schol. ap. Cramer.*] *Coll. cap. v.* 2-9.

4 [*Equus is rufus non obscurè sanguinis effusionem significat. Apparet id 4 Reg. iii.* 22, *ubi in Græco est* ὑδατα πυρρα, ὡς αἱμα, *i. e. cruentæ aquæ.* חרב *quod modò* μαχαιραν, *modò* ῥομφαιαν *vertunt Græci, ap. Prophet. significat occidionem bellicam, ut Jer. xvi.* 4. *Ezech xiv.* 21, *et sæp. Grot.*] ουκ ηλθον βαλειν ειρηνην, αλλα μαχαιραν. *Matt. x.* 34. *Luc. xii.* 51. *Zach. i.* 8. *CITAT.*

5 [λυσις της τριτης σφραγιδος, δηλουσα των μη παγιως πεπιστευκοτων Χριστῳ την εκπτωσιν.—ὁ μελας ἱππος κατηφειας συμ-

βολον και πενθους, επιταθεισης της του διαβολου καθαιρεσεως ταις θειαις παιδαγωγαις, κ.τ.λ.—"εκαθισας γαρ," φησιν ὁ Δαβιδ, "επι θρονου, ὁ κρινων δικαιοσυνην. *Schol. ap. Cramer.*] *Conf. Sir. xxi.* 25. και ιδου, ἱππος μελας· *Coll. Zach. vi.* 2, 6. *CITAT.*

7 [λυσις της τεταρτης σφραγιδος, εμφαινουσα τας επαγομενας παιδευτικας μαστιγας τοις δι' ανυπομονησιας αρνησαμενοις τον Κυριον. *Schol. ap. Cramer.*]

8 [ὁ Θανατος και ὁ Ἁδης· *Conf. omninò Nicodemi Evangel.* § 20-25. ηλθεν ὁ Σαταν, ὁ κληρονομος του σκοτους, και λεγει τῳ Ἁιδῃ· Παμφαγε και κορεστε, ακουσον μου τους λογους, κ. τ. λ.] ὁ Θανατος· *Coll. Exod. v.* 3. *Ezech. xiv.* 21. *Conf.* 1 *Esd. i.* 53. [*Morbi illi trahunt in sepulchrum. Solent jungi mors et ἁδης.* 1 *Cor. xv.* 55. *cap. xx.* 13, 14. *Vastitatem agrorum et mortes hominum consequi solet, ut nemine obsistente ferarum increscat numerus, cum magnâ viatorum pernicie. Coll. Deut. xxxii.* 24. *Lev. xxvi.* 22. *Ezech. v.* 17. *xiv.* 15. 21. *Grot.* ὁ χλωρος ἱππος, οργης συμβολον. *Schol. ap. Cramer.* Χλωρος, α, ον, *viridis, h. l. pallidus.* Ονομα αυτῳ (ην) Ἁιδης, *sepulchrum. Ut passim apud Prophetas quatuor pœnarum genera mortem conciliantia gladius, i. e. bellum, fames, pestis, et bestiæ copulantur v.* 9, *Levit. xxvi.* 16, *Ezech. vi.* 11, 12, *Jer. xxiv.* 10, *ita et h. l. conjunguntur.* Επι το τεταρτον (μερος), *ad quartam usque partem.* Θανατος, *pestis. Küttner.* ὁ καθημενος· *Hoc dicendi genus, quod jam aliquotiès occurrit, prorsùs inusitatum est in Græc. et Lat. linguâ, quùm dicendum fuerit* και τῳ καθημενῳ, *ne hiaret constructio.*—ὁ ἁδης, (*Hebræi* שאול) *i. e. sepulchrum. Beza.*] *CITAT.*

9 [λυσις της πεμπτης σφραγιδος, την των ἁγιων ψυχων σημαινουσα προς Κυριον καταβοησιν, ὡστε γενεσθαι συντελειαν. *Schol. ap. Cramer.*] οἱ δια τον Θεον αποθανοντες ζωσιν τῳ Θεῳ. 4 *Mac. xvi.* 25. *Conf.* 1 *Mac. i.* 2. [μιμηται ουν γενωμεθα της ὑπομονης αυτου, και εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου, δοξαζωμεν αυτον, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 8. *Quæ in cœlo sunt, νοητα solent inter Judæos explicari per figuram των αισθητων in templo, ut jam aliquotiès vidimus. Sic victimis respondent Martyres, Phil. ii.* 17. 2 *Tim. iv.* 6. *In templo erat altare victimarum. Ad pedem ejus altaris fundebatur victimarum sanguis, Lev. i.* 5. *iii.* 5. 7. *vii.* 1. *viii.* 15. 18. *ix.* 18. *Esai. xxix.* 2. *Is sanguis positus in conspectu sanctuarii Deum quasi commonefaciebat de sacrificio ipsi præstito. Multò magis id faciunt animæ, id est, Spiritus Martyrum positi in conspectu Christi,* αενναου ζωης ὑπο την διαθηκην του Θεου, 2 *Mac. vii.* 36. *Sanguis Abelis Gen. iv.* 10 *vindictam poscit. Sic et animæ martyrum. Est enim æquitatis naturalis. Grot.*]

10 [Δεσποτου *titulus datur et Christo, non solùm* 2 *Pet. i.* 18, *et*

Apoc. vi. 10, *sed in Justiniani Constitut.* 103. *Constit.* 10, ὁ Δεσποτης μεγας *vocatur, et lib.* 6 των ὁλων Δεσποτης. *Pricæus ad Judam.* 4. ὁ Δεσποτης των ἁπαντων. *Clem. Rom. i.* 7, 8, 9. *etc.*] φωνη αἱματος— βοᾳ προς με εκ της γης. *Gen. iv.* 10. *Coll. Esa. vi.* 11, 12. και επι πασι τουτοις ανεσχου Κυριε, και εσιωπησας, και εταπεινωσας ἡμας σφοδρα. *lxiv.* 12. *Act. iv.* 24. *Luc. xviii.* 7. *Jer. xii.* 4. [*Hæc ad Christum referenda apparet ex superioribus cap. iii.* 7. 14. *Christus* Δεσποτης *dicitur, et* 2 *Pet. ii.* 11. *Nam omnis hæc dispensatio patientiæ et severitatis circa Judæos Christo est tradita. Matt. xxi.* 44. *xx.* 7. *Luc. xix.* 12, 14, 27. *Grot.*] *Coll. Esa. lxiii.* 15. *lxv.* 16. ὁ Θεος ὁ Αγιος. *v.* 16. *vi.* 3.

11 [διακονοις τοις συνδουλοις μου. *Ign. Philad.* 4. *Smyrn.* 12.] *Conf.* 1 *Pet. v.* 9. και ερρεθη. *Jona. iii.* 7. ουπω γαρ αναπεπληρωνται αἱ ἁμαρτιαι των Αμορραιων ἑως του νυν. *Gen. xv.* 16.

12 *Coll. Job. ix.* 5-7. [*Coll. Grot. ad Matt. xxiv.* 29. λυσις της ἑκτης σφραγιδος, τας εν τῃ συντελειᾳ επαγομενας πληγας σημαινουσα. *Schol. ap. Cramer.*] *Joel. ii.* 10. 31. *CITAT.*

13 *Conf. Esa. xl.* 15-18. [ολυνθος· *grossus. Labb. Gloss. Vet.* ολυνθος· το μη πεπαμμενον συκον. *Hesych.*] *Coll. cap. viii.* 10, 12.

14 απεχωρισθη· *Gen. xiii.* 14. *Oxon.* [*Vult enim dicere aliquos montes et insulas loco suo dejectas, nempè illo, de quô dixerat, terræ motu. Conf. Jer. iv.* 24-28. *Grot.*] *Coll.* 2 *Pet. iii.* 7-10. *cap. xvi.* 20.

15 [πας δουλος και πας ελευθερος· *Omnia hominum genera, summi, medii, infimi, nullo discrimine, tantis portentis perterrebuntur. Grot.*] οἱ μεγιστανες· *Coll.* 2 *Par. xxxvi.* 18. *Prov. viii.* 16. *Esa. xxxiv.* 12. *Jer. xiv.* 3. *Jona. iii.* 7. *Nah. iii.* 10. 1 *Mac. ix.* 37. *Sir. iv.* 7. *Marc. vi.* 21. [*Sturz. De voc. Alex. p.* 180-182.] *Esa. ii.* 19. *CITAT.*

16 [και στεναζουσα λεγει· Ορος του Θεου δεξαι μητερα μετα τεκνου. *Jacob. Protevang. apud Fabric. p.* 118.] *Conf. Esa. ii.* 10-19. ειδον Θεον Ισραηλ καθημενον επι θρονου αυτου, κ. τ. λ. 3 *Reg. xxii.* 19. *Zach. vi.* 13. [ἡ προς τα ορη δεησις τινων; των μη εποικοδομησαντων τῃ πιστει το τιμιον των εργων και δογματων, αλλα και ξυλα και χορτον, ἁ μηδε πυρος του τυχοντος οσμην οἱα τε ὑπενεγκειν, μη ὁτι πυρος απειλην. πυρ γαρ, ὡς φασιν, ὁ Θεος. *Schol. ap. Cramer.*]

17 τις γαρ εστιν ὁ εμοι αντιστας; *Job. xli.* 1. κατα προσωπον ψυχους αυτου τις ὑποστησεται. *Ps. cxlvii.* 17. *Nah. i.* 6. *Ps. i.* 5. [την μελλουσαν οργην φοβηθωμεν. *Ign. Ephes.* 11. νυν ουν γινωσκετε, ὁτι ποιησει Κυριος κρισιν επι τους υἱους των ανθρωπων, ὁτε των πετρων σχιζομενων, και του ἡλιου σβεννυμενου, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 548.] *Coll. omninò Luc. xxi.* 36.

ΚΕΦ. ζ. 7.

1 Οἱ τεσσαρες μεγαλοι αγγελοι, Μιχαηλ, και Ουριηλ, και Ῥαφαηλ, και Γαβριηλ. *Lib. Enoch. p.* 187. *Fabric.*] *Conf. Exod. ix.* 32. [και ὑμεις διασκορπισθησεσθε εις τας τεσσαρας γωνιας της γης. *Test. XII Patr. p.* 695. Επι, *ad, in. Venti sunt stilo prophetico impetuosæ concussiones, pœnæ divinæ, quibus regio aliqua labefactatur, hæ à piis arcendæ erant, quos custodire angeli jubentur. Mare significat occidentalem orbis terrarum partem, terra orientalem. Principes cum arboribus comparantur, Esa. ii.* 13. *x.* 18. *Ezech. xx.* 47. *Küttner.*] *Coll. Ps. i.* 3. *Jer. xx.* 13. *Comp.*

2 [τηρησατε την σαρκα ἁγνην και την σφραγιδα ασπιλον, ἱνα την αιωνιον ζωην απολαβωμεν. *Clem. Rom. ii.* 7, 8.] και εξουσια εδοθη αυτῃ. *Dan. vii.* 6. θες με ὡς σφραγιδα, κ. τ. λ. *Cant. viii.* 6.

3 ενδησον μαρτυριον, σφραγισον νομον εν διδακτοις μου. *Esa. viii.* 16. *Aquil. Coll. Prov. xxv.* 4. *Conf. cap. ix.* 4. *xiii.* 16. *xx.* 4. *Joan. vi.* 27. [αχρι οὗ· *donec. Labb. Gloss.* κ. τ. λ. ευλογησας ὁ Σωτηρ τον Αδαμ εν τῳ μετωπῳ τῳ σημειῳ του σταυρου· τουτο δε ποιησας και προς τους πατριαρχας και προφητας και μαρτυρας και προπατορας, και τουτους λαβων εκ του ᾅδου ανεθορε. *Nicod. Evang. cap.* 24.] *Ezech. xxviii.* 12. δος το σημειον επι τα μετωπα των ανδρων. *ix.* 4. *CITAT.*

4 [εις το σωζεσθαι μετ' ελεους—τον αριθμον των εκλεκτων. *Clem. Rom. i.* 2.] ταυτα τα ὁρια κατακληρονομησετε της γης, ταις δωδεκα φυλαις των υἱων Ισραηλ. *Ezech. xlvii.* 13. και θησομαι σε ὡς σφραγιδα, διοτι σε ἡρετισα σε. *Agg. ii.* 24. *cap. xiv.* 1. *Coll.* 1 *Esd. viii.* 30-49.

5 Ῥουβην. [*Jos.* Ῥουβηλος.] *Gen. xxxv.* 23. *xlvi.* 8. *xlix.* Γαδ. *xxx.* 11. *xxxv.* 26. *xlix.* 19.

5—8 [*numerus duodenarius multùm semper placuit Judæis ob Jacobi sobolem. Ideò duodecim fontes in Elim, Exod. xv. v.* 27. *Duodecim columnæ circa altare Mosis, Exod. xxiv.* 4. *Duodecim panes* προθεσεως, *Levit. xxiv.* 5. *Duodecim gemmæ in pectorali Pontificis, Exod. xxiv.* 4, *totidem in Jordane lapides, Jos. iv.* 2. *victimæ sæpe numero eodem, Num. vii.* 3. 87. *xxxix.* 17. *Esd. viii.* 34, *et multa templi instrumenta Num. i.* 3. 84, 85, 86. *Præfecti à Salomone duodecim,* 1 *Reg. iv.* 7, *sub mari aeneo boves duodecim,* 1 *Reg. x.* 20. *Duodecim cubiti altaris in longum, totidem in latum apud Ezech. xliii.* 17. *Filii Jacobo fuerant duodecim.—Sed ubi de successionibus agitur, omittuntur Levitæ et de Josepho duæ fiunt stirpes Ephraimi et Manassis ex Jacobi testamento, quod et hìc observatur. Sed annumeratur hìc Levi, quia in Christo ea tribus par jus habebat cum cæteris: omittitur verò Dan, quia jam olim ea tribus ad unam familiam Hussim recidérat, ut aiunt*

Ebræi, quæ ipsa familia bellis interiisse videtur ante Esdræ tempora. Nam in Paralipomenis ubi posteritas Patriarcharum memoratur, Dan omittitur, et forte id prædicitur apud Amos. viii. 14. Grot.]

6 Ασηρ· *Gen. xxx. 13. xxxv. 26. xlix. 20.* Νεφθαλειμ· *xxx. 8. xxxv. 25. xlix. 21.* Μανασση· *xli. 51, xlviii. 5. 20.*

7 Συμεων· *Gen. xxix. 33. xlviii. 5. xlix. 5.* Λευϊ· *xxix. 34. xlix. 5.* Ισαχαρ· *xxx. 18. xlix. 14.* [*Ex tribu Levi. Cur tribum Levi memorat omissa tribu Dan? Nam Levi non recensetur inter tribus Num. xiii. Tantùm erant duodecim tribus, quibus si annumeres Levi, tredecim fuisse necesse est. Sed Levi, ut dixi, excludebatur à numero tribuum quia sors Domini erat, et propterea etiam nullam hæreditatem adibat in terrâ promissionis. Drusius.*]

8 Ζαβουλων· *Gen. xxx. 20. xlix. 13.* Ιωσηφ· *xxx. 24. xlix. 22, 26.* Βενιαμιν· *xxxv. 18. xlix. 27.* [εκ φυλης Ιωσηφ· τον Ιωσηφ αντι του Εφραϊμ του υἱου αυτου τεθεικεν· επισημαντεον δε, ὡς ἡ φυλη του Δαν, δια το εξ αυτης τον αντιχριστον τικτεσθαι, ταις λοιπαις ου συντετακται. *Arethas ap. Greg.*]

9 [περι του αναριθμητου οχλου των εξ εθνων Χριστῳ συμβασιλευσαντων. *Schol. ap. Cramer.* πολυ πληθος εκλεκτων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i. 6.*] ὁν αριθμησαι αυτον· =εφ' ὁν—δωσω αυτον. *Jos. i. 3. Exod. vi. 4. Judith iii. 8. Coll. Gen. xviii. 18. xxii. 18. xxvi. 4.* και τῳ θειῳ νυν παρεστηκασιν θρονῳ, και τον μακαριον βιουσιν αιωνα. 4 *Mac. xvii. 18. 4 Esd. ii. 46. Coll. Dan. iii. 29. vii. 10.* [του μεντοι φοινικος, και ὁ κλαδος ὁμωνυμως φοινιξ καλειται. *Poll. Onomast. i. 12. 14.*]

10, 11 [ἡ σωτηρια—τῳ Αρνιῳ· *salus ei, qui sedet super thronum, Deo nostro et Agno. Hæc verba non sunt votum, ut subditi suis regibus apprecantur: vivat Rex! sed gratiarum actio tribuens Deo, quod ipsi debetur, i. e. salutis suæ laudem et gloriam. Verba igitur non sunt voventium, sed gratulantium Deo et Agno de sulute suâ, beatâ sc. immortalitate et felicitate. Küttner.*] Βασιλευ, εις τους αιωνας ζηθι. *Dan. ii. 4. iii. 9. v. 10. vi. 6. 21.* σωτηρια. *Coll. 1 Reg. xiv. 45. 2 Reg. xix. 2. 4 Reg. v. 1.* εγω δε μετα φωνης αινεσεως και εξομολογησεως θυσω σοι, ὁσα ηυξαμην αποδωσω σοι σωτηριου τῳ Κυριῳ. *Jona. ii. 10.* προσεκυνησε τῳ Κυριῳ. *Gen. xxiv. 26. Coll. Exod. xx. 5.* [Ιδου μια εκκλησια Αγγελων και ανθρωπων.—"ενωπιον του θρονου," φησας επηγαγε, "και του Αρνιου·" εκεινο παραστησαι βουλομενος ὡς το αναριθμητον τουτο και παγγενες πληθος την του Αρνιου σφαγην εκεινῳ και επετυθη. *Schol. ap. Cramer.*] ὡς αρνιον ακακον αγομενον του θυεσθαι. *Jer. xi. 19. Coll. cap. v. 8-14.*

12 [αυτῳ δοξα, τιμη, κρατος, και μεγαλωσυνη, θρονος αιωνιος, απο των αιωνων εις τους αιωνας των αιωνων. Αμην. *Clem. Rom. 1. fin.* και οἱ Λευϊται και οἱ Ασαφου παιδες, ανασταντες ὑμνουν τον Θεον,

ὡς την εις αυτον ευλογιαν Δαυϊδης κατεδειξε πρωτος, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xi.* 4. 2. *Conf. Clem. Rom.* 45.] *Conf. Sir. i.* 5. *Comp.* [οἱ ἁγιοι εβοησαν μεγαλῃ φωνῃ παντες, Μεγας ὁ Κυριος ἡμων, και μεγαλη ἡ ισχυς αυτου. *Nicod. Evang. cap.* 26. *fin.*] *Conf. cap. iv.* 11. *Citat.*

13 [τις ει συ, ὁ θεωριαν εχων λῃστου, και τις ὁν επιφερεις επι των ωμων σταυρον; απεκριθη οὑτος, Εγω, καθως ὑμεις φατε, λῃστης ην και κλεπτης εν τῳ κοσμῳ, και δια ταυτα κρατησαντες με οἱ Ιουδαιοι σταυρου θανατῳ παραδεδωκασιν ἁμα τῳ Κυριῳ ἡμων Ιησου Χριστῳ· —βασταζων ουν τον σταυρον μου ηλθον εις τον Παραδεισον, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 26. *Nulla præcessit interrogatio, et tamen dicit, respondit. Scire licet* ענה *in Vet. Test. et* απεκριθη *in Nov. sæpe dici de iis qui sermonem inchoant. Hoc notavit etiam Theodorus. Drusius. Sic apud Evangelistas sæpenumerò dicitur* αποκρινεσθαι *qui sermonem inchoat. Beza.* Αμην. Αναπεμψαντος δε αυτου το Αμην, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 14, 15.]

14 [μιμηται οντες Θεου, αναζωπυρησαντες εν αἱματι Θεου, κ.τ.λ. *Ign. Ephes.* 1. οἱ θελοντες με (τον Χριστον) ἰδειν, και ἁψασθαι μου της βασιλειας, οφειλουσι θλιβεντες και παθοντες λαβειν με. *Barn. Epist.* § 7. *Coll. Clem. Rom. i.* 6. 17. τουτοις τοις ανδρασιν ὁσιως πολιτευσαμενοις συνηθροισθη πολυ πληθος εκλεκτων, οἱτινες πολλας αικιας και βασανους δια ζηλον παθοντες, ὑποδειγμα καλλιστον εγενοντο εν ἡμιν· κ. τ. λ. *i.* 6. ατενιζωμεν εις το αἱμα του Χριστου —τιμιον τῳ Θεῳ αἱμα αυτου. 7. δια του αἱματος—λυτρωσις εσται. 12. το αἱμα αυτου εδωκεν ὑπερ ἡμων Ιησους. 49.] πολλαι αἱ θλιψεις των δικαιων, και εκ πασων αυτων ῥυσεται αυτους ὁ Κυριος. *Ps. xxxiii.* 19. *Conf. Sap. iii.* 5-8. *Joan. i.* 29. 2 *Thess. i.* 7. [ἑωρωμεν τον μακαριον Ιγνατιον—σταζομενον ὑφ' ἱδρωτος ὡς εκ καματου πολλου παραγενομενον, κ. τ. λ. *Mart. Ign. sub fin.*] *Coll. Ezech. ix.* 4. *Lev. viii.* 29, 30. τυπτε αδοκιμον αργυριον, και καθαρισθησεται καθαρον ἁπαν. *Prov. xxv.* 4. *Rom. v.* 3, 4. *Conf.* 2 *Mac. x.* 6. *Esa. i.* 18. *CITAT.*

15 [*Est similitudo sumpta à Levitis quorum semper aliqui in Templo pervigilabant. Ps. cxxxiii.* 1. *Grot.*] *Conf. Lev. xxvi.* 11-13. [λατρευοντων τῳ παναρετῳ ονοματι αυτου. *Clem. Rom. i.* 45. ᾧ πασα πνοη λατρευει. *Polyc. Phil.* 2. *Alludit ad diurna ac nocturna Levit. ministeria; alioquì nulla nox est in cælo. Beza.*] ὁ καθημενος· *Coll. cap. v.* 13. *CITAT.*

16 [οὑτοι, φησιν, ου πεινασουσιν ουδε διψησουσιν, και εικοτως· τον γαρ αρτον του ουρανιον και το ὑδωρ της ζωης ἑξουσιν, ουδ' ου μη πεσουνται επ' αυτους ἡλιος ουδε καυμα. ου γαρ ὑπο πειρασμων ετι των δια του ἡλιου και του καυσωνος σημαινομενων οδυνηθησονται, του καιρου των αγωνων παρωχηκοτος. *Schol. ap. Cramer.*] οἱ εσθιοντες με (σοφιαν) ετι πεινασουσι, και οἱ πινοντες με ετι διψησουσιν. *Sir. xxiv.* 21. χορτασθησομαι εν τῳ οφθηναι την δοξαν σου. *Ps. xvi.* 15. ὁ πισ-

τευων εις εμε—ποταμοι εκ της κοιλιας αυτου ρευσουσιν ὑδατος ζωντος. *Joan. vii.* 38. [*Conf. Cramer. ad loc. Carebunt incommodis. Nam Hebræi incommoda omnia solent exprimere per æstum, sive à sole, sive ab urente vento, quem Græc. Interpp.* καυσωνα *vocant. Coll. Joh. xxvii.* 21. *Jer. xviii.* 17. *Ezech. xvii.* 10. *Jona. iv.* 8. *Grot.*] *Coll. cap. xxi.* 4. [*Essenorum dogma, ουτε νιφετοις, ουτε καυμασι βαρυνομενον· ultra oceanum animas piè defunctorum degere, quod etiam Græcorum dogma est, ubi eis reposita sit fruitio: illis quippe esse regionem, quæ neque imbribus, neque nivibus, neque æstibus aggravetur. Jos. Bell. Jud. ii.* 8. 11. *Ottius.*] ἡμερας ὁ ἡλιος ου συγκαυσει σε, κ. τ. λ. *Ps. cxx.* 6. *cxxxviii.* 12. *Cant. i.* 6. αγαπησις Κυριου ὑπερ παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* ὁτι φως Κυριου το ισχυος αυτου. *l.* 29.

17 ελεος ανθρωπου επι τον πλησιον αυτου, ελεος δε Κυριου επι πασαν σαρκα, ελεγχων, και παιδευων, και διδασκων, και επιστρεφων ὡς ποιμην το ποιμνιον αυτου, κ. τ. λ. *Sir. xviii.* 13, 14. εθου τα δακρυα μου ενωπιον σου, ὡς και εν τῃ επαγγελιᾳ σου. *Ps. lv.* 8. *Conf. Joan. x.* 14-16. εξεπεμψα γαρ ὑμας μετα κλαυθμου και πενθους, αποδωσει σε μοι ὁ Θεος ὑμας μετα χαρμοσυνης και ευφροσυνης εις τον αιωνα, κ. τ. λ. *Bar. iv.* 23-29. οἱ σπειροντες εν δακρυσιν, εν αγαλλιασει θεριουσι. *Ps. cxxv.* 5, 6. *Esa. lxv.* 16.

ΚΕΦ. η. 8.

1 ΛΥΣΙΣ της ἑβδομης σφραγιδος, δηλουσα αγγελικας δυναμεις προσαγειν Θεῳ τας των ἁγιων προσευχας ὡς θυμιαματα. *Schol. ap. Cramer.*] ὡς ἡμιωριον· *Coll. Dan. xii.* 7, ἡμισυ καιρου. [Ὁ λογον Ιησου κεκτημενος αληθως δυναται και της ἡσυχιας αυτου ακουειν, ἱνα τελειος ᾖ· ἱνα δι' ὡν λαλει, πρασσῃ, και δι' ὡν σιγᾳ, γινωσκηται. *Ign. Ephes.* 15. Ἡ σιγη δηλοι την τε αγγελικην ευταξιαν και ευλαβειαν, το τε περι της δευτερας του Χριστου παρουσιας, και Αγγελοις αγνωστον. το δε ἡμιωριον, το του καιρου εμφαινει βραχυ, εν ᾧ των πληγων επαγομενων, και των επι γης συντελουμενων, ἡ του Χριστου βασιλεια φανησεται. *Schol. ap. Cramer.*]

2 *Conf. Lev. xxiii.* 24. *Num. xxix.* 1. φωνην σαλπιγγος ηκουσεν ἡ ψυχη μου, κραυγην πολεμου. *Jer. iv.* 19. 1 *Cor. xiv.* 8.

3 [λιβανωτος· *(thus). Mart. Polyc.* 15. *turabulum (thuribulum). Labb. Gloss. Vett. Per ellipsin præposit. συν, cum, explicant illud, dati sunt ei (Angelo) suffitus multi, ἱνα δωσῃ ταις προσευχαις των ἁγιων, ut offerret cum precibus Sanctorum, pro συν ταις προσευχαις. Sic v.* 4, *Ascendit autem fumus suffituum (cum) precibus Sanctorum. Glass. Philolog. Sacr. p.* 491. και ακουσαντες οἱ τεσσαρες μεγαλοι αρχαγγελοι, Μι-

χαηλ, και Ουριηλ, και Ῥαφαηλ, και Γαβριηλ, και παρεκυψαν επι την γην εκ των ἁγιων του ουρανου· και θεασαμενοι αἷμα πολυ εκκεχυμενον επι της γης, και πασαν ασεβειαν και ανομιαν γενομενην, εισελθοντες ειπον προς αλληλους· ὁτι τα πνευματα και αἱ ψυχαι των ανθρωπων στεναζουσιν εντυγχανοντα και λεγοντα ὁτι εισαγαγετε την κρισιν ἡμων προς τον Ὑψιστον, και την απωλειαν ἡμων ενωπιον της δοξης της μεγαλοσυνης, ενωπιον του Κυριου των κυριων παντων τῃ μεγαλοσυνῃ. και προσελθοντες οἱ τεσσαρες αρχαγγελοι ειπον τῳ Κυριῳ των αιωνων· Συ ει ὁ Θεος των θεων, και Κυριος των κυριων, και Βασιλευς των βασιλειοντων, και Θεος των ανθρωπων, και ὁ θρονος της δοξης σου εις πασας τας γενεας των αιωνων, και το ονομα σου ἁγιον και ευλογημενον εις παντας τους αιωνας. *Lib. Enoch. ap. Fabric. pp.* 187, 188. *Dare in aram vox propria sacris. Sicut ara suffituum propinqua erat adyto, ita hìc ostenditur propinqua Dei solio, quod adyto respondet. Et dicitur ara suffituum* θυσιαστηριον *quia non victima tantàm, sed quicquid Deo offertur dicitur* θυσια. *Grot.*] *Coll. Phil. iv.* 18. και ἡ οσφρασια αυτου ὡς Λιβανου. *Ose. xiv.* 8.

4 *Coll. Ephes. v.* 2. [ανεβη· *Qui contulerit Apoc. viii.* 4, *ubi de vapore suffitûs in æthera penetrante idem adhibetur v. non dubitabit, quin hæc quoque loquutio Lucæ desumpta sit à suffitu legali, precum symbolo. Valck. in Act. x.* 4. το θυσιαστηριον τουτο ὁ Χριστος εστιν, εν ᾧ πασα λειτουργικη και ἁγια συνεστηκε συνοδος, και μαρτυρικαι θυσιαι προσαγονται, οὐ ην τυπος το δειχθεν εν τῃ σκηνῃ θυσιαστηριον εν τῳ ορει τῳ Μωϋσῃ· διο και μαρτυριου σκηνη ειρηται, ὡς τας επωφελεις ανθρωποις δια μαρτυριας εντευθεν κομιζομενων και τους κατ' αυτας ῥυθμιζοντας ἑαυτους τας προσευχας ἑαυτων, ἁς θυμιαμασιν ευωδεσιν απεικαζει τουτῳ καλλιερεισθαι, ὡς ηδη ειρηται. *Schol. ap. Cramer.*] *Coll. Ps. cxl.* 2. *CITAT.*

6 και σαλπισατε σαλπιγγι εν Σιων. *Joel. ii.* 1. ἡμερα σαλπιγγος και κραυγης. *Sophon. i.* 16. *Esa. xxvii.* 13. *Ezech. xxxiii.* 3, και σαλπισῃ τῃ σαλπιγγι, και σημανῃ τῳ λαῳ, κ.τ.λ. *Coll. Zach. ix.* 14.

7 *Conf. Ps. lxxvii.* 47. *Exod. ix.* 18-25. *Sir. xlvi.* 6. [*Conf. Philo. De Vit. Mos.* 1. § 20. *p.* 99. *Mang. tom.* 2.] και αναψω πυρ εν τῳ δρυμῳ αυτης, και εδεται παντα τα κυκλῳ αυτης. *Jer. xxi.* 14. *Coll. Zach. xi.* 1, και καταφαγετω πυρ τας κεδρους σου.

8 *Coll. cap. xvi.* 3, 4. *Exod. xx.* 18. *Heb. xii.* 18-20.

9 ἱνα δεσποζῃ των ὑπο σου γενομενων κτισματων. *Sap. ix.* 2. ἑρπετα ψυχων ζωσων. *Gen. i.* 20, 21, 24. 30. [Πλοια, τας των ἁγιων ψυχας τροπικως ονομαζει. *Schol. ap. Cramer.*]

10 και επεσεν επι την γην απο της δυναμεως του ουρανου, και απο των αστρων, κ.τ.λ. *Dan. viii.* 10. *Luc. xxi.* 25. και ὁ λογος αυτου

ὡς λαμπας εκαιετο. *Sir. xlviii.* 1. το τριτον· *Coll. Esa. xix.* 24. *Zach. xiii.* 8. *Jer. iii.* 14. *Ezech. v.* 2. *Aquil. Theod.*

11 *Coll. Job. xxvii.* 2. [εις αψινθον· διο και Παυλος "Χριστου ευωδιαν" ἑαυτον ειναι αυχων ανυποστολως τοις σωζομενοις γαρ και τοις απολλυμενοις επαγει, "οἷς μεν εκ ζωης εις ζωην, οἷς δε εκ θανατου εις θανατον." *Schol. ap. Cramer.*]

12 *Conf. Jer. xv.* 9. *Ezech. xxxii.* 7. *Coll. Matt. xxiv.* 29. *Marc. xiii.* 24. *Luc. xxiii.* 45. επληγη· *Exod. ix.* 32. *Ps. ci.* 4. προ προσωπου αυτου συγχυθησεται ἡ γη, και σεισθησεται ὁ ουρανος· ὁ ἡλιος και ἡ σεληνη συσκοτασουσι, κ. τ. λ. *Joel. ii.* 10. *Es. xiii.* 10. *CITAT.*

13 εν πασαις ταις πλατειαις κοπετος, και εν πασαις ταις ὁδοις ῥηθησεται, ουαι, ουαι. *Amos. v.* 16. [*Væ tibi Babylon et Asia, væ tibi Egypte et Syria, etc.* 4 *Esd. xvi.* 1. και ουαι, ουαι σοι εις τον αιωνα τον ἁπαντα. *Nicod. Evang. p.* 706. *Thilo.*]

ΚΕΦ. θ. 9.

1 JER. *iv.* 5. *xxviii.* 27. *Conf. Luc. xxi.* 25. [*Hellenistæ per abusionem vocem* φρεαρ *de quâvis voragine usurpant ad exemplum Hebræi* באר. *In Psalmo liv.* 23, συ δε ὁ Θεος καταξεις αυτους εις φρεαρ διαφθορας [לבאר שחת]. *Grot. ad Luc. xiv.* 5.] *Coll. cap. i.* 20.

4 *Coll. cap. vii.* 3. [ει μη· *Notandus est usus harum particularum pro* αλλα, *ut etiam cap. xxi.* 27. *Beza. Coll. Matt. xii.* 4. *Marc. xiii.* 32. *Luc. xliv.* 26, 27. *et sæp.* ευλογησας ὁ Σωτηρ τον Αδαμ, κατα το μετωπον, εν τῳ σημειῳ του σταυρου. *Evang. Nicodem. p.* 139. *Birch.* ὁ Θεος—δια της αυτου σφραγιδος επιγινωσκει τα ιδια προβατα. *Act. Thom.* § 26. τηρησατε—την σφραγιδα ασπιλον. *Clem. Rom. ii.* 8.] σημειωσις του θαυ επι τα μετωπα. *Exech. ix.* 4. *Aq. Theod. et Schol. Bos. ibid. Exod. ix.* 31, 32. τυπτε αδοκιμον αργυριον, και καθαρισθησεται καθαρον ἁπαν. *Prov. xxv.* 4. *Conf. cap. vii.* 3. [*Citat.*]

5 και μακροτης ζωης εδοθη αυτοις ἑως καιρου και καιρου. *Dan. vii.* 12. [και βασανισθεις επι συχνας ἡμερας απεθανεν, αρχιερατευσας ετη τεσσαρα. *Jos. Ant. xii.* 10. 6.] *Conf.* 2 *Mac. vii.* 13. *Matt. viii.* 6. *xviii.* 34. βασανισμος· 4 *Mac. ix.* 6. *Coll. Ps. ix.* 14, 15. *Marc. xvi.* 18. *Luc. x.* 19. [βασανιζω· *crucio.* βασανιστης· *tortor. Labb.*]

6 *Conf. Luc. xxi.* 22, 23. *Eccles. vi.* 3. *Job. iii.* 21. *CITAT.*

7 και ιδου οφθαλμοι, ὡσει οφθαλμοι ανθρωπου εν τῳ κερατι τουτῳ, και στομα λαλουν μεγαλα. *Dan. vii.* 8. [ὁμοια ἱπποις· δια το οξυκινητον της εφοδου, και το θυμικον. *Areth. ap. Greg.*] *Ezech. i.* 5. 10. *CITAT.*

8 *Joel. i.* 6. *CITAT.*

9 ὡς μαχηται δραμουνται, κ. τ. λ. *Joel. ii.* 7. [οἱ μεν πεζοι,

θωραξι τε πεφραγμενοι και κρανεσι, κ. τ. λ. *Jos. Bell. iii.* 5. 5. ἱππεις λευκοθωρακες—ὁλον σιδηρουν. *Suid. ap. Wets.*] *Joel. ii.* 5. *CITAT.*

10, 11 εχει εξουσιαν του φονευειν. *Sir. ix.* 13. και αφειλε Κυριος απο Ισραηλ, κεφαλην και ουραν, κ. τ. λ. *Esa. ix.* 13, 14. *Coll. Jer. viii.* 17. Ἑβραϊστι· *Jos. Ant. x.* 1, 2. εγω ειμι (ὁ Δρακων) ὁ την αβυσσον του Ταρταρου οικων και κατεχων. *Act. Thom.* § 32.] *Coll.* ὁ υἱος της απωλειας· 2 *Thess. ii.* 3. [Αβαδδων· *hoc est interitus. Hìc angelum denotat, qui hoc nomen accepit à perdendo; nam* אבד *perdere. Drus.*] *Coll. Prov. xv.* 11, ἁδης και απωλεια φανερα παρα τῳ Κυριῳ.

13 [οἱ λειτουργουντες τῳ θυσιαστηριῳ του Θεου. *Clem. Rom. i.* 32.] *Coll. Hab. ii.* 4. 3 *Reg. xiii.* 2.

14 [λυσεις ἁ δει λυθηναι. *Clem. Fragm.* 10.] *Conf.* ἡξει γαρ ὡς ποταμος βιαιος, ἡ οργη παρα Κυριου, ἡξει μετα θυμου. *Esa. lix.* 19. και σαλπισῃ τῃ σαλπιγγι, και σημανῃ τῳ λαῳ, κ. τ. λ. *Ezech. xxxiii.* 3. σαλπισατε εν σαλπιγγι και κρινατε τα συμπαντα· ὁ πολεμος εν ῥομφαιᾳ εξωθεν, και ὁ λιμος και ὁ θανατος εσωθεν, ὁ εν τῳ πεδιῳ εν ῥομφαιᾳ τελευτησει, τους δ' εν τῃ πολει λιμος και θανατος συντελεσει, κ. τ. λ. *vii.* 14-17. *Coll. Matt. xxiv.* 17, 18.

17, 18 *Coll. Esa. xi.* 4. *xxxiv.* 9, 10. [ὑακινθινον· ὑπομελανιζον, πορφυριζον. *Hesych.*] *Job. xxxix.* 18-25. εκ στοματος αυτου εκπορευονται ὡς λαμπαδες καιομεναι—φλοξ δε εκ στοματος αυτου εκπορευεται. *xli.* 10-12. *Coll. Ezech. xxvi.* 10. [απεκτανθησαν ὑπο των μιαρων. *Clem. Rom. i.* 45. *Conf. Sturz. p.* 119. 128.] *Matt. xvi.* 21. *Marc. viii.* 31. το τριτον. *Ezech. v.* 2. *Aquil. Theod.*

19 [οὐ (του Δρακοντος) ἡ ουρα εγκειται τῳ ιδιῳ στοματι. *Act. Thom.* § 32. αμφισβαινα· ειδος οφεως μακροκεφαλον, ισοπηχυ, την ουραν κολοβην εχων, και ταυτῃ πολλακις την πορειαν ποιουμενον, ὡστε τινας αμφισβητειν μη δυο κεφαλας εχειν. *Hesych.*]

20, 21 παρωξυνατε γαρ τον ποιησαντα ὑμας, θυσαντες δαιμονιοις, και ου Θεῳ. *Bar. iv.* 7. [τα δαιμονια των εθνων Θεους προσαγορευεις πλανωμενος. *Mart. Ign.* 2. ει μη την των δαιμονων ἑλοιτο λατρειαν. *Ibid.*] *Conf. Matt. xii.* 43. [*Jos. Ant. vi.* 8. 2. τα δαιμονια και ειδωλα· *Deos fictitios et idola. Nam non semel falsi et fictitii Ethnicorum Dii appellantur* δαιμονια *in N. T. et apud LXX Intt. Sic* 1 *Cor. x.* 20, αλλ' ὁτι ἁ θυει τα εθνη, δαιμονιοις θυει, και ου Θεῳ. *Iterum eòdem cap. x.* 21, ου δυνασθε ποτηριον Κυριου πινειν και ποτηριον δαιμονιων· ου δυνασθε τραπεζης Κυριου μετεχειν, και τραπεζης δαιμονιων. *Consueverant scilicèt Gentiles post peracta Diis suis sacrificia de reliquiis victimarum convivia celebrare et epulari cum amicis suis. Jam docet hìc Apostolus, non decere, hominem Christianum, qui Cœnæ Dominicæ particeps est, simul participem esse cœnæ Idololatricæ, convivii ex* ειδολοθυτῳ

parati. Apud LXX Intt. Deut. xxxii. 17, Εθυσαν δαιμονιοις, και ου Θεῳ· θεοις, οἷς ουκ ἠδειταν. *Ubi qui primò* δαιμονια, *dein* θεοι, οὓς ουκ ἠδεισαν, *appellantur. et v.* 21, *ejusdem cap. iidem dicuntur* ου Θεος, *et* ειδωλα· Αυτοι παρεζηλωσαν με επ' ου Θεῳ, παρωξυναν με εν τοις ειδωλοις αυτων. *Bos.* ου μετανοησαν· ὑπερβολην αναισθησιας σημαινει τον της επ' αυτους δια φιλανθρωπιαν φειδους καιρον εις ματην αναλωσαντων. *Areth.*] *Coll. Jer. xviii.* 8. *Joel. ii.* 14. *Dan. v.* 4. 23. *CITAT.*—ουτε—ουτε. *Coll. Deut. v.* 21. [πασιν ουν μετανοουσιν αφιει ὁ Κυριος, εαν μετανοησωσιν, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 8. κλεμμα· *obreptio, peculatus. Labb.*] *Coll. Gen. xxxi.* 39. *Exod. xxii.* 3, 4.

ΚΕΦ. *ι.* 10.

1 CONF. *Matt. xvii.* 2. αγγελοι αυτου, δυνατοι ισχυϊ. *Ps. cii.* 20.

2 [βιβλαριδιον ανεῳγμενον· *In antiquitate remotissimâ corticibus arborum literas inarabant, posteà membranis usi sunt et Græci, et Romani, sequuti Orientales. Membranas istas convolvebant. Libri itaque vett. membranæ erant convolutæ, volumina, quibus morum antiquorum tenaces hodiedùm utuntur Judæi in Synagogis. Qui volumina ista legere vellet, membranam evolvebat et explicabat. Hinc formulæ volvere et versare vett. monumenta.—Explicare, sic, vel evolvere volumina propriâ quoque phrasi dicebatur, ut hìc Lucæ dicitur,* βιβλιον αναπτυσσειν. *Quando scil. librum, s. tabellas complicabant, dicebantur* πτυσσειν. *contrà, quùm explicabant,* αναπτυσσειν. *Hinc factum, ut prius in usu significaverit librum claudere, alterum aperire; quod ex plebeio idiotismo dicitur et* ανοιγειν, *in Apoc. Joannis, in quâ et reperimus* βιβλιδαριον ανεῳγμενον. *Valck. ad Luc. tom. i. p.* 97.] και ουρανου μεν ἡπτετο, βεβηκει δ' επι γης. *Sap. xviii.* 16. [βιβλιδιον. *Ign. Ephes.* 20.]

3 [μυκαομαι· *mugio. Labb. Gloss. Vett.*] *Ose. xi.* 10.

4 [σφραγισον· *signa. Labb. Gloss. Coll. Clem. Rom. i.* 43.]

6 [Δημιουργος δε και χρονου ὁ Θεος.—ὡς τε ουδεν παρα Θεῳ μελλον, τῳ και τα χρονων ὑπηγμενῳ περατα. Και γαρ ου χρονος, αλλα το αρχετυπον του χρονου και παραδειγμα. Εν αιωνι δε ουτε παρεληλυθεν ουδεν, ουτε μελλει, αλλα μονον ὑφεστηκεν. *Philo. De Mund.* § 7. *Quod Deus Immut.* § 6. εν τῳ ζωντι· *Hebraïsmus est pro jurare* δια του ζωντος. *prout Jonathan dicebat ad Davidem,* και νυν ομοσον μοι εν Κυριῳ, 1 *Reg. xxiv.* 22. *Küttner.* δοκει μεν ανελληνιστον ειναι· ομνυειν γαρ λεγεται κατα τινος, ουκ εν τινι. πλην ουκ απαισιον ην τα εν τῳ ζωντι ομνυναι, και κατα βουλησιν παριστᾳν του καθ' οὑ ὁ ὁρκος παρειληπται. Θεος μεν, επει κατ' ουδενος ειχε μειζονος ομοσαι, ὁπερ δι' εθος τοις ομνυουσιν, ομνυει καθ' ἑαυτου· "και κατ' εμαυτου γαρ ωμοσα, λεγει Κυριος." *Schol. ap. Cramer.*] *Coll. Heb. xiii.* 8.

Conf. γεγονε· *cap. xvi.* 17. *Coll.* 2 *Pet. iii.* 8. [χρονος γαρ ουκ ην προ κοσμου, αλλ᾽ η συν αυτῳ γεγονεν, η μετ᾽ αυτον, κ. τ. λ. *Philo. Mund. Opific. p.* 4. *Edit. Col.*] ὁμοθυμαδον οἱ αιωνιοι ουκ ηκουσαν φωνην φορολογου. *Job. iii.* 18. *Conf. cap. v.* 13, 14. ὁ Ζων εις τον αιωνα εκτισε τα παντα κοινῃ. *Sir. xviii.* 1. *Coll. Dan. viii.* 19. *Act. iv.* 24. *xiv.* 15. *Jona. i.* 9. *Ps. xciv.* 5, 6.

7 [δι᾽ οὑ μυστηριου ελαβομεν το πιστευειν, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 9. νικην ευαγγελιζεται και κρατος. *Jos. Ant. vii.* 10. 5. την ἁλωσιν αυτῳ της πολεως ευηγγελισατο. *v.* 1. 5.] *Coll.* 1 *Thess. iii.* 6. [συ, Κυριε, ὁ αποκαλυπτων μυστηρια αποκρυφα, και εκφαινων λογους απορρῆτους οντας. *Act. Thom.* § 10. μυστηριον του Θεου· *Coll.* και ὁ μεν εστι Κυριος απ᾽ αιωνων εις τους αιωνας· ὁ δε αρχων καιρου της ανομιας. *Barnab. Epist. p.* 248. *Voss.*] *Coll. Eccles. iii.* 11.

9 [ηνεῳγμενον· *forma apud recent. Græc. et LXX pro* ανεῳγμενον. *Evang. Nicod. Thilo. p.* 669.] *Ezech. ii.* 8, 9. *CITAT.*

10 ἡ κοιλια μου εταραχθη, κ. τ. λ. *Sir. li.* 21. [την κοιλιαν μου, *i. e. την* ανω κοιλιαν, *ventriculum, ciborum receptaculam. libellus erat in ore dulcis, sed quùm deglutieram,* επικρανθη ἡ κοιλια μου, *amaritudine impletus mihi fuit ventriculus. Coll. Valck. ad.* 1 *Cor. vi.* 13.] το γαρ μνημοσυνον μου ὑπερ μελι γλυκυ, και ἡ κληρονομια μου ὑπερ μελιτος κηρου. *Sir. xxiv.* 20. *Coll. Matt. xv.* 17.

11 και κηρυχθησεται τουτο το Ευαγγελιον της βασιλειας εν ὁλῃ τῃ οικουμενῃ, εις μαρτυριον πασι τοις εθνεσι· και τοτε ἡξει το τελος. *Matt. xxiv.* 14. [ὁ προφητευων επ᾽ αυτῳ. *Barnab. Epist.* § 5.] Περσαι, και Λυδοι, και Λιβυες ησαν εν τῃ δυναμει σου——ὑτοι εδωκαν την δοξαν σου. *Ezech. xxvii.* 10.

ΚΕΦ. ια. 11.

1 ΠΑΝΤΑ μετρῳ και αριθμῳ και σταθμῳ διεταξας. *Sap. xi.* 20. *Coll. Job. xxviii.* 24, 25. [και ὁ Αποστολος λαβων καλαμον διεχαρασσε μετρων τον τοπον, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 18.] *Conf. Ps. xlvii.* 12. [ἡμεις δε νομιζομεν ναον Θεου την εκκλησιαν προσαγορευεσθαι. *Andreas ap. Wets.*] *Ezech. xl.* 3. *CITAT.*

2 *Conf.* 2 *Mac. ix.* 14. [εξω βαλλει *hìc non est ejicere, sed, non admittere. sic et Apoc. iii.* 5 *ex libro non delere, est in libro scribere. Coll. Luc. viii.* 38. *Job. i.* 9. *Tob. iv.* 19. *Ps. lxxx.* 12. *Pricæus ad* 1 *Joan. iv.* 18.]

3 προεφητευσε, και ὑπεδειξε βασιλει την τελευτην αυτου. *Sir. xlvi.* 20. περιζωσῃ σακκον. *Esa. iii.* 24. και απεστειλεν——τους πρεσβυτερους των ἱερεων περιβεβλημενους σακκους. *xxxvii.* 2. *et sæp. Conf. Gen. xxxvii.* 34. *Jona. iii.* 5. 3 *Reg. xxii.* 27. *Jer. lii.* 11.

4 λυχνος εκλαμπων επι λυχνιας ἁγιας, κ. τ. λ. *Sir. xxvi.* 17.

Coll. Zach. iv. 2. *Matt. v.* 5. *cap. ii.* 5. [περι των δυο ελαιων και λυχνιων Ζαχαριας ὁ Προφητης ειδεν λυχνιαν ἑστωσαν, ἑπτα λυχνους ὑπερειδουσαν και δυο κλαδους ελαιων, κ. τ. λ. *Schol. ap. Cramer.*]

5 πυρ εναντιον αυτου προπορευσεται, και φλογιει κυκλῳ τους ἐχθρους αυτου. *Ps. xcvi.* 3. *CITAT. Coll. Ps. civ.* 15.

6 εν τῳ συσχεθηναι τον ουρανον, και μη γενεσθαι ὑετον. 3 *Reg. viii.* 35. 2 *Par. vi.* 26. *vii.* 13. *Luc. iv.* 25. ὁς εχει εξουσιαν του φονευειν. *Sir. ix.* 13. [Τιτῳ μεν γαρ και πηγαι πλουσιωτεραι ῥεουσιν, αἱ ξηρανθεισαι προτερον ὑμιν. προ γουν της αυτου παρουσιας, την τε Σιλωαμ επιλιπουσαν ιστε, και τας ἐξω του αστεος ἁπασας, ὡστε προς αμφορεις ωνεισθαι το ὑδωρ· το δε νυν οὑτω πληθυουσι τοις πολεμιοις ὑμων, ὡς μη μονον αυτοις και κτηνεσιν, αλλα και κηποις διαρκειν. τογε μην τερας τουτο πεπειρασθε και προτερον εφ' ἁλωσει της πολεως γεγενημενον, ὁθ' ὁ προειρημενος Βαβυλωνιος επεστρατευσεν, ὁς την τε πολιν ἑλων ενεπρησε και τον ναον, κ. τ. λ. *Jos. Bell. Jud. v.* 9. 4.] *Coll. cap. xiv.* 2. *xvii.* 15.

7 [εγω ειμι ὁ την αβυσσον του Ταρταρου οικων, *Act. Thom.* § 32.] *cap. xiii.* 7. *xvii.* 8. *Coll. Dan. vii.* 21. *CITAT.*

8 πνευματικως ἡνωμενος τῳ Πατρι. *Ign. Smyrn.* 3.] και δωσω τα πτωματα των υἱων Ισραηλ κατα προσωπον των ειδωλων αυτων. *Ezech. vi.* 4. *Alex. Ald. Comp.* οικοδομηθησεται πλατεια. *Dan. ix.* 25. [τον σταυρωθεντα λεγεις επι Ποντιου Πιλατου. *Mart. Ign.* 2. *Trall.* 9.] ὁπου εσταυρωθη. *Joan. xix.* 20, 41. [αληθειᾳ εσταυρωθη ὁ Κυριος ὑπο των δυσσεβων. *Ign. ad Tars. p.* 76. *Voss.* αληθως εσταυρωθη, και απεθανε, και ανεστη.—ὁ γαρ αρχων του κοσμου τουτου, χαιρει ὁταν τις αρνηται τον σταυρον· ολεθρον γαρ ἑαυτων γινωσκει την ὁμολογιαν του σταυρου· τουτο γαρ εστι το τροπαιον κατα της αυτου δυναμεως· ὁπερ ὁρων φριττει, και ακουων φοβειται. *Philipp. p.* 101. *Voss.*] *Coll.* 1 *Mac. vii.* 17. πνευματικως Σοδομα και Αιγυπτος. *Coll. CITAT.*

9 *Coll. Jer. xxxiii.* 23. [οἱ δε εις τοσουτον ωμοτητος ἐξωκειλαν, ὡς μητε τοις ενδον αναιρουμενοις, μητε τοις ανα τας ὁδους μεταδουναι γης· αλλα—ὑφ' ἡλιῳ τους νεκρους μυδωντας απελειπον, κ.τ.λ. *Jos. Bell. iv.* 6. 3.] λαοι, φυλαι, γλωσσαι. *Dan. iii.* 4. *vii.* 10.

10 εαν συκοφαντιαν πενητος και ἁρπαγην κριματος και δικαιοσυνης ιδῃς εν χωρᾳ, μη θαυμασῃς επι τῳ πραγματι, κ. τ. λ. *Eccles. v.* 7. και εχαρη—επι Νινευη. *Tob.* 14. *fin.* ευφραινομεθα δε επι τῃ δοξῃ ὑμων. 1 *Mac. xii.* 12. *Ps. xxxiv.* 19. *Prov. ii.* 14.

11 *Conf. Gen. vi.* 17. [πνευμα ζωης· *Heb.* רוח חיים *pro animâ vitali. Beza.*] και ειπε, Κυριε ὁ Θεος μου, επιστραφητω δη ἡ ψυχη του παιδαριου τουτου εις αυτον. 3 *Reg. xvii.* 21. *Ose. vi.* 3. *CITAT.*

12 *Conf. Luc. xiii.* 28. θεωρησαντες θαυμαστα τερατα. *Sap. xix.*

8. δευρο οφθωμεν προσωποις. 4 *Reg. xiv.* 8. [εν τη νεφελη· νεφελη αει των θειων πραγματων ὑπουργος. *Arethas.*] *Coll. cap. i.* 7, και οψεται αυτον πας οφθαλμος, και οἱτινες αυτον εξεκεντησαν. *Coll. Ps. cxi.* 10.

13 απεκταυθησαν· *Coll. cap. ii.* 13. *vi.* 11. *ix.* 20. [εν εκεινη τη ὡρα, *Mart. Polyc.* 2. *bis.*] *Coll. Act. xvi.* 33. *Luc. v.* 26. ιδοντες παραχθησονται φοβῳ δεινῳ, και εκστησονται επι τῳ παραδοξῳ της σωτηριας. *Sap. v.* 2. [ονοματα ανθρωπων· *ut, animæ hominum, id est homines. Alibi est nomina simpliciter, quod reddunt, capita. Sic nomen* το ονομα, *et nomen Dei pro ipso Deo. Dicunt etiam* ονομα *sine articulo eô significatu: Vide Act. i.* 15, *et cap. iii.* 4. *Ut nomina sunt homines, sic etiam animæ. Scitum illud, octo animæ fuerunt in arcâ Noë. Drusius.*] *Coll. Exod. xxiii.* 21. σεισμος μεγας· *Coll. Ezech. xxxviii.* 19. *CITAT.*

14 [ἡ ουαι = ἡ θλιψις, ἡ ταλαιπωρια. *Coll. Winer.* § 27. 5. 2.]

15 [και εσται τῳ Κυριῳ ἡ βασιλεια. *Obd. fin.* βασιλευοντος δε εις τους αιωνας Ιησου Χριστου. *Mart. Polyc.* 21.] κρινουσιν εθνη, και κρατησουσι λαων, και βασιλευσει αυτων Κυριος εις τους αιωνας. *Sap. iii.* 8. *Coll. Ps. ii.* 8. *xxi.* 27. *Zach. xiv.* 9, 16, 17. *Esa. xi.* 9.

16 ενωπιον του κιβωτου· 1 *Reg. v.* 3. [ᾧ ὑπεταγη τα παντα επουρανια και επιγεια, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 2.] *cap. xix.* 4.

17 [παντες οἱ προφηται και οἱ ἁγιοι ειπον, Ευχαριστουμεν σοι, Χριστε, σωτηρ του κοσμου, ὁτι ανηγαγες εκ φθορας την ζωην ἡμων, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 24. *p.* 742. *Thilo.* Κυριε ὁ Θεος ὁ παντοκρατωρ. *Mart. Polyc.* 14. προγνωσιν ειληφοτες τελειαν. *Clem. Rom. i.* 44. ευχαριστουμεν σοι· *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 4, *et Philip. i.* 3.] *Coll. Ps. lxxix.* 1, 2. [*Conferendus locus hic cum illis, in quibus per participium* ὁ Ων *vera Christi divinitas exprimitur. Joan. i.* 18: *Unigenitus filius,* ὁ Ων, *Qui est in sinu Patris, ipse enarravit. Cap. vi.* 46, ὁ Ων, *Qui est à Patre, ipse vidit Patrem. Rom. ix.* 5, *Ex quibus est Christus, secundum carnem,* ὁ Ων, *Qui est super omnia, benedictus in secula. Heb. i.* 3, ὁς Ων, *Qui est splendor gloriæ et character substantiæ ejus etc. Conferatur etiam Apoc. i.* 8, *ubi sine adjectâ voce aliâ, participio,* ὁ Ων *divinitas Jesu nostri exprimitur, ut ex collatione vers.* 11, 17, 18 *conspicitur. Glass. Phil. Sac. p.* 355.] *Coll. Ps. lxxix.* 1, 2.

18 καιρος· *Coll. Gen. vi.* 13. *Jer. xxvii.* 26. *Thren. iv.* 18. και απεστρεψαν και παλιν διεφθειραν ὑπερ τους πατερας αυτων πορευεσθαι οπισω Θεων ἑτερων, κ. τ. λ. *Jud. ii.* 19. *Conf. Num. xvi.* 45. [εν ταυτη τη σαρκι απολημψομεθα τον μισθον. *Clem. Rom. ii.* 9. ὁ γαρ παρων πονος ολιγος, ὁ δε προσδοκωμενος μισθος πολυς. *Ign. p.* 72. *Voss.*] *Coll. Ps. lxxv.* 10. *ci.* 13. *Dan. xii.* 2.

19 [και ηνοιξε μοι ὁ αγγελος τας πυλας του ουρανου, και ειδον τον ναον τον ἁγιον, και επι θρονου δοξης τον Ὑψιστον. *Test. XII*

Patr. p. 550.] και εισηγαγε με εις τον ναον. *Ezech. xli.* 1. εγενοντο φωναι, και αστραπαι, κ. τ. λ. *Exod. xix.* 16-24. φωνη βροντης. *Sir. xliii.* 17. [διαθηκη *pro* συνθηκη (*fœdus*) *vox est ling. Hellenist. Drusius.*] χαλαζα μεγαλη· *Coll. Exod. ix.* 18. 23. *Coll. cap. viii.* 5. *Citat.*

ΚΕΦ. ιβ. 12.

1 ΓΥΝΗ· *Coll. Ps. xliv.* 10-17. [γυνη· ἡ Εκκλησια. σεληνη ὑποκατω ποδων αυτης· ἡ Συναγωγη, ὡς ηδε παλαιωθεισα. στεφανους αστερων δωδεκα· οἱ ἁγιοι Αποστολοι. Δρακων μεγας· ὁ Σατανας, δια το σκολιον. *Areth.* Γυνη· *Ecclesia per mulierem intelligitur. Conf. Esa. liv.* 1. 6. *Jer. xxxi.* 3. *Zach. ix.* 9. *Gal. iv.* 26, 27. *Eph. v.* 23. *Dicitur hæc mulier amicta sole, i. e. Christo sole justitiæ circumdata, cujus imputata justitia tota fulget. Lunam habet sub pedibus, i. e. omnia mundana, fluxa, caduca, vicissitudinibus obnoxia contemnit. Ut enim Luna distinctas terricolis exhibet phases jam corniculata, jam dimidiata, jam gibbosa, jam plena in scenam prodiens, jam prorsùs silet: sic et mundana variis incrementis, decrementis, et tandem interitui sunt obnoxia. Schema hujus mundi præterit, inquit Apostolus* 1 *Cor. vii.* 31. *Per duodecim stellas in capite, duodecim Apostoli, non tam ratione personarum, quam doctrinæ, intelliguntur. Fuerunt enim φωστηρες, i. e. stellæ fulgidæ, quæ lucem cœlestis doctrinæ mundo prætulerunt, Küttner.* σημειον· *His in libb. Miracula dicuntur* σημεια, *atque hìc etiam signum quoddam intelligitur, quod naturæ leges superaret. ap. Græc.* σημεια *signa sunt naturalia. Valck. ad Luc. xi.* 16.] *Coll. omninò Matt. xix.* 28. *Luc. xxii.* 30.

2 *Conf. Gen. iii.* 16. *Esa. lxvi.* 7. *Jer. iv.* 31. [μη, ὡς αἱ ωδινουσαι, εγκακωμεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 2. *Conf. omninò.*]

3 ὁρασις ωφθη προς με. *Dan. viii.* 1. *Lev. ix.* 23. *et sæp.* διαδημα· *Esa. lxii.* 3. και περιεθετο δυο διαδηματα περι την κεφαλην αυτου. 1 *Mac. xi.* 13. [ιδου δρακων μεγας, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 30.]

4 ἡ ουρα· *Conf. Esa. ix.* 15. [ὁ δρακων· του ειπειν την ὑπερηφανειαν του δρακοντος. *Psalt. Sal. ii.* 29.] *Coll. cap. viii.* 10. *ix.* 1.

5 και Πνευμα Κυριου αρει σε εις την γην ἣν ουκ οιδα. 3 *Reg. xviii.* 12. ἡρπασθη· *Conf. Jud. xxi.* 21. [ὁ μελλω γραφειν. *Ign. Ephes.* 20. ου μελλω ποιειν. *Mart. Polyc.* 8.] δι' ὧν ημελλε το αφθαρτον νομου φως τῳ αιωνι διδοσθαι. *Sap. xviii.* 4. [εν νεφελαις ἁρπαγηναι προς την του Κυριου απαντησιν. *Nicod. Evang. cap.* 25.] *Coll. cap. ii.* 27.

7 ὁδοι δυο εισι—εφ' ἡς μεν γαρ εισι τεταγμενοι φωταγωγοι αγγελοι του Θεου· εφ' ἡς δε αγγελοι του Σατανα· και ὁ μεν Κυριος απ' αιωνων εις τους αιωνας· ὁ δε αρχων καιρου της ανομιας. *Barn. Epist.* 248. *Voss.* εγω ειμι (ὁ δρακων) ὁ τους αγγελους ανωθεν κατω

ῥιψας, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 32. *Conf. Nicodem. Evangel.* § 21. 25. τον αρχαγγελον Μιχαηλ. 26. *p.* 776. *Thilo.*] επολεμησαν κατα του δρακοντος· *Coll. Ps. ii.* 2, συνηχθησαν επιτοαυτο κατα του Κυριου, και κατα του Χριστου αυτου.—ὁτι τοις αγγελοις αυτου εντελειται περι σου, του διαφυλαξαι σε, κ. τ. λ. *xc.* 11. προσταγματι δε εθανατωσε δρακοντα αποστατην. *Job. xxvi.* 13.

8 και τοπος ουχ εὑρεθη αυτοις. *Dan. ii.* 35. *CITAT. cap. xx.* 11.

9 [ὁ δρακων, ὁ αποστατης, ὁ σκολιος οφις, ὁ του Θεου αποστας, ὁ του Χριστου χωρισθεις, ὁ του Ἁγιου Πνευματος αλλοτριωθεις. *Ign. Philip. Voss. p.* 109. ὑπο του ὁφεως πλαναται. *Epist. ad Diogn.* § 12.] απατηλος οφις. 4 *Mac. xviii.* 8. *Coll.* 2 *Cor. xi.* 3. [*Schætgen. Hor. Heb. p.* 1120.] διαβολος· *Coll. v.* ενδιαβαλλειν· *Ps. xxxvii.* 20. *lxx.* 13. *cviii.* 4, 20, 29. [προορων τας ενεδρας του διαβολου. *Ign. Trall.* 8. πολλα γαρ εμηχανατο—ὁ διαβολος. *Mart. Polyc.* 3.

10 [διαβαλλει γαρ αει και Θεον προς ανθρωπους, ὡς δια του οφεως προς τον Αδαμ, και ανθρωπους προς τον Θεον, ὡς τον Αυσιτην Ιωβ.—ἡ κατηγορια και ἡ διαβολη ἡ κατα των ανθρωπων τον διαβολον, ὁπερ εστι, κεκληκεν, ὡς ειρηται· ευφραινονται δε οἱ αγγελοι επι τῃ τουτου εκβολῃ· ουδεμια γαρ κοινωνια φωτι προς σκοτος. *Schol. ap. Cramer.* καταβαλει· αποκτενει, καταλυσει, νικησει, ῥιψει. *Hesych.*] και εσται τῳ Κυριῳ ἡ βασιλεια. *Obd. fin. Conf.* 1 *Pet. v.* 8. ὁ κατηγορων· *Conf. Joan. v.* 45. [Βεελζεβουλ, κληρονομε του πυρος και της κολασεως, εχθρε των ἁγιων, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 23–25. αδελφων ἡμων· αδελφους αγγελοι τους ανθρωπους καλουσιν, μιμησει του ἑαυτων δεσποτου, αυτος γαρ δια του προφητου φησιν, "απαγγελω το ονομα σου τοις αδελφοις μου· αλλα και δι' ἑαυτου προς την Μαγδαληνην Μαριαν· πορευου προς τους αδελφους μου. *Schol. ap. Cramer.* οὐ της βασιλειας ονειμην. *Mart. Ign.* 2.]

11 [θανατου κατεφρονησαν, ηὑρεθησαν δε ὑπερ θανατου. *Ign. Smyrn.* 3.] λαος ωνειδισε ψυχην αυτου εις θανατον. *Jud. v.* 18. [ου γαρ τον νυν ηγαπησαν αιωνα. *Polyc. Phil.* 9. ὁτι δια του αἱματος—λυτρωσις εσται. *Clem. Rom. i.* 12.] αλλ' εν τουτοις πασιν ὑπερνικωμεν δια του αγαπησαντος ἡμας. *Rom. viii.* 37. [μεγαλου εστιν αθλητου το δερεσθαι, και νικαν, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 3. αγαπω μεν γαρ το παθειν. *Trall.* 4. μεχρι θανατου διωχθηναι. *Clem. Rom. i.* 4. ἑως θανατου ηλθον. 5.] *Coll. Joan. i.* 29. *xii.* 25. *cap. vi.* 2. [λογον τον ζηλον και την μιμησιν της του Κυριου δια σταυρου μαρτυριας. *Cramer. ut sup. Non dilexerunt animam suam usque ad mortem, h. e. sponte et imperterrito animo sese propter sanguinem Agni morti et martyrio subjecerunt; Animam, hoc est, vitam diligere dicitur, qui nihil habet hâc vitâ carius: contrà non diligere animam suam, qui non dubitat illam*

periculis et morti ipsi objicere, si gloria Christi et necessitas ita flagitet. Glass. Phil. Sacr. p. 232. Est autem in hâc formulâ loquendi μειωσις, Heb. familiaris, quùm minus dicitur quàm intelligitur. Beza.]

12 [κακαι κολασεις του διαβολου επ' εμε ερχεσθωσαν· μονον ἱνα Ιησου Χριστου επιτυχω. *Ign. Rom.* 5. *Nicod. Evang. cap.* 23.] *Coll. Ps. lxxv.* 10. [οιμαι γαρ (ὁ Ἀιδης), ὁτι δια το παντας αναστηναι νεκρους ὡδε παραγινεται (ὁ Χριστος). Και τουτο σοι (τῳ Διαβολῳ) λεγω, μα το σκοτος, ὁ εχομεν, ει ὡδε αγαγῃς αυτον, ουδεις μοι των νεκρων εναπολειφθησεται. *Nicod. Evang.* 20. *fin.*] *Esa. xliv.* 23. *CITAT.*

13, 14 [του ειπειν (*forte* ιδειν) την ὑπερηφανειαν του δρακοντος εν ατιμιᾳ. *Psalt. Sal. ii.* 29. *ap. Fabric. p.* 923. ὁ Δρακων διωκων την Εκκλησιαν ου παυεται. *Schol. ap. Cramer.*] τον αρρενα· *Coll. Gen. iv.* 1. *Ps. xxi.* 31. *Zach. xiii.* 7. [απο προσωπου του οφεως, *à facie serpentis, i. e. procul à serpente. Glass. Philolog. Sacr. p.* 108. *Coll. Gen. iii.* 8. *iv.* 16. ὁπου—εκει, *Conf.* 1 *Reg. ix.* 10. *Gen. xiii.* 3. *xxxi.* 13. *Marc. vi.* 55. *Dan. vii.* 25. *CITAT.*

15 [ὑδωρ ὡς ποταμον· Πειρασμους, ὡς συνεθες τουτους εις ὑδωρ και ποταμους αλληγορειν. *Arethas.*] *Conf. Ps. lxviii.* 1. *lxxxvii.* 17. *cxxiii.* 4, 5. ὁ δε οφις ην φρονιμωτατος παντων των θηριων, κ. τ. λ. *Gen. iii.* 1. επηραν οἱ ποταμοι Κυριε, κ. τ. λ. *Ps. xcii.* 3, 4.

16 [ποταμορφορητον· *Hactenus illa locutio non alibi occurrit, quàm ap. Hesych. (loco citat.). Unde non tantùm flumine abreptum diceret, sed vi torrentis etiam præfocatum. Alberti.*] *Coll. omninò Ezech. xxix.* 2. *xxx.* 12. *Jer. xxviii.* (51) 36. *Ps. xxvi.* 5.

17 [ὁ εχων αγαπην εν Χριστῳ, τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα. *Clem. Rom. i.* 49.] και ωργισθη Κυριος επι Σαλωμων. 3 *Reg. xi.* 9. και το κερας εκεινο εποιει πολεμον μετα των ἁγιων, κ. τ. λ. *Dan. vii.* 21. βδελυγμα δε ἁμαρτωλῳ θεοσεβεια. *Sir. i.* 24. βδελυγμα ὑπερηφανῳ ταπεινοτης. *xiii.* 20. *Gen. iii.* 15. *CITAT.*

ΚΕΦ. ιγ. 13.

1, 2 [*PER cornua Regna intelligi, Josephus etiam ex Daniele hausit, Ant. x.* 11. 7. *Sed hoc ipsum in ipsis priscorum Regem nummis sisti ex Alexand. Lysimach. arietinis, maximè autem ex Antig. hircinis constat. Ottius.*] κερατα δεκα· *Coll. cap. xvii.* 12, 16. Εγω Δανιηλ εθεωρουν—και τεσσαρα θηρια μεγαλα ανεβαινον εκ της θαλασσης, κ. τ. λ. *Dan. vii.* 2, 3. *CITAT.* 2. οπισω τουτου εθεωρουν, και ιδου θηριον ἑτερον ὡσει παρδαλις—και εξουσια εδοθη αυτῃ. *Dan. vii.* 6, 7. *CITAT.* [*Illud* ειδον, *vidi, Hebraicè* אראה *est vox frequens prophetis. Ezech. i.* 1. *Dan viii.* 2. *x.* 4 *et alibi.* θηριον· *bestia, hoc loco est idololatria ferino*

more sæviens. αναβαινον· *ascendentem, significat vires acquirere. Dan. iv.* 8, *et viii.* 8. *Ex mari, id est, non ex seditione populari, sed ex vi ac potestate imperii. Nam sicut aquæ populos significant infra xvii.* 15; *ita mare est vis illa sive potestas congregata ex populorum obsequio. Grot.*]

3 [το εις θανατον αγον ζηλος. *Clem. Rom. i.* 9.] ὁστις επορευθη οπισω Βεελφεγωρ. *Deut. iv.* 3. 4 *Reg. xiii.* 2. *Ezech. xii.* 14. [και εθαυμασεν, *et admirata est universa terra* οπισω του θηριου, *post bestiam, hoc est, admirata seu admirabunda secuta fuit bestiam. Glass. Phil. Sacr. p.* 187. θαυμαζειν, *non tantùm venerationem et cultum innuit, sed adulationem servilem, ac putidam animi mollitiam. Alberti. Coll. Pricæum ad Judam v.* 16. *Draco ille nominatus supra xii.* 3. *Diabolus haud dubie* οφις ὁ αρχαιος *serpens antiquus, supra xii.* 9. *ut et Hebræi* נחש הערמני, *quem sub serpentis imagine Moses designavit Gen. iii.* 1. *In draconis nomine est quidem aliquid serpentis, sed adjuncto volatu, id est agendi celeritate. Diabolus falsorum deorum nomine utebatur, ut Deo cultum detraheret. Et quicquid habebat, Deo sinente, virium,* εὐ *convertebat. Coll.* 2 *Thess. ii.* 9.—Και εθαυμασεν ὁλη ἡ γη οπισω του θηριου, *et admirata est universa terra post bestiam. Est Elleipsis pro* εθαυμασε πορευομενη οπισω του θηριου, *admirata est incedens post bestiam, ut Luc. xxi.* 8, *et* 2 *Pet. xi.* 10. *sic et* ερχεσθαι, ακολουθειν οπισω τινος *venire, sequi post aliquem, frequentia in sacris libris. Grot.*]

4 [τις ὁμοιος τῳ θηριῳ; Τις ὁμοιος πολεμησαι τῳ θηριῳ; λυσσωντων οἱ λογοι, και διεφθοροτων τον ανθρωπινον λογισμον. *Cramer ut sup.*] εαν συκοφαντιαν πενητος και ἁρπαγην κριματος και δικαιοσυνης ιδῃς εν χωρᾳ, μη θαυμασῃς επι τῳ πραγματι· ὁτι Ὑψηλος επανω ὑψηλου φυλαξαι, και ὑψηλοτερος επανω αυτων. *Eccles. v.* 7. *Sym. Coll. Dan. viii.* 4. τις ἡμων Κυριος εστιν; *Ps. xi.* 3, 4.

5 δικαιοι ποιησουσιν εν πλουτῳ ετη πολλα, αδικοι δε απολουνται συντομως. *Prov. xiii.* 23. [ποιησασα παρα τοις Παλαιστινοις μηνας τεσσαρας. *Jos. Ant. vi.* 1. 4. *Sturz. p.* 189.] *Coll. Act. xv.* 33. 2 *Pet. ii.* 10. *Dan. vii.* 8. *CITAT.*

6 *Conf.* και ειπεν ὁ οφις, κ. τ. λ. *Gen. iii.* 1. 4. *Coll.* 2 *Pet. ii.* 10. *Juda.* 16. και εσκηνωσεν εν Σοδομοις. *Gen. xiii.* 12. των σκηνουντων εν σκηναις. *Jud. viii.* 11. ὁτι εκρυψε με εν σκηνῃ αυτου εν ἡμερᾳ κακων. *Ps. xxvi.* 5, 6. *xxx.* 20. προς τον Θεον· *Conf. Ose. iv.* 1. *Act. xxiii.* 30. *Lev. xxiv.* 11. και λογους προς τον Ὑψιστον λαλησει. *Dan. vii.* 25. *CITAT.*

7 *Dan. vii.* 21. *Citat. Coll. cap. xi.* 7.

8 χαιρετε δε, ὁτι τα ονοματα ὑμων εγραφη εν τοις ουρανοις. *Luc. x.* 20. *Conf. Joan. i.* 29. [καταβολη γενεσεως. *Philo ad Cai. p.* 1009.

Ab initio. απο καταβολης, απ' αρχης, *Labb. Gloss. Vett.*] ὧν τα ονοματα εν βιβλῳ ζωης. *Phil. iv.* 3. αναγραφησεται εν βιβλιῳ τῳ Κυριῳ. *Ps. xxi.* 30. *Sym. Videtur hìc Christus dici Agnus mactatus ante jacta mundi fundamenta, decreto scilicet divino, quò sensû idem Christus dicitur* προεγνωσμενος προ καταβολης κοσμου, *præcognitus ante mundi constitutionem,* 1 *Pet. i.* 20. *Sed si quis bene contulerit locum hujus libri simile* mxvii. 8, *inveniet trajectionem hìc esse vocum, et ipsum librum dici* απο καταβολης κοσμου, *ab origine mundi, conscriptum scilicet, similitudine sumta à bene moratis civitatibus, ubi ab initio conditæ urbis extant perpetua monumenta, quæ civium nomina continent. Meritò autem hìc liber ab eo nomen accepit, qui ab æterno erat destinatus ut omnium Sanctorum, inter quos eminent Martyres, caput esset: Vide Hebr. xi.* 40. *Commendant nobis patientiam exemplа ab omni ævò passorum similia, Matt. v.* 12. *xxiii.* 35. *Grot.*] *Coll. cap. v.* 6. 12. *Citat. xvii.* 8. *Dan. xii.* 1. *CITAT.* [*Ign. Magn.* 5.]

9 τις εχει ους, ακουσατω· *Coll.* ὁ ακουων, ακουετω· *Luc. xiv.* 35 *et sæp. Coll. Deut. xxix.* 4. *Ezech. xii.* 2. *Prov. xx.* 12. *Act. xvi.* 14. [*cap. ii.* 7. *Citat.*]

10 [εν γαρ τῃ ὑπομονῃ ἡ των ψυχων περιγινεται κτησις, ητουν σωτηρια, ὡς εστιν αυτου Κυριου ακουσαι, "εν τῃ ὑπομονῃ ὑμων," φασκοντος, κτησασθε τας ψυχας ὑμων. *Cramer.*] των αιχμαλωτευσαντων αυτους, σωσον ἡμας Κυριε ὁ Θεος ἡμων, και επισυναγαγε ἡμας, κ. τ. λ. *Ps. cv.* 46, 47. και αποκτενω ὑμας μαχαιρᾳ. *Exod. xxii.* 24. *Jer. xix.* 7. [περιεχουσι (*Epist. Ignat.*) πιστιν και ὑπομονην. *Polyc. Phil.* 13. *Est elegans Paronomasia inter* συναγειν *et* ὑπαγειν, *quam utcunque exprimere studui verbis Agit et Abit. Beza.*]

11 *Conf. Matt. vii.* 15. *Ps. liv.* 21. 2 *Cor. xi.* 14.

12 [τελευτᾳ δ' εκ της πληγης εκεινης τον βιον. *Jos. Ant. x.* 5. 1.] 3 *Reg. xxii.* 35. *Esa. i.* 6. το θηριον το πρωτον· *Coll. Dan. vii.* 4.

13 [πας ὁ λεγων παρα τα διατεταγμενα, καὐ αξιοπιστος ῃ—καὐ σημεια ποιῃ—λυκος σοι φαινεσθω, κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 9. *p.* 481. *Jacobs.*] *Coll. Luc. ix.* 54. 4 *Reg. i.* 10-12.

14 [ποιει μεγαλα σημεια κλεπτων τους οφθαλμους των ὁρωντων, ὡσπερ και οἱ Αιγυπτιοι φαρμακοι κατενωπιον του Φαραω, και Σιμων ὁ Μαγος εν Ῥωμῃ εξανιστων τον νεκρον καὐ ὑπο Πετρου ηλεγχθη· παντα ουν πραξει, φησιν, ὁ του Αντιχριστου προδρομος δια γοητειας, κ. τ. λ.—πλανᾳ, φησι, τους εν τῃ γῃ την διηνεκη κατοικησιν της καρδιας εχοντας· τους γαρ εν ουρανῳ κεκτημενους το πολιτευμα, ουκ απατᾳ ἡ αισθησις, ησφαλισμενους ακριβως τῃ προαναφωνησει της αυτου ελευσεως. *Schol. ap. Cramer.*] *Coll. Prov. xiv.* 22.

15 [δουναι πνευμα· *i. e. vitam inderet, nempe sicut Jannes et Jambres Mosis prodigia imitabantur. Beza.*]

16 [εστιν νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου, και ἑκαστον αυτων ἰδιον χαρακτηρα επικειμενον εχει, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 5.] *Conf. cap. vii.* 3. *ix.* 4. *xiv.* 9, 11. *xvi.* 2. *xix.* 20. *Ezech. ix.* 4.

17 τουτους τε απογραφομενους χαρασσεσθαι και δια πυρος εις το σωμα παρασημῳ Διονυσου, κ. τ. λ. 3 *Mac. ii.* 29. [την μεν ακριβειαν της ψηφου, ὡς και τα λοιπα περι αυτου γεγραμμενα, ὁ χρονος αποκαλυψει και ἡ πειρα τοις νηφουσιν· ει γαρ εδει, καθως φασι τινες των διδασκαλων, σαφως γνωσθηναι το τοιουτον ονομα, ὁ τεθεαμενος αυτο αν απεκαλυψεν. αλλ' ουκ ηυδοκησεν ἡ θεια χαρις εν θειᾳ βιβλῳ το του λυμεωνος ταγηναι ονομα. *Andreas ap. Cramer.*] *Deut. xxix.* 29.

18 [ὁ νουνεχης· *catus. Labb. Gloss.*] = ὁ εχων σοφιαν. *cap. xvii.* 9. *Coll.* νουνεχως· *Marc. xii.* 34. και γραψον εις αυτον γραφιδι ανθρωπου. *Esa. viii.* 1. *Hab. ii.* 2. *cap. xxi.* 17. αρχη σοφιας, φοβος Κυριου. *Prov. i.* 6, 7. πηγη σοφιας, Λογος Θεου εν Ὑψιστοις, κ. τ. λ. *Sir. i.* 5. *Comp.* [ὁπου γαρ ὁ Κυριος κατοικει, εκει και συνεσις πολλη· κολληθητι ουν του Κυριου και παντων νοησεις. *Herm. Past. p.* 174. *Hefele.*]

ΚΕΦ. ιδ. 14.

1 ΔΙΕΛΘΕ μεσην Ἱερουσαλημ, και δος σημειον επι τα μετωπα, κ. τ. λ. *Ezech. ix.* 4-6. *Coll. Esa. xlix.* 16. αποστελων αμνον κυριευοντα επι την γην· μη πετρα ερημος εστι το ορος θυγατρος Σιων; *xvi.* 1. *Comp.* σημειωσις του θαυ επι τα μετωπα. *Ezech. ix.* 4. *Aq. Theod.* εφ' ὁν επ' αυτῳ το θαυ. 6. *Aq. Theod.* εφ' ους εστι το σημειον. *LXX. Conf. cap. vii.* 3. [*Citat.*] *ix.* 4. *xv.* 2. *xx.* 4. *xxii.* 4. χαιρετε δε, ὁτι τα ονοματα ὑμων εγραφη εν τοις ουρανοις. *Luc. x.* 20. [Αρνιον ὁ Χριστος αναμφιβολως ὡμολογηται, επι το ορος δε Σιων ου της παλαιας ἑστως, αλλα της νεας της του ζωντος Θεου πολεως. *Schol. ap. Cramer.*] *Coll. Phil. iv.* 3. *Dan. vii.* 10. *Deut. xxxiii.* 2.

2 οἱ δε Αβραμιαιοι παιδες συν τῃ αθλοφορῳ μητρι, εις πατερων χορον συναγελαζονται, ψυχας ἁγνας και αθανατους απειληφοτες παρα του Θεου. 4 *Mac. xviii.* 23. [εγενετο φωνη μεγαλη ὡσπερ βροντη, κ.τ.λ. *Evang. Nicod. cap.* 21.] *Esa. xxx.* 32. *cap. i.* 15. *CITAT.*

3 [εν δε τῳ μετ' αυτον εισι θρονοι, εξουσιαι, εν ᾧ αει ὑμνοι τῳ Θεῳ προσφερονται, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 548.] *Coll. cap. xix.* 12. *v.* 9. *Citat.* ηγορασθητε γαρ τιμης. 1 *Cor. vi.* 20.

4 [ην γαρ και εστι γνησιος Χριστου μαθητης, ακολουθων τῳ Αρνιῳ ὁπου αν ὑπαγῃ. *Epist. Mart. Lugdn. Reliq. Sacr. Routh. tom.* 1. *p.* 298. οιδεν γαρ ποθεν ερχεται, και που ὑπαγει *Ign. Philad.* 7.] ακολουθησω οπισω σου. 3 *Reg. xix.* 20. [μοι ακολουθει, αποταξαμενος τῳ βιῳ. *Ign. Philad.* 11. ἡς (αναστασεως) την απαρχην εποιησατο τον Κυριον. *Clem. Rom. i.* 24. κηρυσσοντες, καθεστανον τας απαρχας αυτων. 42. πας ὁ λεγων παρα τα διατεταγμενα—κἀν παρθενευῃ, κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 9. πορευομενου δε αυτου (Χριστου), εψαλλον οἱ ἁγιοι πατερες, ακολουθουντες αυτῳ λεγοντες, Ευλογημενος ὁ ερχομενος κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 746. *Thilo.*] *Coll. Esa. lxiii.* 4. [τουτους ἡγουμεθα μετα τους ωνομασμενους κὸ πρεσβυτερους, των λοιπων ειναι προυχοντας, δια τε την παρθενιαν, και το εν γλωσσῃ τε και χερσιν αμωμον, μετα την αυτου επιδημιαν κτωμενους την εν αρεταις λαμπροτητα· δι ἡς την καινην ᾠδην διδασκονται, την τοις πολλοις ου μονον εν τῳ παροντι βιῳ, αλλα και εν τῳ μελλοντι αιωνι αγνωστον. ει γαρ και το τελειον της γνωσεως ελευσεται τοτε, καταργουμενης της μερικης γνωσεως κατα τον Αποστολον, αλλ' αναλογως τῃ ενταυθα πολιτειᾳ των ἁγιων, ἡ των θειων μυστηριων εσται φανερωσις, "πολλαι γαρ μοναι παρα τῳ Πατρι," ὡσπερ και διαφοραι κολασεων. *Schol. ap. Cramer. Hic viri, qui* μετα γυναικων ουκ εμολυθησαν, *dicuntur* παρθενοι, *virgines, quod instar virginum, à scortatione mysticâ abstinuerunt. Apud Græcos nota etiam est phrasis,* παρθενιος ανηρ, *et* κουριδιος ποσις, κ. τ. λ. *Alberti.* οπισω μου ελθειν· *Sic loquuntur Hebræi. Voces enim Hebr. interpretantur Judæi Græcienses. Græcè diceretur,* ακολουθειν, *vel* ἑπεσθαι μοι. *Comparari potest, quòd ad sensum, phrasis frequens in schola Pythagoreorum Platonisque* ἑπεσθαι Θεῳ· *sed illa tantum significatur Naturæ ductum sequi, atque adeò Naturæ convenienter vivere,* τῃ φυσει ὁμολογουμενως ζῃν, *ut loquebantur Stoïci, hâc in re collocantes Summum bonum: quod studiosissime quærentes Philosophi veteres invenire tamen nulli potuerunt, in tenebris palpantes. Protulit illud in lucem Christiana religio situm in solâ cum Christo communione, atq. adeò etiam expressum hâc evangelicâ phrasi. Neque adeò notat illa sequi, quam obsequi, et Christi, mitissimi Doctoris, naturæ humanæ maximè congruis atque utilissimis præceptis se præbere morigerum. Valck. ad Luc. ix.* 23. *Coll. Clem. Rom. i.* 38.] *Coll. Matt. xix.* 28.

5 και ὑμεις εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος. *Esa. liv.* 17. [εν ᾧ εὑρεθειητε αμωμοι. *Ign. Trall.* 13.] *Conf.* 1 *Pet. ii.* 22. *Ephes. i.* 4. *v.* 27. *Col. i.* 22. και τῳ θειῳ νυν παρεστηκασιν θρονῳ, και τον μακαριον βιουσιν αιωνα. 4 *Mac. xvii.* 18. *Esa. liii.* 9. *Alex. CITAT.*

6 αγαγειν δικαιοσυνην αιωνιον. *Dan. ix.* 24. [οἱ ευαγγελισα-

μενοι ἡμας Αποστολοι. *Polyc. Phil.* 6.] *Conf. Rom. i.* 1. [νικην ευαγγελιζεται και κρατος. *Jos. Ant. vii.* 10. 5. εξαιρετον δε τι εχει το Ευαγγελιον, την παρουσιαν του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου, το παθος αυτου, και την αναστασιν. *Ign. Philad.* 9. πρεπον ουν εστιν—προσεχειν τοις Προφηταις, εξαιρετως τῳ Ευαγγελιῳ, εν ᾧ το παθος ἡμιν δεδηλωται, και ἡ αναστασις τετελειωται. *Smyrn.* 7. την ἁλωσιν αυτῳ της πολεως ευηγγελισατο. *Jos. Ant. v.* 1. 5.] πηγη σοφιας Λογος Θεου εν ὑψιστοις, και αἱ πορειαι αυτης εντολαι αιωνιοι. *Sir. i.* 5. *Comp. Coll. Mich. v.* 2, και εξοδοι αυτου απ' αρχης εξ ἡμερων αιωνος. *Coll. cap. x.* 11. *Col. i.* 6. *Matt. xxiv.* 14. 2 *Cor. v.* 19. 1 *Joan. ii.* 2.

7 *Coll. Joan. v.* 25. [εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου—επειδη ουκ οιδαμεν την ἡμεραν της επιφανειας του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 12. το της μελλουσης κρισεως—πυρ. *Mart. Polyc.* 11.] *Conf. Ps. xxviii.* 1, 2. πηγας ὑδατων. *xvii.* 15. *Conf. cap. x.* 6. ἡμερα γαρ ανταποδοσεως επηλθεν αυτοις, και ενιαυτος λυτρωσεως παρεστι. *Esa. lxiii.* 4. *Ps. cxlv.* 6. *CITAT.*

8 *Coll. Matt. vii.* 3. αποκαλυφθησεται αισχυνη πορνειας σου. *Ezech. xxiii.* 29. ὁτι πνευματι πορνειας επλανηθησαν. *Ose. iv.* 12. *v.* 4. *Nah. iii.* 4. πορνειαν και οινον, και μεθυσμα εδεξατο καρδια. *Ose. iv.* 11. [Πορνειας αυτης· Πορνειαν, ου μονον οιδεν ἡ γραφη την προς το θηλυ του ἀρρενος ασελγη συνδρομην, αλλα και πασαν την απο του αγαθου εκκλισιν· *Arethas ap. Greg.*] *Coll. cap. xviii.* 3. *Jer. xxviii.* 7. *CITAT.*

9 [εστιν νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου, και ἑκαστον αυτων ιδιον χαρακτηρα επικειμενον εχει, κ. τ. λ. *Ignat. Magn.* 5. το γαρ σημειον απωλειας επι του μετωπου αὐτων. *Psalt. Sal. xv.* 10.] *Coll. Jer. iii.* 3, οψις πορνης εγενετο σου.

10 *Conf. cap. xvi.* 19. [εις το πυρ το ασβεστον χωρησει. *Ign. Ephes.* 16. το αιωνιον—πυρ.—την αιωνιον κολασιν. *Mart. Polyc.* 2. τοις ασεβεσι τηρουμενον πυρ. 11. ακρατοφορος· *urceum designat Joseph. in quo talia libamina fiebant. Bell. Jud. v.* 13. 6. *p.* 1256. *Hudson.*] *Conf. Luc. xiii.* 28. *cap. xi.* 12. εκ δεξιων αυτου αγγελοι μετ' αυτου. *Deut. xxxiii.* 2. *Matt. xviii.* 10. [*Haud rarò* οργην ακρατον, *iram non temperatam, impotentem, vehementem, vocant veteres.* δια το εις εκεινους ακρατῳ τῃ οργῃ χρησθαι τον Γαιον. *Jos. Ant. xviii.* 9. 8, ακρατῳ τῃ οργῃ και πικριᾳ εις παντα χρωμενος. *xvii.* 6. 1. ὑπ' οργης ακρατου και δικαιας εις τον Συλλον συλλεγεντες. *v.* 2. 9. *Kypke. Stylo prophetico denotat graves pœnas. Küttner.*]

11 ὁτι και εν ἡμερᾳ και εν νυκτι ὑπνον οφθαλμοις αυτου ουκ εστι βλεπων. *Eccles. viii.* 16. ἑως αιωνος των αιωνων. *Dan. vii.* 18. εις τον αιωνα του αιωνος. *Ps. ix.* 5. *xliv.* 17. *li.* 8. *Coll. Sir. xiii.* 15.

12 [ὡδε ἡ ὑπομονη ἡ των ἁγιον εστιν, ἱνα οἱ τηρουντες τας εντολας του Θεου, και την πιστιν Ιησου τηρησωσι. *Schol. ap. Cramer.* ἡ ὑπομονη ὡς πανοπλια. *Ign. Polyc.* 6. τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα. *Clem. Rom. i.* 49.] κρεισσων ὑπομονη απαραιτητος εν ζητησει Κυριου, η αδεσποτος τροχηλατης της ιδιας ζωης. *Sir. xx.* 32. *Comp.* [οἱ μεν ασεβεις, φησι, δι' αιωνος εν τῳ μελλοντι βασανισθησονται, οἱ δε ἁγιοι ὡδε την της ὑπομονης καρτεριαν επιδεικνυνται, εν χρονῳ ταχεως παραρρεοντι, τας θειας εντολας και την εις Χριστον πιστιν ασυλον φυλαττοντες. *Schol. ap. Cramer.*] και νυν τις ἡ ὑπομονη μου; ουχι ὁ Κυριος; *Ps. xxxviii.* 7.

13 [τουτο (το Πνευμα) οἱ λαβοντες τυπουνται αληθειας τυπῳ, χαριτος τελειας. *Clem. Rom. Fragm.* 8. ζων γραφω ὑμιν, ερων του αποθανειν, κ. τ. λ. *Ign. Rom.* 7. *Clem. Rom. ii.* 5. μακαριοι οἱ προοδοιπορησαντες πρεσβυτεροι, οἱτινες εγκαρπον και τελειαν εσχον την αναλυσιν, κ. τ. λ. *i.* 44.] δικαιος εαν φθασῃ τελευτησαι, εν αναπαυσει εσται. *Sap. iv.* 7-12. [ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Ign. Polyc.* 1. δι' ὡν πρασσουσιν, οφθησονται. *Ephes.* 14.] *Conf.* 1 *Tim. v.* 24. εκει ανεπαυσαντο κατακοποι τῳ σωματι. *Job. iii.* 17. *Conf. Gen. xxxi.* 42. εκ κοπων. *Mal. ii.* 13. το σωμα αυτων εν ειρηνῃ εταφη, και το ονομα αυτων ζῃ εις γενεας. *Sir. xliv.* 14. *Sap. v.* 5. [*simplex v.* ακολουθειν, *sequi, vulgò solet construi eum Dativo. Nonnunquam dicitur et pro sequi aliquem,* ακολουθειν μετα τινος. *Coll. Luc. ix.* 49. *Valck. ad Luc. i.* 3. αἱ γενεαι πασαι απο Αδαμ ἑως τησδε ἡμερας παρηλθον, αλλ' οἱ εν αγαπῃ τελειωθεντες, κατα την του Θεου χαριν, εχουσιν χωρον ευσεβων· οἱ φανερουνται εν τῃ επισκοπῃ της βασιλειας του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 50.] μακαριος ὁ ὑπομενων·—συ δευρο και αναπαυου, κ. τ. λ. *Dan. xii.* 13. ὁ δε εμου ακουων κατασκηνωσει επ' ελπιδι, και ἡσυχασει αφοβως απο παντος κακου. *Prov. i.* 33. το αποθανειν, κερδος. *Phil. i.* 21. *cap. xviii.* 5. [*Jos. Bell. Jud. lib. ii. cap.* 8, πλειστων γουν ανῃρημενων ὑπ' αυτου τοιαυτα πεπονθεναι τους καταλειφθεντας, ὡστε μακαριζεσθαι τους απολωλοτας. *et v.* 2, Απο δε των νεκρων επι τους ζωντας τας οργας μετεφερον, και δι' ὑπερβολην δεους ὁ περιων τους προληφθεντας ὡς αναπαυσαμενους εμακαριζεν. *Qui locus præcipuè notandus; ibi enim etiam habemus,* ὡς αναπαυσαμενους, *uti hìc sequitur,* ἱνα αναπαυσωνται.—*Additur denique ap. Joan.* τα δε εργα αυτων ακολουθει μετ' αυτων. *Similiter Jos. Bell. Jud. l. vii. c.* 4, μακαρια δ' ακολουθησει και τρις πεσουσι τα αριστεια. *Bos. Exercitat. Sacr.* αὐται μεν αἱ ὑπερ των ανθρωπων των αγαθων εισιν ευχαι, και τους νομους εργοις επιτελουντων, ἁς φησι τελεσφορηθησεσθαι χαριτι του φιλοδωρου θεου, κ. τ. λ. *Philo. sub fin. De Præm et Pœn.* Ἡ εξ ουρανου φωνη, ου παντας μακαριζει τους νεκ-

ρους, αλλα τους εν Κυριῳ αποθανοντας, "τους νεκρωθεντας τῳ κοσμῳ, και την νεκρωσιν του Κυριου Ιησου εν τῳ σωματι περιφεροντας." εκεινοις γαρ τῳ οντι ἡ του σωματος εξοδος και αναπαυσις κοπων απαλλαττουσα. ἡ δε των εργων ακολουθησις στεφανων αμαραντων και βραβειων δοξης ὑποθεσις, πολλῳ τῳ μετρῳ ὑπερνικωντων των επαθλων τους αθλους. διο και Παυλος ὁ θειος φησι, "ουκ αξια τα παθηματα του νυν καιρου προς την μελλουσαν δοξαν αποκαλυπτεσθαι εις ἡμας. *Schol. ap. Cramer.* εσπευδεν εις το σταδιον αυτον εισαγαγειν, ἱνα εκεινος μεν τον ιδιον κληρον απαρτισῃ, Χριστου κοινωνος γενομενος. *Mart. Polyc.* 6. ὁ γαρ εισελθων, "*Qui en. ingressus est in requiem ejus, et ipse cessavit à suis ærumnis, sicut Deus à suis operibus cessaverat.*" Ὁ εισελθων *excellenti modo Jesus videtur esse Salutifer, qui primus stadium decucurrit, coelumq. sibi debitum ingressus commode dicitur* ὁ εισελθων. *Sed præterea cod. participio designati videntur ejusd. cum Jesu quietis jam participes, ejusq. cohæredes, qui lectis ejus vestigiis, longoq. intervallo proximi, idem stadium decucurrerant.* Εργα *hìc videntur esse ærumnæ, quas et Jesus dignatus fuerat exantlare, et quibus in ipsum credentes hâc in vitâ fuerant vexati. Ludit hâc in voce vir Apostolicus. Nam in priori quidèm parte id sunt* Εργα, *quod diximus: sed in posteriori, ubi subaudiendum* "Εργα, *Deus quievisse dicitur ab operibus suis. Vocat autem illa*" ιδια, *h. e. talia, quæ Deo conveniant. Valck. ad Heb. iv.* 10. εν Κυριῳ· *Heb.* ביהוה *i. e. propter Dominum. Beza.*] φυλασσε ακακιαν και ιδε ευθυτητα, ὁτι εστιν εγκαταλειμμα ανθρωπῳ ειρηνικῳ. *Ps. xxxvi.* 37. πεποιθεν εν τῳ θανατῳ ἑαυτου δικαιος. *Prov. xiv.* 32. *Aq. Sym. Theod.*

14 [ὁ στεφανος τον Κυριον Ιησουν βασιλεα αινιττεται· χρυσουν δε τον στεφανον λεγει, εκ των παρ' ἡμιν τιμιων το ενδοξον ὑπογραφων. *Areth. ap. Greg.* δρεπανον οξυ· το εν τη εξουσια αυτου κεισθαι την του αιωνος τουτου συντελειαν παραδηλοι. *Id.* Ὑιῳ ανθρωπου· τον επι τῳ Χριστῳ στεφανον, σημαντικον ειναι της βασιλειας των τε ὁρατων και των αορατων δυναμεων. χρυσον δε τουτον, δια το παρ' ἡμιν της ὑλης ταυτης τιμιον. το δε δρεπανον συντελειας δηλωτικον· θερισμον γαρ την του κοσμου συντελειαν εκαλεσεν ὁ Σωτηρ εν τοις Ευαγγελιοις. *Schol. ap. Cramer.*] και ιδου μετα νεφελων—ὡς Ὑιος ανθρωπου. *Dan. vii.* 13. Ιδου Κυριος καθηται επι νεφελης κουφης. *Esa. xix.* 1. ὁ τιθεις νεφη την επιβασιν αυτου. *Ps. ciii.* 3. *CITAT. cap. i.* 7.

15 *Conf. Marc. iv.* 29. *Eccles. iii.* 2. θερισται· *Draco.* 33. [ουδεν αλλα δηλοι, η το επιστηναι τον της συντελειας καιρον, ὁτι πεπανθεις, ὡς σιτος ὡριμος, ὁ των ανθρωπων σπορος. *Arethas ap. Greg.*] *Joel. iii.* 13. *CITAT. Coll. Amos. iv.* 7.

16—19 σπειρατε πυρους, και ακανθας θεριζετε. *Jer. xii.* 13. *Coll. Matt. xiii.* 30. 39, αφετε συναυξανεσθαι αμφοτερα μεχρι του θερισμου, κ. τ. λ. *Coll. Sir. xxiv.* 26. *Joan. iv.* 36. 2 *Cor. ix.* 6. *Gal. vi.* 9.

Ose. viii. 7. *x.* 12, 13. και εφωνησεν εν ισχυϊ, και ὑυτως ειπεν. *Dan. iv.* 11. *Coll. Zach. v.* 1, 2. ιδου ἡμεραι ερχονται, λεγει Κυριος, και καταληψεται ὁ αμητος τον τρυγητον, και περκασει ἡ σταφυλη εν τῳ σπορῳ, κ. τ. λ. *Amos. ix.* 13. *Joan. iv.* 36. *Conf.* 1 *Reg. xiii.* 21. και δρεπανον ου μη επιβαλης επ' αμητον του πλησιον σου. *Deut. xxiii.* 25. ὡς τρυγων επληρωσα ληνον. *Sir. xxx.* 16. *xxxiii.* 20. *Ald.*

20 *Conf. Dan. iv.* 19. *xiii.* 37. *LXX. Joan. xi.* 18. ἐξω της πολεως· *Coll. Lev. xiv.* 40-45. *Luc. iv.* 29. *Act. vii.* 58. *xiv.* 19. ὑυτως καταδυσεται Βαβυλων, και ου μη αναστῃ απο προσωπου των κακων, ὡν εγω επαγω επ' αυτην. *Jer. xxviii.* (51.) 64. *Coll. Hab. iii.* 8. *cap. xix.* 15. *Esa. lxiii.* 2-6. *CITAT.*

ΚΕΦ. ιε. 15.

1 Ο ΘΥΜΟΣ του Θεου· Μη ὡς εμπαθους ακουε του θειου, αλλ' επει ουκ ειχεν αλλως πως ὑποφηναι την ὑπερβολην των ἁμαρτωλων εργων, ἀτε και την απαθη φυσιν ὁιων τε οντων κινειν, ανθρωπινως εχρησατο τῳ λογῳ. *Areth. ap. Greg.*] *Coll. cap. xvii.* 1. *xxi.* 9. ὁτι μεγας ὁ θυμος και ἡ οργη Κυριου. *Jer. xliii.* 7. προσθησω ὑμιν πληγας ἑπτα, κ. τ. λ. *Lev. xxvi.* 21. *CITAT.*

2 ὡς θαλασσαν· *Conf.* 2 *Par. iv.* 15. *Exod. ix.* 24, και το πυρ φλογιζον εν τῃ χαλαζῃ, κ. τ. λ. εξομολογησομαι σοι εν κιθαρᾳ ὁ Θεος, ὁ Θεος μου. *Ps. xlii.* 4. *lvi.* 8-11. *cap. xiii.* 16, 17. *xiv.* 9, 11.

3 ἡ ψυχη μου ευλογειτω τον Θεον τον βασιλεα τον μεγαν. *Tob. xiii.* 15. [Κυριε ὁ Θεος ὁ Παντοκρατωρ. *Mart. Polyc.* 14. Κυριε βασιλευ των Θεων. *Philo De Mund.* § 1.] Κυριος ὁ Θεος· ὁ Παντοκρατωρ ονομα αυτῳ. *Amos. iv.* 13. Προφητην εκ των αδελφων σου, ὡς εμε, αναστησει. κ. τ. λ. *Deut. xviii.* 15. *Coll. Act. vii.* 37. [και ᾀδουσι την ᾠδην Μωϋσεως δουλου Κυριου," εκεινην παντας εικος εστι νοησαι, ἡν ησεν επι τῃ καταποντωσει Φαραω και των Αιγυπτιων· ὡς γαρ τῳ Μωϋσει και τοις μετ' αυτου απηλλαχθαι δουλειας των Αιγυπτιων ἡ καταποντωσις παρεσχεν, ὑυτω και τοις νενικηκοσι το θηριον και την κατ' αυτο πραγματειαν των μεν προ νομου και εν τῳ νομῳ νικηφορων ἡ ᾠδη, ὡς ειρηται, εκ των δια Μωϋσεως προσταγματι Θεου ενηργημενων νοειται.—Και ειρηται τῳ Ἡσαϊᾳ, " εσται ἡ ῥιζα του Ιεσσαι, και ὁ ανισταμενος αρχειν εθνων, επ' αυτῳ εθνη ελπισουσι" τουτου χαριν και ὁ χρηματισμος βασιλεα τε αυτον φησι των εθνων (*Griesb.*), και παντα τα εθνη ἡξειν και προσκυνησειν ενωπιον αυτου. *Schol. ap. Cramer.*] *Coll. cap. xvi.* 7. *xix.* 2. *Exod. xv.* 1. *CITAT.* αληθινα τα εργα αυτου, και πασαι αἱ ὁδοι σου κρισεις. *Deut. xxxii.* 4. *CITAT.*

4 [εις το δοξασθηναι το ονομα του αληθινου και μονου Θεου, ᾧ ἡ δοξα εις τους αιωνας των αιωνων Αμην. *Clem. Rom. i.* 43.] δικαιω-

ματα αυτου ουκ επεγνωσαν. *Job. xxxiv.* 27. συ μονος Ὑψιστος. *Ps. lxxxii.* 18. *Conf. Act. ii.* 27. [τα προσταγματα και τα δικαιωματα του Κυριου. *Clem. Rom. i.* 2.] ὁ μονος δικαιος. 2 *Mac. i.* 24, 25. *Sir. xviii.* 1. *Comp.* [ὁτι παντα τα εθνη ἡξουσι· *Accipe ad hæc Jos. Medi verba ex Operibus ejus p.* 910. כ *apud Hebræos aliquando, præsertim cùm geminatur, valet ideò, nempe si prius* כ *causale fuerit, vel è contra. Vid. Genes. xxii.* 16, 17. *Jer. iv.* 18, *et xxix.* 15, 16. 2 *Reg. xiii.* 7. *Eccles. viii.* 6. *Quidni et* ὁτι *apud Hellenistas simili modo usurpetur? Verto igitur: Idcircò omnes gentes venient, et adorabunt coram te, quoniam jura tua manifesta sunt, nempe, te solum colendum esse. Wolf.*] παντα τα εθνη ὁσα εποιησας ἡξουσι, και προσκυνησουσιν ενωπιον σου, Κυριε. *Ps. lxxi.* 11. *lxxxv.* 9. *Esa. lxvi.* 23. *CITAT.*

5 και ανεῳξε τας θυρας οικου Κυριου. 2 *Par. xxix.* 3. [ηνοιξεν την σκηνην του μαρτυριου. *Clem. Rom. i.* 43.] *Conf. Exod. xxv.* 22. [ηνοιγη —εν τῳ ουρανῳ· *Phrasibus ex V. T. petitis tum regnum gratiæ in N. T. tum gloriæ describi solet. Ut enim Deus in V. T. ad tabernaculum testimonii pertatile, postmodùm ad templum Hierosolymitanum, in primis ad Sanctum sanctorum, ubi super Cherubim sedebat, præsentiam suam gratiosam adstrinxerat: ita in cœlo præsentia gloriosa sanctis angelis et omnibus electis est præsens. Küttner.*] *Coll. Esa. xxvi.* 2. *cap. iii.* 7.

6 [*Vestitus hìc non mundanus est, sed sacer, qualem Deus olim Sacerdotibus et Levitis in V. T. præscripserat, linteus, candidus cum zonâ. Et in hoc sæpius apparuerunt angeli, utpote Ezech. ix.* 2. *in resurrectione Christi, Matt. xxviii.* 3. *et Marc. xvi.* 5. *in ascensione, Act. i.* 10. *Linum autem mundum et candidum puritatem et lætitiam significat. Præcincti fuerunt circa pectora zonis, quia expediti fuerunt ad exsequenda mandata divina. Küttner.*] λινον καθαρον· *Coll. cap. xix.* 8.

7 [τοιαυτης αχλυος γεμοντες. *Clem. Rom. ii.* 1. ειδως ὁτι Θεου γεμετε. *Ign. Magn.* 14. εις τους αιωνας των αιωνων. *Mart. Polyc.* 22.] *Coll. Ezech. i.* 5. *Deut. v.* 26. [φιαλη δε φασιν αγγειον λεβητοειδες, πεπλατυσμενον ανωθεν. *Eustath.*] *Coll. cap. xiv.* 10. *xv.* 7. *xxi.* 9. κληθησονται υἱοι Θεου ζωντος. *Ose. i.* 10. ὁτι αυτος εστι Θεος ζων, και μενων εις τους αιωνας. *Dan. vi.* 26. *CITAT.*

8 *Conf. Gen. xv.* 16. *xix.* 22. ενωπιον της δοξης του Μεγαλου. *Tob. iii.* 16. [*Alluditur hac parte visionis tum ad historiam tabernaculi, quod in dedicatione nubes majestatis Dei totum replebat, ita ut Mose ingredi non posset, Exod. xl.* 34, *tum ad historiam templi, quod similiter in dedicatione replevit nubes majestatis divinæ* 3 *Reg. viii.* 10. *Probabile est hâc ipsâ fumi repletione judiciorum Dei occultationem in hâc vita significari, sc. eorum rationes à nobis reddi non posse, donec consummentur, et quia demùm à posteriori à nobis cognoscantur, ea non temerè esse scrutanda. Küttner.*] *Coll. Lev. xx.* 21. *sup. i. Citat.*

ΚΕΦ. 15. 16.

1, 2 ΦΙΑΛΑΣ· *Coll. Exod. xxvii.* 3. *Num. vii.* 13. *Zach. xiv.* 20. προ του επελθειν εφ' ὑμας ἡμεραν θυμου Κυριου. *Sophon. ii.* 2. του εκχεαι επ' αυτους πασαν οργην θυμου. *iii.* 8. *Coll. cap. xv.* 1. 7. *xvii.* 1. *xxi.* 9. [το γαρ σημειον απωλειας επι του μετωπου αυτων. *Psalt. Sal. xv.* 16. τοις νεκροις θεοις ου θυομεν, και ου προσκυνουμεν αυτοις. *Clem. Rom. ii.* 3. φιαλην, την κολαστικην ενεργειαν εκλημπτεον. *Arethas.*] τοις ἑπτα αγγελοις· *Coll. cap. viii.* 2. *xvii.* 1. *Ps. lxviii.* 24. *CITAT.*

3, 4 *Conf. Joel. iii.* 19. *Ezech. xxix.* 3, 4. 10. *xxxviii.* 16-20. [πασα ψυχη· *Heb.* כל נפש *i. e. omnis anima, pro omni animante. Qui Hebraïsmus hôc in locô visus est obscurior. Beza.*] *Coll. cap. viii.* 8. 9. τας πηγας των ὑδατων. 3 *Reg. xviii.* 5. *Ps. lxxvii.* 44. *civ.* 29. *Exod. vii.* 17-25, Ιδου εγω τυπτω τῃ ῥαβδῳ τῃ εν τῃ χειρι μου επι το ὑδωρ το εν τῳ ποταμῳ, και μεταβαλει εις αἱμα, κ.τ.λ. *Coll. cap. viii.* 8. *CITAT.*

5 ὁ Ων· *Coll. Exod. iii.* 14, 15. [*Citat.*] των ὑδατων· *cap. i.* 15.

6 [οὑ (Χριστου) το αἱμα εκζητησει ὁ Θεος απο των απειθουντων αυτῳ. *Polyc. Phil.* 2. οἱ γαρ θειοτατοι Προφηται κατα Χριστον Ιησουν εζησαν· δια τουτο και εδιωχθησαν, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 8.] *Coll.* 4 *Mac. xviii.* 10-19. *Deut. xix.* 10. *Ose. i.* 4. ὁτι αξιοι ησαν ὑπο τοιουτων κολασθηναι. *Sap. xvi.* 9. *Act. xxii.* 20. *Ps. lxxviii.* 3. *CITAT.*

7 [Κυριε ὁ Θεος ὁ παντοκρατωρ. *Mart. Polyc.* 14.] Κυριε παντοκρατωρ Θεος Ισραηλ—οἱ λογοι σου εσονται αληθινοι, κ. τ. λ. 2 *Reg. vii.* 27, 28. *Ps. cxviii.* 137. *Coll. cap. xv.* 3. *xix.* 2. *CITAT.*

8 [ισως μεν και αισθητικως του ἡλιου φλογμῳ το τηνικαυτα καυματισθησονται, ἱνα προς μετανοιαν ελθωσιν, κ. τ. λ. *Arethas.*]

9 ουκ εστιν ανθρωπος ὁ μετανοων απο της κακιας. *Jer. viii.* 6. συγκαιομενος τῳ καυματι. *Gen. xxxi.* 40. *Ps. cxx.* 6. [και εκαυματισθησαν—καυμα μεγα, *æstuaverunt homines æstu magno. Coll. cap. xvii.* 6. *Marc. iv.* 41. *Luc. ii.* 9. *Glass. Phil. Sacr. p.* 266.]

10 εισελθε εις το σκοτος θυγατερ Χαλδαιων, ουκετι μη κληθῃ ισχυς βασιλειας. *Esa. xlvii.* 5.

11 εαν ειπῃ βλασφημιαν κατα του Θεου. *Dan. iii.* 29. ὑμεις δε κεκραξεσθε δια τον πονον της καρδιας ὑμων. *Esa. lxv.* 14. [παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν.—μετανοιας τοπον εδωκεν. *Clem. Rom. i.* 7. ὡς ουν εσμεν επι γης, μετανοησωμεν. κ. τ. λ. *ii.* 8.]

12 ὁ δε ποταμος εκλειψει, και ξηρανθησεται. *Esa. xix.* 5. και τους αφ' ἡλιου ανατολων.—και ερημωσει Κυριος την θαλασσαν Αιγυπτου, κ. τ. λ. *xi.* 14, 15. *Ezech. xxx.* 12. *Coll. Jer. xxviii.* 40. *CITAT.* [*Alluditur ad historiam Cyri. Grot.*]

13 το Πνευμα το ακαθαρτον. *Zach. xiii.* 2. εστι Πνευματα ἁ εις

εκδικησιν εκτισται, κ. τ. λ. *Sir. xxxix.* 28. *Coll. cap. xii.* 3, 4. *etc.*

14 [πας ὁ λεγων παρα τα διατεταγμενα,—καὶν σημεια ποιῃ—λυκος σοι φαινεσθω, κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 9. απο παντοκρατορος Θεου. *Clem. Rom. i. Inscr. et sæp.* τα δια των δαιμονων ενεργουμενα φησι ψευδη σημεια, τους πειθομενους αυτοις εις πολεμον κατα της μεγαλης και επιφανους του Θεου ἡμερας, του κριτου ζωντων και νεκρων, επιστρατευσουσι, και παντως οἱ θεομαχοι ἡττωμενοι ανονητα κλαυσονται, την προτεραν πλανην οδυρομενοι. *Schol. ap. Cramer. p.* 551.] *Coll. Matt. xxiv.* 24. 2 *Thess. ii.* 9. πριν ελθειν την ἡμεραν Κυριου την μεγαλην. *Mal. iv.* 5.

15 φυλασσετε επαλξεις· φυλασσω τοπρωϊ και την νυκτα. *Esa. xxi.* 11. μακαριος ὁ ὑπομενων. *Dan. xii.* 12. *Coll. Marc. xiii.* 34-36. εν παντι καιρῳ εστωσαν ἱματια σου λευκα. *Eccles. ix.* 8. *Conf. Luc. xii.* 43. *Ose. ii.* 9. [γρηγορει, ακοιμητον πνευμα κεκτημενος. *Ign. Polyc.* 1. τηρησατε την σαρκα ἁγνην. *Clem. Rom. ii.* 8.] *Conf. cap. iii.* 3. *Coll. Bar. v.* 1, 2, περιβαλου την διπλοϊδα της παρα του Θεου δικαιοσυνης, επιθου την μιτραν επι την κεφαλην σου της δοξης του αιωνιου. *Coll. Nah. ii.* 1. *Hab. ii.* 1. *Marc. xiii.* 34-37. [κλεπτην ηνεσχετο ἑαυτον ονομασθηναι, δια το αδηλον και απροσδοκητον της επελευσεως του κριτου ερχομενου.—το γρηγορειν και φυλαττειν τα ἱματια δηλοι το επαγρυπνειν ταις αγαθαις πραξεσιν· αὐται γαρ των ἁγιων ἱματια, ὡν τον εστερημενον αναγκη ὡς γυμνον και ασχημοσυνης πεπληρωμενον αισχυνεσθαι. *Schol. ap. Cramer. Coll. Clem. Rom. ii.* 12.]

16 και εφυγεν εις Μαγεδδω. 4 *Reg. ix.* 27. *Jud. v.* 19. *CITAT.*

17 γεγονε—*Conf.* χρονος ουκ εσται ετι, *Cap. x.* 6.

18 σεισμος οὑτω μεγας· *Coll. Heb. xii.* 21, οὑτω φοβερον ην το φανταζομενον. *Coll. cap. vi.* 12. *xi.* 13. *Citat. Coll. cap. viii.* 5. *Citat.* οἱος ουκ εγενετο, κ. τ. λ. *Coll. Matt. xxiv.* 21. *Dan. xii.* 1. *CITAT.*

19 πως εγενετο Βαβυλων εις αφανισμον εν τοις εθνεσιν;—και εκδικησω επι Βαβυλωνα, και εξοισω ἁ κατεπιεν εκ του στοματος αυτης, κ.τ.λ. *Jer. xxviii.* 41-49. *Coll. Matt. vii.* 2. αναμνησθειη ἡ ανομια των πατερων αυτου εναντι Κυριου, κ. τ. λ. *Ps. cviii.* 14. *cxxxvii.* 9. ὁτι ποτηριον εν χειρι Κυριου, κ. τ. λ. *lxxiv.* 8. *Coll. cap. xiv.* 8-10. *Citat.*

20 ορη γαρ εκ θεμελιων συν ὑδασι σαλευθησεται, πετραι δε απο προσωπου σου ὡς κηρος τακησονται, κ. τ. λ. *Judith. xvi.* 15. ἁμα τα ορη και τα θεμελια της γης, εν τῳ επιβλεψαι εις αυτα, τρομῳ συσσειονται. *Sir. xvi.* 19. *Esa. xl.* 15-18. *Coll. 2 Pet. iii.* 12. *Ps. cxiii.* 3-7. *cxliii.* 5. τα ορη εσεισθησαν απ' αυτου, κ. τ. λ. *Nah. i.* 5. και φοβηθησονται αἱ νησοι απο ἡμερας πτωσεως σου. *Ezech. xxvi.* 18. *CITAT.*

21 *Conf. Ezech. xxxviii.* 22. *Esa. xxviii.* 17. *xxx.* 30. *xxxii.* 19. [ταλανταιοι λιθοι· ταλαντιαιοι γεμην ησαν οἱ βαλλομενοι πετροι· δυο δε και πλεον απῃεσαν σταδιους· ἡ πληγη δ' ου τοις προστυχουσι

μονον, επιπολυ δε και τοις μετ' εκεινους ην ανυποστατος. *Suid.*] *Exod.* ix. 25. 34. *CITAT.* 1 *Reg.* iv. 10. *CITAT.*

ΚΕΦ. ιζ. 17.

1-5 ΚΑΘΗΜΕΝΗΣ· *Coll. Esa.* xlvii. 8-10. *Jer.* xxxii. 29. *Sir.* l. 26. [ὡν το κριμα προδηλον εγενηθη. *Clem. Rom.* i. 51.] ὑδατων πολλων. *Coll. cap.* xiv. 2. xix. 6. *inf.* v. 15. *Jer.* xxviii. 13. *CITAT.* [ψυχης δε πορνειαν ακολασια συντροφῳ και συνηθει πεπαιδοτριβημενης τις αν αιων μεταβαλλοι προς ευσκοσμιαν; αιων μεν ου, Θεος δε μονος, ᾧ δυνατα τα παρ' ἡμιν αδυνατα. *Philo De Merc. Meret.* § 1. *p.* 265. *Mangey.*] αρχη γαρ πορνειας επινοια ειδωλων, κ. τ. λ. *Sap.* xiv. 12. *Ezech.* xxiii. 43. 45. εμεθυσθησαν· *Conf. Judith.* vi. 4. [τοιαυτης αχλυος γεμοντες. *Clem. Rom.* ii. 1.] *Conf. Luc.* iv. 1. *Act.* xx. 22. *Coll.* v. *inf.* 12. *cap.* xxi. 10. Ἡ ὁρασις των τετραποδων των εν τῃ ερημῳ. *Esa.* xxx. 6. *CITAT.* [πνευματικους μαργαριτας. *Ign. Ephes.* 11. ταυτα της ἡγεμονιας συμβολα. *Arethas.*] εχουσα χρυσουν ποτηριον εν τῃ χειρι αυτης· *Coll.* ποτηριον χρυσουν Βαβυλων εν χειρι Κυριου, κ. τ. λ. *Jer.* xxviii. 7. *cap.* xiv. 8. 10. xvi. 19. xviii. 3. *Citat.* οψις πορνης εγενετο σου. *Jer.* iii. 3. ὁτι σκληρος ει——και το μετωπον σου χαλκουν. *Esa.* xlviii. 4. *cap.* xiv. 11. ταυτα εργα γυναικος πορνης. *Ezech.* xvi. 30. xxiii. 43-44. Βαβυλων ἡ μεγαλη. *Dan.* iv. 27. [*Vox* μυστηριον *indicat altam, profundam, summè magnam et occultam iniquitatem.* τοιαυτα της περικαλλους και περιμαχητου μεγαλα μυστηρια ἡδονης εστιν, ἁπερ ἑκουσα απεκρυψατο αει. *Philo. De Merc. Meretr. sub fin. Coll. Judith.* ii. 2. *Lœsner. p.* 385.] το μυστηριον της ανομιας. 2 *Thess.* ii. 7.

6 αἱμα σταφυλης. 1 *Mac.* vi. 34. *Gen.* xlix. 11. *Deut.* xxxii. 14. και μεθυουσα ουκ απο οινου, κ. τ. λ. *Esa.* li. 21-23. μεθυσω τα βελη μου αφ' αἱματος, κ. τ. λ. *Deut.* xxxii. 42. *Coll. Ezech.* xxxix. 18, 19. [θαυμα μεγα ειδομεν. *Mart. Polyc.* 15. εν αριθμῳ των μαρτυρων σου. 14. τουτον μεν γαρ, Υἱον οντα του Θεου, προσκυνουμεν· τους δε μαρτυρας, ὡς μαθητας και μιμητας του Κυριου, αγαπωμεν αξιως, κ. τ. λ. 17.] θαυμα· *Job.* xvii. 8. xviii. 20. [Εθαυμασα θαυμα μεγα. *Salmasius quidèm, Pfochenius aliique negarunt, has loquendi formas Hebraïsmis annumerandas esse, cùm et vulgares Græci iis utantur soleantque dicere,* ὑβριν ὑβριζειν, δουλειαν δουλευειν, φευγειν φυγην· *sed vide contra eos disputantem Vorstium in Philol. S. Part. II. cap.* 35. *p.* 196, *ubi negat, Græcos in tali constructione subjicere nominibus substantivis etiam adjectiva ad magnitudinem rei augendam; eos non dicere* χαιρειν χαραν μεγαλην, *aut* φοβεισθαι φοβον μεγαν, *in quibus sit merus Hebraïsmus. Sed quæ propiùs accedant ad Græcismum, ea Hebraismis non esse annumeranda. Coll.*

Joan. vii. 24, την δικαιαν κρισιν κρινετε. *Glass. Phil. Sacr. Dathe. p.* 266.] και εθαυμαζον την ὁρασιν, και ουκ ην ὁ συνιων. *Dan. viii.* 27. *CITAT.*

7 μη θαυμασης επι τῳ πραγματι, κ. τ. λ. *Eccles. v.* 7. [μυστηριον της γυναικος, *ea, quæ mysticè per mulierem innuuntur. Küttner.*] κατεαχθη κερὰς Μωαβ. *Jer. xlviii. (xxxi.)* 25.

8 [ὁ ανθροποκτονος θηρ. *Ign. Philad. p.* 173. *Voss.* καταβολη· *Clem. Rom. i.* 57. καταβολη γενεσεως. *Philo ad Cai. Ab initio*, απο καταβολης, απ' απαρχης. *Labb. Gloss. Vett.* ὁ ειμι ὁ την αβυσσον του Ταρταρου οικων και κατεχων, *Act. Thom.* § 52. εις απωλειαν ὑπαγει· ου την ανυπαρξιαν, αλλα την εν γεενῃ κατακρισιν λεγει. *Areth.*] *Coll. Luc. x.* 20. *cap. xiii.* 8. *Esa. xlix.* 16. διατι εθαυμασας; *Coll. Joan. vii.* 21. [Θηριον ὁ διαβολος ούτος αποκτανθεις τῳ σταυρῳ του Χριστου, παλιν επι συντελειᾳ αναζην λεγεται, ενεργων εν σημειοις και τερασι πλανης δια του Αντιχριστου την του Σωτηρος αρνησιν. *Schol. ap. Cramer.*] αναβαινειν εκ της αβυσσου· *Coll. cap. xiii.* 1.

9 [πνευματικων οντων των ειρημενων, πνευματικης σοφιας χρεια, φησι, προς το νοησαι τα λεγομενα. *Schol. ap. Cramer.*] πηγη σοφιας λογος Θεου εν ὑψιστοις, κ. τ. λ. *Sir. i.* 5. *Comp.* ιδου ἡ θεοσεβεια εστι σοφια, κ. τ. λ. *Job. xxviii.* 28. ὁ καθημενος εν τῃ ορεινῃ. *Judith. v.* 3. *Jer. xxxii.* 29. παντα γαρ εποιησεν ὁ Κυριος, και τοις ευσεβεσιν εδωκε σοφιαν. *Sir. xliii.* 33. *Coll.* ὁ εχων τον νουν, *cap. xiii.* 18.

10 δωδεκα αδελφοι εσμεν—ὁ εἰς ουχ ὑπαρχει, κ. τ. λ. *Gen. xlii.* 32. βασιλεις ἑπτα εισιν· *Coll. Dan. vii.* 24.

11 =και αυτος εν τοις δωδεκα. 3 *Reg. xix.* 19. [αυτος ολιγοστος. *Jos. Ant. x.* 11. 1.] *Coll.* 2 *Pet. ii.* 5.

12 *Coll. cap. xiii.* 1. *Dan. vii.* 7. 24. *CITAT.*

13 [κατηρτισμενοι—τῃ αὐτῃ γνωμῃ. *Ign. Ephes.* 2. εναντιοι εισιν τῃ γνωμῃ του Θεου. *Smyrn.* 6.] διαδος· *Jos. xiii.* 6. *Coll. Phil. i.* 27.

14 [εισιν δε ούτοι εκλεκτοι του Θεου. *Clem. Rom. i.* 46. 49. *et sæp. Mart. Polyc.* 16. 22. κλητοις, ἡγιασμενοις. *Clem. Rom. i. Inscr.* τῳ βασιλεων βασιλει. *Conf. Philo ap. Heb. ii.* 2.] κλητοι· 3 *Reg. i.* 41. 49. *Conf. Matt. xxii.* 8. 14. *cap. xix.* 16. [και ενικησεν αυτα ὁ Αμνος, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 724.] *Coll. cap. vi.* 2. *x.* 12.

15, 16 πορνη· *Coll. Ezech. xvi.* 28-34. *Jer. iii.* 3. λαοι, φυλαι, γλωσσαι. *Dan. v.* 19. [καθηται· *Latinè* πορναι *Prostibula dicuntur et Prosedæ; prosedæ, quod in cellis sederent quæstûs causâ—Proseda meretrix proprie Græcè dicebatur* καθησθαι, *sedere. Valck. in Act. Apost. xv.* 20.] τα ὑδατα· *Coll. cap. i.* 15. *sup. v.* 1. *Citat.* τα δεκα κερατα· *Coll. sup. v.* 12. *Citat. Ps. lxxiv.* 10, και παντα τα κερατα των ἁμαρτωλων συγκλασω, και ὑψωθησεται τα κερατα του δικαιου. *Coll. cap. xiii.* 1.

17 [ὁπως συντρεχητε τῃ γνωμῃ του Θεου. *Ign. Ephes.* 3.] *Conf.*

Act. v. 28. και εδωκεν εις τας καρδιας αυτων· *Conf. Exod. xxxv.* 34, 35. πασα ἡ βουλη μου στησεται, και παντα ὁσα βεβουλευμαι, ποιησω. κ. τ. λ. *Esa. xlvi.* 10. *Coll. Ps. lxxvi.* 10. [γνωμην ποιησαι *hìc primô locô notat decretum exsequi; posteriori loco vertendum videtur, Decretum unum facere, unam inire sententiam. Suadet id vox* μιαν *v.* 13, *ubi similimè dicitur,* μιαν γνωμην εχουσι —και διαδιδωσουσιν. *Non infrequens est hæc significatio. Josephus Ant. i.* 18. *c.* 8. *p.* 630, γνωμην εποιειτο επι της Ιταλιας πλειν, *decrevit navigare in Italiam. Kypke. Prophetia dicitur* τελειεσθαι *cùm impletur, Luc. xviii.* 31, τελεσθησεται παντα τα γεγραμμενα δια των προφητων, *et xxii.* 37. *Joan. xix.* 28. *Unde Christus in cruce dixit* Τετελεσται, *ibid. v.* 30. *Ita in Act. xiii.* 29. *Luc. i.* 45, ὁτι εσται τελειωσις. *Elsner.*] *Coll. Mal. iii.* 6. *Esa. lv.* 11.

18 και εγενου ὡς πορνη συναγουσα μισθωματα. *Ezech. xvi.* 31. δια τουτο πορνη, ακουε λογον Κυριου, κ. τ. λ. 34. πορνη καλη, και επιχαρις ἡγουμενη φαρμακων, ἡ πωλουσα εθνη εν τῃ πορνειᾳ αυτης, και λαους εν τοις φαρμακοις αυτης. *Nah. iii.* 4. *Coll. Esa. i.* 21.

ΚΕΦ. *ιη.* 18.

1 ΕΥΛΟΓΕΙΤΕ του Κυριον, παντες Αγγελοι αυτου, δυνατοι ισχυϊ, ποιουντες τον λογον αυτου, κ. τ. λ. *Ps. cii.* 20. [φωτιζειν *notat illuminare, Coll. Luc. xi.* 36. *Transfertur illud v. cum à Philoss. vett. tum ab Interpp. Alexx. V. T. à Scriptoribus et. nostris ad mentem, quæ nativis tenebris expurgata, cælestique luce collustrata eximiè dicitur* φωτιζεσθαι. *Sic in Ignat. Mart.* § 1, *mentes* λυχνου δικην θειϊκου φωτιζων, *instar divinæ lucernæ collustrans. Ap. Vet. Christ. v. aliam induit significationem, de Baptismo positum, per figuram consequentis pro antecedenti. Hôc usu* φωτιζεσθαι *significat Evangelicæ doctrinæ luce ità collustrari, ut idoneus censearis Baptismo. Vid. Suic. Thesau. h. v. Valck. ap. Heb. vi.* 4.] μετα ταυτα ειδον· *Coll. cap. xxi.* 1.

2 [δαιμων· *Act. Thom.* § 12. 20. 40. *Mart. Ign.* 2. *Nicod. Evang.* 21.] *Conf. omninò Esa. xxxiv.* 11–15. *Jer. v.* 27. εστι Πνευματα ἁ εις εκδικησιν εκτισται. *Sir. xxxix.* 28. [εν ισχυϊ *hoc est* בכח, *quod Senes reddunt* εν ισχυϊ, *Exod. xv.* 6. *Jud. xvi.* 30. 1 *Reg. ii.* 9 *et alibi. Nam* בחזקה *interpretantur* κατα κρατος, *Jud. iv.* 3. ισχυρως, *viii.* 1. εκτενως, *Jon. iii.* 8. *Reperio etiam* בכל־מאדו *versum* εν ὁλῃ ισχυϊ, 4 *Reg. xxiii.* 25, *totis viribus ejus. Sirach. xliii.* 30, πληθυνατε εν ισχυϊ, *id est, valdè, admodùm, vehementèr. Drusius.*]

3 οἱ εμποροι σου απο νεοτητος σου, ἑκαστος εις το περας ἑαυτου επλανηθησαν, κ. τ. λ. *Esa. xlvii.* 15, *alii.* εμποροι απο εθνων. *Ezech. xxvii.* 36. *Conf. cap. xiv.* 8. *Jer. xxviii.* 7. *Citat.* [εκ της δυναμεως· *Sic* δυναμις *est apud Josephum A. iii.* 2. 4, αυτοι τε πλουτου μεγαλου

δυναμιν προσελαβον· *Quin et ipsi magnam vim divitiarum consecuti sunt. Eodem sensu est* ισχυς *apud eundem, A. i.* 12, 7, ισχυν προυθηκας αγαθων· *Tu patri meo ingentem multitudinem bonorum proposuisti. Krebs. ad loc.*]

4 κοινωνοι κλεπτων. *Esa. i.* 23. *Conf. Rom. i.* 32. 1 *Tim. v.* 22. 2 *Joan.* 11. προσθησω ὑμιν πληγας ἑπτα κατα τας ἁμαρτιας. *Lev. xxvi.* 21. απο της πληγης. *Esa. liii.* 10. *Alex.* μη ἁπτεσθε απο παντων ὡν εστιν αυτοις, μη συναπολησθε εν πασῃ τῃ ἁμαρτιᾳ αυτων. *Num. xvi.* 26. *Esa. xlviii.* 20. *CITAT.*

5 *Conf. Jacob. v.* 4. *Neh. vi.* 14. των ἁμαρτιων αυτων ου μη μνησθω ετι. *Jer. xxxviii.* 34. αναμνησθειη ἡ ανομια, κ. τ. λ. *Ps. cviii.* 14. *Conf. Act. x.* 4. *Gen. iv.* 10. *Coll. cap. xiv.* 13. *Jer. xxviii.* 9. *CITAT.*

6 και ἀνταποδωσω τῃ Βαβυλωνι, και πασι τοις κατοικουσι Χαλδαιοις πασας τας κακιας αυτων, ἁς εποιησαν επι Σιων, κ. τ. λ. *Jer. xxviii.* 24. *xvi.* 18. *Ps. cxxxvi.* 8. ὁτι ποτηριον εν χειρι Κυριου, οινου ακρατου πληρες κερασματος, κ. τ. λ. *Ps. lxxiv.* 8. [δισσην ἐξουσιν την κρισιν. *Clem. Rom. ii.* 10.] *Conf. Matt. vii.* 2. *xxiii.* 14. *Esa. xl.* 2. *Sir. xx.* 10. [*Conf. Philo De Præm. et Pœn. pass.*] *CITAT.*

7 [στρηνιᾶν· τουτῳ εχρησαντο οἱ της νεας κωμῳδιας ποιηται, ᾧ ουκ αν μη μανεις τις χρησαιτο, παρον λεγειν τρυφᾶν. *Phrynich.*] βασανισμον. *Coll.* 4 *Mac. vi.* 10. *Conf. Luc. xvi.* 25. *Esa. xiv.* 13, 14. [*Vidua non sum, h. e. populosa sum admodùm, etc. Glass.*] *Coll. cap. iii.* 17.

8 ὁ Θεος κριτης δικαιος, και ισχυρος. *Ps. vii.* 12. *Conf. Esa. ix.* 14. πυρ και χαλαζα, και λιμος και θανατος, παντα ταυτα εις εκδικησιν εκτισται. *Sir. xxxix.* 29. *Ezech. xiv.* 21. [εν μιᾳ ἡμερᾳ· το απροσδοκητον και αθροον δηλοι του καιρου εν ᾧ ταυτα συμβησονται. *Areth. ap. Greg.*] *Coll. cap. vi.* 8. *Citat.*

9 πορνευοντες ἐξεπορνευσαν, ηγαπησαν ατιμιαν. *Ose. iv.* 18. επορνευσας απο του Θεου σου. *ix.* 1. αρχη γαρ πορνειας επινοια ειδωλων. κ. τ. λ. *Sap. xiv.* 12. *Conf. Exod. xx.* 18. και αφαιρουμενῳ πνευματα αρχοντων, φοβερῳ παρα τοις βασιλευσι της γης. *Ps. lxxv.* 12. και αναβησεται ὁ καπνος αυτης ανω, εις γενεας αυτης ερημωθησεται, και εις χρονον πολυν. *Esa. xxxiv.* 10. [καθα και ειρηται το "ἐξωλοθρευσας παντα τον πορνευοντα απο σου," και το "επορνευσαν τοις επιτηδευμασιν αυτων." *Schol. ap. Cramer. p.* 426.] *Coll. Ps. lxxii.* 27. *cv.* 39. [στρηνιᾶν· ατακτειν. *Suid. Phavor.*] το στρηνος σου ανεβη εν τοις ωσι μου. 4 *Reg. xix.* 28. *cap. xiv.* 11. *Citat.*

10 βασανισμος. 4 *Mac. ix.* 6. [κἀκεινοις κρισις εστιν. *Ign. Smyrn.* 6.] *Conf.* 2 *Cor. vii.* 8. 1 *Thess. ii.* 17. [κρισιν την κατακρισιν φησιν, το ανταποδωμα, ισοστασιον των πεπραγμενων, επαξιον τετολμημενων. *Schol. ap. Cramer.*] *Dan. iv.* 15. *LXX. CITAT.*

11 πενθων επι των ανομιων των μεγαλων του πληθους. 1 *Esd. ix.* 2. *Conf. Luc. xxiii.* 28. *Nah. iii.* 16. *Bar. iii.* 16-23.

12 [δωρα φερει Τραϊανῳ ὑφασματα σηρικα. *Suid. voce* Σαμψηραι. τιμιος λιθος· *pretiosus lapis, pretiosa gemma. Labb. Gloss. Vett.* θυϊνον· *citreum. Id.* τους πνευματικους μαργαριτας. *Ign. Ephes.* 11. βυσσος· *Conf. Jos. Bell. Jud. v.* 5. 7. εσθησεσι σηρικαις· *vii.* 5. 4.] *Conf. Esa. iii.* 21. σκευη επιθυμητα. 2 *Par. xxxii.* 27. *xxxvi.* 10. [ξυλον θυϊνον· *et omne lignum Thyinum. Vulg. et Beza. Est* ἅπαξ λεγομενον, *non tantùm in Sacris, verùm et ferme in profanis—De Thyino Suidas singulare habet. Sub Zenon. Imp. Barnabæ Apost. et Apost. Pauli reliquiæ in Cypro sunt inventæ, et in pectore Barnabæ Evangelium secund. Matthæum, quod folia Thyina habebat,* εχων πτυχια θυϊνα. *Ottius.* θυϊνος· *arbore thyâ perpetuò virens. Küttner.*]

13 κιναμωμον· *Coll. Prov. vii.* 17. [ῥεδα· *Lat. rheda.* καρρον, ἁρμα, καρουχιον. *Gloss. Vet.* ῥεδιων· ἁρματων. *Hesych.*] *Conf. Matt. ii.* 11. *Gen. xxxvi.* 6. [*Semel in N. T. mancipia, more Græco, vocantur* σωματα. *Valck. in. Act. ii.* 27.] και απεθανον αυτοι και αἱ γυναικες αυτων και τα τεκνα αυτων, και τα κτηνη αυτων, ἑως χιλιων ψυχων ανθρωπων. 1 *Mac. ii.* 38. [αντιπτωσις *accusativi in genitivum. Coll.* 2 *Pet. ii.* 10, *ubi mutatio accusativi in nominativum occurrit. Sic* 2 *Mac. i.* 2, *Benefaciat vobis Dominus, et meminerit testamenti sui,* μνησθειη της διαθηκης αυτου της προς Αβρααμ και Ισαακ και Ιακωβ, των δουλων αυτου των πιστων. *Glass. Phil. Sacr. p.* 651. *Dathe.* προς τουτοις ἡ οικετικη θεραπεια αριστινδην επικριθεισα, κατα τε τας των σωματων ευμορφιας ὁμου και ευεξιας, και κατα το απταιστον εν τῳ χρειωδει των ὑπηρεσιων. *Philo in Flacc. p.* 986. *Par.* 539. *Mang.*]

14 Ιδου εγω λαμβανω εκ σου τα επιθυμηματα των οφθαλμων σου, κ. τ. λ. *Ezech. xxiv.* 16. διηλθε θερος, παρηλθεν αμητος, και ἡμεις ου διεσωθημεν. *Jer. viii.* 20. [ειρηνη βαθεια και λιπαρα. *Clem. Rom. i.* 2. βαδιζειν κατα τας επιθυμιας. 3. ἱνα μη δουλοι εὑρεθωσιν επιθυμιας. *Ign. Polyc.* 4.] *Conf.* οπωροφυλακιον· *Esa. i.* 8. *xxiv.* 20. ουδ' ου μη· *Esa. v.* 6. *M. Conf. Marc. xiv.* 25. *Luc. x.* 19. *Heb. xiii.* 5. [οπωραν, και καιρον οιδε καλειν ἡ συνηθεια. *Areth.*] ὁ ὑετος απηλθεν. *Cant. ii.* 11. [ἡ οπωρα της επιθυμιας· *Rectè vertisse Vulgat. videtur poma desiderii, id enim significat* οπωρα *etiam ap. Jer. xlvii.* 10-12. —επιθυμια *autem hìc imprimis est desiderium venereum, impurus amor, ut quoque Rom. i.* 4. 1 *Thess. iv.* 5. 2 *Pet. xi.* 18. *etc. Elsner.* ἡ οπωρα· *Fructus autumnalis, poma, ut recte vertit Vulgatus. Sic apud Philonem De Plant. Noë, p.* 235. ὁ ουρανιος αστηρ, ὁν οπωρινον οἱ ποιηται καλουσιν, ὁς της οπωρας αρτι ἡβωσης επιτελλει, του τελεσφορηθηναι τε χαριν αυτην και πεπανθηναι. *De Caritat. p.* 704, απο της κατ'

αγρους οπωρας, και των αλλων ακροδρυων, *de ceteris fructibus arborum. Inprimis autem uvæ. Hesychius:* οπωρα—κυριως δε ἡ σταφυλη. *Læsner.*] *Coll. Jer. xxviii.* 64.

15 εμεγαλυνθησαν και επλουτησαν. *Jer. v.* 27. [ἡλικην εχει βασανον, ἡ ενθαδε απολαυσις. *Clem. Rom. ii.* 10. *Conf. Fragm.* 3. 4. *p.* 253. *Jacobs.*] οἱ εμποροι αυτης ενδοξοι αρχοντες της γης. *Esa. xxiii.* 8. *Coll. Ezech. xxvii.* 15-23.

16 μια ὡρᾳ· *Conf. cap. xvii.* 12. *sup. v.* 10. [*Citat.*] *Matt. xxvi.* 40. *Jer. xxviii.* 8-12. *Ezech. xxvii.* 7. [βυσσος· φλοιον δενδρου Ινδικου, εις λινον κατειργασμενη. *Areth.*]

17 [καθαπερ και τας ναυς ερημους κυβερνητων καταδυομενας ὁρωμεν, κ. τ. λ. *Jos. Ant. x.* 11. 7.] και οἱ εγγιστα μου απο μακροθεν εστησαν. *Ps. xxxvii.* 11. *Alex. Ald. Comp.* [ὁ καιρος απαιτει σε, ὡς κυβερνηται ανεμους, και ὡς χειμαζομενος λιμενα, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 2. *Mart. Ign.* 1. την θαλασσαν εργαζονται· *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. ix.* 13. απο μακροθεν, *uti in his libb. et apud LXX. Interpp. frequens est; ita vix reperias apud profanos antiquiores. Kypke.*] *CITAT.*

18, 19 και ερει ἑκαστος προς τον πλησιον αυτου, Διατι εποιησε Κυριος οὑτως τῃ πολει ταυτῃ τῃ μεγαλῃ; *Jer. xxii.* 8, 9. *CITAT. Conf. Dan. iv.* 15. *LXX. Jos. vii.* 6. *CITAT.*

20 νυν δε εγω λαλω κριματα μου προς αυτους. *Jer. iv.* 12. κριμα θανατου. *Deut. xxi.* 22. [λαβωμεν προ οφθαλμων ἡμων τους αγαθους Αποστολους. *Clem. Rom. i.* 5. *et sæp.*] λαβε θρηνον επι τον αρχοντα του Ισραηλ. *Ezech. xix.* 1. και ουκ ευφρανας τους εχθρους μου επ' εμε. *Ps. xxix.* 1. [οἱονει ηκριβωσε το κατ' αξιαν ἑκαστῳ ανταποδωμα των σωτηριων πονων. *Areth. Coll. Jos. Ant. iv.* 3. 3.] και εχαρη—επι Νινευη. *Tob. xiv. fin. Citat. Coll. cap. xii.* 12. *Deut. xxxii.* 43. *CITAT.*

21 ασθενησει, και πεσειται, και ουχ ευρεθησεται. *Dan. xi.* 19. και τοπος ουχ ευρεθη αυτοις. *ii.* 35. [*Bene est, quod ab aliis notatum video, Babylonis subitum et velocem interitum per vocabulum* ὁρμημα *designari, ideoque jactui lapidis molaris in mare assimilari; quapropter observari velim, vocem* ὁρμημα, *et verbum* ὁρμαν, *apud LXX usurpari de velocissimo volatu aquilæ, festinantis ad escam, Hab. i.* 8. *Deut. xxviii.* 49. *Quibus addendum censeo,* ὁρμημα *hîc forsan denotare iram; hôc sensu occurrere videtur Hos. v.* 10, *ubi Dominus ait: Effundam super illos, ut aquam, excandescentiam meam; in Hebræo est* עברה. *LXX vertunt:* επ' αυτους κεχεω ὡς ὑδωρ το ὁρμημα μου. *Keuchen.*]

22 [ποιαν τεχνην επισταται; *Act. Thom.* § 17. και Ἱερουσαλημ ην αοικητος ὡς ερημος, ουκ ην ὁ εισπορευομενος και εκπορευομενος εκ των γεννηματων αυτης, και το ἁγιασμα καταπατουμενον, και υἱοι αλλογενων εν τῃ ακρᾳ, καταλυμα τοις εθνεσι· και εξηρθη τερψις εξ

Ιακωβ, και εξελιπεν αυλος και κινυρα. 1 *Mac. iii.* 45. *Coll. omninò Ezech. xxvi.* 13-18. *CITAT.*

23 οἱ μακαριζοντες ὑμας, πλανωσιν ὑμας. *Esa. iii.* 12. ὁτι πνευματι πορνειας επλανηθησαν. *Ose. iv.* 11. *Coll. Ezech. xlvii.* 15, *alii.* οἱ βασιλεις και οἱ μεγιστανες αυτης εσονται εις απωλειαν. *Esa. xxxiv.* 12, 1 *Mac. ix.* 37. *Coll. Mich. iii.* 5. πλανωμενοι τεκταινουσι κακα. *Prov. xiv.* 22. *Esa. xxiii.* 8. *Coll. cap. xxi.* 8. *CITAT.*

24 των εσφαγμενων· *Coll.* 2 *Mac. v.* 13. 14. 4 *Reg. ix.* 7. *Jer. xxviii.* (*li.*) 49. *CITAT.* Ω πολις αἱματων. *Ezech. xxiv.* 6. *Nah. iii.* 1.

ΚΕΦ. ιθ. 19.

1 ΠΟΡΕΥΟΜΕΝΟΥ δε αυτου (Ιησου Χριστου) εψαλλον οἱ ἁγιοι πατερες ακολουθουντες αυτω λεγοντες, Ευλογημενος ὁ ερχομενος, κ. τ. λ. αλληλουϊα. *Evang. Nicod. cap.* 24. *fin.* αλληλουια· αινος τῳ οντι Θεῳ· αινειτε τον Κυριον. *Hesych.* αυτῳ δοξα, τιμη κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 58, 59. *Mart. Polyc.* 20, 21.] *Coll.* 1 *Tim. i.* 17. [αλληλουϊα· *Id est, Laudate Dominum. Est autem hoc quoque unum ex illis quæ ab iis qui ex Circumcisione crediderant, ad Græcos manarunt, et à Græcis demùm ad Latinos, ut alia nonnulla. Beza. Auctor libelli, qui inscribitur Quæstiones et Responsiones Orthodoxæ, exponit* αλληλουϊα, μετα μελους ὑμνησατε το Ον—*Hinc* Αλληλουϊαριον, *cujus meminit Balsamon ad Synod.* 6. *can.* 75, Και μη δια ψαλτῳδηματων, και αλληλουϊαριων λιτων και ψαλλομενων κατα τον θεμελιον της εκκλησιας εκπληρουντας την παννυχιον ψαλμῳδιαν. *Cheitom. Græco-Barb. pp.* 26-28.] *Coll. cap. iv.* 11. *Citat. Ps. cxxxiv.* 21. *CITAT.*

2 *Conf. Luc. xviii.* 7, 8. [οὐ (Χριστου) το αἱμα εκζητησει ὁ Θεος. *Polyc. Phil.* 2. μαρτυριου αἱμα. *Ign. Fragm.* 2. *p.* 475. *Jacobs.*] Θεος, αληθινα τα εργα αυτου, κ. τ. λ. *Deut. xxxii.* 4. *Coll. cap. xv.* 3. *xvi.* 7. *Citat.* 4 *Reg. ix.* 7. *CITAT.*

3 εθεωρουν τον καπνον αναβαινοντα εκ της πολεως—ὁτι ανεβη ὁ καπνος της πολεως ἑως τον ουρανον. *Jos. viii.* 20, 21. *Coll.* 2 *Reg. xxii.* 9. Αλληλουϊα· *Coll. Ps.* 110-118. *tit. Coll. Phil. iv.* 4.

4, 5 οἱ πρεσβυτεροι· *Coll. cap. v.* 8. *xi.* 16. [αλληλουϊα, αὐτη ἡ δοξα των ἁγιων παντων. *Nicod. Evang. p.* 746. *Thilo.* αλληλουϊα σημαινει το ὑμνησατε, αινεσατε τον Θεον. *Schol. ap. Cramer.*] τῳ καθημενῳ επι του θρονου· *Coll. cap. v.* 13. *Citat.* τα τεσσαρα ζωα· *cap. iv.* 6. *Citat.* φωνη απ' ουρανου εγενετο, κ. τ. λ. *Dan. iv.* 28. αινειτε τον Θεον, αινειτε, αινειτε τον Θεον. *Judith. xiii.* 14. εις τους αιωνας των αιωνων αινουσι σε. *Ps. lxxxiii.* 4.

6 ὡς φωνη ὑδατων πολλων. *Ezech. xliii.* 2. *Theod.* [βασιλευοντος εις τους αιωνας Ιησου Χριστου. *Mart. Polyc.* 21. *hoc est, sese*

Regem esse, magnificè declaravit. Glass.] *Coll. cap. i.* 15. [*Absque dubio* βασιλευειν *hìc denotat regnum capessere; prout ab aliis etiam notatum est. Illud liquidum est ex loco Esth. iv.* 14, *ubi Mardochæus Estheræ dicit: Et quis novit, num tu tempore, quo hoc, pervenisti ad regnum? in Hebræo est* הגעת לכלכות *facta sis attingere regnum? LXX vertunt:* και τις ειδεν, ει εις τον καιρον τουτον εβασιλευσας; *eôdem sensu sæpiùs occurrit in Libris Regum. Keuchen.*] *Amos. ix.* 5. *Ps. xcvi.* 1. *CITAT.*

7 ειδον—Ιερουσαλην καινην καταβαινουσαν, κ. τ. λ. *Coll. Gen. xxviii.* 12. *Conf. cap. xxi.* 2. 9. 10. [και ενικησεν αυτα ὁ Αμνος, και απωλεσεν εις καταπατησιν, και εχαιρον επ' αυτῳ οἱ αγγελοι, και οἱ ανθρωποι, και πασα ἡ γη. *Test. XII. Patr. p.* 724.] *Coll. cap. xxii.* 17. *Matt. xxv.* 1-13. βοσκε τα αρνια μου. *Joan. xxi.* 15.

8 εστι κληρονομια τοις θεραπευουσι Κυριον, και ὑμεις εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος. *Esa. liv.* 17. [τα προσταγματα και τα δικαιωματα του Κυριου. *Clem. Rom. i.* 2.] και εξουσια εδοθη αυτῃ. *Dan. vii.* 6. βυσσινον, (*subaud* ενδυμα). *Coll. cap. xv.* 6. *xviii.* 16. δικαιωματα· *opera justa, vel lites, caussæ, ut Jerem. xi.* 20, προς σε απεκαλυψα το δικαιωμα μου, *litem meam* ריבי. *Sic Jerem. xviii.* 19. *Sed et. xx.* 12, *ubi LXX* το απολογημα μου, *alii referunt* το δικαιωμα μου, *caussam meam. Sæpius* δικαιωματα חקים *vocantur, quæ et,* τα νομιμα, *id est, legitima. Sunt autem ritus et cæremoniæ non solùm populi Dei, sed etiam gentium. Drusius.*] *Ps. xliv.* 14. *CITAT.*

9 [προσδοκωντες απολῃψεσθαι εκεινον τον γαμον, τον αφθορον και αληθινον, και εσεσθε εν αυτῳ παρανυμφοι συνεισερχομενοι εις τον νυμφωνα εκεινον, τον της αθανασιας και φωτος πληρη. *Act. Thom.* § 12. μακαριοι οἱ γινομενοι εν ταις ἡμεραις εκειναις, κ. τ. λ. *Psalt. Sal. xviii.* 7.] *Conf. cap. iii.* 20. *xxi.* 5. *xxii.* 6. μακαριοι—οἱ παρεστηκοτες σοι διαπαντος, κ. τ. λ. 2 *Par. ix.* 7. *Ps. ii.* 12. *xxxi.* 1 *et sæp.* αληθινος ὁ λογος. *Dan. x.* 1. 2 *Reg. vii.* 28. *CITAT.*

10 [αντι της αμοιβης της δια Χριστον μαρτυριας, το προφητικον εστι χαρισμα, ὡστε και εμοι φησιν ὁ Αγγελος· το προφητευειν γαρ δια τους συνδουλους μου τους μαρτυρας παρεσχεθη. *Schol. ap. Cramer.*] ὁρα μη· *Coll. Jos. ix.* 7. [οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον (Χριστον). *Ign. Philad.* 9. συνδουλος· *Ephes.* 2. *Magn.* 2. εαν δε αμφοτεροι (οἱ Ιουδαι και Εθνικοι) περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, ουτοι εμοι στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων, εφ' οἱς γεγραπται μονον ονοματα ανθρωπων. *Philad.* 6. τους αδελφους φυσει μη προσκυνωμεν, ει και καθαρωτερας και αθανατωτερας ουσιας ελαχον. *Philo De Decal.* § 14 *Mang.*] *Conf. Act. iii.* 18. *Col. i.* 7. *Joan. i.* 45. *vi.* 63. *Luc. i.* 70. *xxiv.* 25. 27. Ὁσαι γαρ επαγγελιαι Θεου, εν αυτῳ το ναι, και εν αυτῳ το αμην. 2 *Cor. i.* 20.

11 *Coll. Ps. xliv.* 3-5. ὁ γαρ Κυριος πολεμει ὑπερ ὑμων. *Exod. xiv.* 14. 25. *xv.* 3. [τον ουρανον ανεῳγμενον· το ηνεῳχθαι τον ουρανον, δηλοι την του ὁραθεντος κριτου παρουσιαν ελευσεσθαι· ὡσπερ ἡ των ενταυθα παραπετασματων συνολκη των επι γης δικαστων την κατα των ὑπευθυνων κρισιν και αποφασιν. *And. Cæsar. ap. Wets.*] κρινει την οικουμενην εν δικαιοσυνῃ, και λαους εν τῃ αληθειᾳ αυτου. *Ps. xcv.* 13. *CITAT.* και ηνοιχθησαν οἱ ουρανοι, κ. τ. λ. *Ezech. i.* 1. *CITAT.*

12 *Conf. Phil. ii.* 9. συ ὁ αυτος ει. *Ps. ci.* 27. πυρος φλογα. *ciii.* 4. *Alld. Comp. Conf. Heb. i.* 7. [τους ενειλημμενους τοις ἁγιοπρεπεσι δεσμοις, ἁτινα εστι διαδηματα των αληθως ὑπο Θεου—εκλελεγμενων. *Polyc. Phil.* 1. το αγνωστον του ονοματος το της ουσιας αυτου ακαταληπτον σημαινει. *Areth.*] και περιεθετο δυο διαδηματα περι την κεφαλην αυτου, το της Ασιας και Αιγυπτου. 1 *Mac. xi.* 13. *cap. xiv.* 3. *Coll. cap. ii.* 17, 18. *Citat.*

13 [μεγας αρχιερευς της ὁμολογιας. *Philo De Somn. lib.* 1. § 38, 39. καλει δε τον Θεον, τον πρεσβυτατον αυτου Λογον· *Ibid.* και ὁ Λογος δε του Θεου ὑπερανω παντος εστι του κοσμου, κ. τ. λ. 3 *Alleg. p.* 93. *Conf. Carpzov. Philon. p.* 111.] *Conf.* ὁ Λογος του Θεου· *Tit. i.* 3. *Col. i.* 15. *Ps. xxxii.* 6. [Ἱματιον του Λογου, ἡ αχραντος σαρξ, ἡ βαφεισα εν τῳ τιμιῳ αυτου αἱματι. εφερεν γαρ καν τῃ οπτασιᾳ συμβολα του παθους· ὡς καν του Ἡσαϊου δραματουργια. διο και ὁ πυνθανομενος αυτου, "τι σου ερυθρα τα ἱματια" εκζητει. *Schol. ap. Cramer.* και αληθως εγεννηθη ὁ Θεος Λογος εκ της παρθενου, σωμα ὁμοιπαθες ἡμιν ημφιεσμενος. *Ign. Trall. (interpol.) Voss. p.* 166. *Usser. p.* 76.] ὁ Λογος του Θεου· *Coll.* Θεος ην ὁ Λογος. *Joan. i.* 1. ὡς μονογενους παρα Πατρος. 14.

14 *Conf. Luc. ii.* 13. το ἁρμα του Θεου μυριοπλασιον, κ. τ. λ. *Ps. lxvii.* 17. *Conf. sup. v.* 8. *Deut. xxxiii.* 2. *Dan. vii.* 10. *Coll. Eccles. ix.* 8. αἱ στρατιαι των ουρανων. *Neh. ix.* 6. *CITAT.*

15 και κατεπατησα αυτους εν θυμῳ μου. *Esa. lxiii.* 3. και εθηκε το στομα μου ὡς μαχαιραν οξειαν, κ. τ. λ. *xlix.* 2. *Conf. cap. i.* 16. *ii.* 12. [αγαγε με τοινυν εν τῃ πυλῃ της Εδεμ· και ιδουσα ἡ φλογινη ῥομφαια το σημειον του σταυρου, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 776. *Thilo.*] αυτος· *Coll. Heb. x.* 12. *cap. ii.* 27. *xiv.* 20. *Citat.*

16 επι τον μηρον· *Coll. Jer. xiii.* 11. *Conf. cap. xvii.* 14. *Citat.* [επουρανιον βασιλεα. *Mart. Ign.* 2. βασιλευς βασιλεων και Κυριος κυριων· *Est augustissimus Christi titulus, nemini nisi vero Deo ascribendus. Et tamen ad superbos terræ reges etiam deflexit, qui jam olim splendore* ολιγοχρονιῳ *capti, adultatoribus vela dantibus, Reges Regum audire maluerunt. Quod in Oriente in primis obtinuit. Coll. Vitring. ad loc. Alberti.*

Hôc titulô Regis Regum usus Arthaxasta, qui Josepho est Xerxes, in Epistola ad Esdram, Esth. vii. 12. Jos. Ant. xi. v. 1. Sic in Nummis Arsacidum posteriorum usurpata vox de iis, qui multis aliis Regibus imperabant. Susacus, Σεσωστρις *Ægypti, Rex, sibi titulum dedit* Βασιλευς βασιλεων. *Hic titulus Jesu Christo soli competit, uti Auctor Apocalypseos hoc docet, quod ex Imperatoribus Christianis Græcis agnovit Zemisces, qui præcepit etiam in Numismatibus et obolis imaginem effingi Servatoris, cum id anteà nunquam factum fuisset, Scriptura in aversâ parte mixo-barbarâ, literis semi-Græcis, semi-Latinis,* ΙΗΣΥΣ ΧΡΙΣΤΥΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. *Ottii Spicileg.*] περιζωσαι την ῥομφαιαν σου επι τον μηρον σου, Δυνατε, κ. τ. λ. *Ps. xliv. 3-7. CITAT.*

17 *Coll. Matt. xiii. 32. Luc. xiii. 19.*

18 [μετα δε ταυτα ηρξαντο οἱ γιγαντες κατεσθιειν τας σαρκας των ανθρωπων, και ηρξαντο οἱ ανθρωποι ελαττουσθαι επι της γης. οἱ δε λοιποι εβοησαν εις τον ουρανον περι της κακωσεως αυτων, λεγοντες εισενεχθηναι το μνημοσυνον αυτων ενωπιον Κυριου. *Lib. Enoch. ap. Fabric. Cod. Pseudep. p.* 186.] *Coll. Esa. xxiv. 2, 3. Coll.* αναστηθι, φαγε σαρκας πολλας, *Dan. vii. 5.*

20 και κατεβησαν αυτοι, και ὁσα εστιν αυτων ζωντα εις ᾅδου. *Num. xvi. 33. Alex.* [*Lib. Enoch. Fabric. p.* 186, προσκυνουντες λιθους. *Clem. Rom. ii. 1.* τοις νεκροις θεοις ου θυομεν, και ου προσκυνουμεν αυτοις. 3.] *Conf. cap. xiv. 9.* [πας ὁ λεγων παρα τα διατεταγμενα, κἀν αξιοπιστος ᾖ, κἀν νηστευῃ, κἀν παρθενευῃ, κἀν σημεια ποιῃ, κἀν προφητευῃ, λυκος σοι φαινεσθω εν προβατου δερει, προβατων φθοραν κατεργαζομενος. *Ign. Fragm. 9. p.* 481. *Jacobs. Exstat Josephi fragmentum* περι του Παντος αιτιας, *De Causâ Universi, in fine edit. Lips. p.* 66, κατα Πλατωνα, *juxta Platonem, ibi describitur Hades, locus inconditus et inornatus, receptaculum subterraneum, in quo lux mundi non splendet. Locus ille tanquam carcer et custodia destinatus est animabus, in quo constituti sunt Angeli custodes, dividentes varias et temporarias pœnas, secundum cujusque mores, actiones, et facinora.* Εν τουτῳ δε χωριῳ τοπος αφωρισται τις λιμνη πυρος ασβεστου, κ. τ. λ. *Ex his et similibus dictionibus conjicio, hoc De Causâ Universi scriptum Apocalypsi Johannis esse posterius, et ex illâ desumtum; nisi quis sinistrè pertendat, Johannem ipsum fuisse Platonicum. Ottius. Coll. Psalt. Sal. xv. 10.*]

21 *Conf. 2 Reg. xxii. 9. Ps. xvii. 8.* [απεκτανθησαν ὑπο των μιαρων. *Clem. Rom. i. 45.* απεκτανθην *ad usum percommodum, neque tamen veteribus probatum fuit. Lobeck. Phrynic. p.* 36. *Buttm.* § 101. 6, *et* § 114 *voce* κτεινω.] *Coll. 1 Mac. v. 51. 2 Mac. iv. 36. Coll. v. sup. 15. Citat. v. 18. Citat.*

ΚΕΦ. κ. 20.

1 ΚΑΙ ειδον· אראה. *LXX* και ιδον. *Ezech. i.* 1. *Dan. viii.* 3, 4, 7. *et sæp. Grot.* ιδου ὁ ουρανος και ὁ ουρανος του ουρανου του Θεου, αβυσσος και γη σαλευθησονται εν τῃ επισκοπῃ αυτου. *Sir. xvi.* 18. [εγω ειμι ὁ την αβυσσον του Ταρταρου οικων και κατεχων. *Act. Thom.* § 32. ἁλυσιν μεγαλην· την κατεκτικην αυτου της πονηριας ενεργειαν. *And. Cæsar. ap. Greg.* Και τῳ Ῥαφαηλ ειπεν, πορευου Ῥαφαηλ, και δησον τον Αζαηλ, χερσι και ποσι συμποδισον αυτον, και εμβαλε αυτον εις το σκοτος, και ανοιξον την ερημον (*l.* αβυσσον) την ουσαν εν τῃ ερημῳ Δουδαηλ, και εκει προειθεις βαλε αυτον, και ὑποθες (επιθες) αυτῳ λιθους οξεις, και λιθους τραχεις, και επικαλυψον αυτῳ σκοτος, και οικησατω εκει εις τον αιωνα, και την οψιν αυτου πωμασον, και φως μη θεωρειτω· και εν τῃ ἡμερᾳ της κρισεως απαχθησεται εις τον εμπυρισμον του πυρος.—Πορευου Μιχαηλ, δησον Σεμιαζαν—επι ἑβδομηκοντα γενεας εις τας ναπας της γης, μεχρι ἡμερας κρισεως αυτων, μεχρι ἡμερας τελειωσεως τελεσμου, ἑως συντελεσθῃ κριμα του αιωνος των αιωνων· τοτε απενεχθησονται εις το χαος του πυρος, και εις την βασανον, και εις το δεσμωτηριον της συγκλεισεως του αιωνος· και ὁς αν κατακρισθῃ και αφανισθῃ απο του νυν μετ' αυτων, βληθησεται μεχρι τελειωσεως γενεας αυτων. *Wets. Eadem invenies ap. Fabric. Cod. Pseudepig. tom.* 1. *p.* 191–195.] *Coll. Gen. xxviii.* 12. *Ps. cxlix.* 8.

2 [τοτε ὁ Βασιλευς της δοξης κρατησας εκ της κορυφης τον αρχισατραπην Σαταν, και παρασους αυτον τοις αγγελοις ειπε, Σιδηροις καταδεσμησατε κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 22.] *Conf. Esa. xxvii.* 1. [ὁ Δρακων και αποστατης, τουτ' εστι ὁ Σατανας. *Cyrill. Alex. in Num. p.* 409. ὁ Βελιαρ, ὁ δρακων, ὁ αποστατης, ὁ σκολιος οφις. *Ign. Philipp. p.* 109. *Voss.*]

3 *Conf. Esa. xxii.* 2. *cap. iii.* 7. [αβυσσον πολλαχου της γραφης, το των δαιμονων ενδιαιτημα μεμαθηκαμεν. *Greg. Nyss. in Psalm. ap. Suicer. voce* αβυσσος.] *Coll. Luc. viii.* 31. *cap. ix.* 1.

4 [βασιλευοντος εις τους αιωνας Ιησου Χριστου. *Mart. Polyc.* 21.] και μακροτης ζωης εδοθη αυτοις. *Dan. vii.* 12. *Conf. cap. ix.* 4. *xiii.* 16. *Coll. Joan. v.* 22. και το κριμα εδωκεν ἁγιοις Ὑψιστου. *Dan. vii.* 22. *CITAT.* [*Coll. Barn. Epist.* § 15.] *Coll. cap. vii.* 3. *Citat.*

5 οἱ δε νεκροι ζωην ου μη ιδωσιν, ουδε ιατροι ου μη αναστησουσι, κ. τ. λ. *Esa. xxvi.* 14. [ὁ δε εγειρας αυτον (Χριστον) εκ νεκρων, και ἡμας εγερει, εαν ποιωμεν αυτου το θελημα, και πορευωμεθα εν ταις εντολαις αυτου, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 2.] *Coll.* 2 *Esd. ii.* 23. *Ose. vi.* 3. *cap. xi.* 11. [*Conf. Schol. ap. Cramer. p.* 567.]

6 [οἱ μερος εν τῃ πρωτῃ αναστασει εχοντες, τουτεστιν εν τῃ εγερσει τῃ εκ των του θανατου νεκρων πραξεων και εννοιων, οὑτοι μακαριοι· ουχ ἑξει επι τουτων εξουσιαν ὁ δευτερος θανατος, τουτεστιν ἡ ατελευτητος κολασις, κ. τ. λ. *Schol. ap. Cramer.* ὁ θανατος ὁ δευτερος· τις ουν εστιν αὑτη; Ζῃν αποθνησκοντα αει, και τροπον τινα θανατον αθανατον ὑπομενειν και ατελευτητον. θανατου γαρ διττον ειδος, το μεν κατα το τεθαναι, ὁπερ αγαθον εστιν η αδιαφορον· το δε κατα το αποθνησκειν, ὁ δη κακον παντως, και ὁσῳ χρονιωτερον, βαρυτερον. κ. τ. λ. *Philo. De Præm. et Pœn.* § 12. *p.* 419. *Mang.* ὁς εστιν φαρμακον αθανασιας, αντιδοτος του μη αποθανειν, αλλα ζῃν εν Ιησου Χριστῳ δια παντος. *Ign. Ephes.* 20. ἱνα πιστευσαντες εις τον θανατον αυτου, το αποθανειν εκφυγητε. *Trall.* 2. σοι γαρ αναστασις εις ζωην ουκ εσται·] *Conf.* 2 *Mac. vii.* 9-14. *Sap. iii.* 8. μερος· *Coll. Joan. xiii.* 8. [αυτος δε εβασιλευσε και ἱερατευση τῳ Θεῳ. *Jos. Ant. xx.* 9. *p.* 901. *Hudson.*] *Conf.* 1 *Pet. ii.* 5. απολειπετε αφροσυνην, ἱνα εις τον αιωνα βασιλευσητε. *Prov. ix.* 6. *Coll. cap. ii.* 11. *i.* 6. *Citat.* [*Conf. Test. XII Patr. p.* 618.]

7 *Coll.* 1 *Pet. v.* 8. *cap. xii.* 12. *Job. xx.* 5.

8 πλανωμενοι τεκταινουσι κακα. *Prov. xiv.* 22. *Coll. Matt. xxiv.* 11. 24. *cap. xii.* 9. *xiii.* 14. [τον Γωγ, και τον Μαγωγ· Σκυθικα εθνη, ὑπερβοριa, ητοι Ὀυννικα. *Cod. Coislin. ap. Albert. Gloss. p.* 219. ὡς ἡ αμμος της θαλασσης· *Rom. ix.* 27. *ad ingentem numerum indicandum. Quæ dictio proverbialis non ex Græc. script. sed ex Hebr. explicanda est. Legitur verò Esa. xlviii.* 19. *Ose. i.* 10. *Judd. vii.* 12. *Ps. lxxvii.* 27. 3 *Reg. iv.* 29. *Ei, quoad sensum simillima est, quando dicitur:* Καθως τα αστρα του ουρανου τῳ πληθει, *Hebr. xi.* 12. *Eadem est, quæ in Vet. Test. legitur Gen. xxii.* 17, και πληθυνων πληθυνω το σπερμα σου ὡς τας αστερας του ουρανου. *Glass. Phil. Sacr. Dathe. p.* 1314.] *Ezech. xxxviii.* 2. *CITAT.*

9 [εν πολει ηγαπημενῃ ὁμοιως με κατεπαυσε, κ. τ. λ. *Sir. xxiv.* 11. πολις ηγαπημενη, *carissima Dei sedes, ubi habitat singulari ratione, quam amat et tuetur: ut de Sione, Ps. ii.* 6. *lxxxvi.* 2. *Elsner.*] και αναστας διοδευσον την γην εις το μηκος αυτης και εις το πλατος κ. τ. λ. *Gen. xiii.* 17. [το πλατος της γης· *Heb.* רחב הארץ, *ac si diceres, ita ut terræ superficiem quantacunque est, compleverint. Beza.*] ηγαπημενος ὑπο Κυριου κατασκηνωσει πεποιθως. *Deut. xxxiii.* 12. *Coll. Ose. ii.* 23. *iii.* 1. και ανεβησαν—αυτους, *per castra sanctorum ecclesia militans in terris significatur; civitas dilecta vero vocatur allusione ad urbem Hierosolymam, quæ, ut olim fuit sedes sacrorum, ubi Deus caminum et ignem suum habere dicebatur, ita N. T. ecclesiæ typus fuit. Sunt hæc magnam partem ex Ezech.* 38 *et* 39 *desumta, ubi dicitur cap. xxxviii.* 22,

και πυρ και θειον βρεξω επ' αυτον, και επι παντας τους μετ' αυτου, κ.τ.λ. *ignem et sulphur pluere faciam super Gogum, et super exercitus ejus. Küttner.*] 3 *Reg. xviii.* 38. *CITAT.*

10 [το αιωνιον και μηδεποτε σβεννυμενον πυρ. *Mart. Polyc.* 2. ηλικην εχει βασανον, η ενθαδε απολαυσις, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 10. προορων τας ενεδρας του Διαβολου. *Ign. Trall.* 8. ενεδρας του αρχοντος του αιωνος τουτου. *Philad.* 6. Βεελζεβουλ, κληρονομε του πυρος και της κολασεως, εχθρε των αγιων, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 23. υπο του οφεως πλαναται. *Epist. ad Diogn.* § 12.] *Coll. Matt. xxv.* 41. 46. *Marc. ix.* 44. 46. 48. *Luc. xvi.* 23, 24.

11 φυγειν απο προσωπου τινος· *Coll. Zach. ii.* 13. *Coll. cap. xii.* 8. *Citat. cap. v.* 13. *Citat.* απο προσωπου Κυριου εσαλευθη η γη. *Ps. cxiii.* 7. *CITAT.*

12 [Αδελφοι, ουτως δει ημας φρονειν περι Ιησου Χριστου ως περι Θεου, ως περι κριτου ζωντων και νεκρων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1.] μικρος και μεγας εκει (εν αδη) εστι. *Job. iii.* 19. βιβλος ζωντων. *Ps. lxviii.* 28. ανδρα κατα τα εργα αυτου κρινει. *Sir. xvi.* 12. *Coll. cap. ii.* 23. *xviii.* 6. *xxii.* 12. [νεκρους, φησιν, η παντας τους ανθρωπους, ως την του σωματος νεκρωσιν υπομενοντας, η τους νεκρωθεντας τοις παραπτωμασι. μεγαλους δε και μικρους, η τους καθ' ηλικιαν, η τους μαλλον και ηττον τα της νεκρωσεως εργα πραξαντας, και αναλογως κολασθησομενους ταις πραξεσιν· η μεγαλους μεν τους δικαιους, μικρους δε και μηδαμινους τους αμαρτωλους, δια ψυχης ευτελειαν. τα δε βιβλια τα ανοιγομενα σημαντικα εστι των εκαστου πραξεων της γνωσεως. η δε μια βιβλος της ζωης εστιν, η τα των αγιων εγγεγραπτο ονοματα. *Schol. ap. Cramer.*] *cap. iii.* 5. *Citat.*

13 [και τουτο σοι (τω διαβολω) λεγω (ὁ Ἅιδες), μα το σκοτος ὁ εχομεν, ει ωδε αγαγης αυτον (Ιησουν), ουδεις μοι των νεκρων εναπολειφθησεται. *Nicod. Evang. p.* 712. *Thilo.* και ευθεως αμα τω λογω τουτω αἱ χαλκαι πυλαι συνετριβησαν, και οἱ σιδηροι μοχλοι συνεσλασθησαν, και οἱ δεδεμενοι παντες νεκροι ελυθησαν των δεσμων, κ.τ.λ. *cap.* 21. και ευθυς εβοησεν ὁ Ἅιδης, Ενικηθημεν, ουαι ημιν, κ.τ.λ. *cap.* 22–25.] ὁτι αυτου εστιν η θαλασσα, και αυτος εποιησεν αυτην. *Ps. xciv.* 5. ιδου εγω ανοιγω τα μνηματα υμων, κ. τ. λ. *Ezech. xxxvii.* 12, 13. αποδωσεις εκαστω κατα τα εργα αυτου. *Ps. lxi.* 12. δος αυτοις κατα τα εργα αυτων. *xxvii.* 4. [*Conf.* 4 *Esd. vii.* 32, *et terra reddet quæ in eâ dormiunt, etc.*] *Coll. cap. ii.* 23. [*Citat.*]

14 ὁ δευτερος θανατος· *Conf. Rom. i.* 32. *Joan. viii.* 51. "μη ζηλουτε θανατον εν πλανη ζωης υμων, κ. τ. λ. *Sap. i.* 12. *Coll. sup. v.* 6. *Ezech. xxvi.* 20, 21. [το τον θανατον και τον αδην εις την λιμνην του πυρος βαλλεσθαι δηλοι, η το γεγραμμενον "εσχατος εχθρος

καταργειται ὁ θανατος," η τας προξενους του της ἁμαρτιας θανατου πονηρας δυναμεις, τας τον ᾅδην εχουσας καταλυμα, κακει τους πειθομενους παραπεμπουσας εις το πυρ καταποντιζεσθαι. *Schol. ap. Cramer.* ὁ δευτερος θανατος· *Nempe quam prius mortem vocavit simpliciter, quæ mors est impiorum. Nam piorum mors, vita, non mors est. Pii enim etiam in morte vivunt. Vocatur et mors animæ, non quòd anima moriatur, sed propter cruciatus, quos sentit apud inferos. Drusius.*] *Coll. cap. xxi.* 8.

15 [ἡμεις ουν αγωνισωμεθα εὑρεθηναι εν τῳ αριθμῳ των ὑπομενοντων αυτον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 35. επει ουν τελος τα πραγματα εχει, και επικειται τα δυο ὁμου, ὁ τε θανατος και ἡ ζωη, και ἑκαστος εις τον ιδιον τοπον μελλει χωρειν, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 5.] *Coll. Matt. xxv.* 41-46. *Phil. iv.* 3. *cap. iii.* 5. [*Citat.*] [*Liber vitæ, metaphoricè et per* ανθρωποπαθειαν *est numerus Electorum. Küttner.*]

ΚΕΦ. κα. 21.

1 *DE Cælo et terrâ, ex Judæorum quoque sententiâ aliquando innovandis, lege Schætgen. Hor. Heb. p.* 1138. *Wolf.* και ειδον· *illud* ειδον *vidi, Hebr.* ראה *est vox frequens Prophetis. Ezech. i.* 1, και ιδον ὁρασεις Θεου. *Coll. Dan. viii.* 3, 4. 6. 8. *x.* 5 *et sæp. Grot.* παλαια βασιλεια διεφθειρετο, Θεου ανθρωπινως φανερουμενου εις καινοτητα αϊδιου ζωης. *Ign. Ephes.* 19.] *Conf. Matt. v.* 18. *xxiv.* 35. *Sap. xix.* 6. [τις γαρ χρεια θαλασσης, μη δεομενων ανθρωπων του πλειν αυτην; *Areth.*]

2 ὡς νυμφην· *Conf. Esa. xxxvii.* 22. *Act. x.* 11. *Matt. ix.* 15. 2 *Mac. ix.* 14. *cap. xix.* 7. εν σκηνῃ ἁγιᾳ ενωπιον αυτου ελειτουργησα, και οὑτως εν Σιων εστηριχθην, κ. τ. λ. *Sir. xxiv.* 10, 11. [κεκοσμημενοι εντολαις Ιησου Χριστου. *Ign. Ephes.* 9.]

3 και θησω την σκηνην μου εν ὑμιν. *Lev. xxvi.* 11. [Θεου ανθρωπινως φανερουμενου. *Ign. Ephes.* 19. *Temporibus V. T. tabernaculum erat signum externum præsentiæ divinæ et Dei inter populum suum versantis. Efficitur ergo allusione ad illud sensus hìc: beati familiarissimâ cum Deo consuetudine in æternum fruentur, et de effectis præsentiæ suæ gratiosæ nunquam non gaudebunt. Conf.* 2 *Cor. vi.* 16. *Desumta sunt ex Levit. xxvi.* 11, *et repetuntur à Paulo adhortante Corinthios, ne jugum trahant cum infidelibus. Küttner.*] Σηλωμ, σκηνωμα αυτου οὐ κατεσκηνωσεν εν ανθρωποις. *Ps. lxxvii.* 60. *CITAT.*

4 που ἡ δικη σου, θανατε; που το κεντρον σου, ᾅδη; *Ose. xiii.* 14. κραυγη· *Exod. xii.* 30. *Est. iv.* 3. *Susan.* 26. [ενθεν τα παντα συνεκινειτο, δια το μελετασθαι θανατου καταλυσιν. *Ign. Ephes.* 19.] *Coll.* 1 *Cor. xv.* 26. επιλησονται γαρ την θλιψιν την πρωτην, και ουκ αναβησεται αυτων επι την καρδιαν. *Esa. lxv.* 16.

5 *Conf. cap. xxii.* 6. ὁ καθημενος· *Coll. cap. v.* 13. *Citat.* οὗτοι οἱ λογοι αληθινοι· *Coll. cap. xix.* 9. *Citat. Coll.* 2 *Pet. iii.* 13.

6 πηγη σοφιας Λογος Θεου εν ὑψιστοις, κ. τ. λ. *Sir. i.* 5. *Comp. Conf. Esa. xlv.* 13. εν τῃ ἡμερᾳ εκεινῃ εσται ανοιγμενη πηγη εις τον ῥαντισμον. *Theod. Alex. Basil. Ald.* πηγην εις περι ἁμαρτισμον και εις περι ῥαντισμον. *Sym. Zach. xiii.* 1. 1 *Joan. i.* 7. [εὑρομενος της αρεσκειας κεφαλην και τελος, τον θειον Λογον. *Philo De Somn. p.* 575. *Par.*] *Coll. Matt. x.* 8. *cap. xxii.* 17. *i.* 8. 11. *xxii.* 13. *Citat.* [ἡ αρχη και το τελος· Και τον ιδιον Θεον σεβομενοις, ὃν ου χειρες εποιησαν εξ ὑλης φθαρτης, ουδ' επινοια πονηρου βασιλεως επι τῃ των οχλων απατῃ κατεσκευασεν, αλλ' ὃς εργον εστιν αὐτου, και αρχη και τελος των ἁπαντων. *Jos. Ant. viii.* 11. 2. τινες ουν εισιν αἱ προρρησεις και απαγορευσεις; ἁπλαι τε και γνωριμοι· πρωτη δ' ἡγειται περι Θεου, λεγουσα, ὁ Θεος εχει τα παντα παντελης και μακαριος, αυτος ἑαυτῳ και πασιν αυταρκης, αρχη, και μεσα, και τελος παντων. *c. Ap. ii.* 22. *Precat. Judd. Tu es primus, et tu es postremus. Wets.* τῳ διψωντι την δικαιοσυνην παρεξειν επαγγελλεται την χαριν του ζωοποιου Πνευματος. δωρεαν δε, "ὁτι ουκ αξια τα παθηματα του νυν καιρου προς την μελλουσαν δοξαν τοις ἁγιοις αποκαλυπτεσθαι·" η δωρεαν, ὁτι ουκ εστι ταυτην χρημασιν, αλλ' εργοις αγαθοις κτησασθαι, φιλανθρωπια του παρεξοντος. *Schol. ap. Cramer.* Γεγονε· *de certitudine promissorum, quæ versiculis antecedentibus extant, accipiendum est: tam vera sc. hæc esse, ac si eventu jam essent completa. Küttner.* Πηγη δε, αφ' ἧς ομβρει τα αγαθα, ἡ του φιλοδωρου Θεου συνοδος εστιν· οὐ χαριν επισφραγιζομενος τα των ευεργεσιων φησιν, "Εσομαι μετα σου." *Philo De Migr. Abr.* § 6.]

7 [υἱους ἡμας προσηγορευσεν. *Clem. Rom. ii.* 1. ἱνα ἡμας προσδεξηται ὡς υἱους. 9.] *Conf. Rom. viii.* 17. *Deut. xxxii.* 18, 19. *Coll. Heb. i.* 2. 1 *Joan. ii.* 13, 14. [μεγαλου εστιν αθλητου το δερεσθαι, και νικαν. *Ign. Polyc.* 3. ὁτι νουθετησει δικαιον ὡς υἱον αγαπησεως, και ἡ παιδεια αυτου ὡς πρωτοτοκου, *Psalt. Sal. xiii.* 8. ισχυε ουν εν αυταις (εντολαις) και ενδυναμου, και νικησεις και ζησεις. *Herm. Past. p.* 165. *Hefele.*] εστι κληρονομια τοις θεραπευουσι Κυριον, και ὑμεις εσεσθε μοι δικαιοι, λεγει Κυριος. *Esa. liv.* 17. [ὁ νικων· *ei qui neque inediâ neque incommodis aliis patitur se à Christianismo abduci. Grot.*]

8 τοις ειδωλοις ελατρευον. 4 *Reg. xvii.* 33. *Ald.* [ευλογω σε, ὁτι ηξιωσας με—του λαβειν με μερος εν αριθμῳ των μαρτυρων σου, κ.τ.λ. *Mart. Polyc.* 14. εκλογης μερος. *Clem. Rom. i.* 29.] δειλοις και απιστοις· *Conf. Matt. viii.* 26. [εις το πυρ το ασβεστον χωρησει. *Ign. Ephes.* 16. το αιωνιον—πυρ. *Mart. Polyc.* 2. *Conf. Ign. Magn.* 5.] *Conf. Luc. xii.* 46. [το μερος· *Heb* חלק *sors et tanquam hæreditas. Redundat*

autem relativum αυτοις *ex Heb. idiotismo. Beza.*] *Coll. cap. xviii. 23. xx. 6.* [δειλοις· *Passor in Lexico suo hìc pro malis sive improbis, non pro timidis, accipiendum voluit. Quam sententiam quoque tuetur Bos. Exercit. Sac. ad loc. Alberti.*] *Coll.* ανδρας κενους και δειλους, *Judd. ix. 4.* [δειλον· πονηρον, κακον. *Hesych.* και πασι τοις ψευδεσι· *Cùm Apostolus hìc recenseat eorum crimina, qui Bestiæ inservierant, vel ejusmodi saltem flagitia, ob quæ illorum portio in ardenti stagno collocanda est,* ψευδης *hìc magis quippiam, quàm mendacem denotat; quare Apostolus eundem cap. xxii. 15, vocat* πας ὁ φιλων και ποιων ψευδος, *qui veritatis inimicus unicè mendacio inservit. In tali emphatico sensu* ψευδης *occurrit Prov. xxx. 9, ubi Paræmiastes divitias deprecatur: "Ne satiatus abnegem* [וכחשתי] *et dicam, Quis est Jehovah?" LXX vertunt:* ἱνα μη πλησθεις ψευδης γενωμαι. *Keuchen. Græce est* εβδελυγμενοι, *qui Heb. dicerentur* משוקצים *execrandi vel execrabiles. Sic* καταγνωστος *condemnabilis. Coll. Ose. ix. 10,* και εγενοντο οἱ εβδελυγμενοι, ὡς οἱ ηγαπημενοι. *Drusius.*]

9 του Αρνιου την γυναικα· *Conf. cap. xix. 7.* εἱς των ἑπτα αγγελων· *Coll. cap. xv. 1. 7, 8. xvi. 1. xvii. 1.*

10 *Coll. Exod. cap. 25.* ἡ δε ανω Ἱερουσαλημ ελευθερα εστιν, ἡτις εστι μητηρ παντων ἡμων. *Gal. iv. 26. iii. 26.* [καλως το εν πνευματι, ου γαρ εκτος πνευματικης χαριτος ανθρωπινος τις νους ὑψωθη, ὡς περινοια γενεσθαι της των ἁγιων δοξης. *Schol. ap. Cramer. Utì Moysi in monte typus Tabernaculi carnalis ostensus est, Exod. xxv., sic Johanni typus Tabernaculi spiritualis Novi Testamenti. Coll. Jos. Ant. iii. 6. 1. Structuram Tabernaculi aggrediuntur, Moyse et mensuram et magnitudinem designante, sicut in monte ex Dei colloquio didicerat,* κατα την ὑποθηκην του Θεου. *Ottius.*] *Coll. cap. iii. 12. xvii. 3. Ezech. xl. 1, 2. CITAT.*

11 φωτιζου, φωτιζου Ἱερουσαλημ, ἡκει γαρ σου το φως, και ἡ δοξα Κυριου επι σε ανατεταλκεν. *Esa. lx. 1. Coll. Job. xii. 15. Sir. xlix. 8. 2 Mac. ii. 8.* [φωστηρ· θυρις. *Hesych.*] *Conf. Sap. xiii. 2. Sir. xliii. 7.* ενωπιον της δοξης του μεγαλου. *Tob. iii. 16.* [Φωστηρ της Εκκλησιας ὁ Χριστος, δια μεν της κρυσταλλιζουσης ιασπιδος, ὡς αειθαλης και ζωοθαρος και ὡς καθαρος· δι' ἑτερων δε ἑτερως ὡς σκιαγραφουμενος· ουδε γαρ ἑνος εἱδους παραδειγματι των ποικιλων αυτου περι ἡμας ενεργεσιων το πολυτροπον διαγραφηναι δυναται. *Schol. ap. Cramer.*]

12 ταις δωδεκα φυλαις των υἱων του Ισραηλ. *Ezech. xlvii. 13. 21. Alex.* Ἱδου επι των χειρων μου εζωγραφηκα σου τα τειχη. *Esa. xlix. 16.*

13 Ιερουσαλημ οικοδομουμενη ὡς πολις, ἡς ἡ μετοχη αυτης επι-τοαυτο, κ. τ. λ. *Ps. cxxi. 3. Esa. lx. 18.*

14 1 *Cor. iii. 10-12.* χαιρετε δε, ὁτι τα ονοματα ὑμων εγραφη εν τοις ουρανοις. *Luc. x. 20. Coll. Esa. xxvi. 1, 2. Ps. xlvii. 12.* βοσκε τα αρνια μου. *Joan. xxi. 15.* [τους δωδεκα Αποστολους ηδη καλως ποιων διεσαφησεν, ὁτι τους δωδεκα Αποστολους δηλουν, ὁ σκοπος, ους και πυλω-

νας και θεμελιους φησι. θεμελιους, ὡς της κατα Χριστον πιστεως την ὑποβαθραν αυτους καταθεμενους· πυλωνας δε, ὡς δι᾽ αυτων ηδη, ηγουν δια του κηρυγματος αυτων, το εισαγωγιμον της κατα Χριστον πιστεως εὑρισκει. *Schol. ap. Cramer.*] *Coll. Zach. viii.* 9.

15 [και ὁ Αποστολος λαβων καλαμον διεχαρασσε μετρων τον τοπον, και τας θυρας εστησε κατα την ανατολην του ἡλιου, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 18.] *Conf. Esa. xlix.* 16. και ιδου ανηρ, και ἡ ὁρασις αυτου ην ὡσει ὁρασις χαλκου στιλβοντος, και εν τῃ χειρι αυτου ην σπαρτιον οικοδομων, και καλαμος μετρου, και αυτος εἱστηκει επι της πυλης, κ. τ. λ. *Ezech. xl.* 3. *CITAT.*

16 [τετραγωνος αὐτη δια το ἑδραιον και παγιον. *And. Cæs. ap. Greg. Coll. Cramer. p.* 574.] Ἱερουσαλημ οικοδομουμενη ὡς πολις, ἡς ἡ μετοχη αυτης επιτοαυτο. *Ps. cxxi.* 3. κειται· *Coll.* 2 *Mac. iv.* 33. τετραγωνος· *Conf. Exod. xxvii.* 1. *xxx.* 2. 3 *Reg. vii.* 5. *Ezech. xlii.* 16. *xlv.* 2. *xlviii.* 20. *CITAT.*

17 μετρον ανθρωπου, *Coll. cap. xiii.* 18. *Esa. viii.* 1. *Hab. ii.* 2.

18 [ενδομησιν, την οικοδομην λεγει, οἱονει την σπουδην και ακριβειαν την περι το κηρυγμα των Αποστολων. *Schol. ap. Cramer.*]

19 [*De Hierosolymis, tempore Messiæ ex variis lapidibus pretiosis ædificandis, passim tradunt Judæi.—Locos habes apud Schoetgen. Hor. Heb. p.* 1142. *Wolf.*] *Coll.* 3 *Reg. vii.* 9.

19, 20 και εσται τα θεμελια σου αιωνια, κ. τ. λ. *Esa. lviii.* 12. [*Conferri possunt lapides in pectorali Aaronis, de quo ejusque enormi pretio,* ου κτητος ανθρωποις κοσμος δια τιμης ὑπερβολην οντες. *Jos. Ant. iii.* 7. 6. *Ottius.* Ιασπις, ὁ Πετρος. Σαπφειρος, ὁ Παυλος. Χαλχηδων, ὁ Ανδρεας. Σμαραγδος, ὁ Ιωαννης. Σαρδονυξ, ὁ Ιακωβος, ὁ του Ζεβεδαιου. Σαρδιος, ὁ Φιλιππος. Χρυσολιθος, ὁ Βαρθολομαιος. Βηρυλλος, ὁ Θωμας. Τοπαζιον, ὁ Ματθαιος. Χρυσοπρασος, ὁ Θαδδαιος. Ὑακινθος, ὁ Σιμων ὁ Ζηλωτης. Αμεθυστος, ὁ Ματθιας. *Areth. ap. Greg.*]

21 [τους πνευματικους μαργαριτας. *Ign. Ephes.* 11. λιθοι δωδεκα *(Pont. Max. Vest.)* σαρδιον, τοπαζος, σμαραγδος, ανθραξ, ιασπις, σαφειρος, αχατης, αμεθυστος, λιγυριον, ονυξ, βηρυλλος, χρυσολιθος. *Jos. Bell. Jud. v.* 5. 7. *Græcis prorsùs inusitatum fuisse videtur* ανα εις ἑκαστος των πυλωνων, *singulæ portæ. Sed hujus libri tenebricosi Scriptor prorsùs insolens sermonis genus studio videtur sectatus. Valck. Schol. ad* 1 *Cor. xiv.* 31. ανα· *hôc locô vacat. Steph. Thesaur. voce* ανα. *Viger. p.* 472, *cùm* ανα *jungitur cum* ἑκαστος, *in alio etiam casu quàm accusativo, uni tantùm ornatui servit.*] *Conf. Matt. xx.* 9, 10.

22 ιδε ὁ Αμνος του Θεου, κ. τ. λ. *Joan. i.* 29. 36. 1 *Pet. i.* 19. [ὡς ναον Θεου φυλασσειν την σαρκα. *Clem. Rom. ii* 9. ὡς οντες λιθοι ναου Πατρος. *Ign. Ephes.* 9. 15. *Magn.* 7. *Philad.* 7. τοις εχουσι τον

Θεον φρουραν και σκεπην, τις χρεια ναου αισθητου; ουτος γαρ εσται των ἁγιων και ναος και ενοικος, ενοικων εν αυτοις και εμπεριπατων, καθως επηγγελται τῳ Αρνιῳ· ὁ δι' ἡμας σφαγιασθεις Αμνος του Θεου, ᾧ δηλαδη ουσιωδως και το ζωοποιον Πνευμα συντετακται. *Schol. ap. Cramer.*] *Ezech. xliii.5-7. CITAT.*

23 [αὐτη Θεου το αρχετυπον ἡλιου φεγγος, οὐ μιμημα και εικων ἡλιος· ὁ δε δεικνυς ἑκαστα ὁ μονος επιστημων Θεος. *Philo De Migr. Abrah.* § 8.] φωτιζου, φωτιζου Ἱερουσαλημ, ἡκει γαρ σου το φως, και ἡ δοξα Κυριου επι σε ανατεταλκεν. *Esa. lx.* 1. ὁτι λυχνος εντολη νομου και φως, κ. τ. λ. *Prov. vi.* 23. *Joan. i.* 4. *v.* 35. *Ps. xvi.* 15. *xxvi.* 1. *xxxv.* 9. *Esa. xxx.* 26. *Sap. vii.* 10. *CITAT.*

24 επιστρεφου Ιακωβ, και επιλαβου αυτης (ζωης), διοδευσον προς την λαμψιν, κ. τ. λ. *Bar. iv.* 2. [τον ὑπερ της του παντος κοσμου των σωζομενων σωτηριας παθοντα. *Mart. Polyc.* 17.] *Coll. Act. ii.* 47. [αφετε με καθαρον φως λαβειν· εκει παραγενομενος, ανθρωπος Θεου εσομαι. *Ign. Rom.* 6.] ὁτι φως Κυριου το ιχνος αυτου. *Sir. l.* 29. και εσονται βασιλεις τιθηνοι σου, και αἱ δε αρχουσαι αυτων τροφοι σου. *Esa. xlix.* 23. το της δικαιοσυνης φως. *Sap. v.* 6.

25 ὁτι σκοτος ου σκοτισθησεται απο σου, και νυξ ὡς ἡμερα φωτισθησεται, ὡς το σκοτος αυτης, οὑτως το φως αυτης. *Ps. cxxxviii.* 12. νυξ γαρ ουκ εσται εκει· *Coll. Zach. xiv.* 7. *CITAT.*

26 [ἡ λαμπροτης και ἡ δοξα των εν τοις εθνεσι Χριστῳ ευαρεστησαντων, εν τῃ πολει εκεινῃ καρποφορηθησονται· παν δε κοινον και ακαθαρτον εκει ουκ εισελευσεται· τις γαρ κοινωνια φωτι προς σκοτος; *Schol. ap. Cramer.* και οισουσι την δοξαν των εθνων εις αυτην· *Gloria hæc spiritualis ex extremis etiam gentibus in Ecclesiam inserendis, typicè adumbrata fuit thesauris qui Davidis et Salomonis cumprimìs temporibus navigationis Eziongebericæ ope ex Ophir Hierosolymis illati sunt; de his Antiq. viii. cap. vii.* § 1, 2. *elegantissimam autem historicam diductionem et comparationem habet Prideauxius in Histor. Judæor. p.* 8, 9, 10. *Ottius.*] και ἡ δοξα του Λιβανου προς σε ἡξει, κ.τ.λ. *Esa. lx.* 12-13. *CITAT.*

27 *Coll. Heb. xii.* 23, *et Valck. ibid. Coll.* ουκ εστιν οὐθεις μεθ' ἡμων παρεξ αμφοτερων ἡμων εν τῳ οικῳ. 3 *Reg. iii.* 18. [*Winer.* § 65.7.] ει μη = αλλα. *Conf. cap. ix.* 4. *Matt. xii.* 4. *Marc. xiii.* 32. *Luc. iv.* 26, 27. *Coll.* και πασα διαφθορα ουχ εὑρεθη εν αυτῳ, ὁτι επιστευσεν εν τῳ Θεῳ αυτου. *Dan. vi.* 23. κοινουν· *Coll. Prov. xv.* 23. [κοινον· βδελυκτον, ακαθαρτον. *Hesych.* κοινοω· *inquino. Labb. Quidquid aversamur et repudiamus sic Græcè dicitur Judæis Alexx. Peccatores et peccata Deo esse dicuntùr* βδελυγμα. *A sono ficta supersunt* βδεω, βδελλω, βδυλλυω, *significantia fœtidum odorem emittere.—Græci potiùs Vett. v. frequentabant* μυσαττεσθαι. *Homo impurus* μυσαρος *dicitur et* βδελυρος.

Valck. ad Luc. xvi. 15. *Quorum plures sunt participes illa Græc. dicuntur* κοινα. *Vetus proverbium est,* τα των φιλων κοινα. *Eadem obtinuit, seculo primo, non inter quosvis Christianos, sed inter Hierosolymitanos tantùm, quibus* παντα *fuisse* κοινα *Luc. scribit Act. ii.* 44. *iv.* 32. *Istâ tantùm potestate* κοινος *fermè apud veteres occurrit. In sermone tamen quotidiano Græcorum aliâ quoque significandi virtute et nomen* κοινος, *et v.* κοινουν *fuerunt adhibita de rebus omnium usui expositis, atque ex usu diuturno inquinatis. Hôc prorsus sensu v. adhibuere Judæi Græcienses. Quàm enim ap. Hebræos res erant vel sacræ, vel communes, et hæ fermè immundæ censebantur atque inquinatæ, ad has res significandas vox* κοινος *et v.* κοινοω *fuere translata. Manibus illotis cibos contractare, atque adeò polluere, Marcus dixit, c. vii.* 2, *edere panem* κοιναις χερσι. *ubi quis adscripsit* τουτ' εστιν ανιπτοις. —*Non aliâ potestate* κοινος *et* κοινουν *adhibentur Act. x.* 9. *xiv.* 15. 28. *Apocal. xxi.* 27. *Istâ significatione nusquam aut* κοινος, *aut* κοινουν *inveniuntur apud antiquissimos Scriptores Græcos; quem enim Pfochenius attulit,* § *libelli sui* 65, *locus alienissimus est. Nec tamen propterea temere statuendum, hanc usum prorsus ignotum fuisse Græcis, et solis proprium Judæis Hellenistis. In libris nempe veterum Græcorum sermo ferme tantùm viget eruditorum, in omnibus Linguis probe distinguendus à plebeio sermone vulgi. In hoc quotidiano Græcorum sermone* κοινος *et. videtur significasse pollutum, et* κοινοω, *polluo, contamino. Id. ad* 1 *Cor. i.* 9.] *Coll. Luc. x.* 20. *Phil. iv.* 2. *cap. iii.* 5. *Citat.* [και αναπαυσονται εν Εδεμ αγιοι, και επι της νεας Ιερουσαλημ ευφρανθησονται δικαιοι, ητις εσται εις δοξασμα Θεου, εως του αιωνος, κ. τ. λ. *Test. XII. Patr. p.* 654.]

ΚΕΦ. κβ. 22.

1 ΕΙΔΟΝ τον Κυριον καθημενον επι θρονου, κ. τ. λ. *Esa. vi.* 1. *Coll. cap. iii.* 21. *Act. ii.* 30–36. ιδε ὁ Αμνος του Θεου, ὁ αιρων την αμαρτιαν του κοσμου. *Joan. i.* 29. 36. *Esa. liii.* 7. 1 *Pet. i.* 19. [της ανω Ιερουσαλημ ὁ πεπληρωμενος ὑδατων πολλων ποταμος του Θεου εκπορευομενος, το ζωοποιον Πνευμα εστιν, εκ του Θεου και Πατρος εκπορευομενον, και δια του Αρνιου δια μεσου των ὑπερτατων δυναμεων, αἱ θρονος του Θεου ονομαζονται, τας πλατειας πληρουν της αγιας πολεως, δηλαδη το πληθος αυτης. *Schol. ap. Cramer. Unus enim est idemque thronus Patris et Agni, unde à Script. Eccles. Christus appellatur* συνθρονος *Patris, et fideles* συνθρονοι *Christi et* παρεδροι. *Vide Suic. Thesaur.* Και εδειξε μοι· *videtur allusio partìm ad fluvios Paradisi, Gen. ii, partìm ad fluvium, qui promanabat ex templo, cujus meminit Ezech. xlvii.* 1. 12. *præsertim cum ex hâc visione aliàs multa in hanc nostram fuerint translata. Conf. Zach. xiv.* 1. *Ps. xxxv.* 8, 9. *Küttner. Vocem* καθαρον, *in codd. aliquot et versionibus quoque non obviam, omittunt Bent-*

leius et Bengelius. Neque tamen admodùm video, cur ea sit expungenda, quam alii codices agnoscant. S. Joanni epitheton hoc aliàs frequentatur, v. c. xv. 6, *ubi legis* λινον καθαρον και λαμπρον, *ut h. l.* ποταμον καθαρον. *Adde xix.* 8 *et* 14, *item xxi.* 18 *et* 21. *Convenienter præterea fluvius* καθαρος *vocatur, sicut* ὑδωρ καθαρον *Ezech. xxxvi.* 25, *et Num. v.* 17, ὑδωρ καθαρον ζων, *quæ quidèm phrasis cum præsente Joannis,* καθαρος ποταμος ὑδατος ζωης, *commodè confertur. Wolf.*] ποταμος πυρος εκπορευομενος ειλκεν εμπροσθεν αυτου (*sc.* θρονου *v.* 9). *Dan. vii.* 10. *CITAT.*

2 εγω ὡς τερεμινθος εξετεινα κλαδους μου, και οἱ κλαδοι μου κλαδοι δοξης και χαριτος· εγω ὡς αμπελος βλαστησασα χαριν, και τα ανθη μου καρπος δοξης και πλουτου. *Sir. xxiv.* 16, 17. [δευρο μετ' εμου παντες ὁσοι δια του ξυλου, οὑ ἡψατο οὑτος (Αδαμ), εθανατωθητε, παλιν γαρ ὑμας δια του ξυλου του σταυρου παντας εγω ιδου ανιστῳ. *Nicod. Evang. cap.* 24. κλαδοι του σταυρου. *Ign. Trall.* 11.] εν μεσῳ της γης. 1 *Reg. ii.* 10. [ὡς εχομεν καιρον του ιαθηναι, επιδωμεν ἑαυτους τῳ θεραπευοντι Θεῳ, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 9. εἰς ἰατρος εστιν, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 7.] *Conf. cap. ii.* 7. *Luc. xxiii.* 43. 2 *Cor. xii.* 4. *Ezech. xlvii.* 12. το ξυλον της ζωης. *Gen. ii.* 9. *CITAT.*

3 υἱε ανθρωπου, ἑωρακας τον τοπον του θρονου μου, κ.τ.λ. *Ezech. xliii.* 7. και πασα διαφθορα ουχ εὑρεθη εν αυτῳ, ὁτι επιστευσεν εν τῳ Θεῳ αυτου. *Dan. vi.* 23. *Coll. Esa. lx.* 18. [*Coll.* αναθεμα της εκκλησιας, *Ign. Fragm.* 1. *p.* 474. *Jacobs.* ᾧ πασα πνοη λατρευει. *Polyc. Phil.* 2.] Κυριον τον Θεον σου φοβηθησῃ, και αυτῳ λατρευσεις. *Deut. x.* 20. *Ps. cii.* 21, λειτουργοι αυτου ποιουντες τα θεληματα αυτου.

4 [ευλογησας ὁ Σωτηρ τον Αδαμ εν τῳ μετωπῳ τῳ σημειῳ του σταυρου, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 744.] χαιρετε δε ὁτι τα ονοματα ὑμων εγραφη εν τοις ουρανοις. *Luc. x.* 20. δος σημειον επι τα μετωπα των ανδρων, κ. τ. λ. *Ezech. ix.* 4-6. [*Orig.* Α. και Θ. σημειωσις του θαυ (*al.* σημειωσεις τῳ θαυ) επι τα μετωπα. Ἑβραιων δε τις των εις των εις Σωτηρα πεπιστευκοτων, ελεγε, τα αρχαια στοιχεια εμφερες εχειν το θαυ τῳ του σταυρου χαρακτηρι· και προφητευεσθαι περι του γινομενου εν Χριστιανοις επι του μετωπου σημειου· ὁπερ ποιουσιν οἱ πεπιστευκοτες παντες, οὑτινοσουν προκαταρχομενοι πραγματος, και μαλιστα ευχων η ἁγιων αναγνωσματων. *Schol. ap. Bos. in loc.* επι πασι το εξοχωτατον,—ανθρωπον, ταις ἱεραις και αμωμοις χερσιν επλασεν της ἑαυτου εικονος χαρακτηρα· οὑτως γαρ φησιν ὁ Θεος, Ποιησωμεν ανθρωπον κατ' εικονα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 33. οἱ γενομενοι, φησι, θρονος Θεου δια της εν αυτοις του Θεου αναπαυσεως, αυτοι της πολεως οικητορες εσονται, και οψονται αυτον ου δι' αινιγματων, αλλα προσωπον προς προσωπον. *Schol. ap. Cramer.*] *Coll.* 1 *Cor. xi.* 7. *xv.* 49. 2 *Cor. iii.* 18. *iv.* 4. *Col. i.* 15. κληθησεται γαρ σου το ονομα

παρα του Θεου εις τον αιωνα, Ειρηνη δικαιοσυνης, και δοξα θεοσεβειας. *Bar. v.* 4. [ἱνα—αφανης τῳ κοσμῳ γενομενος, εμφανισθῃ τῳ προσωπῳ του Χριστου. *Mart. Ign.* 3.] *Conf.* 4 *Reg. xxv.* 19. *cap. xiv.* 1. *Citat. Ps. xxx.* 16. *cxviii.* 135. *xvi.* 15. *CITAT.*

5 [ὁ δε Θεος και νομων εστι παραδειγμα αρχετυπον και ἡλιου ἡλιος, νοητος αισθητου, παρεχων εκ των ωρατων πηγων ὁρατα φεγγη τῳ βλεπομενῳ. *Philo de Vict. Off.* § 4. *p.* 851. *Par. De Somn. lib.* 1. § 15. τοις δε τον Κυριον, φησι, της δοξης φωτισμον και βασιλεα εχουσιν, ουκ εσται χρεια λυχνιαιου η και ἡλιακου φωτος, ὑφ' οὑ αιωνας αιωνων βασιλευθησονται, μαλλον δε συμβασιλευσουσιν. *Schol. ap. Cramer. Cùm Apostolus urbis hujus incolas verss.* 3 *et* 4, *consideret ut servos throno Dei adstantes, et nomen ipsius in fronte gerentes,* βασιλευειν *hìc potius erit vivere, quàm regnare. Hòc sensu non tantùm verbum illud, sed et idem loquendi modus occurrit, Prov. ix.* 6, *ubi Summa Sapientia monet: Linquite stoliditatem, et vivite. LXX habent:* απολειπετε αφροσυνην, ἱνα εις τον αιωνα βασιλευσητε. *Atque hunc in finem Apostolus memoravit fluvium aquæ vivæ, et arborem vitæ, c. xxii.* 1, 2. *Keuchen.* βασιλευοντος εις τους αιωνας Ιησου Χριστου. *Mart. Polyc.* 21. εκκλησια ηγαπημενη και πεφωτισμενη. *Ign. Rom. Inscr.*] και βασιλευσει αυτων Κυριος εις τους αιωνας. *Sap. iii.* 8. *Ps. cxxxviii.* 11, 12. *cap. xxi.* 23. *Citat.* [και ὁ πιστευων επ' αυτῳ βασιλευσει εν αληθειᾳ εν τοις ουρανοις. *Test. XII Patr. p.* 657.] προειλομην αυτην (σοφιαν) αντι φωτος εχειν, ὁτι ακοιμητον το εκ ταυτης φεγγος. *Sap. vii.* 10. το της δικαιοσυνης φως ουκ ελαμψεν ἡμιν, και ὁ ἡλιος ουκ ανετειλεν ἡμιν. *v.* 6. *Mal. iv.* 2. *Luc. ii.* 9. *Joan. i.* 9. *Esa. lx.* 20. *CITAT. Esa. xxiv.* 23. *CITAT.*

6 [ὁ Θεος αγγελων και δυναμεων. *Mart. Polyc.* 14. οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 9.] Κυριος ὁ Θεος των Πνευματων, κ. τ. λ. *Num. xxvii.* 16. *Heb. xii.* 9. *Conf. cap. xix.* 9. *xxi.* 5. τα κριματα Κυριου αληθινα. *Ps. xviii.* 9.

7 *Coll. Joan. viii.* 51. *xiv.* 15. *xvii.* 6. [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, κ.τ.λ. *Clem. Rom. Fragm.* 8. μακαριος εν Ιησου Χριστῳ, ὁς καταξιωθησεται της τοιαυτης διακονιας. *Ign. Philad.* 10. ὁ εχων αγαπην εν Χριστῳ, τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα. *Clem. Rom. i.* 49.] *Coll. v.* 12. [εθος εστι τουτο και τοις θειοις προφηταις, ὡς ἐξ οικειου προσωπου τα θεια χρησμῳδειν. το δε "ταχυ ερχομαι," η δηλουντος εστι την του παροντος καιρου βραχυτητα συγκρισει του μελλοντος, η της ἑκαστου τελευτης το αθροον και συντομον, ἑκαστῳ γαρ τελος ἡ εντευθεν αυτου μεταστασις. *Schol. ap. Cramer.*] ιδου εγω ερχομαι. *Zach. ii.* 10. *Mal. iii.* 1. *CITAT.*

8 πολλη σοφια του Κυριου—και βλεπων τα παντα. *Sir. xv.* 18.

[ὡσπερ εν τῳ Ευαγγελιῳ πεποιηκεν ειπων, "και ὁ ἑωρακως μεμαρτυρηκε, και αληθινη εστιν ἡ μαρτυρια αυτου," ουτω κἀνταυθα αυτηκοος ειναι και αυτοπτης των προφητευθεντων ὁμολογησας, τα ἑωραμενα επιστωσατο. *Schol. ap. Cramer.*] *Conf. Joan. xxi.* 24. 1 *Joan. i.* 1-3. *cap. xxi.* 9, 10.

9 [Τουτον (Ιησουν Χριστον) μεν γαρ Υἱον ὀντα του Θεου, προσκυνουμεν, τους δε μαρτυρας, ὡς μαθητας και μιμητας του Κυριου, αγαπωμεν αξιως, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 17.] *Conf. Matt. iv.* 10. *Act. xiv.* 13-15. [συνδουλος· *Ign. Ephes.* 2. *Magn.* 2. *Philad.* 4. *Smyrn.* 12.] προσκυνησατε αυτῳ παντες αγγελοι αυτου. *Ps. xcvi.* 7. *Esa. xlviii.* 11.

10 [μη σφραγισῃς· τουτεστι μη παρα σεαυτῳ συγκλεισας φυλαξῃς, αλλα φανερωσον ἁπασιν. *Arethas.*] και γραψεις βιβλιον, και σφραγιῃ. *Jer. xxxix.* 44. [και εσφραγισεν τας κλειδας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 43.] *Conf. Jer. xiii.* 16. ὁρα μη· *Coll. cap. xix.* 10. [και λεγει μοι· *Ejusmodi formula non utuntur Græci aut Latini in mediis concionibus, sed in exordiis duntaxàt. Reperies autem in Deut. præsertìm plurima ejusmodi exempla, et apud Prophetas, perinde ac si diversæ essent conciones, quùm sæpenumerò unica tantùm recitetur. Sed et inter Evangelistas apud Marcum penè unum hoc invenias, cui præ cæteris etiam familiaris est multiplex ille usus particulæ και, et enallage illa temporum à consuetudine Græci et Latini sermonis aliena. Beza.*]

11 [ὁ χωρων χωρειτω. *Ign. Smyrn.* 6. ὁ τοιουτος, ῥυπαρος γενομενος, εις το πυρ το ασβεστον χωρησει. *Ephes.* 16. δικαιωθητω· *Coll. omninò Valck. in Act. xiii.* 39. *Laudat Epist. Mart. Vienn. Lugd.* § 15. *Routh. Reliq. Sac. tom. i. p.* 317. Ὁ αδικων αδικησατω ετι· *si quis, posthabitâ hâc institutione, adhuc à partibus injustorum persecutorum stare velit, capiti ejus! si quis pergat erroribus et vitiis animum suum contaminare, capiti ejus! Pius autem non patiatur se ullâ re turbari, sed pergat sanctè vivere et promissis divinis fidem habere.* αδικεω, *injustè ago, injuriâ afficio.* ῥυποω, *sordesco.* ῥυπαρευομαι, *sordidus sum. Küttner. Coll.* αμην, αμην καθως ειπατε. *Nicod. Evang.* § 5. μετανοησωμεν εξ ὁλης της καρδιας, ἱνα σωθωμεν ὑπο του Κυριου, ἑως εχομεν καιρον μετανοιας· μετα γαρ το εξελθειν ἡμας εκ του κοσμου, ουκετι δυναμεθα εκει εξομολογησασθαι η μετανοειν ετι. *Clem. Rom. ii.* 8.] *Conf. Esa. iii.* 10, 11. *Sir xviii.* 19-22. *Matt. xv.* 14. 1 *Cor. xiv.* 38. 1 *Joan. iii.* 7. 4 *Mac. xvii.* 19, 20. *Ezech. iii.* 27. *CITAT.*

12 ιδου Κυριος· Κυριος μετα ισχυος ερχεται—ιδου ὁ μισθος αυτου μετ' αυτου, κ. τ. λ. *Esa. xl.* 10. συ αποδωσεις ἑκαστῳ κατα τα εργα αυτου. *Ps. lxi.* 12. [Ιδου ὁ Κυριος, και ὁ μισθος αυτου προ προσωπου αυτου, αποδουναι ἑκαστῳ κατα το εργον αυτου. *Clem. Rom. i.* 34.] *Conf. Sir. xx.* 26. *Heb. x.* 37. [εγγυς ὁ Κυριος, και ὁ

μισθος αυτου. *Barn. Epist.* § 21. ὁ γαρ παρων, πονος ολιγος· ὁ δε προσδοκωμενος, μισθος πολυς. *Ign. p.* 72. *Voss.*] *Citat. sup. v.* 7. *infr.* 20.

13 [και Αρχη, και Ονομα Θεου, και Λογος, και κατ' εικονα Ανθρωπος προσαγορευεται. *Philo. De Confus. Ling.*] *Conf. Heb. xiii.* 8. [Περιεχει τα παντα, ὑπο ουδενος περιεχομενος· ὡς γαρ ὁ τοπος περιεκτικος σωματων εστι, και καταφυγη, οὑτω και ὁ θειος Λογος περιεχει τα ὁλα, και πεπληρωκεν. *Philo. Fragm. p.* 752. *Par.* Εγω το αλφα· ουκ εστι, φησι, προ εμου, ουτε μετ' εμε Θεος ἑτερος· ουτε γαρ της αρχης εστι τι πρεσβυτερον, ουτε της θεϊκης βασιλειας και εξουσιας εσται τελος. ειρηται δε και ανωτερω πρωτος ὁ Χριστος δια την θεοτητα, εσχατος δε δια την ανθρωποτητα. *Schol. ap. Cramer.*] Εγω πρωτος, και Εγω εσχατος. *Esa. xlviii.* 12, *alii. CITAT.*

14 [μακαριοι εσμεν, αγαπητοι, ει τα προσταγματα του Θεου εποιουμεν εν ὁμονοια αγαπης, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50.] ει ταυτα οιδατε, μακαριοι εστε εαν ποιητε αυτα. *Joan. xiii.* 17. ισθι εξουσιαν εχων επανω δεκα πολεων. *Luc. xix.* 17. *Conf. Heb. vi.* 10. [ὁσιοι Κυριου ζησονται εν αυτῳ εις τον αιωνα, ὁ παραδεισος Κυριου τα ξυλα της ζωης ὁσιοι αυτου. *Psalt. Sal. xiv.* 2. *p.* 954.] οἱ δε ποιουντες τα αρεστα αυτῳ αθανασιας δενδρον καρπουνται. *Sir. xix.* 18. *Comp.* μακαριος ὁς εν τουτοις αναστραφησεται, κ. τ. λ. *l.* 28, 29. *Coll. Prov. iii.* 18. *xi.* 30. *xiii.* 12. *xv.* 4. *cap. ii.* 7. *Citat.*

15 εξω· *Coll. Num. v.* 2. 4. 1 *Cor. v.* 12. [εισιν γαρ κυνες λυσσωντες. *Ignat. Ephes.* 7. φιλοψευστης· ὁ το ψευδος φιλων. *Hesych.*] *Conf. Ephes. iv.* 25. κυνες· *Coll. Ps. xxi.* 16. [*Ign. Smyrn.* 4. *Si* ψευδος *hìc sumatur non tantùm pro mendacio, sed et pro abnegatione veritatis (uti vidimus ad vers.* 8 *cap. præced.),* φιλειν ψευδος *nihil aliud erit, quàm in illâ abnegatione et obloquio veritatis obdurari. Cùm autem veritati obloqui sit dicere mendacium, in eo difficultas quædam remanet, quid sit* ποιειν ψευδος. *Ad hanc tollendam, notari velim,* ψευδος *sumi pro quacumque nequitia. Ita Esa. xxx.* 12, *confidere in perversitate,* בעשק, *LXX vertunt* ελπιζειν επι ψευδει. *Keuchen.*] *Col. iii.* 9. και εσομαι μαρτυς ταχυς επι τας φαρμακους, και επι τας μοιχαλιδας, και επι τους ομνυοντας τῳ ονοματι μου επι ψευδει, κ. τ. λ. *Mal. iii.* 5. *CITAT.*

16 *Coll. Matt. xxii.* 41-45. *cap. ii.* 28. ευλογειτε τον Κυριον παντες αγγελοι αυτου, δυνατοι ισχυϊ ποιουντες τον λογον αυτου, κ. τ. λ. *Ps. cii.* 20. ειπεν ὁ Κυριος τῳ Κυριῳ μου, κ. τ. λ. *Ps. cix.* 1. *Conf. Sir. xlv.* 24-26. ἡλιος μεν και σεληνη και αστρα ονται λαμπρα, κ. τ. λ. *Epist. Jer.* 60. [εκ γενους Δαβιδ· *Ign. Ephes.* 20. *Trall.* 9. *Smyrn.* 1.] ορθρινος· *Coll. Ose. xiii.* 3. *cap. ii.* 28. = φωσφορος. 2 *Pet. i.* 19. *Coll. Joan. viii.* 12. *Ps. xxvi.* 1. [ἡ ῥιζα, κατα πνευμα· το γενος, κατα

σαρκα. *Areth.* πρωϊνος μεν, ὡς πασης σωφροσυνης παραιτιος· λαμπρος δε, ὡς φωτιζων παντα ανθρωπον. *Id.* *Stella hæc* ἑωσφορος *vocatur et* φωσφορος *i. e. lucifer, quia lucis et auroræ prænuntia est, quam etiam secum ferre dicitur. Ebraicè* נגה *à splendore.*—*Dicitur etiam de sententiâ quorundam Ps. xxi.* 1, ὑπερ της αντιληψεως της ἑωθινης, *quem locum de Christo elucidant, qui Stella matutina nuncupatur, hoc est,* αστηρ πρωϊνος, *quòd Spiritu suo lucem verbi divini accendat in cordibus piorum. Hinc vocatur,* ὁ αστηρ ὁ λαμπρος και πρωϊνος. *Drusius.* ῥιζα του Δαβιδ, ὁ Χριστος ὡς Θεος· γενος δε, ὡς κατα σαρκα εξ αυτου βλαστησας· αστηρ δε πρωϊνος, ὡς εν τῳ πρωϊ ανατειλας ἡμιν τριημερος, και εν τῃ μετα την νυκτα του παροντος βιου πρωϊνῃ της κοινης αναστασεως τοις ἁγιοις επιφανησομενος, την ἡμεραν αυξων την ατελευτητον. *Schol. ap. Cramer.*] *Coll. cap. v.* 5. *Num. xxiv.* 17. *CITAT.*

17 ὁ θελων· *Conf. Joan. v.* 40. *vii.* 17. *Exech. xviii.* 23. 31, 32. *xxxiii.* 11. *xlvii.* 8, 9. *Matt. xviii.* 14. ἡ νυμφη· *Coll. Joan. iii.* 29. *xix.* 7. *xxi.* 6. [ελθε το ἁγιον ονομα του Χριστου—ελθε Κυριε ἡ δυναμις του Ὑψιστου, ελθε το Ἁγιον Πνευμα, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 47. τουτο (το Πνευμα) οἱ λαβοντες τυπουνται αληθειας τυπῳ, χαριτος τελειας. *Clem. Rom. Fragm.* 8.] προσταγμα Κυριου, πηγη ζωης. *Prov. xiv.* 27. [και ἡ Εκκλησια και το εν αυτῃ Πνευμα κραξει εν ταις καρδιαις ἡμων "Αββα ὁ Πατηρ," και την του μονογενους Υἱου του Θεου παρουσιαν επικαλειται· και πας δε πιστος τῳ Θεῳ και Πατρι προσευχομενος λεγει, "ελθετω ἡ βασιλεια σου." *Schol. ap. Cramer. p.* 581. και ὁ θελων· μακαριος μεν γαρ ουδεις ακων. *Areth. ap. Greg.*] εδιψησεν ἡ ψυχη μου προς τον Θεον, κ. τ. λ. *Ps. xli.* 1, 2. *xxvi.* 4. *xliv.* 11. ελθε—και ελθε—δειξον μοι την οψιν σου, και ακουτισον με την φωνην σου, κ. τ. λ. *Cant. ii.* 13, 14. δευρο απο Λιβανου νυμφη, δευρο απο Λιβανου. *iv.* 8. *CITAT.*

18 [συνεβουλευε δικαιους ειναι και αγαθους, και μνημονευειν αει των δια την παραβασιν της αρετης αυτοις κακων συμπεσοντων, και των σημειων του Θεου, και της Μωϋσεως νομοθεσιας, ει σωτηριας αυτοις και της μετα του βασιλεως ευδαιμονιας εστιν επιθυμια· ει δε τουτων αμελησουσιν, ελεγεν, ἡξειν αυτοις τε και τῳ βασιλει μεγαλην εκ του Θεου πληγην· *A. vi.* 5. 6. πληγῃ τινι κακωθῃ δια την ἁμαρτιαν εκ σου, *calamitate aliquâ ob peccatum à te afficiatur, viii.* 4. 3. ταυτης της πληγης αιτιον αυτῳ, το των ταξιαρχων απειθες κατεστη· *Hujus cladis causa erant ordinum ductores, qui ei non paruerant: et sic locis multis aliis. Bell. i.* 19. 3. *Krebs.* διαμαρτυρομαι ὑμιν σημερον, κ. τ. λ. *Deut. iv.* 26. πας ὁ λεγων παρα τα διατεταγμενα, κἀν αξιοπιστος ᾖ, κἀν νηστευῃ, κἀν παρθενευῃ, κἀν σημεια ποιῃ, κἀν προφητευῃ, λυκος σοι φαινεσθω εν προβατου δερει, προβατων

φθορὰν κατεργαζομενος. *Ign. Fragm.* 9. συνεπιμαρτυρουσης και της γραφης. *Clem. Rom. i.* 23. φυλαξεις ἁ παρελαβες, μητε προστιθεις, μητε αφαιρων. *Barnab.* § 19. *Judæi, teste Josepho, sacro codici nihil addiderunt, nihil detraxerunt. Prosequitur hoc expresse contra Apion. Rectè,* μαλλον δε αναγκαιως, *potius autem necessariò, cum neque conscribendi potestas omnibus data, neque ulla sit in descriptione discordia*—ουτε προσθειναι τις ουδεν, ουτε αφελειν αυτων. *Hinc Augustino Capsarii S. Codicis dicuntur. Confer etiam Euseb. Hist. Eccles. lib. iii. c. x. c. Ap. ii.* § 4. *Ottius.* Ὁρκιζω σε τον μεταγραψαμενον το βιβλιον τουτο, κατα του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου, και κατα της ενδοξου παρουσιας αυτου, ὁς ερχεται κριναι ζωντας και νεκρους, ἱνα αντιβαλῃς, ὁ μετεγραψω, και κατορθωσῃς αυτο προς το αντιγραφον, ὁθεν μετεγραψω, επιμελως, και προς τον ὁρκον τουτον ὁμοιως μεταγραψῃς. *Iren. ap. Euseb. Hist. Eccles. v.* 20. *ap. Wets.* Πληγη *de omni graviorum pœnarum et calamitatum genere usurpatur. Philo sic ponit* 1 *Vit. Mos. p.* 617, και πληγων εσμῳ οἱ αφρονες νουθετουνται, ὁυς λογος ουκ επαιδευσεν. *p.* 622, ταις δ' απ' αερος και ουρανου πληγαις ουτος ὑπηρετει· *et p.* 624, τοσαυταις μεν δη πληγαις και τιμωριαις Αιγυπτος ενουθετειτο. *Læsner.*] και κολληθησονται εν αυτῳ πασαι αἱ αραι—αἱ γεγραμμεναι εν τῳ βιβλιῳ τουτῳ. *Deut. xxix.* 20. *Jer. xxv.* 13. *CITAT.*

19 *Coll. Phil. iv.* 3. *Luc. x.* 20. αὑτη ἡ βιβλος των προσταγματων του Θεου, και ὁ νομος ὁ ὑπαρχων εις τον αιωνα· παντες οἱ κρατουντες αυτην, εις ζωην· οἱ δε καταλειποντες αυτην, αποθανουνται. *Bar. iv.* 1. *Conf. Jos. i.* 8. 18. [την αληθειαν αυτου λαβῃς, και το μερος αυτου. *Nicod. Evang. cap.* 5. και λογισαμενοι παρ ἑαυτοις ὁσον ειη το πραγμα θεσπισθεντας νομους χρησμοις δερμηνευειν, μητ' αφελειν τι, μητε προσθειναι, μητε μεταθειναι δυναμενους, αλλα την ἐξ αρχης ιδεαν και τον τυπον αυτων διαφυλαττοντας, κ. τ. λ. *Philo.* 2 *Vit. Mos. Edit. Col. p.* 510, *de LXX Interpp.*] ἡ πολις ἡ ἁγια· *Coll. cap.* 21. 2. *Esa. xlviii.* 2. *lii.* 1. *lv.* 8, 8. *Deut. iv.* 2. *xii.* 32. *Prov. xxx.* 6. *CITAT.*

20 γινεσθε μοι μαρτυρες, και Εγω μαρτυς, λεγει Κυριος ὁ Θεος. *Esa. xliii.* 10. ταυτα δε λεγω ὑμιν, κ. τ. λ. *Prov. xxiv.* 23. [και ταυτα ουτως ελεγεν, και ουτως διεμαρτυρατο. *Mart. Ign.* 4. ναι, *omnino.* ναι, *obsecro, quæso. Prius* ναι *est particula affirmantis, posterius* ναι *sponsæ obtestantis. Küttner.*] Κυριε Ιησου· *Coll. Act. vii.* 59. και απεκριθην, και ειπα, Γενοιτο Κυριε. *Jer. xi.* 5. γενοιτο, γενοιτο. *Num. v.* 22. *Ps. xl.* 13. *lxxi.* 19. *lxxxviii.* 52. [ερχου Κυριε "Ιησου Χριστου" κατα την δευτεραν σου παρουσιαν. *Schol. ap. Cramer.* Αμην, ναι· αμφοτερα εφασεων χαριν, ὡς το Αββα ὁ Πατηρ. *Areth.* κἀγω, φησιν, ὁ ταυτα λεγων προς σε την ζωην ερχομαι, και αυτος δε παραγενου, Κυριε. η

και ἑτερως, τουτο εκ προσωπου του Χριστου ειρηται. ὁ μαρτυρων ταυτα, δηλαδη ὁ διαμαρτυρουμενος ερχομαι ταχυ. εκ δε του αποστολικου προσωπου το ἑπομενον, το "ερχου Κυριε Ιησου Χριστε·" περιποθητος γαρ τοις ἁγιοις ἡ του Χριστου παρουσια, ὡς τον μισθον των ειργασμενων αποδωσοντος πολυπλασιονα. ὁθεν και ἡ παρουσα βιβλος ἁγια και θεοπνευστος, προς πην μακαριαν ληξιν ὁδηγουσα τους εντυγχανοντας, της των εντολων τηρησεως μισθον, την εκ Θεου δοξαν παρεχουσα. ἡς γενοιτο παντας ἡμας επιτυχειν, χαριτι και φιλανθρωπια του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου, μεθ' οὑ τῳ Πατρι ἁμα τῳ ζωοποιῳ Πνευματι, πρεπει δοξα τιμη και προσκυνησις εις τους αιωνας των αιωνων· αμην. *Schol. ap. Cramer.* ελθε, Κυριε Ιησου Χριστε, ταυτη μεν παρεχων την ζωην, εμοι δε της πιστεως σου τον ἀρραβωνα. *Act. Thom.* § 51.] ὁ ποιμαινων Ισραηλ προσχες—ὁ καθημενος επι των χερουβιμ εμφανηθει—εξεγειρον την δυναστειαν σου, και ελθε εις το σωσαι ἡμας. *Ps. lxxix.* 1, 2. Κυριε μη χρονισῃς. *lxix.* 5. Κυριε, κλινον τους ουρανους σου και καταβηθι. *cxliii.* 5. *Coll. Hab. ii.* 3. *Esa. xiv.* 1. *CIT'AT.*

21 [ἡ χαρις μετα παντων. *Mart. Polyc.* 22. εσται εφ' ὑμας ἡ χαρις του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου εις τους αιωνας. *Act. Thom.* § 46. ἡ χαρις του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου μεθ' ὑμων, και μετα παντων πανταχῃ των κεκλημενων ὑπο του Θεου, και δι' αυτου· δι' οὑ αυτῳ δοξα, τιμη, κρατος, και μεγαλωσυνη, θρονος αιωνιος, απο των αιωνων εις τους αιωνας των αιωνων. Αμην. *Clem. Rom. fin.*] *Coll. Rom. i.* 16. 24. 1 *Cor. xvi.* 23. *Gal. vi.* 18. *Ephes. vi.* 24. *Phil. iv.* 23. 1 *Thess. v.* 28. 2 *Thess. iii.* 18. 2 *Tim. iv.* 22. *Philem.* 25.

Ps. cv. 4, 5.

Μνησθητι ἡμων Κυριε εν τῃ ευδοκιᾳ του λαου σου, επισκεψαι
ἡμας εν τῳ σωτηριῳ σου, του ιδειν εν τῃ χρηστοτητι
των εκλεκτων σου, του ευφρανθηναι εν τῃ ευφρο-
συνῃ του εθνους σου, του επαινεισθαι
μετα της κληρονομιας
σου.

LOCA CITATA ET PARALLELA

VET. ET NOV. TEST.

PRIORIBUS ADDENDA.

In citandis testimoniis Scripturæ Apostoli et Evangelistæ sensum spectant, non verba numerant: de quibus sanè non admodùm soliciti fuerunt, ut nec esse debuerunt, quùm rei veritas non in verbis consistat, sed in sententiâ.

DRUSIUS.

Notandum autem est, Scriptores Novi Testamenti, hujus præsertim Scriptorem Epistolæ, quando loca proferunt Veteris Testamenti, versione uti LXX, quæ dicitur, Interpretum, confecta circiter annis CCC ante Christum, iis etiam in locis, ubi non parùm recedit ab Hebræo textu. Ratio sola hæc est, quòd Judæi Græcè loquentes, et Christiani è Gentilibus, illam tantùm versionem legerent, intelligerentque, non Hebræum textum. Ne itaque à receptâ illâ versione secedentes huic assuefactos offenderent, eâ uti necessarium habuerunt. Ceterùm hoc omninò tenendum est, phrasibus N. T. ex hâc solâ versione plus afferri luminis, quàm ex omnibus Scriptoribus Græcis simùl. Eadem enim est scribendi methodus et ratio.

VALCK. *Schol. ad Heb. i.* 5.

CITATA ET PARALLELA.

Matt. i. 2-6.

Αβρααμ εγεννησε τον Ισαακ, κ. τ. λ. *Citata ferè omnia.*

iii. 17.

Ουτος εστιν ὁ Υιος μου ὁ αγαπητος, εν ᾧ ευδοκησα. *Coll. Marc. ix. 7. Luc. iii. 22. 2 Pet. i. 17.*

v. 3.

Μακαριοι οἱ πτωχοι τῳ πνευματι, ὁτι αυτων εστιν ἡ βασιλεια των ουρανων. *Coll. Luc. iv. 18.*

v. 4.

Μακαριοι οἱ πενθουντες, ὁτι αυτοι παρακληθησονται. *Coll. Luc. vi. 11.*

v. 5.

Μακαριοι οἱ πρᾳεις· ὁτι αυτοι κληρονομησουσι την γην.

v. 31.

Δοτω αυτῃ αποστασιον.

v. 34, 35.

Μητε εν τῳ ουρανῳ, ὁτι θρονος εστι του Θεου· μητε εν τῃ γῃ, ὁτι ὑποποδιον εστι των ποδων αυτου.

v. 35.

Ἱεροσολυμα—πολις εστι του μεγαλου βασιλεως.

1 Par. i. 34.

Και εγεννησεν Αβρααμ τον Ισαακ, κ. τ. λ.

Esa. xlii. 1.

Ὁ Παις μου, αντιλημψομαι αυτου—προσεδεξατο αυτον ἡ ψυχη μου. [Ιδου ὁ παις μου ὁν ἡρετισα· εις ὁν ηυδοκησεν ἡ ψυχη μου. *Severus.*] Υιος μου ει συ. *Ps. ii. 7.*

Esa. lxi. 1. Ps. xxxiii. 18.

Ευαγγελισασθαι πτωχοις απεσταλκε με.—Και τους ταπεινους τῳ πνευματι σωσει.

Esa. lxi. 2.

Παρακαλεσαι παντας τους πενθουντας. *Coll. Ps. cxxv. 6.*

Ps. xxxvi. 11. 29.

Οἱ δε πρᾳεις κληρονομησουσι γην.

Deut. xxiv. 1.

Γραψει αυτῃ βιβλιον αποστασιου.

Esa. lxvi. 1.

Ὁ ουρανος μου θρονος, και ἡ γη ὑποποδιον των ποδων μου.

Ps. xlvii. 2.

Σιων—ἡ πολις του βασιλεως του μεγαλου.

vi. 6.

Εισελθε εις το ταμιειον σου, και κλεισας την θυραν σου.

viii. 4.

Σεαυτον δειξον τῳ ἱερει. *Conf. Marc. i.* 44. *Luc. v.* 14. *xvii.* 14.

ix. 36.

Ερριμμενοι ὡσει προβατα μη εχοντα ποιμενα. *Conf. Marc. vi.* 34. 1 *Pet. ii.* 25.

x. 8.

Δωρεαν ελαβετε, δωρεαν δοτε. *Coll. Act. viii.* 20. 1 *Pet. v.* 2.

x. 35, 36.

Ηλθον γαρ διχασαι ανθρωπον κατα του πατρος αυτου, και θυγατερα κατα της μητρος αυτης, και νυμφην κατα της πενθερας αυτης· και εχθροι του ανθρωπου, οἱ οικιακοι αυτου. *Conf. Marc. xiii.* 12. *Luc. xii.* 52, 53.

xi. 15.

Ὁ εχων ωτα ακουειν, ακουετω. *cap. xiii.* 9, *et sæpius. Coll. Rom. xi.* 8.

xii. 4.

Και τους αρτους της προθεσεως εφαγεν, κ. τ. λ.

xii. 40.

Ην Ιωνας εν τῃ κοιλιᾳ του κητους τρεις ἡμερας, και τρεις νυκτας.

xiii. 32.

Τα πετεινα του ουρανου, και κατασκηνουν εν τοις κλαδοις αυτου. *Marc. iv.* 32. *Luc. xiii.* 19.

Esa. xxvi. 20.

Εισελθε εις τα ταμεια σου, αποκλεισον την θυραν.

Lev. xiii. 49.

Ἀφη λεπρας εστι· και δειξει τῳ ἱερει.

3 Reg. xxii. 17.

Διεσπαρμενον εν τοις ορεσιν ὡς ποιμνιον, ᾧ ουκ εστι ποιμην. *Comp.* ὡσει προβατα, οἱς ουκ ην ποιμην, *Conf. Num. xxvii.* 17. *Ps. cxviii.* 176.

Esa. lii. 3.

Δωρεαν επραθητε, και ου μετα αργυριου λυτρωθησεσθε. *Coll. Ps. xlviii.* 7, 8.

Mich. vii. 6.

Διοτι υἱος ατιμαζει πατερα, θυγατηρ επαναστησεται επι την μητερα αυτης, νυμφη επι την πενθεραν αυτης, εχθροι παντες ανδρος οἱ εν τῳ οικῳ αυτου.

Ezech. iii. 27. xii. 2.

Ὁ ακουων, ακουετω. *Coll. Esa. l.* 5. *Deut. xxix.* 4.

1 Reg. xxi. 6.

Και εδωκεν αυτῳ Αβιμελεχ ὁ ἱερευς τους αρτους της προθεσεως, κ. τ. λ.

Jona. ii. 1.

Και ην Ιωνας εν τῃ κοιλιᾳ του κητους τρεις ἡμερας και τρεις νυκτας. *Coll. Ezech. xxiv.* 24.

Dan. iv. 18.

Και εν τοις κλαδοις αυτου κατεσκηνουν τα ορνεα του ουρανου.

Matt. xvi. 27.

Και τοτε αποδωσει εκαστω κατα την πραξιν αυτου. *Coll. Rom. ii.* 6. 2 *Tim. iv.* 14. *Apoc. ii.* 23. *xx.* 13.

xvii. 11.

Ηλιας μεν ερχεται πρωτον, και αποκαταστησει παντα.

xxi. 33.

Εφυτευσεν αμπελωνα, και φραγμον αυτῳ περιεθηκε, και ωρυξεν εν αυτῳ ληνον, και ᾠκοδομησε πυργον, κ. τ. λ. *Coll. Marc. xii.* 1. *Luc. xx.* 9.

xxiv. 10.

Και τοτε σκανδαλισθησονται πολλοι.

xxiv. 21.

Εσται γαρ τοτε θλιψις μεγαλη, οἵα ου γεγονεν απ' αρχης κοσμου ἑως του νυν. *Coll. Marc. xiii.* 19.

xxiv. 30, 31. Apoc. i. 7.

Και τοτε κοψονται πασαι αἱ φυλαι της γης—και επισυναξουσι τους εκλεκτους αυτου εκ των τεσσαρων ανεμων.

xxiv. 30. xxvi. 64.

Και οψονται τον Υιον του ανθρωπου ερχομενον επι των νεφελων του ουρανου. *Marc. xiii.* 26. *Luc. xxi.* 27. *Apoc. i.* 7.

xxv. 31.

Ὁταν δε ελθῃ ὁ Υιος του ανθρωπου εν τῃ δοξῃ αὐτου, και παντες οἱ ἁγιοι αγγελοι μετ' αυτου. *Coll. cap. xvi.* 27. *Marc. viii.* 38.

Prov. xxiv. 12. Ps. lxi. 12.

Ὁς αποδιδωσιν ἑκαστῳ κατα τα εργα αυτου. *Coll. Sir. xxxii.* 19, Ἑως ανταποδῳ ανθρωπῳ κατα τας πραξεις αυτου.

Mal. iv. 6.

Ὁς (Ηλιας) αποκαταστησει καρδιαν πατρος, κ. τ. λ.

Esa. v. 1—7.

Και φραγμον περιεθηκα,—και εφυτευσα αμπελον—και ᾠκοδομησα πυργον—και προληνιον ωρυξα κ. τ. λ. *Coll. Jer. xii.* 10.

Dan. xi. 41. LXX.

Και πολλοι σκανδαλισθησονται, [ασθενησουσι. *Theod.*]

Dan. xii. 1.

Και εσται καιρος θλιψεως, θλιψις οἵα ου γεγονεν αφ' οὗ γεγενηται εθνος εν τῃ γῃ, ἑως του καιρου εκεινου.

Zach. xii. 12. ii. 6.

Και κοψεται ἡ γη κατα φυλας φυλας.—Εκ των τεσσαρων ανεμων του ουρανου συναξω ὑμας. *Coll. omninò Exech. xxxvii.* 9.

Dan. vii. 13.

Και ιδου, μετα των νεφελων του ουρανου, ὡς Υιος ανθρωπου ερχομενος.

Zach. xiv. 5.

Και ἡξει Κυριος ὁ Θεος μου, και παντες οἱ ἁγιοι μετ' αυτου. *Coll. Deut. xxxiii.* 2.

Matt. xxvi. 15.

Οἱ δε εστησαν αυτῳ τριακοντα αργυρια. *Coll. cap. xxvii.* 9, 10.

xxvi. 28.

Τουτο γαρ εστι το αἱμα μου, το της καινης διαθηκης. *Coll.* 1 *Cor. xi.* 25. *Heb. ix.* 19.

xxvi. 67.

Τοτε ενεπτυσαν εις το προσωπον αυτου, και εκολαφισαν αυτον· οἱ δε ερῥαπισαν, κ. τ. λ. *Coll. Marc. xiv.* 65.

xxvii. 39.

Εβλασφημουν αυτον, κινουντες τας κεφαλας αὐτων. *Marc. xv.* 29.

xxvii. 43.

Πεποιθεν επι τον Θεον· ῥυσασθω νυν αυτον, ει θελει αυτον.

Marc. i. 44.

Σεαυτον δειξον τῳ ἱερει. *Conf. Matt. viii.* 4. *Luc. v.* 14. *xvii.* 14.

iv. 9.

Ὁ εχων ωτα ακουειν, ακουετω. *cap. vii.* 16, *et sæpiùs.*

vi. 22, 23.

Ειπεν ὁ βασιλευς—αιτησον με ὁ εαν θελῃς.—ὁ εαν με αιτησῃς, δωσω σοι, ἑως ἡμισους της βασιλειας μου.

iv. 32.

Και ποιει κλαδους μεγαλους, ὡστε δυνασθαι ὑπο την σκιαν αυτου τα πετεινα του ουρανου κατασκηνουν. *Coll. Matt. xiii.* 32. *Luc. xiii.* 19.

Zach. xi. 12.

Και εστησαν τον μισθον μου τριακοντα αργυρους.

Exod. xxiv. 8.

Ιδου το αἱμα της διαθηκης, ἡς διεθετο Κυριος προς ὑμας.

Esa. l. 6.

Τον νωτον μου εδωκα εις μαστιγας, τας δε σιαγονας μου εις ῥαπισματα, το δε προσωπον μου ουκ απεστρεψα απο αισχυνης εμπτυσματων. *Coll. Ps. xxi.*

Ps. xxi. 7.

Ελαλησαν εν χειλεσιν, εκινησαν κεφαλην.

Ps. xxi. 8.

Ηλπισεν επι Κυριον, ῥυσασθω αυτον, σωσατω αυτον, ὁτι θελει αυτον.

Lev. xiii. 49.

Και δειξει τῳ ἱερει.

Ezech. iii. 27. xii. 2.

Ὁ ακουων, ακουετω. *Coll. Esa. l.* 5. *Deut. xxix.* 4.

Est. v. 3.

Ειπεν ὁ βασιλευς, Τι θελεις Εσθηρ;—ἑως του ἡμισους της βασιλειας μου, και εσται σοι.

Dan. iv. 18.

Και εν τοις κλαδοις αυτου κατεσκηνουν τα ορνεα του ουρανου.

Marc. vi. 34.

Ὅτι ησαν ὡς προβατα μη εχοντα ποιμενα. *Conf. Matt. ix.* 36. 1 *Pet. ii.* 25.

viii. 18.

Οφθαλμους εχοντες, ου βλεπετε; και ωτα εχοντες, ουκ ακουετε; *Coll. Matt. xiii.* 14, 15. *Act. xxviii.* 27.

viii. 38.

Ὁταν ελθῃ—μετα των αγγελων των ἁγιων. *Coll. Luc. ix.* 26.

ix. 7.

Οὑτος εστιν ὁ Ὑιος μου. *Coll. Matt. iii.* 17. *Luc. iii.* 22. 2 *Pet. i.* 17. *Rom. i.* 4.

ix. 12.

Ηλιας μεν ελθων πρωτον, αποκαθιστα παντα. *Coll. Matt. xvii.* 11. *Luc. i.* 17.

ix. 49.

Και πασα θυσια ἁλι ἁλισθησεται. *Conf. Matt. v.* 13. *Col. iv.* 6.

x. 4.

Επετρεψε βιβλιον αποστασιου γραψαι, και απολυσαι. *Coll. Matt. v.* 31. *xix.* 7.

xii. 1.

Αμπελωνα εφυτευσεν ανθρωπος, και περιεθηκε φραγμον, και ωρυξεν ὑπολήνιον, και ᾠκοδομησε πυργον, κ. τ. λ. *Coll. Matt. xxi.* 33-42. *Luc. xx.* 9.

xii. 32.

Ὁτι εἱς εστι Θεος, και ουκ

3 Reg. xxii. 17.

Ὡσει προβατα οἱς ουκ εστι ποιμην. *Coll. Ps. cxviii.* 176. *Jer. xxiii.* 1. *Num. xxvii.* 17. *Ezech. xxxiv.* 2.

Jer. v. 21.

Οφθαλμοι αυτοις και ου βλεπουσιν, ωτα αυτοις και ουκ ακουουσι. *Coll. Esa. vi.* 10.

Deut. xxxiii. 2.

Κυριος εκ Σινα ἠκει—εκ δεξιων αυτου αγγελοι μετ' αυτου.

Esa. xlii. 1. Ps. ii. 7.

Ὑιος μου ει συ. *Coll. Esa. ix.* 6. *Zach. xiii.* 7.

Mal. iv. 6.

Ὁς (Ηλιας) αποκαταστησει καρδιαν πατρος προς υἱον, κ. τ. λ. [*Coll. Sir. xlviii.* 1-12. 1 *Mac. ii.* 58.]

Lev. ii. 13. Ezech. xliii. 24.

Και παν δωρον θυσιας ὑμων ἁλι ἁλισθησεται. *Coll. Job. vi.* 6.

Deut. xxiv. 1.

Και γραψει αυτη βιβλιον αποστασιου — και εξαποστελει αυτην. *Coll. Jer. iii.* 1.

Esa. v. 1, 2.

Και φραγμον περιεθηκα—και εφυτευσα αμπελον—και ᾠκοδομησα πυργον — και προληνιον ωρυξα, κ. τ. λ. *Coll. Ps. lxxix.* 8-14. *Jer. ii.* 21. *xii.* 10.

Deut. iv. 35, 39.

Ὁτι Κυριος ὁ Θεος σου οὑτος

εστιν αλλος πλην αυτου. *Coll. Rom. iii.* 30. *Gal. iii.* 20.

Marc. xiii. 12.

Παραδωσει δε αδελφος αδελφον εις θανατον, και πατηρ τεκνον· και επαναστησονται τεκνα κ. τ. λ. *Matt. x.* 36. *Luc. xii.* 52.

xiii. 19.

Εσονται γαρ αἱ ἡμεραι εκειναι θλιψις, οἱα ου γεγονε τοιαυτη απ' αρχης κτισεως ἡς εκτισεν ὁ Θεος, ἑως του νυν. *Coll. Matt. xxiv.* 21.

xiii. 26.

Και τοτε οψονται τον Ὑιον του ανθρωπου ερχομενον εν νεφελαις, *Matt. xxiv.* 30. *Luc. xxi.* 27.

xiv. 24.

Τουτο εστι το αἱμα μου το της καινης διαθηκης. *Coll. Matt. xxvi.* 28. *Joan. vi.* 53-56. *Heb. xiii.* 20.

xiv. 65.

Και ηρξαντο τινες εμπτυειν αυτῳ, και περικαλυπτειν το προσωπον αυτου, και κολαφιζειν αυτον'—και οἱ ὑπηρεται ῥαπισμασιν αυτον εβαλλον. *Coll. Matt. xxvi.* 67. *Luc. xviii.* 32.

xv. 24.

Διεμεριζον τα ἱματια αυτου, βαλλοντες κληρον επ' αυτα, τις τι ἀρῃ. *Matt. xxvii.* 35. *Luc. xxiii.* 34. *Joan. xix.* 23, 24.

xv. 29.

Εβλασφημουν αυτον, κινουντες τας κεφαλας αυτων. *Matt. xxvii.* 39.

Θεος εστι, και ουκ εστιν ετι πλην αυτου. *Coll. Deut. vi.* 4.

Mich. vii. 6.

Ὑιος ατιμαζει πατερα, θυγατηρ επαναστησεται επι την μητερα, κ. τ. λ. *Coll. Ezech. xxxviii.* 21.

Dan. xii. 1.

Και εσται καιρος θλιψεως, θλιψις οἱα ου γεγονεν αφ' οὑ γεγενηται εθνος εν τῃ γῃ, ἑως του καιρου εκεινου.

Dan. vii. 13.

Και ἰδου, μετα των νεφελων του ουρανου, ὡς Ὑιος ανθρωπου ερχομενος.

Exod. xxiv. 8. xxx. 10.

Ἰδου το αἱμα της διαθηκης, κ. τ. λ. *Coll. Ezech. xliii.* 18-27. *Zach. ix.* 11.

Esa. l. 6.

Τον νωτον μου εδωκα εις μαστιγας, τας δε σιαγονας μου εις ῥαπισματα, το δε προσωπον μου ουκ απεστρεψα απο αισχυνης εμπτυσματων. *Coll. Ps. xxi.*

Ps. xxi. 18.

Διεμερισαντο τα ἱματια μου ἑαυτοις, και επι τον ἱματισμον μου εβαλον κληρον.

Ps. xxi. 7.

Ελαλησαν εν χειλεσιν, εκινησαν κεφαλην.

Marc. xv. 36.

Γεμισας σπογγον οξους, περιθεις τε καλαμῳ, εποτισεν αυτον. *Coll. Matt. xxvii.* 34, 48. *Luc. xxiii.* 36. *Joan. xix.* 28, 29.

Luc. i. 15. vii. 33.

Και οινον και σικερα ου μη πιῃ. *Coll. Matt. iii.* 4. *xi.* 18.

i. 17.

Εν πνευματι και δυναμει Ηλιου, επιστρεψαι καρδιας πατερων επι τεκνα. *Matt. xvii.* 11. *Marc. ix.* 12.

i. 25.

Οτι πεποιηκεν ὁ Κυριος—αφελειν το ονειδος μου.

i. 31. ii. 21.

Και ιδου, συλληψῃ εν γαστρι, και τεξῃ υἱον· και καλεσεις το ονομα αυτου Ιησουν. *Coll. Matt. i.* 21–23. *Phil. ii.* 10, 11.

i. 37. xviii. 27.

Ουκ αδυνατησει παρα τῳ Θεῳ παν ῥημα. *Matt. xix.* 26. *Marc. x.* 27. *xiv.* 36. *Luc. xviii.* 27.

i. 46—55.

Μεγαλυνει ἡ ψυχη μου τον Κυριον, κ. τ. λ. *Citata ferè omnia.*

i. 47.

Και ηγαλλιασε το πνευμα μου επι τῳ Θεῳ τῳ σωτηρι μου.

i. 53.

Πεινωντας ενεπλησεν αγαθων, και πλουτουντας εξαπεστειλε κενους.

Ps. lxviii. 21.

Εδωκαν εις το βρωμα μου χολην, και εις την διψαν μου εποτισαν με οξος.

Judd. xiii. 4. 7. 14. Num. vi. 3.

Οινον και σικερα μη πιετω. *Jud. xiii.* 14. *Alex. Ox. Ald.*

Mal. iv. 6.

Και ιδου εγω αποστελω ὑμιν Ηλιαν—ὁς αποκαταστησει καρδιαν πατρος προς υἱον, κ. τ. λ.

Gen. xxx. 23.

Ειπε δε Ῥαχηλ, Αφειλεν ὁ Θεος μου το ονειδος.

Esa. vii. 14.

Ιδου ἡ παρθενος εν γαστρι ληψεται (ἑξει, *Alex.*), και τεξεται υἱον, και καλεσεις το ονομα αυτου Εμμανουηλ.

Gen. xviii. 14.

Μη αδυνατησει παρα τῳ Θεῳ ῥημα;

Ps. xxxiii. 3. Esa. lxi. 10.

Μεγαλυνατε τον Κυριον συν εμοι.—Αγαλλιασθω ἡ ψυχη μου επι τῳ Κυριῳ, κ. τ. λ.

Hab. iii. 18.

Εγω δε εν τῳ Κυριῳ αγαλλιασομαι, χαρησομαι επι τῳ Θεῳ τῳ σωτηρι μου.

Ps. cvi. 9.

Εχορτασε ψυχην κενην, και πεινωσαν ενεπλησεν αγαθων.

Luc. i. 54, 55.

Αντελαβετο Ισραηλ παιδος αυτου—τῳ Αβρααμ, και τῳ σπερματι αυτου, κ. τ. λ.

i. 69.

Και ηγειρε κερας σωτηριας ἡμιν εν τῳ οικῳ Δαυιδ του παιδος αυτου.

i. 72, 73.

Ποιησαι ελεος μετα των πατερων ἡμων,—ὁρκον ὁν ωμοσε προς Αβρααμ, κ. τ. λ.

i. 78.

Επεσκεψατο ἡμας Ανατολη ἐξ ὑψους. *Coll. Exod. iv.* 31.

i. 79.

Επιφαναι τοις εν σκοτει και σκιᾳ θανατου καθημενοις. *Coll. Matt. iv.* 15, 16. *Ephes. v.* 8, *Col. i.* 13. 1 *Thess. v.* 5.

ii. 52.

Και Ιησους προεκοπτε σοφιᾳ και ἡλικιᾳ, και χαριτι παρα Θεῳ και ανθρωποις.

iii. 22.

Συ ει ὁ Ὑιος μου ὁ αγαπητος. *Coll. Matt. iii.* 17. *Marc. ix.* 7.

iv. 26.

Επεμφθη Ηλιας, ει μη εις Σαρεπτα της Σιδωνος, προς γυναικα χηραν.

v. 14. xvii. 14.

Δειξον σεαυτον τῳ ἱερει. *Conf. Matt. viii.* 4. *Marc. i.* 44.

Esa. xli. 8, 9.

Συ δε Ισραηλ παις μου Ιακωβ —σπερμα Αβρααμ, ὁν ηγαπησα. Οὐ αντελαβομην, κ. τ. λ.

Ps. cxxxi. 17.

Εξανατελω κερας τῳ Δαυιδ, κ. τ. λ. *Coll. Ezech. xxix.* 21.

Mich. vii. 20.

Δωσει — ελεον τῳ Αβρααμ, καθοτι ωμοσας τοις πατρασιν ἡμων.

Zach. vi. 12. iii. 9.

Ιδου ανηρ, Ανατολη ονομα αυτῳ. *Coll. Mal. iv.* 2. *Esa. xi.* 1.

Esa. ix. 2.

Ὁ λαος ὁ πορευομενος (καθημενος. *Ald. Comp.*) εν σκοτει, ιδετε φως μεγα· οἱ κατοικουντες εν χωρᾳ, σκιᾳ θανατου, φως λαμψει ἐφ' ὑμας. *Coll. Ps. iv.* 6. *lxxix.* 19.

1 Reg. ii. 26.

Και το παιδαριον Σαμουηλ εποτευετο (μεγαλυνομενον· *Alex. Ald.* και εμεγαλυνετο· *Comp.*), και ην αγαθον μετα Κυριου, και μετα ανθρωπων.

Ps. ii. 7. lxxxviii. 27.

Ὑιος μου ει συ. *Coll. Esa. ix.* 6. *xlii.* 1. *Zach. xiii.* 7.

3 Reg. xvii. 9.

Πορευου εις Σαρεπτα της Σιδωνιας· ἰδου εντεταλμαι εκει γυναικι χηρᾳ, κ. τ. λ.

Lev. xiii. 2, 3, 9. 13, 15, 49. etc.

Και δειξει τῳ ἱερει. *Coll. cap. ii.* 8. *v.* 8. *xiv.* 35. *xxiii.* 10. *Deut. xvii.* 12.

Luc. vi. 4.

Και τους αρτους της προθεσεως ελαβε, και εφαγε. *Coll. Matt. xii.* 4.

vii. 50. viii. 48.

Πορευου εις ειρηνην. *Coll. Marc. v.* 34.

viii. 8.

Ὁ εχων ωτα ακουειν, ακουετω. *Conf. Matt. xi.* 15. *Marc. iv.* 9.

ix. 26.

Ὁταν ελθη εν τη δοξη αυτου, και του Πατρος, και των ἁγιων αγγελων. *Coll. Marc. viii.* 38.

ix. 41.

Γενεα απιστος και διεστραμμενη. *Coll. Phil. ii.* 15.

xii. 14.

Τις με κατεστησε δικαστην η μεριστην εφ' ὑμας;

xii. 53.

Διαμερισθησεται πατηρ εφ' ὑιῳ, και υἱος επι πατρι· μητηρ επι θυγατρι, και θυγατηρ επι μητρι· πενθερα επι την νυμφην αὐτης, κ. τ. λ. *Coll. Matt. x.* 36. *Marc. xiii.* 12.

xiii. 19.

Και τα πετεινα του ουρανου κατεσκηνωσεν εν τοις κλαδοις αυτου. *Conf. Matt. xiii.* 32. *Marc. iv.* 32.

xiv. 10.

Προσαναβηθι ανωτερον· τοτε εσται σοι δοξα ενωπιον των συνανακειμενων σοι.

xvii. 29.

Ἡ δε ἡμερα εξηλθε Λωτ απο

1 Reg. xxi. 6.

Και εδωκεν αυτῳ—τους αρτους της προθεσεως, κ. τ. λ.

1 Reg. xx. 42.

Πορευου εις ειρηνην.

Ezech. iii. 27. xii. 2.

Ὁ ακουων, ακουετω. *Coll. Esa. l.* 5. *Deut. xxix.* 4.

Deut. xxxiii. 2.

Κυριος—ἡκει—εκ δεξιων αυτου αγγελοι μετ' αυτου. *Coll. Dan. vii.* 10. *Ps. lxvii.* 17.

Deut. xxxii. 5.

Γενεα σκολια και διεστραμμενη. *Prov. ii.* 13-15. *Ps. cxxiv.* 5. *Sym. Theod.*

Exod. ii. 14.

Τις σε κατεστησεν αρχοντα και δικαστην εφ' ἡμων;

Mich. vii. 6.

Διοτι υἱος ατιμαζει πατερα, θυγατηρ επαναστησεται επι την μητερα αυτης, νυμφη επι την πενθεραν αυτης. *Coll. Ezech. xxxviii.* 21.

Dan. iv. 18.

Και εν τοις κλαδοις αυτου κατεσκηνουν τα ορνεα του ουρανου.

Prov. xxv. 7.

Κρεισσον γαρ σοι το ῥηθηναι, Αναβαινε προς με, η ταπεινωσαι σε εν προσωπῳ δυναστου.

Gen. xix. 24.

Και Κυριος εβρεξεν επι Σοδο-

Σοδομων, εβρεξε πυρ και θειον απ' ουρανου, κ. τ. λ.

Luc. xvii. 31, 32.

Μη επιστρεψατω εις τα οπισω. Μνημονευετε της γυναικος Λωτ.

xviii. 11.

Ὁ Θεος ευχαριστω σοι, ὁτι ουκ ειμι ὡσπερ οἱ λοιποι των ανθρωπων, κ. τ. λ. *Coll. Phil. ii.* 3.

xx. 9.

Ανθρωπος εφυτευσεν αμπελωνα, και εξεδοτο αυτον γεωργοις, κ. τ. λ. *Coll. Matt. xx.* 1. *xxi.* 33. *Marc. xii.* 1.

xxi. 27.

Και τοτε οψονται τον Υιον του ανθρωπου ερχομενον εν νεφελῃ. *Matt. xxiv.* 30. *Marc. xiii.* 26.

xxi. 35.

Ὡς παγις γαρ επελευσεται επι παντας τους καθημενους επι προσωπον πασης της γης.

xxiii. 34.

Διαμεριζομενοι δε τα ἱματια αυτου, εβαλον κληρον. *Matt. xxvii.* 35. *Marc. xv.* 24. *Joan. xix.* 23.

xxiii. 35, 36.

Και εἱστηκει ὁ λαος θεωρων· εξεμυκτηριζον δε και οἱ αρχοντες συν αυτοις, λεγοντες, Αλλους εσωσε, σωσατω ἑαυτον, κ. τ. λ.

xxiii. 36.

Και οξος προσφεροντες αυτῳ. *Coll. Matt. xxvii.* 34, 48. *Marc. xv.* 36. *Joan. xix.* 28, 29.

μα και Γομορρα θειον και πυρ παρα Κυριου εξ ουρανου.

Gen. xix. 26.

Επεβλεψεν ἡ γυνη αυτου εις τα οπισω, και εγενετο στηλη ἁλος.

Esa. lxv. 5.

Οἱ λεγοντες, Πορρω απ' εμου, μη εγγισῃς μοι, ὁτι καθαρος ειμι. *Coll. Jer. vii.* 4.

Esa. v. 1—7.

Και εφυτευσα αμπελον—και ωκοδομησα πυργον, κ. τ. λ. *Coll. Jer. xii.* 10.

Dan. vii. 13.

Και ἰδου, μετα των νεφελων του ουρανου, ὡς Υιος ανθρωπου ερχομενος. *Coll. 2 Thess. i.* 7.

Esa. xxiv. 17.

Φοβος και βοθυνος και παγις εφ' ὑμας τους ενοικουντας επι της γης. *Coll. Jer. xxxii.* 29.

Ps. xxi. 18.

Διεμερισαντο τα ἱματια μου ἑαυτοις, και επι τον ἱματισμον μου εβαλον κληρον.

Ps. xxi. 7, 8.

Παντες οἱ θεωρουντες με εξεμυκτηρισαν με, ελαλησαν—σωσατω αυτον, ὁτι θελει αυτον. [*Coll. Sap. ii.* 18.]

Ps. lxviii. 21.

Εις την διψαν μου εποτισαν με οξος.

Luc. xxiv. 5.

Τι ζητειτε τον ζωντα μετα των νεκρων;

xxiv. 50.

Και επαρας τας χειρας αὐτου, ευλογησεν αυτους.

Joan i. 48.

Ιδε αληθως Ισραηλιτης, εν ᾧ δολος ουκ εστι. *Coll. Rom. ii.* 28.

iv. 36.

Ἱνα και ὁ σπειρων ὁμου χαιρῃ, και ὁ θεριζων. *Coll.* 2 *Cor. ix.* 10.

vii. 37.

Εαν τις διψᾷ, ερχεσθω προς με, και πινετω. *Coll. Apoc. xxi.* 6. *xxii.* 17.

vii. 42. ii. 4.

Ουχι ἡ γραφη ειπεν, ὁτι εκ του σπερματος Δαυιδ, και απο Βηθλεεμ της κωμης ὁπου ην Δαυιδ, ὁ Χριστος ερχεται; *Coll. Matt. ii.* 1-6.

viii. 24. x. 38. xiii. 19.

Εαν μη πιστευσητε, ὁτι Εγω Ειμι, κ. τ. λ. *Coll. Matt. xiv.* 27. *xxii.* 32. *xxiv.* 5. *Marc. vi.* 50. *xiii.* 6. *xiv.* 62. *Luc. xxi.* 8. *xxii.* 70. *xxiv.* 39. *Apoc. i.* 8, 11, 17. *ii.* 23. *xxi.* 6. *xxii.* 16.

xii. 34. Heb. i. 11.

Ὁ Χριστος μενει εις τον αιωνα.

xix. 28, 29.

Διψω. Σκευος ουν εκειτο οξους

Esa. viii. 19.

Τι εκζητουσι περι των ζωντων τους νεκρους;

Lev. ix. 22.

Και εξαρας (επαρας *MS.* 58, *Holmes.*) Ααρων τας χειρας επι τον λαον, ευλογησεν αυτους.

Ps. xxxi. 2. Esa. liii. 9.

Μακαριος ανηρ—ουδε εστιν εν τῳ στοματι αυτου δολος.

Amos ix. 13.

Ιδου ἡμεραι ερχονται, λεγει Κυριος, και καταληψεται ὁ αμητος τον τρυγητον. *Coll. Esa. ix.* 3.

Esa. lv. 1. xliv. 3.

Οἱ διψωντες πορευεσθε εφ' ὑδωρ. *Coll. Ps. xli.* 1, 2. *cxlii.* 6.

Ps. cxxxi. 11.

Εκ καρπου της κοιλιας σου, θησομαι επι του θρονου σου. *Mich. v.* 2, Και συ Βηθλεεμ, οικος Εφραθα—εκ σου μοι εξελευσεται, του ειναι εις αρχοντα του Ισραηλ, κ. τ. λ. *Coll.* 1 *Reg. xvi.* 1. *etc.*

Esa. xliii. 10, 11. xli. 4, 10. xlvi. 9. li. 12.

Ἱνα γνωτε, και πιστευσητε, και συνητε ὁτι Εγω Ειμι. *Deut. xxxii.* 39, Ιδετε ιδετε ὁτι Εγω Ειμι, και ουκ εστι Θεος πλην εμου, κ. τ. λ.

Ps. ix. 7. Thren. v. 19.

Ὁ Κυριος εις τον αιωνα μενει.

Ps. lxviii. 21.

Εδωκαν εις το βρωμα μου χο-

μεστον· οἱ δε, πλησαντες σπογγον οξους—προσηνεγκαν αυτου τῳ στοματι. *Conf. Matt. xxvii.* 34, 48. *Marc. xv.* 36. *Luc. xxiii.* 36.

Joan xx. 28.

Ὁ Κυριος μου, και ὁ Θεος μου.

Act. ii. 40.

Σωθητε απο της γενεας της σκολιας ταυτης. *Coll. Luc. ix.* 41. *Philipp. ii.* 15.

iv. 24. xiv. 15.

Ὁ ποιησας τον ουρανον, και την γην, και την θαλασσαν, και παντα τα εν αυτοις. *Coll. Apoc. xiv.* 7.

iv. 34.

Ουδε γαρ ενδεης τις ὑπηρχεν εν αυτοις. *Coll.* 2 *Cor. viii.* 13-15.

vii. 5.

Και ουκ εδωκεν αυτῳ κληρονομιαν εν αυτῃ, ουδε βημα ποδος.

vii. 8.

Εγεννησε τον Ισαακ, και περιετεμεν αυτον τῃ ἡμερᾳ τῃ ογδοῃ.

vii. 9.

Και οἱ Πατριαρχαι ζηλωσαντες, τον Ιωσηφ απεδοντο εις Αιγυπτον· και ην ὁ Θεος μετ' αυτου.

vii. 10.

Και κατεστησεν αυτον ἡγουμενον επ' Αιγυπτον και ὁλον τον οικον αὐτου.

vii. 12.

Ακουσας δε Ιακωβ οντα σιτα εν Αιγυπτῳ.

λην, και εις την δἰψαν μου εποτισαν με ὀξος.

Ps. xxxiv. 23.

Ὁ Θεος μου, και ὁ Κυριος μου.

Ps. xi. 7. Deut. xxxii. 5.

Διατηρησεις ἡμας απο της, γενεας ταυτης.—γενεα σκολια. *Ps. lxxvii.* 8. *cxxiv.* 5. *Sym. Theod.*

Ps. cxlv. 6. Jona. i. 9.

Τον ποιησαντα τον ουρανον, και την γην, την θαλασσαν, και παντα τα εν αυτοις.

Deut. xv. 4.

Ὁτι ουκ εσται εν σοι ενδεης. *Coll. Exod. xvi.* 18.

Deut. ii. 5.

Ου γαρ δω ὑμιν απο της γης αυτων, ουδε βημα ποδος, κ. τ. λ.

Gen. xxv. 19. xxi. 4.

Αβρααμ εγεννησε τον Ισαακ,—περιετεμε δε Αβρααμ τον Ισαακ τῃ ἡμερᾳ τῃ ογδοῃ.

Gen. xxxvii. 11. xlv. 4. xxxix. 3.

Εζηλωσαν δε αυτον οἱ αδελφοι αυτου.—Εγω ειμι Ιωσηφ—ὁν απεδοσθε εις Αιγυπτον.—Ὁτι ὁ Κυριος ην μετ' αυτου.

Gen. xli. 43. Ps. civ. 21—23.

Και κατεστησεν αυτον εφ' ὁλης γης Αιγυπτου.—Κατεστησεν αυτον, κυριον του οικου αυτου, κ.τ.λ.

Gen. xlii. 2.

Ιδου ακηκοα ὁτι εστι σιτος εν Αιγυπτῳ.

Act. vii. 13.

Και—ανεγνωρισθη Ιωσηφ τοις αδελφοις αυτου.

vii. 14.

Εν ψυχαις εβδομηκονταπεντε.

vii. 17.

Ηυξησεν ὁ λαος και επληθυνθη εν Αιγυπτῳ.

vii. 19.

Ὁυτος κατασοφισαμενος το γενος ἡμων, εκακωσε τους πατερας ἡμων, κ. τ. λ.

vii. 20.

Ην αστειος τῳ Θεῳ· ὁς ανετραφη μηνας τρεις. *Coll. Heb. xi.* 23.

vii. 21.

Ανειλετο αυτον ἡ θυγατηρ Φαραω.

vii. 30.

Ωφθη αυτῳ—αγγελος Κυριου εν φλογι πυρος βατου.

vii. 46.

Και ητησατο εὑρειν σκηνωμα τῳ Θεῳ Ιακωβ.

vii. 47.

Σολομων δε ᾠκοδομησεν αυτῳ οικον.

x. 13, 14.

Αναστας, Πετρε, θυσον και φαγε. Ὁ δε Πετρος ειπε, Μηδαμως, Κυριε, ὁτι ουδεποτε εφαγον παν κοινον ἡ ακαθαρτον. *Coll. Rom. xiv.* 14. 1 *Cor. viii.* 4. *x.* 25, 26.

Gen. xlv. 1.

Ἡνικα ανεγνωριζετο τοις αδελφοις αυτου.

Gen. xlvi. 27. Exod. i. 5.

Ψυχαι εβδομηκονταπεντε.

Exod. i. 7. Ps. civ. 14.

Ὁι δε υἱοι Ισραηλ ηυξηθησαν, και επληθυνθησαν.

Exod. i. 10, 11.

Δευτε κατασοφισωμεθα αυτους, μηποτε πληθυνθῃ—ἱνα κακωσωσιν αυτους κ. τ. λ.

Exod. ii. 2.

Ιδοντες δε αυτο αστειον, εσκεπασαν αυτο μηνας τρεις.

Exod. ii. 5—10.

Ἡ θυγατηρ Φαραω—ανειλετο αυτην (*sc.* την θιβιν).

Exod. iii. 2.

Ωφθη δε αὐτῳ αγγελος Κυριου εν πυρι φλογος εκ του βατου.

Ps. cxxxi. 2—5.

Ωμοσε, κ. τ. λ.—ἑως ου εὑρω τοπον τῳ Κυριῳ, σκηνωμα τῳ Θεῳ Ιακωβ.

1 Par. xxviii. 6. xvii. 12.

Σαλωμων ὁ υἱος σου οικοδομησει τον οικον μου. 3 *Reg. viii.* 27.

Ezech. iv. 13, 14.

Και ερεις, Ταδε λεγει Κυριος ὁ Θεος του Ισραηλ, Ὁυτως φαγονται οἱ υἱοι του Ισραηλ ακαθαρτα εν τοις εθνεσι. Και ειπα, Μηδαμως Κυριε Θεε Ισραηλ· ει ἡ ψυχη μου ου μεμιανται εν ακαθαρσια, κ. τ. λ.

Act. x. 38.

Ιησουν τον απο Ναζαρετ, ὡς εχρισεν αυτον ὁ Θεος Πνευματι Ἁγιῳ και δυναμει, ὁς διηλθεν ευεργετων και ιωμενος παντας κ. τ. λ. *Coll. Luc. iv.* 17-19.

xiii. 18.

Ετροποφορησεν αυτους εν τῃ ερημῳ [ετροφοφορησει, *Griesb. Scholz.*].

xvi. 31.

Πιστευσον επι τον Κυριον Ιησουν Χριστον, και σωθησῃ, κ.τ.λ. *Coll.* 1 *Joan. iii.* 23.

xvii. 31.

Μελλει κρινειν την οικουμενην εν δικαιοσυνῃ. *Coll. Apoc. xix.* 11.

xviii. 9, 10.

Ειπε δε ὁ Κυριος—μη φοβου—διοτι Εγω Ειμι μετα σου, κ. τ. λ. *Coll. Apoc. i.* 17.

xxii. 16.

Αναστας βαπτισαι, και απολουσαι τας ἁμαρτιας σου, επικαλεσαμενος το ονομα αυτου. *Jac. iv.* 8, καθαριζετε χειρας ἁμαρτωλοι, και αγνισατε καρδιας, διψυχοι.

Rom. i. 1. *et sæp.*

Δουλος Ιησου Χριστου. *Coll.* 2 *Tim. ii.* 24, Δουλον δε Κυριου ου δει μαχεσθαι.

ii. 6.

Ὁς αποδωσει ἑκαστῳ κατα τα εργα αυτου. *Coll. Apoc. ii.* 23. *xx.* 13. *Matt. xvi.* 27. 2 *Tim. iv.* 14.

Esa. lxi. 1. Ps. xliv. 7.

Πνευμα Κυριου επ' εμε, οὐ εἱνεκεν εχρισε με, ευαγγελισασθαι πτωχοις απεσταλκε με, ιασασθαι τους συντετριμμενους την καρδιαν, κ.τ.λ.

Deut. i. 31.

Εν τῃ ερημῳ ταυτῃ—τροφοφορησει σε [ετροφοφορησε, *Alex.*].

Esa. xlv. 22. xxviii. 16.

Επιστραφητε επ' εμε, και σωθησεσθε, κ. τ. λ. *Coll. Gen. xv.* 6.

Ps. ix. 8.

Και αυτος κρινει την οικουμενην εν δικαιοσυνῃ.

Esa. xliii. 1, 2, 5, 12, 13.

Και νυν οὑτως λεγει Κυριος ὁ Θεος—μη φοβου, ὁτι μετα σου Ειμι, κ.τ.λ. *Conf. Exod. iii.* 12-14.

Ps. l. 2.

Πλυνον με απο της ανομιας μου, και απο ἁμαρτιας μου καθαρισον με. αποπλυνε απο κακιας την καρδιαν σου, κ. τ. λ. *Jer. iv.* 14. *Esa. i.* 16.

Jona. i. 9.

Δουλος Κυριου ειμι εγω. *Coll. Esd. v.* 11. *Dan. iii.* 26. *vi.* 20.

Ps. lxi. 12. Prov. xxiv. 12.

Συ αποδωσεις ἑκαστῳ κατα τα εργα αυτου. *Coll. Jer. xvii.* 10. *xxxix.* 19.

Rom. iii. 20. x. 4.

Ου δικαιωθησεται πασα σαρξ ενωπιον αυτου. *Coll. Gal. ii.* 16. *Act. xiii.* 39. *Tit. iii.* 7.

iv. 25.

Ὃς παρεδοθη δια τα παραπτωματα ἡμων.

viii. 33, 34.

Θεος ὁ δικαιων· τις ὁ κατακρινων; κ. τ. λ. *Coll. Apoc. xii.* 10. *cap. iii.* 20.

ix. 5.

Ὁ Ων, επι παντων Θεος. *Coll. Joan. i.* 18. *vi.* 46. *Heb. i.* 3. *Apoc. i.* 8.

Rom. x. 6.

Μη ειπῃς εν τῃ καρδιᾳ σου.

xi. 2.

Ουκ απωσατο ὁ Θεος τον λαον αὐτου.

xi. 8.

Εδωκεν αυτοις ὁ Θεος πνευμα κατανυξεως, οφθαλμους του μη βλεπειν, και ωτα του μη ακουειν, ἑως της σημερον ἡμερας. *Matt. xiii.* 14. *Marc. iv.* 12. *Joan. xii.* 40.

xi. 25. xii. 16.

Μη ητε παρ' ἑαυτοις φρονιμοι. *Coll. Luc. xviii.* 9.

xii. 17.

Προνοουμενοι καλα ενωπιον παντων ανθρωπων. *Coll. 2 Cor. viii.* 21. *1 Thess. iv.* 12. *v.* 22.

1 Cor. i. 20.

Που σοφος; που γραμματευς;

Ps. cxlii. 2.

Ου δικαιωθησεται ενωπιον σου πας ζων. *Coll. Job. xxv.* 4. *xxxii.* 2. *Mich. vii.* 9. *Esa. xlii.* 21. *xliii.* 26. *xlv.* 26. [*Sir. xviii.* 2.]

Esa. liii. 12.

Και δια τας ανομιας αυτων παρεδοθη.

Esa. l. 8.

Εγγιζει ὁ δικαιωσας με· τις ὁ κρινομενος μοι; κ. τ. λ. *Conf. Job. xxxiv.* 29.

Exod. iii. 14.

Εγω ειμι ὁ Ων. *Coll. Jer. xiv.* 13. *xxxix.* 17.

Deut. viii. 17. Ps. xiii. 1.

Μη ειπῃς εν τῃ καρδιᾳ σου.

1 Reg. xii. 22.

Ουκ απωσεται Κυριος τον λαον αὐτου. *Coll. Ps. xciii.* 14, 15.

Deut. xxix. 4.

Και ουκ εδωκε Κυριος ὁ Θεος ὑμιν καρδιαν ειδεναι, και οφθαλμους βλεπειν, και ωτα ακουειν, ἑως της ἡμερας ταυτης. *Coll. Esa. vi.* 9.

Prov. iii. 7.

Μη ισθι φρονιμος παρα σεαυτῳ. *Coll. Eccles. vii.* 17.

Prov. iii. 4.

Προνοου καλα ενωπιον Κυριου και ανθρωπων.

Esa. xxxiii. 18.

Που εισιν οἱ γραμματικοι;

κ. τ. λ. *Coll. cap. iii.* 18.

1 Cor. iii. 16.

Ουκ οιδατε ὁτι ναος Θεου εστε, και το Πνευμα του Θεου οικει εν ὑμιν;

v. 2.

Ἱνα εξαρθῃ εκ μεσου ὑμων. *Coll.* 2 *Thess. ii.* 7.

v. 7.

Το πασχα ἡμων ὑπερ ἡμων εθυθη, Χριστος. *Coll. Luc. xxii.* 15, 16.

v. 11. xv. 33.

Τῳ τοιουτῳ μηδε συνεσθιειν. *Coll.* 2 *Joan.* 10, 11.

viii. 9.

Βλεπετε δε μηπως ἡ εξουσια ὑμων αὐτη προσκομμα γενηται τοις ασθενουσιν. *Coll. Rom. xiv.* 13. 20.

ix. 7.

Τις φυτευει αμπελωνα, και εκ του καρπου αυτου ουκ εσθιει; *Coll. Luc. x.* 7. 1 *Tim. v.* 18.

ix. 10.

Επ' ελπιδι οφειλει ὁ αροτριων, αροτριᾳν, κ. τ. λ.

x. 5.

Κατεστρωθησαν γαρ εν τῃ ερημῳ. *Coll. Heb. iii.* 17. *Juda.* 5.

xiv. 25.

Απαγγελλων ὁτι ὁ Θεος οντως εν ὑμιν εστι.

που εισιν οἱ συμβουλευοντες; κ.τ.λ. *Coll. Job. v.* 13. *Esa. v.* 21.

Gen. xli. 38. Dan. iv. 5.

Μη εὑρησομεν ανθρωπον τοιουτον, ὁς εχει Πνευμα Θεου εν αυτῳ; *Coll. Esa. xliv.* 3.

Ezech. xiv. 8.

Και εξαρω αυτον εκ μεσου του λαου μου. *Coll. Esa. lvii.* 2.

Exod. xii. 27.

Θυσια το πασχα τουτο Κυριῳ. *Coll. Ezech. xlv.* 21.

Ps. c. 5.

Τουτῳ ου συνησθιον.

Exod. xxxiv. 12.

Προσεχε σεαυτῳ—μη σοι γενηται προσκομμα εν ὑμιν.

Deut. xx. 6.

Και τις ὁ ανθρωπος ὁστις εφυτευσεν αμπελωνα, και ουκ ευφρανθη εξ αυτου; *Coll. Deut. xii.* 12. *xxvi.* 11. 13.

Esa. xxviii. 24.

Μη ὁλην την ἡμεραν αροτριασει ὁ αροτριων; κ.τ.λ. *Coll. Amos. ix.* 13.

Num. xiv. 16.

Κατεστρωσεν αυτους εν τῃ ερημῳ.

Zach. viii. 23.

Πορευσομεθα μετα σου, διοτι ακηκοαμεν ὁτι ὁ Θεος μεθ' ὑμων εστι. *Coll. Deut. iv.* 6.

1 Cor. xv. 8.

Ὡσπερει τῳ εκτρωματι, ωφθη κἀμοι. *Coll. Act. ix.* 3. 17.

xv. 47.

Ὁ πρωτος ανθρωπος εκ γης, χοϊκος.

2 Cor. ii. 16.

Και προς ταυτα τις ἱκανος; *Coll. cap. iv.* 7. *xii.* 9, 10.

iii. 3.

Εγγεγραμμενη ου μελανι, αλλα Πνευματι Θεου ζωντος, ουκ εν πλαξι λιθιναις, αλλ' εν πλαξι καρδιας σαρκιναις. *Coll. ii. Joan.* 12. *iii.* 13.

v. 21.

Τον γαρ μη γνοντα ἁμαρτιαν, ὑπερ ἡμων ἁμαρτιαν εποιησεν, κ. τ. λ. *Coll. Heb. ix.* 26, 28. *xiii.* 11. 1 *Pet. iii.* 18.

x. 17.

Ὁ δε καυχωμενος, εν Κυριῳ καυχασθω.

Gal. ii. 16.

Διοτι ου δικαιωθησεται εξ εργων νομου πασα σαρξ. *Coll. Rom. iii.* 20.

iii. 17.

Ὁ μετα ετη τετρακοσια και τριακοντα.

iv. 14.

Αλλ' ὡς αγγελον Θεου εδεξασθε με.

Job. iii. 16.

Ὡσπερ εκτρωμα εκπορευομενον εκ μητρας μητρος. *Coll. Num. xii.* 12.

Gen. ii. 7. iii. 19.

Επλασεν ὁ Θεος τον ανθρωπον, χουν απο της γης. *cap. xviii.* 27.

Joel. ii. 11.

Και τις εσται ἱκανος αυτη; *Coll. Exod. iv.* 10-12.

Deut. iv. 13. Ezech. xxxvi. 26.

Εγραψεν αυτα επι δυο πλακας λιθινας.—Και δωσω ὑμιν καρδιαν καινην, και Πνευμα καινον.—και αφελω την καρδιαν την λιθινην—και δωσω ὑμιν καρδιαν σαρκινην. *Coll. Exod. xxxii.* 16.

Esa. liii. 4-12.

Ὁυτος τας ἁμαρτιας ἡμων φερει—εαν δωται περι ἁμαρτιας την ψυχην αυτου, κ. τ. λ. *Ald. Comp.*

Jer. ix. 24, 25.

Εν τουτῳ καυχασθω ὁ καυχωμενος—ὁτι Εγω ειμι Κυριος.

Ps. cxlii. 2.

Ὁτι ου δικαιωθησεται ενωπιον σου πας ζων. *Esa. xlv.* 26, απο Κυριου δικαιωθησονται, κ. τ. λ.

Exod. xii. 40, 41.

Και εγενετο μετα τα τετρακοσια τριακοντα ετη.

2 Reg. xix. 27.

Και ὁ κυριος μου ὁ βασιλευς ὡς αγγελος του Θεου.

Gal. vi. 16.

Ειρηνη επ' αυτους και ελεος, και επι τον Ισραηλ του Θεου. *Coll. Rom. ii.* 28, 29. *ix.* 6. *Joan. i.* 47.

Ephes. i. 22.

Και παντα ὑπεταξεν ὑπο τους ποδας αυτου. *Coll.* 1 *Cor. xv.* 27. *Heb. ii.* 6, 7. *Apoc. vi.* 2.

ii. 20.

Οντος ακρογωνιαιου αυτου Ιησου Χριστου. *Conf. Matt. xxi.* 42. *Marc. xii.* 10. *Act. iv.* 11. 1 *Pet. ii.* 7.

iv. 26.

Ὁ ἡλιος μη επιδυετω επι τῳ παροργισμῳ ὑμων.

Ephes. v. 2.

Και παρεδωκεν ἑαυτον ὑπερ ἡμων προσφοραν και θυσιαν τῳ Θεῳ, εις οσμην ευωδιας. *Coll. Philipp. iv.* 18.

v. 18.

Μη μεθυσκεσθε οινῳ. *Coll. Rom. xiii.* 13. *Gal. v.* 21.

v. 30.

Ὁτι μελη ἐσμεν του σωματος αυτου, εκ της σαρκος αυτου, και εκ των οστεων αυτου. *Coll.* 1 *Cor. vi.* 15. *xii.* 27.

Philipp. i. 19.

Τουτο μοι αποβησεται εις σωτηριαν. *Coll. Rom. viii.* 28.

ii. 10, 11.

Εν τῳ ονοματι Ιησου παν γονυ καμψη—και πασα γλωσσα εξομολογησηται, κ. τ. λ. *Coll. Apoc. xvii.* 14. *xix.* 16. *Col. iii.* 17.

Ps. cxxiv. 5. cxxvii. 6.

Ειρηνη επι τον Ισραηλ.

Ps. viii. 6.

Παντα ὑπεταξας ὑποκατω των ποδων αυτου.

Ps. cxvii. 22.

Ὁυτος εγενηθη εις κεφαλην γωνιας [εγενηθη ακρογωνιαιος, *Sym.*].

Deut. xxiv. 15.

Ουκ επιδυσεται ὁ ἡλιος επ' αυτῳ. [*Coll. Sap. xvi.* 28.]

Lev. iv. 31. Exod. xxix. 18.

Και ανοισει ὁ ἱερευς επι το θυσιαστηριον εις οσμην ευωδιας Κυριῳ. *Coll. Gen. viii.* 21.

Prov. xxiii. 30.

Μη μεθυσκεσθε εν οινοις [οινῳ, *Alex. Ald. Comp.*].

Gen. ii. 23.

Τουτο νυν οστουν εκ των οστεων μου, και σαρξ εκ της σαρκος μου. *Coll.* 2 *Reg. v.* 1.

Job. xiii. 16.

Και τουτο μοι αποβησεται εις σωτηριαν.

Esa. xlv. 24.

Εμοι καμψει παν γονυ, και ομειται πασα γλωσσα τον Θεον. *Coll. Ps. lxii.* 11. *cxxxi.* 2.

Philipp. ii. 15.

Εν μεσῳ γενεας σκολιας και διεστραμμενης. *Coll. Act. ii.* 40.

iii. 21.

Ὁς μετασχηματισει το σωμα της ταπεινωσεως ἡμων, εις το γενεσθαι αυτο συμμορφον τῳ σωματι της δοξης αυτου, κ. τ. λ.

iv. 18. Ephes. v. 2.

Οσμην ευωδιας, θυσιαν δεκτην, ευαρεστον τῳ Θεῳ. *Coll. Rom. xii.* 1. 1 *Pet. ii.* 5.

Col. iii. 9, 10.

Απεκδυσαμενοι τον παλαιον ανθρωπον—και ενδυσαμενοι τον νεον—κατ' εικονα του κτισαντος αυτον. *Coll.* 1 *Cor. xi.* 7. *xv.* 49. 2 *Cor. iv.* 4. *Heb. i.* 3. *Jacob. iii.* 9. 1 *Joan. iii.* 2.

iv. 6.

Ὁ λογος ὑμων παντοτε εν χαριτι, ἁλατι ηρτυμενος. *Matt. v.* 13. *Marc. ix.* 49.

1 Thess. iii. 13. 2 i. 10.

Εν τῃ παρουσιᾳ του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου μετα παντων των ἁγιων αυτου. *Coll. Apoc. i.* 7.

iv. 5.

Τα εθνα τα μη ειδοτα τον Θεον.

iv. 8.

Ὁ αθετων, ουκ ανθρωπον αθετει, αλλα τον Θεον τον και δοντα το Πνευμα αὐτου το Ἁγιον εις ἡμας.

2 Thess. i. 7.

Εν τῃ αποκαλυψει του Κυριου

Deut. xxxii. 5.

Γενεα σκολια και διεστραμμενη. *Coll. Prov. vi.* 14.

Job. xix. 25.

Οιδα γαρ ὁτι αενναος εστιν ὁ εκλυειν με μελλων, επι γης αναστησαι το δερμα μου, κ. τ. λ. *Coll. Ps. xv.* 11. *xvi.* 15.

Exod. xxix. 18. Lev. iv. 31.

Ὁλοκαυτωμα τῳ Κυριῳ εις οσμην ευωδιας· θυμιαμα Κυριῳ εστι. *Coll. Gen. viii.* 21.

Gen. i. 27.

Και εποιησεν ὁ Θεος τον ανθρωπον κατ' εικονα Θεου. *Coll. Eccles. vii.* 30. *Ezech. xxviii.* 15. [Ὁτι ὁ Θεος εκτισε τον ανθρωπον επ' αφθαρσιᾳ, και εικονα της ιδιας ιδιοτητος—φθονῳ δε διαβολου θανατος εισηλθεν εις τον κοσμον, κ. τ. λ. *Sap. ii.* 23, 24.]

Lev. ii. 13.

Και παν δωρον θυσιας ὑμων ἁλι ἁλισθησεται, κ. τ. λ. *Coll. Deut. xxx.* 34, 35.

Zach. xiv. 5.

Και ἡξει Κυριος ὁ Θεος μου, και παντες οἱ ἁγιοι μετ' αυτου. *Coll. Dan. vii.* 10.

Jer. x. 25.

Εθνη τα μη ειδοτα σε.

Esa. xxxiii. 1.

Ὁ αθετων ὑμας ουκ αθετει. *Ezech. xxxvii.* 14, και δωσω Πνευμα μου εις ὑμας.

Deut. xxxiii. 2.

Κυριος εκ Σινα ἡκει—εκ δεξιων

Ιησου απ' ουρανου, μετ' αγγελων δυναμεως αὐτου. *Coll. Marc. viii.* 38. *Luc. ix.* 26. *Apoc. xx.* 12.

2 Thess. i. 9.

Δικην τισουσιν, ολεθρον αιωνιον, απο προσωπου του Κυριου, και απο της δοξης της ισχυος αυτου.

ii. 7.

Ἑως εκ μεσου γενηται. *Coll.* 1 *Cor. v.* 2.

ii. 8.

Ὁν ὁ Κυριος αναλωσει τῳ πνευματι του στοματος αὐτου, και καταργησει τῃ επιφανειᾳ της παρουσιας αὐτου.

1 Tim. v. 19.

Κατηγοριαν μη παραδεχου, εκτος ει μη επι δυο η τριων μαρτυρων. *Conf.* 2 *Cor. xiii.* 1.

vi. 13.

Του Θεου του ζωοποιουντος τα παντα. *Coll. Apoc. xxi.* 5.

vi. 15.

Ὁ βασιλευς των βασιλευοντων, και Κυριος των κυριευοντων. *Coll. Apoc. xvii.* 14. *xix.* 16.

2 Tim. iv. 14.

Αποδῳη αυτῳ ὁ Κυριος κατα τα εργα αυτου. *Matt. xvi.* 27. *Rom. iii.* 6. *Apoc. ii.* 23.

Titus ii. 14.

Και καθαριση ἑαυτῳ λαον περιουσιον. *Coll.* 1 *Pet. ii.* 9.

αυτου οἱ αγγελοι μετ' αυτου. *Dan. vii.* 10, χιλιαι χιλιαδες ελειτουργουν αυτῳ, και μυριαι μυριαδες παρειστηκεισαν αυτῳ· κριτηριον εκαθισε, βιβλοι ηνεῳχθησαν.

Esa. ii. 10, 19.

Κρυπτεσθε — απο προσωπου του φοβου Κυριου, και απο της δοξης της ισχυος αυτου.

Esa. lvii. 2.

Ἠρται εκ του μεσου. *Coll. Ezech. xiv.* 8.

Esa. xi. 4.

Και παταξει γην τῳ λογῳ του στοματος αυτου, και εν πνευματι δια χειλεων ανελει ασεβη. *Coll. Ose. vi.* 6.

Deut. xix. 15.

Επι στοματος δυο μαρτυρων, και επι στοματος τριων μαρτυρων, στησεται παν ῥημα.

Neh. ix. 6.

Και συ ζωοποιεις τα παντα. *Coll. Ps. lxx.* 20.

Deut. x. 17.

Θεος των θεων, και Κυριος των κυριων. *Coll. Dan. ii.* 47. *iv.* 22. *Ps. lxxi.* 11. *cxlviii.* 11.

Prov. xxiv. 12. Ps. lxi. 12.

Ὁς αποδιδωσιν ἑκαστῳ κατα τα εργα αυτου. *Jer. xxv.* 14. *Comp. et Francof.*

Exod. xix. 5.

Εσεσθε μοι λαος περιουσιος. *Deut. vii.* 6. *xiv.* 2. *xxvi.* 18.

Titus iii. 5.

Ουκ εξ εργων των εν δικαιοσυνῃ ὡν εποιησαμεν ἡμεις, αλλα κατα τον αυτου ελεον, κ. τ. λ.

Heb. i. 8.

Ὁ θρονος σου, ὁ Θεος, εις τον αιωνα του αιωνος.

iii. 17.

Ὡν τα κωλα επεσεν εν τῃ ερημῳ. *Coll.* 1 *Cor. x.* 5. *Juda.* 5.

vi. 6.

Αναστανρουντας ἑαυτοις τον Ὑιον του Θεου, και παραδειγματιζοντας. *Coll. cap. x.* 29. *Phil. iii.* 18.

vii. 2, 4.

Ὡ και δεκατην απο παντων εμερισεν Αβρααμ, κ. τ. λ.

vii. 3.

Αφωμοιωμενος δε τῳ Ὑιῳ του Θεου. *Coll. Luc. i.* 35. *Phil. iii.* 21. 1 *Joan. iii.* 2.

vii. 14.

Εξ Ιουδα ανατεταλκεν ὁ Κυριος ἡμων. *Coll. Apoc. v.* 5, ὁ Ων εκ της φυλης Ιουδα. *Coll. Matt. i.* 2. κ.τ. λ. *Luc. iii.* 33.

ix. 1-5.

Citata ferè omnia.

ix. 5.

Χερουβιμ δοξης, κατασκιαζοντα το ἱλαστηριον. *Coll. Rom. iii.* 25. 1 *Joan. ii.* 2.

Dan. ix. 18.

Ὁτι ουκ επι ταις δικαιοσυναις ἡμων—αλλ' επι τους οικτιρμους σου τους πολλους Κυριε.

Thren. v. 19.

Συ δε Κυριε εις τον αιωνα κατοικησεις, ὁ θρονος σου εις γενεαν και γενεαν.

Num. xiv. 29, 32, 33.

Και τα κωλα ὑμων πεσειται εν τῃ ερημῳ ταυτῃ.

Num. xxv. 4.

Παραδειγματισον αυτους. *Aquil.* αναπηξον. *Sym.* κρεμασον.

Gen. xiv. 20.

Και εδωκεν αυτῳ Αβρααμ δεκατην απο παντων.

Dan. iii. 25.

Ἡ ὁρασις—ὁμοια Ὑιῳ Θεου. *Coll. Ps. ii.* 7.

Esa. lxv. 9.

Και εξαξω το εξ Ιακωβ σπερμα, και εξ Ιουδα, κ. τ. λ. *Coll. Gen. xlix.* 9, 10. *Num. xxiv.* 17. Και εξελεξατο την φυλην Ιουδα, κ. τ. λ. *Ps. lxxvii.* 68. *Coll. Deut. xxxiii.* 7.

Vide Annotat.

Exod. xxv. 17-20. xxxviii. 4, 5.

Οἱ Χερουβιμ—συσκιαζοντες [σκεπαζοντες, *Aquil. Ox. MS.*] εν ταις πτερυξιν αυτων επι του ἱλασ-

Heb. ix. 7.

Ἅπαξ του ενιαυτου μονος ὁ Αρχιερευς, ου χωρις αἱματος, ὁ προσφερει ὑπερ ἑαυτου κ. τ. λ.

ix. 13. x. 4.

Ει γαρ το αἱμα ταυρων και τραγων, και σποδος δαμαλεως ῥαντιζουσα τους κεκοινωμενους, ἁγιαζει κ. τ. λ.

ix. 19, 20.

Λαληθεισης γαρ πασης εντολης κατα νομον ὑπο Μωϋσεως παντι τῳ λαῳ, λαβων το αἱμα—και παντα τον λαον ερῥαντισε.

ix. 28.

Ὑουτως ὁ Χριστος ἅπαξ προσενεχθεις εις το πολλων ανενεγκειν ἁμαρτιας, κ. τ. λ. *cap. vii.* 27, ἑαυτον ανενεγκας. *Coll.* 1 *Pet. ii.* 24. *iii.* 18. *Rom. v.* 6.

x. 23.

Και λελουμενοι το σωμα ὑδατι καθαρῳ. *Coll. cap. iv.* 14.

x. 27.

Και πυρος ζηλος εσθιειν μελλοντος τους ὑπεναντιους. *Coll.* 2 *Thess. i.* 8. *Juda.* 7.

x. 37.

Ετι γαρ μικρον ὁσον ὁσον.

xi. 4.

Μαρτυρουντος επι τοις δωροις αυτου του Θεου. *Coll. Matt. xxiii.* 35.

xi. 23.

Εκρυβη τριμηνον—διοτι ειδον τηριου. *Coll. xxxvi.* 9. *Comp. et Francof. Lev. xvi.* 13-15.

Lev. xvi. 34. Exod. xxx. 10.

Εξιλασκεσθαι περι των υἱων Ισραηλ απο πασων των ἁμαρτιων αυτων, ἅπαξ του ενιαυτου κ. τ. λ.

Num. xix. 9, 10.

Και συναξει ανθρωπος καθαρος την σποδον της δαμαλεως κ. τ. λ. ὑδωρ ῥαντισμου ἁγνισμα εστι. Και ὁ συναγων την σποδιαν της δαμαλεως, κ. τ. λ. *Coll. Lev. xvi.* 14.

Exod. xxiv. 5-8.

Λαβων δε Μωϋσης το αἱμα, κατεσκεδασε του λαου, κ. τ. λ. *Coll. Ezech. xliii.* 20-27. *Lev. xvi.* 18.

Esa. liii. 12.

Και αυτος ἁμαρτιας πολλων ανηνεγκε, κ. τ. λ. *Coll. Lev. xvi.* 21, 22.

Lev. xvi. 4.

Και λουσεται ὑδατι παν το σωμα αυτου.

Esa. xxvi. 11. lxiv. 2.

Και νυν πυρ τους ὑπεναντιους εδεται.—Και κατακαυσει πυρ τους ὑπεναντιους.

Esa. xxvi. 20. Hab. ii. 3.

Αποκρυβηθι μικρον ὁσον ὁσον.

Gen. iv. 4.

Και επειδεν ὁ Θεος επι Αβελ, και επι τοις δωροις αυτου.

Exod. ii. 2.

Ιδοντες δε αυτο αστειον, εσ-

αστειον το παιδιον. *Coll. Act. vii.* 20.

xi. 29.

Πιστει διεβησαν την ερυθραν θαλασσαν, ὡς δια ξηρας.

xi. 33.

Δια πιστεως—εφραξαν στοματα λεοντων.

xii. 18.

Ου γαρ προσεληλυθατε ψηλαφωμενῳ ορει, και κεκαυμενῳ πυρι, και γνοφῳ, και σκοτῳ, και θυελλῃ.

xiii. 8.

Ιησους Χριστος χθες και σημερον ὁ Αυτος, και εις τους αιωνας. *Coll. cap. vi.* 17, 18.

xiii. 11.

Τουτων τα σωματα κατακαιεται εξω της παρεμβολης.

xiii. 15.

Δι' αυτου ουν αναφερωμεν θυσιαν αινεσεως διαπαντος τῳ Θεῳ, τουτεστι καρπον χειλεων.

xiii. 20. x. 29.

Εν αἵματι διαθηκης αιωνιου. *cap. ii.* 14, ἱνα δια του θανατου καταργησῃ τον το κρατος εχοντα του θανατου, κ. τ. λ.

Jac. v. 2.

Τα ἱματια ὑμων σητοβρωτα. *Coll. Matt. vi.* 19, 20.

v. 4.

Εις τα ωτα Κυριου Σαβαωθ εισεληλυθασιν.

κεπασαν αυτο μηνας τρεις.

Exod. xiv. 29. xv. 19.

Επορευθησαν δια ξηρας εν μεσῳ της θαλασσης. *Coll. Jos. iii.* 17.

Dan. vi. 22, 24.

Ενεφραξε τα στοματα των λεοντων.

Deut. iv. 11.

Και προσηλθετε και εστητε ὑπο το ορος, και το ορος εκαιετο πυρι—σκοτος, γνοφος, θυελλα.

Ps. ci. 27.

Συ δε ὁ Αυτος ει, και τα ετη σου ουκ εκλειψουσιν. *Coll. Mal. iii.* 6.

Lev. iv. 12, 21.

Και εξοισουσιν ὁλον τον μοσχον εξω της παρεμβολης—και κατακαυσουσιν αυτον. *Coll. xvi.* 27. *Exod. xxix.* 14. *Num. xix.* 3.

2 Par. xxix. 31. xxx. 32.

Και ανηνεγκεν ἡ εκκλησια θυσιας και ανεσεις. *Ose. xiv.* 3, και ανταποδωσομεν καρπον χειλεων ἡμων.

Zach. ix. 11.

Και συ εν αἵματι διαθηκης σου εξαπεστειλας δεσμιους σου εκ λακκου κ.τ.λ. *Coll. Exod. xxiv.* 8.

Job. xiii. 28.

Ὡσπερ ἱματιον σητοβρωτον. *Coll. Esa. l.* 9. *li.* 8.

Esa. v. 9.

Ηκουσθη γαρ εις τα ωτα Κυριου Σαβαωθ ταυτα.

v. 7.

Ἑως αν λαβῃ ὑετον πρωϊμον και οψιμον. *Coll. Matt. v.* 45. *Act. xiv.* 17.

1 Pet. i. 18.

Ειδοτες ὁτι ου φθαρτοις, αργυριῳ η χρυσιῳ ελυτρωθητε, κ. τ. λ. *Coll. Matt. x.* 8, δωρεαν ελαβετε, δωρεαν δοτε.

i. 19. Act. viii. 32.

Ὡς αμνου αμωμου, κ. τ. λ. *Coll. Joan. i.* 18. *Apoc. v.* 8.

i. 23, 25.

Δια λογου ζωντος Θεου και μενοντος εις τον αιωνα. *Coll. Matt. xxii.* 32. *Marc. xii.* 27. *Luc. xx.* 38. *Joan. vi.* 51, 57. *vii.* 38. *Heb. x.* 20. *Apoc. vii.* 17. *cap. ii.* 4.

ii. 7, 8.

Λιθος προσκομματος, και πετρα σκανδαλου, κ.τ.λ. *Coll. Act. iv.* 11. *Gal. v.* 11. 1 *Cor. i.* 23. *Ps. cxviii.* 165.

ii. 9.

Λαος εις περιποιησιν. *Coll. Ephes. i.* 14. 1 *Thess. v.* 9. 2 *Thess. ii.* 14.

ii. 17.

Τον Θεον φοβεισθε· τον βασιλεα τιματε.

ii. 24.

Ὁς τας ἁμαρτιας ἡμων αυτος ανηνεγκεν, κ. τ. λ. *Coll. Heb. vii.* 27. *ix.* 28.

v. 8.

Διαβολος, ὡς λεων ωρυομενος,

Deut. xi. 14.

Και δωσει τον ὑετον—καθ' ὡραν πρωϊμον και οψιμον. *Coll. Joel. ii* 23. *Zach. x.* 1. *Jer. v.* 24. *Ose. vi.* 4.

Esa. lii. 3.

Ὁτι ταδε λεγει Κυριος, Δωρεαν επραθητε, και ου μετα αργυριου λυτρωθησεσθε.

Num. vi. 14. *et alib.*

Και προσαξει—αμνον ενιαυσιον αμωμον. *Coll. Ezech. xlvi.* 13.

Ps. cxviii. 89.

Εις τον αιωνα Κυριε ὁ λογος σου διαμενει εν τῳ ουρανῳ.

Dan. vi. 26.

Αυτος εστι Θεος ζων, και μενων εις τους αιωνας.

Esa. viii. 14.

Ουχ ὡς λιθου προσκομματι—ουδε ὡς πετρας πτωματι. *Theod.* και εις λιθον προσκομματος. *Aquil.* και εις στερεον σκανδαλου.

Mal. iii. 17. Esa. xliii. 21.

Και εσονται μοι, λεγει Κυριος —εις περιποιησιν. *Exod. xix.* 5.

Prov. xxiv. 21.

Φοβου τον Θεον, υἱε, και βασιλεα.

Esa. liii. 12.

Και αυτος ἁμαρτιας πολλων ανηνεγκε, κ. τ. λ. *Coll. Lev. xvi.* 22.

Job i. 7.

Ὁ Διαβολος—ειπε, Περιελ-

περιπατει, ζητων τινα καταπιη. *Coll. Apoc. xx.* 8.

2 Pet. i. 17.

Ουτος εστιν ὁ υἱος μου ὁ αγαπητος, εις ὁν εγω ηυδοκησα. *Coll. Matt. iii.* 17. *Col. i.* 13, του Υιου της αγαπης αὐτου.

iii. 9.

Μακροθυμει εις ἡμας, μη βουλομενος τινας απολεσθαι, αλλα παντας εις μετανοιαν χωρησαι. *Coll. Luc. ix.* 56. *xiii.* 34. *Rom. ii.* 4. 1 *Tim. ii.* 4.

iii. 12.

Ουρανοι πυρουμενοι λυθησονται, και στοιχεια καυσουμενα τηκεται. *Coll.* 2 *Thess. i.* 7-10.

iii. 13.

Καινους δε ουρανους, και γην καινην κατα το επαγγελμα αυτου προσδοκωμεν, εν οἷς δικαιοσυνη κατοικει. *Coll. Apoc. xxi.* 1-5.

1 Joan i. 8, 9.

Εαν ειπωμεν ὁτι ἁμαρτιαν ουκ εχομεν, ἑαυτους πλανωμεν, κ.τ.λ. εαν ὁμολογουμεν—και καθαριση ἡμας κ. τ. λ.

ii. 2. iv. 10.

Και αυτος ἱλασμος εστι περι των ἁμαρτιων ἡμων, κ. τ. λ. *Coll. Rom. iii.* 25. *v.* 10. *Col. i.* 20-22.

ii. 4.

Ὁ λεγων, Εγνωκα αυτον, κ.τ.λ. *Coll. Matt. vii.* 22, 23.

θων την γην και εμπεριπατησας την ὑπ᾽ ουρανον παρειμι.

Esa. xlii. 1.

Ιακωβ ὁ παις μου, αντιλημψομαι αυτου—προσεδεξατο αυτον ἡ ψυχη μου, [εις ὁν ηυδοκησεν ἡ ψυχη μου. *Theod. Euseb. Sever.*]

Ezech. xviii. 31, 32. xxxiii. 11.

Ἱνατι αποθνησκετε οικος Ισραηλ; Διοτι ου θελω τον θανατον του αποθνησκοντος, λεγει Κυριος. *Coll. Exod. xxxiv.* 7. *Num. xiv.* 18. *Ps. cii.* 9-13. *Esa. xxx.* 18.

Mich. i. 4.

Αἱ κοιλαδες τακησονται ὡσει κηρος. *Esa. xxxiv.* 4, Τακησονται πασαι αἱ δυναμεις των ουρανων, κ.τ.λ. *Coll. lxiv.* 1. *Ps. xlix.* 3.

Esa. lxv. 17. lxvi. 22.

Εσται γαρ ὁ ουρανος καινος, και ἡ γη καινη. *xxxii.* 16, και δικαιοσυνη εν τῳ Καρμηλῳ κατοικησει.

Eccles. vii. 21.

Ὁτι ανθρωπος ουκ εστι δικαιος εν τῃ γῃ, ὁς ποιησει αγαθον και ουχ ἁμαρτησεται. *Esa. xliii.* 26, λεγε συ τας ανομιας σου πρωτος, ἱνα δικαιωθῃς.

Ps. cxxix. 4.

Ὁτι παρα σοι ὁ ἱλασμος εστιν. *Coll. Ezech. xliv.* 27. *Num. v.* 8. *Dan. ix.* 24.

Ose. viii. 2.

Εμε κεκραξονται, Ὁ Θεος εγνωκαμεν σε. *Coll. Jer. vii.* 4.

ii. 17.

Και ὁ κοσμος παραγεται, και ἡ επιθυμια αυτου· ὁ δε ποιων το θελημα του Θεου, μενει εις τον αιωνα. *Coll.* 1 *Pet. i.* 23-25.

iii. 2.

Οιδαμεν δε ὁτι εαν φανερωθῃ, ὁμοιοι αυτῳ εσομεθα, ὁτι οψομεθα αυτον καθως εστι. *Coll.* 1 *Cor. xv.* 49. 2 *Cor. iii.* 18. *Col. iii.* 4, τοτε και ὑμεις συν αυτῳ φανερωθησεσθε εν δοξῃ.

iii. 22.

Και τα αρεστα ενωπιον αυτου ποιουμεν. *Coll. Phil. iv.* 18. *Col. iii.* 20. *Heb. xiii.* 21.

3 Joan 15.

Ειρηνη σοι.—Ειρηνη ὑμιν, *Coll. Luc. xxiv.* 6. *Joan xx.* 19, 21, 26. *et sæp.*

Juda 14, 15.

Ιδου, ηλθε Κυριος εν μυριασιν ἁγιαις αὐτου. *Coll. Marc. viii.* 38. 2 *Thess. i.* 10. 2 *Pet. iii.* 10.

Esa. xl. 8.

Εξηρανθη ὁ χορτος, και το ανθος εξεπεσε, το δε ῥημα του Θεου ἡμων μενει εις τον αιωνα.

Job. xix. 25—27.

Οιδα γαρ—παρα γαρ Κυριου ταυτα μοι συνετελεσθη, ἁ εγω εμαυτῳ συνεπισταμαι, ἁ ὁ οφθαλμος μου ἑωρακε, και ουκ αλλος κ. τ. λ. *Coll. Ps. xvi.* 15, Εγω δε εν δικαιοσυνῃ οφθησομαι τῳ προσωπῳ σου, κ. τ. λ.

Esa. xxxviii. 3.

Και τα αρεστα ενωπιον σου εποιησα. *Coll. Exod. xv.* 26, *Ald.* και τα αρεστα ενωπιον αυτου ποιησῃς.

Judd. vi. 23. xix. 20. 4 Reg. iv. 26. Dan. x. 19.

Ειρηνη σοι. Ειρηνη ὑμιν, *Coll. Jer xxxvi.* 7.

Deut. xxxiii. 2.

Κυριος εκ Σινα ἡκει—συν μυριασι Καδης, εκ δεξιων αυτου αγγελοι μετ' αυτου. *Coll. Esa. lxvi.* 15, Ιδου γαρ Κυριος ὡς πυρ ἡξει, κ. τ. λ. *Dan. vii.* 10.

PARALLELA APOCALYPTICA.

Apoc. i. 5.

Τῳ αγαπησαντι ἡμας, και λουσαντι ἡμας απο των ἁμαρτιων ἡμων εν τῳ αἱματι αυτου. *Coll. Matt. xxvi.* 28. *Heb. x.* 19. *xiii.* 20. 1 *Joan. i.* 7.

Ose. xiv. 5.

Ιασομαι τας κατοικιας αυτων, αγαπησω αυτους ὁμολογως. *Coll. Zach. ix.* 11. *xiii.* 1, πηγην εις περι ἁμαρτισμον, και εις περι ῥαντισμον. *Sym.*

i. 6. v. 10.

Και εποιησας ἡμας τῳ Θεῳ ἡμων βασιλεις και ἱερεις. *Coll.* 1 *Pet. ii.* 9.

i. 4, 8. xi. 17.

Ὁ Ων. *Coll. Joan. i.* 18. *viii.* 58. *vi.* 46. *Rom. ix.* 5. *Heb. i.* 3.

i. 13.

Εν μεσῳ των ἑπτα λυχνιων ὁμοιον Υἱῳ ανθρωπου, ενδεδυμενον ποδηρη, και περιεζωσμενον προς τοις μαστοις ζωνην χρυσην.

i. 14.

Ἡ δε κεφαλη αυτου και αἱ τριχες λευκαι ὡσει εριον λευκον, ὡς χιων· και οἱ οφθαλμοι αυτου ὡς φλοξ πυρος. *Coll. cap. ii.* 18.

i. 16. ii. 16. xix. 15.

Και εκ του στοματος αυτου ῥομφαια δισστομος οξεια εκπορευομενη.—Και πολεμησω μετ' αυτων εν τῃ ῥομφαιᾳ του στοματος μου. *Coll.* 2 *Thess. ii.* 8.

i. 18.

Και ὁ Ζων. *Coll. cap. iv.* 9, 10. *v.* 14. *x.* 6.

i. 20.

Τας ἑπτα λυχνιας τας χρυσας —και αἱ λυχνιαι αἱ ἑπτα, κ.τ.λ.

ii. 7.

Φαγειν εκ του ξυλου της ζωης, ὁ εστιν εν μεσῳ του παραδεισου του Θεου. *Coll. cap. xxii.* 1.

ii. 7, *et sæp.*

Ὁ εχων ους, ακουσατω κ.τ.λ.

Esa. lxi. 6.

Και ὑμεις δε ἱερεις Κυριου κληθησεσθε. *Coll. Exod. xix.* 6. *xxiii.* 22. ὑμεις δε εσεσθε μοι βασιλειον ἱερατευμα.

Exod. iii. 14.

Εγω Ειμι ὁ Ων. *Coll. Jer. xiv.* 13, ὁ Ων, Κυριε. *xxxix.* 17, *Comp.* ὁ Ων, Κυριε ὁ Θεος.

Ezech. ix. 2-11.

Ἑις ανηρ εν μεσῳ αυτων ενδεδυκως ποδηρη, και ζωνη σαπφειρου επι της οσφυος αυτου.

Dan. vii. 9. x. 6.

Και το ενδυμα αυτου λευκον ὡσει χιων, και ἡ θριξ της κεφαλης αυτου ὡσει εριον καθαρον, ὁ θρονος αυτου φλοξ πυρος.

Esa. xi. 4. xlix. 2.

Και παταξει γην τῳ λογῳ του στοματος αυτου, και εν πνευματι δια χειλεων ανελει ασεβη.—Και εθηκε το στομα μου ὡς μαχαιραν οξειαν.

Num. xiv. 21.

Ζω Εγω, και Ζων το ονομα μου. [Ὁ Ζων εις τον αιωνα. *Sir. xviii.* 1.]

Zach. iv. 2. xi. 12.

Και ἰδου λυχνια χρυση ὁλη —και ἑπτα λυχνοι, κ. τ. λ.

Gen. ii. 9. iii. 3.

Το ξυλον της ζωης εν μεσῳ του Παραδεισου. *Coll. Ezech. xxviii.* 13. *xxxi.* 8.

Ezech. iii. 27.

Ὁ ακουων, ακουετω.

ii. 10.

Ἵνα πειρασθητε· και ἐξετε θλιψιν ἡμερων δεκα.—και δωσω σοι στεφανον της ζωης. *Coll. cap. iii.* 11. 1 *Cor. ix.* 25. 2 *Tim. iv.* 8. *Jacob. i.* 12. 1 *Pet. v.* 4.

ii. 14.

Εχεις εκει κρατουντας την διδαχην Βαλααμ, ὁς εδιδασκεν τῳ Βαλακ βαλειν σκανδαλον ενωπιον των υἱων Ισραηλ, φαγειν ειδωλοθυτα, και πορνευσαι. *Coll.* 2 *Pet. ii.* 15. *Juda.* 11.

ii. 17. iii. 12. xix. 12.

Και δωσω αυτῳ—ονομα καινον γεγραμμενον, ὁ ουδεις εγνω ει μη ὁ λαμβανων.

ii. 18.

Ὁ Ὑιος του Θεου. *Coll. Matt. iii.* 17, *et pass. ap. Script. Sac. N. T.*

ii. 18. xix. 12.

Ὁ εχων τους οφθαλμους αὐτου ὡς φλογα πυρος, και οἱ ποδες αυτου ὁμοιοι χαλκολιβανῳ. *Coll. cap. i.* 14.

ii. 20.

Αλλ' εχω κατα σου, ὁτι αφεις την γυναικα σου Ιεζαβελ, ἡ λεγουσα ἑαυτην προφητιν, και διδασκει και πλανᾳ τους εμους δουλους, πορνευσαι και φαγειν ειδωλοθυτα. *Coll. Act.* 15. 20. 1 *Cor. x.* 19, 20.

ii. 23. xx. 12.

Και δωσω ὑμιν ἑκαστῳ κατα τα εργα ὑμων. *Coll. Matt. xvi.* 27.

Dan. i. 12, 14.

Πειρασον δη τους παιδας σου ἡμερας δεκα. *Coll. Gen. xxiv.* 55. 1 *Reg. xxv.* 38. —ἱνα δῳ τη σῃ κεφαλῃ στεφανον χαριτων. *Prov. iv.* 9. *Zach. vi.* 14.

Num. xxv. 1, 2. xxxi. 16.

Και εβεβηλωθη ὁ λαος εκπορνευσαι εις τας θυγατερας Μωαβ. Και εκαλεσαν αυτους εις τας θυσιας των ειδωλων αυτων, και εφαγεν ὁ λαος των θυσιων αυτων, και προσεκυνησαν τοις ειδωλοις αυτων. *Mich. vi.* 5.

Esa. lxii. 2. lxv. 15.

Και καλεσει σε το ονομα το καινον, ὁ ὁ Κυριος ονομασει αυτο.

Ps. ii. 7.

Ὑιος μου ει συ. *Coll. Dan. iii.* 25. *Esa. lii.* 13.

Dan. x. 6.

Και οἱ οφθαλμοι αυτου ὡσει λαμπαδες πυρος, και οἱ βραχιονες αυτου και τα σκελη ὡς ὁρασις χαλκου στιλβοντος.

3 Reg. xvi. 31. 4 Reg. ix. 7.

Και ουκ ἡν αυτῳ ἱκανον του πορευεσθαι εν ταις ἁμαρτιαις Ἱεροβοαμ υἱου Ναβατ, και ελαβε γυναικα την Ιεζαβελ θυγατερα Ιεθεβααλ βασιλεως Σιδωνιων· και επορευθη και εδουλευσε τῳ Βααλ, και προσεκυνησεν αυτῳ.

Ps. lxi. 12. xxvii. 4.

Συ αποδωσεις ἑκαστῳ κατα τα εργα αυτου. *Coll. Prov. xxiv.* 12.

ii. 26.

Δωσω αυτῳ εξουσιαν επι των εθνων. *Coll. Matt. xix.* 28. *Luc. xix.* 17. *xxii.* 29.

iii. 5. xiii. 8. xx. 11, 13.

Ου μη εξαλειψω το ονομα αυτου εκ της βιβλου της ζωης, κ.τ.λ. *Coll. Phil. iv.* 3.

iii. 12.

Και γραψω επ' αυτον το ονομα του Θεου μου, και το ονομα της πολεως του Θεου μου—και το ονομα μου το καινον. *Coll. cap. ii.* 17. *xxi.* 2, 10. *xxii.* 4.

iii. 12.

Ὁ νικων, ποιησω αυτον στυλον εν τῳ ναῳ του Θεου μου, κ. τ. λ. *Coll. Gal. ii.* 9.

iii. 14. i. 5.

Ὁ μαρτυς ὁ πιστος. *Coll. Joan. i.* 7. 1 *Joan. v.* 9. *Col. i.* 15.

iii. 17. *Coll.* 1 *Cor. iv.* 8.

Λεγεις, Ὁτι πλουσιος ειμι, και πεπλουτηκα, κ. τ. λ.

iii. 19. vii. 14.

Εγω, ὁσους εαν φιλω, ελεγχω και παιδευω. *Conf. Heb. xii.* 5, 6.

iii. 20.

Ιδου, ἑστηκα επι την θυραν, και κρουω κ. τ. λ. *Coll. Joan. xiv.* 21.

iv. 2. v. 6, 13.

Και ιδου, θρονος εκειτο εν τῳ ουρανῳ, και επι του θρονου καθημενος. *Coll. Matt. xix.* 28.

Ps. ii. 8.

Δωσω σοι εθνη την κληρονομιαν σου. *Coll. Mal. i.* 11.

Ps. lxviii. 28. Dan. xii. 1.

Εξαλειφθητωσαν εκ βιβλου ζωντων, κ. τ. λ. Εξαλειψω αυτους εκ της βιβλου μου. *Exod. xxxii.* 32.

Ezech. xlviii. 35.

Και το ονομα της πολεως, αφ' ἡς αν ἡμερας γενηται, εσται το ονομα αυτης. *Alex.* Κυριος εκει. *Ald.* γενηται Κυριος. [*Hebr.* יהוה שמה] *Coll. Ps. xlvii.* 8. *Esa. lxv.* 15.

3 Reg. vii. 21.

Και εστησε τους στυλους του αιλαμ του ναου· και εστησε τον στυλον τον ἑνα, και επεκαλεσε το ονομα αυτου Ιαχουμ κ. τ. λ.

Ps. lxxxviii. 37.

Ὁ μαρτυς ὁ πιστος εν ουρανῳ. *Coll. Esa. lv.* 4. *Mal. iv.* 2.

Ose. xii. 8.

Και ειπεν Εφραιμ, Πλην πεπλουτηκα, κ. τ. λ.

Prov. iii. 12.

Ὁν γαρ αγαπα Κυριος, ελεγχει. *Coll. Eccles. vii.* 3.

Cant. v. 2.

Φωνη αδελφιδου μου κρουει επι την θυραν, κ. τ. λ.

Ezech. i. 26. x. 1.

Ὁμοιωμα θρονου επ' αυτου, και επι του ὁμοιωματος του θρονου ὁμοιωμα ὡς ειδος ανθρωπου ανωθεν.

iv. 5. viii. 5. xi. 19. xvi. 18.

Και εκ του θρονου εκπορευονται αστραπαι και βρονται και φωναι. *Coll. cap. i.* 20.

iv. 6.

Και εν μεσῳ του θρονου—τεσσαρα ζωα, κ. τ. λ. γεμοντα οφθαλμων. κ. τ. λ.

iv. 11. x. 6.

Συ εκτισας τα παντα, και δια το θελημα σου εισι, και εκτισθησαν. *Coll. Ephes. iii.* 9, Τῳ Θεῳ, τῳ τα παντα κτισαντι δια Ιησου Χριστου.—Συ κατ' αρχας, Κυριε, την γην εθεμελιωσας, κ. τ. λ. *Heb. i.* 10. *Joan. i.* 3. *Col. i.* 16.

iv. 11. v. 12, 13. vii. 12.

Αξιος ει, Κυριε, λαβειν την δοξαν και την τιμην και την δυναμιν· ὁτι συ εκτισας τα παντα, κ. τ. λ. *Coll. Joan. v.* 23. *x.* 30. *xvi.* 15.

v. 1.

Και ειδον επι την δεξιαν του καθημενου επι του θρονου βιβλιον γεγραμμενον εσωθεν και οπισθεν κ. τ. λ.

v. 3-5. 13.

Και ουδεις ηδυνατο εν τῳ ουρανῳ ανω, ουδε επι της γης, ουδε ὑποκατω της γης ανοιξαι το βιβλιον, ουδε βλεπειν αυτο. *Coll. Phil. ii.* 10. *Heb. i.* 4-14.

v. 5.

Ὁ Λεων, ὁ Ων εκ της φυλης Ιουδα. *Coll. Heb. vii.* 14. *Conf. cap. i.* 4.

Exod. xix. 16.

Και εγενοντο φωναι και αστραπαι, κ. τ. λ.

Ezech. i. 5-12.

Και εν τῳ μεσῳ ὡς ὁμοιωμα τεσσαρων ζωων, κ. τ. λ. πληρεις οφθαλμων. *i.* 18. *x.* 12.

Gen. i. 1.

Εν αρχῃ εποιησεν ὁ Θεος τον ουρανον και την γην, κ. τ. λ. *Ps. ci.* 25, 26, Κατ' αρχας την γην συ, Κυριε, εθεμελιωσας, κ. τ. λ.

1 Par. xxix. 11.

Σοι Κυριε ἡ μεγαλωσυνη, και ἡ δυναμις, και το καυχημα, και ἡ νικη, και ἡ ισχυς, ὁτι συ παντων των εν τῳ ουρανῳ, και επι της γης δεσποζεις.

Ezech. ii. 9, 10.

Και ιδον, και ιδου χειρ—και εν αυτῃ κεφαλις βιβλιου—και ην εν αυτῃ γεγραμμενα τα εμπροσθεν και τα οπισω.

Esa. lix. 16, 17. lxiii. 5.

Και ειδε, και ουκ ην ανηρ, και κατενοησε, και ουκ ην ὁ αντιλημψομενος· και ημυνατο αυτους τῳ βραχιονι αυτου, και τῃ ελεημοσυνῃ εστηρισατο.

Gen. xlix. 9, 10.

Σκυμνος λεοντος Ιουδα. *Esa. xi.* 1. 10. *lxv.* 9, και εξαξω το εξ Ιακωβ σπερμα, και εξ Ιουδα.

v. 5. xxii. 16.

Ἡ ῥίζα του Δαυιδ. *Coll. Rom. xv.* 12. *Act. xiii.* 22.

v. 6.

Εχων—οφθαλμους ἑπτα, οἱ εισι τα ἑπτα του Θεου Πνευματα, τα απεσταλμενα εις πασαν την γην. *Coll. cap. i.* 4. *iii.* 1. *iv.* 5.

v. 6, 12. xiii. 8.

Αρνιον ἑστηκος ὡς εσφαγμενον. *Coll. Joan. i.* 29, 36. *Act. viii.* 32. 1 *Pet. i.* 19.

v. 9.

Και ᾀδουσιν ᾠδην καινην. *Coll. cap. xv.* 3. 1 *Cor. vi.* 20. *vii.* 23.

v. 11.

Μυριαδες μυριαδων, και χιλιαδες χιλιαδων. *Coll. cap. xx.* 12. *Matt. xxvi.* 53.

v. 13.

Παν κτισμα ὁ εστιν εν τῳ ουρανῳ, και εν τῃ γῃ, και ὑποκατω της γης. *Coll. Phil. ii.* 10. *Heb. i.* 4.

v. 13. xix. 4. xxi. 5.

Τῳ καθημενῳ επι του θρονου. *Coll. cap. iv.* 2, 9, 10. *vi.* 16. *vii.* 15.

vi. 2.

Και ιδου, ἱππος λευκος.

vi. 4.

Και εξηλθεν αλλος ἱππος πυρρος.

vi. 5.

Και ιδου, ἱππος μελας.

Esa. xi. 10.

Ἡ ῥίζα του Ιεσσαι. *Coll. Ps. lxxxviii.* 20-29.

Zach. iii. 10. iv. 10.

Ἑπτα οὑτοι οφθαλμοι εισιν οἱ επιβλεποντες επι πασαν την γην.

Esa. liii. 7.

Ὡς προβατον επι σφαγην ηχθη, και ὡς αμνος κ. τ. λ. *Coll. Jer. xi.* 19, Ὡς αρνιον ακακον αγομενον του θυεσθαι.

Ps. cxliii. 9.

Ὁ Θεος ᾠδην καινην ᾀσομαι σοι.

Dan. vii. 10.

Χιλιαι χιλιαδες ελειτουργουν αυτῳ, και μυριαι μυριαδες παρειστηκεισαν αυτῳ.

Exod. xx. 4.

Ὁσα εν τῳ ουρανῳ ανω, και ὁσα εν τῃ γῃ κατω, και ὁσα εν τοις ὑδασιν ὑποκατω της γης.

2 Par. xviii. 18.

Ειδον τον Κυριον καθημενον επι θρονου αυτου.

Zach. vi. 3.

Και εν τῳ ἁρματι τῳ τριτῳ ἱπποι λευκοι.

Zach. i. 8.

Και ιδου ανηρ επιβεβηκως επι ἱππον πυρρον. *Coll. cap. v.* 8.

Zach. vi. 2, 6.

Εν τῳ ἁρματι τῳ δευτερῳ ἱπποι μελανες.

vi. 8.

Αποκτειναι εν ῥομφαια, και εν λιμῳ, και εν θανατῳ.

vi. 12. *Coll. Act. ii.* 20.

Και ὁ ἡλιος εγενετο μελας—και ἡ σελην—εγενετο ὡς αἱμα.

vi. 15.

Εκρυψαν ἑαυτους εις τα σπηλαια, και εις τας πετρας των ορεων.

vii. 3. ix. 4.

Σφραγισωμεν τους δουλους του Θεου ἡμων επι των μετωπων αυτων. *Coll. cap. xiii.* 16. *xiv.* 1. *xx.* 4. *Joan. x.* 14. 2 *Tim. ii.* 19.

vii. 14.

Και επλυναν τας στολας αὐτων—εν τῳ αἱματι του Αρνιου. *Coll. Heb. ix.* 22. *xiii.* 20. 1 *Pet. i.* 19. 1 *Joan. i.* 7.

viii. 4.

Και ανεβη ὁ καπνος των θυμιαματων ταις προσευχαις των ἁγιων—ενωπιον του θρονου.

viii. 12.

Και επληγη το τριτον του ἡλιου, και το τριτον της σεληνης, και το τριτον των αστερων· ἱνα σκοτισθῃ το τριτον αυτων, και ἡ ἡμερα μη φαινῃ το τριτον αυτης, και ἡ νυξ ὁμοιως. *Coll. cap. vi.* 12. *Matt. xxiv.* 29. *Marc. xiii.* 24, 25. *Luc. xxi.* 25. 2 *Pet. iii.* 10.

Ezech. vi. 11.

Εν ῥομφαια, και εν θανατῳ, και εν λιμῳ. *Coll. Jer. xxiv.* 10.

Joel ii. 10, 31.

Ὁ ἡλιος μεταστραφησεται εις σκοτος, και ἡ σελην εις αἱμα.

Esa. ii. 19—21.

Εισενεγκαντες εις τα σπηλαια, και εις τας σχισμας των πετρων.

Ezech. ix. 4—6.

Δος σημειον επι τα μετωπα των ανδρων. *Coll. Deut. xxxii.* 34. *Cant. viii.* 6.

Esa. i. 18.

Εαν ωσιν αἱ ἁμαρτιαι ὑμων ὡς φοινικουν, ὡς χιονα λευκανω. *Ps. l.* 7, πλυνεις με, και ὑπερ χιονα λευκανθησομαι. *Zach. ix.* 11, Εν αἱματι διαθηκης. *Coll. Ps. xxxiii.* 19.

Ps. cxl. 2.

Κατευθυνθητω ἡ προσευχη μου ὡς θυμιαμα ενωπιον σου.

Esa. xiii. 10. Joel. ii. 10.

Οἱ γαρ αστερες του ουρανου—το φως ου δωσουσι· και σκοτισθησεται του ἡλιου ανατελλοντος, και ἡ σελην ου δωσει το φως αυτης.—Προ προσωπου Αυτου συγχυθησεται ἡ γη, και σεισθησεται ὁ ουρανος· ὁ ἡλιος και ἡ σελην συσκοτασουσι, και αστρα δυσουσι το φεγγος αυτων.

ix. 6.

Ζητησουσιν οἱ ανθρωποι τον θανατον, και ουχ εὑρησουσιν αυτον. *Coll. Matt. xxvi.* 24.

ix. 7.

Και τα προσωπα αυτων ὡς προσωπα ανθρωπων.

ix. 7.

Και τα ὁμοιωματα των ακριδων ὁμοια ἱπποις ἡτοιμασμενοις εις πολεμον, και επι τας κεφαλας αυτων ὡς στεφανοι ὁμοιοι χρυσῳ, και τα προσωπα αυτων ὡς προσωπα ανθρωπων.

ix. 8.

Και οἱ οδοντες αυτων ὡς λεοντων ησαν. *Coll. cap. xiii.* 2.

ix. 9.

Ως φωνη ἁρματων ἱππων πολλων τρεχοντων εις πολεμον.

ix. 16.

Και ὁ αριθμος των στρατευματων του ἱππικου, δυο μυριαδες μυριαδων. *Coll. Matt. xxvi.* 53.

ix. 20.

Ἱνα μη προσκυνησωσι τα δαιμονια, και τα ειδωλα τα χρυσα και τα αργυρα και τα χαλκα και τα λιθινα και τα ξυλινα, ἁ ουτε βλεπειν δυναται, ουτε ακουειν, ουτε περιπατειν.

x. 4.

Σφραγισον ἁ ελαλησαν αἱ ἑπτα βρονται, κ. τ. λ. *Coll. cap. ii.* 20.

Job. iii. 21.

Οἱ ἱμειρονται του θανατου, και ου τυγχανουσιν. *Coll. Jer. viii.* 3. *Osc. x.* 8.

Ezech. i. 5. 10.

Ὁμοιωμα ανθρωπου επ' αυτοις. *Coll. Dan. vii.* 8.

Exod. x. 4. Joel. ii. 4.

Ιδου εγω επαγω ταυτην την ὡραν αυριον ακριδα πολλην επι παντα τα ὁρια σου, κ. τ. λ.—Ὡς ὁρασις ἱππων ἡ ὁρασις αυτων κ. τ. λ. [*Sap. xvi.* 9.]

Joel. i. 6.

Οἱ οδοντες αυτου οδοντες λεοντος. *Coll. Ps. xvi.* 12.

Joel. ii. 5.

Ὡς φωνη ἁρματων—και ὡς λαος πολυς και ισχυρος παρατασσομενος εις πολεμον.

Ps. lxvii. 17. Dan. vii. 10.

Το ἁρμα του Θεου μυριοπλασιον, χιλιαδες ευθηνουντων, Κυριος εν αυτοις.

Deut. xxxii. 17. Ps. cv. 37. cxiii. 57.

Εθυσαν δαιμονιοις, και ου Θεῳ, κ. τ. λ.—Τα ειδωλα των εθνων, αργυριον και χρυσιον, εργα χειρων ανθρωπων. Στομα εχουσι και οὐ λαλησουσιν, οφθαλμους εχουσι και ουκ οψονται, κ. τ. λ.

Dan. viii. 26. xii. 4, 9.

Και συ σφραγισον την ὁρασιν, κ. τ. λ.

x. 8, 9.

Δος μοι το βιβλαριδιον—λαβε και καταφαγε αυτο.

xi. 1.

Και εδοθη μοι καλαμος ὁμοιος ῥαβδῳ, κ. τ. λ. *cap. xxi.* 15-17. *Conf. Ephes. iii.* 18, 19.

xi. 5.

Πυρ εκπορευεται εκ του στοματος αυτων, και κατεσθιει τους εχθρους αυτων.

xi. 7. xiii. 7. xvii. 18.

Το θηριον το αναβαινον εκ της αβυσσου ποιησει μετ' αυτων πολεμον, και νικησει αυτους.

xi. 8.

Ἠτις καλειται πνευματικως Σοδομα και Αιγυπτος. *Coll. Rom. ix.* 29. *Act. vii.* 39.

xi. 11.

Και μετα τας τρεις ἡμερας και ἡμισυ, πνευμα ζωης εκ του Θεου εισηλθεν επ' αυτους, και εστησαν επι τους ποδας αὐτων.

xi. 13. xvi. 18.

Και εν εκεινῃ τῃ ὡρᾳ εγενετο σεισμος μεγας. *Coll. cap. vi.* 12. *Matt. xxiv.* 7. *Marc. xiii.* 8. *Luc. xxi.* 11.

xii. 2—5, 6.

Και εν γαστρι εχουσα, κραζει, ωδινουσα, και βασανιζομενη τεκειν.—Και ετεκεν υἱον ἀρρενα—και ἡ γυνη εφυγεν, κ. τ. λ.

Ezech. ii. 8.

Χανε το στομα σου, και φαγε ὁ εγω δἱδωμι σοι, και ἰδον—κεφαλις βιβλιου.

Ezech. xl. 3, 5.

Και εν τῃ χειρι αυτου ην σπαρτιον οικοδομων, και καλαμος μετρον—και εν τῃ χειρι του ανδρος καλαμος κ. τ. λ. *Coll. cap. xli.*—*xliii. Zach. ii.* 2.

Ps. xcvi. 3.

Πυρ εναντιον αυτου προπορευσεται, και φλογιει κυκλῳ τους εχθρους αυτου.

Dan. vii. 21.

Το κερας εκεινο εποιει πολεμον μετα των ἁγιων, και ισχυσε προς αυτους.

Esa. i. 10. xix. 1.

Αρχοντες Σοδομων. *Ezech. xxix.* 2. 6. 10, Στηρισον το προσωπον σου επι Φαραω βασιλεα Αιγυπτου, κ. τ. λ.

Ose. vi. 3.

Ὑγιασει ἡμας μετα δυο ἡμερας, και εν τῃ ἡμερᾳ τῃ τριτῃ εξαναστησομεθα, και ζησομεθα ενωπιον αυτου. *Coll. Ezech. xxxvii.* 5.

Ezech. xxxviii. 19.

Εν τῃ ἡμερᾳ εκεινῃ εσται σεισμος μεγας. *Coll. Jer. x.* 22. *Zach. xiv.* 5.

Esa. lxvi. 7, 8.

Πριν την ωδινουσαν τεκειν, πριν ελθειν τον πονον των ωδινων, εξεφυγε και ετεκεν αρσεν, κ. τ. λ.

xii. 7. xx. 1, 2.

Και εγενετο πολεμος εν τῳ ουρανῳ· ὁ Μιχαηλ και οἱ αγγελοι αυτου του πολεμησαι μετα του δρακοντος, κ. τ. λ. *Coll. Juda.* 6.

xii. 8. xx. 11.

Ουτε τοπος εὑρεθη αυτων.

xii. 9, 10. *Coll.* 2 *Cor. xi.* 3.

Και εβληθη ὁ δρακων ὁ μεγας, ὁ οφις ὁ αρχαιος, ὁ καλουμενος διαβολος, και ὁ σατανας, ὁ πλανων την οικουμενην ὁλην.

xii. 12. xviii. 20.

Δια τουτο ευφραινεσθε οἱ ουρανοι, κ.τ.λ. *Coll. Job. xxxviii.* 7.

xii. 14.

Ὁπου τρεφεται εκει καιρον, και καιρους, και ἡμισυ καιρου.

xii. 17.

Και ωργισθη ὁ δρακων επι τῃ γυναικι, και απηλθε ποιησαι πολεμον μετα των λοιπων του σπερματος αυτης. *Coll.* 1 *Joan. v.* 10.

xiii. 1.

Και ειδον εκ της θαλασσης θηριον αναβαινον, κ.τ.λ. *Coll. cap. xvii.* 2, 3, 9, 12.

xiii. 2.

Και το θηριον ὁ ειδον, ην ὁμοιον παρδαλει —και εδωκεν αυτῳ— εξουσιαν μεγαλην. *Coll. cap. xii.* 9.

xiii. 5.

Και εδοθη αυτῳ στομα λαλουν μεγαλα. *Coll.* 2 *Pet. ii.* 18. *Juda.* 16. *Conf. cap. xi.* 2, 9.

Dan. x. 13, 21. xii. 1.

Και ιδου Μιχαηλ εἱς των αρκοντων ηλθε βοηθησαι μοι.—Και εν τῳ καιρῳ εκεινῳ αναστησεται Μιχαηλ ὁ αρχων ὁ μεγας, κ.τ.λ.

Dan. ii. 35.

Και τοπος ουχ εὑρεθη αυτοις.

Zach. iii. 1. Job. i. 9. ii. 5. *Coll.* 2 *Cor. xi.* 3.

Και ὁ διαβολος εἱστηκει εκ δεξιων αυτου, του αντικεισθαι αυτῳ. *Coll. Gen. iii.* 1, 13-15, Ὁ οφις ηπατησε με, κ. τ. λ.

Esa. xliv. 23. Ps. xcv. 11.

Ευφρανθητε ουρανοι.—Ευφραινεσθωσαν οἱ ουρανοι, κ. τ. λ.

Dan. vii. 25.

Και δοθησεται εν χειρι αυτου ἑως καιρου, και καιρων, και γε ἡμισυ καιρου.

Gen. iii. 15.

Εχθραν θησω ανα μεσον σου, και ανα μεσον της γυναικος, και ανα μεσον του σπερματος αυτης.

Dan. vii. 2, 3, 7.

Εγω Δανιηλ εθεωρουν — και τεσσαρα θηρια μεγαλα ανεβαινον εκ της θαλασσης κ. τ. λ.

Dan. vii. 6.

Και ιδου θηριον ἑτερον ὡσει παρδαλις — και εξουσια εδοθη αυτῃ.

Dan. vii. 8, 11.

Και στομα λαλουν μεγαλα. *Coll. cap. xi.* 36.

xiii. 6.

Και ηνοιξε το στομα αὐτου εις βλασφημιαν προς τον Θεον.

xiii. 8.

Παντες—ὡν ου γεγραπται τα ονοματα εν τῳ βιβλιῳ της ζωης. *Coll. Phil. iv.* 3. *cap. iii.* 5. *xx.* 12.

xiii. 10.

Ει τις εν μαχαιρᾳ αποκτενει, δει αυτον εν μαχαιρᾳ αποκτανθηναι. *Coll. Matt. xxvi.* 52.

xiv. 5.

Και εν τῳ στοματι αυτων ουκ εὑρεθη δολος. *Coll.* 1 *Joan. i.* 48. *Ephes. v.* 27. 1 *Pet. ii.* 22.

xiv. 7.

Τῳ ποιησαντι τον ουρανον, και την γην, και την θαλασσαν. *Coll. Act. iv.* 24. *xiv.* 15.

xiv. 8, 10. xvi. 19. xviii. 3—5.

Και Βαβυλων ἡ μεγαλη εμνησθη—δουναι αυτῃ το ποτηριον του οινου του θυμου της οργης αὐτου.—Εχουσα χρυσουν ποτηριον εν τῃ χειρι αὐτης, *xvii.* 44.

xiv. 14, 15.

Και ιδου νεφελη λευκη, και επι την νεφελην καθημενον ὁμοιον Υἱῳ ανθρωπου. κ.τ.λ. *Coll. Matt. xxiv.* 30. *Marc. xiii.* 26. *xiv.* 62. 1 *Thess. iv.* 17. *cap. i.* 7. 13.

xiv. 15, 18.

Πεμψον το δρεπανον σου, και

Dan. vii. 25.

Και λογους προς τον Ὑψιστον λαλησει.

Dan. xii. 1.

Εν τῳ καιρῳ εκεινῳ σωθησεται ὁ λαος σου πας ὁ γεγραμμενος εν τῃ βιβλῳ. *Coll. Exod. xxxii.* 33.

Gen. ix. 6.

Ὁ εκχεων αἱμα ανθρωπου, αντι του αἱματος αυτου εκχυθησεται.

Esa. liii. 9. *Alex. Sophon. iii.* 13.

Ουδε εὑρεθη δολος εν τῳ στοματι αυτου. *Ps. xxxi.* 2, ουδε εστιν εν τῳ στοματι αυτου δολος.

Ps. cxlv. 6. cxlix. 2.

Τον ποιησαντα τον ουρανον, και την γην, την θαλασσαν, και παντα τα εν αυτοις.

Jer. xxviii. 7.

Ποτηριον χρυσουν Βαβυλων εν χειρι Κυριου, μεθυσκον πασαν την γην, απο του οινου αυτης επιοσαν εθνη. *Coll. Esa. li.* 17, 22. *Ps. lxxiv.* 8, ὁτι ποτηριον—οινου ακρατου κ.τ.λ.

Dan. vii. 13.

Και ιδου μετα των νεφελων του ουρανου, ὡς Υἱος ανθρωπου ερχομενος. *Ps. ciii.* 3, 4, Ὁ τιθεις νεφη την επιβασιν αυτου, κ.τ.λ. *Esa. xix.* 1, Ιδου Κυριος καθηται επι νεφελης κουφης. *Coll. Ezech. i.* 25, 26.

Joel iii. 13.

Εξαποστειλατε δρεπανα, ὁτι

θερισον, ὁτι ηλθε σοι ἡ ὡρα του θερισαι. *Coll. Matt. xiii.* 39.

xiv. 19, 20. xix. 15.

Και εβαλεν εις την ληνον του θυμου του Θεου την μεγαλην· και επατηθη ἡ ληνος εξω της πολεως, και εξηλθεν αἱμα εκ της ληνου κ. τ. λ.

xv. 1.

Και ειδον—αγγελους ἑπτα, εχόντας πληγας ἑπτα τας εσχατας, ὁτι εν αυταις ετελεσθη ὁ θυμος του Θεου. *Coll. cap. xi.* 14.

xv. 3.

Και ᾀδουσι την ᾠδην Μωϋσεως του δουλου του Θεου, και την ᾠδην του Αρνιου, λεγοντες κ. τ. λ.

xv. 3. xvi. 7.

Μεγαλα και θαυμαστα τα εργα σου, Κυριε ὁ Θεος—δικαιαι και αληθιναι αἱ ὁδοι σου.

xv. 4.

Ὁτι παντα τα εθνη ἡξουσι, και προσκυνησουσιν ενωπιον σου. *Coll. cap. xi.* 15. *xxi.* 26. *Rom. xi.* 25. *Ephes. i.* 10.

xv. 7.

Του Θεου του ζωντος εις τους αιωνας των αιωνων. *Coll.* 1 *Pet. i.* 23. *Heb. x.* 31.

xv. 8.

Και εγεμισθη ὁ ναος καπνου εκ της δοξης του Θεου, και εκ της δυναμεως αυτου. *Coll. Ezech. x.* 4, και ἡ αυλη επλησθη του φεγγους της δοξης Κυριου.

παρεστηκεν ὁ τρυγητος. *Coll. Jer. xxvii.* 16. *xxviii.* 33.

Esa. lxiii. 2—6.

Διατι σου ερυθρα τα ἱματια, και τα ενδυματα σου ὡς απο πατητου ληνου;—και κατεπατησα αυτους τῃ οργῃ μου. *Thren. i.* 15, ληνον επατησε Κυριος κ. τ. λ.

Lev. xxvi. 21.

Και εαν μετα ταυτα πορευησθε πλαγιοι, και μη βουλησθε ὑπακουειν μου, προσθησω ὑμιν πληγας ἑπτα κατα τας ἁμαρτιας ὑμων.

Exod. xv. 1.

Τοτε ᾖσε Μωϋσης και οἱ υἱοι Ισραηλ την ᾠδην ταυτην τῳ Θεῳ, και ειπαν, λεγοντες, κ. τ. λ.

Deut. xxxii. 4.

Θεος, αληθινα τα εργα αυτου, και πασαι αἱ ὁδοι αυτου, κρισεις. *Coll. Esa. lv.* 8, 9.

Ps. lxxxv. 9. Esa. lxvi. 23.

Παντα τα εθνη ὁσα εποιησας ἡξουσι, και προσκυνησουσιν ενωπιον σου, Κυριε.

Dan. vi. 26.

Αὐτος εστι Θεος ζων, και μενων εις τους αιωνας.

Exod. xl. 34. Esa. vi. 4.

Και εκαλυψεν ἡ νεφελη την σκηνην του μαρτυριου· και δοξης Κυριου επλησθη ἡ σκηνη.—Και ὁ οικος ενεπλησθη καπνου. *Coll. Joan. xii.* 3.

xvi. 1, 2, 3.

Εκχεατε τας φιαλας ἑπτα του θυμου του Θεου. *Coll. cap. xv.* 7, 8. *Ezech. vii.* 8. *xiv.* 19. *xx.* 8.

Ps. lxviii. 24. Sophon. ii. 2. iii. 8.

Εκχεον επ' αυτους την οργην σου.—Του εκχεαι επ' αυτους πασαν οργην θυμου.

xvi. 2.

Και εγενετο ἑλκος κακον και πονηρον εις τους ανθρωπους τους εχοντας το χαραγμα του θηριου, κ. τ. λ. *Coll. cap. xiii.* 6. *xix.* 20.

Exod. ix. 10, 11.

Και εγενετο ἑλκη φλυκτιδες αναζεουσαι εν τε τοις ανθρωποις, και εν τοις τετραποσι κ. τ. λ.

xvi. 3, 4.

Εξεχεε την φιαλην αὑτου εις τους ποταμους και εις τας πηγας των ὑδατων· και εγενετο αἱμα. *Coll. cap. viii.* 8, 9.

Exod. vii. 17—25.

Ιδου εγω τυπτω τῃ ῥαβδῳ—εν τῳ ποταμῳ, και μεταβαλει εις αἱμα. *Ps. lxxvii.* 44, Και μετεστρεψεν εις αἱμα τους ποταμους αυτων. *Coll. Ps. civ.* 29.

xvi. 6.

Ὁτι αἱμα Ἁγιων και Προφητων εξεχεαν, και αἱμα αυτοις εδωκας πιειν. *Coll. Matt. xxiii.* 34.

Ps. lxxviii. 3. Esa. xlix. 26.

Εξεχεαν το αἱμα αυτων ὡς ὑδωρ.—Και πιονται ὡς οινον νεον το αἱμα αυτων.

xvi. 7.

Κυριε ὁ Θεος ὁ παντοκρατωρ, αληθιναι και δικαιαι αἱ κρισεις σου. *Coll. cap. ix.* 13. *xv.* 3.

Ps. cxviii. 137.

Δικαιος ει Κυριε, και ευθεις αἱ κρισεις σου. 2 *Reg. vii.* 27, 28. Κυριε παντοκρατωρ Θεος Ισραηλ—οἱ λογοι σου εσονται αληθινοι, κ. τ. λ.

xvi. 12.

Εξεχεε την φιαλην αὑτου επι τον ποταμον τον μεγαν τον Ευφρατην, και εξηρανθη το ὑδωρ αυτου κ. τ. λ.

Esa. xi. 15.

Και ερημωσει Κυριος την θαλασσαν Αιγυπτου, κ. τ. λ. *Coll. Nah. i.* 4. *Ezech. xxix.* 2, 10. *Jer. xxvi.* 6.

xvi. 16.

Και συνηγαγεν αυτους εις τον τοπον τον καλουμενον Ἑβραϊστι Αρμαγεδδων.

Judd. v. 19.

Τοτε επολεμησαν βασιλεις Χανααν εν Θανααχ επι ὑδατι Μαγεδδω. *Coll.* 1 *Esd. i.* 29.

xvi. 18.

Οἱος ουκ εγενετο αφ' οὑ οἱ αν-

Dan. xii. 1.

Και εσται καιρος θλιψεως,

θρωποι εγενοντο επι της γης, τηλικουτος σεισμος ούτω μεγας. *Coll. Matt. xxiv.* 21.

xvi. 20. xx. 11.

Και πασα νησος εφυγε, και ορη ουχ εύρεθησαν. *Coll. Matt. xvii.* 20. 2 *Pet. iii.* 10.

xvi. 21. viii. 7. xi. 19.

Και χαλαζα μεγαλη—ότι μεγαλη εστιν ἡ πληγη αυτης σφοδρα.

xvii. 1.

Δειξω σοι το κριμα της πορνης της μεγαλης, της καθημενης, επι των ύδατων των πολλων κ. τ. λ. Τα ύδατα—ού ἡ πορνη καθηται, λαοι και οχλοι εισι κ. τ. λ. *v.* 15.

xvii. 1, 15.

Της καθημενης επι των ύδατων των πολλων. *Coll. cap. xiv.* 2. *xix.* 6.

xvii. 3. xxi. 10.

Και απηνεγκε με εις ερημον εν πνευματι κ. τ. λ. *Coll. Matt. iv.* 1. *Luc. iv.* 1.

xvii. 6, 7.

Και εθαυμασα, ιδων αυτην, θαυμα μεγα κ. τ. λ.

xvii. 12.

Και τα δεκα κερατα ἁ ειδες, δεκα βασιλεις εισιν.

xviii. 2.

Και εγενετο κατοικητηριον θλιψις οία ου γεγονεν αφ' ού γεγενηται εθνος εν τη γη, έως του καιρου εκεινου. *Coll. Exod. ix.* 24.

Ezech. xxvi. 18. Nah. i. 5.

Και φοβηθησονται οἱ νησοι απο ἡμερας πτωσεως σου.

Exod. ix. 24. 1 Reg. iv. 10.

Ἡ δε χαλαζα πολλη σφοδρα. —Και εγενετο πληγη μεγαλη σφοδρα. *Coll. Ezech. xxxviii.* 22.

Nah. iii. 4, 5.

Πορνη καλη, και επιχαρις ἡγουμενη φαρμακων, ἡ πωλουσα εθνη εν τη πορνεια αυτης, και λαους εν τοις φαρμακοις αυτης. —Και δειξω εθνεσι την αισχυνην σου, και βασιλειαις την ατιμιαν σου.

Jer. xxviii. 12, 13. Ezech. xxix. 2-10.

Και ποιησει Κυριος ἁ ελαλησεν επι τους κατοικουντας Βαβυλωνα, κατασκηνουντας εφ' ύδασι πολλοις.

Esa. xxx. 6.

Ἡ ὁρασις των τετραποδων των εν τη ερημω. *Ezech. xl.* 1, 2.

Dan. viii. 27.

Και εθαυμαζον την ὁρασιν, και ουκ ην ὁ συνιων.

Dan. vii. 24.

Και τα δεκα κερατα αυτου, δεκα βασιλεις αναστησονται.

Esa. xiii. 21, 22.

Και αναπαυσονται εκει θηρια,

δαιμονων, και φυλακη παντος Πνευματος ακαθαρτου, και φυλακη παντος ορνεου ακαθαρτου και μεμισημενου.

xviii. 4.

Εξελθετε εξ αυτης. *Coll.* 1 *Cor. v.* 11. 2 *Cor. vi.* 17, Διο εξελθατε εκ μεσου αυτων, κ. τ. λ.

xviii. 5.

Ὁτι ηκολουθησαν αυτης αἱ ἁμαρτιαι αχρι του ουρανου, και εμνημονευσεν ὁ Θεος τα αδικηματα αυτης.

xviii. 6.

Αποδοτε αυτῃ ὡς και αυτη απεδωκεν ὑμιν, και διπλωσατε αυτῃ διπλα κατα τα εργα αυτης· εν τῳ ποτηριῳ ᾧ εκερασε, κερασατε αυτῃ διπλουν. *Coll. Esa. xl.* 2. *Jer. xvii.* 18. *Zach. ix.* 12.

xviii. 9, 10.

Και κλαυσονται και κοψονται επ᾽ αυτῃ οἱ βασιλεις της γης, οἱ μετ᾽ αυτης πορνευσαντες και στρηνιασαντες, ὁταν βλεπωσι τον καπνον της πυρωσεως αυτης.

xviii. 10, 16.

Ουαι, ουαι, ἡ πολις ἡ μεγαλη, Βαβυλων ἡ πολις ἡ ισχυρα, ὁτι εν μια ὡρᾳ ηλθεν ἡ κρισις σου. *Coll. Matt. xxiv.* 42-44. *Luc. xii.* 40, 46.

xviii. 17, 18.

Και πας κυβερνητης και πας και εμπλησθησονται αἱ οικιαι ηχου· και αναπαυσονται εκει σειρηνες, και δαιμονια εκει ορχησονται, κ. τ. λ.

Esa. xlviii. 20. lii. 11, 12.

Εξελθε εκ Βαβυλωνος. *Jer. xxvii.* 8, Ἀπαλλοτριωθητε εκ μεσου Βαβυλωνος—και εξελθατε κ. τ. λ.

Jer. xxviii. 9. Ps. cviii. 14.

Ηγγικεν εις ουρανον το κριμα αυτης (Βαβυλωνος), εξηρεν ἑως των αστρων.—Αναμνησθειη ἡ ανομια των πατερων αυτου, κ. τ. λ.

Ps. cxxxvi. 8.

Θυγατηρ Βαβυλωνος ἡ ταλαιπωρος, μακαριος ὁς ανταποδωσει σοι το ανταποδομα σου, ὁ ανταπεδωκας ἡμιν. *Jer. xvi.* 18, ανταποδωσω διπλας τας κακιας αυτων, και τας ἁμαρτιας αυτων. *Ps. lxxiv.* 8, Ὁτι ποτηριον εν χειρι Κυριου, οινου ακρατου πληρες κερασματος, κ. τ. λ.

Ezech. xxvi. 16.

Και καταβησονται απο των θρονων αυτων παντες οἱ αρχοντες εκ των εθνων της θαλασσης, και αφελουνται τας μιτρας απο των κεφαλων αυτων, κ. τ. λ.

Jer. xxviii. (li.) 8—10.

Και αφνω επεσε Βαβυλων, και συνετριβη· θρηνειτε αυτην.—Εξηνεγκε Κυριος το κριμα αυτου, κ. τ. λ. *Dan. iv.* 15. *LXX*, Και ἡ καταφθορα αυτου εν ὡρᾳ μιᾳ της ἡμερας.

Ezech. xxvii. 28.

Προς την κραυγην της φωνης

επι των πλοιων ὁ ὁμιλος και ναυται — απο μακροθεν εστησαν, κ. τ. λ.

xviii. 18.

Και εκραζον ὁρωντες τον καπνον της πυρωσεως αυτης, λεγοντες, Τις ὁμοια τῃ πολει τῃ μεγαλῃ;

xviii. 19.

Και εβαλον χουν επι τας κεφαλας αὐτων. *Coll. Matt. xi.* 21.

xviii. 20.

Ευφραινου επ' αυτην ουρανε—ὁτι εκρινεν ὁ Θεος το κριμα ὑμων.

xviii. 22.

Και φωνη κιθαρῳδων και μουσικων και αυλητων—ου μη ακουσθῃ εν σοι ετι.

xviii. 23.

Οἱ εμποροι σου ησαν οἱ μεγιστανες της γης.

xviii. 24.

Και εν αυτῃ αἱμα Προφητων και Ἁγιων εὑρεθῃ, και παντων των εσφαγμενων επι της γης.

xix. 1, 3, 4, 6.

Αλληλουϊα. [*Heb.* הללויה] *Coll. cap. vii.* 10. *xii.* 10. *Matt. xxi.* 15. *Luc. xix.* 38.

xix. 2.

Και εξεδικησε το αἱματων δουλων αὐτου εκ της χειρος αυτης. *Coll. Matt. xxiii.* 34, 35. *Luc. xviii.* 7, 8. *cap. vi.* 10.

σου οἱ κυβερνηται σου φοβῳ φοβηθησονται κ. τ. λ. *Coll. Esa. xxiii.* 14.

Jer. xxii. 8, 9.

Και ερει ἑκαστος — Διατι εποιησε Κυριος οὑτως τῃ πολει ταυτῃ τῃ μεγαλῃ;

Jos. vii. 6. Job. ii. 12.

Και επεβαλοντο χουν επι τας κεφαλας αυτων, κ. τ. λ.

Deut. xxxii. 43.

Ευφρανθητε ουρανοι—ὁτι το αἱμα των υἱων αυτου εκδικαται.

Ezech. xxvi. 13.

Και καταλυσει το πληθος των μουσικων σου. *Coll. Esa. xxiii.* 8.

Esa. xxiii. 8.

Οἱ εμποροι αυτης ενδοξοι αρχοντες της γης.

Jer. xxviii. (li.) 49.

Εν Βαβυλωνι πεσουνται τραυματιαι πασης της γης. *Coll. Matt. xxiii.* 30, 35.

Ps. civ.—cxviii. *Tit.*

Αλλελουϊα. *cxxxiv.* 21. *Francof. et sæp.* [*Tob. xiii.* 18, Και ερουσι πασαι αἱ ῥυμαι αυτης Αλληλουϊα κ. τ. λ. *Coll.* 3 *Mac. vii.* 13.]

4 Reg. ix. 7. Ps. lxxviii. 10.

Και εκδικησεις τα αἱματα των δουλων μου—εκ χειρος Ιεσαβελ.—Ἡ εκδικησις του αἱματος των δουλων σου. *Coll. Gen. ix.* 5.

xix. 6.

Εβασιλευσε Κυριος ὁ Θεος ὁ Παντοκρατωρ. Χαιρωμεν και αγαλλιωμεθα, κ. τ. λ. *Coll. cap. xi.* 15-17.

xix. 8.

Και εδοθη αυτῃ ἱνα περιβαληται βυσσινον καθαρον και λαμπρον· το γαρ βυσσινον τα δικαιωματα εστι των Ἁγιων. *Coll. cap. iii.* 5, 18. *iv.* 4. *xv.* 6.

xix. 9. xxi. 5.

Οὗτοι οἱ λογοι αληθινοι εισι του Θεου.

xix. 10. xxii. 9.

Και επεσον εμπροσθεν των ποδων αυτου προσκυνησαι αυτῳ· και λεγει μοι, Ὁρα μη· κ. τ. λ. *Coll. Act. xiv.* 15.

xix. 11.

Και ειδον τον ουρανον ανεῳγμενον, και ιδου κ. τ. λ. *Coll. Matt. iii.* 16. *Luc. iii.* 21. *Act. vii.* 56.

xix. 11.

Και εν δικαιοσυνῃ κρινει και πολεμει. *Coll. Act. xvii.* 31.

xix. 13.

Και περιβεβλημενος ἱματιον βεβαμμενον αἱματι. *Conf. Col. i.* 20. *Heb. ix.* 22. *x.* 19. *cap. v.* 9.

xix. 14.

Και τα στρατευματα εν τῳ ουρανῳ ηκολουθει αυτῳ. *Coll. Matt. iv.* 11. *xxvi.* 53.

Amos. ix. 5.

Κυριος ὁ Θεος ὁ Παντοκρατωρ. —Ὁ Κυριος εβασιλευσεν, αγαλλιασθω ἡ γη. *Ps. xcvi.* 1. Σιων, βασιλευσει σου ὁ Θεος. *Esa. lii.* 7.

Ps. xliv. 13, 14.

Πασα ἡ δοξα αυτης θυγατρος του βασιλεως — εν κροσσωτοις χρυσοις περιβεβλημενη, πεποικιλμενη. *Ezech. xvi.* 10-13, Και ενεδυσα σε ποικιλα, και ὑπεδυσα σε ὑακινθον· και εζωσα σε βυσσῳ, και περιεβαλον σε τριχαπτῳ κ. τ. λ. *Coll. xliv.* 17, 18.

2 Reg. vii. 28.

Και νυν Κυριε μου Κυριε, συ ει Θεος, και οἱ λογοι σου εσονται αληθινοι. *Coll. Joan. xx.* 28.

Dan. viii. 18, 19.

Και εν τῳ λαλειν αυτον μετ' εμου, πιπτω επι προσωπον μου επι την γην, και ἡψατο μου, και εστησε με επι ποδας, κ. τ. λ.

Ezech. i. 1.

Και ηνοιχθησαν οἱ ουρανοι, και ιδον ὁρασεις Θεου.

Ps. xcv. 13. xcvii. 9.

Κρινει την οικουμενην εν δικαιοσυνῃ.

Esa. lxiii. 2, 3.

Διατι σου ερυθρα τα ἱματια, και τα ενδυματα σου ὡς απο πατητου ληνου; *Coll. Zach. ix.* 11.

Neh. ix. 6.

Και σοι προσκυνουσιν αἱ στρατιαι των ουρανων. *Esa. iii.* 14, *Ald. Comp.* Κυριος, Κυριος των στρατιων. *Coll. Ps. lxvii.* 17.

xix. 15, 16.

Και εκ του στοματος αυτου εκπορευεται ῥομφαια οξεια.—Και εχει επι το ἱματιον και επι τον μηρον αὐτου το ονομα γεγραμμενον, Βασιλευς βασιλεων, και Κυριος των κυριων. *Coll. v.* 21. *Deut. x.* 17, Ὁυτος Θεος των θεων, και Κυριος των κυριων.

xix. 17, 18.

Δευτε, συναχθητε εις το δειπνον το μεγα του Θεου, ἱνα φαγητε σαρκας βασιλεων και σαρκας χιλιαρχων.

xx. 4.

Και ειδον θρονους, και εκαθισαν επ' αυτους, και κριμα εδοθη αυτοις. *Coll.* 1 *Cor. vi.* 2. *Matt. xix.* 28.

xx. 8.

Τον Γωγ, και τον Μαγωγ.

xx. 7, 8.

Ὁ Σατανας—και εξελευσεται πλανησαι τα εθνη τα εν ταις τεσσαρσι γωνιαις της γης. *Coll.* 1 *Pet. v.* 8. *cap. xii.* 9. *xiii.* 14.

xx. 9.

Και κατεβη πυρ απο του Θεου εκ του ουρανου, και κατεφαγεν αυτους.

xx. 10.

Και ὁ Διαβολος ὁ πλανων αυτους, εβληθη εις την λιμνην του πυρος και θειου, κ. τ. λ. *Coll. cap. xiv.* 10. *xix.* 20. *Matt. xxv.* 41.

xx. 11.

Οὐ απο προσωπου εφυγεν ἡ γη. *Coll. cap. xvi.* 20. *xx.* 11.

Ps. xliv. 3—7.

Περιζωσαι την ῥομφαιαν σου επι τον μηρον σου Δυνατε.—Και εντεινον, και κατευοδου, και βασιλευε, κ. τ. λ. *Esa. xi.* 4, και παταξει γην τῳ λογῳ του στοματος αυτου κ. τ. λ. *xlix.* 2, και εθηκε το στομα μου ὡς μαχαιραν οξειαν. *Coll. Dan. iv.* 34. *LXX.*

Jer. xii. 9.

Βαδισατε, συναγαγετε παντα τα θηρια του αγρου, και ελθετωσαν τον φαγειν αυτην. *Coll. Ps. cix.* 5. *Ezech. v.* 10.

Dan. vii. 9.

Οἱ θρονοι ετεθησαν, και ὁ Παλαιος ἡμερων εκαθητο.—Και το κριμα εδωκεν ἁγιοις Ὑψιστου, 22.

Ezech. xxxviii. 2. *Coll. cap. xxxix. pass.*

Τον Γωγ, και τον Μαγωγ.

Job. i. 7.

Και αποκριθεις ὁ διαβολος τῳ Κυριῳ, ειπε, Περιελθων την γην και εμπεριπατησας την ὑπ' ουρανον παρειμι. *Coll. Ezech. vii.* 2.

Lev. x. 2.

Και εξηλθε πυρ παρα Κυριου, και κατεφαγεν αυτους.

Dan. vii. 11.

Ἑως ανῃρεθη το θηριον, και απωλετο, και το σωμα αυτου εδοθη εις καυσιν πυρος. *Coll. Esa. xxxiv.* 10.

Ps. cxiii. 7. xcv. 9.

Απο προσωπου Κυριου εσαλευθη ἡ γη.

xx. 12.

Και βιβλια ηνεῳχθησαν, και αλλο βιβλιον ηνεῳχθη, ὁ εστι της ζωης· και εκριθησαν οἱ νεκροι εκ των γεγραμμενων εν τοις βιβλιοις κατα τα εργα αυτων.

xxi. 3.

Ιδου ἡ σκηνη του Θεου μετα των ανθρωπων, και σκηνωσει μετ' αυτων. *Coll.* 2 *Cor. vi.* 16.

xxi. 7.

Ὁ νικων κληρονομησει παντα, και εσομαι αυτῳ Θεος, και αυτος εσται μοι υἱος. *Coll. Rom. viii.* 17. *ix.* 26. *Heb. i.* 5. *viii.* 10. *cap. iii.* 21.

xxi. 10.

Και απηνεγκε με εν πνευματι επ' ορος μεγα και ὑψηλον, και εδειξε μοι την πολιν την μεγαλην την ἁγιαν Ἱερουσαλημ, κ. τ. λ. *Coll. cap. xvii.* 3. *Matt. iv.* 5. 8.

xxi. 15.

Και ὁ λαλων μετ' εμου ειχε καλαμον χρυσουν, ἱνα μετρησῃ την πολιν και τους πυλωνας αυτης κ. τ. λ.

xxi. 16. *Coll. Ephes. iii.* 18.

Και ἡ πολις τετραγωνος κειται, και το μηκος αυτης τοσουτον εστιν ὁσον το πλατος· και εμετρησε την πολιν τῳ καλαμῳ κ. τ. λ.

xxi. 22.

Και ναον ουκ ειδον εν αυτῃ, ὁ γαρ Κυριος ὁ Θεος ὁ παντοκρατωρ ναος αυτης εστι, και το Αρνιον.

Dan. xii. 2. Ps. lxi. 12.

Εν τῳ καιρῳ εκεινῳ σωθησεται ὁ λαος σου πας ὁ γεγραμμενος εν τῃ βιβλῳ, κ. τ. λ.—Συ αποδωσεις ἑκαστῳ κατα τα εργα αυτου. *Coll. Exod. xxxii.* 32, 33.

Ps. lxxvii. 60. Lev. xxvi. 11.

Σκηνωμα αυτου, οὐ κατεσκηνωσεν εν ανθρωποις.—Και θησω την σκηνην μου εν ὑμιν.

Zach. viii. 8.

Και κατασκηνωσω εν μεσῳ Ἱερουσαλημ, και εσονται εμοι εις λαον. *Coll. Ose. i.* 10.

Ezech. xl. 1, 2.

Εγενετο επ' εμε χειρ Κυριου, και ηγαγε με εν ὁρασει Θεου εις την γην Ισραηλ, και εθηκε με επ' ορος ὑψηλον σφοδρα, και επ' αυτῳ ην ὡσει οικοδομη πολεως απεναντι. *Coll. Esa. xxx.* 6.

Ezech. xl. 3—5.

Και ἰδου ανηρ,—και εν τῃ χειρι αυτου ην σπαρτιον οικοδομων, και καλαμος μετρου, και αυτος ειστηκει επι της πυλης, κ. τ. λ. *Coll. Zach. ii.* 1.

Ezech. xl. 5—8.

Και διεμετρησε το προτειχισμα, πλατος ισον τῳ καλαμῳ, κ. τ. λ. *Coll. cap. xlii.* 16. *xliii.* 1. 4, 5, κ. τ. λ. *Coll. Ps. cxxi.* 3.

Ezech. xliii. 5. 7.

Και ανελαβε με Πνευμα, και εισηγαγε με εις την αυλην την εσωτεραν· και ἰδου πληρης δοξης

Ps. xvi. 15, Χορτασθησομαι εν τῳ οφθηναι την δοξαν σου. *xv.* 11, τερπνοτες εν τῃ δεξιᾳ σου εις τελος.

xxi. 23.

Ἡ γαρ δοξα του Θεου εφωτισεν αυτην, και ὁ λυχνος αυτης το Αρνιον. *Coll. cap. xxii.* 5.

xxi. 25.

Και οἱ πυλωνες αυτης ου μη κλεισθωσιν ἡμερας, νυξ γαρ ουκ εσται εκει. *Coll. cap. iii.* 8. *xxii.* 5.

xxi. 26.

Και οισουσι την δοξαν και την τιμην των εθνων εις αυτην. *Coll. cap. xi.* 15. *xv.* 4.

xxii. 1.

Και εδειξε μοι καθαρον ποταμον ὑδατος ζωης—εκπορευομενον εκ του θρονου του Θεου και του Αρνιου. *Coll. Joan. iv.* 10-14. 1 *Joan. v.* 6. *Zach. xiv.* 8.

xxii. 2.

Εν μεσῳ της πλατειας αυτης και του ποταμου εντευθεν και εντευθεν ξυλον ζωης—και τα φυλλα του ξυλου εις θεραπειαν των εθνων. *Coll. cap. ii.* 7. *inf. v.* 14. *Joan. vii.* 38.

xxii. 4. xiv. 1.

Και οψονται το προσωπον αυτου, και το ονομα αυτου επι των μετωπων αυτων. *Coll.* 1 *Joan. iii.* 3. ὁ Κυριου οικος.—Και ειπε προς με, Υιε ανθρωπου, ἑωρακας τον τοπον του θρονου μου, κ. τ. λ.

Ps. xxvi. 1. xvii. 28. cxxxi. 17.

Κυριος φωτισμος μου. — Συ φωτιεις λυχνον μου Κυριε.—Ἡτοιμασα λυχνον τῳ Χριστῳ μου.

Zach. xiv. 7.

Εσται μιαν ἡμεραν, και ἡ ἡμερα εκεινη γνωστη τῳ Κυριῳ, και ουχ ἡμερα, και ου νυξ κ. τ. λ.

Esa. lx. 6-13. lxvi. 12.

Παντες εκ Σαβα ἡξουσι φεροντες χρυσιον, και λιβανον οισουσι, κ. τ. λ. Και ἡ δοξα του Λιβανου προς σε ἡξει. *Coll. Ps. lxxi.* 10, 11.

Dan. vii. 10. *Alex.*

Ποταμος πυρος εκπορευομενος εἱλκεν εμπροσθεν αυτου (*sc.* θρονου). *Ps. xlv.* 4, Του ποταμου τα ὁρμηματα ευφραινουσι την πολιν του Θεου. *Coll. Ezech. xlvii.* 1-9.

Gen. ii. 9, 10.

Και το ξυλον της ζωης εν μεσῳ του παραδεισου—ποταμος δε εκπορευεται κ. τ. λ. *Ezech. xlvii.* 12, ὁτι τα ὑδατα αυτων εκ των ἁγιων ταυτα εκπορευεται, και εσται ὁ καρπος αυτων εις βρωσιν, και αναβασις αυτων εις ὑγειαν.

Ps. xvi. 15.

Εγω δε εν δικαιοσυνῃ οφθησομαι τῳ προσωπῳ σου κ.τ.λ. *Coll. Job. xix.* 27. *Ezech. ix.* 4.

xxii. 5.

Και νυξ ουκ εσται εκει, και χρειαν ουκ εχουσι λυχνου και φωτος ἡλιου, ὁτι Κυριος ὁ Θεος φωτιζει αυτους, κ. τ. λ.

xxii. 5.

Ὁτι Κυριος ὁ Θεος φωτιζει αυτους, και βασιλευσι εις τους αιωνας των αιωνων. *Coll. cap. vii.* 16, 17. *xxi.* 23.

xxii. 7, 10.

Ιδου ερχομαι ταχυ. *cap. iii.* 11.

xxii. 10. i. 3.

Μη σφραγισῃς τους λογους της προφητειας του βιβλιου τουτου· ὁτι ὁ καιρος εγγυς εστιν.

xxii. 11.

Ὁ αδικων αδικησατω ετι—ὁ δικαιος δικαιωθητω ετι. *Conf. Matt. xi.* 15. *et sæp.* 1 *Joan. iii.* 7, 8. 2 *Tim. iii.* 13.

xxii. 13.

Εγω Ειμι—ὁ πρωτος και ὁ εσχατος. *Coll. cap. i.* 8, 11, 17. *ii.* 8. *xxi.* 6. *Joan. viii.* 58.

xxii. 15. xxi. 8.

Οἱ φαρμακοι, και οἱ πορνοι, και οἱ φονεις, και οἱ ειδωλολατραι, και πας ὁ φιλων και ποιων ψευδος. *Coll.* 1 *Cor. vi.* 10. *Phil. iii.* 2.

xxii. 16.

Το γενος του Δαβιδ,—ὁ αστηρ ὁ λαμπρος και ορθινος.

xxii. 17.

Και το Πνευμα και ἡ Νυμφη λεγουσιν Ελθε, και ὁ ακουων ειπατω Ελθε, και ὁ διψων ερχεσθω, και ὁ θελων λαβετω ὑδατος ζωης δωρεαν.

Esa. lx. 20.

Ου γαρ δυσεται ὁ ἡλιος σοι, και ἡ σεληνη σοι ουκ εκλειψει· εσται γαρ σοι Κυριος φως αιωνιον, κ. τ. λ. *Coll. Ps. cxx.* 6. *cxlv.* 10.

Esa. xxiv. 23.

Ὁτι βασιλευσει Κυριος εκ Σιων, και εξ Ἱερουσαλημ, και ενωπιον των πρεσβυτερων δοξασθησεται. *Coll. Zach. xiv.* 6, 7.

Zach. ii. 10. Mal. iii. 1.

Ιδου εγω ερχομαι.

Dan. xii. 4.

Και σφραγισον το βιβλιον ἑως καιρου συντελειας. *Coll. cap. viii.* 26.

Ezech. iii. 27.

Ὁ ακουων ακουετω, και ὁ απειθων απειθειτω. *Eccles. xi.* 3, Εαν πεσῃ ξυλον—τοπῳ οὑ πεσειται το ξυλον, εκει εσται.

Esa. xlviii. 12, *alii.*

Εγω πρωτος, και Εγω εσχατος.—Εγω ειμι πρωτος, και εγω ειμι εις τον αιωνα. *Vat. Coll. cap. xli.* 4. *xliv.* 6.

Mal. iii. 5.

Και εσομαι μαρτυς ταχυς επι του φαρμακους, και επι τας μοιχαλιδας, και επι τους ομνυοντας τῳ ονοματι μου επι ψευδει.

Num. xxiv. 17.

Ανατελει αστρον εξ Ιακωβ. *Coll. Matt. ii.* 2-10. *Esa. xi.* 10.

Cant. ii. 13, 14.

Ελθε—και Ελθε·—δειξον μοι την οψιν σου, και ακουτισον με

πατω, Ελθε, κ.τ.λ. *Coll. cap. xiv.* 13. *xxi.* 6. Εδιψησεν ἡ ψυχη μου προς τον Θεον τον ζωντα· ποτε ἡξω και οφθησομαι τῳ προσωπῳ του Θεου; *Ps. xli.* 2.

xxii. 18.

Επιθησει ὁ Θεος επ' αυτον τας πληγας τας γεγραμμενας εν βιβλιῳ τουτῳ. *Conf. Gal. iii.* 15.

xxii. 18, 19.

Εαν τις επιτιθῃ προς ταυτα—και εαν τις αφελῃ απο των λογων. *Coll.* 1 *Cor. iii.* 11.

xxii. 20.

Ναι ερχομαι ταχυ· αμην. ναι ερχου, Κυριε Ιησου. *Coll. sup. v.* 7. *cap. i.* 7. *iii.* 11. *Phil. i.* 23.

την φωνην σου· ὁτι ἡ φωνη σου ἡδεια, και ἡ οψις σου ὡραια.—Δευρο απο Λιβανου νυμφη, δευρο απο Λιβανου. *iv.* 8. *Coll. Ps. xxvi.* 4. *xliv.* 11. *Esa. lv.* 1.

Deut. xxix. 18.

Και κολληθησονται εν αυτῳ πασαι αἱ αραι της διαθηκης ταυτης, αἱ γεγραμμεναι εν τῳ βιβλιῳ τουτῳ, κ.τ.λ. *Coll. Jer. xxv.* 13.

Deut. iv. 2. xii. 32.

Ου προσθησετε προς το ῥημα—και ουκ αφελειτε απ' αυτου. —Ου προσθησεις επ' αυτο, ουδε αφελεις απ' αυτου. *Coll. Prov. xxx.* 6.

Hab. ii. 3.

Ὁτι ερχομενος ἡξει, και ου μη χρονισῃ. *Esa. xiv.* 1, ταχυ ερχεται και ου χρονιει. *Ps. lxix.* 5, Κυριε μη χρονισῃς. *Coll. Dan. ix.* 19.

AMHN.

INDEX CITATORUM ET PARALLELORUM NOV. ET VET. TEST.

JUXTA LXX. INTERPP. *Edit. Bos.*

Πνευματικοις πνευματικα συγκρινοντες. 1 *Cor. ii.* 13.

Matt. i. 2-6. *Luc. iii.* 23. *etc.*
i. 21. *Joan. iv.* 42. 2 *Pet. i.* 1.
i. 23. *Col. ii.* 9. 1 *Tim. iii.* 16.
ii. 6. *Joan. vii.* 42.
ii. 15.
ii. 18.
ii. 23.
iii. 3. *Marc. i.* 3. *Joan. i.* 23.
iii. 17. *Luc. ix.* 35. 2 *Pet. i.* 17. *Col. i.* 13.
iv. 4.
iv. 6.
iv. 7.
iv. 10.
iv. 15, 16. *Joan. viii.* 12.
v. 3. *Luc. vi.* 20.
v. 4. *Luc. vi.* 21.
v. 5.
v. 21. *xix.* 18.
v. 27.
v. 31. *Marc. x.* 4. *Luc. xvi.* 18.
v. 33.
v. 34, 35. *Jac. v.* 12.
v. 35.
v. 38.
v. 48. 1 *Pet. i.* 15, 16.
vi. 6.
vi. 7.
vii. 23.
viii. 4.
viii. 11. *Luc. xiii.* 28, 29.

Citata ferè omnia. Vide Annotat.
Esa. xliii. 11. *lxiii.* 8.
Esa. vii. 14. *viii.* 8. *ix.* 6. *xliv.* 6.
Mich. v. 2.
Ose. xi. 1.
Jer. xxxviii. 15.
Judd. xiii. 5. 7.
Esa. xl. 3.
Esa. xlii. 1. *Ps. ii.* 7. *Coll. Dan. iii.* 25.
Deut. viii. 3. [*Sap. xvi.* 26.]
Ps. xc. 11, 12.
Deut. vi. 16. [*Sap. i.* 2.]
Deut. vi. 13. *x.* 20.
Esa. ix. 1, 2. *lx.* 19. *Ps. xxvi.* 1.
Esa. lx. 1.
Esa. lx. 2.
Ps. xxxvi. 11. 29. [*Sir. x.* 14.]
Exod. xx. 15.
Exod. xx. 13. *Deut. v.* 18.
Deut. xxiv. 1.
Lev. xix. 12. *Num. xxx.* 3.
Esa. lxvi. 1. [*Sir. xxiii.* 9, 11.]
Ps. xlvii. 2.
Exod. xxi. 24. *Lev. xxiv.* 20.
Lev. xi. 44. *xix.* 2. *xx.* 7, 26.
Esa. xxvi. 20.
Eccles. v. 1.
Ps. vi. 8.
Lev. xiii. 49. *xiv.* 2, 3. *etc.*
Mal. i. 11.

Matt. viii. 17. 1 *Pet. ii.* 24.
ix. 13. *xii.* 7. 1 *Tim. i.* 15.
ix. 36. *Marc. vi.* 34.
x. 8. *Coll.* 1 *Pet. i.* 18.
x. 29.
x. 30. *Luc. xxi.* 18. *Act. xxvii.* 34.
x. 35, 36. *Luc. xii.* 53.
xi. 5.
xi. 10. *Marc. i.* 2. *Luc. vii.* 27.
xi. 14. *Luc. i.* 17.
xi. 15. *Apoc. ii.* 7.
xi. 29. *Phil. ii.* 7, 8.
xii. 1. *Marc. ii.* 23. *Luc. vi.* 1.
xii. 4.
xii. 18, 21. *Rom. xv.* 9.
xii. 30. *Apoc. iii.* 15, 16.
xii. 40.
xii. 41.
xii. 42. *Luc. xi.* 31.
xiii. 14, 15. *Rom. xi.* 8.
xiii. 20. *Joan. v.* 35.
xiii. 32.
xiii. 35.
xiii. 38. *Joan. viii.* 44.
xiii. 43.
xv. 4. *Ephes. vi.* 2.
xv. 4.
xv. 8, 9. *Marc. vii.* 6.
xv. 13. *Joan. xv.* 2.
xv. 19. *Marc. vii.* 21.
xv. 30.
xvi. 27. 2 *Tim. iv.* 14. *Apoc. ii.* 23. *xx.* 12.
xvii. 5. 2 *Pet. i.* 17.
xvii. 7.
xvii. 10. *Marc. ix.* 11.
xvii. 11.
xviii. 10.
xviii. 16. *Joan. viii.* 17.
xix. 4. *Marc. x.* 6.
Esa. liii. 4. *Coll. Lev. v.* 1. *xvi.* 22. *xvii.* 16.
Ose. vi. 7.
3 *Reg. xxii.* 17. *Zach. x.* 2.
Esa. lii. 3.
Ps. xlix. 11. *lxxxiii.* 3. *Jona. iv.* 11.
2 *Reg. xiv.* 11.
Mich. vii. 6.
Esa. xxxv. 5. *lxi.* 1.
Mal. iii. 1.
Mal. iv. 5.
Ezech. iii. 27.
Zach. ix. 9. *Jer. vi.* 16.
Deut. xxiii. 25.
1 *Reg. xxi.* 6. *Exod. xxix.* 33.
Esa. xlii. 1. 4. *xliii.* 10.
3 *Reg. xviii.* 21. *xix.* 20.
Jona. ii. 1, 2.
Jona. iii. 5.
3 *Reg. x.* 1. 2 *Par. ix.* 1.
Esa. vi. 9, 10.
Esa. lviii. 2.
Dan. iv. 18.
Ps. lxxvii. 2.
Gen. iii. 15.
Dan. xii. 3. [*Sap. iii.* 7.]
Exod. xx. 12. *Deut. v.* 16.
Exod. xxi. 16. *Lev. xx.* 9.
Esa. xxix. 13.
Deut. xvi. 21. *Ps. xci.* 13. *ciii.* 16.
Gen. vi. 5. *viii.* 21.
Esa. xxxv. 5. *lxi.* 1.
Prov. xxiv. 12. *Ps. lxi.* 12. *Zach. xiv.* 5.
Esa. xlii. 1.
Dan. viii. 18. *ix.* 21. *x.* 10. 18.
Mal. iv. 5.
Mal. iv. 6.
Ps. xxxiii. 8. *Gen. xxi.* 17.
Deut. xix. 15. *xvii.* 6.
Gen. i. 27. *v.* 2.

Matt. xix. 5. *Ephes. v.* 31.
xix. 6.
xix. 7. *v.* 31, 32.
xix. 18.
xix. 19. *xxii.* 39. *Ephes. vi.* 2.
xix. 26. *Marc. xiv.* 36. *Luc. xviii.* 27. *Heb. xi.* 19.
xx. 28.
xxi. 5. *Joan. xii.* 15.
xxi. 9. *xxiii.* 39. *Joan. xii.* 13.
xxi. 13.
xxi. 16.
xxi. 33. *Marc. xii.* 1. *Luc. xx.* 9. *Apoc. xiv.* 18.
xxi. 42. *Rom. ix.* 33. 1 *Pet. ii.* 7.
xxii. 24.
xxii. 32. *Act. vii.* 32. *Heb. xi.* 16.
xxii. 37. *Luc. x.* 27.
xxii. 39.
xxii. 44. 1 *Cor. xv.* 25.
xxiii. 2.
xxiii. 5. *v.* 1.
xxiii. 12. *Jac. iv.* 6. 1 *Pet. v.* 5.
xxiii. 18, 19.
xxiii. 28.
xxiv. 10.
xxiv. 15. *Marc. xiii.* 14.
xxiv. 21.
xxiv. 29. *Marc. xiii.* 24, 26. *Luc. xxi.* 25. *Act. ii.* 20.
xxiv. 30, 31. *Apoc. i.* 7.
xxiv. 30. *xxvi.* 64. 1 *Thess. iv.* 16.
xxv. 31. 1 *Cor. xv.* 52.
xxv. 32. *Rom. xiv.* 10.
xxv. 35. *Jac. i.* 27.
xxv. 40. *Heb. vi.* 10.
xxv. 41. *Luc. xiii.* 27.
xxv. 46. *Joan. v.* 29.
xxvi. 11. *Joan. xii.* 8.
xxvi. 15. *xxvii.* 9, 10.
Gen. ii. 24.
Mal. ii. 15.
Deut. xxiv. 1.
Exod. xx. 16. *Deut. v.* 17, 18.
Lev. xix. 18. *Exod. xx.* 12.
Gen. xviii. 14. *Jer. xxxix.* 17. *Zach. viii.* 6.
Esa. liii. 10-12.
Zach. ix. 9. *Esa. lxii.* 11.
Ps. cxvii. 26.
Esa. lvi. 7. *Jer. vii.* 11.
Ps. viii. 2.
Esa. v. 1, 2. *Jer. ii.* 21. *xii.* 10. *Ps. lxxix.* 8-14. *Cant. viii.* 11, 12.
Ps. cxvii. 22. *Esa. xxviii.* 16.
Gen. xxxviii. 8. *Deut. xxv.* 5.
Exod. iii. 6, 16.
Deut. vi. 5.
Lev. xix. 18. [*Sir. xxxiv.* 15.]
Ps. cix. 1.
[1 *Esd. viii.* 3.] *Mal. iv.* 4.
Num. xv. 38. *Deut. vi.* 8. *xxii.* 12.
Job. xxii. 29. *Prov. xxix.* 23.
Exod. xxix. 37.
Prov. xxx. 12.
Dan. xi. 41. *LXX.*
Dan. xii. 11. *Coll. ix.* 25-27.
Dan. xii. 1. *Exod. ix.* 24. *Thren. i.* 12.
Ezech. xxxii. 7. *Esa. xiii.* 10. *Joel. ii.* 31. *iii.* 15.
Zach. xii. 12. *ii.* 6.
Dan. vii. 13.
Zach. xiv. 5.
Ezech. xx. 37, 38. *xxxiv.* 17. 20.
Esa. lviii. 7. *Ezech. xviii.* 7.
Prov. xix. 17. *xiv.* 31.
Ps. vi. 8.
Dan. xii. 2.
Deut. xv. 11.
Zach. xi. 12.

Matt. xxvi. 28. *Rom. v.* 15.
xxvi. 26-29. 1 *Cor. xi.* 24, 25.
xxvi. 31. *Marc. xiv.* 27.
xxvi. 38. *Marc. xiv.* 34.
xxvi. 54. *Joan. x.* 35.
xxvi. 67. *xxvii.* 30.
xxvii. 9, 10. *xxvi.* 15.
xxvii. 34, 48.
xxvii. 35. *Luc. xxiii.* 34.
xxvii. 38. *Luc. xxiii.* 33.
xxvii. 39.
xxvii. 43. *Phil. ii.* 6.
xxvii. 46. *Heb. v.* 7, 8.
xxvii. 48. *Luc. xxiii.* 26.
xxvii. 60.
Marc. i. 2. *Matt. xi.* 10. *Luc. vii.* 27.
i. 3. *Matt. iii.* 3. *Joan. i.* 15, 23.
i. 11. *Matt. iii.* 17. 2 *Pet. i.* 17.
i. 44.
ii. 7. *Matt. ix.* 6.
ii. 25, 26. *Matt. xii.* 3, 4. *Luc. vi.* 3, 4.
iv. 9. *Apoc. iii.* 13.
iv. 12. *Act. xxviii.* 26.
iv. 32. *Matt. xiii.* 32.
v. 25. *Matt. ix.* 20. *Luc. viii.* 43.
vi. 18. *Luc. iii.* 19.
vi. 22, 23. *Matt. xiv.* 6.
vi. 34. *Matt. ix.* 36. *xiv.* 14. *Luc. ix.* 10.
vii. 6, 7. *Matt. xv.* 8.
vii. 10. *Matt. xv.* 4. *Ephes. vi.* 2. *Col. iii.* 20.
vii. 21. *Matt. xv.* 19.
viii. 6. *xiv.* 23. 1 *Cor. xi.* 24.
viii. 18. *Matt. xvi.* 9.
viii. 33. 1 *Cor. ii.* 14.
viii. 36, 37.
viii. 38. *Rom. i.* 16. 1 *Tim. ii.* 12.
ix. 7. 2 *Pet. i.* 17. *Heb. ii.* 3. *xii.* 25. 1 *Joan. v.* 10.
Exod. xxiv. 8.
1 *Reg. ix.* 13.
Zach. xiii. 7.
Esa. liii. 3, 4.
Esa. lii. 14. *liii.*
Esa. l. 6.
Zach. xi. 12, 13.
Ps. lxviii. 21. *Thren. iii.* 19.
Ps. xxi. 18. *lxviii.* 21.
Esa. liii. 12.
Ps. xxi. 7.
Ps. xxi. 8.
Ps. xxi. 1.
Ps. lxviii. 21.
Esa. liii. 9. *Dan. vi.* 17.
Mal. iii. 1.
Esa. xl. 3.
Ps. ii. 7. *Esa. xlii.* 1.
Lev. xiii. 49. *xiv.* 2.
Esa. xliii. 25. *Job. xiv.* 4.
1 *Reg. xxi.* 6. *Exod. xxix.* 32. *Lev. viii.* 31. *xxiv.* 9.
Ezech. iii. 27.
Esa. vi. 9, 10.
Dan. iv. 18.
Lev. xv. 25.
Lev. xviii. 16. *xx.* 21.
Esth. v. 3.
3 *Reg. xxii.* 17. *Num. xxvii.* 17. *Jer. xxiii.* 1. *Ezech. xxxiv.* 2.
Esa. xxix. 13.
Exod. xx. 12. *xxi.* 16. *Deut. v.* 16. *xxvii.* 16.
Gen. vi. 5. *viii.* 21. *Prov. vi.* 14.
1 *Reg. ix.* 13.
Jer. v. 21. *Esa. xliii.* 8.
2 *Reg. xix.* 22.
Ps. xlviii. 7, 8. *Job. ii.* 4.
Jer. xvii. 13. *Deut. xxxiii.* 2.
Esa. ix. 6. *xlii.* 1. *Ps. ii.* 7. *Deut. xviii.* 19.

Marc. ix. 11.
ix. 12. *Luc. xxiii.* 11. *Act. iv.* 27. *Phil. ii.* 8. *Heb. xii.* 2.
ix. 43. *Matt. v.* 29. *xviii.* 8.
ix. 44, 46, 48.
ix. 49. *Matt. v.* 13. *Luc. xiv.* 34.
x. 4. *Matt. v.* 31.
x. 6. *Matt. xix.* 4.
x. 7, 8. 1 *Cor. vi.* 16.
x. 19. *Rom. xiii.* 9.
x. 23. 1 *Tim. vi.* 17.
x. 27. *Luc. i.* 37.
xi. 9. *Matt. xxi.* 9. *xxiii.* 39.
xi. 17. *Matt. xxi.* 13. *Luc. xix.* 45. *Joan. ii.* 14.
xi. 28. *Act. iv.* 7. *vii.* 27.
xii. 1. *Matt. xxi.* 33. *Luc. xx.* 9. 1 *Cor. ix.* 7.
xii. 7. *Heb. i.* 2. *Joan. xi.* 53.
xii. 10, 11. 1 *Pet. ii.* 7.
xii. 19.
xii. 26. *Act. vii.* 32.
xii. 29, 30. *Rom. xiii.* 9.
xii. 31. *Gal. v.* 14. *Jac. ii.* 8.
xii. 32, 33.
xii. 36. 1 *Cor. xv.* 25. *Heb. i.* 13.
xiii. 2. *Luc. xix.* 44.
xiii. 6. *Ephes. v.* 6.
xiii. 8.
xiii. 12.
xiii. 14.
xiii. 19.
xiii. 24. *Apoc. vi.* 12.
xiii. 26. *Act. i.* 11.
xiii. 31. *Heb. i.* 11.
xiv. 7.
xiv. 18.
xiv. 24.
xiv. 27. *Joan. xvi.* 32.
xiv. 45.
xiv. 62. 1 *Thess. iv.* 16.
Mal. iv. 5.
Mal. iv. 6. *Esa. lii.* 14. *liii. Dan. ix.* 26. *Ps. xxi.*
Deut. xiii. 6.
Esa. lxvi. 24.
Lev. ii. 13.
Deut. xxiv. 1. *Jer. iii.* 1.
Gen. i. 27. *v.* 2.
Gen. ii. 24.
Exod. xx. 12, 15. *Deut. v.* 17.
Job. xxxi. 24. *Ps. lxi.* 10.
Job. xlii. 2. *Zach. viii.* 6.
Ps. cxvii. 26.
3 *Reg. viii.* 29. *Esa. lvi.* 7. *Jer. vii.* 11.
Exod. ii. 14.
Esa. v. 1, 2. *Ps. lxxix.* 8-14. *Jer. ii.* 21. *xii.* 10.
Ps. ii. 7.
Ps. cxvii. 22. *Esa. xxviii.* 16.
Deut. xxv. 5.
Exod. iii. 6.
Deut. vi. 4, 5. *x.* 12.
Lev. xix. 18.
Deut. iv. 35. 39. *Ose. vi.* 7.
Ps. cix. 1.
3 *Reg. ix.* 7, 8. *Mich. iii.* 11, 12.
Jer. xiv. 14. *xxiii.* 21.
Esa. xix. 2. *Ezech. vii.* 3.
Mich. vii. 6. *Ezech. xxxviii.* 21.
Dan. xii. 11. *ix.* 27.
Dan. xii. 1.
Esa. xiii. 10. *Ezech. xxxii.* 7.
Dan. vii. 10, 13.
Ps. ci. 26, 27. *Esa. xl.* 8. *li.* 6.
Deut. xv. 11. *Prov. xxii.* 2.
Ps. xl. 9.
Exod. xxiv. 8.
Zach. xiii. 7.
2 *Reg. xx.* 9. *Prov. xxvii.* 6.
Dan. vii. 10.

Marc. xiv. 65. *Joan. xix.* 3.
xv. 1. *Joan. xviii.* 28.
xv. 24. *Matt. xxvii.* 35.
xv. 28. *Luc. xxii.* 37.
xv. 29. *Joan. ii.* 19.
xv. 34.
xv. 36.
xv. 40. *Luc. xxiii.* 49.
xvi. 19, 20. *Act. i.* 2, 3. *xiv.* 3.
Luc. i. 6.
i. 15. *Gal. i.* 15.
i. 17. *Marc. ix.* 12.
i. 18.
i. 19. *Matt. xviii.* 10. *Heb. i.* 14.
i. 25.
i. 31. *ii.* 21. *Matt. i.* 21, 23.
i. 32, 33. 1 *Cor. xv.* 24. *Heb. i.* 8.
i. 37. *Matt. xix.* 26.
i. 46-55.
i. 47.
i. 53.
i. 54, 55.
i. 69.
i. 72, 73.
i. 78.
i. 79.
ii. 4.
ii. 13, 14. *Apoc. v.* 11. *Matt. xxvi.* 53. *Heb. i.* 6.
ii. 23.
ii. 24.
ii. 29, 30. *Phil. i.* 23.
ii. 32-34. *Act. xiii.* 47.
ii. 38.
ii. 52.
iii. 4-6.
iii. 16.
iii. 22. *Col. i.* 13. 2 *Pet. i.* 17.
Esa. l. 6. *Job. xvi.* 10, 11.
Ps. ii. 2.
Ps. xxi. 18.
Esa. liii. 12.
Ps. xxi. 7. *cviii.* 25.
Ps. xxi. 1.
Ps. lxviii. 21.
Ps. xxxvii. 11.
Ps. cix. 1. *lxvii.* 11.
Gen. xvii. 1. [*Tob. xiv.* 9.]
Judd. xiii. 14. *Num. vi.* 3.
Mal. iv. 6. [*Sir. xlviii.* 10.]
Gen. xvii. 17.
Dan. viii. 16. *ix.* 21. *Ps. xxxiii.* 7. [*Tob. xii.* 15.]
Gen. xxx. 23. *Esa. iv.* 1.
Esa. vii. 14.
Esa. ix. 6. *xvi.* 5. *liv.* 5. *Ps. cxxxi.* 11. *Dan. ii.* 44. *vii.* 14, 27. *Mich. iv.* 7.
Gen. xviii. 14. *Job. xlii.* 2.
Citata ferè omnia. Vide Annotat.
Hab. iii. 18.
Ps. xxxiii. 10. *cvi.* 9. *cxii.* 6-8.
Esa. xli. 8, 9. *liv.* 5.
Ps. cxxxi. 17.
Mich. vii. 20.
Zach. vi. 12. *iii.* 9. *Mal. iv.* 2.
Esa. ix. 2. *xlii.* 7. *lx.* 1.
Mich. v. 1. *Esa. ix.* 1, 2.
Dan. vii. 10. *Ps. lxvii.* 17. *Esa. lvii.* 19. *Deut. xxxii.* 43.
Exod. xiii. 2. *Num. viii.* 16.
Lev. v. 11. *xii.* 6-8.
Gen. xlvi. 30. *Ps. xcvii.* 2.
Esa. xlii. 6. *xlix.* 6. *viii.* 14.
Esa. xlvii. 4. *Gen. xlix.* 18.
1 *Reg. ii.* 26.
Esa. xl. 3, 4. *lii.* 10. *Ps. xcvii.* 2.
Esa. iv. 4. *xliv.* 3. *Joel. ii.* 28, 29.
Ps. ii. 7. *Esa. xlii.* 1.

Luc. iii. 31-38.
iv. 2.
iv. 4.
iv. 8.
iv. 10, 11.
iv. 12.
iv. 16.
iv. 18, 19.
iv. 26, 27.
v. 10.
v. 14. *xvii.* 14.
v. 34. 2 *Cor. xi.* 2. *Apoc. xxii.* 17.
vi. 1. *Matt. xii.* 1.
vi. 3, 4.
vi. 10.
vi. 21.
vi. 24, 25. *Jacob. iv.* 9. *v.* 1.
vi. 30. *Matt. v.* 42.
vi. 38, 39.
vi. 46. *Rom. ii.* 13. *Jac. i.* 22.
vii. 22.
vii. 27. *Matt. xi.* 10.
vii. 50. *viii.* 48. *Matt. ix.* 22.
viii. 8.
viii. 10. 2 *Cor. iii.* 5, 14.
viii. 25.
viii. 43. *Matt. ix.* 20.
ix. 26. 1 *Joan. ii.* 23.
ix. 35. *Act. iii.* 22.
ix. 41.
ix. 54.
ix. 61. *Matt. x.* 37.
x. 4.
x. 20. *Phil. iv.* 3. *Apoc. xiii.* 8.
x. 21. 1 *Cor. i.* 19. *ii.* 6, 7.
x. 22. *Act. x.* 36. *Phil. ii.* 9.
x. 27. *Rom. xiii.* 9. *Gal. v.* 14.
x. 28.
xi. 22. *Col. ii.* 15. *Ephes. vi.* 11.
xi. 31, 32.
xi. 42.

Citata ferè omnia. Vide Annotat.
Exod. xxxiv. 28. 3 *Reg. xix.* 8.
Deut. viii. 3.
Deut. vi. 13. *x.* 10. 1 *Reg. vii.* 3.
Ps. xc. 11, 12.
Deut. vi. 16.
Neh. viii. 5, 6.
Esa. lxi. 1, 2. *Lev. xxv.* 10.
3 *Reg. xvii.* 9. 4 *Reg. v.* 14.
Jer. xvi. 16. *Ezech. xlvii.* 9.
Lev. xiii. 2, 3. *etc. xiv.* 2. *etc.*
Esa. lxii. 5.
Deut. xxiii. 24, 25.
1 *Reg. xxi.* 6. *Exod. xxix.* 32, 33.
3 *Reg. xiii.* 6.
Esa. lv. 1. *lxi.* 3. *lxvi.* 10.
Amos. vi. 1. *Esa. lxv.* 13.
Deut. xv. 7. [*Tob. iv.* 16.]
Prov. xix. 17. *Esa. xlii.* 19.
Mal. i. 6.
Esa. xxix. 18. *xxxv.* 5. *lxi.* 1.
Mal. iii. 1.
1 *Reg. xx.* 42.
Ezech. iii. 27.
Esa. vi. 9. *Ezech. xii.* 2. *xx.* 49.
Job. xxvi. 14. *Ps. cvi.* 29.
Lev. xv. 25.
Deut. xxxiii. 2. *Jer. xvii.* 13.
Esa. xlii. 1. *Deut. xviii.* 19.
Deut. xxxii. 5.
4 *Reg. i.* 10-12.
3 *Reg. xix.* 20.
4 *Reg. iv.* 29.
Dan. xii. 1. *Esa. iv.* 3.
Esa. xxix. 14.
Ps. i. 7, 8. *viii.* 6.
Deut. vi. 5.
Lev. xviii. 5. *Ezech. xx.* 11, 13.
Esa. liii. 12.
3 *Reg. x.* 1. *Jona. iii.* 5.
Ose. vi. 6. *Mich. vi.* 8.

Luc. xii. 2. *Matt. x.* 26.
xii. 4. 1 *Pet. iii.* 14.
xii. 7. *Act. xxvii.* 34.
xii. 14. *Joan. xviii.* 36.
xii. 15.
xii. 24. *Matt. x.* 29.
xii. 31.
xii. 53.
xii. 58. *Act. ix.* 5.
xiii. 6.
xiii. 15.
xiii. 19.
xiii. 27.
xiii. 29.
xiii. 34.
xiii. 35.
xiv. 5.
xiv. 8.
xiv. 10.
xiv. 11.
xiv. 16, 17. *Apoc. xix.* 9.
xiv. 26. *Matt. x.* 37.
xv. 19. *Matt. viii.* 8.
xvi. 15.
xvi. 17.
xvi. 22. *Heb. i.* 14.
xvi. 24, 25. *Marc. ix.* 44. *Luc. vi.* 24, 25.
xvii. 28, 29.
xvii. 31, 32. 1 *Cor. x.* 6.
xvii. 37.
xviii. 9. *Apoc. iii.* 17.
xviii. 11.
xviii. 14.
xviii. 20. *Rom. xiii.* 9. *Ephes. vi.* 2.
xviii. 24.
xviii. 27.
xviii. 32, 33.
xix. 22. *Matt. xxv.* 24.
xix. 40.
xix. 44.
xix. 46.
Job. xii. 22.
Jer. i. 8.
1 *Reg. xiv.* 45. 2 *Reg. xiv.* 11.
Exod. ii. 14.
Job. xxxi. 25. *Prov. xxx.* 8.
Job. xxxviii. 41. *Ps. cxlvi.* 9.
Ps. lxxxiii. 11. 3 *Reg. iii.* 13.
Mich. vii. 6.
Prov. xxv. 8. [*Sir. viii.* 1.]
Esa. v. 1, 2.
Exod. xxiii. 5. *Deut. xxii.* 4.
Dan. iv. 18. *Zach. iv.* 10.
Ps. vi. 8.
Esa. ii. 2, 3. *Mal. i.* 11.
Ps. xvi. 8. *xc.* 4. *Ose. xi.* 8.
Ps. lxviii. 25. *cxvii.* 26. *Mich. iii.* 12.
Exod. xxiii. 5. *Deut. xxii.* 4.
Prov. xxv. 6, 7. [*Sir. xxxv.* 1, 2.]
Prov. xxv. 7.
Prov. xxix. 23. *Job. xxii.* 29.
Esa. xxv. 6. *Prov. ix.* 2-5.
Deut. xiii. 6. *xxxiii.* 9.
Gen. xxxii. 10.
1 *Reg. xvi.* 7. *Ps. vii.* 9.
Esa. xl. 8. *li.* 6. *Ps. ci.* 26.
Ps. xxxiii. 7. *xc.* 1. [4 *Mac. xiii.* 16.]
Zach. xiv. 12. *Esa. lxvi.* 24. *Ps. xvi.* 14. *Job. xxi.* 13.
Gen. xix. 14, 24.
Gen. xix. 26.
Job. xxxix. 33.
Prov. xxx. 12.
Esa. lxv. 5. *Jer. vii.* 4.
Job. xxii. 27-29. *Prov. xxix.* 23.
Exod. xx. 12-16. *Deut. v.* 16-21.
Prov. xi. 28. *Ps. li.* 7.
Job. xlii. 2. *Zach. viii.* 6.
Ps. xxi. Esa. liii. Ose. vi. 3.
2 *Reg. i.* 16.
Hab. ii. 11.
Mich. iii. 12. 3 *Reg. ix.* 7, 8.
Esa. lvi. 7. *Jer. vii.* 11.

Luc. xx. 9.
xx. 14. *Heb. i.* 2.
xx. 17. *Rom. ix.* 33. *Act. iv.* 11.
xx. 18.
xx. 19.
xx. 28.
xx. 37. *Act. vii.* 32. *Heb. xi.* 16.
xx. 42, 43. 1 *Cor. xv.* 25.
xxi. 6.
xxi. 8-10. 2 *Thess. ii.* 2, 3.
xxi. 15.
xxi. 20, 22.
xxi. 25. 2 *Pet. iii.* 10-12. *Apoc. vi.* 12.
xxi. 27. 2 *Thess. i.* 10. *Apoc. i.* 7.
xxi. 33. *Heb. i.* 11. 2 *Pet. iii.* 7.
xxi. 35. 1 *Thess. v.* 2, 6.
xxii. 19. 1 *Cor. xi.* 23, 24.
xxii. 21, 22. *Act. i.* 16. 20.
xxii. 37.
xxii. 63, 64.
xxii. 69. *Act. vii.* 56.
xxiii. 30. *Apoc. vi.* 16.
xxiii. 31. 1 *Pet. iv.* 17.
xxiii. 32.
xxiii. 34. 1 *Cor. iv.* 12.
xxiii. 35, 36.
xxiii. 36.
xxiii. 46. *Act. vii.* 59. 60.
xxiii. 53.
xxiii. 56.
xxiv. 5.
xxiv. 26. *Phil. ii.* 7, 8.
xxiv. 27. *Joan. i.* 46. *Act. iii.* 18. *xxiv.* 14. *Rom. i.* 2.
xxiv. 50.
xxiv. 53.
Joan. i. 1, 3, 10. *Act. x.* 36. *Rom. ix.* 5. 1 *Cor. viii.* 6. *Col. i.* 16, 17. *iii.* 10. *Heb. i.* 2, 10. *i.* 14. *Heb. ii.* 16. *Rom. i.* 3.
Esa. v. 1-7. *Jer. ii.* 21. *xii.* 10.
Ps. ii. 2, 8. *Gen. xxxvii.* 18.
Ps. cxvii. 22, 23. *Esa. viii.* 14.
Amos. ix. 9. *Dan. ii.* 44, 45.
3 *Reg. xxii.* 8.
Deut. xxv. 5.
Exod. iii. 6.
Ps. cix. 1.
Mich. iii. 12. 3 *Reg. ix.* 7, 8.
Jer. xiv. 14. *xxxvi.* 8. *Esa. xix.* 2.
Exod. iv. 12. *Esa. liv.* 17.
Dan. ix. 26, 27. *Zach. xi.* 1.
Esa. xiii. 10. *Ezech. xxxii.* 7. *Joel. ii.* 10, 31. *iii.* 15.
Dan. vii. 10-13.
Ps. ci. 26. *Esa. li.* 6.
Esa. xxiv. 17.
1 *Reg. ix.* 13.
Ps. xl. 9. *lxviii.* 25. *cviii.* 8.
Esa. liii. 12.
Ps. xxi. Esa. l. 6. *lii.* 14.
Dan. vii. 9, 10.
Ose. x. 8. *Esa. ii.* 19.
Esa. x. 12. *Jer. xii.* 5. *xxxii.* 29.
Esa. liii. 12.
Ps. xxi. 18.
Ps. xxi. 7, 8. [*Sap. ii.* 17-20.]
Ps. lxviii. 21.
Ps. xxx. 5.
Esa. liii. 9.
Exod. xx. 10.
Esa. viii. 19. *Ps. cxiii.* 17, 18.
Esa. l. 6. *lii.* 14.
Gen. iii. 15. *xxii.* 18. *Ps. xxi. Dan. ix.* 24. *Esa. liii.*
Lev. ix. 22. 4 *Reg. ii.* 11-13.
Ps. lxxxiii. 4.
Gen. i. 1. *Ps. viii.* 6. *ci.* 25. *Esa. xl.* 28. *xlv.* 12. *Ezech. xxviii.* 13-15.
Esa. ix. 5, 6. *Zach. xiii.* 7.

Joan. i. 9. *viii.* 12. *xii.* 46.
i. 18. 1 *Joan. iv.* 12.
i. 23.
i. 25.
i. 29. 1 *Pet. i.* 19. *Apoc. xiii.* 8.
i. 30, 31.
i. 46. *v.* 46. *Luc. i.* 70. *xxiv.* 27. *Act. xxvi.* 22, 23. *Ephes. ii.* 10. 2 *Pet. iii.* 2. *Apoc. xv.* 3.
i. 48.
ii. 17.
iii. 8. 1 *Cor. ii.* 11.
iii. 14. *viii.* 28.
iii. 20.
iii. 34. *Matt. xii.* 18.
iv. 10.
iv. 13.
iv. 22. *Rom. iii.* 2. *ix.* 4.
iv. 36.
v. 10.
v. 18. *x.* 30. *xiv.* 9. *Phil. ii.* 6.
v. 28. 1 *Cor. xv.* 52. *Apoc. xx.* 12.
vi. 14.
vi. 31.
vi. 35.
vi. 45. *Heb. viii.* 10. *Rom. xi.* 27.
vi. 49. 1 *Cor. x.* 5.
vii. 24. *Jac. ii.* 1.
vii. 37. *Apoc. xxi.* 6. *xxii.* 17.
vii. 38.
vii. 40.
vii. 42. *Luc. ii.* 4.
vii. 51.
viii. 5.
viii. 7. *Jac. iii.* 2.
viii. 17. 2 *Cor. xiii.* 1.
viii. 24. *x.* 38. *xiii.* 19.
ix. 31.
x. 11. *Heb. xiii.* 20.
x. 16. *Ps. lxxix.* 1.
Ps. xxvi. 1. *Esa. ix.* 2. *Dan. ii.* 22.
Exod. xxxiii. 20. *Deut. iv.* 12.
Esa. xl. 3.
Deut. xviii. 15.
Esa. liii. 7, 11. *Exod. xii.* 3. *etc.*
Gen. xxviii. 16. *Esa. i.* 3. *xlv.* 15.
Gen. iii. 15. *xxii.* 18. *Deut. xviii.* 15. *Esa. vii.* 14. *Jer. xxiii.* 5. *Dan. ix.* 24. *Mich. v.* 2. *Zach. vi.* 12. *ix.* 9.
Ps. xxxi. 2.
Ps. lxviii. 9.
Eccles. xi. 5.
Num. xxi. 9. 4 *Reg. xviii.* 4.
Job. xxiv. 14. *Esa. v.* 20.
Esa. xi. 2, 3. *xlii.* 1.
Esa. xii. 3. *xlv.* 15. *Gen. xxviii.* 16.
Jer. ii. 13.
4 *Reg. xvii.* 29. *Esa. ii.* 3.
Amos. ix. 13.
Exod. xx. 10. *Neh. xiii.* 19.
Mal. ii. 10. *Ps. ii.* 7.
Dan. xii. 2. *Esa. xxv.* 8. *Ose. xiii.* 14.
Deut. xviii. 15.
Ps. lxxvii. 24. *Exod. xvi.* 4.
Esa. lv. 1. [*Sir. xxiv.* 21.]
Esa. liv. 13. *Jer. xxxviii.* 34.
Exod. xvi. 15. *Ps. lxxvii.* 24.
Deut. i. 16, 17. *Prov. xxiv.* 23.
Esa. lv. 1. *Lev. xxiii.* 36.
Esa. xii. 3. *xliv.* 3. *Zach. xiv.* 8.
Deut. xviii. 15. *Esa. xii.* 3. *xliv.* 3.
Ps. cxxxi. 11. *Mich. v.* 2.
Exod. xxiii. 1. *Lev. xix.* 15.
Lev. xx. 10. *Deut. xxii.* 22.
3 *Reg. viii.* 46. *Eccles. vii.* 21.
Deut. xvii. 6. *xix.* 15. *Num. xxxv.* 30.
Esa. xliii. 10, 11. *Deut. xxxii.* 39.
Prov. xv. 29. *xxi.* 27. *xxviii.* 9.
Esa. xl. 11. *Ezech. xxxiv.* 23.
Ezech. xxxvii. 22, 24.

Joan. x. 20. 1 *Cor. xiv.* 23.
x. 34.
xii. 13.
xii. 15.
xii. 32. 2 *Cor. v.* 14.
xii. 34.
xii. 38. *Rom. x.* 16.
xii. 40. *Act. xxviii.* 26.
xiii. 18.
xiii. 34. 1 *Joan. iii.* 11.
xv. 25.
xvi. 13. 1 *Joan. ii.* 27.
xvii. 12. *xviii.* 9.
xviii. 37. 1 *Tim. vi.* 15.
xix. 24.
xix. 28, 29.
xix. 36.
xix. 37. *Apoc. i.* 7.
xx. 17.
xx. 28. *xiv.* 10. 1 *Cor. viii.* 6.
Act. i. 16. *Joan. xiii.* 18. *xviii.* 3.
i. 20.
ii. 16-21. *Apoc. vi.* 12.
ii. 25-28. *xiii.* 35, 36.
ii. 29, 30.
ii. 34, 35.
ii. 40.
iii. 19.
iii. 22, 23. *vii.* 37.
iii. 25. *Rom. xv.* 8.
iv. 11. *Rom. ix.* 33. 1 *Pet. ii.* 7.
iv. 12. 1 *Thess. v.* 9.
iv. 24. *xiv.* 15.
iv. 25, 26.
iv. 34.
vii. 3.
vii. 5.
vii. 6, 7.
vii. 8.
vii. 9.
vii. 10.
Ose. ix. 7.
Ps. lxxxi. 6. *Gen. iii.* 5.
Ps. cxvii. 26.
Zach. ix. 9.
Ose. xi. 4.
Ps. ix. 7. *lxxxviii.* 28, 29.
Esa. liii. 1.
Esa. vi. 9, 11.
Ps. xl. 9.
Lev. xix. 18.
Ps. xxxiv. 19. *lxviii.* 5. *cviii.* 3.
Neh. ix. 20. *Esa. xxxii.* 15.
Ps. cviii. 6. *Mal. iii.* 17.
Ps. ii. 6. *lxxiii.* 12. *Esa. vi.* 5.
Ps. xxi. 18.
Ps. lxviii. 21.
Exod. xii. 10, 46. *Num. ix.* 12.
Zach. xii. 10.
Ps. xxi. 22.
Ps. xxxiv. 23. 2 *Reg. vii.* 28.
Ps. xl. 9.
Ps. lxviii. 25. *cviii.* 6-8.
Joel. ii. 28-32. *iii.* 15.
Ps. xv. 8-11.
3 *Reg. ii.* 10. *Ps. cxxxi.* 11.
Ps. cix. 1.
Ps. xi. 7. *Deut. xxxii.* 5.
Ezech. xviii. 30.
Deut. xviii. 15-19.
Gen. xii. 3. *xxii.* 18. *xxvi.* 4.
Ps. cxvii. 22. *Esa. xxviii.* 16.
Esa. xlv. 21.
Ps. cxlv. 6.
Ps. ii. 1, 2.
Deut. xv. 4.
Gen. xii. 1.
Deut. ii. 5.
Gen. xv. 13, 14.
Gen. xxv. 19. *xxi.* 4. *xxxv.* 5.
Gen. xxxvii. 11. *xlv.* 4. *xxxix.* 3.
Gen. xli. 43. *Ps. civ.* 21-23.

Act. vii. 11.
vii. 12.
vii. 13.
vii. 14.
vii. 17.
vii. 18.
vii. 19.
vii. 20. *Heb. xi.* 23.
vii. 21.
vii. 24, 26.
vii. 27, 28.
vii. 30.
vii. 32.
vii. 33.
vii. 34.
vii. 37, 38. 1 *Cor. x.* 4.
vii. 40.
vii. 42, 43.
vii. 44. *Heb. viii.* 5.
vii. 45, 46.
vii. 47.
vii. 49, 50.
vii. 51.
vii. 53. *Gal. iii.* 10.
vii. 54.
viii. 32, 33.
ix. 5. *xxvi.* 14. 1 *Cor. x.* 22.
x. 13, 14.
x. 34.
x. 38. *Luc. iv.* 18. 1 *Joan. iii.* 8.
x. 43.
xii. 24. *Col. i.* 6.
xiii. 18.
xiii. 19-21.
xiii. 22. *vii.* 45.
xiii. 23, 24.
xiii. 33.
xiii. 34.
xiii. 35. *ii.* 27, 29.
xiii. 36.
xiii. 39. *Rom. v.* 18. *x.* 4.

Gen. xli. 56, 57. *xliii.* 1. *Ps. civ.* 16.
Gen. xlii. 2.
Gen. xlv. 1.
Gen. xlvi. 27. *Exod. i.* 5. *Deut. x.* 22.
Exod. i. 7.
Exod. i. 8.
Exod. i. 10, 11.
Exod. ii. 2.
Exod. ii. 5-10.
Exod. ii. 11-13.
Exod. ii. 14.
Exod. iii. 2.
Exod. iii. 6.
Exod. iii. 5.
Exod. iii. 7.
Deut. xviii. 15-18. *Exod. xix.* 3, 20.
Exod. xxxii. 1.
Amos. v. 25-27. *Jer. xix.* 13.
Exod. xxv. 40.
Jos. iii. 14. *Ps. cxxxi.* 2-5.
1 *Par. xxviii.* 6.
Esa. lxvi. 1, 2.
Jer. vi. 10. *ix.* 25. *Ezech. xliv.* 9.
Exod. xix. 3. *etc.*
Job. xvi. 10. *Ps. xxxiv.* 16.
Esa. liii. 7, 8.
Esa. xlv. 9.
Ezech. iv. 13, 14.
Deut. x. 17. 2 *Par. xix.* 7.
Esa. lxi. 1. *Ps. xliv.* 7.
Jer. xxxviii. 34. *Mich. vii.* 18.
Esa. lv. 11.
Deut. i. 31. *Exod. xvi.* 2, 35.
Jos. xiv. 1. *Jud. ii.* 16. 1 *Reg. x.* 1.
Ps. lxxxviii. 20. 1 *Reg. xiii.* 14.
2 *Reg. vii.* 12. *Esa. xi.* 1.
Ps. ii. 7.
Esa. lv. 3. *Ps. lxxxviii.* 35.
Ps. xv. 10.
3 *Reg. ii.* 10.
Esa. liii. 11. [*Sir. xlii.* 2.]

Act. xiii. 41.
xiii. 46, 47. *Matt. x.* 6.
xiv. 10. *iii.* 8.
xiv. 15. *Apoc. xiv.* 7.
xiv. 16. *xvii.* 30.
xv. 16, 17.
xv. 18. *Joan. viii.* 58. *Heb. iv.* 3.
xv. 21. *xiii.* 27.
xvi. 15. *Luc. xxiv.* 29. *Heb. xiii.* 2.
xvi. 16. *xix.* 24.
xvi. 31. *Joan. iii.* 15. *vi.* 47.
xvii. 29.
xvii. 31.
xviii. 6. *xiii.* 45.
xviii. 9, 10. *Joan. x.* 16.
xix. 20. *vi.* 7. *xii.* 24.
xix. 26.
xx. 33. 2 *Cor. xi.* 9. *xii.* 13.
xxi. 9. *ii.* 17.
xxi. 26. *xxiv.* 18.
xxii. 16.
xxiii. 2. *Joan. xviii.* 22.
xxiii. 3.
xxiii. 5.
xxiv. 15. *Apoc. xx.* 13.
xxvi. 18. *Ephes. i.* 18. *Col. i.* 13.
xxvii. 35. *Joan. vi.* 11.
xxviii. 26, 27. *Rom. xi.* 8.
Rom. i. 1. *Gal. i.* 15.
i. 2, 3. *Luc. i.* 70. *Joan. i.* 45.
i. 16. 2 *Tim. i.* 8. *Marc. viii.* 38.
i. 17. *Joan. iii.* 36. *Gal. iii.* 11.
i. 20. *Act. xiv.* 17.
ii. 4. 2 *Pet. iii.* 9.
ii. 6. *Matt. xvi.* 27. *Apoc. ii.* 23.
ii. 24.
ii. 29. *Col. ii.* 11. *Phil. iii.* 3.
iii. 2. *Joan. iv.* 22.
iii. 3. 2 *Tim. ii.* 13.
iii. 4. *Joan. iii.* 33. 1 *Joan. v.* 10.
iii. 6.
Hab. i. 5. *Esa. xxviii.* 14.
Deut. xxxii. 21. *Esa. xlii.* 6. *xlix.* 6.
Esa. xxxv. 6.
Ps. cxlv. 6.
Ps. lxxx. 12.
Amos. ix. 11, 12.
Ps. xlix. 11. *Hab. iii.* 6.
Neh. viii. 1. *xiii.* 1.
Gen. xix. 3. *xxxiii.* 11.
1 *Reg. xxviii.* 7.
2 *Par. xx.* 20. *Esa. xlv.* 22. *l.* 10.
Esa. xl. 17-20.
Ps. ix. 8.
2 *Reg. i.* 16. *Ezech. iii.* 18, 19.
Esa. xliii. 1, 2, 5. *Ezech. xxxvii.* 22.
Esa. lv. 11.
Ps. cxiii. 4. *Jer. x.* 3.
1 *Reg. xii.* 3.
Joel. ii. 28.
Num. vi. 13.
Esa. i. 16. *Jer. iv.* 14.
3 *Reg. xxii.* 24. *Jer. xx.* 2.
Lev. xix. 35. *Deut. xvii.* 9.
Exod. xxii. 28.
Dan. xii. 2.
Esa. xxxv. 5. *xlii.* 7. *lx.* 1.
1 *Reg. ix.* 13.
Esa. vi. 9-11. *Ezech. xii.* 2.
Jona. i. 9. *Deut. xxxiv.* 5. *Jos. i.* 2.
Ps. cxxxi. 10, 11. 2 *Reg. vii.* 12.
Ps. xxxix. 9. [*Sir. xlii.* 1, 2.]
Hab. ii. 4.
Ps. xviii. 1-4. [*Sap. xiii.* 1-13.]
Ezech. xviii. 31, 32. *Esa. xxx.* 18.
Ps. lxi. 12. [*Sir. xi.* 26, 27.]
Esa. lii. 5. 2 *Reg. xii.* 14.
Deut. x. 16. *xxx.* 6. *Jer. iv.* 4.
Ps. cxlvii. 19, 20. *Deut. iv.* 7, 8.
Num. xxiii. 19. *Esa. lv.* 11.
Ps. xlix. 6. *l.* 4. *cxv.* 11.
Gen. xviii. 25. *Job. viii.* 3.

Rom. iii. 10-18.
iii. 14, 15.
iii. 19.
iii. 20-31. *Gal. ii.* 16. *iii.* 22. *Col. iii.* 11. 1 *Pet. i.* 18.
iv. 1.
iv. 3. *Gal. iii.* 6. *Jac. ii.* 23.
iv. 7, 8. 2 *Cor. v.* 19.
iv. 11. *Gal. iii.* 7.
iv. 13. *viii.* 17. *Gal. iii.* 18.
iv. 17. *Gal. iii.* 29.
iv. 18. *Heb. xi.* 12.
iv. 25. 1 *Joan. i.* 7. *ii.* 2.
v. 12. *vi.* 13, 23. 1 *Cor. xv.* 21.
vi. 23. 1 *Cor. xv.* 21. *Jac. i.* 15.
vii. 7. *iii.* 20. *xiii.* 9.
vii. 10.
vii. 14. [1 *Mac. i.* 15.]
vii. 18.
vii. 22. 2 *Cor. iv.* 16.
viii. 11. *Ephes. ii.* 5. *Col. ii.* 13.
viii. 26.
viii. 27.
viii. 28.
viii. 31.
viii. 33, 34.
viii. 36. 1 *Cor. iv.* 9. *ii.* 4. 11.
ix. 3.
ix. 4. *Ephes. ii.* 12.
ix. 5. *Joan. i.* 18. *vi.* 46.
ix. 6. *Joan. viii.* 39. *Gal. vi.* 16.
ix. 7. *Gal. iv.* 23.
ix. 9.
ix. 10.
ix. 12.
ix. 13. *Coll. Luc. xiv.* 26.
ix. 14.
ix. 15.
ix. 17.
ix. 20.
ix. 25. 1 *Pet. ii.* 10.
Ps. xiii. 1-3. *lii.* 3. *xxxv.* 1.
Ps. ix. 7. *Esa. lix.* 7.
Ezech. xvi. 63. *xxii.* 13, 14.
Ps. cxlii. 2. *Job. ix.* 2. *Esa. xliii.* 26. *xlv.* 25. *l.* 8.
Esa. li. 2. [1 *Mac. ii.* 52.]
Gen. xv. 6.
Ps. xxxi. 1, 2.
Gen. xvii. 11.
Gen. xv. 6. *xvii.* 2.
Gen. xvii. 5.
Gen. xv. 5.
Esa. liii. 12.
Gen. ii. 17. *iii.* 6.
Gen. ii. 17. [*Sir. xiv.* 17. *xxv.* 24.]
Exod. xx. 17. *Deut. v.* 21.
Lev. xviii. 5. *Ezech. xx.* 11-25.
Esa. l. 1. 3 *Reg. xx.* 20, 25.
Ps. l. 5. *Gen. vi.* 5.
Ps. i. 2.
2 *Par. vi.* 18. *Lev. xxvi.* 12.
Zach. xii. 10.
1 *Par. xxviii.* 9. *Ps. vii.* 9.
Eccles. viii. 12. *Prov. xvi.* 7.
Ps. cxvii. 6. *Num. xiv.* 8.
Esa. l. 8, 9. *Ps. cix.* 1.
Ps. xliii. 22.
Exod. xxxii. 32.
Exod. iv. 22. *Deut. vii.* 6.
Exod. iii. 14. *Jer. xiv.* 13. *xxxix.* 17.
Num. xxiii. 19. *Deut. x.* 16.
Gen. xxi. 12.
Gen. xviii. 10.
Gen. xxv. 21.
Gen. xxv. 23.
Mal. i. 2, 3. *Deut. xxxiii.* 9.
Deut. xxxii. 4. 2 *Par. xix.* 7.
Exod. xxxiii. 19.
Exod. ix. 16.
Esa. xlv. 9. *xxix.* 16. *lxiv.* 8.
Ose. ii. 1, 23.

Rom. ix. 26.
ix. 27, 28. *xi.* 5.
ix. 29.
ix. 32, 33.
ix. 33. *x.* 11.
x. 5. *Gal. iii.* 12.
x. 6.
x. 6-8.
x. 13. *Act. ii.* 21. *x.* 34.
x. 15.
x. 16. *Joan. xii.* 38.
x. 18.
x. 19. *xi.* 11, 14.
x. 20, 21.
xi. 1. 2 *Cor. xi.* 22. *Phil. iii.* 5.
xi. 2.
xi. 3.
xi. 4.
xi. 6. *iv.* 4, 5.
xi. 8. *Matt. xiii.* 14.
xi. 9, 10.
xi. 17.
xi. 20. *Phil. ii.* 2, 3. *Jac. iv.* 6. 1 *Pet. v.* 5.
xi. 25. *xii.* 16. *Luc. xxi.* 24.
xi. 26, 27. 2 *Cor. iii.* 16. *Heb. viii.* 8. *x.* 16.
xi. 34.
xi. 35, 36. *Col. i.* 16. 1 *Cor. viii.* 6.
xii. 8. *Act. xx.* 28. 2 *Cor. ix.* 7.
xii. 9. 1 *Tim. i.* 5. 1 *Pet. i.* 22.
xii. 14. 1 *Cor. iv.* 12.
xii. 16. *Gal. v.* 26.
xii. 17. 1 *Cor. vi.* 7.
xii. 19.
xii. 20. *Matt. v.* 44. *Luc. vi.* 33.
xii. 21. *Joan. xvi.* 33.
xiii. 1. *Tit. iii.* 1. 1 *Pet. ii.* 13.
xiii. 2, 3.
xiii. 9.
Ose. i. 10.
Esa. x. 22, 23.
Esa. i. 9. *xiii.* 19.
Esa. viii. 14. [*Sir. xxxix.* 24.]
Esa. xxviii. 16. *Ps. cxvii.* 22.
Lev. xviii. 5. *Ezech. xx.* 11.
Deut. viii. 17.
Deut. xxx. 12-14.
Joel. ii. 32.
Esa. lii. 7. *Nah. i.* 15.
Esa. liii. 1.
Ps. xviii. 4.
Deut. xxxii. 21.
Esa. lxv. 1, 2.
Jer. xxxviii. 37.
1 *Reg. xii.* 22. *Ps. xciii.* 14, 15.
3 *Reg. xix.* 10. 14.
3 *Reg. xix.* 18.
Deut. ix. 4, 5.
Esa. vi. 9. *xxix.* 10. *Deut. xxix.* 4.
Ps. lxviii. 22, 23.
Jer. xi. 16. *Ps. lxxix.* 8-14.
Prov. xxviii. 14. *Esa. lxvi.* 2. *Ps. cxxx.* 1.
Prov. iii. 7.
Esa. xxvii. 9. *lix.* 20, 21. *Jer. xxxviii.* 32-34. *Ps. xiii.* 7.
Esa. xl. 13. *Jer. xxiii.* 18.
Job. xli. 2. *Prov. xvi.* 4. *Mal. ii.* 10.
Deut. xv. 6-8. [*Sir. xxxii.* 9.]
Amos. v. 15. *Ps. xcvi.* 10.
Ps. cviii. 27.
Prov. iii. 7. *Ps. cxxx. Jer. li.* 5.
Prov. iii. 4. [*Sir. xxviii.* 1.]
Deut. xxxii. 35. *Lev. xix.* 18.
Prov. xxv. 21, 22. *Job. xxxi.* 29.
Prov. x. 12. *xv.* 1.
Prov. viii. 15, 16. *Dan. iv.* 32.
2 *Reg. xiv.* 17. *xix.* 27. *Eccles. x.* 20. [*Sap. vi.* 1-7.]
Exod. xx. 13. 17. *Deut. v.* 17. *Lev. xix.* 18.

Rom. xiii. 13, 14. *Gal. iii.* 27.
xiv. 11. *Phil. ii.* 10.
xv. 3. *Luc. xxii.* 42.
xv. 9.
xv. 10.
xv. 11.
xv. 12. *Apoc. v.* 5. *xxii.* 16.
xv. 21.
xvi. 18. *Phil. iii.* 18, 19.
xvi. 20.
1 *Cor. i.* 19.
i. 20.
i. 23. 1 *Pet. ii.* 7.
i. 31. 2 *Cor. x.* 17.
ii. 9.
ii. 10. *Joan. xvi.* 13-15.
ii. 11.
ii. 15. 1 *Joan. iv.* 1.
ii. 16. *Rom. xi.* 34.
iii. 8. *Apoc. xxii.* 12.
iii. 11. *Ephes. ii.* 20.
iii. 13. 1 *Pet. i.* 7. *iv.* 12.
iii. 16. *Heb. iii.* 6.
iii. 18. *Col. ii.* 8.
iii. 19. *i.* 25.
iii. 20. *Rom. i.* 22.
iv. 4. 1 *Joan. iii.* 20, 21.
iv. 5, 6. *Rom. ii.* 1, 16.
iv. 9. *Heb. x.* 33.
v. 1.
v. 2. 2 *Cor. vi.* 17.
v. 7.
v. 8. *Heb. xiii.* 10.
v. 11. *Rom. xvi.* 17.
v. 13. *Rom. xiv.* 4.
vi. 7. *Luc. vi.* 29.
vi. 16. *Ephes. v.* 31.
vii. 5.
vii. 10. *Luc. xvi.* 18.
vii. 31. 1 *Joan. ii.* 17.
viii. 4. *Rom. xiv.* 4. *Ephes. iv.* 6.
Prov. xxiii. 20. *Ps. cxxxi.* 9.
Esa. xlv. 23, 24.
Ps. lxviii. 9.
Ps. xvii. 49. 2 *Reg. xxii.* 50.
Deut. xxxii. 43. *Ps. lxvi.* 4.
Ps. cxvi. 1.
Esa. xi. 1, 10.
Esa. lii. 15.
Ezech. xiii. 18.
Gen. iii. 15.
Esa. xxix. 14. *Job. v.* 12.
Esa. xxxiii. 18. *Job. xii.* 17.
Esa. viii. 14. *Ps. cxviii.* 165.
Jer. ix. 24. *Esa. lxv.* 16.
Esa. lxiv. 4.
Ps. xci. 5.
Prov. xx. 27. *xxvii.* 19.
Prov. xxviii. 5.
Esa. xl. 13. [*Sap. ix.* 13.]
Ps. lxi. 12. *Jer. xvii.* 10. *xxxix.* 19.
Esa. xxviii. 16.
Esa. xlviii. 10. *Jer. xxiii.* 29.
Gen. xli. 38.
Prov. iii. 7. *Esa. v.* 21.
Job. v. 13. *Esa. lv.* 8, 9.
Ps. xciii. 11.
Ps. cxxix. 3. *cxlii.* 2. *Job. ix.* 2.
Dan. vii. 10. *Prov. iii.* 7.
Ps. xliii. 22.
Lev. xviii. 8. *Deut. xxvii.* 20.
Ezech. xiv. 8. *Esa. lii.* 11.
Exod. xii. 15. *Esa. liii.* 7.
Deut. xvi. 3.
Ps. c. 5.
Deut. xxii. 21, 22, 24. *xxiv.* 7.
Prov. xx. 22. *Ps. xxxiv.* 13.
Gen. ii. 24. [1 *Esd. iv.* 25.]
Joel. ii. 16.
Mal. ii. 14.
Esa. xl. 6.
Deut. iv. 39. *vi.* 4.

1 *Cor. viii.* 6. *Joan. iii.* 13. *x.* 30. *xiv.* 20. *xx.* 28. *Rom. xi.* 36.
viii. 9. *Gal. v.* 13.
ix. 7.
ix. 9. 1 *Tim. v.* 18.
ix. 10. 2 *Tim. ii.* 6.
ix. 13, 14. *Luc. x.* 7.
x. 1-3. *Joan. vi.* 31, 32, 58. *Act. vii.* 36. *Heb. iii.* 2.
x. 4. [*Sap. xvi.* 25, 26.]
x. 5. *Joan. vi.* 31.
x. 6.
x. 7.
x. 8.
x. 9.
x. 10.
x. 13. 1 *Thess. v.* 24.
x. 18.
x. 20. *Apoc. ix.* 20.
x. 22.
x. 26.
xi. 6, 7. *Col. iii.* 10. *Phil. ii.* 7. *Rom. viii.* 3.
xi. 8, 9.
xi. 24. *Matt. xxvi.* 26.
xi. 27. *Joan. vi.* 51, 63.
xi. 28. 2 *Cor. xiii.* 5.
xi. 31. *Heb. xii.* 5. [*Sap. iii.* 5.]
xii. 3-11. *Joan. iii.* 8.
xiii. 4, 8. 1 *Pet. iv.* 8.
xiii. 6. 2 *Joan.* 4.
xiv. 21.
xiv. 25.
xiv. 34. *Ephes. v.* 22. *Col. iii.* 18.
xv. 3.
xv. 4. *Matt. xii.* 40.
xv. 8. *Act. ix.* 3, 17.
xv. 21, 22. *Rom. v.* 12. *vi.* 23.
xv. 25. *Ephes. i.* 20. *Col. iii.* 1.
xv. 27. *Ephes. i.* 22. *Heb. x.* 13.
Mal. ii. 10. *Ps. viii.* 6. *ci.* 25. *Gen. i.* 1. *Deut. vi.* 4.
Exod. xxxiv. 12.
Deut. xx. 6.
Deut. xxv. 4.
Esa. xxviii. 24.
Num. xviii. 8. *Deut. xviii.* 1.
Exod. xiii. 21. *xiv.* 21. *Num. ix.* 18. *Ps. lxxvii.* 12-15. *civ.* 40, 41. *Jos. iv.* 23.
Exod. xvii. 6. *Ps. lxxvii.* 35.
Num. xiv. 16. *xxvi.* 64, 65.
Num. xi. 4, 33. *Ps. lxxvii.* 20. *cv.* 14.
Exod. xxxii. 6.
Num. xxv. 1, 9. *Ps. cv.* 28.
Exod. xvii. 2, 7. *Num. xxi.* 6.
Ps. cv. 25. *Exod. xvi.* 2. *xvii.* 2.
Jer. xxxvi. 11. *Ps. cxxiv.* 3.
Lev. iii. 3. *vii.* 15.
Deut. xxxii. 17. *Lev. xvii.* 7.
Deut. xxxii. 21. *Esa. xlv.* 9.
Ps. xxiii. 1. *Exod. xix.* 5.
Num. v. 18. *Deut. xxii.* 5. *Gen. i.* 26, 27. *v.* 1. *ix.* 6.
Gen. ii. 18, 21.
1 *Reg. ix.* 13.
Num. ix. 13.
Mal. i. 7.
Ps. xxxi. 5. *Prov. xviii.* 17.
Ezech. xxxvii. 6. *Joel. ii.* 28.
Prov. x. 12.
Ps. ix. 3. *xiv.* 2, 3.
Esa. xxviii. 11, 12. *Deut. xxviii.* 49.
Zach. viii. 23.
Gen. iii. 16. *Esth. i.* 20.
Ps. xxi. Esa. liii. Dan. ix. 24.
Ps. xv. 10. *Esa. liii.* 9. *Jon. ii.* 1.
Job. iii. 16.
Gen. ii. 17. *iii.* 6. *vi.* 1, 5, 11.
Ps. cix. 1.
Ps. viii. 6.

1 *Cor. xv.* 32. *Luc. xii.* 19. *Apoc. iii.* 17.
xv. 35. *Matt. xxii.* 28.
xv. 45. *Rom. v.* 14.
xv. 47. *Joan. iii.* 13, 31.
xv. 54. *Heb. xiii.* 14.
xv. 55. *sup. v.* 26.
2 *Cor. i.* 4. *iv.* 10. *Col. i.* 24.
i. 6. *iv.* 15, 17.
i. 9, 10. 1 *Cor. xv.* 31.
i. 22. *Ephes. i.* 13. *Apoc. ii.* 17.
ii. 16. *iii.* 5. *Luc. ii.* 34.
iii. 3, 6. *Heb. viii.* 10. *Rom. ii.* 27-29. *vii.* 6.
iii. 7.
iii. 13. *Rom. x.* 4.
iii. 14. *Matt. xiii.* 11.
iii. 17. *Joan. iv.* 24.
iii. 18. 1 *Cor. xiii.* 12.
iv. 4. *Ephes. vi.* 12. *Col. i.* 15.
iv. 8, 9. *vi.* 9, 10.
iv. 11. *Rom. viii.* 36.
iv. 13, 14. *Rom. viii.* 11.
iv. 17, 18. *Rom. viii.* 18, 24.
v. 6. *Phil. i.* 23. *Rom. viii.* 23. *Apoc. xxii.* 20.
v. 10. *Matt. xxv.* 32. *Act. xxiv.* 15. *Rom. xiv.* 10-12.
v. 11. *iv.* 2. *Juda.* 23.
v. 17. *Gal. vi.* 15. *Apoc. xxi.* 5.
v. 21.
vi. 2.
vi. 9, 10. *Apoc. ii.* 9.
vi. 14. *Ephes. v.* 11.
vi. 16. *Apoc. xxi.* 3.
vi. 17. *Apoc. xviii.* 4.
vi. 18. *Apoc. xxi.* 7.
vii. 5. *ii.* 13. *Act. xvi.* 19, 23.
vii. 10.
viii. 10-12. 1 *Pet. iv.* 10.
viii. 15.
Esa. xxii. 13. *lvi.* 12. *Ald. Comp. Eccles. ix.* 2. [*Sap. ii.*]
Ezech. xxxvii. 3.
Gen. ii. 7.
Job. xxxiii. 6. [*Sir. xxxvi.* 10.]
Esa. xxv. 8. *Ps. xv.* 11. *xvi.* 15.
Ose. xiii. 14. *Job. xix.* 25, 26.
Ps. xxxiii. 19. *xciii.* 19.
Esa. lxiii. 9.
Jer. xvii. 5, 7.
Esa. viii. 16. *xlviii.* 16.
Joel. ii. 11. *Deut. i.* 9.
Exod. xxiv. 12. *Jer. xxxviii.* 33. *Deut. iv.* 13. *Ezech. xxxvi.* 26.
Exod. xxxiv. 29-35. *Deut. x.* 1.
Exod. xxxiv. 33.
Esa. vi. 10. *Ezech. xii.* 2.
Ps. cxviii. 45. *Esa. xi.* 2. *lxi.* 1. *xlii.* 1.
Ps. xv. 11. *xvi.* 15.
Esa. vi. 20. [*Sap. ii.* 23. *vii.* 26.]
Ps. xxxvi. 23, 24.
Ps. xliii. 22.
Ps. cxv. 10.
Ps. xxix. 5.
1 *Par. xxix.* 15. *Ps. xxxviii.* 12. *cxviii.* 19. *xli.* 2.
Ps. lxi. 12. *Jer. xvii.* 10. *xxxix.* 19. *Dan. vii.* 10. *xii.* 2.
Job. xxxi. 23. *Ps. cxviii.* 120.
Esa. xliii. 18, 19.
Esa. liii. 10. [*Sir. xlii.* 1, 2.]
Esa. xlix. 8.
Ps. xxxiii. 19. *cxvii.* 18.
3 *Reg. xviii.* 21. [*Sir. xiii.* 17.]
Lev. xxvi. 11, 12. *Ezech. xxxvii.* 26.
Esa. lii. 11, 12.
2 *Reg. vii.* 14. *Jer. xxxviii.* 1, 9.
Deut. xxxii. 25.
2 *Reg. xii.* 13. *Matt. xxvii.* 3, 5.
Prov. xix. 17. *iii.* 28.
Exod. xvi. 18.

2 *Cor. viii.* 21. *Rom. xii.* 17.
ix. 7. *Rom. xii.* 8. 1 *Pet. iv.* 9. *v.* 2. *Philem.* 14. 1 *Cor. ix.* 17.
ix. 9.
ix. 10.
x. 4. *Ephes. vi.* 13-17.
x. 17. 1 *Cor. i.* 31.
x. 18. *Rom. ii.* 29.
xi. 2. *Apoc. xiv.* 4.
xi. 3. *Joan. viii.* 44.
xi. 24.
xii. 7.
xiii. 1. *Matt. xviii.* 16.
xiii. 5. 1 *Cor. xi.* 28.
xiii. 13. *Matt. xxviii.* 19.
Gal. i. 9. *Apoc. xxii.* 18.
i. 15. *Rom. i.* 1.
ii. 6. *Act. x.* 34. *Rom. ii.* 11.
ii. 16. *Heb. vii.* 18.
iii. 6. *Rom. iv.* 3. *Jac. ii.* 23.
iii. 8.
iii. 10.
iii. 11. *ii.* 16. *Rom. i.* 17.
iii. 12. *Rom. iv.* 4, 5. *xi.* 6.
iii. 13. *Rom. viii.* 3. 2 *Cor. v.* 21.
iii. 16.
iii. 17. *Act. vii.* 6.
iii. 19. *Joan. i.* 17. *Rom. iv.* 15.
iii. 26. *Joan. i.* 12. 2 *Cor. vi.* 18.
iii. 29. *Rom. ix.* 7. *Heb. xi.* 18.
iv. 4. *Ephes. i.* 10.
iv. 14. *Matt. x.* 40.
iv. 22. *Heb. xi.* 11.
iv. 26. *Heb. xii.* 22. *Apoc. iii.* 12.
iv. 27.
iv. 29. *Rom. ix.* 9.
iv. 30. *Joan. viii.* 35, 36.
v. 1. *Act. xv.* 10. *Joan. viii.* 32.
v. 11. 1 *Cor. i.* 23.
v. 12. 1 *Cor. v.* 13.
v. 14. *Rom. xiii.* 9.
Prov. iii. 4.
Prov. xxii. 8. *Deut. xv.* 7. *Exod. xxv.* 2. *xxxv.* 5. [*Sir. xxxii.* 9, 10.]
Ps. cxi. 9. *Prov. xix.* 17.
Esa. lv. 10, 11.
Jer. i. 10. *Ps. xxxiv.* 2. *xc.* 4.
Jer. ix. 24, 25. *Esa. lxv.* 16.
Prov. xxvii. 2.
Lev. xxi. 13.
Gen. iii. 4.
Deut. xxv. 3.
Job. ii. 6.
Deut. xvii. 6. *xix.* 15.
Agg. i. 7. *Thren. iii.* 40.
Num. vi. 24-26. *Esa. vi.* 3.
Deut. iv. 2. *xii.* 32.
Jer. i. 5.
Deut. x. 17. 2 *Par. xix.* 7.
Ps. cxlii. 2. [*Sir. xlii.* 1, 2.]
Gen. xv. 6.
Gen. xii. 3. *xviii.* 18. [*Sir. xliv.* 21.]
Deut. xxvii. 26.
Hab. ii. 4.
Lev. xviii. 5. *Ezech. xx.* 11.
Deut. xxi. 23.
Gen. xii. 7. *xv.* 5. *xvii.* 7.
Exod. xii. 40, 41.
Deut. v. 5. *Exod. xix.* 3, 20.
Esa. xliii. 6. *lvi.* 5.
Gen. xxi. 12.
Gen. xlix. 10. *Dan. ix.* 24.
2 *Reg. xix.* 27. *Mal. ii.* 7.
Gen. xvi. 15. *xxi.* 1, 2.
Esa. ii. 2, 3. *Mich. iv.* 2.
Esa. liv. 1.
Gen. xxi. 9. *xxv.* 22.
Gen. xxi. 10, 12.
Ps. cxviii. 45. *Esa. lxi.* 1.
Esa. viii. 14. *Ps. cxviii.* 165.
Deut. xiii. 6. *xvii.* 7. *Jos. vii.* 25.
Lev. xix. 18.

Gal. vi. 3. *Rom. xii.* 3.
vi. 4. 1 *Cor. xi.* 28. 2 *xiii.* 5.
vi. 16. *Rom. ii.* 29. *iv.* 12.
Eph. i. 10. *Gal. iv.* 4. *Col. i.* 20.
i. 14. *Rom. viii.* 23. 2 *Cor. i.* 22.
i. 20. *Act. ii.* 24. *Col. iii.* 1.
i. 22, 23. *Rom. xii.* 5.
ii. 1. *Col. ii.* 13. *Luc. xv.* 24, 32.
ii. 8, 9.
ii. 10. 2 *Cor. v.* 17. *Tit. ii.* 24.
ii. 14. *Rom. v.* 1. *Gal. iii.* 29.
ii. 17. *Joan. x.* 16.
ii. 18. *Rom. v.* 2.
ii. 20. *Apoc. xxi.* 14.
iii. 16, 17. *Col. ii.* 7.
iv. 1. *Phil. i.* 27.
iv. 4-6. 1 *Cor. viii.* 6.
iv. 8. *Col. ii.* 15.
iv. 11. *Rom. xii.* 7.
iv. 14. *Heb. xiii.* 9.
iv. 25. *Rom. xii.* 5.
iv. 26. [*Sap. xvi.* 28.]
iv. 30. *Rom. viii.* 16, 23.
v. 2. *Joan. xiii.* 34.
v. 6. *Rom. i.* 18.
v. 14. *Col. iii.* 1.
v. 16. *Matt. vi.* 34.
v. 18. *Col. iii.* 16.
v. 22. *Col. iii.* 18.
v. 30. *Rom. xii.* 5. 1 *Cor. vi.* 15.
v. 31. 1 *Cor. vi.* 16.
vi. 2, 3, 4.
vi. 9.
vi. 14-17. 2 *Cor. vi.* 7.
Philipp. i. 19. 2 *Cor. i.* 11.
ii. 1, 2. *Tit. iii.* 2. *Rom. xii.* 10.
ii. 7. *Joan. xiii.* 14.
ii. 9. *Joan. x.* 17.
ii. 10, 11. *Apoc. v.* 13.
ii. 15. *Matt. v.* 14, 45.
iii. 2. 2 *Cor. xi.* 13.
iii. 3. *Col. ii.* 11. *Joan. iv.* 23.
3 *Reg. xxi.* 11. *Jer. ix.* 23, 24.
Ps. lxi. 12. *Jer. xvii.* 10.
Ps. cxxiv. 5. *cxxvii.* 6.
Gen. xlix. 10. *Dan. ix.* 24.
Exod. xix. 5. *Deut. vii.* 6. *xiv.* 2.
Ps. xv. 10. *cix.* 1.
Ps. viii. 6. *ci.* 25.
Ezech. xxxvii. 3 *etc. Esa. xxii.* 2.
Ps. cxlii. 2.
Esa. xxix. 23. *Ps. l.* 10.
Esa. ix. 5, 6. *Mich. v.* 5.
Esa. lvii. 19. *Ps. lxxxiv.* 10.
Mal. ii. 10. *Zach. xiv.* 9.
Ps. cxvii. 22. *Esa. xxviii.* 16.
Ps. l. 12. *Ezech. xxxvii.* 27.
Gen. xvii. 1. *Ps. cxlii.* 8.
Zach. xiv. 9. *Mal. ii.* 10.
Ps. lxvii. 18.
Jer. xxv. 4. *xxxiii.* 5. *li.* 4.
Esa. xxviii. 9.
Zach. viii. 16.
Ps. iv. 4. *Deut. xxiv.* 15.
Esa. vii. 13. *lxiii.* 10.
Lev. i. 17. *iv.* 31. *Jer. xxxviii.* 3.
Jer. xxxvi. 8.
Esa. lx. 1.
Gen. xlvii. 9.
Prov. xx. 1. *xxiii.* 30. *Gen. xli.* 38.
Gen. iii. 16. *Esth. i.* 20.
Gen. ii. 23.
Gen. ii. 24. [1 *Esd. iv.* 20.]
Exod. xx. 12. *Deut. v.* 16.
Deut. x. 17. 2 *Par. xix.* 7.
Esa. xi. 5. *lix.* 17.
Job. xiii. 16.
Ps. cxxxii. 1. *Gen. xlv.* 24.
Esa. liii. Dan. ix. 26. *Ps. xxi.*
Esa. liii. 12. *Ps. cix.* 7.
Esa. xlv. 24.
Gen. xvii. 1. *Prov. iv.* 18.
Esa. lvi. 10.
Deut. x. 16. *xxx.* 6. *Jer. iv.* 4.

Philipp. iii. 4. *Act. xxiii.* 6.
iii. 5.
iii. 8. *Joan. xvii.* 3.
iii. 14. *Luc. ix.* 62.
iii. 19. *Rom. viii.* 5.
iii. 21. *Col. iii.* 4. 1 *Cor. xv.* 49.
iv. 3. *Apoc. iii.* 5.
iv. 6. *Matt. vi.* 34.
iv. 18. *Heb. xiii.* 16.
Col. i. 16, 17. *Joan. i.* 3, 10. *Act. x.* 36. *Rom. ix.* 10. 1 *Cor. viii.* 6. *Heb. i.* 2, 10. *Apoc. iv.* 11.
i. 20. *Ephes. i.* 10.
i. 26. *Rom. xvi.* 25.
ii. 2. *Phil. iii.* 8.
ii. 9. *Joan. i.* 14. *x.* 30.
ii. 11. *Rom. ii.* 29.
ii. 15. *Ephes. iv.* 8. *vi.* 12.
ii. 18. *Matt. xxiv.* 4. *Apoc. iii.* 11.
ii. 18. *Apoc. xxii.* 18, 19.
ii. 22. *Matt. xv.* 9. *Tit. i.* 14.
iii. 1. *Rom. vi.* 5. *Ephes. i.* 20.
iii. 10. *Rom. vi.* 4.
iii. 15. *Phil. iv.* 7.
iv. 1. *Ephes. vi.* 9.
iv. 6. *Marc. ix.* 50.
1 *Thess. i.* 10. *Rom. v.* 9.
ii. 12. *Phil. i.* 27.
iii. 13. 1 *Cor. i.* 8.
iv. 5. *Ephes. iv.* 17.
iv. 6. 1 *Cor. vi.* 8.
iv. 7. *Joan. xvii.* 19.
iv. 8.
iv. 9. *Joan. vi.* 45.
iv. 9.
iv. 11. *Rom. xii.* 18.
iv. 13.
v. 8. *Rom. xiii.* 12.
v. 12, 13.
v. 15. *Rom. xii.* 17.
2 *Thess. i.* 6. *Apoc. xviii.* 6.
i. 7. 1 *Thess. iv.* 16.
Gen. xlix. 29.
Gen. xvii. 12.
Jer. ix. 23. *Esa. liii.* 11.
Ps. xliv. 10. *Gen. xix.* 26.
Ose. iv. 8.
Job. xix. 25-27. *Ps. xvi.* 15.
Dan. xii. 1. *Ps. lxviii.* 28.
Ps. liv. 22. *lxxxiii.* 11.
Exod. xxix. 18. *Ps. cxv.* 17.
Gen. i. 1. *Ps. viii.* 6. *ci.* 25. *Esa. xlii.* 5. *xliii.* 1, 7, 15. *xliv.* 2. *xlv.* 12.
Esa. ix. 5, 6. *Zach. ix.* 11.
[*Sap. ii.* 22. *viii.* 4. *Sir. iii.* 19. *Comp.*]
Jer. ix. 24.
Zach. xiii. 7. *Ps. ii.* 8. *Esa. liii.* 12.
Deut. x. 16. *xxx.* 6. *Jer. iv.* 4.
Esa. liii. 12. *Ps. lxvii.* 18.
Jer. xxxvi. 8. *Ezech. xiii.* 3.
Deut. xii. 8, 32.
Esa. xxix. 13.
Ps. cxix. 1. *Esa. lii.* 1, 2. *lx.* 1.
Gen. i. 27. *Eccles. vii.* 30.
Ps. xcix. 4. *cxviii.* 165.
Job. xxxi. 13-15. [*Sir. vii.* 21.]
Lev. ii. 13.
Ps. xxvi. 14. *Gen. xlix.* 18.
Gen. xvii. 1. [*Sap. iii.* 5.]
Zach. xiv. 5. *Ps. l.* 12.
Jer. x. 25. *Ps. lxxviii.* 6.
Deut. xxv. 13-16. *Lev. xix.* 35.
Lev. xi. 44. *xix.* 2.
Esa. xxxiii. 1.
Lev. xix. 18. *Jer. xxxviii.* 34.
Esa. liv. 13.
Jer. xxxvi. 7. *xlv.* 4. *Ps. xxxiii.* 14.
Lev. xix. 28. *Deut. xiv.* 1.
Esa. lix. 17. 2 *Reg. xxii.* 36.
Deut. xii. 19. *xvii.* 12. *Agg. ii.* 12.
Lev. xix. 18. *Prov. xvii.* 13.
Zach. ii. 8.
Deut. xxxiii. 2.

2 *Thess. i.* 9. *Marc. iii.* 29. *Juda.* 7.
ii. 2. *Matt. xxiv.* 24. *Col. ii.* 18.
ii. 4. *Apoc. xiii.* 6.
ii. 7. *Act. xx.* 29. *Apoc. xiii.* 13.
ii. 8. *Apoc. xix.* 15, 20, 21.
ii. 9. *Ephes. ii.* 2. *Marc. xiii.* 13.
iii. 15. *Rom. iii.* 14.
1 *Tim. ii.* 2. *Rom. xii.* 18.
ii. 4. 2 *Pet. iii.* 19. *Joan. iii.* 17.
ii. 8. *Joan. iv.* 21, 23, 24.
ii. 11, 12. 1 *Cor. xiv.* 34.
ii. 13, 14. 1 *Cor. xi.* 8, 9. 2 *xi.* 3.
iv. 3, 4. *Rom. xiv.* 6. *Act. x.* 15.
iv. 10. *Heb. xi.* [*Sap. i.* 14.]
iv. 16. *Joan. iv.* 36.
v. 1, 4. *Marc. xii.* 42. *Luc. ii.* 37.
v. 8. *Gal. vi.* 10.
v. 10. *Luc. vii.* 38. *Act. ix.* 39.
v. 17, 18. 1 *Cor. ix.* 9.
v. 19.
v. 21. *Gal. i.* 20. *Phil. i.* 8.
vi. 6. *iv.* 8. *Heb. xiii.* 5.
vi. 7.
vi. 8.
vi. 9. *Jac. v.* 9.
vi. 10.
vi. 13. *Joan. xviii.* 37.
vi. 15. *Apoc. xvii.* 14. *xix.* 16.
vi. 16. *Joan. i.* 18.
vi. 17. *Luc. xii.* 15.
2 *Tim. i.* 10. *Col. i.* 26. *Heb. ii.* 14.
ii. 8. *Rom. i.* 3.
ii. 13. *Rom. iii.* 3. *ix.* 6.
ii. 19. *Joan. x.* 4. *xiv.* 15.
iii. 11. *Act. xiii.* 50. *xiv.* 2, 19.
iv. 14.
Tit. i. 7. 1 *Tim. iii.* 3.
i. 14. *Col. ii.* 22.
ii. 14. *Ephes. ii.* 10.
iii. 5.
iii. 6. *Rom. v.* 5.

Esa. ii. 10, 19. *xxxiii.* 14. *Job. iv.* 9.
Jer. xxxvi. 8.
Dan. vii. 25. *xi.* 36.
Esa. lvii. 2.
Esa. xi. 4. *Job. iv.* 9.
Deut. xiii. 1.
Job. xxxiii. 10. *Lev. xix.* 17.
Jer. xxxvi. 7. [*Bar. i.* 11.]
Ezech. xviii. 31, 32. *Esa. xxx.* 18.
Ps. cxxxiii. 2. *Mal. i.* 11.
Gen. iii. 16. *Esth. i.* 20.
Gen. i. 27. *ii.* 18. *iii.* 6.
Gen. i. 31. *ix.* 3.
Ps. xxvi. 14. *xxxi.* 10. *lv.* 4.
Ezech. xxxiii. 9. *Dan. xii.* 3.
Lev. xix. 32. [*Judith. viii.* 4-8.]
Esa. lviii. 8.
Gen. xviii. 4. *xix.* 2.
Esa. xl. 2. *Deut. xxv.* 4. *xxiv.* 14.
Deut. xix. 15.
Deut. xix. 18. [*Tob. viii.* 15.]
Prov. xv. 16. [*Sap. x.* 12.]
Job. i. 21. *Ps. xlviii.* 17.
Ps. liv. 22. *Prov. xxx.* 8.
Prov. xi. 28. *xx.* 21.
Exod. xxiii. 8. *Prov. xv.* 16, 17.
Neh. ix. 6. 1 *Reg. ii.* 6.
Deut. x. 17.
Exod. xxxiii. 20. *Deut. iv.* 12.
Job. xxxi. 24. *Ps. lxi.* 10.
Esa. xxv. 8.
Ps. cxxxi. 11. *Esa. xi.* 1.
Num. xxiii. 19.
Num. xvi. 5. *Ps. xxii.* 1.
Ps. xxxiii. 20.
Prov. xxiv. 12. *Ps. lxi.* 12.
Lev. x. 9.
Esa. xxix. 13.
Exod. xix. 5.
Dan. ix. 18. *Ps. cxlii.* 2.
Ezech. xxxvi. 25. *Joel. ii.* 28.

Heb. i. 1.
i. 2, 10. *Rom. xi.* 36. *Col. i.* 16.
i. 3. *Joan. i.* 4. *xiv.* 10.
i. 5. *v.* 5. *Act. xiii.* 33.
i. 6. *Col. i.* 18.
i. 7.
i. 8, 9. *Act. x.* 38.
i. 10-12. 2 *Pet. iii.* 7, 10.
i. 13. *x.* 13.
i. 14. *Matt. iv.* 11. *xxvi.* 53.
ii. 2. *Act. vii.* 38, 53. *Gal. iii.* 19.
ii. 6-8.
ii. 10. *Apoc. iv.* 11.
ii. 11. *x.* 10, 14.
ii. 12.
ii. 13. *Joan. x.* 29. *xvii.* 6-9, 11, 12.
ii. 14. *Joan. i.* 14. *Phil. ii.* 7.
iii. 2.
iii. 3. *Matt. xvi.* 18.
iii. 5.
iii. 7-11. 1 *Cor. x.* 5-10. *Marc. viii.* 12.
iii. 17, 18.
iv. 3.
iv. 4.
iv. 7.
iv. 12, 13. 2 *Cor. x.* 4, 5. *Ephes. vi.* 17.
iv. 14. *ix.* 11. *x.* 21.
iv. 15. *Luc. xxii.* 28.
v. 3. *vii.* 26.
v. 4, 5. *Rom. x.* 15. *Joan. viii.* 54. *Act. xiii.* 33.
v. 6. *vii.* 17.
vi. 6.
vi. 10. 1 *Thess. i.* 3.
vi. 13, 14.
vi. 16.
vii. 1.
Num. xii. 6-8. *Jer. xxv.* 3, 4.
Gen. i. 1. *Ps. ii.* 7. *viii.* 6. *ci.* 25.
Ps. cix. 1. [*Sap. vii.* 26.]
1 *Par. xxii.* 10. *xxviii.* 6. 2 *Reg. vii.* 14.
Deut. xxxii. 43. *Ps. xcvi.* 7.
Ps. ciii. 4.
Ps. xliv. 6, 7. *Thren. v.* 19.
Ps. ci. 25-27. *Esa. li.* 6.
Ps. cix. 1.
Ps. xxxiii. 7. *xc.* 11.
Deut. xxvii. 26. *xxxiii.* 2.
Ps. viii. 4-6. *cxliii.* 3.
Ps. viii. 6. *ci.* 25.
Lev. xix. 2. *xxi.* 8.
Ps. xxi. 22.
Esa. viii. 17, 18. 2 *Reg. xxii.* 3. *Ps. xvii.* 2.
Esa. xxv. 8. *Ose. xiii.* 4.
Num. xii. 7.
Zach. vi. 12.
Deut. xviii. 15, 18. *Jos. i.* 2.
Ps. xciv. 7-11. *Exod. xvii.* 2. *Num. xx.* 13. *xiv.* 21. *Deut. i.* 34, 35.
Num. xiv. 29, 32, 33. *Ps. cv.* 26.
Ps. xciv. 11. *Num. xiv.* 30.
Gen. ii. 3. *Exod. xx.* 11. *xxxi.* 17.
Ps. xciv. 8.
Eccles. xii. 11. *Esa. xlix.* 2. *Jer. xxiii.* 29. *Ps. xxxii.* 15. [*Sir. xv.* 19.]
Ps. cix. 4. *Zach. vi.* 13.
Esa. liii. lxiii. 9. *Ps. lv.* 8.
Lev. ix. 7. *xvi.* 3. *etc.*
Exod. xxviii. 1. 1 *Par. xxiii.* 13. 2 *Par. xxvi.* 16. *Ps. ii.* 7.
Ps. cix. 4.
Num. xxv. 4.
Prov. xiv. 31.
Gen. xxii. 16, 17. *Ps. civ.* 8, 9.
Exod. xxii. 11. [*Sir. xliv.* 21.]
Gen. xiv. 17, 19.

Heb. vii. 2, 4.
vii. 3.
vii. 5, 6. *Gal. iii.* 16.
vii. 10.
vii. 14.
vii. 17, 21. *v.* 6, 10. *vi.* 20.
vii. 18. *Rom. viii.* 3.
vii. 27. *Rom. vi.* 10.
viii. 5. *Act. vii.* 44. *Col. ii.* 17.
viii. 8-12. 1 *Joan. ii.* 20, 27.
viii. 10. *Joan. vi.* 45.
ix. 1-4.
ix. 5. *v.* 3. *vii.* 27.
ix. 6.
ix. 7.
ix. 10. *vii.* 16. *Col. ii.* 16, 20.
ix. 13. *x.* 4.
ix. 19, 20. *Matt. xxvi.* 28.
ix. 21, 22.
ix. 25.
ix. 28. *Rom. v.* 15. 1 *Pet. iii.* 18.
x. 4. *ix.* 13.

x. 5-7.
x. 12. *Act. ii.* 34. *Ephes. i.* 20.
x. 16. *viii.* 8. *Rom. xi.* 27.
x. 22. *Ephes. iii.* 12.
x. 25. *Matt. xviii.* 20.
x. 26. *vi.* 4. 1 *Joan. v.* 16.
x. 27.
x. 28. *Matt. xviii.* 16. *Joan. viii.* 17.
x. 30. *Rom. xii.* 19.
x. 33. *xiii.* 13. *Luc. vi.* 22.
x. 35. 1 *Pet. iii.* 14.
x. 36. *Luc. viii.* 15. *xxi.* 19.
x. 37, 38. *Rom. i.* 17. *Gal. iii.* 11.
xi. 1, 2. *Rom. viii.* 24.
xi. 3. *Rom. iv.* 17. 2 *Pet. iii.* 5.
xi. 4. *xii.* 24. *Matt. xxiii.* 35.
xi. 5.
xi. 7. *Rom. iii.* 12. *Phil. iii.* 9.
Gen. xiv. 20.
Dan. iii. 25.
Num. xviii. 21, 26. *Deut. xviii.* 1.
Gen. xiv. 20.
Esa. xi. 1. *lxv.* 9. *Ps. lxxvii.* 68.
Ps. cix. 4. [*Sir. xliv.* 21.]
Ps. l. 16. *Esa. i.* 11.
Lev. ix. 7. *xvi.* 6.
Exod. xxv. 40.
Jer. xxxviii. 31-34.
Zach. viii. 8. *Esa. liv.* 13.
Citata ferè omnia. Vide Annotat.
Exod. xxv. 18-20. *xxxviii.* 4, 5.
Num. xxviii. 3.
Lev. xvi. 2, 15, 34. *Exod. xxx.* 10.
Lev. xi. 2. *Num. xix.* 7 *etc.*
Num. xix. 9, 10. *Lev. xvi.* 14, 16.
Exod. xxiv. 3-8. *Lev. xvi.* 14-18.
Lev. viii. 15. *xvii.* 11. *Exod. xxix.* 36.
Exod. xxx. 10. *Lev. xvi.* 2, 34.
Esa. liii. 12. *Gen. xlix.* 18.
Lev. xvi. 14 *etc.* *Esa. i.* 11. *Jer. vi.* 20. *Amos. v.* 21.
Ps. xxxix. 6-8. *xlix.* 8. 1 *Reg. xv.* 22.
Ps. cix. 1. *lxvii.* 18.
Jer. xxxviii. 31, 34. *Esa. xxvii.* 9.
Ezech. xxxvi. 25.
Neh. xiii. 11. *Deut. xxxi.* 12, 13.
Num. xv. 30. 2 *Par. xxxvi.* 16.
Esa. xxvi. 11. *lxiv.* 2. *Soph. i.* 18.
Num. xxxv. 30. *Deut. xvii.* 6. *xix.* 15.
Deut. xxxii. 35, 36. *Ps. xlix.* 4.
Ps. lxviii. 9. *Jer. xv.* 15.
Job. i. 21. *ii.* 10. *Hab. iii.* 17, 18.
Esa. xxvi. 20. *Dan. xii.* 13.
Hab. ii. 3, 4. *Agg. ii.* 7.
Deut. xxxii. 20. [*Sir. xlix.* 10.]
Gen. i. 1. *Ps. xxxii.* 6.
Gen. iv. 4, 10.
Gen. v. 24. [*Sir. xliv.* 16. *xlix.* 14.]
Gen. vi. 13. [*Sir. xliv.* 17.]

Heb. xi. 8. *Act. vii.* 2.
xi. 11. *Luc. i.* 36. *Rom. iv.* 19.
xi. 12. *Rom. iv.* 18.
xi. 13. 1 *Pet. i.* 17. *ii.* 11. [*Sir. xliv.* 22. *Judith. viii.* 26.]
xi. 16. *Matt. xxii.* 32.
xi. 18. *Rom. ix.* 7. *Gal. iii.* 29.
xi. 20.
xi. 21.
xi. 22.
xi. 23. *Act. vii.* 20. [*Sir. xlv.* 1.]
xi. 24.
xi. 27.
xi. 28, 29.
xi. 30. [*Sir. xlvi.* 2 *Mac. xii.* 15.]
xi. 31, 32.
xi. 33.
xi. 35, 36.
xi. 37. *Matt. iii.* 4.
xii. 5. *Apoc. iii.* 19.
xii. 9.
xii. 12.
xii. 13.
xii. 15. *iii.* 12. 2 *Cor. vi.* 1.
xii. 16. *Ephes. v.* 3. *Col. iii.* 5.
xii. 17.
xii. 18.
xii. 19.
xii. 20.
xii. 21.
xii. 22. *Matt. xxvi.* 53. *Luc. x.* 20. *Gal. iv.* 26. *Apoc. iii.* 12.
xii. 24. 1 *Tim. ii.* 5. 1 *Pet. i.* 2.
xii. 26.
xii. 27. *Matt. xxiv.* 35.
xii. 29.
xiii. 2. *Rom. xii.* 13. 1 *Pet. iv.* 9.
xiii. 5. *Phil. iv.* 11.
xiii. 6.
Gen. xii. 1, 4. [1 *Mac. ii.* 52.]
Gen. xvii. 19. *xxi.* 2.
Gen. xv. 5. *xxii.* 17.
Gen. xxiii. 4. *xlvii.* 9. 1 *Par. xxix.* 15. *Ps. xxxviii.* 12. *cxviii.* 19.
Exod. iii. 6. *Joel. ii.* 26.
Gen. xxi. 12.
Gen. xxvii. 27, 39. [*Sir. xliv.* 23.]
Gen. xlvii. 31. *xlviii.* 5, 15.
Gen. l. 24. [*Sir. xlix.* 15.]
Exod. i. 16. *ii.* 2, 11.
Exod. ii. 11. *Ps. lxxxiii.* 10.
Exod. x. 28, 29. *xii.* 31 *etc.*
Exod. xii. 3. *xiv.* 21. *xv.* 19.
Jos. vi. 20, 23. [2 *Macc. xii.* 15.]
Jos. ii. 1. *vi.* 23. *Jud. iv.* 6. *vi.* 11. *xi.* 1. 1 *Reg. i.* 20. *xvii.* 45. 2 *Reg. viii.* 1. *x.* 19. *xii.* 29 *etc.*
Dan. vi. 22. *Judd. xiv.* 6.
Jer. xx. 2. [2 *Macc. vi.* 19-31.]
3 *Reg. xx.* 13. 4 *Reg. i.* 8.
Prov. iii. 11, 12. *Job. v.* 17.
Num. xvi. 22. *xxvii.* 16. *Esa. lvii.* 16.
Esa. xxxv. 3.
Prov. iv. 26. *Job. xxix.* 15.
Deut. xxix. 18.
Gen. xxv. 33.
Gen. xxvii. 34 *etc.*
Exod. xix. 10 *etc. Deut. iv.* 11. *v.* 22.
Exod. xx. 19. *Deut. v.* 5 *etc.*
Exod. xix. 12, 13.
Deut. ix. 19.
Deut. xxxiii. 2. *Dan. vii.* 10. *Ps. lxvii.* 17. *cii.* 20.
Gen. iv. 10. *Exod. xxiv.* 8. *Esa. lv.* 3. *lvi.* 4-6.
Agg. ii. 7.
Ps. ci. 26, 27. *xlv.* 2.
Deut. iv. 24. *ix.* 3.
Gen. xviii. xix.
Deut. xxxi. 6-8. *Esa. xlix.* 15.
Ps. lv. 4, 11. *cxvii.* 6.

Heb. xiii. 8, 9.
xiii. 11.
xiii. 13. *Rom. xii.* 15.
xiii. 14. *xi.* 10, 16. *Phil. iii.* 20.
xiii. 15. *Eph. v.* 20.
xiii. 17. *Phil. ii.* 29.
xiii. 20. *x.* 29. 1 *Pet. ii.* 25. *v.* 4.
Jacob. i. 12. *Apoc. ii.* 10.
i. 17. *Rom. xi.* 29.
i. 18, 19. 1 *Pet. i.* 3, 23.
i. 20, 21. *Act. xvii.* 11. *Col. iii.* 8.
i. 26. *iii.* 6. 1 *Pet. iii.* 10.
ii. 1. *Matt. xxii.* 16.
ii. 5. 1 *Cor. i.* 26.
ii. 8. *Rom. xiii.* 8, 9.
ii. 9.
ii. 10. *Matt. v.* 19. *Gal. iii.* 10.
ii. 11.
ii. 13. *Matt. v.* 7.
ii. 23. *Rom. iv.* 3. *Gal. iii.* 6.
ii. 25. *Heb. xi.* 31.
iii. 2. *Matt. xii.* 37.
iii. 5, 6. [*Sir. xxviii.* 12, 18-26.]
iii. 9. 1 *Joan. iv.* 20.
iii. 16. *Matt. xii.* 25. 1 *Cor. iii.* 3.
iv. 3. *Rom. viii.* 26. *Luc. xi.* 1.
iv. 5.
iv. 6. *Matt. xxiii.* 12.
iv. 8.
iv. 9. *Matt. v.* 4.
iv. 10. 1 *Pet. v.* 6.
iv. 13. *Luc. xii.* 18.
iv. 14. 1 *Cor. vii.* 31.
v. 1. *Luc. vi.* 24. 1 *Tim. vi.* 9.
v. 2. *Matt. vi.* 19, 20.
v. 4. *Ephes. vi.* 9.
v. 5. *Luc. xvi.* 19-25.
v. 7. *Matt. xvi.* 3.
v. 9. 1 *Pet. i.* 22. *Matt. vii.* 1.
v. 11.
v. 12. *Matt. v.* 34-37.
v. 13.
Ps. ci. 27. *Jer. vi.* 16. *xxxvi.* 8.
Lev. iv. 12, 24. *xvi.* 27.
Amos. vi. 1, 6. *Ps. lxviii.* 7.
Mich. ii. 10. *Ps. xxxviii.* 12.
2 *Par. xxix.* 31. *Ose. xiv.* 3.
Ezech. iii. 18, 19, 21. *xxxiii.* 2, 8.
Zach. ix. 11. *Esa. xl.* 11.
Prov. xv. 10. *Job. v.* 17.
Prov. ii. 6. *Esa. xiv.* 17. *xlvi.* 10.
Prov. xvii. 27. *Eccles. v.* 1, 2.
Eccles. vii. 10.
Ps. xxxiii. 13. [*Sir. xxii.* 27.]
Lev. xix. 15. *Deut. i.* 17. *xvi.* 19.
Ps. ix. 14. *lxvii.* 10.
Lev. xix. 18.
Deut. i. 17. *xvi.* 19.
Deut. xxvii. 26.
Exod. xx. 13, 15. *Deut. v.* 17.
Prov. xi. 17. *xvii.* 5.
Gen. xv. 6. 2 *Par. xx.* 7.
Jos. ii. 1. *vi.* 23.
Ps. xxxiii. 13. *Prov. xx.* 9.
Ps. xi. 4. *Prov. xv.* 2.
Gen. i. 27. *ix.* 6.
Ps. xxxiii. 14. *Prov. xvii.* 19.
Job. xxvii. 9. *Esa. i.* 15.
Gen. vi. 5. *viii.* 21. *Num. xi.* 29.
Prov. iii. 34. *Job. xxii.* 29, 30.
Esa. i. 15. *Ps. xxv.* 6.
Thren. v. 15, 16. *Job. vii.* 20.
Job. xxii. 29. *Prov. xxix.* 23.
Prov. xxvii. 1.
Esa. xl. 6. *Ps. cxliii.* 4. *Eccles. vii.* 1.
Prov. xi. 28. *Amos. vi.* 1.
Job. xiii. 28. *Esa. l.* 9.
Lev. xix. 3. *Job. xxiv.* 10, 11.
Job. xxi. 13.
Deut. xi. 14.
Lev. xix. 18. *Joel. ii.* 1.
Num. xiv. 18. *Ps. cii.* 8.
[*Sir. xxiii.* 9, 10. *xxvii.* 13.]
Ps. xlix. 15. *xcv.* 1. *xcvii.* 1.

Jac. v. 17, 18. *Luc. iv.* 25.
v. 20. 1 *Pet. iv.* 8.
1 *Pet. i.* 7. *iv.* 12. 1 *Cor. iii.* 13.
i. 10.
i. 11.
i. 12. *Ephes. iii.* 10. *Heb. xi.* 13.
i. 15, 16. 2 *Cor. vii.* 1.
i. 17. *ii.* 11. *Col. iii.* 25.
i. 18. 1 *Cor. vi.* 20. *vii.* 23.
i. 19. *Joan. i.* 29. *Act. xx.* 28. 1 *Cor. v.* 7. *Heb. ix.* 12.
i. 23, 25. *Joan. i.* 13. *iii.* 3, 5.
i. 24, 25. 1 *Joan. ii.* 17.
ii. 2, 3. *Matt. xi.* 25. *Jac. i.* 18.
ii. 4. *Ephes. ii.* 20.
ii. 5. *Rom. xii.* 1.
ii. 6. *Rom. ix.* 33.
ii. 7, 8. *Act. iv.* 11. *Luc. ii.* 34.
ii. 9. *Ephes. i.* 14. *v.* 8. *Col. i.* 13. *Apoc. i.* 6. *v.* 10.
ii. 10. *Rom. ix.* 25.
ii. 17. *Matt. xxii.* 21.
ii. 22. 1 *Joan. iii.* 5.
ii. 23. *Luc. xxiii.* 46.
ii. 24. *Matt. viii.* 17.
ii. 25. *Luc. xv.* 4. *Joan. x.* 11.
iii. 1. *Ephes. v.* 22.
iii. 3. 1 *Tim. ii.* 9.
iii. 4. *Rom. ii.* 29.
iii. 6.
iii. 8, 9. *Phil. iii.* 16. *Rom. xii.* 16.
iii. 10-12. *Jac. i.* 26. 3 *Joan.* 11.
iii. 14. *Matt. v.* 10. *x.* 28.
iii. 15.
iii. 18. *Rom. v.* 6.
iii. 20, 22. *Rom. ii.* 4. *viii.* 38.
iv. 8. *Jacob. v.* 20.
iv. 11. *Col. iv.* 17.
iv. 12. *i.* 7. 1 *Cor. iii.* 13.
iv. 14. *Luc. vi.* 22.
iv. 17. *Luc. xxiii.* 31.
iv. 18. *Matt. xi.* 12. *Luc. xiii.* 24.
3 *Reg. xvii.* 1. *xviii.* 42, 45.
Prov. x. 12. *Dan. xii.* 3.
Prov. xvii. 3. *Esa. xlviii.* 10.
Gen. xlix. 10. *Dan. ii.* 44. *ix.* 24.
Gen. iii. 15. *Ps. xxi. Esa. liii.*
Dan. ix. 13. *Num. xxiv.* 17.
Lev. xi. 44. *xix.* 2. *xx.* 7.
Deut. x. 17. 2 *Par. xix.* 7.
Esa. lii. 3. *Exod. xxx.* 12, 16.
Num. vi. 14. *Ezech. xlvi.* 13.
Zach. ix. 11. *Esa. liii.* 5, 7.
Ps. cxviii. 89. *Dan. vi.* 26.
Esa. xl. 6-8. *Ps. ci.* 11, 12.
Ps. xxxiii. 8. *cxxx.* 2.
Ps. cxvii. 22.
Esa. lxi. 6. *lxvi.* 21.
Esa. xxviii. 16.
Esa. viii. 14. *Ps. cxviii.* 165.
Exod. xix. 6. *Deut. vii.* 6. *xiv.* 2. *Mal. iii.* 17.
Ose. i. 10. *ii.* 1, 23.
Prov. xxiv. 21.
Esa. lii. 14. *liii.* 9.
Ps. xxx. 5.
Esa. liii. 4, 11, 12. *Coll. Lev. xvii.* 5.
Esa. liii. 6. *Ezech. xxxiv.* 6, 23.
Gen. iii. 16. *Esth. i.* 20.
Esa. iii. 18.
Ps. cxlix. 4.
Gen. xviii. 12.
Amos. iii. 3. *Prov. xvii.* 13.
Ps. xxxiii. 12-16. *xxxvi.* 27.
Esa. xii. 13. *Jer. i.* 8.
Ps. cxviii. 46. *Job. i.* 21.
Esa. liii. 4, 5. [*Sir. xlii.* 1, 2.]
Gen. vi. 3, 5, 14. *vii.* 7. *Ps. cix.* 1.
Prov. x. 12.
Jer. xxiii. 28. *Ezech. iii.* 17-19.
Esa. xlviii. 10.
Ps. lxviii. Jer. xv. 15.
Ezech. ix. 6. *Esa. x.* 12.
Prov. xi. 31.

1 *Pet. iv.* 19. *Luc. xxiii.* 46.
v. 4. *Joan. x.* 11.
v. 5. *Ephes. v.* 21. *Phil. ii.* 3. 1 *Tim. v.* 1, 2.
v. 6. *Matt. xxiii.* 12.
v. 7. *Matt. vi.* 25. *Phil. iv.* 6.
v. 8. *Luc. ii.* 31. 1 *Thess. v.* 6.
2 *Pet. i.* 3. *Joan. xvii.* 3.
i. 4. *Gal. iii.* 26. *Heb. xii.* 10.
i. 9. 1 *Joan. ii.* 9, 11.
i. 17. *Matt. iii.* 17.
i. 19. *Joan. v.* 35. *Apoc. xxii.* 16.
i. 21. *Act. iii.* 18, 21.
ii. 1. *Matt. xxiv.* 11.
ii. 3. *Tit. i.* 11.
ii. 4. *Juda.* 6.
ii. 5. 1 *Pet. iii.* 19, 20.
ii. 6. *Juda.* 7.
ii. 7. *Luc. xvii.* 28.
ii. 8.
ii. 9. 1 *Cor. x.* 13.
ii. 12. *Juda.* 10.
ii. 15, 16. *Juda.* 11.
ii. 22. *Luc. xii.* 47, 48.
iii. 4.
iii. 5.
iii. 6. *Matt. xxiv.* 37-39.
iii. 7. *Heb. i.* 11. 2 *Thess. i.* 8.
iii. 8.
iii. 9. *Rom. ii.* 4.
iii. 12.
iii. 13. *Apoc. xxi.* 1.
iii. 14. 1 *Cor. i.* 8.
1 *Joan. i.* 8. *Jacob. iii.* 2.
i. 9. *Jacob. v.* 16. [*Sir. iv.* 26.]
ii. 2. *iv.* 10. *Joan. iv.* 42. *Rom. iii.* 25. *Col. i.* 20.
ii. 3, 5. *iii.* 14. *Joan. xiii.* 35.
ii. 4. *Matt. vii.* 22, 23.
ii. 17. 1 *Cor. vii.* 31.
Ps. xxx. 5. [*Sap. iii.* 1.]
Ps. xxxvi. 18. *Esa. xl.* 11. *Ezech. xxxiv.* 23, 24.
Prov. iii. 34. *Lev. xix.* 32. *Esa. iii.* 5. [*Sir. iii.* 18, 19.]
Job. xii. 29. *Prov. xxix.* 23.
Ps. liv. 22. *xxxvi.* 3-5.
Job. i. 7.
Lev. xix. 2. *xx.* 7.
Esa. lvi. 5. [*Sap. ii.* 23.]
Esa. lix. 10. *Sophon. i.* 17.
Esa. xlii. 1. *Ps. ii.* 7.
Ps. cxviii. 105.
Num. xii. 6. *Zach. vii.* 12.
Deut. xiii. 1. *Esa. liii.* 5, 6.
Deut. xxxii. 35.
Job. iv. 18. [*Sir. xxxix.* 28.]
Gen. vii. 21. [*Sap. xiv.* 6. *Sir. xvi.* 7.]
Gen. xix. 24. *Esa. xiii.* 19.
Gen. xix. [*Sir. xvi.* 8.]
Ps. cxviii. 158. *Ezech. ix.* 4.
Ps. xxxiii. 19.
Jer. xii. 3.
Num. xxii. 7, 21.
Prov. xxvi. 11.
Esa. v. 19. *Jer. xvii.* 15.
Gen. i. 6. *Ps. xxxii.* 6.
Gen. vii. 10, 21.
Ps. ci. 26. *Esa. li.* 6.
Ps. lxxxix. 4.
Ezech. xviii. 32. *Hab. ii.* 3.
Mich. i. 4. *Esa. l.* 3.
Esa. lxv. 17. *lxvi.* 22.
[*Sap. x.* 5.]
3 *Reg. viii.* 46. 2 *Par. vi.* 36.
Ps. xxxi. 5. *Prov. xxviii.* 13. *Esa. xliii.* 26.
Ps. xxiv. 11. *lxxvii.* 38. *cxxix.* 4. *Ezech. xliv.* 27. *Dan. ix.* 9.
Prov. xiv. 14. [*Sap. vi.* 18.]
Ose. viii. 2.
Esa. xl. 8. *Ps. lxxxix.* 10.

1 *Joan. ii.* 19. *Act. xx.* 30.
ii. 20. *Joan. xiv.* 26. *xvi.* 13. 2 *Cor. i.* 21.
ii. 27. *Joan. xvi.* 13.
ii. 28. *Marc. viii.* 38.
iii. 2. *Col. iii.* 4. *Phil. iii.* 21. *Rom. viii.* 15. 1 *Cor. xiii.* 12.
iii. 5. 1 *Tim. i.* 15. *Joan. viii.* 46.
iii. 8. *Joan. viii.* 44.
iii. 12. *Heb. xi.* 4.
iii. 14. *ii.* 9-11.
iii. 17. *Jacob. ii.* 15.
iii. 22. *Matt. vii.* 8. *xxi.* 22. *Jac. i.* 5. *v.* 16.
iii. 23. *Rom. viii.* 9.
iv. 1. *Ephes. v.* 6. *Col. ii.* 18. 2 *Pet. ii.* 1.
iv. 11. *Matt. xviii.* 33.
iv. 12. *Joan. i.* 18.
iv. 19. *Joan. xv.* 16.
iv. 21. *Matt. xxii.* 39.
v. 3. *Matt. xi.* 29, 30.
v. 7. 2 *Cor. xiii.* 13.
v. 14. *iii.* 22. *Joan. xiv.* 13.
v. 16. *Matt. xii.* 31. *Heb. vi.* 4. *x.* 26.
3 *Joan.* 2. 2 *Thess. iii.* 16.
11. 1 *Pet. iii.* 11.
15. *Matt. vii.* 7, 8.
Juda. 5. 1 *Cor. x.* 5. *Heb. iii.* 18.
7. *Luc. xvii.* 29. 2 *Pet. ii.* 6. [*Sap. xix.* 13, 14.
9. 2 *Pet. ii.* 11. *Apoc. xii.* 7.
11. 2 *Pet. ii.* 15.
12. 2 *Pet. ii.* 13, 17.
13. *Jac. i.* 6.
14, 15. 1 *Thess. i.* 10. 2 *Thess. i.* 7, 10. *Apoc. i.* 7.
16. 2 *Pet. ii.* 18.
19. 1 *Cor. ii.* 14.
Ps. xl. 9.
Ps. xliv. 7. *cxxxii.* 2. *Jer. xxxviii.* 33, 34.
Neh. ix. 20. *Esa. liv.* 13.
[*Sir. xxiv.* 22. *xlii.* 1, 2.]
Esa. lvi. 5. *Job. xix.* 25-27. *Ps. xvi.* 15.
Esa. liii. 4, 9. *Ps. cxxix.* 4.
Gen. iii. 15.
Gen. iv. 8. [*Sir. i.* 24.]
Lev. xix. 17.
Deut. xv. 7.
Ps. xxxiii. 15. *cxliv.* 18. *Esa. xxxviii.* 3. 4 *Reg. xx.* 3. *Prov. xv.* 29.
Lev. xix. 18. *Esa. xliv.* 3.
Jer. xxxvi. 8. *Deut. xiii.* 3. *Zach. xiii.* 2.
[*Sap. iii.* 9. *vi.* 17, 18.]
Exod. xxxiii. 20. *Deut. iv.* 12.
Esa. xliv. 24.
Lev. xix. 18. [*Sir. vii.* 30.]
Mich. vi. 8.
Agg. ii. 5. 6. *Num. vi.* 24-26.
Jer. xxxvi. 12.
Num. xv. 30. 1 *Reg. ii.* 25. [*Sir. xxv.* 11. *Comp.*]
Gen. xxi. 22.
Esa. i. 16, 17. *Ps. xxxvi.* 27.
Judd. i. 22. *xix.* 20. *Dan. x.* 19.
Num. xiv. 29. *xxvi.* 64, 65. *Ps. cv.* 26.
Gen. xix. 24. *Deut. xxix.* 23. *Esa. xiii.* 19. *Thren. iv.* 6.
Zach. iii. 3. *Dan. x.* 13. *xii.* 1.
Gen. iv. 8. *Num. xvi. xxii.*
Prov. xxv. 14.
Esa. lvii. 20.
Gen. v. 18. *Deut. xxxiii.* 2. *Dan. vii.* 10. *Zach. xiv.* 5. *Ps. lxvii.* 17.
Ps. xi. 3, 4. *xvi.* 10.
Prov. xviii. 1. *Ezech. xiv.* 7. *Ose. ix.* 10.

Parallela Apocalyptica.

Apoc. i. 1, 2. 1 *Joan. i.* 1.
i. 4. *Rom. i.* 7. 1 *Cor. i.* 3.
i. 5. *Joan. viii.* 14. *Act. xx.* 28. *Col. i.* 18. 1 *Pet. i.* 19.
i. 6. *v.* 10. *xx.* 6. 1 *Pet. ii.* 5, 9.
i. 7. *Matt. xxiv.* 30. *Joan. xix.* 37. *Act. i.* 11.
i. 8, 11. *xxi.* 6. *xxii.* 13. *Joan. viii.* 58. *Rom. ix.* 5.
i. 12, 13. *ii.* 1, 18. *xiv.* 14. *xv.* 6.

i. 14. *xix.* 12.
i. 15. *x.* 1. *xiv.* 2. *xix.* 6.
i. 16. *ii.* 16. *xix.* 15. *Heb. iv.* 12. *Matt. xvii.* 2.
i. 17. *ii.* 8. *xxii.* 13. *Coll. Act. xviii.* 9, 10. *Matt. xiv.* 27.
i. 18. *iii.* 7. *x.* 6. *xx.* 1. *Rom. vi.* 9.
i. 19. *iv.* 1.
i. 20. *ii.* 1.
ii. 2. 1 *Joan. iv.* 2.
ii. 7. *Matt. xi.* 15. *cap. iii.* 5, 12, 21. *xxi.* 7. *xxii.* 2, 14.

ii. 8. *i.* 8, 11, 17, 18. *xxii.* 13.
ii. 10. *Matt. x.* 22. 1 *Cor. ix.* 25. 2 *Tim. ii.* 5.
ii. 14. *Act. xv.* 1, 29. *Juda.* 11.
ii. 16. 2 *Thess. ii.* 8. *Ephes. vi.* 17. *cap. i.* 16.
ii. 17. *iii.* 12. *Joan. iv.* 32.
ii. 18. *i.* 14, 15. *Matt. xvii.* 2.
ii. 20. *Act. xv.* 20. 1 *Cor. x.* 21.

Dan. ii. 19, 22, 29.
Exod. iii. 14. *Jer. xxxix.* 17.
Ps. lxxxviii. 37. *Ose. xiv.* 5. *Zach. xiii.* 1. *Sym. Esa. lv.* 4.
Esa. lxi. 6. *Exod. xix.* 6.
Dan. vii. 13. *Ps. ciii.* 3, 4. *Zach. xii.* 10-12. *Esa. iii.* 13, 14.
Exod. iii. 14. *Esa. xli.* 4. *xliv.* 6. *xlviii.* 12. *Ps. lxvii.* 4. *Sym.*
Exod. xxv. 27. *xxvii.* 20. *xxviii.* 31. *Lev. xvi.* 4, 32. *Dan. vii.* 13. *Ezech. i.* 26. *ix.* 2, 11. *Zach. iv.* 2.
Dan. vii. 9. *x.* 6.
Ezech. i. 7. *xl.* 3. *xliii.* 2. *Theod.*
Esa. xi. 4. *xlix.* 2.

Esa. xli. 4. *xliii.* 1-5. *xliv.* 6. *xlviii.* 12. *Dan. viii.* 18. *x.* 10.
Num. xiv. 21. *Job. xii.* 14. *Ps. lxvii.* 20. *Esa. xxii.* 22.
Dan. ii. 29.
Zach. iv. 2, 11, 12. *Mal. ii.* 7.
Ps. i. 6.
Ezech. iii. 27. *Gen. ii.* 9. *iii.* 3. *Coll. Ezech. xxxi.* 8, 9. *Prov. iii.* 18. *xi.* 30. *xiii.* 12. *xv.* 4.
Esa. xli. 4. *xliv.* 6. *xlviii.* 12.
Dan. i. 12, 14. *Prov. iv.* 9. *Zach. vi.* 14. [*Sap. v.* 16.]
Num. xxii.—*xxv.* 1, 2.
Esa. xi. 4. *xlix.* 2. *Num. xxii.* 31. [*Sap. v.* 20.]
Esa. lxii. 2. *lxv.* 15.
Dan. iii. 25. *x.* 6. *Ps. ii.* 9.
3 *Reg. xvi.* 31. 4 *Reg. ix.* 7.

Apoc. ii. 23. *xx.* 12. *Matt. xvi.* 27. *Joan. ii.* 24, 25. *Act. i.* 24.

ii. 26. *iii.* 21. *Matt. xix.* 28.
ii. 27. *xix.* 15.
iii. 5. *Matt. x.* 32. *Phil. iv.* 3.
iii. 7. 1 *Joan. v.* 20.
iii. 12. *Heb. xii.* 22. *Gal. iv.* 26.
iii. 14. *i.* 5. *Col. i.* 15. 1 *Joan. v.* 10.
iii. 17. *xix.* 8. 1 *Cor. iv.* 8.
iii. 18. *Matt. xiii.* 44. *xxv.* 9.
iii. 19. *Heb. xii.* 5, 6. *Jac. i.* 12.
iii. 20. *Luc. xii.* 37.
iv. 1. *i.* 10, 19. *xxii.* 6.
iv. 2. *xvii.* 3. *xxi.* 10. 2 *Cor. xii.* 2.
iv. 5. *v.* 6. *viii.* 2, 5. *x.* 3.
iv. 6. *vi.* 1. *xv.* 2.
iv. 7.
iv. 8. *Matt. xxviii.* 19. 2 *Cor. xiii.* 13. 1 *Joan. v.* 7, 8.
iv. 8. *xi.* 17. *xvi.* 5. *Coll. v.* 12, 13. *vii.* 12.
iv. 9, 10. *v.* 14.
iv. 11. *v.* 12.
v. 1, 2.

v. 3-5, 13. *Phil. ii.* 10.
v. 5. *Rom. xv.* 12. *Heb. vii.* 14.
v. 6-12. *xiii.* 8. *Joan. i.* 29, 36.
v. 8. *viii.* 3, 4. *xiv.* 2.
v. 9. *xiv.* 3. *Gal. iii.* 13.
v. 10. *i.* 6. *xx.* 6. 1 *Pet. ii.* 5, 9.
v. 11. *Matt. xxvi.* 53. *Heb. xii.* 22.
v. 13. *vii.* 12. *Rom. ix.* 5. *xi.* 36. *xvi.* 27. *Gal. i.* 5. *Ephes. iii.* 21.

Jer. xvii. 10. *Ps. lxi.* 12. *xxvii.* 4. *Prov. xxiv.* 12. 1. *Par. xxix.* 17.
Ps. ii. 8. *Dan. vii.* 22.
Ps. ii. 9. *xlviii.* 14.
Ps. lxviii. 28. *Exod. xxxii.* 32.
Esa. xxii. 22. *Job. xii.* 14.
3 *Reg. vii.* 21. *Ezech. xlviii.* 35.
Ps. lxxxviii. 37. *Coll. Mal. iv.* 2. *Ps. xlvii.* 8.
Ose. xii. 8. *Jer. xiii.* 18.
Ps. xxxv. 9. *li.* 7. *Esa. lv.* 1.
Prov. iii. 12. *Job. v.* 17. [*Sap. iii.* 4-6.]
Cant. v. 2.
Exod. xxiv. 9.
Ezech. i. 26. *x.* 1. *Esa. vi.* 1. *Dan. vii.* 9.
Exod. xix. 16. *Ezech. i.* 24.
Ezech. i. 5, 18, 22.
Ezech. i. 10.
Num. vi. 24-26. *Agg. ii.* 5, 6. *Gen. i.* 26. *Esa. xliii.* 3, 11.
Esa. vi. 2, 3. 1 *Par. xxix.* 11.

Dan. xii. 7.
Neh. ix. 5, 6.
Jer. xxxix. 10, 11. *Esa. viii.* 16. *xxix.* 11. *Ezech. ii.* 9, 10.
Esa. lix. 16, 17. *lxiii.* 5.
Gen. xlix. 9, 10. *Esa. xi.* 1, 10.
Zach. iii. 10. *iv.* 10. *Esa. liii.* 7.
Ps. cxl. 2. *xlii.* 4.
Esa. cxlvii. 4. *lix.* 20. *Jer. xxvii.* 34.
Exod. xix. 6. *Ps. xxiv.* 13. *xxxvi.* 9.
Dan. vii. 10. *Ps. lxvii.* 17.

Exod. xx. 4. 1 *Par. xxix.* 11. *Ps. lxvi.* 3. *cxlv.*—*cl.*

Apoc. vi. 2. *xix.* 11. *Joan. vi.* 33.
vi. 4.
vi. 5.
vi. 8. *xviii.* 8.
vi. 9, 10. *Luc. xviii.* 7, 8.
vi. 12. *Act. ii.* 20.
vi. 13, 14. *Matt. xxiv.* 29.
vi. 15. *Jacob. v.* 1.
vi. 16. *ix.* 6. *Luc. xxiii.* 30.
vi. 17.
vii. 3. *ix.* 4. *xiv.* 1. *xx.* 4.
vii. 10. *v.* 13. *xix.* 1. *Gal. i.* 5. 2 *Thess. i.* 10.
vii. 14. *i.* 5. *Heb. ix.* 14.
vii. 15. *xxi.* 3.
vii. 16, 17. *v.* 6. *xxi.* 4. *Joan. x.* 9, 11.
viii. 4. *v.* 8.
viii. 5. *xi.* 19. *xvi.* 18.
viii. 12.
ix. 3, 7.
ix. 4. *vi.* 6. *vii.* 3.
ix. 6. *vi.* 16. *Luc. xxiii.* 30.
ix. 7.

ix. 8. 1 *Cor. xi.* 15.
ix. 9.
ix. 16. *Matt. xxvi.* 53.
ix. 20, 21. 2 *Tim. iii.* 13. *Juda.* 18.

x. 1. *i.* 15. *xiv.* 14. *Matt. xvii.* 2.
x. 4. *xiv.* 13.
x. 5.
x. 6. *iv.* 10, 11. [*Sir. vii.* 16.]
x. 7. *xi.* 15.
x. 8.
x. 9, 10. *Heb. iv.* 12.
xi. 1. *xxi.* 15.
xi. 2. *xiii.* 5.
xi. 3, 4. *xii.* 6, 14.

Zach. vi. 3. *Ps. xliv.* 3-5.
Zach. i. 8.
Zach. vi. 2, 6. *Esa. xxxvii.* 29.
Ezech. xiv. 13. *Jer. xxiv.* 10.
Ps. lxxviii. 10. *xciii.* 1-3.
Joel. ii. 10. 31. *iii.* 15.
Esa. xxxiv. 4. *Ps. ci.* 26.
Esa. ii. 19.
Ose. x. 8.
Joel. ii. 11. *iii.* 14. *Esa. ii.* 12.
Ezech. ix. 4.
Ps. iii. 8. *Esa. xliii.* 11. *Jer. iii.* 23. *Ose. xiii.* 4.
Esa. i. 18. *Zach. iii.* 3. *ix.* 11.
Esa. iv. 5, 6.
Esa. xxv. 8. *xlix.* 10. *Ps. xxii.* 1. *xxv.* 8. *cxx.* 6.
Ps. cxl. 2.
Exod. xix. 16.
Esa. xiii. 10. *Joel. ii.* 10.
Jer. xxviii. 14. [*Sap. xvi.* 9.]
Ezech. ix. 4. *Exod. xii.* 23.
Job. iii. 21. *Ose. x.* 8. *Jer. viii.* 3.
Ezech. i. 5. 10. *Dan. vii.* 8. *Exod. x.* 4. *Joel. ii.* 4.
Joel. i. 6.
Joel. ii. 5.
Ps. lxvii. 17. *Dan. vii.* 10.
Dan. v. 4, 23. *Lev. xvii.* 7. *Deut. xxxi.* 17. *xxxii.* 17. *Ps. cv.* 37. *cxiii.* 5-7. *cxxxiv.* 15-17.
Ezech. i. 27, 28.
Dan. viii. 26. *xii.* 4, 9.
Dan. xii. 7.
Dan. xii. 7. *Neh. ix.* 6. *Hab. ii.* 3.
Amos. iii. 7.
Ezech. ii. 8, 9.
Ezech. ii. 1. *iii.* 1-3. *Prov. xx.* 27.
Ezech. xl. 3, 5. *xli. xlii. xliii.*
Ezech. xl. 17-20.
Zach. iv. 3, 12-14.

Apoc. xi. 5. *xiii.* 10. 2 *Thess. ii.* 8.
xi. 6. *Jac. v.* 17.
xi. 7. *xiii.* 7. *xvii.* 8.
xi. 8. *xiv.* 8. *xvii.* 2, 5. *xviii.* 10.
xi. 11.
xi. 13. *xvi.* 18.
xi. 15, 17. *Heb. viii.* 8, 11. *Joan. vi.* 45. *viii.* 28, 58. *Coll. cap. i.* 8. *iv.* 8. *xvi.* 5.
xi. 19. *iv.* 1, 2.
xii. 2, 5, 6. 1 *Cor. xv.* 25.
xii. 3.
xii. 7. *Juda.* 9.

xii. 8. *xx.* 11.
xii. 9. *xxii.* 2. *Luc. x.* 18.
xii. 9, 10. *xi.* 15.
xii. 12. *viii.* 13. *xviii.* 20.
xii. 14. *Coll. v.* 6.
xii. 17. *Joan. xv.* 18. *xvii.* 14.
xii. 18. *Matt. xiii.* 1. *Marc. ii.* 13.
xiii. 1. *xii.* 3. *xvii.* 3, 9, 12.
xiii. 2. *xii.* 9.
xiii. 5. *xi.* 2, 9.
xiii. 6.

xiii. 7. *xi.* 7.
xiii. 8. *xvii.* 8. *xxii.* 27. *Phil. iv.* 3.
xiii. 10. *xiv.* 12. *Matt. xxvi.* 52.

xiii. 14. *xix.* 20. *Matt. xxiv.* 24.
xiii. 18.
xiv. 1. *vii.* 3, 4. *Heb. xii.* 12.

xiv. 5. *Ephes. v.* 27.
xiv. 7. *Act. xiv.* 15. *xvii.* 24.
xiv. 8, 10. *xvi.* 19. *xviii.* 3, 21. *xix.* 2. *xx.* 10.
xiv. 11. *xviii.* 9. *xix.* 3.
xiv. 12. *xiii.* 10.

Ps. xcvi. 3. *Jer. v.* 14.
Exod. vii. 9. *ix.* 10. 3 *Reg. xvii.* 1.
Dan. vii. 21. *Zach. xiv.* 2.
Esa. i. 10. *Ezech. xxix.* 2.
Ezech. xxxvii. 10. *Ose. vi.* 3.
Ezech. xxxviii. 19.
Ps. xxi. 27. *Dan. vii.* 22, 27. *Esa. vii.* 14. *xi.* 9. *liv.* 13. *Jer. xxxviii.* 34. *Hab. ii.* 14.
Esa. vi. 1. *Exod. xix.* 16.
Esa. lxvi. 7, 8. *Ps. ii.* 9.
Ps. lxxiii. 13. *Ezech. xxix.* 3.
Ezech. xxxii. 27. *Dan. x.* 13, 21. *xii.* 1.
Dan. ii. 35.
Gen. iii. 1, 4.
Zach. iii. 1. *Job. i.* 9. *ii.* 5.
Esa. xliv. 23. *xlix.* 13. *Ps. xcv.* 11.
Dan. vii. 25. *xii.* 7.
Gen. iii. 15. [*Sir. i.* 24.]
Dan. x. 4. *Ezech. i.* 1.
Dan. vii. 2, 3, 7. *Deut. xiii.* 1-4.
Dan. vii. 6.
Dan. vii. 8.
Dan. vii. 25. *xi.* 36. *Esa. xiv.* 13, 14. [*Sap. xiv.* 21.]
Dan. vii. 21.
Dan. xii. 1. *Exod. xxxii.* 33.

Gen. ix. 6. *Exod. xxi.* 24. *Esa. xxxiii.* 1. *Dan. xii.* 12.
Deut. xiii. 1.
Prov. iii. 13.
Ezech. ix. 4. *Ps. lxvii.* 17. *Dan. vii.* 10.
Esa. liii. 9. *Alex. Sophon. iii.* 13.
Ps. cxlv. 6. *Neh. ix.* 6.
Esa. xxi. 9. *li.* 17. *Jer. xxviii.* 7. *xxxii.* 15. *Ps. lxxiv.* 8.
Esa. xxxiv. 10.
Dan. xii. 1. *xii.* 12.

Apoc. xiv. 14, *i.* 13.

xiv. 15. *Matt. xiii.* 39.
xiv. 19, 20. *xix.* 15.
xv. 1. *viii.* 13. *ix.* 12. *xi.* 14.
xv. 3. *xvi.* 7.
xv. 3, 4.
xv. 4.
xv. 5. *xi.* 19.
xv. 7. *iv.* 9. *v.* 14. *x.* 6.
xv. 8.

xvi. 1.
xvi. 2. *xiii.* 14, 16, 17.
xvi. 3, 4, 5. *Coll. cap. i.* 8. *iv.* 8. *xi.* 17.
xvi. 6. *Matt. xxiii.* 34.
xvi. 7. *ix.* 13. *xv.* 3.
xvi. 12.

xvi. 16.
xvi. 18. *Coll. Matt. xxiv.* 21.
xvi. 19.
xvi. 20. *vi.* 14. *Luc. iii.* 5.
xvi. 21. *viii.* 7. *xi.* 19. *xvi.* 11.

xvii. 1, 15. *xiv.* 2. [*Tob. xii.* 15.]
xvii. 2. *xiv.* 8. *xviii.* 3.
xvii. 3. *xxi.* 10. *Coll. Matt. iv.* 1. *Luc. iv.* 1.
xvii. 4. *xviii.* 16.
xvii. 5. 2 *Thess. ii.* 7.
xvii. 6.
xvii. 6, 7.
xvii. 8. *Phil. iv.* 3.
xvii. 12. *xiii.* 1.
xvii. 14. *xix.* 16. 1 *Tim. vi.* 15.
xvii. 15, 16. *xviii.* 18.
xvii. 17, 18. *xvi.* 19.
xviii. 2, 3. *xiv.* 8. *xvii.* 2.

Ps. ciii. 3, 4. *Ezech. i.* 26. *Dan. vii.* 13. *Esa. xix.* 1.
Joel. iii. 13. *Jer. xxvii.* 16.
Esa. lxiii. 2-6. *Thren. i.* 15.
Lev. xxvi. 21, 28, 33.
Exod. xv. 1. *Deut. xxxii.* 4.
Jer. x. 7. *Comp. Theod.*
Ps. lxxi. 11. *lxxxv.* 9. *Esa. lxvi.* 23.
Num. i. 50. *Dan. x.* 5.
Dan. vi. 26.
Exod. xl. 34. *Esa. vi.* 4. 3 *Reg. viii.* 10. [*Tob. xii.* 15.]
Ps. lxviii. 24. *Sophon. iii.* 8.
Exod. ix. 9, 10, 11.
Exod. vii. 17-25. *Ps. lxxvii.* 44. *civ.* 29.
Ps. lxxviii. 3. *Esa. xlix.* 26.
Ps. cxviii. 137. 2 *Reg. vii.* 27, 28.
Esa. xi. 15. *Ezech. xxix.* 10. *xxx.* 12. *Jer. xxvii.* 38. *xxviii.* 35, 36.
Judd. v. 19. [1 *Esd. i.* 29.]
Dan. xii. 1.
Esa. li. 22, 23. *Jer. xxxii.* 15.
Ezech. xxvi. 18. *Nah. i.* 5.
1 *Reg. iv.* 10. *Exod. ix.* 21, 34. *Ezech. xxxviii.* 22. *Jos. x.* 11.
Jer. xxviii. 13. *Nah. iii.* 4, 5.
Jer. xxviii. 7.
Esa. xxx. 6. *Ezech. xl.* 1, 2.

Jer. xxviii. 7.
Ezech. xvi. 35, 44.
Jer. xxviii. 39, 57.
Dan. viii. 27. *vii.* 7, 24.
Exod. xxxii. 32. *Dan. xii.* 1.
Dan. vii. 1, 20, 24.
Dan. ii. 47. *Coll. Deut. x.* 17.
Esa. viii. 7. *Dan. vii.* 4.
Jer. xxviii. 11.
Esa. xiii. 21, 22. *xxi.* 9. *xxxiv.* 11-13. *Jer. xxvii.* 39. *xxviii.* 2, 8.

Apoc. xviii. 4. 2 *Cor. vi.* 17.
xviii. 5. *xvi.* 19.
xviii. 6. *xiv.* 10.

xviii. 7. *Luc. xviii.* 11. 1 *Thess. v.* 3.
xviii. 7, 8. *xvii.* 6. 2 *Thess. ii.* 8.
xviii. 9. *xvii.* 2. *xviii.* 3, 18.
xviii. 10. *xiv.* 8.
xviii. 10, 16. *Esa. xxiii.* 9.
xviii. 11.
xviii. 11-14.
xviii. 13.
xviii. 16. *xvii.* 4.
xviii. 17.

xviii. 18. *xiii.* 4.
xviii. 19.

xviii. 20. *xix.* 2.

xviii. 21. *xii.* 8. *xvi.* 20.
xviii. 22.

xviii. 23. *xvii.* 2.

xviii. 24. *xvii.* 6. *Luc. xiii.* 33.
xix. 1, 3, 4, 6. *vii.* 10. *xii.* 10.

xix. 2. *xv.* 3. *xvi.* 7. *xviii.* 20.

xix. 3. *xiv.* 11. *xviii.* 18.
xix. 5. *Rom. xv.* 11.
xix. 6. *xi.* 15-17. *xii.* 10. *xxi.* 22. *xii.* 5. *Rom. v.* 17.
xix. 8. *iii.* 18.
xix. 9. *Matt. xxii.* 2. *Luc. xiv.* 16. *cap. xxi.* 5.
xix. 10. *xxii.* 9. *Act. x.* 26.
xix. 11. *iii.* 14. *vi.* 2.
xix. 13. *Joan. i.* 1. 1 *Joan. i.* 1.

Esa. xlviii. 20. *lii.* 11, 12.
Jer. xxviii. 8, 9. *Ps. cviii.* 14.
Ps. lxxiv. 8. *cxxxvi.* 8. *Jer. xvi.* 18. *xxvii.* 15.
Jer. xxviii. 25, 30, 31, 38. *Esa. xlvii.* 7. *Sophon. ii.* 15.
Esa. xlvii. 8, 9.
Ezech. xxvi. 16. *xxvii.* 30.
Jer. xxviii. 8-10, 29. *Esa. xxi.* 9.
Dan. iv. 15. *LXX.*
Ezech. xxvii. 27-36.
Jer. xxviii. 13, 29, 37.
Ezech. xxvii. 13. *Gen. xxxiv.* 29.
Jer. xxviii. 23, 41.
Jer. xxviii. 8, 9, 42, 43. *Ezech. xxvii.* 28, 29. *Esa. xxiii.* 14.
Jer. xxii. 8, 9. *Esa. xxxiv.* 10.
Jos. vii. 6. *Job, ii.* 12. *Jer. xxviii.* 6. *Ezech. xxvii.* 30.
Jer. xxvii. 15. *xxviii.* 10, 48. *Deut. xxxii.* 43. *Esa. xlix.* 13.
Jer. xxviii. 63, 64.
Ezech. xxvi. 13-18. *Esa. xxiv.* 8. *Jer. xxviii.* 64.
Jer. vii. 34. *xvi.* 9. *xxv.* 10. *Esa. xxiii.* 8.
Jer. xxviii. (li.) 35, 36, 49.
Ps. cxlv.—cl. Tit. [*Tob. xiii.* 18. 3 *Macc. vii.* 13.]
4 *Reg. ix.* 7. *Ps. lxxviii.* 10. *Deut. xxxii.* 43.
Esa. xxxiv. 10.
Ps. cxxxiv. cxlviii. cl.
Amos. ix. 5. *Ps. xcvi.* 1. *Esa. lii.* 7. *Ezech. i.* 24. *xliii.* 2.
Ps. xliv. 14. *Ezech. xvi.* 10.
2 *Reg. vii.* 28. *Esa. xxv.* 6.

Dan. viii. 18, 19.
Ezech. i. 1. *Ps. xcv.* 13. *xcvii.* 9.
Esa. xliii. 2, 3. *Ps. xxxii.* 4, 6.

Apoc. xix. 14. *Matt. iv.* 11. *xxvi.* 53. *xxviii.* 3.
xix. 15, 16. 1 *Tim. vi.* 15.
xix. 17, 18.
xix. 20. *Matt. xxiv.* 24.
xx. 4. 2 *Tim. ii.* 12.
xx. 6. 1 *Pet. ii.* 9.
xx. 8. *xvi.* 14. 1 *Pet. v.* 8.

xx. 9.
xx. 10. *xiv.* 10, 11. *xix.* 20.
xx. 12. *xxii.* 29. *Matt. xvi.* 27. *Rom. ii.* 6. *Gal. vi.* 5.
xx. 15. *Phil. iv.* 3.
xxi. 1. 2 *Pet. iii.* 13.
xxi. 3. 2 *Cor. vi.* 16. *Ephes. ii.* 21. *Heb. iii.* 6.
xxi. 4. *vii.* 17. 1 *Cor. xv.* 26, 54.
xxi. 5. *xx.* 11. 2 *Cor. v.* 17.
xxi. 6. *xxii.* 17. *Joan. vii.* 37.
xxi. 7. *Heb. viii.* 10.
xxi. 9. 2 *Cor. xi.* 2.
xxi. 10. *Matt. iv.* 8. *Luc. iv.* 5.
xxi. 12, 13.
xxi. 14.
xxi. 15. *Matt. xvi.* 18.
xxi. 16. *Ephes. ii.* 20. *iii.* 18.
xxi. 18.
xxi. 19, 20.

xxi. 22. *Joan. iv.* 23, 24.
xxi. 23. *xxii.* 5. 1 *Joan. i.* 5. 1 *Tim. vi.* 16.
xxi. 24. *Act. ii.* 47.
xxi. 25. *iii.* 8. *xxii.* 5.
xxi. 26. *Matt. viii.* 11.
xxi. 27. *Phil. iv.* 3. *Luc. x.* 20. *cap. iii.* 5. *xiii.* 8. *xxii.* 14.
xxii. 1, 2. *iv.* 6. *xxi.* 21. *Joan. iv.* 14.
xxii. 2. *ii.* 7.

Neh. ix. 6. *Ps. lxvii.* 17.

Ps. xliv. 3, 4. *Esa. xi.* 4. *lxiii.* 3.
Ezech. xxxix. 17, 18. *Jer. xii.* 9.
Dan. vii. 11. *Deut. xiii.* 1.
Dan. vii. 9, 22, 27.
Esa. lxi. 6.
Ezech. xxxviii. 2, 22. *xxxix.* 1. *Job. i.* 7.
Lev. x. 2. *Esa. xxvi.* 1.
Dan. vii. 11.
Dan. vii. 9, 10, 24. *xii.* 2. *Mal. iii.* 16, 17. *Jer. xvii.* 10.
Deut. xxxii. 33.
Esa. lxv. 17. *lxvi.* 22.
Ezech. xxxvii. 27. *xliii.* 7. *Ps. lxxvii.* 60. *Lev. xxvi.* 12.
Esa. xxv. 8. *xxxv.* 10.
Esa. xliii. 19.
Esa. xii. 3. *xli.* 4. *xliv.* 6. *lv.* 1.
Zach. viii. 8. 2 *Reg. vii.* 14.
Esa. lv. 4-6. *Jer. ii.* 2.
Ezech. xl. 1, 2. *Esa. xxx.* 6.
Ezech. xlviii. 31-33.
Exod. xxviii. 21.
Ezech. xl. 3. *Zach. ii.* 1.
Ezech. xl. 5-8. *Ps. cxxi.* 3.
Esa. liv. 11, 12.
Jer. xxxviii. 39. *Exod. xxviii.* 17, 20.
Ezech. xlviii. 35. *xliii.* 5, 7.
Esa. lx. 19. *Zach. xiv.* 7. *Ps. xvii.* 28. *xxvi.* 1. *cxxxi.* 17.
Esa. lx. 3, 5. *lxvi.* 12, 23.
Esa. lx. 11, 20. *Zach. xiv.* 7.
Esa. lx. 6-13. *lxvi.* 12. *Ps. lxxi.* 10.
Esa. xxxv. 8. *lii.* 1. *Ps. lxviii.* 28. *Ezech. xliv.* 9. *Dan. xii.* 1.
Dan. vii. 10. *Zach. xiv.* 8. *Ezech. xlvii.* 1. *Ps. xxxv.* 8, 9. *xlv.* 4.
Gen. ii. 9. *Ezech. xlvii.* 12. *Mal. iv.* 2.

Apoc. xxii. 3. *xxi.* 27. *Ephes. v.* 27.
xxii. 4. *Matt. v.* 8. 1 *Joan. iii.* 2.
xxii. 5. *Rom. v.* 17. 2 *Tim. ii.* 12.
xxii. 6. *i.* 1. *Heb. i.* 1.
xxii. 7, 20. 1 *Cor. vii.* 29.
xxii. 10. 1 *Pet. iv.* 7. 2 *iii.* 8.
xxii. 11. [*Sir. xli.* 3, 4.]
xxii. 12. *xx.* 12. *Rom. ii.* 8-10.
xxii. 13. *i.* 11, 17. *ii.* 8. *xxi.* 6.
xxii. 14. *ii.* 17. 1 *Joan. iii.* 23.
xxii. 15. 1 *Cor. vi.* 10. *Phil. iii.* 2.
xxii. 16. *Rom. xv.* 12. 2 *Pet. i.* 19.
xxii. 17. *xxi.* 6. *Joan. vi.* 37. *vii.* 37.
xxii. 18. 1 *Cor. iii.* 10-15. *Matt. xv.* 3-6.
xxii. 19. *xx.* 12. *xxi.* 27.
xxii. 20. *xiv.* 13.
xxii. 21. *Rom. xvi.* 20, 24. 1 *Cor. xvi.* 23. *Phil. iv.* 23.

Dan. ii. 29. *Zach. i.* 6.
Zach. xiv. 11. *Ps. lxxxiii.* 7.
Ps. xv. 11. *xvi.* 15. *Ezech. ix.* 4. *Esa. xxiv.* 23. *lx.* 20. *Zach. xiv.* 6, 7. *Ps. xxxv.* 9. *cxxxviii.* 12.
Dan. ii. 19. *Zach. i.* 6.
Zach. ii. 10. *Mal. iii.* 1.
Dan. viii. 26. *xii.* 4, 10.
Ezech. iii. 27. *Eccles. xi.* 3.
Esa. xl. 10. *lxii.* 11.
Esa. xli. 4. *xliv.* 6. *xlviii.* 12, *alii.*
Gen. iii. 22. *Prov. iii.* 18.
Mal. iii. 5. *Ps. xxi.* 16.
Num. xxiv. 17. *Esa. xi.* 10.
Cant. ii. 13, 14. *iv.* 8. *Esa. lv.* 1. *Ps. xxvi.* 4. *xliv.* 11.
Deut. xxix. 20. *Prov. xxx.* 6. *Jer. xxv.* 13.
Deut. iv. 2. *xii.* 32. *Ps. lxviii.* 28. *Exod. xxxii.* 33.
Hab. ii. 3. *Esa. xiv.* 1. *Ps. xxxix.* 17. *Dan. ix.* 17.
Num. vi. 24-26. 1 *Par. xvi.* 36. *Neh. v.* 13. *viii.* 6.

FINIS.

IMPRIMEBAT CAROLUS WHITTINGHAM, CHISWICK.

BS
2333
G75
pars 2

Grinfield, Edward William
(ed.)
Scholia hellenistica in
Novum Testamentum

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

SIMMONS & WATERS
Book and Print Dealers
10 Spencer Street,
Leamington Spa.